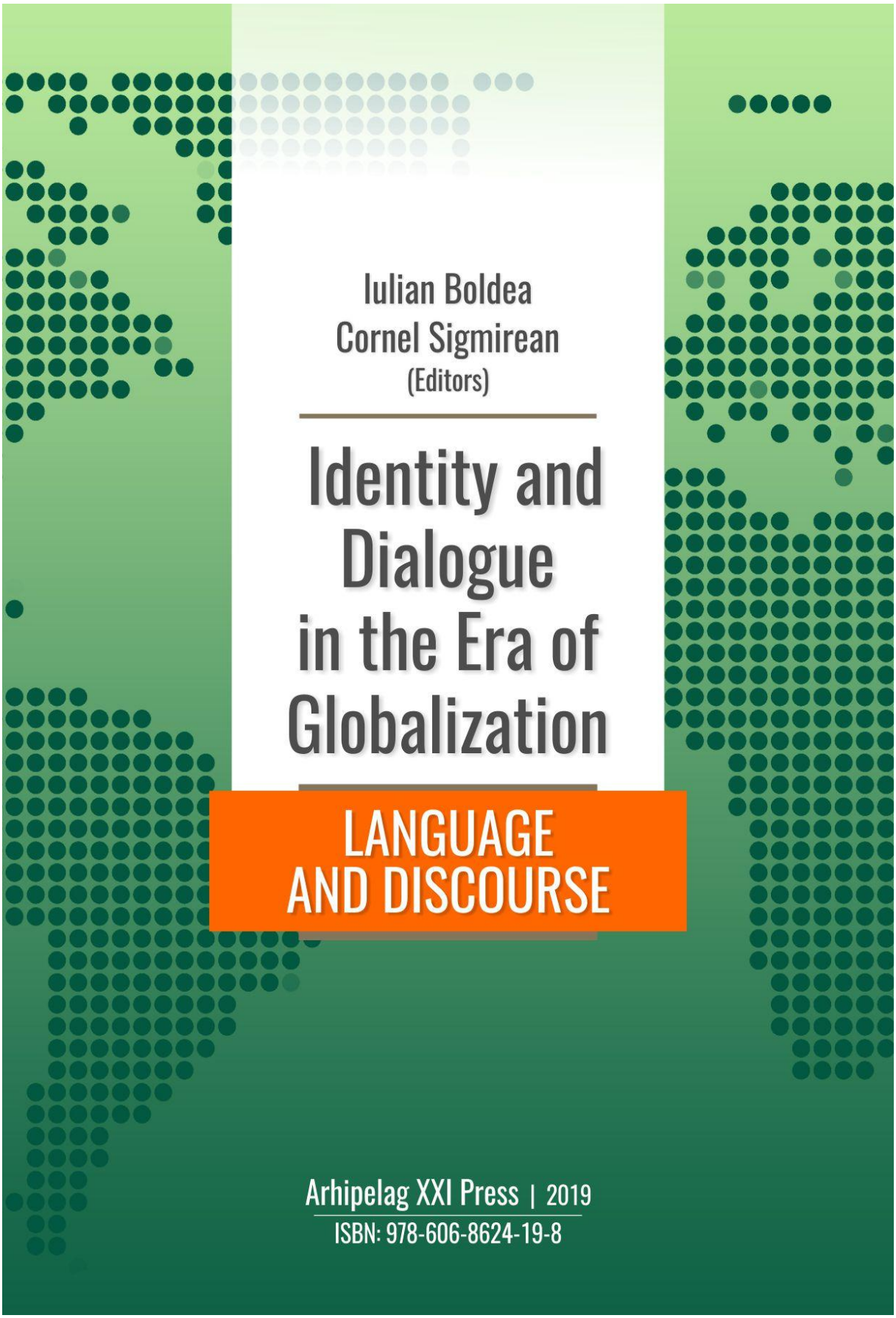
Iulian Boldea
Cornel Sigmirean
(Editors)
Identity and Dialogue in the Era of Globalization
LANGUAGE AND DISCOURSE
Arhipelag XXI Press | 2019
ISBN: 978-606-8624-19-8

Date:
25-26 May 2019

Location:
„DIMITRIE CANTEMIR" University, Tîrgu Mureș

IDENTITY AND DIALOGUE IN THE ERA OF GLOBALIZATION

ISBN: 978-606-8624-19-8

Section: Language and Discourse

All responsibility regarding the contents of the published works belongs to the respective authors

Edited by: The Alpha Institute for Multicultural Studies

Moldovei Street, 8, 540522, Târgu-Mureș, România

Tel./fax: +40-744-511546

Published by: Arhipelag XXI Press, Târgu-Mureş, 2019

Tîrgu Mureş, România Email: tehnoredactare.gidni@gmail.com

Table of Contents

TRANSLATION. CONFINES AND LIMITATIONS

Alexandru Gafton

Prof., PhD, ”Al. Ioan Cuza” University of Iași 11

CONVERSIONS OF PERSONAL NAMES INTO COMMON WORDS: IS IT ANTONOMASIA OR EPONYMY?

Floriana Popescu

Prof., PhD, ”Dunărea de Jos” University of Galați 16

DIE STILISTISCHE ROLLE DER OKKASIONALISMEN IN „HARRY POTTER”. EINE VERGLEICHENDE SPRACHLICHE ANALYSE ENGLISCH-DEUTSCH-RUMÄNISCH

Daniela-Elena Vladu

Associate Professor, PhD, “Babeş-Bolyai” University Cluj-Napoca.....23

NAMES IN *HOȚUL DE MĂRGĂRITARE* BY VALERIU ANANIA

Adela Drăucean

Assoc. Prof., ”Aurel Vlaicu” University of Arad.....32

PRÉNOMS MASCULINS FRANÇAIS D’ORIGINE ARABE

Adela-Marinela Stancu

Assoc. Prof., PhD, University of Craiova.....37

FILS-UPB, BLURRED LITERARY GENRES OF TODAY – FOCUS ON COPY WRITING IN ENGINEERING HIGHER EDUCATION

Yolanda-Mirela Catelly

Assoc. Prof., PhD 45

CULTURAL MEDIATION STRATEGIES AND TECHNIQUES IN THE ROMANIAN VERSIONS OF THE NOVEL THE MAGISTER AND MARGARETA BY MIHAIL BULGAKOV

Inga Druță

Primary Researcher, PhD, Hab. Dr., Assoc. Prof., Institute of Romanian Philology ”B. P.-Hasdeu”, Moldova.....52

TRANSLATING HAPPINESS. ENGLISH-ROMANIAN (IN)CONGRUITIES

Oana Adina Nicolae

Assoc. Prof., PhD, Petroleum-Gas University of Ploiești.....57

INTERCULTURAL ISSUES CONNECTED TO TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN NON-PHILOLOGICAL HIGHER EDUCATION

Ioana-Paula Armăsar

Assoc. Prof., ”Transilvania” University of Brașov 67

AUTHENTIC DOCUMENT: A MULTIFUNCTIONAL TOOL IN THE PROCESS OF TEACHING AND LEARNING ROMANIAN AS A FOREIGN LANGUAGE (RFL)
Ludmila Branişte
Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi....72
CRITICAL DISCOURSE, LITERATURE AND ART IN THE ROMANIAN POST-WAR PRESS: „TOMIS" 1968
Oana Cenac
Assoc. Prof., PhD, "Dunărea de Jos" University of Galaţi....79
OBSERVATIONS UPON REPETITION AND ITS VARIANTS
Maria-Rodica Mihulecea
Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu....93
SOVEREIGNS "DEPENDING" ON NICK-NAMES
Viorica Răileanu
Assoc. Prof., PhD, Institute of Romanian Philology "B. P.- Hasdeu", Moldova....102
FOSTERING NEW BUSINESS ENGLISH TEACHING STRATEGIES: A ROMANIAN ENGLISH CASE STUDY
Violeta Negrea
Assist. Prof., PhD, Academy of Economic Studies, Bucharest....109
IDIOMS WITH FRUITS AND VEGETABLES THAT DESCRIBE PEOPLE
Rodica Roman
Assist. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu....114
SEXTIL PUŞCARIU. THE LINGUISTIC UNITY AT THE ROMANIANS
Monica Ghiță (Stoica)
PhD Student, University of Bucharest....121
ASPECTS OF THE COLLOCATIONAL STRUCTURE. THE VERB *A LUA* AND THE VERB *TO TAKE*
Anamaria Preda, Vlad Preda....126
Assoc. Prof., PhD, Lecturer, PhD, University of Craiova....126
ENGLISH INFLUENCES IN THE ROMANIAN MEDICAL VOCABULARY
Liliana Florina Andronache, Roxana Corina Sfetea
Lecturer, PhD, Prof., PhD, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest....132
THE ROLE OF QUALIA IN MEDICAL TERMINOLOGY
Ionela Ganea
Assist. Lecturer, PhD, Carol Davila University of Medicine and Pharmacy, Bucharest ...136
PROCEDURES USED IN TRANSLATING MARITIME TERMINOLOGY
Ioana Raluca Visan, Anca Sîrbu
PhD Student, "Dunărea de Jos" University of Galaţi, Senior Lecturer, PhD, Constanța Maritime University....140

CALIBRATION OF NONVERBAL COMMUNICATION IN THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT IN RELATION TO THE UNDERSTANDING STUDENT'S REPRESENTATION SYSTEM

Cristina Popescu (Mitu)

Lecturer, PhD, "Ovidius" University of Constanța 148

CONSIDERATIONS ON TEACHING/LEARNING LEGAL ENGLISH VOCABULARY AND A CASE STUDY

Ana Munteanu

Lecturer, PhD, Spiru Haret University of Brașov 155

A COMPARATIVE STUDY ON DIRECT AND INDIRECT OBJECTS IN ENGLISH AND ROMANIAN

Simona Redeș

Lecturer, PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad 166

EXPRESSING AFFECTIVITY IN SACRED TEXTS

Cristina Radu-Golea

Senior Lecturer, PhD, University of Craiova 171

ADJECTIF ET FIGEMENT (3). ÉTUDE DU FIGEMENT DES EXPRESSIONS DU TYPE *ADJ + COMME + GN* CONCERNANT LES [-ANIMÉS]

Daniela Bordea

Lecturer, PhD, University of Bucharest.....179

SIMILATIVE METASEMY – A WAY OF CREATING NEW ECOLOGICAL TERMS

Dorina Macovei

Lecturer, PhD, Centre of Terminology, Institute of Romanian Philology "B. P.- Hasdeu", Moldova 196

VALORISATION OF PEDAGOGICAL CULTURE IN BANAT.REFLECTIONS IN THE ROMANIAN PRESS (1886-1918)

Ioana Banaduc

Lecturer, PhD, West University of Timișoara 202

ACRONYMS AND ABBREVIATIONS IN MEDICAL LANGUAGE

Simona Nicoleta Staicu

Lecturer, PhD, Victor Babeș University of Medicine and Pharmacy, Timișoara 210

A SHORT CONTRASTIVE APPROACH OF COGNITIVE LINGUISTIC MODEL OF IDIOM VARIATION - WITH FOCUS ON CONCEPTUAL VARIATION OF IDIOMS DENOTING FAILURE

Ana-Maria Birtalan

Lecturer, PhD, Ecological University of Bucharest 214

LES DIFFICULTÉS INHÉRENTES DE LA TRADUCTION TECHNIQUE

Bianca Ileana Nedeea Geman

Lecturer, PhD, Technical Construction University, Bucharest.....220

INTERDISCIPLINARITY AND SCIENTIFIC TERMINOLOGY
Denisa Elena Petrehus
Lecturer, PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca 225
TOPICAL APPELLATIVES OF SLAVIC ORIGIN IN ROMANIAN. SPECIAL ATTENTION PAID TO THE TOPONYMS OF BISTRA AND SEBEŞ VALLEYS (CARAŞ-SEVERIN COUNTY)
Diana Boc-Sînmărghițan
Lecturer, PhD, Victor Babeș University of Medicine and Pharmacy, Timișoara 232
VOYAGE TO SELF SEEN THROUGH THE PHOTOGRAPHIC LENS
Mihaela Duma
Lecturer, PhD, Petroleum-Gas University of Ploiești 238
ZUR FRAGE DES LINGUIZISMUS IN DEN DISKURSEN ÜBER DIE MEHRSPRACHIGKEIT
Oxana Chira
Lecturer, PhD, "Alecu Russo" State University of Balti, Republic of Moldova 244
ANATOMICAL TERMINOLOGY AND INTERNATIONAL STANDARDIZATION
Roxana Elena Doncu
Lecturer, PhD, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest 249
CULTURAL MIRRORS: EU VS CHINA IN THE EU – CHINA TOURISM YEAR (2018)
Sorina Chiper
Lecturer, Phd, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 255
ENGLISH FOR MEDICAL PURPOSES IN A KNOWLEDGE-BASED SOCIETY
Radu Mirela
Lecturer, PhD, "Titu Maiorescu" University, Bucharest 262
KEY ELEMENTS IN TEACHING ROMANIAN TO MULTICULTURAL GROUPS
Cristina Mihaela Nistor
Lecturer, PhD, Politehnica University of Bucharest 267
VALUES OF THE PROFORMS IN ROMANIAN LITERATURE
Iulia-Maria Soare
PhD Student, "Lucian Blaga" University of Sibiu 274
ITHICA IEROPOLITICA – UNPUBLISHED TEXT IN THE ROMANIAN CULTURE
Carmen Livia Tudor
Assist., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 282
SEVERAL ASPECTS ON THE BILINGUAL COMMUNITIES FROM BANAT
Maria-Adelina Bobic
PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava 290

THEORETICAL ASPECTS ON TERMINOLOGY
Maria-Adelina Bobic
PhD Student, ”Ștefan cel Mare” University of Suceava 296
A LINGUISTIC APPROACH TO FAMILY TRAUMA AND THE COMPENSATORY RESOURCES
Alina Lucia Ardelean
PhD Student, ”Aurel Vlaicu” University of Arad 301
READABILITY OF ROMANIAN NUTRITION TEXTS
Oana-Liliana Atomei
PhD Student, ”Ștefan cel Mare” University of Suceava 308
DIALECTAL INQUIRY AND THE DIFFICULTIES MET
Violeta-Cristina Grefelian (Pitișciuc)
PhD Student, ”Al. Ioan Cuza” University of Iași 315
SOCIAL DEMOCRATIC POLITICAL DISCOURSE FROM THE PERSPECTIVE OF THE TRANSACTIONAL ANALYSIS. COMPARATIVE STUDY - ROMANIAN AND ITALIAN LANGUAGES
Ionela Chiru
PhD Student, ”Al. Ioan Cuza” University of Iași 322
NOMINAL OR ELLIPTICAL SENTENCES?
Gabriela Myers
Assist., PhD Student, University of Bucharest 330
TERMINOLOGIZATION OF LEXICAL UNITS IN THE TEXTILE LANGUAGE
Angelica Preda
PhD Student, University of Craiova 339
METAPHOR AND HYPERBOLE IN METEOROLOGICAL TERMINOLOGY
Alina-Florinela Dănilă
PhD Student, University of Craiova 344
L’AJOUT : FIGURE DE CONSTRUCTION DANS LE DISCOURS IDENTITAIRE
Ana-Maria Coman
PhD Student, University of Craiova 349
SOME DIMINUTIVE FORMS FROM INTERJECTIONS, VERBS, NUMERALS, AND PRONOUNS IN THE ROMANIAN LANGUAGE USED ON THE INTERNET
Anda Lăscuș
Assist., PhD Student, ”Iuliu Hațieganu” University of Medicine and Pharmacy, Cluj-Napoca 356
ETHNOLINGUISTIC CONSIDERATIONS REGARDING FUNERAL CEREMONY IN SLANIC PRAHOVA AREA
Andreea Vlășceanu
PhD Student, ”Lucian Blaga” University of Sibiu 363

THE CONFLICT BETWEEN JEROME AND MELANIA MAIOR RECONSIDERED FROM THE PERSPECTIVE OF CICERO'S «PRO CAELIO»
Constantin Răchită
Research Assist., PhD, ”Al. Ioan Cuza” University of Iași 370
ASPECTS OF EPONYMY IN THE CONTEMPORARY FASHION VOCABULARY
Oana Roxana Costache
PhD Student, University of Craiova 381
TERMINOLOGICAL ASPECTS OF THE ARTICLE IN THE DIDACTIC WORKS FROM THE ROMANIAN PRE-UNIVERSITY SYSTEM
Crinela Marc
PhD Student, ”Ștefan cel Mare” University of Suceava.....391
THE ADVERB – RHETORICAL MARK IN THE PRESENT-DAY POLITICAL DISCOURSE
Daniela Dascălu (Giugariu)
PhD Student, ”Al. Ioan Cuza” University of Iași.....401
LE RÔLE DES TERMES THÉORIQUES DANS LE LANGAGE SCIENTIFIQUE
Gabriela Toma (Bănuțoiu)
PhD Student, University of Craiova 407
THE VERBALIZATION OF THE CONCEPT ”BEAUTY” IN THE LINGUISTIC FIELD OF ENGLISH LANGUAGE DURING THE 18TH CENTURY
Gabriela Dodenciu
PhD Student, ULIM, Chișinău, Moldova 412
ALEJO CARPENTIER: ARGOT IN LITERARY TRANSLATION
Ioana Ilisei
PhD Student, ”Al. Ioan Cuza” University of Iași.....419
A SOCIOLOGICAL AND LINGUISTIC APPROACH TO THE METAPHOR OF THE LEADER AND THE THEORY OF LEADERSHIP
Larisa Bianca Pistol
PhD Student, ”Aurel Vlaicu” University of Arad 443
THE CRITERIA OF DETERMINATION OF A LANGUAGE AUTONOMY
Liliana Botnari
PhD, Head of Institute of Romanian Philology ”B.-P.Hasdeu”, Moldova 449
MEDICAL VOCABULARY IN THE WORK OF HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU
Loredana-Maria Ghioală
PhD Student, University of Craiova 454
A REPRESENTATION OF THE FRENCH GCSE WRITING PROCESS IN THE UK
Mădălina Ioana Codrean
PhD Student, ”Aurel Vlaicu” University of Arad 460

LATIN PHRASES: A MEDICAL DEONTOLOGICAL CORPUS
Eugenia Mincu
PhD, Vice-Director of the Institute of Romanian Philology ”B. P.- Hasdeu”, Moldova ...469
THE LANGUAGE OF CUTENESS IN JAPANESE ADVERTISING DISCOURSE: THE KAWAII PHENOMENA
Oana-Maria Bîrlea
PhD Student, ”Babeș-Bolyai” University of Cluj-Napoca 474
THE FUNCTIONS OF RHETORIC
Silviu Nicolae Pîrîială
PhD Student, ”Ștefan cel Mare” University of Suceava.....484
A CULTURE OF MINOR. „VIAȚA ROMÂNEASCĂ” CIRCLE AND ITS EDITORIAL ROOM PRACTICES: THE LITERARY “GRAFFITI”
Dana Raluca Schipor
PhD Student, ”Al. Ioan Cuza” University of Iași.....487
PROTOTYPIC VS. NON-PROTOTYPIC. A SPECIAL VIEW ON THE PSYCH VERBS
Dana-Luminița Teleoacă (Dobre)
Scientific Researcher III, PhD, Iorgu Iordan – Al. Rosetti, Institute of Linguistics of the Romanian Academy, Bucharest 494
FROM THE VOCABULARY OF GEMMOTHERAPY: THE FIR TREE
Delia-Mihaela Toarnă (Răuț-Bratiloveanu)
PhD Student, University of Craiova
CHANGE IN LANGUAGE – EVOLUTION OR PROGRESS?
Valentin Dragoș Biro
PhD Student, ”Al. Ioan Cuza” University of Iași.....509
A POSSIBLE TYPOLOGY OF SYNTAGMS IN CONTEMPORARY ROMANIAN
Valentin Roman
PhD, ”Babeș-Bolyai” University of Cluj-Napoca.....519
EARLY TERMS APPOINTING PROPERTY, REGISTERED IN THE CURRENT TOPONYMY FROM OLTENIA
Iustina Burci
Scientific Researcher II, PhD, ”C.S. Nicolăescu-Plopșor” Scientific Research Institute, Romanian Academy, Craiova 527
THE VERBAL SEMANTIC SUPPORT AT NON-PERSONAL MOODS, A COMPONENT OF COMPLEX PREDICATE WITH MODAL AND ASPECTUAL OPERATOR, IN ROMANIAN GRAMMARS UNTIL 1900
Laura Grama
PhD Student, ”Al. Ioan Cuza” University of Iași.....538

THE TERM TREEIN ROMANIAN
Simona Sandu (Pîrvulescu)
PhD Student, University of Craiova 550
PERSPECTIVES ON CULTURAL STUDIES IN TEACHING GERMAN AS A FOREIGN LANGUAGE
Ana-Maria Dascălu-Romițan
Assist., PhD, Politehnica University of Timișoara 558
METHODOLOGICAL ISSUES IN DIALECTICAL AND SOCIOLINGUISTIC RESEARCH
Alma-Ioana Gavril-Ursache (Mateiu)
PhD Student, ”Al. Ioan Cuza” University of Iași 568
CHRISTIAN FAITH AND RELIGIOUS TERMS IN THE AUTOBIOGRAPHICAL WORK OF JEAN-JACQUES ROUSSEAU, *CONFESSIONS*
Ana-Elena Costandache, Lecturer PhD, “Dunărea de Jos” University of Galaţi 575
FIXED WORD STRUCTURES WITH PROPER NOUNS IN THE CRIMINALS’ LANGUAGE
Ioana David
PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca – Baia Mare Northern University Centre 582
FROM TOPONYMS TO COMMON NAMES
Silvia Pitiriciu
Prof., PhD, Hab. Dr., University of Craiova 591
THE CLOSURE OF THE TIMBRE OF SOME VOWELS IN THE NORTHERN AREA OF DACOROMANIAN
Sorin Guia
Assoc. Prof., PhD, ”Al. Ioan Cuza” University of Iaşi 597

TRANSLATION. CONFINES AND LIMITATIONS

Alexandru Gafton
Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: Needs can only be subjective, but they have consequences on functions and uses which, in turn, reflects the compatibility of needs with structural-functional requirements, as well as the social value of needs. After the effective action of needs, the products generated by creation is subjected to communities selection and endorsement, which decides on their utility, functionality, efficiency, and economy.
Selection fulfills its real beneficial role if it does not precede creation, suffocating it, but on the contrary, following them at a distance that allows products to be practiced.

Keywords: translation, language, mentality, linguistic contact

1. Sferele socio-culturală, cognitiv-ideologică, estetico-morală şi lingvistică sînt produse complexe concrete ale activităţii umane, dezvoltate în cadru social, civilizațional, mentalitar şi cultural, care constituie medii şi produse umane. Fiecare din aceste elemente este ierarhizat – în sine şi în raport cu celelalte –, funcţionează pentru sine şi în complementaritate cu celelalte, este organism şi parte a unui organism. Cu toate că mediile şi produsele acestea se manifestă concret şi diferenţiat în cadrul feluritelor comunităţi reale, ele sînt general umane, adică specifice. De aceea, caracterul organic al acestor elemente şi al relaţiilor dintre ele se exprimă atît prin existența şi funcționarea lor în cadrul unei comunități oarecare, în solitudinea propriului organism, cît şi prin contact cu alte asemenea organisme, şi apoi prin transfer.

Pe calea traducerii, elemente, forme, structuri şi funcţii ale gîndirii, ideologiei, mentalităţii şi habitudinilor generate de o anumită societate, civilizaţie şi cultură, pătrund în gîndirea, ideologia, mentalitatea şi habitudinile unei alte societăți, civilizaţii şi culturi – fiecare deservită de propria limbă. Dar faptul de a transla rezultatele unor astfel de produse, generate de un anumit complex ambiental, într-un alt complex ambiental – deţinător al unor rezultate echivalente, cel puţin ca funcţie, sau chiar lipsit de astfel de rezultate, eventual avînd alte poziţii ocupate – este de natură să ridice felurite dificultăţi de acomodare în rîndul indivizilor, al comunităţii, al sferelor create de activitatea acestora şi, desigur, al mediilor în care aceştia activează.

Desfăşurată pe mai multe planuri şi cunoscînd mai multe dimensiuni, traducerea constituie un act lingvistic al cărui scop aparent este translarea anumitor forme şi conţinuturi – cognitiv-ideologice, socio-culturale şi estetico-morale – plămădite într-o societate, civilizaţie, cultură, marcate spaţio-temporal şi lingvistic, către altele asemenea. Prin simpla desfăşurare a acestui act, societatea, cultura şi mentalitatea se exersează, se dezvoltă şi evoluează. În felul acesta, traducerea mediază stimulator între societăți, universuri conceptuale şi reflexive, determinînd evoluția socială, cognitivă şi cultural-mentalitară, şi reprezentînd una dintre căile cele mai complexe şi mai eficiente, şi unul dintre procesele cele mai colaborative, prin care o societate (cu întreg organismul ei cutumiar şi mentalitar) poate cunoaşte importante şi consistente mişcări pe calea devenirii ei.

De aceea, deşi, de regulă, singurul care pare a fi urmărit şi vizat în mod direct şi explicit de către traducere este conţinutul conceptual al textului-sursă – în vederea împlinirii mizelor traducerii –, procesul de transmutare a formelor şi a conţinuturilor este cel puţin la fel

de important prin efectele consistente şi inseparabile asupra ambientului, a limbii de sosire, precum şi asupra sa însuşi. Acest din urmă lucru înseamnă că traducerea are caracter procesual, se edifică treptat pe sine, se autoinfluențează în chiar cursul procesului, determină toate clasele de rezultate pe care le generează şi este determinată de acestea, într-un plenar proces coevolutiv.

2. Prin traducere nu se modifică universul conceptual-mentalitar al societăţii, civilizaţiei, culturii care a generat textul ca formă şi conţinut, ca purtător al unor forme şi conţinuturi mentale, şi nici limba în care acel univers s-a materializat. Astfel de modificări sînt inerente, în schimb, la nivelul universului conceptual-mentalitar, al culturii, societății şi limbii care îşi însuşesc textul prin traducere şi în care acesta are a funcţiona.

Profundele relaţii dintre limbă, gîndire şi societate, induc elementelor care constituie miza primă a actului traducerii tendința de a se alătura mentalităţii şi cadrului socio-cultural de sosire – integrîndu-se, asimilîndu-se sau pierind respinse –, ceea ce poate genera modificări în consecinţă. Adică elementele de gîndire astfel pătrunse pot genera modificări în constelaţia cognitiv-mentală şi spirituală a primitorilor, eventual cu modificări ale cadrului civilizaţional, cultural şi social. Indiferent de faptul că aceste modificări pot fi de domeniul decelabilului, indirecte (prin reacţie, chiar şi de întărire a stării anterioare, ori de respingere a elementului nou), că procesul este singular sau repetat, dinspre o sursă sau mai multe, cu efecte trecătoare sau durabile etc., un astfel de contact nu este lipsit cu desăvîrşire de efecte în multiple planuri.

3. Înainte de a ajunge acolo, însă, întrucît un astfel de contact este mijlocit de instrumentul fundamental de comunicare, şi anume limba, primele consecințe se manifestă la acest nivel; aici se vor activa mai întîi reacţiile asimilatorii şi cele de respingere. Primele pot duce la adoptarea de către limbă a unor elemente concrete sau la deprinderea unor modalităţi de construcţie, gramaticalizare şi conceptualizare. Celelalte ignoră – pasiv sau activ – elemente şi modalităţi care contravin sistemului ori doar modului de concepere a acestuia, de către vorbitorul nativ. Prin urmare, primele care vor intra în contact vor fi înseşi limbile: a) deţinătoare de formă, conţinut, structură şi funcţii ce deservesc calităţii lor de instrument; b) entităţi avînd o viaţă şi capacităţi de autodeterminare proprii. Faptul acesta face ca funcţionarea şi evoluţia procesului de traducere să fie determinată de instrumentul care-l concretizează şi de modalităţile funcţionării sale.

Formele şi funcţiunile elementelor şi ansamblurilor sistemului (societate, cultură, mentalitate) nu pot fi indiferente formelor şi funcţiunilor instrumentului (limbă). Deopotrivă, limba nu-şi poate impune particularităţile ori cerinţele, indiferent de solicitările şi posibilităţile reale şi concrete ale societăţii, culturii şi mentalităţii, adică ale sistemului. Relaţia aceasta de interdeterminare face ca evoluţiile sistemice, ale funcţiunilor şi instrumentelor să fie reciproc determinate şi rezultate ale unei colaborări dinamice.

Întrucît textul original şi limba de plecare constituie de asemenea un dat, partea modelabilă a contactului lingvistic rămîne să o constituie instrumentul translării, adică limba în care se traduce şi care încearcă a reda elementele formale şi de conţinut ale textului care – ca urmare a actului traducerii – se edifică sau modelează treptat. (Limbile bine exersate au capacităţi care le permit să sufere foarte puţin sau să pună în act procese care le vădesc suplețea dobîndită ca urmare a exerciţiului intern sau de contact.)

4. Întrucît strădania de a traduce un text – redînd forme şi conţinuturi de gîndire şi mentalitare, precum şi elemente aparţinînd unui cadru socio-cultural şi mentalitar – se petrece mai întîi la nivelul şi prin intermediul instrumentului de comunicare şi contact care este limba, încercarea de a scoate la iveală conţinuturile, sensurile şi valorile textului din limba de plecare, obligă procesul de traducere să pună în mişcare felurite mecanisme prin care limba de sosire este nevoită să afle resurse şi modalităţi care să ofere soluţii de echivalare rezonabilă.

Privind, aşadar, la calitatea iniţială a instrumentului lingvistic, apoi la felul în care acesta este pus la lucru şi cu deosebire la solicitările la care este supus se observă că, la

nivelul limbii în care se edifică traducerea, contactul acesteia cu limba de plecare şi cu toate suporturile pe care aceasta funcţionează, poate produce efecte importante şi consistente. Adică actul lingvistic al traducerii nu doar poartă conţinuturi, valori lingvistice şi nelingvistice, dar poate înrîuri în mod implicit limba, prin şi în care se întrupează noul text – proces deloc simplu.

Înainte de jocul dintre ceea ce propune limba, iar mentalitatea sau cultura pot respinge, se manifestă jocul compatibilităților dintre structurile și modalitățile de expresie ale celor două limbi, la care participă din plin și cel al adaptabilității și capacității de evoluție a limbii în care se edifică traducerea.

Firește, strădaniile de traducere pot cunoaşte felurite orientări, mai mult sau mai puţin combinate: către limbă, către text, către conţinutul conceptual etc. Fie că se încearcă prezervarea sau schimbarea a ceva, fie că se traduce pur şi simplu – fără a se urmări efectele pentru instrument (limbă) şi pentru beneficiar (societate), ci doar importul conceptual –, un atare proces nu poate rămîne decît modelator, singura variabilă referindu-se la nivelul, gradul şi intensitatea la care şi în care se produce o astfel de acţiune.

6. Dincolo de acestea, însă, ca organism structural-funcțional relativ autonom, limba își are propriile elemente de consistență, carențe și nevoi. Pentru ca un anumit concept sau o idee complexă, de pildă, să poată pătrunde într-o cultură, este nevoie ca acestea să aibă o expresie lingvistică concretă. Pentru ca aceasta să se constituie, însă, limba – în funcție de cît de exersată este – își impune propriile constrîngeri, astfel încît structura concretă să nu lezeze anumite date esențiale sau deprinderi de sistem. Totodată, ea poate manifesta permisivitate și suplețe, adoptînd și adaptînd forme, modalități de expresie, conținuturi gramaticale și semantice, ameliorîndu-și astfel capacitățile expresive, în sens larg.

Astfel stînd lucrurile, se observă că încercarea de a înţelege formele şi conţinuturile de gîndire şi cultural-spirituale străine, structura şi funcţionarea unei civilizaţii şi a societăţii cu care aceasta concreşte, procesul are nevoie de înţelegerea structurii şi funcţionării limbii purtătoare a acelor date, lucru care induce introspecţia în propria limbă. De aceea, în procesul de traducere, contactele dintre limbi pot induce reorganizări ale sistemului de sosire, la nivelul exclusiv al acesteia, în zona sa autonomă. O astfel de ipostază arată cu limpezime că limba nu este un instrument anorganic de comunicare, ci o entitate reactivă la interacţiuni şi totodată un element implicat în constituirea sferei conceptuale şi a cadrului social pe care le exprimă, prin care şi din care s-a constituit. De aceea, ea impune constrîngeri formale şi de conţinut, dar mai are de răspuns solicitărilor dinspre structurile coordonate și supraordonate, precum și funcțiilor ei sociale.

Solicitată fiind spre a reda forme şi conţinuturi, limba – ea însăşi formă şi conţinut, dotată cu valori structural-funcţionale – solicită componentele cu care se află în relaţie, precum şi întregul organism din care face parte (autosolicitarea dinspre fiecare componentă fiind bidirecţională, de unde şi amploarea tendinţelor adaptative sau conservative). În cadrul acestui proces, limba în sine poate dobîndi noi structuri avînd funcţii şi valori noi, iar exersarea acestora poate genera schimbări în planul gîndirii, cu consecinţe în plan socio-cultural.

6. Comportamentul general al traducătorilor români – și mai cu seamă cel recomandat – arată că norma literară românească (cu tot ceea ce implică ea, de la vorbitor la principii) încă își croiește calea către maturitate. Într-o astfel de etapă atenția se îndreaptă către păstrarea intactă a achizițiilor existente (evolutive sau dobîndite ca urmare a contactelor). Astfel se tinde către prezervarea intactă a structurilor avînd curs, a modalităților de formare a cuvintelor sau a sensurilor, indiferent de faptul că acestea pot prezenta carențe, decurg din adiții sincronice unilaterale, lipsite de coerență organică, rezultate fiind osificate pînă la eliminarea capacităților ce permit sau stimulează evoluțiile adaptative.

Orice traducător român resimte marele neajuns de a nu putea crea substantive, verbe, adjective, adverbe, apoi construcții care să suplinească lipsa gramaticalizării unor perspective conceptuale asupra realității ori lipsa anumitor modalități de exprimare. Toate aceastea întrucît tendința cvasigenerală este de căutare a resurselor către exprimare nelimitată doar la interiorul limitat al limbii – desigur, uneori reacționîndu-se în felul acesta la inerente exagerări și abuzuri.

Totodată, deși atenția este îndreptată mai cu seamă către modele mature și exersate, activitatea dominantă este mai degrabă de imitare a rezultatelor, decît de însușire a procedeelor de acolo. O astfel de practică duce, iarăși, la același rezultat de mai sus, singura deosebire fiind că, în primul caz singura sursă de inspirație este internă, iar în cel de-al doilea, deși este externă, limitările drastice dinspre interior împiedică obținerea vreunui beneficiu.

Faptul este evident dacă se examinează tratamentul acordat împrumuturilor. Astfel, în ciuda unor cerințe organice și sistemice dinspre dezvoltarea gîndirii și a societății – dar și saliente prin neputințele limbii –, forțele care acționează asupra vorbitorului cult impun ca materialul împrumutat să-și păstreze trăsăturile, astfel încît să poată fi recunoscut ca xenism (uneori, de la accent pînă la grafie); în felul acesta se descurajează modificarea parametrilor (adică adaptarea și naturalizarea), dar și creația. În realitate, toate limbile mature, luate ca modele, se diferențiază de limba română, cu deosebire sub acest aspect. În respectivele limbi, libertățile acestea firești sînt intens practicate și deja au ajuns să acționeze ca factori adaptativi, prin care evoluțiile din planurile societății și gîndirii sînt urmate îndeaproape de cele din limbă.

7. Din motive date de faptul că este un comportament biosocial, care există și funcționează cel mai bine avînd un soi de autonomie organică, limba își are propria ei viață. Aceasta, însă, numai și numai din motivul tocmai indicat. Altminteri, viața ei depinde de complexul pe care îl deservește și al cărui instrument este, și anume cel constituit de sferele socio-culturală, cognitiv-ideologică, estetico-morală. Prin urmare, cel mai firesc lucru este ca elementele acestui complex și instrumentele care îl deservesc să prezinte relații de compatibilitate și complementaritate organică. Totodată, pentru a evolua, cel mai firesc și indispensabil lucru este ca ele să-și folosească atributele plasticității, organicității și sistemicității – cu care sînt dotate tocmai în vederea organicei acomodări reciproce. Sub acest aspect, cel mai pernicios comportament ar fi tocmai izolarea componentelor și forțarea lor pe calea unei vieți proprii, în indiferență față de nevoile întregului. De aceea – fiind de înțeles viteza de evoluție mai mică a limbii, în comparație cu cele ale societății și gîndirii –, limba are a-și ajusta structurile și modalitățile de expresie, într-o rată care să îi permită să exprime realitatea, nu să o deformeze în propriul chip, adică în relație cu funcția ei reală, nu cu rolurile pe care tinde să și le asume. Toate acestea sînt mult mai vizibile în cadrul contactului amplu și profund care se petrece prin actul de traducere.

În ceea ce privește limbile exersate și, eventual, privite ca modele, acolo astfel de evoluții sînt curente, supunînd limba la eforturi, nu forțînd stagnarea socială, cognitivă și expresivă. De aceea, de pildă, în respectivele limbi materialul împrumutat este naturalizat, iar atunci cînd se folosește în forma inițială el este marcat arătîndu-i-se astfel natura xenică. La aceasta se adaugă o intensă activitate de creație de forme necesare unei comunicări nuanțate și suple, care urmează evoluțiile și rafinările din toate domeniile cunoașterii și activităților sociale. Cu alte cuvinte, limba urmează gîndirea și dezvoltarea socială, progresul intelectiv, conceptual și social fiind urmat și sprijinit de cel lingvistic.

Cu alte cuvinte, mai întîi apar nevoile (întotdeauna subiective, doar funcția și uzul vădind compatibilitatea unei nevoi cu cerințele structural-funcționale și cu reala ei valoare socială). Apoi, împlinirea acestor nevoi poate declanșa creația. După apariția lor, produsele creației sînt supuse selecției și girului comunitar, care decide asupra eficienței (utilitate, funcționalitate, eficacitate, economicitate). Așa cum selecția urmează producerii entităților și

manifestării lor în mediu, tot astfel, în plan lingvistic, selecția trebuie să urmeze producției, la o distanță generoasă, iar nu să o preceadă sufocîndu-o.

Toate acestea arată lămurit principalele rosturi ale traducerii și contribuțiile benefice ale acesteia, pentru societate, gîndire și limbă.

CONVERSIONS OF PERSONAL NAMES INTO COMMON WORDS: IS IT ANTONOMASIA OR EPONYMY?

Floriana Popescu
Prof., PhD, "Dunărea de Jos" University of Galați

Abstract: As archaeological evidence shows it, personal names were used as naming units in the written artefacts of the Assyrian Empire, to name different calendar units. If in its early beginnings this practice was active in the vocabulary of history, as time went on, it grew more and more expanded to be currently of efficient use both not only in the specialist vocabulary of such sciences as mathematics, physics, chemistry, nature sciences (in botany more than in zoology), technology, engineering but also in everyday speech. Due to their highest frequency of occurrence, the descriptions and definitions of these personal names used for other significates than the person themselves have been topical in mainly in medicine (Aronson 2014) and sciences, in social sciences and more recently in scientometrics (Beaver 1976, Canabac 2014). Lexicographers authored a consistent number of both general (Manser 1996, Manser 2004) and specialist dictionaries, but these mutations of personal names to any other signified but the persons themselves has been rather superficially considered in linguistics in general and in lexicological studies (Miller 2014) in particular. It is the purpose of this paper to contribute to lexicological literature with specifications regarding both the theoretical aspects and the practical uses of the terms antonomasia and eponym, which are hardly interchangeable semantically, although they have been used as such in both English and Romanian. By and large, the personal names which have penetrated the word stock display either a denominative or a stylistic function, and this distinction is crucial in their being used righteously. Based on language facts and specialist literature (Holmqvist, K., Pluciennick, J., 2010), this paper will draw a clear-cut distinction between these two roles a personal name may take, once it has become a common word.

Keywords: word formation, stylistics, metaphor, metonymy

Prolegomena to Conversion and Personal Names

Theories of word formations have used a wealth of words whose meanings depended on the theorist. For example, what is presented under "conversion"in one source (Bauer 1983, 226–30) is "derivation by a zero morpheme" in another (Marchand 1960, 293–308); what is envisaged as "word composition" (Jespersen 1938, 161) in a few approaches is substituted by "composition" (Bonta 2004, 63) and "compounding" (Bauer 1983, 201–13; Marchand 1960, 11–84; Rayevska 1971, 67–82) in a few others; what "word manufacturing" means to Marchand (1960, 367), means "blending" or "telescoping" to Bonta (2004, 66), etc. The same phenomenon is noticeable in the case of the word *conversion*, which has been used with different meanings. Linguists have pinpointed that "the exact status of conversion within word formation is unclear. For some scholars (Lyons 1977: 522) conversion is a branch of derivation, for others (e.g. Strang 1968: §188) it is a separate type of word formation, on a level with derivation and compounding" (Bauer 1983: 32). According to Quirk et al. (1972: 1015, 1985: 1564), conversion reflects the possibility of proper names to be used figuratively. In a wider perspective, which fits our view as well, conversion has also been used to refer to "[T]he use of a word that is normally one part of speech or word class as another part of speech, without any change in form" (McArthur 1996: 241).

Personal names are naming units used for referential purposes and which are outlined by a wide category of representations, whose finer distinctions refer to the *praenomen* (the

forename or the name given by one's parents), the *nomen* (surname or family name) and the *cognomen* (or the nickname). Either taken together or separately, personal names have been accepted (Hockett 1958: 311-13, Lyons 1987: 219, Pierini 2008: 43) to:

belong with linguistic universals;

fulfil a referential function, i.e. they refer to *unique* entities (Lyons 1987: 214-23);

are given to well defined entities;

are part of culture-specific and/or language-specific systems;

may acquire various "connotations and associations" (Lyons 1987: 220)

are part of an open class of words, and like nouns, they "are lexical rather than grammatical", but unlike nouns, they "lack lexical meaning" (Pierini 2008: 43).

possibly be attributed, for a second time, to a certain new entity, thus migrating from a person to concrete representations such as any object or site, plants, insects, minerals, chemical elements, etc. or an abstraction, such as theory, theorem, lemma, coefficients, etc.

Lyons's (1987: 220) subject-oriented readings of connotative and associative capacities of personal names specify that the "connotations which one person associates with a name may be different from the connotations which another person associates with the same name in cases where both persons would use the name to refer to or address the same individual (or set of individuals)". At the same time, he emphasizes that when the bearer of the name is a historically, politically or culturally prominent person or place, the connotations of the name […] may be relatively constant for members of a particular language-community sharing the same culture" (idem).

Nevertheless, an impressive number of personal names have acquired international currency, either in their primary form or undergoing alterations, and this has happened by means of lexical transfers. I do agree

"[T]hat names can, in a given culture, or society acquire more or less definite associations, such that the name can be said to symbolize eloquence or architectural beauty, is an important fact; and it is this fact which accounts for the ease with which names can in the course of time become ordinary common nouns" (Lyons 1987: 219).

But this ease seems to have gradually assumed a certain amount of complexity, starts with the drawing of the clear-cut distinction between stylistic figures of speech (antonomasia and metonymy) and lexical means of vocabulary enrichment (conversion, toponymy and eponymization). It continues with the adequate matching of the respective denomination with that particular definition which has been more frequent in specialist literature.

The conversion of personal names into common words may ultimately be accepted as a matter of lexical migration, with consequences displaying an array of structures, beginning with such monosyllabic units as *tor* (< Torricelli, the Italian scientist) and closing with hybrid patterns, generally known as antonomasia or eponyms.

The interchangeability of antonomasia and eponymy

Many descriptions have envisaged the phenomenon of (personal) name migration from one signified to another and instead of simplifying its aspects, they have been more successful in confusing the readership. This is exclusively due to the auctorial relationships between certain lexical mutations and their denominations, which vary from one author to another. Theorists of lexicology, dwell upon such distinctions in a similar manner, in other words, they make no separation between one category and another. Rayevska (1971) discusses *metonymy* to account for *eponymy*, but she is hardly worth criticising as such distinctions were rarely considered in the early 1970s. This view has been so deeply rooted that hierarchical relationships subsuming eponymy to metonymy were still advanced over three decades later

(Lipka 2006: 32, Cymbalista and Kleparsky 2007: 71). Such practitioners in the field of lexicology, as Manser (1996/2004) and Laiu-Despău's (2003/2006) describe both eponyms and toponyms in their eponymic dictionaries, while Mușat's (2006) dictionary which is specifically called of *antonomasia* describes eponyms and toponyms not antonomasia.

And this interchangeable use of eponym, toponym and antonomasia is still operational in the case of recent publications, such as the volume of *English Lexicogenesis* (Miller 2014), whose section 6.8., *Transfer of characteristic (antonomasia, eponymy)* induces the relationship of perfect synonymy between antonomasia and eponymy. My observation relies on the fact that although antonomasia is mentioned in the subtitle, only eponyms are thoroughly described. The next section, *6.9* as its title clearly shows it, is dedicated to the discussion of *English-specific eponymy*. Nevertheless, it focuses on a few toponyms, like *bedlam*, which, is so described as to suggest its geographic etymo-referent:

"St Mary of Bethlehem, a London insane asylum founded as a priory in 1247 > ME, EMnE Bethlem/Bedlem [1528] 'the Bethlehem asylum' > bedlam [a. 1667] 'uproar, total confusion" (Miller 2014: 116).

And the examples could continue in the same direction, i.e. interchangeably using antonomasia and eponym/toponym and the other way round.

I consider that each of the above groups of words, i.e. antonomasia, eponyms and toponyms has its own peculiarities, strengthening its own specificity. These peculiarities refer to the:

grammatical categories to which both the primary and the second signified belong (common or proper noun);

specific name of transfer as it is acknowledged in specialist literature;

direction of transfer from one category (the initial name bearer) to another (the new entity which is granted the new or the 'reinvented' name which, in turn, acquires a new meaning);

nature of the transfer type involved which can be assigned to a wider linguistic background, i.e. lexical, stylistic or semantic.

The conversion of personal names into common words involves three main aspects which facilitate their subsuming to one group or another, and they are:

the point of departure

the sense of movement

the nature of the terminal point.

To be more specific, what stands for the point of departure may be a personal or a geographical name, the role of the sense of movement is to indicate the migration of the personal/geographical name to another target, which may be another person, an object, a concept, etc. or even another geographical point. The nature of the terminal point reveals the recycling of the personal name in order to denote a brand new entity or concept or to add new features (epithets, qualities, attributes, etc.) to an already known person, concept, geographical spot, etc. The three groups of words also differ from the perspective of the word formation theory as only one of them may produce descriptives, taking affixes, associating with other elements to produce well-established, widely-known and accepted compounds as well as expressing the relationship of possession, all these exclusively used for referential purposes.

Exploring antonomasia and eponymy

Conversions of personal names into common words have represented a more or less consistent chapter in comprehensive approaches to lexicology as early as the dawns of the 20th century (Greenough and Kittredge 1901: 372). In Romanian approaches to English

lexicology, this view is popularized in Levitchi (1970), although references to the Romanian language had been made in the mid-1960 (Graur 1965), but none of these makes use of the words antonomasia and eponymy. Even the adoption or rather the specialization of meaning in the particular case of the word *eponym* (irrespective of its derived forms) has not been fully done so far within the descriptions of either the Romanian general vocabulary or its terminologies. On the other hand, the Romanian *antonomaza*, borrowed from French was identified as part of the metalanguage peculiar to linguistic sciences in 1995 (Anghelescu, Ionescu and Lăzărescu, 1995).

This practice of attributing the personal name of a famous person to a new entity is approached by Greenough and Kittredge's (1902: 372-89), who are among the first to refer to the transfer of "the name of a well-known personage to someone who resembles him". They say that one

"may call a great orator 'a Demosthenes', or 'a Burke' or 'a Webster', a great general 'a Wellington' or 'a Marlborough', a cruel tyrant 'a Nero', the assertor of his country's liberties 'a Washington'. This happens every day and calls for no remark" (Greenough and Kittredge 1902: 372).

Nevertheless, there is a remark to make, i.e. that speakers using such names with an indefinite article not only refer, as Quirk et al. (1972: 1015; 1985: 1564) put it, to "a member of the class typified by N" (where N stands for a personal name), but they also involve an emotional colouring, assigning positive or negative feelings to the signified. The signified, that is any ordinary person, has certainly gained special features in the eyes of the beholder. Otherwise, the wording would have been simpler, an orator being simply 'an orator', and so would there have been the instances with 'a great general', 'a wise advisor' or 'a cruel tyrant', etc.

This is an emotional substitution where no new referent is called by a new name but where the referent is assigned a certain feature. That is why, in such instances it is preferable to speak about *antonomasia* rather than any other type of transfer. Antonomasia, originating from the Greek αντονομάζειν/*antonomázein* (<*anti* 'instead' and *onomaizen* 'to name') with the Latin correspondent *pronominatio* "is regarded as a rhetorical figure similar in some respects to metonymy" (Holmqvist and Pluciennick 2010: 373). A mid-19th century definition simply specifies that "Antonomasia is the name applied to that form of expression when the title, office, dignity, profession, science or trade is put instead of the true name of the person or place" (Borthwick 1858: 3). Dupriez (1991: 52) admits that antonomasia "is based on the substitution of regular nouns by proper names and vice versa." One such example of substitution is 'the "Corsican Monster" for Bonaparte', accounted for by the author to be "a kind of metonymy: a name for one function or aspect of an object is regarded as a typical representation of the object" (Holmqvist and Pluciennick 2010: 373), i.e. metonymic antonomasia. But the other substitution, "when a proper name replaces a regular notion, e.g. *Don Quixote* instead of *an idealist* (idem), *Daniel* for a *judge*, i.e. metaphoric antonomasia which "highlights analogical features shared" (Dupriez 1991: 52) is also frequent. The English language has also acknowledged a series of antonomasia, as part of the word stock and so, while any sailor may be *a son of Neptune*, any shoemaker may as well be *a son/knight of St. Crispin*.

The substitution might work with a periphrasis, such as *the patrimony of St. Peter*, which means "the states of the Church; the land formerly subject to the Pope" (DPF 1995: 165) and the one quoted by Bussman (2006: 67), who equates *San Francisco* with "the Paris of the West".

In line with these, I bring forth Merton's example (1965: 102-103) related to the

moment "when Ernest Jones bestows on the Father of Psychoanalysis the title of 'the Darwin of the mind'". Although Merton considers this to be an instance of "eponymies within eponymies", I would consider this to be an instance of complex antonomasia, joining a metonymic and a metaphoric antonomasia into one meaningful phrase. Thus, the quotation joins *Father of Psychoanalysis* [i.e. Dupriez' *metonymic antonomasia*] with *the Darwin of the mind* [i.e. Dupriez' *metaphoric antonomasia*] into a hybrid formula. The word *eponym* used by Merton refers to those proper names which behave as common nouns, adjectives or verbs to arguably cover lexical gaps. The author reiterates this same type of error when he states that "A *Freud*, a *Fermi* and a *Delbruck* play a charismatic role in science. They excite intellectual enthusiasm among others who ascribe exceptional qualities to them" (Merton 1968: 60), i.e. our italicized examples are other instances of metaphoric antonomasia. While in Merton's above eponymy stands for antonomasia, Botoşineanu (2006: 7) views antonomasia to be "the word building process which accounts for the transformation of proper names into common words", which is actually the 'classic' definition of eponymization. But antonomasia is also a trope or a figure of speech. More precisely, it means, in our view, "to stylistically or emotionally, or affectionately name instead". This is actually its traditional meaning, which is clearly illustrated in a 19th century collection of examples, out of which a few are presented in the table below (Borthwick 1858: 5-6):

Person	Antonomasia
Cowper, William	The Bard of Truth and Feeling
Duke of Somerset (Geo. III)	The Proud Duke
Duke of Wellington	The Iron Duke; The Hero of 100 Fights
Duke of Wellington	The Hero of Waterloo
Ethelred, of England	The Unready

Table 1. Historic and geographic antonomasia

Since antonomasia has traditionally been accepted as a stylistic means (c.f. Borthwick, in the previous paragraph) with its two definite roles, I shall assume this view and state that its use for lexicographic purposes should probably be avoided, for it neither shows any lexical productivity nor does it play the role of a proper signifier, but simply that of an epithet.

Eponymy shows another facet of proper noun migration, which means the assigning of a personal name to a newly created, invented or discovered entity. I share the opinion emphasizing that

"eponymy which widens the meaning of a proper name into a common noun (sandwich, ampere, hertz) is not the same as antonomasia, because eponymy lacks this common feature which builds an analogical link between two referents" (Holmqvist and Pluciennick 2010: 379).

In addition, as obvious from the excerpt, as common nouns, the names are orthographically altered. This loss of the capital initial admittedly a phenomenon of "depersonalization" (Aronson 2014: 25) might as well be interpreted as a process of eponymization or "recategorization", i.e., a migration of a proper noun, be it a personal or a geographical name to one or more lexical classes. These classes, i.e. nouns, verbs or adjectives or even both nouns and verbs bring about the replacement of the initial capital letter with a small letter. And with this minor orthographic modification, which naturally involves a semantic transformation, any such proper noun becomes a common word. This common word "passes current", thus indicating that "the language has gained a new word" (Greenough and Kittredge 1902: 372).

A restrictive definition would concisely view eponymization to be that particular transformation of personal names whose initial capital letter is displaced by a small one into common words or lexemes as well as prefixed and suffixed formations. This definition should equally account for those extremely numerous "fossilized constructions" including capitalized personal names, be they forenames or surnames or both, within larger strings of words which convey a well-defined meaning. And this necessarily refers to eponyms, i.e. only those common nouns which originate in personal names, while the other categories of substitutes are either toponyms or metonyms.

Conclusions

Frequently used as interchangeable words, antonomasia and eponymy are meaningfully different lexical representations, related to different categories of proper nouns. Each of them unveils its own structural peculiarities and lexically productive features. They share one trait only for they both represent sources of vocabulary enrichment, even if they function against different backgrounds. Thus, while the former is assigned to the stylistic framework, the latter has massively contributed to the lexical framework of the English vocabulary. What separates them is their frequency of occurrence and their formal flexibility.

Antonomasia most frequently occurs in contexts which may as well associate it to clichés, for it has well-established patterns indiscriminately applicable to persons or places for either suggestive comparisons or associations of images, behaviour, role, etc. Antonomasia is usually attached to a certain person (Margaret Thatcher remains the only *Iron Lady*, the way Virgil remains the only S*wan of Padua*).

Eponymy is so rich, flexible, variegated and complex that it could synthesize all word formation processes with examples built only with personal names as a base. If only the name of *Mercury*, the name of the Roman god of commerce, eloquence, travel, cunning and theft, were taken as an example, a few of its new referents would include the name of the planet, (thus its transformation into a toponym), the common noun *mercury*, used to denote a chemical element, *mercuric*, although used in chemistry, *intramercurial*, related to the orbit of the planet, *mercurial* (a literary adjective assigned to persons likely to change their mood or opinion unexpectedly), etc.

Although the same interchangeability has been active both in English and Romanian approaches to antonomasia and eponymy, they have their own meanings and well-delineated fields of application and, probably each of these aspects will be considered and carefully observed in the future.

BIBLIOGRAPHY

* * * 1995, *Dictionary of Phrase and Fable*, New Lanark: Brockhampton Press (DFP)

Anghelescu, M., Ionescu, C., and Lăzărescu, G., 1995, *Dicționar de termeni literari*, Garamond

Aronson, J., 2014, "Medical eponyms: taxonomies, natural history, and the evidence", in *British Journal of Medicine Clinical Research,* 12:349-353.

Bauer, L., 1983, *English Word-formation*, Cambridge: Cambridge University Press

Beaver, D., 1976, "Reflections on the natural history of eponymy and scientific law" in *Social Studies of Science* 6(1):89–98,

Bonta, E., 2004, *English lexicology: From Theory to Practice*, Bacău: Alma Mater

Borthwick, D., 1858, *Examples in Historical and Geographical Antonomasia for the Use of Students in History and Geography*, Montreal: Owler and Stevenson

Botoşineanu, L., 2006, "Introducere" in Mușat, R., *Nume proprii, nume comune. Dicționar de antonomază,* Iași: Polirom

Bussman, H., 2006, *Routledge Dictionary of Language and Linguistics*, London and New York: Routledge

Canabac, G., 2014, "Extracting and Quantifying Eponyms in Full-Text Articles", in *Scientometrics*, Springer Verlag, 2014, 98(3): 1631-1645

Cymbalista P., Kleparski, G. A., 2007, "Towards a Cognitive Approach to Extralinguistic Motivation of Diachronic Semantic Change", in *Zeszytynaukow E Uniwersytetu Rzeszowskiego, Seria Filologiczna, Studia Anglica Resoviensia*, 47: 61-87

Dupriez, B., 1991, *A Dictionary of Literary Devices. Gradus, A-Z*, Translated and adapted by Albert Halsall, Toronto and Buffalo: University of Toronto Press

Graur. A., 1965, *Nume de persoane*, Bucureşti: Editura Ştiinţifică

Greenough, J. B., Kittredge, G. L., 1902, *Words and Their Way in English Speech*, London: MacMilland and Co. Ltd.

Hockett, Ch. F., 1958,*A Course in Modern Linguistics*. New York: Macmillan

Holmqvist, K., Pluciennick, J., 2010, "Princess Antonomasia and the Truth: Two Types of Metonymic Relations", in Burkhardt, A., Brigitte Nerlich (eds.) *Tropical Truths: The Epistemology of Metaphor and Other Tropes*, Amsterdam and New York: De Gruyter, pp. 373-82

Jespersen, O., 1938, *Growth and Structure of the English Language*, 8th edition, Leipzig, London and New York:

Laiu-Despău, O., 2006, *Dicționar de eponime,* București: Saeculum I.O.

Levitchi, L., 1970, *Limba engleză contemporană. Lexicologie*, Bucureşti: Editura didactică şi pedagogică

Lipka, L., 2006, "Naming Units (NUs), Observational Linguistics and Reference as a Speech Act or What's in a Name". *SKASE Journal of Theoretical Linguistics* 3, 30–39.

Lyons, J., 1987, *Semantics*, Cambridge: Cambridge University Press

Manser, M., 1996, *Wordsworth Dictionary of Eponyms*, Wordsworth Editions

Manser, M., 2004, *Chamber's Dictionary of Eponyms*, Edinburg: Chambers

Marchand, H., 1960, *The Categories and Types of Present-Day English Word-Formation*, Wiesbaden: Otto Harrassowitz

McArthur, Th., 1996, *The Oxford Companion to the English Language*, Oxford: Oxford University Press

Merton, R. K., 1965, *On the shoulders of giants. A Shandean postscript*. Free Press, New York

Merton, R. K., 1968, *Social Theory and Social Structure*. Free Press, New York

Miller, G. D. 2014, *English Lexicogenesis*, Oxford: Oxford University Press

Muşat, R., 2006, *Nume proprii, nume comune. Dicționar de antonomază*. Iași: Polirom

Pierini Patrizia, 2008, "Opening Pandora's Box: Proper Names in English Phraseology", in *Linguistik online*, 36, 4/08, pp. 43-582008: 43

Quirk, R. et al., 1972, *A Grammar of Contemporary English*, London: Longman

Quirk, R. et al., 1985, *A Comprehensive Grammar of English*, London: Longman

Rayevska, N.M. 1971, *English Lexicology*, 3rd edition, Kiev: Visshaya Shkola

Strang, B. M. H., 1968, *Modern English Structure*, 2ndedition, London: Edward Arnold

DIE STILISTISCHE ROLLE DER OKKASIONALISMEN IN „HARRY POTTER". EINE VERGLEICHENDE SPRACHLICHE ANALYSE ENGLISCH-DEUTSCH-RUMÄNISCH

Daniela-Elena Vladu
Associate Professor, PhD, "Babeș-Bolyai" University Cluj-Napoca

Abstract: There are many lexical possibilities for discovering new words or phrases or transcribing things for which we do not know the right word. Some words are creative inventions of every human, in order to fill a lexical gap, i.e. to name a denotation for which there is still no name. In certain types of texts, as in tales or stories, nouns as ad-hoc words are often found. There they are used for language economy in order to create the comic, irony, clarity, vividness or expressiveness of a speech. A series of ad-hoc words from "Harry Potter" in English, German and Romanian, regarding their constituent structure, the manner of word formation and lexicalization potential are analyzed in the proposed article.

Keywords: ad-hoc names, children's stories, language economy, expressiveness.

Sprache und Sprachwandel

Als Vorläufer heutiger Beschäftigungen mit der Sprache können die Philosophie, Rhetorik und Theologie angesehen werden, denn die Sprachwissenschaft selbst ist ein relativ junges Fach, das sich als eigenständige Disziplin erst im 19. Jh. etabliert hat. Die Sprachbeherrschung in der Form der „ars grammatica" wird seit der Antike geübt, sie ist seit dem frühen Mittelalter mit der schulischen Vermittlung einer kanonisierten Fremdsprache (des Griechischen oder Lateinischen) eng verknüpft. Das Interesse der Philosophie an der Sprache galt der Wahrheit, der Zutreffendheit/Genauigkeit, der Richtigkeit sprachlicher Aussagen und der korrekten Eignung sprachlicher Mittel. Das Interesse der Rhetorik richtete sich auf die schmuckvolle und zugleich wirkungsvolle Ausgestaltung der Rede und die Theologie konzentrierte sich auf die Verkündigung und Auslegung der Bibel als der Sprache göttlicher Offenbarung (Volmert 2005: 10f).

Das Wesen der Sprache erschließt sich als Zusammenhang von Sprechen und Sprache in genetischen Überlegungen, im sozialen Kontakt und im Zusammenhang mit dem sozialen Handeln (Bergmann/Pauly/Stricker 2005: 5f). Die menschliche Sprache gilt als ein universales Verständigungsmittel, als Voraussetzung zum komplizierten abstrakten Denken, sie wird auch als Ausdruck eines eigenen, kulturspezifischen Weltbildes angesehen. Die Menschen haben die Sprache erfunden, sie feilen und basteln ständig an ihr herum, aber auch sie prägt unser Wissen, Denken und unsere Gefühle. Wir erfahren und erfassen die Welt, die anderen und uns selbst durch die Wörter unserer (Mutter-)Sprache und die Sprache vermittelt nicht nur ein einziges Weltbild, sondern gibt jedem die Möglichkeit, seine persönliche „Ansicht" auszudrücken. Bedeutungsinhalte von Wörtern sind im Sprachsystem vage, erst in Äußerungen werden sie durch den Kontext eindeutig (Stolze 2008: 222).

Um den Kommunikationsbedürfnissen der sich ständig verändernden Gesellschaft zu entsprechen, ändert sich auch die Sprache. Diese Dynamik kann man aber nur auf längere Zeit hinweg bemerken und trotz dieser Veränderungen bleibt die Sprache mit sich identisch. Man kann also eine Tendenz zur Erhaltung und Konservierung der Sprache bemerken, wie auch eine Tendenz zur Beweglichkeit, Dynamik und Entwicklung dieser, die sich hauptsächlich in

der Lexik manifestiert. Der Wortschatz einer Sprache stellt eine organisierte Gesamtheit der Lexeme dieser Sprache und das darauf bezogene Wissen dar. Die Bezeichnung der Lexik als Schatz an Wörtern deutet darauf hin, dass es sich um etwas Kostbares handelt, das man hüten sollte; es geht um einen wahren Schatz einer Gemeinschaft, eines Volkes. Die synchrone Lexemmenge des Deutschen wird in verschiedenen Schätzungen mit 300 000 bis 500 000 Einheiten angegeben. Ein durchschnittlicher Sprecher der Gegenwartssprache verfügt aktiv über 6 000 bis 10 000 Lexeme, während der passive Wortschatz deutlich höher liegen dürfte (Schlaefer 2009: 31).

Als Einheit des Lexikons wird allgemein das Wort/Lexem betrachtet. Obwohl den laischen Muttersprachlern Wörter als klar abgrenzbare und einfach definierbare Einheiten erscheinen, einigen sich Sprachwissenschaftler schwer auf eine einzige Definition. Der Begriff *Wort* wird sowohl für die Einheiten der *langue*, als auch für die der *parole* verwendet. Bei Fleischer/Barz (1992: 23) wird die semantische Ebene berücksichtigt, wobei das Wort „als eine im Wortschatz gespeicherte semantische Einheit, die als Benennung einen Begriff repräsentiert und syntaktisch autonom ist“ erscheint. Diese Definition schließt nicht-lexikalisierte Elemente aus, wobei unter Lexikalisierung die Erfassung in Wörterbüchern und im Sprachgebrauch verstanden wird. Wie die Wörter in unserem Gedächtnis gespeichert sind und abgerufen werden, ist schwer nachzuvollziehen; trotzdem erscheinen sie nicht additiv wie im Wörterbuch, sondern effektiv, qualitativ und assoziativ gegliedert und sehr gut strukturiert, systemhaft geordnet (Heusinger 2004: 123).

Im Hinblick auf die Entwicklung der Sprache kann man sagen, dass der normale Sprachbenutzer den Sprachwandel im Laufe der Zeit gar nicht bemerken kann, weil „Sprache scheinbar nur als jeweils gültiges synchrones (gleichzeitiges) Inventar von Zeichen und Regelsystemen funktioniert“ (von Polenz 2000: 3). Als Faktoren für den Sprachwandel gibt von Polenz (2000: 59) folgende an: die *sprachliche Ökonomie* (Vereinfachung, Kürzung durch Sprache), die *Innovation* (Neuerung/Erneuerung), die *Variation* (Existenz mehrerer Sprachvarietäten) und die *Evolution* (genetische Entwicklung). Man kann also behaupten, dass die menschliche Sprache veränderbar ist, weil Sprachkommunikation oft und gern eilig, sogar verkürzt ausgeübt wird. Sprache ist nicht nur rein reproduktiv, sondern wird meist produktiv benutzt; aus Sprachvarianten und Varietätenverhältnissen entsteht der Sprachwandel. Letztendlich ist Sprache veränderbar, weil ihre Existenzform in ständiger evolutionärer Bewegung ist.

Okkasionalismen

Die Sprache als lebendiges System befindet sich in einer ständigen Bewegung im Sprechen und Schreiben, Lesen und Zuhören. Die sich verändernde Umwelt des Menschen fordert auch einen ununterbrochenen Ausbau des Wortschatzes. Neue Gedanken und Erscheinungen des Lebens müssen bezeichnet werden. Dabei spielen die Wortbildung, Wortschöpfung und Entlehnung die wichtigsten Rollen. Sie stellen Möglichkeiten der Wortschatzerweiterung dar. Bei der Komposition werden zwei lexikalische Morpheme miteinander verbunden, wobei im gängigsten Fall daraus ein Determinativkompositum entsteht, bei dem der erste Teil (Determinans) den zweiten (Determinatum) näher bestimmt. Die meisten Komposita kann man nur verstehen, wenn man sein allgemeines Weltwissen zurate zieht, weil viele neu gebildete zusammengesetzte Wörter zwar möglich, aber nicht lexikalisiert, d.h. nicht in unserem allgemeinen Sprachgebrauch verankert und dementsprechend nicht im Wörterbuch vorzufinden sind (Busch/Stenschke 2008: 95). Man spricht in diesen Situationen von *Ad-hoc-Bildungen, Okkasionalismen, Gelegenheits-* oder *Augenblicksbildungen*, die situationsgebunden gebildet, aber nicht dauerhaft in den Wortschatz einer Sprache übernommen, also nicht lexikalisiert werden.

Schon die Benennung deutet darauf hin, dass diese Wortschöpfungen zu einer bestimmten Gelegenheit entstanden und daher auch stark kontextabhängig sind (lat. *ocasio* = Gelegenheit; lat. *ad hoc* = nur zu einem Zweck). Auch der einmalige Charakter ergibt sich aus ihrer etymologischen Beschreibung. Trotzdem sind Gelegenheitsbildungen in der Kommunikation verständlich, weil sie aus schon vorhandenen Sprachmitteln durch Wortschöpfung, Derivation, Komposition oder Verkettung mittels Bindestrich entstehen. Neue Basismorpheme werden sehr selten gebildet. Wenn es sich trotzdem um durch Wortschöpfung neu entstandene Okkasionalismen handelt, sind diese meistens phonetisch-phonemisch motiviert, sodass die Wortbildungskonstruktion verständlich wirkt.

Die Bildung von Okkasionalismen ist ein produktiver Vorgang, der bestimmten Mustern folgt. Dabei werden neue Wörter auf der Grundlage vorhandener Wörter gebildet. Plank hat auf semantischer Ebene eine mögliche Klassifikation nach Lexikalisierungsaffinität durchgeführt. Dabei hat er sich sowohl auf die Struktur als auch auf die Lexikalisierbarkeit bezogen. Gelegenheitsbildungen werden demnach in abweichende, reguläre, aber nicht lexikalisierbare und neue, aber potenziell lexikalisierbare Wörter eingeteilt (Plank 1981: 91). Zu den Merkmalen und Funktionen der Okkasionalismen gehören: Einmaligkeit, Situations- und Kontextabhängigkeit, Nicht-Lexikalisierbarkeit, Sprachökonomie und Expressivität.

Gelegenheitsbildungen unterscheiden sich von den Neologismen durch ihre Einmaligkeit. Ad-hoc-Bildungen sind nicht nur völlig neu, sondern werden nach ihrem ersten Gebrauch nicht mehr verwendet. Sie sind das Resultat der Kreativität der Sprecher im aktiven Sprachgebrauch und eine wichtige Komponente des Sprachwandels. Außerdem stehen Gelegenheitsbildungen immer stark mit ihrem Kontext in Verbindung. Diese Beziehung ist eine ambivalente, da der Kontext die Entstehung einer bestimmten Ad-hoc-Bildung veranlasst, diese aber außerhalb desselben Kontextes unverständlich bleibt. Öfter zeichnen sich Okkasionalismen auch durch Abweichungen auf phonologischer, morphologischer, semantischer oder Wortbildungsebene aus. Diese sind zwar rekurrente Eigenschaften, nicht aber auszeichnende. Die Nicht-Lexikalisierbarkeit bezieht sich auf die Tatsache, dass Gelegenheitsbildungen in keinem Wörterbuch zu finden sind, das heißt also, dass sie im mentalen Lexikon der Sprecher eingetragen wurden. Das Prinzip der Sprachökonomie bezieht sich auf die Tendenz der Sprecher, so viele Informationen wie möglich in einer einzigen Wortbildung wiederzugeben. Somit werden auch Sprachlücken beseitigt, die vor allem dann entstehen, wenn ein Bedarf an Erstbenennung für neue Gegenstände oder Sachverhalte besteht. Damit im Zusammenhang erhalten die Ad-hoc-Bildungen besondere stilistisch-expressive Effekte. Neue Wörter gelten als kreative Komponenten in verschiedenartigen Texten, von literarischen Texten bis hin zu Werbe- und Pressetexten. Dadurch, dass Okkasionalismen sehr oft zusätzliche Charakteristika der Denotate betonen und zur Hervorhebung bestimmter Merkmale dienen, werden die Intentionen konnotativer Art oder die Einstellungen des Textproduzenten sichtbar. Subjektivität und Kreativität spielen eine wichtige Rolle in der Bildung neuer Wörter, wobei der Kontext auch zu beachten ist. Okkasionalismen sind deskriptiv und daher auch stilistisch wertvoll. Auch Wortwiederholungen können mit Hilfe der Okkasionalismen vermieden werden. Die stilistische Ausdrucksvariation wird durch die Verwendung verschiedenartiger Komposita möglich, die auf textueller Ebene erfolgt. Ad-hoc-Bildungen tragen zur Gliederung von Texten bei, können aber auch eine wichtige Funktion in Titeln und Überschriften haben, vor allem weil sie zur Spannungserzeugung beitragen und die Neugier der Leser wecken. Vor allem in journalistischen Texten und in Fernsehnachrichten wird häufig mit dieser Art von Spannungserzeugung gearbeitet, aber auch in Geschichten und Märchen.

Bemerkenswert ist auch die Beziehung zwischen Formativstruktur des Ad-hoc-Wortes und seiner Semantik. Auch gelten Okkasionalismen als poetisch und spielerisch, vor allem wenn diese in literarischen Texten auftauchen. Durch sie wird Ironie, Bildhaftigkeit,

Ausdruckskraft und Sarkasmus der bezeichneten Gegenstände/Personen zum Vorschein gebracht und eine Sprachökonomie dargestellt.

In der nachstehenden Analyse werden mit Hilfe konkreter Beispiele aus dem Kinderroman „Harry Potter" in englischer Sprache okkasionelle Wortbildungen beschrieben und untersucht, wobei nicht nur die Wortbildungsart und Struktur betrachtet wird, sondern auch stilistische Funktionen und das Lexikalisierungspotential. In diesem Sinne wird ein Vergleich zwischen den englischen, den deutschen und den rumänischen Okkasionalismen durchgeführt.

Exemplarische dreisprachige Analyse einiger Okkasionalismen

In bestimmten Textsorten, wie zum Beispiel Kinderbüchern, kommen Gelegenheitsbildungen häufig als sprechende Namen vor. Das ist auch der Fall in Rowlings Romanserie. Es werden englische Beispiele mit ihren deutschen und rumänischen Übersetzungen aus dem ersten Roman *Harry Potter* von J. K. Rowling vergleichen: *Harry Potter und der Stein der Weisen (*Originaltitel*: Harry Potter and the sorcerer's stone;* rumänische Übersetzung *Harry Potter şi piatra filozofală).* Erstveröffentlicht wurde das Buch am 26. Juni 1997. Die deutsche Variante erschien ungefähr ein Jahr später in der Übersetzung von Klaus Fritz im Carlsen Verlag, die rumänische in der Übersetzung von Ioana Iepureanu im Egmont Verlag.

Konkret verfolgt man die Namenübersetzung hinsichtlich der Wortbildungsart, Stilistik und Lexikalisierung. Es wird der Frage nachgegangen, welche Verbindung Übersetzungsvarianten zum Ausgangswort haben, inwiefern der Sinn der Wörter beim Übersetzen beibehalten wird und ob der Leser eventuell von einer bestimmten Übertragung beeinflusst werden könnte.

1) Mr. and Mrs. Dursley, of number four, ***Privet Drive****, were proud to say that they were perfectly normal, thank you very much.* (HP: 2)

Mr. und Mrs. Dursley im ***Ligusterweg*** *Nummer 4 waren stolz darauf, ganz und gar normal zu sein, sehr stolz sogar.* (HP: 2)

Domnul şi doamna Dursley, de pe ***Aleea Boschetelor****, numărul 4, erau foarte mândri că erau complet normali, slavă Domnului!* (HP: 1)

„Ligusterweg" ist der Name der Straße, in der Harry Potter zusammen mit seinem Onkel Vernon, seiner Tante Petunia und seinem Vetter Dudley lebt. Das Wort „privet" wird im *Longman*-Wörterbuch als „kleiner Busch mit grünen Blättern, der für Zäune benutzt wird" [S. 1380], definiert. Das deutsche Äquivalent dafür ist genau das Substantiv „Liguster". Weiterhin wurde das Grundwort „drive" im selben englischen Wörterbuch folgendermaßen beschrieben: „...die Strecke zwischen deinem Haus und der Straße". Im Deutschen existiert für diese Strecke keine genaue Benennung und deswegen hat sich der Übersetzer für ein Synonym entschieden: „Weg". Beim entstandenen Kompositum „Ligusterweg" handelt es sich um Vollmotiviertheit, da in der Realität die Gegend, in welcher die Dursleys leben, durch solche grünen Ligusterzäune abgegrenzt ist. Im Rumänischen wird das Wort „privet" mit „boschet" (kleine Hecke) übersetzt. Die rumänische Übersetzung des Grundwortes „drive" lautet „alee" und steht dem englischen Ausgangswort näher.

2) [...] *a second later they were facing an archway large enough even for Hagrid, an archway onto a cobbled street that twisted and turned out of sight. "Welcome," said Hagrid, "to* ***Diagon Alley****."* (HP: 56)

[...] *eine Sekunde später standen sie vor einem Torbogen, der selbst für Hagrid groß genug war. Er führte hinaus auf eine gepflasterte Gasse, die sich in einer engen Biegung verlor. »Willkommen in der* ***Winkelgasse****«, sagte Hagrid.* (HP: 48)

[...] *o gaură care se mări şi se tot mări, până se făcu suficient de mare chiar şi pentru Hagrid, şi amândoi trecură dincolo de zid, pe o străduţă întortocheată, care cotea la stânga, dispărând din vedere.*

- Bine ai venit pe ***Aleea Diagon****! îi zise Hagrid.* (HP: 33f)

Die Winkelgasse ist eine Art Allee, in der die Zauberer einkaufen gehen, in der sie ihre Gringotts-Bank haben und in der sie sich manchmal einfach treffen. Diese Gasse sollte in der Zauberwelt nicht mit „Diagonally" verwechselt werden, denn das ist eine andere Allee. Man kann hier bemerken, wie Rowling im Englischen mit der Phonetik der beiden Gassenbenennungen spielt. Trotzdem stammt auch der Eigenname „Diagon" von dem Adjektiv „diagonal". Dieser Name könnte dem Rezipienten das Gefühl geben, dass die Gasse diagonal verläuft. Das Substantiv „Alley" schildert ein Bild einer engen, überfüllten Gasse, deren Geschäfte dicht beieinanderstehen. Die englische Gelegenheitsbildung wird im Deutschen durch das Kompositum „Winkelgasse" übersetzt. Man hat sich in diesem Fall für das Bestimmungswort „Winkel" anstatt „Diagonale" entschlossen. Eine Erklärung dafür könnte sein, dass der Übersetzer ein deutsches Kompositum verwenden wollte, um dem Adressaten die enge Gasse besser beschreiben zu können. Außerdem hat man auch das deutsche Wort „Gasse" anstatt „Allee" verwendet, was üblich bei Straßenbenennungen ist. Das Substantiv „Winkel" wird auf duden.de folgendermaßen erklärt: „eine abgelegene/verborgene Gegend". Die im Buch beschriebene Gasse hat keine regelmäßige Form, sondern ist tatsächlich abgelegen und eng. Im Rumänischen lautet die Übersetzung „Aleea Diagon". Das Ausgangswort „alley" ist mit seinem Äquivalent „alee" übersetzt worden. Bei der rumänischen Gelegenheitsbildung hat man das englische „Diagon" behalten und als Eigennamen benutzt. Somit lautet der Name der Gasse „Diagon" und nicht „Aleea diagonală", das für „Diagonally" steht.

3) The ancient study of alchemy is concerned with making ***thePhilosopher's Stone****, a legendary substance with astonishing powers.* (HP: 175)

Die alte Wissenschaft der Alchemie befasst sich mit der Herstellung ***des Steins der Weisen****, eines sagenhaften Stoffes mit erstaunlichen Kräften.* (HP: 144)

Încă din Antichitate, alchimia s-a preocupat să obţină ***Piatra Filozofală****, o substanţă legendară, cu puteri uimitoare.* (HP: 106)

Der Stein der Weisen ist das magische Objekt, das von allen Zauberern begehrt wird. Insbesondere will es sich Voldemort schnappen, weil dieser Stein das Elixier des ewigen Lebens produziert und alles in Gold umwandeln kann. Das deutsche Äquivalent dafür wäre „Stein des Philosophen". Der Übersetzer hat sich aber für eine andere Variante entschlossen, und zwar „weise". Bei der Übersetzung sollte man dem Ausgangswort treu bleiben, jedoch sollte auch die Bedeutung des Wortes in einem bestimmten Kontext konserviert werden. Deswegen verzichtet man manchmal auf die wort-wörtliche Übersetzung der Gelegenheitsbildungen, um eher ihre Botschaft oder ihren Sinn zu behalten. Die Herstellung des Elixiers des Lebens sowie auch die Vergoldung der Dinge sind Verfahren, die von Gelehrten durchgeführt werden können. Das Wort „stone" wird mit seinem deutschen Äquivalent „Stein" übersetzt. Die rumänische Übersetzung lautet „Piatra filozofală" (Philosophenstein).

*4) "This," said Wood, "is **the Golden Snitch**, and it's the most important ball of the lot. It's very hard to catch because it's so fast and difficult to see.* (HP: 136)

*»Das hier«, sagte Wood, »ist **der Goldene Schnatz**, und der ist der wichtigste Ball von allen. Er ist sehr schwer zu fangen, weil er sehr schnell und kaum zu sehen ist.* (HP: 112)

*— Asta e **hoţoaica aurie** şi este cea mai importantă minge din joc. Este foarte greu de prins, fiindcă se mişcă foarte iute şi este abia vizibilă.* (HP: 80)

Bei Hogwarts gibt es ein Spiel, welches Quidditch heißt. Im Rahmen dieses komplexen Spiels gibt es zahlreiche Bälle, mit denen man umgehen muss. Der wichtigste ist „der Goldene Schnatz", der schnellste Ball von allen. Die englische Benennung des Wortes lautet „the Golden Snitch". Im *Longman*-Wörterbuch wird das Wort „snitch" folgendermaßen definiert: „eine unbeliebte Person, die mächtigeren Menschen davon erzählt, was für falsche Sachen andere unternehmen" [S. 1665]. Mit anderen Worten ist ein „snitch" ein Verräter. Das Adjektiv „golden" deutet auf die Beschaffenheit hin. Durch die Verwendung dieser Konstruktion sollte der Rezipient visualisieren können, wie dieses goldene Objekt als Ball aussähe: es muss schnell, klein, aber auch schlau/gerissen sein, um den Spielern zu entkommen. Wie ein Verräter, der die Situation nur aus der Ferne betrachtet und sich danach flink aus dem Staub macht; so sollte sich auch dieser fliegende Ball verhalten. Im Deutschen wurde in der Übersetzung der Okkasionalismus „der Goldene Schnatz" verwendet. Es fällt auf, dass phonetisch eine Ähnlichkeit zum Englischen besteht. Das Substantiv „Schnatz" könnte aus dem Verb „schnatzen" (sich festlich kleiden, schmücken; sich das Haar zur Krone aufstecken) stammen. Der flinke Ball ist, wie es auch sein Name sagt, aus Gold und glänzt. In der rumänischen Variante findet man die Gelegenheitsbildung „hoţoaica aurie" (die goldene Diebin), die wegen der doppelten Suffigierung einen besonderen stilistischen Effekt auf den Rezipienten ausübt.

*5) "Flattened in that last match by Slytherin, I couldn't look **Severus Snape** in the face for weeks...."* (HP: 120)

*„Plattgemacht von Slytherin in dem letzten Spiel – ich konnte **Severus Snape** wochenlang nicht in die Augen sehen …"* (HP: 101)

*- Ne-au umilit complet Viperinii în ultimul meci! O săptămână întreagă nu l-am mai putut privi în ochi pe **Severus Plesneală**!* (HP: 73)

Der Lehrer Severus Snape unterrichtet das Herstellen von Zaubergetränken. Er ist der Leiter des Hauses Slytherin. Sein Name drückt Strenge aus (lat. „severus, -a, -um" = „streng/grausam/unnachgiebig" und liegt dem Wort „Snake" (=Schlange) nahe. Rowling hat mit Absicht die „s"-Alliteration kreativ eingesetzt, um phonetisch das Zischen einer Schlange zu suggerieren. Man möge sagen, dass der Name der Figur für eine strenge Person steht, die in jedem Augenblick vor Wut platzen könnte. Im Deutschen wird dieser Okkasionalismus nicht übersetzt, man geht wahrscheinlich davon aus, dass der Leser Englisch versteht. Dafür aber lautet die rumänische Übersetzung „Severus Plesneală". Das rumänische Adjektiv „sever" ist für den rumänischen Muttersprachler problemlos als „streng" zu nehmen/verstehen und „Plesneală" ist, lexikalisch gesehen, durch eine Derivation mit dem Suffix „-eală" aus dem Verb „a plesni" (=platzen) entstanden. Die rumänische Variante bleibt somit dem Ausgangsnamen treu und die analysierte Gelegenheitsbildung behält in diesem Fall ihre volle suggestive Bedeutung.

6) *"Oh, this is Crabbe and this is Goyle," said the pale boy carelessly, noticing where Harry was looking. "And my name's Malfoy, **Draco Malfoy**."* (HP: 87)

»Oh, das ist Crabbe und das ist Goyle«, bemerkte der blasse Junge lässig, als er Harrys Blick folgte. »Und mein Name ist Malfoy. ***Draco Malfoy****.«* (HP: 73)

- El e Crabbe şi el, Goyle, zise băiatul palid, urmărind privirea lui Harry, iar numele meu este Reacredinţă, ***Draco Reacredinţă****!* (HP: 51)

Draco Malfoy ist ein Kollege von Harry, der dem Haus Slytherin angehört. Seit dem ersten Tag in Hogwarts wird er als Gegenfigur von Potter dargestellt. Sein Name wurde ihm bestimmt im Zusammenhang mit seinen Charakterzügen gegeben. „Draco" stammt aus dem Lateinischen und bedeutet „Drache". Der Drache ist eine Erweiterung der Schlange, die in der Bibel symbolisch für Verführung und Sünde steht. Der Nachname dieser Figur kommt aus dem Französischen und bedeutet „Bösgläubigkeit". Der Adressat sollte bereits bei der Nennung des Namens dieser Figur das Gefühl haben, dass es sich um eine listige und bösartige Person handelt. In der deutschen Übersetzung wurde der Name „Draco Malfoy" behalten. Im Gegensatz dazu hat der rumänische Übersetzer den Nachnamen in „Reacredință" umgewandelt. Da er lateinischer Herkunft ist, wurde der Vorname „Draco" auch im Rumänischen beibehalten („drac" = „Teufel"). „Reacredință" ist ein Kompositum, gebildet aus dem Adjektiv „rea" (=böse) als Bestimmungswort und dem Nomen „credință" (=Glaube) als Grundwort. Der Übersetzer bleibt dem Ausgangstext treu und behält sowohl die Bedeutung als auch den Sinn dieses Okkasionalismus'.

7) *"Rejoice, for* ***You-Know-Who*** *has gone at last! Even Muggles like yourself should be celebrating, this happy, happy day!"* (HP: 4)

„Freuen wir uns, denn ***Du-weißt-schon-wer*** *ist endlich von uns gegangen! Selbst Muggel wie Sie sollten diesen freudigen, freudigen Tag feiern!«* (HP: 5)

- Să ne bucurăm că am scăpat de ***Ştim-Noi-Cine****! Chiar şi un Încuiat ca tine ar trebui să preamărească această zi deosebit de fericită!* (HP: 2)

Der Okkasionalismus „Du-weißt-schon-wer" ist eine zweite Benennung von Voldemort, dem bösen Zauberer, der Harrys Eltern getötet hat. Alle fürchten diese Figur und können ihren Namen nicht aussprechen. Anhand Planks Klassifikation der Okkasionalismen nach ihrer Lexikalisierungsaffinität gehört diese Augenblicksbildung zu den abweichenden Okkasionalismen. Das bedeutet, dass solche Wörter nicht unbedingt im Einklang mit den Regeln der deutschen Sprache sind. In diesem Fall erfolgt die Bildung des Determinativkompositums durch Bindestrichschreibung. Morphologisch gesehen ist das Wortbildungsprodukt aus einem Personalpronomen, einem Verb und einem Relativpronomen entstanden. Die deutsche Übersetzung enthält noch die Modalpartikel „schon", die die Funktion ‚Evidenz, Allgemeingültigkeit' markiert. Im Rumänischen lautet die Übersetzung mit allgemeingültigem Plural „Ştim-Noi-Cine". Im Gegensatz zur deutschen Übersetzung hat man in der rumänischen Variante auf die Modalpartikel verzichtet, weil die Pluralform die Evidenzfunktion übernommen hat und das Rumänische eine partikelarme Sprache ist. Die analysierte Augenblicksbildung ist vollmotiviert und auch stark lexikalisierbar. Es könnte im Usus jedweder sozialen Gruppe erscheinen, da es üblich verwendete Wörter als Konversion eines Satzes miteinander verknüpft.

Schlussfolgerungen

Anhand der angeführten Analyse kann man bemerken, dass Ad-hoc-Bildungen nicht nur in der gesprochenen Sprache erscheinen, sondern auch in geschriebenen Formen. In der Kinder- und Jugendliteratur sind Okkasionalismen häufig anzutreffen und werden durch Einmaligkeit, Kontextanhängigkeit, Expressivität und Sprachökonomie charakterisiert.

Im analysierten Werk „Harry Potter“ (Bd. 1) von J. K. Rowling ergibt sich die Notwendigkeit der Benutzung von Okkasionalismen wegen der Schaffung einer neuen, irrealen und einmaligen Welt. Zur Benennung der erfundenen Gegenstände, Personen und Erscheinungen musste Rowling auch neue Wörter erfinden, für die man in der Standardsprache keine Bezeichnungen hatte. Es gibt Okkasionalismen, die Plätze beschreiben, die magische Gegenstände benennen oder als Eigennamen für Personen gelten.

Das größte Problem, das beim Übersetzen des Werkes auftaucht, ist die Übersetzung der Okkasionalismen. Einerseits will man das Ausgangswort von der Form her nicht stark verändern, andererseits soll aber der Sinn der Gelegenheitsbildung im Falle einer wort-wörtlichen Übersetzung nicht verloren gehen. Ausgehend von diesen zwei Prämissen hat man der Kreativität in jeder Sprache freien Lauf gelassen. Deshalb sind einige Ad-hoc-Bildungen im Deutschen oder Rumänischen durch andere Wörter ersetzt worden, manche sind einfach aus dem Englischen unverändert übernommen worden und andere sind dem Ausgangsprodukt treu geblieben.

Die analysierten Ad-hoc-Bildungen haben ein geringes Lexikalisierungspotential und gehören somit noch nicht zum verfestigten Wortschatz der englischen, deutschen und rumänischen Sprache. Trotzdem sind einige interessante sprachliche Aspekte zu bemerken, wie Klang, Stilistik und Sinn der Übersetzungen. Sowohl die deutschen als auch die rumänischen Varianten haben den phonetisch-stilistischen Aspekt bei der Namengebung berücksichtigt. Ein Beispiel dafür ist ***S**everus **S**nape - **S**everus Ples**n**eală*. Der vollständige Name klingt in beiden Sprachen wie das Zischen einer Schlange, die Alliteration betont die Expressivität und Nuancierung. Im Deutschen ist diese Nähe zum Klang des Ausgangswortes anhand des Beispiels ***S**nitch* – ***Sch**natz* zu bemerken. Beide Wörter klingen ähnlich und weisen auf die Idee der Schnelligkeit hin. Dadurch könnte man behaupten, dass die Bedeutungen von den Formativen motiviert seien.

Weiterhin zeigt die deutsche Sprache eine Vorliebe für Komposita im nominalen Bereich. Die rumänische Sprache dagegen ist produktiver im Bereich der Derivation, was der Sprachtypologie entspricht. Sowohl das Englische als auch das Rumänische bilden die Komposition als syntaktische Fügung, die durch Getrenntschreibung markiert ist, das Deutsche bevorzugt die Zusammensetzung auch in der Schreibung.

Man kann noch bemerken, dass sich der deutsche Übersetzer manchmal nicht so viel Mühe gegeben hat, um ein Äquivalent für alle Okkasionalismen zu finden. Er hat die englischen Wörter einfach unverändert ins Deutsche übernommen, wohingegen der rumänische Übersetzer versucht hat, passende Entsprechungen zu finden und auch den Sinn des Wortbildungsproduktes beizubehalten.

Die analysierten Okkasionalismen sind Mittel zur Entwicklung der Fantasie der Kinder und Jugendlichen. Außerdem stehen sie als Beweis dafür, dass die Sprache auch von der Kreativität der Menschen stark beeinflusst wird und sich in ständiger Bewegung befindet.

BIBLIOGRAPHY

Bergmann, Rolf / Pauly, Peter / Stricker, Stefanie: *Einführung in die deutsche Sprachwissenschaft*, Heidelberg: Winter 2005.

Busch, Albert / Stenschke, Oliver: *Germanistische Linguistik. Eine Einführung*, Tübingen: Narr 2008.

Fleischer, Wolfgang / Barz, Irmhild: *Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache*, Tübingen: Niemeyer 1992.

Heusinger, Siegfried: *Die Lexik der deutschen Gegenwartssprache*, München 2004.

Plank, Franz.: *Morphologische (Ir)-Regularitäten. Aspekte der Wortstrukturtheorie*, Tübingen 1981.

Schlaefer, Michael: *Lexikologie und Lexikographie. Eine Einfîhrung am Beispiel deutscher Worterbücher*, Berlin: Schmidt 2009.

Stolze, Radegundis: *Übersetzungstheorien. Eine Einführung*, Tübingen: Narr 2008.

Volmert, Johannes (Hrsg.): *Grundkurs Sprachwissenschaft*, München: UTB 2005.

Von Polenz, Peter: *Deutsche Sprachgeschichte vom Spätmittelalter bis zur Gegenwart*, Berlin: de Gruyter 2000.

Primärliteratur

Rowling, Joanne K.: *Harry Potter and the Philosopher's Stone*, London: Bloomsbury 1997.

Rowling, Joanne K.: *Harry Potter und der Stein der Weisen*, Hamburg: Carlsen 1998.

Rowling, Joanne K.: *Harry Potter şi Piatra Filozofală,* Bucureşti: Egmont 1998.

NAMES IN *HOȚUL DE MĂRGĂRITARE* BY VALERIU ANANIA

Adela Drăucean
Assoc. Prof., "Aurel Vlaicu" University of Arad

Abstract:This article intends to explore the motif of the prodigal son in the drama text The Pearl Thief by Valeriu Anania, with reference to the characters' names (Eli, Eliabar, Humbaba, Tamara, Critias, Rimon, Fanuel, Ariadna). In the text, the characters' onomatology is not hazardous as the author names the characters according to the dominant feature in order to emphasize the moral significance of the biblical parable.

Keywords: prodigal son, pearl, proper name, love, forgiveness

Prin creația *Hoțul de mărgăritare*, care are la bază motivul biblic al fiului risipitor, Valeriu Anania vrea să evidențieze faptul că oricând și oriunde în lume există astfel de copii, dar și un tată/Tatăl iubitor și iertător. Posibilitatea repetării rătăcirii unui fiu este marcată de autor prin folosirea cuvântului *măști* în loc de *personaje* atunci când anunță protagoniștii piesei de teatru, lucru ce ne amintește de versul din *Glossa* eminescană: „Alte măşti, aceeaşi piesă". Cu alte cuvinte, *măștile* (personajele/oamenii), *piesa* (situațiile de viață) se schimbă, dar în esență natura (iubirea și iertarea fiului de către părinte) este aceeași. Spre deosebire de parabola biblică, mezinul fiu al lui Anania este ajutorul tatălui în munca de pescuire a mărgăritarelor din mare, fapt pentru care primește porecla de „hoțul de mărgăritare". Poate nu întâmplător tatăl și fiul se ocupă de culegerea de *mărgăritare*. Pe lângă sensul propriu de *perlă de mare preț*, mărgăritarele reprezintă în sens metaforic și *învățăturile, principiile* morale creștine (Mircea, 1995: 307-308). Ocrotitorul tată îi oferă fiului posibilitatea de a cunoaște tainele pescuirii mărgăritarelor, adică a pașilor care în cele din urmă duc la „mărgăritarul cel de mult preţ", la Iisus Hristos (Matei 13, 46).

Dacă în *Parabola fiului risipitor* din *Sfânta Scriptură*, nu se cunosc numele celor doi fii și a tatălui, în creația lui Valeriu Anania protagoniștii primesc o identitate pentru a reliefa semnificațiile morale. Acest lucru a fost subliniat și de Constantin Cubleșan: „El creează personaje cu identitate proprie, le dă nume, le inventează biografiile, le plasează în localități aievea, cu alte cuvinte, caută să dea o reprezentare artistică viabilă din punct de vedere realist unor simboluri mitologice, pentru mai buna înțelegere și aprofundare a sensurilor morale ale parabolei biblice" (Cubleșan, 2005: 10).

Nu întâmplător tatăl poartă numele de *Eli*, ce vine de la ebraicul *Elohim*, denumirea ce i se atribuie lui Dumnezeu. Iar în rădăcina numelui celui mai mic fecior, *Eliabar*, se regăsește numele tatălui – *Eli*, fapt ce trimite la legătura strânsă dintre cele două personaje tată-fiu, la insepararea celor doi în caracterizarea lor și a semnificațiilor parabolei reinterpretate de Anania. Relația strânsă dintre tată-fiu e subliniată de vorbele pline de tâlc ale părintelui:

„Eliabar a fost cârligul undiței mele. Pentru ca să-mi culeg nestematele din adâncuri trebuia să cufund în ape câte un sclav legat de frânghie și furtun. Asta-i trebă de rob. Primejduiește viața. Eliabar are o altă plămadă de suflet. Veșnic era cu mine pe corabie. Ochii lui nu-nsulițau largurile, ci adâncurile. Neștiutul, nebănuitul, tainele afundului îi ațâțau dorința de iscodiri. S-a rugat în ghenunchi să-i leg cingătoarea de capătul frânghiei. Singur și-a pus masca pe cap și a prins cu dinții furtunul cu văzduh. Învăpăierea lui mi-a cuprins sufletul. Cu inima tremurând, l-am pogorât în adânc până am simțit odgonul moale pe buza corabiei. Tu nu poți bănui ce frică-mi era și ce drag îmi era! Mi s-a părut o veșnicie până când odgonul mi-

a zvâcnit în mână, smucit din adânc. Semnul. Semn de neputință și primejdie. Mi-am înghițit răsuflarea și l-am tras la fața apei. Era sleit. Dar purta în pumn cele mai frumoase mărgăritare pe care le-a furat vreodată cineva din fundul mării. Ăsta a fost începutul. (...) Tu nu știi care-i clipa cea mai de preț în pescuitul mărgăritarelor. Semnul. Semnul ieșit din adânc și simțit în pumnul strâns pe funie. Nu oricine simte semnul. Trebuie să ai inima-n pumn, ca să tresari la semnul primejdiei. Străinul nu-l simte, căci inima lui peste zare. Numai tatăl simte de sub cer strigătul mut al celui din fundul mării. Numai tatăl, înțelegi tu? Numai tatăl. El stă-n lumină și așteaptă semnul" (Anania, 2010: 316).

În aventura pescuirii mărgăritarelor se poate remarca iubirea paternă asemănătoare cu cea a Tatălui Ceresc care din marea Lui iubire Și-a trimis în lume pe Fiul Său pentru răscumpărarea întregii omeniri. Părintele din piesa *Hoțul de mărgăritare* este răbdător cu mezinul care dorește să părăsească căminul ocrotitor și să se alăture prietenilor pentru a cunoaște tărâmuri noi, „Acum voi fura mărgăritarele lumii, cufundându-mă-n depărtări. Voi pescui cu mâna scoicile plăcerilor zvâcnite. E plină lumea de mărgăritare (...) E plină lumea de nestematele bucuriilor, ca fundul mării de pietrele scoicilor" (*Ibidem*: 327). Nu este luat în seamă argumentul părintesc că nestematele lumii sunt doar amăgiri ce îl vor duce la pierzare: „nu intra-n viermăraia lumii. Acolo sunt sclipiri de nestemate, dar colcăie viermii putrejunii și-ai morții" (*Ibidem*: 327). Dragostea tatălui este așa de mare încât îi dă mezinului partea lui de avere și îl lasă să plece, dar în sufletul său persistă speranța că iubirea părintească îl va aduce înapoi: „Legătura dragostei îl va aștepta pe cel dezlegat. (...) Îți voi da sărutul întoarcerii. (...) Dar te-am legat de cingătoarea sufletului cu funia iubirii mele... Și aștept semnul... Semnul!... " (*Ibidem*: 328-329).

Însă numele risipitorului fiu mai are în componența sa particula *abar*, care ar putea să vină de la verbul עָבַר ce se traduce prin *a trece peste, a merge dincolo, a se depărta* ori cu sensul figurat de *a călca o lege morală* precum în *Vechiul Testament*; sau de la substantivul care se citește la fel, dar se scrie diferit – cu alef אֶבְר *'ēḇer* și care se traduce prin *aripă*. Astfel, numele fiului ar însemna *cel ce s-a depărtat de Dumnezeu* (cel care s-a îndepărtat de tată, cel care a încălcat legea morală învățată în casa părintească) sau *Aripa lui Dumnezeu* (Aripa tatălui). Interpretarea numelui risipitorului copil se poate face atât prin verb, cât și prin substantiv.Prin substantiv, numele amplifică legătura dintre tată și fiu, demonstrând acel tot unitar dintre ei indestructibil sau „binomul tată-fiu" (Oancea, 1999: 8; Pologea, 2018: 93). Talăl ajunge să culeagă mărgăritarele de pe fundul mării datorită curajului fiului care se scufundă și le ia, iar cel tânăr ajunge la suprafața apei grație părintelui care simțea „semnul de neputință și primejdie" (Anania, 2010: 316). Prin verb, numele subsumează toate acțiunile imorale săvârșite de mezin, de la împrietenirea cu Fanuel, plecarea de la casa părintească, până la risipirea ultimelor mărgăritare pe petreceri și pe nesănătoase înțelegeri. Din acest punct de vedere, păcatele odraslei alterează chipul lui Hristos după care a fost creat de Dumnezeu, făcându-l să devină un ins în lume. Fiul risipitor „nu mai poate răspunde cu toată ființa sa la chemarea după numele său. Numele nu mai înseamnă pentru om conștiință de sine distinctă, numele doar îl distinge pe om de masa de oameni" (Petrache, 1998: 6). Când își dă seama de căderea sa, că pentru o bucată de pâine a ajuns să păzească o turmă de porci, recunoaște „Eu nu mai sunt om. Sunt porcar." (Anania, 2010: 351), și putem să spunem că începe procesul de revenire la starea inițială. Acum începe să audă prin chemarea lui pe nume glasul lui Dumnezeu, acum „își ia numele în serios. Numai atunci numele îi este un principiu distinctiv formator, numai atunci el este în adâncime o forță de personalizare" (Stăniloae, vol. 3, 1978: 52). Numele Eliabar indică atât axa pe verticală de scufundare pentru culegerea mărgăritarelor din adâncurile mării și de înălțare, renaștere prin „mărgăritarele cele mai de preț ale vieții" (Anania, 2010: 362) care sunt lacrimile căinței; dar și axa pe orizontală dată de dorința de cunoaștere a „mărgăritarelor lumești". Cele două axe formează semnul crucii, adică reprezintă viața cu bune și cu rele a *hoțului de mărgăritare*.

În piesă, un rol important îl are Humbaba, omul de casă pe care tatăl se învoiește să-l dea ca însoțitor fiului risipitor și care va avea de grijă de Eliabar. Fie că facem apel la limba ebraică, fie la cea română, numele său sugerează misiunea sa călăuzitoare pe drumul mărgăritarelor lumești. În ebraică, verbul *hum* înseamnă *cel ce face zgomot*, iar substantivul *baba* s-ar traduce prin *globul ocular* sau *pupilă*. Cu alte cuvinete, Humbaba este omul de încredere al tatălui, ce este guraliv și care-l însoțește, dar și îl păzește pe fiul dornic de a pleca în lume. În momentele cele mai grele în care se află Eliabar, când nu mai are nimic și este flămând, cuvintele slugii credincioase devin povățuitoare spre calea cea bună: „N-avem ce mânca aici? Nu-i nimic. Mergem unde se găsește. Ne-ntoarcem acasă." (Anania, 2010: 352). Humbaba ajunge ochiul ce îl îndrumă pe calea cea dreaptă sau „este busola" ce indică „nordul prin ținuturile pustii în care memoria a fost abolită" (Pologea, 2018: 95). Modul lui de a vorbi în proverbe sau de a da răspunsuri, în care cuvintele primesc o altă încărcătură semantică decât cea a interlocutorului, ne trimite cu gândul la bufonii de la curțile regale sau la eroul snoavei populare românești – la Păcală. Humbaba mimează doar prostia pentru a deruta cu iscusință forțele potrivnice scopului său de călăuză pentru fiul rătăcitor. Simularea imbecilității îl face pe erou invulnerabil la orice ripostă a personajelor ce reprezintă exponenții răului social, oferindu-i posibilitatea unui joc subtil şi nuanţat al persiflării echivocului. De pildă, în discuția cu falsul prieten Critias, Humbaba reușește să-l dezarmeze pe cel care a pus un întreg plan de a-i fura mărgăritarele lui Eliabar: „Un mărgăritar din templu (cu referire la slujitoarele Afroditei) cere un mărgăritar din pungă. (...) omul care crede că știe numai el ce știe toată lumea e un fericit dobitoc" (Anania, 2010: 331). În fața lipsei de scrupule a lui Critias singura armă de apărare a lui Humbaba este inteligența. El este perfect conştient de postura pe care o ia în intenţia de a-l păcăli pe interlocutorul său într-un mod subtil. Atitudinea de superioritate pe care o afişează Critias este subclasată de inteligenţa lui Humbaba, care poartă masca prostului. Angajarea la crâșma lui Critias pentru o bucată de mâncare în cele din urmă se dovedește un mijloc de recuperare a mărgăritarelor pierdute de stăpân.

Folosirea polisemantismului unui cuvânt, Humbaba o utilizează şi în dialogul cu Eli pentu a mijloci revenirea fiului în casa părintească:

„ELI: Spune-mi c-a venit.
HUMBABA: Dacă n-a venit...
ELI: Unde-i? Ce face?... Suferă cumva?...
HUMBABA: Știi că fiul dumitale cam avea sticleți la cap. Și cineva i-a prins sticleții și i-a băgat în colivie cu el cu tot.
ELI: Ce vorbă-i asta? E cumva întemnițat?
HUMBABA: Da, săracu'! E-n temniță.
ELI: Oh! Nenorocitul de mine!
HUMBABA: Stăpâne, trage-mi un bici. Am spus o minciună" (*Ibidem*: 360).

Acestă conversație scoate în evidență că Humbaba și-a făcut datoria pe care în mod tacit tatăl Eli i-a dat-o la plecarea fiului:

„HUMBABA: Ce să fac, stăpâne? Am încercat și eu asprimea fierului cu limba pisicii.
ELI: Dar te iert, fiincă l-ai adus teafăr" (*Ibidem*: 362).

Valeiu Anania prin atribuirea lui Humbaba a unor calități deosebite, precum istețimea și abilitatea de a folosi cuvintele, realizează un personaj complex.

Virtuțile lui Humbaba ar putea fi anticipate și de numele său, dar făcându-se apel la limba română, la substantivele *humă* și *baba*, ce ar trimite la omul trecător (tupul care se întoarece în țărână), dar care a ajuns la o anumită vârstă, a trecut prin mai multe situaţii de viaţă şi este în măsură să dea sfaturi celor mai tineri. Humbaba ar reprezenta lumea

echilibrului și a cumpătării, iar intervențiile lui apar în momentele cruciale din piesă, asemeni corului din dramele antice. Așa se face că replicile lui Humbaba, de cele mai multe ori, au un caracter proverbial: „Că gura mutului nu vorbește, dar e-n stare să-nfulece" (p. 313); „Corbul strigă pe cracă doar când vede leșul sfârtecat de leu" (p. 315); „... e mai de preț a hoți vorbele decât mărgăritarele" (p. 317); „Se repede-n adevăr de-a dreptul, ca bondaru-n lumânare. Când se satură omul de bine, caută pe naiba cu lumânarea" (p. 322); „... vinul bun e ca stropul de rouă; toate bucuriile vieții se răsfrâng în el ca soarele" (p. 330); „Decât slobod și flămând călare pe-un elefant, mai bine slugă sătulă la un porc" (p. 336); „Cine caută găsește. Dumneata, stăpâne, ai căutat pe dracu' și l-ai găsit. Eu îmi căutasem nașul și nașul era cârciumar. Dar, vezi dumneata, tot nașul are naș" (p. 350); „Crește-nțelepciunea pe capul dumitale ca mușchiul pe coaja copacului: tot la umbră" (p. 350); „Dar vine vremea când degetele cugetului ți se bagă pe gât și verși tot ce-ai mâncat din tâlhărie" (p. 352); „Ăsta o să se bucure de frate-său ca mâța de mătură" (p. 362); „Îndrăzneala, stăpâne, e ca ghimpele-nfipt în călcâi: te face șchiop, dar te-npinge numai 'nainte" (p. 364); „Și cât de greuse-mpacă miile de mii pe scoarța pământului" (p. 367).

Fanuel și Critias sunt falși prieteni de-ai lui Eliabar, lucru surprins de Anania și în numele pe care le dă celor doi. Dacă în cartea *I Enoch 40: 9* se vorbește despre îngerul Phanuel care stă alături de îngerii Mihail, Raphael, Gabriel și este „al patrulea, care este pus peste pocăința spre nădejdea celor care moștenesc viața veșnică", în piesă Fanuel este „îngerul" ce-l ispitește pe Eliabar cu nestematele bucuriilor lumești și complotează alături de Critias pentru a profita de ceea ce avea fiul lui Eli și de al scoate din spațiul ocrotitor patern:

„FANUEL: Trebuie. Înseamnă că nu putem pleca nici noi. Ți-am spus de ce trebuie să vină cu noi. El are bani.

CRITIAS: Ah, banii! Ce ușor se fac! Dar nu aici. Acum trebuie să-i folosim pe-ai lui.

FANUEL: Asta nu-i greu. E destul de găgăuț ca să-i piardă ușor.

CRITIAS: Te cred. Cu două zaruri măsluite cu plumb îi câștig averea în două zile.

FANUEL: Dar nu aici. Aici e primejdios. În Corint... Când vom fi acolo..." (Anania, 2010: 323).

Fanuel reprezintă degradarea omului, el ajungând să facă orice pentru o bucată de pâine, chiar să ucidă: „Am învățat că nu e bine să aibă omul cuget (...) Am trebuință de pâine, ucid, fur și mănânc" (*Ibidem*: 349).

Numele lui Critias face trimitere la oratorul atenian cu același nume, violent și lipsit de scrupule (460-403 î. Hr.), care în viața politică a fost un filospartan și un înverșunat dușman al democrației. Anania își înzestrează personajul cu același talent de bun povestitor, dar și cu acela al aruncării zarului, fapt pentru care Eliabar îl admiră și-i devine prieten: „Îmi place Critias. Mai cu seamă Critias. E unul care toarnă-n amfora clipei băutura-ntreagă și-o soarbe cu nesaț. Partă/n el clocotul Corintului de care-mi povestește (...) Aruncă zarul de os și câștigă boabe de mărgăritar. Aruncă zaru-ndrăznelii și câștigă nestematele lumii ascunse după zări" (*Ibidem*: 320). Lipsa de moralitate a lui Critias se poate observa din ademenirea frumoasei Tamara, sora lui Fanuel, pe care o folosește pentru a-și vinde marfa și din comportamentul său față de sora lui, Ariadna. Este omul care nu ține cont de voința celor din jur și pentru care rudele devin bunuri: „eu sunt negustor, cumpăr și vând. Tamara e un bun al meu. O iei numai cu preț" (*Ibidem*: 340).

Nu întâmplător este pus numele de *Tamara*, logodnicei lui Critias, ce în ebraică înseamnă *palmier*. În multe culturi, cu ramuri de palmieri se serbau victoriile. Dar ramurile de palmier simbolizează și triumful ca bucurie cerească al martiriului. Putem spune că Tamara a trăit martiriul alături de Critias, ea fiind prețuită doar atâta timp cât îi aducea profit logodnicului „Te-am luat numai cu zestrea frumuseții tale. Dar orice zestre, puicuțo, se cere

cântărită. Cu zestrea frumuseții tale iau acum argintul pe care nu l-am luat atunci" (*Ibidem*: 337). Prin părăsirea lui Critias, cu ajutorul fratelui său, va câștiga bătălia. Sfârșitul Tamarei se aseamănă cu cel al lui Iona din piesa lui Marin Sorescu. Aflându-se la capătul puterilor, într-o situație limită, ea tinde să depășească obstacolul prin întoarcerea „la obârșie", adică „în mare".

Valeriu Anania face apel în alegerea numelor personajelor sale și la mitologie, cum ar fi Ariadna, fiica lui Minos, cunoscut personaj al mitologiei grecești care îl ajută pe Tezeu să iasă din labirint după uciderea Minotaurului cu ajutorul unui fir. Ariadna din *Hoțul de mărgăritare* își ajută fratele să intre în posesia mărgăritarelor lui Eliabar, dar își dă seama că ruda sa de sânge s-a folosit de ea și pleacă la tatăl său, în Efira. Căindu-se, Ariadna îl va ajuta pe Eliabar în momentele cele mai grele, când este sleit de puteri. Apa și bucata de pâine date de Ariadna reprezintă firul de ață al eroinei mitologice, care-l întrămează fizic pe Eliabar ajuns porcar.

Piesa lui Valeriu Anania este gândită ca un parcurs al iubirii, speranței, răbdării și încercării, dar în același timp și al „risipirii". Andrei Pleșu, referindu-se la parabola biblică, subliniază că eroul adevărat este însăși risipirea și identifică mai multe tipuri de risipă. Eliabar este mezinul ce i se potrivește „risipa de risipire", la ascultătorul fiu Rimon se poate vorbi de „risipa de cumințenie", iar la Eli tatăl se poate discuta de „risipa de iubire" și mai ales de „iertarea, ca risipă a iubirii, rectifică efectele oricărei risipiri malefice" (2012: 261-270). Drumul iubirii, speranței, răbdării, suferinței, încercării și al răbdării este potențat și de numele personajelor.

BIBLIOGRAPHY

Anania, Valeriu, *Teatru I*, Editura Polirom, București, 2010.

Bâgiu, Lucian-Vasile, *Valeriu Anania. Scriitorul*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2006.

Cubleșan, Constantin, *Parabola fiului risipitor*, în „Tribuna", nr. 49, 11-17 decembrie 2005, p. 10.

Mircea, Pr. Dr. Ioan, *Dicționar al Noului Testament*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al BOR, București, 1995.

Oancea, Nicoleta, *Comuniunea prin iubire în piesa* ***Hoțul de mărgăritare***, în „Renașterea", Cluj-Napoca, an X (1999), nr. 11, noiembrie, p. 8.

Pleșu, Andrei, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, Editura Humanitas, București, 2012.

Pălimaru, Nicoleta, *Valeriu Anania. Opera literară*, Editura Limes și Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2011.

Pologea, Doina, *O fereastră spre sacru. Introducere în opera lui Bartolomeu Valeriu Anania*, Editura Limes și Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2018.

PRÉNOMS MASCULINS FRANÇAIS D'ORIGINE ARABE

Adela-Marinela Stancu
Assoc. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: French first names are connected with the origins of the French population, which has been the result of a number of colonizations, invasions and immigrations. Onomatology is closely related to linguistics, most of the first names bearing a distinct acceptation. In this article, we are going to analyse the masculine first names of Arabic origin, trying to remark and underline the influence of the Arabic language on the French anthroponymy, by working out a corpus of first names.

Keywords: anthroponymy, names, Arabic origin

L'onomastique représente la science du nom propre en général. L'anthroponymie fournit des informations multiples tant au linguiste qu'au historien ou au sociologue. L'analyse des noms de personne de la perspective de leur caractère expressif conduit à la conclusion que les noms diffèrent beaucoup entre eux: les uns sont plus suggestifs, les autres plus individualisants, ce sont des noms inventés par les auteurs sur la base des caractéristiques des personnages, mais aussi des noms vieux, largement répandus, des noms qui ont perdu parfois leur valeur caractérologique.

La langue et la culture sont deux systèmes ouverts, mobiles et interdépendants. Entre eux s'établit, premièrement, une relation d'inclusion et de détermination, dans le sens que n'importe quelle langue exprime la culture du peuple, et les changements du domaine de la culture déterminent l'apparition des modifications au niveau d'une langue.

Le patrimoine culturel d'une communauté contient une série d'éléments qui mettent en valeur le spécifique national-culturel de la segmentation du monde qui se reflète aussi dans le système grammatical et lexical d'une langue. Les anthroponymes représentent le miroir, la quintessence de la culture d'un peuple. Les informations qu'ils englobent permettent la réalisation des corrélations significatives du point de vue social-historique, moral-éthique et esthétique.

L'étude des noms de personnes offre des informations importantes liées à la psychologie populaire et aux moyens d'expression linguistique qu'il se propose. Les anthroponymes, noms de famille ou prénoms, portent en eux le reflet, l'empreinte des civilisations passées.

Les emprunts anthroponymiques, en général, et les unités inadaptées suffisamment au système anthroponymique autochtone, en spécial, se distinguent clairement au cadre du répertoire onomastique. Dans la conscience des parleurs, ces noms s'associent avec les personnes étranges qui ont une spiritualité différente.

Si l'on regarde l'inventaire des prénoms français, on voit que, dans l'anthroponymie française, comme dans beaucoup d'autres langues romaines, il y a des prénoms d'origine arabe.

Dans notre article, nous avons extrait un corpus des prénoms masculins français qui ont une origine arabe et qui sont assez nombreux. En ce qui suit, nous ferons une analyse étymologique de ces prénoms, en utilisant les dictionnaires de spécialité qui se retrouveront mentionnés dans la bibliographie.

Abdallah a pour origine l'arabe *'Abd-Allah*, au sens propre de «serviteur (*abd*) de Dieu (*Allah*). Ce prénom est aussi transcrit *Abdullah* et *Abdoullah*. L'élément *abd* apparaît en

composition dans un grand nombre de prénoms masculins de même origine, le plus souvent suivi de *el* et d'une épithète caractérisant Dieu. On peut relever, en usage en France, *Abdelaziz*«serviteur du Tout-Puissant», *Abdelkader* «serviteur du Puissant», *Abdellatif* «serviteur du Bienveillant». La forme courte *Abdel* signifie «serviteur», sous-entendu «de Dieu». Comme prénoms associés, on en a: *Abdul, Abdel, Abdoulaye, Abdon.*[1]

Ahmed, avec la variante *Ahmad*, s'est formé sur *ahmad* «digne d'éloges, très louable» dérivé du verbe *hamida* «louer». Ce prénom est, pour les Français, une caractéristique de l'immigration maghrébine ancienne. C'était un de nombreux surnoms du prophète Mahomet.[2]

Ali a pour origine l'arabe *'alyy* «supérieur, grand, noble» dérivé du verbe *'ala* «s'élever». *Al-Ali*, «le Très Haut», est une des qualifications d'Allah. C'est un prénom divin qui indique «le Très Haut, le Sublime, le Suprême». *Ali,* avec sa variante féminine *Alia,* s'emploient en France dans les familles musulmanes ou d'origine arabe.[3]

Amin est formé sur l'arabe *amin* «digne de confiance, loyal» dérivé du verbe *amana* «croire en Dieu» d'où «faire confiance». *Al-Amin*, «le fidèle, le loyal», était un surnom du prophète Mahomet. On relève la variante graphique *Amine* pour le masculin. Le correspondant féminin *Amina* a pour diminutif *Aminata*, aussi employé comme prénom. Ce sont des prénoms très liés à la tradition musulmane.[4]

Amir représente l'arabe *amir* «prince, chef» dérivé de *amara* «commander, ordonner». Dans la langue commune, l'arabe *amir* a été emprunté en français sous la forme *emir*; il a donné le mot *amiral* qui a d'abord désigné, au XIe siècle, le chef de Sarrasins. Ce sont des prénoms rencontrés parmi la population issue de l'immigration maghrébine.[5]

Anis se repose sur l'arabe *anis* «aimable, courtois» et désigne «un bon compagnon». On rencontre aussi la variante *Anisse*. Le féminin correspondant est *Anissa*. Le masculin est peu en usage.[6]

Aziz a pour origine l'arabe *'aziz* «honoré, puissant, aimé, chéri» dérivé du verbe *'azza* «être puissant». *Al-Aziz*, «le Tout-Puissant» est l'un des qualificatifs du prophète Mahomet dans le Coran. On rencontre le féminin *Aziza* et le composé *Abdelaziz.*[7]

Bilal vient de *billal* «eau, rafraîchissement». Pour les premières civilisations musulmanes, l'eau est un signe de richesse, d'abondance et de grâce divine. On relève les variantes: *Bilel, Billal, Boublil.*[8]

Chaouki (Chawqi) représente l'arabe *chawaqa* «donner envie, tenter». *Al chaouq* est une caractéristique de la passion amoureuse, c'est le «désir». *Chaouki* ou *Chaouqi* est «le passionné, celui qui désire».[9]

Djamel est un prénom qui signifie «beau», au physique et au moral. Il a pour variantes *Djamal, Jamal, Jamel*. Le correspondant féminin a les formes *Djamila, Djémila, Jamila* et *Jemila*. Le prénom masculin est représenté en France, dans la population issue de l'immigration maghrébine, sous les formes *Djamel* et *Jamel.*[10]

Farès(Faress, Faresse)est un emploi particulier de *faris* «cavalier» et comme adjectif «chevaleresque». En arabe, *al Faras* signifie «le cheval, la jument». Le rôle du cavalier dans

[1] Chantal Tanet, Tristan Hordé, Dictionnaire des prénoms, Paris, Editions Larousse, 2000, p. 14; Florence Fourré-Guibert, Guide des prénoms, Paris, Editions Vigot, 2009, p. 7.
[2] Idem, p. 23-24; Idem, p. 13.
[3] Idem, p. 32; Idem, p. 16.
[4] Idem, p. 40; Idem, p. 23.
[5] Ibidem.
[6] Idem, p. 45; Idem, p. 28.
[7] Idem, p. 63; Idem, p. 39.
[8] Idem, p. 77-78; Idem, p. 47.
[9]Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 61.
[10]Chantal Tanet, Tristan Hordé, œuv. cit., p. 133.

les civilisations arabes traditionnelles a donné à *Fares* un caractère de noblesse. Il est employé dans les populations françaises issues de l'immigration et n'est pas du tout marginal.[11]

Farid représente un emploi particulier de l'adjectif *farid* qui s'applique à ce qui est unique, incomparable, et qui est dérivé du verbe *farada* «être unique». A *Farid* correspond le prénom féminin *Farida*. Le nom commun *farida* signifie «pierre précieuse», désignant ce qui est considéré comme incomparable dans la nature. Ce sont des prénoms propres aux populations françaises issues de l'immigration.[12]

Fatih est formé à partir de l'adjectif *fatih* «qui sait surmonter les difficultés» d'où le sens mystique «qui ouvre les portes de la miséricorde (ou de la vérité) divine. L'adjectif dérive du verbe *fataha* «conquérir». Le féminin du prénom est *Fatiha*. Tous les deux sont portés en France par les populations françaises issues de l'immigration, le masculin étant plus courant que le féminin. L'adjectif *fatih*, avec le sens «celui qui ouvre la voie» était un des surnoms du prophète Mahomet.[13]

Fayçal est formé à partir de *faysal* «juge, arbitre» dérivé du verbe *fasala* «séparer», d'où «juger», le juge ayant pour rôle de séparer le vrai du faux. Les variantes du prénom sont *Faysal* et *Faïçal*. C'est un prénom rare parmi les populations françaises issues de l'immigration.[14]

Fouad a pour origine un prénom arabe, *Fu'ad*, «le cœur spirituel», emploi particulier d'un nom désignant tout ce qui touche à la fois à la raison et à la sensibilité, dérivé du verbe *fa'ada* «atteindre quelqu'un au cœur». C'est un prénom très rare parmi la population française issue de l'immigration.[15]

Habib a pour origine un nom arabe formé à partir de l'adjectif *habib* «aimé, cher», dérivé du verbe *habba* «aimer». Le féminin *Habiba* est en usage. Le masculin a été peu adopté en France, à peu près ignoré des populations de souche européenne et de celles venues de Maghreb.[16]

Hadil pourrait être rattaché au prénom arabe *Adel* ou *Adil*, dont il serait une variante orthographique qui signifie «juger avec équité». On peut cependant également l'associer à la racine *HDA* qui a le sens de «conduire dans le droit chemin, enseigner la tradition». Comme variantes, on en a: *Hadi* et *Mahdi*.[17]

Hakim est un prénom formé à partir de l'adjectif *hakim* «raisonnable, sage» dérivé du verbe *hakama* «prononcer un jugement». On relève la variante *Hakem* et le féminin *Hakima*. Le masculin est resté en France d'un emploi très modeste: il est plus utilisé cependant que le féminin.[18]

Hamza (*Hamzah, Hamzaoul*) est formé à partir de *hamza*, un des noms du lion, peut-être dérivé de *hamuza* «être fort». Il est employé en France par les populations françaises issues de l'immigration, sans être très répandu.[19]

Hassan, transcrit aussi *Hasan*, est formé à partir de l'adjectif *hasan*, au sens propre «bon, excellent, beau» dérivé de *hasuna* «être beau». Le féminin *Hassana* ou *Hasana* ne semble employé en France. A partir d'un diminutif de l'adjectif *hasan* a été formé un autre prénom masculin, *Hussein*. Les masculins tiennent une place particulière dans le monde musulman. *Hassan* et sa variante sont vraiment représentés en France.[20]

---

[11] Idem, p. 175; Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 109.
[12] Idem, p. 175.
[13] Idem, p. 176.
[14] Idem, p. 177.
[15] Idem, p. 185.
[16] Idem, p. 219.
[17] Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 130.
[18] Chantal Tanet, Tristan Hordé, œuv. cit., p. 220; Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 131.
[19] Ibidem.
[20] Idem, p. 221; Idem, p. 132.

Hicham a pour origine un nom arabe formé à partir de *hicham* «générosité» qui dérive du verbe *hachama* «briser, rompre», au figuré «être généreux», par référence à la coutume qui consistait à partager le pain avec les membres d'un même groupe lors des déplacements des caravanes. On enregistre aussi la variante *Hichem* qui est peu employé en France. On relève comme variantes: *Hichame, Hichem, Hachemi, Hachim, Lahchemi*.[21]

Idris a un statut ambigu. Il peut avoir pour origine un nom arabe, *Idrîs*, dérivé du verbe *darasa* «étudier, apprendre». Un homonyme *Idris* représente un nom d'origine galloise, composé des éléments *iud-* «seigneur» et *–ris* «ardent, impétueux». On relève aussi la graphie *Idriss*. Dans la civilisation musulmane, *Idris* est le nom donné à un prophète parce qu'il aurait été le premier à utiliser l'écriture. C'est un prénom peu employé en France.[22]

Iliès est la variante arabe d'*Elie* ou *Elisée*, prophètes bibliques dont le nom apparaît dans le Coran. *Elie* est composée de *El* «Dieu» et de *Yah* «Yahvé», le nom de Dieu. Il signifie «Yahvé est mon Dieu». Comme variantes, on en relève: *Ilyes, Iliesses, Ilyas, Lyès, Ilyasah*.[23]

Imane signifie «le guide, celui qui conduit une caravane, celui qui dirige la prière». Il est devenu le titre attribuee aux califes successeurs de Mahomet. On enregistre les variantes: *Iman, Imam, Imen, Imène*.[24]

Issa est un prénom masculin arabe dérivé d'*Isa*, l'équivalent de Jésus pour les chrétiens. Pour les musulmans, Jésus est un prophète parmi d'autres qui annonce la venue de Mahomet. Comme prénoms associés, on en a: *Isa, Jésus*.[25]

Issam représente la forme *assama* «préserver, protéger» et désigne ce qui est «pur, sans tache, infaillible». *Issam* est «celui qui est impeccable, celui qui est sûr». On enregistre les variantes: *Issame, Isma, Massoum*.[26]

Jawad est une variante du prénom arabe *Djade*, qui signifie «généreux, libéral, large d'esprit». Comme prénoms associés, on a: *Jawade, Jaouad, Djade, Djouad*.[27]

Kaïs est un prénom d'origine arabe qui fait référence à un poète arabe, Qays, ayant vécu à l'époque du Prophète et connu dans toute l'Arabie. Il pourrait signifier «l'homme à la démarche fière». On relève aussi: *Qais, Qays, Kaïss, Kaïsse*.[28]

Kamel est une transcription d'un nom d'origine arabe, emploi particulier du nom commun *kamâl* «perfection» dérivé du verbe *kamula* «être, devenir parfait». Le prénom peut être aussi transcrit *Kamal* ou *Kamil*, étant dans ce cas un emploi particulier de l'adjectif *kâmil* «parfait». On trouve aussi le prénom féminin *Kamila*. Le masculin est apprécié par les musulmans, *kamil* étant l'un des qualificatifs du prophète Mahomet. Il est d'un emploi très modeste en France, mais il est plus fréquent que le féminin.[29]

Karim représente l'adjectif arabe *karîm* «généreux, noble» dérivé du verbe *karîma* «être généreux». On enregistre la variante féminine *Karima*. Le masculin est bien représenté dans la communauté d'origine maghrébine.[30]

Khaled a pour origine l'arabe *khâlid*, au sens propre «éternel, perpétuel», adjectif dérivé du verbe *khaluda* «jouir d'une longue vie». On relève la transcription *Khalid* et

[21] Idem, p. 227; Idem, p. 135.
[22] Idem, p. 235; Idem, p. 140.
[23]Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 142.
[24] Idem, p. 143.
[25] Idem, p. 147.
[26] Ibidem.
[27] Idem, p. 152.
[28] Idem, p. 164.
[29] Ibidem; Chantal Tanet, Tristan Hordé, œuv. cit., p. 267.
[30] Idem, p. 165; Ibidem.

l'emploi du prénom féminin *Khaleda* ou *Khalida*. Le masculin et sa variante restent d'un emploi très modeste en France dans la communauté issue de l'immigration.[31]

Mahamadou est dérivé de Mohamed, qui, en arabe, signifie «louer, remercier, digne de louange».[32]

Malik(Malick) signifie au sens propre «roi, souverain» et s'est formé à partir de *malik* «qui possède», adjectif dérivé du verbe *malaka* «posséder, gouverner, maîtriser». Le prénom a pour variante *Malek* et pour correspondant féminin *Malika*. Il est peu employé aujourd'hui en France, au masculin comme au féminin.[33]

Marouane signifie, en arabe, «le silex, le quartz». Il a comme variante *Marwan*.[34]

Mehdi, avec sa variante *Mahdi*, a le sens «celui qui est guidé spirituellement, celui qui est enseigné dans la foi, celui qui se convertit», dérivé du verbe *hada* «conduire sur le droit chemin; guider». On relève aussi la variante *Mehdy*. Les féminins *Mahdia, Mahdeya* ne semblent pas en usage en France. Un autre prénom s'est formé à partir du verbe *hada, Hedi,* aussi transcrit *Hadi* et signifiant «guide».[35]

Mohammed représenté l'une des formes françaises de l'arabe *Muhannad* «loué, digne de louanges» dérivé du verbe *hamida* «louer, adresser des louanges, rendre grâce, remercier». Il s'agit bien sûr d'un surnom divin et c'est le nom du prophète Mahomet. La variante *Mohamed* est utilisée et la transcription *Muhammad* a donné la variante *Mohammad*. Le nom a été anciennement adapté en français sous la forme *Mahomet*.[36]

Mounir signifie « lumineux, brillant» et qui est apparenté à *nour* «la lumière». Son diminutif est *Monir*. Comme prénoms associés, on enregistre: *Monir, Lounir, Mounire*.[37]

Mourad est formé à partir de l'adjectif *murad* «désiré, voulu» qui a une valeur spirituelle pour les musulmans. Il y a aussi un prénom *Mourid*, avec la variante féminine *Mourida*. *Mourad* est très apprécié dans le monde musulman.[38]

Moussa représente la version arabe de *Moïse, Moché* en hébreu. Il est construit à partir des éléments *ma* «l'eau» et *choua* «sauvé». *Moussa* est «celui qui a été sauvé des eaux», conformément à l'histoire de Moïse.[39]

Mustapha (*Mustafa*)a à l'origine un adjectif signifiant «choisi» du verbe *astafa* «choisir», dérivé de *safa* «pur». Le prénom a une valeur spirituelle forte, étant compris comme «choisi, élu, préféré par Dieu». Au XXe siècle les deux variantes du prénom sont peu représentées dans la communauté issue de l'immigration.[40]

Nadir, variantes *Nahdir, Moundhir*, est «celui qui avertit de l'arrivée du messager de la bonne nouvelle», c'est «le précurseur». Le prénom a un sens religieux car le Prophète est considéré comme un Nahdir.[41]

Naïm est formé sur l'adjectif *na'îm* «doux, serein, heureux», dérivé du verbe *na'ima* «vivre à son aise, sans souci, vivre bien, vivre dans le bien-être, heureux, comblé». Dans la religion musulmane, *Na'im* est le nom donné à l'un des jardins du paradis et, dans le Coran, le mot s'applique aux plaisirs du paradis. Sur le masculin a été dérivé le féminin *Naïma*. Dans la même famille des noms, l'arabe a aussi le féminin *Nima, Nimat*, au sens propre «plaisir,

[31]Chantal Tanet, Tristan Hordé, œuv. cit., p. 269; Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 170.
[32]Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 200.
[33] Idem, p. 203; Chantal Tanet, Tristan Hordé, œuv. cit., p. 296,
[34] Idem, p. 212.
[35]Chantal Tanet, Tristan Hordé, œuv. cit., p. 314; Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 220.
[36] Idem, p. 332-333; Idem, p. 227.
[37]Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 229.
[38]Chantal Tanet, Tristan Hordé, œuv. cit., p. 325.
[39]Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 229.
[40] Idem, p. 230; Chantal Tanet, Tristan Hordé, œuv. cit., p. 326.
[41] Idem, p. 233.

jouissance». *Naïm* et *Naïma*, qui ont dans la tradition musulmane une valeur spirituelle, ne se sont pas beaucoup implantés en France.[42]

Nasser représente l'arabe *nâsir* «aide, défenseur», dérivé du verbe *nasara* «apporter de l'aide». Le prénom a une forte valeur spirituelle pour les musulmans.[43]

Nassim s'est formé à partir de *nasîm* «brise, souffle (de vie)», dérivé du verbe *nasama* «souffler doucement». *Nassim* représente «le vent doux, la brise», tout ceci étant pris dans un sens spirituel qui se réfère au «souffle de vie». Il a comme correspondant féminin *Nassima*. Le masculin est employé en France parmi la population issue de l'immigration.[44]

Nordin dérive de *nour* «la lumière, la clarté» dans le sens pratique du terme, mais aussi dans son acception religieuse.[45]

Nour, prénom mixte, a pour origine l'arabe *Nûr*, au sens propre «lumière», dérivé du verbe *nawara* «illuminer». La mixité du prénom en arabe est demeurée en français, bien qu'il soit plus fréquent au féminin qu'au masculin. La même base *nur* a donné d'autres prénoms, dont quelques-uns, masculins, sont passés en français: *Anouar* «très lumineux, beau, remarquable», *Nourredine, Nordine* «lumière (*nûr*) de la religion (*dîn*)», *Mounir* «qui illumine, rayonnant». Ce sont des prénoms d'usage limité en France, le plus fréquent étant *Nordine*.[46]

Omar où *Umar* signifie au sens propre «prospère, bâtisseur» dérivé du verbe *'amara* «vivre longtemps» d'où «prospérer». C'est un prénom très populaire dans le monde islamique, étant utilisé en France parmi les populations musulmanes. On relève les variantes: *Amar, Ameur, Amor, Amir, Lamri, Ammar, Maamar, Oumar*.[47]

Ouahiba est formé à partir de *hiba* «le don», le sens étant «celui qui donne sans attendre de retour». On enregistre les variantes: *Ouaheb, Hibetoula, Hiba*.[48]

Rachid est un emploi particulier d'un adjectif signifiant «raisonnable, sensé» et, dans le vocabulaire religieux, «bien dirigé, bon guide». Le correspondant féminin est *Rachida*. Sur le masculin a été formé *Abderrachid*, de *Abder-* «serviteur». *Er Rachid* désigne le guide suprême Dieu, et *Rachid* s'emploie également pour qualifier le prophète Mahomet. De plus, dans le Coran, l'adjectif *rachid* s'applique aux quatre premiers califes, définis comme «les califes bien guidés». Seul le masculin est vraiment utilisé en France, restant encore d'un emploi très modeste parmi les prénoms d'origine arabe.[49]

Radoine semble être la transcription phonétique de *Radouane* ou *Redhouane*, prénom arabe qui désigne «la satisfaction» et qui signifie dans le Coran le bon accueil fait à ceux qui acceptent les commandements du Prophète. On enregistre aussi: *Rédhouane, Raouan, Rédouane, Radwane, Redha*.[50]

Rayan est construit sur *rawiy* «boire à soif, se désaltérer», représentant un emploi particulier d'un adjectif signifiant «désaltéré, épanoui». Il existe un féminin, *Raya* ou *Rayane*. Le masculin occupe une place modeste en France.[51]

Réda est un emploi particulier du nom commun *ridha* «satisfaction, contentement», dérivé d'un verbe signifiant «être satisfait». Pris dans un sens religieux, le prénom rappelle le bon accueil réservé aux croyants fidèles. Avec le même sens, un autre dérivé du verbe est transcrit en français *Redouane, Redwan* et *Redwane*. *Reda, Redouane* et ses variantes sont peu

[42] Idem, p. 234.
[43]Chantal Tanet, Tristan Hordé, œuv. cit., p. 329.
[44] Idem, p. 330; Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 235.
[45]Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 246.
[46] Idem, p. 247; Chantal Tanet, Tristan Hordé, œuv. cit., p. 338.
[47]Chantal Tanet, Tristan Hordé, œuv. cit., p. 343; Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 250.
[48] Idem, p. 254.
[49]Chantal Tanet, Tristan Hordé, œuv. cit., p. 370.
[50]Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 265.
[51]Chantal Tanet, Tristan Hordé, œuv. cit., p. 372; Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 267.

utilisés en France dans la population issue de l'immigration, le premier étant cependant un peu plus courant que le second à la fin du XXe siècle.[52]

Riyad est fondé sur l'arabe *radha* «entraîner, exercer, dompter», *Riyad* est «le sportif».[53]

Saïd représente l'adjectif *sa'ïd* «joyeux, heureux», dérivé du verbe *sa'ida* «être heureux, fortuné». Il semble avoir toujours été peu fréquent en France.[54]

Salim est formé à partir de l'adjectif *salim* «sûr, sain», dérivé du verbe *salima* «être sain». Le sens du prénom est «celui qui est sain, sans défaut, celui qui est en paix, préservé par Dieu». On connaît les variantes *Salem* et *Selim*. Ce prénom arabe très ancien s'employait avant la fondation de l'Islam. En France, le masculin demeurait peu fréquent à la fin du XXe siècle, dans les populations françaises issues de l'immigration.[55]

Sami est formé à partir d'un adjectif *sami* «élevé, sublime», dérivé du verbe *sama* «s'élever». A *Sami* correspond le prénom féminin *Samia*, dont le diminutif *Soumaya* est devenu aussi prénom. Le masculin, sans être d'usage fréquent, est bien vivant parmi les populations françaises issues de l'immigration; il est beaucoup mieux représenté que le féminin *Samia*.[56]

Samir est un emploi particulier du nom commun *samir*, désignant «quelqu'un qui passe la nuit à converser» et il est dérivé du verbe *samara* «passer la nuit à s'entretenir». Le sens du prénom est «le bavard, le beau parleur, le conteur». Au masculin correspond le féminin *Samira*. Le masculin était peu fréquent à la fin du XXe siècle parmi les populations françaises issues de l'immigration.[57]

Slimane provient de *Salam* qui, en arabe, signifie «la paix». On enregistre les variantes: *Sulayman, Salman, Salomon.*[58]

Sofian(e) est l'une des transcriptions de *Sufyan*, au sens propre «qui marche rapidement». On relève plusieurs variantes: *Sofiane, Soufiane, Sophian, Sophiane*. Le masculin est l'un des trois prénoms actuellement les plus utilisés dans la population française issue de l'immigration maghrébine. La graphie *Sofiane* est la mieux représentée, probablement à cause de la sonorité de la dernière syllabe.[59]

Tarik, transcrit aussi *Tariq, Tarek*, signifie au sens propre «étoile du matin, visiteur du soir» du verbe *taraqa* «venir la nuit». Le prénom représente un emploi peu fréquent dans les milieux issus de l'immigration.[60]

Walid a pour origine *Walid*, emploi particulier de *walid* «nouveau-né», dérivé du verbe *walada* «donner naissance à, engendrer, procréer». Le féminin arabe *Walida* ne semble pas être en usage en France. Le masculin ne s'est pas implanté en France et il était d'un usage limité à la fin du XXe siècle dans la population française issue de l'immigration.[61]

Yacine est formé de deux lettres prononcées *ya* et *sin*, qui ouvrent la trente-sixième sourate du Coran, qualifiée par Mahomet de «cœur du Coran». On relève aussi les formes: *Yasin, Yassin, Yassine*. Le masculin se range parmi les plus couramment employés prénoms dans la population française issue de l'immigration.[62]

---

[52] Idem, p. 373; Idem, p. 268.
[53]Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 270.
[54]Chantal Tanet, Tristan Hordé, œuv. cit., p. 393.
[55] Ibidem; Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 280.
[56] Idem, p. 395.
[57] Idem, p. 395-396; Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 282.
[58]Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 292.
[59] Idem, p. 294; Chantal Tanet, Tristan Hordé, œuv. cit., p. 412.
[60]Chantal Tanet, Tristan Hordé, œuv. cit., p. 422.
[61] Idem, p. 449; Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 323.
[62] Idem, p. 457; Idem, p. 329.

Younès est la version arabe de *Jonas*. En hébreu, *yona* signifie «la colombe».[63]

Youssef est la forme arabe de *Joseph*, qui, en hébreu, signifie «Dieu ajoutera à ma descendance».[64]

Zinedine est la version française de *Zineed-Dine*. *Al zyan* désigne en arabe «la toilette, la parure, la grandeur d'amé», le sens du prénom étant «celui qui est embelli par la religion». On enregistre aussi: *Zine-ed-Dine, Zinédine, Zine, Ziane, Bouzian, Méziane*.[65]

L'anthroponymie française nous permet de reconstituer la vie de nos ancêtres, car les noms de personnes ont été créés par une population appartenant à toutes les classes de la société, nous apportant des informations importantes sur la langue et le vocabulaire. Soit qu'elles s'inspirent d'une attitude innovatrice ou répondent à la nécessite de se circonscrire à l'espace autochtone, les pratique de dénomination personnelle coexiste avec les plus anciennes et plus résistantes traditions. Ainsi, beaucoup de noms cacheront toujours une dose de mystère.

BIBLIOGRAPHY

Dauzat, A., *Dictionnaire étymologique des noms de famille et prénoms de France*, Paris, Edition Larousse, 1994

Fourrré-Guibert, Florence, *Guide des prénoms*, Paris, Editions Vigot, 2009

Tanet, Chantal, Hordé, Tristan, *Dictionnaire des prénoms*, Paris, Edition Larousse, 2000

[63]Florence Fourré-Guibert, œuv. cit., p. 334.
[64] Idem, p. 335.
[65] Idem, p. 339.

FILS-UPB, BLURRED LITERARY GENRES OF TODAY – FOCUS ON COPY WRITING IN ENGINEERING HIGHER EDUCATION

Yolanda-Mirela Catelly
Assoc. Prof., PhD

Abstract: The literary genre landscape of the current period is quite difficult to define, with a lot of emerging types of fiction, with blurred boundaries among classical/traditional genres and the new ones, respectively, and with the continuous emergence of rather unusual types, such as graphic book lit, Oz lit, blog lit, digi-fiction, Manga etc. Against such a picture, it is important that foreign language teachers using fiction in the classroom with various, more or less hidden, aims on their agenda, should be aware of the phenomenon dynamics and include in the course materials a range of newly emerged genres, certainly with a view to provide the trainees with a fresh contemporary perspective and an understanding of the world they are to live / work in. One such newly emerged but well-defined already genre is the copy, with a new profession being established with most major companies and / or advertising agencies, viz. that of a copywriter. In the educational setting described in this study, i.e. engineering higher education, a proposal of an approach to raising the students' awareness of the main characteristics of the copy as a genre, has sound grounds and justification, as more and more employers cannot afford investing in their staff training in terms of soft skills that are required at the workplace. It is then one of the roles of the academia to provide at least some background information to the future technical graduates who will be in the position of either selecting from among potential clients' offers in function of their advertising campaigns quality, or, quite frequently these days, will be in the position of even creating such copies that should contribute to their products being sold better. The approach rationale and original tasks designed and implemented with the bachelor engineering students are presented and discussed.

Keywords: blurred literary genres, copy writing, ESP, engineering higher education, soft skills development

Paper background and aim

In a world of widely spread and more and more easily accessible to the public literary products of any kind, the issue of *defining* new literary genres has come to the fore in an acute manner, not only for literary criticism, but also for other, mainly interdisciplinary, fields of research.

The phenomenon of occurrence of new genres in fiction is a fully dynamic one, with a variety of additions being due to the implementation of new technologies, already accessible to most readers worldwide. There are major changes taking place today, with traditional genres such as poetry, drama or novels changing in depth, while new surprising forms of literature emerging, reflecting the relentless modifications in both readership expectations and authorship (technical) possibilities. At the same time, the notion of *pure* genres tends to get dissolved into a range of rather *blurred* new artistic products that are trying to gain full status as genres.

As reality around points to the fact that major employers can no longer afford to invest in staff in-service training, and, therefore, they raise expectations from the academia to "deliver" highly skilled new employees, it has become quite clear that among the roles of a university foreign language teacher in higher technical education *raising learners' awareness* of the features specific to the present-day economic and social landscape in all its components has become a must.

The university provides graduates with the necessary *hard skills* – this is a given and accepted fact. What else is needed, then?! As very well put in the literature (Paramoure, 2012), nowadays "the *soft skills* are the hard skills." In fact, this quote, in turn taken over from Amy Edmondson, professor of leadership and management at Harvard Business School, published in "Has Executive Education Gone Soft?" by Frank Kalman, for Chief Learning Officer – fully reflects the need for reconsideration of what the main content of the curriculum should be, in order to yield the engineers of tomorrow, able not only to apply their hard skills in the real working conditions, but also capable to discern, select, filter, evaluate, and even generate, items whose creation and / or design is based on their high level of *soft skills*. Paramoure (op. cit.) adds that the "true leader" today can only be a person possessing: *self-motivation, effective communication, learning agility, self-awareness, adaptability / versatility*. We should comment on this opinion, by adding that the students should be given full support in order to develop their soft skills – and the foreign language class is indeed such a favourable environment.

Perhaps not all of the young graduates, particularly upon their first employment identification stage, will be required to display *leadership* qualities, as those mentioned above, from the very beginning, but it is to be expected that promotion chances and their fulfilment of a successful career will significantly depend on their ability to perceive and select from the plethora of marketing and advertising offers surrounding, or rather assaulting them permanently, and also on their ability to join creative teams in their companies, supplying good ideas and developing coherent sales campaigns.

Consequently, such reasons provide sound grounds for embedding an approach to increasing the engineering students' awareness of the new forms of fiction which have occurred in recent decades, with a practical focus on the *copy*, as an important part of an advertising campaign creation.

The *genre* panorama of today, with focus on the *copy* – theoretical perspectives

The literature focused on discovering, defining, grouping and discussing new literary genres is quite vast, therefore it is rather difficult to consider the phenomenon in brief. However, for the purpose of our study, the notion of *literate* (Friesen, 2011) and that of *new literacies* may be of help. The author points out to the fact that literary genres such as: *illustrated novels, digi fiction, graphic novels, manga, doodle fiction, blog, email, IM novels* etc. are all interesting to analyse, and even incorporate, in teaching, as they reflect "what means to be literate in our current culture". Thus, among the traits characterizing a literate person nowadays, those that seem to be of real significance are centred around "designing information for global communities to meet a variety of purposes", by creating and / or evaluating multimedia texts.

From the reflections of a professional editor (McCrum, 2012) on the *changes* undergone by the literary world over the past three decades in terms of genres, mostly due to the role of trade and its demands in "a market-savvy creative economy", that actually keeps pace with reality, one can pinpoint a list, comprising the following 15 *X – lit* types, i.e. literary genres:

1.Litlit
2. Ghost lit
3. Graphic book lit
4. Chick lit
5. Gran lit
6. Erotic lit
7. Booker lit
8. US lit

9. Commonwealth lit
10. Oz lit
11. Indian lit
12. Kids' lit
13. Translated lit
14. SF / fantasy
15. Blog lit.

Not only is it today quite hard to list all the new forms of literature, but it is equally difficult to keep pace with the occurrence of new forms at any moment – which is, we believe, a mirror of the reality of the world in which our students of today and engineers of tomorrow are going to live and work, a world growing multicultural, global, technical – this is called a "silent revolution" in the literature (Fernandes, 2017), which "doesn't involve guns and swords but something considered mightier: the pen (or its modern equivalent, the keyboard)". Here are some of the newly emerged genres, which may "give a much-needed adrenaline dose to the world of fiction that wasn't evolving as quickly until recently":

Mythopoeia
Cli-Fi
Bizarro
Interactive Fiction
Minimalism
Fanfic
Gran-Lit.

At a deeper level of the paradigm of change concerning *genres* today (Geertz, 1980), we can identify some of the explanations of the genre diversification phenomenon in what the author calls the "refiguration of social thought", seen as an effect of the alterations taking place in social science and "in intellectual life in general".

As far as the genre under focus is concerned within the proposed approach to using literary genres in the teaching of English in courses of CLIL or ESP type, viz. the *copy*, all the traditional rules and canons have been broken, with contemporary copywriters finding inspiration in graphic books, blogs etc. Thus, an interesting study (Foster, 2017) presents the *evolution* of copywriting. This is - in broad lines - a real "earthquake"-like shift, from "captivating content and sellable stories" written by talented writers, such as John Emory Powers, Bernice Fitz-Gibbon, Stan Freberg, David Abbott, and even successful novelists of the Salman Rushdie standing, towards the Internet-created copywriters, "bringing with it blogging, SEO, social networking and ecommerce". It is clearly pointed out that at present old-fashioned type of copy content would no longer have any response to its main function of selling the product advertised for, as the consumers of today would mostly respond to forms of persuasion that are familiar to them from everyday uses in a very technologized environment. Today emotion and appeal of an advertisement, and implicitly of the copy in it, rely on *speed of impact* and *emotional effect* – the winners are those brands that can "provide

useful, actionable, relevant and entertaining content, which draws customers in because it's inherently *valuable".*

*Therefore, modern copywriter, while preserving some of the qualities traditionally attached to this profession, will have to adjust to the new reality around, turning into digital copywriters – adaptable, using the tools of today, ready to be flexible and to sense change. The number of freelance copywriters and that of agencies has increased considerably, with expectations in front of them that can be easily seen from a definition provided quite recently of copywriting (*ROCKET | copywriting & marketing, 2019), as being the "evolving, cumulative knowledge around how to most effectively use language to compel audiences to

act on what they see". Their tools are now "e-books, e-newsletters and social media messaging".

There are several *types of copywriting* (Madison, 2019), seen as elements of marketing or advertising, with *Marketing copywriting* referring to those who prepare the text used in various forms of adverts circulated via emails, online ads, billboards and so on. *Creative copywriting* is focused on designing slogans and unique concepts for commercials, while other forms, such as *Search Engine Optimization - SEO copywriting* or *Technical copywriting* are more specialized forms. Finally, the portfolio of categories also includes *Content copywriting*, comprising "how-to articles, blogs or newsletters", therefore concentrated more on providing information on one topic than on stimulating sales.

The literature currently available on good practice examples and valuable tips in the copywriting profession is indeed very rich, therefore an engineer who would assume the role of a copywriter can follow those pieces of advice and develop a career in this respect. An example (Reimherr & McCoy, 2018) of some *basic principles of modern copywriting* is selected as an illustration – it can also be used as input content in the classroom approach proposed:

1. Always focus on who you're writing for.
2. Think about how to write high quality, relevant material.
3. Learn how to use social media platforms.
4. Everyone loves a good story.
5. Learn about content form trends and find out which appeal to your audience.
6. Ask: how can I create something that a robot can't?
7. Break the rules to make progress."

The facets of a copywriter's job today are complex, according to the literature (WriterAccess, 2011), with "many hats copywriters have to wear", for instance they have to:

write marketing copy.
write public relations material.
write instructional material.
write speeches.
[understand that] *copywriters can be ghostwriters.*
write online copy.

To conclude at this point, for thosewho may wish to develop a career and even become "killing copywriters", which actually means extremely successful convincing professionals, the literature (Farnworth, 2013) offers a variety of principles and tricks of the trade, such as the following ones – also representing useful content and language input in the proposed approach:

Treat sales copy like a salesman
Sell in person first
Use copy that would help a salesman
Clear, concise, and compelling conversation
Literary writers are rarely good copywriters
Ignore the "Brief Copy" thumpers
Avoid the strange and unusual
Don't think of your audience — think of her
Study your customer.

3. The classroom approach – a proposal

The approach to integrating information about new forms of copies and copywriting rules and techniques described in brief in what follows can be inserted, in function of the course objectives, needs analysis and time available, in many educational contexts, by

operating the required adjustments prompted by the framework of pedagogical principles underlying the course and the real context profile features.

The time given to this topic within the course economy is justified by the fact that employers would expect young graduates to be able to work in Sales departments of (multi- or inter-)national companies, and even participate in marketing and advertising campaigns, providing specialist advice to the teams of (non)-technical advertising professionals involved in designing such campaigns.

The linguistic and stylistic components of the cycle of tasks proposed will justify its place within the syllabus of a course which is basically a language focused one, as will be seen from the rationale of the activities presented.

The core of the *methodological* approach is the communicative one, with some eclectic elements, based on a logical integration of skills, similar to that required in real life situations. An element of *authenticity* of both the tasks and the content is ensured, and progression of the task challenge goes from *controlled* towards *free* production.

The essence of the approach main stages is presented below, together with the rationale underlying each task; possible alternative treatment is discussed, as well.

The context for the six-hour long *Copywriting Module* is provided by course book units dealing with marketing and advertising techniques and principles, which is a mandatory component in most courses of the *English for Science and Technology* or *English for Business* type.

Thus, at *Stage 1* the main purpose is that the students should get familiar with various new literary genres, with the teacher providing input for analysis first. Then the trainees are asked to provide such examples, by searching the Internet resources – homework is designed around such searches, with the students having to read not only on the new types, but also to select some illustrations, such as pieces of texts that they should read and sum up for their peers in class, in oral or written form. The rationale of Stage 1 tasks is to sensitize the learners with respect to the diversity of genres existing today, giving them examples and getting them to attune finely to the dynamic phenomenon of genre development / modification in general. Additionally, tasks combining reading sub-skills, as well as grammar, lexical and stylistic foci can be embedded, should the level of the group require it. Inventories of new forms of language occurring in such text types can be yielded by some activities, thus turning the students more open-minded as far as the idea of novelty in literary forms is concerned.

At *Stage 2* the focus will go to the new genre represented by the *copy*, together with the *copywriting* (sub)skills that are of interest for engineering students. Firstly, there will be tasks requiring the learners to compare / contrast various examples and forms of copies taken from authentic contexts, in terms of their structure, as well as their linguistic and stylistic components. The best method of developing the trainees' understanding of the various types of copies is, in our opinion, the *genre awareness raising questions*, a method derived from the much better-known *language awareness questions* that have been around for some decades now. The manner in which examples of *copies* are chosen, and the genre awareness raising questions are formulated, is quite important for the success of such activities, which are best carried out in pairs, as they generate good quality discussions in English, and each peer can contribute with their knowledge to the increase of information amount elicited by means of the questions. In terms of the rationale, the stage will develop the knowledge of the students from the level of mere *receivers* of advertising campaigns to that of *quality judges* in this respect, providing them with criteria of selection and assessment of such products, a skill that may prove useful in their working places after graduation.

The last phase, *Stage 3*, turns the learners, now possessing sufficient data to create their own *copies*, particularly in the field of their scientific and technical interest, into *copywriters*, in a *contest* of advertisements requiring them to work in groups on such a

campaign, that should include: the creation of a product to be advertised, of a brand name and logo of the product, of a slogan - if necessary, and especially the design of a *copy* that would be integrated in the advertisement. They should be encouraged to freely select the type of advertising concept, as well as the style and format of the vehicle for the advert. As a final phase in the module, it is almost *free production* of a copy, which is integrated logically in the holistic concept – a quite difficult task - that is the reason why *group work* is recommendable at this stage. There are multiple learning opportunities for the trainees, who will discuss, select, read outside the class, work collaboratively, exchange views and opinions, will have to agree on issues so as to obtain the final product. All these roles they have to assume are as many hats that will make them realize the complexity of copywriting, as well as the importance of personal contribution in team work. The final vote for the best advertisement is an element that has good chances to increase the challenge, and, consequently, the students' motivation – which actually happens, as by that moment the students would have already perceived the importance of building up new soft skills that are required in their future jobs as engineers.

Open conclusions

The proposed approach to the teaching of new genres, such as the *copy*, in its new formats and technical supports, has been applied in class, with positive response from the students. Perhaps the fact that the groups where the approach was piloted are IT students, therefore in possession of high computer literacy skills, has contributed to the success of the proposal.

However, with engineering students of today, irrespective of their profile, such a cycle of activities could be of use, in our opinion, as they will all have good chances to develop increased awareness of the phenomenon of new genres occurrence, with particular focus on copies, given the fact that most of them will find employment with companies that manufacture and sell a variety of technical products.

The main beneficial elements in the approach are, beside the genre awareness raising, the development of linguistic and stylistic aspects, as well as an openness of mind and attitude in terms of detecting new phenomena, keeping informed and tuned to the dynamic evolution of reality, and, last but definitely not least, understanding the significance of putting one's soft skills at use in order to get professional status and prestige, and why not – collecting money for this.

BIBLIOGRAPHY

Farnworth, Demian; (2013); *10 Principles for Turning into a Killer (Copywriter)*; https://www.copyblogger.com/killer-copywriter/

Fernandes, Kasmin; (2017); *7 emerging genres in fiction writing*, HUMAN WRITES platform, https://kasmin.wordpress.com/2017/06/29/7-emerging-genres-in-fiction-writing/

Foster, Patrick; (2017); *The Evolution of Copywriting*, ProWritingAid, https://prowritingaid.com/art/481/The-Evolution-of-Copywriting.aspx

Friesen, Calle; (2011); *21st centuryliterary genres*, Buena Vista University; ICTE, https://www.slideshare.net/darinjohn2/21st-century-literary-genres-by-calle-friesen

Geertz, Clifford; (1980); *Blurred Genres: The Refiguration of Social Thought*;*The American Scholar*, Vol. 49, No. 2 (Spring 1980), pp. 165-179, Published by: The Phi Beta Kappa Society, https://www.jstor.org/stable/41210607

Madison, Elisha; (2019); *Types of Copywriting*; Study.com; https://study.com/academy/lesson/types-of-copywriting.html

McCrum, Robert; (2012); *The rise of literary genres*, The Guardian, https://www.theguardian.com/books/booksblog/2012/nov/19/literary-genres-robert-mccrum

Paramoure, Laura; (2012); *The Soft Skills Are The Hard Skills*; http://www.eparamus.com/leadership-development-2/the-soft-skills-are-the-hard-skills/

Reimherr, David's interview to Julia McCoy; (2018); *7 Ways to Get Ahead on the Trends of Copywriting*; https://www.google.ro/amp/s/www.magnificent.com/magnificent-stuff/the-7-pillars-of-modern-copywriting-how-to-keep-up-with-current-trends%3fformat=amp

ROCKET | copywriting & marketing; (2019); *A Brief History of Copywriting*; http://rocketcopy.ca/what-is-copywriting/

WriterAccess &Jennifer A; (2011); *So ... What Does a Copywriter Do Exactly?*https://www.writeraccess.com/blog/so-what-does-a-copywriter-do-exactly/

CULTURAL MEDIATION STRATEGIES AND TECHNIQUES IN THE ROMANIAN VERSIONS OF THE NOVEL THE MAGISTER AND MARGARETA BY MIHAIL BULGAKOV

Inga Druță
Primary Researcher, PhD, Hab. Dr., Assoc. Prof., Institute of Romanian Philology "B. P.- Hasdeu", Moldova

Abstract: The topic approached falls within the theory of translatability/untranslatability, which has led to multiple discussions. Specialists are trying to find solutions to reduce the difficulty of translating from one language to another the "untranslatable" terms, to diminish, that is, the distance that opens where there is no identical correspondent, or where the translation seems impossible because of "language gaps". The paper will analyze the strategies and techniques of cultural mediation applied in the case of the Romanian translation of the novel "The Master and Margarita" by Mihail Bulgakov, involving solving the problems of equivalence through the prism of cultural identity.

Keywords: communication, translation, cultural mediation, cultural mediation strategies, cultural mediation techniques

Subiectul abordat se încadrează în teoria traductibilității/intraductibilității, care a suscitat multiple discuții. Specialiștii încearcă să găsească diverse soluții care să reducă dificultăţile transpunerii dintr-o limbă în alta a termenilor consideraţi „intraductibili", să micşoreze, altfel spus, distanţa ce se deschide acolo unde nu există un corespondent identic sau acolo unde traducerea pare imposibilă din cauza „lacunelor lingvistice".

Astăzi, pentru ca omul să participe la circuitul valorilor culturale, este nevoie în mod imperios de „traducerea intraductibilului", care trebuie într-un anumit mod comunicat, chiar dacă imperfect. De exemplu, filosoful şi eseistul Mihai Şora afirmă într-un interviu că, atunci când intervine obstacolul „traducerii intraductibilului", „traducerea chiar şi în eventualitatea că ar fi de-a dreptul imposibilă, […] tot ar trebui încercată, pentru că […] la această implicare universală a orizonturilor umane în începutul acesta de mileniu, e singurul fel în care se poate institui comunicarea pe mapamond. Omenirea nu se mai poate dispensa de traduceri. Ea are nevoie vitală de acest basic al comunicării, care este traducerea. [Ea are nevoie] inclusiv […] de traducerea intraductibilului, care trebuie într-un fel oarecare comunicat. Chiar în cazurile excepţionale, când traducerea este cvasiimposibilă, dacă lucrul este dus conştiincios până la capăt, ea devine totuşi cumva posibilă; şi e minunat să participi la universul lui Dostoievski, la marele roman englez sau sud-american – într-un fel oarecare şi într-un anumit grad – chiar dacă imperfect" (apud Moise: 14).

Problema echivalenţei sau cea a corespondenţei şi a adecvării în traducere poate fi discutată la diferite niveluri ale limbii, având în vedere componenta semantică, stilistică, gramaticală sau fonetică. Cea mai importantă dintre ele este, desigur, componenta lexicală, deoarece cuvântul este principalul purtător al informaţiei denotative şi al celei conotative în procesul transferului interlingvistic. În nenumărate situaţii, traducerea înseamnă şi recurgerea la resursele conotative ale termenilor, deoarece acestea sunt mărci specifice culturii unei comunităţi. Conotaţiile pot fi social-politice, etice, etnogeografice, estetice etc. Cuvintele care dezvoltă conotaţii etnogeografice în interiorul unei limbi, de obicei, nu au echivalent în alte limbi, având un pronunţat specific naţional (cf. doină, horă, dor în română; custard, apple-pie, porridge, kilt în engleză ş.a.).

O altă categorie de cuvinte cu conotaţii etnogeografice sunt exotismele. În cazul operelor literare, asemenea unităţi lexicale sunt, în general, transcrise în forma lor originală, fiind explicate la subsolul paginii sau în glosare speciale.

Pentru a fi echivalent, textul tradus trebuie să aibă nu numai acelaşi conţinut informativ, ci şi să funcţioneze la fel cu originalul. Misiunea traducătorului devine astfel nu numai o problemă de competenţă lingvistică, de răbdare, imaginaţie, sensibilitate, ci şi de competenţă biculturală.

Percepţia şi organizarea mentală a realităţii diferite poate explica existenţa unor anumite lacune lexicale, care pot transforma traducerea într-un proces foarte dificil. Pentru a realiza un text-ţintă satisfăcător, traducătorii trebuie să fie conştienţi de existenţa acestor lacune, ale căror cauze pot fi explicate admiţând ipoteza conform căreia fiecare limbă condiţionează modul în care vorbitorii ei percep şi interpretează lumea.

Unii cercetători din domeniu presupun existenţa unui dezacord cu privire la intraductibilitate, între intraductibilitatea lingvistică (diferenţă mare între limba-sursă şi limba-ţintă) şi intraductibilitatea culturală (diferenţe între cultura-sursă şi cultura-ţintă), dezbatere iniţiată de Catford (Catford: 98). Exemple de intraductibilitate lingvistică ar fi ambiguităţile, jocurile de cuvinte, proverbele, zicătorile etc. Elemente ale intraductibilităţii culturale sunt numele unor instituţii, publicaţii, mâncăruri naţionale, articole de îmbrăcăminte, sărbători, noţiuni abstracte etc. Aceste cazuri se rezolvă, de obicei, prin note de subsol sau prin transliterarea unor termeni în textul-ţintă, al căror sens poate fi dedus din context.

Romanul lui Mihail Bulgakov Maestrul și Margareta reprezintă o grea piatră de încercare pentru traducători. Scris într-o limbă savuroasă, conține numeroase trimiteri la realitățile anilor ’30 din Moscova interbelică, pe care scriitorul originar din Kiev o numește, în jurnalele sale, „o cloacă fermecată”.

Pentru studiul de față, am comparat două versiuni românești ale romanului: una semnată de Natalia Radovici, apărută la Polirom (Iași, 2014), și alta care îi aparține lui Vsevolod Ciornei, publicată la Cartier (Chișinău, 2002).

O problemă importantă în transpunerea unei opere literare este cea a numelor proprii: nume de persoane, denumiri de străzi și de locuri, denumiri de instituții. Traducătorul are două opțiuni: transliterarea (eventual, cu explicații în note de subsol) și traducerea.

Astfel, în cazul hidronimului Патриаршие пруды, Natalia Radovici a ales transliterarea: Patriarșie Prudî, însoțită de o notă de subsol: „Lacurile patriarhului”. Este o soluție adecvată, cu atât mai mult cu cât pe parcurs apar și denumiri de străzi transliterate: Malaia Bronnaia, Sadovoe Kolțo, Sadovaia, Ostojenka ș.a. Aceste elemente conturează spațiul cultural în care se desfășoară acțiunea, un spațiu de limbă rusă. Vsevolod Ciornei însă a tradus denumirea: Lacurile Patriarhiei, opțiune care distanțează cititorul de spațiul sugerat prin titlul original.

În cazul unor acronime-nume de instituții, în versiunea de la Polirom se optează pentru transliterare și explicare prin note de subsol: МАССОЛИТ – „gruparea literară Massolit” (notă: literatura de masă, p. 7); Дом Драмлита – „Casa Dramlitului” (notă: Casa dramaturgului și a publicistului, p. 289). Menținerea acronimelor din limba-sursă contribuie la culoarea locală a operei și scoate în evidență preferința autorităților sovietice pentru denumiri-mamut, de multe ori opace pentru populație, tendință reliefată ulterior de George Orwell în celebrul său roman 1984 ca una dintre caracteristicile unei societăți totalitare (cf. Minitrue, Minipax, Miniluv). În traducerea de la Cartier acronimele în discuție sunt, de asemenea, transliterate, fără a fi adnotate, ceea ce îl pune în dificultate pe cititor. Ce-i drept, în cazul denumirii „Casa Dramlit” în text apare ulterior versiunea completă: „Casa Dramaturgului și Literatului”.

În dialogul din capitolul întâi dintre Woland și doi scriitori moscoviți despre existența/inexistența lui Dumnezeu apare toponimul Соловки – Solovki: „– Взять бы этого

Канта, да за такие доказательства года на три в Соловки! – совершенно неожиданно бухнул Иван Николаевич". Cititorii din ex-spațiul sovietic (cu excepția, poate, a celor foarte tineri) cunosc că la Solovki a funcționat, în anii '20-'30, cel mai mare și mai cumplit lagăr „de reeducare prin muncă". Pentru cititorii din alte arii culturale, se impune fie o notă de subsol, fie o altă soluție de mediere culturală. În acest caz, ambii traducători au ales să expliciteze textul, fără a adnota toponimul: „– Pentru argumentele lui, Kant acesta ar merita băgat pe vreo trei ani la răcoare, la Solovki! trânti, din senin, Ivan Nikolaevici." (p. 15, Natalia Radovici); „– D'apoi să-l iei pe Kantul acesta și să-l înfunzi pentru așa dovezi pe vreo trei ani la Solovki! o trânti absolut pe neașteptate Ivan Nikolaevici." (p. 14, Vsevolod Ciornei). Astfel, chiar și fără adnotare, semnificația mesajului a fost transpusă reușit, deoarece în text se sugerează că Solovki ar fi un loc de detenție. Fără explicitare, hazul trist al situației nu ar fi fost perceput de cititor: un scriitor sovietic habar nu are cine este Kant, dar, fiind modelat de ideologia sovietică intolerantă față de nonconformiști, reacționează exact așa cum a fost „programat": un heterodox trebuie pedepsit, trebuie trimis în lagăr.

Majoritatea numelor de persoane din romanul Maestrul și Margareta au fost transliterate, deoarece nu se pretau la traducere. Există însă și excepții pentru pseudonime sau porecle: Иван Бездомный – Ivan Bezdomnîi (Natalia Radovici precizează într-o notă de subsol semnificația pseudonimului: Pribeagul, Vsevolod Ciornei nu-l adnotează); кентурион Крысобой – centurionul Moartea-Șobolanilor; знаменитый пес Тузбубен – celebrul dulău As de Caro. Motanul Бегемот este numit, corect, Behemoth în versiunea de la Polirom, iar în cea de la Cartier se numește eronat Hipopotam (echivalentul substantivului comun бегемот în română). De fapt, Behemoth este o trimitere la monstrul biblic omonim, considerat un simbol al haosului.

Elemente ale intraductibilităţii culturale sunt şi numele unor mâncăruri şi băuturi naţionale, articole de îmbrăcăminte. În romanul lui Bulgakov, apar câteva lexeme de acest gen. În cazul apei minerale „Narzan" (de origine din Caucazul de Nord), Natalia Radovici procedează diferit: de două ori propune, prin generalizare, echivalentul „apă minerală" (cf. „– Нарзану нету, – ответила женщина в будочке и почему-то обиделась."/„– N-avem apă minerală, îi răspunse cu un aer jignit femeia din chioșc.", p. 8), o dată optează pentru „apa minerală «Narzan»", iar spre sfârșitul narațiunii transliterează numele apei cu caractere italice: „cupe subțiri de cristal, din care atât de bine se soarbe narzanul" (p. 436). Vsevolod Ciornei transliterează de fiecare dată narzan, fără a explica termenul, iar cititorul poate doar ghici că este vorba despre o băutură…

Un produs culinar specific rusesc, numit пельмени, îl pune pe traducător în fața alegerii: să translitereze denumirea, explicând-o printr-o notă de subsol, sau să caute un echivalent accesibil cititorului. În ambele versiuni ale romanului, s-a optat pentru echivalare prin colțunași cu carne (deși, în cazul produsului în discuție, colțunașii trebuie mai întâi congelați, apoi fierți). Este o soluție adecvată, deoarece denumirea apare în treacăt, fără a se pune accentul pe specificul național al acestor bucate – se pomenește într-un denunț al unui locatar: „descrierea, zguduitoare prin forța ei artistică, a unui furt de colțunași cu carne, introduși direct în buzunarul unei haine, în apartamentul nr. 31" (Polirom, p. 115).

În altă situație: „В Пушкино открылась чебуречная «Ялта»", traducătorii au fost puși în dificultate. Чебурек este un fel de plăcintă cu carne sau cu brânză, bine condimentată, prăjită în grăsime, o specialitate tătărească. În limba română există regionalismul șuberec, cu același sens (specialitate răspândită în Dobrogea, în comunitățile tătărești și turcești). Astfel, urma să fie găsit un echivalent pentru чебуречная – local în care se prepară și se servesc șuberece. Natalia Radovici a ales un echivalent foarte potrivit – zahana: „La Pușkino s-a deschis o zahana «Ialta»" (p. 134). Așa cum un șuberec tradițional se umple cu carne de oaie, sensul „restaurant în care se prepară și se servesc anumite mâncăruri din carne friptă (de ovine)" al lexemului zahana (var. zalhana) transpune adecvat în română semnificația

termenului чебуречная. O altă soluție ar fi fost „restaurant cu specific oriental”. Traducătorul de la Cartier însă a fost depășit de problema lexicală și a propus o „creație” total neinspirată, opacă pentru cititor: ceburecărie.

La capitolul „articole de îmbrăcăminte”, în romanul Maestrul și Margareta apar doi termeni specifici: косоворотка și толстовка, care pot fi considerați cultureme. Natalia Radovici a recurs la perifraze: белая косоворотка – „bluză rusească albă”; толстовка – „cămașă rusească”. Vsevolod Ciornei optează pentru „cămașă albă cu gulerul încheiat într-o parte” (косоворотка), de asemenea o perifrază, iar pentru толстовка propune transliterarea tolstovkă, fără a o adnota, care rămâne neînțeleasă de cititor.

Un alt lexem specific rusesc din roman este червонец. În perioada țaristă, acesta desemna o monedă de aur, iar în anii ’30, când are loc acțiunea, numea o bancnotă de zece ruble. Cuvântul apare de mai multe ori în lucrare, și de fiecare dată în versiunea de la Polirom se preferă tehnica numită generalizare: bani sau bancnote. Or, în roman, care e (și) o parodie la realitățile sovietice, se dă în vileag lăcomia oamenilor „noi”, ahtiați după bani nemunciți, și mesajul lui Bulgakov a fost transpus exact în română. În schimb, versiunea de la Cartier transliterează termenul fără explicații, iar acesta distonează strident în text: „Стой! Да это червонцы!”/„Stai! Apăi, ăștia-s bani!” (Polirom, p. 150); „D-apoi sunt cervoneți!” (Cartier, p. 150); „Всюду гудело слово «червонцы, червонцы», слышались восклицанья «ах, ах!» и веселый смех.”/„Peste tot vuia cuvântul «bancnote», se auzeau exclamații de uimire și râsete vesele.” (Polirom, p. 151); „Pretutindeni vuia cuvântul «Cervoneți, cervoneți», se auzeau exclamațiile «ah, ah!» și râsete vesele.” (Cartier, p. 151).

Într-o operă literară, proverbele, zicătorile, jocurile de cuvinte nu se traduc, ci se echivalează, atunci când e posibil, sau se adnotează. Secvența „Не знаю, кто подвесил твой язык, но подвешен он хорошо” din romanul lui Bulgakov, care conține expresia frazeologică „язык хорошо подвешен”, nu a fost înțeleasă de Natalia Radovici, de aceea a fost tradusă literal: „N-am habar de cel ce ți-a atârnat limba în gură, dar e bine atârnată” (p. 31). La Vsevolod Ciornei, echivalarea s-a realizat numai pe jumătate: „Nu știu cine ți-a atârnat limba în gură, dar îți umblă bine melița” (p. 31). De fapt, sensul expresiei este „a avea limbă de aur”.

Misiunea de mediator cultural a traducătorului nu este ușoară. Natalia Radovici a echivalat inspirat alte expresii frazeologice: „денежка счет любит”/„și banii de găsit se numără” (p. 120); „свой глазок – смотрок”/„Paza bună trece primejdia rea” (p. 120). În versiunea lui Vsevolod Ciornei pentru prima expresie apare o traducere calchiată: „banului îi place socoteala” (p. 120), iar cea de a doua este un fel de perifrază: „ochiul tău e cel mai de nădejde” (p. 120).

Și în altă situație Natalia Radovici a dat dovadă de măiestrie: „В голове у Аннушки образовалась вьюга: «Знать ничего не знаю! Ведать ничего не ведаю!..»” – „Totul i se învălmășea în cap: «Nici usturoi n-am mâncat, nici gura nu-mi miroase!...»” (p. 363). În varianta de la Cartier secvența este tradusă literal, plat: „În capul Annușkăi se formă un viscol: «Nu știu nimic! N-am văzut, n-am auzit!»” (p. 365).

Rezumând, constatăm că în cele două versiuni românești ale romanului Maestrul și Margareta de Mihail Bulgakov traducătorii au recurs la următoarele tehnici și strategii: transliterarea unor lexeme, adnotarea prin note de subsol, perifraza, echivalarea, generalizarea, dând dovadă de imaginație și de competență biculturală.

În traducere, ideea de a ține seama de elementul cultural este esențială. Cu toate acestea, cultura nu poate fi tradusă, ci numai explicată sau interpretată în manifestările ei specifice.

BIBLIOGRAPHY

Bell, Roger, Teoria şi practica traducerii. Iaşi, Polirom, 2000.

Catford, J.K., Linguistic Theory of Translation, London/Oxford, Oxford University Press, 1965.

Even-Zohar, Itamar, Papers in culture research. Tel Aviv University, 2005.

Ghiu, Bogdan, Totul trebuie tradus: noua paradigmă (un manifest). Bucureşti, Cartea Românească, 2015.

Lungu Badea, Georgiana, Idei şi metaidei traductive româneşti (secolele XVI-XXI). Timişoara, Eurostampa, 2013.

Moise, Judith, Traducerea şi lexicul fără echivalent român-englez, Timişoara, Editura Universităţii de Vest, 2006.

TRANSLATING HAPPINESS. ENGLISH-ROMANIAN (IN)CONGRUITIES

Oana Adina Nicolae
Assoc. Prof., PhD, Petroleum-Gas University of Ploiești

Abstract The concept of happiness has never stopped exerting a tremendous fascination on humankind and there is a considerable amount of psychological, religious, philosophical, economic or practical living literature on this generous topic. Inserting this broad concept into an intercultural context, this paper investigates it in light of the translation strategies that carry the happiness-centred message across from English into Romanian. It seeks to reveal the convergence as well as the dissimilarity in the conceptualisation of happiness in these two languages. The area of inquiry is both non-literary and literary language: from the idiomatic strand of everyday language we progress to an analysis of several Shakespearean excerpts and their translations. What is highlighted therefore is the degree of conventionality, the clichés, the metaphorical tendencies and their role in shaping up folk models of representing happiness which are deeply entrenched in two similar cultural frames.

Keywords: translation strategies, metaphor, happiness, conceptualisation, idioms

Introduction

Worldwide, throughout human history and across cultures, happiness is a social and political construct that pervades humankind's evolution as a driving force, a necessity, a value, a fleeting state, a destination, a goal, an ideal, an emotion, a source of experience, an antidote, and the enumeration may go on. This plethora of roles attributable to happiness has led many scholars to shift, in the face of crises, their analytical lens to this highly controversial and ever distant concept that can be the nexus point of the society's future choices. Remaining adamant that this is an essential topic at the crossroads of many disciplines, including psychology, anthropology, sociology or philosophy, it is our purpose herein to add a further interlinguistic, and therefore intercultural, insight into this complex notion as there is enough room to dig deeper into the intricacies of interlanguage correspondences centred on this topic.

'Although the notion and expression of happiness is conceived of differently in different social and cultural contexts, are there also commonalities?' This a question already voiced by Barbara Rose Johnston (2012) from an anthropological perspective, which however matches the objective of the present study, i.e. exploring some of the similitudes and the dissimilarities the conceptualization of happiness across two languages and two cultures (English and Romanian) that may be displayed in non-literary and literary discourses. This paper joins the debate about the way in which language and thought interact and shape up cultural patterns and also highlights the challenges a translator faces when required to render a message from one language into another. It is claimed that the context, linguistic and non-linguistic knowledge are invoked and activated in order to produce reliable translations.

The first part of the paper surveys some of the most prominent and frequently recurring idioms associated with happiness in English, assembled in a corpus of 50-odd entries and further divided into several subclasses according to the appropriate translation strategy. Their translations are retrieved from Nicolescu (1993), a phraseological resource book providing Romanian translations. The second part reports on an evaluation of

translations of the concept of 'happiness' as extracted from Shakespeare works and rendered into several Romanian versions of his plays.

Theoretical Background

Of the many problematic areas in translation, idioms cover *par excellence* a notoriously challenging field both for beginners and for professional translators. It is a topic that has attracted the interest of many scholars, who have provided insights into the difficulties and common errors besetting the process of decoding and encoding when various language pairs were analyzed, e.g. English-Hungarian (Kovács 2016), English-Russian (Sadeghpour 2012), English-Farsi (Adelnia and Vahid Dastjerdi 2011), to mention only a few. No matter the language, it has been then repeatedly emphasized that idiomatic language is characterized by semantic opacity, non-compositionality and an unalterable grammatical structure, which preclude smooth interlanguage transfer.

In the traditional view, idioms are defined as a phenomenon identifiable at the linguistic level alone and comprising miscellaneous phrases such as metaphors, metonymies, sayings, binomials, phrasal verbs, grammatical collocations, similes etc. Their lack of transparency and syntactic rigidity together with their culture specificity raises obvious barriers in translation. In the cognitive linguistic view, however, idioms have been shown to rely on cognitive mechanisms such as metaphor, metonymy or conventional knowledge and their interdependence in a coherent conceptual system has already been advocated (Kövecses 2002: 200). It is this cognitive perspective on idioms that will be singled out and embraced in the analytical sections that follow hereafter.

In doing so, the theoretical foundations of the inquiry draw on Cognitive Semantics as convincingly postulated by Lakoff and Johnson (1980) in *Metaphors We Live By*. Their fundamental claim is that metaphor is pervasive in thought and therefore in language, it is anessential instrument in cognition and its linguistic traces are trackable both in non-literary and literary discourse. This duality is going to be examined in the selection of happiness phrases from both ordinary and poetic discourse. Taking matters further, it will be of interest how each culture in the chosen pair (English-Romanian) organizes a portion of experience and the extent to which they involve parallel everyday conventionalized constructions that testify of similar frames of mind. As for poetic discourse, it is revealed to be the province of either entirely novel or only linguistically revitalized metaphorization, through extending, questioning, elaboration, composing (Lakoff and Turner 1989: 67-72).

The cognitive perspective on language is worth being conjugated with a scrutiny of translation challenges. In discussing the felicity of the translated text, I rely on Dimitriu's (2002) survey of the two poles of a methodological classification of translations according to the fidelity criterion: author-centred/ literal/semantic/ source language and source culture oriented translation as opposed to reader-centred/ communicative/ cognitive/ target language and target culture-oriented translation. The translation terminology adopted herein is indebted to Vinay and Darbelnet's (1958) work on comparative stylistics. They defined and exemplified a series of translingual operations, accounting for direct translating procedures (loan transfer, loan translation and literal translation proper) as well as for indirect translating procedures (transposition, modulation, equivalence, adaptation, explicitation, implicitation, compensation). Narrowing down the focus of the research, it is worth mentioning that the strategies in treating idioms as a challenge in translation have been discussed at large (Baker 1992).

Finally, the corollary of the synchronization of these theoretical stepping stones is that the present endeavor is interdisciplinary in its reach and multiculturality is brought to the fore through an analytic overview of a thought-provoking language matter.

A Survey of Happiness Idioms in Non-literary Discourse

A preliminary examination of the etymology of the central concept happiness reveals that it meant 'good fortune' as early as 1520 and 'pleasant and contented mental state' in 1590. Its base, "happy", dates back to the late 14th century and is interpreted as 'lucky, favoured by fortune, being in advantageous circumstances, prosperous' or 'turning out well' and is derived from 'hap' ('chance, fortune'). These meanings are therefore central to the literal understanding of the term and are expected to surface in translation as well.

If there is a 'science of happiness', its oldest traces that have been preserved are retrievable in the ideas of the major thinkers of Antiquity living in ancient China, India and Greece - Mencius, Buddha, Socrates, and Aristotle. The former uses the PLANT metaphor (the sprouts of virtue are rejoiced and thus they cannot stop growing) to explain the concept of happiness, counterbalancing it with the OBJECT metaphor (for want of inner satisfaction, the sprouts will shrivel up) in such terms as to lay unprecedented emphasis on the role of the mind and virtue as motivating factors in the pursuit of happiness. He applies the GROWTH metaphor to man's inner self-fulfillment and expresses it in a ground-breaking claim that people are endowed with the sprouts of humanity and righteousness and have to nourish their vital force, the qi. In his teachings, Buddha pictures happiness as a state of mental equanimity or peace of mind and suggests through a dual analogy – the PATIENT metaphor and the JOURNEY metaphor – a cure and a destination and that can be arrived at if and only if the 'patient' follows a treatment based on a series of eight precepts (the Eightfold Path), including right effort, mindfulness and meditation. Mencius's optimistic view and the essence of his thoughts have not remained unparalleled: Socrates (as revealed to us by Plato) argued, veering away from metaphysical questions and inaugurating a brand-new direction in Western philosophy, that happiness is a natural goal for all humans and it is attainable through the harmonization of love, virtue and human effort. Buddha's Middle Path re-emerges in Aristotle's doctrine of the Golden Mean, resulting from the equilibrium of excesses. Happiness (*eudaimonia* in Greek), distinct from instant gratification or temporary joy, is a final end that can only be attained as a lifelong exercise of reason and virtue.

Such being the philosophical foundations that express happiness in metaphorical thought and language, one can note that it is still worth investigating and that they tend to be preserved in later reflections on the same topic. More recent research has been devoted to conceptual metaphors for happiness in English (Kövecses 1991), in Chinese (Yu 1995, 1998), and in Hungarian (Kövecses 2002).

In an ideal situation, the translator is able to use an idiom of similar meaning and form, overcoming the divide between literal and communicative translation, as well as restrictions connected to contextual meaning, register and cultural content. This is possible, in the case of happiness-centred idiomatic language, due to the prominent correspondence between English and Romanian idiomatic phrases that assign happiness an upward orientation (HAPPINESS IS UP) and its counterpart, sadness, the opposite end of the vertical scale, i.e. downward orientation (*to be down in the dumps, to be down in the mouth, my heart sinks*, etc.). Th upward orientation of happiness, which one can make sense of if one considers the universal implication that a happy person is energetic and active in a typically upright position, is consistent with the related metaphor HAPPINESS IS A FORCE, encountered both in English and in Romanian equivalent idioms. Alternatively, the cultural references in *grin like a Cheshire cat* and grin like a street-door knocker are rendered at the same idiomatic level through domestication (Venuti 2008), for the sake of naturalness and fluency:

English	Romanian
on cloud nine *on top of the world* *over the moon* *in seventh heaven* *be in raptures*	*în al nouălea cer* *în paradis* *în culmea fericirii*
leap for joy *weep for joy*	*a sări în sus de bucurie* *a plânge de bucurie*
grin like a Cheshire cat *grin like a street-door knocker*	*a se hlizi/ a rânji ca prostul*

In order of preference, using an idiom of similar meaning but dissimilar form is the second choice a translator is given, for which two notable correspondences are illustrated below. This strategy preserves the meaning but sacrifices the form and the overall idiomatic effect is achieved in the target language. The same HAPPINESS IS UP metaphor surfaces in the Romanian translations equivalent to English phrases that rely on different conceptual patterns, including A HAPPY PERSON IS A BEING THAT LIVES WELL. This metaphor allows the source language user to understand and express happiness in terms of a feeling of satisfaction that either a person (a king/ a boy) or, more frequently, an animal experiences when the outside surrounding world provides propitious circumstances (which are sometimes made explicit in the idioms, e.g. *happy as a pig in muck*). Similarly, the idiom *tread/ walk on air*, underlain by the metaphor HAPPINESS IS UP, is translated as *a zburda de bucurie*, capturing the source language sense via another metaphor in the target language, i.e. HAPPINESS IS A FORCE.

English	Romanian
happy as a king *happy as a sand-boy* *happy as a bird* *happy as a box of birds* *happy as a clam* *happy as a flea in a doghouse* *happy as a lark* *happy as a pig in muck* *like a dog with two tails* *have a whale of a time* *buzzing*	*(a se simţi) în al nouălea cer* *în culmea fericirii*
tread/ walk on air	*a zburda de bucurie*

When idiomatic meanings cannot be aligned (and even when they are possible, as in feel on top of the world), the available strategy is translation by paraphrase, which enables the translator to spell out the content of source language idiom for the target language user. A few examples are listed below:

English	Romanian
feel like a million dollars	*a se simţi grozav, minunat*
feel one's oats	*a fi foarte bine dispus, vessel si vioi*
feel on top of the world	*a-i surâde viaţa*
it gives me joy	*mă bucură*

English has been noted to be rich in metaphorical expressions highlighting different aspects of happiness which jointly produce a complex and polyhedral understanding of the concept of happiness (Kövecses 2002: 84-91). However, the lexicographic resources in Romanian dictionaries to date fall short of recording other such idioms and their possible translations, be they metaphorical in nature (e.g. *feel a glow of happiness, be in a transport of delight/joy*) or not (e.g. *happy as Larry*).

A Survey of Happiness Quotes. Translations from Shakespeare

To complement the picture of the challenges in translating happiness phrases from English into Romanian, it is worth interrogating literary translations as well. This presents the advantage of contextualizing the keyword 'happiness' (for which there are 64 excerpts retrieved automatically) and exposing the resourcefulness of both languages as well as the translators' endeavours when faced with such a daunting task. The findings have been systematized following the same hierarchy of translation choices, starting from the most felicitous (matching both form and function) to the least satisfying ones (deciding to preserve either the meaning to the detriment of form or omitting the happiness element altogether).

Happiness is recurrently used by Shakespeare in benedictions and wishes that serve the interpersonal function of language, and it is the literal meaning of the term which is anchored in well-wishing utterances. Thus, direct translation renders happiness as *fericire, bucurie, bucurii, noroc, pace* and, for the sake of emphasis or enhanced rhythmic verse structure, explicitation via pre-modification is also encountered (*sfântă bucurie, fericire multă).*

English	Romanian
'Happiness!' (Cymbeline III, 5, 1965)	*Cu bine! (Argintescu-Amza 1963)*
'So he wishes you all happiness' (Cymbeline III, 2, 1535)	*Cel ce-ţi urează numai fericire (Argintescu-Amza 1963)*
'Great happiness!' (Macbeth, I, 2, 85)	*Sfântă bucurie! (Vinea 1961)*
'Health, peace, and happiness, to my royal father!' (Henry IV, part II, IV, 5, 3124)	*Rege, părinte, sănătate, pace/ Şi fericire multă. (Leviţchi 1985)*
'All happiness unto my lord the king!' ((Henry VI, part II, III, 1, 1373)	*Urez noroc stâpânului meu rege/ Şi-i cer iertare de întârziere (Solacolu 1958)*
'Health to my sovereign, and new happiness/ added to that that am to deliver!' ((Henry IV, part II, IV, 4, 2831)	*Stăpâne, sănătate şi sporire/ Şi bucurii – ca vestea ce-o aduc! (Leviţchi 1985)*

When dealing with metaphorical language, translators strive to preserve the metaphorical thought in equally balanced linguistic expressions, as it can be noted below in the case of the ontological metaphor HAPPINESS IS MUSIC and the orientational one HAPPINESS IS UP. One can note how semantic modulation and metonymical transfer transposes *rich music tongue* into *glas adânc*, and how transposition and explicitation recast *tuned his bounty to sing happiness to him* as *întrunase lira mărinimiei ca să-i cânte lui aria fericirii*.

English	Romanian
HAPPINESS IS MUSIC	
'Ah, Juliet, if the measure of thy joy Be heap'd like mine and that thy skill be more To blazon it, then sweeten with thy breath This neighbour air, and let rich music's tongue/ Unfold the imagined happiness that both/ Receive in either by this dear encounter' (Romeo and Juliet, II, 6, 1483)	*Ah, Julieta! De-a ajuns in pisc,/ Şi dacă bucuria ştii mai bine/ S-o zugrăveşti, văzduhu-mbălsămează/ Cu răsuflarea ta, dă glas adânc/ Deplinei fericiri ce ne-mpresoară/ În ceasul legământului visat. (Teodorescu 1967)*
'Especially he hath incurred the everlasting displeasure of the king, who had even tuned his bounty to sing happiness to him.' (All's Well That Ends Well', IV, 3, 2099)	*Mai cu seamă s-a ales cu disgraţia regelui, care-şi şi întrunase lira mărinimiei ca să-i cânte lui aria fericirii. (Frunzetti 1987)*
HAPPINESS IS UP	
'This throne, this Fortune, and this hill, methinks/ With one man beckon'd from the rest below/ Bowing his head against the sleepy mount/ To climb his happiness, would be well express'd/ In our condition' (Timon of Athens, I, 1, 90)	*Fortuna, tronul, muntele şi omul/ Chemat din gloata celor dedesubt/ Ce-şi pleacă fruntea muntelui râpos/ Suind spre fericire, cred că-mbie/ Şi arta mea. (Duţescu and Leviţchi 1988)*
'Yes, like enough, high-battled Caesar will/ Unstate his happiness' (Anthony and Cleopatra, III, 13, 2279)	*Desigur, /Pe culmea slavei lui, măreţul Cezar/ N-o pregeta să-şi lepede norocul/ Şi-ntocmai ca la bâlci să dueleze (Vianu 1961)*

Compensation due to creative modulation allows the metaphorical burden incumbent in *I fear our happiness is at the highest* (HAPPINESS IS UP) to be salvaged in *să scapete* (to go down):

English	Romanian
'Would all were well! But that will never be/I fear our happiness is at the highest.' (Richard III, I, 3, 500)	*De-ar fi într-un ceas bun!/ Dar nu va fi. Mă tem că fericirea noastră-ncepe/ Să scapete. (Duţescu 1982)*

Most frequently, though, happiness is reified and the epistemological implications that are preserved through translation are that (i) it is transferable (*delivered, begotten, given, brought*); (ii) it is a precious and coveted item, possibly a nutrient; (iii) it is typically bounded in time or space, but its boundless counterpart is wished for:

English	Romanian
HAPPINESS IS A TRANSFERRABLE OBJECT	
'More health and happiness betide my liege/ Than can my care-tuned tongue deliver	*De multă sănătate să te bucuri/ Şi fericire, cât nu-ţi poate-aduce,/ Măria-ta,*

him!' (Richard II, III, 2, 1501)	*răuvestitoarea-mi limbă. (Gheorghiu 1955)*
'If to have done the thing you gave in charge/ Beget your happiness, be happy then, / For it is done, my lord.' (Richard III, IV, 3, 2753)	*Dacă te face fericit lucrarea/ Ce-ai poruncit, fii fericit, milord,/ Căci s-a făcut. (Duţescu 1982)*
'His overthrow heap'd happiness upon him' (Henry VIII, IV, 2, 2611)	*Căderea îi aduse fericire! (Grigorescu 1963)*
'Thou bring'st me happiness and peace, son John' ((Henry IV, part II, IV, 5, 3124)	*'Fericire/ Şi pace, fiul meu, e drept, mi-aduci.' (Leviţchi 1985)*
HAPPINESS IS A PRECIOUS POSSESSION	
'O, that our fathers would applaud our loves,/ To seal our happiness with their consents!' (Two Gentlemen of Verona, I, 3, 349)	*Părinţii de ne-ar da consimţământul,/ Şi fericirea-mi negrăită, Iulia/ Dumnezeiască, s-o pecetluim! (Gheorghiu 1983)*
HAPPINESS IS A BOUNDED ENTITY	
'To compass such a boundless happiness! (Pericles, I, 1, 58) *'your lordship, to whom I wish a long life, still lengthened with all happiness' (Rape of Lucrece, 4)* *'They promised me eternal happiness' (Henry VIII, IV, 2, 2670)*	*Spre-a smulge-această mare fericire! (Gheorghiu 1996)* *Înălţimii voastre, căreia îi doresc viaţă lungă, sporită încă de toate fericirile (Grigorescu 1995)* *Ei mi-au făgăduit de-a pururi pace (Grigorescu 1963)*
HAPPINESS IS A DRINK	
'To sour your happiness, I must report/ The queen is dead.' (Cymbeline V, 5, 3398)	*Umplând de-amar / A voastră fericire, vă vestesc/ Că a murit regina (Argintescu-Amza 1963)*

Through semantic modulation, happiness is a state of mind is rendered through a verb of cognition *ştiu* (to know) instead of the English verb *to enjoy*:

English	Romanian
HAPPINESS IS A STATE OF MIND	
'O, happiness enjoyed but of a few!' (Rape of Lucrece, 73)	*O, fericire, prea puţini te ştiu! (Grigorescu 1995)*

Personification of happiness reveals how gender – a feminine ('her best array') or masculine ('takes his leave') presence – is left unattended to in the Romanian version:

English	Romanian
HAPPINESS IS A HUMAN BEING	

'Happiness courts thee in her best array' (Romeo and Juliet, III, 3, 1989)	*Îţi dă târcoale/ Norocu-mpodobit de sărbătoare. (Teodorescu 1967)*
'but when you depart from me, sorrow abides and happiness takes his leave' (Much Ado About Nothing, I, 1, 88)	*Însă după ce plecaţi dumneavoastră, rămâne părerea de rău şi fericirea îşi ia rămas bun (Leviţchi 1985)*
'Compare dead happiness with living woe' (Richard III, IV, 4, 2913)	*Alătură ucisa fericire/ Durerii de acum (Duţescu 1982)*

Language constraints sometimes do not allow the translator to render a metaphorical expression as such in the target language, and a non-figurative phrase is adopted:

English	Romanian
HAPPINESS IS A CONTAINER *'O, how bitter a thing it is to look into happiness through another man's eyes!' (As You Like It, V, 2, 2285)*	*Dar, vai, ce chin e să priveşti fericirea cu ochii altuia! (Popa 2010)*

The inventory of happiness phrases records a secondary meanings of the term, recategorized as countable and pre-modified by the adjective 'outward', and therefore felicitously captured in 'o înfăţişare atrăgătoare' in Romanian:

English	Romanian
'He hath indeed a good outward happiness' (Much Ado About Nothing, II, 3, 994)	*E adevărat, se poate mândri cu o înfăţişare atrăgătoare (Leviţchi 1985)*

Omission is rarely applied, yet it is found opportune despite its metaphorical conceptualization in the excerpt below:

English	Romanian
'a happiness that often madness hits on, which reason and sanity could not so prosperously be delivered of' (Hamlet II, 2, 1310)	*Nebunia brodeşte adeseori cîte una pe care judecata şi mintea sănătoasă nu le pot naşte cu atâta spor. (Leviţchi and Duţescu 1967)*

Conclusions

The concept of HAPPINESS has a dual nature: part of it is shaped through non-figurative thought, while a large portion is shaped due to metaphorical contributions to its content. At the linguistic level, a mental and cultural model of happiness is connected to idiomatic language, and the lexicographic data show that HAPPINESS IS UP and HAPPINESS IS A FORCE yield compatible form-function matches in translation from English into Romanian.

In the strand of literary discourse exemplified above, the translators' art, knowledge and craftsmanship produce effective, reliable and refined translations. Felicity is judged not only by virtue of the adequacy of transplanting the metaphorical thought and expression across languages, but also by virtue of the degree of coherence instilled in the target language text and the compatibility with its cultural framework. There is, it has been shown, exquisite harmonization in translating Shakespeare's both novel and conventionalized metaphors for happiness as music, object, state of mind, human being, or as having an upward orientation. Disparities are few and they are compensated for in translation.

In conclusion, applying such a concerted cognitive and translation studies analytical lens to both literary and non-literary discourse provides rich and useful insights into the process and practice of translation, enables translation evaluation to be more thoroughly and objectively conducted and enhances the apprehension of multicultural aspects in the way people construe reality.

BIBLIOGRAPHY

Adelnia, A. and Vahid Dastjerdi, H. 2011. 'Translation of Idioms: A Hard Task for the Translator'. *Theory and Practice in Language Studies*, 1(7), p. 879-883.

Baker, M. 1992. *In Other Words: A Course Book on Translation*. London: Routledge.

Bell, Roger T. 2016. *Translation and Translating: Theory and Practice*. New York: Routledge.

Dimitriu, R. 2002. *Theories and Practice of Translation*. Iaşi: Institutul European.

'happiness'. In *Online Etymology Dictionary*. Retrieved from https://www.etymonline.com/word/happiness. 29th April 2019.

Johnston, B. R.(ed) (2012) 'On Happiness'. *American Anthropologist*, 114(1). Retrieved from https://anthrosource.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1548-1433.2011.01393.x. 2nd May 2019.

Kovács, G. (2016) 'About the Definition, Classification, and Translation Strategies of Idioms'. *Acta Universitatis Sapientiae, Philologica*, 8 (3), p. 85-101.

Kövecses, Z. 1991. 'Happiness: A Definitional Effort'. *Metaphor and Symbolic Activity* 6, p.29-46.

Kövecses, Z. 2002. *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2002.

Lakoff, G. and Johnson, M. 1980. *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.

Lakoff, G, and Turner, M. 1989. *More Than Cool Reason: A Field Guide to Poetic Metaphor*. Chicago: University of Chicago Press.

-----. 1988. *Longman Dictionary of English Idioms*. London: Addison Wesley Longman Dictionaries.

Lungu-Badea, G. 2005. *Tendinţe în cercetarea traductologică*. Timişoara: Editura Universităţii din Timişoara.

Nicolescu, Adrian et al. 1993. *Dicţionar Frazeologic Englez-Român*. Bucureşti: Teora.

Sadeghpour, R. 2012. 'To Translate Idioms: Posing Difficulties and Challenges For Translators'. *Dacoromania*, 17(2), p. 265-273.

The Pursuit of Happiness. Retrieved from https://www.pursuit-of-happiness.org. 27th April 2019.

Shakespeare, W. *Complete Works*. Retrieved from http://opensourceshakespeare.com/ . 4th April 2019.

Shakespeare, W. 1955-1987. *Opere complete*. 11 vols. Bucureşti: Editura pentru Literatură şi Artă.

Shakespeare, W. 2010. *Opere* VI. Piteşti: Paralela 45.

Venuti, L. 2008. *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. London & New York: Routledge.

Vinay, J.-P, and Jean Darbelnet. 1977. *Stylistique Comparée Du Français Et De L'anglais: Méthode De Traduction*. Paris: Didier.

Yu, N.1995. 'Metaphorical expressions of anger and happiness in English and Chinese'. *Metaphor and Symbolic Activity*,10, p. 59-92.

Yu, N. 1998. *The Contemporary Theory of Metaphor: A Perspective from Chinese*. Amsterdam: John Benjamins.

Arhipelag XXI Press, Târgu-Mureş

INTERCULTURAL ISSUES CONNECTED TO TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN NON-PHILOLOGICAL HIGHER EDUCATION

Ioana-Paula Armăsar
Assoc. Prof., "Transilvania" University of Braşov

Abstract: The recent challenges brought about by the massive mobility of human resources and the advent of information and communication technology have reduced differences, even erasing the confines of geographical, territorial, administrative, social, linguistic and cultural barriers. Interculturalism facilitates communication between cultures, removing prejudices and encouraging tolerance, respect, dialogue.
The teaching of foreign languages needs to be updated through the assimilation of the concept of interculturalism, which also emphasizes the original cultural matrix. The acquisition of a foreign language supposes additional socialization, requiring the transfer of thinking, evaluation and action models from the foreign culture. At the same time, learners become aware of their own culture, revising stereotypes taken for granted and understanding the foreign cultural behaviour through similarity and contrast. The intercultural communication competence reshapes the main objectives of the foreign language class nowadays. This supposes foreign language teachers in higher education should give more emphasis to the intercultural perspective, to teaching both a foreign language and elements of the target culture through diverse teaching strategies.

Keywords: interculturalism, communication, foreign languages, target culture, teaching strategies

Tratat prin definiție ca fiind un proces al interculturalității prin simplul fapt că pune în relație limba/ cultura de origine și limba/ cultura țintă, procesul de predare/ învățare a limbilor străine se dovedește a fi un proces complex care nu compară limbile/ culturile, ci interacțiunile, comunicarea și dialogul dintre indivizi. Drumul sinuos al conceptului de interculturalitate în educație, început cu trei secole în urmă, trecut prin dihotomia a două stări, fascinație/ respingere, prieten/ dușman, ca principiu relațional de bază față de tot ceea ce reprezenta a fi «străin», ajunge în zilele noastre (pe fundalul mobilității masive a persoanelor și dezvoltării tehnologiei informaționale și de comunicare, care au diminuat diferențierile, au șters frontierele delimitărilor geografice, teritorial-administrative, sociale, lingvistice și culturale) să facă accesibilă interferența între cele două elemente binare: eu /străinul, noi/ străinii. Interculturalitatea azi demontează prejudecățile, încurajează toleranța, respectul, dialogul. Recunoscută de etnologi și antropologi, inter-relația dintre limbă și cultură este ancora învățării oricărei limbi străine (prin studierea complementară a istoriei, geografiei, societății, literaturii etc.). Învățarea unei limbi străine înseamnă eliberarea de mediul cultural original și deschiderea la alte minți și alte valori ale «lumii străinului» (cf. Plugaru, 2007). Transformările societăților fiind într-o dinamică continuă, este necesară o permanentă orientare, un dialog și un echilibru în percepție, atunci când este vorba de a studia în complementaritate cultura limbii străine care se învață. Tradiționalele forme de viață sunt supuse în secolul XXI presiunilor structurilor culturale eterogene, presupunând o adaptare la noul context existențial, respectând alteritatea și identitatea multiplă, dar ne-destructurând, ci reașezând identitatea culturală, redimensionând propriul câmp cultural, cu elementele culturale nou apărute.

Vorbirea este considerată empiric ca fiind producția de forme simbolice care codifică gândirea. Așa cum adaptarea individuală a venirii în lume a nou-născutului ține de învățarea treptată a mersului și vorbirii, orice subiect uman încorporează într-o manieră stratificată, pe parcursul vieții, cultura speciei sale (știind să vadă, să înțeleagă, să reacționeze etc.), a

grupului său etnic sau național (limbile sale), a religiei sale, a stilului său de viață comunitar (urban sau rural, sedentar sau nomad etc.). Limba maternă este o disciplină a gândirii colective, comunitare, interactivă și culturală încorporabilă fiecărui individ, o sinteză de interacțiuni trăite sau preluate din generații, de experiențe intregratoare. Intergrarea culturală face ca individul să aparțină grupului și să se constituie ca persoană. Fiecare individ este un centru al convergenței interculturale prin interconectarea multiplelor interacțiuni cu care se confruntă permanent în viața sa și ale căror urme, cunoștințe și predicții constituie experiența personală. Trebuie să considerăm deci, că a vorbi o limbă străină înseamnă a prelua controlul asupra construcției de sens « în spiritul altuia», activând noțiuni puternic culturalizate prin profunzimea lor dialogică (înrădăcinate în discursul comunitar), reperându-le și combinându-le după procese gramaticale prestabilite (cf. Zarate, 2004). A vorbi o limbă străină învățată, înseamnă a te angaja și a te poziționa în aceasta corporalizare a cunoașterii, cu efectele diferențiatoare pe care le presupune actul în sine. Orice limbă are un sistem fonologic articulator, care cere o postură corporală anume (între franceză, engleza britanică și americană, spaniolă, română, etc. există nuanțe de control muscular a presiunii aerului expirat asupra vocalelor, scăderea presiunii aerului expirat pe silaba accentuată, antrenarea înainte a maxilarului inferior, înmuierea palatală pentru sunetul s, etc.). În plus, verbalizarea nu se referă numai la comunicare, ci ea presupune în egală măsură trăirea interioară a vorbirii (endofazia). Cuvântul nu este codificarea corporală a unui gând preconceput, ci motorul corporal inevitabil al oricărui act de conceptualizare.

Limba este indisociabil legată de cultură. După Émile Benveniste, «limba și cultura sunt cele două fațete ale aceleeași medalii». Orice limbă vehiculează și transmite, prin intermediul lexicului și a sintaxei sale, schemele culturale ale grupului care o vorbește, oferind o viziune aspura lumii, proprie vorbitorilor săi (de aici sincopele, incongruențele și dificultățile de traducere dintr-o limbă într-alta). Invers, orice cultură guvernează practicile lingvistice, de exemplu, contextul istoric al lexicului, expresiile, genurile discursive sau convențiile colective de utilizare a limbii (reguli de luare a cuvântului, declarații ritualizate, conotații de varietăți și registre ale limbii etc.).

Există un fir roșu care întrețese aceste abordări, anume caracterul paradoxal al identității. De la afirmația lui Heraclit că « nici un om nu poate să intre în apa aceluiași râu de două ori, deoarece nici râul și nici omul nu mai sunt la fel », până la aforismul rimbaldian « je est un autre» (eu sunt un altul), nu putem număra formulele care subliniază că această identitate este construită pe confruntarea similitudinii și alterității. Identitatea este într-o dinamică, un proces continuu, privilegiind abordarea constructivistă, mai curând decât viziunea înțepenită, înghețată, esențialistă. Când se urmărește chestiunea interculturalității, trebuie organizate inițial, ca primă treaptă a discuției, dimensiunile afectivă, socială și cognitivă ale construcției identitare, a raporturilor dintre identitate și cultură, a sentimentului apartenenței, a relației dintre real și imaginar etc. Comunicarea interculturală este concepută ca fiind un proces de interpretare a semnalelor verbale si para-verbale (gestuale), vizibile și invizibile, explicite și implicite, psihologice și culturale, al căror scop este să producă semnificație în timpul interacțiunii (cf. Zarate, 2004). Distingem deci conținutul semantic de enunț (sens) și semnificația pe care acest enunț o produce, în funcție de context și alte semnale simultane. Se întâmplă frecvent ca semnificația unui schimb de cuvinte să fie foarte departe de sensul enunțului care l-a stimulat (de exemplu enunțul « Il fait beau » poate însemna «putem merge la plimbare» sau «putem culege legume», dacă și alte semnale contextuale permit una dintre interpretări). Un mesaj scos din context este golit de semnificație. Intercultualitatea joacă un rol fundamental în gestionarea relației de comunicare cu celălalt, cu « străinul». Are loc o comuniune fizică (prin asemănarea gesturilor foantorii), și mentală (prin omologia parcursurilor semantice realizate). Aceasta implică faptul că învățarea practică a limbii străine, nu a învățării formale abstracte, este în același timp învățarea protocoalelor de

producere mentală ale celuilalt, în formă și conținut (intonația, atitudinea, limbajul corpului). O expresie ca « tu parles » poate avea valori diferite în funcție de intonație, privire, gesturi asociate, context (ceea ce în scris se sprijină pe suportul semnelor de punctuație care să ajute la decodificarea mesajului: !, ?, ..., .). Reiese astfel ca atunci când obiectivul este de a preda/ învăța o limbă străină, mai ales cu finalitatea de comunicare, procesul trebuie să stea sub imperativul studierii ei în contextul său cultural, dar pe fundalul propriei culturi.

Consiliul Europei (care a elaborat documentul orientativ cu privire la procesul de predare/ învățare a limbilor străine: *Cadrul european comun de referință pentru limbi: învățare, predare, evaluare,* 2001) abordând interculturalitatea, promovează predarea limbilor străine întru dezvoltarea armonioasă a personalității și identității cursanților, ca răspuns la experiența îmbogățită a alterității în limbă și cultură. Astăzi cunoașterea unei limbi străine (dacă nu chiar a două, căci plurilingvismul individual este unul dintre obiectivele educaționale ale C.E.) este « un must» fără de care accesul la viața socială și succesul în viața profesională se întrezăresc mai dificil. Nu doar competența lingvistică în limba țintă face diferența, ci completarea sa cu o acumulare de competențe de comunicare și socioculturale care să permită dialogul intercultural, adică abordarea, perceperea, interpretarea și înțelegerea mediului străin țintă. Abordarea interculturală se realizează dintr-o postură intelectuală (un anumit fel de a vedea lucrurile) și printr-o punere în practică a principiilor metodologice, didactice și pedagogice (un anumit fel de a trăi lucrurile).

De formarea unor utilizatori de limbă competenți pentru situațiile de comunicare ulterioare școlarității, de viață sau profesionale, trebuie să se ocupe un nou tip de profesor de limbă străină, un « profesor profesionist » (un intermediar cultural profesionist), cum îl numește Florentina Alexandru (2010), cu o bună formare inițială, orientat spre domeniul practic și care să acopere o arie largă a unui cadru teoretic interdisciplinar și intercultural. Profilul profesional al profesorului de limbă străină stă sub semnul pedagogiei diversității socioculturale, acumulând competențe pe trei axe: cognitivă (cunoașterea limbii/ culturii țintă), afectivă (comportamentul față de cultura țintă), pragmatică/acțională (competența de comunicare), esențială considerându-se competența interculturală (cf. Florentina Alexandru, 2010).

În procesul predării/ învățării limbilor străine la nivelul studiilor universitare, pentru studenții cu profil nefilologic, profesorul își poate orienta intervenția pedagogică interculturală pe două axe: evidențierea diversității interne a limbii/ culturii țintă și identificarea trăsăturilor comune ale celor două limbi/culturi (nativă și țintă). Pentru punerea în practică a strategiilor sale, este necesară dotarea profesorului cu instrumente metacomunicative care să permită îndreptarea atenției studenților către aspectele interculturale și mai ales elemente de învățare pe teren (limba vorbită în țara de origine de către vorbitorii nativi). Pregătirea concretă și precisă a ritualurilor comunicative, a discursurilor codificate (scrise și orale), studierea mimicii și gesturilor care joacă un mare rol în comunicare și care sunt variabile de la o cultură la alta, pot constitui o bază de pornire pentru abordarea interculturală. Dincolo de cultura partimonială (generalități istorico-geografico-sociologice), mai pot fi urmărite reguli de comportament și interpretare (cultura activă), vizarea conștientizării și deconstrucției stereotipurilor, practici culturale fundamentale cotidiene (alimentație, relații de familie, relații inter-sexe, credințe, tradiții etc.) (cf. Castellotti, 2001). Profesorul de limbă străină are marele rol de a-și selecta atât suportul pedagogic cel mai adecvat pentru atingerea obiectivelor intreculturale, cât și activitățile autentice, contextualizate, pentru punerea lor în practică. Necesitatea perfecționării permanente este evidentă și amintim aici doar câteva modalități la îndemână: studiul individual, schimburi de experienţă și stagii de perfecţionare (mai ales prin mobilități Erasmus pentru cadre didactice), participare la conferințe care să dezbată probleme de didactică și implementare a noi metode și tehnici de predare/ învățare cu ajutorul a noi tehnologii și programe, stagii de perfecţionare,

cursuri de vară, postuniversitare etc. În spiritul educației interculturale a studenților cu profil nefilologic, aceştia trebuie îndrumați de către profesorii de limbi străine spre consultarea de lucrări interesante din perspectiva obiectivelor educației interculturale (drepturile omului şi libertăţile sale fundamentale, dezvoltarea durabilă şi mediul înconjurător, expuneri asupra unor evenimente istorice sau contemporane, studii culturale comparative) și trebuie încurajați spre folosirea noilor tehnologii în scop educațional, beneficiile internetului fiind canalizate spre descoperirea, recunoaşterea şi aprecierea altor culturi. În plus este necesară îndrumarea lor către aplicarea în vederea mobilităților Erasmus pentru studenți. Lansat în urmă cu 30 de ani de către Comisia Europeană, programul Erasmus are un mare impact în rândul studenților beneficiari, întregistrându-se în comportamentul acestora (prin evaluările constante efectuate de către C.E.) mari schimbări de opțiune și perspectivă. Studiile arată că perioada de ședere în străinătate îi determină pe studenți (români sau de oriunde) să perceapă Europa nu doar ca pe o entitate politică, ci ca pe o comunitate de cetățeni cu multe beneficii și să continue să caute experiențe transfrontaliere, de viață sau de activitate profesională. Perioada petrecută în străinătate îmbogățește experiența academică și profesională, dar contribuie și la consolidarea competențelor de limbă străină și, mai mult, la cunoașterea elementelor de interculturalitate, atât de necesare omului modern. Pe de altă parte, impactul cu studenții străini care vin în Universitățile din România prin mobilități Erasmus contribuie la interesul, la deschiderea către cunoașterea altei culturi, direct de la sursă. Centrarea pe student a procesului didactic de predare/ învățare a limbilor străine presupune un grad mai mare de autonomie, care ia în calcul și relaționarea cu experiențele lingvistice și culturale ale cursanților, rezultate din socializare, din contactul direct cu membrii altor spații lingvistice și culturale, contacte din preocuparea extracurriculară și exprerințele individuale.

Paradoxal este că abordarea interculturală în didactica predării/învățării limbilor străine se situează între a fi un imperativ major, și o idee inflaționistă. Pe lângă dobândirea competențelor cu privire la specializarea lingvistică pe domenii de specialitate, orele de limbă străină din învățământul superior trebuie să contribuie cu elemente culturale și interculturale pentru cizelarea educației viitorilor absolvenți, pentru impregnarea lor cu atitudini și deziderate ce țin de respect și auto-respect, de idei democratice și umanitare, de extindere către învățare pe tot parcursul vieții.

În loc de concluzie putem afirma că din perspectiva educației interculturale, cursurile de limbi străine pentru studenții cu profil nefilologic aduc o contribuție majoră la valorizarea și respectul față de alte culturi, la o poziționare pozitivă și la o adaptare la diversitatea culturală. Realitatea obiectivă a zilelor noastre, caracterizată prin diversitate, prin coexistenţa identităţilor cu tot ceea ce au ele comun şi diferit, cere cu exigență o remodelare spre înțelegere, o schimbare de viziune, aceea care face ca diferențele culturale să fie acceptate, prețuite, trăite fără a fi sursă de conflict ci, dimpotrivă, de creştere şi aport calitativ, în acelaşi timp, după dezideratul Consiliului Europei de «unitate în diversitate». Profesorul, evitând riscurile ce decurg din schimbările inegale dintre culturi sau, şi mai grav, din tendinţa de atomizare a culturilor, trebuie să aibă o abordarea pedagogică care să facă din diferenţele culturale un avantaj, o potenţială sursă de îmbogăţire pentru fiecare student participant la cursul de limbă străină, şi nu un defect generator de anxietate şi complexe. Spiritul care trebuie să antreneze educaţia interculturală este unul de deschidere, cooperare şi nu unul de selecţionare, ierarhizare, segregare şi respingere.

BIBLIOGRAPHY

Alexandru, Florentina, *Dialogul intercultural în predarea limbilor străine spre o pedagogie a diversităţii socioculturale*, Bucureşti, Pro Universitaria, 2010

Castellotti, Vèronique, *D'une langue à l'autre: pratiques et représentations*, Presses Universitaires de Rouen et du Havre, 2001
Consiliul Europei, *Cadrul european comun de referință pentru limbi: învățare, predare, valuare*, Paris, Didier, 2001, disponibil pe hyperlink
http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/source/frameword_fr.pdf
Plugaru Liviu, Pavalache-Ilie Mariela*, Educația interculturală,* Psihomedia, Sibiu, 2007
Zarate, Geneviève, *Représentations de l'étranger et didactique des langues*, Paris, Didier, 2004

AUTHENTIC DOCUMENT: A MULTIFUNCTIONAL TOOL IN THE PROCESS OF TEACHING AND LEARNING ROMANIAN AS A FOREIGN LANGUAGE (RFL)

Ludmila Branişte
Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract:Within this present article we try to highlight the multiple bonds of the use of the authentic document in the teaching-learning classes of RLS (Romanian as a Foreign Language). The authentic document, whether in a written, audio of audio-visual form, becomes a didactical mean in the hands of the professor meant to stimulate the development of linguistic, cultural and communicative competences among foreign students, as it is an authentic trigger capable to allows students to become actively involved in the process of learning the Romanian language as a foreign language and to allows professors to exploit the strategies of oral comprehension and written production during teaching classes.

Keywords: teaching techniques, authentic document, the optimization of the teaching-learning process, RLS, written, audio and audio-visual means.

Numeroşi autori, psihologi, neurolingvişti ori didacticieni, au subliniat importanţa folosirii documentului autentic la orele de predare-învăţare a unei limbi străine invocând gradul de plăcere ori de curiozitate pe care îl poate suscita această sursă. Ştim foarte bine că inputul trebuie ales cu mare atenţie de către profesor, întrucât acesta poate sau nu activa creierul, gustul, curiozitatea subiecţilor care învaţă o limbă străină.

În didactica predării-învăţării limbii române ca limbă străină (RLS), precum şi în celelalte domenii ale activităţii umane, modalităţile de acţionare evoluează constant. Fiecare epocă, în dependenţă de context şi de situaţia socio-economică, de evoluţia sa tehnologică sau de starea de progres în cercetarea didactică şi de particularităţile studenţilor, dă naştere la anumite metode de predare, fără a produce o ruptură reală, căci prezentul este legat de trecut; fiecare dintre aceste modalităţi le înlocuiesc pe cele vechi, dar păstrează însă elemente didactice anterioare.

Începând cu anii 80 şi până în prezent prevalează metodele noţional-funcţională şi comunicativă. Abordarea comunicativă a apărut atunci când cercetarea în domeniul limbajului şi didacticii au permis să se ţină cont de bilanţul negativ al metodelor de inspiraţie behavioristă şi când dorinţa de a comunica în mod eficace într-o limbă străină a devenit mai pronunţată. Conform abordării comunicative, cuvintele sunt generate de studenţi, ci nu de profesor, iar interacţiunea dintre studenţi este în centrul experienţei de învăţare-predare-evaluare a RLS care se realizează mai degrabă prin sarcini decât prin instrucţiuni ce vizează noţiuni, funcţii, acte de vorbire şi intenţii de comunicare clare şi precise. Aceste interacţiuni trebuie să fie organizate, gestionate şi evaluate de către profesor. Studentul are, deci, rolul activ de a acţiona, iar rolul profesorului este de a-l învăţa pe acesta dintâi cum să înveţe. (5, 75) Rolul profesorului de RLS este astfel redefinit, căci acesta este în acelaşi timp animator, coordonator şi conducător, ci nu învăţător. (2, 48) În acest context, accentul se pune pe sens, pe conţinut, ci nu pe formă: se încearcă astfel şă se ţină cont de situaţia de comunicare (14, 32-33), chiar de contextul, implicaţiile, statutul, rolul şi psihologia personajelor, progresul devenind din liniar spiralic. (2, 44)

Abordarea comunicativă în domeniul RLS deosebeşte învăţarea de posesie. Contrar învăţării, posesia sau achiziţia este spontană, inconştientă, „intuitivă" şi are loc atunci când se

pune accentul pe comunicare şi nu pe formă: *Progresul într-un curs de tip comunicativ se caracterizează prin supleţe prin caracter non-liniar şi atenţie pentru învăţare în raport cu predarea*. (2, 45)

Metoda comunicativă se dă ca obiectiv principal de comunicare în RLS, ţinând cont de astfel de factori cum ar fi: motivarea, sentimentele, aptitudinile şi personalitatea studenţilor sau celor ce studiază limbă română ca limbă străină. Profesorul de RLS va alege metodele şi strategiile în dependenţă de interesele, cerinţele şi stilul de învăţare al studenţilor, gradul de similitudine între limbi. Diana Câșlaru sublinia într-unul din articolele sale centrat pe exploatărea similitudinii în învățarea unei limbi străine că

l'étude de la proximité des langues représente un grand apport au domaine de la didactique des langues étrangères. Le processus d'acquisition / apprentissage d'une langue étrangère diffère fortement en fonction du degré de proximité linguistique entre la langue source et la langue cible. (3, 1006)

Această abordare favorizează deci o practică pedagogică mai raţională şi mai eficientă, care răspunde mai bine aşteptărilor, cerinţelor şi motivaţiei studenţilor, dar care vizează în același timp şi grija profesorului pentru eficienţă, obiectivelor sistemului educativ şi interesului societăţii antrenate în procesul de mondializare.

Există anumite principii care trebuie respectate în aplicarea metodei comunicative: este foarte important de a varia formele de lucru; astfel este bine să evităm trecerea de la o activitate la alta, fără a scoate miezul consumând manualul într-o oarecare măsură; cât priveşte lucrul în echipă, se recomandă exerciţii care necesită o pregătire şi o organizare bune (proiecte de cercetare, chestionare, exploatare tematică a unui text, ateliere de scriitură creativă). Studenţii pot să vină în faţa clasei, individual, câte doi sau în grupuri mici. Ei pot nota remarcile la tablă, pot să facă o prezentare orală. Dacă exerciţiul se face în scris, este necesară verificarea, să ne asigurăm că studenţii notează răspunsurile corecte de pe tablă. Se recomandă practicarea etero-evaluării, adică studenţii corectează răspunsurile greşite ale colegilor lor, căci după cum scrie Evelyne Berard: *La progression conclut bien sûr l'évaluation sous toutes ses formes (hétéro-auto) qui doit permettre à l'apprenant de se placer par rapport aux objectifs d'enseignement*. (2, 49) Desigur, va trebui să variem tipurile de exerciţii: combinarea, traducerea, completarea, citirea, ascultarea, scrisul şi exprimarea orală, atât în predare cât și în evaluare. Atunci când studenţilor li se dau sarcini, profesorul de RLS aşteaptă de la aceştia capacităţi de metacogniție, de inducție și deducție. De aceea, fie că vorbim de metode de predare tradiționale sau moderne, de metode activ-participative sau non-participative, de metode de predare sau de evaluare, pentru reușita demersului didactic în ceea ce privește predarea RLS, aceste metode trebuie mereu alternate, îmbinate și completate unele cu altele. (19, 158) Profesorul trebuie să încerce să se asigure că acţionează în unison cu studenţii şi de aceea trebuie să se intereseze personal de starea de dezvoltare lingvistică a acestora.

Calitatea şi frecvenţa comunicării reciproce între studenţi, este bine de ştiut, sunt factorii care facilitează procesul de învăţare, iar profesorul trebuie să pună la dispoziţia studenţilor străini capacităţile sale lingvistice, culturale şi pedagogice, să aibă răbdare să-i asculte pe studenţi:

Viziunea despre învăţare propusă de metoda comunicativă înaintează o atitudine vis-a-vis de atenţia faţă de rezultatul final al studenţilor; plecând de la principiul că învăţarea unei limbi străine se face prin reajustări succesive şi prin aplicarea productivă a unui sistem. În această viziune faţă de limba străină, atitudinea activă a studentului are un rol foarte dinamic. Dificultatea constă în abisul care poate să existe între aceste principii şi condiţiile de realizare a acestor principii. (17, 158)

A aplica la lecţia de RLS metoda comunicativă înseamnă să cerem studentului să fie activ, să ia deseori în mâinile sale iniţiativa, însă, după cum menţionează Berard, *prin obişnuinţele sale, el nu este pregătit de aşa ceva* şi nu este uşor de aplicat metoda comunicativă atunci când profesorul nu are destule cunoştinţe lingvistice şi suficientă experienţă pedagogică. (2, 59) De aceea sunt binevenite, în acest scop, seminarele metodologice, simpozioanele şi workshop-urile pe domeniul RLS care îi va iniţia în tehnicile de sală de curs, dar le-ar mai oferi şi mijloace pedagogice (metode, tehnici de predare, materiale auxiliare). În ultimii ani, specialiştii din domeniu oferă tot mai multe informaţii despre ultimele instrumente didactice pe care profesorul de RLS le are acum la îndemână pentru lucrul la clasă (inclusiv materiale audio-video însoţite de fişe de lucru), insistând pe importanţa respectării principiului autenticităţii (13, 133). Este important ca profesorul să poată utiliza şi adapta documentele autentice. *Didactica trebuie să fie creatoare pentru ca predarea să fie echitabilă. Publicul 'global' există doar pentru motive comerciale, orice predare a limbii străine trebuie să fie adaptată la condiţiile locale.* (12, 47)Mai mult decât atât, profesorul trebuie să fie la curent cu studiile consacrate teoriei interlimbii pentru a potenţa astfel creativitatea elevului/studentului, fără a mai dramatiza elementele de eroare generate în producţiile orale şi scrise ale acestuia. (1, 89)

În general, profesorii de RLS folosesc metodele comunicative în sala de curs, le utilizează ani de-a rândul şi le stăpânesc destul de bine. Lucrul cu video şi casetele audio oferă profesorului un suport larg şi variat care limitează într-o oarecare măsură slăbiciunea profesorului pentru comunicarea orală. Însă aceste tehnici moderne şi productive (video, computerul, Internetul) *nu sunt folosite la maxim şi în condiţiile cele mai bune* (20, 215). Desigur că, noi profesorii, folosim aceste metode de ultimă oră, însă nu avem posibilitatea să le utilizăm permanent, de aceea, noi ne-am propus să analizăm şi să găsim soluţii pentru alte activităţi ce dezvoltă competenţe comunicative la studenţii străini, însă care sunt mai accesibile şi anume vom aborda importanţa documentului autentic în dezvoltarea competenţelor comunicative.

Pentru început, trebuie să amintim că o lecţie se compune din mai multe părţi, derularea cărora implică supleţe şi flexibilitate, ceea ce este cam greu de obţinut dat fiind faptul că studentul internaţional vine cu o deprindere deja fomată din şcoala din ţara sa şi această obişnuinţă ţine şi de metoda tradiţională. Amintim şi etapele unei lecţii: activitatea explicativă, asimilarea, repetare şi aplicarea.

Un pas important este alegerea documentului autentic şi, ţinând cont de aceasta, trebuie să luăm în consideraţie două aspecte: caracterul pragmatic (disparitatea studenţilor, finalităţile cursului, tipul de predare) şi caracterul afectiv (dorinţa şi aşteptările studenţilor). Utilizarea strategică şi inteligentă a unui document autentic la orele de limbă străină poate constitui garanţia unei pedagogii de succes, sincronă cu dezideratul *Cadrului European Comun de Referinţă pentru limbi*, în care apelul la o abordare comunicativă ocupă prim planul didacticii predării unei limbi străine. Spunem utilizare strategică şi inteligentă pentru că, aşa cum bine sublinia Valérie Lemeunier într-un scurt articol consacrat elaborării unei unităţi didactice plecând de la un document autentic, alegerea unui document autentic, folosit ca suport în predarea unei unităţi gramaticale sau culturale la ora de limbă străină, nu se face întâmplător, întrucât acesta nu serveşte numai la expunerea unor informaţii, ci constituie sursa principală de inspiraţie pentru activităţile de fixare şi de producţie scrisă sau orală. (9, 2) De aceea, unii autori îndrăznesc să descrie documentul autentic ca fiind coloana vertebrală a procesului modern de predare a unei limbi străine centrat pe fiecare subiect în parte, beneficiar al lecţiilor de limbă străină. (15, 397)

Documentul autentic are un rol fundamental în învăţarea limbii române ca limbă străină, chiar de la primele momente ale descoperirii acesteia. Se pune întrebarea: Este nevoie să înveţi a trăi din nou pentru a vorbi o limbă nouă? (6, 39) Într-adevăr, documentul autentic îl

plasează pe cursant în acea lume reală şi sala de curs devine împreună cu documentul autentic o prelungire a experienţei de zi cu zi a studentului. Noi, profesorii de RLS, dorim ca studentul internațional să fie capabil să comunice în limba română. Cerinţele unui francez sau englez, de pildă, faţă de studentul nostru sunt cu mult mai inferioare decât cerinţele profesorului faţă de acelaşi student, căci străinul se aşteaptă la competenţe de comunicare orală, în timp ce profesorul – la competenţe de exactitudine, corectitudine morfo-sintactică. Gramatica nu este neglijată, din contra, studierea sistematică arată cât de importante sunt cele trei faze ale învăţării limbii române ca limbă străină (activitatea explicativă; asimilarea şi repetare; aplicarea). Punctul de plecare este tematic, însă procedeul rămâne uniform: activ și comunicativ.

Deci, fără a marginaliza componentele gramaticală ori culturală, profesorul, potențând valoarea unei situații de comunicare reală pe care o conferă orice document autentic, nu face decât să exploateze cât se poate de mult componenta comunicativă care are ca țintă o părtășie vie, reală, deci autentică între doi sau mai mulți interlocutori, dacă este să amintim de sensul etimologic al cuvântului de comunicare, și anume acela de cuminecare ori de împărtășire a unuia cu/de celălalt. (8, 1) Oferind prin intermediul cântecului o imagine nefabricată a lumii exterioare, profesorul contribuie astfel la a-i dezvolta subiectului care învață limba străină o atitudine favorabilă, de deschidere față de limba și cultura străină cu care intră în contact, față de componenta socială a limbii, ori față, de cele mai multe ori, de adevărata și netrucata limbă a nativilor la care pot avea acces străinii grație documentului autentic. Cu alte cuvinte, cântecul poate declanșa motivația celui care învață o limbă străină, și, în egală măsură, îl poate sensibiliza spre o deschidere destinsă către o alteritate lingvistico-culturală. (7, 1)

Trebuie să găsim mijloarele de integrare şi de lărgire a câmpului de comunicare. În această călătorie prin care se subînţelege fixarea, memorizarea şi folosirea, care este rolul documentului autentic? În primul rând, acesta este mijlocul cel mai simplu şi mai puţin costisitor de a aduce o părticică din România la lecţia de limba română ca limbă străină prin disciplina *Identitate culturală românească*. Trecerea de la asimilare la comunicare nu face abstracţie de gramatică sau de progresul lingvistic. Conform teoriilor lui Chomsky, orice fiinţă umană posedă o competenţă de limbă, adică un fel de gramatică interioară, intrinsecă care exteriorizează în comportamentele sale verbale efective. Astfel, toţi studenţii sunt lingvişti. Profesorul care foloseşte documente autentice, recurge numaidecât şi la explicarea fenomenelor gramaticale, *astfel, analiza împreună cu studentul străin a unor texte din diverse tipuri de discurs poate lărgi și ușura demersul achizițional la nivel lexical*. (16, 768)

În tabelul de mai jos, ajuntându-ne de clasificarea documentului autentic oferită de autoarea Camelia Georgescu, am încercat să introducem principalele suporturi scrise, orale, vizuale, televizare, electronice, menite să faciliteze profesorului munca de predare a limbii străine și efortul studentului de a-și apropria o limbă nouă. (10, 194)

Tipul de document	Metodă	Conceptualizare	Sinteză
un ziar, o revistă, o hartă, un plan urbanistic, orar tren, o telegramă, un cec, un pașaport, anunțuri publicitare, o reclamă, un pliant turistic, un program de televiziune sau de film, un formular, o rețetă, un formular bancar, o bandă desenată, o fotografie de familie, străzi, un buletin meteorologic, un cântec, un film sau un documentar, un orar, niște rezultate sportive, o critică literară, extrase dintr-o emisiune televizată, cărți	Deductivă Inductivă Interpretativă Metacognitivă	Modul conjunctiv	Ipoteză Analiză Metodă

Orice tip de document am alege din acest tabel pentru integrarea lui în lecție, acesta trebuie să dovedească abilitatea și originalitatea cadrului didactic. (4) Înțelegerea unui conținut lingvistic nou este primordială, de aceea, pentru ca materialul didactic autentic să faciliteze comprehensiunea sensurilor cuvintelor unui text, aceasta trebuie să se facă în urma unei divizări a conținutului în trei etape, și anume în etapa de pre-ascultare / pre-citire (care corespunde activităților care urmează să fie propuse înainte de descoperirea documentului), de ascultare sau citire (care corespunde activitățile de descoperire a documentelor și de post-ascultare / post-lectură (care corespunde activităților care trebuie efectuate după studierea documentului). (11)

Aici nu se neagă importanţa elucidării şi sistematizării unui fenomen lingvistic, însă, având la dispoziţie documente autentice, noi avem posibilitatea de a-l aborda paralel cu manualul, în mod pragmatic, direct legat de competenţa comunicativă. Cu o astfel de tratare se vizează crearea unei intuiţii la studentul străin, un „feeling", o bucurie de a învăţa, care vine prin joc... *A juca cu cuvintele înseamnă a juca cu substanţa exprimării: sens, litere, silabe, rime... şi cu accidente de formă şi de sens pe care le crează această manipulare...* (2, 62)

Unul din tipurile de documente autentice româneşti poate fi cântecul. *Spune-mi ce cânţi, şi îţi voi spune cine eşti* şi dacă a învăţa limba română înseamnă a învăţa puţin despre ceea ce sunt românii, cântecul îşi găseşte locul său în clasă.Cu muzica înainte. În timp ce cântă, studenţii vor simţi legătura între ritm, melodie şi text. S-a demonstrat că folosirea cântecului ca material didactic suscită, prin muzică şi cuvinte, activitatea mentală a elevilor/studenţilor, favorizează memorizarea, controlează ritmul cardiac şi respirator, influenţează comportamentul ori emoţiile, îmbunătăţeşte abilităţile de ascultare şi înţelegere într-o limbă străină, el devenind astfel un instrument multifuncţional.

Pentru a acumula materialele necesare apelăm tot la tehnologiile moderne, cum ar fi Internetul. O multitudine de site-uri ne oferă o gamă largă de cântece româneşti, format mp3, mp4, wmp, chiar şi negative pentru a putea fi cântate karaoke, ce ne permit să accesăm nu numai cântecele, dar ne dau şi multe materiale destinate folosirii în clasă.

Când vom alege cântecul, vom ţine cont de anumite criterii:

- cântecul este propus de studenţi,
- cântecul are succes la radio, la televizor,
- cântecul îi place profesorului,
- cântecul corespunde gustului studenţilor,
- cântecul îi surprinde sau este plictisitor,
- tema cântecului corespunde cu tema cursului,
- cântecul poate fi cântat sau poate fi folosit la pentru o înscenare, sau la dans.

Cântecul introduce un univers non-lingvistic în clasă: adică muzica. Înţelegerea textului, vine mai târziu; în afara contextului, ea nu are rol de învăţare, ci un rol secundar...

Profesorul de RLS este tentat să se concentreze doar pe cuvinte şi pe analiza lor în termeni de achiziţionare lingvistică. El nu ignoră aceste aspecte şi utilizează cântecul pentru a descoperi cultura României în diversitatea sa. Cântecul va servi ca suport de exprimare scrisă şi orală, animator de activităţi şi deschidere spre lume şi în sfârşit cântecul crează o atmosferă de sărbătoare. Pentru a trezi interesul şi curiozitatea studenţilor, pentru a crea o motivare pentru descoperire, profesorul crează o legătură între student şi document.

profesorul scrie cuvântul „cântec" pe tablă;
ce înseamnă „cântec" pentru voi? (muzică, instrumente, melodie);
stabileşte împreună cu studenţii străini câmpul semantic a temei cântecului;
studenţii completează un text în care sunt folosite frânturi din cântec;
studenţii ascultă începutul cântecului apoi presupun evoluarea lui;
studenţii discută aspectele tematice ale cântecului.

Prima descoperire a cântecului este asociată cu o însărcinare. Obiectivul este de a face ascultarea conştientă. În raport cu etapa precedentă, cântecul este deja cunoscut, familiar. La această etapă se propun următoarele activităţi:

studenţii fac lista instrumentelor muzicale pe care le recunosc în cântec;

li se dă o listă de cuvinte din care trebuie să le încercuiască doar pe acelea pe care le-au auzit în cântec.

Cântecele moderne prezintă deseori un moment de izolare, sentimente, crează o impresie, un strigăt, nişte motive. Câteodată fac referinţă la fapte sau persoane pe care studentul le ignoră. În acest caz, se recomandă profesorului să fie prudent în interpretarea textului: ce înţelege studentul?; de ce el înţelege aşa? Profesorul stă în spatele activităţilor, doar le ghidează. Lucrul asupra cuvintelor poate să cuprindă mai multe activităţi:

clasificări;

căutarea informaţiei precise;

întrebări generice pentru aprofundarea înţelegerii fără a parafraza textul;

să spună ce au aflat despre personajele textului;

care sunt acţiunile unuia sau ale altui personaj;

cum înţeleg expresia cutare sau cutare etc.

Şi studenţii străini trebuie să găsească răspunsurile în textul cântecului.

Pentru etapa exprimării orale şi scrise se propun două activităţi:

studentul ia o poziţie personală în raport cu cântecul sau tema abordată şi

exerciţii de creativitate.

De exemplu:

după părerea voastră, cântecul trebuie să transmită un mesaj?

aţi ascultat un cântec despre folosirea drogurilor; consideraţi utilă compunerea unui astfel de cântec în lupta contra drogurilor?

cântecul ne comunică despre viaţa tinerilor din România?

au ei aceleaşi preocupări ca şi tinerii ţării noastre?

Desigur că există şi alte metode de a aborda un cântec la lecţia de RLS, cum ar fi clipurile muzicale care servesc la promovarea cântecului, hit parad-ul etc. Obiectivul nostru pedagogic poate fi rezumat printr-un deziderat: să le trezim studenţilor gustul pentru învăţare.

În concluzie, observăm, astfel, ca *discuţia despre elementele culturale din limbă devine un subiect obligatoriu în cadrul orelor de limbi straine* (18, 87), iar putem putem spune că obiectivele pe care ni le-am propus au fost aduse la bun sfârşit, deşi sunt încă multe de descoperit şi de învăţat în privinţa documentelor autentice şi a cântecului.

BIBLIOGRAPHY

1. Andrei E.-M., Branişte L., Câşlaru M.-D., 2014. *The complexity of interlanguage – a computer assisted analysis*, Bucharest University Press, The 9th International Conference on Virtual Learning (ICVL).

2. Berard, E., 1991. *L'approche communicative*. Paris, CLE International.

3. Câşlaru M.-D., 2016. *Pour le soutient de l'exploitation de la similitude dans l'apprentissage des langues*, în Journal of Romanian Literary Studies, issue 8.

4. Bondrescu S., 2017. *Integrarea documentului autentic în orele de limba franceză*, 13 ianuarie, https://iteach.ro/experientedidactice/integrarea-documentului-autentic-in-orele-de-limba-franceza, (16 aprilie 2019).

5. Puren Ch., 1995. *Des méthodologies constituées et de leur mise en question*, dans *Le Français dans le monde, no spécial Recherches et Applications*, janvier, Paris, EDICEF.

6. Duverger Jean, 2002. *L'enseignement du français en Turquie: Entre traditions et nécessaires évolutions*, dans *Le Français dans le Monde*, mars-avril.

7. Veda, A.-Y., 2010. *Le Document authentique : un exemple d'exploitation en classe de FLE*, Synergies Canada, No 2, file:///C:/Users/Administrator/Desktop/1173-Texte%20de%20l'article-7349-1-10-20110131.pdf, (10 aprilie 2019).

8. Petithory F., 2016. *Introduction à l'approche communicative*, http://tentative1monsite.esy.es/wp-content/uploads/2016/06/Approche-communicative.docx, (28 martie 2019).

9. Lemeunier V., 2006. *Élaborer une unité didactique à partir d'un document authentique*, http://www.francparler-oif.org/images/stories/dossiers/lemeunier2006.htm, (12 aprilie 2019).

10.Georgescu C.-A., 2011. *La didactique du français langue étrangère: tradition et innovation*, Colecția Didactici Aplicate, Pitești, Editura Tiparg.

11. Căpuzaru A., 2018. *Les documents authentiques en classe de FLE*,EDICT – Revista educației, 26 martie.

12.Vigner G., 1995. *Présentation et organisation des activités dans les méthodes*, dans Le Français dans le monde, no spécial Recherches et applications, janvier, Paris, EDICEF.

13. Platon, E., 2017. *New Tools for Assessing Communication Skills in the Romanian Language*, în revista Lingua, nr. 1.

14.Nastasiu S., 2018. *Aspecte Din Istoria Studiului Comunicării History of Communication Study*, în *World Science*,8 (36), vol.3.

15. Badulescu S.-M. , 2009. *L'utilisation du document authentique – garantie de la pédagogie du succès en français de spécialité*, Université de Pitești, www.diacronia.ro/indexing/details/A5729/pdf, (10 aprilie 2019).

16. Drugă L., 2017. C*reativitate lingvistică și variație stilistică în denumirea unor preparate culinare tradiționale de frupt/dulce sau de post adaptate la spațiul urban moldovenesc*, în Proceedings of the Firth International Conference on Onomastics *Name and Naming* Sacred and Profane in Onomastics, Cluj-Napoca, Editura Mega &Argonaut.

17. Dumond P., 1999. *La politique linguistique et culturelle de la France en Turquie*, Paris, l'Hartman.

18. Dafinoiu, C.-V., 2017. *Conversația ca metodă activă de predare-învățare a românei ca limbă străină*, în vol. Educație, știință și tehnologie în învățământul medical, Iași, Editura universitară *Gr. T. Popa*.

19. Leon, L., (2018). *The role of the foreign language teacher in the 21st century*, în vol. *English for Medical Purposes. Current Methodology and Practical Applications*, Cluj, Editura Medicala Universitara.

20. Frențescu, O.-M. 2018. *Issues in Learner Assessment between Tradition and Change*, în Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda, Cornel Sigmirean (Editors) Mediating Globalization: Identities in Dialogue, Arhipelag XXI Press.

CRITICAL DISCOURSE, LITERATURE AND ART IN THE ROMANIAN POST-WAR PRESS: „TOMIS" 1968

Oana Cenac
Assoc. Prof., PhD, "Dunărea de Jos" University of Galaţi

Abstract: The purpose of our study is to comment upon the main articles published in „Tomis" 1968, between January and June, in order to highlight the cultural and the ideological frame of the epoch.

Keywords: „Tomis", ideology, cultural context, literature, critical discourse.

Revistă lunară editată de Comitetele pentru cultură şi artă ale regiunii Dobrogea şi oraşului Constanța, „Tomis" publică în paginile ei, pe parcursul anului 1968, o serie de articole, semnate de cunoscuţi oameni de cultură ai epocii. Demersul nostru are în vedere articolele publicate în primele şase luni ale anului.

În articolul *Un pasionat al literaturii antice*, Al. Philippide elogiază la George Murnu „îmbinarea fericită şi rară a unui viguros talent poetic cu vocația cercetării științifice. Opera sa de filolog clasic, de istoric şi de poet trebuie considerată în lumina acestei îmbinări dintre spiritul ştiinţific şi talentul literar, calităţi care nu se întâlnesc des, dar care, atunci când se întâlnesc, dau rezultate strălucite". Autorul articolului comentează „culegerea sa principală de versuri apărută în 1925, intitulată *Alma Sol*" în care „se poate observa cum, în tiparul antic greco-latin, poetul introduce cu îndemânare o apostrofă cu conținut modern". Este amintită activitatea de traducător, George Murnu publicând „traduceri din marii neliniştiți ai secolului al nouăsprezecelea: Shelley, Hölderlin, Lepardi, Poë şi alții.[...]Cu un asemenea dar al vorbei scrise şi cu adâncile sale cunoştinţe de filolog clasic, George Murnu era parcă predestinat să transpună în româneşte poezia antichității greco-latine. Traducerea *Iliadei* şi a *Odiseei*, care l-a făcut celebru, este un model de creație în arta anevoioasă şi subtilă a traducerii. Datorită lui George Murnu, Homer trăieşte din nou în limba noastră. Românii acum citesc *Iliada* şi *Odissea* aşa cum citesc *Poveştile* şi *Amintirile* lui Creangă, nu ca pe o traducere, ci ca pe o operă originală".

În *Moromete, schimbându-şi firea…*, Al. Protopopescu reia o sintagmă din fraza cu care se deschide cel de-al doilea volum al *Morometților* şi marchează, după cum afirmă semnatarul articolului, începutul „agoniei celui mai țanțoş erou literar din câți s-au născut în ultimele două decenii la noi". Demersul autorului este vizibil concentrat asupra sintagmei cu care îşi începe demonstrația: „Până la urmă, Moromete îşi va schimba sau nu-şi va schimba firea? Cele câteva episoade pe baza cărora s-ar putea răspunde afirmativ sunt, din păcate, cele mai neconcludente din tot romanul, copleşite din plin de celelalte ipostaze care asigură tradiția voalată a personajului.[...]Neavizați, putem crede că autorul aspiră la un nou Moromete, cu firea schimbată, deşi s-ar fi găsit destui psihologi care să socoată această «schimbare» o erezie de care numai literații sunt în stare. Adevărul e că Moromete nici nu-şi schimbă măcar firea – şi în acest sens «ultragiul» este mult mai puțin grav! – ci pâlpâie de-a dreptul, de la un capitol la altul, într-un semianonimat călduț. El este mai degrabă o fantomă, e drept grandioasă, exploatând vitalitatea tipologică a «mijlocaşului» încremenit în primul volum".

Alexandrina Grădinaru semnalează apariția volumului lui Mircea Malița–*Repere* (E.P.L,1967) – care cuprinde „însemnări de călătorie şi totodată eseuri de interesante incursiuni în timp, pe dimensiuni spațiale diferite, vizând diversitatea continentelor" şi

reprezintă „un agreabil itinerar pentru cititorul avid de călătorii, fie și imaginare". Sunt descrise impresiile călătoriilor întreprinse „atât în Europa (prima parte a volumului), cât și în America (a doua parte), care vor constitui «repere» nu în privința pitorescului național, pe care de altfel nu-l exclude, ci în frecventarea familiară și admirativă a unor monumente sau așezări istorice, cu o pasiune muzeistică mărturisită". Volumul îi apare recenzentei „un nimerit exemplu de ce poate întreprinde, cu un material oarecum la îndemână, călătorul cultivat, dublat de sensibilitate".

Ada Teodorescu scrie despre *Bărbații acestui pământ* (Luceafărul, 1967), de Damian Necula. Analiza volumului îi relevă semnatarei un autor care „scrie îmbinând realul cu proiecția spre fantastic, răstălmăcind sensuri, aglomerând idei aparent fără legătură, polarizate însă spre realizarea sensului unic. Poetul nu este un vizual. Este mai mult un meditativ, un spirit înclinat spre introspecții, neliniștit și aspirând mereu spre înălțimi. Pe care câteodată le atinge".

Adam evadează (E.P.L, 1967), cartea lui Corneliu Omescu, relevă un „promițător observator al vieții care își cunoaște destul de bine eroii. Prozatorul reușește să împletească adesea cu abilitate cele două planuri din viața eroilor: trecutul și prezentul. Apoi el știe să povestească. Poate că e și calitatea cea mai relevabilă în aceste schițe ale unui mai vast proiect, despre care viitorul ne va spune mai multe", consideră recenzentul cărții, Traian Simula.

Vorbind despre *Masca geniului* (E.P.L, 1967) de Mircea Zaciu, Ion Buzași observă: „cele mai multe dintre articolele acestei culegeri au un caracter monografic [...] fiind adevărate capitole de istorie literară. Ele conferă soliditate volumului și o anumită unitate, în ciuda structurii lui compozite". Este apreciat „tonul justițiar din paginile culegerii, [...] respectul pentru autenticele valori literare (cartea este închinată fostului său profesor Ion Breazu) și pentru elogiul adresat artei clasice, perene", toate acestea făcând din culegerea de articole a lui Mircea Zaciu o lectură statornic folositoare și plăcută".

În *Critica lui Ion Negoițescu*, Toma Pavel punctează „apariția târzie și neașteptată, straniul și strălucitorul stil, singularitatea tezei susținute", aspecte care fac din cartea lui Ion Negoițescu despre Eminescu „un eveniment puțin comun în critica noastră literară. [...] Criticul formulează teoria unui Eminescu *bifrons*, privind cu una din fețe «spre noaptea comună a vegherii, a naturii și umanității, iar altă dată spre noaptea fără început a visului, a vârstelor eterne și a geniilor romantice». [...] În cartea lui Negoițescu, Eminescu apare ca rupt, sfâșâiat lăuntric între cele două ispite: ispita «neptunică» și cea «plutonică» [...] Negoițescu descoperă un Eminescu *posibil*, așa cum în studiile despre Bolintineanu și B.Fundoianu din volumul *Scriitori moderni*, descoperise tot niște *posibile*". Finalul articolului stă sub semnul unor întrebări retorice față de care „critica lui Negoițescu tace, intransigentă".

Articolul lui Corneliu Regman stă sub semnul unei întrebări – *O interpretare nouă a operei lui Rebreanu. Cât de nouă?* – pe care „și-au pus-o înaintea noastră aproape toți cei ce au scris despre cartea lui Lucian Raicu, *Liviu Rebreanu*, apărută în cursul anului trecut la Editura pentru literatură". După o trecere în revistă a receptării pe care a avut-o în epocă cartea lui Lucian Raicu – sunt amintiți Eugen Simion, Mihai Drăgan, Mihai Ungheanu, Gh. Grigurcu, Valeriu Cristea, Mircea Martin, Nicolae Manolescu ș.a. – semnatarul articolului remarcă noutatea viziunii: „Studiul lui Lucian Raicu pe care și-l dispută atâtea ispite, reprezintă fără îndoială un anumit început în direcția zborului planat peste acest întins teritoriu. Alte prospecțiuni – nu ne îndoim – îl vor urma, din care harta geologiei acestei creații va ieși cu tot mai puține goluri".

În numărul revistei din luna ianuarie se publică fragmente de proză (semnate de Eugen Lumezianu, George Mihăescu) și de poezie (aparținând lui Ion Segărceanu, Octav Sagerțiu, Ion Dragomir, Dumitru Bălăeț, George Chirilă, Constantin Bejenaru, George Boitor, Ion Crudu, Daniel Lascu, Al.Șerban, Grigore Sălceanu).

Michaela Bulgărea dialoghează cu poeta Nina Cassian, interesul fiind centrat pe experiența de viață a poetului și modul de reflectare a acesteia în creația artistică, pe specificul poeziei contemporane de dragoste, pe lirica feminină, pe „schimbarea de destin", impresii după lectura propriilor cărți, proiecte de viitor.

Parafrazând un titlu celebru, articolul *Fiziologia criticului oral* este o satiră amară la adresa acelui „intelectual original", prezent în lumea literară, „care crede că nimic nu poate fi bun dacă n-a ieșit din cugetarea lui înaltă. De aceea, profesiunea acestui nobil gânditor este de a ține trează flacăra tainică a creației printr-o *negație* continuă a tot ceea ce este dincolo de el, dar nu cu ajutorul condeiului (în general are oroare de scris), ci pe cale orală, pe stradă, în redacții, cu prilejul întrunirilor scriitoricești, unde se infiltrează cu discreție, la ședințele de cenaclu, la meci și mai ales în localurile de consumație, unde face adevărate minuni". Tonul caustic al lui Mihai Drăgan continuă: „Vocația lui adevărată a fost să fie însă critic, estetician, filozof, dar mai ales poet. Prea mult pentru un singur om, veți spune, dar el credea în voință [...] și mai cu seamă într-o posibilă secetă literară în jurul lui pentru a se putea face remarcat. Din modestie poartă totdeauna tăcere asupra debutului său în publicitică. [...] De *istorie literară* și de *sinteză critică* se teme ca de o jivină din paleolitic, iar când îi vine la îndemână le detestă, cu o vigoare care simulează bărbăția. [...] În furia lui oarbă contra tinerilor poeți, prozatori și critici pe care îi disprețuiește că n-au o diplomă de studii filozofice ca el, *criticul oral* crede că fiind *redactor* întâmplător, *estetician* și *filozof* închipuit, e și *critic*, și încă «genial», chiar dacă n-a publicat nici un volum, și acest domeniu este, în exclusivitate, proprietatea lui tocmai fiindcă nu-i aparține; de astă data funcția nu creează organul. Cu astfel de calități, criticul oral în fruntea unui cenaclu, ar face minuni".

În *Portrete și reflecții literare*, Al. Protopopescu elogiază activitatea lui Constantin Ciopraga: „În vreme ce critica și istoria literară își primenesc în chip necesar generațiile, într-un moment în care râvna pentru locurile rămase vacante în divanul culturii noastre ajunge adeseori la excese, când foiletonul e gata să disloce – ca producție – exegeza, Const. Ciopraga aduce cu sine ceva din sobrietatea tradițională a eruditului ieșean, puțin absent, puțin sceptic față de experimentele zilnice, dar laborios și preocupat în permanență de ordonarea unei moșteniri literare în destule privințe răvășită". Analizând materialul pus la dispoziție de opera criticului ieșean, semnatarul articolului notează: „Hotărât, profesorul Const. Ciopraga are în cel mai înalt grad puterea de a ordona, de a explica o literatură, un gen, un autor sau o epocă în stare de succesiune, adică în stare de organism viu".

Octavian Georgescu recenzează romanul *Regele pălăriilor* (E.P.L, 1967) de Ion Lungu care „dă în primul său roman un examen dintre cele mai interesante. Istoria literară oferă numeroase cazuri de critici deveniți romancieri, așa că faptul în sine n-are ce uimi. Surprinzătoare este de la prima filă a romanului modalitatea singulară (cel puțin în literatura noastră) de a construi acțiunea și a configura personajele. [...] Fiecare secvență, fiecare personaj sunt elaborate cu știință, încât lectura, agreabilă, aparent ușoară, duce continuu la dificultăți de subtext". Analiza recenzentului relevă o carte care „solicită întrebări de la o pagină la alta; reluată, semnificațiile și savorile ei sporesc, comentariul ei ar putea fi deci mult mai larg".

Volumul I din *Documente și manuscrise literare* (editura Academiei, 1967), alese, publicate, adnotate și comentate de Paul Cornea și Elena Piru, continuă, e de părere Ion Buzași, semnatarul articolului, „inițiativa începută de G. Călinescu care, în cadrul revistei «Studii și cercetări de istorie literară și folclor», a înființat o rubrică specială închinată publicării materialului documentar intrat în posesia Institutului. [...] Acest volum constituie începutul realizării dorinței marelui istoric literar." Analizând atent volumul, recenzentul observă organizarea riguroasă a întregului material: „S-a evitat criteriul cronologic, creându-se astfel posibilitatea completării documentelor în eventualitatea descoperirii altora noi. Însoțite de note foarte informate, ce cuprind mai bine de o treime din volum, aceste

documente ilustrează stadiul actual al istoriei noastre literare, în care se pune accent și pe capacitatea creatoare, dar și pe minuția cercetării".

În *Poziția aștrilor* (B.P.T, 1967), de Dan Laurențiu, „poetul e o voce stranie care înalță strigări magice spre bolta aștrilor, ca să-i înduplece. Tentativa sa e una de rigoare inspirată. Poezia în esență este o ridicare în cercuri transcendente spre lumină. [...] Iată-l pe Dan Laurențiu șoptind o tragică rugăciune, pentru a i se permite o viziune a Edenului: «*Pot râde plin de jertfa bucuriei mele / căci noaptea plutesc prin ceață vapoare / Și eu ca un rob ce-și spune rugăciunea / Stau în genunchi și aprind focul pe fundul mărilor»*". Pentru Marin Mincu, recenzentul volumului, „poezia începe să renunțe la incongruențe, în favoarea luminii emanate difuz prin ochiul geometric al cunoașterii. Și acesta e un semn de bun augur în poezia actuală. Din tăcere se naște cuvântul, iar poezia începe să se autocunoască și să se stimeze".

Cu *Viscolul și armonia* (E.P.L, 1967), de Victor Torynopol, Florin Muscalu notează că avem în față „o carte inegală, cu un titlu cam comun [...] care reține atenția printr-o tendință de «întoarcere a poetului la uneltele sale»". Analiza ideatică a volumului cu o atenție deosebită pe piesele de rezistență – *Șah, Tilt sau împotriva sclerozelor* – îl face pe recenzent să concluzioneze brusc: „Cam atâta despre «armonia» din volum. În rest «viscol» învălmășit…".

Cu *Alcor* (Ed.Tineretului, 1967), Horia Zilieru „se reînscrie în făgașul unanim semnalat al unui lirism calm, care își refuză rostogolirile bruște, spectaculoase, păstrându-și ca pe un atribut de particularitate curgerea dezlegată de grabă a râurilor de câmpie". Recenzentul cărții, care semnează simplu N.I.F, observă că ceea ce caracterizează lirica poetului este „întrepătrunderea organică a sentimentelor sale cu elementele de natură.. [...] Tocmai această ceremonie gingașă pe care o reoficiază cu cartea de față i se potrivește cel mai fericit poetului, care ocolește atât surprinzătorul cascadelor, cât și meandrele, pentru a se păstra în sferele unei liniști suave în care floarea modestă de câmp e preferată exuberanțelor focului".

Destine paralele (E.D.P,1967), cartea Ninei Cassian, este pentru Ermil Rădulescu, „ultima înmănunchiere lirică a poetei care înglobează cărțile anterioare, aproape anulându-le prin evoluția neașteptată". Recenzentul remarcă „universul artistic propulsat în sfere de autentică trăire, tensiunea atingând spontaneitatea marilor emoții".

O analiză amplă a criticii literare românești realizează Cornel Regman în *Critica și noul exclusivism*: „Anul 1967 – numit și an al criticii (unii se amăgesc cu idea că ar fi fost și al prozei) – își merită numele dacă n-ar fi decât pentru faptul că în acest an limbile criticilor de toate generațiile s-au dezlegat de-a binelea, sfielile au fost abolite și câteva noțiuni-beton armat foarte rezistent au cedat". Transformat într-un critic al criticilor, C. Regman notează: „Pretenția unora de a face rânduială după tipicul lor în critică și în istoria literară duce la arbitrar și la sărăcirea paletei, la un exclusivism de castă, cu efecte neprielnice asupra minților celor tineri mai cu seamă, pe care-i sustrage de la ideea îndeplinirii cu modestie și abnegație a unei activități de durată, pe un drum al lor, furându-le ochii cu amăgiri personaliste".

Înainte de a comenta *Cele patru trepte ale baladei*, intenție care dă și titlul articolului, Virgil Nemoianu face o analiză a peisajului liric românesc din ultimii douăzeci de ani pe care îl împarte „într-o poezie a ordinei și una a anarhiei. Căci dacă marea generație interbelică [...] se încheie odată cu halucinațiile bărbătești și elocvente ale lui Emil Botta și Horia Stamatu, cu plângerile nobile ale lui Dan Botta, cu lirismele mineralizate ale lui Emil Gulian, cu aventurile ermetice ale lui Simion Stolnicul, aproape simultan înflorește adânca și prețioasa discordie de care se leagă și azi speranțele unui viitor poetic". Ca reprezentativi pentru poezia autentică a deceniilor cinci și șase sunt menționați Philippide, Voiculescu, Călinescu, Doinaș, R.Stanca, Tonegaru, Caraion, Geo Dumitrescu, Virgil Teodorescu, D.Stelaru; această poezie „este fie poezia cultivată, șlefuită și demnă chiar când este ironică, poezia lui Apollo, fie poezia nărăvașă, imprevizibilă și ghidușă chiar când e disperată, poezia lui Marsyas". După creionarea acestui tablou al poeziei românești, semnatarul articolului își anunță finalitatea

demersului: „ne vom mulțumi cu semnalarea unei singure trăsături a poeziei lui Apollo și anume cu noua atitudine față de baladă" căci „a recurge la baladă pentru a reda o stare lirică modernă este un caz extrem datorită dominantei epice a acestei specii, posibil datorită triplului ei specific și fascinant datorită tensiunii paradoxale care ia naștere".

Urmează o prezentare amplă a celor patru pași: „Primul pas care inaugurează o epocă nouă în balada română este, tipologic, cel făcut de Ștefan Aug.Doinaș când proiectează balada din concret [...] în fantasticul simbolic. [...] Pasul următor, a doua treaptă a baladei, îl reprezintă contemporanul și prietenul lui Doinaș, Radu Stanca" care inaugurează o „*baladă a decorului*. [...] Treapta următoare se poate ilustra cel mai bine prin cele câteva balade publicate de Ioanichie Olteanu. [...] A patra treaptă a baladei moderne în România este trecerea de la o *baladă ironică* la o *baladă ambiguă*. [...] Privim poezia pe care o practică Leonid Dimov, Adrian Păunescu, Mircea Ivănescu, Ion Gheorghe".

Concluzia demersului auctorial lasă loc analizelor ulterioare: „ce sunt cele patru trepte ale baladei dacă nu un proces de continuă liricizare și de scădere a elementului organizator. Ce-i drept, balada nu e un fenomen izolat, ci face parte, cu poezia lui Philippide și Călinescu, cu cea a lui Andrițoiu și Horea, spre a nu merge mai departe, dintr-o categorie mai amplă; demonstrația e așadar incompletă. Credem totuși ferm că, altfel decât în legendă, întrecerea dintre Apollo și Marsyas se sfârșește printr-o rodnică alianță".

Michaela Bulgărea dialoghează cu scriitorul Ion Bănuță, temele de discuție fiind: atitudinea față de opera de artă, semnificațiile unui eveniment literar, opinii despre tinerețea artei, despre tripticul estetic-etnic-etic, despre relația editor-scriitor, dar și câteva simpatii în rândul poeților, prozatorilor, criticilor și istoricilor literari. Un ultim moment al dialogului se referă la planurile de viitor.

Ștefan Aug.Doinaș prezintă cele două volume cu care debutează colecția revistei „Tomis": *Confesiune* de Mihai Zissu și *Memoria mării* de Nicolae Fătu. Vorbind despre autorul primei cărți, recenzentul notează: „El e un liric de notație și atmosferă, divulgând o veche dragoste pentru poezie, puțintel melancolizată, într-un univers de transparențe: un fel de elegie a cotidianului înflorit, în care miracolul – râvnit de poet – nu poate fi pipăit tocmai pentru că poetul se află încorporat în el".

Despre volumul lui Nicolae Fătu, se apreciază că „motivul central, obsedant al plachetei este acela al păsării ucise: poetul e cronicarul îndurerat al acestei întâlniri dintre candoarea lumii animale și fapta umană". Citând cîteva dintre poemele care alcătuiesc volumul (*Vânătoare, Egreta, Căderea cocorului, Moartea privighetorii*), Doinaș consideră că acestea „circumscriu elementele și emoția înlăcrimată a invaziei brutalității într-o lume a gingășiei și inconștientului".

În *Prezențe și absențe în opera lui Panait Istrati,* Alexandru Oprearealizează o analiză a operei scriitorului brăilean, încercând să surprindă luminile, dar și umbrele: „Dacă viața lui Panait Istrati n-ar fi fost învolburată de peripeții neașteptate, [...] opera sa n-ar fi existat. Spre deosebire de alți scriitori din epoca noastră, ale căror creații se hrănesc din miezul de foc al unei existențe autobiografice, Panait Istrati atestă o particularitate esențială, vădit anti-modernă: el nu-și maschează sau filtrează subiectivitatea, [...] nu cunoaște ambiția impersonalității". El „întronează ca un principiu absolut de creație legile simțirii". Acest fapt a determinat seria de „polemici vehemente și absolutiste cu «arta occidentală» pe care o acuză că este lipsită de «stări sufletești»". Despre galeria sa de personaje, se observă că cele care îi „izbutesc cel mai bine sunt cele feminine. Desigur, în opera sa descoperim și câteva portrete durabile de bărbați, dar acestea sunt – în ultimă instanță - desprinse dintr-un arhetip (Cosma este unchiul Anghel într-o altă ipostază)".

Un alt aspect semnalat se referă la absența „figurii dușmanului, a exponenților forțelor răului" pentru care se găsește totuși o explicație în „filozofia particulară a scriitorului asupra existenței umane: dacă oamenii care se ucid între ei, dacă acceptă cele mai depravate forme

ale mizeriei, în ultimă instanță, vina o poartă acel «ceva» care se numește destin, o forță abstractă, ocultă, căreia îi place să se joace cu fericirea și nefericicirea oamenilor. Eroii lui Istrati trăiesc spaima unei soarte implacabile și predestinate: devin victimele unor fatalități de ordin social și biologic". Analiza eroilor lui P.Istrati continuă și se ajunge la concluzia că aceștia „par niște ființe rătăcite de pe alte astre pe nefericita Terra. [...] Nu sunt înzestrați cu atributele necesare pentru a rezista selecției naturale, de la început poartă încrustat pe frunte semnul fatal al pierzaniei, sunt din rasa celor blestemați și sfârșesc ca atare, practicând cele mai oribile forme de depravare, rostogolindu-se în smârcurile mizeriei umane".

Emilian Ștefănescu scrie despre *Actualitatea lui Maiorescu,* fapt probat de „prezența spirituală a criticului junimist, prelungită peste limitele existenței sale biologice, până în vremea noastră. [...] Posteritatea maioresciană, ori de câte ori a simțit nevoia să se definească, s-a raportat la moștenirea lăsată de Maiorescu, fie pentru a se integra reverențios întrânsa, fie pentru a se delimita de ea. [...] Multe din direcțiile spirituale pe care s-a mișcat cultura românească de la sfârșitul veacului trecut până astăzi sunt datorate lui Titu Maiorescu, dar e cinstit să spunem că altele nu-i aparțin". Dintre „intuițiile, ideile și sugestiile care-și păstrează valoarea nealterată" sunt menționate: „importanța esențială a criteriului estetic în judecarea operelor de artă. [...] Cui îi datorăm primele judecăți definitive asupra lui Eminescu, Caragiale, O. Goga sau asupra romanului realist, dacă nu tot lui Titu Maiorescu? [...] Există o atitudine maioresciană față de cultură care constituie moștenirea cea mai prețioasă ce ne-a lăsat-o criticul junimist. [...] Dragostea de adevăr, fuga de orice compromis circumstanțial cu mistificarea, înșelăciunea, minciuna alcătuiesc miezul maiorescianismului înțeles ca atitudine de viață, în jurul căruia s-au dispus circular alte trăsături".

Spre finalul demonstrației sale, E. Ștefăneescu concluzionează biblic: „singur Maiorescu a făcut ceva mai mult: a despărțit uscatul de ape, întunericul de lumină, a dat o formă elementelor, [...] a făurit structura culturii noastre moderne, limpezind confuzii ideologice, zvârlind în neant false valori, stabilind elementele viabile ale culturii românești și organizându-le în raporturi de durată. [...] Activitatea și opera marelui critic devin, deci, câmpul potențial al unor neașteptate surse de interes pentru istoriografia literară".

Comemorând jumătate de secol de la dispariția lui Ion Adam, E. Puiu punctează: „Majoritatea paginilor de proză, de un lirism moldovenesc, adăpostesc în ele aproape toate notele caracterstice sămănătorismului: paseismul, fenomenul de inadaptare la oraș a omului de la țară, elogiul vieții patriahale de odinioară, idealizarea lumii rurale etc.". Sunt menționate și cele două romane ale sale (*Rătăcire* și *Sybaris*) care probează faptul că „n-a avut simț pentru construcții epice largi".

Al. Protopoescu semnalează apariția volumului *Cărți, autori, tendințe* (E.P.L, 1967), semnată de „confratele Cornel Regman și vecinul nostru de rubrică, de curând ieșit în ringul botezat de sine «cronica cronicii literare», cu o vigoare pe care cei mulți o bănuiau istovită". Analiza cărții îi relevă semnatarului „un volum vioi, ușor de citit și de indiscutabilă utilitate. L-a ticluit un Scapin a cărui năstrușnicii încă nu s-au mântuit".

Petru Tulniceanu recenzează volumul lui Nichita Stănescu – *Alfa* (Editura Tineretului, 1967) – o carte „antologică" care „înmănunchează florile cu esențe tari ale poeziei autentice, reprezentând în același timp jurnalul liric al unei deveniri și consacrări." În *Alfa*, Nichita Stănescu a demonstrat că „deține secretul comunicării infinitului prin finit pe care prea puțini îl au, lapidaritatea îmbibată cu multiple semnificații, și nu ne temem să afirmăm [...] că este un *poeta maximus*, tocmai pentru că a reușit să devină el însuși: «*Ar semăna întrucâtva / cu sfera / care are cel mai mult trup / învelit cu cea mai strâmtă piele / cu putință*». (*Elegia întâi*)".

Ion Buzași semnalează apariția monografiei *Ioan Maiorescu* (E.D.P, 1967), în care Marin Stoica, autorul ei, „stăruie mai ales asupra activității desfășurate în domeniul învățământului", insistând cu precădere pe descrierea perioadei „de la numirea ca director al

Eforiei Școlilor din Țara Românească (14 octombrie 1859). După această dată el este în adevăr un luminat și neobosit îndrumător al învățământului românesc", cu precădere al celui din „mediul sătesc și din comunele urbane", convins fiind că „națiunea română ar face mare progres dacă toți românii ar ști citi și scrie".

Lectura volumului *În bătaia soarelui* (Editura Tineretului, 1967), de Stelian Baboi, îi relevă lui Ion Apetroaie un autor care „coboară în literatură cu o întinsă experiență de viață și cu o fină percepție a realității, încât fantezia sa, încă puțin exersată, e depășită de mulțimea amintirilor și a impresiilor dobândite prin observație".

Pentru Marin Mincu, *Țărâna serilor* (Editura Tineretului, 1967), de Teohar Mihadaș, se naște „dintr-o zonă a umbrelor legendare, furișate în oglinzi de ape limpezi" de unde „scoate înfiripări lirice solemne, atinse de o lumină selenară. Poetul închipuie volute grațioase prin spații de taină și vis, asemeni unui trubadur uitat și abandonat cântecului său".

Cornel Regman semnează articolul *Păunesciană*, în care demonstrația sa susține plenar că Adrina Păunescu este „un poet al vitaliului, al împrejurărilor care robesc sau eliberează carnea" care „se mișcă nelalocul lui într-o lume de constrângeri și de împuținare. În el gâlgâie atâta forță, încât chiar retezați, lobii se alătură iar tâmplelor, după o sugestie oferită de însăși versurile sale: «*Auzind că pe pământ forță înseamnă / Să mănânci carne, urechile s-au lipit / Două câte două de osul capului uman*». Resurecția ca împotrivire la neant ni se pare de aceea singurul proces cu adevărat convingător povestit în poemele lui Păunescu".

Finalul demersului critic stă tot sub semnul lui Păunescu care „are datoria să ne spună ce vede și ce simte, fără intermediar și mai ales cu deplină seriozitate".

Ștefan Aug.Doinaș problematiează pe marginea „conflictului dintre real și imaginar" care constituie „însăși istoria inepuizabilă a spiritului poetic: e vorba de un fel de război veșnic, pentru că tentației realului i s-a opus mereu, și încă i se va opune, tentația imaginarului. Sentimentul de demiurg al poetului are necontenit nevoie de certitudinea că poate oricând inventa, crea *ex nihilo* propriul său univers". Considerând poezia modernă ca „obsedată de lumea fanteziei, de angajarea poetului într-o intensă și variată viață a imaginației creatoare, așa cum susținea categoric Baudelaire", Doinaș nu uită de „excursiile poeților pe tărâmul fantasticului și al imaginarului" care „nu sunt cuceriri exclusive ale epocii moderne, dar, de la Pöe, Rimbaud și Mallarmé, tentația aceasta a devenit o adevărată tiranie; iar odată cu suprarealismul, limbul ei cețos și fluid a fost decretat imperiul însuși al poeticului".

Petre Costinescu evocă rolul pe care l-a avut în epocă revista „Jurnalul literar", condusă „și însuflețită de spiritul arzător al lui G. Călinescu. [...] Publicația aceasta a rămas o oglindă vie a activității și concepțiilor despre artă și literatură ale marelui nostru savant, așa încât cine vrea să cunoască în profunzime opera unuia dintre maeștrii criticii românești nu se va putea dispensa de lectura «Jurnalului literar»".

E. Puiu schițează portretul celui pe care îl consideră a fi „un creator de literatură, dintre cei mai fecunzi din Dobrogea, al cărui nume este foarte rar pronunțat astăzi, dar a cărui operă, susceptibilă să trezească interes, mai stăruie, îndreptățit, în amintirea cititorilor mai vârstnici, este fostul coleg și prieten al lui Ion Minulescu de la liceul din Pitești, poetul Al.Gherghel". Semnatul articolului notează „orientarea poetului dobrogean spre simbolismul real, asimilat tot mai corect în substanța lui intimă, [...] predominantă în volumele, apărute toate la Constanța".

Michaela Bulgărea dialoghează în acest număr al revistei cu Al. Dima, pretextul aparent fiind împlinirea a două decenii de existență a Institutului pe care acesta îl conduce. Se discută despre stadiul în care se află *Tratatul de istorie a literaturii române*, despre „Revista de teorie literară și istorie literară" și se încearcă identificarea unor „direcții în critica literară actuală". Un alt aspect abordat este problema „sincronismului literaturii noastre naționale cu literatura universală" precum și accepții pentru noțiunea de „eveniment literar".

Încercând să ofere o cheie de interpretare pentru titlul articolului său - *Contradicţiile lui Ulysse* - Al. Protopopescu afirmă: „vom încerca să considerăm «noul» Ulysse un document ce nu se mai cuvenea dosit din nişte eterne scrupule universitare". Recunoscând valoarea operei critice a lui G. Călinescu, semnatarul articolului punctează: „opera sa critică, mai mult decât a oricărui alt teoretician român, a devenit un bun social, aproape un *oracol*, la care toată lumea apelează în primă instanţă, pe care fiecare comentator mic sau mare îl consultă cu pietate şi aproape oricine găseşte, oricât de controversat ar fi tărâmul, sugestii consistente. «Călinescianismul» este deocamdată un fel de cheie franceză cu care se poate meşteşugi orice şi care ia în mâinile băştinaşilor înfăţişări felurite. Taina acestei extraordinare utilităţi a criticii sale trebuie căutată înainte de toate în belşugul de *impresii*, de observaţii agere rezultate din contactul dintre critic şi cartea analizată, indiferent de valoarea acesteia".

AcelaşiAl. Protopopescu semnalează, în numărul revistei din luna aprilie, apariţia volumului de poezie *Olimpul diavolului* (Editura Tineretului, 1967), semnat de Ion Bănuţă: „I se potriveşte lui Ion Bănuţă, la apariţia acestei cărţi de poezie, legenda celei mai grele victorii a lui Zeus asupra unui monstru lugubru care, tăindu-i olimpianului tendoanele de la mâini şi de la picioare, a reuşit să-l ţină o vreme prizonier într-o peşteră. Acolo, poetul a scris *La hotarul dintre lumi* (1960), cu un cuvânt înainte de Tudor Arghezi, apoi *Am rechemat iubirea* (1962), volum eminamente ocazional şi, nu în întregime, volumul *Scrisoare către anul 2000* (1963)".

Stere Gulea comentează volumul lui Ştefan Bănulescu, *Cântece de câmpie*, despre care afirmă că sunt „compuse într-o modalitate folclorică, ceea ce ar putea să deruteze spiritele etichetante, cântecele acestea «de câmpie» sunt creaţia unui poet cu vocaţia miticului, până la suprimarea eului poetic. Se ajunge chiar la un *montaj mitic* într-un poem cu Andrei Mortu: «*Andrei Mortu din Săltava, / Hoţ de fete şi de mori, / A murit de patru ori. / L-a-mpuşcat întâia oară / Pe un piept de fată mare / Andrei Mortu, gură dulce, / S-a sculat în deal să urce, / Că uitase să mănânce. / S-a ivit a doua oară.../ L-a-mpuşcat din nou, să moară./...S-a sculat Andrei din baltă / Că vroia apă curată*.»" Analiza volumului îi relevă recenzentului un Ştefan Bănulescu care pictează o lume „între văzut şi nevăzut, între bocet şi cântec. [...] Poetul există cu dureroasă sinceritate în «neştiutele» sale *Cântece de câmpie*".

În *Trenos* (E.P.L, 1968), volumul de poezie al lui Marin Tarangul, „starea lirică învocă un timp îndepărtat, când verbul avea putere de logos. El înalţă coloane de imagini şlefuite până la anonimat, lăsînd sensurile să-şi răsfrângă ecourile între ele. Cuvintele se întorc în sine, spre o echivalare nouă sau aceeaşi – eternă, închizând mici conuri de penumbră.

Despre *Pădurea* (Ed.Tineretului, 1967) de Constantin Gheorghiu, se afirmă că este o carte care „se citeşte cu nerăbdare" căci „nuvela îţi ţine trează tot timpul curiozitatea de a afla ce se întâmplă în clipa imediat următoare şi în final [...] nu te poţi opri să nu parcurgi iar şi iar frazele abia terminate". Eugen Lumezianu remarcă „acuitatea forţei de observaţie" şi „acel suflu dobogean sub imperiul căruia se desfăşoară acţiunea nuvelei. Felul în care Constantin Gheorghiu relatează din interior, respirând el însuşi când atmosfera pustei încinse, [...] când aerul proaspăt al enigmaticei păduri din apropierea Dunării, trădează cel puţin două lucruri: mai întâi talentul şi apoi obârşia scriitorului".

Patimile (E.P.L, 1968) lui Mircea Ciobanu dezvăluie „un poet pe deplin format, cu tipare proprii şi decis să nu cedeze niciunei influenţe. Rigoarea înverşunată a versului, învăţată la şcoala poeziei barbiene, se supune unor comandamente de artă poetică diferite".

Mihai Alexandru consideră cartea lui Romul Munteanu – *Noul roman francez* (E.P.L, 1968) „binevenită, chiar dacă nu este lipsită de o seamă de scăderi. «Studiu-eseu», după cum este prezentată, cu o formulă ambiguuă, cartea încearcă să pună un început de ordine într-un haos de concepte cel mai adesea arbitrar interpretate".

Ştefan Aug.Doinaş problematizează pe marginea conceptului de originalitate în artă: „Înainte de a fi un blazon de noblețe spirituală, originalitatea – atunci când e urmărită cu orice

preț – nu e decât un simptom al exhibiționismului. Unii poeți cred că a intra «cu dreptul» în literatură înseamnă a se singulariza printr-un efort conștient și obstinat. Dar asta înseamnă a pune căruța înaintea cailor: **nu poți să fii original, înainte de a fi tu însuți,** adică înainte de a avea un univers propriu, un fel al tău de a vedea lumea, o gesticulație și un ton poetic aparte".Demersul teoretic al semnatarului articolului nu rămâne fără exemplificări: „Dacă ne gândim la marii noștri poeți dintre cele două războaie mondiale, vom observa că niciunul n-a debutat în mod original: Blaga a pornit din expresionismul german, Arghezi a început cu versuri macedonskiene și a continuat sub tutelă baudelaireiană; Bacovia a fost etichetat ca simbolist, Ion Barbu și-a depășit mai târziu parnasianismul inițial. [...] Singurul care a fost de la început original e Aron Cotruș, dar acesta nu se poate totuși compara cu cei amintiți mai sus".

Finalul articolului stă sub semnul îngrijorării pe care Doinaș o manifestă față de „obstinația cu care Adrian Păunescu urmărește originalitatea cu orice preț în ciclurile sale de versuri publicate în ultima vreme. [...] El are nevoie [...] de o adâncire a artei sale, de o disciplinare a tumultosului său talent, de un control nuanțat, dar și sever al inteligenței sale artistice".

Povestea unui gramofon (Ed.Tineretului, 1967) a lui Valer Cimpoieș „ar vrea să fie o micro-monografie a satului nord-moldovean de pe un segment de dreaptă având la capete cetățile de scaun ale domnilor moldoveni. Temele, când foarte uzate, când foarte anecdotice, [...] îmbină planul social cu cel familial și etnografic".

Constantin Novac recenzează volumul *Cercul de ochi* (E.P.L, 1968), de Corneliu Ștefanache: „Laolaltă povestirile desemnează un condei înclinat să-și caute vocația într-o proză fierbinte, de dezbateri mai ales majore, cu inefabile sublimări lirice. [...] Renunțarea la simpla cazuistică și acomodarea la un mai întins și mai colorat spațiu social" oferă autorului „mediul prielnic de desfășurare a realelor sale aptitudini de prozator".

În *Marginalii la o corespondență Topârceanu,* Constandina Brezu prezintă o parte a corespondenței dintre cunoscutul poet și Petre Locusteanu, „administratorul de atunci al «Flăcării». [...] Motivul determinat al corespondenței inițiale fiind discutarea unor chestiuni de ordin profesional, schimbul de scrisori continuă și după demisia lui Locusteanu de la «Flacăra» (1914), fiecare ținând să-i împărtășească celuilalt preocupările pe care le are".

E.Ștefănescu semnează articolul *Mit, natură și arhitectură* în care evocă perioada vieneză a lui Mihai Eminescu care a marcat o „mutație în spiritul poetului". Analiza postumelor vieneze relevă o lume „cu aspect primordial, încremenită în plin act de geneză, ca și cum un cataclism i-ar fi curmat mișcarea vie. [...] Haosul e haos privit din interior, reportat la ansamblul naturii, el intră în ordinea construcției universale, își are locul său în arhitectura lumii".

Despre *Poezia de concepție a lui Panait Cerna* scrie E. Puiu. Acesta arată că „la peste jumătate de secol de la moartea sa, [Cerna] rămâne cel mai reprezentativ poet pe care Dobrogea l-a dat literaturii române".

A fixa notele caracteristice ale creației lui Ion Pillat reprezintă o operație dificilă, constată Valentina Țicăloiu în articolul *Lirism și tradiție*. O explicație posibilă este dimensiunea amplă a operei scriitorului, „răsfirată pe suprafața a patru decenii și concentrată în cele cincisprezece volume".

Numărul revistei din luna aprilie publică poezie, semnată de Grigore Sălceanu, Ștefan Raicu, Vasile Terzea, Ioanid Romanescu, Vasile Botta, Petru Vălureanu, Iolanda Șocner și Viorel Malciu, și fragmente de proză (Emil Zălog – *Zăpada nebună*), oferind astfel o imagine asupra peisajul literar al epocii.

Michaela Bulgărea dialoghează cu Alexandru Andrițoiu despre „momentul actual în poezia românească", despre „misiunea criticii", despre revista „Flacăra", al cărei director este, și despre viitoarele proiecte literare ale scriitorului.

Constantin Călin recenzează volumul *Noi contribuții la biografia lui Ion Budai Deleanu* (Editura Academiei RSR, 1967), de Lucia Protopopescu, despre care aflăm că are la bază cercetare, „în anii de dinaintea războiului, a unor arhive și biblioteci interne (Blaj, Cluj, Oradea) și a unor fonduri documentare inedite existente în câteva arhive centrale austriece". Fără să fi acoperit toate sursele de informare și „fără a fi un studiu exhaustiv, lucrarea are meritul că oferă răspunsuri întrebărilor legate de momentele obscure ale biografiei scriitorului și de a indica, în spirit științific, chestiunile ce încă își așteaptă deplina luminare, de a formula ipoteze asupra unor posibile rezultate ulterioare". Prin cercetarea sa, autoarea cărții „ne dezvăluie un destin literar prea puțin cunoscut, un temperament complex, un om cu o puternică vocație laică, un înstrăinat prudent, tenace și de o ciudată și amară discreție".

Oul (apărut în colecția *Luceafărul*, 1968) lui Gheroghe Suciu este o carte prin care autorul său „are ceva de spus. Meritul de seamă al autorului", constată Stere Gulea, recenzentul volumului, „deloc neglijabil într-o perioadă de accentuat mimetism în proza tinerilor, este să se ia în serios".

Despre volumul lui G.C. Nicolescu, *Studii și articole despre Eminescu* (E.P.L, 1968), Ion Buzași notează că este „o culegere de studii și articole, ocazionate de împlinirea a 75 de ani de la moartea lui Eminescu, în 1964", a căror trăsătură comună este „combaterea unor prejudecăți sau a unor opinii greșite care mai circulă în istoria literară. [...] Analiza atentă și amănunțită se îmbină [...] cu spiritul metodic, ordonator, împins totuși cam prea departe, până la formularea unor fraze didacticești: «patru sunt principalele probleme în litigiu pe care le ridică poezia», sau: «patru sunt etapele principale în dezvoltarea cercetării eminesciene până la 1944»".

Având „o notă de aparentă imponderabilitate și strategie în ordonarea materialului", poeziile din volumul *Vitraliu cu păsări* (E.P.L, 1967) de Adrian Beldeanu, „par niște mici orchestrații pe teme date", consideră Vasile Petre Fati care continuă: „Absența lirismului evocator, a unor idei fundamentale, este însoțită de abandonarea consecventă a motivelor și a atmosferei tradiționale".

Pentru Vania Gherghinescu, autorul volumului *Timp sonor* (E.P.L, 1968), „stările poetice adie o liniște deplină, cadrul devenind odihnitor ca într-un tablou de Luchian. Ermil Rădulescu, recenzentul volumului, consideră că poezia erotică din acest volum „nu este atât un zbucium, cât o laudă adusă frumosului pentru care trebuie să sângeri ca să ți-l poți apropia. Împletită cu elemente de natură, poezia de dragoste, alcătuită de altfel clasic, conduce spre un refugiu, dar în sensul unei izolări totale, ci numai momentane".

Grigore Tănăsescu comentează monografia *Heinrich Kleist* (Editura pentru Literatură Universală, 1967), scrisă de Ovidiu Papadima, o carte „bine gândită și meșteșugit scrisă, care ar face cinste oricărei colecții de monografii consacrate scriitorilor de seamă". Avînd avantajul de a fi „un valoros traducător al lui Kleist", O. Papadima își construiește demersul urmând formula clasică: „prezentarea drumului spinos și sinuos al vieții lui Kleist, cu referiri adecvate la operă – și apoi descriere și discutarea critică, temeinică și avizată a operei complexe a marelui scriitor german". Deși își construiește lucrarea folosind „tot ce s-a scris mai valoros despre Kleist", autorul monografiei „a știut să-și păstreze autonomia în emiterea de judecăți despre personaitatea și opera" celui analizat.

Măști de priveghi (E.P.L, 1968), de Florența Albu, este un volum în care recenzenta Aurelia Batali identifică „obsesia candorii și aspirația supremă la recucerirea ei", trăiri care „aparțin, evident, în primul rând generației care și-a deschis ochii înțelegerii într-un timp cumplit: cel de-al doilea război mondial. Acele generații fără copilărie și pentru care moartea și ura, în formele lor cele mai brutale, au domnit peste o realitate concretă, zilnică. Este generația lui Nicolae Labiș, Nichita Stănescu, Ilie Constantin, Ion Gheorghe – și tema, ca atare, a purității ultragiate, a pecetluit cu insistență inspirația lor din volumele de debut".

Analiza volumului îi relevă recenzentei o lirică cu „arabescuri largi, iar cuvântul, clamând, își cunoaște limita de la care se poate preface în urlet, ieșind din hotarele frumosului, și ca atare nu o depășește niciodată. Masca durerii, oricât de adâncă, nu schimonosește chipul poetei, ci se transfigurează într-o minune a «plânsului făcut lumină»". Concluzia analizei certifică valoarea cărții ale cărei versuri ne oferă „un ceas de puritate".

Biletul la control, de Dumitru Popescu (Ed.Tineretului, 1968), este „o carte de terapeutică socială, [...] un manifest al virilității morale, plin de poezie civică și inteligență socială". Analiza atentă a cărții îi relevă lui Al. Protopopescu, recenzentul volumului, câteva atribute pe care și le susține temeinic riguros: „o carte spontană, unde spontaneitatea înseamnă absolută actualitate, [...] tendință și ținută ideologică strâns legată de personalitatea vremii pe care o trăim. [...] Este o carte de introspecție profundă și inteligentă, [...] iar eseurile alcătuiesc un mic tratat de tipologie socială. [...] Volumul lui Dumitru Popescu este o scriere teofrastică, de morală și psihologie, de incriminare a celor mai antisociale metehne. [...] Eseurile cuprinse aici au un pronunțat caracter polemic". Toate acestea converg spre afirmarea „valorii practice a unei astfel de cărți". Nu în ultimul rând, se afirmă că „seducția cărții stă în tonul ei. [...] Dumitru Popescu are în cel mai înalt grad facultatea de a se exprima scurt și paradoxal, limpede și convingător".

Cronica cronicii literare este semnată de Cornel Regman și include articolul *La o ediție selectivă Ion Alexandru*, scriitorul care prin „toată structura sa, rămâne un poet de viziuni grave, gata să-și asume răspunderea pentru întreaga vină a lumii. «Suprarealistă» la el e doar convingerea că neliniște înseamnă și poezie, prin efortul minim de a așterne totul pe hârtie. E de așteptat ca un război salutar cu cuvintele să declanșeze, și nu pentru a da criticilor prilejul să vorbească despre criza limbajului. Criza aceasta – dacă există – e la noi echivalentul neputinței de a face ca în cuvânt să sălășluiască miezul".

Ștefan Aug.Doinaș pendulează *Între onirism și coșmar liric*, încercând să afle „ce «se poartă» azi în materie de poezie". Concluzia la care ajunge este aceea că „unul din blazoanele de noblețe ale liricii moderne e tocmai această transcendere a realității obiective, pentru a închega, din imagini fragmentare ale realului, o supra-realitate în care elementele lumii exterioare, ca și structura lor nu se mai află în poziția firească, ci alcătuiesc o realitate de vis, în continuă mișcare și metamorfoză". Pentru semnatarul articolului, onirismul este „o sinteză între libertatea metaforică (sub formă de flux de imagini tinzând spre viziune) provenită din suprarealism; [...] restructurarea realului într-o suprarealitate cvasi-haotică, dar expresivă plastic, uneori de o mare concretețe, alteori de o maximă reflexivitate". Aceste situații pot fi întâlnite în „lirica meditativă a lui Nichita Stănescu din cele *11 elegii*, la imnurile nunții cosmice ale lui Sorin Mărculescu, la enumerarea atât de savant și rafinat estetică a lui Leonid Dimov din volumul *7 poeme*, [...] la Mircea Ciobanu, în ciclul *Patimilor*, la Adrian Păunescu din delirantele sale poeme lungi etc.". Dificultatea apare atunci când cititorul de poezie trebuie să distingă între „acest onirism de bună calitate, [...] și falsul onirism care nu e decât verbalism gol, bolboroseală fără sens, efort zadarnic de a ajunge la expresie poetică".

Marcel Duță cercetează *Metafora revelatoare în romanul Patul lui Procust*, motivația demersului fiind determinată de faptul că „interpretările aplicate gândirii sau artei sale au fost în cel mai bun caz fragmentare, analizele niciodată substanțiale". Utilitatea acestei analize i se pare cu atât mai evidentă cu cât „o cercetare mai exactă aplicată metaforei în romanul *Patul lui Procust* confirmă adevăruri vechi cucerite de istoria literară, dar relevă și altele noi care adâncesc înțelegerea acestui complex artistic și explică mai nuanțat modernitatea artei sale". Alegerea acestui roman a fost motivată, nu atât de faptul că „în întregimea lui constituie o mare metaforă a existenței omenești, cât mai ales pentru că în intențiile lui primordiale, Camil Petrescu face din acest roman un adevărat program estetic, preconizând comparația – sau, mai extins, metafora – ca unic procedeu stilistic pentru proză, ca și pentru motivul trecut cu

vederea de toți criticii, dar care rămâne ca o insatisfacție oricărui lector la sfârșitul narațiunii: «taina lui Fred Vasilescu»".

E. Puiu schițează portretul unui reprezentant de seamă al Dobrogei – *Petru Vulcan* care a fost „publicist și animator cultural în cel mai bun înțeles al cuvântului, conducătorul celei dintâi publicații literare dobrogene – revista «Ovidiu»".

Marin Mincu semnalează apariția volumului *Nebuloasa crabului* (Ed.Tineretului, 1968) care marchează debutul lui Dumitru Mureșan. Recenzentul remarcă „o atitudine constantă față cu propriul eu liric, care ajunge pe căi individuale la o anumită structură estetică. Este vorba de unitatea universului liric înaintea de toate".

În luna mai, în paginile revistei *Tomis* se publică: poezie de Mihai Câmpeanu, Rodica Crișcov, Simon Ajarescu, Ion Trandafir, Iosif Șerb, Constantin Georgescu, Constantin Ștefuriuc, N.Grigore-Mărășanu și lirică franceză, în traducerea lui C.D.Zeletin și a Ancăi Georgescu Fuierea; proză de Octavian Georgescu și Ion Lăncrăjan.

Ovidiu Papadima scrie despre *Eugen Lovinescu*: „Meritul cel mai de seamă al lui E. Lovinescu rămâne acela de a fi fost marele profesor de artă literară în exercițiul criticii, pentru întreaga lui posteritate... Această mare lecție de virtuozitate a fost rodnică, și apariția unui mare artist al expresiei în literatura de idei, ca G. Călinescu... nu se poate concepe fără prezența istorică a lui E. Lovinescu".

Al. Protopopescu analizează romanul lui Al. Ivasiuc: *Interval*(E.P.L, 1968): „Al doilea roman al lui Al. Ivasiuc este aproape un eseu. Constatarea se face însă fără niciun fel de stupefacții, fiindcă faptul era de două ori previzibil. [...] Personajele lui Al. Ivasiuc vin cu cele mai întemeiate argumente. Înspăimântate de spectrul înțepenirii într-o imagine definitivă și searbădă, ele se supun chinului lucid al meditației asupra propriului eu și asupra legăturilor lor cu natura înconjurătoare. Este, dacă vreți un fel de catharsis spiritual în care inteligența lucrează înaintea afectului, iar intuiția înaintea percepției. Dar astfel ei își pierd în mod programatic naivitatea și pe plan estetic ne îndeamnă să uităm că suntem un popor căruia i-au plăcut basmele și poveștile seculare".

Cornel Regman spune *Totul despre Țepeneag*: „Pe drumul viitoarelor reușite, Dumitru Țepeneag are de partea sa un aliat redutabil: indiferența la scrisul frumos, cadențat, după tipicul poemului în proză tradițional, nedesprins cu totul din retorică și de aceea acționând ca un narcotic sonor. Un exemplu neprielnic de calofilie, pândită și chiar înghițită de manieră, ne-au dat în această privință prozele lui Baconsky, astfel atât de interesante, înrudite pe undeva cu scrisul mai tânărului confrate. Liber – prin umor și Urmuz – de servituțile cadenței, Dumitru Țepeneag are o dată în plus netezită pista de decolare – pentru toate felurile de zbor care trebuie efectuate".

Nicolae Motoc prezintă volumul lui Gheorghe Istrate: *Măștile somnului* (Ed.Tineretului, 1968): „Nu știu dacă debutantul Gheorghe Istrate «este un poet cu totul excepțional», cum generos crede cineva. În orice caz, cu *Măștile somnului,* el se dovedește a fi un poet, cinste specială la care, deocamdată, zadarnic aspiră unii dintre simpaticii săi confrați [...] Inegal însă cu sine, (deseori chiar poemele cele mai izbutite fiind subminate de expresii terne, sau strofe întregi prozaice) lui Gheorghe Istrate nu-i lipsește decât spiritul critic pentru a deveni într-adevăr un poet de excepție".

În articolul *Elogii*, Adrian Mihăilescu punctează că „articolele și eseurile lui Aurel Rău, exceptând două studii: *Un virtuos al emoției* și *Poezia lui V. Voiculescu*, au un pronunțat caracter de impresie imediată, transcrisă febril, dar nu mai puțin profundă. Nota comună tuturor portretelor, evocărilor, restituirilor este elogiul, închinarea la înaintași, desprinderea unei singure fețe a autorului pomenit și luminarea acesteia... Tocmai în acest lucru stă farmecul cărții lui A. Rău; elogiul izvorăște din simțire, este proaspăt, direct, slujit uneori, de cele mai multe ori, se cuvine s-o spunem, de un arzător avânt al verbului...".

Ion Buzași se referă la studiul memorialistic al lui Constant Ionescu: *Camil Petrescu, amintiri și comentarii* (E.P.L, 1968): „Cartea cuprinde două părți: amintiri despre colegul, omul și scriitorul Camil Petrescu și, legat de aceasta, un comentariu critic al operei, analizată după criteriul cronologic. În discutarea operei lui Camil Petrescu supără aglomerarea de citate, de aprecieri critice. În legătură cu romanul *Patul lui Procust* se reproduc citate copioase din G. Călinescu, Ov. S. Crohmălniceanu, B. Elvin, Valeriu Mardare, - citate cu atât mai inexblicabile și nejustificate cu cât autorul își propune să ne înfățișeze opera lui Camil Petrescu «așa cum s-a impus, veridică și obsedantă judecății și inimii mele», cam în felul amintirilor și medalioanelor literare ale lui I. M. Rașcu despre Garabet Ibrăileanu și G. Bacovia".

Ștefan Aug. Doinaș scrie *Despre poezia impersonală*: „Obiectele atât de numeroase din poezia lui Grigurcu – pendulul, alicele, glonțul, microscopul – sunt actorii cu ajutorul cărora acest poet-regizor pune în scenă spectacolul destul de schematic uneori, suficient însă pentru a contura o situație existențială, surprinsă cu o uimitoare economie de mijloace verbale. Bineînțeles, aceste patru modalități – tendința spre o poezie a faptului de cultură (Ilie Constantin), cifrarea ambiguă a unor situații cu aluzie legendară (Mircea Ciobanu), demersul liric emblematizat (C. Abăluță) și spectacolul esențializat al obiectelor concrete (Gh. Grigurcu) – constituie doar câteva din drumurile pe care se poate înainta spre lirismul impersonal preconizat de T.S.Eliot".

Mădălina Dumitrescu-Nicolau întocmește o fișă biografică dedicată lui Ion Marin Sadoveanu: „Printre scriitori români care, într-un moment sau altul al vieții lor, au zăbovit în Dobrogea, e neîndoios că Ion Marin Sadoveanu ocupă un loc aparte. Afirmația nefiind deloc o exagerare, exprimă un adevăr verificabil și privește intensitatea raporturilor dintre autorul lui *Ion Sântu* și acest colț de țară românească".

Roxana Sorescu analizează *Marea în poezia lui Ion Barbu*: „Pentru Ion Barbu, arta are structură analogă, dar nu identică cu realitatea, între ele rămânând deosebirea dintre organic și anorganic. Ne îngăduim să observăm că această concepție bizară om-univers, artă-realitate contrazice ideea că *Jocul secund* este o transpunere a esteticii platoniciene a artei ca reflex al sufletului... Bântuit de dorul de unitate și de nostalgia artei care să prefigureze sintezele și contradicțiile universale, important de văzut e că Ion Barbu alege tot imaginea mării ca să-și exprime gândul...".

V. Iordache prezintă volumul de versuri al lui Ion Omescu: *Filtru*: „Motivul norocului nestatornic, de care pomenem, este prelurcat în lirica lui Ion Omescu cu o anume știință a acceptării inexorabilului, într-o atitudine de patetism reținut, fără chemări prisoselnice... Înscris pe coordonatele trasate magistral de mari poeți români, Ion Omescu este totuși el însuși și lui nu i se poate potrivi termenul de debutant decât sub specia momentului, a afirmării printr-un volum".

Numărul revistei din luna iunie publică versuri (Radu Cârneci - *Sfânta ardere, Timpul de tihnă*, Nicolae Motoc - *Acolo, Interior, Duh tânăr*) şi fragmente de proză, semnate de Constantin Novac (*Mare nostrum* – nuvelă) şi Ana Barbu (*Vânătoarea* - povestire).

BIBLIOGRAPHY

Antofi, Simona, *General Dictionary of Romanian Literature - Obverse and Reverse Critical Reception*, în Oana Cenac (coord., edit.), International Conference of *Common Vocabulary/Specialized Vocabulary: Manifestations of Creativity of Human Language*, 6-7 iunie 2014, publicate în volumul *Manifestări ale creativităţii limbajului uman*, 2014, p. 13-19, ISBN:978-606-17-0623-5, WOS: 000378446400001

Antofi Simona, *Contemporary Critical Approaches to the Romanian Political and Cultural Ideology of the XIXth Century - Adrian Marino, Al treilea discurs. Cultura, ideologie*

si politica in Romania / The Third Discourse. Culture, Ideology and Politics in Romania, în Antofi, S., Ioana N., Necula, G., Ifrim, N., Crihană, A., (edit.), *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 4th International Conference on *Paradigms of the Ideological Discourse - The Dynamics of Terminologies and (Re)Shaping of Ideologies*, 2012, p. 22-28, DOI: 10.1016/j.sbspro.2012.10.005, Galati, ROMANIA, 31 mai – 1 iunie 2012, Accession Number WOS:000361477200004

Ifrim, Nicoleta, *History and Identity in Post-Totalitarian Memoir Writing in Romanian, CLCWeb: Comparative Literature and Culture* (ISSN 1481-4374) http://docs.lib.purdue.edu/clcweb/, nr. 16.1 / March 2014, Purdue University Press, revistă indexată ISI Art and Humanities Citation Index- http://docs.lib.purdue.edu/clcweb/vol16/iss1/11/, Accession Number:WOS: 000333326200011.„Tomis", 1968.

OBSERVATIONS UPON REPETITION AND ITS VARIANTS

Maria-Rodica Mihulecea
Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: In this article, we want to want to point out the characteristics of the repetition and its variants in the linguistics forms where these proceedings are present and call the collocutor's attention. The analysis of repetition is interesting and it is achieved from the lexical point of view. We focus upon the variety of forms and effects which are created by this method at the rhetorical level. We underlined that repetition and its variants have not only expressive strength but also the capacity of memorization a specific content. They are also meant to persuade the speaker. The selected examples illustrate the above - mentioned observations.

Keywords: repetition, effect, word, value, form.

Considérations générales

Dans une perspective lexicale et rhétorique, la répétition se caractérise par son pouvoir de mémorisation et de persuasion et constitue l'un des mécanismes sur lesquels repose la cohésion d'un texte, ayant le rôle de relier les phrases entre elles. Conformément à la définition donnée par P. Fontanier[1], la répétition « consiste à employer les mêmes termes ou le même tour, soit pour le simple ornement du discours, soit pour une expression plus forte et plus énergique de la passion ». Selon O. Reboul[2], la répétition « reproduit les mêmes signifiants avec le même sens ». C'est l'opinion que l'on rencontre aussi chez G. Molinié[3] qui estime que la répétition joue sur le signifiant: « à plusieurs Sa identiques ... ne correspond qu'un seul Sé ». Elle apporte du sens connotatif, évoquant une émotion profonde.

L'objet de cette étude vise l'analyse du fonctionnement de la répétition et de ses variantes dans des configurations linguistiques, à l'intérieur desquelles ces procédés réussissent à capter l'attention de l'allocutaire. Nous nous intéressons, également, aux effets divers créés par la répétition (de parties de mots, de mots et de structures) au niveau rhétorique.

Les exemples choisis à cette fin sont empruntés à textes variés (poésie, prose, proverbes, réclames publicitaires, chansons), qui justifient notre intention de réaliser une étude à degré de généralité. Ils relèvent la force expressive de la répétition qui est liée aux caractères linguistiques de ce procédé, car il n'y a pas de délimitation nette entre les deux aspects: linguistique et stylistique.

Selon le choix des termes qui se répètent et leur fonctionnement, on distingue plusieurs formes de répétition, dont on essaye de mentionner quelques-unes.

1. La répétition de parties identiques de mots (racines, terminaisons, affixes)

À l'intérieur de ce groupe de répétitions, on reconnaît *le polyptote* et *l'homéotéleute* qui consistent, en général, dans la reprise de mots plus ou moins proches en tant que forme.

1.1. Le polyptote rapproche des racines identiques, avec des terminaisons différentes. Le rapprochement peut être sémantique car les mots appartiennent à la même famille:

[1] P. Fontanier, Les figures du discours, Flammarion, Paris, 1977, p. 329.
[2] O. Reboul, La rhétorique, P. U. F., Paris, 1990, p. 52.
[3] G. Molinié, Éléments de stylistique française, P.U.F., coll. Linguistique nouvelle, Paris, 1991, p. 97.

Après avoir ***sou****ffert, il faut* ***sou****ffrir encore*. (A. de Musset); *Il marchait d'un pas relevé, / Et faisait* ***so****nner sa* ***so****nnette*. (J. de La Fontaine); *Cet homme... était planteur de choux, / Et le voilà devenu pape: / Ne le* ***va****lons-nous pas? -Vous le* ***va****lez cent fois mieux*. (*ibidem*); proverbes: ***Cha****t et* ***cha****ton chassent le raton*; *Ce que pense l'****âne****, ne pense l'****âni****er*; *Pense deux fois avant de* ***par****ler, / Tu en* ***par****leras deux fois mieux*; *Qui* ***trom****pe aux épingles,* ***trom****pera aux écus; Qui* ***vol****e aujourd'hui un oeuf, demain* ***vol****era un boeuf;* ***Gar****dez votre maison, elle vous* ***gar****dera; Il viendra* ***mou****dre à mon* ***mou****lin;* publicité: *Ne pas salir. Chaque fois que vous montez dans un bus au gaz* ***na****turel, la* ***na****ture respire*. (*Gaz de France*); ***Nou****velle 306.* ***Nou****velle ligne.* ***Nou****veaux moteurs 16 soupapes*. (*Peugeot* 306)

Parfois, les effets du polyptote peuvent être comiques, tels qu'ils apparaissent dans l'exemple de F. Rabelais où l'on ridiculise un certain monde: ... *depuis que monde* ***mo****yonant* ***mo****yona de* ***mo****yonerie* (F. Rabelais, apud Klinkenberg: 1991, 237).

1.2. L'homéotéleute (ou **la paronomase**) associe des mots dont la partie finale est identique. P. Bacry[4] considère que « pour qu'il y a homéotéleute il faut que la terminaison représente un même élément grammatical ou lexical ou que l'identité soit également graphique »:

*Enfin, n'en pouvant plus d'effort et de doul****eur****, / Il met bas son fagot, il songe à son malh****eur****.* (J. de La Fontaine); *Avec des cris pareils aux voix des vautours ch****auves****, / D'horribles escadrons, tourbillons d'hommes f****auves****.* (V. Hugo); publicité: *Il peut gîter jusqu'à 30*^{0}*. À bâ****bord*** *comme à tri****bord****.* (marque de voiture *Land Rover*); *Nouveau Neovadiol. Crème fortifi****ante*** *et revitalis****ante****.* (crème *Vichy*). *Créa****teur*** *d'éclat. Perfec****teur*** *de teint* (fond de teint - *Clinique*); proverbes: *Rai****son*** *fait mai****son****; Qui s'exc****use*** *s'acc****use****; Bon****té*** *passe beau****té***; *Amasser par sai****son****, dépenser par rai****son****.*

La figure est d'autant plus explicite que les deux mots ont le même suffixe:

*Les gens de naturel peur****eux*** */ Sont, disait-il, bien malheur****eux****.* (J. de La Fontaine); *Ainsi chacune prit son inclin****ation****; / Le tout à l'estim****ation****.*(*ibidem*); *Près de là tout heureuse****ment*** */ La Fortune passa, l'éveilla douce****ment****.* (*ibidem*); proverbes: *Les oiseaux de même plum****age*** *s'assemblent sur même riv****age***; *Voul****oir*** *c'est pouv****oir****; Grand parl****eur****, grand ment****eur****; Grand promett****eur****, petit donn****eur****;* publicité: *On ne peut pas forcer une peau rajeun****ir****, mais on peut l'aider à ne pas vieill****ir*** (crème *Yves Rocher*); *Aspir****er****. Souffl****er****.* (Aspirateur souffleur électrique); *Lav****er*** *sans délav****er*** *avec MIR Couleurs.* (lessive *MIR*); *Raffermit intens****ément****, lifte visible****ment*** (crème *Lancôme*);

ou la même désinence verbale:

*France! hors le devoir, hélas! j'oublier****ai*** *tout. / Parmi les réprouvés je planter****ai*** *ma tente. / Je rester****ai*** *proscrit, voulant rester debout.* (V. Hugo); *La Vieille à tous moments de sa part emport****ait*** */ Un peu de poil noir qui rest****ait****...*(J. de La Fontaine); *Sans oser répliquer, en chemin se rem****irent****. / Au fils de Jupiter on dit qu'ils se plaign****irent****.* (*ibidem*); publicité: *Filme****z****. Regarde****z****. C'est simple*. (Caméra *Sony*); *Soye****z*** *malin, passe****z*** *d'une imprimante à un labo photo en un clin d'oeil* (*Multifonction*); *Donne****z*** *des ailes à vos envies. Profite****z*** *d'un taux fixe de 3,90% pendant 3 mois*. (*GEMoney Bank*); *24 h d'hydratation: Vous ne croye****z*** *que ce que vous teste****z****?* (crème *Nivea*); chansons: *S'il faut aller au cimetière / Je prendr****ai*** *le chemin le plus long / Je fer****ai*** *la tombe buissonnière / J'quitter****ai*** *la vie à reculons*. (G. Brassens)

Il est à observer que les mots, constituant une homéotéleute, appartiennent « à la même catégorie morpho - syntaxique: adjectifs, substantifs, verbes »[5]:

*Quel plaisir a-t-il eu depuis qu'il est au m****onde****? / En est-il un plus pauvre en la machine r****onde****?* (J. de La Fontaine); *J'attacher****ai*** *la gloire à tout ce qu'on insulte; / Je jetter****ai*** *l'opprobre à tout ce qu'on bénit! / Je ser****ai*** *... / La voix qui dit.../... Je ne reverr****ai*** *pas ta rive qui nous tente...*(V. Hugo)

[4] P. Bacry, Les figures de style, Belin, 1993, p. 214.
[5] Ibidem, p. 215.

Les effets de la répétition de certaines parties identiques de mots (le polyptote et l'homéotéleute) sont rhétoriques: le locuteur recourt à la répétition et à ses variantes pour attirer l'attention ou éveiller l'intérêt de l'allocutaire. Leurs particularités, d'agir fortement sur l'esprit et de créer un effet de surprise, en font des procédés fréquemment employés dans la poésie, dans les proverbes et surtout dans le domaine publicitaire, où l'on met en valeur l'état affectif du récepteur.

2. La répétition de mots

Cette forme de répétition, dont l'effet est d'insister sur certains termes, peut se manifester à travers plusieurs aspects.

2.1. La répétition simple consiste dans la reprise immédiate d'un mot ou d'un groupe de mots. C'est « la forme la plus simple de la répétition »[6]:

Échos *d'**échos** des longues plaines / Et les chansons des émigrants!* (M. Jacob); *Quiconque a **beaucoup** vu / Peut avoir **beaucoup** retenu.* (J. de la Fontaine); *On se levait **trop** tard, on se couchait **trop** tôt*. (J. de La Fontaine);publicité: *Ayez du cœur pour qu'il en ait un! Vous aussi **aidez**-nous à sauver des enfants malades du cœur. **Aidez** l'association en envoyant un don.* (L'association Mécénat Chirurgie Cardiaque-Enfants du Monde); ***Vos cheveux** défient le cours du temps. Nouvelle gamme Age Defy: **vos cheveux** paraissent jusqu'à 10 ans plus jeunes.*(Nouvelle Collection Expert *Age Defy*); *Entre vos mains, le secret d'une jeune. **Goutte** après **goutte**, sentez la peau 10 ans plus jeune au toucher.*(crème hydratante *Lancôme*); *Chevelure visiblement plus épaisse. **Application** après **application**.* (shampooing *L'oréal*); *Et **bras** d'ssus **bras** d'ssous vers les frais bocages / Ils vont à la chasse aux papillons*. (chanson)

Dans les contextes parémiologiques, la répétition crée des effets de sens particuliers: d'opposition: *Il y a **fagot** et **fagot***; d'insistance sur l'un des termes: ***Tel** travail, **tel** salaire; **Autant** de têtes, **autant** d'avis;* de séduction par une nuance humoristique: ***Argent** changé, **argent** mangé; **Pomme** donnée vaut mieux que **pomme** pourrie; Quand **une vache blanche** entre dans une étable, **une vache blanche** en sort cent ans après.*

Il arrive quelquefois que le terme répété soit élidé. Dans ce cas, c'est le contexte qui le restitue: *Un **âne** appelle l'autre **[âne]** rogneux; Les gros **poissons** mangent les petits **[poissons]**;*

Par la répétition des mêmes mots, l'allocutaire est « contraint à la réflexion nuancée »[7]:

*Qu'eût-il fait? C'eût été **Lion** contre **Lion**; / Et le proverbe dit: **Corsaires** à **Corsaires** / L'un l'autre s'attaquant, ne font pas leurs affaires.*(J. de La Fontaine); *De **mauvais** arbre, **mauvais** fruit* (proverbe);

Parfois, le mot repris dans la structure du proverbe apparaît en rime: *Rendre **chou** pour **chou**; **Noix** pour **noix***; *Pour **vivre** laisse **vivre***, en attirant l'attention de l'allocutaire sur le sens du message.

On constate que la répétition simple peut être associée à la position du mot dans la phrase. À ce sujet, on distingue:

2.1.1. l'anaphore, qui consiste dans la reprise du même terme en tête de plusieurs syntagmes successifs, ce qui crée un effet d'insistance régulière:

***Adieu**! dit cette voix qui dans notre âme pleure, / **Adieu**, ciel bleu! beau ciel qu'un souffle tiède effleure!* (V. Hugo); - ***Voyons** donc, **voyons** ces titres*; (D. Diderot); ***Tout** bourgeois veut bâtir comme les grands seigneurs, / **Tout** petit prince a des ambassadeurs, / **Tout** marquis veut avoir des pages*. (J. de La Fontaine); *Les Conseillers muets dont se servent nos Dames:/ **Miroirs** dans les logis, miroirs chez les Marchands, / **Miroirs** aux poches des*

[6] J. Gardes-Tamine, La stylistique, Armand Colin, Paris, 1992, p.22
[7] J. Kokelberg, Les techniques du style. Vocabulaire - Figures de rhétorique -Syntaxe - Rythme, Nathan, Paris, 1991, p. 238.

*galants, / **Miroirs** aux ceintures des femmes.* (*ibidem*); publicité: ***Suprêmement** blonde. **Suprêmement** protégée.* (crème *L'Oréal*)

2.1.2.l'épiphore, qui concerne la répétition du même mot à la fin de certains membres de phrase:

*...il courut au logis /...Trouva le dîner cuit à **point**./ Bon appétit surtout; Renards n'en manquent **point**.* (J. de La Fontaine); publicité: *Le tonus des **couleurs** c'est MIR **Couleurs**.* (lessive *MIR*); *Qui s'aime **bien** se nourrit **bien**.* (couscous-*Weight Watchers*); proverbes: *Ce que femme **veut** / Dieu le **veut;** Pas de **nouvelles** / Bonnes **nouvelles**;Mieuxvaut **avoir** / Qu'espoir d'**avoir**;Qui aime **bien**, châtie **bien**;*

2.1.3.l'anadiplose, grâce à laquelle on reprend au commencement « d'un membre de phrase, quelques mots du membre précédent »[8]. C'est un procédé qui met en valeur la fonction d'enchaînement de la répétition. J. Gardes - Tamine définit l'anadiplose de la même manière et considère qu'elle réunit deux mots, dont celui qui termine une unité syntaxique ou un vers est repris au début de l'autre[9]:

*Proscrit, regarde **les branches**, / **Les branches** où sont les nids*; (V. Hugo); *Tous ces jours **passeront**; ils **passeront** en foule* (Idem); *Vous auriez pu sans peine y puiser **à toute heure**./ -**À toute heure**? bons Dieux! ne tient-il qu'à cela?...* (*ibidem*); *La tanche rebutée il trouva **du goujon**. / **Du goujon**! c'est bien là le dîner d'un Héron!* (*ibidem*); proverbe: *Si tu veux qu'on t'**épargne**, **épargne** aussi les autres*; chanson: *Alors cet oiseau de malheur/Se mit à crier **au voleur** / **Au voleur** et à l'assassin.*.(G. Brassens)

2.1.4. Parfois, on répète le même mot avec deux sens différents. Cette variante de la répétition est **l'antanaclase** qui joue sur « la polysémie, sur les sens un peu différents d'un même mot »[10].

Si la répétition reproduit les mêmes signifiants avec le même sens, l'antanaclase consiste, au contraire, dans la reprise du même signifiant avec des signifiés différents:

*La Caravane enfin rencontre.../ Monseigneur le lion. Cela ne leur plut **point**.*[= adverbe négatif *pas*] */ Nous nous rencontrons tout à **point**.*[= locution *au bon moment*] (J. de La Fontaine); *Comme la force est un **point***[=substantif] */ dont je ne me pique **point*** [=adverbe négatif] (*ibidem*); publicité: *La **conserveconserve** toujours l'essentiel* (la conserve *Appertisée*).

Parfois, le même mot fait partie de la structure de certaines expressions à sens différent: ***Coup** de coeur* [brusque emballement pour qqn/qqch], ***coup** de tête* [action décidée brusquement], *peu importe, il résiste à tous les **coups**.* [choc rapide et brutal qui résulte du heurt][11] (automobile *Tiguan*); ***Bien** manger* [de manière satisfaisante] *en mangeant **bien*** [conformément à une alimentation équilibrée] (couscous-*Weight Watchers*);

Dans les proverbes, l'antanaclase peut produire un effet de séduction et d'amusement: ***Donnant donnant*** (= on *donne* une chose *en recevant* une autre chose; rien ne saurait être accordé sans contrepartie[12]); *À **gros***[difficile] *travail, **gros***[grand] *salaire*;

Sur l'antanaclase repose les procédés suivants:

-la dérivation qui consiste « à employer dans une même phrase deux ou plusieurs mots de même origine »[13]. Il s'agit d'un rapprochement de termes remontant à la même racine ou base lexicale:

[8] P. Fontanier, op. cit., p.330.
[9] J. Gardes-Tamine, op. cit. p.22.
[10] O. Reboul, op. cit., p. 39.
[11] https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/coup/19796?q=coup#19682, consulté le 4.04.2019
[12] https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/donner/26437?q=donnant#26313, consulté le 4.05.2019
[13] Ibidem, p. 33.

Car c'est double plaisir de ***tromper*** *le* ***trompeur***. (J. La Fontaine); proverbes: *À force de* ***forger*** *on devient* ***forgeron****; Qui* ***vole*** *une fois est appelé* ***voleur****; La* ***pomme*** *sauvage tombe sous le* ***pommier*** *sauvage*; *À rude* ***âne****, rude* ***ânier****; Où la* ***mouche*** *a passé, le* ***moucheron****demeure;* chansons: *J'****ai perdu*** *la tramontane / **En perdant** Margot / Qui épousa contre son âme...*; *Si ma* ***chanson chante*** *triste / C'est que l'amour n'est plus là.* (G. Brassens)

Il est à remarquer l'effet de persuasion de cette figure, surtout dans le domaine publicitaire:

C'est ***en changeant*** *tous un peu, / Qu'on peut tout* ***changer****. Choisissez un médecin traitant qui vous connaît bien plutôt que 10 médecins qui vous connaissent moins.* (Réforme de l'assurance malade – Ministère de la santé et de la protection sociale); *Compact-disc laser. Radio. Cassettes.* ***Transportez****-le. Il vous* ***transporte***. (*Radiola*); *Où que je* ***dorme****, je* ***dors*** *profondément.* (*Always*); ***Sentir*** *bon et* ***se sentir*** *bien* (parfum *Clarins*);

- **les pseudo-tautologies** qui s'appuient sur la relation d'identité entre le thème (ce dont on parle) et le prédicat (ce qu'on dit du thème). Leur rôle est non seulement d'attirer l'attention et de marquer la mémoire, mais aussi d'amener l'allocutaire à la réflexion: proverbes: ***Les affaires*** *sont* ***des affaires****;* ***Le loup*** *est toujours* ***loup*** *et mourra dans sa peau;* publicité: ***LeMonde*** *est à tout* ***lemonde***.(revue *Monde*)

2.2. La répétition multiple

Par rapport à la répétition simple, au cas de laquelle on reprend une seule fois un mot ou un groupe de mots, la répétition multiple réside dans la reprise du même mot plusieurs fois, devenant ainsi *leitmotiv*:

- ***Vous*** *m'aviez promis une place.* ***Vous*** *ne me l'avez pas donnée.* ***Vous*** *êtes un sale type...* ***Je ne sais****...* ***je ne sais****...* ***je ne sais*** *pas ce qui me retient...*(G. Duhamel); ***Vous*** *y avez fait embarquer cette nuit vos malles...* ***Vous*** *voulez quitter la France.* ***Vous*** *avez vos raisons.* ***Vous*** *allez à Aréquipa. L'embarcation vient vous chercher.* ***Vous*** *l'attendez ici.*(V. Hugo);... ***elle*** *est morte./* ***Elle*** *ne reviendra pas. /* ***Elle*** *est partie, et la porte / Est encore ouverte, hélas!* (*ibidem*); ***Il neigeait****. On était vaincu par sa conquête. /...****Il neigeait****. L'âpre hiver fondait en avalanche.../* ***Il neigeait****. Les blessés s'abritaient dans le ventre.../* ***Il neigeait****,* ***il neigeait*** *toujours*! (*ibidem*); - ***Un écu****! s'écria-t-il,* ***un écu*** *pour cent bouteilles cassées;* ***un écu*** *pour ruiner une maison;* ***un écu*** *pour battre les gens*! (P. Mérimée); ***Monsieur*** *ne songe à rien,* ***Monsieur*** *dépense tout, /* ***Monsieur*** *court,* ***Monsieur*** *se repose.*(J. de La Fontaine); publicité: « *Apprenez à* ***votrepeau*** *à maîtriser les effets du soleil.» Trop protéger* ***votrepeau*** *du soleil, c'est la priver d'une de ses facultés naturelles: celle de s'adapter au soleil. Les* Bio-Solaires *permettent à* ***votre peau*** *de vivre au soleil, vousoffrant ainsi confort et sécurité pour longtemps.*(*Bronz Repair* – crème de soin bronzante); *Pour* ***votre*** *corps,* ***votre*** *santé,* ***votre*** *tonus* (*La Balnéo Grandform*)

Dans le proverbe*: Lavez* ***chien****, peignez* ***chien,*** *toutefois n'est* ***chien*** *que* ***chien,*** le mot *chien* est répété quatre fois, ce qui confère plus d'expressivité à l'énoncé.

Les effets des répétitions simples et multiples consistent à insister sur une idée ou sur un état d'âme, à produire une forte impression et à amplifier la tension dramatique, surtout dans le texte littéraire. Parfois, la répétition multiple d'une idée, exprimée par des mots identiques, crée un effet comique [14]: ***Elle*** *[la tortue] part,* ***elle*** *s'évertue;/* ***Elle*** *se hâte avec lenteur*. (J. de La Fontaine)

2.3. La répétition de structures renforce le sens des mots. On distingue plusieurs aspects du fonctionnement de cette répétition, dont la conséquence est une information nouvelle:

[14] J. Kokelberg, op. cit., p. 240.

2.3.1. lorsqu'on répète régulièrement *des unités syntaxiques semblables* au début de chaque proposition, on remarque la création d'un effet rythmique au niveau de la phrase:

[S+V]: *Voilà mon homme aux pleurs;* ***il gémit***, ***il soupire./*** ***Il se tourmente***, ***il se déchire***. (J. de La Fontaine);proverbes: ***Les chiens aboient***, ***la caravane passe***; ***Rose passe, épine demeure;*** ***Les faits se montreront*** *et* ***les dits se passeront***; ***Le boire entre*** *et* ***la raison sort***;

[S+V+C]: *Pour un âne enlevé deux voleurs se battaient:/* ***L'un voulait le garder***; ***l'autre le voulait vendre***. (J. de La Fontaine);... ***on avait*** *quelques* ***canons***; ***il les change***, ***il les pointe***, ***il les tire*** *l'un après l'autre.* (Voltaire); proverbe: ***Il a battu les buissons*** *et* ***un arbre a pris les oiseaux***; publicité: ***Vous le vivez***, ***il vous révèle***. - automobile *Hyundai*; chansons (G. Brassens): ***Ici gît une feuille*** *morte /* ***Ici finit mon testament***; ***J'ai consacré mon temps à contempler les cieux /À regarder passer les nues / À guetter les statues*** *à lorgner les nimbus /* ***À faire les yeux doux*** *aux moindres cumulus.*

[S+V+A]: ***Le ciel estbien noir***, */* ***La mer est bien haute****!* (V. Hugo); proverbe: ***La parole est d'argent***, *mais* ***le silence est d'or***; publicité: ***Une bonne saladeest une salade*** *fraîche* (*Bonduelle*)

Parfois, le verbe copule est élidé, surtout dans la seconde partie du proverbe: *Autre chose est dire et autre chose [est] faire*; *Faute avouée, [est] à demi pardonnée;*

[Apostrophe (un vocatif)+V+C]: ***Proscrit,regarde les roses****; /...****Proscrit, regarde les fleurs****.../* ***Proscrit, regarde les tombes****;/* ***Proscrit, regarde les branches***, ...(V. Hugo);

Il est à souligner aussi un effet incantatoire, produit par la succession, à intervalles réguliers, d'un même schéma syntaxique:

... je veux être utile: ***qu'on m'emploie et qu'on m'avance***. (Voltaire); publicité: ***Plus on lit*** *LIRE,* ***plus on lit*** *autre chose*. (magazine *LIRE*)

ou des désinences identiques du verbe: *Je m'en all****ais****,/... J'all****ais*** *sous le ciel, Muse! et j'ét****ais*** *ton féal;...*(A. Rimbaud); *Peu import****ait*** *d'ailleurs. Il av****ait*** *le temps d'y songer. Pour le moment,le plus difficile ét****ait*** *fait. Dépouiller Rantaine... c'ét****ait*** *la grosse affaire. Elle ét****ait*** *accomplie. Le reste ét****ait*** *simple*. (V. Hugo); *...et le Grison se rue / Au travers de l'herbe menue,/ Se vautr****ant****, gratt****ant*** *et frott****ant****, / Gambad****ant****, chant****ant*** *et brout****ant****, / Et fais****ant*** *mainte place nette.* (J. de La Fontaine);

Ce type de répétition est appelé également *parallélisme* et facilite la mémorisation, ce qui constitue une caractéristique importante de la poésie française. Le parallélisme se rencontre surtout dans la chanson: *Pauvre Martin, pauvre misère / Creuse la terre, creuse le temps*! (G. Brassens)

2.3.2. lorsqu'il s'agit d'un ensemble de *deux phrases juxtaposées ou coordonnées,* on reprend une partie de la première dans la seconde, à la même place syntaxique. L'effet obtenu par l'emploi répétitif de cette structure est, selon l'opinion de J. Kokelberg, « de faire surgir l'évidence d'une corrélation entre les idées énoncées »[15]:

Je ne sais plus *quand,* ***je ne sais plus*** *où,.../* ***Une ombre est*** *derrière,* ***une ombre est*** *devant,..*(V. Hugo); *Elle répéta plusieurs fois: -* ***Va - t'en****!* ***va -t'en****!* (G. Flaubert); ***C'était*** *ceci,* ***c'était*** *cela, /* ***C'était*** *tout;...*(*ibidem*); publicité: *Quand* ***c'est vraiment*** *bon,* ***c'est vraiment*** *BOIN* (confiture *Boin*); *Sojade:* ***c'est*** *du soja,* ***c'est*** *bio et si vous faites la grimace c'est juste qu'il n'y en a plus.* (Sojade - *Soja*); proverbes: *Mais il y a* ***mensong****e et* ***mensonge***; *À* ***jeune*** *femme,* ***jeune*** *mari;* ***Place*** *libre,* ***place*** *prise;* ***Plume*** *nourrit,* ***plume*** *détruit;* chansons (G. Brassens): *La voilà qui radoucit / Et* ***qui m'embrasse*** *et* ***qui me mord*** */ Pour ressusciter des morts*; *Le temps ne fait rien à l'affaire /* ***Quand on est con, on est con*** */ Qu'on ait vingt ans, qu'on soit grand-père /* ***Quand on est con, on est con.***

[15] Ibidem, p. 241.

La structure commune des deux phrases met en valeur une progression, une antithèse ou des correspondances entre les termes, ce qui révèle l'intensité d'une action ou d'une qualité.

2.3.3.*la répétition double ou multiple de structures dérivées de la même structure syntaxique* rend la compréhension plus simple et plus expressive:

Je regardais ***sa main, une pauvre main*** *de matelot toute plissée, et je regardais* ***son visage***, ***un vieux et misérable visage***, *triste ...* (Guy de Maupassant); ***On peut donner du lustre*** *à leurs inventions; /* ***On le peut***, *je l'essaie;...*(J. de La Fontaine); ***O ma cognée! ô ma pauvre cognée!*** (*ibidem*); proverbes: *À* ***menteur***, ***menteur et demi***; *Lors j'ai vu qu'il restait encore/* ***Du monde*** *et* ***du beau mond****' sur terre...*

La répétition peut avoir aussi la fonction de frapper ou de relever une antonymie parémiologique, par le changement de la forme du verbe - positive/négative: *Ça ne* ***change*** *rien et c'est ça qui* ***change*** *tout* (édulcorant *Canderel*); *Il* ***arrive*** *en une heure ce qui* ***n'arrive pas*** *en cent.*

2.3.4.*la répétition de structures identiques* au début de vers consécutifs ou de propositions, qui forme **l'anaphore**, peut créer divers effets: amplifier une idée, offrir un moment d'apaisement de la tension et de respiration pour le lecteur. Par son effet de détente, l'anaphore rend facile l'action de comprendre le sens du message:

N'as-tu *point sur la lyre un chant consolateur?/* ***N'as-tu*** *pas entendu la flûte du pasteur...*? (A. de Lamartine); ***J'ai beau*** *comme un imbécile / Regarder dans ma maison, /...****J'ai beau*** *chercher, elle est morte.* (V. Hugo); chansons (G. Brassens):***Jamais deux fois la même*** *couleur /* ***Jamais deux fois la même*** *fleur;* ***Des lilas y'en avait*** *guère /* ***Des lilas y'en avait*** *pas;* ***Encore un' fois*** *dire «je t'aime» /* ***Encore un' fois*** *perdre le nord*; ***Avec mon bouquet d' fleurs***, *jamais l'air d'un con ma mère/* ***Avec mon bouquet d' fleurs***, *j'avais l'air d'un con.*

2.3.5.*la répétition double ou multiplede prépositions ou d'adverbes* en début de phrase, en fin de phrase ou à l'intérieur de phrase est fréquemment employée, favorisant « une compréhension affective et sans doute plus profonde des idées»[16]:

Demain viendra l'orage... / ***Puis*** *l'aube, et ses clartés de vapeurs obstruées;/* ***Puis*** *les nuits,* ***puis*** *les jours, / Tous ces jours passeront;...****Sur*** *la face des mers,* ***sur*** *la face des monts, /* ***Sur*** *les fleuves d'argent,* ***sur*** *les forêts où roule / Comme un hymne confus des morts...*(V. Hugo); *L'aube est* ***moins*** *claire, l'air* ***moins*** *chaud, le ciel* ***moins*** *pur*; (*ibidem*); *...****Puis*** *rentrent dans leurs nids à rats, /* ***Puis****, ressortant, font quatre pas,/* ***Puis*** *enfin se mettent en quête.* (J. de La Fontaine); *Et l'on ne voyait point.../* ***Tant*** *de selles et* ***tant*** *de bâts, /* ***Tant*** *de harnois pour les combats /* ***Tant*** *de chaises,* ***tant*** *de carrosses...* (*ibidem*); proverbes: ***Loin*** *des yeux,* ***loin*** *du coeur;* ***Tant*** *vaut l'homme,* ***tant*** *vaut la terre;* ***Tôt*** *gagné,* ***tôt*** *gaspillé;* chansons: ***Avec*** *une bêche à l'épaule /* ***Avec****, à la lèvre un doux chant/* ***Avec****, à l'âme un grand courage / Il s'en allait...* (G. Brassens);

Le pouvoir du message de l'annonce publicitaire ou de la campagne humanitaire repose sur les figures de la répétition qui contribuent à l'organisation syntaxique, à la symétrie et à la clarté du contenu du message: ***Très*** *féminin,* ***très*** *couture,* ***très*** *Cardin.* (parfum *Pierre Cardin*).

Parfois les répétitions de structures peuvent avoir une valeur de quantité ou d'intensité[17]. On les rencontre, en général, dans des formules expressives qui appartiennent à la langue parlée et qui indiquent un excès: *Où sont les refrains d'autres temps / Que l'on a chantés* ***tant*** *et* ***tant****?* (M. Jacob).

[16] Ibidem, p. 243.
[17] P. Charaudeau, Grammaire du sens et de l'expression, Paris, Hachette, 1992, p. 255.

Conclusion

L'analyse de la répétition et de ses variantes nous a permis de formuler quelques observations sur leurs formes et leur capacité d'attirer l'attention de l'allocutaire. Dans le corpus proposé (formé d'exemples empruntés à différents domaines: littérature, publicité, musique), on a identifié plusieurs configurations linguistiques de la répétition avec des effets esthétiques variés: la répétition de parties identiques de mots (le polyptote et l'homéotéleute) agit sur l'esprit de l'interlocuteur et crée un effet de surprise; la répétition de mots (simple et multiple) et celle de structures jouent un rôle important dans le renforcement de la cohésion d'un texte, auquel elles lui confèrent une impression de rapidité, de mouvement. Ce dernier type de répétition peut avoir divers résultats visant à insister sur un état d'âme, surtout dans le texte littéraire, à produire un effet incantatoire, rythmique au niveau de la phrase, par la succession d'une même structure, ce qui facilite la mémorisation de l'énoncé. À cet effet, on remarque la construction des proverbes qui s'appuie sur une symétrie particulière (réalisée par l'association ou l'opposition des syntagmes), soutenue par la répétition et ses variantes - des procédés que nous avons illustrés par un bon nombre d'exemples. On obtient ainsi un effet de séduction, d'amusement, de détente, favorisant une compréhension plus profonde du message.

En ce qui concerne les textes publicitaires, on remarque le rôle important de la répétition et de ses variantes dans la réduction du développement syntagmatique de ceux-ci et dans la concentration sémantique du message transmis. Les observations que nous avons faites sur le fonctionnement de la répétition prouvent, d'une part, la multitude des formules dans le cadre desquelles elle se manifeste, entraînant une variété d'effets au niveau expressif, d'autre part, la force de ce procédé de conférer aux énoncés la particularité d'être facilement mémorisés.

BIBLIOGRAPHY

Bacry, P., *Les figures de style*, Belin, 1993.

Charaudeau, P., *Grammaire du sens et de l'expression*, Paris, Hachette, 1992.

Fontanier, P., *Les figures du discours*, Flammarion, Paris, 1977.

Gardes-Tamine, J., *La stylistique*, Armand Colin, Paris, 1992.

Kokelberg, J., *Les techniques du style. Vocabulaire - Figures de rhétorique -Syntaxe - Rythme*, Nathan, Paris, 1991.

Molinié, G., *Éléments de stylistique française*, P.U.F., coll. Linguistique nouvelle, Paris, 1991.

Reboul, O., *La rhétorique*, P. U. F., Paris, 1990.

Ressources électroniques:

Dictionnaire *Larousse*, https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/coup/19796?q=coup#19682, consulté le 4.05.2019;

Dictionnaire *Trésor de la langue française,*https://www.cnrtl.fr/definition/ consulté le 4.05.2019;

Textes de référence:

Bonaffé A. , *Georges Brassens*, éd. refondue et augmenté, *Poésie et Chansons*, Seghers, Paris, 1963.

Denis, D., *Oeuvres*, in https://www.espacefrancais.com/les-oeuvres-de-denis-diderot/

Gheorghe, G., *Proverbele româneşti şi proverbele lumii romanice*, Bucureşti, Editura Albatros, 1986.

Gorunescu, E., *Dicţionar de proverbe francez–român*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1975.

Hugo, V, https://www.poesie-francaise.fr/poemes-victor-hugo/

La Fontaine, J. de, *Fables*, Paris, Garnier-Flammarion, 1970.

Rougerie, A., *Textes choisis*, Dunod, Paris, 1970.

Revues: *Santé* - magazine, oct. 2003; *Science & Vie*, no. 115, déc. 2013; *ELLE*, 12. déc. 2017; 11 avril, 2014; *Modes & Travaux*, oct. 2003; *Avantages*, mai, 2002; no. 355/avril, 2018; *L'Express*, nov. 2004; *DNA TV*, oct. 2006; *Science et avenir*, déc. 1999; *Biba*, mai 2014; *Le Nouvel Observateur*, janvier 2006; *Grazia*, 11.04.2014; *Challenges. L'économie c'est vous*, déc. 1999; *Marie-Claire*, janv. 2018;

SOVEREIGNS "DEPENDING" ON NICK-NAMES

Viorica Răileanu
Assoc. Prof., PhD, Institute of Romanian Philology "B. P.- Hasdeu", Moldova

Abstract: The nickname is an individual denominative formula that distinguishes people. It allows some prompt and accurate identification, providing information that unequivocally represents the named person: it denotes a physical or character trait, or instantly evokes the context in which it was used. The Romanians have profusely practiced this mnemonic device in all times. The nickname did not make concessions, and it has been applied to all social categories, from the lowest hierarchical rank to the highest.

Keywords:Onomastics, individual denominative formula, nickname, sovereign.

Numele este definiția persoanei, este marca individualității, forma obligatorie de desemnare a unei persoane, semnul cel mai caracteristic al identității sale, un element indispensabil şi inseparabil al personalității individului (Firică, 2008, p. 215)

În sistemul antroponimic românesc, denominația personală se realizează prin antroponime oficiale şi antroponime neoficiale. *Numele de familie* care ne identifică şi ne plasează într-un grup familial, alături de *prenume,* care ne individualizează pe fiecare în parte, fac parte din categoria antroponimelor oficiale. Numărul lor este egal cu numărul persoanelor înregistrate, la un moment dat.

Porecla, supranumele, hipocoristicul, pseudonimul alcătuiesc inventarul de antroponime neoficiale şi, spre deosebire de antroponimele oficiale, nu mai au funcţia de individualizare, ci reprezintă intenția celui care conferă numele de a crea o „etichetă verbală specificatoare/ caracterizantă pentru individ" şi care „are rolul de supraindividualizare" (Felecan, 2014, p. 20). Varietatea şi frecvența antroponimelor neoficiale este imposibil de urmărit cu exactitate, mai ales din cauza utilizării lor în comunicarea orală.

Utilizarea variantelor neoficiale este mai frecventă decât a numelor oficiale, datorită expresivității lor şi a semnificației afective pe care o conțin.

Modalitatea de denominaţie prin poreclă a servit la identificarea, la individualizarea unei persoane cu mult înainte de apariția numelor de familie, ca factor oficial. Poreclele, etichete ale persoanelor, au devenit uzuale în orice grup. Dicţionarul explicativ al limbii române defineşte porecla ca fiind „supranume dat, de obicei în bătaie de joc, unei persoane, mai ales cu o trăsătură caracteristică a aspectului său exterior, a psihicului său sau a activității sale". (https://dexonline.ro/definitie/porecl%C4%83)

Or, „poreclele au apărut din dorința poporului român, conştient de forța educativă a ironiei, de a îndrepta prin intermediul satirei muşcătoare, conform preceptului latin *Castigat ridendo mores(Moravurile se îndreaptă prin râs*), deprinderile cele rele, cusururile, viciile precum lenea, zgârcenia, lăcomia, răutatea, nepriceperea, mândria, corupția, fățărnicia, laşitatea etc. Vechimea lor este probabil la fel de mare ca a acestor năravuri." (Krajnik, 2010) „Sclitada" se transmite din generație în generație şi atunci când „legea numelui" a obligat fiecare cetățean să poarte un nume de familie. Porecla se transformă în nume oficial, fiind înregistrat „odată cu primele catagrafii ale locuitorilor, aşa explicându-se prezența atâtor ciudățenii în dicționarele antroponimice." (Tomegea, 2010)

Teoretic, fiecare persoană poate avea poreclă. „Practic, însă, mecanismul formării poreclelor presupune un drum mai complicat. El porneşte de la alegerea şi acceptarea poreclei

(dată, de multe ori, în familie sau în colectivităţile mici), transmiterea poreclei (de la purtătorul iniţial şi la alţi membri ai unei familii, fie în formă identică, fie sub formă derivată), concurenţa şi dispariţia (atunci când o poreclă nu mai face aluzie direct la o particularitate a individului)", susţine cercetătoarea Camelia Firică. Porecle pot deveni adjectivele care denumesc trăsături fizice *(Buzatu, Chelu, Lunganu, Mititelu, Sprâncenatu, Subţirelu* etc.; *Blându, Bunu, Năvălici, Tâmpea, Zurbagiu* etc.)obiectele şi uneltele (*Cercel, Ciocan, Topor* etc.), culorile (*Albu, Bălan, Negru, Roşu* etc.), fenomenele întâlnite în natură(*Beznă, Brumă, Fulger, Furtună, Vântu, Vijelie* etc.), alimentele (*Brânză, Covrig, Mămăligă, Morcov* etc.), plantele (*Bujor, Busuioc, Mazăre, Trandafir, Usturoi* etc.), animalele şi păsările (*Arici, Berbec, Coţofană, Lupu, Păun, Şarpe, Ursu, Vulpe* etc.), obiectele de îmbrăcăminte (*Ciubotă, Dulamă, Papuc* etc.), părţile corpului(*Buză, Căpăţână, Ureche* etc.), personajele mitologice şi din folclor (*Moroi, Mucenicu, Păcală, Vrăjitoarea* etc.) (Paşca, 1936, p. 99; Bărboi, 1999, p. 48; Lazia, 2002, p. 155).

Psihologul Lena Rusti susține că există două tipuri de porecle: porecle cu încărcătură pozitivă și porecle depreciative. O poreclă pozitivă protejează afectiv persoana, în timp ce una depreciativă „o folosim ca să ne simţim bine umilindu-i pe ceilalţi".

Fenomenul socio-lingvistic al poreclirii este răspândit în toate limbile pământului şi în toate perioadele timpului. Acest instrument mnemotehnic, extrem de eficient, colorat afectiv, face obiectul unui adevărat cod care permite o identificare rapidă şi precisă a celui vizat. Porecla suportă variaţii, edulcoraţii, sinonimii şi diminutivări, dar niciodată nu dispare. Nu e om, *de la vlădică până la opincă,* să nu fi fost poreclit cumva, căci, să recunoaştem, gura lumii nu are odihnă.

Simpatia sau antipatia populară au făcut ca, de-a lungul istoriei, mulţi suverani să primească porecle, corespunzând celor mai remarcabile calităţi sau celor mai dezagreabile vicii ale lor. Și, indiferent ce spun istoricii, aceste porecle reprezintă un barometru elocvent al modului în care conducătorii respectivi au guvernat.

Aşa se face că suveranilor tuturor timpurilor şi popoarelor li se adăuga, la numele ce-l purtau, un fel de poreclă plăcută auzului: Ştefan *cel Mare*, Radu *cel Mare*, Anton *cel Mare*, Constantin *cel Mare*; Carol *cel Viteaz,* Ioan Vodă *cel Viteaz,* Mihai Vodă *cel Viteaz*; Basarab *cel Tânăr*, Vlad *cel Tânăr*, Petru *cel Tânăr*, Ştefan *cel Tânăr*; Alexandru *cel Bun*, Ioan *cel Bun*, Pătraşcu *cel Bun*; Radu *cel Frumos*;Vilhelm *Cuceritorul* etc. Au existat şi dinaşti care au rămas în istorie cu porecle ruşinoase, pentru faptele sau însuşirile lor, unele deloc în ton cu grandoarea capetelor încoronate: Alexandru *cel Rău,* Mihnea *cel Rău,* Harald *cel Păduchios,* Selim *cel Beţiv* etc.

Singura „poreclire" ce nu putea fi adăugată, cu de la sine putere, era „cel Sfânt". Această „extensiune" putea fi obținută doar după moarte, uneori după trecerea mai multor secole şi numai cu acordul bisericii. Iată de ce, din imensa cohortă de suverani care s-au perindat pe parcursul bimilenarii istorii a creştinismului, cei mai cunoscuți sunt: împăratul bizantin Constantin cel Mare, regele maghiar István I, cneazul rus Alexandr Nevski, regele francez Ludovic al IX-lea, domnitorul moldovean Ștefan (al III-lea) cel Mare. (Grecov, 1999, p. 126-127)

Sa începem periplul nostru cu **Radu *Negru***sau ***Negru-Vodă***(1290-1300)[1] care, conform tradiției, a fostîntemeietorul și primul domnitor al Țării Românești. Pentru români, neamul cumanilor părea mai închis la culoare, de aceea porecla de *Negru*, așa cum este consemnat, separat, de Paul Alep și de Miron Costin, se referă la culoarea feței sale. (Djuvara, 2007)

Mircea *cel Bătrân* (1386-1395; 1397-1418), fiul lui Radu I, apare în istoriografia română și cu numele de Mircea *cel Mare*. Supranumele *cel Bătrân* presupune, în general, în

[1] În paranteze sunt indicați anii de domnie.

limbajul de cancelarie medieval, primul domnitor cunoscut cu acest nume, pentru că mai târziu au fost şi alţi domnitori cu numele Mircea, cum ar fi nepotul său, Mircea al II-lea, Mircea al V-lea Ciobanul etc. Cronicarii, vorbind de Mircea „cel din trecut", „cel vechi", „primul", i-au spus *cel Bătrân*, întrucât în Ţara Românească nu se obişnuia încă numerotarea domnilor, ca în Occident. Marele nostru poet naţional M. Eminescu a făcut o greşeală istorică crezând că Mircea era într-adevăr „bătrân", „moşneag" când s-a bătut la Rovine cu sultanul Baiazid.

„La un semn deschisă-i calea şi s-apropie de cort/ Un bătrân atât de simplu după vorbă, după port"; „O, tu nici visezi, bătrâne, câţi în cale mi s-au pus! / Toată floarea cea vestită a întregului Apus"; „ – De-un moşneag, da, împărate, căci moşneagul ce-l priveşti / Nu e om de rând, el este domnul Ţării Româneşti."

Așa dar, în ziua de 17 mai 1395 (după alte surse, 10 octombrie 1394), când a avut loc bătălia de la Rovine, Mircea era un domnitor tânăr, nefiind „moşneagul" de care amintește Eminescu în *Scrisoarea a III-a*, deoarece avea doar 40 de ani!

Radu (al II-lea) ***Prasnaglava*** (1420-1422; 1423; 1424; 1427), unul dintre fiii lui Mircea cel Bătrân, era cunoscut, pe vremea când încă i se mai putea adresa cineva, drept Radu *cel Chel* sau *cel Pleşuv*. Însă se pare că e o greșeală de traducere. Istoricii au hotărât că *Prasnaglava* înseamnă, de fapt, „cap sec". Or, în limbile slave *prasno* înseamnă numai „gol pe dinăuntru" nu și „gol pe din afară". În sârbă există chiar termenul *prasnoglavac* pentru a vorbi de „prostul satului". Deci porecla *Prasnaglava*, dată domnitorului nostru, n-ar fi însemnat nicidecum Radu *cel Chel* sau *cel Pleşuv*, ci Radu *Prostul*. Porecla pare chiar rezonabilă pentru un tip care a cheltuit energie, a deranjat lume, a risipit bani, numai ca să fie la domnie, ca mai apoi să-și privească dușmanii din vârful unui par.

Și porecla nepotului lui Radu *Prasnaglava*,**Radu** (al III-lea)***cel Frumos*** (1462-1473; 1473-1475, cu intermitențe),fratele lui Vlad Țepes, tot poreclă cu iz ironic este, pentru că Radu îi plăcuse sultanului Mehmed al II-lea, pe când era tânăr ostatic în Turcia.

Lui **Vlad** (al II-lea)***Dracul***(1436-1442; 1443-1447), fiul lui Mircea cel Bătrân și tatăl lui Vlad Țepeș, nu i s-a spus așa pentru că ar fi fost comparat cu *Satana* ori pentru că n-ar fi fost iubit de țară. I s-a spus *Dracul* pentru că a făcut parte dintr-un ordin de cavaleri, fondat de regele Sigismund de Luxemburg, *Ordinul Dragonului*. Vlad era atât de mândru că făcea parte din acest ordin de cavalerie, încât, odată ajuns domn al Țării Românești, a pus să se bată pe monede și să se sculpteze, ca o emblemă a lui, acel dragon. De aici i s-a zis în popor Vlad *Dracul*, adică Vlad *Dragonul*.

La rândul său, **Vlad** (al III-lea) ***Ţepeş***, cunoscut şi cu numele de **Vlad *Drăculea***(sau *Dracula* pentru străini)(1448; 1455-1462; 1476), fiul lui Vlad Dracul, a ajuns „faimos" în istoria românilor datorită metodelor sale brutale de pedepsire: punea să li se taie victimelor nasul, urechile, organele genitale şi limba, ordona deseori ca osândiții să fie jupuiți de piele, fierți, decapitați, orbiți, strangulați, spânzurați, arși, fripți, ciopârțiți, bătuți în cuie, îngropați de vii etc. Însă supliciul favorit era trasul în țeapă. Porecla *Ţepeş* i s-a atribuit de pe urma execuțiilor frecvente. Numele *Vlad Ţepeş* a fost menţionat pentru prima dată într-o cronică valahă din 1550. Turcii îl denumeau *Kazıklı Bey* (Prinţul Ţepeş).

Basarab (al IV-lea) ***cel Tânăr***, zis și *Ţepeluş*(1474-1475; 1478-1480; 1480-1481; 1481-1482), fiul lui Basarab al II-lea, la fel, are porecla de la pedeapsa pe care o aplica, „de a trage în țeapă", imitându-l pe Vlad Țepeș.

Vlad (al IV-lea)***Călugărul***(1482-1495), fiul lui Vlad Dracul şi nepotul lui Mircea cel Bătrân, cu numele de botez Petru, a fost poreclit *Călugărul*, deoarece, așa cum arată un document contemporan, „a fost în tinerețe călugăr, după aceea și preot și egumen în mănăstire. După aceea s-a răspopit și s-a ridicat la domnie și s-a însurat." (Oprea, 2010)

Bogdan (al III-lea) ***cel Orb* (*Chior*)** (1504-1517), fiul lui Ștefan cel Mare și al Doamnei Maria Voichița, i s-a atribuit cunoscuta poreclă de *cel Orbu* abia în sec. al XVII-lea,

datorită lui Grigore Ureche. Până atunci niciun document intern nu consemnează date privitoare la sluţenia lui Bogdan al III-lea, decât cronicele poloneze. Teoria legată de infirmitatea lui Bogdan al III-lea este anulată şi de imaginile sale de pe frescele din bisericile *Sfântul Ilie* din Suceava, *Sfântul Nicolae* din Dorohoi, de la mănăstirea Dobrovăţ sau mănăstirea Putna. Posibil să fi obţinut această infirmitate în urma vreunei bătălii. Grigore Ureche, în letopiseţul său, folosindu-se de informaţii subiective polone, de fapt, face trimitere la descrierea făcută de regele Poloniei care exagerase cu defectul voievodului, pentru a anula logodna cu sora sa, îl numeşte „Bogdan vodă *cel Grozav* şi *Orbu"* (Ureche, 1998, p. 67, 81). În acel moment, în limba română nu exista încă cuvântul de origine turcă *chior* (cu probleme la doar un ochi)şi de aceea a fost poreclit *cel Orb.*

Ştefan (al V-lea) ***Lăcustă*** (1538-1540), nepotul lui Ştefan cel Mare, după fiul său cel mare, Alexandru, a primit porecla chiar de la contemporanii săi, în urma unei calamităţi care a lăsat ţara sa extrem de săracă. Este vorba despre invazia de lăcuste în anul 1539, care a făcut prăpăd în holdele moldovenilor şi nu numai. „În zilele acestui Ştefan-vodă, fosta-au foamete mare şi în Ţara Moldovei şi la unguri, că au venit lăcuste multe, de au mâncat toată roada, pentru aceea l-au poreclit şi i-au zis *Lăcustă* vodă." (Ureche, 1998, p. 105)

Radu Ilie *Haidăul* (1552-1553), fiul lui Radu de la Afumaţi, obţine domnia cu ajutorul Habsburgilor. Pătrunde în Ţara Românească prin Banat cu o armată compusă din tâlhari unguri şi poloni. De aici şi porecla sa de *Haidăul,* adică„căpitan de hoţi", „om fără căpătâi".

Alexandru *Lăpuşneanu*(1552-1561), ale cărui excese şi carnagii au rămas întipărite chiar şi în literatura românească, sub pana lui Costache Negruzzi, a fost numit *Lăpuşneanu*, după mama sa, *Lapuşneanca.* Moldovenii şi-au denumit întotdeauna domnitorii bastarzi după numele mamei. Astfel, Alexandru Vodă, ca şi Petru *Rareş*, cunoscut cu numele după porecla mamei sale, Rareşoaia sau Ioan *Armeanul,* numit aşa după mama sa armeancă, au rămas în istorie cu aceste supranume, ca o rămăşiţă străveche a matriarhatului pe tărâmurile locuite de daci.

Însă oricât vom căuta în colbul istoriei noastre un personaj asemănător voievodului **Ioan** (al III-lea) ***Armeanul***, zis şi **Ioan Vodă *cel Viteaz,*** şi **Ioan Vodă *cel Cumplit*** (1572-1574), fiul bastard al lui Ştefan cel Tânăr, strănepotul lui Ştefan cel Mare, rar vom găsi vreunul.

Ioan Vodă nutrea convingerea că boierii şi clericii sunt responsabili de starea precară a ţării, pentru că îi exploatează pe ţărani şi pentru că ţes numai intrigi.Ioan nu-i lăsa nici pe boieri, nici pe preoţi să abuzeze de roadele muncii ţăranilor, reuşind, în scurt timp, să devină eroul maselor populare. În scurta sa domnie, au fost bătute monezi naţionale de aramă, în loc de aur şi argint, pe care s-a pus prima inscripţie în limba română „Ţeara Moldovei", a crescut autoritatea domnească. Evident, aceste măsuri nu au făcut decât să înteţească ura boierimii şi a clerului contra lui Ioan Vodă, fiind numit *Ioan cel Cumplit* sau *Ioan cel Rău*. Boierii l-au urât din tot sufletul pe domnitor. Şi sentimentul era reciproc. Moartea sa de martir (trupul fără cap a fost legat de patru cămile care, biciuite, îl sfâşie în bucăţi) l-a trecut deopotrivă în istorie şi legende ca Ioan Vodă *cel Viteaz* pentru popor şi Ioan Vodă*cel Cumplit* sau Ioan Vodă *cel Rău* pentru duşmani. (Pârlog, 2009)

Petru (al V-lea) ***Şchiopul*** sau **Petru *cel Tânăr***(1574-1577; 1578-1579; 1582-1591), fiul domnitorului Mircea al III-lea (Miloş), a fost zugrăvit de cronicarul Grigore Ureche ca fiind „domnu blându, ca o matcă fără ac, la judecată dreptu, nebeţiv, necurvar, nelacom, nerăsăpitoriu, putem să-i zicem toate spre izvod le-au ţinut, ca să nu să sminteasscă" (Ureche, 1998, p. 165). A fost un promotor al limbii române, el fiind primul domnitor de la care ne-au rămas documente în limba româna. Porecla de *Şchiopul* i-a fost dată ca urmare a unei boli, care-i provoca dureri mari la un picior, durere ce îl făcea să şchiopăteze uneori. (Graur, 1965, p. 70)

Ioan Nicoară *Potcoavă*, fratele lui Ioan Vodă cel Cumplit, după mamă, a ocupat vremelnic tronul Moldovei (1577). Cea mai mare parte din viaţă şi-a desfăşurat-o, ca ataman al tuturor cazacilor zaporojeni, în Ucraina (Hurmuzaki, 1900, p. XXXIV). Era cunoscut ca Ivan *Pidkova* (Ioan Potcoavă - n.n.). Această poreclă şi-o datorează extraordinarei sale puteri, graţie căreia era în stare să îndoaie sau chiar să rupă în mâini o potcoavă de fier. Un călător străin nota în însemnările sale faptul că Ioan Nicoară „sfărâma fără nici o greutate potcoavele" (Veress, 1930, p. 154).

Petru *Cercel*(1583-1585), fiul domnului muntean Pătraşcu cel Bun şi fratele domnitorului Mihai Viteazul, şi-a petrecut tinerețea în exil. Refugiat în Occident, pentru a căuta sprijin în favoarea pretenţiilor lui la domnie, a stat o vreme la curtea regelui francez Henric al III-lea, curte extrem de rafinată şi luxoasă, unde se ivise moda la bărbaţi de a purta cercei, modă pe care a adoptat-o şi Petru. Porecla *Cercel* venea de la „o perlă pe care o purta agățată de ureche".

Despre **Ştefan *Surdul*** (1591-1592), fiul legitim al lui Ion Vodă cel Viteaz, marile tratate de istorie a românilor ne oferă foarte puţine date. În Ţara Românească, ca voievozi, doar Ştefan Surdul şi Ştefan Cantacuzino au purtat acest prenume. Referitor la porecla sa, cronicarii ne informează că „i-au zis *Surdul* încă de pe când trăia" (Popescu Vornicul, 1963, p. 67), din cauza unor probleme pe care le avea cu auzul.

Alexandru (al III-lea)***cel Rău*** (1592-1593), fiul lui Bogdan Lăpuşneanu, a domnit ca un tiran, tăind o serie de boieri complotişti, asupind rău pe supuşii săi. A introdus o fiscalitate excesivă, pentru că făcuse datorii de până la suma de „zece poveri de aur", de aici i se trage şi porecla de *cel Rău*.

Mihai *Viteazul*, cunoscut şi ca **Mihai *Bravu*** (1593-1600), era fiul lui Pătraşcu cel Bun. I s-a spus *Viteazul* pentru că a avut curajul să înfrunte forţa uriaşă a Imperiului Otoman din acele vremuri, dar şi toate celelalte naţiuni, vremelnic potrivnice din jurul României: ungurii, polonezii, tătarii şi rusii. A reuşit ceea ce nici un alt domnitor român nu izbutise până atunci: unirea celor trei ţări medievale care formează România de astăzi: Ţara Românească, Transilvania şi Moldova. A devenit astfel, pentru generaţiile care l-au urmat, un simbol al luptei pentru independență şi unitate.

Alexandru *Coconul*, domnitor în Muntenia (1623-1627) şi în Moldova (1629-1630), era fiul lui Radu Mihnea. (Iorga, 1932)Miron Costin îl caracteriza „şi de trup şi de hire slabu şi boleacu". În timpul domniei sale în Muntenia, deoarece era foarte tânăr, avea doar 12 ani, ţara a fost condusă de tatăl său, care era în acel moment pe tronul Moldovei (1623-1626) (http://ro.metapedia.org/wiki/Alexandru_Coconul). Porecla se trage de la *cocon* „fiudin clasele sociale înalte; tânăr de neam", având sens ironic.

Papură Vodă, cunoscut şi ca *Ştefăniță Lupu* (1659-1661), fiul domnitorului Vasile Lupu, este numit domnitor la vârsta de numai 16 ani, la insistențele şi rugăminţile tatălui său. Ştefăniță era firav la trup, din cauza îndelungatei detenții la Poarta Otomană, însă avea mintea ageră şi s-a dovedit a fi un bun apărător al intereselor Moldovei, întărind relaţiile cu vecinii, în special cu Muntenia, dezvoltând comerţul şi economia, scutind pe ţărani de biruri. Domnia sa a fost tulburată de domnul Munteniei, Constantin Şerban, de turci şi tătari, care au provocat mari prădăciuni, dar şi de o ciumă, în anul 1660, urmată de o cumplită foamete, provocată de o mare invazie de lăcuste. Foamea era atât de teribilă încât oamenii, nemaiavând hrană, au ajuns să se hrănească cu pâine din coajă de copac şi din papură măcinată. De aici i s-a tras tânărului domnitor porecla de *Papură vodă*. Ştefăniță Vodă s-a stins din viaţă la Tighina, la 29 septembrie 1661, la numai doi ani de domnie. Se crede că boierii ar fi grăbit moartea domnitorului, otrăvindu-l, căci „supărare şi vrăjmăşie făcea boierilor". O „supărare" pricinuise şi spătarului Nicolae Milescu, căruia i-a tăiat nasul, fiindcă se alăturase rivalului său, Gheorghe Ştefan.

Expresia „Țara lui Papură Vodă", intrată în vocabularul colectiv cu secole în urmă, este o expresie actuală şi în prezent, folosită de români pentru a-şi descrie nemulţumirea, pentru a zugrăvi o ţară fără stăpân, o ţară în care legile nu mai sunt respectate, iar expresia „A fi din timpul lu Papură Vodă" are sensul de „a fi de modă veche, a fi ridicul pin vechime".

Porecle au avut nu doar domnitorii noştri, dar şi alte capetele încoronate, cum ar fi: împăratul bizantin Constantin (al V-lea)care era poreclit *Copronimul* sau, mai pe înțeles, Constantin *Cufuritul*; Harald *cel Păduchios,* zis şi *Topor Însângerat,* era în Norvegia; Ivar *fără Oase,* fostă căpetenie daneză, a devenit, spre sfârşitul vieții, Ivar *cel Gras*; *Regele Virgin* era suveran în Portugalia; *Henric*(al IV-lea) *cel Neputincios* - în Castilia;Alfonso (al IV-lea) *cel Bălos* erarege al Leonului; Viseslav *Vârcolacul*, venit pe lume cu „capiţă pe cap" - cneaz al Rusiei; sultanul Selim *cel Beţiv* fusese în sultănie pe la Stambul (Tudor, 2008).

O astfel de colecție a trăsăturilor identitare văzute prin ochii istoriei, dar şi a oamenilor, ne face să tragem concluzia că porecla, ca formulă denominativă individuală, a fost practicată în toate timpurile şi continuă să fie întrebuințată copios. Această caracteristică stă într-o continuitate cu imaginația şi mai ales cu spiritul românesc, pentru care porecla devine o notă de culoare, o înviorare, într-un peisaj tern, anost şi gri.

BIBLIOGRAPHY

1. Bărboi, Constanţa. *Onomastică şi istorie.* Bucureşti, Univers Enciclopedic, 1999.
2. *Despre Lăcustă şi Papură Vodă,* disponibil pe http://hetel.ro/index.php/2011/09/4293/
3. Djuvara, Neagu. *Thocomerius-Negru Vodă, un voivod de origine cumană la începuturile Țării Românești: cum a purces întemeierea primului stat medieval românesc dinainte de "descălecătoare" și până la așezarea Mitropoliei Ungrovlahiei la Argeș: noi interpretări*, București, Editura Humanitas, 2007.
4. Felecan, Daiana. *Pragmatica numelui și a numirii neconvenționale: de la paradigme teoretice la practici discursive.*Cluj-Napoca, Editura Mega, Editura Argonaut, 2014.
5. Firică, Camelia. *Onomastică românească. Probleme teoretice privind categoriile antroponimice: poreclă şi supranume,* în „Studia Romanica et Anglica Zagrabiensia" (SRAZ),Travanj, 2008, nr. 52, p. 215-257.
6. Graur, Alexandru. *Nume de persoane*. Bucureşti. Ed. Ştiinţifică, 1965.
7. Grecov, Iuri. *Surprize şi curiozităţi de tot felul*. Chişinău, Prut Internaţional, 1999.
8. Hurmuzaki, Eudoxiu de. *Documente privitoare la istoria românilor*. Bucureşti, 1900, vol. XI.
9. Iorga, Nicolae. *„Coconul" lui Radu Mihnea şi capuchehaia Curt Celebi*, în „Revista istorică", 1932, XVIII, nr. 4-6, p. 97-102.
10. Krajnik, Monika. *Porecla care te definește*. 2010, disponibil pe https://adevarul.ro/life-style/stil-de-viata/porecla-defineste-1_50ad58aa7c42d5a6639369b9/index.html
11. Lazia, Liliana. *Antroponimie dobrogeană - consideraţii diacronice.* Teză de doctorat. Constanţa, 2002.
12. Oprea, Horia Dumitru. *Vlad Călugărul – porecla,* disponibil pe http://istoriiregasite.wordpress.com/2010/02/24/porecle-vlad-calugarul/
13. Paşca, Ştefan. *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului*. București, 1936.
14. Pârlog Nicu. *Ioan Vodă cel Cumplit – Voievodul de Cremene,* 2009, disponibil pe http://www.descopera.ro/cultura/4060913-ioan-voda-cel-cumplit-voievodul-de-cremene. 20 martie 2009

15. Popandron, Ana. *De unde vin poreclele domnitorilor români?* 17 Martie 2009, disponibil pe http://inarainyday.blogspot.com/2010/08/de-unde-vin-poreclele-domnitorilor.html; http://bucurestiidealtadata.blogspot.com/2010/08/de-unde-vin-poreclele-domnitorilor.html
16. Popescu Vornicul, Radu. *Istoriile domnilor Ţării Româneşti*. Bucureşti, 1963.
17. Tomegea, Petru. *Opinii: Porecla, renumele şi frunza lui Dracula*, 2010, disponibil pe http://www.ziare.com/social/romani/porecla-renumele-si-frunza-lui-dracula-1035133
18. Tudor, Gabriel. *Acei regi magnifici şi poreclele lor ruşinoase*, în „Revista Magazin", 17 octombrie 2008, disponibil pe http://www.revistamagazin.ro/content/view/6557/8/
19. Ureche, Grigore. *Letopiseţul Ţării Moldovei*. Chișinău, Litera, 1998.
20. Veress, Andrei. *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei şi Ţării Româneşti. Acte şi scrisori*. Bucureşti, 1930, vol. II.

FOSTERING NEW BUSINESS ENGLISH TEACHING STRATEGIES: A ROMANIAN ENGLISH CASE STUDY

Violeta Negrea
Assist. Prof., PhD, Academy of Economic Studies, Bucharest

Abstract: The article fosters Business English teaching strategies aiming at leveling off conflicting Romanian meanings developed by the linguistic globalization phenomenon. The case-study makes reference to the students' professional cognition needs and their capacity to communicate accurately and transfer understanding and practices from one language to another under the pressure of their native language globalization. Teaching practice brings forward facts and rates of the phenomenon and suggests strategies to develop understanding of the new meaning and their use by parallel language samples. The findings are based on a relatively small-scale corpus, which makes it essential that closer, similarly qualitative investigations be undertaken with large-scale English and Romanian corpora to determine whether and to what extent the above cases can be considered as mainstream teaching strategies. Our research is driven by the commitment to the improvement of the students' reading and listening comprehension capacity and meaningful language articulation both in Romanian and English as a part of their effective professional training.

Keywords: linguistic globalization, language competencies, cognition development, vocabulary practice, professional training

Linguistic globalization outcomes: new language logical form

The wide, deep and accelerated language interconnectedness has far-reaching implications on cognition process and professional training.

Globalization is the key definition of the current historical epoch, by which traditional nation states have given way to a global market economy and political world orders, leading ultimately to greater overall cultural, language and knowledge homogeneity (Ohmae 1995). Humans use their natural language not only for communication, but also for the enlargement of their knowledge and cognitive powers. Writing and uttering ideas train not only memory, but they also facilitate and enhance reasoning process. (Clark, 1998; Chomsky, 1976) Language acquisition and enculturation[1]create that range of cognitive complexity and reasoning capacity which derive from the conceptual resources of the educated and trained native language. (Bowerman&Levinson, 2001) It is the out-put of the language faculty which plays the role of conjoining information so that thoughts can be associated with expressions and sentences which then generate input for further conceptual language out-put.

[1] The process whereby individuals learn their group's culture through experience, observation and instruction. The term was used by the American anthropologist Melville Herskowits in 1948 in his article *Man and his works: The science of cultural anthropology* In Social forces, vol27, March, issue 3 https://academic.oup.com/sf/article/27/3/317/1991662 *accessed on 8.21.2018*

Figure 1. Language development process

Language, by virtue of its role in producing cycles of new thought-contents, which were not previously available, is the main source of cognitive flexibility and adaptability which makes our species so distinctive. The evolution of language is, in fact, the result of brain evolution, as language is a linguistic laboratory which processes meaning development and change in seeking solutions to innovative problems raised by human brain. Cognitive science research has been exploring the relation between language and thought and suggests explicitly that many language aspects, ranging from word meanings to conventional and novel expressions, reflect enduring conceptual mappings of knowledge and experience from diverse human activity domains. For example, experimental psycholinguistics on metaphor and analogy reveals how structural mapping processes exploit common relations across domains (Gentner et al. 2001: 223-247) and help redesign abstract, often vague aspects of knowledge in terms of concrete, often embodied source domains. Language often reflects aspects of conceptual structure, showing how concepts from different domains are unreflectively, metaphorically contrasted and combined to allow users to make sense of their experience. Carruthers's claim that all domain-general propositional thoughts can be framed by Chomsky's level of linguistic representation, i.e. the language logical form (LF), is pivotal for the applied terminology development, comprehension and learning. (Carruthers, 2002: 657-726) The linguistic level of applied language representation is essentially based on thought which makes sense of the claimed cognitive function of language. The natural language translation in and out of logical form (LF) is the representation over which domain-general inferences are defined. Thus, LF seems to serve as a level of representation for cognition. (Chater, 2002:680) Carruthers also suggests that cross-domain thinking requires translation of domain specific data into common linguistic format which makes LF play the role of cross-domain medium of exchange. Language is the cognitive effective tool which makes possible abstraction of notions and creates new mental entities and unfolds objects of thought, enabling us to "generate entities practically out of nothing." (Bolinger, 1975:251) The development of logic, hence scientific arguments is made possible through propositional debates based on natural language. The formation of a professional community sharing the same language has, therefore, been essential for the progression of human thought through formulation and resolution of conflicting views.(Hampton: 2002:688)

Applied vocabulary comprehension is essentially a core component of the professional knowledge development and its critical transfer. It makes students access their background knowledge, understand and express professional ideas, communicate effectively, and facilitate learning new concepts. Students' word knowledge is strongly linked to their reading comprehension capacity, to their understanding new ideas and concepts, and obviously, to their professional expectations. If students do not adequately and steadily grow their vocabulary knowledge through native and foreign language acquisition, their reading comprehension and their qualified competency will be dramatically affected (Chall & Jacobs, 2003) as language development is a necessary condition for the acquisition of cognitive skills.

Micro-oriented, qualitative investigations are needed to diagnose and master the phenomenon (Dewey, 2007:332-357) and develop large-scale systematic research on the implications of English proliferation: the question of new concepts and meaning development (Widdowson 1994, 2003), effectiveness of the applied language pedagogy (Cook 1999; Parakrama 1995).

Conflicting old and new meaning developments

The development of our research has started from the students' inability to comprehend texts in English and/or transfer knowledge already learnt in their Romanian native language, which makes new concepts work inappropriately for their professional efficiency and effectiveness. The chain process of understanding, knowledge transfer and critical thinking is closely confined to their misunderstanding and misuse of the newly Romanian developed applied vocabulary as a result of language globalization process.

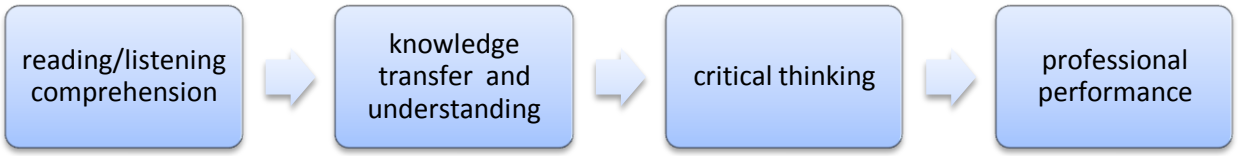

Figure 2. The direct relationship between reading and listening comprehension to professionalism through language development and critical thinking ability

Consequently, applied vocabulary comprehension is essentially a core component of the professional training. It is only the accessibility of their background knowledge through comprehension and communication that facilitate innovative professional ideas. Students' new vocabulary knowledge and understanding are strongly linked to their comprehension capacity, to their critical thinking.

Applied vocabulary training case-study

Our local-sized research has focused on the functional applied vocabulary and it is limited to the qualitative investigation of the phenomenon associated to the first year students in finance and banking. The investigation is confined to the assessment of both English and Romanian language experiences and their consequences in terms of reading comprehension, knowledge transfer and critical thinking training based on translation, as a student-centered language instruction activity. The parallel translation used as a language teaching strategy aims at making the students understand new contextual specific Romanian vocabulary meanings that were added to the original ones that goes hand in hand with:

- developing reading comprehension
- vocabulary knowledge and concepts
- creative improvement of cognition
- accurate knowledge transfer
- development of speaking and writing competencies

The late developments of Romanian language forms and meanings, which were shifted by the globalization mechanism, make the student centered task difficult to carry out due to the misunderstanding and misuse of two noun rată/curs/rate. The DEX-on line entry explains:

rată f. termen convenit de plată.

rată,*rate*, s. f. **1.** Cotă, parte eșalonată care urmează a fi vărsată sau distribuită, la un termen dinainte fixat, în contul unei datorii sau al unei obligații. ◊ Loc. adj. și adv. *În rate* = cu plata eșalonată în tranșe (egale). **2.** (Ec. pol.; în sintagmele) *rata dobânzii* = raportul procentual dintre dobândă și suma împrumutată. *Rată a finanțării interne* = raportul dintre sursele de autofinanțare și valoarea investiției. – Din germ. **Rate.**

Source: https://dexonline.ro/definitie/rata/expandat

The following diagram shows the strong meaning development impact of the English word "rate" on the Romanian word "rată" as a result of language globalization. The Romanian sentence samples illustrate the Romanian language flexibility: the original single meaning of *rată*, (*amount of money paid back regularly*), developed into several additional meanings which were specific for English, not for Romanian. It was the word format that made possible the meanings transfer and development.

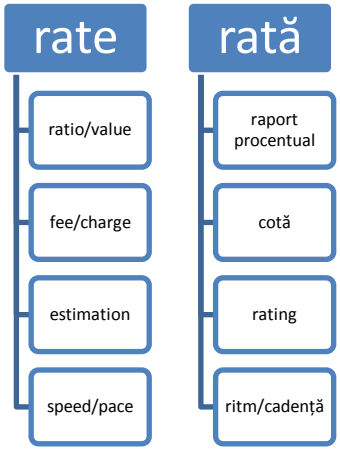

The closing price … is the official referential share *rate*…	Prețul de închidere… reprezintă *cursul/rata/preț* de referință oficial al acțiunilor…
… a high *rate* of interest…	… o *rată* a dobânzii ridicată (*valoare*)
A rate unemployment rise (*pace*)	rată a creșterii șomajului (*ritm*)
The TV has a high *rating*	… postul de televiziune … are un *rating* crescut…(estimare)

The challenge of language instruction that we focused on, was the systematic and consistent translation approach aiming at the development of new reading and listening comprehension and critical thinking in both native and secondary language. It is the teacher responsibility to work intensively on the students' language proficiency reconstruction in terms of their professional domain.

Conclusions

At the end of our analysis, it became clear how challenging it can be for a high school graduate to become fully proficient in applied English and expectedly employed in the professional domain he opted for. The student needs to develop their ability to explore the relation between his native language and thought, ranging from word meanings to conventional and novel expressions, to map new knowledge and experience. He needs to change his learning habits and understand that the language logical form (LF) is pivotal for the applied terminology development, comprehension and learning. (Carruthers, 2002: 657-726) The linguistic level of his professional knowledge is essentially based on thought which makes its form to serve cognition. (Chater, 2002:680) He also needs to become aware of the role played by his domain specific data translation into a common linguistic format as a cross-domain medium of exchange. The development of creative thinking and problem-solving ability is made possible through the development of his natural language and its relationship with the foreign language.

Consequently, the applied language teacher and his student will need to develop adequate techniques and strategies to improve vocabulary comprehension which is a core component of the professional knowledge development and its critical transfer.

BIBLIOGRAPHY

Bolinger, Dwight. 1975 Aspects of language, 2nd ed. New York: Harcourt Brace Jovanovich, Inc.

Harcourt Brace Iovanovich

Bowerman. M.; Levinson, S. eds. (2001) Language acquisition and conceptual development, Cambridge University Press

Chall, J.s. & Jacobs, V. A. (2003) Poor children's fourth-grade slump. American Educator, Spring, American Federation of Teachers

Carruthers, Peter (2002) the Cognitive functions of language In Behavioral and Brain Science Journal, vol. 25

Chater, Nick (2002): Is LF really a linguistic level? In Behavioral and Brain Science s, 25

Chomsky, N (1976) Reflections on language, Temple Smith

Clark, A. (1998) Magic words: How language augments human computation In Language and thought, ed. P. Carruthers & J. Boucher. Cambridge University Press

Cook, V. (1999) Going beyond the native speaker in language teaching. TESOL Quarterly, 33.2

Dewey, Martin (2007) English as a lingua franca and globalization: an interconnected perspective *In* the International Journal of Applied linguistics, vol. 17, no 3, Blackwell Publishing Ltd

Hampton, James (2002) Language's role in enabling abstract, logical thought In Behavioral and Brain Science s, 25:6

Ohmae, K. (1995) The end of the nation state: the rise of the regional economies, New York Free Press

Parakrama, A (1995) De-hegemonizing language standards ondon: MacMillan

Widdowson, H.G. (1994) The ownership of English, TESOL Quarterly, 28.2

Widdowson, H.G. (2003) Defining Issues in English language teaching, Oxford University Press

IDIOMS WITH FRUITS AND VEGETABLES THAT DESCRIBE PEOPLE

Rodica Roman
Assist. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: Fruits and vegetables represent a source of inspiration for numerous idioms in the French language. In this article, we shall consider and classify idioms that are employed to describe or characterize people. In addition, relying on lexicographic sources both in French and in Romanian, we will examine to what extent these French idioms can be found in the Romanian language.

Keywords: idiom, fruits and vegetables, describing people, contrastive analysis

Depuis toujours l'imagination de l'usager de la langue française traduit de façon expressive le contenu de son expérience. Dans la langue française d'aujourd'hui surtout au niveau parlé, populaire et argotique, il existe beaucoup d'expressions basées sur l'observation de la nature. Dans ce qui suit nous nous sommes penchées sur les expressions issues du monde des fruits et des légumes, expressions insolites et amusantes tant sous la forme que sur le fond.

L'intérêt de la langue pour cette source de l'imagination créatrice est justifié, d'une part, par la présence des fruits et des légumes dans la vie quotidienne et, d'autre part, par le grand nombre des propriétés qui leur sont communément attribuées (forme, couleur, consistance).

Notre article propose un inventaire non-exhaustif et une classification des expressions employées pour qualifier une personne sur son aspect physique ou son habillement et pour parler de son caractère, de son intelligence, de sa situation matérielle ou de son comportement. La seconde tâche de notre étude ne consiste pas à traduire toutes les expressions françaises, mais à observer et à noter les transpositions en roumain de ces emplois idiomatiques qui utilisent des noms désignant des fruits et des légumes, parfois les mêmes, parfois d'autres. Nous appuyons notre recherche sur l'analyse des sources lexicographiques de spécialité sur papier et en ligne.

A l'origine de toutes ces expressions il y a une image rapprochant ou identifiant deux réalités éloignées, une première étant en relation avec les fruits et les légumes et une seconde propre aux traits caractéristiques d'une personne. Cette pensée analogique est basée principalement sur la comparaison (ex. *être rouge comme une* ***tomate***[1]) et la métaphore (ex. *tomber dans les* ***pommes***[2]). La métaphore, plus immédiate et plus dynamique que la comparaison, est la forme la plus générale que prennent les expressions. Il existe encore des expressions construites à partir des synonymes expressifs. Ainsi, tout fruit ou légume rond ou

[1] Dans l'expression être rouge comme une **tomate** la couleur assure la cohésion de l'ensemble.

[2] Certaines de ses images métaphoriques sont parfaitement lisibles, mais d'autres aboutissent à une reconcrétisation de l'image par des modifications orthographiques ou des changements de sens intervenus dans l'histoire de l'expression. Tomber dans les **pommes** est une expression ancienne, dont l'origine n'a pas encore été véritablement expliquée. Certains attribuent l'expression à l'écrivain Georges Sand qui a écrit dans l'un de ses ouvrages : être dans les **pommes** cuites pour illustrer un état de fatigue, d'usure. L'expression aurait été reprise ensuite et déformée jusqu'à arriver à l'expression qu'on connaît actuellement. Une autre hypothèse laisserait penser que le mot « pomme » est une déformation du mot « se pâmer », on disait alors « tomber en pâmoison » ou « se pâmer » pour s'évanouir. L'expression serait alors née par analogie entre ces deux termes (http://www.expressio.fr/expressions/tomber-dans-les-pommes.php, consulté le 3.05.2019)

arrondi peut servir à désigner la tête (ex. *rentrer dans le **chou** de quelqu'un*[3], *ramener sa **fraise***[4]). Lorsque cette synonymie est ignorée l'expression est totalement démotivée.

Nous avons choisi de classer les expressions empruntées au monde des fruits et des légumes selon les traits caractéristiques d'une personne : aspect physique, caractère, intelligence, situation matérielle et comportement. A l'intérieur de chaque critère les diverses expressions sont regroupées de manière alphabétique selon le terme d'entrée (fruit ou légume), sans tenant compte de la structure syntaxique de l'expression. Vu que les explications historiques et étymologiques des expressions ne font pas le sujet de notre demarche, elles sont volontairement exclues.

Il y a bien des fruits et des légumes utilisés pour qualifier une personne sur son **aspect physique**. En parlant de la taille, une personne peut être :

***asperge**montée* (très grand et mince)
*bout de **chou*** (petit enfant) / « a fi cât o **nucă** »
*grosse/maigre comme une **échalote*** (petite et maigre)[5]
*un vrai **haricot*** (maigre)
*gros comme une **pastèque*** (être d'une corpulence généreuse) / « gras ca un **pepene** »
*rond comme une **pomme*** (gras, corpulent)
*haut comme trois **pommes*** (être tout petit)
*gros comme un sac de **pomme de terre*** (personne grosse et mal faite).

La caractérisation de l'aspect extérieur d'une personne peut être complétée par les locutions qui évoquent l'habillement :

*aller aux **fraises*** (avoir un pantalon trop court)
*habillé comme un **oignon*** (avec plusieurs couches de vêtements)
*se coucher en **oignons*** (se coucher tout habillé)
*porter un chapeau **melon*** (chapeau en forme d'une démi-sphère).

Les expressions décrivant la tête / le visage d'une personne se rapportent principalement aux yeux, au nez, aux oreilles, à la peau du visage et aux cheveux. La nature synthétique et directe de ces syntagmes crée un effet nouveau et souvent comique. En observant les yeux, le nez et les oreilles, une personne peut avoir :

*les yeux en **amande*** (des yeux effilés, qui rappellent la forme d'une amande) / « ochii **migdalaţi** »
*une belle **fraise** de Plougastel* (bon nez d'ivrogne)
*une figure en casse-**noisettes*** (avoir un nez et un menton qui se rapprochent)
*un nez comme une **patate*** (gros nez)
*le nez en **pomme de terre*** (nez rond et boursouflé) / « nasul ca un **cartof** »
*les oreilles en feuilles de **chou*** (oreilles grandes et décollées)
*les oreilles en **chou-fleur*** (oreilles déformées).

Beaucoup de fruits et de légumes sont utilisés pour évoquer la couleur ou l'aspect de la peau. La valeur humoristique de ces images expressives est faible, elles visant plutôt à informer ou à décrire :

*jaune comme un **citron** / **coing*** (qui a le teint du visage jaune) / « galben ca o **lămâie** / ca o **gutuie** »

---

[3] Rentrer dans le **chou** de quelqu'un signifie « frapper quelqu'un, l'attaquer ». Cette expression tire son origine de l'argot qui utilise le mot « chou » pour désigner des parties du corps humain, soit la tête comme dans « avoir du **chou** », soit l'abdomen comme dans « se taper le **chou** » (http://www.linternaute.fr/expression/langue-francaise/18972/rentrer-dans-le-chou-de-quelqu-un/, consulté le 3.05.2019)

[4] Ramener sa **fraise** signifie « intervenir souvent et de façon injustifiée ». Ici, la « fraise » désigne « la tête », plus précisément « le visage » dans le vocabulaire argotique. En réalité, ramener sa **fraise** a tout simplement le sens de « s'approcher » (http://www.linternaute.fr/expression/langue-francaise/637/ramener-sa-fraise/, consulté le 3.05.2019)

[5] pousser comme une **échalote** se dit d'un enfant qui ne grandit qu'en hauteur

*rouge comme une **cerise*** (rouge de confusion, de plaisir) / « roşu ca **cireaşa** »
*blanc comme une **endive*** (qui a le teint très pâle)
*une peau de **pêche*** (belle peau douce)
*un teint de **pêche*** (teint rose et velouté) / « ten ca de **piersică** »
*rouge comme un **poivron** / une **pomme** / une **tomate*** (qui a le teint du visage rouge) / « roşu ca **mărul** ».

L'aspect ridé du teint est figurément représenté dans les structures :
*ratatiné comme une **patate*** (ridé, vieux) / « zbârcit ca o **smochină** »
*ridé comme une vieille **pomme**.*

Une caractérisation plus plaisante est réalisée dans l'expression :
*avoir du **persil** sous le nez* (avoir de la moustache).

Amusantes et en même temps ironiques sont les expressions utilisées pour décrire la couleur des cheveux ou le manque de ceux-ci:
*poil de **carotte*** (avoir les cheveux roux)
*avoir les cheveux **carotte*** (avoir les cheveux roux)
*ne plus avoir de **persil** sur la crâne* (être chauve)
*ne plus avoir de **cresson** sur le caillou* (être chauve).

Les deux locutions se rapportant à la beauté et à la propreté / saleté doivent figurer elles aussi dans l'inventaire des expressions qui caractérisent une personne sur son aspect physique:
*être **chou*** (se dit d'un enfant qui est beau, mignon, sympatique)
*on pourrait y semer du **persil*** (se dit d'une personne qui a les pieds crasseux).

Dans les sources lexicographiques utilisées les allusions aux aspects de la tête et du visage sont très nombreuses, tandis que celles rapportées aux autres parties du corps, par exemple *jambes en **haricotsverts*** (jambes très maigres et cintrés), sont beaucoup plus rares.

Le locuteur français considère que les vertus des fruits et des légumes constituent une source importante dans la réalisation des images expressives qui lui permet de surprendre le **caractère** d'une personne évoquant les qualités, les défauts et la manière d'être :
*avoir un cœur d'**artichaut*** (être sensible, inconstant en amour)
*avoir la **banane** / la **patate** / la **pêche*** (être en forme)
*avoir la **cerise*** (avoir la guigne, être malchanceux)
*bourré (ou beurré) comme un **coing*** (ivre)
*rond comme une **citrouille** / un **pois** / une **pomme*** (ivre mort)
*avoir la tête comme une **citrouille** / une **pastèque** / une **patate*** (avoir mal à la tête) / « a avea capul greu ca un **bostan** »
*faire **chou** blanc* (ne pas réussir son coup, ne rien gagner, subir un échec) / « a înghiţi **gutuia** »
*mi-chèvre, mi-**chou*** (qui affiche deux attitudes opposées) / « a împăca şi **varza** şi capra »
*être dans les **choux*** (avoir échoué, être laissé pour compte)
*avoir été élevé au jus de **concombre*** (être ou paraître anémique, maladif, mou)
*mi-**figue**, mi-**raisin*** (plaisant d'un côté, mais désagréable de l'autre)
*sucrer les **fraises*** (être agité d'un tremblement nerveux)
*être un **légume*** (quelqu'un qui manque d'énergie) / « a fi o **legumă** »
*avoir le **melon*** (être gonflé d'orgueil)
*avoir du sang de **navet*** (manquer de vigueur, de courage)
*avoir des **navets** dans les mollets* (avoir les jambes flageolantes)
*sang de **navet*** (lâche, mou) / « un **castravete** »
*avoir de l'**oignon*** (avoir de la chance)

en avoir gros sur la ***patate*** (avoir un gros poids sur le cœur qui rend triste) / « a avea un **morcov** »

en avoir ras la ***patate*** (être dégoûté, las)

avoir du ***persil*** *dans les oreilles* (ne rien entendre, avoir les oreilles bouchées)

avoir une ***pistache*** (être ivre)

faire sa ***poire*** (prendre un air important, prétentieux)

avoir des ***pois chiches*** *dans les oreilles* (être sourd)

être dans les ***pommes*** *cuites* (très fatigué, épuisé)

être creux comme un ***radis*** (ignorant, nul) / « un spală-**varză** »

en rester comme une ***tomate*** (être étonné, ébahi).

Pas mal d'expressions renvoient au **niveau d'intelligence** d'une personne, celui étant toujours la cible ironique des commentaires de la voix du peuple :

ne rien avoir dans le ***citron*** */ la* ***citrouille*** */ le* ***chou*** (être bête)

être bête comme ***chou***(être bête) / « a fi prost ca **napul** », « un **cartof** »

être comme un ***cornichon*** *dans son bocal* (niais)

avoir l'air d'un ***cornichon*** *salé* (avoir l'air niais)

être une ***courge*** (être bête) / « cap de **bostan** », « a avea capul ca **dovleacul** »

être une bonne ***poire*** */* ***pomme*** (être naïf)

avoir un ***pois chiche*** *dans la tête* (niais)

savoir distinguer le ***pois chiche*** *du* ***haricot*** (se dit d'une personne perspicace) / « a avea cap nu **dovleac** »

vieille ***noix*** (personne vieille et stupide ; appellation affectueuse)

avoir l'air ***tomate*** (imbécile, bête).

La **situation matérielle** d'une personne n'échappe pas aux représentations ironiques de la phraséologie française construite autour des fruits et des légumes variés. Nous retenons premièrement les expressions qui illustrent les aspects positifs, puis celles qui reflètent les aspects négatifs :

faire ses ***choux*** *gras* (tirer profit)

gagner la ***fève*** (obtenir un avantage, réussir) / « a prinde **bostanul** de coadă »

trouver la ***fève*** *du gâteau* (faire une trouvaille, une découverte avantageuse)

être dans les ***légumes*** (occuper un poste important)

être une grosse[6] ***légume***(personne importante ou influente dans un milieu donné)

*avoir de l'****oseille*** (avoir de l'argent)

*faire de l'****oseille*** (s'enrichir)

garder une ***poire*** *pour la soif* (se reserver quelque chose pour des besoins à venir)

laisser mûrir la ***poire*** (attendre le moment favorable pour obtenir un avantage)

tirer les ***marrons*** *du feu* (tirer profit d'une situation donnée) / « a scoate **castanele** din foc (cu mâna altuia) »

faire quelque chose pour des ***cacahuètes*** (fournir un service pour une somme dérisoire)

tirer une ***carotte*** *à quelqu'un* (extorquer de l'argent par un mensonge, tromper)

jeter ses ***choux*** *gras* (gaspiller)

aller aux ***épinards*** (recevoir l'argent d'une prostituée en qualité de souteneur, vivre sans soucis)

travailler pour des ***haricots*** (travailler pour rien)

gagner son ***persil*** (petite fraude : se disait d'une cuisinière qui déclarait à ses maîtres un faux prix sur ce qu'elle avait acheté)

[6] Jusqu'au XVIIIe siècle légume était un nom féminin ; il est resté au féminin dans cette expression (TLFi)

plier son profit dans une feuille de ***persil*** (les affaires ont mal marché) / « a ajunge la **pepeni** »

il pleut (il grèle) toujours sur le ***persil*** (le malheur poursuit toujours les pauvres)

rendre ***pois*** *pour* ***fèves*** (ne pas rendre l'équivalent de ce que l'on a reçu) / « a da pe **mere** ce iei pe **pere** »

travailler pour des ***prunes*** (travailler pour rien)

ne pas avoir un ***radis*** (être dépourvu d'argent).

Les expressions concernants la **caractérisation comportamentale** d'une personne sont ingénieuses et spirituelles et en même temps amusantes et ironiques :

marcher à la ***carotte*** (n'agir que par l'appât d'une récompense)

se faire la ***cerise*** (s'en aller, fuir)

se péter la ***cerise*** (tomber, échouer)

presser quelqu'un comme un ***citron*** *ou presser le* ***citron*** (exploiter quelqu'un) / « a stoarce pe cineva ca pe o **lămâie** »

appuyer sur le ***champignon*** (accélerer en actionnant la pédale d'un véhicule)

donner une ***châtaigne*** */ un* ***marron*** (donner un coup de poing) / « a da o **castană** »

se prendre le ***chou*** (se soucier)

rentrer dans le ***chou*** (attaquer, se jeter sur quelqu'un pour le frapper) / « a bate **măr** pe cineva », « a freca cuiva **ridichea** »

aller planter ses ***choux*** (se retirer à la campagne)

accommoder, beurrer les ***épinards*** (améliorer une situation)

compter les ***fèves*** (faire des choses sans importance, attendre) / « a tăia **frunze** la câini »

ramener sa ***fraise*** (intervenir souvent et de façon injustifiée)

courir sur le ***haricot*** *de quelqu'un* (exaspérer, agacer quelqu'un) / « *a freca* ***bostanul*** »

s'occuper de ses ***oignons*** (se mêler de ses propres affaires)

apporter des ***oranges*** *à quelqu'un* (rendre visite à quelqu'un en prison ou à l'hôpital)

*presser l'****orange*** *et jeter l'écorce* (se servir malhonnêtement de quelqu'un, l'exploiter)

parler avec une ***patate*** *chaude dans la bouche* (marmonner, mâchonner ses mots) / « vorbește de parcă ar avea **prune** în gură »

se fendre la ***pêche****/ la* ***poire*** (s'amuser, rire aux éclats) / « a rânji **fasolea** »

couper la ***poire*** *en deux* (partager équitablement)

se prendre pour la queue d'une ***poire*** (se croire important) / « crede că a pus coada la **prună** »

faire le ***poireau*** (attendre longuement quelqu'un)

tomber dans les ***pommes*** (s'évanouir)

manger les ***raisins*** *et laisser les pépins* (tirer profit du meilleur en délaissant le dérisoire)

raconter des ***salades*** (raconter des mensonges) / « a vinde **castraveți** »

se manier, se dégrouiller la ***tomate*** (se dépêcher)

envoyer des ***tomates*** *pourries à quelqu'un* (conspuer).

Dans notre démarche les expressions idiomatiques sont soumises premièrement à une interprétation au sein de la même langue, puis à une transposition en roumain. Définir ou paraphraser une expression s'apparente à une activité de traduction. La vision du réel varie selon la région et l'époque, la règle valant pour tous les usagers de la langue française y compris pour ceux qui vivent le français au quotidien. L'usager qui ne connait pas l'expression essaiera de trouver le sens à partir de la traduction littérale de l'expression. Cette traduction mot-à-mot pourrait en fait modifier le sens ou mener l'usager à un sens non plausible.

La tranposition des expressions vers le roumain nous a permis de constater qu'il y a deux types d'expressions : celles qui ont des syntagmes correspondants dans le roumain et celles dont la structure fermée est difficilement demontée.

En ce qui concerne le premier cas, nous remarquons que, sans perdre le sens de l'expression française, le locuteur roumain a deux possibilités de les traduire :

- il peut employer une interprétation littérale qui présente la même forme et le même sens que l'expression française :

*jaune comme un **citron/coing*** (qui a le teint du visage jaune) / « galben ca o **lămâie**, ca o **gutuie** »

*rouge comme une **cerise*** (rouge de confusion, de plaisir) / « roşu ca o **cireaşă**»

*gros comme une **pastèque*** (être d'une corpulence généreuse) / « gras ca un **pepene** »

*être un **légume*** (quelqu'un qui manque d'énergie) / « a fi o **legumă** »

- il utilise une tournure équivalente qui peut contenir ou non un nom désignant un fruit ou un légume :

*ratatiné comme une **patate*** (ridé) / « zbârcit ca o **smochină** »

*parler avec une **patate** chaude dans la bouche* (marmonner, mâchonner ses mots) / « vorbeşte de parcă ar avea **prune** în gură »

*rond comme une **pomme*** (ivre mort) / « beat criţă »

*garder une **poire** pour la soif* (se reserver quelque chose pour des besoins à venir) / « a-şi păstra câte ceva pentru zile negre ».

Le traducteur doit tenir compte que, au cas où l'expression serait utilisée contextuellement, il doit faire attention à deux facteurs, la fréquence et le registre de langue. Par exemple, *être une **courge*** est traduite par « *cap de **bostan*** » ou « a avea capul ca **dovleacul**», mais plus fréquents sont les emplois « *cap sec* » ou « *a fi prost ca noaptea* ». Il convient également que le traducteur prenne en considération le niveau de langue qui existe dans le texte / le contexte donné et qu'il vérifie si la langue cible accepte les équivalents appartenant au même registre.

Au cas où à l'expression française ne correspond aucune expression roumaine, la solution adoptée consiste à remplacer l'expression par une tournure synonyme non idiomatique. Dans ce cas la nature métaphorique, la valeur affective, les signes révélateurs de l'identité culturelle française ou francophone ne sont pas maintenus (ex. *aller planter ses **choux*** / « a se retrage la ţară » ; *couper la **poire** en deux* / « a împărţi şi bucuriile şi necazurile », « a împărţi frăţeşte » ; *tomber dans les **pommes*** / « a leşina ».

Conclusions

Certains fruits et certains légumes constituent une source importante dans la construction des expressions idiomatiques qui caractérisent les personnes (***pomme***, ***cerise***, ***chou***, ***persil***), d'autres sont moins utilisés (***raisin***, ***coing***, ***salade***, ***courge***), tandis que d'autres ne sont pas du tout valorisés dans ce sens (***myrtille***, ***abricot***, ***aubergine***, ***panais***).

Les tournures idiomatiques comportant un nom de fruit ou de légume sont assez souvent des métaphores à connotation péjorative (*être une bonne **poire**, avoir la **cerise***).

Les expressions idiomatiques ont des niveaux différents de transparence, c'est-à-dire que certaines expressions sont facilement décodifiées (*avoir les oreilles en feuilles de **chou**, jaunecomme un **citron***), tandis que d'autres sont totalement opaques par rapport aux données actuelles de la langue (*êtredans les **pommes** cuites, avoir de l'**oseille***).

Même s'il s'agit de traduire les expressions appartenant à deux systèmes linguistiques très proches, le français et le roumain, nous avons saisi la difficulté de transposer certaines expressions en roumain à cause de l'ancrage profond que les emplois métaphoriques ont dans la culture française ou francophone.

BIBLIOGRAPHY

Amerlinck, Julie, *Phraséologie potagère - Les noms de légumes dans les expressions françaises contemporaines*, Louvain-la-Neuve, Peeters, 2006.

Ashraf, Mahtab; Miannay, Denis, *Dictionnaire des expressions idiomatiques française*, Paris, Le Livre de Poche, 1995.

Bernet, Charles, Rézeau, Pierre, *Dictionnaire du français parlé. Le monde des expressions familières*, Paris, Seuil, 1989.

DEX : Dicţionarul explicativ al limbii române, Bucureşti, Univers Enciclopedic, 1998.

DEX : Dicţionarul explicativ al limbii române, https://dexonline.ro

Duneton, Claude, *La Puce à l'oreille. Anthologie des expressions populaires avec leur origine*, Paris, Balland,1985.

Gorunescu, Elena, *Dicţionar frazeologic francez-român/român-francez*, Bucureşti, Teora, 1993.

Le Nouveau Petit Robert. Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française, Texte remanié et amplifié sous la direction de J. Rey-Debove et A. Rey, Paris, 2008.

Negreanu, Aristiţa, *Dicţionar de expresii Francez-Român*, Bucureşti, Humanitas, 1992.

TLFi : Trésor de la langue Française informatisé, http://www.atilf.fr/tlfi

https://dictionnaire.reverso.net/francais-definition/ (consulté le 2.05.2019)

http://www.expressio.fr/expressions (consulté le 3.05.2019)

http://www.linternaute.fr/expression/langue-francaise (consulté le 3.05.2019)

http://www.leblogadupdup.org/2009/10/01/legumes-et-fruits-en-paroles-2/ (consulté le 5.05.2019)

SEXTIL PUŞCARIU. THE LINGUISTIC UNITY AT THE ROMANIANS

Monica Ghiţă (Stoica)
PhD Student, University of Bucharest

Abstract: At the first International Congress of Linguists in The Hague in 1928, the governments of the civilized states were asked to start developing National Linguistic Atlases in order to create a Worldwide Language Map. In Romania, the works for the realization of the Romanian linguistic atlas had begun since the establishment in Cluj in 1919 by the linguist Sextil Puşcariu of the Romanian Language Museum. Article "Sextil Puşcariu. The linguistic unity at the Romanians" highlights the methods used in the research and the difficulties encountered on the field for the realization of the Romanian linguistic atlas, but also the particularities of the Romanian linguistic research resulting from the study of the manuscripts of the conferences held at Radio Romania by the linguist Sextil Puşcariu between 1932-1937.

Keywords:linguistic atlas, questionnaire, linguistics, radio manuscripts, Sextil Puşcariu.

Introducere

Apariţia radioului public în România, la 1 noiembrie 1928, a însemnat deschiderea căii spre comunicare, cunoaştere, educare şi divertisment la nivel naţional. De la microfonul Radiodifuziunii Române au răsunat, în perioada interbelică, cele mai importante voci ale culturii şi ştiinţei din România. Una dintre vocile auzite la radio a fost şi cea a lui Sextil Puşcariu[1] care, în anii '30 ai secolului trecut, a susţinut mai multe conferinţe pe teme cultural-lingvistice între care se remarcă *Hărţile graiului*[2], conferinţă susţinută în 1932 şi *Atlasul linguistic român*[3], în 1937. Prin aceste două conferinţe existente în Arhiva Scrisă a Societăţii Române de Radiodifuziune[4], Sextil Puşcariu a dezvăluit publicului ascultător modalităţile de realizare a *Atlasului lingvistic român*, dar şi dificultăţile întâmpinate pe parcursul cercetării în teren.

Secolul al XIX-lea, remarca Sextil Puşcariu, a fost dominat în lingvistică de metoda istorică, fapt ce a dus la studierea evoluţiei limbilor şi a raporturilor "de înrudire între diferite familii şi grupuri de limbi", iar metodei istorice i s-au datorat "operele fundamentale şi marile descoperiri pe teren lingvistic din veacul trecut" (sec. al XIX-lea – n.n.).

Acest fapt a dus la decizia luată cu prilejul primului *Congres Internaţional al Lingviştilor* de la Haga, din 1928, de a solicita guvernelor statelor civilizate să înceapă să elaboreze *Atlase lingvistice naţionale* din care să se alcătuiască *Mapa mondială a limbilor vorbite în zilele noastre*"[5].

---

[1]Sextil Puşcariu (1877-1948), lingvist, filolog, prof. univ. la Cluj-Napoca, membru al Academiei Române. S-a remarcat ca fondator al *Muzeului Limbii Române* din Cluj, în 1919, instituţie ce poartă astăzi numele de *Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară „Sextil Puşcariu",* dar şi ca fondator şi coordonator al revistei *Dacoromania*. Între lucrările sale de o mare valoare ştiinţifică, la loc de cinste se situează iniţierea şi coordonarea *Atlasului lingvistic român*.

[2]PUŞCARIU, Sextil.*Hărţile graiului*, conferinţă din 02 dec.,1932. În: Arhiva S.R.R., dosar nr. 11/1932, 10 file dactilo.

[3]PUŞCARIU, Sextil.*Atlasul linguistic român*, în emisiuneaUniversitatea Radio, din 27 mai, 1937. În: Arhiva S.R.R.,dosar nr. 9/1937, 6 file dactilo., cu iscălitura de identificare a autorului.

[4] În note figurează cu prescurtarea: Arhiva S.R.R.

[5] PUŞCARIU, Sextil.*Hărţile graiului*,. În *Op. cit.*, fila 1.

În privinţa începerii pregătirilor pentru realizarea *Atlasului lingvistic român*, Sextil Puşcariu atragea atenţia că lingviştii români au fost cu un pas înaintea deciziei luate la Congresul Internaţional al Lingviştilor de la Haga. La noi, demersurile au început de la momentul înfiinţării *Muzeului Limbii Române*[6]din Cluj în 1919, instituţie sub ale cărei auspicii avea să se realizeze, mai târziu, *Atlasul lingvistic român* sub îndrumarea lui Sextin Puşcariu.

***Atlasul Lingvistic român*. Metode folosite în cercetare.**

Având ca model *Atlasul lingvistic al Franţei* şi metodele de cercetare elaborate la sfârşitul secolului al XIX-lea de lingvistul francez Jules Gilliéron[7], Sextil Puşcariu a analizat posibilitatea de a realiza "o hartă a graiului" şi în România. Prin "hartă a graiului" se înţelegea o proiectare pe hărţi a cuvintelor unei limbi "cu toate variaţiunile lor de pronunţare, cu sensurile lor, deosebindu-se de la regiune la regiune, cu nenumăratele modificări pe care le suferă când se unesc cu alte cuvinte spre a alcătui o frază"[8].

În teorie, realizarea unei hărţi a graiului era posibilă şi uşor realizabilă, fapt constatat de Sextil Puşcariu. Metodele de cercetare aplicabile realizării unui astfel de demers ştiinţific erau aproape matematice: "Se alcătuieşte un chestionar cuprinzând un număr de cuvinte şi de fraze caracteristice. Cu acest chestionar se duce un anchetator într-un număr de localităţi răspândite pe tot teritoriul unei limbi şi însemnează cât mai exact răspunsurile primite. Răspunsurile obţinute pentru fiecare chestiune se însemnează pe câte o hartă, în dreptul fiecărei localităţi cercetate"[9].

"Pe tot teritoriul unei limbi" însemna în ţara acesteia şi oriunde se vorbea respectiva limba, în cazul nostru, româna.

Pentru demararea cercetării, două lucruri erau fundamentale: chestionarul şi echipa de specialişti. Chestionarul românesc nu trebuia să difere foarte mult de chestionarele celorlalte ţări romanice, deoarece "atlasul nostru trebuia să fie o întregire a marelui *Atlas romanic*, dar care trebuia, înainte de toate să ţină seama de împrejurările speciale de la noi. O simplă traducere în româneşte a chestionarului francez sau italian şi o imitare a metodelor adoptate în Apus n-ar fi dat, desigur, rezultatele dorite"[10].

Pentru realizarea anchetelor lingvistice, *Muzeul Limbii Române* i-a trimis în teren pe cei mai buni specialişti: profesorii Sever Pop[11] şi Emil Petrovici[12], ambii cu studii la Paris. Sever Pop era conferenţiar la Universitatea din Cluj, iar Emil Petrovici, profesor la aceeaşi Universitate. Dacă Emil Petrovici era un reputat specialist în fonetică experimentală, Sever Pop se specializase în geografie lingvistică, la Paris, chiar sub îndrumarea lui Jules Gilliéron şi i-a însoţit "în anchetele lor pe teren în diferite ţări romanice pe cei ce pregătesc Atlasele lingvistice ale Italiei, Elveţiei şi Cataloniei"[13].

Cu doi specialişti de prim rang, *Muzeul Limbii Române* începea cea mai amplă cercetare în teren al cărei scop era să dea imaginea limbii române pe teritoriul României şi dincolo de graniţe, în zonele locuite de români.

---

[6]Instituţie fondată în 1919 şi condusă de lingvistul Sextil Puşcariu. Din 1949 devine *Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară* din Cluj-Napoca, iar din 1990, i-a fot atribuit şi numele ctitorului său, devenind *Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară „Sextil Puşcariu",* denumire sub care funcţionezaă şi în prezent.

[7]Lingvist şi dialectolog elveţiano-francez (1854-1926), creatorul *geografiei lingvistice* ca disciplină. Aproape jumătate de secol a predat dialoectologie la Paris. Lucrarea sa de referinţă rămâne *Atlasul Lingvistic al Franţei* publicat între 1902-1910.

[8] PUŞCARIU, Sextil.*Hărţile graiului*,. În *Op. cit.*, fila 1.

[9]*Ibidem.*

[10]*Ibidem*, fila 3.

[11] Din 2012, membru post-mortem al Academiei Române.

[12] Membru titular al Academiei Române din 1948.

[13] PUŞCARIU, Sextil.*Hărţile graiului*,. În *Op. cit.*, fila 2.

Un principiu de bază al şcolii lui Jules Gilliéron era ca un singur anchetator "să cutreire cu acelaşi chestionar toată ţara". Pentru numărul întrebărilor chestionarului românesc şi al satelor ce urmau să facă obiectul cercetării, acest lucru era aproape imposibil de realizat. Ar fi necesitat foarte mult timp şi resurse, iar cei doi cercetători români aflaţi în teren făceau toată munca de cercetare, voluntar.

Astfel, lingviştii români au conceput o anchetă dublă, bazată pe două chestionare diferite, în locuri diferite. Pentru a obţine "un fel de fotografie instantanee a graiului uzual", echipa de lingvişti coordonată de Sextil Puşcariu a conceput "un chestionar normal" alcătuit din 2200 de întrebări referitoare la cele mai uzuale cuvinte ale limbii şi "un chestionar dezvoltat" cuprinzând 4800 de întrebări "referitoare la toate aspectele vieţii".

Chestionarul normal i-a fost încredinţat lui Sever Pop. Acesta avea de cutreierat 300 de sate, iar comunele, cu satele aferente, erau situate la distanţe de 30-40 de kilometri una faţă de cealaltă.

Chestionarul dezvoltat i-a revenit lui Emil Petrovici. Acesta avea de efectuat anchete în 80 de sate, altele decât cele atribuite lui Sever Pop. Distanţa dintre localităţile cercetate era mult mai mare, de 100 de kilometri. "Chestionarul dezvoltat" urmărea cuvinte mai puţin uzuale, diferiţi termeni tehnici, anumite construcţii gramaticale, iar pentru răspunsuri erau vizate persoane de sexe şi vârste diferite şi de diferite condiţii sociale. Lingviştii români au ales această metodă de cercetare cu două chestionare, în paralel, pentru ca anchetele să nu dureze foarte mulţi ani şi să se completeze una pe cealaltă.

Inspiraţi de cercetătorii italieni şi elveţieni, cercetătorii români au dat o importanţă deosebită datelor etnografice şi folclorice şi au folosit în teren aparatul de fotografiat. Pe lângă acesta, cercetarea românească a introdus şi aparatul de filmat, aşa încât particularităţile cercetării noastre au fost ancheta dublă şi aparatul de filmat, folosit ca suport de lucru. Acesta din urmă le-a fost de mare ajutor cercetătorilor, ei reuşind să redea perfect, prin film, ceea ce nu se putea reda în cuvinte: "Astfel avem filme pentru *a meliţa, a prinde un roi, a scărmăna lâna* etc"[14].

Chiar şi cu aceste două elemente specifice cercetării româneşti, în cazul României, situaţia din teren avea să creeze o serie de dificultăţi cercetătorilor.

Dificultăţile întâmpinate în realizarea *Atlasului lingvistic român*

Deşi, în teorie, realizarea unui atlas lingvistical României nu părea deloc complicată pentru specialişti, în practică, un astfel de demers ştiinţific s-a dovedit a fi o activitate laborioasă şi cu multe dificultăţi întâmpinate pe parcursul anchetelor. Ceea ce în alte ţări a fost uşor de aplicat în cercetarea din teren, în România s-a dovedit a fi aproape imposibil de pus în practică.

În ţări precum Franţa şi Italia deosebirile între dialecte erau foarte mari, încât cercetătorilor aflaţi în teren le-a fost la îndemână să completeze chestionarele şi să obţină răspunsuri la întrebările formulate. Sextil Puşcariu avea să remarce că, din cauza deosebirilor dialectale, în Italia, un napolitan nu se putea înţelege, în dialect, cu un veneţian. Acelaşi lucru se întâmpla şi în Franţa, unde dialectele erau diferite între ele, dar şi faţă de limba literară.

În aceste condiţii, cercetătorii francezi şi italieni aveau o principală misiune în realizarea anchetelor: să caute subiecţi care cunoşteau şi dialectul, şi limba literară "şi să-i pună să traducă în dialect cuvântul sau fraza rostită de anchetator în franceza sau italiana literară. La noi, în România, deosebirile între dialecte şi ale acestora faţă de limba literară sunt prea mici, încât să fie posibil acest fel de anchetare."[15]

[14] PUŞCARIU, Sextil.*Hărţile graiului*,. În *Op. cit.*, fila 7.
[15] *Ibidem,* fila 3.

Spre deosebire de lucrările lingvistice din ţările menţionate, în România anchetele se desfăşurau exclusiv în mediul rural "ceea ce răspunde unei voinţe precise de a culege mărturii lingvistice neinfluenţate de limba literară"[16].

Pentru a evidenţia că, ceea ce s-a aplicat anchetelor realizate în alte ţări, nu se putea aplica în ancheta lingvistică românească, Sextil Puşcariu a dat ca exemplu substantivul "braţ". Dacă cercetătorul Sever Pop, responsabil de "chestionarul normal", ar fi întrebat cum se spune, regional, la "braţ", pe tot cuprinsul României răspunsul ar fi fost acelaşi: "braţ". Întrebând indirect, adică arătând spre respectiva parte a corpului, fără să o numească, în aproape toate cele 200 de localităţi anchetate răspunsul a fost "mână". S-a constatat că oamenii de la sate îl foloseau pe "braţ" doar în locuţiuni precum "ia copilul în braţe" sau "un braţ de fân".

Prin urmare, dacă şi la noi s-ar fi utilizat în anchetă metoda directă, ca în Franţa şi Italia, întrebarea n-ar fi făcut decât să sugereze răspunsul. "Braţ" exista în limbă, era cunoscut în punctele anchetate, dar întrebuinţat cu alt înţeles. Astfel, harta alcătuită pe baza întrebărilor directe ar fi dat o imagine falsă despre înţelesul cuvântului "braţ".

Au fost şi cuvinte care au dat rezultate neaşteptate din punct de vedere geografic, aşa încât, ceea ce părea nesemnificativ, a schimbat cursul anchetei. Un exemplu în acest sens este substantivul "nas". În ancheta din "chestionarul normal", ce viza cuvintele uzuale, s-a crezut că "nas" este cunoscut pretutindeni şi nu prezintă interes pentru anchetă, însă a produs o reală surpriză. Într-o zonă întinsă din nordul Transilvaniei s-a constatat că "nari", vechea formă de plural pentru "nară", era folosită în loc de "nas".

Alte dificultăţi întâmpinate în timpul anchetelor au fost legate de dorinţa unor intelectuali de a fi elevaţi în exprimare sau a unor ţărani de a vorbi ca la oraş. Intelectualii satelor (preoţi, învăţători etc) încurcau uneori anchetele, încercând să-i corecteze pe ţăranii intervievaţi: "Şi mai grav e că intelectualii satelor se amestecă în anchetă şi dintr-un sentiment de fals patriotism local vor să îndrepte "greşelile" ţăranului, găsind că nu vorbeşte destul de frumos"[17].

Cercetătorii aflaţi în teren aveau grijă să nu-şi obosească subiecţii în timpul anchetelor. Ţăranii nu erau obişnuiţi să răspundă cu orele la mii de întrebări şi, din când în când, se impuneau pauze în care aceştia îşi aprindeau pipa sau beau câte un pahar cu vin. Au existat şi situaţii în care intervenea plictiseala sau indiferenţa faţă de anchetă pentru cel intervievat. Pe parcursul cercetărilor, profesorului Sever Pop i s-a întâmplat să ducă rapid ancheta până la întrebarea cu numărul 400, moment în care "subiectul şi-a aprins pipa pe care n-a mai fost chip să i-o scoată din gură. Atunci a trebuit să arunce tot materialul cules şi să caute alt subiect, care nu altera sunetele din pricina pipei strânse între dinţi"[18].

Extrem de importat pentru obţinerea unor rezultate foarte bune pe parcursul cercetării era ca subiecţii aleşi să aibă o dicţie foarte bună, pentru ca sunetele să nu fie alterate de o pronunţie defectuoasă. La fel de important era ca aceştia să nu încerce să vorbească "ca la oraş", ci aşa cum vorbeau dintotdeauna.

Un alt element de dificultate în realizarea cercetării a fost suspiciunea afişată de autorităţile locale. Acestea se temeau că, sub pretextul anchetelor lingvistice, se făcea, de fapt, un control al activităţii lor.

Concluzii.

[16] CUGNO, Federica. „Legături între *Atlante linguistico italiano* şi *Atlasul lingvistic român*", p. 3 [online], [accesat la: 30.04.2019]. Disponibil la www.diacronia.ro/indexing/details/A13524/pdf

[17] PUŞCARIU, Sextil.*Hărţile graiului*,. În *Op. cit.*, fila 8.
[18] *Ibidem*, fila 9.

Din analiza conferinţelor radiofonice ale lui Sextil Puşcariu se poate concluziona că realizarea *Atlasului lingvisticromân* a fost foarte dificilă, deoarece deosebirile dintre dialecte şi ale acestora faţă de limba literară erau atât de mici, încât au îngreunat foarte mult ancheta cercetătorilor români.

Deşi a ţinut cont de cercetările întreprinse în celelalte ţări romanice, cercetarea românească a avut două particularităţi distincte: ancheta dublă şi aparatul de filmat folosit ca suport de lucru.

Hărţile lingvistice realizate au dat imaginea unitară a limbii române, atât în România, cât şi în teritoriile din afara ţării locuite de români, au oferit date etnografice şi folclorice preţioase, dar şi deducţii de natură istorică în privinţa anumitor cuvinte.

Cercetarea pentru realizarea *Atlasului lingvisticromân* s-a desfăşurat între 1930 şi 1937, timp în care s-au obţinut peste un milion de răspunsuri primite în cele 380 de localităţi cercetate. Prin *Atlasul lingvisticromân,* cercetătorii de la *Muzeul Limbii Române* din Cluj, coordonaţi de lingvistul Sextil Puşcariu, au demonstrat, în anii ’30 ai secolului trecut, că românii vorbeau aceeaşi limbă în toate teritoriile locuite de ei şi care le aparţineau şi că unitatea de limbă şi de neam a rămas neclintită, indiferent de ocupaţiile străine care au încercat acapararea teritoriilor româneşti şi asimilarea populaţiei băştinaşe până la Marea Unire din 1918.

Pentru a sublinia unitatea lingvistică la români, Sextil Puşcariu îşi încheia, în 1937, conferinţa radiofonică *Atlasul linguistic român* cu următoarea frază: “Pentru dezvoltarea limbii române, Carpaţii, pe culmile cărora trecea graniţa nefirească politică, erau, pur şi simplu, inexistenţi: poporul român a fost unul şi acelaşi pretutindeni înainte de Unirea de la 1918, precum va fi în toate veacurile de aici înainte”[19].

BIBLIOGRAPHY

Documente de arhivă

PUŞCARIU, Sextil.*Hărţile graiului*, conferinţă din 02 dec.,1932. În: Arhiva S.R.R., dosar nr. 11/1932, 10 file dactilo.

PUŞCARIU, Sextil.*Atlasul linguistic român*, în emisiunea*Universitatea Radio,* din 27 mai, 1937. În: Arhiva S.R.R.,dosar nr. 9/1937, 6 file dactilo., cu iscălitura de identificare a autorului.

Bibliografie online

Arhivele SRR. În Societatea Română de Radiodifuziune [online], [accesat la:03.05.2019]. Disponibil la http://www.srr.ro

CUGNO, Federica. „Legături între *Atlante linguistico italiano* şi *Atlasul lingvistic român*”, 8 p. [online], [accesat la: 30.04.2019]. Disponibil la ww.diacronia.ro/indexing/details/A13524/pdf

[19] PUŞCARIU, Sextil.*Atlasul linguistic român*,. În *Op. cit*, fila 6.

ASPECTS OF THE COLLOCATIONAL STRUCTURE. THE VERB *A LUA* AND THE VERB *TO TAKE*

Anamaria Preda, Vlad Preda
Assoc. Prof., PhD, Lecturer, PhD, University of Craiova

Abstract: The verb a lua and its English correspondent to take function as support verbs in numerous collocations. We have examined and presented their collocational structure, at the same time identifying common aspects as well as specific ones.

Keywords: a lua, to take, collocation, support verb, collocational structure

1.1. Cele două verbe, *a lua* din română şi *to take* din engleză, sunt polisemantice. Frecvenţa ridicată în uzul vorbitorilor celor două limbi este direct proporţională, în mod evident, cu numărul impresionant al colocaţiilor acestor verbe (în *MDA* sunt înregistrate 382 de colocaţii).

1.2. Multe dintre colocaţiile verbului *a lua* se comportă locuţional, având disponibilităţi combinatorii şi realizând structuri sintactice aidoma unui verb. De menţionat faptul că actanţii nu sunt ai verbului *a lua*, ci ai locuţiunii şi, tot astfel, rolurile tematice sunt atribuite de locuţiune, nu de verb: *A luat parte la festivitatea de premiere., Luase partea unora împotriva celorlalţi., Au luat la cunoştinţă opiniile exprimate de adversari.*

Şi combinaţiile de tip locuţional ale lui *to take* au actanţi şi roluri tematice proprii: *She takes care of me., He took them prisoners., Ben took her out on a date., You don't have to take it for granted., They took us to court last year.*

2.1. Originea primar tranzitivă a verbului *a lua* se manifestă la nivelul structurii celor mai multe dintre colocaţiile acestuia. Poziţia complementului direct e ocupată de un component nominal, care nu are însă funcţia de complement direct. Când combinaţia dobândeşte regim global, componentul nominal îşi pierde capacitatea flexionară şi, uneori, semnificaţia proprie: *a lua act* (**a lua un act, a lua actul*), *a lua parte la ceva* (**a lua partea la ceva, *a lua o parte la ceva*), *a lua foc* (**a lua un foc*), *a lua cuvântul* (**a lua cuvintele*), *a lua sfârşit* (**a lua sfârşitul*)ş.a.

2.2. În română, seria combinaţiilor verbului cu substantive (*a lua parte, ~ loc, ~ foc, ~ naştere, ~ exemplu, ~ aspectul / înfăţişarea, ~ fiinţă, ~ naştere, ~ sfârşit, ~ pauză, ~ masa, ~ vacanţă, ~ examenul, ~ partea cuiva, ~ cuvântul, ~ aer, ~ altă vorbă, ~ iniţiativa, ~ meditaţii, ~ o notă bună / rea, ~ împrumut, ~ ţeapă, ~ lumină* ş.a.) şi cu grupuri prepoziţionale simple (*a lua la întrebări, ~ în calcul, ~ în considerare, ~ în primire, ~ la bătaie, ~ la cunoştinţă, ~ în derâdere, ~ în glumă, ~ la ochi, ~ peste picior, ~ prin surprindere, ~ la rost, ~ cu împrumut, ~ pe datorie, ~ la dans / la joc, ~ în gazdă, ~ în seamă* ş.a.)sau complexe (*a-şi lua inima în dinţi, ~ picioarele la spinare, ~ cu mâinile de cap, ~ puşca la ochi, a i se lua o piatră de pe inimă* ş.a.)este semnificativ mai bogată decât seria de combinaţii cu adverbe (*a lua aminte, ~ pe sus, ~ cu binişorul / cu binele, ~ la sigur / la fix, ~ cu uşurinţă, ~ la mişto, ~ în serios, ~ în tragic, ~ pe neaşteptate / pe nepusă masă, ~ din scurt pe cineva*).

În engleză, situația este similară, deoarece numărul de colocații cu substantive îl depășește pe cel al colocațiilor cu adverbe. Pentru acestea din urmă, sunt uzuale: *to take (something) well / badly / hard / kindly / lightly / personally / philosophically / seriously, to take forever.*

2.3. Tot astfel, seria de combinații cu pronume reflexive în acuzativ și dativ (*a se lua la ceartă / la harță, ~ cu vorba, ~ la bătaie, ~ la întrecere, ~ la trântă, ~ cu mâinile de cap, ~ bine cu cineva, ~ de cineva / de ceva, ~ cu cineva, ~ cu una, cu alta, ~ de mână*; *a-și lua rămas bun, ~ tălpășița, ~ câmpii, ~ la revedere / adio, ~ viața, ~ zborul, ~ gândul, ~ nădejdea, ~ nasul la purtare, ~ liber, ~ revanșa, ~ angajamentul, ~ mâna de pe cineva, ~ lumea-n cap, ~ picioarele la spinare, ~ o grijă de pe cap, a nu-și lua ochii de la…* ș.a.) e mai mare decât seria de combinații cu pronume personale în dativ: *a-i lua mințile, ~ piuitul, ~ maul, ~ ochii, ~ auzul / vederea, ~ urma, ~ cuiva pielea, ~ o piatră de pe inimă, ~ fața* ș.a. sau acuzativ (când subiectul denumește stări fiziologice, afective, psihice ș.a.): *a-l lua frica, ~ groaza, ~ plânsul, ~ somnul, ~ amețeala, ~mânia, ~ frigul, ~ foamea, ~ lenea, ~ dorul* ș.a.

3.1. În limba română, există un tipar sintactic extrem de productiv: *a o lua undeva / cumva.* Componentul *o* este considerat pronume personal cu valoare neutră, deoarece, în absența unei surse referențiale, *o* nu intră într-o relație de tip anaforic cu alt nominal. Datorită unei bogate și variate realizări a determinării locative (*la dreapta, la stânga, înainte, înapoi, în sus, în jos, la vale, la deal, spre / către / înspre ceva* sau *cineva, de la cineva, pe undeva* ș.a.), în seria colocațiilor respective, *a o lua* s-a impus cu sensul unui verb de mișcare („a porni, a pleca, a se îndrepta, a merge, a se deplasa, a vira, a urca, a coborî, a fugi"). Existența obligatorie a unui determinant locativ sau a unui determinant modal / instrumental (referitor la „mișcare ") validează semnificația indicată: *Protestatarii* ***au luat-o spre centru.****, La indicator,* ***o ia înspre sat.****,Ei* ***au luat-o în direcții diferite.****,* ***A luat-o în sens invers / pe contrasens.****,* ***Au luat-o către Postăvaru.****, Ne-a spus* ***s-o luăm la dreapta / la stânga.****, Ajungeți la muzeu, dacă* ***o luați*** **(drept)** ***înainte.****,* ***Ia-o pe bulevard !****, Mulți șoferi grăbiți* ***o iau pe șinele*** *de tramvai.,* ***Au luat-o pe cărarea*** *indicată., Are senzația că mașina* ***o ia într-o parte.****, S-au închis ușile și metroul* ***o ia din loc.****, Pământul* ***a luat-o la vale.****, Ca să ajungă la timp,* ***o ia la drum*** *dis-de-dimineață.,* ***O ia înapoi / încolo / pe acolo / prin sat / pe scurtătură.****,*

Au luat-o pe jos / pe picioare.*,* ***Ați luat-o la pas*** *pe Calea Victoriei., În scurt timp, calul* ***a luat-o la trap / în galop.****,De frică****, ați luat-o la fugă / la goană / la picior / la sănătoasa.***

Există în engleză o serie de colocații care au sensul unui verb incoativ: *He took to drinking in bars., She took to gambling at the casinos., We took off from a small landing strip.* Tot astfel, există și colocații cu semnificația unui verb de mișcare: *to take something down to, to take something to, to take something out of, to take something into, to take something (over) to, to take up something from, to take off for, to take off with, She took her daughter for a walk., He took us for a ride., They took us to dinner., She took us to the art museum., We took them to the station., They took their daughter with them., She took them out to a nice restaurant.*

3.2. Contextual, „mișcarea" exprimată de *a o lua cumva / undeva* se poate referi, metaforic, la „aprecierea", respectiv „deprecierea" unor monede, unor dobânzi, a economiei, a prețurilor: *Euro* ***a luat-o razna****, se apropie de 4,7 lei., Leul* ***a luat-o la vale, pe tobogan.****, Leul* ***a luat-o în jos****, răude tot., Dobânzile* ***au luat-o în sus.****, Robor-ul* ***a luat-o aiurea****, ratele așijderea., Prețurile* ***au*** *cam* ***luat-o razna,*** *în preajma sărbătorilor pascale.*

3.3. Frecvent, în limbaj argotic mai ales, *a o lua cumva* înseamnă „a devia, a se abate de la direcţia indicată” cu referire la devierile comportamentale sau la schimbările, abaterile de la o direcție dată: *Lumea / Internetul / Vremea* ***a luat-o razna.****, Individul* ***a luat-o*** *rău* ***pe arătură.****, Astfel, fetele vor ști ce le așteaptă, dacă* ***o iau pe căi greșite.,*** *Cobzarul* ***a luat-o pe tarla*** *cu armonia., Unul dintre ei* ***o*** *cam* ***luase la măsea / pe ulei.****, A plecat,* ***luând-o pe șapte cărări.***

Tot cu referire la comportamentul cuiva, *a o lua pe urmele cuiva* sau *pe urma cuiva* înseamnă „a imita sau a copia comportamentul cuiva” : *Ianis* ***a luat-o pe urmele tatălui.****, Elisa* ***a luat-o pe urma bunicii*** *și-i ajută pe refugiați.* În alt context, în care substantivul *urmă* e folosit cu sensul propriu („semn concret lăsat de cineva / de ceva undeva”), *a o lua pe urmele* sau *pe urma cuiva*, are semnificația „a urmări pe cineva, a se lua după cineva pentru a-l prinde”: *Polițiștii* ***au luat-o pe urmele / pe urma hoțului.***

3.4. Dacă determinantul modal nu se referă la felul „mișcării”, ci la limba sau felul adresării, *a o lua cumva* are semnificație incoativă „a începe să se adreseze cuiva într-o anumită limbă sau într-un anume fel, a începe să dialogheze / să converseze / să povestească / să vorbească / să țină o cuvântare”: *Când e prins cu ocaua mică,* ***o ia pe englezeşte****.; Brusc,* ***o ia pe un ton ridicat.****, De-aici înainte,* ***o iape ţigăneşte****, înjurându-ne., Bine că* ***n-ați luat-o de la pașopt !****,Fără* ***s-o ia de la Adam și Eva****, realizatorii au început cu analiza pieselor din perioada comunistă.*

3.5. *A o lua* din exemple ca: *a luat-o cu fumatul / cu băutul, ~ cu miloaga / cu milogitul / cu cerşitul, ~ cu jelitul, ~ cu furatul, ~ cu lăudatul, ~ cu sorcovitul / cu uratul / cu colindatul, ~ cu amenințatul, ~ cu bârfitul, ~ cu puricatul* ș.a. trebuie considerat tot un verb incoativ, deoarece indică momentul inițial al acțiunii exprimate, în general, prin substantive postverbale. Același sens incoativ îl are și construcția *a-l lua cu ceva pe cineva : Îl ia cu leșin., O ia cu amețeală., Te-a luat cu o ușoară durere de cap.*

3.6. Un sens frecvent întâlnit, în limbaj argotic este „a lua bătaie, a încasa bătaie, a fi bătut, a fi înfrânt”: *a o lua la moacă, ~ la mufă, ~ pe coajă, ~ pe cocoașă,~ peste bot,~ în freză,~ pe spinare,~ peste cap, ~ peste ochi, ~ peste faţă*. Următorul exemplu ilustrează un fapt cvasigeneralizat în româna actuală, și anume melanjul de registre cult, popular, colocvial: *Individul* ***o luase pe coajă*** *fără ca motivul altercației să fi fost clar.*

În engleză, există echivalentul *to take a beating* care este folosit cu sensul de a pierde un joc sau o competiție la diferență mare: *The team took a beating in last night's game*, și adesea cu sens figurat *Property firms have taken a beating on the stock market.*

3.7. Colocația formată din *a o lua* și adverbul *înainte* sau grupul prepozițional *înaintea* + nominal e polisemantică, cu sensurile „a depăși, a înainta, a întrece, a lăsa în urmă, a devansa, a fura startul, a anticipa”: *Ceasul* ***a luat-o*** *cu cinci minute* ***înainte.****,Tehnologia* ***a luat-o înaintea*** *strategiei și tacticii., Practica* ***a luat-o înaintea*** *teoriei., În unele sondaje, partidul X* ***a luat-o înainte*** *partidului Y., Voiam s-o invit la restaurant, dar ea mi-****a luat-o înainte.***

4.1. Există „perechi” de colocații, cu scheme sintactice diferite și semnificații diferite sau nu: *a lua bătaie de la cineva* vs *a lua la bătaie pe cineva, a lua parte la ceva* vs *a lua partea cuiva, a lua împrumut de la cineva* vs *a lua ceva cu împrumut, a lua la cunoștință ceva* vs *a lua cunoștință de ceva, a lua cuvântul* vs *a-i lua cuiva cuvântul* „a întrerupe pe cineva să vorbească”, *a lua exemplu de la cineva* vs *a lua de exemplu* (*ceva* sau *pe cineva*), *a lua aspectul cuiva* sau *a ceva* vs *a lua aspect de ceva / a lua aspect* (+adjective: *penal*), *a lua*

înapoi ceva vs *a o lua înapoi* „a se întoarce din drum", *a-l lua ameţeala* vs *a-l lua cu ameţeală, a-l lua tusea / strănutatul* vs *a-l lua cu tusea / cu strănutatul*

În engleză, există o schemă sintactică specifică, compusă din *to take* + *somebody's* + regent nominal: *take somebody's point, take somebody's breath away, take somebody's time, take somebody's place, take somebody's suggestion, take somebody's temperature.*

4.2. Există combinaţii în care substantivul colocant e la singular nearticulat: *a lua parte, ~ curaj, ~ avânt, ~ viteză, ~ în discuţie, ~ cu chirie, ~ în arendă, ~ în primire* ş.a., la singular articulat definit: *~ partea (cuiva), ~ prânzul / cina, ~ obiceiul, ~ tensiunea / pulsul* ş.a., la plural nearticulat: *~ la întrebări, ~ meditaţii, ~ de urechi, ~ la palme* ş.a., la plural articulat definit: *a lua frâiele, a se lua în colţi, ~ cu mâinile de cap, a-şi lua câmpii, ~ picioarele la spinare, a-i lua ochii* ş.a.

În engleză, substantivele colocante apar, de regulă, la singular, cu articol nedefinit *take a bend/fence/corner, ~ a bite, ~ a booking/reservation, ~ a bow, ~ a break, ~ a call, ~ a chance, ~ a claim, ~ a class/course /an exam/ a test, ~ a complaint, ~ a hike, ~ a holiday, ~ a lesson, ~ a look, ~ a loss, ~ a message, ~ a minute, ~ a nap, ~ a number, ~ an opportunity, ~ a photo/ a photograph, ~ a picture, ~ a rain check, ~ a rest, ~ a risk, ~ a seat, ~ a shower, ~ a step, ~ a survey, ~ a taxi/bus/train/plane, ~ a trip, ~ a vacation, ~ a walk, ~ a while/moment*. Acestea pot apărea şi cu formă de plural fără articol: *take an application*, cf *take applicatios*, *take a lesson*, cf *take lessons.*

Există cazuri când *to take* apare cu substantive la singular cu sens generic: *to take action, to take business, to take cover, to take effect, to take time*, cu substantive defective de plural: *to take advice, to take exercise, to take notice.* În combinaţie cu verbul *to take*, anumite substantive se rigidizează cu formă de plural sau de singular: *take measures* vs **to take measure, to take ages* vs **to take age, to take notes, to take bids, to take drugs, to take turns, to take heart* vs **to take hearts, to take time* vs * *to take times.*

În anumite colocaţii, verbul *to take* se foloseşte cu substantive la singular, articulate definit, unele dintre acestea aparţinând registrului informal şi având statut de expresie: *take the lead, take the credit, take the blame, take the cake, take the biscuit, take the heat, take the stand, take the mickey*.

4.3. Există locuţiuni verbale prepoziţionale: *a lua parte la ceva, a-şi lua mâna de pe cineva, a lua act de ceva, a nu-şi lua ochii de la cineva / ceva, a lua aminte la cineva / la ceva, a se lua bine cu cineva / cu ceva* ş.a. Există însă şi două colocaţii formate din verbul *a se lua* şi un grup prepoziţional cu statut obligatoriu, având constituenţii: *de* sau *după* şi un nominal: *a se lua de cineva / de ceva, a se lua după cineva / după ceva*

Cât priveşte complementul prepoziţional cerut de colocaţii cu *to take*, acesta poate fi exprimat: *Mothers take care of their children, Fathers take part in the upbringing of their children,Investors can take comfort from the fact that the World Bank is underwriting the shares.* sau nu: *She wanted to take part, but she was too ill. Take care not to fall asleep while driving. The communists took power in 1948.*

4.4. Există colocaţii cu reflexiv obligatoriu: *a nu-şi lua ochii de la cineva / de la ceva, a-şi lua gândul de la cineva / de la ceva, a-şi lua nasul la purtare, a-şi lua zborul, a-şi lua nădejdea, a-şi lua inima în dinţi, a-şi lua lumea-n cap, a-şi lua tălpăşiţa*; *a se lua cu mâinile de cap, a se lua la întrecere, a se lua la harţă*

4.5. Un caz special îl reprezintă gerunziul *luând în consideraţie / considerare / consideraţiune* (*faptul) că*, care, alături de gerunziile altor locuţiuni verbale: *având în vedere*

(faptul) că, ținând cont (de faptul) că, ținând seama (de faptul) că, dat fiind (faptul) că, sunt în proces de locuționalizare.

Echivalentul englez al locuțiunii *luînd în coniderare/considerație (faptul că)…* este *taking into consideration (the fact that)*. Ca și în română, acesta are sinonime: *taking into account, considering (that), keeping in mind (that).*

4.6. În limba română, dicționarele înregistrează majoritatea colocațiilor verbului *a lua* ca expresii, cu toate că statutul unora dintre acestea este de locuțiuni verbale. În engleză, unele dintre colocațiile verbului *to take* sunt considerate expresii: *take to one's heels (*a fugi*), take the law into one's own hands (*a lua legea în propriile mâini*), take something lying down (*a accepta ceva fără a protesta*), take something by storm (*a avea un scucces răsunător), *take somebody under one's wing (*a lua pe cineva sub aripa sa*), take a hammering* (a fi forțat să accepți înfrângerea), *I take your point/point taken* (accept opinia ta), *take somebody's word for it/take it from somebody* (a accepta că cineva spune adevărul), *take it as read/given* (a lua drept sigur), *take something in hand*(a se apuca de o sarcină), *to take up arms (*a ridica armele*), to take the bull by the horns (*a lua taurul de coarne*), take five/ten(*a lua o pauză scurtă*).*

4.7. Limba engleză dispune de multe *phrasal verbs*. Pentru verbul *to take*, dicționarele consemnează următoarele „verbe frazale": *take somebody aback, take after somebody, take against somebody, take something apart, take somebody apart, take something away, take something back, take somebody back, take somebody down, take something down, take something from somebody, take something in, take somebody in, take something off, take off, take somebody off, take something on, take on something, take somebody on, take something out, take somebody out, take it out of somebody, take somebody out of himself/herself, take something out on somebody, take (something) over, take somebody round (something/somewhere), take somebody through something, take to somebody, take to something, take to somewhere, take something up, take somebody up on something, take up with somebody*.

5. CONCLUZII

Am supus analizei un inventar al colocațiilor verbului *a lua*, respectiv al corespondentului său din engleză, *to take.*

Am constatat existența unui număr mare de combinații în uzul actual al celor două limbi. În cele mai multe cazuri, putem vorbi de încheierea procesului de locuționalizare (*a lua parte, a lua cuvântul, a lua aminte, a o lua la fugă, a o lua la picior*; engl. *to take a break, to take time, to take notes*).

Cea mai frecventă structură colocațională a celor două verbe are doi formanți: verbul-suport și formantul nominal. Un tipar sintactic specific limbii române este *a o lua* cu determinanți locativi, modali sau instrumentali, având, de cele mai multe ori, sens incoativ.

Un tipar specific limbii engleze îl constituie „phrasal verbs": *to take after, to take against, take on* căruia îi corespunde, în limba română, tiparul cu formant - grup prepoziţional: *a se lua după cineva, a se lua de ceva, a lua la rost, a lua pe urma / pe urmele cuiva, a lua în discuție* ș.a.

Înregistrarea acestor colocații în dicţionarele explicative, în dicţionarele sintactice şi normative ale limbii române (engleza dispune de foarte multe dicționare de colocații) va actualiza definirea şi ilustrarea verbului *a lua*, va adăuga norme de funcţionare, corectând astfel o utilizare greşită.

BIBLIOGRAPHY

Oxford Collocations Dictionary for Students of English, Oxford, Oxford University Press, 2003

The BBI Combinatory Dictionary of English: Your Guide to Collocations and Grammar, 3rd edition,Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 2010

Dicționar explicativ al limbii române (*DEX*), ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2016.

Dicționar al limbii române (*DLR*), București, Editura Academiei Române, 1913-2010.

Micul Dicționar Academic (*MDA*), ediția a II-a, București, Academia Română, Editura Univers Enciclopedic, 2010.

Guțu Romalo, Valeria (coord.), *Gramatica limbii române* (*GALR*), vol. I *Cuvântul* și vol. II *Enunțul,* București, Editura academiei Române, 2008.

Huddleston, Rodney, Pullum, Geoffrey K., *The Cambridge Grammar of the English Language*, Cambridge, Cambridge University Press, 2002.

Pană Dindelegan, Gabriela(coord.), *Gramatica de bază a limbii române* (*GBLR*), ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2016.

Preda, Anamaria, Preda, Vlad, *Conceptul de colocaţie,* Analele Universităţii din Craiova. Seria Ştiinţe Filologice. Limbi străine aplicate, anul I, nr. 1-2, 2005 (coautori).

Preda, Anamaria, Preda, Vlad, *Echivalente englezeşti ale colocaţiilor româneşti,* în „Limba română. Ipostaze ale variației lingvistice", București, Editura Universității din București, 2010.

Preda, Anamaria, *Locuţiuni verbale prepoziţionale,* în „Limba română: variație sincronică, variație diacronică", Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2013 (coautor).

Preda, Anamaria, *Observaţii asupra colocaţiilor verbului a da,* în „Limba română. Diacronie şi sincronie în studiul limbii române", Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2014 (coautor).

Preda, Vlad, *Prepoziția și cliticul reflexiv – formanți verbali*, în vol. „Gramatică. Istoria limbii române, filologie, dialectologie", Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2015 (autor).

Preda, Vlad, *Dicționar român-englez de construcții verbale prepoziționale*, Craiova, Fundația Editura Scrisul Românesc, 2015(autor).

ENGLISH INFLUENCES IN THE ROMANIAN MEDICAL VOCABULARY

Liliana Florina Andronache, Roxana Corina Sfetea
Lecturer, PhD, Prof., PhD, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest

Abstract: The aim of the current paper is to discuss the Romanian medical words, namely their imminent influence by English in the context of linguistic and cultural globalization. Medical texts comprise numerous English words or words of English origin whose use in this developing field is constantly undergoing changes.

Keywords: English, Romanian, medical vocabulary, influence, borrowings.

Mass media is definitely one of the major sources of information nowadays, be it the written press, the internet or television. As Marshall McLuhan[1] used to say, "Media is the message", although he strongly believed in the power of the Internet and not so much in the influence of the written press, which he considered "cold" and very likely to perish.

Currently, people are more and more in a hurry, in this rapidly changing society, attempting to adapt to their daily needs: spending less time in traffic, using shorter and more rapid means of communication, trying to make themselves more easily understood by the others. For such purposes, communication has been and still is an essential part in everyone's life, in both its written and oral forms. Coming in contact not only with people of the same origin, but being able to interact with people from all over the world, requires the knowledge of at least one foreign language, English in most cases. Therefore, the contact between languages inevitably leads to the imminent use of borrowings.

The contracted forms, i.e. the abbreviations or acronyms, are the most likely to be borrowed from English, even if their translation into Romanian is different from the English one. For example, in Romanian we say *colesterol HDL* from the English *HDL cholesterol*, even though the English phrase is translated into Romanian and not borrowed: *High Density Lipoproteins* (Engl.) = *Lipoproteină de înaltă densitate* (Rom.). Similarly, we say *colesterol LDL* from the English form *LDL cholesterol*, whereas the English phrase *Low Density Lipoproteins* is translated into Romanian as *Lipoproteină de joasă densitate*.

Some other similar cases are presented below:

CP (Rom.) <*cerebral palsy* (Engl.) or *CP* (Engl.), although the Romanian translation is *paralizie cerebrală*

TSH (Rom.) <*thyroid stimulating hormone* (Engl.) or *TSH* (Engl.), although the Romanian translation is *hormon de stimulare tiroidiană*

IQ (Rom.) <*intellectual quotient* (Engl.) or *IQ* (Engl.) although the Romanian translation is *quotient intelectual* or *coeficient intelectual*

HIV (Rom.) <*Human Immunodeficiency Virus* (Engl.) or *HIV* (Engl.), although the Romanian translation is *virusul imunodeficienţei umane*

[1] See Rusu (2010: 89).

hPP (Rom.) <*human pancreatic polypeptide* (Engl.) or *hPP* (Engl.), although the Romanian translation is *polipeptidă pancreatică umană.*

However, the English phrase is sometimes translated into Romanian, and then the acronym is formed from the Romanian translation. A good example is *deoxyribonucleic acid* (Engl.) contracted as *DNA* in English and translated into Romanian as *acid dezoxiribonucleic* (*ADN*).

In specialized fields like medicine, it is impossible for specialists not to come in contact with one another, irrespective of their origin or language spoken. It is a very well-known fact that the language spoken at most reunions, conferences and congresses is English, since it has become a universally understood idiom by people all over the world. Therefore, the use of borrowings and bilingual phrases is the result of linguistic contact. It is easily understood that borrowing words is not necessarily a mutual process, the target language being the one that borrows more words or phrases from the prestigious language and not the other way around (Staicu 2015: 205). Therefore, if we speak of English and Romanian, it is the latter that will benefit from the prestige English has earned in time and will borrow words and phrases, sometimes out of need and some other times for reasons[2] such as: the need to impress the interlocutor, the need to arouse the interlocutor's curiosity or for objective reasons such as: the need for precision, the need for a more efficient communication, and, last but not least, the need for introducing new concepts or ideas in case they are absent in the target language or replacing the obsolete ones.

New terms are constantly being "absorbed" in the Romanian vocabulary first of all due to the fact that medicine is in constant progress and evolution, new treatments or medicines being discovered every day.

However, we can conclude that words and phrases of English origin are either essential in the target language, therefore their use is a necessity or they simply replace an already existing Romanian equivalent, in which case their use is optional.

There is the tendency to borrow the English word despite the actual occurrence of its Romanian equivalent. For example, the frequent use of the word *amigdală* has never been an impediment for Romanians to borrow and further use the word *tonsilă*, which is the adapted form of the English *tonsil*.

Below, there are some examples of words (some of which have become part of phrases) of English origin that have entered Romanian due to the fact that they are more fashionable if used in their English form, although Romanians were already using some other ways of referring to the same thing. Thus, the English borrowings have come to be used simultaneously with their already familiar Romanian equivalents.

*un **blister** de medicamente = o folie de medicamente*
***pacemaker** (cardiac) = stimulator (cardiac)*
***planning** familial = planificare familială*
***lifting** = ridicare* (in the surgical or cosmetic fields)
***peeling** = descuamare*
***check-up** = examen medical*

A rather hilarious example that is worth mentioning to highlight the extreme situation the use of borrowings can lead to is one of the compounds of the word *vegan*, i.e. *vegansexual*[3], a word that defines "any vegan who refuses to have sexual intercourse with an omnivorous person".

There are cases when the English phrases are translated literally into Romanian, as it is the case of the so-called *fight-or flight response*, which is a reaction to stress, which in

[2] For a more thorough presentation of both objective and subjective "motifs" of borrowings, see Andronache (2014: 68-70).
[3] See Rusu (2010: 91).

Romanian is used as *reacţia luptă sau fugi*. A similar example is *Adam's apple* (Engl.), literally translated into Romanian as *Mărul lui Adam*, which refers to the protrusion in the human neck.

Calques define the rendering of new meanings to already existing words in the target language, according to a foreign model. They should not be overlooked either. Some good examples of total calques are presented as follows:

test dublu-orb (Rom.)< *double-blind test* (Engl.)
fumător pasiv (Rom.)< *second-hand smoker (passive smoker)* (Engl.)
fumat pasiv (Rom.)< *second-hand smoke (passive smoke*) (Engl.)
fumător activ (Rom.)< *first-hand smoker* (Engl.)
fumat activ (Rom.) < *first-hand smoke* (Engl.)
celulă-ţintă (Rom.)< *target cell* (Engl.)

There are also some relevant examples of partial calques that are worth mentioning. They are called partial, because they partially render the English phrase into Romanian, by preserving part of it.

celulă ***stem***(Rom.)< *stem cell* (Engl.)
celulă ***NK***(Rom.)< *NK cell = natural killer cell* (Engl.)
celule ***gliale***(Rom.)< *glial cells* (Engl.)
cluster *de diferenţiere*[4](Rom.)< *cluster of differentiation* (Engl.)

On the other hand, there are a few English phrases that have been borrowed into Romanian due to their accuracy, which makes conversation (written or oral) shorter and more precise. Otherwise, in the absence of a short and precise phrase, the speaker should have used a longer explanation which is more time-consuming.

baby blues *= the post-partum depression of the mother*
back cross *= the genetic cross between a hybrid and a parent*
behaviorism *= theory that considers psychology as the science of behavior, ignoring conscience*
blotting *= the macromolecular transfer from a gel to a membrane, where it is fixed*
coaching *= the medical education of sick patients, mainly cancer patients*

Another category of borrowings which is worth discussing is that of necessary words taken from English in the absence of another word in Romanian to designate the specific thing or idea. A few examples of this category are presented below and they are divided into two categories, as follows:

(a) necessary and adapted to the Romanian morphological system for reasons such as: the need to include the verb in one of the 4 conjugations specific to Romanian in terms of their endings (*a computeriza* is included in the 1st conjugation of verbs); due to phonetic assimilation (*clonaj, cip*); due to the inexistence of double consonants in Romanian (*stres*); the unlikely probability for a feminine noun to end in a consonant (*clusterină*).

a computeriza[5] (Rom.) <*to computerize* (Engl.)
clonaj (Rom.) <*clonage* (Engl.)
stres (Rom.) <*stress* (Engl.)
cip (Rom.) <*chip* (Engl.)
clusterină (Rom.) <*clusterin*[6] (Engl.)

(b) necessary and not adapted to the Romanian morphological system
by-pass
handicap
marker

[4] Also used as *clasă de diferenţiere.*
[5] To process by means of a computer.
[6] It is a glycoprotein secreted by different tissues.

placebo
screening

Despite the similarity in form, not always two words or phrases have the same meaning in two different languages. It is the case of the English word *excited*, whose meaning[7] is *happy* or *enthusiastic,* very often misunderstood in Romanian and translated incorrectly as *excitat* (*aroused* in English).

In **conclusion**, the process of borrowing words from languages that come in contact is inevitable, and it is more likely to borrow from prestigious languages which have the potential of becoming "universal" languages and not the other way around. Languages have a tremendous power of adapting to the needs of its people, thence the need to constantly borrow and sometimes adapt the borrowings.

BIBLIOGRAPHY

ANDRONACHE L.F., *Asimilarea anglicismelor în presa scrisă românească şi italiană. Studiu contrastiv*, Editura Ars Docendi, Bucureşti, 2014.

MĂNUILĂ L., MĂNUILĂ A., NICOULIN M., *Dicţionar medical*, ediţia a 7-a completată cu o listă de abrevieri uzuale şi de constant biologice cu participarea D. Duizabo, Editura Ceres, Bucureşti, 1998.

STAICU S.N., "Borrowings in Romanian Medical Language" in *Discourse as a Form of Multiculturalism in Literature and Communication*, Arhipelag XXI Press, 2015, ISBN: 978-606-8624-21-1, p. 204-214, available at https://old.upm.ro/ldmd/LDMD-03/Lds/Lds%2003%2021.pdf (consulted on 8.05.2019)

RUSU, V., *Dicţionar medical*, ediţia a 4-a, rev., Editura Medicală, Bucureşti, 2010.

The Free Online Medical Dictionary, available at https://medical-dictionary.thefreedictionary.com/ (consulted on 8.05.2019)

Dicţionar medical online Medikal.ro, available at http://www.medikal.ro/dictionar-medical.html(consulted on 8.05.2019)

Cambridge Dictionary, Cambridge University Press, 2019, available at https://dictionary.cambridge.org/ (consulted on 8.05.2019)

Concise Medical Dictionary, seventh edition, Oxford University Press, Oxford, 2007.

[7] See https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/excited.

THE ROLE OF QUALIA IN MEDICAL TERMINOLOGY

Ionela Ganea
Assist. Lecturer, PhD, Carol Davila University of Medicine and Pharmacy, Bucharest

Abstract: The present paper aims at presenting the role of the qualia structure in the formation of noun phrases. The name of the most common medical terms will be under study and by means of the generative lexicon it will be illustrated the most detailed semantic representation of noun phrases. This paper will emphasize that qualia presents all the semantic characteristics necessary for a correctly and coherently formed noun phrase. Moreover, it will be illustrated the way in which qualia helps to predict the adjunct that is to be attached to the head noun.

Keywords: qualia, the generative lexicon, medical terminology

Această lucrare îşi îndreaptă atenţia asupra unor aspecte ale terminologiei medicale româneşti. În prima parte va fi prezentată pe scurt teoria lexiconului generativ care ajută la explicarea modului în care s-au format unităţile lexicale, iar în partea a doua vor fi analizate grupurile nominale referitoare la terminologia medicală.

Lexiconul generativ (LG) se remarcă printr-o reprezentare mai bogată a sensului cuvântului decât metodele uzuale şi este structurat pe trei nivele: nivelul structurii de argumente (ARGSTR), nivelul structurii de evenimente (EVENSTR) şi nivelul structurii de caracteristici (QUALIA).

Structura de argumente identifică tipurile posibile de argumente pe care le poate selecta o unitate lexicală: argumente autentice, argumente implicite, argumente cvasi-pleonastice şi adjuncţi.

Argumentele autentice (T-ARG) sunt argumentele care nu pot fi omise. Un argument autentic este de pildă *Ion* în exemplul (1a).

Argumentele implicite (D-ARG) sunt argumentele care, pentru motive semantice, nu au expresie obligatorie sintactică (1b): de exemplu, grupul prepoziţional poate fi doar subînţeles deşi este evident că o casă se construieşte întotdeauna dintr-un material dominant (beton, lemn, cărămidă etc).

Argumentele cvasipleonastice (S-ARG) sunt acele argumente a căror prezenţă este permisă numai de apartenenţa lor la un subtip al tipului care, dacă este exprimat printr-un argument, generează un pleonasm (1c).

Adjuncţii includ expresii temporale şi spaţiale (1d).

(1) a. *Ion a alergat.*
b. *Ion a construit o casă din cărămidă.*
c. *Ion a şutat cu stîngul* versus *Ion a şutat *cu piciorul.*
d. *Ion a mers la Ploieşti marţi.*

Structura de evenimente caracterizează tipul de bază al evenimentului şi posibila structură internă (subevenimenţială) a acestuia: stări, procese şi tranziţii.

(2) *a se afla (stare)*
a se plimba (proces)
a ajunge (tranziţie/proces finalizat cu o stare)

(3)
$$\begin{bmatrix} \text{dezvoltare} \\ EVENSTR = \begin{bmatrix} E_1 & = & proces \\ E_2 & = & stare \\ RESTR & = & <_\alpha \\ ACCENT & = & e_1 \end{bmatrix} \end{bmatrix}$$

În (3), substantivul *dezvoltare* preia caracteristicile verbului de la care provine şi prin urmare, prezintă două subevenimente în structura sa de evenimente: un proces şi o stare. Accentul cade pe starea (E_2) rezultată în urma procesului (E_1).

Structura de caracteristici (QUALIA) prezintă patru caracteristici esenţiale ale sensului cuvântului: rolul *CONSTITUTIVE* (relaţia dintre un obiect şi părţile lui constituente: material, elemente componente), rolul *FORMAL* (cel care distinge obiectul într-un domeniu mai larg; caracteristicile fizice: orientare, formă, dimensiune), rolul *TELIC* (scopul şi funcţia obiectului) şi rolul *AGENTIVE* (factorii implicaţi în originea obiectului sau „producerea acestuia": artefact, creator). Toate aceste caracteristici duc la o mai bună descriere a sensului cuvântului. Cu toate acestea, trebuie ţinut cont de două lucruri: deşi fiecare categorie exprimă o structură de caracteristici, nu toate cuvintele au o valoare pentru fiecare rol caracteristic/qualia.

De exemplu, pentru a face diferenţa dintre două substantive asemănătoare din punct de vedere semantic (un *roman* şi un *dicţionar,* aşa cum avem ilustrat în (4)), trebuie să ne gândim la ceea ce facem cu ele, iar acest lucru trebuie să fie diferit. Deşi ambele obiecte sunt cărţi, în sensul general, ceea ce le deosebeşte este că *citim* un roman şi *consultăm* un dicţionar. Astfel obţinem rolul TELIC „de citit" respectiv „de consultat". O altă diferenţă dintre aceste două cuvinte se referă la structura textului: în cazul romanului avem de-a face cu o *naraţiune, poveste,* iar în cazul dicţionarului cu o *listă de cuvinte*. Aşadar, obţinem rolul CONSTITUTIVE al celor două cuvinte. Diferenţa dintre aceste două cuvinte constă şi în felul în care acestea au fost produse: romanul a fost *scris*, iar dicţionarul a fost *compilat* (rolul AGENTIVE).

(4) *a.*
$$\begin{bmatrix} \text{roman} \\ QUALIA = \begin{bmatrix} CONST & = & naratiune \\ FORMAL & = & carte \\ TELIC & = & de\,citit \\ AGENT & = & scris \end{bmatrix} \end{bmatrix}$$ *b.*
$$\begin{bmatrix} \text{dictionar} \\ QUALIA = \begin{bmatrix} CONST & = & lista\ de\ \text{cuvinte} \\ FORMAL & = & carte \\ TELIC & = & de\ consultat \\ AGENT & = & compilat \end{bmatrix} \end{bmatrix}$$

Aceste informaţii referitoare la funcţia unui obiect (rolul TELIC), la modul în care a fost creat (rolul AGENTIVE), la elementele componente (rolul CONSTITUTIVE) sunt absolut necesare în interpretarea substantivelor compuse, inclusiv a terminologiei medicale.

Structura de caracteristici integrează informaţiile pe care le vehiculează celelalte două nivele de reprezentare, cel al structurii de argumente şi cel al structurii de evenimente. Integrarea se face prin valorile trăsăturilor de qualia.

În ceea ce priveşte terminologia medicală, în exemplele ce urmează vom demonstra că şi aceasta respectă caracteristicile mai sus menţionate. De exemplu, în (5), grupul nominal *osul pieptului (stern)* este format din centrul *os* şi din complementul *piept*.

Această expansiune a grupului nominal este explicată prin caracteristica CONSTITUTIVE: x este parte din y. Alte expansiuni posibile referitoare la caracteristica CONSTITUTIVE sunt: *piciorului, mâinii,* etc. Expansiunile precum *zâmbăreț, somnoros* ar fi imposibil de alipit centrului *os* deoarece nu sunt compatibile cu nici o caracteristică din structura de caracteristici a acestuia.

(5) *a.*
$$\begin{bmatrix} \text{os} & & \\ ARGSTR & = & [ARG1 = x:inanimat] \\ QUALIA & = & [FORMAL = x] \end{bmatrix}$$

b.
$$\begin{bmatrix} \text{piept} & & \\ ARGSTR & = & [ARG1 = y:inanimat] \\ QUALIA & = & [FORMAL = y] \end{bmatrix}$$

c.
$$\begin{bmatrix} \text{osul pieptului} & & \\ ARGSTR & = & \begin{bmatrix} ARG1 & = & x:inanimat \\ D-ARG & = & y:inanimat \end{bmatrix} \\ QUALIA & = & [CONST = parte(x,y)] \end{bmatrix}$$

O altă expansiune care să fie compatibilă cu centrul *os* trebuie sa facă referire la caracteristica FORMAL. Prin urmare, rezultă următoarele expansiuni posibile: *lung, scurt, neregulat, pereche, nepereche, etc.*

(6) *a.*
$$\begin{bmatrix} \text{plat} & & \\ ARGSTR & = & [ARG1 = z:inanimat] \\ QUALIA & = & [FORMAL = z] \end{bmatrix}$$

b.
$$\begin{bmatrix} \text{os plat} & & \\ ARGSTR & = & \begin{bmatrix} ARG1 & = & x:inanimat \\ D-ARG & = & z:inanimat \end{bmatrix} \\ QUALIA & = & [FORMAL = x \wedge z] \end{bmatrix}$$

Analizând reprezentarea semantică a grupului nominal *transplant de os* din (7b), observăm că de data aceasta,componenta semantică care face posibilă alipirea adjunctului de centru este componenta TELIC (7a). Alte proiecţii posibile pentru centrul *transplant* trebuie să facă referire la tipuri de organe, de unde rezultă următoarele grupuri nominale: *transplant de măduvă, transplant de piele, transplant de rinichi, etc.*

(7) *a.*
$$\begin{bmatrix} \text{transplant} & & \\ ARGSTR & = & \begin{bmatrix} ARG1 & = & x \\ D-ARG & = & y \end{bmatrix} \\ EVENSTR & = & \begin{bmatrix} E_1 & = & stare \\ E_2 & = & proces \\ ACCENT & = & e_2 \end{bmatrix} \\ QUALIA & = & [TELIC = a\ transplanta(x,y,e_2)] \end{bmatrix}$$

b. $\begin{bmatrix} \text{transplant de os} & & \\ ARGSTR & = & \begin{bmatrix} ARG1 & = & x \\ D-ARG & = & y:os \end{bmatrix} \\ EVENSTR & = & \begin{bmatrix} E_1 & = & stare \\ E_2 & = & proces \\ ACCENT & = & e_2 \end{bmatrix} \\ QUALIA & = & [TELIC = a\ transplanta(x,y,e_2)] \end{bmatrix}$

Componenta AGENTIVE apare cel mai adesea în cazul grupurilor nominale ale căror centru este substantivul *boală*.În (8b), în cadrul grupului nominal *boală de zahăr* (cunoscută mai ales sub numele de *diabet*), observăm că cel care declanşează boala este zahărul, evidenţiat în structura de caracteristici.

(8) a. $\begin{bmatrix} \text{boala} & & \\ ARGSTR & = & \begin{bmatrix} ARG1 & = & x:boala \\ D-ARG & = & y \end{bmatrix} \\ EVENSTR & = & [E_1 = stare] \\ QUALIA & = & [FORMAL = boala(x)] \end{bmatrix}$

b. $\begin{bmatrix} \text{boala de zahar} & & \\ ARGSTR & = & \begin{bmatrix} ARG1 & = & x \\ D-ARG & = & y \end{bmatrix} \\ EVENSTR & = & [E_1 = stare] \\ QUALIA & = & \begin{bmatrix} FORMAL & = & x \\ AGENTIVE & = & \text{zahar} \end{bmatrix} \end{bmatrix}$

Tot în această categorie intră şi grupurile nominale *boala turcilor (ciumă), boala franţuzească (sifilis), boala englezească (rahitism)*, *boală porcească* (gripă porcină), *boală păsărească* (gripă aviară) dar şi grupurile nominale *boală din naştere* şi *boala supărării* (tiroidita autoimună). Toate acestea specifică proveniența numelui-centru exprimat prin termenul *boală*.În cazul grupurilor nominale precum *boala Parkinson, boala Alzheimer, boala Paget*, componenta AGENTIVE descrie pe cel care a descoperit această boală.

Termenii medicali mai sus analizaţi demonstrează că grupurile nominale medicale pot fi explicate din punct de vedere semantic prin unirea unui centru nume cu un grup prepoziţional sau grup nominal, iar expansiunea acestora se poate explica tot printr-una din caracteristicile FORMAL, CONSTITUTIVE, AGENTIVE sau TELIC.

BIBLIOGRAPHY

1. Ionescu, E., Manual de lingvistică generală, Editura All, Bucureşti, 2011.
2. Pustejovsky, J., The Generative Lexicon, The MIT Press, Cambridge, Mass., 1995.
3. Pustejovsky, J., Type coercion and lexical selection in J. Pustejovsky, ed., Semantics and the Lexicon, Dordrecht: Kluwer, p. 73-94, 1993.

PROCEDURES USED IN TRANSLATING MARITIME TERMINOLOGY

Ioana Raluca Visan, Anca Sîrbu
PhD Student, "Dunărea de Jos" University of Galaţi, Senior Lecturer, PhD, Constanţa Maritime University

Abstract: In terms of translation, maritime language in general and Maritime English and/or maritime Romanian in particular can be considered an uncharted territory, since research in this area is almost non-existent. The idea should be pointed out that the unremitting technological advances in the global maritime sector have certainly transformed seafaring into one of the most in-demand professions in the world. This results in a vast commercial activity of a multicultural and multilingual nature, where most transactions are carried out in English. It is not surprising therefore, that maritime activity generates a large amount of translation work, especially from English into other languages. This paper focuses on the identification of three translation procedures used by Romanian translators in their translatorial enterprise. In what follows we shall adopt Vinay and Darlbernet's (1977/1998) translation procedures as well as Peter Newmark's interpretation while accounting for maritime terminology in translation. We shall also try to make our contribution with particular reference to the translation errors and mistakes translators usually make in getting maritime terminology right.

Keywords: translation procedures, maritime terminology, maritime texts, mistranslations, Maritime English, maritime Romanian, SL, TL

1. Introduction

In comparison with other fields of expertise, relevant studies regarding maritime terminology in translation are certainly scarce. Mention needs to be made that seafaring is a field of expertise which covers a wide range of disciplines from engineering to seaborne trade. As such, maritime activity generates a large amount of translation work especially from English into Romanian. Maritime translators have to deal with different types of texts whose context and level of specialization can vary greatly and the specific maritime field in question (i.e. commerce, engineering, nautical) can present a wide range of difficulties to be addressed by the translator. In today's society, seaborne trade continues to expand, bringing benefits for consumers across the world. Owing to the growing efficiency of shipping as a mode of transport and increased economic liberalization, the prospects for the industry's development are getting stronger. In this light, the demand for qualified translations in the maritime field is growing, since texts written by maritime experts contain numerous terms that need to be translated correctly and unambiguously. Based on a corpus of maritime texts (including institutional texts), the aim of this paper is to investigate what translation procedures may be used when translating maritime terminology from English to Romanian. It also addresses the possible problems faced by Romanian translators of maritime texts and the potential solutions to these problems.

2. Maritime Terminology and Translation

The idea should be pointed out that maritime terminology originates in various fields of expertise such as engineering, electronics, telecommunications, law etc. so that the word *maritime* may be considered an umbrella term encompassing a wide and overlapping range of topics and subjects: from shipbuilding to international maritime law including ship

stability, marine propulsion, machinery, maritime pollution, marine life, fishing, maritime safety, marine meteorology, shipping trade, medical care among many others (Bocanegra Valle 2007: 300). But it should be highlighted that "the language of seamen has traditionally been singled out for special treatment either to the point of being derided or, somehow, feared by those outside the seafaring profession" (Novi 1998: 110). In addition, the situation with Romanian maritime terminology seems to be even worse since "the press and specialty literature are continually being invaded by a multitude of awkward improvisations resulting mainly from translations made by translators who are completely unfamiliar with maritime terminology" (our translation – Bejan, et. al 2006: VII). It should be pointed out that, nowadays, maritime translation - especially maritime European documents, where the text in English may, in turn, be a translation from another language – presents professional maritime translators with a number of difficulties. For one thing, they have to deal with large amounts of texts, then they are often forced to work under pressure due to tight deadlines; for another, longer texts are sometimes dealt with by teams, which can result in a lack of maritime terminological consistency, of unified solutions to problems raised by the text. When analysing maritime texts for translation there are certain linguistic categories that allow us to examine how the target text (TT) functions in relation to the source text (ST). These categories are known as translation procedures, three of which we are going to tackle in the following by making recourse to maritime terminology in translation.

3. Procedures used in maritime translation

Translation procedures may be understood as a tool of textual analysis that represent a process of searching for semantic and formal relations arising between the original and the target text. Newmark (1988: 81) considers that "[w]hile translation methods relate to whole texts, translation procedures are used for sentences and the smaller units of language". However, translation procedures and translation methods are not to be confused with translation strategies which are regarded as problem-solving categories (e.g. finding an appropriate translation solution on the basis of a suitable translation procedure). While some translation procedures are general text-processing operations such as reading comprehension and writing, others are translation-oriented such as transposition, modulation or explicitation (Superceanu 2006: 257). The general text-processing operations are fixed in a progression and constitute stages: ST reading, ST comprehension, TT writing. The translation-oriented operations are however, different. Some are chosen from an array of possible actions, while others are typical courses of actions deliberately adopted and used by maritime translators so as to achieve certain textual results, still others are mere generalizations of recurrent acts observed in maritime translation practice which maritime translators do not always perform deliberately or consciously. During the translation process, the maritime translator resorts to several procedures according to the task or the problem s/he has to solve in a certain stage of the process and the situational factors which control that stage. The unit of translation and translation procedures are related notions since any translation starts with the analysis of some formal elements which will be interpreted semantically. In what follows we shall adopt Vinay and Darbelnet's (1977/1998) translation procedures as well as Peter Newmark's (1988) interpretation.

3.1. Literal translation

The first procedure used by translators in general and maritime translators in particular is literal translation. The primary meaning of the word gains overall importance alongside with the norms of the SL grammar. Therefore, the procedure is useful as a draft translation

since there is no 1:1 lexical or grammatical correspondence between Maritime English and maritime Romanian. Literal translation is further subdivided into *word for word translation* and *one to one translation*. Word for word translation is usually accounted for when dealing with simple sentences in maritime texts:

Maritime English: *The name of the vessel will be printed clearly in Latin characters on the bow and the stern of the vessel*.

Maritime Romanian*: Denumirea navei va fi imprimată în mod clar cu caractere latine pe prova și pupa navei.*

The idea should be pointed out that formally, English discriminates between the simple and the continuous aspect (with progressive value); there is no exact correspondence between the following sentences:

Maritime English: *The vessel isanchoring in the open roadstead now.*

Maritime Romanian: *Nava ancorează în rada deschisă acum.*

This is not a singular occurrence, some other examples concern the use of phrasal verbs in Maritime English (i.e. phrasal verbs used in commands for mooring, anchoring, etc.), which have no direct grammatical counterpart in Romanian:

Maritime English: *Cast off the breast line*.

Maritime Romanian: *Mola traversa.*

One-to-one translation cannot consider words in isolation, dealing with collocations and derived meanings (e.g.: *rig the ladder – a pregăti scara de pilot*).

Decontextualized, the lexemes *rig* and *a pregăti* cannot be fully equated anymore because *language is not mere nomenclature but a network in which words are linked either syntagmatically (lexical solidarities) or paradigmatically (mutual substitution in some contexts of occurrence)* (Vîlceanu 2008: 127).

3.2. Borrowing / Transfer / transference / loan / loan word / transcription / adoption

As its name suggests, this procedure implies the direct transfer of a word or term from Maritime English (SL) to maritime Romanian (TL). Loan words are generally motivated in the case of lexical and cultural gaps. For instance, there is no word for *tsunami* in English and Romanian marine meteorology, due to the difference in weather conditions. Nor is it a word for *snow* in tropical Africa or a word for *heat* in the polar region. In this respect, Lyons (1977) regards loans as a means of correcting lexical gaps stating that "[T]hroughout history and pre-history languages have made good their lexical deficiency in this respect, as one culture came under the influence of another and imported from its goods of various kinds, social institutions, religious or legal concepts, and so on, by borrowing words from other language, or less commonly, by associating a new meaning with an already existing lexeme" (Lyons 1977: 236). When the maritime translator resorts to transfer or borrowing s/he can complement it by another procedure, namely, cultural, functional or descriptive equivalent, giving rise to a doublet. For instance, the term *beaching* which stands for the action of running or hauling up a ship or a boat on a beach, is transferred into maritime Romanian, being often doubled by *eşuare*or *eşuarevoluntară*.

Maritime English (SL)	Maritime Romanian (TL)
[...] the large commercial seagoing vessels are still dismantled in substandard facilities located in Asia (India, Pakistan and Bangladesh), usually through **"beaching"** method and with significant	[…] majoritatea navelor maritime mari încă se dezmembrează în instalații necorespunzătoare din Asia (India, Pakistan și Bangladesh), de obicei prin metoda cunoscută sub numele de „**beaching**",

environmental and health impacts.	(metoda „**eșuării**") cu importante efecte negative asupra mediului și sănătății umane.

The following categories are often transferred in maritime translation:

- Brand names or names of shipping companies and crewing agencies: Maersk, NYK, SHELL, etc.
- Maritime abbreviations and initialisms: AIS, ECDIS, EPIRB, DSC, SART, SOLAS, RO-RO, etc. Abbreviations in maritime language can also be rendered by combining two different translation procedures or what Newmark (1988:91) calls *couplet* (e.g. *convenţia SOLAS; sistemul AIS etc.*)
- Toponyms (apart from those which are already translated and enjoy wide circulation, i.e. endonyms and exonyms: *România →Romania; London → Londra; Thames → Tamisa* etc.):

Even though Peter Newmark (1988: 82) identifies *naturalisation* as a separate procedure, we prefer to refer to it as a follow up of transferred terms, which are adapted to the phonological and morphological specifications of the target language. For instance, in the Romanian explanatory dictionary (DEX 2012: 146), there is the noun *cargobot* (< Eng. *cargo boat*), adapted both phonologically and morphologically: *cargoboturi* (the Romanian plural paradigm), *cargobotul* (with the Romanian definite article *-ul*). Another example refers to the naturalisation of the Maritime English terms *afterpic, forpic, cargoplan, container, dock, docker, forpic etc*. At the morphological level, the terms can be determined by the definite article *-ul*.

Maritime English (SL)	Maritime Romanian (TL)
A **forepeak** or collision bulkhead shall be fitted which shall be watertight up to the bulkhead deck […].	Trebuie să se prevadă un perete etanș de **forpic** sau de coliziune care să fie etanș la apă până la puntea pereților etanși […].

The idea should be pointed out that most maritime borrowings have become well-established in Romanian (i.e. they are part of the Romanian lexicon) and have acquired the status of neologisms (for a detailed study of borrowings in maritime Romanian, cf. Vişan 2016). Examples such as: *afterpic <afterpeak>, brokeraj <brokerage>, cargoplan <cargoplan>, cargobot <cargoboat>, diptanc <deeptank>, forpic <forepeak>, pic <peak>, ulaj <ullage>, dunaj <dunnage>, container <container>, containerizare <containerization>, paletizare <palletization>, terminal <terminal>, offshore <offshore>, onshore <onshore>* etc. are already recorded in DEX (2012).

3.3. Through translation / calque

Through translation or *calque*, generally defined as discrete transfer or maximal approximation, is based upon imitation of source language phrase if there is transparency. Vinay and Darlbernet (1977/ 1998: 47-48) distinguish between lexical and structural calques (e.g. *calque d'expression* and *calque de structure*). The former involve adaptation to the syntactic specifications of the target language. Unlike direct transfer, the latter uses compound lexemes. In maritime texts for translation, this procedure applies to names of international organizations: *International Maritime Organisation (IMO) → Organizaţia Maritimă Internaţională (OMI).* The idea should be pointed out that the four most frequent and today completely lexicalized concepts or names in Maritime English, namely, *Vessel Traffic Service (VTS), Global Maritime Distress and Safety System (GMDSS), Maritime Rescue Co-ordination Centre (MRCC)* and *Emergency Position Indicating Radio Beacon (EPIRB*) still

have no satisfactory correspondents in Romanian. These initialisms (VTS, GMDSS, MRCC, EPIRB) appeared through translation as a consequence of globalization. Numerous structures of this type are identical for all languages - many of them (mostly English) do not even have equivalents in Romanian, but were borrowed as such.

Examples of calques occurring in maritime texts are also related to the names of EU and IMO institutions and bodies, the position held by an IMO and EU official and the name of an IMO and EU official document. These translations are labelled *recognized translations* and occur when the translator uses "the official or the generally accepted translation of any institutional term" (Newmark 1988: 89).

Source Language (SL)	Target Language (TL)
Maritime Safety Commmittee	Comitetul Securităţii Maritime
Marine Environment Protection Committee	Comitetul pentru Protecţia Mediului Marin
Technical Cooperation Committee	Comitetul de Cooperare Tehnică
Facilitation Committee	Comitetul de Facilitare
Sub-Committee on Implementation of IMO Instruments	Subcomitetul privind punerea în aplicare a instrumentelor OMI
Sub-Committee on Navigation, Communications and Search and Rescue	Subcomitetul privind navigaţia, comunicaţiile şi căutarea şi salvarea

In maritime language, a great number of calques in the area of navigation comes from radar navigation (e.g. *blind sector → sector orb; radar shadow → umbră radar*; *target ship → navă ţintă; own ship course → drumul navei proprii; target ship course → drumul navei ţintă; target ship speed → viteza navei ţintă; zero speed point → punct de viteză zero* etc).

We consider that in using calque as a translation device there are certain dangers that the translator has to cope with. For instance, it can happen that the meaning of the calqued phrases may not be clear in the TT or worst, calques cannot be recognized for what they represent and, in this way, are merely puzzling the maritime reader. This happens to be the case with the syntagm *Port State Control (PTS)* for which there is no satisfactory equivalent in maritime Romanian and most EU maritime texts render it ambiguously with *controlul statului de port* or *controlul statului portului.*

Maritime English (SL)	Maritime Romanian (TL)
[…] of international standards for ship safety, pollution prevention and shipboard living and working conditions (**Port State Control**) […]	[…] a standardelor internaţionale privind securitatea navelor, prevenirea poluării şi condiţiile de viaţă şi de muncă de la bordul navelor (**controlul statului de port**) […]
[…] of a Member State for **Port State Control** at the date of adoption of this Directive.	[…] a unui stat membru pentru **controlul statului portului** la data adoptării prezentei directive.

Instead, we consider that a translation by expansion or explicitation, namely, *Controlul efectuat de statul de care aparţine portul* would bring more clarity and leave out lexical ambiguity. Of course, it is not sufficient for the TT to make it clear that a particular phrase is an intentional calque. Our analysis of maritime texts confirms that calquing is a general procedure used by maritime translators even when it produces a distortion in relation to normal usage (see also section 4 below).

4. Mistranslated maritime terminology

The cases of mistranslation or translationese in maritime language are related to interference where literal translation either plainly falsifies or ambiguates meaning or violates natural usage for no apparent reason. Seen in this light, translationese is either an error (lack of knowledge) or mistake (faulty performance). Interference in maritime translation confuses or brings together two distinct meanings. For instance, the term *port facility* is very often mistranslated with *facilitate portuară,* which is an instance of paronymous calque (i.e. the result of an incorrect correspondence between two words with similar forms or etymologies but with a different evolution in their respective languages to the point of acquiring different meanings):

Maritime English (SL)	Maritime Romanian (TL)
In this context, following the construction of **port facilities** "Maasvlakte 2" in the Voordelta area, the Netherlands needs to take appropriate compensatory measures.	În acest context, în urma construirii **facilităților portuare** „Maasvlakte 2" din zona Voordelta, Țările de Jos trebuie să adopte măsurile compensatorii corespunzătoare.

It is obvious that the translator was aware of the fact that, in this context, *facility* in English and *facilitate* in Romanian are not one and the same thing. Even though the two words resemble in point of form, they differ in point of content, they are deceptive cognates. The word *facility* in English is polysemous while *facilitate* in Romanian is monesemous and means "însușirea a ceea ce este facil; însuşirea de a face ceva fără eforturi, cu uşurinţă" (DEX 2012: 378), namely the ease of action or performance, freedom from difficulty. In the text above, the lexeme *facility* refers to "something that is built, installed, or established to serve a particular purpose". In addition, the compound structure *port facility security officer* is often mistranslated as *ofiţer pentru securitatea facilităţii portuare* or even worse, as *persoana desemnată însărcinată cu securitatea facilităţii portuare*. The structure *persoană desemnată însărcinată* sounds rather unnatural in Romanian, because there are two similar participles used one after the other, this being an instance of tautology (e.g. *desemnată* which translates into English as appointed, entitled, responsible for and *însărcinată* whose English equivalents are in charge of, responsible for, charged with, entrusted with, commissioned with).

The fact should be added that lexical interference in maritime translation is more dangerous than syntactical interference as it can distort meaning. The most obvious case is that of deceptive cognates, faux amis or false friends of Greco-Latin origin (e.g. *operational, facility, interest, function etc*). In this respect, see our article on false friends, *A friend in need is a friend in deed. Beware of false friends, though!* (cf. Sirbu 2018). Another pitfall is the fact that many usual terms have developed a technical meaning which the novice translators may not be familiar with, this situation being similar to the one put forward in *Features of EST, a subfield of ESP, with a focus on Maritime (Engineering) English* (Sirbu 2015:157) in relation to terminology in the Maritime English classroom: "[D]ue to their scarce knowledge or perhaps to mere ignorance of the special field they are going to work in, some present-day students tend to associate general English words like *list* with familiar translations like *listă* instead of the correct technical term *canarisire*". Thus, general language words with a specialized meaning may be "a hard nut to crack" for maritime students and translators alike.

Another translation error that we have come across is rendering the maritime term *grounding* by the syntagma *coliziune cu fundul apei*, in the example below:

Maritime English (SL)	Maritime Romanian (TL)

Any **grounding** or similar damage which pierces the outer bottom plating will flood one or more of these tanks […].	Orice **coliziune cu fundul apei** sau cu un obstacol asemănător care ar duce la perforarea bordajului exterior al carenei ar produce inundarea a unuia sau mai multora dintre aceste tancuri).

In Maritime English, the term *grounding* stands for running a vessel ashore, its direct equivalent in maritime Romanian being *eşuare* or *punere a navei pe uscat*. Thus, *grounding* cannot be translated with *coliziune cu fundul apei* (e.g. the literal translation in English being *collision with the water bottom*)since the noun *coliziune* (Eng. *collision*) in maritime language involves the coming together of two things (from opposite directions) with such force that both are damaged. As a result, the syntagma *coliziune cu fundul apei* is unnatural in maritime language andcannot be accepted in terms of collocability.

5. Conclusion

This paper is only an overview of three of the most commonly used procedures in maritime translation. The rest, namely transposition, modulation, equivalence, paraphrase, adaptation, expansion and reduction, componential analysis and permutation shall be tackled in a separate paper on this intricate topic of translatology. We consider that in order to get a more detailed perspective of maritime translation, each procedure deserves to be treated separately because the present paper has missed many important aspects. Maritime translators working as professionals have to learn how to translate in and out of their mother tongue. Even though this particular mode of translation is often thought to be the anathema par excellence of the profession, it is a situation in which many translators outside the native English environment find themselves. In the present case, the discussion has focused on the situation in Romania and exclusive reference has been made to English to Romanian translations. By making an overview of the procedures used in translating maritime terminology, out of space limit considerations, our approach of this topic has merely focused on three main types. We consider that maritime terminology is an integral part of every maritime translation process, necessary to achieve high-quality translation. In the case of IMO and EU law on maritime topics, maritime terminology is additionally a matter of safety, certainty and clarity. Terminological errors in maritime texts may lead to shipping companies and seafarers misunderstanding their rights and obligations, make the harmonization of maritime laws between Member States more difficult, and would often result in disputes at the national and international level. This is the reason why IMO and EU language services should pay special attention to maritime terminology work and integrate terminology in their translation process. We share the idea put forward by Peter Newmark (1993) who considers translation to be one of the most efficient strategies of mediation between cultures since it presents one culture in terms which are familiar to the other. Maritime translators should be aware that they create a space of in-betweenness, a space into which foreign elements are smoothly inserted. Maritime English and maritime Romanian may interfere on a smaller or larger scale, but we have to admit that nowadays we witness a new paradigm of international relations, a different geopolitical structure and that the phenomenon of globalization of maritime industry, of diversity in unity means the promotion of a higher pre-potent identity that maritime translators need to recognize and assume. The question of communicative competence, empathy towards the source language and culture and professionalism arises. We consider that efficiency and effectiveness are the key words in maritime translation.

NB: The authors have chosen to capitalize the term *Maritime* in *Maritime English* because nowadays Maritime English is an international study subject in itself, while the use of *maritime Romanian* is only restricted to a national level and its discourse usage is reflected in specialized fields such *[coastal] navigation, meteorology, naval architecture,* etc.

BIBLIOGRAPHY

1. Bejan, A. (coord.), Stănescu, R., Pădurariu, N., Atanasiu, C., Ionescu, V., Ionescu, P. (2006). *Dicţionar Enciclopedic de Marină.* Bucureşti: Editura Societăţii Scriitorilor Militari.
2. Bocanegra Valle, A. (2007). *Development of a Specialized Glossary of Maritime English Terms for Spanish Users,* in *Teaching and Learning Boundaries.* Proceedings of the 6th International AELFE Conference, Lisbon: ISCAL, pp. 300-306.
3. *** DEX: *Dicţionarul Explicativ al Limbii Române* (2012), Academia Română, Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan-Al. Rosetti", Bucureşti: Univers Enciclopedic Gold.
4. Dimitriu, R. (2002). *Theories and Practice of Translation*. Iaşi: Institutul European.
5. *** IMO SMCP: *IMO Standard Marine Communication Phrases (with pronunciation guide on CD-ROM),* 2002, London: The International Maritime Organisation.
6. Leech, G. (1974). *Semantics*, London: Penguin.
7. Lyons, J. (1977). *Semantics (Vol. 1*). Cambridge: Cambridge University Press.
8. Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation*. London: Prentice Hall International Ltd.
9. Newmark, P. (1993). *Paragraphs on Translation*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
10. Novi, C. (1998). *Multilingual harmonization and standardization of technical terminology at the International Maritime Organization*, in D.L. Newman & M. Van Campenhout (eds.), pp. 110-125.
11. Sinclair, J. (2004). *Trust the Text,* London: Routledge.
12. Sîrbu, A. (2015). *Features of EST, a subfield of ESP, with a focus on Maritime (Engineering) English,* in Constanta Maritime University Annals, Vol. 24, Year XVII, pp. 157-160.
13. Sîrbu, A, Alibec, C. (2018). *A friend in need is a friend indeed. Beware of false friends, though!*, in the Scientific Bulletin of "Mircea cel Batran" Naval Academy, publication in progress.
14. Superceanu, R. (2006). *Evaluation and Revision Procedures used in Translation*, in Frenţiu, L. (ed.), *Romanian Journal of English Studies*, Timişoara: Editura Universităţii de Vest, pp. 257-263.
15. Vinay, J., Darbelnet, P. (1977/ 1998*). Stylistique compare du français et de l'anglais*, Paris: Les Éditions Didier.
16. Vişan, I. (2016). *Peculiarities of Maritime Romanian Terminology and Some Implications for the Current Translation Practice* in Constanta Maritime University Annals, Vol. 25, Year XVII, pp. 183-188.
17. Vîlceanu, T. (2008). *Intercultural communication prerequisites for effectiveness and efficiency.* Craiova: Universitaria.
18. Vîlceanu, T. (2003). *Translation: The Land of the Bilingual*. Craiova: Universitaria.
19. https://iate.europa.eu
20. https://eur-lex.europa.eu
21. https://www.merriam-webster.com

CALIBRATION OF NONVERBAL COMMUNICATION IN THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT IN RELATION TO THE UNDERSTANDING STUDENT'S REPRESENTATION SYSTEM

Cristina Popescu (Mitu)
Lecturer, PhD, "Ovidius" University of Constanța

Abstract: In the educational communication, nonverbal communication is not added to the verbal, but forms a well-structured whole that complements, strengthens, nuances the meaning of verbal messages, and in certain situations it is even more credible than verbal communication. It provides a particularly fertile framework for the development of didactic interrelations, and it should be noticed that not only it cannot be separated from didactic communication in general but also that its place tends to be more and more important.
The main aim of this paper is to determine the effect of the calibration of the teachers' nonverbal communication on success in effective teaching. For a teacher is not enough to use elements of nonverbal language, but he also needs to distinguish the nonverbal communication of the students he directs in order to discover their emotions so as to ensure a constructive educational process. These methods of communication refer to the students' internal representation systems through which they orient, communicate and interpret reality every day.
Techniques and communication skills that are based strictly on nonverbal language are incomplete if the other contextual dimensions of the student are not taken into consideration. Here comes the calibration process related to neuro-linguistic programming (NLP). Through this process we can recognize the student's state based on non-verbal signals. A successful teacher does not only observe, but he also pays attention, feels and evaluates.
The ability to comprehend the other's perspective is also a key element in an effective communication. Once this is understood, the teacher can align to all levels of student thinking and thus can effectively relate. Therefore, harmoniously calibrating neuro-linguistic programming tools with non-verbal communication concepts, the objectives proposed in the course curriculum are much more effective in achieving the desired results.

Keywords: nonverbal communication, calibration, representation system, NLP (neuro-linguistic programming), education

Communication is what makes the world work. It facilitates human connections and enables us to learn, grow and develop. It is not just about talking or reading, but also about understanding what is said, and in some cases, what is not said. Communication is also the most important quality a teacher can have. Most people want to relate better with others and be more charismatic. Life is complex, an amalgam of stimuli and information and nonverbal language is a decisive element in our society. Even if we do not notice the effects, we all respond to facial expressions, posture, and tone of voice of others. In interpersonal communication, words are not enough. Sometimes the desire to use words is just useless (when there is noise, when there is distance between interlocutors, when you do not know the language spoken by the others etc.). There are sufficient arguments to consider the communication as being the most important skill of people.

Nonverbal communication is an element of human communication, being complementary to verbal communication. Clothing, face expression, body posture, body orientation, smell, nonverbal aspects of writing, of speech are signs that people we come into contact with interpret them. The body speaks for itself in its own language. Like verbal

communication, nonverbal communication can be shaped in terms of the transmitter, receiver, message, communication channel, effect, feedback, and context of communication.

People need effective communication, not just beautifully lighted words. Studying and observing nonverbal language helps in this context, because it makes it easier to understand the needs, intentions and emotions of the people we come into contact with. Nonverbal communication is a real and powerful form of communication. People have more confidence in this nonverbal language than in words. Body language has features which gives it authenticity and credibility.

The definitions of nonverbal communication are varied and the majority of them are accepted. The difference lies in the way we approach the non-linguistic signal transmission process.

We believe that nonverbal and verbal language work together and support each other in the process of human communication. Nonverbal communication means something else than the words by which we transmit a message. Nonverbal communication is transmitted on silent terms. Its approach starts from a few general principles. Non-verbal communication is culturally determined and it may be in conflict with verbal messages, but on the other hand, the messages are largely unconscious and its channels are important in communicating feelings and attitudes.

Regarding the nonverbal communication in the school environment, it is very emotionally expressive and has its well established meaning. We all agree that good communication between students and between teacher and students has beneficial effects for the educational process (D.S. Saucan, 2002).

Teachers who practice friendly communication are more effective than distant teachers. Establishing direct visual contact between the teacher and the student is the first condition of communication. It is impossible to interpret students' manifestations without looking directly at them. Visual contact allows the teacher to make the feedback of pedagogical action; so he can prevent disturbing the class, give clarity when students do not understand, encourage participation.

Teacher’s movement in class and gesturing increases the student’s interest and make them actively participate in class.

Generally, positive affective relations stimulate learning. Teaching and learning are influenced by the spirit of the group of students and by the nature of the relationships maintained with the members of the group. Supporting this, we argue the need for the teacher to also use an effective nonverbal communication.

But, since the educational process is based on two members, namely educator and educated, then, for a teacher it is not enough to just employ elements of nonverbal language, but he must also distinguish the nonverbal communication of those who guides, in order to understand their perceptions, to discover their emotions and feelings and in this way to ensure a constructive educational process.

In didactic communication, during a lesson, a teacher constantly resorts to nonverbal communication means that form a structured whole with a verbal message. Two kinds of teacher's movements are distinguished in the education process: learning moves that concern preparation of materials for teaching, using a marker, writing the title of the lesson on the board, etc. and personal moves that do not directly influence the process of teaching and learning. These refer to movements of relaxation, of finding a comfortable position, etc. To all these are added the facial expressions that can express joy, satisfaction, sadness, pity, compassion, disapproval.

For a complete message received from students, it is absolutely necessary for a teacher to also add information sent through nonverbal behaviour. Equally, the teacher's communication must be a complete one, it is not enough to reproduce verbal information, but

he has to anime the information, to give them depth, support them with gestures, mimics, voice tones and all other ways of nonverbal communication.

Gestures include much more than simple movements of hands or other visible parts of the body. Voice intonations can record attitudes and feelings as significant as clenching fists, shaking hands, raising the eyebrows. We respond to gestures with great vivacity, and we may even say that we do it according to an elaborate and secret code that is not written anywhere, it is unknown to anyone and is understood by all.

The face defines identity, expresses attitudes, opinions, and states of mind, it shows our relationships with others, it is the visual brand of every human being. Extremely expressive, the human face has very mobile features and because it speaks for itself with eloquence and candour, the vocabulary has only a few words to express the multitude and diversity of its gestures. From the emotional point of view, it is stronger than the word. Among the movements of the teacher can be included: the indication of the table, fixing the eye to a particular student, deliberately looking towards the class, looking at a socket and handing out a student's extension, moving the head in an affirmative or negative way while a student responds, etc.

In turn, students also resort to non-verbal responses in class. Some of the concrete gestures observed by the students include closing the fists, which is equivalent to hostility, anger or stress, the head resting on the palm means boredom, but the palm (fingers) on the cheek, on the contrary, shows interest. Frown, on the one hand, signifies anger, but on the other hand it is also a gesture made at the time of concentration, a gathering of thoughts in the central area of the forehead.

When a student crosses his arms is a defence, protection, symbolizing shyness; on the contrary, the arms released, the open arms denote relaxation, availability for communication, self-security. These student moves have a feed-back value for the teacher, but only when the teacher interprets them correctly. Any movement of the eyes or eyelids, as well as any dilation of the pupil, contain important information. The look provides the most nuanced expressions and the most real emotions. The most hidden intentions can only be controlled with great difficulty. We prefer visual contact rather than provide information that we perceive to be too intimate. When the teacher addresses a question to the students, he does not have to name a person, even if he knows the names of all the students in the class, but he notices the expressiveness of the eyes. Through such behaviour he realizes who knows and wants to answer, but also those who do not know the answer to the question.

Conscious observation of our own actions as well as of others is the most appropriate way to better understand the communication methods of the most complex and most interesting being in the world - man. Then emotional affective feelings are transmitted more easily through nonverbal communication, with the exception of teachers who are endowed with oratory skills and empathic qualities. In verbal communication, the message is explicit, while in the nonverbal is implicit, spontaneous, and at times out of control of consciousness. We can refer here to a series of aspects of emotional behaviour that is the result of combining instinctual, innate elements with conditioned and socio-cultural ones.

External reality is encoded inside through the five senses: sight, smell, touch and hearing. The human body is provided with a large number of sensitive receptors, which are the only way to get information. Through these five means we are able to gather information from the outside, which we then encode in a certain way on the inside through mind and spirit, and also interpret them by giving them personal meanings.

In NLP, the sensory systems are one of the most important concepts. Information is taken from the environment through the senses of the eye, hearing, touch, taste and smell. We call the world that we express ourselves internally and externally, the VAKOG

(visual, auditory, kinaesthetic, olfactory and gustatory). Throughout life, due to the unique life experiences of each individual, people have formed a predominant representation system.

These five senses build in us the personal map that guides us to the outside world and are new patterns by which we think. We rely on these five senses to collect information from the environment, which our brain encodes according to the channel we received that information. For example, the information received through the visual field will be coded as images, the audible ones will be coded as sounds and words, and what we receive through feelings or kinaesthetic is coded by the brain as emotion. This process of storing and encoding information begins from childhood, and as we grow and mature, we will develop a preference for the predominant use of a particular channel. For example, suppose you want to convince a kinaesthetic person, a shy student to meet his colleagues. The language you will use should contain specific sensory predicates to help you create an effective communication rapport, basically an emotional connection. Kinaesthetic persons use and prefer language like: it feels good/bad, I have a gut feeling about this, how do you feel about this? And also word like: feel, care, touch, love, soft, carry etc. Using such a language you will help the kinaesthetic to feel the conversation and thus you will gain sympathy. Kinaesthetic communication is very powerful. It transmits a lot of information about a person's character and emotion.

The way a person uses words gives us a framework on how he has built up his internal reality and how it gives meaning to things. On our internal map, words function as symbols for the images, sounds, smells, tastes and sensations we have experienced at some point. It is a good exercise to begin to observe carefully how people describe various events using different patterns of thought. Equally useful is the observation of one's own language, we can identify preferences for certain ways of accessing and expressing concepts about the world. If one understands how a person perceives information, a lot of nuances and features can be found in this outcome. What is effective in communicating with some people can be quite inefficient in communicating with others. While some wonder why their interaction with others does not bring the desired result, others use in their everyday life knowledge of the specific representation system.

In the following, we present a short exercise in order to identify the sensory preferences of a student. The guide (the teacher) asks the explorer (the student) to write a clear reminder of the last vacation (any other type of significant experience can be used) and helps him in this narrative with questions, requests for details, etc. Simultaneously, he writes the predicates used by the explorer (the student) in his story. Most likely, the preferred representation system will translate into the highest frequency of predicates of a certain type at the language level (the story). A necessary caution refers to not informing the explorer about the purpose of the exercise, case which may affect its effectiveness.

Although visual indicators are not the only way we can learn how the student thinks, they are the easiest to notice. If we know how and where to look, the specific posture, mimics, gestures, breathing and skin colour can also provide us with a series of information about how people think.

The ability to use these indicators is essential for educators; they can learn how students think and so discover how they could change and improve that. Recognizing the senses that other people prefer to perceive the world and using this information in the process of establishing relationships with our peers, professionally, personally or socially, can exert a tremendous influence on how they respond to us. But the real challenge in this regard is to discover how can we use the signals transmitted by our body both for our benefit and for others.

The process that allows us to move from the personal map to the interlocutor's map and recognize the different states of others is called calibration. Calibration is the essence

of nonverbal communication, that is, how to notice the changes and differences of nonverbal behavior that people manifest in their relationship with you.

In NLP, the term calibration means the process by which a person reads a person's answers (access pointers). It is not about guessing, it is about developing what it is called sensory acuity in order to communicate effectively. In communication it is critical to observe the state of the one next to you.

For example, sadness can be calibrated (observed and measured) to a specific person by slouching, looking down, breathing heavy, flexing temple and mouth muscle. Calibration involves the association between access indices and internal cognitive and emotional processes.

In order to develop their calibration skills, we present a basic exercise for teachers.

There is a group of three people, so that Student A (the explorer) will be able to associate with that state, Student B (the guide) - will calibrate Student A and Student C (observer) - will notice the process between Student A and Student B without interfering in any way. After each round, they will change the roles, so Student A becomes Student B, Student B becomes Student C and Student C becomes Student A.

The process is similar for each representational system (VAK). The time for each exercise is 7-8 minutes plus two minutes for feedback.

Calibration of the visual system

- Student A thinks a person who likes (a good friend, perhaps a loved one), and creates in his mind a picture of that person as if he were now in front of him. Student A does not speak, just imagines the pleasant person as if he were now in front of him.
- Student B observes the indices given by the Student A and calibrates (mimics, breathing, gestures, etc.). Student B asks Student A to break the state (asks him something like how many windows are in this room? - Breaking the state involves bringing the person in here and now. Student A thinks of a person who does not like and so he creates in his mind a picture of that person, as if he were now in front of him. Student A does not talk. Student B calibrates carefully.
- Student B asks Student A to break the state.
- Student A randomly selects either the pleasant or the unpleasant person and thinks of it, without telling Student B who is the person he is thinking about.
- Student B also calibrates and guesses who is the person whom Student A was thinking about-the pleasant or the unpleasant one.
- Student B says how he figured it out - what were the clues he noticed.
- Student C provides feedback - if he noticed anything other than Student B, what he liked in the process, what would he do differently. Repeat the process until B guesses (until it calibrates correctly). Change roles and repeat the process.

Calibration of the auditory system

- Student A and Student B sit in the chair (or stand) back in the back, without seeing and without touching in any way! C notes.
- Student A thinks of a pleasant person as if it were in front of that person and at the same time counts from 1 to 10 out loud. It is essential to focus on the pleasant person, as if she/he were in front of him. Student B calibrates the hearing aid.
- Student B asks Student A to break the state and think of an unpleasant person and at the same time to count aloud up to 10. Student B calibrates the auditory.
- Student B asks Student A to break the state and to randomly choose a person - be it the pleasant or the unpleasant one, without telling him and thinking about it as he counts again from 1 to 10 out loud.

- Student B calibrates and guesses who is the person who Student A was thinking about.

Feedback session follows, and then repeat the process until Student B calibrates correctly two times. Change roles and repeat the process until all three were in turn Student A, Student B and Student C, just like in the previous exercise.

Calibration of the kinaesthetic system

- Student A and Student B stand either back in the back without seeing either face to face with eyes closed. At the same time they only touch their palms. Make sure you have a comfortable position so there is no hand tension that could influence the correct calibration. Student C notes.
- Analogously to 1 and 2, Student A thinks first of a pleasant person and says nothing. Student B will calibrate just based on palm information (heat, some tension etc.). Student A and Student B do not see each other and touch only the palms. Student A does not talk.
- Student B asks Student A to break the state and think of the unpleasant person. Student B calibrates kinaesthetically.
- Student B asks Student A to break the state and choose the pleasant or unpleasant person to think about, and then Student B will calibrate and guess again to what person Student A was thinking about.
- Analog feedback session as at 1 and 2. The process is repeated until Student B is calibrated correctly two times. The roles are changed so that all three participants are Student A, Student B and Student C in turn.

It is essential for a good communicator to become aware of these access indices and to know their meaning for the respective person (the person who manifests them). People already have this capacity developed at a certain level. However, it is not a conscious skill, one might just got the impression, feel that the person next to them is sad or happy. At the same time, an inadequate development of calibration ability can lead to misinterpretation. For example, one can consider that you are sad, when in fact you are focused.

It is an ability that we naturally use, being even very well developed in some directions for each person. Each of us has a particular sensitivity to certain types of emotions or situations that we can easily recognize. It is a process that can be realized or not and it is based on the observation of some aspects of nonverbal conduct and voice. Frequently, we mistakenly identify the states of others and responsible for this failure is that we pay too much attention and credit to the verbal plan. Another source of these errors is the inter-individual differences in expressing certain emotions.

NLP's creators began to shape the great therapist Milton Erikson and thus concluded that there are some general indications that are valid for all people indicating changing internal states such as: voice tone and volume, the shape and details of the lower lip, the fact that it is wrinkled or not, its fine moves in relation to the superior lip, muscle tension in the face and forehead, then facial colour that reveals the tone of the face muscles, around the eyes, lips, then the colour of the skin and cheeks, the eyes, eye accessing cues and pupil dilation, breathing pattern (upper chest, middle, lower). All these non-verbal indices manage to create a kind of legend of the personal map and ease our work when communicating with someone. Thus, calibration is the natural process of each of us by which we can decipher the unconscious, nonverbal reactions during an interaction by associating the visible behavioural indices with a specific internal response.

We learn to calibrate not to manipulate, but to understand and communicate better, because what you find inside is reflected on the outside. Our condition of people involves communication. However, we do not always communicate what we intend. NLP provides practical tools for anyone who wants to become a good communicator. Language is

the means by which we think and give meaning to things around us. However, the process of conversion of experience into language implies, in some ways, distortions. Practicing NLP we recognize what people assume when they speak and use a language of precision in order to improve mutual understanding. On the other hand, the ability to understand the other's point of view is the milestone in NLP. Once we understand it, we can align the interlocutor at all levels of his thinking and thus we can relate effectively. Calibration is an art. Sometimes even if a teacher thinks that a response is not quite honest, it can be determined by a question that the student does not understand. For this case, the teacher asks helpful questions.

Everyone can develop their ability to build effective communication relationships. To accomplish this, however it takes study and practice, as well as in any other area where you want to be efficient. Through verbal / nonverbal communication we can develop an emotional climate in which the role is not only the teacher's behaviour but also his collaboration with students and completed with the contribution of both sides. The methods by which we can better understand students and through which we can help them to become more open, depend on us. The benefits will be revealed to everyone as they learn to receive and provide a model of communication according to each situation or person whom they interact with.

Therefore, didactic communication also includes those informational flows, whether intentional or not, verbal or nonverbal, which portray a multidirectional universe, thus favouring an adequate psychosocial climate for studying.

BIBLIOGRAPHY

1. Bandler, Richard, Vremea schimbarii, Editura Vidia– Colectia NLP, Bucuresti, 2008
2. Chelcea, Septimiu, Comunicarea nonverbală: gesturile şi postura, Ed. Comunicare.ro, Bucureşti, 2005
3. Chiru Irena, Comunicarea interpersonală, Ed. Tritonic, Bucureşti 2003;
4. Dilts, Robert B., Changing Belief Systems with NLP, Cupertino, CA: Meta Publications, 1990
5. Dobrescu, Tatiana, Dimensiuni ale comunicării prin limbajul corpului, Ed. Tehnopress, Iasi, 2006
6. Ezechil, Liliana, Comunicarea educationala in context scolar, Editura Didactica si Pedagogica, 2002
7. Mlodinow, Leonard, How Your Unconscious Mind Rules Your Behaviour, First Vintage Books Edition, United States of America, 2013
8. Rinvolucri M.& Baker J.,Unloking Self-expression trough NLP, Delta Publishing, 2005
9. Panisoara, Ion Ovidiu, Comunicarea eficienta, Polirom, Bucuresti, 2004
10. Saucan, Doina-Ştefana, Comunicarea didactica. Expresivitate şi stil, Editura Atos, Bucureşti, 2002

CONSIDERATIONS ON TEACHING/LEARNING LEGAL ENGLISH VOCABULARY AND A CASE STUDY

Ana Munteanu
Lecturer, PhD, Spiru Haret University of Brașov

Abstract: The paper presents a case study that underlines the importance vocabulary plays in the acquisition of a language. Providing a good theoretical background and defining the terms used, the paper aims at incorporating the experiment carried out during an academic year into the rich world of legal English instruction, especially teaching/learning legal vocabulary.

Keywords: legal English, questionnaire, self-assessment, vocabulary,word knowledge

Introduction

Many years ago the most important purpose of language teaching was the acquisition of grammatical knowledge. In consequence, vocabulary was a kind of helper for learning structures. Lately, more and more methodologists and linguists have turned their attention to vocabulary, emphasizing its importance in the study of a foreign language. Learning a second language means learning its vocabulary and knowing a lexical item means knowing a number of things. (Gass, 1999) Acquisition of vocabulary is a gradual process involving the integration of various kinds of knowledge along with gaining different levels of ability to make use of that knowledge in communication.

Let's stop for a moment and define the main terms our paper and experiment are based on with the help of a dictionary. *Collins English Dictionary* (2014)defines vocabulary as 'the aggregate of words in the use or comprehension of a specified person, class, profession, etc' and the term 'comprehension' as full knowledge and understanding of the meaning of something, for example, a word. Now what shall we understand by 'knowledge of a word'? Being able to recognize one? Or being able to use one? Very often, not only for specialists, but for the general public also, to know a word means to know its definition. Nevertheless, knowing a definition is not the same thing as being able to use that word orally and in writing or to understand the text in which that word appears. Perhaps the long answer is that when someone really knows a word, they know not only the definition of the word, but they also know how that word functions in different contexts. Juel and Deffes (2004) consider that knowledge of a word includes knowing how it sounds, how it is written, how it is used as a part of speech, and its multiple meanings. For Stahl (2005, p. 55) 'vocabulary knowledge is

knowledge; the knowledge of a word not only implies a definition, but also implies how that word fits into the world'. Dale and O'Rourke (1986) designed a model of four levels of word knowledge, each level being characterized by a statement: 1. I never saw it before 2. I've heard of it, but I don't know what it means 3. I recognize it in context and I can tell you what it is related to 4. I know it well.

Is "knowing" general vocabulary different from "knowing" legal vocabulary? We consider that a student needs multiple exposures to a word in different reading contexts in order to fully learn the word and its connotations. No matter if a word is part of the general or legal vocabulary, 'word meanings are not just unrelated bits of information, but are part of larger knowledge structures' (Stahl, 1999) after all.

General English vs. Legal English

We will further define some terms and make a distinction between general vocabulary and English Language Teaching (ELT) and legal vocabulary and English for Specific Purposes.

General vocabulary is made up of all the words of a language, the lexis. Barcroft, Sunderman and Schmitt (2011, p. 571) contend that lexis 'refers to all the words in a language, the entire vocabulary of a language'. Specialists state that vocabulary also includes lexical chunks, phrases of two or more words, such as *Good afternoon* and *Here you are*, which are essential for everyone who tries learning a language, be it a native or a second language. In fact, it takes a great deal of practice after acquiring words and lexical chunks (and some grammar, we agree) to achieve fluency in a language so teachers should be teaching students how they can manage words and use language effectively to achieve their aims. (Munteanu, 2018)

The teaching of English to people whose native or first language is not English is called English Language Teaching. Vocabulary learning involves the learning of new concepts or new labels for already known concepts. Today there is general agreement that vocabulary is better learned if taught in contexts. We know that this applies not only to general lexis, but also to specialized lexis due to the fact that both are better acquired if taught in contexts, according to the needs of mastering a particular subject. Content areas are distinguishable by the terminology and language they use, particularly the labels they use to identify important concepts.

Legal vocabulary is part of Legal English, which is the style of English used by legal professionals in their work in native English speaking countries as well as internationally, for example, the language used in international contracts and statutes, which can also be referred to as "legalese". Traditionally, the law has always had its own "language" used and understood by legal professionals, such as Latin, French or English. This legal language has changed and adapted with the various conquering countries in the past. Every and each factor has had an enormous impact on the international language called Legal English today.

Legal English has been referred to as a 'sublanguage' by some linguists, as legal English differs from ordinary English from several points of view, for example, the use of certain specialized terms and the use of certain linguistic patterns. Therefore, 'we study legal language as a kind of second language, a specialized use of vocabulary, phrases, and syntax that helps us to communicate more easily with each other'. (Ramsfield, 2005, p.145) There are different kinds of legal English and learners should focus both on vocabulary, phrases and the language used by lawyers to communicate with clients and on legal writing, for example, academic legal writing as in law journals, juridical legal writing as in court judgments, legislative legal writing as in laws, regulations, contracts, and treaties.

Legal English is part of English for Specific Purposes (ESP). ESP is a term that refers to teaching or learning English for a particular career. Dudley-Evans (1997) defines ESP in terms of absolute characteristics (ESP is defined to meet specific needs of the learners; it makes use of underlying methodology and activities of the discipline it serves; it is centred on the language appropriate to these activities in terms of grammar, lexis, register, study skills, discourse and genre) and variable characteristics (ESP may be related to or designed for specific disciplines; it may use, in specific teaching situations, a different methodology from that of General English; it is likely to be designed for adult learners; it is generally designed for intermediate or advanced students; most ESP courses assume some basic knowledge of the language systems), which helps understanding ESP better.

Legal English involves a specific language corpus. For example, there are words that are used only in an international legal context and would not be used or understood in everyday life by persons without legal training, such as "tort" and "restrictive covenant". Legal English emphasises on specific types of communication in a specific context. Law students learning English need to concentrate on vocabulary and phrases which are used in formal letters/emails, contracts, etc and, also, on the (lack of) punctuation and (differing) word order used in legal documents as they would cause great confusion to a person who has only taken a general English course and has no understanding of legal English.

A case study

The purpose of this experiment was twofold: to receive feedback on teaching legal English vocabulary (mainly through reading) and to let students self-assess their "knowledge" of legal vocabulary. We wanted to know how many students out of the 25 students chosen from those enrolled on the Legal English course "know" legal words or legal phrases, hereinafter called "terms", at the beginning, at an intermediate stage and at the end of the course. In fact, we were interested in what students understand by "knowing" a term and if our teaching methods were adapted to our learners. The course lasted one academic year, i.e. 28 weeks. We introduced specialized vocabulary by using it in context, that is by reading a text and by involving students in a conversation, because, as Thornbury (2002, p. 53) says, it seems that 'for vocabulary building purposes, texts – whether spoken or written – have enormous advantages. [...] The fact that words are in context increases the chances of learners appreciating not only their meaning but their typical environments, such as their associated collocations or grammatical structures'. We did not use specially designed listening exercises, just the normal listening students are exposed to during a class, such as listening to the teacher or to their partners/colleagues. This was another important part of our experiment – teaching vocabulary only through reading and speaking (limited listening, as we have just explained above), but we will write another paper on this. Most of the materials used during the Legal English course were directly related to the students' main subject or future profession thus integrating 'the learning of language with the learning of some other content, often academic subject matter'. (Larsen-Freeman, 2000, p.137) We used several methods (sometimes one or two of them, sometimes all of them) in order to clarify the meaning(s) of a new term which was met in the context provided: giving synonyms and/or antonyms, giving a full definition, providing another example situation, giving one or two example sentences, giving the corresponding translation of the word into the students' native language. A variety of vocabulary exercises was provided in order to optimize vocabulary learning.

The second aim of the experiment was to let learners self-assess their knowledge of legal vocabulary. It is known that self-assessment is beneficial to learning for several reasons: being able to know what you know helps you in the learning process and makes you more responsible; you can also assess the effort you are putting in so you may try harder next time; it increases your self-confidence as you can understand that you really know what you know. The students self-assessed three times: at the beginning of the course, when the learners

measure their level of competence and perhaps compare it with their target level; at an intermediate stage, when the learners can 'think about their present level in relation to both their starting level and their target level' (Blue, 1994, p. 20); at the end of the course, when the learners 'need to have a fairly clear idea of what they are capable of in the language and of their limitations'(Blue, 1994, p. 20), but, in our case study, the aim is narrower: the learners have a good idea of how many legal terms out of the sample they 'know'.

The subjects of this case study were selected from the subject pool of 75 Law students from the first year of study. We chose 25 students with ages ranged from 22 to 49, because they met the criterion considered for the purpose of this study: their English level was similar, i.e. low-intermediate. Before and during the whole period of the course, none of the students knew they were under experiment.

During the course we used a legal English course book, authentic materials (newspaper and magazine articles, advertisements, official documents, www information) and test papers; all of the materials were on legal topics.

Dale and O'Rourke's (1986) model of four levels of word knowledge was used and we asked our students to tick the statement they mostly agree with after reading 15 sentences containing 20 legal terms. The 20 legal terms were chosen at random from all the legal terms to be taught during the course. This questionnaire was given to our students before, in the middle and at the end of the Legal English course.

Before the course started, the students took a placement test so that only the low-intermediate ones were chosen for this experiment. After that, the 25 chosen students were asked to do a questionnaire: to tick the statement they mostly agree with after reading sentences with 20 legal terms. The results can be seen in Chart 1; further, we will briefly summarise them:

Statement 1. I never saw it before.

- 3 legal terms have got 100%; 2 legal terms got 80%, other two legal terms got 76%, 2 others 72%, 2 others 60%, 2 others 40%; 1 legal term got 92%, 88%, 56%, 52%, 48%, 36%, 28%. In conclusion, more than 50 % of the students have never seen 15 legal terms before. In fact, 68% of the students' answers say they have never seen the legal terms before.

Statement 2. I've heard of it, but I don't know what it means.

- 3 legal terms have got: 36%, 20% and 8%; 2 legal terms have got: 12% and 4%; 1 legal term got 28 %, 24% and 16%; no legal term – 4%. In conclusion, less than 36% of the students have heard of 16 legal terms before, but they don't know what they mean. Actually,

15% of all the students' answers say they have heard of the legal terms before, but they don't know what they mean.

Statement 3. I recognize it in context and I can tell you what it is related to

- 4 legal terms have got 12% and 8%; 3 legal terms have got 4%; 2 legal terms have got 16%; 1 legal term: 28%, 24% and 20 %; no legal term – 4%. In conclusion, less than 28% of the students could recognize 16 legal terms in context and they could tell somebody what they were related to. All in all, 10% of all the students' answers say they could recognize the legal terms in context and they could tell somebody what the terms were related to.

Statement 4. I know it well.

- 6 legal terms have got 12%; 4 legal terms – 8%; 3 legal terms – 4%; 2 legal terms – 20%; no legal term – 5%. To conclude, less than 20% of the students know 15 legal terms well. All in all, 8% of all the students' answers say they know the legal terms well.

Chart 1: Learners' self-assessment of knowledge of legal vocabulary at the beginning of the course (axis oy shows the number of students)

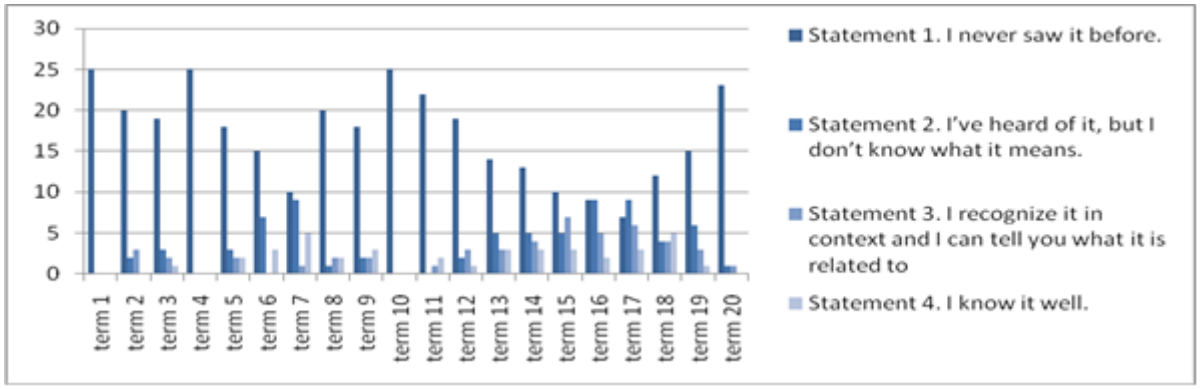

A general conclusion, interpreting also the data from Chart 2: 4% of the students did not choose the statement 'I never saw it before'; 96% of the students chose statement 1 for at least one legal term while 12% of the students had never seen a legal term before; 44% of the students knew at least one legal term well while 8% of the students knew 45% of the terms. The students knew neither more than half of the legal terms nor all the legal terms at the beginning of the course.

Chart 2: Learners' answers at the beginning of the course (axis oy shows the number of terms)

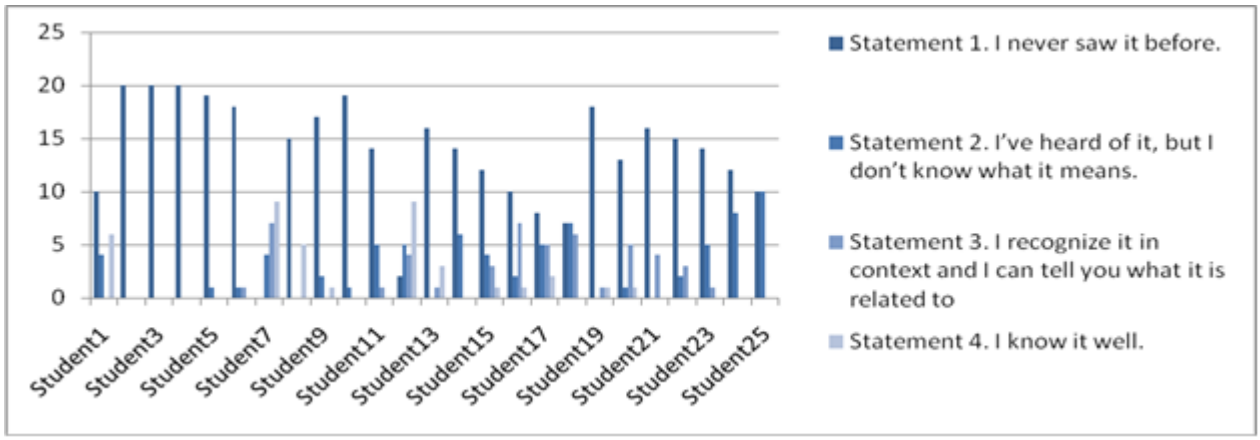

In the middle of the course, which was at the end of the first semester, the 25 students had to tick again the statement they mostly agree with after reading some sentences containing the 20 legal terms they learnt during the English classes (the same 20 legal terms from the first questionnaire). Below you can find a brief summary of the results:

Statement 1. I never saw it before.

- 4 legal terms have got 4% of the total answers.

Statement 2. I've heard of it, but I don't know what it means.

- 5 legal terms have got 20%; 3 legal terms – 24%; 2 legal terms – 48%; 1 legal term: 72%, 60%, 40%, 36%, 32%, 28%, 16%, 12%, 8%, 4%.

Statement 3. I recognize it in context and I can tell you what it is related to.

- 3 legal terms have got 56% and 40%; 2 legal terms – 52%, 48%, 36%, 24%, 20%; 1 legal term: 60%, 44%, 28% and 16%.

Statement 4. I know it well.

- 4 legal terms have got 24% and 20%; 3 legal terms – 28%; 2 legal terms – 44%; 1 legal term: 68%, 60%, 48%, 40%, 32%, 12% and 4%.

We appreciate the results as being good as only 1% of the students' answers say that they have never seen one legal term before, 34% of the students' answers say that they can recognize at least 4 legal terms in context and they can tell us what they are related to, while 36% of the students' answers say that the students know the word well.

During the course, specialized vocabulary in context was introduced with the help of a Legal English course book and authentic materials. Several methods were used to clarify the meaning of the new terms: example situations, example sentences, synonyms and/or antonyms, a full definition, the translation of the word into Romanian, i.e. students' mother tongue. A variety of vocabulary exercises was provided before, during and after the reading of the text. All the 20 legal terms from the questionnaire given to the students before the course

were taught during the English classes so that, at the end of the course, all the students were, theoretically, managing them efficiently. Several formative assessments tests were administered during the course, seeking to determine how students are progressing through a certain learning goal, and at the end of units and of the year summative tests assessed students' mastery of the topic, especially the mastery of the vocabulary.

At the end of the course, we asked, again, the 25 students to do the questionnaire based on Dale and O'Rourke's (1986) model of four levels of word knowledge, ticking the statement they mostly agree with after reading the statements with the 20 legal terms. The results can be seen in Chart 3; further, we will briefly summarise them:

Statement 1. I never saw it before.

- no legal term was ticked. In conclusion, 100% of the students acquired the 20 legal terms.

Statement 2. I've heard of it, but I don't know what it means.

- 4 legal terms: 20% and 4%; 3 legal terms: 16% and 12%; 2 legal terms 8%; no legal term 4%. As a result, 10% of the students' answers say they heard of 16 legal terms.

Statement 3. I recognize it in context and I can tell you what it is related to.

- 4 legal terms: 20%; 3 legal terms: 28% and 16%; 2 legal terms: 36%, 32%, 24% and 12%; 1 legal term 8% and 4%. In conclusion, all students recognized at least one legal term in context and 22% of the students' answers say they recognized legal terms in context.

Statement 4. I know it well.

- 4 legal terms: 76% and 72%; 3 legal terms: 60%; 2 legal terms: 64% and 56%; 1 legal term: 92%, 88%, 80%, 52% and 48%. As a result, all students knew at least one legal term and 69% of the students' answers say they knew more than half of the legal terms.

Chart 3: Learners' self-assessment of knowledge of legal vocabulary at the end of the course
(axis oy shows the number of students)

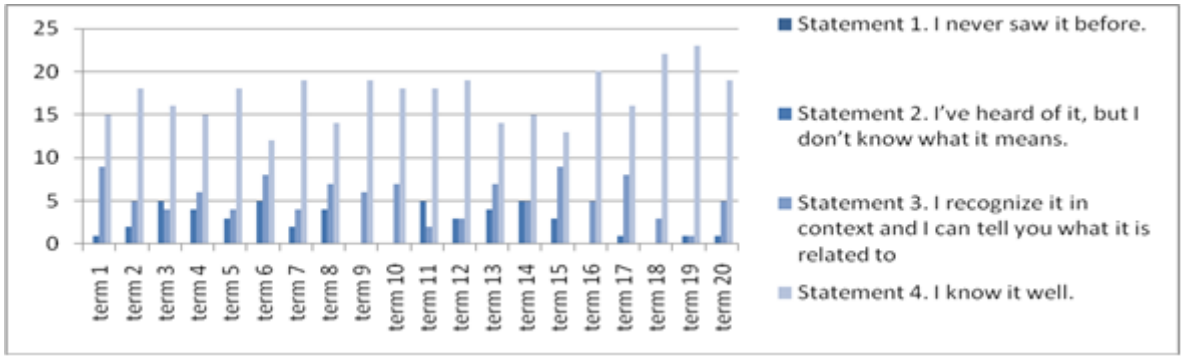

As a general conclusion of the case study, we believe that it is a good thing that, at the end of the course, 16% of the students have zero answers for the first two statements, which means they recognized all the terms in the context and/or knew them as you can see in Chart 4. In fact, 52% of the students knew more than 65% of the legal terms and 88% of the learners knew more than half of the legal terms. Only 2 students, i.e. 8% of the students, knew less than half of the legal terms, but they can recognize half of the terms in context.

Chart 4: Learners' answers at the end of the course (axis oy shows the number of terms)

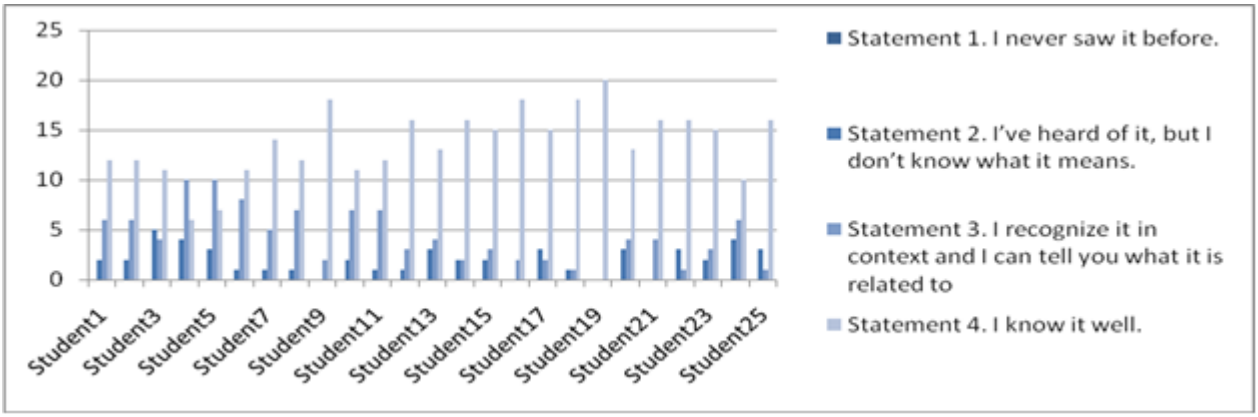

Conclusions

Not unexpectedly, only a few students knew several legal terms before the Legal English course as both the placement test and the first questionnaire showed. To master legal vocabulary means to use legal terms in a professional context. For that, we used the explicit vocabulary instruction as it is more effective in vocabulary acquisition than incidental learning. Many specialists, Schmitt (2008) among them, conclude that this way of teaching vocabulary results in greater and faster gains and better retention. In our case, this proved to be true. At the end of the course, both the third questionnaire and the summative test had satisfactory results. The statement 'I never saw the word before' got 100% of the students' answers, while all the students chose statement 4: 'I know the word well' for at least 6 legal terms, that is 30% of all the terms. 88% of the students know more than half of the legal terms at the end of the term.

Building vocabulary is a 21st century skills that helps students develop other 21st century skills, such as literacy skills. And how teachers teach vocabulary is also important because critical thinking, for example, is empowered by the learners' size of vocabulary and their ability of making connections. It is vital to help students explore the vast network of meaning in many contexts. Literacy skills, critical thinking and developed vocabulary skills give legal people an advantage. In maintaining high competence and efficiency as a communicator,

enriching vocabulary should be regarded as one of the winning strategies. Lawyers should convey their message in an effective and efficient way on the basis of their rich vocabulary, so that they can guide successfully their clients towards the accomplishment of their goals.

Teachers should focus on teaching legal vocabulary especially through direct vocabulary instruction as it improves comprehension and, as we could show, helps learners acquire it in an effective way. The data analysis of our experiment supports the findings in the literature: knowing a word is something complex in that it involves not only the ability to recognize its form, or to provide its definition, but it also includes the knowledge of using it correctly and appropriately in a certain context. To acquire vocabulary means to integrate different kinds of knowledge along with gaining different levels of ability to make use of that knowledge in communication.

The conclusion drawn with regard to self-assessment: learners that assess themselves are more aware of what they know and how well they know it, meaning that they become more autonomous learners, that they are more motivated to see their strengths and weaknesses and think about the efficiency of the learning process and they may even want to review the way they learn.

References

Barcroft, J., Sunderman, G., Schmitt, N. (2011). *Lexis*. In J. Simpson (Ed.), *The Routledge Handbook of Applied Linguistics*, p. 571 – 583. Abingdon, UK / New York: Routledge.

Blue, G. M. (1994). Self-Assessment of Foreign Language Skills: Does It Work?*CLE Working Papers*. N. 3 p. 18-35.

Collins English Dictionary 12th edition. (2014). HarperCollins Publishers.

Dale, E. & O'Rourke, J. (1986). *Vocabulary building*. Columbus, OH: Zaner-Bloser.

Dudley-Evans, T., St John, M. J. (1998). *Developments in English for Specific Purposes: A multi-disciplinary approach.* Cambridge: Cambridge University Press

Gass, S. (1999). The Effects of Task Repetition on Linguistic Output**.** *Journal of Research in Language Studies*. Volume 49, Issue 4.

Haigh, R. (2009). *Legal English* (2nd Edition), New York: Routledge Cavendish.

Juel, C., & Deffes, R. (2004). Making words stick. In *Educational Leadership*, 61(6), p. 30-34.

Larsen-Freeman, D. (2000). *Techniques and Principles in Language Teaching*, 2nd edition. Oxford: Oxford University Press.

McMillan, J. H., Hearn, J. (2009). Student self-assessment. *The Education Digest, 74*(8), p. 40-49.

Munteanu, A. (2018). Managing Words in Business English. *Review of General Management*, 27, (1), p. 104 – 111.

Ramsfield, J. (2005). *Culture to culture: A guide to U.S. legal writing*. Durham, NC: Carolina Academic Press.

Schmitt, N. (2008). Instructed second language vocabulary learning. *Language Teaching Research*, 12(3), p. 329–363.

Stahl, S. A. (2005).*Four problems with teaching word meanings (and what to do to make vocabulary an integral part of instruction).* In Hiebert, E. H. and Kamil, M. L. (eds.), *Teaching and learning vocabulary: Bringing research to practice*, Mahwah, NJ: Erlbaum.

Stahl, S. A. (1999). *Vocabulary development*. Cambridge, MA: Brookline Books

Thornbury, S. (2002). *How to Teach Vocabulary*, London: Pearson Education Limited.

.

A COMPARATIVE STUDY ON DIRECT AND INDIRECT OBJECTS IN ENGLISH AND ROMANIAN

Simona Redeş
Lecturer, PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad

Abstract: The paper presents some of the features that the direct and indirect objects expressed by nouns have in both English and Romanian. The contrastive analysis of complex objects in both languages reveals many similarities as well as differences. The theoretic part is well illustrated by examples from authentic documents.

Keywords: direct objects, indirect objects, transitive verbs, the accusative constructions, syntactical functions

Prin datele şi perspectiva folosite, considerăm că prin lucrarea de faţă aducem un plus de cunoaştere în domenii atât de importante astăzi, esenţiale pentru comunicare cum sunt didactica limbilor română şi engleză şi traductologia. Nu în ultimul rând, şi lucrările de gramatică pot profita de pe urma acestor analize chiar dacă sau mai cu seamă că ele sunt centrate pe părţi de vorbire şi de propoziţie.

Complementul direct

Complementul direct face parte din unităţile gramaticale care se recunosc, în general, uşor cu ajutorul întrebărilor *pecine*?, *ce*?, întrebări care pot provoca însă şi interpretări greşite, dar sunt greu de definit. Definiţia corectă este următoarea: complementul direct determină un verb sau o interjecţie verbală predicativă, arătând obiectul asupra căruia se exercită acţiunea, adică pacientul. Uneori se precizează că acţiunea se exercită sau se răsfrânge în mod direct, prin aceasta înţelegându-se fără prepoziţie, regulă valabilă întotdeauna în cazul complementelor directe din limba engleză şi în multe cazuri de complemente directe din limba română. Alteori se adaugă precizarea că verbul determinat este tranzitiv, precizare care este tautologică din moment ce verbele tranzitive nu se pot defini altfel decât prin capacitatea de a avea complemente directe. Este de remarcat aici şi faptul că, în mod excepţional, complementul direct poate determina şi verbe intranzitive. Este vorba de complementul direct numit intern pentru că arată conţinutul acţiunii verbului determinat, care se exprimă printr-un substantiv cu aceeaşi rădăcină ca verbul sau din aceeaşi sferă semantică, de obicei însoţit de atribute: *a dormi somn greu*; *to live a happy life (a trăi o viaţă fericită)* etc.

*Au primit **pachetul** la timp datorită seriozităţii firmei de curierat.*

*She took a lot of **pictures** during the trip in spite of the rainy day.*

(A făcut multe poze în călătorie în ciuda vremii ploioase.)

*L-am văzut **pe colegul** meu la ştiri la televizor şi nu mi-a venit să cred ce prostii a spus.*

*I don't remember **John** as well as you do but I definitely believe in his determination.*

(Nu mi-l amintesc pe John la fel de bine ca tine, dar cu siguranţă cred în perseverenţa lui.)

Complementul direct realizat prin substantiv se exprimă prin folosirea substantivului în cazul acuzativ. Substantivul în acuzativ poate fi precedat sau nu de o prepoziţie, în limba română, în timp ce în limba engleză el este întotdeauna neprecedat de prepoziţie. Deoarece în limba engleză situaţia este mult mai clară şi nu necesită o dezbatere mai amplă a ideii

exprimate anterior, în cele ce urmează vom insista mai mult asupra substantivelor cu funcţia sintactică de complement direct din limba română.

Complementul direct exprimat prin substantiv în cazul acuzativ, neprecedat de prepoziţie este mai des întâlnit la următoarele substantive inanimate :

a) substantive abstracte articulate având valoare de unicitate :

*Iubeşte **puterea** încă de când era copil.*

b) substantive animate sau inanimate, într-o construcţie cu dativ posesiv aşezat la stânga verbului regent :

*Îi cunosc toată **familia**.*

c) substantive animate articulate:

*Ea hrăneşte **hamsterii** de două ori pe zi, nu-ţi fă griji pentru asta.*

d) substantive proprii toponimice articulate:

*Am vizitat **Italia** pentru a treia oară anul acesta şi mi s-a părut şi mai frumoasă ca înainte.*

Complementele directe exprimate prin substantive nearticulate se întâlnesc la următoarele clase de substantive:

a) substantive masive *pluralia tantum*:

*Ea pune **sare** şi **piper** suficient în ciorbă, dar nu pune de obicei deloc oţet.*

b) substantive abstracte:

*Întârzierea nu ne pune **probleme**, neglijenţa e însă de neiertat.*

c) substantive numărabile, folosite mai frecvent la plural:

*Coase **nasturi** sora ta, nu-i aşa?*

d) la substantive animate folosirea nearticulată se întâlneşte la numele de persoane care exprimă ocupaţii, profesii, calităţi sau sunt folosite ca termen generic:

*Căutăm **ingineri** constructori pentru noul corp de clădire. (profesie)*

*Nu se vede **picior** de om pe aici la ora asta târzie. (sens generic)*

Complementul direct exprimat prin substantive precedate de prepoziţia *pe*, apare la următoarele clase de substantive:

a) substantive proprii nume de persoane sau de animale:

*Am întâlnit-o **pe Maria** la spectacol acum două zile.*

*Îl vreau **pe Azor** înapoi, mi-e dor de el.*

b) substantive comune personale la care articolul definit indică o persoană unică prin raporturile de rudenie:

*Îl iubesc cel mai mult **pe tata** şi apoi **pe mama** şi **sora** mai mică la egalitate.*

c) substantive comune personale, articulate definit, urmate de un adjectiv posesiv sau pronume personal în genitiv:

*O căutam **pe cumnata** ta pentru nişte sugestii legate de o posibilă afacere comună.*

d) substantive comune personale, articulate definit, urmate de un nume propriu sau comun de identificare:

*Am văzut-o **pe profesoara** Pârlog la o conferinţă internaţională în Budapesta.*

*Îl aştept **pe domnul** avocat să văd dacă are aceeaşi părere ca domnul notar.*

e) substantive comune personale, nearticulate, care indică o persoană anume:

*L-am chemat **pe profesor** în sala profesorală să aibă o discuţie deschisă cu părinţii copilului.*

f) substantive comune personale, nearticulate, având un determinant adjectival:

*Nu-l cunosc **pe** acest/ fiecare/ acel **elev** şi totuşi sunt în şcoală de doi ani deja.*

g) substantive comune animate, nume de animal, sau inanimate personificate:

*Vulpea l-a păcălit **pe urs** şi astfel s-a terminat povestea.*

***Pe păpuşă** o cheamă Lucy.*

În ceea ce priveşte topica şi punctuaţia complementului direct, regula de bază este că el se poziţionează după verbul pe care îl determină şi nu se desparte de acesta prin virgulă.

Ca şi în cazul altor părţi de vorbire care au ca regent verbul din propoziţie, poziţia de complement direct poate fi emfazată prin inversarea topicii, adică prin aşezarea complementului înaintea verbului:

*That **house** I decided to rent, not the one you see across the street.*

(Pe acea casă am decis să o închiriez, nu pe cea pe care o vezi peste drum.)

Complementul indirect

Complementul indirect este cel care indică obiectul căruia i se atribuie sau i se adresează o acţiune, o însuşire sau o caracteristică. El indică destinatarul sau beneficiarul procesului codificat prin verb.

Complementul indirect poate avea ca regent un grup verbal, un grup adjectival, un grup adverbial sau o interjecţie. În unele cazuri, complementul indirect este un constituent obligatoriu, în altele este facultativ.

*He reffered **to the** second **quotation** taken from a French novel.*

(S-a referit la al doilea citat extras dintr-un roman francez.)

*I am very indebted **to** my **mother** for all the advice and support I've got.*

(Îi sunt foarte îndatorat mamei mele pentru toate sfaturile şi pentru sprijinul pe care l-am primit.)

Aceste două exemple cuprind situaţii în care este obligatorie prezenţa unui complement indirect. În următoarele, complementul indirect este facultativ:

*Ţi-e **sete**, nu-i aşa?*

*The boy smiled **to** his **sister** in order to make her feel more confident.*

(Băiatul i-a zâmbit surorii sale ca să o facă să se simtă mai încrezătoare.)

Spre deosebire de complementul indirect din limba română, complementul indirect din limba engleză este limitat la funcţia de a arăta fiinţa sau lucrul către care se îndreaptă acţiunea exprimată de predicat, corespunzând cazului dativ. Complementul indirect din limba engleză poate fi prepoziţional (este format cu ajutorul prepoziţiei *to* sau, mai rar, *for*) ori neprepoziţional, întocmai ca dativul, urmând şi regimul acestuia.

*We offered flowers **to the singer**, at the end of the show.*

(I-am oferit flori cântăreţului, la sfârşitul spectacolului.)

*She bought a new shirt **for** her **grandfather** as he turned 85.*

(Ea a cumpărat o cămaşă nouă pentru bunicul ei când acesta a împlinit 85 de ani.)

Complementul indirect din limba engleză poate fi marcat şi printr-o topică aparte. Locul complementului indirect variază dacă în enunţ mai apare şi un complement direct. Când primul complement după verb este complementul direct, complementul indirect este întotdeauna prepoziţional. Dacă imediat după verbul regent se află complementul indirect el nu este precedat de nicio prepoziţie.

*The man stood up and offered a chair **to the woman**.*

(Bărbatul s-a ridicat şi a oferit un scaun doamnei.)

Aceeaşi propoziţie se poate rescrie, astfel încât complementul indirect sa nu fie prepoziţional şi să fie plasat imediat după verbul regent.

*The man stood up and offered **the woman** a chair.*

(Bărbatul s-a ridicat şi a oferit doamnei un scaun.)

Complementul indirect exprimat prin substantiv în dativ este cerut de:

a) verbe intranzitive urmate de un complement indirect al persoanei: *come (a veni), happen (a se întâmpla), occur (a apărea), propose (a propune), surrender (a se preda)* etc.:

*The hi-jackers surrendered **to the** US **Police** after two days.*

(Piraţii aerului s-au predat poliţiei americane după două zile.)

b) verbe tranzitive urmate de un complement direct şi un complement indirect, precedat întotdeauna de prepoziţia *to*: *give (a da), lend (a împrumuta), pay (a plăti), send (a trimite)* etc.:

*I sent the letter **to** my former **boyfriend** but he never answered me back.*

(Am trimis scrisoarea fostului meu prieten, dar nu mi-a răspuns niciodată.)

c) verbe tranzitive urmate de un complement direct şi un complement indirect precedat de prepoziţia *for*:*buy (a cumpăra), do (a face), make (a face), save (a păstra/ economisi)* etc.:

*Save a piece of cake **for** my little **sister**, will you?*

(Vrei să păstrezi o bucată de prăjitură pentru sora mea?)

d) unele substantive cum ar fi: *attitude (atitudine), kindness (bunătate), courtesy (curtoazie):*

*My attitude **to forgery** is well-known by my subordinates.*

(Atitudinea mea faţă de falsificare este bine ştiută de subordonaţii mei.)

e) unele adjective: *kind (amabil), cruel (crud), harsh (dur)* etc.*:*

*Don't be cruel **to birds**, they are so cute helpless beings!*

(Nu fi rău cu păsările, sunt aşa niste fiinţe neajutorate!)

f) adjective de comparaţie: *inferior (inferior), superior (superior), equal (egal)* etc.:

*The results were inferior **to** my **expectations** and still I passed the exam.*

(Rezultatele nu au fost pe măsura aşteptărilor şi totuşi am promovat examenul.)

Complementele indirecte îndeplinesc mai multe roluri semantice, în funcţie de semantica regentului. Cel mai des întâlnite roluri semantice ar fi cele de beneficiar, destinatar, experimentator şi sursă. Dintre cele patru roluri semantice, cele mai frecvente sunt cele de beneficiar şi de destinatar.

*I made **the** old **man** a favour not because I wanted to but because I had to. (benecficiar)*

(I-am făcut o favoare bătrânului nu pentru că am vrut, ci pentru că a trebuit.)

***Lui Liana** i s-au dat banii înapoi numai după un scandal uriaş. (beneficiar)*

*I-am trimis cărţi **fratelui** meu în schimbul datoriei de 100 RON. (destinatar)*

*She made her **husband** a lot of promises and did her best to keep them, too.*

(I-a făcut soţului ei multe promisiuni şi a făcut tot posibilul să le şi ţină.)

***Mariei** îi este foarte sete.(experimentator)*

*Ea îi cere **lui Ghiţă** ajutor de fiecare dată când e în impas. (sursă)*

Rolul semantic de destinatar şi de beneficiar apare în prezenţa unui verb tranzitiv însoţit şi de un complement direct. Rolul de experimentator apare în cazul verbelor care nu sunt urmate de complement direct şi care au subiectul postpus sau care chiar lipseşte.

Complementul indirect poate fi de mai multe tipuri : *simplu, multiplu* sau *dubluexprimat*. Acest ultim tip de complement indirect este un tip de complement pe care îl găsim doar în limba română.

Astfel, complementul indirect este simplu când este exprimat printr-un singur substantiv comun sau propriu şi este multiplu atunci când este format din două sau mai multe substantive coordonate copulativ sau disjunctiv şi/sau prin juxtapunere.

*Cartea nu a plăcut nici **bătrânului**, nici **fetei** deşi era scrisă de scriitorul lor preferat.*

*I told the news **to** my **mum** and **dad** but none of them was surprised.*

(Am spus vestea mamei şi tatălui, dar niciunul nu s-a arătat surprins.)

Complementul indirect dublu exprimat apare, după cum am precizat anterior, doar în limba română şi constă dintr-un substantiv care are un coreferent în aceeaşi frază, adică înaintea verbului regent apare un pronume personal care anticipează complemetul indirect aşezat imediat după verbul regent.

***I**-am dat **lui Gheorghe** răspunsul pe loc.*

Topica şi punctuaţia complementelor indirecte nu pun nicio problemă, deoarece în mod obişnuit, complementele indirecte se plasează după verbul regent. Dar atunci când ele sunt exprimate prin substantive care determină verbe din a căror schemă sintactică lipseşte subiectul, complementul indirect este plasat înaintea verbului.

Lui Ilie *îi tună şi fulgeră, nu ştiu ce are.*

To Mary *I have never mentioned the accident.*

(Lui Mary nu i-am amintit niciodată de accident.)

Complementele indirecte care apar în celelalte tipuri de structuri sunt plasate după verbul regent. Complementul indirect nu se izolează de regent prin niciun semn de puctuaţie.

I-am dăruit ***profesoarei*** *un buchet de crini.*

They delivered the two boxes ***to*** *my beautiful* ***wife.***

(Ei au livrat cele două cutii frumoasei mele soţii.)

CONCLUSIONS

După cum se poate observa, ambele limbi au variate modalități de exprimare a complementului direct sau indirect cu ajutorul substantivelor. În urma studierii temei lucrării de față am ajuns la concluzia că există mult mai multe similarități decât diferențe între posibilitățile de exprimare a complementelor directe și indirecte prin folosirea substantivelor.

Această lucrare constrastivă are două scopuri principale: primul este cel de a-i ajuta pe cei care învață cele două limbi să își insușească această problemă importantă a sintaxei iar cel de al doilea este de a oferi lingviștilor o perspectivă nouă asupra elementelor comune a două sau mai multor limbi diferite.

BIBLIOGRAPHY

Bantaş, A., *English for Advanced Students*, Iaşi, Institutul European, 1993.

Bulgăr, Gheorghe,*Limba română: Fonetică, Lexic, Morfologie, Sintaxă, Stilistică,* Bucureşti, Editura Vox, 1995

Chiriacescu, A., *The Noun and Determiners*, Bucureşti, Editura Teora, 2003

Constantinescu-Dobridor, Gheorghe,*Sintaxa limbii române,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1994.

Fillmore, Charles, J., *The Case for Case*, London, vol. *Universals in Linguistic Theory*, Editura Bach and Harms, 1972.

Metea, Alexandru,*Vocabular, morfologie, sintaxă***,** Timişoara, Editura Helicon, 1993.

Mihuţ, Lizica, *Limba română contemporană. Sintaxa. Sinteze.,* Seria Cursuri Universitare, Universitatea "Aurel Vlaicu" din Arad, Facultatea de Teologie, Arad, 1995

Woods, E.& Nicole McLeod,*Using Basic English Grammar. Form and Function*, Prentice Hall, 1992.

EXPRESSING AFFECTIVITY IN SACRED TEXTS

Cristina Radu-Golea
Senior Lecturer, PhD, University of Craiova

Abstract: Human affectivity is an extremely vast domain, approachable from an interdisciplinary perspective by focusing on the areas of interest of different sciences: psychology, sociology, philosophy. Last but not least, it enters the scope of linguistics, being studied by all language sciences (lexicology, pragmatics, grammar, discourse analysis, rhetoric, argumentation). Putting together an inventory of the types of feelings is quite a difficult attempt – an impediment to the classification process being the fact that some emotional reactions cannot be subsumed into rigid patterns.

Keywords: affectivity, language, emotion, classification, sacred

1. "The term *affect* is understood as a generic name for more or less different affective processes such as emotions, feelings, passions, but also for states or attitudes (conditioned by the former)"[1]. Therefore, the term *affect* is an archilexeme, a hypernym, which includes as hyponyms *emotions*, *feelings*, *passions* and *dispositions*[2]. In pragmatics, *emotion* is considered a generic term. The attempt of making an inventory of affect types is a rather difficult one. In his book, *Emotional Intelligence* (1995), Daniel Goleman refers to the theories which propose their classification into families of basic *emotions/feelings*: *joy*, *love*, *surprise*, *disgust*, *shame*, *fear*, *anger*, *rage*,each containing a variable number of members[3]. The difficulty in classifying them lies in the fact that some affective manifestations cannot be subsumed into rigid patterns. "There are no clear answers; the scientific struggle regarding the way in which emotions should be classified continues"[4].

The nature of emotions is situational, they appear as a reaction to those events that are significant to an individual and reflect his/her relation to the emotion triggering situation. "The pragmatics of the emotional expression takes into account the situation, i.e. the triggering event and the basic changes in the state of mind of the emotionated subject. This approach broadly corresponds to an emotion definition of the type: *Stimulus → Response*"[5]. Emotional stimuli affect the individual physically, psychically, or at both levels and reflect their necessity to adapt to a certain situation. Also, the process of expressing emotions, and, implicitly, feelings manifests itself both at the emission pole and at the reception pole. The source conveys his/her own affective states in order to arouse certain emotions in the receiver. The latter's reaction can be identical to the one intended of different, sometimes even opposite to it. There have been identified several ways of expressing emotions: a) emotions expressed spontaneously, b) emotions supressed but involuntarily shown by other types of manifestations and c) emotions deliberately/pragmatically expressed (either as a result of observing the Principle of Politeness, or related to the manipulative perlocutionary intentions of the source – in an attempt to gain an advantage emotionally). At the same time, there are are various ways of expressing emotions: linguistic, paralinguistic or extralinguistic.

---

[1] Bidu-Vrănceanu, Angela, *Câmpuri lexicale din limba română*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2008, p. 226.
[2] Cosmovici, Andrei, *Psihologie generală*, Iaşi, Editura Polirom, 1996, p. 223-238.
[3] Goleman, Daniel, *Emotional Intelligence*, New Zork, Bantam Books, 1995, p. 289-290.
[4] Goleman, Daniel, *Emotional Intelligence*, New Zork, Bantam Books, 1995, p. 290.
[5] Cf. Christian Plantin, https://icar .univ-lyon2.fr/Members/cplantin/recherche.htm/01.02.2019.

The basic Book of Christianity, *The Bible*, provides a vast research material both for theologues and for linguists. Written by different authors, from different social and intellectual milieus, *The Holy Scripture* contains an abundance of paragraphs which relate to emotion-triggering situations.

2. The present study approaches the "domain" of affectivity as it appears in *Synoptic Gospels.*TheGospels are those parts of *The Bible* written either by one or another of the twelve Apostles (Matthew, John), or by people who latter became Jesus'disciples (Mark, Luke), and present Jesus Christ's life and works. The syntagm *Synoptic Gospels* refers to the first three gospels (Matthew's, Mark's and John's) and it relates to the fact that these gospels are organized as a synopsis, i.e. in parallel columns, in order to notice the similarities and differences among them in describing the same events[6]. Our interest lies in the forms (types or modalities) of manifesting emotions in sacred texts. Regarding the means of lexicalization, our research is limited to pointing out several significant examples. To select our corpus, we have used two versions of *The Bible/Biblia*sau *Sfânta Scriptură/The Bible or The Holy Scriptures*, an edition of The Holy Synod[7] and a translated version by Dumitru Cornilescu (1924, revised in 2016)[8].

We can make the difference between the various emotionally charged situations: there is one type of affectivity which is obvious in Jesus' parables or told stories (*The Parable of the Prodigal Son*, *The Parable of the Great Banquet*), and another which follows from the concrete situations Jesus found Himself in, relating either to His Person, or to those He was in contact with.

It is not only concrete events that have a powerful emotional content, but also the dialogues between Jesus and His disciples, the people who were listening to Him, or even political or spiritual leaders. Depending on these categories, the type of affective reactions change. Exemplifying the profound connection between the environment and affective human reactions, Tinca Creţu stated: "In case some part of the environment agrees with human needs, there appear positive affective processes which sustain the approachment to and the interaction with those particular aspects of reality, whereas disagreement results in negative affective processes, which draw man away from objects and situations, block their connections, paralyze their initiatives, reduce their psycho-physical energy necessary to maintain their connection to reality data"[9].

To illustrate the assertions above we offer two examples of authentic situations described by the authors of *The Bible*. The seventy disciples sent to preach "(...) returned full of joy" (Luke 10, 17), and this profound emotion of theirs led to inducing a positive affective state in Jesus Christ: "(...) in that hour, Jesus rejoiced in the Holy Spirit"[10] (Luke 10, 21) – a spontaneous positive response to a positive manifestation.

The other example illustrates the negative affective process. "As He approached Jerusalem and saw the city, Jesus wept over it"[11] (Luke 19, 41). Jerusalem is the city whose people reject Christ's deeds to their benefit. The emotions generated in this situation are pain, grief, but also pity, obvious in the following verse: "Jerusalem, Jerusalem, you who kill the prophets and stone those sent to you, how often I have longed to gather your

---

[6] https://ro.wikipedia.org/wiki/Evangheliile_sinoptice/15.01.2019.
[7] *Biblia*sau *Sfânta Scriptură*(ediţie a Sfântului Sinod), Bucureşti, Institutul Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2015.
[8] See https://biblia.resursecrestine.ro/?gclid=EAIaIQobChMI4uuD3M6d4QIVxgrTCh0-PQ2dEAAYASAAEgJjdPD_BwE/15.01.1019.

[9] Creţu, Tinca, *Psihologie generală*, Universitatea din Bucureşti, Editura Credis, 2003, p. 216.
[10] https://biblehub.com/luke/10-21.htm/26.01.2019.
[11] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+19%3A41-44&version=NIV/24.01.2019.

children together, as a hen gathers her chicks under her wings, and you were not willing"[12](Luke 13, 34). The whole fragment is full of emotional charge rendered by the use of the Vocative – the direct addressing is closely connected to the personification of the city, to show affective proximity −, by the repetition of the city name, by the exclamation, but also by the extremely suggestive comparison used (the mother-hen gathering its chickens under its wings to offer them protection and support). The antithesis present in the text highlights the contrast between the violence manifested in the city and the kindness of the reaction.

3. All three forms of expressing emotions/feelings presented in the introduction can be found in the sacred text. A relevant example of a spontaneous emotional manifestation is represented by the scene in the Garden of Gethsemane where Christ shows His affective turmoil openly: "My soul is overwhelmed with sorrow to the point of death. Stay here and keep watch with me"[13] (Matthew 26, 38). The lexicalized feeling is *sadness*, a feeling presented at its maximum intensity by using the prepositional phrase *to the point of death*, a form of expressing the superlative degree. The final request is an expression of the essential human need, that of feeling empathy from the others (and represents the expected answer to the expressed need).

Concerning the second type, we cannot necessarily consider it a supressed emotion, but rather one that is non-lexicalized and involuntarily manifested by other means. Such means vary. The text of the *Gospels* (as other literary texts) "record also moments of high affective intensity which are, paradoxically, marked by silence. Affective non-lexicalization is, this time, the extreme form of emotional markedness"[14]. In the Parable of the king's son's marriage the question "Friend, how camest thou in hither without having on a weddding garment?"[15] gets a silent answer: "He was speechless." (Matthew 22, 12). The verb indicates the affective state of the interlocutor, expresses a great *anxiety*, a *fear*. The same type of answer is given by the Pharisees who remain silent when hearing Jesus' question: "Which is lawful on the Sabbath: to do good or to do evil, to save life or to kill?" But they remained silent"[16] (Mark 3, 4). Silence is a marker of hostility in this case. It can also be an expression of the feeling of *shame*: "Jesus asked them: «What were you arguing about on the road?» But they kept quiet because on the way they had argued about who was the greatest"[17] (Mark 9, 34). Faced with His unjust blaming, "(…) Jesus remained silent and gave no answer."[18] (Mark 14, 61) – an attitude of resignation, caused by a deep *grief*, concerning people about whom He knew that no answer could change them.

At the opposite pole there is the emotion expressed by raising one's voice. A shout is often a marker of fear, of terror, the feelings that the disciples were confrunted with in two particular situations: Jesus' walking on the lake and the silence before the tempest: "but when they saw him walking on the lake, they thought he was a ghost. They cried out, because they all saw him and were terrified" (Mark 6, 49-50); "(...) the disciples approached Him and awoke Him crying: «Lord, save us, as we perish!»" (Matthew 14, 13) – the feeling of grief hidden behind the wish of being alone, of taking refuge in a deserted place.

The suffering in the garden of Gethsemane, before the crucifixion, is described by the disciples and lexicalized in very suggestive terms: "deeply grived to the point of

[12] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+13%2C+34&version=NIV/24.01.2019.
[13] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Matthew+26%3A38&version=NIV/24.01.2019.
[14] Gabriela Stoica, "Mărci lexico-semantice ale afectivităţii în romanul cavaleresc de la sfârţitul secolului al XVIII-lea", in *Limba română. Stadiul actual al cercetării* (Gabriela Pană Dindelegan coord.), Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2007, p. 705.
[15] https://biblehub.com/commentaries/matthew/22-12.htm/24.01.2019.
[16] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Mark+3-4&version=NIV/24.01.2019.
[17] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Mark+9%3A34&version=NIV/24.01.2019.
[18] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Mark+14&version=NIV/24.01.2019.

death"[19] (Matthew 26, 38; Mark 14, 34), "anguish/agony"[20] (Luke 22, 44). Both terms used in lexicalizing emotions – *grief* and *anguish/agony* (*întristare* and *chin* in Romanian) – are set to their maximum intensity by the noun *death* (explicit in the former example or implicit in the latter) which expresses the superlative of suffering. Unlike *întristare*/*grief* that is a zero level term in point of gradability, the lexemes *anguish/agony* (*chin* in Romanian) contain in their lexicographic definitions the marker of intensity "intense physical or moral suffering"[21]. Together with these terms, there appear indications of the authors about physical conditions, which describe the intensity of emotional states: "(...) and his sweat was like great drops of blood falling to the ground"[22] (Luke 22, 44). Facial perspiration is a sign of strong emotions, and its change into blood represents the highest degree of mindstate intensity.

Prostration represents an attitude which expresses a strong *fear*, but also respect. "When the disciples heard this (the voice heard during the Transfiguration, our note), they fell facedown to the ground, terrified"[23] (Matthew 17, 6). The act of kneeling down is a sign of *veneration* or *humility*, often accompanied by *fear*: after the miraculous fishing "Simon Peter (...) fell at Jesus' knees (...) overwhelmed by fear" (Luke 5, 8-9), a woman healed after touching Jesus' cloak "came and fell at his feet and, trembling with fear"[24] (Mark 5, 33); or by the feeling of *uselessness* in extreme situations: "Then a man named Jairus, a synagogue leader, came and fell at Jesus' feet, pleading with him to come to his house because his only daughter, a girl of about twelve, was dying"[25] (Luke 8, 41-42).

Joy is expressed in the episode of the triumphant entering Jerusalem through actions, too: "A very large crowd spread their cloaks on the road, while others cut branches from the trees and spread them on the road. The crowds that went ahead of him and those that followed shouted, 'Hosanna to the Son of David!'[26]" (Matthew 21, 8-9)

Fear is accompanied by trembling: a miraculously healed woman came to Jesus *trembling with fear*[27]*/înfricoşată* şi *tremurând* (Mark 5, 33); on Jesus' Resurrection, when the angel appeared, "(...) The guards were so afraid of him that they shook and became like dead men."[28] (Matthew 28, 4).

Surprise is followed by lack of any action, by immovability, by total astonishment: on finding Child Jesus in the temple talking to the preachers, "When his parents saw him, they were astonished" (Luke 2, 48); after resurrecting Jairus' daughter, people "At this [they] were completely astonished" (Mark 5, 42); in the episode about the walking on the lake the disciples "were completely amazed" (Mark 6, 51).

Anger is not lexicalized in the episode when the merchants were banished from the temple, but it is inferred from Jesus' actions: "Jesus entered the temple courts and drove out all who were buying and selling there. He overturned the tables of the money changers and the benches of those selling doves" [29](Matthew 21, 12).

One of the largely spread practices in Biblical times was one's tearing of their own clothes. It is a gesture which signifies profound *grief* (a *suffering*), expressing an emotional state of uppermost intensity. At the same time, it had a huge impact on those present, but also on those who just heard of such an action. Moreover, if this gesture was

[19] https://biblehub.com/context/mark/14.htm/24.01.2019.
[20] https://biblehub.com/luke/22-44.htm/24.01.2019.
[21] https://dexonline.ro/definitie/chin/24.01.2019.
[22] https://biblehub.com/luke/22-44.htm/24.01.2019.
[23] https://biblehub.com/matthew/17-6.htm/24.01.2019.
[24] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Mark+5%2C+33&version=NIV/24.01.2019.
[25] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+8%2C+41&version=NIV/24.01.2019.
[26] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Matthew+21%2C+8-9&version=NIV/24.01.2019.
[27] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Mark+5%2C+33&version=NIV/24.01.2019.
[28] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Matthew+28%2C+4&version=NIV/24.01.2019.
[29] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Matthew+21%2C+12&version=NIV/24.01.2019.

made by a political or spiritual leader, its emotional charge was even greater. In Synoptic Gospels, the gesture is mentioned only once, in the episode of Christ's judgement, when He admits His Divine nature to the Synedrium, a fact considered a blasphemy by the Jewish leaders: "Then the high priest tore his clothes" (Matthew 26, 65; Mark 14, 63). This gesture is part of the category of acts which represent emotions deliberately expressed pragmatically. It is connected to the perlocutionary intentions of the sender and is used with a manipulatory function, in order to obtain the agreement of the crowd in favour of Jesus Christ' death sentence. It is not an expression of the profound grief of the high priest, of his indignation because of the defamation of God's name (previous feelings such as hatred, anger against Christ, the decision to kill Him argue such an assertion), but an attempt to produce a strong emotion in the participants and, implicitly, in the people, thus easy to manipulate.

We have presented just a few of the gestures described in *The Bible* which are charged with emotions. There are countless actions with a high degree of emotivity: *the kiss* of the traitor, repentance symbolized by the *sackcloth* and *ashes* are only some of the acts performed for which emotion is present at the emission pole, at the reception pole, or at both. Also, if we consider the last Gospel, *John's Gospel*, the number of persuasive acts performed increases: we refer to the *washing* of the disciples' legs before the last supper or the *writing on* sand, in the episode about the adulterine woman (actions referred to only in this Gospel).

4. "On the plane of verbal structures, at lexical level, emotion is marked and distributed by using a series of «means»: a special vocabulary, imprecations and terms of endearment; exclamations and interjections; figurative language; intensifiers, etc."[30].

All these means are also present in the Biblical discourse. One of the expressive forms of the Gospels is represented by Vocative forms. In Jesus Christ' speeches, the Vocative clearly reveals the affective states of the speaker. The nouns in the Vocative used in the Savior's speeches ar either appellatives, or proper names (toponyms or anthroponyms). Generally, repetition is resorted to: *Jerusalem, Jerusalem; Simon, Simon* (Luke 22, 31), repetitions which suggest attachment to the places, people or realities evoked or even the speaker's tenderness – positive emotions, therefore, even if they are used in negative contexts (foreseeing the catastrophy which was to fall upon the city, for example). To express negative emotional states (*reprimand*, *disappointment*) unrepeated Vocative is used: "Judas, are you betraying the Son of Man with a kiss?"[31] (Luke 22, 48).

Common nouns in the Vocative refer to the group of disciples, to the crowd of followers, or to the religious leaders of the time and their choice clearly illustrates the affective attitude of the speaker in relation to these categories. The disciples are *my friends/prietenii mei* (Luke 12, 4), *a small flock/turmă mică* (Luke 12, 32) − *affection, love*; the others are: man/*omule*! – a neutral addressing term; but also *daughter/fiică*! (Matthew 9, 22), O *ye, of little faith/puţin credincioşilor*! (Matthew 6, 30), in a rhetorical interrogative context – a positive affective expression or: "O, neam necredincios şi pornit la rău!/O, unbelieving and perverse generation"[32] (Matthew 17, 17) – the apparently negative meaning expressed is mitigated by using the interjection; addressing the leaders is marked by profound *anger*. There are fragments where we can follow the gradual intensification of the feeling of anger simply by the use of the nouns (or nominal phrases) in exclamatory sentences: "(...) "Woe to you, teachers of the law and Pharisees, you hypocrites!"[33], "(...) woe to you, blind guides", "blind fools", "blind pharisee!", "snakes, brood of vipers"[34] (Matthew 23, 13-33).

[30] Christian Plantin, https://icar .univ-lyon2.fr/Members/cplantin/recherche.htm/24.01.2019.
[31] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+22%2C+48&version=NIV/29.04.2019.
[32] https://biblehub.com/matthew/17-17.htm/05.01.2019.
[33] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Matthew+23&version=NIV/24.01.2019.
[34] Ibidem.

The use of synonyms highlights the affective reality evoked; semantically closely related words are employed in the text (at short distances from one another) in order to match the intention of increased expressivity and the persuasion communicative goal: a) *joy*: "*Rejoice* and be *glad* because great is your reward in heaven[35]/*bucuraţi-vă* şi *veseliţi-vă* pentru că răsplata voastră este mare" (Matthew 5, 12); "No one can serve two masters. Either you will *hate* the one and *love* the other, or you will be *devoted* to the one and *despise* the other[36]/nicio slugă nu poate sluji la doi stăpâni; căci *va urî* pe unul şi *va iubi* pe celălalt sau *va ţinea* numai la unul şi *va nesocoti* pe celalt" (Luke 16, 13) – an utterance made up of antithetic series, with a reversed word order; "But we had *to celebrate* and be *glad*[37]/trebuia *să ne veselim* şi *să ne bucurăm*" (Luke 15, 32); "He will be *a joy* and *delight* to you, and many will *rejoice* because of his birth"[38]/o pricină de *bucurie* şi de *veselie*" (Luke 1, 14); "*Rejoice* in that day and *leap for joy*, because great is your reward in heaven[39]/*bucuraţi-vă* în ziua aceea şi săltaţi de *veselie*" (Luke 6, 23); b) *sadness*: "people *crying* and *wailing* loudly[40]/unii care *plângeau* şi *se tânguiau* mult" (Mark 5, 38); "A large number of people followed him, including women who *mourned* and *wailed* for him[41]/norod de femei care *se boceau*, îşi băteau pieptul şi *se tânguiau* după el" (Luke 23, 27); c) *fear*: "When Zechariah saw him, he *was startled* and *was gripped with fear*[42]/Zaharia *s-a spăimântat*, când l-a văzut şi *l-a apucat frica*" (Luke 1, 12); "They were *startled* and *frightened*[43]/plini de *frică* şi de *spaimă*" (Luke 24, 37).

The co-occurrence of the synonyms presupposes the repetition (obviously, redundant) of the semantic information for intensive-affective and persuasive emphasis. Sometimes, in the same context, feelings not necessarily part of the same affect family are expressed: "He took Peter, James and John along with Him, and He began to be deeply *distressed* and *troubled*"[44] (Mark 14, 33); sometimes, affective states belonging to different, even antithetic spheres, are expressed: "So the women (i.e. the women come to the tomb in the morning of the Resurrection, our note) hurried away from the tomb, *afraid* yet *filled with joy*"[45] (Matthew 28, 8).

5. Affectivity at the level of the Biblical text can be noticed both at the level of the vocabulary and at that of the characters' actions and manifestations. Researching such actions reveals aspects of the society in Biblical times and points out the emotional reactions of the participants to those events. Many actions described in *The Bible* contain an emotional charge and they are varied, related to groups of individuals or society strata.

Regarding the affective lexicon, we encounter words which are affective proper such as: *love*, *joy*, *sadness*, *grief*, *fear* and also terms linked to socio-affective attitudes or to the emotional exteriorizing (of intense mindstates): *to kiss* (on the one hand) and *to cry*, *to weep*, *to wail*, *to tremble* (on the other).

Our research signals some of the issues regarding affectivity in sacred texts. The topic is rather vast, with multiple possibilities of approach and categorization, a topic which remains open to (interdisciplinary) study and interpretations.

[35] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Matthew+5%2C+12&version=NIV/24.01.2019.
[36] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+16%2C13&version=NIV/24.01.2019.
[37] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+15%2C32&version=NIV/24.01.2019.
[38] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+1%2C+12&version=NIV/24.01.2019.
[39] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+6%2C23&version=NIV/24.01.2019.
[40] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Mark+5%2C+42%29%3B+&version=NIV/24.01.2019.
[41] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+23%2C27&version=NIV/24.01.2019.
[42] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+1%2C+12&version=NIV/24.01.2019.
[43] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+24&version=NIV/24.01.2019.
[44] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Mark+14%2C+33&version=NIV/24.01.2019.
[45] https://www.biblegateway.com/passage/?search=Matthew+28%2C+8&version=NIV/24.01.2019.

BIBLIOGRAPHY

Bidu-Vrănceanu, Angela, *Câmpuri lexicale în limba română*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2008.
Cosmovici, Andrei, Psihologie generală, Iaşi, Editura Polirom, 1996.
Creţu, Tinca, *Psihologie generală*, Universitatea din Bucureşti, Editura Credis, 2003.
Goleman, Daniel, *Emotional Intelligence*, New Zork, Bantam Books, 1995.
Popa, Elena-Cristina, *Studiu lingvistic asupra cărţii Faptele Apostolilor din Biblia de la Bucureşti* (1688) *încomparaţie cu Noul Testament de la Bălgrad* (1648) *şi cu Biblia de la Blaj* (1795), Iaşi, Casa Editorială Demiurg, 2007.
Sillamy, Norbert, *Dicţionar de psihologie*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1996.
Stoica, Gabriela "Mărci lexico-semantice ale afectivităţii în romanul cavaleresc de la sfârţitul secolului al XVIII-lea", în *Limba română*. *Stadiul actual al cercetării* (Gabriela Pană Dindelegan coord), Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2007.

Sources

*Biblia*sau *Sfânta Scriptură*(ediţie a Sfântului Sinod), Bucureşti, Institutul Biblic si de Misiune al Bisericii Ortodoxe Romane, 2015.
Christian Plantin, https://icar .univ-lyon2.fr/Members/cplantin/recherche.htm/01.02.2019
https://ro.wikipedia.org/wiki/Evangheliile_sinoptice/15.01.2019
https://biblia.resursecrestine.ro/?gclid=EAIaIQobChMI4uuD3M6d4QIVxgrTCh0PQ2dEAAYASAAEgJjdPD_BwE/15.01.1019.
https://dexonline.ro/definitie/chin/24.01.2019.
https://biblehub.com/commentaries/matthew/22-12.htm/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Mark+3-4&version=NIV/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Mark+9%3A34&version=NIV/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Mark+14&version=NIV/24.01.2019.
https://biblehub.com/context/mark/14.htm/24.01.2019.
https://biblehub.com/luke/22-44.htm/24.01.2019.
https://biblehub.com/luke/22-44.htm/24.01.2019.
https://biblehub.com/luke/10-21.htm/26.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+19%3A41-44&version=NIV/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+13%2C+34&version=NIV/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Matthew+26%3A38&version=NIV/24.01.2019
https://biblehub.com/matthew/17-6.htm/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Mark+5%2C+33&version=NIV/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+8%2C+41&version=NIV/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Matthew+21%2C+8-9&version=NIV/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Mark+5%2C+33&version=NIV/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Matthew+28%2C+4&version=NIV/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Matthew+21%2C+12&version=NIV/24.01.2019.

https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+22%2C+48&version=NIV/29.04.2019
.
https://biblehub.com/matthew/17-17.htm/05.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Matthew+23&version=NIV/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Matthew+5%2C+12&version=NIV/24.01.20
19.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+16%2C13&version=NIV/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+15%2C32&version=NIV/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+1%2C+12&version=NIV/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+6%2C23&version=NIV/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Mark+5%2C+42%29%3B+
&version=NIV/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+23%2C27&version=NIV/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+1%2C+12&version=NIV/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Luke+24&version=NIV/24.01.2019.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Mark+14%2C+33&version=NIV/24.01.201
9.
https://www.biblegateway.com/passage/?search=Matthew+28%2C+8&version=NIV/24.01.20
19
.

ADJECTIF ET FIGEMENT (3). ÉTUDE DU FIGEMENT DES EXPRESSIONS DU TYPE *ADJ + COMME + GN* CONCERNANT LES[-ANIMÉS]

Daniela Bordea
Lecturer, PhD, University of Bucharest

*Abstract:In this paper we study expressions of type **Adj + comme + GN** denoting [- animate] entities.*
These expressions are investigated from the point of view of the role of the paragon and of its selection, of the conditions under which blocking gets realized, of the mechanism of blocking and of parameters.
We will present from a comparative stance various cases of weak, transparent and opaque blocking belonging to this type of expressions.

Keywords: blocking, comparison, expressions, paragon, [- animate].

1. Introduction

L'étude de l'adjectif et du figement constitue une préoccupation pour les grammairiens; c'est pour cela que nous nous sommes proposé d'étudier du point de vue du parangon et du figement les syntagmes du type ***Adj + comme + GN*** concernant les [-animés],en faisant la précision que les syntagmes de ce type nous les considérons comme une quantification «approximative».

2. Combinatoire libre /vs/ combinatoire figée

2.1. De la combinatoire libre à la combinatoire figée

« À l'opposé de la combinatoire libre, propre à la syntaxe, la combinatoire figée est le phénomène par lequel une séquence co-occurrente de lexèmes forme une unité indissociable sur les plans fonctionnel (formel ou morphosyntaxique) et sémantique » (M. TUȚESCU, 1978: 91).

À la différence des séquences libres, dont le sens global se calcule en additionnant le sens de chacun de leurs éléments, les expressions figées n'obéissent pas à la règle de compositionnalité. Par exemple les phrases :

*Marie a acheté un **cordon bleu** pour sa jupe blanche*
*Pierre a acheté un **panier** à pain **percé**, il ira se faire rembourser*

sont libres parce que leur sens peut être déduit à partir du sens de chaque mot qui les forme. Au contraire, les phrases :

*Marie est un **cordon bleu***
*Pierre est un **panier percé***

signifient « Marie est une bonne cuisinière » et respectivement, « Pierre est un grand dépensier ». Dans ce cas leur sens est imprédictible et incompréhensible pour un locuteur moins avisé, qui n'arrivera pas à le déduire, à moins que le contexte ne lui donne des indices d'interprétation.

Mais quel que soit le syntagme figé utilisé dans le discours, on remarque une transgression des règles de la syntaxe libre. Les séquences figées se distinguent des séquences libres en cela qu'elles ne se construisent, ni ne se décodent selon les règles de la combinatoire syntaxique en vigueur. Le syntagme figé est un préfabriqué linguistique que le locuteur introduit dans son discours tel quel et qu'il ne peut pas modifier formellement.

2.2. Tests de figement pour les expressions du type *Adj + comme + GN* concernant les [-animés]

Les constructions libres ont des propriétés transformationnelles qui dépendent de leur organisation interne.

Dans le cas des séquences figées, l'opacité sémantique est corrélée à une absence de propriétés transformationnelles et il y a une relation de proportionnalité inverse entre le figement d'un groupe et le nombre de propriétés transformationnelles observables (G. GROSS, 1988 : 69).

Quand une suite donnée se prête à toutes les modifications envisagées, le sens est totalement compositionnel et l'on parlera d'un groupe ordinaire. Inversement, si aucune des propriétés n'est réalisable, alors il est légitime de parler de figement.

Les propriétés des syntagmes figés du type *Adj + comme + GN* concernant les [-animés] seront analysées par rapport à celles des adjectifs en combinatoire libre.

1) Dans une séquence figée aucun élément lexical constitutif ne peut être actualisé individuellement, mais ils ont une détermination globale :

beau comme un astre
**beau comme l'astre*
**beau comme cet astre*
blanc comme neige
** blanc comme la neige*
** blanc comme une neige*
rond comme une bille
** rond comme la bille*
** rond comme cette bille*

2) Entre les différents éléments qui sont dans la portée du figement il n'y a pas de relation prédicative :

un enfant beau comme un cœur
** un enfant beau comme un cœur est beau*
** un enfant beau comme est beau un cœur*
un terrain plat comme une galette
** un terrain plat comme une galette est plate*
** un terrain plat comme est plate une galette*
une explication claire comme de l'eau de roche
** une explication claire comme l'eau de roche est claire*
** une explication claire comme est claire l'eau de roche*

3) L'adjectif ne peut pas être repris par pronominalisation :

un homme chauve comme une bille
** un homme chauve comme une bille l'est*
une blouse rose comme un bonbon
** une blouse rose comme un bonbon l'est*
un homme myope comme un fer à repasser
** un homme myope comme un fer à repasser l'est*

4) Les adjectifs impliqués dans le figement ne reçoivent pas de gradation ou d'adverbe d'intensité :

ce jardin est grand comme un mouchoir
** ce jardin est très grand comme un mouchoir*
cet enfant est pâle comme un linge
** cet enfant est extrêmement pâle comme un linge*
ce colis est léger comme une plume
** ce colis est assez léger comme une plume*

5) Dans les séquences figées l'insertion d'éléments nouveaux est très réduite. Les expressions figées sont des suites bloquées, que le locuteur ne peut pas modifier :

un visage jaune comme de la cire
** un visage jaune réellement comme de la cire*
un plat grossier comme du pain d'orge
** un plat grossier vraiment comme du pain d'orge*
un homme sourd comme un pot
** un homme sourd vraiment comme un pot*

6) L'ordre des éléments qui composent une expression figée ne peut pas être changé :

un problème clair comme le jour
**un problème comme le jour clair*
**un comme le jour clair problème*
**comme le jour clair un problème*
un foulard blanc comme un cachet d'aspirine
** un foulard comme un cachet d'aspirine blanc*
** un comme un cachet d'aspirine blanc foulard*
** comme un cachet d'aspirine blanc un foulard*
un homme maigre comme un clou
** un homme comme un clou maigre*
**un comme un clou maigre homme*
**comme un clou maigre un homme.*

7) Nous remarquons que si l'adjectif désigne une qualité inhérente d'un substantif, alors la relative doit être mise en apposition pour éviter le pléonasme :

un avion rapide comme l'éclair
** un avion rapide comme l'éclair qui est rapide*
un avion rapide comme l'éclair, qui est rapide
un film ennuyeux comme la pluie
** un film ennuyeux comme la pluie qui est ennuyeuse*
un film ennuyeux comme la pluie, qui est ennuyeuse
un résultat faux comme un jeton
**un résultat faux comme un jeton qui est faux*
un résultat faux comme un jeton, qui est faux

8) Etant donné que la relation entre les éléments du syntagme *Adj + comme + GN* est restreinte, il n'y a pas de possibilité de coordination avec un autre terme:

un enfant sage comme une image
**un enfant sage comme une image et une photo*
**un enfant sage et discipliné comme une image*
un homme aimable comme une porte de prison
** un homme aimable et souriant comme une porte de prison*
** un homme aimable comme une porte et une fenêtre de prison*
une explication simple comme bonjour
** une explication simple et claire comme bonjour*
** une explication simple comme bonjour et bonsoir*

9) Il est à remarquer qu'à l'intérieur des suites figées la possibilité de substitution (de l'adjectif et du nom) par un synonyme ou par des unités de la même famille est exclue :

un château vieux comme le monde
** un château ancien comme le monde*
égal à quelqu'un comme deux gouttes d'eau
** égal à quelqu'un comme deux gouttes d'alcool*

clair comme le jour
** clair comme le matin*
doux comme du miel
** doux comme de la confiture*

10) Un syntagme du type *Adj + comme + GN* a rarement des correspondants contraires terme à terme :

*clair comme le jour /vs/ * sombre comme la nuit*
*triste comme un bonnet de nuit /vs/ * gai comme un capuchon de jour*
*long comme un jour sans pain /vs/ * court comme un jour avec beaucoup de nourriture*
*propre comme un sou neuf /vs / * sale comme un sou vieux.*

2.3. Dynamique du figement

2.3.1. Sémantique du figement

Du point de vue sémantique le processus de figement est envisagé comme l'intégration sémantique et lexicale des constituants[1] du syntagme figé ; le signe est additif, tandis que le signifié a une valeur globale, qui n'est pas additive (Schéma 1).

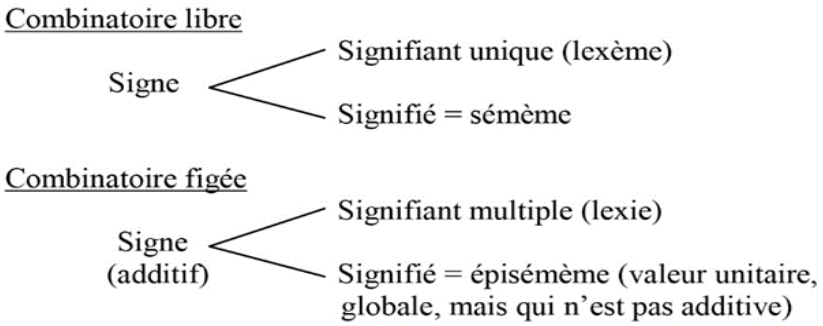

Schéma 1. Le figement

On peut donc considérer que les conditions minimales nécessaires pour qu'on puisse parler de figement sont :

- la séquence doit être formée de plusieurs mots ;
- les mots impliqués dans le figement doivent avoir, par ailleurs, une existence autonome ;
- l'ensemble se caractérise par un « sens global » qui n'est pas la somme des sens des constituants liés (non compositionnalité du sens de l'ensemble).

2.3.2. Eléments, conditions et mécanisme du figement

Nous considérons que la relation de figement suppose l'existence des éléments suivants :

- un élément central, **A,** qui représente une condition nécessaire, mais non suffisante ;
- un élément secondaire, **B,** qui représente une condition nécessaire, mais non suffisante ;
- un « savoir » qui relie les deux éléments et qui est une donnée pragmatique. Cette donnée, la « mémorisation » (M.H. Svensson, 2004 : 42), représente une condition nécessaire pour le figement. Elle fonctionne comme un liant qui réalise la cohésion plus étroite des éléments impliqués dans la relation de figement.

[1] Cf. Mariana Tuţescu, *Précis de sémantique française,* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1978, p : 90, 91, 94.

Par exemple *donner* (à quelqu'un) *un carton rouge* ne signifie pas seulement lui donner n'importe quel carton qui soit rouge, mais lui donner un mauvais point, porter un jugement défavorable à son encontre.

Nous proposons le mécanisme suivant pour la relation de figement (Schéma 2):

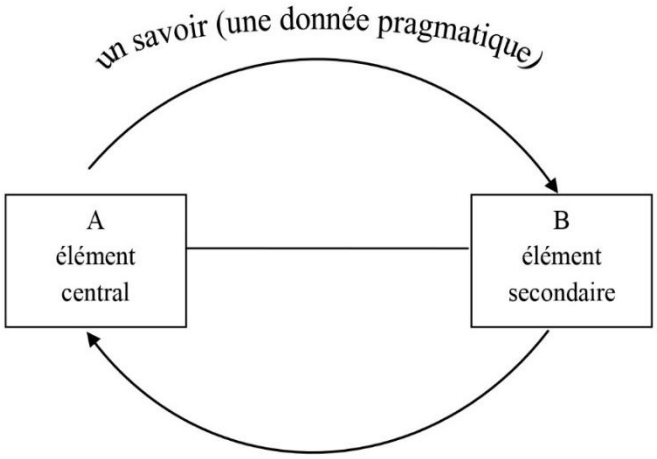

Schéma 2. Mécanisme du figement

Ce mécanisme fonctionne en feed-back : l'élément central exige un certain élément secondaire et l'élément secondaire ne se combine qu'avec un certain élément central pour garder le sens (et non avec des synonymes de celui-ci)[2].

On peut en conclure que le figement se réalise selon un mécanisme cyclique, fermé sur lui-même.

3. La combinatoire figée*Adj + comme + GN* concernant les [- animés]

3.1. Choix du parangon

Dans le cas des composés du type *Adj + comme + GN* selon G. GROSS (1996:119) la métaphore est source de figement.

Pour caractériser un être, un objet, un événement, une qualité ou une action on peut les comparer à un élément de référence à quoi ils font penser et qui a la propriété caractéristique à un degré éminent. C'est l'expression de l'intensité ou du haut degré.

Le même point de vue est partagé aussi par Ch. SCHAPIRA (2000:34), qui énonce deux caractéristiques importantes du référent :

a) la notoriété de la notion ou de l'image servant de terme de comparaison: la comparaison est fondée sur l'extraction, parmi une multitude de manifestations du phénomène en question, d'une occurrence jugée particulièrement représentative, qui fait appel à un savoir commun ou à l'expérience collective permettant d'éclairer la notion à expliquer ;

b) la force d'illustration de l'exemple que le SN donne comme modèle : *comme + SN* introduit un exemple présenté comme le parangon du phénomène qu'il s'agit d'illustrer.

Nous considérons pour le choix du parangon deux critères importants :

- **La relation *Adj /vs / N centre du GN***

En ce qui concerne la relation *Adj /vs / N-centre du GN*, l'adjectif met en évidence un trait saillant du N-centre du GN :

bon comme du (bon) pain
blanc comme neige
doux comme du miel
faux comme un jeton,

même s'il s'agit des caractéristiques différentes du même référent :

[2] Voir § 2.2. ex. 9.

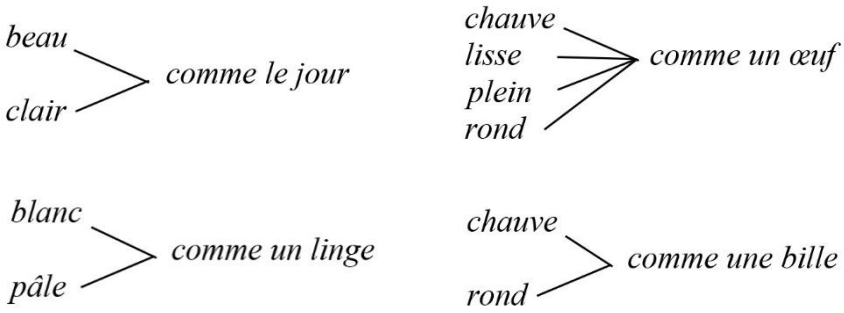

ou du même trait définitoire exprimé à l'aide des synonymes :

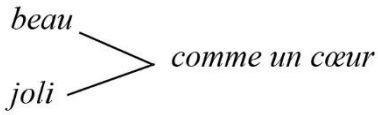

On a affaire dans ce cas à des paradigmes à gauche de la séquence figée.

Mais l'adjectif peut exprimer aussi un trait considéré saillant d'un ensemble de référents

sans aucune liaison entre eux, dont le seul trait caractéristique commun est la qualité désignée par l'adjectif en question :

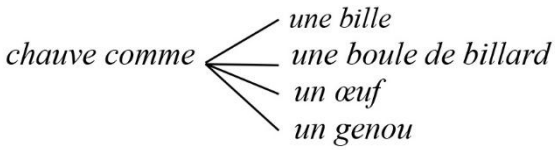

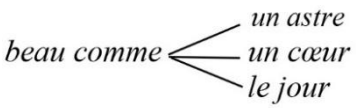

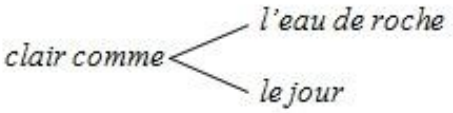

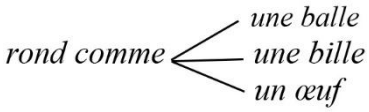

Dans ce cas on a des paradigmes à droite de la séquence figée.

Les termes du paradigme peuvent marquer une intensité progressive de la qualité désignée par l'adjectif, jusqu'à un haut degré :

dur comme (du) bois/ de la pierre/ du marbre
maigre comme un échalas / un clou,
ils peuvent créer un effet d'hyperbole :

maigre comme un clou,
mince comme un fil

simple comme bonjour
ou même un effet assympthotique :
rapide comme l'éclair.

Il est aussi possible que le paradigme utilise des termes en antiphrase, réalisant ainsi un effet d'ironie :

clair comme < *l'eau de roche* / *l'eau de vaisselle*
(effet d'ironie)

blanc / *bronzé* > *comme un cachet d'aspirine*
(effet d'ironie)

❖ **Le critère pragmatique : l'expérience collective**

Le figement d'une expression du type *Adj + comme + GN* peut être dû aussi au critère pragmatique, c'est-à-dire qu'au-delà du figement syntactico-sémantique il y a une donnée de nature pragmatique (la mémorisation)(M.H. SVENSSON, 2004 : 42), qui relie les éléments qui forment le syntagme figé, en réalisant ainsi l'unité du syntagme figé.C'est par ce critère de la mémoire collective qu'on peut expliquer la construction de quelques expressions et le choix du parangon.

Par exemple, on dit :

blanc comme une feuille de papier

ou :

blanc comme le linge

bien qu'il y ait aussi des feuilles de papier ayant d'autres couleurs et du linge imprimé en plusieurs couleurs.

On dit aussi :

rond comme un œuf

même si l'œuf n'est pas sphérique, mais éllypsoïdique.

Dans le cas de l'expression :

rose comme un bonbon

il est à remarquer qu'il y a aussi des bonbons ayant d'autres couleurs, mais la couleur rose , exprimant la joie, est probablement associée au goût sucré du bonbon.

Il en va de même pour les expressions :

beau comme un cœur

joli comme un cœur

dans lesquelles la beauté est attribuée au cœur, probablement celui-ci étant le siège de l'amour.

En ce qui concerne les expressions :

beau comme le jour

clair comme le jour

nous remarquons qu'il y a aussi des jours qui ne sont pas ensoleillés, des jours sombres, des jours où il pleut, mais l'association entre la beauté ou la clarté et le jour peut être expliquée par le fait que le jour est quand même plus lumineux que la nuit.

On dit aussi :

beau comme un astre

en pensant probablement à la lumière que l'astre reflète, associant ainsi la beauté à la luminosité.

En ce qui concerne la déterminations nous remarquons deux situations :

a) l'adjectif et le parangon ont des déterminations :

égal à quelqu'un comme deux gouttes d'eau

b) le parangon a une détermination, qui peut être :

- facultative :

bon comme du (bon) pain
grand comme un mouchoir (de poche) ;

- obligatoire :

clair comme de l'eau de roche
grossier comme du pain d'orge
long comme un jour sans pain
nerveux comme un plat de nouilles
propre comme un sou neuf
triste comme un lendemain de fête

et même la détermination peut avoir elle-aussi une autre détermination obligatoire :
utile comme une cataplasme sur une jambe de bois.

3.2. Étude du figement

3.2.1. Le degré de figement

Le figement se réalise selon le mécanisme général du figement (Schéma 2).

Dans le cas des expressions du type *Adj + comme + GNconcernant les [-animés]*l'élément central est un adjectif et l'élément secondaire est un groupe nominal qui a le rôle d'élément de comparaison et il peut être introduit directement :

blanc comme neige

à l'aide d'un prédéterminant ;

beau comme le jour
léger comme une plume
bête comme ses pieds

ou par une préposition :

clair comme de l'eau de roche
jaune comme de la cire.

Les degrés de figement illustrent le continuum entre les séquences libres et celles qui sont entièrement contraintes.

Ainsi, une séquence est d'autant plus libre que le nombre de relations linguistiques entre les différents composants est élevé. Quand il n'y a aucune relation syntaxique entre les différents éléments, la structure est totalement figée. C'est cette variabilité qui permet de parler du degré de figement d'une suite donnée et de faire la différence entre composition et figement (G. GROSS, 1988).

Pour mettre en évidence les différents degrés de figement correspondant à ce type d'expressions, nous proposons une grille de trois tests.

La grille se présente ainsi:

Test I (±) test de l'implication:
Nom +être+Adj +comme+GN → Nom+ être +Adj

(c'est-à-dire que le référent désignée par le nom a / n'a pas la qualité désignée par l'adjectif)

Test II (±) Le syntagme introduit par *comme* exprime un fait [± réel] ou qui se trouve en [±corrélation] avec l'adjectif par l'intermédiaire de la préposition.

Test III (+) Il existe un savoir (une donnée pragmatique) qui relie l'élément secondaire (le syntagme introduit par *comme*) à l'élément central (l'adjectif) selon le critère de mémorisation.

L'existence de ce savoir représente la condition obligatoire pour qu'il y ait figement.

C'est pour cela que la réponse à ce test doit être toujours (+), donc seulement le test I et le test II peuvent admettre des réponses variables.

Dans ce cas, selon une formule de l'analyse combinatoire, on a : $\mathbf{2^n = 2^2 = 4}$ variantes.
Les quatre variantes, notées: (1), (2), (3), (4) sont (Tableau 1):

Test I	+	+	–	–
Test II	+	–	–	+
Test III	+	+	+	+
	(1)	(2)	(3)	(4)
Figement	faible	transparent	opaque	variante impossible

Tableau 1. Application des tests de figement

En ce qui concerne la variante (4), nous remarquons que, bien qu'elle soit possible du point de vue mathématique, elle n'est pas possible du point de vue linguistique, parce que si la réponse au test I est négative :

Test I (-): le référent du nom n'a pas la qualité désignée par l'adjectif, alors la réponse au test II doit être elle aussi négative:

Test II (-): le syntagme introduit par *comme* exprime un fait qui ne se trouve pas en corrélation avec l'adjectif.

Il en résulte qu'on peut distinguer trois degrés de figement : faible, transparent et opaque. Le degré de figement augmente dans l'ordre : figement faible, figement transparent, figement opaque (Graphique 1).

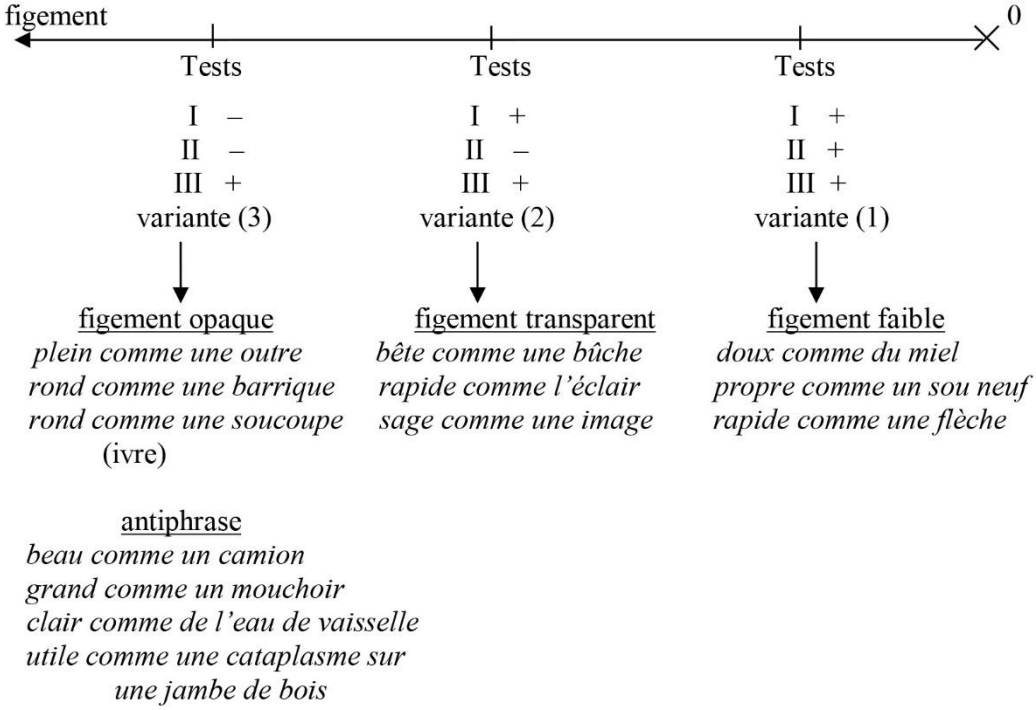

Graphique 1. Les degrés de figement

Il est à remarquer qu'à chaque division correspond un intervalle contenant un ensemble d'éléments (syntagmes figés) dont le degré de figement est variable, mais entre les limites établies pour chaque division à l'aide de la grille de tests.

Nous allons analyser et exemplifier le degré de figement pour chaque division en appliquant les tests.

Le figement faible

Nous allons analyser quelques exemples :

a) [*Elle*] *s'empressa d'aller puiser dans un grand chaudron une écuellée de lait de chèvre, épais comme du fromage et* ***doux comme du miel*** (About, *Grèce,* 1854, p. 452).

b) *Ni dans le laboratoire, ni dans le vestibule qu'étaient* ***propres comme un sou neuf****, on n'a retrouvé ses pas* (G. Leroux, *Myst. ch. jaune*, 1907, p.31).

c) *Le Nautilus suivait le torrent,* ***rapide comme une flèche****, malgré les efforts de sa machine qui, pour résister, battait les flots à contre-hélice* (Verne, *Vingt mille lieues*, t.2, 1870, p.60)

Application des tests

Le test I (test de l'implication)[3] appliqué aux exemples étudiés donne les résultats suivants (Tableau 2):

Exp.	Valeurs du test	Explications
a	+	Ce plat est *doux comme du miel* → ce plat est doux
b	+	Cette chambre est *propre comme un sou neuf* → cette chambre est propre
c	+	Cet enfant est *rapide comme une flèche* → cet enfant est rapide

Tableau 2. Application du test de l'implication

Le test II[4]appliqué aux exemples étudiés donne les résultats suivants (Tableau 3) :

Exp.	Valeurs du test	Explications
a	+	*plat doux comme du miel* exprime un fait réel : le miel est doux
b	+	*chambre propre comme un sou neuf* exprime un fait réel : un sou neuf est vraiment propre
c	+	*enfant rapide comme une flèche* exprime un fait réel : la flèche esr rapide (il y a une corrélation entre la rapidité de l'enfant et celle de la fléche).

Tableau 3. Application du test II

Le test III[5] est toujours (+) (condition obligatoire pour qu'il y ait figement).Les expressions en question répondent au critère de mémorisation.

Le figement transparent

Nous allons analyser quelques exemples :

a) Je *reste là devant, froid comme un marbre et* ***bête comme une bûche*** (Flaubert, *Correspondance*, 1857, p. 49).

b) *un avion****rapide comme l'éclair,***

c) *un enfant* ***sage comme une image***.

[3]Voir l'explication sous § 3.2.1.
[4] Idem
[5] Ibidem

Application des tests

Le test I (test de l'implication)[6] appliqué aux exemples étudiés donne les résultats suivants (Tableau 4) :

Exp.	Valeurs du test	Explications
a	+	Cet homme est *bête comme une bûche* → cet homme est bête
b	+	Cet avion est *rapide comme l'éclair* → cet avion est rapide
c	+	Cet enfant est *sage comme une image* → cet enfant est sage

Tableau 4. Application du test de l'implication

Le test II[7] appliqué aux exemples étudiés donne les résultats suivants (Tableau 5) :

Exp.	Valeurs du test	Explications
a	-	on ne peut pas attribuer à une bûche la qualité d'être/ne pas être *bête* parce que la bûche est [-animée]
b	-	un avion ne peut pas être *rapide comme l'éclair* parce que la vitesse de la lumière ne peut pas être atteinte (le terme B, c'est-à-dire le syntagme prépositionnel devient assymptote)
c	-	on ne peut pas attribuer à une image la qualité d'être ou de ne pas être *sage* parce que l'image est [-animée]

Tableau 5. Application du test II

Le test III[8] est toujours (+) parce que les expressions en question répondent au critère de mémorisation.

Nous constatons dans le cas du figement transparent l'asymptotisation du terme B, (c'est-à-dire de l'élément secondaire du figement), ce qui détermine la valeur (-) du test II (Tableau 5).

Le figement opaque

Pour illustrer le figement opaque nous allons analyser quelques exemples :

a) *un homme* ***plein comme une outre***= ivre

b) *un homme****rond comme une barrique*** = ivre

c) *Tu vas encore rentrer* ***rond comme une soucoupe***. (Aymé, *Le Vin de Paris*, 1947, p. 205 ds Cellard-Rey 1980). (***rond comme une soucoupe*** = ivre au dernier degré).

d) ***(être) beau comme un camion*** = antiphrase

e) ***(être) grand comme un mouchoir*** = antiphrase.

Application des tests

Le test I (test de l'implication)[9] appliqué aux exemples étudiés donne les résultats suivants (Tableau 6) :

[6] Ibidem
[7] Ibidem
[8] Ibidem

Exp.	Valeurs du test	Explications
a	-	Cet homme est *plein comme une outre* → *cet homme est plein ; c'est une hyperbole du terme A (l'adjectif) = cet homme est ivre
b	-	Cet homme est *rond comme une barrique* → *cet homme est rond ; c'est une hyperbole du terme A (l'adjectif) parce qu'un homme ne peut pas être rond = cet homme est ivre
c	-	Cet homme est *rond comme une soucoupe* → *cet homme est rond = cet homme est ivre
d	-	Ce tableau est *beau comme un camion* → *ce tableau est beau
e	-	Ce jardin est *grand comme un mouchoir* → *ce jardin est grand

Tableau 6.Application du test de l'implication

Le test II[10] appliqué aux exemples étudiés donne les résultats suivants (Tableau 7) :

Exp.	Valeurs du test	Exemples
a	-	*un homme plein comme une outre* (comparaison à parangon)
b	-	*un homme rond comme une barrique* (comparaison à parangon)
c	-	*un homme rond comme une soucoupe* (comparaison à parangon)
d	-	*un tableau beau comme un camion* (antiphrase)
e	-	*un jardin grand comme un mouchoir* (antiphrase)

Tableau 7.Application du test II

Le test III[11]est toujours (+) parce que les expressions en question répondent au critère de mémorisation.

Il est à remarquer l'existence des syntagmes qui relèvent d'une antiphrase (voir les exemplesd et e), ce qui représente le degré maximal du figement.

Conclusions concernant le degré de figement

En ce qui concerne le degré de figement, nous considérons le figement faible comme étant représenté par deux situations :

a) figement faible proprement-dit lorsque le syntagme figé exprime une réalité en tant que telle :

faux comme un jeton

léger comme une plume,

b) figement faible avec hyperbolisation du terme B :

maigre comme un clou

[9] Ibidem
[10] Ibidem
[11] Ibidem

mince comme un fil.

Il est à remarquer que le degré de figement augmente dans l'ordre : a, b.

En ce qui concerne le figement transparent nous remarquons une plus grande homogénéité de ce domaine, qui contient quand même une asymptote :

un avion rapide comme l'éclair.

Le figement opaqueestreprésenté par deux situations, que nous présentons dans l'ordre croissant du degré de figement :

a) figement opaque proprement-dit :

un homme rond comme une barrique = un homme ivre

b) figement opaque avec antiphrase :

un objet utile comme un cataplasme sur une jambe de bois

un hommeaimable comme une porte de prison

Nous remarquons que le degré de figement augmente dans l'ordre : figement faible (a, b) ; figement transparent ; figement opaque (a, b).

Corrélation entre figement opaque et complémentation obligatoire

Il est à remarquer qu'au fur et à mesure que le degré de figement augmente, la complémentation devient obligatoire parce que dans le cas du figement opaque le terme A, n'ayant pas son sens, exige une précision (une explication).

Ainsi, le degré maximal du figement opaque (l'antiphrase) exige un complément obligatoire :

un objet utile /un objet ***utile comme un cataplasme sur une jambe de bois***

un homme aimable / un homme ***aimable comme une porte de prison.***

On peut en conclure qu'on peut parler d'un domaine du figement représenté par le figement faible, le figement transparent et le figement opaque qui forment un continuum.

Dans tous ces cas le degré de figement arrive jusqu'à la valeur maximale, c'est-à-dire jusqu'au figement opaque.

3.2.2. La portée du figement

La portée du figement est définie comme l'étendue, calculée en nombre de mots, de la séquence soudée[12].

Nous considérons la portée du figement comme un paramètre extensionnel qui met en évidence la complexité structurelle du syntagme concerné.

Dans le cas des expressions du type *Adj + comme + GN*concernant les [-animés] le nombre de termes que contient le syntagme figé est au minimum trois. Ainsi on peut avoir :

- syntagmes figés à trois termes (lorsque le parangon est introduit directement, sans préposition) :

blanc comme neige

simple comme bonjour

- syntagmes figés à quatre termes (la majorité des syntagmes de ce type) :

beau comme le jour

ennuyeux comme la pluie
rose comme un bonbon
chauve comme une bille
doux comme du miel
bête comme ses pieds

- syntagmes figés à cinq termes :

fier comme un petit banc
jaune comme de la cire

[12] Gaston Gross, *Les expressions figées en français, noms composés et autres locutions,* Ophrys, Paris, 1996, p.38.

propre comme un sou neuf
- syntagmes figés à six termes :
aimable comme une porte de prison
long comme un jour sans pain
myope comme un fer à repasser
nerveux comme un plat de nouilles
triste comme un bonnet de nuit
triste comme un lendemain de fête
- syntagmes figés à sept termes :
clair comme de l'eau de roche
clair comme de l'eau de vaisselle
- syntagmes figés à plus de sept termes :
égal à quelqu'un comme deux gouttes d'eau
utile comme un cataplasme sur une jambe de bois (= inutile).

4. Conclusions

La structure *Adj + comme + GN*concernant les [-animés] peut se réaliser en combinatoire libre et figée.

Les syntagmes figés de ce type se comportent comme toutes les constructions figées. On peut évaluer leurs paramètres de figement, c'est – à – dire le degré de figement (figement faible, transparent et opaque) et la portée du figement.

Le degré de figement augmente progressivement et arrive jusqu'à la valeur maximale, c'est-à-dire jusqu'au figement opaque et même antiphrase et on remarque l'existence d'un continuum du point de vue de la variation du degré de figement.

Ces constructions figées respectent les propriétés des syntagmes figés, propriétés utilisées comme tests de figement.

Notations

Adj = adjectif
GN = groupe nominal
N = nom

ANNEXE

EXPRESSIONS À STRUCTURE *ADJECTIF* + *COMME* + *GN* CONCERNANT LES

[- ANIMÉS]

1. aimable comme une porte de prison
2. amer comme (du) chicotin
3. amer comme la suie
4. aplati comme une crêpe
5. beau comme un astre
6. beau comme le jour
7. beau comme un camion
8. beau comme un cœur
9. bête comme ses pieds
10. blanc comme neige
11. blanc comme un cachet d'aspirine
12. blanc comme un lavabo
13. blanc comme un linge
14. bon comme du (bon) pain

15. bronzé comme un cachet d'aspirine
16. chauve comme un genou
17. chauve comme un œuf
18. chauve comme une bille
19. chauve comme une boule de billard
20. clair comme de l'eau de roche
21. clair comme de l'eau de vaisselle
22. clair comme le jour
23. doux comme du miel
24. droit comme un cierge
25. dur comme (du) marbre
26. dur comme de la pierre
27. dur comme du bois
28. égal à quelqu'un comme deux gouttes d'eau
29. ennuyeux comme la pluie
30. faux comme un jeton
31. ferme comme un roc
32. ficelé comme un saucisson
33. fichu comme l'as de pique
34. fier comme un petit banc
35. frais comme l'œil
36. franc comme l'or
37. grand comme un mouchoir (de poche)
38. gros comme une maison
39. grossier comme du pain d'orge
40. habillé comme l'as de pique
41. ivre comme une soupe = ivre
42. jaune comme de la cire
43. joli comme un cœur
44. léger comme une plume
45. lisse comme un œuf
46. long comme un jour sans pain
47. maigre comme un clou
48. maigre comme un échalas
49. malheureux comme une pierre
50. mince comme un fil
51. mou comme une chiffe
52. myope comme un fer à repasser
53. nerveux comme un plat de nouilles
54. pâle comme un linge
55. plat comme une galette
56. plein comme un œuf
57. propre comme un sou neuf
58. raide comme un échalas
59. raide comme un piquet
60. rapide comme l'éclair
61. rapide comme une flèche
62. rond comme un œuf
63. rond comme une balle
64. rond comme une barrique

65. rond comme une bille
66. rose comme un bonbon
67. sage comme une image
68. sec comme un échalas
69. simple comme bonjour
70. solide comme un roc
71. souple comme un gant
72. sourd comme un pot
73. trempé comme une/ des soupe/s = complètement mouillé
74. triste comme un bonnet de nuit
75. triste comme un lendemain de fête
76. utile comme un cataplasme sur une jambe de bois
77. vieux comme le monde

BIBLIOGRAPHIE

1) Bordea, Daniela : *L'adjectif, du figement à l'affranchissement. Modèle mathématique tridimensionnel*, E.U.B, 2014.

2) Cuniţă Alexandra, „Voyage vers la périphérie de la classe des adjectifs" , in *Studii de lingvistică si filologie romanică. Hommages offerts à Sanda Reinheimer Rîpeanu,* EUB, 2007, pp.150-153.

3) Danlos, Laurence, „La morphosyntaxe des expressions figées", in *Langages* nr.63, Larousse, Paris, 1981, pp.53-74.

4) Goes, Jan, *L'adjectif. Entre nom et verbe,* Duculot Paris, 1999.

5) Goes, Jan : „Les adjectifs primaires entre quantité et qualité", in *Studii de lingvistică,* 1, 2011, pp.121-137.

6) Goes, Jan : „Types d'adjectifs et fonctions adjectivales : quelques reflections", in *Studii de lingvistică*, 5, 2015, 293-322.

7) Grevisse, Maurice, *Le bon usage,* 12e éd., (revue par André Goosse), Duculot, Paris, 1988

8) Gross, Gaston, „Degré de figement des noms composés", in *Langages* nr. 90, Larousse, Paris, 1988, pp.57-72.

9) Gross, Gaston, *Les expressions figées en français, noms composés et autres locutions*, Ophrys, Paris, 1996.

10) Klett, Estella, „Lexique et dialogue des cultures. Expressions imagées contenant « comme » Analyse contrastive français-espagnol", in *Mots et lexiculture. Hommage à Robert Galisson,* ouvrage rédigé sous la direction de Maria Teresa Lino et Jean Prevost, avec la collaboration de Laetitia Bonicel, Honoré Champion, Paris, 2003, pp.225-272.

11) Lenepveu, Véronique & Schnedecker, Catherine, *L'expression adjective et adverbiale de la totalité*, Collection linguistique publiée par la Société de Linguistique de Paris CIII, Peeters,Leuven – Paris, 2017.

12) Noailly, Michèle, *L'adjectif en français,* Ophrys, Paris, 1999.

13) Martin, Robert, *Pour une logique du sens*, Presses Universitaires de France, Paris, 1983.

14) Martin, Robert, *Comprendre la linguistique*, Presses Universitaires de France, Paris, 2002.

15) Schapira, Charlotte, *Les stéréotypes en français-proverbes et autres formules*, Ophrys, Paris, 1999.

16) Schapira, Charlotte, „Du prototype au stéréotype et inversement : le cliché *comme+SN* ", in *Cahiers de lexicologie* nr.76, 2000, pp.27-40.

17) Svenson, Maria-Helena, *Critères de figement.* Umea, Umea Universitet, 2004.
18) Trésor de la Langue Française informatisé.
19) Tuţescu, Mariana, *Précis de sémantique française,* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1978.

SIMILATIVE METASEMY – A WAY OF CREATING NEW ECOLOGICAL TERMS

Dorina Macovei
Lecturer, PhD, Centre of Terminology, Institute of Romanian Philology "B. P.-Hasdeu", Moldova

Abstract: The vocabulary of ecology is a part of scientific discourse, which implies that it should be objective, concise, and deprived of any stylistic devices peculiar to literary style. Analyzing this particular field, we draw the conclusion that a great number of ecological terms are formed through metaphorical means. If literature makes use of the term metaphor to denote a figure of speech that describes a person or object by referring to something that is considered to have similarcharacteristics to that person or object, in terminology we use the term similative metasemy for the same purpose. The aim of the article is to examine and classify these terms according to the criteria existing in both lexicology and stylistics.

Keywords: term, terminology, metasemy, metaphor, ecological.

Limba și modurile sale de întrebuințare sunt cruciale în fiecare domeniu științific. Există o legătură inevitabilă între domeniul ecologic și limbajul terminologic care îl caracterizează, astfel încât orice schimbare nouă, orice apariție a unui concept nou impune crearea unui lexem ce ar reflecta această realitate. În consecință, pentru a face față noilor tendințe, terminologia ecologică românească apelează la lexicul limbii comune prin terminologizarea unităților lexicale deja existente. Astfel, în cadrul lexicului comun se produc schimburi permanente între cuvintele de uz general și termenii, care fac parte din domeniile specializate. Aceste două fenomene sunt reciproce și necontenite, ceea ce condiționează păstrarea echilibrului în limbă. Astfel, lexemele cu sensuri multiple din vocabularul general devin termeni ecologici ca rezultat al delimitării și precizării „sensului său prin selectarea unui sens între mai multe posibile" (Cazan, 2009). De exemplu, cuvântul **analizator**apare în DEX cu următoarele sensuri: ***1.*** *Instrument care servește la determinări analitice.* ***2.*** *Aparat al organismului animal* (*format dintr-un organ de simț, din nervi și din celule ale creierului*) *care culege, transmite, analizează și sintetizează senzațiile*. Prin precizarea sensului său, termenul ecologic analizatoreste preluat de dicționarul ecologic cu semnificația următoare: *„complex de formațiuni nervoase, care include organul de simț, zona respectivă din creier care primește impulsurile din mediul extern și intern, precum și căile nervoase ale acestora"* (Dediu, 2010). Un alt exemplu ce ar ilustra acest caz este lexemul amorțire: „(*despre ființe, despre corpul sau despre o parte a corpului lor*) *a pierde temporar capacitatea de a reacționa la excitarea din afară, a deveni insensibil*"(DEX, 2009);„*adaptarea animalelor poichkiloterme la condiții nefavorabile de mediu, din cauza, pe de o parte, a lipsei* (*insuficienței*) *de hrană*"(Dediu, 2010).

Limbajul ecologic face parte din categoria discursului științific, ceea ce îl caracterizează ca unul obiectiv, concis, lipsit, în general, de forme de exprimare proprii limbajului literar. Studiind și analizând acest limbaj specializat, am sesizat că vocabularul de care dispune ecologia apelează, totuși, la expresii cu caracter figurat pentru a denumi unele concepte, denotând subiectivitate și creativitate. Unii cercetatori vorbesc în cazurile date despre procedeul metaforei, care stă la baza unui număr mare de termeni ecologici. Atestăm extinderea utilizării conceptului de metaforă în afara domeniului literar pentru prima dată la

specialiștii în lingvistică George Lakoff și Mark Johnson, care propun teoria metaforei conceptuale, aceasta fiind înțeleasă ca o materializare verbală a unor procese mentale, moduri de gândire ce permit reprezentarea, înțelegerea, memorarea și organizarea conținuturilor cognitive abstracte. În viziunea celor doi autori, o însușire importantă a metaforei este caracterul coerent și sistematic al acesteia. Abordări asemănătoare și derivând din teoria lor găsim la cercetătorii grupului Pragglejaz care au ajuns la concluzia că metaforele sunt folosite pentru a facilita înțelegerea unor noțiuni și pentru a compensa unele spații albe din literatura terminologică. Acest subiect va fi studiat în diferite limbaje specializate de către mai mulți lingviști, cum ar fi: Tudor Vianu, Nina Arutiunova, Inga Druță, Iulia Corina Dobrotă, Monica Rizea, Stanislav Ovseicik, Rita Temmerman ș. a.

Metafora în limba literară constă în trecerea de la sensul obişnuit al unui cuvânt la alt sens, prin intermediul unei comparaţii subînţelese. Ea se realizează prin punerea semnului identităţii între două obiecte diferite pe baza unei analogii. Subliniem aici ideea cercetătoarei Inga Druţă că: „suntem martorii unei emigrări interdomenii, accentul deplasându-se de pe metafora retorică şi poetică pe metafora ştiinţifică, iar ca efect constatăm o metamorfoză dinspre metafora estetică, expresivă spre cea cognitivă, referenţială, dinspre o figură de stil spre o figură de gândire” (Druţă, 2013).

Pentru conceptul de metaforă în semantică, filologul Vasile Bahnaru propune termenul de metasemie similativă argumentând că utilizarea termenilor metaforă cu referire la mutaţiile semantice este irecomandabilă, întrucât acestea sunt două fenomene distincte, chiar dacă dispun de similitudini. Mai mult, mutaţia de sens pe baza relaţiilor de similitudine se produce din lipsa unei unităţi lexicale necesare pentru a denumi un nou segment din realitate sau pentru a forma sensuri noi, în timp ce tropii (metafora şi metonimia) sunt podoabe de stil şi ele au apărut pentru a impresiona cititorul, pentru a-i produce satisfacţie estetică.

Metasemia similativă reprezintă mutațiile semantice, bazate pe asociații de similitudine, iar „similitudinea obiectelor și fenomenelor nu este altceva decât asemănarea unor entități reflectate în conștiință, care posedă una sau mai multe trăsături semantice comune, în baza cărora se produce mutația semantică prin similitudine” (Bahnaru, 2013).

Analizând esența fenomenului de metasemie similativă, lingvistul susține că această noțiune este „mai cuprinzătoare decât noțiunea de metaforă, întrucât include toate formele posibile de similitudine: de formă, de componență fonetică, de sens etc.” (Bahnaru, 2013). Noi vom susține această opinie și vom aborda în continuare termenul de metasemie similativă ca reprezentând un procedeu de îmbogățire a tezaurului terminologic al ecologiei.

În limbajul specializat al ecologiei, metasemia similativă se realizează numai în cazul existenței unui sem sau a unor seme comune în structurile semantice ale sememului derivant și ale celui derivat, în baza cărora se produce acordul semantic, celelalte seme neînsemnate pentru acest proces se neutralizează, deplasându-se pe planul secundar.

I. În terminologia ecologică mutațiile semantice bazate pe similitudine sunt proprii, în special, anumitor părți de vorbire. Astfel, referindu-ne la **natura morfologică a termenului derivat**, distingem următoarele tipuri de metasemii similative: ***substantivale***, ***adjectivale*** și ***verbale***.

A. Drept exemple de metasemie similativă a **substantivului** enumerăm:

- **explozie**: *reacție chimică sau fizică foarte rapidă, violentă, însoțită de efecte mecanice, sonore, termice, luminoase etc., provocate de descompunerea substanțelor explozive pe care le conține un dispozitiv de distrugere; explodare, detonație, fulminație* (DEX, 2009) se adaptează la limbajul ecologiei, îngustându-și sensul: „Anume în această perioadă s-au înregistrat 8 „**explozii**” de temperaturi medii anuale ridicate” (Mediul ambiant, p. 4, nr. 2(62), aprilie, 2012).
- **migrare**: *acțiunea de a migra și rezultatul ei; migrațiune; a migra 1*. (*Despre populații*) *A se deplasa în masă dintr-o regiune în alta, dintr-o țară în alta;* (*despre animale,*

mai ales despre păsări și pești) *a se muta în masă din unele ținuturi în altele, în anumite epoci ale anului, în vederea reproducerii, în căutarea unor condiții mai bune de trai etc.* (DEX, 2009); 2. (Despre particule) A se deplasa într-o anumită direcție, sub acțiunea unei diferențe de concentrație sau a altor factori; de exemplu : „Compoziția formei elementare de **migrare** a compușilor chimici este condiționată de particularitățile **migrației** geochimice într-un acviver poluat și de reacțiile ce au loc în sistem" (Mediul ambiant, p. 7, nr. 2(62), aprilie, 2012).

- **invazie**: *1. Intrare neașteptată, năvălire a unei armate inamice într-o țară* (*cu scopul de a o cuceri, de a o subjuga*); *cotropire, invadare*; *p. ext. năvălire, venire neașteptată și în număr mare a cuiva sau a ceva într-un anumit loc. 2. Apariție rapidă și masivă, cu caracter de calamitate, într-o regiune, a unor specii de plante sau de animale dăunătoare sau parazite*. (DEX, 2009).

„... pe teritoriul Moldovei s-a produs o nouă **invazie** de aer arctic rece dinspre nord-est" (Mediul ambiant, p. 45, nr. 2(62), aprilie, 2012).

B. În cele ce urmează, vom prezenta **adjective** ale lexicului comun care, în context ecologic, vor căpăta alură terminologică ca urmare a mutației semantice bazate pe similitudine:

dulce: *care are gustul caracteristic mierii sau zahărului, care a fost îndulcit* (*cu miere, cu zahăr etc*.) (DEX, 2009) după terminologizare semnifică: de râu, de izvor, de fântână: „Din totalul de apă... doar 2,57% este „**dulce**"" (Mediul ambiant, p. 6, nr. 2(62), aprilie, 2012); „Cât privește rezervele de apă **dulce**, acestea sunt concentrate preponderent în gheţarii de la polii globului terestru" (Revista Apelor, p.3, nr. 13, 2011).

- **invaziv**: *cu caracter de invazie; care acționează într-un mod violent și oarecum împotriva naturii organismului* (DEX, 2009) terminologizându-se, își transferă reprezentarea obișnuită asupra noțiunii științifice: de la invazie – fenomenul de pătrundere neașteptată, rapidă și masivă, în număr mare, a indivizilor unor populații într-un teritoriu populat de indivizi ai altei specii de plante / animale dăunătoare cu caracter de calamitate ecologică (Dediu, 2010): „... creșterea ponderii speciilor **invazive**..." (Mediul ambiant, p. 28, nr. 2(62), aprilie, 2012) sau în exemplul următor: „În așa fel, se poate afirma că **speciileinvazive** în ecosistemele înalt organizate sunt marginalizate de o complexitate de factori biotici și abiotici, iar nimerind în medii fertile lipsite de concurenți și consumatori, provoacă explozii numerice conform strategiilor de tipul R..." (Mediul ambiant, p. 29, nr. 2(62), aprilie, 2012).

- adjectivul **oportunist/ generalist** care se referă la calitățile unei persoane: *(persoană) care își schimbă ideile, atitudinea etc. după împrejurări, urmărind numai satisfacerea intereselor personale* (DEX, 2009) se asociază cu termenii din limbajul ecologic cum ar fi specii de pești, animale și plante achiziționând conotația *specie care se poate adapta la condiții de mediu diferite și care are o foarte largă nișă ecologică* (Dediu, 2010). O exemplificare a acestui sens putem urmări în următoarele contexte: „Speciile de pești de talie mare cu ciclu vital lung sunt continuu eliminate, nișa lor ecologică fiind ocupată de cele **oportuniste** cu ciclu vital scurt și mediu..." (Mediul ambiant, p. 28, nr. 2(62), aprilie, 2012) sau „În fragmentele de biotop lanțurilor trofice se scurtează, speciile de vârf dispar, iar cele **oportuniste** și cu o capacitate de dispersie accentuată - uniformizează ihtiocenoză, domină și prosperă" (Mediul ambiant, p. 29, nr. 2(62), aprilie, 2012).

- adjectivul **deschis:** (*despre uși, porți, capace etc*.) *dat la o parte spre a lăsa descoperită o deschizătură* (DEX, 2009) este unul dintre lexemele care își găsește loc în mai multe terminologii, chiar și în cea ecologică: *„... din punct de vedere termodinamic, toate sistemele biologice sunt deschise, în sensul că ele există, funcționează și evoluează exclusiv datorită inputului și outputului, adică fluxului liber de energie, materie și informații"* (Dediu, 2010). Exemplificăm cu următorul context: „Ecosistemele acvatice complexe și **deschise**, cu

o diversitate biologică mai mare, sunt mai puțin afectate de fenomenul invaziilor biologice, fiecare nișă ecologică fiind completată cu specii competitiv avansate" (Mediul ambiant, p. 28, nr. 2(62), aprilie, 2012).

- adjectivul **verde** care se referă la *culoarea frunzelor, a ierbii, a vegetației fragede* (*de vară*) (DEX, 2009) devine un termen caracteristic terminologiei ecologice: „Declarația cu privire la cooperarea pentru crearea unui Coridor Verde al Dunării de Jos, inițiată de WWF (Fondul Mondial pentru Natură) şi semnată în anul 2000 de către miniștrii Mediului din Moldova, România şi Ucraina, aşa şi a rămas, pentru Moldova, o simplă declarație, fără vreo implicare practică pe teritoriul Moldovei" (Revista Apelor, p.20, nr. 11, 2010). Astfel, în fiecare context termenul achiziționează câte o nuanță diferită *tehnologie proiectată și implementată pe baza proceselor caracteristice de funcționare a sistemelor naturale* (Dediu, 2010): „...există câteva tehnologii „**verzi**" cum ar fi energia eoliană, solară și hidroenergia, care se potrivesc mai mult pentru zonele rurale şi cele îndepărtate, unde sursele locale de energie sunt, de regulă, indispensabile pentru dezvoltare" (Mediul ambiant, p. 3, nr. 2(62), aprilie, 2012) sau despre membri a unui partid ecologist: „**Verzii** au organizat o acțiune de protest împotriva poluării râului" (DEXI 2007).
- adjectivul **sănătos** se referă, de obicei, la obiecte animate: *care se bucură de sănătate deplină, care nu suferă de nicio boală au infirmitate; teafăr, zdravăn* (DEX, 2009). În contextele analizate de noi atestăm cazuri de asociere cu termenul sol: „Comparativ cu aerul sau apa, solul este mai dificil de readus la starea lui **sănătoasă**" (Mediul Ambiant, p. 6, nr.3(81), 2015).

C. Pe lângă modelele expuse anterior identificăm exemple de metasemii similative **verbale** care constau în modificarea semanticii verbelor:

- **A migra** 1.(*Despre populații*) *A se deplasa în masă dintr-o regiune în alta, dintr-o țară în alta*; (*despre animale, mai ales despre păsări și pești*) *a se muta în masă din unele ținuturi în altele, în anumite epoci ale anului, în vederea reproducerii, în căutarea unor condiții mai bune de trai etc*. (DEX, 2009) prin analogie devine (*despre particule*) *a se deplasa într-o anumită direcție, sub acțiunea unei diferențe de concentrație sau a altor factori* (DEX, 2009): „Către anul 1900 poluanții **migrau** până la straturile puțin permeabile" (Mediul ambiant, p.7, nr. 2(62), aprilie, 2012).
- **A îmbogăți** – *a deveni sau a face să devină bogat* – se înregistrează în contextul ecologic cu semnificația pe care o are deja înregistrată în DEX: *a* (*se*) *adăuga noi elemente unui bun material sau spiritual, a face să devină sau a deveni mai numeros, mai cuprin zător, mai complex; a* (*se*) *dezvolta, a* (*se*) *mări* (DEX, 2009). Exemplificăm: „În multe cazuri, aceste aluviuni **îmbogățesc** solul cu componente valoroase, fenomen bine cunoscut încă din antichitate" (Mediul ambiant, p. 11, nr. 2(62), aprilie, 2012).
- Aceeași situație o demonstrează și lexemul **a invada** –*1. A intra prin violență* (*și cu mari forțe*) *pe un teritoriu străin* (*pustiind, prădând*); *a cotropi, a năpădi. 2.* (*Despre plante și animale dăunătoare sau parazite*) *A apărea undeva rapid și masiv (producând mari pagube sau neajunsuri*); *a năpădi"* (DEX, 2009): „... în urma inundațiilor puternice din vara anilor 2008 și 2010, toată rețeaua hidrografică a țării a fost „**invadată**" de specii alogene de cultură..." (Mediul ambiant, p. 28, nr. 2(62), aprilie, 2012).
- **A ucide,** care se referă preponderent la persoane: *a pricinui* (*cu voie sau fără voie*) *moartea* (DEX, 2009), prin analogie intră în relație cu un subiect inanimat: „Remarcăm cutremurul din 9 martie 2011 din nord-estul Japoniei, care, fiind urmat de valuri tsunami, a **ucis** mii de oameni și a cauzat pagube estimate la sute de miliarde de dolari" (Mediul ambiant, p. 11, nr. 2(62), aprilie, 2012).
- **A coborî,** prin extensiune, dobândește sensul de (*despre termometru, temperatură etc.*) *a scădea* (*indicând răcirea timpului, atenuarea sau dispariția febrei etc.*)

(DEX, 2009): „Valorile minime ale temperaturii aerului au **coborât** sub -30°C la trei stații meteorologice" (Mediul ambiant, p. 25, nr. 2(62) aprilie, 2012).

II. Interpretarea metasemiei similative în terminologia ecologică se reduce la stabilirea **denotatorului** (componentul semantic comun) care stă la baza mutației semantice. Având în vedere tipurile de denotatori, distingem următoarele modele de metasemie similativă:

– mutația semantică bazată pe similitudinea **formei** ce include „configurația, aspectul, tipul, organizarea, structura, expresia exterioară a denotaților" (Bahnaru, 2013): **piramide ecologice** – *modele grafice* (*de regulă, în formă de triunghi cu vârful în sus*), *care reflectă numărul de indivizi, cantitatea biomasei sau cantitatea de energie acumulată și depozitată în biomasa ecosistemului* (Dediu, 2010*);* ***nișă ecologică*** *–rolul funcțional pe care îl joacă într-o biocenoză un individ, o populație, o specie, ținându-se cont de activitatea sa, modul de hrană, comportament, spațiul ocupat, relațiile cu alți indivizi, alte populații* (*specii*) (Dediu, 2010);**mantia pământului** – *înveliș al pământului, situat la 700-2900 km adâncime, compus din minerale grele* (Dediu, 2010);**insulă de căldură** – *fenomenul creșterii temperaturii spațiului urban construit de la zonele periurbane* (*rural-urbane*) *spre centrul orașului* (Dediu, 2010);**crustă (scoarță) oceanică –** *crusta* (*scoarța*) *terestră ce formează fundurile oceanice cu o grosime de 5-8 km, alcătuită din trei straturi* (Dediu, 2010);**scoarță terestră** – *stratul solid al Pământului, constituit din roci metamorfice, vulcanice și sedimentare, în grosime variabilă* (Dediu, 2010);**braț de deltă**–*ramificație a unei delte* (Dediu, 2010);**braț de râu**– *albie secundară, care se desprinde din albia principală a unui râu și pe care se scurge o cantitate mai mică de apă* (Dediu, 2010); **cenușă zburătoare** – *termen prin care se nominalizează produsul sub formă de cenușă, rezultat din diverse activități industriale, cu diferite grade de primejdie pentru oameni, animale, vegetație și care este purtată de curenții de aer* (Dediu, 2010);**cerc de vegetație** – *denumire mai mult sau mai puțin convențională a unor întinderi caracteristice și unitare prin asociațiile de plante* (*și animale*) *component* (Dediu, 2010);**covor vegetal** – *pătură de plante ce acoperă suprafața uscatului într-o anumită regiune* (*sau în plan global*) (Dediu, 2010);**deltă** – (*de la grafica literei Δ din alfabetul grecesc, cu care seamănă deltele multor fluvii*) *relief de acumulare, reprezentat printr-un ansamblu de forme specific*(Dediu, 2010);

– mutația semantică bazată pe similitudinea **funcției** „când în calitate de denotator figurează comunitatea funcțională a denotaților" (Bahnaru, 2013):**ceasbiologic**(*bioritm*) - *fenomen de natură biologică, caracteristic tuturor viețuitoarelor, cu o condiție generică strictă, constând în producerea unor reacții vitale la intervale egale și regulate de timp* (Dediu, 2010);**bombă ecologică (război ecologic)**–*mod de a desfășura acțiuni militare menite să deregleze mediul natural înconjurător al părții beligerante* (Dediu, 2010);**luptă biologică (combatere biologică)**– *utilizarea, în scopul distrugerii sau neutralizării unor specii, populații de dăunători, a dușmanilor (prădătorilor), paraziților naturali ai acestora, precum și a unor produse de natură biologică* (Dediu, 2010);**lanț trofic**– *relații de nutriție bazate pe raporturile complexe de interdependență dintre diversele organisme vegetale și animale din cadrul unui ecosistem* (Dediu, 2010); **crustă vie**– *biosfera, învelișul biocenotic al Pământului, totalitatea ecosistemelor Terrei* (Dediu, 2010);

– mutația semantică bazată pe similitudinea **culorii***:* **listă neagră**–*registru sistematic (tradițional inclusă în Cartea Roșie), în care sunt incluse speciile de plante și animale dispărute* (Dediu, 2010);**listă albastră**–*compartiment al Cărții Roșii* (*ca tradiție internațională*)*, în care se includ speciile de păsări efectivul cărora scade* (Dediu, 2010);**listă roșie**–*compartiment al Cărții Roșii în care sunt analizate și incluse într-o listă specială speciile de plante și animale care se află pe cale de dispariție, rare sau vulnerabile* (Dediu, 2010);**listă verde**–*listă sistematică, în care sunt incluse speciile de plante și animale excluse din Cartea Roșie, deoarece efectivele și arealele lor au fost restabilite la nivel normal, datorită acțiunilor speciale de reabilitare* (*conservare*) *a speciilor de pe Lista Roșie* (Dediu,

2010);**Cartea Roșie** – *carte/ registru, în care sunt înregistrate, într-o manieră strict științifică – taxonomică* (*sistematică*) *– speciile de plante, animale rare, vulnerabile și pe cale de dispariție, clasificate în conformitate cu standardele Uniunii Internaționale pentru Conservarea Naturii și Resurselor Naturale, Programul ONU pentru mediul înconjurător* (Dediu, 2010);**pustiu verde** – *una din varietățile pustiului industrial, care se manifestă prin dezvoltarea abundentă a vegetației tropicale pe fostele terenuri agricole părăsite sau distruse într-o zonă suprapopulată* (Dediu, 2010); **consumarism verde** – *mișcare ecologistă care promovează consumul de hrană naturală și folosirea produselor ce nu sunt dăunătoare mediului înconjurător* (*produse alimentare naturale, benzină fără plumb, biodiesel, energii curate,îmbrăcăminte din materiale naturale, nesintetice etc*.) (Dediu, 2010); **cutie neagră** – *metodă de bază a ciberneticii, fundamentată cibernetic de WRASHBY. Presupune cercetarea comportamentului unui sistem complex sau hipercomplex, pe baza corelării mărimilor de intrare și a celor de ieșire, făcându-se abstracție de transformările care se petrec în interior, de caracteristicile elementelor componente. Metoda se folosește în cercetările ecosistemice* (Dediu, 2010).

Se constată, deși mai rar, cazuri când metasemia implică atât similitudinea formei, cât și cea a funcției. De exemplu, lexemul **furtună** –vânt puternic însoțit de averse de ploaie, de grindină și de descărcări electrice; vijelie (DEX, 2009) – formează termeni noi prin preluarea funcției și formei:**furtună de nisip** – *vânt deșertic, de mare intensitate, care transmite cantități enorme de nisip* (Dediu, 2010) sau **furtună de praf** – *fenomen datorat unor vânturi puternice, când mase enorme de pulberi provenite în special din spațiile de sol neprotejat, eroziune etc. sunt transportate la mari distanțe, modificând uneori local compoziția atmosferei, afectând spațiul vital al unor ecosisteme umane și agricole* (Dediu, 2010).

În baza exemplelor concluzionăm că modelele de metasemie similativă din textele ecologice sunt extrem de sugestive în descrierea fenomenelor şi conceptelor complexe din acest domeniu în plină dezvoltare. Materialul de limbă supus analizei permite să conchidem că derivatele semantice provenite în baza mutațiilor de sens pot deveni neologisme lexicale în procesul continuu de evoluţie al limbii. Pe lângă numărul considerabil de termeni creați pe baza modelelor existente în limba română, este indiscutabil faptul că limbile străine reprezintă o sursă de unități terminologice având ca punct de pornire mutațiile semantice, acestea fiind preluate de către limba română pe baza schemelor conceptuale comune altor limbi.

BIBLIOGRAPHY

Bahnaru V. Lexicologia practică a limbii române. Chișinău: Institutul de filologie al AȘM, 2013. 490 p.

Cazan O. Procedeele de formare a terminologiei juridice românești. În: Revista Philologica Romanica, 2009, Vol. 9, p. 213-227.

Dediu I. Enciclopedie de ecologie. Chișinău: Știința, 2010.

Dicţionar explicativ al limbii române. Bucureşti: Academia Română, Univers Enciclopedic Gold, 2009.

Dicționar explicativ ilustrat al limbii române. Chișinău: Gunivas, 2007.

Druță I. Metafora terminologică. În: Limba română, 2008, nr.5-6, p. 23-27

Mediul ambiant. Chișinău, 2006 – 2015.

VALORISATION OF PEDAGOGICAL CULTURE IN BANAT.REFLECTIONS IN THE ROMANIAN PRESS (1886-1918)

Ioana Banaduc
Lecturer, PhD, West University of Timişoara

Abstract: The pedagogical thinking in Banat develops under the influence of the tradition, the culture of the matrix space, the Enlightenment ideology, all of which have a pronounced progressive character. The continuity of this thinking is probably due to the popular philosophy of this part of the country. The profound pattern of pedagogical thinking is fueled by "precious reserves of ancient ancestry" as from a radiant centre. The spiritual world of the Romanian village is a radiant centre. From this "vital point of the nation", the popular teachings, the pedagogical thoughts about life and the world, about well breeding are outlined. These elements, together with the European ideas on education, constitute a synthesis of revealing significance for the Banat culture and for identity. As we will see, the complexity of pedagogical thinking manifests its valences, especially in the writings of the times, which often find their place in the press, as well.

Keywords: Banat history, tradition, pedagogical thinking, Romanian press, pedagogical culture.

1. Introducere

În această lucrare suscită interesul articulațiile gândirii pedagogice din Banat, în cadrul larg al acţiunii de luminare a maselor. După cum vom observa, acestea se dezvoltă sub influenţa tradiției, a culturii spațiului matricial și a ideilor europene despre educație, toate având un pronunţat caracter progresist și revelator de semnificații pentru conștientizarea identității.

Un demers anevoios de realizat, deoarece mişcările de idei despre educaţie stau ascunse în spatele diverselor aspecte ale vieţii spirituale a epocii investigate, dar esențial în sprijinul ideii de conservare a memoriei active şi de reliefare a identităţii culturale româneşti.

Prin acest excurs ştiinţific încercăm să punem în valoare câteva din notele esenţiale ale gândirii pedagogice, aducând la lumină unele fragmente culese din publicaţiile româneşti bănățene ale vremii: „Anuarul IX al şcoalei capitale ort.or. române de băieţi şi fete din Lugoj pe anul şcolastic 1905/1906”, „Almanah edat de Reuniunea învăţătorilor de la şcolile confesionale gr.or. din dieceza Caransebeşului”, 1899, „Foaia Diecezană” , „Ludimagister”, „Educatorul” ş.a.

În decursul timpului, din cauza contextelor politice schimbătoare, apare dorința românilor de conservare a identităţii în raport cu firul principal al istoriei. Bănățenii înțeleg că numai prin educație, prin cultură, prin implicare şi participare la acțiunea de recuperarea a moștenirii culturale pot fi recunoscuți în Europa. Astfel, Banatul (1) ni se dezvăluie animat de spiritul de emulaţie în rândul unei societăţi conştiente de idealul epocii, dar ancorat într-un climat specific spaţiului matricial.

„Sfânta deșteptare a sufletului românesc” (ARÎȘCDC, 1889: 29) este procesul asupra căruia îşi lasă amprenta un trecut, certificând experienţele, eforturile şi mentalitatea precursorilor cărturari. Pentru bănăţeni, tradiţia reprezintă chintesența culturii prin valorificarea virtuţilor lumii satului: tradiţii, obiceiuri, educaţie tradiţională, folclor.

Unicitatea acestui spaţiu cultural ni se dezvăluie prin acțiunile realizate de dascălii satelor, de preoți, inclusiv de țăranii autodidacți și de intelectuali, toți având intenția să adune din ţinuturile bănăţene semne încărcate de înţelesuri şi de rosturi adânci pentru valorizarea culturii pedagogice, sublimate în ceea ce ei numesc „propăşirea neamului”.

2. Articulaţiile gândirii pedagogice. Exemplificări din presa vremii

O problemă declanşatoare de îndelungi căutări este legată de momentul apariţiei culturalizării prin şcoală (2). Nu de puţine ori apar în presa vremii întrebări de tipul: „[...] educaţia prin şcoală începe odată cu stăpânirea habsburgică sau trebuie ancorată cu mult mai departe în trecut?" şi îndemnuri către cititori: „[...] să cercetăm, dacă avut-o bănăţenii forţa morală şi intelectuală cu care au putut influenţa în mod binefăcător asupra organizării învăţământului bănăţean, şi, dacă au avut-o, care a fost izvorul acelei forţe [...]" (AŞCL: 6).

În articolul *Şcoala în antichitate,* At. M. Marienescu (3) punctează: „[...] popoarele ieşind din starea primitivă, din starea barbariei, şi ajungând la atare civilizaţiune, au simţit lipsa de învăţătură, de cultură pentru familiile lor. Astfel a fost începutul pentru învăţătura pruncilor familiei în mai multe popoare vechi din lume şi deosebi din Europa." (ARÎŞCDC, p. 146-147).

„Nobile erau pornirile spre îmbrăţoşarea învăţăturei", consemnează Joandrea, referindu-se la faptele istorice şi voinţa de culturalizare a românilor din cele mai vechi timpuri. Autorul consemnează: „românii şi-au pus nădejdea în forţa lor vitală şi bănăţenii s-au îngrijit, ei înşişi, de înfiinţarea de şcoale, pe care le susţineau din propriul lor avut" (AŞCL: 10).

Potrivit materialului epigrafic redactat în limba latină şi descoperit pe teritoriul bănăţean din perioada stăpânirii romane, secolele II-III d.Hr., istoricii vorbesc despre răspândirea unor sumare cunoştinţe de scris şi citit pe teritoriul bănăţean, presupunând existenţa diferitelor forme de transmitere a ştiinţei de carte: în familie sub îndrumarea unui sclav (*paedagogus*) sau în oraşe, în cadrul unor şcoli denumite *ludi* (4), sub conducerea unui *magister,* în conformitate cu regulile civilizaţiei romane (At. M. Marienescu, ARÎŞCDC: 150).

Tot Joandrea aminteşte de „alipirea credincioşilor către legea lor strămoşască" şi de faptul că bănăţenii „s-au încreştinat încă prin primele veacuri ale erei creştine". Locul „în care credincioşii primeau drept întărire sufletească în cele morale şi intelectuale" era mânăstirea. Reţinem din articolul *Influinţa bănăţenilor la organizarea primei preparandii ortodocse române* pasaje semnificative în acest sens: „Cea mai veche mânăstire a fost la tot cazul cea din Vărădia, prin ruinele căreia s-au aflat monede de argint cu inscripţiuni ale împăraţilor romani Adrian şi Claudiu II. Istoricul T. Velea, vorbind de mânăstirea aceasta, înregistrează şi o tradiţiune importantă a protopopului Vărădiei, Petru Şutu, care, pe de o parte, ne dă indigitări privitoare la întemeierea mânăstirei, pe de altă parte ne serveşte de un document foarte preţios în ce priveşte latinitatea noastră. Iată cuprinsul scurt al acestei tradiţii ce constituie «o samă de cuvinte, ce sunt auzite din om în om, de la oameni bătrâni»: Pe când românii, colonii lui Traian, erau unii încă păgâni, iară alţii creştini, aceştia se duceau pe sub ascuns şi-şi pliniau cultul religios în caberna de sub râpa culmei. Din caverna această mai târziu, după ce toţi românii s-au încreştinat, s-a născut mânăstirea, care înzestrată cu domenii şi moşie, prin turcii lui Salim Amurat Osman devastându-se, s-a părăsit şi surpat [...] şi a zăcut sub ruinele sale după aceea până la eliberarea Banatului de turci. Tradiţia ne mai spune că mânăstirea a fost dezgropată la anul 1754, iar la anul 1773 s-a sfinţit de nou prin însuşi protopopul Şutu." (AŞCL: 7).

Argumentele menţionate de învăţător urmăresc să demonstreze că „originea noastră latină era deja cunoscută de români încă din veacul al XVI-lea şi al XVII-lea" (Ibidem). Cu toate că încercarea de mistificare a faptelor precursorile este uşor de observat la Joandrea, ideea centrală, pentru devenirea istorică a poporului, merită a fi reţinută din această scriere:, „alipirea de biserica ortodoxă română a fost arma cea mai puternică şi adăpostul cel mai binecuvântat" (Ibidem: 8). Semnalăm existenţa, în acelaşi articol, a unor informaţii importante: „Pe lângă mânăstirile acestea se aşezau apoi învăţători-călugări şi aşa numiţii diecei, cei mai mulţi veniţi din Ţara Românească, care propuneau tinerimei învăţături religioase. La vechea mânăstire a Lugojului

aflăm protopop pe Moise Peştişel, propoveduitorul Evangheliei lui Christos în cercul Lugojului, care pe la anul 1581 a conlucrat la traducerea Testamentului Vechi în româneşte, numit *Pallia* şi a tipărit în spirit calvinesc la 1582 de Mihail Tordaş în Orăştie. Tot la traducerea aceasta a conlucrat şi protopopul Ştefan Hercie, propovediuitor în oraşul Căvăran-Sebeşului. În prefaţa *Palliei* mai aflăm că Efrem Zăcanu, *dascălul de dăscălie* al Sebeşului (Caransebeşului) încă a conlucrat la traducerea *Palliei*. De aici deducem că *dascălul de dăscălie* Efrem Zăcanu, după terminologia de azi ar fi fost unul dintre primii profesori de pedagogie şi, prin urmare, în Caransebeş ar fi existat un fel de preparandie românească." (*Ibidem*).

Dascălul îl citează pe Nicolae Tincu-Velea, cel care redă o veche tradiţie în acest sens. În lucrările istoricului „se spune într-altele că, pe lângă mânăstirile de la Morava şi Partoş, erau încă din vechime şcoale, unde învăţătorii veniţi din România învăţau mai vârtos pe tinerii care se preparau pentru chemarea preoţească sau învăţătorească. Şcoala din Morava a întemeiat-o obăr-cneazul român din Fizeş, Nicolae Lucaciu, iar cea din Partoş, George Laiul, judele primar din cercul Ciacovei. Din şcoala aceasta a ieşit renumitul protopop român al Timişoarei, Şuboniu, care a publicat două opuri de cuprins dogmatic. Tot în şcoala aceasta s-a perfecţionat cărturariul român Mihaiu Dascălul, născut la Jădani, care la anul 1790 a tradus în Timişoara studiul teologiei din limba slavică în cea românească."(*Ibidem*: 9). De interes sunt şi însemnările lui Nicolae Stoica de Haţeg, cel care aminteşte în cronica sa de treisprezece învăţători care au funcţionat la şcoala din Mehadia, înainte de 1767.

Cercetările întreprinse în perioada interbelică scot la iveală documente care atestă funcţionarea mai multor şcoli în satele bănăţene: la Ticvani (1983: 286-287), începând cu 1724, la Greoni (Stoia Udrea, 1940: 16), în 1735, la Lipovaîn jurul lui 1730 (Popeangă, 1974: 73), la Iaz în 1748 (Ghidiu, Bălan, 1909: 40-41). În Timişoara se înregistrează trei şcoli, una cu predare în limba română, iar două în limba sârbă, despre care „se spune că funcţionau încă de pe vremea turcilor, înainte de 1716" (Netea, Ţîrcovnicu, 1983: 287).

Joandrea aminteşte şi de un articol al profesorului Iosif Bălan, publicat în ziarul „Lucrul", în care se consemnează existenţa unei şcoli poporale româneşti: „Prof. Iosif Bălan din Caransebeş ne relatează după nişte însemnări făcute cu litere latine că, în anul 1748, a existat în Caransebeş un gimnaziu, că la biserica catedrală de acum a fost o mânăstire şi că în comuna Iaz a existat o şcoală poporală românească. Ne aminteşte de Lazăr Popovici, care a fost dascăl şi diacon în Iaz, mai în urmă preot în Caransebeş. Iată una din notiţe: «Semtemvrie mea şi am scris întru aceste table eu dascălul [...] am venit în ţara Bana(tului) dascăl, de am învăţat gramaticele în şcoala Caransebeşului, care acum sunt preot desăvârşit iar în Sebiş. Preotul (Lazar Popovici), august 14-1748»". (*art.cit.*: 11)

Deşi interesul pentru răspândirea ştiinţei de carte pe teritoriul Banatului a existat şi înainte de anul 1718, an în care provincia devine parte a statului austriac, totuşi instituirea direcţiilor clare de organizare sistematică a educaţiei se datorează aplicăriilegislaţiei imperiale. Dreptul la cunoaştere este fundamentul epocii imperiale.Are ca piatră de temelie „acumularea de cunoştinţe şi recunoaşterea comunitară a importanţei instruirii, înţeleasă ca măsură a tuturor meritelor umane şi ca vehicul al avansării sociale" (Nemoianu,1997: 168). Efectele acestei direcţii instituită de Curtea de la Viena nu întârzie să apară şi la noi.

Evoluţiaînvăţământului trebuie înţeleasă în contextul sociocultural bănăţean. Este un fenomen complex. Nu are un ritm liniar de desfăşurare şi nici uniformitate în intensitatea dezvoltării lui. (Munteanu, 2006: 16) Cu toate că în multe lucrări (5) se evidenţiază ideea că legislaţia şcolară din perioada 1867-1918 reprezintă concretizarea efortului din partea statului de a trece învăţământul sub controlul şi conducerea sa, I. Munteanu face oportune precizări: „acest obiectiv rezultă din legislaţia şcolară, [...] dar nu defineşte în totalitate politica şcolară" (2008: 295). Nu trebuie să ignorăm faptul că unele legi, precum cea din anul 1868, urmăresc

propagarea educaţiei în rândul maselor populare, modernizarea spaţiilor de învăţământ, perfecţionarea cadrelor didactice, în conformitate cu cerinţele pedagogice ale lumii europene.

În acelaşi registru încadrează şi Valeriu Leu „experimentul" din Banat, menţionând că „epoca terezian㠟i cea iosefină au stat hotărât sub semnul şcolii şi al pedagogiei." Acelaşi cercetător afirmă că: „ritmurile au fost extrem de accelerate. În 1768 Banatul avea – ne referim la populaţia ortodoxă – 23 de şcoli româneşti şi 43 sârbeşti, în 1778 avea 148 româneşti, 52 sârbeşti şi 6 mixte, iar la sfârşitul epocii iosefine erau 256 româneşti, 69 sârbeşti şi 7 mixte iar în 1802, 328 româneşti, 73 sârbeşti şi 7 mixte. Şcoli cu grad mai înalt la care predarea se făcea în limba germană, frecventate însă de români şi sârbi erau, în 1768, în număr de 13 şi 30 în 1787." (2007: 229).

Schimbările politice din perioada 1790-1848 se oglindesc în legislaţia şcolară. Caracteristicile politicii educaţionale din această perioadă se reduc la ideea că problema şcolii este o problemă de stat. În presă se aminteşte acest declin: „Durere că în urma tendinţelor lui (Iosif al II-lea *subl.n.*) de germanizare şi înspăimântat de principiile liberale răspândite de revoluţia franceză a fost silit la urmă să tragă o dungă preste toate reformele lui salutare." (AŞCL: 10). În anul 1868 are loc organizarea propriu-zisă a învăţământului elementar din întreaga Ungarie (6). Confesiunile, comunele politice şi particularii au dreptul să deschidă şi să sprijine şcoli primare. Prin prevederile legilor din 1879, 1883, 1896 se intensifică acţiunea de deznaţionalizare, se introduce limba maghiară ca limbă obligatorie în preparandii şi în şcolile medii, se interzic cărţile româneşti în şcoală.

Cărturarii preocupaţi de soarta şcolii româneşti iau măsuri pentru contracararea efectelor negative ale politicii duse de autorităţi. Pentru a menţine „vie" limba maternă în şcoala populară, cei mai de seamă bănăţeni concep un program de rezistenţă, ajutaţi fiind de biserica ortodoxă. Putem spune că în paralel cu politica oficială a statului există o politică şcolară a bisericii. Ilustrăm câteva precizări importante în acest sens: „Adăpostite la sânul întotdeauna cald al bisericilor noastre, acolo unde le găsise şi le lăsase D. Ţichindeal, şcolile confesionale româneşti erau ele însele adevărate jertfelnice, în înţelesul arhaic al cuvântului, „altare": pe de o parte fiindcă ele s-au susţinut cu foarte trudnice jertfe ale credincioşilor, pe de altă parte fiindcă nici pe o clipă măcar n-au lăsat să se stingă în candelele lor flacăra celui mai creştinesc şi mai integral naţionalism." (Evuţian, 1933: 9).

Dascălii militează, prin intermediul presei, pentru conştientizarea rolului studiului limbii materne în şcoala primară. Ilustrativ este fragmentul de mai jos, preluat din articolul *Rostul şcolii confesionale în cadrul art. de lege XXVII 1907*: „[...] articolul acesta de lege a supus intelectul, atât al învăţătorului, cât şi voinţa elevului la predarea şi primirea unui material de învăţământ ce aproape trece barierele posibilităţii omeneşti. Tot acest articol stabileşte un nou scop al şcolii, şi anume elevul după patru ani de şcoală, să-şi ştie exprima la înţeles gândurile sale atât în vorbire, cât şi în scriere. Este doar mult cunoscut că scopul sfânt al tuturor şcolilor elementare din lume a fost precizat prin puterea de lumină şi sentiment al geniilor şcolii şi acest scop este: «dezvoltarea intelectuală, morală, religioasă, estetică şi fizică a copiilor poporului, ca ei să poată deveni oameni harnici şi folositori sieşi, familiei, patriei şi societăţii omeneşti». Pentru ajungerea acestui scop toţi maieştrii aleşi ai pedagogiei au stabilit ca mijloc principal al educaţiunii şi instrucţiunii limba maternă a elevului, acest «product instinctiv al minţii omeneşti», cum zice Titu Maiorescu; iar unul dintre acei educatori şi instructori ai neamului omenesc care au deschis drumuri noi în largul câmp al pedagogiei a fixat axioma că a-i face elevului mai înainte instrucţia într-o altă şi nu în cea maternă [...] Ne-au rămas 5 ore şi jumătate pentru cultivarea limbii româneşti, acest talisman preţios. Se iveşte acum nedumerirea oare i se va putea da în acest răstimp îngrijirea recerută de rostul şcolii noastre, răspund un categoric da. [...] Călchiul ahileic al neamului nostru îl formează şcolile. Tocmai pentru aceasta, cred eu, învăţătorilor, voi, sunteţi beduinii pustiei Sahara. Ţelul vostru este de ajunge în pace de la o oază până la cealaltă, întâmplându-se ca la mijloc de cale să

vă ajungă înfricoşatul vânt, voi culcaţi cămila şi vă proşterneţi pământului. De nu veţi fi înmormântaţi, plecaţi mai departe către limanul dorit" (1913, 6: 13).

Este un discurs care avansează într-un adevărat *crescendo* retoric prin persuasiune. Axul semnificării este amplificat de forţa imaginii pentru a da densitatea dorită substanţei conţinutului. Ipostaza semnificantă a acestuia este dată de gândirea pedagogică a vremii. Tiparul profund al gândirii pedagogice este alimentat de „preţioasele rezerve de moşteniri străbune, care zac neatinse sub straturile de trăire ale atâtor generaţii" (Cosma, Dr. Aurel, 1938:304), ca dintr-un centru iradiant. Lumea spirituală a satului românesc este centru iradiant. Din acest „punct vital al neamului" se desprind învăţăturile populare, se conturează judecăţile pedagogice despre viaţă şi lume, despre buna creştere.

Adânc ancorată în etosul specific românesc este educaţia de tip tradiţional. Gândirea pedagogică specifică acestui tip de educaţie se mulează şi se modelează îndeosebi prin valorificarea experienţei de viaţă a maselor. Radu şi Onciulescu consideră că învăţământul românesc bănăţean începe prin „învăţământul oral, popular, folcloric" (1976: III). Această etapă ancorată în tradiţie este specifică firii neamului şi începe, potrivit autorilor, „odată cu naşterea poporului român, prin şcoala vetrei părinteşti, continuată de şcoala vieţii, a muncii, a vetrei satului" (1976: V).

Presa românească, de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului XX, a surprins în rânduri emoţionante rolul femeii în societatea în proces de consolidare a naţionalităţii, în proces de renaştere: „Naţiunea română numai aşa va merge în curs de dezvoltare şi conştientizare etnică, dacă pe piedestal va pune mama română, se va cultiva în sentimentul naţional şi se va deştepta conştienţa naţională" (LU, 1882: 4).

În familie, matricea socio-culturală şi genetică a lumii tradiţionale, femeia a avut un rol important în realizarea educaţiei micuţilor prunci. Emilia Lungu-Puhallo aducea un omagiu celor care au crescut generaţii şi generaţii de vlăstare ale neamului: „Şi dacă noi ca naţiune avem eroi şi apostoli, femeia română le-a fost mamă şi crescătoare. Şi nu prin carte sau ştiinţe, ci numai prin caracterul şi măreţele puteri ale sufletului ei înalt." (DR, 1901: 2-3). Mama, ca prim dascăl, insuflă spiritul religios, morala şi oficiază „ceremonia sacră" de transmitere a limbii naţionale. Rolul femeii, ca „element conservator al spiritului neamului", este deseori amintit în presă. De exemplu: „Elementul eminamente conservator în sânul poporului român este femeia. Aceasta ne-a păstrat tot ce constituie astăzi avutul nostru apucat din părinţi: Limbă, lege, poezie, poveşti, muzică, port, credinţă, datini, moravuri, cu un cuvânt tot ce ni s-a transmis din bătrâni. La toate popoarele este aşa, dar mai ales la noi, românii, care divizaţi în toate privinţele, un singur element conservator am avut în toate timpurile: femeia română." (1905:1).

„Sublimă misiune", potrivit titlului articolului lui A. Bădescu, au mamele. Iată un fragment ilustrativ: „A împlini o educaţiune solidă, învăţând morala sau cunoştinţa moravurilor celor bune, iată datorinţa mamelor române.[...] Astfel, în educaţiunea integră sau învăţătura artelor, ştiinţelor şi bunelor moravuri, educaţiunea morală este întregirea omului[...]; Morala, în comparaţie cu artele şi ştiinţele, este ceea ce grâul e în comparaţie cu nestematele: acestea strălucesc, nu conţin însă germenele vieţii. Bunele moravuri sunt fructul cel adevărat al educaţiunii integre, iar artele şi ştiinţele îi sunt florile." (CT, 1901: 2). „Cei şapte ani de acasă", aşa cum este denumită în popor această formă de educaţie, vizează formarea unui om cumpătat, sociabil, în acord cu societatea în care trăieşte.

Un loc important în procesul formării morale a tânărului îl ocupă pedagogia populară. Învăţăturile se transmit cel mai adesea pe cale orală, în cadrul familiei sau a unor întruniri de genul şezătorilor, obiceiuri vechi cu funcţii educative puternice, cu rol important în evoluţia culturii populare şi a vieţii sociale săteşti. Prin intermediul acestora sunt difuzate cântecele, basmele, legendele, snoavele, ghicitorile, jocurile, toate având un rol însemnat în cimentarea sentimentului de apartenenţă la colectivitate, în transmiterea tradiţiei.

Valorificarea folclorului din perspectivă pedagogică este calea cea mai sigură de educare a tinerilor satului. (Stoian, Alexandru, 1978: 43). Folclorul românesc devine o modalitate sigură de exprimare a identităţii culturale. Din perspectiva funcţiei pedagogice, Ovidiu Papadima defineşte folclorul „un complex vast cultural, cu caracter enciclopedic [...] principala mare şcoală care a format masele în trecut"(1966: 27). Folclorul are un rol cultural apreciabil prin creaţiile sale purtătoare de învăţături, pentru că învăţătura reflectă experienţa de viaţă educativă a maselor şi la noi, ca la toate popoarele (7).

Scopul educaţiei populare nu este doar înmagazinarea cunoştinţelor, ci formarea omului de omenie, această calitate presupunând vrednicie, moralitate, demnitate. Numeroase aforisme culese din lumea satului bănăţean stau mărturie pentru preţuirea pe care oamenii simpli o acordă învăţăturii: „Un om învăţat preţuieşte cât un sat", „Cine nu învaţă la tinereţe va plânge la bătrâneţe", „Omul fără omenie e ca o casă pustie". Având o origine pierdută în timpurile cele mai vechi, aceste aforisme sunt formulări orale ale regulilor de conduită socială, sunt veritabile încercări de legislaţie, „o modalitate de transmitere orală a experienţelor şi cunoştinţelor acumulate" (Onciulescu, 1983: III).

Vechimea neamului se răsfrânge şi asupra modului concis de comunicare, formulat în proverbe, zicători. În aceste „picături comunicative de cuminecare" sunt reflectate înţelepciunea populară, experienţa de viaţă a maselor şi concepţia despre educaţie, adunate în veacuri. Mobilitatea metaforică a acestor formule deschide posibilitatea interpretării lor, acestea putând fi admise sau contestate, în funcţie de abordările diverse ale realităţii concrete. Enunţarea lor are ca rezultantă instituirea sau nu a unor atitudini şi comportamente adecvate. Este cert că nu vorbim despre un sistem unitar, din punct de vedere al concepţiei despre educaţie, unele proverbe exprimând plastic adevărul etic, fără a adăuga o precizare sau un alt comentariu, lăsând posibilitatea interpretării. Toate aceste expresii simbolice conduc la configurarea gândirii pedagogice a epocii.

Articulaţiile gândirii pedagogice devin din ce mai complexe şi datorită mişcării ideilor despre educaţie şi cultură. Astfel se deschid noi fascicole revelatoare de semnificaţii pentru modernizare. Ideile progresiste europene despre educaţie apar inclusiv în studii de istorie, filozofie, limbă, iar, începând cu secolul al XIX-lea, în studii de pedagogie. Gândirea pedagogică se articulează îndeosebi sub influenţa ideologiei raţionaliste şi iluministe şi are un pronunţat caracter progresist. Iluştrii cărturari, de la Paul Iorgovici (8), Constantin Diaconovici-Loga (9) la Damaschin Bojincă (10) şi marea grupare de dascăli bănăţeni militează pentru noile idei, pentru dreptul la cultură, pentru învăţământ în limba maternă.

De asemenea, discursul pedagogic al presei se modernizează datorită efervescentei atmosfere generate de noile idei surprinzătoare prin diversitatea tematică propusă şi prin extinderea temporală sau geografică a legăturilor culturale pe care le mărturisesc.

3. Concluzii

Un aspect important care se individualizează din spectrul larg al informaţiilor prezentate este profunzimea gândirii pedagogice româneşti, perspectivă care se deschide dintr-o investigaţie intredisciplinară şi care, prin intermediul publicisticii,poate evidenţia configurarea unei atitudinii reflexive a cărturarilor pregătiţi să integreze ideile pedagogice europene într-o revelatoare sinteză prin valorificarea tradiţiei şi a filozofiei populare.

Note:

(1) Banatul este ţinutul ce se întinde între Dunăre, Mureş, Tisa şi Carpaţi. Vezi I. Munteanu, *Banatul istoric (1867-1918)*, vol. 1, Timişoara, Editura Excelsior, 2006, p. 13.

(2) Adriana Babeţi este de părere că „două sunt reuşitele care individualizează Banatul sub aspectul instituţionalizării învăţământului: caracterul timpuriu al acestor eforturi şi extensia lor". Prima formă de învăţământ în limba latină de pe teritoriul Banatului a existat la

Cenad, putând fi plasată în secolul al XI-lea. „Extensia" învăţământului se realizează în secolul al XVIII-lea „prin organizarea sistematică a unei reţele de învăţământ laic în Banat [...] după cucerirea Banatului de către imperiali. Astfel se ajunge ca, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, „mai ales după 1829, când în confiniu s-a introdus învăţământul obligatoriu, să se realizeze frecvenţa şi şcolarizarea în proporţie de 100%. Situaţia este excepţională, în comparaţie cu celelalte provincii româneşti, cu alte teritorii din monarhie sau din Europa.", http://www.memoriabanatului.ro.

(3) Stoia Udrea confirmă aserţiunea lui At. Marienescu şi menţionează că problema culturalizării prin şcoală începe înainte de stăpânirea habsburgică. Vezi I. Stoia Udrea, *Marginale la istoria bănăţeană*, Timişoara, Editura Vrerea, 1940, p. 7. Vezi şi D. Onciulescu, *Pedagogia tradiţională populară bănăţeană*, Bucureşti, Editura Litera, 1983, p. 11.

(4) At. M. Marienescu menţionează că „în Roma, şcoala pentru prunci s-a numit *ludi* (*ludus* – joc, *ludi* - jocuri), iar învăţătoriul pruncilor s-a chemat *Ludi-magister* (maiestrul luditor). Se vede că romanii au cuprins bine metodul pentru creşterea şi învăţarea pruncilor, căci aceştia s-au dus la şcoală ca, jucându-se, să înveţe.". Autorul menţionează că ideea de a-i educa pe copii prin activitaţi ludice este adoptată şi de pedagogul Friedriech Frobel, cel care infiinţează grădinile de copii (3-6 ani).

(5) La începutul secolului trecut au apărut o serie de lucrări cu o mare încărcătură emoţională, evidenţiind politica discriminatorie a guvernelor. Amintim câteva lucrări: G. Sima, *Şcoala românească din Transilvania şi Ungaria. Dezvoltarea ei istorică şi situaţia ei actuală*, Bucureşti, Institutul de Arte grafice Carol Gobl, 1915; Onisifor Ghibu, *Viaţa şi organizaţia bisericească şi şcolară în Transilvania şi Ungaria*, Bucureşti, EDP, 1915, L. Triteanu, *Şcoala noastră, 1850-1916*, 1919, *Transilvania, Banatul, Crişana şi Maramureşul*, Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1915.

(6) Prin legea XLIV, *Legea despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor*, se impunea obligativitatea învăţământului primar de la 6 la 15 ani pentru toti cetăţenii şi libertatea alegerii formei de învăţământ.

(7) Poate că nu întâmplător, printre cei mai zeloşi culegători de folclor de după anul 1890 au fost învăţătorii. Conştient de necesitatea folosirii lui ca material didactic, George Cătană exemplifică în FD, 1894, nr. 1-2, cum se poate utiliza în şcoala conţinutul unei povestiri poporale din Banat, *Fata moşului şi fata babei*.

(8) În lucrarea lui Paul Iorgovici, *Observaţii de limbă rumânească*, în capitolul al treilea, *Reflecţii despre starea românilor*, sunt expuse ideile despre educaţie: esenţa procesului educativ, caracterul social al educaţiei.

(9) Concepţia pedagogică a lui C. Diaconovici-Loga este prezentată în capitolul *Învăţături despre creştere, despre darurile naturii şi despre îndreptarea tînărului*, din lucrarea *Ortografia sau dreapta scrisoare*, 1818 şi în *Epistolariul românesc*, 1841.

(10) În *Diregătoriul bunei creştere*, Damaschin Bojincă evidenţiază rolul legăturii dintre şcoală şi familie. C*reştere*, semnifică, pentru cărturar, „a da omului ajutoriu ca să dezvăluiască puterile cele fireşti care se află într-însul [...] şi învăţătura a ştiinţelor şi a volniciei".

Surse

AŞCL: „Anuarul IX al şcoalei capitale ort.or. române de băieţi şi fete din Lugoj pe anul şcolastic 1905/1906", Lugoj.

ARÎŞCDC: „Almanah edat de Reuniunea învăţătorilor de la şcolile confesionale gr.or. din dieceza Caransebeşului", Caransebeş, 1899.

CT: „Controla", 1901.

DR: „Drapelul", Lugoj, 1901, 1905.

ED: „Educatorul", Oraviţa, 1909-1914.

FD: „Foaia Diecezană Caransebeş",1886 - 1918.
LU: „Luminatoriul", Timişoara, 1881-1883.

BIBLIOGRAPHY

*** *Din istoria pedagogiei româneşti*, vol. II, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1966.

*** *Istoria învăţământului din România*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1983.

Babeţi, Adriana (coord.), *Le Banat: un Eldorado aux confins*, Centre Interdisciplinaire de Recherches Centre-Européennes (CIRCE), Université de Paris Sorbonne (Paris IV), 2007.

Babeţi, Adriana, Ungureanu Cornel (coord.) *Europa centrală. Nevroze, dileme,utopii*, Iaşi, Editura Polirom, 1997.

Banaduc, Ioana, *O ipostază a spiritualităţii româneşti: Banatul şi cultura activă. Reflectări în presa românească cu preocupări pedagogice*, Bucureşti, Editura Pro Universitaria, 2017.

Idem, *Valenţe integratoare ale matricei identitare româneşti şi rolul lor pentru cultura bănăţeană (1860-1918)*, în „Philologica Banatica", 2014, vol.2.

Bojincă, D., *Scrieri: de la idealul luminării la idealul naţional*, Timişoara, Editura Facla, 1978.

Birou, V., *Restauraţia şi Banatul*, în „Revista Institutului Social Banat-Crişana", nr. 31-32, 1940.

Cosma, Dr. Aurel, *Un salut frăţesc*, în „Revista Institutului Social Banat-Crişana", 1938.

Evuţian, S., *Aspecte de politică şcolară în Banat şi Crişana*, în „Revista Institutului social Banat-Crişana", 1933.

Iorgovici, P., *Observaţii de limbă rumânească*. Prefaţă de Ştefan Munteanu. Ediţie critică, studiu introductiv, tabel cronologic, note, bibliografie de Doina Bogdan Dascălu şi Crişu Dascălu, Timişoara, Editura Facla, 1979.

Onciulescu, D., *Pedagogia tradiţională populară bănăţeană*, Bucureşti, Editura Litera, 1983.

Radu, P., Onciulescu, D., *Contribuţii la istoria dezvoltării învăţământului din Banat*. Ediţia a II-a adăugită, Timişoara, Tipografia Universităţii din Timişoara, 1976.

Stoian, St., Alexandru, P., *Pedagogie şi folclor*, Bucureşti, EDP, 1978.

Munteanu, I., *Banatul istoric (1867-1918)*, vol. 1, Timişoara, Editura Excelsior, 2006.

Idem, *Banatul istoric 1867-1918. Şcoala. Educaţia*, vol. 3, Timişoara, Editura Excelsior Art, 2008.

T. Vianu, *Studii de filosofia culturii*. Ediţie îngrijită de Gelu Ionescu, George Gană. Studiu introductiv de George Gană, Bucureşti, Editura Eminescu, 1982.

Popeangă, V., *Un secol de activitate şcolară românească în părţile Aradului 1721-1821*, Arad, 1974. Ghidiu, A., Bălan, I., *Monografia oraşului Caransebeş*, Caransebeş, 1909.

Netea, V., Ţîrcovnicu, V., *Învăţământul elementar românesc*, în *Istoria învăţământului din România*, Bucureşti, EDP, 1983.

http://www.memoriabanatului.ro/index.php?page=banat.

ACRONYMS AND ABBREVIATIONS IN MEDICAL LANGUAGE

Simona Nicoleta Staicu
Lecturer, PhD, Victor Babeş University of Medicine and Pharmacy, Timişoara

Abstract: This article focuses on one of the most problematic lexical groups which are differently defined in various dictionaries and scholarly papers, leading to misunderstanding and chaos in nomenclature. Abbreviations and acronyms are commonly used in the medical terminology to save time and space whilst writing in the patients' medical records. In the pursuit of fidelity and equivalence at the word level a translator must face numerous problems when trying to decode medical language.

Keywords: medical terms, translation, abbreviations, acronyms, oppositions

Repere teoretice

În demersul nostru am plecat de la postulatul conform căruia terminologia trebuie privită dintr-o perspectivă mai amplă, iar „termenii ca semne lingvistice în uzaj" (Bidu-Vrănceanu 2011, p. 21) pot fi, astfel, analizaţi holistic în diferite texte şi contexte, datorită dinamismului terminologiei, particularitate evidenţiată de mai mulţi specialişti ai domeniului (Béjoint/ Thoiron 2000; Sager 2000; Depecker 2002; Bidu-Vrănceanu 2007). Într-o astfel de accepţie terminologia apare strâns legată de lexicologie şi semantica lexicală.

Limba română este o limbă dinamică şi deschisă oricăror schimbări. Împrumutul unor cuvinte, preluarea unor sensuri noi, necunoscute, dar mai ales „migrarea" unor cuvinte din lexicul specializat spre lexicul comun, determină supunerea vorbitorilor (instruiţi în grade diferite) la „presiuni" lexicale intense şi complexe (Bidu-Vrănceanu 2000, p. 10). Limbajele specializate sunt diverse, individuale şi relativ independente. Împrumutul, intermediat în primul rând de textele ştiinţifice, constituie în terminologia românească cel mai important mijloc de umplere a „golurilor" terminologice, „golurile de sistem care trebuie completate, mai ales în momentul echivalării unei terminologii dintr-o limbă în alta" (Ploae-Hanganu 1992, p. 481). Motivul îl constituie faptul că limba română, ca şi celelalte limbi romanice, nu dispune de un sistem de compunere suficient de productiv.

Exemple din terminologia medicală

Abrevierea este o modalitate specială de compunere, reprezentând o particularitate stilistică a limbajului medical. Aceasta se manifestă prin reducerea unui termen mai lung, modalitate perfect înţeleasă de specialiştii domeniilor medicale.

„Abrevierea cuvintelor sau a termenilor unei formaţii în vederea creării compusului are un caracter convenţional. Fantezia celui care creează compusul joacă un rol important în alegerea abrevierii şi aranjarea noului cuvânt" (Ciobanu/ Hasan 1978, p. 152).

Preponderența englezei

Multe abrevieri specifice termenilor medicali sunt majoritatea împrumutate din franceză sau engleză. Se poate observa că predomină abrevierile din limba engleză selectate din textele medicale supuse analizei : ADL(engl. activities of daily living „activităţile vieţii zilnice"), AIDS (engl. Aquired Immunodeficiency Syndrom), / SIDA (fr. syndome d'immuno-déficience acquise / sindrom imuno-deficitar dobândit), Arc (engl. Aids related complex), ARD (engl. acute respiratory disease „afecţiune respiratorie acută"), BOR (engl. branchio-oto-renal syndrome „sindrom branhio-oto-renal"), COLD (engl. chronic obstructive lung disease „bronhopneumopatie cronică obstructivă"), DN (engl. diabetes neuropathy

„neuropatie diabetică"), ELISA (engl. enzyme-linked immunosorbent assey „măsurare imunoenzimatică utilizând un antigen absorbit"), FDIU (engl. fetal death in utero „făt mort intrauterin"), GTT (engl. glucouse tolerance test „test de toleranță la glucoză"), HDL (engl. high density lipoprotein „lipoproteine cu densitate crescută"), HIV (engl. HumanImmunodeficiencyVirus), HOP (engl. high oxygen pressure „presiune crescută a oxigenului"), HRT (engl. hormone replacement therapy „terapie de substituție hormonală"), I&D (engl. incision and drainage „incizie și drenaj"), ITU (engl. intensive therapy unit „serviciul de terapie intensivă"), JCP (engl. juvenile chronic polyarthritis „poliartrită cronică juvenilă"), LPA (engl. left pulmonary artery „arteră pulmonară stângă"), MLD (engl. minimum lethal dose „doză letală minimă"), NTP (engl. normal temperature and pressure „temperatură și presiune normală"), N&V (engl. nausea and vomitting „greață și vărsături"), OPD (engl. Outpatient Department „Serviciul de consultații ambulatorii"), PIH (engl. pregnancy induced hypertension „hipertensiune arterială indusă de sarcină"), Pap (engl. Papanicolaou test „test Papanicolaou"), PVP (engl. peripheral venous pressure „presiune venoasă periferică"), REM (engl. rapid eye movement „mișcări rapide ale globilor oculari"), RMN (fr. resonance magnétique nucléaire „rezonanţă magnetică nucleară"), RVP (engl. right ventricular pressure „presiune ventriculară dreaptă"), SARS (engl. severe acute respiratory syndrome „sindrom respirator acut sever"), STD (engl. sexually transmitted disease „maladie transmisibilă sexual"), t.p.r. (engl. temperature, pulse, respiration „temperatură, puls, respirație"), TSH (engl. thyroid-stimulating hormone „hormon de stimulare a secreției tiroidiene"), UTI (engl. urinary tract infection „infecție urinară"), VDRL (engl. Venereal Disease Research Laboratory „cercetări de laborator privind bolile venerice"), VEP (engl. visual evoked potential „potențial vizual evocat") etc.

Abrevieri cu înțelesuri multiple

Analiza corpusului medical ne-a permis identificarea unor abrevieri și acronime care apăreau în mai multe arii medicale, având astfel sensuri complet diferite, greu identificabile oricărui traducător: ACA (engl. adenocarcinoma – adenocarcinom; engl. anterior cerebral artery – arteră cerebrală anterioară), AID (engl. acute infectious disease – boală infecțioasă acută; engl. artificial insemination by donor – inseminare heterologă; engl. autoimmune disease – boală autoimună), BT (engl. bitemporal – bitemporal; engl. bleeding time – timp de sângerare; engl. body temperature – temperatură corporală; engl. brain tumor – tumoră cerebrală), CVA (engl. cardiovascular accident – accident cardiovascular; engl. cerebrovascular accident – accident vascular cerebral), FH (engl. family history – antecedente familiale; engl. fetal heart – bătăi cardiace fetale; engl. familial hypercholesterolemia – hipercolesterolemie familială), GAS (engl. general adaptation syndrome – sindrom general de adaptare; engl. generalized atherosclerosis – ateroscleroză generalizată), HT (engl. high temperature – temperatură mare;engl. Hashimoto's thyroiditis – tiroidită Hashimoto), LBP (engl. low back pain – durere dorsală joasă; engl. low blood pressure – hipotensiune arterială), PV (engl. portal vein – venă portă; engl. pulmonary vein – venă pulmonară; lat. per vaginam – administrare pe cale vaginală; engl. plasma volum – volum plasmatic), RF (engl. releasing factor – factor de eliberare; engl. respiratory failure – insuficiență respiratorie; engl. renal failure – insuficiență renală; engl. rheumatic fever – reumatism articular acut), SCD (engl. sudden cardiac death – moarte subită; engl. sickle-cell disease – siclemie), UC (engl. urinary catheter – sondă urinară; engl. ulcerative colitis – rectocolită ulcerohemoragică; engl. umbilical cord – cordon ombilical), VE (engl. vaginal examination – tușeu vaginal; engl. ventricular extrasystole – extrasistolă ventriculară).

Abrevieri din latină

Uneori latina joacă un rol important, termenii medicali prescurtați fiind pe larg înțeleși în limbajul de specialitate atât în limba engleză cât și în română. Trebuie observat numărul mare al celor care sunt utilizați în domeniul farmaciei/ farmacologiei: *ad sat* (lat. *ad*

saturatum, ad saturandum = to saturation; la saturație), *adst feb* (lat. *adstande febre* = when fever is present; când febra e prezentă), *ad us. ext* (lat. *ad usum externum* = for external use; pentru uz extern), *agit. ante us* (lat. *agita ante usum* = shake before using; a se agita înainte de folosire), *dur. dolor.* (lat. *durante dolore* = while pain persists; cât persistă durerea (rețete), *hor. decub.* (lat. *hora decubitus* = to bed time; la culcare (rețete), *mist.* (lat. *mistura* = mixture; amestec (rețete), *noct. maneq.* (lat. *nocte maneque* = night and morning; noaptea și dimineața (rețete), *non repetat.* (lat. *non repetatur* = do not repeat; a nu se repeta (rețete), *om. mane vel noc.* (lat. *omni mane vel nocte* = each morning or night; în fiecare dimineață sau noapte (rețete), *p.c.* (lat. *post cibum* = after meal; după masă (rețete), *PO* (lat. *per os* = orally; pe gură, oral), *q.d.* (lat. *quaque die* = daily; în fiecare zi (rețete), *q.h.* (lat. quaque hora = every hour; la fiecare oră (rețete), *q.s.p.* (lat. *quantum satis pro* = sufficient quantity for; cantitatea suficientă pentru (rețete) etc.

Utilitate

Rezultatele cercetării noastre pot fi utilizate în elaborarea unui dicţionar medical, în activitatea didactică pentru realizarea cursurilor despre limbajele specializate în învățământul superior şi în activitatea de traducere a textelor din domeniul medical. Lista de acronime și abrevieri (engleză-română) permite studenților medicinişti accesul facil la decodare studiilor de caz, anamnezelor, fișelor medicale ale pacienților sau lucrărilor de specialitate din practica medicală.

Lucrarea de faţă îşi va dovedi cu siguranţă utilitatea sub aspect practic-aplicativ, în didactica învăţării terminologiei medicale româneşti de către specialiştii români și străini, precum şi în lexicografia de specialitate.

BIBLIOGRAPHY

Béjoint, H., Thoiron, Ph., „Les sens du terms", în *Le sens en terminologie*, Lyon, Presses Universitaires de Lyon, 2000.

Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), *Lexic comun, lexic specializat*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2000.

Bidu-Vrănceanu, Angela, *Lexicul specializat în mişcare. De la dicţionare la texte*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2007.

Bidu-Vrănceanu, Angela, „Rolul lingvisticii în terminologie", în *Terminology and translation studies*, Cluj-Napoca, Scientia, 2011, pp. 21-36.

Depecker, Loïc, *Entre signe et concept. Eléments de terminologie générale*, Paris, Presses Sorbonne Nouvelle, 2002.

Glendinning, Eric H., Holmström, Beverly A.A., *English in Medicine*, 3rd Edition, Cambridge, Cambridge University Press, 2007.

Glendinning, Eric H., Howard, Ron, *Professional English in Use. Medicine*, Cambridge, Cambridge University Press, 2007.

Levitchi, Leon, Bantaş, Andrei, *Dicţionar Englez-Român*, Bucureşti, Editura Teora, 2008.

Martin, Elizabeth A., *Oxford Dicţionar de Medicină*, Ed. a 6-a, Bucureşti, Editura BIC ALL, 2005.

Rusu, Valeriu, *Dicţionar Medical*, Bucureşti, Editura Medicală, 2007.

Ploae-Hanganu, Mariana, „Terminologia și limba comună (Pentru o bază de date terminologice)", *LR*, XLI, nr. 9, 1992, pp. 479-483.

Sager, Juan Carlos, „Pour une approche fonctionnelle de la terminologie", în Béjoint, H., Thoiron, Ph., *Le sens en terminologie*, Lyon, Presses Universitaires de Lyon, 2000, pp. 40-60.

Staicu, Simona Nicoleta, *Glossary of Medical Terms. Acronyms and Abbreviations*, Timișoara, Editura de Vest, 2018.

Skeat, Walter W., *The Concise Dictionary of English Ethymology*, Herdforshire, Wordsworth Edit. Ltd., 1993.

****Encyclopedia of Language and Linguistics*, 2006, ed.-in-chief Keith Brown; co-coordinating ed. by Anne H. Anderson [et al.]. Amsterdam [etc.]: Elsevier.

*** *Dorland's Illustrated Medical Dictionary*, Philadelphia, Saunders Elsevier, 2007.

*** *Merriam Webster Medical Dictionary*, new edition, 2016: http://www.amazon.comMerriam-Websters-Medical-Dictionary-New-2016/dp/0877792941

A SHORT CONTRASTIVE APPROACH OF COGNITIVE LINGUISTIC MODEL OF IDIOM VARIATION - WITH FOCUS ON CONCEPTUAL VARIATION OF IDIOMS DENOTING FAILURE

Ana-Maria Birtalan
Lecturer, PhD, Ecological University of Bucharest

Abstract: Starting from Langlotz's idea that there is a relationship between idioms, idiom variation and the architecture of the human cognitive capacity meant to develop a coherent cognitive linguistic model of the mental representation of idiomatic creativity, we shall try to explain some models of idiom motivation by means of idiomatic activation-sets(the term used by Langlotz to refer to the „mental network that can be potentially activated when a idiom is used)(Langlotz, 2006, pag 95). Whether an idiomatic expression is used creatively in specific context depends on the degree to which the user can manipulate the original idiom to suit his or her purpose. Our attempt is to render a few examples of expressions and/or phraseologisms which denote the concept of failure, to include them in contexts and analyse their pragmatic, stylistic, discursive effect.

Keywords: implicature, discourse analysis, idiomatic creativity, motivation, cognitive capacity.

Each idiomatic activation-set is made up of various symbolic and semantic substructures associated with the idiom, the coordination and activation of which triggers the behaviour of the idiom.

Whether an idiomatic expression is used creatively in specific context depends on the degree to which the user can manipulate the original idiom to suit his or her purpose.

We shall start with a short theoretical frame of the meaning, denotative and connotative aspects of idioms, in general.

Different definitions of meaning have been suggested different linguists in the study of the meaning system of language, but according to what has long been the most widely accepted theory of semantics, **meaning** is the **idea** or **concept**, which can be transferred from the mind of the speaker to the mind of the hearer by embodying it in linguistic symbols, or meaning refers to what is meant, or intended to be indicated or understood. For example, when a speaker says, I bought a pen yesterday the listener understands what the speaker means according to the strings of the sounds he has produced, that is, according to the sound symbols.

Words in a language can be classified into **content or notional word and function words**. A content word can be defined by some **semantic features**. In general, a word will have at least one semantic "defining" feature. For instance, the word dog has the semantic feature: [**+ Animate**] **Animate** nouns may be **human or animal, male or female, young or old**. **Inanimate** nouns may he **concrete or abstract**. Some nouns may share some semantic features. For example, girl, woman, maiden, witch, actress, spinster and wife have the identical semantic features; **[+Female],[+Human] , [+Animate].**

A content word, when used in a sentence, usually has two kinds of meaning; lexical meaning and grammatical meanings. The lexical meaning of a word refers to the senses that a speaker attaches to a linguistic element as a symbol of an actual object or event. It may cover both denotative, conceptual or cognitive meaning, and associated meanings. The denotative meaning of a word is the basic or conceptual meaning which is based on or

abstracted from the physical object or the abstract idea. It covers al! the semantic features necessary to define the word. The denotative or conceptual meaning of a word is the central factor in linguistic communication. Speakers of a language cannot talk about their knowledge of a physical object or natural phenomenon unless the word that signifies the actual physical object or idea has the same meaning for all the speakers of the language. So the denotative meaning of a word involves the relationship between the word and the actual object or abstract idea that exists outside language. For instance, if one talks about a pen, without the presence of the actual object, by just giving the denotative meaning: "An instrument for writing or drawing in ink", it is readily understood by all English speakers. So it is the denotative meaning of lexical items that makes communication possible.

The associated meaning of a word may be subdivided into: connotative meaning, social or stylistic meaning, affective meaning, collective meaning and thematic meaning.

The connotative meaning of a word refers to the emotional association which the word suggests, in addition to its explicit denotative meaning. For instance, the word *mother* denotes a " female parent", but, it generally connotes lime, care and tenderness, when it is used in particular contexts.

Many phraseologists have noticed that it is impossible to capture the linguistic anatomy of idioms without relying on a set of different definitory dimensions

Traditionally, idioms such as *grasp the nettle, blow the gaff* or *trip the light fantastic* have been described as conventionalmulti-word units that are semantically opaque and structurally fixed. Thus theinternal organization of idiomatic constructions can show more or less striking semantic characteristics, structural peculiarities and different constraints or restrictions on their lexico- grammatical behavior which cannot be explained by the general grammatical rules of the given language.

Nevertheless, idioms are conventional expressions that belong to the grammar of a given language and fulfill specific+ communicative functions.

In short, idiomatic constructions can be described as complex symbols with specific formal, semantic, pragmatic and sociolinguistic characteristics. The following table summarizes these definitory features and patterns along with the semiotic dimensions of form, meaning and grammatical status. Thus, the parameters of the structure of idioms will comprise a certain degree of conventionalism, grammatically speaking, will have a formal complexity of construction (a multiword unit), its meaning will not be derived from constituent words and, in terms of variability, they will be frozen.

Belonging to the grammatical system of a given speech community, idioms are linguistic constructions that have gone through a sociolinguistic process of conventionalisation. To capture an idiom's degree of familiarity and conventionality within a given speech community, the term *institutionalisation* is used.

Fraser's notion of *frozenness* is adopted as a generic term to capture lexico-grammatical

restrictions (Fraser 1970). Frozenness can influence the variability of the lexical constituents and the grammatical behaviour.

In other words, the overall meaning of an idiomatic construction is a semantic extension from the compositional result of the meanings of its lexical constituents. The relationship between an idiom's overall meaning and the sum of the meaning of the constituents reflects a *pattern of figuration*. Since idioms are institutionalized expressions, they extended meaning – and with it the conveyed pattern of figuration – has become fixed in the lexicon of a given

speech community. Thus, the idiomatic meaning represents the lexicalized extended meaning of the construction.

Finally, idioms can serve different communicative purposes involving different types of ideational, interpersonal and textual functions (Fernando,1996). Prototypical idioms primarily serve an ideational function serve an ideational function. For instance, *grasp the nettle* communicates an experience or event (tackle a problem).

But the question that pops in here is what happens with idioms in terms of meaning. Langlotz gives a preliminary definition of idioms in his work "Idiomatic Creativity" pointing out their structural and semantic behavior.

Thus, an idiom is „an institutionalized construction that is composed of two or more lexical items and has the composite structure of a phrase or semi-clause, which may feature idiosyncracy" (Langlotz, pg 6). Moreover, the main function of an idiom in a context is to determine the discourse and its semantic structure.

Each idiomatic activation-set is made up of various symbolic and semantic substructures associated with the idiom, the coordination and activation of which triggers the behaviour of the idiom.

As we have mentioned earlier, whether an idiomatic expression is used creatively in specific context depends on the degree to which the user can manipulate the original idiom to suit his or her purpose. This will lead us to the potentially fruitful association of idioms with the concept of creativity.

Chomsky (1965, 1971) has placed the notion of *linguistic creativity* at the very centre of his approach to language, putting an emphasis on the rule-driven productivity of language, according to which the linguistic structures are derived through the combination between the lexicon and syntax. Other linguists (Halliday,1978, Pawley and Syder, 1983, Sinclair 1987) followed the Chomsky's line of reasoning, and the notion of *idiom principle* was born. Thus, according to Sinclair (1987) the creativity principle cannot give a full account of linguistic production and the interpretation must be completed by the idiom principle:

"*The principle of idiom is that a language user has available to him or her large a number of semi-pre constructed phrases that constitute single choices, even though they might appear to be analyzable into segments. To some extent this may reflect the recurrence of similar situations in human affairs; it may illustrate a natural tendency to economy of effort; or it may be motivated in part by the exigencies of real-time conversation. However, it arises, it has been relegated to an inferior position in most current linguistics, because it does not fit the open-choice model." (Sinclair 1987: 320)*

With regard to the processing of idioms, this view further implies that idioms are not freely formed grammatical constructions, rather they are directly reproduced from the mental lexicon. In other words, although idioms consistently instantiate relatively stable idiomatic constructions, their uses in different contexts involve, beside the application of regular grammatical processes including adnominal modification, passivisation, lexical substitution, pluralisation and the flexible use of determiners, also impregnates the assertions with a certain discourse value and connotation.

Thus, idiom-variation data question the strict dichotomy between the creativity principle and the idiom principle. Idiom creativity implies that idiom production and comprehension are subject to a dynamic contextual interpretation.

In what follows, we shall try to illustrate how the variation of an idiomatic construction in a specific usage- event involves variational creativity, the idiom, taken as a whole, is manipulated as a mental configuration to adapt it to the communicative demands emerging in the specific context of use. We took, for illustrations, the idioms which render the idea of "failure'. The concept of "failure" was rendered in many idioms. A great number of idioms in English profile literal scenes related to their nature, attitude and behavior in

different contexts and experiences building up scenarios, that , due to their repetitive occurrence, ended by being frozen in fixed constructions.

We shall defend the broad vision of pragmatics based on the two categories: the producer's intention and motivation (illocutionary act) and the effect the contents of the idiom has on the receiver

(perlocutionary act).

The general connotative meaning of the idioms selected for analysis introduce the idea of not being able, from different reasons, due to certain circumstances, to carry out a task, achieve one's goal, reach the target:

1. fail in something one is trying to do (this includes: having the opposite result)
e.g.: *get a cropper, hit the rock bottom, crash and burn, fall by the wayside, come to naught* etc.
2. (cause) an activity, event, method, or plan etc (to) fail(s), i.e. it does not produce what
it was intended to achieve
e.g.: *can't stand the pace, on your last legs, down for the count, bump along the bottom,* etc.
3. be defeated in a competitive situation
e.g.: *meet your Waterloo, get the wooden spoon,* etc.
4. reach the point of failure:
e.g.: *hit the buffers, a blind alley,* etc.
4. (be in) a bad situation which is likely to cause failure
e.g.: *go through hell, between a rock and a hard place, walk a tightrope*, etc.
5. (cause) problems that spoil chances of success and are likely to cause failure
e.g.: *stir up a hornet's nest, cut one's own throat,* etc.
Let us take some examples provided by literary contexts:

1. „....he fails in all he sets his mind upon .....he labours and he has got a cropper for his pains so far!" (Gaskell, *North and South", pg. 233)*
2. „ We have not yet met our Waterloo, Watson, this is our Marengo" (A.D. Doyle, *Return of Sherlock Holmes"*, pg. 219)
3. „Yes, I can confirm that" said Mollenhauer quietly, seeing his own little private plan for browbeating Cowperwood out of his street-railway shares go glimmering. He realized it now: the curtain will soon come down, as the plot thickens....." (Th. Dreiser, *„An American Tragedy")*

The first example represents an expressive instance which the author chooses to use in her attempt to convey the general idea of failing. She picked the idiom „to get the cropper", opting for a more intricate formula than an accessible piece of language which would require only the specification of the intended referent that would make it readily interpretable. So, the reader is ready to surpass the mere transactional use of the idiom (that is, the transference of information and the decoding of the idiom) and value the expressiveness of the piece of language, the reflexive intention of the writer, including the text into a certain register and appreciating it more. Moreover, the use of this idiom instead of a simple lexical verb increases the illocutinaryy force at the discourse level. In other words, we can claim that the idiom variation is the effect of manipulating and idiomatic construction relative to the underlying conceptual correspondences that shape its creative, internal semantic structure.

The second example introduces us into another type of discourse intention. The idiom used there, " to meet our Waterloo" unveils a different relation between sense and force. So,

we have to appeal to extensive-metaphor systems to motivate their internal semantic structure. First of all, the semantic representation of the idiom, its face-value meaning is conditioned by the fact that the writer and reader should share the same linguistic and cultural background. In other words, the reader should figure out the implicature rendered by the very idiom resorting to their historical knowledge (they should know what major defeat took place at Waterloo). Secondly, the first idiom is correlated in the discourse to another one which, again, appeals to the reader's knowledge of the events (Marengo refers to the Battle of Marengo In Italy in which Napoleon's forces were surprised by an Austrian attack and came close to defeat). Thirdly, this metaphorical model has a powerful and colorful textual implicature attempting to produce a particular effect in the mind of the hearer.

As we mentioned earlier, idioms can also be motivated by one –shot and image metaphors. In the third example, we have an illustration of the type. The example contains two idioms. The first idiom refers to the end of an activity in terms of the end of a theatre performance by highlighting the moment when the stage curtain comes down. Since this event marks the end of a very lively activity , the idiom denotes the character's failure as well as death. The implicature is at place, the reader grasps it and the illocutionary effect is granted. The second construction can be related semantically to the developmental model, in according to which idea, an image of density or impenetrability is evoked by the verb *thickens.* The connotation is also drama- specific, in the sense that there are obstacles in the character's way that can not be surpassed, thus, he fails.

Conclusions. Each of these metaphorical models constitutes a complex system, i.e. a conceptual network that consists of more specific subordinated metaphors that instantiate and elaborate it. The motivation of specific idioms relative to these conceptual backgrounds is shaped by metonymic links, emblematic associations, blending and complex interactions between them. The semantic and pragmatic poles of these units constitute a complex conceptual scene: the abstract scene comprising the idiomatic meaning is conceived against the conceptual background of a literal scene. Moreover, the idiomatic creativity rendered in literary contexts is meant to create a more both expressive and challenging piece of discourse, appealing to the reader's ability to relate the association between the literal and the idiomatic meaning to complex patterns of conceptual metaphor, blending and emblems.

The model was applied to analyze the mental representation and variation of idioms related to the concept of failure, proving that idioms are not semantically-unmotivated, but conceived as motivationally, cognitively and pragmatically functional. It was proved that idiom variation is the process by which an idiomatic construction is adapted to the usage-context to fulfil both its cognitive and pragmatic function.

BIBLIOGRAPHY

1. **Cowie, A. P., R.Mackin,& I. R.McCaig** (1993). Oxford Dictionary of English Idioms. Oxford:Oxford University Press.
2. **Halliday, M.A.K**. (1985). An introduction to functional grammar. London: Edward Arnold.
3. **Langlotz, A (2006)** Idiomatic Creativity, University of Basel, John Benjamins Publishing Company.
4. **Langlotz, A**. (1998). A Cognitive Semantic approach to contrastive phraseology – The
motivation of idioms by conceptual metaphors: A contrastive analysis of English and German idioms denoting mental fitness and weakness. Basel: Lizentiatsarbeit.

4. **Langlotz, A.** (2001). Cognitive principles of idiom variation – idioms as complex linguistic
categories. Studi Italiani di Linguistica Teorica e Applicata, 2, 289–302..
5. **Langlotz, A**. (2004). What are metaphors? In D. J. Allerton, N. Nesselhauf, & P. Skandera
(Eds.), Phraseological units: Basic concepts and their application [ICSELL, 8] (pp. 37–51).
Basel: Schwabe.
6. **Langlotz, A**. (2005). Are constructions the basic units of grammar? – The phraseological
turn in linguistic theory. In A. Hamm (Ed.), Language chunks and linguistic units
[RANAM38] (pp. 45–63). Strasbourg: UniversitéMarc Bloch, Services des périodique
7. **Palmer, F. R.** (1981). Semantics. Cambridge: Cambridge University Press.
8. **Sinclair, J.** (1991). Corpus, concordance, collocation. Oxford: Oxford University Press.

LES DIFFICULTÉS INHÉRENTES DE LA TRADUCTION TECHNIQUE

Bianca Ileana Nedeea Geman
Lecturer, PhD, Technical Construction University, Bucharest

Abstract: The focus of this study is to contribute to clarifying the singular status of technical translations.We aim to present the particularities of this type of translation by characterizing the original, its function, author or the translation process itself, as well as the formal aspects and the reference domain of the translated text, while after that we shall present in some detail the difficulties pertaining to this activity.

Keywords: technical translation, syntactic ambiguities, semantic chunks.

Dans la présente communication, le mot «technique» est pris au sens étroit, correspondant à la première acception qu'en donne Trésor de la langue française: «qui concerne les applications de la science et de la connaissance scientifique ou théorique, dans les réalisations pratiques, les productions industrielles et économiques».

Il est très difficile de donner une définition exacte à l'égard des textes techniques. À la fois miroir et voie d'accès, le texte technique entretient une relation d'immédiateté avec la réalité, dont il doit être le reflet direct et dans laquelle il doit permettre d'exercer un effet direct. Le texte technique vise à transmettre des données objectives à des lecteurs comptant agir efficacement dans la sphère extralinguistique.

Pour traduire un texte technique, nous devons savoir quelques informations sur ce type de texte et quelles en sont les caractéristiques.

Le texte technique est le plus souvent exprimé dans une «langue spécialisée» (ou «langue de spécialité»), que Lerat définit comme procédant de «l'usage d'une langue naturelle pour rendre compte techniquement de connaissances spécialisées» et comptant parmi ses expressions caractéristiques les termes, les formules et le «vocabulaire de soutien». L'usage de la terminologie y est dicté par des contraintes d'univocité (facteur à la fois de clarté et de précision) et de concision.

Tout le monde est d'accord que la traduction technique est un genre à part. Sans doute, il y a des ressemblances entre la traduction technique, la traduction générale et la traduction littéraire, néanmoins, la traduction technique s'en distingue par un nombre de différences.

Dans le cas de la traduction littéraire, les éléments stylistiques par exemple déterminent l'effet littéraire. Dans le sens le plus large, on peut dire que tout texte qui n'est pas de la poésie se range parmi les textes techniques. Christine Durieux distingue les textes où l'élément informatif est le plus important des textes où la forme d'expression est la plus importante. La première catégorie inclut les textes techniques, la deuxième les textes littéraires: c'est la distinction traditionnelle. Christine Durieux a bien remarqué que ce sont en fait les textes, dans la traduction technique, qui sont de nature technique ou scientifique. Ce n'est donc pas la traduction elle-même qui est technique. Beaucoup d'auteurs font mention d'une langue technique, une langue spéciale qui serait utilisée dans les textes techniques. Il est important de savoir s'il existe du moins un style caractéristique pour les textes techniques. Tous les textes techniques sont écrits selon certains critères et ont en plus une forme établie. Il y a une grande variété de genres, par exemple des manuels de référence, catalogues, brochures d'entretien, modes d'emploi, articles dans des revues (techniques), etc. Ce sont tous des textes de nature technique ou des «textes traitant de sujets techniques, technologiques et scientifiques», en d'autres termes des textes écrits dans une «langue de spécialité» (Durieux,

1998: 25).

Claude Bédard, au contraire, reconnaît que «le vocabulaire est au cœur de la traduction technique», mais il est aussi d'opinion que la maîtrise d'un vocabulaire technique ne suffit pas pour réaliser une traduction (Bédard, 1986: 8).

D'abord, on sait déjà que dans la langue technique il n'y a pas de métaphores, de sens figurés ou autres figures de style. Bref, dans le texte scientifique, chaque mot a un seul sens et fait référence à une seule réalité.

Ce qu'on peut dire avec sûreté, c'est que la langue technique est économe et souvent concise. La langue technique est axée sur des choses, c'est pourquoi le passif est utilisé souvent. Et, en fin de compte, la langue technique a un «caractère animiste» c'est-à-dire qu'elle prête à des objets inanimés les attributs des êtres vivants (Bédard, 1986:151). Christine Durieux, à son tour, distingue trois éléments à l'intérieur de cette «langue de spécialité». Selon elle, cette langue est caractérisée par un vocabulaire spécialiste, des tournures particulières ou collocations, et tous les concepts et notions qui font obstacle à la compréhension (Durieux, 1998: 25).

Les difficultés d'ordre morphosyntaxique concernent le mode dans lequel les mots se combinent dans une langue particulière pour résulter un syntagme. Les difficultés syntaxiques apparaissent lorsqu'on doit utiliser une autre syntaxe pour bien traduire et pour donner du sens au texte d'arrivée. Les difficultés sémantiques font référence aux plusieurs sens qu'un terme peut avoir, et enfin, les difficultés terminologiques regardent les problèmes qu'on puisse avoir si on ne connaît pas la traduction d'un terme.

L'approche est axée sur la compréhension et la reformulation, c'est-à-dire comprendre la signification du texte original et puis la reformuler dans la langue d'arrivée. Une bonne reformulation est seulement possible si on a compris le texte original. La difficulté première réside dans l'identification des termes, qu'il faut nécessairement repérer avant de résoudre les problèmes qu'ils entraînent. Le profane peut prendre pour un terme ce qu'un spécialiste considère comme un mot de la langue générale et, inversement prendre un terme pour un mot ordinaire (Sager 2000: 47). Il est parfois difficile de distinguer la langue générale et la langue spécialisée, car celle-ci utilise volontiers des termes spécialisés entremêlés de mots ordinaires. De plus, certains mots du lexique général peuvent prendre une acception particulière en langue spécialisée.

Il est évident que les textes techniques possèdent des traits distinctifs: la langue technique. Nous avons vu que ce n'est pas le vocabulaire qui est au centre de la traduction technique mais, au contraire, la façon de s'exprimer, l'usage. Ces caractéristiques doivent être transmises dans la traduction dans la mesure du possible. Cette «langue de spécialité» utilisée par les spécialistes est un code que le traducteur a besoin de déchiffrer pour mener la traduction à bonne fin.

À côté de cette langue spécifique, il y a d'autres aspects auxquels il faut faire attention pendant la traduction des textes techniques.

En premier lieu, il est important que le texte d'arrivée ne sente pas la traduction. Le lecteur doit le percevoir comme un texte écrit dans la langue d'arrivée et de cette façon le texte doit obéir à toutes les conditions d'un texte dans la langue d'arrivée.

Bédard est d'opinion que le meilleur résultat est obtenu uniquement si le texte remplit sa fonction (Bédard, 1986: 222). Pour transmettre la fonction inhérente au texte, il est essentiel de connaître le genre du texte. Par exemple s'il s'agit d'un texte publicitaire, un article de revue, une notice, un mode d'emploi, etc. Chaque genre a ses propres caractéristiques. Le message est emballé dans une forme différente selon le cas. C'est le message, le contenu, l'informatif qui compte. Selon Claude Bédard, le but d'une traduction (technique), c'est de communiquer un message (Bédard, 1986:176). Le traducteur est un communicateur; il fait passer un message et il veille à ce que le lecteur comprenne le contenu.

Une traduction doit être lue, et c'est pourquoi un traducteur s'adresse toujours au destinataire ou au lecteur. Les experts de la traduction technique ont une opinion tranchée à propos du groupe-cible. Ils sont d'avis qu'il faut respecter le groupe-cible en premier lieu. Pour ce faire, le traducteur doit d'abord se faire une idée du lecteur du texte (Bédard, 1986: 216). Par exemple en se posant les questions suivantes: quelles sont les connaissances du lecteur? Est-il un expert ou un profane dans le domaine? Quel est son niveau du vocabulaire ? Les textes doivent être écrits dans la langue du groupe-cible. Dans la traduction technique, l'analyse de texte a pour but de déterminer l'objectif du texte de départ, l'objectif du texte d'arrivée et les connaissances du lecteur/destinataire. Ces trois acteurs déterminent ensemble quelles solutions doivent être proposées par la traduction. L'objectif du texte d'arrivée est très important parce que ce dernier peut différer de l'objectif du texte de départ. Le cas échéant, le texte doit être adapté pendant la traduction. Différents textes ont différentes priorités et, par conséquent, exigent différentes approches. La formulation définitive est donc déterminée par le groupe-cible et la nature du texte.

Après avoir déterminé le groupe-cible, l'objectif et le message du texte, il est important de transmettre ce message d'une façon logique. Le traducteur est obligé de produire un document intelligible. Dans la littérature sur la traduction technique, l'intelligibilité est soulignée partout. Et pour reproduire un document d'une façon intelligible, le traducteur lui-même doit comprendre le contenu et savoir dont il parle. La compréhension est donc primordiale pour arriver à l'intelligibilité, mais il y a encore un autre facteur qui contribue à l'ensemble: la reformulation ou réexpression. Si le traducteur a compris le texte, il lui faut ensuite le transmettre intelligiblement dans la langue du groupe-cible pour aboutir à un résultat logique. La compréhension va de soi. Un traducteur qui connaît bien le sujet dont il parle, s'exprimera avec plus d'aisance. Claude Bédard le décrit comme deux démarches successives, à savoir: «La première, qui s'appuie sur le vocabulaire LD, consiste à identifier les notions exprimées dans le contexte. La seconde, axée sur le vocabulaire LA, consiste à réexprimer ces notions dans la version traduite» (Bédard, 1986: 42).

Pour communiquer le message, on a besoin de le déchiffrer et de le réexprimer. La réexpression donne lieu à beaucoup plus d'éléments à ce qu'il faut prêter attention. Il s'agit de traduire le message d'un texte, et non pas une simple succession des mots. Cette reformulation doit être idiomatique et cohérente, sans renoncer au message. La traduction doit absolument représenter la signification exacte du texte original. Chaque auteur propose des solutions, ou plutôt des suggestions, pour obtenir ce résultat.

Claude Bédard propose de corriger les erreurs dans le texte de départ et de formuler le message le plus intelligiblement possible, c'est-à-dire sans contradictions, et de cette façon «servir au mieux l'intention inhérente au genre du texte» (Bédard, 1986: 179). La traduction doit reproduire les idées du texte de départ dans le texte d'arrivée et pour arriver à cela, on a besoin des connaissances détaillées du sujet. La traduction doit être un document fiable, malgré des incorrections dans le texte de départ.

Christine Durieux est d'opinion qu'il faut, dans une certaine mesure, respecter le style de l'auteur et «que le rôle du traducteur est en quelque sorte de doubler l'auteur» (Durieux, 1998: 86). Par exemple la traduction d'une publicité ne doit pas être ennuyeuse, au contraire, le ton est probablement persuasif.

Bien sûr, la qualité de la documentation est décisive. Il est à recommander de faire une étude de base à l'aide d'une ou plusieurs encyclopédies, et de l'étoffer ensuite avec des recherches d'ouvrages spécialisés et d'articles de revues techniques. Les dictionnaires unilingues fournissent des définitions et les encyclopédies donnent souvent des renseignements généraux sur le fonctionnement et la construction. Pour ne pas gaspiller de temps, le traducteur doit donc être capable de juger l'utilité et la qualité des ouvrages de référence qui se trouvent sous les yeux. La recherche documentaire peut être plus ou moins

approfondie, cela dépend de différents éléments. D'abord, les connaissances du traducteur et ce qu'il sait déjà du sujet traité. Surtout si on n'a pas de connaissances spécialisées dans le domaine, il est à recommander de lire en tout cas quelques textes informatifs. Mais il vaut mieux de faire une recherche documentaire très approfondie pour obtenir une véritable compréhension. Sinon la recherche peut aboutir à la confusion et à de fausses interprétations, estiment à la fois Durieux et Bédard.

La compréhension, c'est le dégagement de l'information, du message dans le texte. La lecture du texte à traduire a pour but de dégager les informations et de cette façon comprendre le texte. Peut-être aussi pour enrichir ses connaissances. Cependant, et ceci est le plus important, le traducteur découvre ce qu'il ignore et ce dont il a besoin pour comprendre. La progression logique fait également partie de la compréhension: «[…] le fil conducteur est un élément important dans la compréhension d'un texte, qu'il s'agisse de la progression d'une description ou d'une argumentation» (Durieux, 1998: 77).

Le fil conducteur peut aider à bien traduire par exemple des prépositions, des adverbes ou des mots charnières. Claude Bédard est d'opinion que la compréhension constitue peut-être le travail le plus difficile du processus de traduction. Il peut avoir raison, car une erreur commise dans ce stade a souvent des répercussions pour la traduction entière. Le degré de compréhension peut varier et est plus ou moins profonde selon les cas.

Au début, le traducteur a effectué une lecture documentaire et il a pu observer le vocabulaire et la langue technique, la «langue de spécialité», en d'autres termes les moyens qu'il va utiliser pour la réexpression. Il y a plusieurs aspects auxquels il faut faire attention pendant la reformulation. Elle doit être claire et intelligible et adaptée au contexte et au groupe-cible. La forme est un moyen pour réaliser la transmission du message. Bien que la forme et le sens soient tous les deux importants, c'est néanmoins le sens qui précède à la forme dans l'ordre des priorités. Il ne faut pas s'arrêter aux mots, c'est néfaste pour l'ensemble, parce que les liens logiques sont alors difficiles à percevoir. Parfois il est même impossible de faire une traduction mot-à-mot et alors une reformulation s'impose. Evidemment, il faut éviter les faux sens et produire de bonnes prépositions. En fait, il faut améliorer le texte dans la mesure du possible. Et naturellement, il faut savoir quel terme employer dans un certain contexte. L'usage, la «langue de spécialité» détermine en partie l'emploi du vocabulaire. Les termes, les mots, la terminologie, le vocabulaire, etc. doivent être bien choisis et en plus être un ensemble cohérent favorisant une bonne compréhension. Dans le choix des termes ou du vocabulaire, la compréhension reste le critère de première importance. Pour favoriser la compréhension, la terminologie est parfois moins ou parfois plus spécialisée dans le texte d'arrivée.

En outre, il faut savoir quel terme employer plutôt que tel autre et quel terme employer avec tel autre. Selon Claude Bédard, l'axe paradigmatique renvoie au choix entre divers mots ou expressions interchangeables quant à leur sens. Le traducteur doit avoir des connaissances, des données pour faire ce choix. Trois possibilités peuvent alors surgir. D'abord, l'usage privilégie un mot ou une tournure dans un certain contexte. Ou on a le choix entre plusieurs mots ou tournures, mais le choix est orienté vers un terme précis. Ensuite, on a le choix libre entre plusieurs mots ou tournures pour varier (aussi des hypéronymes). Souvent l'usage propose une certaine «phraséologie», déterminée par le domaine technique et le genre du texte, mais aussi par la «langue de spécialité». L'axe syntagmatique indique quel mot il faut employer avec tel autre. C'est la constitution des phrases (ou des syntagmes) qui combine les mots provenant des paradigmes divers (noms, verbes, adjectifs, etc.) pour en faire un syntagme. Par exemple, un certain substantif peut commander un certain verbe, un certain adjectif ou une certaine préposition; ou un certain verbe demande un certain adverbe ou une certaine préposition. Pour savoir manier ce vocabulaire, il faut se mettre au courant.

Le traducteur effectue une recherche documentaire, ensuite il approfondit ses

connaissances dans le domaine et il essaie de faire une reformulation aussi adéquate que possible. Le texte final doit être complet, rédigé d'une façon correcte, et adapté au contexte.

En raison du statut particulier du texte technique, qui se doit d'être un reflet de la réalité extralinguistique, lors de l'interprétation du texte original, le traducteur ne devra pas s'attacher à restituer «ce qu'a voulu dire» l'auteur, mais «ce qu'il aurait dû» écrire pour que le sens corresponde à cette réalité extralinguistique.

BIBLIOGRAPHY

Bédard, Claude (1986). *La traduction technique. Principes et pratique.* Montréal, Linguatech.

Cristea, Teodora (2003) *Contrastivité et traduction*, Bucureşti, Universitatea din Bucureşti.

Durieux, Christine (1998). *Fondement didactique de la traduction technique.* Paris, Didier Erudition.

Lerat, Pierre (1995) *Les langues spécialisées*, Paris, Presses universitaires de France.

Sager, Juan (2000) *«Pour une approche fonctionnelle de la terminologie», dans Thoiron (Ph.) et Béjoint (H), dir., 2000: Le sens en terminologie,* Lyon, Presses universitaires de Lyon, p.40-60.

INTERDISCIPLINARITY AND SCIENTIFIC TERMINOLOGY

Denisa Elena Petrehus
Lecturer, PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: The two terms are hard to define. The evolution of terminology is directly related to the process of knowledge, terminology is a corpus of concepts and their names, with a structure oriented on domains / subdomains and disciplines. The need for scientific rigorous communication in the increasingly specialized subdisciplinary compartment has also contributed to the creation of complex terminology databases, both monolingve (explanatory) and bilingual or even multilingual. Using common threads could lead to confusion, to an ambiguity of communication.

Keywords: specialized terminology, specialized meaning, avoidance of ambiguity in communication, interdisciplinarity

Nici unul dintre cei doi termeni, terminologie şi interdisciplinaritate, nu este uşor de definit. Evoluţia terminologiei fiind direct şi implicit legată de cea a procesului cunoaşterii, *terminologia* este, de fapt, un corpus de concepte şi de denumiri ale acestora, cu o structură orientată pe domenii / subdomenii şi discipline. Este nevoie de respectarea strictă a relaţiei biunivoce între concepte, pe de o parte, şi denumirile lor, pe de altă parte. Fără asumarea unei asemenea rigori, calitatea comunicării ar avea mult de suferit, deoarece unele mesaje ar putea fi denaturate, devenind neclare, ambigue sau eronate. Relaţiile şi ordinea din sfera conceptelor trebuie menţinute şi în sfera terminologiei. Dacă acest lucru nu este întotdeauna simplu nici măcar în graniţele virtuale ale fiecărei subdiscipline, cu atât mai complicată este situaţia în plan interdisciplinar. Interdisciplinaritatea a luat amploare tocmai ca o consecinţă a evoluţiei cercetării, în primul rând, şi a evoluţiei cunoştinţelor acumulate înr-un proces continuu, în al doilea rând. Noile cunoştinţe, însă, nu pot fi încadratre în totalitate în subdisciplinele recunoscute de ştiinţa oficială la un moment dat, ci se detaşează de la sine, tocmai prin elementele de noutate pe care le conţin, formând o nouă subdisciplină. Recunoşterea acesteia ca atare se petrece cu atât mai repede cu cât cei ce o dezvoltă reuşesc să se desprindă de modelele, procedeele şi tehnicile celorlalte subdiscipline şi în acelaşi timp să definească foarte clar o terminologie specifică. Aceasta conţine, fără îndoială, numeroşi termeni folosiţi şi în alte discipline (şi mai ales în subdisciplinele înrudite din care s-a desprins noua subdisciplină), dar conotaţiile multora s-au schimbat, prin urmare trebuie redefiniţi. Aşadar, noua terminologie, pentru a fi interdisciplinară, trebuie să îndeplinească un obiectiv esenţial: să surprindă şi să exprime / să conţină diferenţa specifică dintre conceptele folosite în alte subdiscipline şi cele utilizate în noua subdisciplină, chiar şi în acele cazuri în care se apelează la aceleaşi unităţi lexicale sau frazeologice.

Este greu de făcut un inventar al domeniilor / subdomeniilor interdisciplinare deoarece, pe de o parte, apar mereu unele noi, iar pe de altă parte, recunoaşterea lor de către ştiinţa oficială durează destul de mult uneori, cel puţin până când însăşi denumirea noii subdiscipline capătă credibilitate în rândul oamenilor de ştiinţă consacraţi, recunoscuţi ca având o solidă reputaţie. Dacă unele denumiri de interdisciplinarităţi au devenit oarecum familiare şi celor neimplicaţi (*biochimia, biofizica, biotehnologia, dreptul mediului, economia politică, ingineria genetică, inteligenţa artificală, tehnologia audiovizuală etc*.), altele sunt încă destul de puţin cunoscute: *agrometeorologia, antropologia culturală, biogeochimia, bioinformatica, cimaterapia, ecologia acustică, ecologia lingvistică, neurocibernetica,*

neuroinformatica etc. (sursa: Wikipedia). Nevoia comunicării cu rigurozitate ştiinţifică în această compartimentare subdisciplinară din ce în ce mai specializată a contribuit, şi ea, la constituirea de baze de date terminolgice complexe, atât monolingve (explicative), cât şi bilingve, iar în cele din urmă multilingve. Numărul termenilor utilizaţi în domenii / subdomenii interdisciplinare este destul de mare, dar dependenţa lor de context este diferită, variind de la dependenţă considerată zero (context-free) până la o dependenţă de nivel înalt, caracterizată printr-o adaptare profundă a sensului. Cercetările în domeniu au stabilit o listă de termeni consideraţi fără îndoială interdisciplinari, dintre care menţionăm: arhitectură, arheologie, câmp, complexitate, control, cultură, ciclu, element, energie, generalizare, ierarhie, limbaj, model, ordine, relaţie, structură, sistem, unitate, univers, zonă etc. (sursa: Wikipedia). Desigur, disciplinele sau chiar subdisciplinele îşi au, fiecare, propriul vocabular considerat „de specialitate", purtând, adică, amprenta specificului disciplinei / subdisciplinei respective. Dar folosirea în comun a unor cuvinte / termeni ar putea duce la confuzii, la o ambiguizare a acomunicării. Or, subdisciplinele au nevoie de claritate, de o comunicare riguroasă, care să le permită o evoluţie profitabilă pentru cunoaştere în ansamblu, dar şi pentru atingerea scopurilor practice stabilite iniţial.

Sensurile specializate ale acestora sunt exprimate fără ambiguitate prin intermediul unităţilor frazeologice şi al sintagmelor: – câmp: câmp de maci, câmp vizual, câmp sonor, câmp de acţiune, câmp de forţă, câmp de luptă, câmp irigat, în câmpul muncii, câmp operator, artilerie de câmp, câmp electric / magnetic / electromagnetic etc. – gen: gen literar, genul epic / liric / dramatic, gen gramatical, gen muzical, un gen aparte, genul proxim, genurile presei etc. – element: element de noutate, element recalcitrant, element de siguranţă, tabelul periodic al elementelor, element de compunere etc. – ordin: ordin de plată, ordin pe unitate, din ordinul comandantului, ordin al Ministrului Educaţiei şi Cercetării, ordin de sus, ordinul Carnivora / Insectivora / Rodentia etc., Ordinul Templierilor, ordin călugăresc, ordin cavaleresc, ordin arhitectonic, ordinul doric / ionic / corintic, Ordinul naţional „Steaua României", Ordinul (şi medalia) „Meritul Cultural" etc. – zonă: zonă minată, zonă de conflict, zonă de interes(e), zonă crepusculară, zonă urbană / rurală / suburbană, zona zoster, zonă tampon etc.

Definirea unor asemenea termeni se bazează în mare măsură pe relaţia acestora cu contextul, pe specializarea lor. Cea mai mare parte a termenilor interdisciplinari provin din rândul termenilor multidisciplinari. Aceasta, deoarece tocmai calitatea lor de a exprima noţiuni şi / sau concepte aparţinând mai multor discipline / subdiscipline este cea care le permite să numească şi să comunice în plan verbal noile relaţii care ţin de spaţiul virtual interdisciplinar. Prin urmare, termenii interdisciplinari au rolul de a umple unele nişe existente în vocabularul unei limbi, pentru a da posibilitatea corelării evoluţiei lingvistice cu evoluţia conceptuală, cu cea cognitivă în ultimă instanţă.

Limbajele specializate sau *terminologiile* sunt diversificate, individuale, relativ independente.Studiul lor presupune, deci, o abordare specială, proprie *fiecărei terminologii* care îşi identifică, în primul rând, *trăsăturile definitorii*. Găsirea unor caracteristici comune, stabilirea unui *lexic specializat interferent* sunt probleme de mare interes pentru limbile moderne în faza actuală. (I. Coteanu (1995), p. 168 – 169)

Descrierea **lexicului specializat** (LS) dintr-o perspectivă ştiinţifică interdisciplinară, presupune adoptarea unei anumite poziţii faţă de **terminologiile ştiinţifice**, delimitarea conceptelor de bază şi a perspectivei ştiinţifice abordate.

Conceptul de **terminologie** are următoarele valori importante:

(1) Limbaj specializat sau **sistem ştiinţific** care utilizează **o terminologie** în sensul 2 şi alte mijloace lingvistice şi nelingvistice pentru a realiza **o comunicare de specialitate non-ambiguă** cu funcţia majoră de a **transmite cunoştinţe într-un domeniu particular** de activitate profesională; (2) **Ansamblu de termeni** sau cuvinte specializate aparţinând unui **subsistem lingvistic, termenii** caracterizându-se prin univocitate, non-ambiguitate şi

relaţii lexico-semantice proprii; (3) **Terminologia** mai este utilizată cu sensul unei ştiinţe interdisciplinare preocupată de problemele generale ale **terminologiilor** în sensurile (1) şi (2), care analizează logica cunoştinţelor, ierarhia conceptelor, codajul lingvistic şi non-lingvistic şi problemele creaţiei de cuvinte necesare ştiinţelor şi tehnicii. [1]

Limbajul ştiinţific şi tehnic este destinat în primul rând specialiştilor. Când aceştia trebuie să comunice cu audienţa mai puţin specializată este necesar apelul la dicţionar pentru a explica termenii din textele de specialitate

Caracterul (eminamente) epistemic-cognitiv al matematicii îi conferă limbajului specializat al acestei ştiinţe un statut ce tinde spre internaţionalizare în sens strict (termeni comuni pentru expunerea aceloraşi concepte în diferite limbi) şi în sens larg (termenii matematici au caracteristici comune dincolo de barajele trecerii dintr-o limbă în altă limbă).

În comunicarea matematică se recurge la o limbă de specialitate care se evidenţiază printr-un sistem semiotic mixt. Problema de a şti dacă este posibilă comunicarea matematicii dincolo de specialişti este rezolvată diferit de matematicieni – sceptici şi de lingvişti – optimişti. O soluţie de transcendere a blocajului comunicaţional o constituie abordarea diferenţială la nivelul discursului matematic în funcţie de destinatarul căruia i se adresează autorul: discursul specializat general (comunicarea între specialişti) şi discursul didactic (comunicarea între specialişti şi nonspecialişti).

Această biunivocitate a matematicii, împinsă la extremă, riscă să ducă la cazuri de specializare, şi ele extreme, în care matematicianul nu mai poate comunica decât cu el însuşi.

Aşadar, orice **termen matematic** aparţine unui ***bisistem***: pe de o parte, "sistemul de comunicare prin limbă", pe de altă parte, "sistemul raţionamentului matematic". Termenul tehnico-ştiinţific impune coprezenţa unei ***noţiuni*** (*semnificatul noţional* e pasibil de o definiţie lexicografică ce permite utilizări figurate) şi a unui ***concept*** (semnificatul *conceptual* reprezintă conţinutul strict al unei definiţii tehnico-ştiinţifice, neadmiţând decât sensul propriu).

Limba naturală – comună sau specializată – este utilizată inevitabil atât în exprimarea cotidiană cât şi în cercul specialiştilor. Cuvintele care trec dinspre limba***comună*** în **LM** identificate în corpusul analizat sunt: arc, asemenea, axa, cap, coarda, picior, punct, drept, deschis *etc*

Obiectul **terminologiei**, înţeleasă ca ştiinţă interdisciplinară este constituit deci, în acelaşi timp, de **elaborarea unor teorii conceptuale** care să structureze un anumit domeniu ştiinţific, pe de o parte şi, pe de altă parte, de activitatea (descriptivă, normativă şi lexicografică) de stabilire a **termenilor specifici.**

Ni se pare interesantă poziţia unor specialişti în terminologii1, care delimitează **mai multe etape** privind **construcţia unei teorii a unui domeniu ştiinţific** (o anumită **terminologie** în sensul (1)):

(a) colectarea unui **corpus de expresii** plecând de la care **să se constituie cunoştinţele**,

(b) efectuarea unui **studiu lingvistic** cu scopul de a defini **semnificatul noţiunilor**,

(c) **normalizarea semantică** care duce la un prim tip de **ontologie** a domeniului şi

(d) formalizarea ontologiei de tipul (c) pentru a obţine **o ontologie computaţională.**

Unele dintre aceste etape (mai ales (b) şi (d) prezintă un interes mai mare pentru cercetarea noastră, chiar dacă ele nu pot fi tratate aici.

Rezultă că posibilitatea mai mult sau mai puţin diferită de a aborda **terminologiile** este condiţionată de perspectiva din care sunt privite acestea: totul depinde de precizarea: **pentru**

---

[1] Alexandra Vrânceanu, **Semiotica imaginii vizuale,** în "**Analele Universităţii Bucureşti**, **Limbă şi Literatură română**", an XLX, 1996.

cine sunt făcute terminologiile?, cine este interesat de folosirea unei anumite terminologii? şi oarecum implicit, **cine studiază toate aceste aspecte** (specialistul strict, specialişti în teoria cunoaşterii, lingvişti etc.)? Întrucât investigarea noastră nu se poate situa pe poziţia unei abordări interne (cu perspectiva strictă a specialistului într-un anumit domeniu ştiinţific, decât în mică măsură, cercetarea va fi orientată spre analiza importanţei **terminologiilor** pentru grupuri socio-profesionale mai largi, mergând până la utilizarea în limba literară standard (dincolo de o anumită specializare). Unele analize lingvistice pot interesa însă şi specialişti (de exemplu, cele din limbajul medical).

Termenul este un element al unei **terminologii** sau al unui limbaj specializat, reprezentând denumirea cunoştinţelor din acest domeniu. **Termenii** sunt unităţi ale cunoaşterii cu un conţinut stabil.

Relaţia dintre denumire şi noţiune este reflexivă şi biunivocă pentru un termen dat. Un termen se caracterizează, deci, prin **univocitate, monoreferenţialitate** şi **precizie**.

Termenii se obţin prin aplicarea unei denumiri unui anumit concept şi printr-o procedură de lexicalizare naturală sau artificială (**termenul** verbalizează cunoştinţele). Termenii au un caracter convenţional, desemnarea putând să se facă prin cuvânt, litere, cifre sau alte simboluri, în funcţie de fiecare ştiinţă. Numai desemnarea **termenilor** prin**cuvinte a limbilor** naturale preocupă cercetarea noastră, dar relaţia cu elementele nelingvistice poate fi un aspect interesant pentru caracterizarea fiecărei terminologii în parte.**Termenii** care se exprimă prin mai multe cuvinte trebuie să îndeplinească mai multe condiţii:

(1) să fie unităţi lingvistice integrabile în enunţuri şi

(2) să fie unităţi ale cunoaşterii cu caracter stabil;

(3) semnificatul unui termen să se definească în raport cu ansamblul de semnificaţi aparţinând aceluiaşi domeniu (ansamblu semantic care poate fi o disciplină, o ştiinţă, o tehnică, adică întotdeauna un domeniu specializat.) **Termenul** îşi găseşte locul într-o structură ierarhică noţională din interiorul fiecărui domeniu;

(4) în planul **discursului ştiinţific** (în sens restrâns sau mai larg), **termenul** trebuie să fie clar identificat în **contexte** (extralingvistice şi lingvistice).

Aceste condiţii ce trebuie îndeplinite de către un **termen** nu se manifestă omogen în toate ştiinţele, iar **analiza lor în domeniile cercetate de noi** poate pune diverse probleme, de interes atât pentru **specialişti**, cât şi pentru **nespecialişti**. Relaţia dintre **specialişti** şi **nespecialişti** lingvişti, cercetători din domeniile cunoaşterii ş.a. este de larg şi real interes pentru multe orientări terminologice actuale şi va reprezenta perspectiva generală pe care o vom aborda şi noi.

Definiţia **termenului** antrenează obiectiv relaţia dintre acesta şi cuvânt-concept-obiect. **Cuvântul** interesează mai ales lingvistii, iar **termenul** este, în primul rând, **o componentă a disciplinei căreia îi aparţine** şi abia apoi a limbii în general.

Raportul dintre **cuvânt** şi **termen** se poate preciza astfel: **un cuvânt** devine **un termen** când i se atribuie o semnificaţie independentă de variaţiile induse de accepţii şi de utilizările în context. **Termenii** aparţinând **unui anumit sistem terminologic** sunt legaţi între ei prin **relaţii conceptuale în afara discursului**. Analiza acestui raport în fiecare dintre domeniile cercetate de noi, **studiul sensurilor dobândite de anumiţi termeni** în contexte variate, mai mult sau mai puţin specializate poate să pună în lumină aspecte de interes complex privind interpretarea interdisciplinară a **terminologiei.**

Extinderea sferei de utilizare a unor **termeni dincolo de un domeniu strict specializat**, aspect admis teoretic de majoritatea cercetătorilor şi uşor de constatat practic va constitui un alt obiectiv al analizelor noastre. Adoptăm, astfel, poziţia celor care admit astăzi că trebuie pus capăt rupturii radicale dintre **cunoaşterea ştiinţifică** şi **cunoaşterea obişnuită.** O soluţie în adoptarea acestei poziţii este recunoaşterea unor delimitări privind **conceptul**

expert (aparţinând strict unui domeniu ştiinţific) şi **conceptul ordinar** (extins dincolo de specialitatea strictă)2; se admit în felul acesta **modele alternative ale definiţiei termenilor ştiinţifici**. Postulatul acesta favorizează interpretarea unor **termeni** din perspectiva **folosirii lor în limba comună şi a definirii lor de către dicţionarele generale ale limbii române**aspecte comune cercetărilor noastre indiferent de domeniile ştiinţifice vizate.

Câteva consideraţii generale privind întemeierea şi dezvoltarea **terminologiei** ca ştiinţă independentă cu preocupări generale, dar şi cu diferenţe în funcţie de şcoli, curente, autori sunt utile pentru a preciza poziţiile pe care ne situăm.

O orientare modernă în terminologie este reprezentată de R Kocourek (ALFA, **Terminologie et linguistique de spécialité,** 1994/1995, vol. 7, Halifax Univ.). În această orientarea se depăşeşte poziţia **terminologiei clasice** (care ignoră dimensiunea sintactică a lexicului, ceea ce face din terminologii cataloage inerte) şi se preconizează **descrierea textelor**; sunt urmăriţi termenii cu **distribuţie regulată în texte** (izotopie generică) şi **termenii cu distribuţie neregulată** (molecule semice). Se consideră că **preocuparea pentru texte** trebuie **să conducă la reconsiderarea unor principii ale terminologiei**.

Importanţa textelor pentru **termeni** şi **terminologii** este reflectată şi de unele **definiţii lexicografice din dicţionarele generale** ale limbilor, atunci când se dau **indicatori de domeniu**, cum ar fi **mar.** (marină), **cor.** (coregrafie), **electron.** (electronică), **rad**. (radio, radiofonie), t**el.** (televiziune), **text**. (industria textilă) ş.a., indicatori care corespund tipurilor de discurs. Puncte de vedere ale acestei poziţii terminologice vor fi preluate consecvent şi de cercetarea noastră.

O orientare de maximă importanţă la ora actuală este cea care priveşte **relaţiile dintre IA** (inteligenţa artificială) şi **terminologii,** orientare care reuneşte specialişti din diverse domenii (informaticieni, specialişti într-un anumit domeniu ştiinţific sau în teoria cunoaşterii, dar şi numeroşi lingvişti de renume, cum ar fi F. Rastier, R. Martin).

IA se preocupă atât de ontologie a priori a domeniului ştiinţific de aplicare, de ansamblul primitivelor acestui domeniu, de achiziţia de cunoştinţe şi de construirea unui **sistem explicit** (SE), cât şi de o problematică diversă ţinând seama de limbile naturale. **Terminologia** în IA e**ste legată**, oricum, **de texte**, deşi există problema decupajului automatic al textelor.

În condiţiile diversităţii preocupărilor în relaţia dintre terminologii şi IA se reţin câteva dintre cercetările efectuate:

(a) dezvoltarea **lingvisticii corpusului** utilizând **băncile de date textuale**;

(b) stabilirea unor sisteme de extragere automatică a termenilor ca TERMINO a lui David şi Plante (ATO, 1990–1993) sau LEXTER al lui Bouringault (FDF-DER, 1993);

(c) stabilirea unor **bănci terminologice** pentru **obţinerea unor date mai adecvate**, cum se procedează în Franţa, făcându-se distincţia dintre „limba comună“ şi „limbile de specialitate“;

(d) **analiza** din perspectivă „internă“ a **specialistului într-un anumit domeniu ştiinţific sau tehnic**, descriere reprezentată în IA (Nadine Gros, KOD) ş.a.

Se consideră în general, că legăturile dintre terminologie şi IA pot duce la **revizuirea anumitor postulate**. Fiecare dintre aceste perspective moderne de studiere a **terminologiilor** ar putea fi de mare utilitate cercetărilor întreprinse în România, dar informaţia complexă şi specializată în acelaşi timp, ne face să considerăm această perspectivă ca un **deziderat de viitor** (pentru că nu se poate realiza numai prin informaţie bibliografică).

Cu excepţia **terminologiei** „clasice“ (V.G.T.T.), se admite, în general, importanţa limbilor naturale, chiar dacă rămâne actuală problema datorată relaţiei dintre**imperfecţiunea limbilor** în raport cu **dezvoltarea ştiinţelor**, Prin limbile naturale se exprimă cunoştinţe

asupra obiectelor lumii trăite, specifice fiecărui domeniu ştiinţific. Dacă în unele ştiinţe (ca matematica, fizica, chimia), exprimarea cunoştinţelor, chiar şi numai parţial, se poate face **şi prin alte mijloace**, există alte **ştiinţe** în care acest lucru **nu se poate face decât printr-o limbă naturală** oarecare (cum e cazul filozofiei, lingvisticii şi, în mod relativ, al artelor. Deci, **importanţa limbilor naturale pentru terminologii** este cu atât mai mare cu cât nu există altă modalitate de exprimare.

Se admite că **cercetarea ştiinţifică** este în mare parte constituită **din limbaj** sau altfel spus, cunoaşterea ştiinţifică este **informaţie conceptuală pornind de la texte**.

Dacă se acceptă **importanţa limbilor naturale** pentru **terminologii,** se admite, măcar potenţial, şi **importanţa lingvisticii.** Din acest punct de vedere, studiul**terminologiei** priveşte **specificitatea semantică** (teză admisă şi de Wüster, dar mai ales, de terminologi actuali, precum Lerat), aspect care va constitui **un obiectiv esenţial al cercetărilor noastre**, alături de relaţia **cuvânt-termen-vocabulă** (sintagmă de specialitate care presupune o oarecare integrare în discurs).

Un alt aspect care justifică **relaţia dintre terminologie** şi **lingvistică** este **rolul contextului**. Se admite în general, că **doctrina terminologică nu are o teorie a contextului**. Termenul de **context** nu este interpretat în manieră non-ambiguă; apare atât pentru a desemna **contextul extralingvistic** prin care se înţelege atât **situaţia de comunicare**, cât şi **variaţia conţinutului conceptual în funcţie de locutori** (de exemplu, utilizarea **terminologiei medicale** de către medici cu profiluri diferite, farmacologi şi chiar de către nespecialişti; se dă exemplul proprietăţii **funcţie diuretică**, care are semnificaţii diferite după cum califică un**medicament** sau o **moleculă**, ceea ce înseamnă atât context extralingvistic, cât şi lingvistic; se ajunge la concluzia că **termenii medicali nu pot fi interpretaţi fără context**, ***afirmaţie care trebuie analizată concret şi precizată în raport cu factori diverşi***).

Contextul lingvistic admite şi el **variabile interpretative**, cu obiective diferite ale cercetării:

(a) poate fi înţeles ca o **preferinţă a combinărilor**, manifestată diferit în **terminologii**: de exemplu, **în medicină un context prescrie conţinutul conceptual medical** prin **combinaţii diverse de termeni medicali** (ceea ce ar însemna că **termenii medicali nu apar singuri în context**, iar contextul trebuie înţeles cu grade de complexitate diferite, care trebuie precizate);

(b) **contextul** interesează şi în cazul termenilor cu libertăţi contextuale sau care admit o pluralitate de determinări contextuale; delimitarea acestor termeni, corelarea acestor calităţi cu anumite terminologii este un alt aspect interesant de studiat din punct de vedere lingvistic, dar şi din punct de vedere terminologic, în măsura în care se pot delimita totuşi prescripţii interpretative;

(c) în opoziţie, se plasează termenii cu restrângeri contextuale, cu prescripţii interpretative stricte, cărora li se asociază un sens unic, non-ambiguu. Degajarea termenilor care prezintă restrângeri contextuale poate fi extrem de utilă mai ales nespecialiştilor care şi-i însuşesc, pentru cunoaşterea şi utilizarea lor efectivă cu corectitudine.

Studiile privind **rolul contextului** pentru diverşi **termeni** şi **în diferite terminologii**, făcut cu rigurozitate şi într-o măsură relevantă poate aduce informaţii interesante din mai multe perspective dacă se demonstrează **în ce măsură există o medie semantică a termenilor în afara contextului, valabilă pentru toate contextele**.

Studiul **contextului** înţeles mai larg poate fi util şi pentru stabilirea unor **particularităţi ale discursului ştiinţific**. În **limbajul medical** s-au delimitat **tipuri diferite de discurs** după cum e vorba despre fişa medicală, foaia de internare sau de externare, textul ştiinţific, textul de popularizare; particularităţile lingvistice şi ştiinţifice ale

contextului în aceste discursuri medicale diferite pot fi puse în relaţie cu sarcini diferite ale medicinei – de diagnostic, de prescripţie, de codificare ş.a.

Importanţa **socio-culturală, economică, pedagogică** a **terminologiilor** este în creştere, ceea ce explică **abordarea interdisciplinară** şi **interesul mai larg** pentru aceste domenii, dincolo de o specialitate ştiinţifică anume. Se vorbeşte în acest sens, (F. Rastier)3 de laicizarea progresivă a cunoaşterii, ceea ce permite**definiţii alternative** ale **termenilor** (împreună cu alte distincţii conceptuale) tocmai din această perspectivă interdisciplinară. Sunt admise astfel ca obiective ale**terminologiilor** atât elaborarea de teorii conceptuale structurând obiectele domeniului, cât şi activitatea lexicografică (specializată sau nu) de efectuare a unor corpusuri, dicţionare etc. În felul acesta, **terminologiile** sunt puse oficial în relaţie cu discipline ca **ontologia, lexicografia, semantica**. Relaţia cu ultimele trei discipline autorizează preocupările lingviştilor pentru **terminologii.**

Relaţia **terminologiei** cu lexicografia reprezintă o problemă complexă, care interesează lingviştii atât ca punct de plecare (analiza dicţionarelor existente), posibilitate de revenire, după o serie de cercetări, pentru a perfecţiona lucrările lexicografice existente.

BIBLIOGRAPHY

1. Bidu-Vrancenu Angela (coord) – Lexic comun, lexic specializat, Ed. Universitatii Buucresti, 2000
2. Hristea, Th – Probleme de cultivare si studiere a limbii romane contemporane, Ed. Academia Universitara Atheneum, Bucuresti, 1994
3. Vrânceanu, Alexandra -Semiotica imaginii vizuale, în "Analele Universităţii Bucureşti, Limbă şi Literatură română", an XLX, 1996.
4. Eco, U., A spune cam acelaşi lucru. Experienţe de traducere, Editura Polirom, Iaşi, 2008
5. Ionescu, T., Stiinţa sau/ şi arta traducerii, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2003
6. Martinet Andre. Elemente de lingvistică generală .- Bucureşti , 1970
7. Nida, E., Traducerea sensurilor, Institulul European, Iaşi, 2004
8. Saussure Ferdinand de . Curs de lingvistică generală – Iaşi , 1998
9. Katharina Reiss, La critique des traductions, ses possibilities et ses limites. Traduit de l'allemand par C. Bocquet. Arras,Artois Presses Universite,2002, coll. "Traductologie"

TOPICAL APPELLATIVES OF SLAVIC ORIGIN IN ROMANIAN. SPECIAL ATTENTION PAID TO THE TOPONYMS OF BISTRA AND SEBEŞ VALLEYS (CARAŞ-SEVERIN COUNTY)

Diana Boc-Sînmărghițan
Lecturer, PhD, Victor Babeș University of Medicine and Pharmacy, Timișoara

Abstract: As only few historical documents exist or ever none at all, long time it was linguistics that brought to light periods of time less known. Of a real use in performing this task turns out to be the study of proper nouns. Together with lexical borrowings and dialects, these ones bring major benefits to archaeology and history, onomastics closely collaborating with other sciences and disciplines too. As we can deduct also from the title, in this study we will focus on the category of topical appellatives of Slavic origin. The region of Banat including the area of Bistra and Sebeș Valleys is offering from this point of view also, a very generous research area. The topical appellatives discussed herein provide information on the geographic aspect of the terrain, the economic importance and localization.The purpose of our paper is to meet this research desideratum.

Keyword: topical appellatives, Slavic origin, toponymy

Cea mai importantă influeță asupra românei este de departe cea slavă, exercitându-se fie pe cale populară, fie pe cale cultă, prin slavonă, care era limba bisericească şi a cancelariei în Țările Române. Cele mai multe dintre împrumuturile slave s-au păstrat în domeniul bisericesc, devenind ulterior distinctive pentru limbajului bisericii ortodoxe faţă de cele ale altor biserici creştine.

După cum se ştie, un însemnat număr de toponime (chiar şi oiconime) de pe teritoriul patriei noastre sunt și ele de origine slavă. Potrivit unor cercetători (Coteanu 1961: 15; Pătruţ 1967: 21-27; Coteanu 1977: 232-233; Frăţilă 2002; Frăţilă 2007; Frăţilă 2008, influenţa slavă (veche) asupra limbii române a început de abia în secolele al IX- lea – al X-lea, după transformarea latinei dunărene într-o limbă diferită de celelalte limbi romanice. Asimilarea slavilor de la nordul Dunării, în Transilvania, în Banat, dar şi în alte regiuni dacoromâne, a avut loc înaintea denazalizării vocalelor nazale slave, cum o dovedeşte şi oiconimul nostru: *Glâmboca* (azi *Glimboca*, jud. Caraş-Severin) < sl. **Glâboka*< sl. **glâbokŭ* „adânc” (Frăţilă 2008: 123).

Dincolo de prezenţa mare a lexicului latin în română, numărul apelativelor de origine slavă este și el mare. Acest fapt se datorează unei strânse simbioze dintre populaţia dacă şi cea slavă. Ocupaţia Peninsulei Balcanice de către slavi a avut mari consecinţe asupra dezvoltării limbii române. Cu privire la vechimea influenţei slave asupra limbii române, opiniile lingviştilor sunt diferite. Unii, printre care: O. Densusianu, Fr. Miklosich, Petar Skok, Emil Petrovici, G. Mihăilă, consideră că raporturile lingvistice datează din secolele VI-VII. După Sextil Puşcariu (1940: 284) elementele slave vechi au pătruns în limba română în secolele VIII-IX, iar după Bărbulescu (1929) abia în secolul al X-lea. Pătruţ (1974) apreciază că nu putem vorbi de o relaţie lingvistică româno-slavă înainte de secolul al IX-lea, acest fapt fiind dovedit de schimbările fonetice petrecute pe teren slav şi reflectate de împrumuturile româneşti. După unii cercetători (Al. Rosetti, G. Mihăilă), aspectul relativ nou al cuvintelor de origine slavă veche în română s-ar datora readaptării la o pronunţare curentă slavă. Oricum, existenţa împrumuturilor slave înainte de secolele VIII-IX nu poate fi demonstrată cu argumente lingvistice.

Până în secolul al VIII-lea – al IX-lea triburile slave vorbeau graiuri foarte apropiate unul de altul, mai ales strămoşii slavilor de est şi ai slavilor de sud. Unitatea lingvistică slavă s-a destrămat abia în secolul al VIII-lea – al IX-lea, timp în care se petrec o serie de schimbări fonetice, gramaticale şi lexicale, diferite în diverse regiuni slave, ceea ce va duce la o diferenţiere a graiurilor slave. În secolul al IX-lea, arată Petrovici (1953:63-87), nu se mai poate vorbi de un dialect al slavilor de est, ci de o limbă slavă de est, limba comună veche rusă, din care s-au dezvoltat limbile slave de est, rusa, ucraineana şi bielorusa. În acelaşi secol (al IX-lea), limba slavă de sud era mai diferenţiată decât slava de est. Deja în această perioadă, grupul graiurilor bulgaro-macedonene se deosebeşte destul de pregnant de grupul graiurilor sârbo-croate.

Pe teritoriul văilor Bistra şi Sebeş există câteva toponime de origine slavă, acestea privesc reţeaua de hidronime (nume de râuri), oiconime (nume de localităţi), dar şi pe aceea a microtoponimelor.

Microtoponime precum: ***Dumbrăvi***(Obr), ***Lúnca*** (Bor), (Iaz) (TRu) (Zăv), ***Crivină***(Zg),*După***Ogrăzi*** (Mal), ***Iezeru***(Măr), *În* ***Poieni***(Mal) trimit la apelative româneşti de origine slavă: *dumbravă* ‘pădure tânără’ < sb. *dâbrava<dâbŭ* ‘arbore, stejar’; *luncă*< sl. *lonka* ‘şes de-a lungul unei ape curgătoare caracterizat prin soluri aluvionare şi prin vegetaţie specifică; regiune inundabilă a unei văi’’, *ogradă*< sl. *ograda* ‘îngrăditură, gard, curte, bătătură, grădină, livadă, loc cultivat, ţarină’; *iezer*< sl. *jezerŭ* ‘lac adânc situat între munţi’, *poiană*< sl. *poljana* ‘suprafaţă de teren în interiorul unei păduri, lipsită de copaci şi acoperită cu iarbă şi cu flori; luminiş’. Astfel de nume de locuri sunt numeroase în localităţile noastre, acestea au la bază apelative ce desemnează natura terenului, vegetaţia, fauna, defrişarea terenurilor, agricultura, ocupaţia locuitorilor, unele instituţii sociale etc. Este posibil ca unele dintre aceste toponime să fi fost create chiar de populaţia slavă. Ne vom ocupa de acest aspect cu o altă ocazie.

Pentru a denumi însă realităţile înconjurătoare oamenii s-au folosit de un sistem propriu de apelative, multe dintre acestea fiind de origine slavă. Astfel de apelative topice de origine slavă vor face obiectul nostru de studiu în prezentul articol. Structura geologică, fragmentarea tectonică, formele de relief predominante etc. fac din zona anchetată o unitate geografică ce se caracterizează prin varietate, toponimele având un bogat câmp lexical la dispoziţie. Pentru o cât mai clară imagine, am găsit util să facem o clasificare de ordin semantic a apelativelor topice de origine slavă din localităţile anchetate. Toponimele în discuţie aici dau informaţii cu privire *la natura terenului sau a apei, vegetația care crește sau creștea pe acele meleaguri, fauna din zonă, configurația terenului, ocupația, îndeletnicirile localnicilor*, dar și despre *viața socială*. Între om și natură a existat mereu o simbioză perfectă (v. în acest sens Luca 2015), iar mărturie vie a acestui fapt stă toponimia, arhiva vie din care ies în lumina reflectorului apelative ce fac trimitere la:

a. natura terenului sau a apei pe care o denumesc

Bístra – râu, izvorăşte dintr-un circ glaciar situat la nord de Vârful Pietrii (2192 m) şi se îndreaptă spre culoarul tectonic printr-o vale îngustă cu rupturi de pantă având o lungime de 60 km/919 km² trece prin satele Bucova, Băuţar, la nord de satul Marga, prin satele Voislova, Valea Bistrei, Zăvoi, Cireşa, Glimboca, Obreja, Ciuta, oraşul Oţelu-Roşu şi se varsă în râul Timiş la est de satul Ciuta. Râul pătrunde în culoarul omonim în apropierea Porţii de Fier a Transilvaniei, merge spre nord şi se varsă în Timiş la est de satul Ciuta. Toponimul nostru trebuie pus în legătură cu toponimul slav *Bystra<bystrŭ* ‘repede şi limpede’ cu referire la râul de munte.

Cálova – deal în localitatea Glimboca; < top. sl. *Kalova<kalŭ* ‘lut, noroi’ + suf. *-ova* (DTBII: 4), aspectul terenului confirmând originea apelativului slav.

Cremeniţa – pârâu în localitatea Glimboca. Toponimul ar putea avea la bază un s. *cremeniţă*, dim. <*cremene* < bg. *kremeni*'varietate de rocă sedimentară silicioasă, alcătuită din calcedonie, opal şi cuarţ, care are proprietatea să producă scântei atunci când este lovită cu obiecte de oţel', cu referire la pietrele de pe fundul apei. Cf. şitoponimul scr. *Kremenica* .

Dobraia– câmpie cu fâneţe în localitatea Turnu-Ruieni. Toponimul ar putea fi pus în legătură cu adj. sl. *dobra* 'bună' cu referire la productivitatea terenului + suf. -*aja*). În emiterea ipotezei avem în vedere contextul toponimic care conţine şi alte nume slave (v. şi DTBIII: 54), fără a exclude posibilitatea unei origini antroponimice, cf. *Dobraia* (Constantinescu 1963 : 261, sau vezi *Dobru*).

Izvoru ***Goleţului*** – izvor în localitatea Borlova, izvorăşte din Culmea Ursului şi se varsă în Valea de Rug ; < top. sl. **Golĭcĭ* (< sl. *golŭ* + suf. -*ĭcĭ*), cu tratamentul sud-slav oriental ca *e* al ierului slab intens din suf -*ĭcĭ*. Vezi şi bg. *Golec*. Sensul toponimului nostru este de „(teren) gol, neîmpădurit" sau „(teren) despădurit, defrişat". Vezi şi scr. *Golac*.

Zlágna – pârâu în localitatea Zlagna. Vezi scr. *zlatna* 'de aur' cu prefacerea spontană a grupului de consoane *tn>gn*. Apelativul *zlatna* este un adjectiv derivat din scr. *zlato* 'aur' + suf. -*ĭn*, vezi Skok II (1972 : 656).

b. vegetația care crește sau creștea pe acele meleaguri

Babini – culme, deal cu fâneţe în localitatea Marga. Deși după primele ipoteze, microtoponimul ar trebui pus în legătură cu scr. *babin*, adj. pos. 'al *babei*, al lui *baba*', nu ar trebui exclusă nici posibilitatea scr. *bàbína (dušica), bábina* (*žila*), numele unei flori(DTB1984: 31).

Búcova – numele unui sat situat pe valea Bistrei, aparţinând de comuna Băuţar ; < sl. **Bukova* 'de fag' < sl. *bukŭ* 'fag' + suf. -*ova* (DTB I: 137).

Dubi – pădure în Caransebeș; < srb. *dub* 'stejar', (rég.), 'trunchi, tulpină', (reg) 'arbore, copac, pom'.

Grána – şes arabil în Oţelu Roşu. Toponimul ar putea fi raportat la scr. *Grana*< apel. *grana* 'ramură, creangă', fără a exclude posibilitatea unui sens entopic 'frunte' St.-Karadžić (1966 : 102), 'braţ de fluviu' (v. DTBIV 1986: 122).

Lózna – afluent al Bistrei în localitatea Rusca-Montană. Toponimul ar putea fi pus în legătură cu scr. *Lozna* (Iordan 1963 : 104) <*loza* 'viţă de vie', vezi, de asemenea, *Lozna* (Grković 1977 : 272, DTB V: 165).

Stárna – afluent al Bistrei în localitatea Marga. Vezi srb. *strn*, genitiv *st²ni* şi derivatul *strnica* 'cereale …' (Skok III 1973 : 347).

Veza – pădure de foioase în localitatea Borlova. A se vedea apelativul dialectal bulgăresc *vez, veza*, 'ulm alb', *Ulmus effusa*, scr. *vez*, sloven. *véz,* rus., ucr. *vjaz*, ceh. *vaz,* pol. *wiaz*, sorabul de jos *wijez* sorabul de sus *wjez* (Frăţilă 1999: 155). În spaţiul în care se vorbesc sau s-au vorbit unele limbi slave, de la sl. comun **vezu* 'Ulme, Rüster, Ulmus laevis', din care provin apelativele menţionate mai sus, s-au format, prin derivare cu diferite sufixe sau prin compunere, o serie de toponime. Astfel, în bulgară, alături de apelativul *vez(a)*, se găseşte toponimul *Vezovica*, în scr. *vêz: Vezac,* în slovenă *vêz: Vezovje,* în cehă *vaz: Vazovec*, în soraba de sus *wjaz: Wjazońca* – Neukirch, în soraba de jos *wež: Kśiwe weze,* în vechea sorabă **Vazovica,* de unde toponimul german actual *Wasewitz,* în poloneză *wiaz: Wiazownia*, în ucraineană *v'jaz: V'jazivka*, în rusă *vjaz: Vjazovij*.

c. fauna din zonă

Cózia – cale de acces de la drumul naţional spre calea ferată în localitatea Obreja; < top. sl. **Kozija<kozĭja* 'a caprei' <*koza* + suf. -*ĭj*- (Petrovici 1953 : 72).

Guda – teren arabil în localitatea Borlova; < scr. *guda* 'scroafă, femelă a mistreţului' (v. DTBIV 1986: 146).

Orlea – fâneaţă în localitatea Borlova. Toponimul ar putea fi raportat şi la sl. *or(ĭ)lja*, adj. pos. 'al vulturului' (Petrovici 1953 : 76).

Rácoviţa – teren arabil în localitatea Iaz; < toponimul *Racova* (< sl. *racov* 'de rac') + suf. *-iţa* (Iordan (1963 : 485). Datorită faptului că accentul este pe radical şi nu pe sufix, toponimul este derivat pe teren slav: *Rakovica* Frăţilă *et al*. (2002 : 275), Frăţilă, (2008 : 131).

d. configuraţia terenului

Cuntu– pârâu în localitatea Borlova; < v. sl. *kâtŭ* 'unghi' în care *â* este reprezentat prin reflexul românesc *un* (DTBII1985: 153).

Glimbóca, comună în judeţul CS, situată pe valea Bistrei. Oiconimul este de origine slavă, cf. **Glâboka* (< sl. **glâbokŭ* „adânc")

Loánţa Mare – numele unei păduri din Caransebeş spre localitatea Poiana; < scr. *Lonac<lonac*, genitiv – *lonca* 'oală' (Ioniţă, 1982*:* 193).

Ponórna – deal abrupt şi pârâu în localitatea Glimboca, izvorăşte de la Culmea Ramna şi se varsă în Valea Satului. Toponimul este la origine un toponim slav, având la bază o formă **ponorĭna* derivată din vechiul sl. *ponorŭ* ce stă la baza rom. *ponor* 'povârniş abrupt sau adâncitură formată prin prăbuşirea, ruperea sau alunecarea unor straturi de teren. 2. Formă de relief rezultată prin asocierea liniară şi laterală a dolinelor, care dă terenurilor calcaroase un aspect adâncit' (DEX). Vezi top. slav **Ponorna< *ponorĭna<ponorŭ + -ĭna*.

Şirívu – teren arabil şi fâneţe, situate pe un deal mai mare în localitatea Băuţar. Vezi sl. comun. *širŭ* (Skok, III 1973) 'larg', cu referire la deschiderea terenului astfel denumit sau vezi *širok* (Iordan 1963*:* 128).

Zápota (Vos) – pârâu, izvorăşte din Babini şi se varsă în Bistra. Toponimul s-ar putea compune din prepoziţia slavă *za* + substantivul de origine slavă *podŭ*. Această explicaţie ar fi susţinută şi de contextul geografic al zonei. Când discută etimologia toponimului *Zăpodia* (toponim frecvent în Moldova) Iordan 1963 : 560) identifică sl. *zapodŭ* 'platou pe o colină sau un munte', 'platou apărat de coline înalte' în timp ce pentru apelativul românesc *zapodie,Dicţionarul explicativ al limbii române* dă următoarea definiţie 'vale largă adăpostită de înălţimi'.

e. ocupaţia, îndeletnicirile localnicilor

Lóiştea *lu Crumpél* – loc astfel denumit aflat în apropiere de râul Bistra în localitatea Zăvoi; < scr. *lòvište* 'teren de vânătoare, loc de pescuit' a se vedea şi toponimul *Lovišće* (Skok, II 1971: 320), sau vezi *lov*, vezi şi toponimul românesc, *Lovişte* (Ţara Loviştei).

Rádina – teren în pantă în localitatea Glimboca. A se vedea srb. *radin, -a, -o* adj. 'harnic, silitor sârguincios' şi cu valoare substantivală 'femeie harnică', şi zool. adj. alături de subst. *pčels* 'albină lucrătoare' (Tomici 1999 ; Frăţilă 2002 *:* 276).

Várăngu – păşune alpină în localitatea Măru. Toponimul descinde dintr-unul din numeroasele derivate ale verbului vechi bg. *variti* 'a fierbe', care denumesc obiectul de uz casnic în care se fierbe sau în care se pune fiertura, vezi bg. *varéjka* 'lingură mare de lemn....', *varíljak* „oală…", *varílnik* 'căldare mare…', scr. *varènjaka, varènjača* 'troacă…' sau spaţiul înconjurător (bg. *várenik* 'bucătărie…' (Moldovanu (1983-1984 : 1-73). Vezi şi vechiul sl. **Várŭl`ĭnĭkŭ,* cu suf. *-ŭl`ĭ,* 'căldare mare', care putea deveni în româneşte **Várînnic>Várîng*, pentru că accentuarea paroxitonă favorizează sincoparea elementului vocalic al sufixului secundar *ln>n*.

Vârcioróva – pădure de conifere şi pârâu în localitatea Glimboca, izvorăşte din Culmea Mijlocinii şi se varsă în Bistra, având o lungime totală de 13/27 km²; < sl.

vrčarĭ‘olar’ + suf. *-ova* ‘(valea) olarului’ (Petrovici 1970: 220-224; Ioniţă 1982:25; Iordan 1963*:* 481; Frăţilă 2008: 131).

f. viaţa socială

Tăbărâşte – fâneţe în localitatea Ciuta. Toponimul ar putea fi raportat la vechiul bulgar *taborŭ* ‘castru…’, srb. *Taborišće*. (Densusianu 1915 : 68).

Zboriştea – izlaz comunal în localitatea Var; < srb. *zborište* ‘loc de adunare’ (Ioniţă 1972: 56).

Consideraţii finale

Numărul toponimelor bănăţene de origine slavă în Banat este relativ ridicat. Ele sunt o consecinţă a raporturilor lingvistice îndelungate dintre populaţia românească băştinaşă şi populaţiile slave aşezate aici la date diferite. Pe teritoriul Banatului (în judeţele Timiş, Caraş-Severin, Arad (la sud de Mureş) şi Mehedinţi (la vest de Orşova şi la nord de Dunăre)) se găsesc atât toponime care prezintă trăsături sud-slave orientale (bulgăreşti), cât şi toponime care prezintă trăsături sud-slave occidentale (sârbeşti).

Abordarea problematicii influenţei slave asupra toponimiei din regiunea văilor Bistra şi Sebeş a implicat nu doar anchete directe, ci, în egală măsură, consultarea unor hărţi vechi şi noi, registre agricole şi cadastrale aflate în primării, documente vechi de la Arhivele Statului – Caransebeş (anaforale, hărţi, planuri, acte de vânzare-cumpărare, zapise etc.), precum şi a dicţionarelor explicative şi etimologice ale limbilor română, sârbă sau bulgară.

Cele mai vechi şi mai îndelungate legături ale poporului român sunt cele cu popoarele slave vecine: bulgarii şi sârbii la sud, ucrainenii şi ruşii la est, polonezii, slovacii şi cehii la nord şi vest, iar acest fapt nu a rămas fără ecou în toponimie.

Toponimia de origine slavă nu este uniformă pe teritoriul României. S-ar putea stabili *trei arii şitotodată trei straturi* de toponime slave:

1) toponime slave vechi de tip bulgăresc în Muntenia, Oltenia, Banat, Transilvania de centru şi sud;

2) toponime de origine slavă răsăriteană (ucraineană) în Moldova, Bucovina, nordul Transilvaniei, toponime cu polnoglasie;

3) toponime de origine sârbocroată în Banat şi în Oltenia.

Dincolo de informaţiile de ordin istoric, geografic, social-economic inventarul toponimic conservă numeroase date referitoare atât la evoluţia în timp a limbii vorbite de comunitate, cât şi la standardul actual al acesteia. Numărul mare de nume topice, unele păstrate din vechime şi transmise din generaţie în generaţie de locuitorii văilor Bistra şi Sebeş sunt dovada vie a raporturilor istorice, sociale, culturale care s-au stabilit între cele două popoare.

BIBLIOGRAPHY

Constantinescu, N. A. (1963), *Dicţionar onomastic românesc.* Bucureşti, Editura Academiei, 1963.

Coteanu, Ion, *Elemente de dialectologie a limbii române*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1961.

Coteanu, Ion, *Puncte de vedere pentru un tratat de istorie a limbii române*, în *Studii şi cercetări lingvistice*, nr. 3, XXVIII, p. 231-238, 1977.

Ioniţă, Vasile, *Glosar toponimic Caraş-Severin*, Reşiţa, Editura Casa Corpului Didactic, 1972.

Ioniţă, Vasile, *Nume de locuri din Banat*,Timişoara, Editura Facla, 1982.

Iordan, Iorgu, *Toponimia românească,* Bucureşti: Editura Academiei, 1963.

Frăţilă, Vasile Goicu, Viorica, Sufleţel, Rodica, *Dicţionarul toponimic al Banatului*, I-VII. Timişoara: TUT, 1984-1989.

Frăţilă, Vasile, *Studii lingvistice*, Timişoara, Editura Excelsior, 1999.

Frăţilă, Vasile, *Studii de toponimie şi dialectologie*, Timişoara: Editura Excelsior Art, 2002.

Frăţilă, Vasile, *Oiconime de origine slavă în Banat*, în *Probleme de filologie slavă*, XV, Timişoara, p. 160-171, 2007.

Frăţilă, Vasile, *Nume de locuri de origine slavă în Banat, înStudii şi Cercetări de Lingvistică, LIX, 1*, p. 123-134, 2008.

Grković, Milica, *Rečnik ličnih imena kod srba*, Beograd, 1977.

Luca, Gabiela-Mariana, *The motif of the double parents and magical adoption in traditional romanian culture*, în JRLS, nr. 6/2015: https://old.upm.ro/jrls/JRLS-06/Rls%2006%2010.pdf

Moldovanu, Dragoş, *Stratificarea genetică a toponimiei româneşti şi problema continuităţii românilor* (I), în *Anuar de lingvistică şi istorie literară, XXIX*. p. 1-73, 1983-1984 .

Petrovici, Emil, *Adjective posesive slave în* ***-j-*** *ca toponimice pe teritoriul R.P.R.*, în *Studii şi Cercetări de Lingvistică, 4*, 63-87, 1953.

Petrovici, Emil, *Studii de dialectologie şi toponimie*, Bucureşti, Editura Academiei, 1970.

Skok, Petar, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika.* I-III, Zagreb, 1971-1973.

Tomici, Mile. *Dicţionar sârb-român*, II-III. Timişoara,1998-1999.

VOYAGE TO SELF SEEN THROUGH THE PHOTOGRAPHIC LENS

Mihaela Duma
Lecturer, PhD, Petroleum-Gas University of Ploieşti

Abstract: Reading and projecting emotions in visual artwork, especially in photography, may take the viewer on extraordinary journeys to both outer and inner self-discovery. Yet, while some may claim that photography is antithetical to art arguing that it does nothing but copy nature in an objective, neutral manner, and hence cannot arouse the viewer's emotions the way art is supposed to, others profess that an image captured by a lens is not only the most genuine form of art, but, all the more so, it is able to ideate and unveil the most intimate and unspoiled kinds of emotions. In this paper, however, my aim is not necessarily to contemplate on this unresolved dualism but, rather, to catch a glimpse of this complex process of visual drama staged by photographs where, as Barthes points out, denotation is always interwoven with connotation. Seen from such a perspective, the photograph may be perceived as a semiotic sign that reveals its culturally grounded meaning within the reality it inhabits, a meaning that is intrinsically imbued with the viewer's both rational and emotional inference.

Keywords: cognitive metaphor, semiotic signs, photography, emotions, self-discovery journey

Life is a journey

Life is a journey. This is probably the most effective and powerful cognitive metaphor that is able to provide a multifaceted and nuanced perspective on our understanding of what life really is. When Lakoff and Johnson argue that the human mind uses metaphors to structure our perceptions on abstract concepts of the mind such as life, time, causality, morality, and the self, they offer a blueprint for a new philosophy. Relying considerably on the cognitive science – the empirical study of the mind -, this new philosophy reveals that human thinking cannot be reduced to Platonic philosophy, or Cartesian mind-body duality, and neither to Kantian pure logic. Instead, it reveals that abstract concepts are largely metaphorical. In other words, human thinking depends on metaphors and metaphors are deeply rooted in our embodied experiences. (Lakoff and Johnson, 1999) Or, as Haidt puts it, "we understand new and complex things in relation to things we already know. For example, it's hard to think about life in general, but once you apply the metaphor *life is a journey*, the metaphor guides you to some conclusions […]." (Haidt, 2006: 2) In such a reading, metaphors seem indeed to be able to guide our thinking.

Understanding life as a journey also serves the very purpose of this paper. Since journeys are essentially tied to such ventures as learning the terrain, picking a direction, finding some good travelling companions, enjoying the trip, and, eventually, getting to know the traveller himself/ herself, we might very well conceive this journey as a self-discovering pilgrimage. We might as well imagine that this self is who we are, in a continually, free-flowing process of disclosure, an experience which is embedded not only in a body and a culture, but, rather, in an entire universe. All the more so, this becomes true if we acknowledge that all things are delicately interconnected through emotion. It is precisely the concept of emotion that I want to draw upon in this journey to self-discovery through the photographic lens. I believe that outer and inner self-discovery through emotions offers an unparalleled and unique glimpse of the human being's truest nature, of his/ her most

unembellished and naked self and photography, as a form of art, is able to trigger and surface such emotions.

Photographs – it's not all black and white

There are voices that claim that an image captured by a lens cannot in any way generate or arouse emotions since it represents nothing but an objective display of reality. And such displays, precisely because they exist independently from their receivers, are not altered by the subjective vision of the viewer and implicitly by their emotional, idealized projection. Or, as Virginia Woolf would say, photographs might after all depict nothing but a "world seen without the self". (1959: 287)

Apart from this, by arresting an ephemeral moment and freezing hence both social and individual time, the photograph is essentially evidence to things past. It therefore becomes, as André Bazin would suggest, an attempt to capture an instant and ensure its survival for ever. Yet, by doing so, it discloses mortality and approaches photography to death. Bazin goes that far and postulates that, following the tradition of other forms of art, whose aim is to preserve the body from decay and to make it thus outlive its ephemeral physical existence, photographs, and the photographic portrait in particular, may be conceived as a logical extension of mummification. (Bazin, 1980) Consistent with this idea according to which photography foretells death, an idea that over time has been widely embraced by both philosophers and writers (Barthes, 1981; Proust, 1992/ 1922), Zhang contends that:

Taking seriously the objectivity that has long been attributed to the lens, it will be my contention that such vision turns out to be traumatic not because it reveals to us the future *non*existence of things, but, rather, because it reveals their *continued* existence in our absence. It is not their having been and being no longer that disturbs us, but precisely the contrary: their continuing to be when we are not there – the absolute indifference of the world to our perception of it, on which it does not depend the slightest. […] Photography signals death, then, not only by forecasting the time when we will cease to be, but by exposing the fact that we need not have been at all: not only the necessity of our nonexistence, but the nonnecessity of our existence. Such is the world seen without a self . (2012: 104-105)

While there might be some common sense in the theory that promotes the objectivity of photography, one should however not fall into a trap and assume that the objective lens could entirely obliterate the subjective vision and interpretation. Metaphorically speaking, seeing objectivity in simple opposition to subjectivity would be opaque. Or, as Daston and Galison postulate "[t]o be objective is to aspire to knowledge that bears no trace of the knower – knowledge unmarked by prejudice or skill, fantasy or judgement, wishing or striving. Objectivity is blind sight – seeing without inference, interpretation, or intelligence." (2010: 17)

Hence, reality cannot be so brutally deconstructed as to completely keep subjectivity at bay. Moreover, if photographs were mere substitutes for a glimpse of a reality that is deprived of human presence and implicitly of subjective vision, it would not only annul our very essence as human beings, which is a flawless combination of sense and sensibility, of reason and emotion, but it would also root us to a one-dimensional universe and immobilize us in a fundamental state of isolation. I therefore believe that it is somehow utterly deceptive and illusory to reduce reality to such a crude minimum – an existence outside the self. It is as if reality and emotion were absolutely incompatible, as if they were unfit to inhabit the same space and time. Not to mention that even science, probably the most prestigious force in modern society and which is renowned for its essentially objective, true to nature view on reality, is associated with metaphors of emotion like *the thrill of discovery*, *the passion for truth*, *the pleasure of knowledge*, *the desire to know* etc.

All things considered, it would probably be more appropriate to conceive the photographic reality as a means of contemplating the world, yet, not just as a dry encounter with reality, but, rather, as an encounter with one's own self and, eventually, with life itself. Quan, for instance, delicately illustrates this curious blend of reality and emotion by suggesting that while photography might act "as a window into the lives of others" it might simultaneously act "as a mirror onto the lives of the viewer". (1979: 8)

Furthermore, something extremely valuable can still be drawn from the theory of objectivity. Aside from the idea that photographs freeze time and are thus able to capture some perishable and profoundly ephemeral splinters of reality, they offer us a unique opportunity to re-experience reality. More precisely, photographs are able to deconstruct reality in layers and reveal hereby details that might have escaped a first encounter with the photographed image. They may therefore provide, as Zhang suggests, a corrective to the eye. (2012: 3) Or, as Valéry remarks, "[i]t must be admitted that we cannot open our eyes without being consciously disposed not to see some of the things before us, and to see others which are not there." (1970: 167)

Beauty lies in the eye of the beholder. And so does emotion.

Photographs reshape our capacity to see details of reality that otherwise would remain concealed. Yet, to see means to understand, not just to look. And, apart from this, understanding is a very complex phenomenon, one that entails not only our cognitive, but equally our affective awareness in a given time, space and, most importantly, culture. In other words, "we signify ourselves through the signs available to us within our culture; we select and combine them in relation to the codes and conventions established within our culture, in order to limit and determine the range of possible meanings they are likely to generate when read by others." (Turner, 2005: 14) Altogether, understanding the meaning of a sign, be it a photograph, a word or any other semiotic sign is a very complex phenomenon that subtly, yet profoundly, interweaves reason, emotion, and culture.

Somehow, it may be inferred that a photograph is like a canvas on which we add layers of colours and nuances, a continuum process of creation and re-creation. As such, this process of meaning creation becomes something very intimate and personal reconfirming the idea that our interpretation of reality is idiosyncratic and beauty does eventually lie in the eye of the beholder.

To prove this very point, I have conducted a small-scale experiment with my first-year philology students, one in which I exposed them to a black and white picture that illustrates a boy. More precisely, I divided my class of 50 students into two groups and then, separately for each group, I projected the photograph below on a big screen in the lecture room.

Photo credit: Ștefan-Mircea Țântar

Both groups were asked to name just one emotion, the one that first comes to their minds when watching the photograph and is able, according to them, to epitomize their vision or perception. Additionally, while the students in one of the groups were supposed to come up with a narrative without being given any additional information on the photograph, the other group was provided with a context. More precisely, they were purposefully and deceptively informed that the boy illustrated in the photograph had just found out that he would spend his Easter holidays with the family he had been previously separated from and, thanks to some benefactors, they wouldn't feel the burden of their obvious poverty, at least for the time being.

The ultimate purpose of this endeavour has been to see whether context may become relevant in decoding and interpreting a piece of information, in this particular case, a piece of visual information. In meaning research, especially in linguistics, it has been frequently noted that "context behaves like a fertilizer for the word whose meaning is therefore impregnated by the semantic content carried over by its contextual environment." (Duma, 2015: 93) Hence, if one were to legitimately consider a photographic image as being a semiotic sign and compare it thus to a word, then, it becomes conspicuous that context might play an active and essential role in the narrative of perception.

The results of the experiment are illustrated in the table below:

Group 1 (context free)			**Group 2 (context)**					
Negative emotions	**Nr. of respon-dents**	**%**	**Negative emotions**	**Nr. of respon-dents**	**%**	**Positive emotions**	**Nr. of respon-dents**	**%**
sadness	10	40	sadness	3	12	happiness	6	24
compassion	5	20	compassion	3	12	hope	2	8
suffering	4	16	worry	2	8	euphoria	1	4
loneliness	3	12	fear	1	4	surprise	1	4
pain	1	4	pity	1	4	calmness	1	4
pity	1	4	anxiety	1	4	blessing	1	4
empathy	1	4				amazement	1	4
nothing	1	4				nostalgia	1	4
TOTAL	**25**	**100**		**11**	**44**		**14**	**56**

For the interpretation of these results, I have used the most basic dichotomy, the one that stems from Aristotle's passions as "pleasures and pains" and conceives emotions in terms of positive-negative values. (Dow, 2015) The first straightforward conclusion of the experiment is that while the first group has almost exclusively (96%) pinpointed and expressed negative emotions, with the exception of *nothing* which is neither positive nor negative, the students from the second group were much more biased. Not only did they employ more nuanced adjectives to describe their emotions, but these were also fairly polarized. Hence, 56% described the photograph using positive emotions and only 44% negative ones.

Considering the fact that, at a first glance, it might seem quite obvious that the fabricated context is in total visual and narrative contrast with the photograph, it has, nevertheless, massively impacted on the perception of the interpreters. This means, that, to a certain extent at least, people might tend to filter and adjust their perceptions so that to adhere to and, eventually, coincide with their own expectations, their own subjective reality. Most of the times, however, this happens without our even realising it and, as Haidt points out, we might even find reasonable justifications for our temptation to interpret, to idealize and hence to 'objectively delude' ourselves:

[o]ver and over again, studies show that people set out on a cognitive mission to bring back reasons to support their preferred belief or action. And because we are usually successful in this mission, we end up with the illusion of objectivity. We really believe that our position is rationally and objectively justified. (2006: 65)

In such a reading, the results of this somewhat naïve and unpretentious experiment are not completely surprising. Yet, if we decipher it as being part of our journey to self-discovery, it might teach us some consistent lessons. One of these lessons would be that, in spite of what we might think, we cannot be really fairly accurate in the perceptions of the world around us. On the contrary, we see the world through coloured lenses. Moreover, the objects around us become but a collection of mental ideas, implying hereby that when no one is there to perceive them, objects might have no existence at all. We are therefore the co-creators of reality and this reality is imbued with our emotions, it is "concocted from memories and seasoned with affection". (Zhang, 2012: 103)

What makes the journey to self-discovery so fascinating is precisely to know that we have an 'unignorable' voice, a unique insight on reality, moulded by our previous experiences that are deeply rooted in the culture we live in. Everyone's journey is therefore true, simply because it is a personal metamorphosis. Moreover, it only depends on us how we look through the lens. Or, as Proust so delicately remarks "[t]he only true voyage […] would not be to visit new lands but to possess other eyes […]." (1992/ 1922: 291)

BIBLIOGRAPHY

Barthes, Roland. *Camera Lucida: Reflections on Photography,* trans. Richard Howard, New York: Hill and Wang, 1981

Bazin, André. "The Ontology of the Photographic Image." In Trachtenberg, Alan (ed.) *Classic Essays on Photography*. New Haven: Leete's Island Books, 1980, p. 237 – 244 (originally published in Bazin, André. *What is Cinema?* Berkley and Los Angeles: University of California Press, 1967)

Daston, Lorraine; Galison, Peter. *Objectivity*, New York: Zone Books, 2010

Dow, Jamie. *Passions and Persuasion in Aristotle's Rhetoric.* Oxford: Oxford University Press, 2015

Duma, Mihaela. *Words, Meanings and Discourses. Religious Ideological Assumptions in Same-Sex Marriage Parliamentary Debates.* Ploiești: Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, 2015

Haidt, Jonathan. *The Happiness Hypothesis.* London: Penguin Random House, 2006

Lakoff, George; Johnson, Mark. *Philosophy in the Flesh. The Embodied Mind and its Challenge to Western Thought*. New York: Basic Books, 1999

Oxman, Elena. "Sensing the Image: Roland Barthes and the Affect of the Visual." In *SubStance*, vol. 39, no. 2, 2010, pp. 71–90. www.jstor.org/stable/40801076.

Proust, Marcel. *In search of lost time. Vol. 5 – The captive and the fugitive.* (C.K.S. Moncreiff & T. Kilmartin, trans.), London: Chatto and Windus, 1992/ 1922

Turner, Graeme. *British Cultural Studies. An Introduction. Third edition.* London and New York: Routledge, 2005

Quan, Roy H. "Photography and the Creation of Meaning." In *Art Education*, vol. 32, no. 2, 1979, pp. 4–9. *JSTOR*, JSTOR, www.jstor.org/stable/3192343.

Valéry, Paul. "Centenaire de la photographie" In *Vues* (Paris, 1948), pg. 372; "The Centenary of Photography" in *Occasions*, trans. Roger Shattuck and Frederick Brown, New Jersey: Princeton, 1970

Woolf, Virginia. *The Waves.* New York: Harcourt Brace & Company, 1959

Zhang, Dora. "A Lens for an Eye: Proust and Photography." In *Representations*, vol. 118, no. 1, 2012, pp. 103–125. *JSTOR*, JSTOR, www.jstor.org/stable/10.1525/rep.2012.118.1.103.

ZUR FRAGE DES LINGUIZISMUS IN DEN DISKURSEN ÜBER DIE MEHRSPRACHIGKEIT

Oxana Chira
Lecturer, PhD, "Alecu Russo" State University of Balti, Republic of Moldova

Abstract: The following study is concerned with the personal and social function of language. It focuses on the dominant rating of languages and their speakers, with the aim of educating society about the use of multiple languages and deconstructing negative discourses about multilingualism. The study reviews traditional concepts of identity regarding point of view and relevance, and whether language plays a decisive role in these concepts. An implicit measure of linguistic discrimination, namely language abstraction of terms used in Foreigners descriptions, and an explicit measure of affective prejudice, that is, feelings thermometer, were employed. This study proposes that everyone, whether in different languages or in one language with different dialects, can be considered a multilingual speaker and contributes to evidence of linguistic discrimination in the realm of minimal groups when groups differ in their relative social position.

Keywords: Linguistic discrimination, multilingualism, taboo, migration, integration.

Linguizismus und Mehrsprachigkeit ist ein bis jetzt zu wenig beachtetes Thema, das jedoch hochaktuell und wichtig ist im Hinblick auf die fortschreitende Globalisierung und die zunehmend starke Mischung von Kulturen und Sprachen sowohl in Deutschland als auch in der Republik Moldau . „Es gibt keine westlich geprägten Staaten mit sprach - und kulturhomogenem Volk mehr und laut Statistik nehmen binationale Eheschließungen zu" (Wagner, S. 117).

In der vorliegenden Forschung möchten wir näher untersuchen, was der Linguizismus ist, in welcher Situation er auftritt und welche Ersatzmittel er geschaffen haben. Leider wird das Phänomen oft nur in einem Gesetz stipuliert: z. B. in Deutschland: „Jede Person hat das Recht, mehrsprachig zu sein – und jene Sprache zu kennen und zu verwenden , die am geeignetsten ist für die persönliche Verwirklichung oder für die soziale Mobilität [...]" (Gesellschaft für bedrohte Völker 1996, Art. 13 Abs. 2); in der Republik Moldau: „Scopul prezentei legi este prevenirea şi combaterea discriminării, precum şi asigurarea egalităţii tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferele politică, economică, socială, culturală şi alte sfere ale vieţii, fără deosebire de rasă, culoare, naţionalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vîrstă, dizabilitate, opinie, apartenenţă politică sau orice alt criteriu similar (Lege Nr. 121 din 25.05.2012 cu privire la asigurarea egalităţii Articolul 1.)".

In der Republik Moldau wurde das Thema im Jahre 1989 direkt nach der Proklamierung der Unabhängigkeit unter den Schriftstellern und Politikern stark diskutiert. Jetzt wird der Linguizismus in der Republik Moldau wegen der massiven Globalisierung kaum erforscht oder kritisiert. Die Diskriminierung von Sprachen ist ein Vorgang, der sich relativ unsichtbar in der Gesellschaft vollzieht, überall ist und dennoch wenig wahrgenommen, noch infrage gestellt wird. Aber nicht alle Sprachen wie z. B. Englisch, Französisch, Spanisch sind in gleichem Maße vom Linguizismus betroffen. Warum ist es anders mit Rumänisch, Türkisch, Syrisch etc.? Hat eine Sprache wenig oder kein Prestige, ist

sie stigmatisiert und mit ihr auch ihre Sprecher, bedeutet das, wird sie aufgrund äußerlicher Merkmale und unvorteilhafter Assoziationen diskriminiert und verrufen? Wird die Muttersprache eines Schülers unterdrückt und nicht anerkannt sowie seine Sprachentwicklung, hat das negative Auswirkungen auf seine persönliche Entwicklung und Identität nicht nur in der Schule, sondern auch in der Gesellschaft?

Im Allgemeinen spiegelt der Linguizismus in der Gesellschaft das Leben der Minderheiten wieder, in der Notwendigkeit der Umschreibung von Phänomenen wie Mehrsprachigkeit, Diskrimination, Integration, Toleranz, Tabus wird eine klare Entwicklung hin zu mehr Humanität deutlich fixiert. Nach Galliker und Wagner wird „bei einer Verschärfung der realen Diskriminierung der Pflege einer nicht-diskriminierenden Sprache im Sinne der politischen correctness immer mehr Bedeutung beigemessen. Dies scheint vor allem eine Zunahme impliziter Diskriminierungen zu bewirken“ (Galliker *et alii*, S. 43).

Die Abhandlungen der Linguisten beweisen immer wieder, dass die Untersuchung der Sprache als gesellschaftlichen Phänomens in den zurückliegenden Jahren an Bedeutung starkgewonnen hat. Eine Sprache transportiert nicht nur Wörter und deren Bedeutungen, sondern auch Wertvorstellungen einer bestimmten Kultur. Eine Sprache ist vor allem im Besitz einer Familie, sie bereichert die Identität dieser Familie und beeinflusst allgemeine Lernprozesse positiv , unabhängig davon , um welche Sprachen es sich handelt , sei es Rumänisch oder Russisch , Türkisch oder Spanisch . Die Sprache verbindet die Kinder mit ihren Eltern und Großeltern, mit ihrer Geschichte, mit ihren Sitten und Bräuchen, mit ihrer Religion und bildet ein zentrales Element ihrer kulturellen Identität. Nur im Jahre 2018 sind in die Republik Moldau laut Angaben der Regierung 547 Russen, 367 Rumänen, 16 Syrier, 268 Türken, 537 Ukrainer, 27 Usbeken, 26 Spanier, 111 Italiener und manche anderen Ausländer immigriert (http://date.gov.md/ckan/dataset/4733-imigranti-sositi-in-republica-moldova/resource/4a17a75b-4048-4a18-8141-ae98fbe5c012, angesehen am 14. 01.2019). Die Emigration und Immigration in der Republik Moldau ist kein neues, aber ein höchst brisantes Thema im kultur-politischen und ökonomischen Leben des Landes.

Mit der Berufschancengleichheit muss vor allem bei der sprachlichen Förderung bereits von Kindheit an angesetzt werden. Dabei soll nicht nur die Staatssprache gefördert werden, sondern auch die Familien- und Herkunftssprachen der Kinder und Schüler/Studenten mit Migrationshintergrund, damit sie die gleichen Chancen beim Studium und später in der Arbeitssphäre nutzen könnten. Viele Sprachen werden als Minderheitssprachen wie z. B. Rumänisch aufgrund ihres niedrigen Prestiges diskriminiert und unterdrückt.

Es ist bemerkenswert, dass im 21. Jahrhundert in modernen Gesellschaften einerseits bestimmte Personen, Rassen, Farben, Örtlichkeiten sowie andererseits Sexualität, Religion, Sucht, Armut, Ungleichheit, Korruption, Gewalt etc. tabuisiert werden. Man hat schon mehrmals von Weiß-Europa oder von Menschen mit /ohne Migrationshintergrund gehört; zum Beispiel es wurden abhängig von Generationen verschiedene Varianten gehört/gebraucht: *Ausländer, Einwanderer, Gastarbeiter, Integrationsverweigerer, Passdeutsche, Parallelgesellschaft, aus dritter Welt, Deutschen mit Migrationshintergrund, mit/ohne Einwanderungsbiografie* etc.

Noch öfter dürften die meisten schon von Schwarz-Afrika gelesen haben . Unsicherheiten gibt es vor allem in der Kommunikation über bestimmte diskriminierte Personengruppen. Früher hießen in den USA die Menschen dunkler Haut „colored people“ (farbige Leute), dann „negroes“ (Neger, von lat. Niger -schwarz), dann „blacks“ (Schwarze). Das Wort „Neger“ hat heute etwas Verächtliches, Beleidigendes und soll darum vermieden werden. Ein weiteres Beispiel ist der Ersatz des Wortes *Zigeuner* durch „Sinti“ und „Roma“. Eine Kritik an dieser Benennung bemängelt, dass andere Gruppen als Sinti und Roma, die auch mitgemeint sind, nun sprachlich verdeckt werden. Auf den Speisekarten der Restaurants bleibt die Zigeunersoße oder das „Zigeunerschnitzel“ bzw. „Tocăniță țigănească“ erhalten,

ebenso der „Zigeuner“ in Texten der Volksmusik oder Gedichte (G. Topârceanu *Țiganii*, Александр Пушкин. *Цыганы*). Ein Kriterium für oder gegen bestimmte Vorschläge könnte die Frage sein, bei welchen Namen die entsprechenden Gruppen selbst genannt werden möchten. Man muss noch hinzufügen, dass „neben sozialen Diskriminierungen müssen auch sprachliche einklagbar sein, nicht zuletzt, um ein soziales Klima zu schaffen, in dem das Recht der Stärkeren und vermeintlich Wertvolleren als Unrecht demaskiert werden kann. Neben den einklagbaren expliziten Diskriminierungen sind vermehrt auch die impliziten zu beachten“ (Galliker *et alii,* S. 42).

Laut Dirims Definition ist Linguizismus eine spezielle Form von Rassismus. In ihrem Beitrag analysiert B. Springsits Interviewmaterial, bei den Lehrkräften zu Mehrsprachigkeit in ihren Klassen bzw. in ihrem Unterricht befragt wurden und er dekonstruiert dabei Spracherwerbsmythen im Kontext von Migrationsgesellschaften. In Analogie zur Unterscheidung von Rassismuskritik und Anti-Rassismus unterscheidet Springsits in ihrer Analyse zwischen linguizismuskritischen und antilinguizistischen Ansätzen zum Umgang mit sprachlicher Diskriminierung. Die Sprache ist gleichzeitig Medium der Kommunikation sowie Gegenstand und Mittel der Instruktion in Bildungseinrichtungen. Die Mehrsprachigkeit ist ein charakteristisches Merkmal von Migrationsgesellschaften. Es ist notwendig die Wirksamkeit von Linguizismus zu wiedergeben: abwertende Witze, Sprachverbote, rigide Unterdrückungspolitik, Verschleierung sprachlicher Vielfalt, Ignoranz der Kinder ohne Sprachkenntnisse, Missbrauch der Ausnahme zur Demonstration, Nachäffen etc.

Auf der ganzen Welt werden ca. 6000 Sprachen gesprochen. Es gibt jedoch weniger als 250 Staaten. Damit ist der Grundstein für Differenzen und Konflikte gesetzt. Es handelt sich dabei um ein diskriminierendes Phänomen: wenn jemand eine internationale Sprache nicht beherrscht, hat keine Chancen sich in der Gesellschaft zu manifestieren. Die Abfassung aller wissenschaftlichen Beiträge, Diskurse in TV-Sendungen, Interviews, Unterlagen in anerkannten internationalen Sprachen werden gefordert. Wenn folglich das Recht auf den Sprachgebrauch missachtet und verletzt und Sprachen unterdrückt und abgewertet werden, spricht man vom Linguizismus, von der Diskriminierung aufgrund der Sprache. In unserem Land wurde das Thema im Jahre 1989 direkt nach der Proklamierung der Unabhängigkeit unter den Schriftstellern und Politikern stark diskutiert. Jetzt wird der Linguizismus in der Republik Moldau wegen der massiven Globalisierung kaum erforscht oder kritisiert.

Die Methode „une personne – une langue“ setzt voraus, dass die Eltern unterschiedliche Muttersprachen haben und jedes Elternteil mit dem Kind seine jeweilige Muttersprache spricht. Das passiert bis heutzutage auch in der Republik Moldau, viele Kinder sind bilingual und haben mehrere Muttersprachen (z. B. Russisch und Rumänisch, Gagausisch und Rumänisch, Sinti und Russisch, Bulgarisch und Rumänisch, Türkisch und Rumänisch etc.). Beide Paare von Sprachen und Kulturen müssen in der Gesellschaft in der Republik Moldau gleichwertig anerkannt werden. Das Gelingen einer dauerhaften und erfolgreichen Mehrsprachigkeit ist allerdings von folgenden weiteren Faktoren abhängig wie die Haltung der Eltern gegenüber ihrer Herkunftssprache, dem Prestige der Sprachen in der Gesellschaft, der Motivation des Kindes, beide Sprachen zu sprechen, und der Motivation der Schule oder Universität, sich der Sprache und Kultur des Gastlandes zu öffnen. Eine ausgeglichene Zweisprachigkeit wird meist ab dem Moment gestört, in dem das Kind in die Schule kommt und sich die Sprachverteilung in Richtung der Umgebungssprache verlagert, sodass man von einer „dominanten“ Sprache spricht. Nach B. Springits „Kinder, die ihre eigene Muttersprache sehr gut können, die sie kennen und können, haben beim Erlernen einer Zweitsprache weniger Schwierigkeiten und weniger Probleme als umgekehrt“ (Springsits, S. 99).

Die Wahl einer bilingualen Schule könnte eine Lösung sein, wo beide Sprachen auf einem hohen Niveau gesprochen werden können. Der Linguizismus behandelt Sprachrechte,

die Diskriminierung von Sprachen sowie deren Einfluss auf die Identitätsentwicklung von Schülern/Studenten. Es gab in Europa geschichtlich gesehen schon immer Auseinandersetzungen um Sprachen, Staatssprachen und Muttersprachen . In der Republik Moldau bleibt das Problem höchstaktuell . Deutschland sieht sich heutzutage immer noch standhaft als monolingualer Staat , trotz der „Rahmenübereinkommen zum Schutz nationaler Minderheiten" des Europarates.

Es handelt sich um die obengenannten Tabuthemen der Diskriminierung aufgrund der Sprache, über die man öffentlich im Allgemeinen wohl weder sehr direkt , noch besonders explizit kommunizieren kann. Die Forschung wird einen Einblick in Erscheinungsformen, Ursachen und den Umgang mit Diskriminierung im Bildungssektor in der Republik Moldau und in Deutschland geben . Relevante Begrifflichkeiten und Forschungsergebnisse werden aufgearbeitet und als Präventionsmöglichkeiten im Kontext vom Linguizismus empfohlen. Bleibt der Schulunterricht jedoch weiterhin in der Republik Moldau einsprachig, werden die Kinder mit Migrationshintergrund gleich den heuten Sinti, Türken, Gagausen oder Ukrainern und Syrier, Iraker oder Kurden in der Zukunft auch weiterhin hintenanstehen? Eine Lösung wird für die mehrsprachigen Klassen von B. Springsits empfohlen: „(…) wenn man sieht, bei einem Kind geht auf Deutsch nichts weiter, dann fragt man mal nach: Wie ist das eigentlich in deiner Muttersprache? Das ist ja sehr oft – ja – erklärend" (*ibidem*, S. 99). Im gleichen Kontext können wir die Meinung von Bildungsforscherinnen S. Hägi-Mead und T. Tajmel hervorheben, dass „die deutsche Sprache dabei meist als alleiniges Medium fungiert, dass Mehrsprachigkeit als Ausnahme und nicht als Regel gesehen wird und der Unterricht sich eher an einer monolingualen Zielgruppe orientiert, ist institutionellen Rahmungen und Traditionen von Bildung geschuldet (vgl. Gogolin 1994). Dies hat jedoch nachhaltige Folgen für die Bildungsbeteiligung und damit die gesellschaftliche Teilhabe von mehrsprachig aufwachsenden Menschen" (Hägi-Mead *et alii*, S. 7-8).

Zusammenfassend wollen wir hervorheben, dass die vorliegende Forschung ein Anfang sein könnte, zukünftige Perspektiven zu bestimmen, in Massenmedien mehr über Ungleichbehandlungen in der Schule, beim Studium oder in der Arbeitsbranche zu diskutieren; Diskriminierung in Bezug auf sprachbezogene Unterschiede zu vermeiden; Sprachunterricht in einer vielsprachigen Gesellschaft zu erteilen; politisches Engagement versus Mehrsprachigkeit im Unterricht zu realisieren.

BIBLIOGRAPHY

Dirim, İnci. *Wenn man mit Akzent spricht, denken die Leute, dass man auch mit Akzent denkt oder so.* Zur Frage des (Neo)Linguizismus in den Diskursen über die Sprache(n) der Migrationsgesellschaft. In: Mecheril, Paul (Hrsg.): Spannungsverhältnisse. Assimilationsdiskurse und interkulturell-pädagogische Forschung. Münster, München [u.a.] 2010, S. 91–112.

Dobstadt, Michael; Hägi-Mead, Sara & Kobelt, Ann-Kathrin. *Deutsch für Gefl üchtete von Anfang an* . Vom ersten zum zweiten Fachtag DAFF . In: Materialien Deutsch als Fremd- und Zweitsprache Bd. 97 Wie schaffen wir das? Beiträge zur sprachlichen Integration geflüchteter Menschen , Universitätsdrucke Göttingen . München: Verlag C.H. Beck oHG, 2017.

Galliker, Marc; Wagner, Franc. *Ein Kategoriensystem zur Wahrnehmung und Kodierung sprachlicher Diskriminierung*. Journal für Psychologie, 3(3), 1995, S. 33-43.

Gogolin, Ingrid. *Der monolinguale Habitus der multilingualen Schule*. Münster & New York: Waxmann Verlag, 1994.

Schröder, Hartmut. *Tabu, interkulturelle Kommunikation und Fremdsprachenunterricht. Überlegungen zur Relevanz der Tabuforschung für die Fremdsprachendidaktik*. In: Knapp -Potthoff, Annelie/Liedke, Martina. Aspekte interkultureller Kommunikationsfähigkeit. München: Indicium Verlag, 1997, S. 93–107.

Springsits, Birgit. *Nein, das kann nur die Muttersprache sein*. In: Knappik, Magdalena/ Thoma, Nadja (Hrsg.): Sprache und Bildung in Migrationsgesellschaften. Machtkritische Perspektiven auf ein prekarisiertes Verhältnis. 1. Aufl . Bielefeld, 2015.

Tajmel, Tanja; Hägi-Mead, Sara. *Sprachbewusste Unterrichtsplanung . Prinzipien, Methoden und Beispiele für die Umsetzung*. Band 9, Waxmann: Münster, 2017.

Wagner, Petra. *Quer durch viele Sprachen hindurch – Vielgestaltigkeit der Sprachenwelten von Kindern*. In: Wagner, Petra (Hrsg.) (2008): Handbuch Kinderwelten. Vielfalt als Chance – Grundlagen einer vorurteilsbewussten Bildung und Erziehung. Breisgau: Herder, 2008, S. 113-127.

ANATOMICAL TERMINOLOGY AND INTERNATIONAL STANDARDIZATION

Roxana Elena Doncu
Lecturer, PhD, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest

Abstract: Following the principles laid out by Eugene Wüster and the Vienna school of terminology, which asked for reducing the ambiguity and increasing the precision of terminology, The Federative Committee on Anatomical Terminology (FCAT) and the International Federation of Associations of Anatomists (IFAA) developed an international standard on human anatomical terminology, which was published in 1998. The Latin terms for each structure of the body are presented alongside the terms in current usage in English-speaking countries. While extremely useful as a source of reference for those who study anatomy which can prevent misunderstandings and medical error, Terminologia Anatomica does away with the Greek synonyms for the major organs and structures of the body, and restricts the use of eponyms. My paper will discuss both the relevance of international standardization and of the diachronic perspective embedded in synonymy and eponymy.

Keywords: terminology, standardization, anatomical nomenclature

1. Introduction: A Short History of Terminology

Although today the discipline of terminology is part of linguistics, more specifically applied linguistics, the practice of compiling terminology and carrying out extensive classifications goes back to the beginnings of modern science. In the 18th century, the father of modern chemistry, Antoine Lavoisier showed an interest in reforming chemical nomenclature and wrote the first extensive list of chemical elements (*Methode de nomenclature chimique*, 1787, and *Nomenclature chimique, ou synonymie ancienne et moderne, pour servir a l'intelligence des auteurs*, 1789). The Swedish botanist, physician and zoologist Carl Linnaeus, in his seminal work *Systema Naturae* formalized the binary system (genus and species in Latin), which is used nowadays to refer to living organisms, thus setting the basis for modern taxonomy. It appears thus that the terminological work was first and foremost the concern of specialists from different scientific fields. Due to the increasing internationalisation of science and the spread of technology in the 19th and 20th century, the need for a unified terminology was variously expressed by scientists, technicians and engineers.

The founder of modern terminology was the Austrian engineer Eugen Wüster (1898 - 1977), who put forward a theory of systematizing terminology (General Theory of Terminology) and described methods for the formation of new terms in his doctoral dissertation. For Wüster, it was necessary that terminological work be done by subject specialists. Temmerman identifies five main tenets of the terminology theory elaborated by the Vienna school of terminology: 1) the concept has priority over the term 2) concepts are unambiguous and can be ascribed a place in a system 3) concepts should have a traditional definition 4) a term is assigned to a concept permanently and 5) terms and concepts should be studied from a synchronic perspective. (4)

The terminological unit is different from the linguistic unit. The famous Saussurean observation, that the relationship between signifier and signified is unmotivated, or arbitrary does not hold for terminological vocabulary. There is no difference in stability or variation between the term and the concept, as the second tends to be as stable as the first. As Felber, another important representative of the General Theory of Terminology notes

While in linguistics word content and word form are regarded as a unit, in terminology concept and designation (= term, symbol, abbreviation) are separated. They form together a terminological unit. A permanent assignment concept-term, which is necessary for communication, is either given by linguistic usage orestablished deliberately by an act of will by individuals or specialists of terminology commissions. (182)

This is the principle of univocity, which determines that only one term is used to designate one concept, and one concept is referred to by only one term. As an engineer, Wüster was more interested in the standardization of the vocabulary of special languages, and he viewed the standardization of terminology, with the purpose "to unify concepts and systems of concepts, to define concepts, to reduce homonymy, to eliminate synonymy" (qtd. in Temmerman 11) as fostering agreement on the terms used and thus improving international business and scientific communication.

2. International Standardization of Anatomical Nomenclature

Following the principles of the Vienna school of terminology, aiming to reach a common scientific language that will mediate international integration and global scientific exchange across various medical specialties, the International Federation of Associations of Anatomists (IFAA) developed and brought out three books on anatomical terminology: *Terminologia Anatomica* (1998), *Terminologia Histologica* (2008) and *Terminologia Embryologica* (2013). These were developed by FCAT (Federative Committee on Anatomical Terminology), later renamed FICAT (Federative International Committee on Anatomical Terminology), a committee made up of experts working in the field of anatomical science. Recently, FCAT/FICAT became web-based, as will all their future publications. They define themselves as a body concerned with

high level biomedical anatomical terminology. It has wide relevance to the international anatomical community, and indeed to all health sciences, as well as to scientists, educators, writers (scientific and journalistic) and the general public. It provides a rigorous, precise common vocabulary, which is simple to use and encompasses pure and applied (clinical and basic scientific) aspects of Anatomy. As such it is fundamental to unquivocal communication within and between disciplines (fipat.library.dal.ca)

In accordance with Wüster's aim of creating a methodology for the formation of new terminological units, FIPAT declare that their terminologies "are designed to be flexible so as to enable to continual refinement by making new introductions and by taking account of new developments, such as the continual generation of new terms in areas of clinical practice and of anatomical science".

In the FIPAT systematized terminologies, the Latin terms for each structure of the body are presented alongside the terms in standardized English. The motivation of the choice of these two languages is rather pragmatic. Whereas standardized English is seen as the lingua franca of modern biomedical science, Latin is considered out of its historical context (as the former lingua franca of modern medicine) and regarded both as an excelent means for ensuring global "unequivocal communication" and a stable reference point for the translation of anatomical terms into vernacular languages. Unlike standardized English, Latin "has the unique advantage of being apolitical".

Terminologia Anatomica, like all FICAT/FIPAT terminologies, strives toward a concept of objectivity which can be defined best in Daston and Galison's terms as "the view from nowhere", a perspective that tries to efface the position of the knowing subject. Anatomical eponyms, which refer to the personalities involved in the discovery, re-discovery or description of anatomical structures, have been excluded. The withdrawal of eponyms from anatomical nomenclature is a recent development – early modern terminologies established in Basel (1895), Jena (1935) and Paris (1955) included them. That this is a consequence of the controversial history of eponyms and of their reference to disputed historical subjects, and not

because of the general objective of reducing synonymy is proven by the presence of other synonymous terms, which are all, without exception, descriptive. Below there is a list of anatomical terms as they appear in the *Terminologia anatomica*, next to the excluded eponyms.

Latin term(s) in Terminologia Anatomica	English term(s) in Terminologia Anatomica	Eponymous terms
Ampulla hepatopancreatica ampulla biliaropacreatica	Hepatopancreatic ampulla biliaropancreatic ampulla	Ampulla of Vater
Insulae pancreaticae	Pancreatic islets	Islets of Langerhans
Tuba auditiva, tuba auditoria	Pharyngotympanic tube, auditory tube	Eustachian tube
Tuba uterina, salpinx	Uterine tube	Fallopian tube
Foramen venosum	Sphenoidal emissary foramen	Foramen of Vesalius
Plexus myentericus	Myenteric plexus	Auerbach's plexus
Ductus parotideus	Parotid duct	Stensen's duct
Area subcallosa	Subcallosal area, subcallosal gyrus	Broca's area
Excavatio rectouterina	Recto-uterine pouch	Pouch of Douglas
Vena magna cerebri	Great cerebral vein	Vein of Galen
Aponeurosis palmaris	Palmar aponeurosis	Dupuytren's fascia
Sulcus hypothalamicus	Hypothalamic sulcus	Monro sulcus
Glandulae lacrimale accesoriae	Accessory lacrimal glands	Glands of Krause
Glandulae intestinales	Intestinal glands	Lieberkuhn's glands, crypts
Processus styloideus ulnae	Ulnar styloid process	Lister's tubercle
Glandulae urethrales	Urethral glands	Glands of Littre
Sinus aortae	Aortic sinus	Sinuses of Valsalva
Sella turcica	Sella turcica	Turkish saddle

3. Why have eponyms been excluded from the international standardized anatomical terminology?

Eponyms in medicine have a long tradition, and they celebrate both outstanding medical personalities that have influenced the development of medicine, like Galen, Vesalius and Leonardo da Vinci and individuals that have contributed their small share to the progress of medicine by discovering or describing certain anatomical structures. The age of eponymy was the 19th and the first half of the 20th century, when technical invention and unbounded scientific optimism created the climate for a lot of discoveries. The large-scale invention and use of eponyms during this period came with the scientific predominance of the English and German medical communities, who published their discoveries and research

questions in widely read scientific journals. Ferguson explains how the name of the Waterhouse-Friedrichsen sydrome derived from two simultaneous descriptions of the disease by Rupert Waterhouse and Carl Friedrichsen. (1) However, after the post-structuralist turn (and the Foucaultian description of the binome power/knowledge), when international scientific committees became more aware of the political ideologies that infused science at all times, the use of eponyms became a contested practice. What sparkled the debate – which lasted for almost a decade in the medical journals – was the dilemma of "Reiter's syndrome", a disease named after Hans Reiter, a German doctor in the upper echelons of the National-Socialist party and the president of the Reich Health Office, who authorized experimentation on concentration camp prisoners in Buchenwald. Other famous cases included the "Hallervorden-Spatz disease", first described by Julius Hallervorden and Hugo Spatz (1922), two German physicians that later participated in the Nazi euthanasia programme and "Wegener's gramulomatosis", a rare disorder described by Friedrich Wegener, who, as a military doctor, had conducted autopsies on Jewish concentration camp inmates, while the office he worked in performed experiments on living subjects. An extensive list of all the 'tainted' eponyms has appeared in an article authored by Rael Strous and Morris Edelman "Eponyms and the Nazi Era:Time to Remember and Time for Change". By far, the most famous case was that of the Pernkopf atlas: Eduard Pernkopf (1888-1955), the dean of the Vienna medical school, and a member of the Nazi brown shirts, used over 1000 bodies of executed Nazi victims as models for his four volume atlas (*Topographical Anatomy of Man*) which was celebrated by many as "one of the most important anatomic atlases since the work of Vesalius" (qtd. in Strous and Edelman). Pernkopf, a strong supporter of the Nazi euthanasia and racial hygiene programme, became the dean of the Vienna medical school in 1938, and started his office by purging 153 Jewish scientists (among whom there were three Nobel laureates) from his academic staff. Strous and Edelman note that the illustrators of the atlas were also "active Nazi party members who incorporated small swastikas and SS insignia into their signatures." (209) The debate around the Pernkopf atlas has centered on whether it is ethical to continue using such a "tainted" work. Anatomists pointed out that the atlas was an invaluable tool due to the intricacy of its drawings and the "regional stratigraphic"[1] approach. Hildebrant argues persuasively in favour of the continuing use of the atlas, as it is "one of the very best in terms of accuracy", and quotes Spiro, who notes that the Pernkopf drawing can serve a double role "more than teaching anatomy, they remind us of the horror that any "objective" science can impose." (97)

4. Terminology and specialized languages

Medical terminology is the vocabulary used by specialists in the field of medicine and biomedical sciences for the purpose of communication. As a subcode of the more general code of the general language, a specialized language includes a field-specific vocabulary which is used in a professional communicative context by competent or expert users. The injunction of precision and exactitude is fundamental for term formation. Thus, while terminology in itself is a domain regulated by specialists, terminography (the description and compilation of lists of terms) is a work that can be undertaken by linguists-terminographers. Synonymy and eponymy are problems that should be understood linguistically. Whereas descriptive synonyms are accepted and included in the *Terminologia Anatomica*, eponyms have been excluded. Yet in communicative contexts eponyms are preferred. They lack precision and exactitude, and one eponym may refer to two different

1As Dr. Sabine Hildebrandt explains, 'stratigraphic' means that showing "multiple layers of dissection with an emphasis on fascia shown and reflected, approaching the subject from superficial to deep dissection in great detail." (91)

anatomic structures simultaneously[2], yet they favour succintness, which is essential in communicative contexts where doctors do not have time to lose (like, for example, giving information to a colleague about a trauma patient who needs to be operated on the spot). Also, as Aronson notes, eponyms are preferred when "there may not be an alternative satisfactory descriptive term" (2). In this capacity, they may serve as provisional terms for labelling something "about which present knowledge is insufficient" (Brunt, 51). In the doctor-patient communication, many medical eponyms serve as euphemisms that help physicians avoid stigma or racial prejudice (like in the case of "Down's syndrome", previously referrred to as "mongolism"). In an article entitled "Medical Eponyms Revisited", Brunt summarizes the whole dilemma of the use of eponyms:

The potential for confusion and error inherent in medical eponyms and their lack of informational content suggest from a logical point of view that their shortcomings far outweigh their advantages and appear to present a strong case for their gradual elimination. An examination of the present state of medical English, however, reveals that their creation and use continue to flourish. It has been pointed out above that even some of the earliest anatomical eponyms are still current despite the strictures of the NA[3]. In addition, it is worth noting that there are few areas of medicine which do not employ eponyms, and that most specialties are characterized by an abundance of them. (55)

The preference for eponyms can be explained by the role they play as reminders of the stories and narratives that led to the discovery of an anatomic structure or the invention of a surgical instrument or approach. For example, Abel noted that "Eponyms are medicine's scientific biography in haiku; short biographical histories of the men and women whose names have become attached to an anatomical structure, a disease, a procedure, an instrument, etc." (82) Gall argued that many physicians endorse the use of eponyms since they belive that "that an appreciation of the scholarly nature of the science might be implemented by a recognition of the contributions of one's forebears." (56) Although they lack accuracy and can lead to confusion, eponyms, by their reference to historical people and historical events bring a diachronic perspective to bear on the description of medical terms.

5. Conclusion

Although medical terminology is part of a system of communication and discourse that can be called a special language (English for the purpose of medical communication), the problem of eponymy shifts our attention from the characteristics of specialized languages to those of natural languages. Synonymy and especially eponymy in medical terminology emphasize the link between the specialized languages and the natural language that they are a subset of. They show that the one term-one concept specification of standardization is not a feature of terminology, but only a desideratum of terminologists and a construction.

BIBLIOGRAPHY

Abel, Ernst Lawrence. "Medical Eponym Angst". *Names*, vol. 62, pp. 76-85, 2014.

Aronson, Jeffrey. "Medical eponyms: taxonomies, natural histories and the evidence". *TheBMJ*, 2014, www.bmj.com.

Brunt, Richard. "Medical Eponyms Revisited". *English Today*, vol. 14, pp. 51-56, 1998.

Daston, Lorraine and Peter Galison. *Objectivity.* Cambridge (Massachussets): MIT

2The opposite may be also the case: two eponyms may differentiate between two forms of the same thing, such as Sydenham's and Huntington's choreas.

3*Nomina Anatomica* (NA) was the international standard for anatomic terminology before the TA (*Terminologia Anatomica*).

Press, 2007.

Felber, Helmut. *Terminology Manual*. Vienna: Infoterm, 1984.

Ferguson, Robert P. "Medical Eponyms", *Journal of Community Hospital. Internal Medicine Perspectives*, vol. 4, pp. 114-118, 2014.

Gall, Edward. "The Medical Eponym". *American Scientist*, vol. 48, pp. 51-57, 1960.

Hildebrant, Sabine. "How the Pernkopf controversy facilitated a historical and ethical analysis of the anatomical sciences in Austria and Germany: A recommendation for the continued use of the Pernkopf atlas". *Clinical Anatomy*, vol. 19 (2), pp. 91-100, 2006.

Temmerman, Rita. *Towards New Ways of Terminology Description.* Philadelphia: John Benjamins, 2000.

Strous, Rael and Morris Edelman. "Eponyms and the Nazi Era: Time to Remember and Time for Change". *Israel Medical Association Journal*, vol. 9, pp. 207-214, 2007.

---. *Terminologia anatomica*. terminologia-anatomica.org.

.

CULTURAL MIRRORS: EU VS CHINA IN THE EU – CHINA TOURISM YEAR (2018)

Sorina Chiper
Lecturer, Phd, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: At European level, 2018 was declared the EU-China Tourism Year. As part of this initiative, a series of events were planned, to bring together European and Chinese tourism operators or stakeholders, in an effort towards mutual understanding of needs and offers. This article focuses on online materials designed for tourism operators in Europe, and it takes a critical perspective on how such instructional/educational/promotional material envisages both European hospitality operators and Chinese tourists. I analyse the language, as well as the visuals featured on the official website of the programme (https://ecty2018.org/) and how they are used to create representations of cultural identities that are marketable, as well as questionable.

Keywords: EU-China Tourism Year, critical perspective, cultural identities, textual and visual promotional material.

Introduction

According to World Travel and Tourism Council, for the 8th consecutive year, in 2018, the travel and tourism sector's contribution to the world GDP "outpaced the global economy" (www.wttc.org). The same source lists the United States of America and China as the top two counties in which travel and tourism contributed the most to the national GDP, the five European countries that made it in top 10 (Germany, the United Kingdom, Italy, France and Spain), together, lagging behind the American or Chinese individual contribution.

2018 was declared the European Year of Cultural Heritage. In parallel, precisely because China is such a major player in world tourism, it was also the EU-China Tourism Year. Under this label, a series of events were designed and carried out, for the purpose of bringing together European and Chinese tourism businesses, or stakeholders, in an intended effort towards mutual understanding of needs and offers.

Undoubtedly, tourism is never just a business; apart from its contribution to a country's GDP and apart from its reliance on and interdependence with other sectors (transportation, agriculture and food processing, communications, constructions, furniture production, etc.), tourism dwells on the creation and perpetuation of identities, myths, stereotypes, and narratives. Touristic sights have economic value, as long as they can tell a story, as long as they capture cultural values and are part of a larger network of sites invested with symbolic capital. This symbolic capital has been tapped on in the ongoing project that designates two European capitals of culture, every year.

1. Aim of research and methodology

This article aims to analyse how European and Chinese identities are constructed in the textual and visual materials produced at EU level to promote and support actions under the EU-China Tourism Year, and which are available on the official website of the programme (https://ecty2018.org/ready-for-china/).

The theoretical model employed in our analysis relies on basic tenets of Critical Discourse Analysis. Developed by Norman Fairclough, Ruth Wodak, Teun D. van Dijk and Gunther Kress, among others, Critical Discourse Analysis starts from the presumption that the

production and circulation of discourse, in all its forms and media, serve the interests of its originators, whose ideological positions, perspectives and values it purports. "The aim of a critical approach to discourse analysis is to help reveal some of these hidden and 'often out of sight' values, positions and perspectives. As Rogers (2004: 6) puts it, discourses 'are always socially, politically, racially and economically loaded'" (Paltridge 2013: 77). In a nutshell, discourse does not exist in a vacuum, and it is instrumental in the construction of social reality: "social and political issues are constructed and reflected in discourse; power relations are negotiated and performed through discourse; discourse both reflects and reproduces social relations; ideologies are produced and reflected in the use of discourse (Paltridge 2013: 78).

According to Wodak and Meyer, Critical Discourse Analysis "*is not interested in investigating a linguistic unit per se but in studying social phenomena which are necessarily complex and thus require a multi-disciplinary and multi-methodical approach*[1]" (Wodak Meyer 2009: 2). For the advocates of this sub-field of sociolingusitics, language is a vehicle that carries speakers' intentions and values, constructs personal, group and institutional identities, webs of coherence, and builds ideological agendas. In Fairclough's analyses from *Language and Power*, the ideology of neoliberalism works by a proliferation of passivizations and nominalizations – the authors of public texts thus avoiding the expression of agency and the undertaking of social responsibility. Similarly, in his analysis of educational discourse, Fairclough noted a tendency towards the marketization of discourse, i.e. towards the colonization of public institutions' discourse by the discourse of marketing (Fairclough .

Though CDA has had its critics for relying too much on the analyst's interpretation of a "text" (Cameron 2001, van Noppen 2004), its agenda remains of social relevance, as well as its applicability, as a method, outside of the field of sociolinguistics. I agree, however, with Cameron (2001), that exploring the actual interpretations of other text recipients, apart from the analyst, increases the relevance of potential findings and conclusions. That this article provides the interpretation of a single analyst is a limitation that I assume.

Data for this brief analysis come from the official website of the EU-China Tourism Year (https://ecty2018.org/). My corpus includes textual and visual representations; more precisely, I will analyse the *Meet the Chinese Travellers* brochure and the logo created for the EU-China Tourism year. My methodology will combine Critical Discourse Analysis with visual analysis, by relying on the guidelines for reading images (content analysis and social semiotics) laid out in Gillian Rose's book *Visual Methodologies. An Introduction to Researching with Visual Materials.* In this by now classical book, Gillian Rose argues that we are caught in a 'vision machine' (Paul Virilio's term), in a world turned into a 'society of the spectacle' (Guy Debord's term). The visual is so pervasive in our social life that we can talk about the contemporary culture as a visual culture (Rose 2012: 4). In this context, institutions "mobilise specific forms of visuality to see, and to order, the world" (Rose 2012: 10), these forms (re)producing social relations, social difference and social power.

2. Origin and Goal of the EU-China Tourism Year

The EU-China Tourism Year originated in discussions carried out in July 2016 between the then President of the EU Commission (Jean Claude Junker) and the Chinese Prime Minister (Li Keqiang). The declared purpose of this initiative was to promote lesser known destinations, to improve travel and tourism experiences, to provide opportunities to increase economic cooperation, and to create an incentive to make quick progress on EU-China visa facilitation and air connectivity (https://ecty2018.org/). The discursive justification of the programme is that EU destinations are at the top of Chinese preferences yet tourists from China count for only 2% of incoming tourists in Europe. China has a growing

[1] Italics in the original.

importance as an origin market; the changing preferences and behaviour patterns of Chinese visitors need, therefore, to be known, so that the untapped potential of the Chinese market could be fructified.

The agents involved in implementing this project were the European Commission's Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs (DG GROW), a steering Group made of DG GROW (European Commission), the EEAS (European External Action Service), the EU delegation in Beijing and ETC ("European Travel Commission" managing Visiteurope), as well as the Ministry of Culture and Tourism of the People's Republic of China. Within the framework of this programme, several types of events were designed, such as: high level political conferences, business summits, B2b matchmaking workshops for tourism operators, webinars, public events "attractive to Chinese visitors and investors", the EU-China literary festival, held in various locations in China, the light bridge (lighting canonical buildings and monuments across Europe in red, to raise awareness of the EU-China tourism year), the Eleven Fountains exhibition in Leeuwarden-Fryslân, the unveiling of Karl Marx sculpture made by Chinese artist in the city of Trier, Germany, the European Union film festival in China, the China Festival in Dusseldorf, and the closing ceremony, in November, 2018, etc.

3. Cultural representations

3.1. Visual representations

Beyond events and measurable outcomes, the EU-China Tourism Year engaged in a game of representations, carried out in documents and visual data available on the official website of the programme, such as market reports, practical tips on doing business in China, promotional materials, or legal information. In what follows, I will perform a micro-analysis of the visual identity elements designed to promote and identify the project. More precisely, I will focus on the logos below, which mirror each other, and which grant an equal weight to European and Chinese symbols.

On the one hand, one can notice that the logos function by setting a standardized colour code: red for China, blue for Europe, in agreement with the colours on the national and European flag, respectively. Both the writing in English and in Chinese, respectively, as well as the sketchy outline of representative buildings from the two different cultural spaces, observe the colour of the flag. However, the curbed lines before and after "2018" reverse colours, thus emphasising, visually, the idea of cultural and information exchange that justifies the project.

The symmetry in the sketchy visual representation of iconic buildings from the two cultural spaces signifies both sameness and difference. The Oriental Pearl Tower is set against the (French) Eiffel Tower; the Memorial Archway is set against the (German) Brandenburg Gate; the Greater Wild Goose Pagoda is set against the outline of a (Dutch/Spanish) windmill, and the Temple of Heaven is set against the (Italian) Coliseum. Thus, this setting, one below the other, of schematic drawings of iconic European and Chinese buildings, that look similar,

in their outline, and reversed, as if mirroring one another, points to the fact that in both cultures, there is similarity of structure; if there are any differences, they are at the level of form/appearances, and they are manageable.

The logo, therefore, conveys the message that the EU and China are spaces in which one can encounter familiarity rather than strangeness, and where one can feel at home. On the other hand, it somehow runs against objectives from the agenda of the EU-China Tourism Year, one of which is to market the "lesser known" Europe, by showing canonical images of Western, "hard-core" Europe. The selection of what represents "Europe" and what represents "China" implies both the working of an ideology and the establishment, or rather reinforcement, of a hierarchy which the "old Europe" continues to own the highest cultural capital.

3.2. Discursive representations

The site features an entry "Ready for China", under which the brochure *Meet the Chinese Traveller* is available for downloading. This brochure constructs a binary typology of the Chinese traveller: on the one hand, potential tourists are middle-class, package tour travellers, used to high-quality services, and travelling as a family; on the one hand, there is the category of the self-organised traveller who travels alone and is young. The contrastive series continues by arguing that the Chinese are "money-rich but time poor," therefore efficiency of services must be ensured. In addition, the Chinese are arguably interested in experiencing "otherness" but need some ground in "familiarity" (which should be provided by the wide availability of Chinese food). Another characteristic feature is that they are IT literate, so it is important to ensure their access to electronic services and facilities.

Europe is presented via reported perceptions, with both positive and negative aspects. Under "annoyances", the list contains "high prices", "lack of Chinese language information and material", "Chinese debit cards cannot be used", "need to pay for the use of toilets", "long queues at tourist attractions", and "shops close early." Under "delights", Europe seen through Chinese eyes is a place with "blue sky", with a "high level of cultural sophistication", with "clean, peaceful cities and beautiful landscapes", with "friendly, helpful people", "delicious and safe food", and "convenient public transport". The brochure does not specify on what sources it grounds its data and statements. It reiterates stereotypes of (implicitly) polluted China versus "clean" Europe, of the Chinese as picture-taking tourists, who can enjoy the European cuisine yet need Chinese food as well, and as superstitious persons, in whose presence numbers 4 and 44 should not be pronounced, as they are similar to the Chinese word for "death".

Since the Chinese are considered to hold the past in high esteem, Europe is also marketed as a depository of past vestiges - sites of world cultural heritage. Some events in the EU – China Tourism year were correlated with events organised in the two European Cultural Capitals from 2018 – Valetta (Malta) and Leeuwarden (the Netherlands), and videos are available on the official website of the programme, depicting Europe as both a map and a territory covered in historical buildings and monuments.

Europe is described as a hospitable place. Yet, when read against news that announced the opening of the EU-China Tourism Year in China, this idea of European hospitality could be taken with a pinch of salt. Daniel Meesak's article from the 16th of January 2018 mentions that as a consequence of the actions in the EU-China Tourism Year, "Chinese tourists may be able to expect a warmer welcome than usual" (https://jingtravel.com/how-the-eu-is-celebrating-its-china-tourism-year/) – which implies that hospitality has not necessarily been a rule. Hospitality, therefore, is a matter of performance, rather than a state of facts.

Similarly, performance of an open smile is recommended as a ritual, which will make Chinese travellers feel more at easy. For the same purpose, tourism operators interested

in offering their services to the Chinese are highly recommended to perform, again, familiarity with the Chinese culture and language by learning some simple greetings and expressions provided on the website.

4. Conclusion

Tourism is a human activity based on cultural awareness, and which involves cultural learning. At the same time, tourism is increasingly more a form of public diplomacy, through which hosting countries advocate and advertise themselves as hospitable destinations, rich in amenities and with a varied cultural, historical or geographical heritage. As Peter van Ham noticed, place branding is now part of a larger discursive apparatus of soft power – defined by Joseph Nye as "the ability to get what you want through attraction rather than coercion or payments. . . . Soft power arises from the attractiveness of a country's culture, political ideals, and policies." According to Nye (2004b, 6), quoted by the same author mentioned above, soft power should be considered a significant asset in influencing others, not by using "hard" military power, but by "the ability to attract," which goes beyond influence or persuasion (van Ham 2008: 127).

In the particular case of the EU-China year, the agenda to attract Chinese tourists to Europe, supported by statistical data and videos – some in English, others in Chinese – meant to showcase those sites that could be of interested to Chinese travellers, as well as to familiarise Chinese tourists with forms of travelling in Europe, complemented the other major agenda of 2018, namely to promote the European cultural heritage by declaring 2018 as the European Year of cultural heritage.

Tourism is a form of business, indeed, that leads to more business, but it is also part of a visual, multimodal culture in which perceptions are consolidated into stereotypes. To envision Chinese travellers as a source of revenue, welcome because they are “money-rich”, bypasses the possibility of genuine intercultural encounters and of actual intercultural learning.

BIBLIOGRAPHY

Cameron, Deborah 2001. *Working with Spoken Discourse.* London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage.

Fairclough, Norman 2001. *Language and Power* Second edition. Harlow, London, New York, Reading, San Francisco, Toronto, Don Mills, Sydney, Tokyo, Singapore, Hong Kong, Seoul, Taipei, Cape Town, Madrid, Mexico City, Amsterdam, Munich, Paris, Milano: Longman

Meesak, Daniel 16 January 2018 “How the EU is celebrating its EU-China Tourism Year” available online at https://jingtravel.com/how-the-eu-is-celebrating-its-china-tourism-year/, accessed on 05.05.2019

Paltridge, Brian 2013. “Critical Discourse Analysis” in Hyland, Ken *Discourse Studies Reader: Essential Excerpts.* Bloomsbury Publishing PLC, pp. 89-109.

Rose, Gillian 2012. *Visual Methodologies. An Introduction to Researching with Visual Materials.*

Third edition. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC: Sage.

Van Ham, Peter “Place Branding: State of the Art” in *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 616, *Public Diplomacy in a Changing World* (Mar., 2008), pp. 126-149.

Wodak, Ruth, Meyer, Michael 2009. *Methods for Critical Discourse Analysis.* Second edition. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage.

*** *Meet the Chinese Travellers*, https://ecty2018.org/meet-the-chinese-travellers-brochure/

https://ecty2018.org/

https://www.wttc.org/

ENGLISH FOR MEDICAL PURPOSES IN A KNOWLEDGE-BASED SOCIETY

Radu Mirela
Lecturer, PhD, "Titu Maiorescu" University, Bucharest

Abstract: The present paper aims at presenting the increasing relevance of learning medical English especially for those who practice it. As means for sharing new discoveries, the weight of English in medical contexts has gained new insights. Medical English is fundamental in communication with patients, with peers or even in more formal settings such as conferences or writing articles. EMP has emerged as a sub-category of ESP and has reached to be a vernacular that binds health care professionals with the beneficiaries of health systems. Being used so extensively EMP brings along another advantage: higher career opportunities and better incomes. Having said all these, we should all come to the conclusion that EMP has gained its right to be a subject in itself in academic medical settings.

Keywords: EMP, vernacular, lingua franca, interdisciplinary approach, lexicon

Since medical studies have begun to gain increasing importance in today's society, studying English in a faculty with medical profile is a priority. Taking into account the increasingly varied media (such as the Internet, research published in journals and in books with wide circulation) that use and circulate information from all over the world, English has become a real *lingua franca* of the 21st century. Although we cannot yet discuss of an independent academic subject to blend medicine and philological study, we believe that the possibility of bringing together these two areas of knowledge so important in the era of globalization and communication would be through medical linguistics. Medical English is a real language of medicine, tooled by common methodology it is grafted on medical etymology. Therefore, it can be apprehended by using logical breaking words down into components that makes sense by themselves. For example, the adjective *epicardial* is formed of the prefix *epi-* meaning above to which the word root *-kardia* (of Greek origin) is added, plus the suffix *–al* meaning pertaining to. Furthermore, once a pattern of formation has been established it can be expanded. For the example above, the model of creating adjectives can be spread and used to create other words such as: *pericardial*, *endocardial*, etc.

Medical terminology, even for its practitioners, has challenges even in the language system of their mother tongue. The greater the stimulation is when we speak of a foreign language. There are countries where the reception of English, in general, and especially in medical environments, is made much better because of the common origin with the mother tongue. Thus, a greater spread of English use can be seen in northern countries compared to Asian countries. Used extensively on the old continent, and in North America, English is the most studied in the countries of the European Union, and, globally, science is the one that most uses this language as the vehicle for the new discoveries.

English is the second language spoken internationally after Mandarin, not to mention the fact that it is the official language in 196 countries and over a quarter of the world's population speaks it. It provides effective communication and opens up numerous opportunities for information, travel and professional achievement. Undergraduate medical programs (including medical studies) also featured Erasmus programs that provide mobility for students who want to experience in foreign countries, whether they want a subsequent establishment in that country, or they want to know the culture better. English plays an

important role in programs that provide students with mobility and open the career horizon, also allowing a much easier access to the knowledge resources of mankind by helping develop new skills and create new inter-human relationships.

Approximately 95% of scientific articles circulated around the world are written in English. Even though practitioners may or may not have knowledge of the history of medicine as science that has found a growing resonance in society, they all need English to communicate with patients, other colleagues/peers, or simply to get informed. Thus, there is almost no debate at conferences or international congresses not to be held in this language. Even if the patient can be provided translation if they do not know English, doctors will not be given this benefit. Another reason why the English language used in medicine is growing is that the vast majority of European universities have created medical education programs taught directly in English, and in order to attend seminars and courses, this language has gained the essential status of prerequisite.

English is very popular in the digital age in which almost all online resources are translated in it.

As far as medical publications are concerned, two perspectives can be distinguished. There are international media journals where articles submitted must be in English because readers of such magazines are from all over the world. But there are also national journals that require the article to be written in English, at least in their abstract and bibliography. Although these national journals are originated and engraved or addressed to local or national practitioners, the fact that they tend to a wider implementation of English corresponds to the standardization needs. Between 1979 and 1991, 10 volumes of ING (International Nomenclature of Diseases) were published proposing a uniform medical and clinical terminology, a standardized formula of these terms. The Corpus, beyond the remarkable aspiration to create a unitary terminology that could be used by most practitioners, fell into the extreme of the creation of terms that gave the feel of unnaturalness, a combination of English and Latin.

The quoting of these journals leads to the necessity of writing in English. Some national magazines have adopted the bilingual system to meet the needs of readers and the need to adapt to market demand. "As a medium of international communication in several spheres, including science and technology, English has largely replaced-on a global scale-many other regional *lingua francas*. (…) English appears to have growing *intra*national as well as *inter*national currency in medical communication"[1]

The importance that English has gained in the medical field opens the way for a new branch of linguistics, that of English for Medical Purposes. But this form of English for Specific Purposes needs to be adapted to the actual needs of students, would-be and future physicians. Starting from defining EMP as a process of teaching/ learning English in a context that aims to improve the quality of life and health[2], we can come to the conclusion that such a medical approach to language English has certain characteristics. Firstly, such a language comes to meet professionals who already know terminology in their mother tongue, have the theoretical basis on which to build a foreign language. Sometimes it is even advisable to be stimulated learners to make analogies to the terminology they have in their mother tongue in order to facilitate the long-term retention process. Secondly, health care professionals are interested in certain aspects of this language (vernacular). Last but not least, teaching English for use in medicine should focus on certain aspects considered to be more important by a

[1] John Maher, The Development of English as an International Language of Medicine, in Applied Linguistics, Volume 7, Issue 2, 1 July 1986, p. 206
[2] See John Maher, English for Medical Purposes, in Proceedings of the Third International Congress of Applied Linguistics, Cambridge University Press, Volume 19, Issue 2, April 1986 , p. 112

specialist in this field. Thus, less interested in the syntax study, a physician may show interest in the study of linguistics and etymology because most of the terms in medical English come from Greek and Latin and this would appeal to the knowledge already acquired during the medical study years. Also, a physician would be much more interested in the speaking English in medical contexts, or in some features employed in drafting English texts for editing articles.

Knowing English in the medical field can save a life because in a job where every detail matters, knowing the language as best as possible can make the difference between various diagnosis, health or worsening the status and, ultimately, between life and death. Speaking fluent English means better patient care and an improvement in their health. Having a common language with the interlocutor can lead to better results in the treatment not only of the patient but also in better outcomes of the hospital.

Taking into account all advances in technology and science, English is the binder of science and medicine on the one hand, of humanities and medicine on the other. In an era based on communication and sharing information, a common language was mandatory to facilitate this process. Just as humanity was connected in antiquity through Greek then Latin during the Renaissance and Europe during Enlightenment through French, English is now linking a wider community: the worldwide one. There are many reasons why this language has such a large spread: beginning with the nineteenth century when the industrial revolution occurred, and the UK reached the peak of its colonies, continuing with the twentieth century, when the US begins to dominate the political scene and up to the end of the last century when science reached the highest level in the history of humanity, English has increased its power to connect people, interests and economies.

Today we are witnessing an inter-human as well as an institutional connection through it. Inevitably, medicine as science aimed at increasing life expectancy has turned to the international prestige already gained by humanity in order to transmit progress from the health care system. The medical field needs communication beyond the hospital ward or college years, because in this field, more than anywhere else, there is continuing medical education. Through continuous medical education, we understand the need of practitioners to keep up-to-date with everything is new having in view the dynamics of this system. What, no more than twenty years ago, was little or even not known in medicine, today is not just something that has been answered but already solved.

Medicine is a very active field that requires the most of its practitioners as well as the decision-makers and the funding bodies, but ultimately the beneficiary is the ordinary person. The number of medical specializations is steadily increasing, with sub-specializations created in the hope of better research and better solving of medical problems. The development of technology went hand in hand with the development of medicine because it provided its aid where human capacity was limited. For example, Robo-Mate is a user-friendly, intelligent wearable human-robotic exoskeleton for manual handling used not only in the military or industrial areas but also in medicine in order to manipulate heavy patients with minimum of effort. Nowadays, modern medicine cannot be conceived without technology: diagnosing devices, artificial organs, and robotic prosthetic limbs, surgical procedures, nanorobotics and so on are only few examples. However, English language adapted to the medical system makes use of the knowledge which has been acquired by humanity since ancient times. If English language system is accessible to everyone, leaving aside the alphabet for those who are not accustomed to it, the real challenge in medical field is to learn the specific terminology because it makes a historical reference to Greek and Latin. There are also words borrowed from English in other languages. For instance, bypass surgery, CT, scanning, clearance, screening, inlay/onlay, cross-face etc. All such terms show an unique feature: English has managed to connect the newly emerging technology with the science of healing.

The specialized English medical lexicon should be interpreted in the context of the profession. Medical English responds to the desires of conciseness and efficiency. That's why today there are many abbreviations to facilitate communication. From a historical point of view, medical English has recourse to loanwords. The meaning of the word loanword must be perceived as a word of another language that translates into the vocabulary of another through "transfer or copying processes"[3] and can be achieved by extracting a word from another language of the another country's vocabulary or by assigning some of its own language features to words from other languages. But studying medical English in a systematic, philological way is not something to anyone can do because it requires linguistic and etymological knowledge that must be correlated with medical information. An area dedicated to medical English is a true intellectual effort, a periplus not only linguistically and etymologically but also historically and from a specialist point of view. As James Calnan wrote in reviewing John Dircks's book, *The Language of Medicine Its Evolution, Structure and Dynamics*, studying medical English is a complex journey that bears the one who wants to learn it through "plain English (..), medical English, our heritage from Latin and Greek, slang, jargon and gibberish, to modern speech."[4]

However, one must distinguish between two types of knowledge: disciplinary and pedagogical. The first category is "circumscribed body of knowledge, that is considered by the language-teaching profession to be essential to gain membership", but it is not so practical. On the other hand, pedagogical "provides a basis for language teaching."[5] Precisely, medical English requires the kind of pedagogical skills of this kind, because besides basic training, the one who offers teaching of specialized medical language must also have a medical background.

Medical English is a special domain of the ESP and it must come to the attention of medical practitioners not only with a clear etymology and expertise but also with medical information *per se*. In reaching this scope, it uses the already existing teaching methodology and is compiled on didactic activities that correspond to the future profession of the learners. It has the task of putting together theory and practical application of medical terminology and require a solid foundation of knowledge in the field. For students in medicine, not the vocabulary could be a problem but the practical skills of using English in a context appropriate to their needs.

The study of EMP has, however, advantages compared to other forms of ESP because it is the closest to human beings, to interacting with life itself. Even if it uses a difficult vocabulary by its historical nature (Greek and Latin), it is possible to see real results of the theoretical accumulations, which can only encourage the trainee to continue learning. To see how linguistic achievements are used in a real contexts, the feeling that what you learn is not broken from certain circumstances, but, on the contrary, that it complements physiology, anatomy or other specialized knowledge acquired can only foster the learning process: "In the medical field we are perhaps more fortunate than teachers in other ESP courses, because whereas some sciences, such as the so-called hard Sciences, are removed from the world of everyday life, medicine is a discipline which is concerned not only with laboratory research and hypothetical reasoning, but also has to do with people. It is thus possible to bring the

[3] Martin Haspelmath; Uri Tadmor, Loanwords in the World's Languages A Comparative Handbook, De Gruyter Mouton, 2009, p. 36
[4] James Calnan, Review to John Dircks, The Language of Medicine Its Evolution, Structure and Dynamics, in Proceedings of the Royal Society of Medicine, 1977 Feb; 70(2), London, p. 125
[5] Jack C. Richards, Foreword in Juan de Dios Martínez Agudo, English as a foreign language teacher education: Current perspectives and challenges, Amsterdam-New York, 2014, p. 1

outside world into the classroom and create activities based on authentic situations, using language which doctors and other health practitioners really use and for real purposes."[6]

There is an interdependence between the survival of a language in terms of its use and what it transmits. The more valuable and up-to-date the information, the more the language will survive and therefore will be used. History of medicine dates back for around two thousand years, but the history of EMP is much more recent. We could say that medical English is at the crossroads of several sciences: medicine itself, studying a foreign language, but it is also a form of communication in itself that should create a stand-alone path. Knowledge is power and people are becoming more aware of their need to know more and communicate more efficiently. EMP as form of communication is responsible for spreading the information and can bring its own contribution to the becoming of a new era of globalization in medical field. Therefore, teaching and learning EMP is an interdisciplinary approach which blends humanities with medical sciences.

BIBLIOGRAPHY

Calnan, James Review to John Dircks, T*he Language of Medicine Its Evolution, Structure and Dynamics*, in *Proceedings of the Royal Society of Medicine*, 1977 Feb; 70(2), London

Haspelmath, Martin; Tadmor, Uri *Loanwords in the World's Languages A Comparative Handbook*, De Gruyter Mouton, 2009

Maher, John *English for Medical Purposes*, in *Proceedings of the Third International Congress ofApplied Linguistics,* Cambridge University Press, Volume 19, Issue 2, April 1986

Maher, John *The Development of English as an International Language of Medicine*, in *Applied Linguistics*, Volume 7, Issue 2, 1 July 1986

Richards, Jack C. *Foreword* in *English as a foreign language teacher education: Current perspectives and challenges* Edited by Juan de Dios Martínez Agudo, Amsterdam-New York, 2014

Webber, Pauline *Speaking Practice in the Medical English Classroom Bridging the gap between medical English and the everyday world*, in *Revista de lenguas para fines específicos* , no.2, 1995

[6] Pauline Webber, Speaking Practice in the Medical English Classroom Bridging the gap between medical English and the everyday world, in Revista de lenguas para fines específicos , no.2, 1995, p. 62

KEY ELEMENTS IN TEACHING ROMANIAN TO MULTICULTURAL GROUPS

Cristina Mihaela Nistor
Lecturer, PhD, Politehnica University of Bucharest

Abstract:The paper intends to present a few points that the author considers to be key elements in teaching Romanian to multicultural groups. Among others, the paper emphasizes the importance of oral interaction in the effort of teaching Romanian as a foreign language to the multicultural groups who need it, while also discussing the importance of the textbook(s) used in class, with a view to the teachers' success in appropriately adapting the curricula to the students' needs. The author will list some of the various needs that motivate students to study Romanian, in close relation with their social and political or economic situation. Starting from this needs analysis, the author will then focus on the benefits of oral interaction, in two of its instances: a controlled environment – the classroom – and real life, amongst native Romanian speakers. Similarly, the other key element discussed here, namely the best materials to use in the language class, will be discussed after the results of the needs analysis.

Keywords: language class, multicultural groups, Romanian

Introduction

In recent years, there has been an influx of foreign students eager to study in our Romanian Universities, which, in its turn, has given rise both to an increase in the degree of teachers' professional skills required by the job, and to the level of language performance and cultural acquisition on the part of the students. In my experience as one of the teachers that make Romanian language and culture more palatable and appealing to foreign students, I have come across a number of issues that may influence students' performance (with their variations); while helping students decode intricate grammar rules and, afterwards, write their own message using that very code, I have come upon two major factors that may have a direct influence on the linguistic progress of our students: the material they study and the success rate they have when they try to interact orally with native Romanian speakers.

If one has a quick look at the methods of what is now labelled as 'traditional school', one cannot help considering the benefits of face-to-face interaction, both individually and socially. It is a well-known fact that, on completion of one's studies, one is expected to fit in and effectively work as part of a team; all this argues in favour of the old-fashioned methods of interaction. Even though students are now able to sit an exam on-line or, after getting a job, to communicate on-line with good professional (or personal) results on different social networks, that is hardly enough if they want to get a career. In universities (at least), there is a constant tendency to help students get acquainted with real-life situations; usually, that happens during the communication or the language seminar. In my personal case, students are given all the assistance they need during the seminar of communication in English, where they may improve both their language and professional communication skills. The same happens with foreign students who come to Politehnica to learn Romanian.

The type of learning that we, teachers of Romanian, choose to adopt for our multicultural groups of students is, naturally, the blended one, as the Romanian language poses all kinds of difficulties, manifested at all levels (pronunciation, grammar, vocabulary); unfortunately (but very naturally), these difficulties cannot be overcome without face-to-face interaction and communication. Still, since we now live in the Internet age, we resort to all

possible tools we can afford in order to accomplish our task. In this paper I will, thus, refer to my own experience with some multicultural groups whom I have taught Romanian; in my analysis, I will describe the multicultural groups I intend to discuss, and I will refer to the methods that I, for one, adopt in my language class. The focal point will be the necessity of preparing students for their future academic life and what they fear most: face-to-face meetings with Romanian native speakers. First, I will have to touch upon the need for some students to study Romanian, and, after that, I will try to emphasize the importance of the two key elements that may make the difference in students' struggle with the Romanian language: oral interaction and the right material to study. I will dwell upon the two points immediately after a brief description of the students and their needs.

Types of students

As already discussed in other studies [6], [7], [8], I have perceived a constantly growing interest in the study of Romanian, which can be explained in various ways. Some of the Politehnica foreign students come here to avoid the difficult situation they would have to deal with if they were back home, and that may mean, with various changes from one year to another, depending on the global or local issues, one or more of the following: war, social, economic or/ and political unrest, and personal issues. Others are only interested in learning new skills and techniques that will help them give their careers a boost. In my analysis, I intend to touch upon some points that refer to assisting these students, who belong to multicultural groups, in their attempt to live and learn in Romania.

I have to take into account the nationalities of the people in my multicultural group, as they reflect on the different types of needs they have and, therefore, on the teaching methods employed. For this study, I have considered my experience with students that have come from the following countries: Albania, Afghanistan, Azerbaijan, Brazil, Bulgaria, Cameroon, Egypt, Greece, Iraq, Iran, Jordan, Macedonia, Mali, Morocco, Nigeria, Palestine, Russia, Syria, Tanzania, Thailand, Turkey, Turkmenistan, and Venezuela. As it may be easily noticed, that is a wide range of people, with their own customs and linguistic particularities. For example, even though most of the students from the Arab countries can talk easily among themselves and pray to the same God, they may share very little in terms of linguistic or cultural interests with the others, or, indeed, with the teacher. What they actually need is to embrace a new language and culture, and, for now, Romanian is their target language, which they will try to master, taking baby steps and starting with the basics. The methods these students adopt will depend mainly on their needs and personal learning styles. As their respective personal learning strategies have been analysed in some other papers, I will now focus on the students' needs and the way they shape the curricula.

What are the foreign students' general needs?

As professionals who take their jobs seriously, the people who teach Romanian as a foreign language know that the very first step in assisting students in their efforts to master a language is finding out what their needs are (and here I refer both to their language acquisition and their professional goals). For the purpose of this study, I have found it helpful to group the students my multicultural groups in three categories, depending on their needs and familiarity with their declared target: the Romanian language and customs.

For starters, I have considered a multicultural group where I have placed those students that, before their coming here, had already got acquainted with the Romanian language or culture and wanted to come to this country to further their education because they had either fallen in love with the language or been persuaded by the high quality of the Romanian academic life. In this case, their needs refer more to acquiring the linguistic skills that are specific to their intended career (in foreign languages and literatures, politics, international affairs, management, logistics, veterinary medicine or geology) than to their general knowledge of the language. From personal observation, I can clearly state that these

students use both traditional learning methods and on-line resources in their studies, trying to cover all the bases and get as much information as possible from all sources.

The second category of students that form our multicultural groups consists of people who come to Romania because they need shelter, they try to escape a war or avoid some other type of difficulty in their own countries. Although this category is constantly being reshaped, year after year, the students in it have something in common: they discovered that getting an education abroad is a good strategy to avoid the hazard at home, while doing something useful. These students, also, are highly motivated to learn Romanian in order to save themselves (and, sometimes, their families) from immediate personal crisis. That being said, though, since these students only perceive the Romanian language as a tool or a facilitator, they need to learn more than the students in the first group, and at a faster pace. If they want to do that, they will also need a blended approach to Romanian, with an emphasis, at first, on face-to-face interaction.

The third group of foreign students I am studying consists of people who, for various (personal) reasons, find themselves forced to live in Romania for a while. Unfortunately, these students perceive Romanian classes as something that was imposed on them by others (relatives, most of the times); consequently, they have low motivation levels and are not eager to learn. Another reason for their low level of enthusiasm could be the idea that, since they are going to stay in this country for a while, they will pick up Romanian words and phrases anyway. Moreover, since most of them live in Romania with their families, they may also feel protected by their relatives against whatever misfortunes may happen in life (unemployment, failure, academic expulsion). This group is, in fact, the most demanding and less motivated of the three. The students' needs are many, but the desire to succeed is a lot under that of the students belonging to the first two groups.

What type of textbooks do students need?

After describing the categories of students that, in one academic year, should get a B1-B2 level of mastering the Romanian language (if we speak about the Common European Framework of Reference for Languages – CEFR), I will now focus on the texts and themes to be discussed in the language class, with special attention to developing the skills for successful oral interaction.

To someone who teaches Romanian to foreign students, choosing the material to be studied in class must be quite easy – that is the general view all the other language teachers share. When one is struggling with students who have taken IELTS and/ or Cambridge exams, the challenge of teaching someone Romanian as a foreign language sounds like a joke. Actually, things are far more difficult when teachers try to help students master such a tricky language as Romanian may prove to be.

In education, there is a two-fold contract, consisting in the agreement between a teacher and her/ his students, which must be approved of by both parties involved in the learning process. That is one reason why the teacher must "permanently (re)adjust her views on the course content and the learning/teaching process, as prompted by the students' opinions, critical assessment and suggestions of amelioration." [4]. When choosing the material to be studied for a semester or a year, teachers have to take into account the students' specific targets for the near future, by means of a questionnaire, and then adjust materials to the goals to be reached.

It is in this part of my paper that I plan to make a list of the aspects that, in my view, would be helpful in the course design, as well as in organising possible cultural outings (to museums, sightseeing or guiding the foreign students through the city). Starting from the idea that the usual, ordinary aspects of life will be of the utmost interest to my foreign students, my list of themes to be found in a textbook must include the following:

- Talking about oneself

- Greetings
- Introducing oneself
- Talking about one's professional life
- Learning styles
- Customs:
- National holidays
- Religious events and celebrations
- Personal events
- Socializing:
- Going to the restaurant
- Travelling
- Leisure activities
- Developing a global-oriented attitude:
- My role in the world
- Cultural diversity
- Developing a tolerant personality

Clearly, there are many other subjects, issues and themes waiting in line to be included on the list, but the beginners' textbook must take into account those aspects discussed above, related to interests, personal, academic and professional alike, and learning styles.

Describing a good textbook

In the search for that perfect textbook that caters both for the needs of the students and the teachers' demands, we, teachers, have to tick as many boxes as possible in the wish list. In our Romanian language classes at the Politehnica University of Bucureşti, the teachers involved in the teaching/ assessment process aim to help students develop the following skills/ competences/ abilities:

- The linguistic, sociolinguistic and pragmatic competence;
- The communicational competence for the four skills (written understanding, oral understanding, written communication, oral communication);
- The knowledge competence (general culture, aspects related to inter- and multi- cultural awareness as well as social culture) and also communication skills needed in the contexts of everyday life and professional activities;
- The cultural component as part of the communicational competence in a foreign language;
- The capacity to recognize and understand facts of culture and civilization so as to create an intercultural perception;
- The capacity to identify and embrace cultural diversity within the students' multicultural group;
- Accepting and celebrating professional differences as a means to attaining personal and professional growth;
- Cultivating tolerance towards others as equal partners.

After testing a variety of materials – including both textbooks in printed versions and materials taken from internet sources – the author has come to the conclusion that, for various reasons, very few sources stand the test of our students' demands. Although reliable and excellent in design and style, many textbooks are considered too difficult to be tackled by foreign students, and, therefore, are rejected as unfriendly – the proverbial too hard nut to crack. The issue here, then, remains the possibility to combine useful and relevant grammatical and vocabulary materials with attractive and accessible texts/ images/ exercises. And, for students, to use what they have learned for oral interaction with native Romanian speakers.

Oral interaction and its benefits

All groups of students mentioned above are supposed to learn (relatively quickly) both theoretically and practically – this means they need to understand grammar and apply its rules both in class and outside it. Although all students benefit from the advantages of on-line dictionaries and manuals, for those who need to make fast progress in Romanian, oral interaction is of the essence. No matter the level of the accuracy, foreign students need to start using Romanian language as a tool all the time, in all circumstances, not only in class. Actually, during the Romanian class, students may learn to interact with both teacher and other students in a controlled environment. What are the advantages of this controlled oral interaction? I will list only a few of them below:

- The teacher may correct both grammatical and vocabulary mistakes made by students;
- Pronunciation becomes easier to correct, both by fellow students and the teacher;
- Oral interaction may, at first, be directed by means of scenarios and role play; this method helps boost students' confidence in their own linguistic progress;
- Cultural traits are understood better and possible blunders will be avoided easier;
- A controlled environment will foster subsequent successful oral interactions in Romanian.

Clearly, after this first stage of controlled oral interaction in the Romanian language, there must follow a second stage, of free oral interaction. Some students may attempt to get to this stage from the very beginning of their studies, without paying much attention to language accuracy. Though their efforts are to be appreciated, those students must be careful not to sacrifice too much accuracy in favour of language fluency; being fluent in a grammatically incorrect language is far from the desired outcome. Still, when all steps are followed diligently, this second stage of oral interaction in Romanian may have the following benefits:

- Students will test their language in real-life instances, thus improving their performance in both listening and speaking skills (obviously, language comprehension should be improved as well);
- Exposed to a larger range of pronunciations, students will become aware of more linguistic subtleties and, as a result, will try harder to process, understand and imitate different types of pronunciation than they would do in class;
- Based on small successes, at first, students will feel encouraged to further their studies and try even harder to master the Romanian language;
- Teachers may still monitor students' activities in real-life when they all visit museums or other public locations and interact with the locals; feedback is easier to give in those cases;
- Cultural aspects and people's mentalities are better understood and perceived when students have first-hand experience with them;
- Students' free interactions may become topics for students' presentations in class, thus enabling the teacher assess their progress in both oral interaction (talking to people) and oral presentations (giving a talk in front of other people).

Conclusions

When discussing the findings of this study, I will start with the importance of the oral interaction in the students' overall learning effort, and end with the considerations regarding the use (but not abuse) of a good textbook.

As expected, there are many ways in which foreign students may benefit from oral interaction in their effort to learn Romanian. When attempting to get acquainted with a foreign language and culture, theory has to be supported by lots and lots of practice. Teachers

offer foreign students opportunities to learn Romanian and improve their language and communication skills by exposing them to all types of situations; moreover, they also encourage their students to go out of the classroom and practice as much as they can. If theory is well assimilated, students must also stand the test of putting theory into practice, and that is achieved by interacting orally with different types of people. At the end, foreign students' successful interaction with the locals is what teachers of Romanian consider a job well done.

Now, as far as textbooks are concerned, the results of the analysis may vary, in accordance with the specific multicultural groups we try to discuss. After the brief consideration of the students' needs for an appropriate instrument of study, I have found that the search for a good textbook may be rather difficult; what was considered excellent for the majority of the 2015 and 2017 students, who came with a certain linguistic inheritance and learning aptitudes that enabled them to become fluent in a few months, may prove barely enough for some of the 2016 and 2018 students, whose linguistic background and personal learning skills prevent them from mastering the Romanian language in an equal space of time. Since the linguistic skills and learning strategies of the students in the multicultural groups the teachers meet every year differ to such a degree, the effort to get them all to the linguistic level desired is becoming more and more challenging.

Well, then, how do we find the good textbook we are so anxious to use in the Romanian language class? Probably, by searching high and low, and, eventually, after using up most resources, writing our own. What this brief discussion has revealed, actually, is the necessity for constant adjustment, as well as for creating one's own textbook, in accordance with the specific needs and abilities of the real students.

BIBLIOGRAPHY

1. Asan, D., Ionita M. (2013). Blended learning in foreign language learning: successful approach or just a trendy one? In *E-Learning and software for education 2013, 9th International Conference on e-Learning*, "Carol I" National Defence University Publishing House
2. Avram, M. Gramatica pentru toţi. Ed Academiei, Bucureşti, 1986
3. Brâncuş, G. et al. Limba română.Manual pentru studentii străini. Editura didactică şi pedagogică, 1982
4. Catelly, Y. ICT in the language class. The students' perspective. In E-Learning and software for education 2012, 8h International Conference on e-Learning, "Carol I" National Defence University Publishing House,
5. Kohn, D. *Puls. Manual de limba romana pentru straini*. Polirom, 2012
6. Nistor, C. M. E-learning and social networking: friends or foes in studying Romanian as a foreign language? eLSE – eLearning for Software and Education Conference, 21-22 April, 2016, ELEARNING VISION 2020! Editura Universitatii Nationale de Aparare "Carol I" (ISSN: 2066 - 026X print 2066 - 8821 online) vol. 3, ISSN 2343-7669, ISSN-L 2066 026X, 110-1150, pp.183-187, WOS:000385397100026
7. Nistor, C. M. Classroom Challenges: Blended Learning Tools Used In Teaching Romanian As A Foreign Language. eLSE – eLearning for Software and Education Conference, 23-24 April, 2015, RETHINKING EDUCATION BY LEVERAGING THE ELEARNING PILLAR OF THE DIGITAL AGENDA FOR EUROPE! vol. II, pp.259-264, Editura Universitatii Nationale de Aparare "Carol I" (ISSN: 2066 - 026X print 2066 - 8821 online), ISSN 2343-7669, ISSN-L 2066 026X, 110-1150. 10.12753/2066-026X-15-000, DOI: 10.12753/2066-026X-15-129, WOS:000384470100037
8. Nistor, C. M. Blended Learning in the Language Class: Teaching Romanian to Multicultural Groups. eLSE – eLearning for Software and Education Conference, 24-25

April, 2014, LET'S BUILD THE FUTURE THROUGH LEARNING INNOVATION!, Editura Universitatii Nationale de Aparare "Carol I" (ISSN: 2066 - 026X print 2066 - 8821 online) vol. 4, ISSN 2343-7669, ISSN-L 2066 026X, 301-1175. 10.12753/2066-026X-14-000, WOS:000357200600072, pp.360-365

9. Platon, E., Sonea, I., Vîlcu, D. Manual de Limba Română ca Limbă Străină (RLS). A1-A2. Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2012

10. Platon, E. (coord.). Româna ca Limbă Străină. Caiete Didactice A1+. Editura Casa Cărții de Știință. Cluj Napoca, 2012

11. Pop, L. Româna cu sau fără profesor, Le roumain avec ou sans professeur. Editura Echinox, Cluj, 1991

12. Popescu, M.M., 2010. Teaching Foreign Languages – X-ray of a Romanian eLearning Experience in *Advanced Distributed Learning in Education and Training Transformation, eLSE 2010*, Editura Universitara, Bucharest, April 15-16, 2010.

13. Tanasescu, E. Teach yourself Romanian. Teora, 2011

VALUES OF THE PROFORMS IN ROMANIAN LITERATURE

Iulia-Maria Soare
PhD Student, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract:In this article, I proposed to analyze semantic-functional classes in which linguistic units with different status and grammatical behavior are grouped together on the basis of common combinatorial availability. I chose to study one of these semantic-functional classes, namely the class of proforms, to highlight the role of proforms in various communication situations. This class is extremely heterogeneous because it brings together language units that depend on the context referential, specifying its reference by setting an anaphoric ratio, rarely cataphoretic, with another component of communication, called the reference source of the proform. I preferred to analyze the concept of proform in examples taken from literary works of Romanian writers known to combine the two parallel branches. We selected examples, through which we were able to highlight certain particularities of the proforms according to their referrer in the context of communication.

Keywords: proform, substitute, meaning of words, pronoun, grammar, examples from literature

Conceptul de „proformă" atrage atenția atât prin caracteristicile pe care le are în limba română, cât și prin ortografia sa. Pe de-o parte există lucrări de specialitate în care cuvântul „proformă" este scris cu cratimă. După cum vom preciza în cele ce urmează, prepoziția „pro-" are sensul de „pentru". Astfel, explicația folosirii cratimei în scrierea cuvântului „proformă" este de a sublinia statutul proformei de substitut, mai exact acela de „a ține locul pentru...". Pe de altă parte există gramaticieni care preferă scrierea acestui cuvânt fără cratimă. Rămâne la latitudinea fiecăruia de a utiliza ortografia acestui cuvânt, întrucât indiferent de aceasta, sensul rămâne neschimbat.

Conform *Dicționarului explicativ al limbii române*[1], „pro-" (<lat. pro (2), fr. pro (1) este (1) o prepoziție livrescă, având sensul de: „pentru, în favoarea..., în sprijinul..." și (2) element de compunere care înseamnă „pentru...", „în favoarea..." și care servește la formarea unor adjective. La această definiție se poate adăuga că „pro-" servește ca element de compunere și a unor substantive.

Un recent *Dicționar de neologisme*[2] susține că „pro-", ca element de compunere, are și sensul de:

- „anterior în timp și spațiu"
- „în locul cuiva sau a ceva"

Cu această definiție, semantismul lui *pro-* este mai clar, pentru că unele concepte care îl conțin se definesc prin sensul „în locul cuiva / a ceva, a ține locul cuiva / a ceva".

Problemele gramaticii limbii române sunt studiate din diverse perspective. Indiferent de orientări teoretice, cercetările s-au bazat și întemeiat pe o reexaminare și pe o regândire meticuloasă a materialului, iar reașezarea ideilor într-un cadru conceptual presupune rigoare, dar și reinterpretare și reevaluare.

În articolul de față, îmi propun să abordez valoarea pronumelui de proformă, întrucât acesta reprezintă subclasa cea mai numeroasă a proformelor Deși există gramatici care încadrează mai multe tipuri de pronume în categoria proformelor, mă voi limita la

[1] ***Dicționar explicativ al limbii române,* Ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic,1998.
[2] Florin Marcu, *Marele dicționar de neologisme*, București, Editura Saeculum, 2002.

pronumele personal și pronumele posesiv, întrucât există varii controverse în ceea ce le privește pe celelalte tipuri. Voi analiza conceptul de „proformă"în exemple preluate din opere literare ale scriitorilor români, evidențiind astfel anumite particularități ale acestui concept în funcție de rolul pe care îl are proforma în contextul comunicării.

Astfel, în ceea ce privește formele „eu, tu", Corneliu Dimitriu este de părere de acestea nu reprezintă pronume, ci mai degrabă un fel de nume pentru vorbitor, respectiv pentru interlocutor. Totuși ele sunt menținute în clasa pronumelor, deoarece se află „în opoziție cu pronumele propriu-zis de tip *el"*[3].

Referitor la categoria gramaticală a persoanei, observăm că *eu* denotă, atât în limbă, cât și în discurs, toți indivizii care vorbesc, dar care schimbă referentul cu fiecare instanță comunicativă, spre deosebire de numele propriu pe care îl presupune. Așadar, pronumele *eu, tu* și implicit *noi* și *voi*, nu au calități de substitute propriu-zise. Însă, persoana a III-a are un conținut referențial necesar, aceasta indică persoana care nu este locutor și are nevoie de determinări contextuale pentru a fi reperată. De aceea, valoarea sa de „pro-" este evidentă.

În exemplul: „Mama îi răspunse ceva, dar *el* nu mai înţelese vorbele ei, căci în clipa când a rostit întrebarea, a simţit cum i se dărâmă în suflet, cu zgomot îngrozitor, o clădire veche, cu temelii ca rădăcinile stejarului." (L. Rebreanu, *Pădurea spânzuraților*), dacă nu am ști subiectul operei lui Rebreanu, am fi de părere că „el" se referă la o entitate identificabilă contextual: „Răzvan, băiatul etc.".

Este cunoscut faptul că pronumele se acordă paradigmatic în gen, număr și caz cu substantivul înlocuit, acest acord fiind obligatoriu și total. Acest aspect este detaliat și de G. Nemțu[4] care subliniază că înseși pronumele de persoana I și a II-a, singular și plural, au caracter de substitute, cu toate că nu există substantive de persoana I și a II-a. Explicația ar putea fi oferită pornind de la calitatea lor de substitute, mai exact de proforme, care se pune însă în evidență sintagmatic, prin acordul adjectivului cu pronumele. Acest acord este cel care trimite la substantivul înlocuit. Este vorba, după cum bine știm, despre acordul mediat.

a) „Numai *tu* eşti *vinovat*" (M. Preda, *Morometii,* volumul I)

„- De ce să fii *tu vinovată*?! strigă Mara ca scoasă din fire." (I. Slavici, *Mara*)

b) „Bine, mă goniţi voi, da' să nu credeţi că *eu* sunt *proasta* aia!" (M. Preda, *Morometii*, volumul I)

„Dacă tu crezi că *eu* sunt *prost*, fii tu mai deşteaptă." (M. Preda, *Morometii*, volumul I)

c) „De obicei pe vremea asta (*noi*) suntem *adormite*, dar azi parcă Dumnezeu ne-a şoptit să mai stăm..." (L. Rebreanu, *Pădurea spânzuraților*)

În acest exemplu putem avea următoarea interpretare: se poate spune și *„voi* sunteți *adormiți*", de unde și acordul dintre pronumele personal „voi" și adjectivul propriu-zis „adormiți".

d) „Bă, *voi* sunteţi *nebuni*?" (M. Preda, *Morometii*, volumul I) sau „Bă, voi sunteti *nebune*?"

În cele două exemple de mai sus observăm că apare în discuție acordul mediat.

Conchidem prin a preciza că, după cum se poate observa în exemplele menționate anterior, genul masculin/ feminin trimite la un substantiv masculin/ feminin.

[3]Corneliu Dimitriu, *Tratat de gramatică a limbii române*, volumul I: *Morfologia*, Iași, Editura Institutul European, 1999, p. 227.

[4] G.G Neamțu, *Curs special de morfosintaxa pronumelui* ținut la Facultatea de Litere UBB, în anul universitar 2003-2004, Cluj.

R. Jakobson și C. Dimitriu au inclus pronumele personale de persoana I și a II-a în clasa ambreiorilor (<fr. „embrayeur", eng. „shifter"). Clasa ambreiorilor desemnează „unități ale codului lingvistic care trimit în mod obligatoriu la mesaj"[5] („ambreior" = „deictic").

Astfel, deducem faptul că ambreiorii primesc referință doar dacă sunt incluși în mesaj și dacă își schimbă referința odată cu situația de comunicare.

În concluzie, chiar dacă pronumele personale de persoana I și a II-a au semnificație direct dependentă de situația de comunicare, acest tip de pronume are valoare de proformă, întrucât substituie alte părți de vorbire, de la care preia diverse mărci, cum sunt cele de gen și de număr.

Referitor la celalalte persoane ale pronumelui personal, stabilirea referentului se realizează în funcție de situația de comunicare la care se raportează acesta.

„Marţi dimineaţa Mara-şi scoate şatra şi coşurile pline în piaţa de pe ţărmurele drept al Murăşului, unde se adună la târg de săptămână murăşenii până de pe la Sovârşin şi Soboteliu şi podgorenii până de pe la Cuvin. Joi dimineaţa „ea" trece Murăşul şi întinde şatra pe ţărmurele stâng, unde se adună bănăţenii până de pe la Făget, Căpălnaş şi Sân-Miclăuş." (Marin Preda, *Mara*).

Putem observa că în exemplul dat apare o dată formantul „Mara", iar altă dată formantul „ea". Prin pronumele personal la persoana a III-a, numărul singular, tot ceea ce urmează este atribuit „Marei".

„Atunci începu să vorbească preotul. *El* atrase atenţia că învăţătorul n-are nici un interes în chestia asta, dar îşi da seama că trebuie să-şi facă datoria şi să spună părinţilor care e soarta care îl aşteaptă pe băiat."

Și în această situație, pronumele personal la persoana III-a, numărul singular substituie substantivul comun, simplu „preotul".

Diferența dintre ultimele două exemple este că în prima situație avem de-a face cu fenomenul anaforic, întrucât referentul precedă proforma, iar în a doua situație discutăm despre fenomenul cataforic întrucât referentul succedă proforma.

„Norocul lui a fost Zenobia, o femeie ca un bărbat. Fără de *ea* câinii l-ar fi mâncat. S-a măritat cu dânsul fără voia părinţilor, care-i ziceau că din frumuseţe nu se face porumb şi din isteţime mămăligă. Singură la părinţi şi din oameni cu stare, ar fi putut lua fruntea satului. *Ea* însă l-a vrut pe Glanetaşu şi părinţii, ca să nu-i iasă din voie, în cele din urmă au dat-*o* şi au înzestrat-*o* cu patru table de porumb şi două de fâneaţă, trecându-i şi casa din capul satului cu grădina dimprejur." (Liviu Rebreanu, *Ion,* volumul I)

Acest exemplu, pe lângă faptul că are o dată formantul „Zenobia", iar altă dată formantul „ea", prin urmare pronumele personal la persoana a III-a, formă accentuată „ea" are valoare de proformă, prin pronumele personal la persoana a III-a, formă neaccentuată *-o* se preia informația propozițiilor și i se atribuie substantivului propriu „Zenobia". Astfel, proformele au rolul de a menține logica frazei, realizând legături între informațiile prezentate și de asemenea omite repetarea lexemelor. Cu alte cuvinte, în această ultimă analiză, pronumele are rol asemănător cu acela al morfemelor gramaticale și anume acela de repetare a unei informații în scopul punerii în legătură a unor informații, aflate la o oarecare distanță una de cealaltă.

Dacă ne raportăm la pronumele posesiv, putem observa că și în cazul lui apare conceptul de „*pro-*", sub o clasă gramaticală controversată.

Ceea ce ne interesează mai exact este în ce măsură pronumele posesiv își justifică denumirea și care componente sunt veritabilele substitute (*al / a / ai / ale* sau *meu / tău / său* etc.).

[5] Angela Bidu-Vrânceanu, Cristina Călăraşu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaş, Gabriela Pană Dindelegan, *Dicționar de științe ale limbii*, București, Editura Științifică, 1997, s.v. *ambreior, deictic, deixis.*

Gramatica tradițională recunoaște valoarea pronominală a lui „al" în limba română. Adică acel „pro-" face referire la rolul de substitut pe care îl îndeplinește „al". Există cercetători care au analizat în detaliu statutul lui „al". De exemplu, Maria Manoliu Manea[6] abordează problema lui „al", pornind de la ideea că în structurile care conțin un articol posesiv-genitival și un pronume posesiv, atât articolul, cât și posesivul pot fi înlocuite pe rând cu un substantiv.

„S-au împotrivit însă şi *părinţii lui*, şi *ai ei*. *Ai lui* sperau că are să uite pe fata lui Nacu până va isprăvi cu oastea şi îşi va găsi pe urmă o pereche mai potrivită cu starea lui." (M. Preda, *Răscoala*)

În exemplul dat, se observă că structurile „ai ei"și „ai lui" substituie substantivul comun simplu „părinții", căpătând astfel valoare de proformă: „S-au împotrivit însă și *părinții lui*, și *părinții ei.Părinții lui* sperau că are să uite pe fata lui Nacu până va isprăvi cu oastea și își va găsi pe urmă o pereche mai potrivită pentru starea lui."

„Se întoarse spre toţi *ai casei*: zi, mă goniţi?" (M. Preda, *Moromeții*, volumul I)

Astfel, putem observa și concluziona că articolul genitival nu presupune apariția posesivului. Cele două elemente sunt independente și nu pot fi considerate componente ale unei părți de vorbire. Mai mult decât atât, autorea susține că „al" este cuvântul care „ține locul" obiectului posedat, recunoscându-i astfel calitatea de substitut, de „pronume".

Valeria Guțu Romalo[7] demonstrează că *al / a / ai / ale / altor* nu sunt articole, ci pronume semiindependente, „care realizează poziția subiectului impunând verbului persoana a III-a", în momentul în care pronumele semiindependent este „determinat printr-un genitiv sau posesiv."

În ceea ce privește denumirea de pronume semiindepedent trebuie menționate următoarele aspecte:

a) semiindependenteste un calificativ propus de Maria Manoliu Manea și acceptat de Guțu

Romalo și Pană Dindelegan;[8]

b) termenul semiindependent desemnează o clasă restrânsă de pronume a căror caracteristică

sintactică este imposibilitatea de a apărea singure, neînsoțite de determinanți, formând centrul unor grupuri nominale exocentrice (=grupuri în care determinantul nu poate fi suprimat);[9]

c) caracteristica de a cere o determinare obligatorie este obișnuită pentru centrele verbale

(există multe verbe cu determinanți nesuprimabili), dar este rară pentru centrele nominale (centrele substantivale cu determinanți nesuprimabili apar doar în contextul unor predeterminanți care solicită nearticularea: „acest / alt elev a venit"). De aici și denumirea de pronume semiindependente;[10]

---

[6]Maria Manoliu-Manea, *Sistematica substitutelor din româna contemporană standard*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1968, p. 49.

[7] Valeria Guțu Romalo, *Sintaxa limbii române: Probleme și interpretări*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1973, p. 113.

[8] Maria Manoliu-Manea, *Sistematica substitutelor din româna contemporană standard*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1968, pp. 90-91; Valeria Guțu Romalo, *Sintaxa limbii române: Probleme și interpretări*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1973, p. 113; Gabriela Pană Dindelegan, *Teorie și analiză gramaticală*, București, Editura Coresi, 1994, p. 41.

[9] Angela Bidu-Vrânceanu, Cristina Călărașu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană Dindelegan, *Dicționar de științe ale limbii*, București, Editura Nemira, 2001.

[10] Gabriela Pană Dindelegan, *Teorie și analiză gramaticală,* București, Editura Coresi, 1994, pp. 40-41.

d) în această situație intră „al" și „cel" în contextele în care centrul substantival lipsește, ele

(=„al"și „cel") preluând funcția centrului:

„Era destul să-i dea treizeci, douăzeci şi cinci ori douăzeci de mii. Ceilalţi tot *ai* ei rămân, dar sunt mai bine păstraţi." (I. Slavici, *Mara*)

În acest exemplu, „ai" substituie centrul substantival „banii". Discursul evocat își păstrează înțelesul, deoarece se subînțelege sensul său din prima propoziție. „Ai" este, în această situație, un pronume semiindependent, perceperea sa fiind imposibil în lipsa unui determinant care să-i confere un înțeles de sine stătător.

„Conştiinţa că toate năzuinţele şi strădaniile lui sunt tot aşa de neputincioase şi fără rost ca şi zvârcolirile unei râme îi năpădea din ce în ce sufletul, împreună cu constatarea amară că viaţa omului e insuportabilă dacă n-are un reazem solid, care să ţie veşnic dreaptă cumpăna între *lumea* dinlăuntru şi *cea* de afară..." (L. Rebreanu, *Pădurea spânzuraților*)

„Cea" este un pronume demonstrativ care susbstituie substantivul comun simplu „lumea". Pe de altă parte, este un pronume semiindependent, din cauza imposibilității de a apărea singur și implicit de a avea sens.

e) calitatea de articol a lui „cel" și „al" este contestată și de alți cercetători, fie în toate situațiile

(Neamțu și Drașoveanu), fie numai în absența substantivului (Pană Dindelegan);

f) în ceea ce privește termenul de „semiindependent", din sintagma „pronume

semiindependent", unii cercetători l-au numit „pronume anaforic"[11], iar alții l-au contestat în totalitate. Aceştia din urmă au explicat că: „denumirea de (pronume) semiindependent nu are niciun înţeles sintactic: el poate fi Tr (= termen regent) şi atunci este total nedependent, sau poate fi Ts (= termen subordonat) şi atunci este total dependent."[12] În orice caz, ceea ce ne interesează în lucrarea de față este recunoașterea statutului pronominal a lui „al" și prin analogie, a lui „cel".

g) „cel"semiindependent se folosește ca variantă contextuală a pronumelui demonstrativ de

depărtare „acela"; se deosebește de acesta doar prin restricția specială a apariției în vecinătatea unui determinant obligatoriu;

h) pronumele „al" impune restricții distribuționale mai numeroase; acesta cere, pe lângă un

determinant obligatoriu, vecinătatea unui determinant în genitiv sau posesiv;

„N-avem humorul lor, îl avem pe-*al nostru*, care, e adevărat, e o combinaţie între humorul pur, dacă există aşa ceva, şi lipsa de humor sau humorul involuntar care dă naştere unui humor specific, cînd se rîde atît de persoana care vorbeşte cît şi de ceea ce spune această persoană." (M. Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*, volumul I)

„[…] în casa lui Bocioacă însă slugile nu erau *ale stăpânului*, ci *ale stăpânei*, şi Simina n-ar fi cutezat, Doamne fereşte, să-i spună stăpânului ceva mai ales de faţă cu stăpâna." (I. Slavici, *Mara*)

i) autorii *Dicționarului de științe ale limbii* afirmă că *al* cunoaște doar folosiri anaforice, iar

pronumele *cel* apare atât cu folosiri anaforice, cât și deictice;

„Ţăranii s-au urnit greu. Numai *cei* mai învecinaţi s-au ridicat să-şi apere casele lor." (L. Rebreanu, *Răscoala*) (folosire anaforică)

vs

[11] Ion Coteanu, *Morfologia numelui în limba română (româna comună),* București, Editura Academiei, 1969, p. 111.

[12] D. D. Drașoveanu, *Despre „al", cu aplicare la o structură problematică* în *Teze și antiteze în sintaxa limbii române,* Cluj, Editura Clusium, 1997, p. 103.

„Sper că nu eşti un destrăbălat, aici vin numai *cei* care au ceva pe suflet, o durere, o singurătate care îi chinuie, un vis care a fost sfărîmat; vei găsi ceea ce n-ai crezut că poate fi găsit, cu condiţia să nu te îmbeţi şi să începi să urli, sau să arunci cu paharele în pereţi...” (M. Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*) (folosire deictică).

În cele ce urmează, vom analiza statutul pronominal al lui „al”. Astfel, se observă că în situațiile în care „al” are rol de dublant, ca anticipant reliant, statutul pronominal a lui este imprecis:

a) „Eu îl socoteam drept unul dintre cei mai de seamă poeți *ai* noştri.” (C. Petrescu, *Patul lui Procust*)

b) „Să vedeţi voi cum vinde ea mama două pogoane *ale* mele şi mă dă!” (M. Preda, *Moromeții*, volumul I)

c) „Dar nu uita că ştiu totuşi ceva... într-o zi, poate chiar în seara asta, o să-ţi dau să citeşti un studiu *al* meu din care o să înţelegi mai bine ce gîndesc...” (M. Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*, volumul I)

Valeria Guțu Romalo este de părere că în grupările de genul: „ferestrele mari *ale* casei” prezența lui *al / ale* este indispensabilă, cu precizarea că nu are rol de substitut, ci de dublant: „În acest fel de construcții, *al* nu înlocuiește, ci reia substantivul (are un rol asemănător cu cel pe care îl joacă formele atone ale pronumelui personal în cazul dublei exprimări a complementului)”[13].

Unii cercetători, cum ar fi M. Avram[14], C. Dumitriu[15], G. Pană Dindelegan[16], consideră că atunci când apare în structura unui grup nominal, reluând sau anticipând substantivul, „al” este articol. Aceeași argumentație apare și pentru „cel”.

D. D. Drașoveanu, discutând despre calitatea de adjective sau calitatea de pronume a posesivelor, repetă și completează o concluzie: „Argumentul în favoarea calității de pronume îl constituie faptul că țin locul posesorului. Pentru calitatea adjectivală pledează acordul cu numele obiectului posedat, fapt de ordin gramatical căruia trebuie să i se acorde prioritate cu atât mai mult cu cât indicarea posesorului nu se realizează gramatical, ci lexical.”[17]

Așadar, după cele menționate, se poate argumenta că „al” și „cel”sunt proforme, pentru că: în primul rând, „pro-” înseamnă atât „care stă pentru”, „care ține locul…”, cât și reiterare a unei referințe exprimate contextual, în plan sintagmatic, adică proformă se referă atât la substituit paradigmatic, cât și la substitut sintagmatic (anafora), atât la cel care înlocuiește, cât și la cel care reia. În al doilea rând, am demonstrat calitatea pronominală a lui „al” și „cel”. În acest sens, voi realiza o sinteză a celor spuse mai sus:

a) „al” și „cel” sunt substitute veritabile în exemple, fapt necontestat de nicio lucrare:

„- Când au aflat *ai* lui de testament?” (C. Petrescu, *Patul lui Procust*)

În acest exemplu, „ai” poate avea sensul de „părinții, rudele” etc.

„Dezamăgirea însă nu fu prea mare, fiindcă, la urma-urmei, copiii oamenilor nu erau mai breji

---

[13] Valeria Guțu Romalo, *Sintaxa limbii române: Probleme și interpretări*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1973, p. 83.
[14] Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, Ediția a II-a, București, Editura Humanitas, 1997, p. 73.
[15] C. Dimitriu, *Tratat de gramatică a limbii române,* volumul I: *Morfologia*, Iași, Editura Institutul European, 1999, pp. 171 – 179.
[16] Gabriela Pană Dindelegan, *Teorie și analiză gramaticală*, Ediția a II-a, București, Editura Coresi, 1994, pp. 39 – 40.
[17] M. Zdrenghea, *Există adjective posesive în limbile romanice* apud D.D. Drașoveanu, *Teze și antitezeîn sintaxa limbii române*, Cluj, Editura Clusium, 1997, p. 100.

decât *ai* lui […]" (Marin Preda, *Moromeții*, volumul I)

În acest exemplu, *ai* substituie substantivul comun„copiii", genul masculin, numărul plural.

„Acum, când vin sutele şi se adună miile pe locul *cel* larg din faţa mănăstirii, acum e secerişul Marei, care dimineaţa iese cu coşurile pline şi seara se întoarce cu ele goale." (I. Slavici, *Mara*)

În acest exemplu, *cel* substituie substantivul comun simplu „locul". Chiar dacă acesta apare și el în propoziție, este dublat, căpătând rolul de proformă.

„Erau, spre pod, două drumuri: unul la stânga, iar *celalt* la dreapta." (I. Slavici, *Mara*)

În acest enunț, *celalt* substituie substantivul comun *pod*, genul neutru, numărul singular.

„Persida ştia că e mai scurt *cel* de la stânga, dar nu stete decât o clipă pe gânduri, apoi, fără de voie, apucă la dreapta, spre măcelărie." (I. Slavici, *Mara*)

Din sensul pe care îl oferă acest exemplu, deducem că „cel" substituie substantivul comun simplu „drumul".

b) în astfel de cazuri, „al" și „cel" preiau funcția de centru, centru substantival fiind absent;

c) grupurile „al / a / ai / ale" + Genitiv sau posesiv nu sunt sudate, fiind perfect disociabile și
analizabile;

d) „al" și „cel"preiau informația de gen, număr și caz a substantivului (= numelui) pe care îl
înlocuiesc;

e) „al" dublant este o proformă; mai exact el funcționează pronominal și are toate caracteristicile
semantico-gramaticale ale proformelor, asemănându-se atât cu formele neaccentuate ale pronumelor personale care dublează complementul direct sau indirect, cât și cu subiectul reluat, cu pronumele relativ preluat.

În concluzie, se poate observa că pronumele reprezintă o clasă largă de proforme, care impune însă păreri diferite în ceea ce privește statutul lor în contextele în care apar. În funcție de rolul pe care îl îndeplinesc în discursul evocat și în funcție de referentul acestora, proformele sprijină modul de construcție și de plasare într-un discurs a unor categorii gramaticale, care trebuie analizate prin raportare la diverse criterii extrem de controversate în lucrările de specialitate.

BIBLIOGRAPHY

I.Surse teoretice

Avram, Mioara, *Gramatica pentru toți*, Ediția a II-a, București, Editura Humanitas, 1997;

Bidu-Vrânceanu, Angela; Călărașu, Cristina; Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana; Mancaș; Mihaela, Pană Dindelegan, Gabriela, *Dicționar de științe ale limbii*, București, Editura Științifică, 1997;

Coteanu, Ion, *Morfologia numelui în limba română (româna comună),* București, Editura Academiei, 1969;

***Dicționar explicativ al limbii române,* Ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic,1998;

Dimitriu, Corneliu, *Tratat de gramatică a limbii române*, volumul I: *Morfologia*, Iași, Editura Institutul European, 1999;

Drașoveanu, D. D, *Teze și antiteze în sintaxa limbii române,* Cluj, Editura Clusium, 1997;

Guțu Romalo, Valeria, *Sintaxa limbii române: Probleme și interpretări*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1973;

Manoliu-Manea, Maria, *Sistematica substitutelor din româna contemporană standard*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1968;

Marcu, Florin, *Marele dicționar de neologisme*, București, Editura Saeculum, 2002;

Neamțu, G.G, *Curs special de morfosintaxa pronumelui* ținut la Facultatea de Litere UBB, în anul universitar 2003-2004, Cluj;

Pană Dindelegan, Gabriela, *Teorie și analiză gramaticală*, București, Editura Coresi, 1994.

II.Surse analitice

Petrescu, Camil, *Patul lui Procust,* București, Editura Litera International, 2010;

Preda, Marin, *Cel mai iubit dintre pământeni*, București, Editura Litera International, 2009;

Preda, Marin, *Moromeții*, volumul I și al II-lea, București, Editura Curtea Veche, 2009;

Rebreanu, Liviu, *Ion*, București, Editura Eminescu, 1980;

Rebreanu, Liviu, *Pădurea spânzuraților*, București, Editura Litera International, 2010;

Rebreanu, Liviu, *Răscoala,* București, Editura pentru Literatură, 1961;

Slavici, Ioan, *Mara*, București, Editura pentru Literatura, 1967.

.

ITHICA IEROPOLITICA – UNPUBLISHED TEXT IN THE ROMANIAN CULTURE

Carmen Livia Tudor
Assist., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: The manuscript text under discussion entitled Ithica Ieropolitica can be found in the Library of the Romanian Academy from Bucharest, under the share MS. 67. This manuscript was translatedand edited in Cyrillic graph by the Archimandrite of Putna Monastery, Vartolomei Măzăreanu, in the Moldavia of the XVIII-th century (1764). The translation was made after the book with the same title, printed in Slavonic languagein 1712, in the Great Kiev Lavra, its authors being several monks living in that monastery, who remained anonymous. The exemplary translated by the Archimandrite Vartolomei Măzăreanu, could be confronted with another one, donated to the same library and identified under the share MS. 2344, representing the translation by Archimandrite Ghenadie Cozianul from the "Moshovitic language" of the book Ithica Ieropolitica, in the year 1747. This genre of work has a catechetical role, the literature of "religious feeling" gets a formative dimension, it reconstitutes the production of prints, of manuscripts which were elaborated in the monastic space, the ultimate goal of this type of writings, undoubtedly, targets to Christian education, training for life and religious living.

Keywords: manuscript Ithica ieropolitica, Romanian culture, unpublished, Old and New Testament, writings of philosophers

Considerații preliminare asupra Manuscrisului *Ithica Ieropolitica*

Textul aflat în manuscris la Biblioteca Academiei Române din București, la cota MSSE ROMÂNE 67, are titlul complet *Ithica Ieropolitica sau filosofiia învățătoare de fire, cu simvolii şi cu închipuiri aleasă* și conține o traducere integrală în limba română, redactată în grafie chirilică de către arhimandritul mănăstirii Putna, Vartolomei Măzăreanu, în anul 1764. Acest manuscris provine din biblioteca episcopului Melchisedec al Romanului, fiind donat Academiei Române în anul 1892. Ne aflăm în fața unei scrieri românești vechi, inedite, care a folosit ca text-sursă o carte cu același titlu, tipărită în anul 1712, în limba slavonă „în sfînta și marea lavră Pecerska" de la Kiev, autorii cărții fiind câțiva călugări trăitori ai mănăstirii amintite, ce au ales să păstreze, însă, anonimatul, negăsindu-se nicăieri scris în text numele vreunuia dintre ei. Pe lângă manuscrisul original, integral conservat la BAR, București, se mai păstrează un exemplar fotocopiat de N. A. Ursu, este vorba despre o donație a lingvistului ieșean care, în prezent, se numără printre colecțiile speciale de la Filiala din Iași a Bibliotecii Academiei Române, sub cota F 89. Această fotocopie a servit ca suport în reproducerea textului pentru care am adoptat metoda tanscrierii în alfabet latin, având în vedere normele de scriere românească specifice secolului al XVIII-lea, dar ținând cont în egală măsură de regulile ortografice actuale[1].

Descrierea Manuscrisului 67

S-au făcut puține referiri la textul tradus de arhimandritul Vartolomei Măzăreanu, *Ithica Ieropolitica,* le-am putea aminti, ca fiind mai importante, pe cele ale lui Dimitrie Dan în studiul *Arhimandritul Vartolomei Măzereanu. Schiță biografică şi bibliografică, cu mai multe*

[1]Pentru a consulta transcrierea interpretativă a acestui text vezi Carmen L. Tudor, Vartolomei Măzăreanu, Ithica ieropolitica (Ms. BAR 67). Ediție de text şi studiu filologico-lingvistic, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi, 2018, p. 259-389.

anexe, ale lui Gabriel Ştrempel, în volumul I al *Catalogului manuscriselor româneşti* ori ale lingvistului N. A. Ursu care, într-unul dintre studiile sale, aşeza această lucrare a lui V. Măzăreanu în rândul „primelor sale traduceri, mai puțin cunoscute”[2].

Întrucât exemplarul fotocopiat şi bine păstrat printre colecțiile speciale de la Filiala din Iaşi a Bibliotecii Academiei Române, sub cota F 89, este complet în ceea ce priveşte textul, am fotocopiat doar ambele coperte ale originalului de la Bucureşti, pentru a avea o imagine clară asupra felului în care a fost făcută legătura în piele şi lemn şi pentru a putea descrie corect imaginile imprimate şi delimitate de elementele decrative care le încadrează cu motive ornamenale, iar concluzia generală la care s-a ajuns este că ne aflăm în faţa unui manuscris într-o stare bună de conservare, cu o legătură de calitate, „preţios” realizată (având în vedere gravura poleită cu aur, încă destul de vizibil).

Ithica Ieropolitica sau filosofiia învăţătoare de fire, cu simvolii şi cu închipuiri aleasă este un volum in 8°, de 20×15 cm., are 232 de pagini, iar, după notarea veche cu cifre chirilice, este numerotat de la fila 1, la 229. Legătura manuscrisului a fost realizată în piele şi lemn, în anul 1764, de către „ierei” Mihail Strilbiţchi, căruia îi găsim gravat numele pe coperta I, la baza cadrului compoziţional. Două încuietori de alamă sunt bine fixate în cureluşe de piele. Pe ambele coperte este imprimat câte un chenar cu motive florale. Pe prima copertă găsim reprezentată scena răstignirii, ca imagine centrală, iar în cele patru colţuri ale cadrului compoziţional sunt redaţi cei patru evanghelişti: Matei şi Marcu, în partea de sus, pe când Luca şi Ioan stau la baza crucii Mântuitorului. Ei apar în patru medalioane, încadrate de îngeri şi motive florale. Gravura ne dezvăluie, la o analiză mai atentă, urmele unei tehnici iscusit aplicate de acoperire cu un strat subţire de aur.

Coperta a IV-a, nu la fel de bine conservată ca prima, are drept imagine centrală reprezentarea Maicii Domnului stând în picioare, înonjurată de raze de slavă. Se poate observa în dreapta ei inscripţia MP, cu binecunoscuta semnificaţie *Μηθηρ Θεου* (*Mithir Theou*), abreviată de regulă ca *MPΘY*. Rămâne neclară imaginea din zona bustului, neştiindu-se dacă este redată cu pruncul în braţe sau cu mâinile ridicate în rugă. Ea calcă în picioare o semilună şi un şarpe, imagine cu o încărcătură simbolică aparte. În jurul Fecioarei îi putem observa pe cei doisprezece Apostoli care sunt incluşi într-un vrej ornamental de acantă, simbolizând Arborele Vieţii, asemănător Arborelui lui Iesei din pictura bizantină. La baza cadrului compoziţional stă scris: „Soborul Sfinţilor Apostoli”.

În privinţa scrierii, aceasta este autografă, deşi nu apare nicăieri în lucrare semnătura lui Vartolomei Măzăreanu. Este folosită cerneală neagră pe hârtie albă, groasă, de bună calitate, textul rămâne încadrat, de la prima filă până la ultima, în chenare geometrice. Nu se foloseşte cerneală roşie pentru redarea titlurilor, a numerelor capitolelor, a versetelor şi a vrahiilor sau a altor semne convenţionale. Nu apar ornamente florale, imagini care să ilustreze scene pomenite într-un capitol sau altul, doar pe fila [1^{r}], sus în chenar, este un mic ornament floral, singurul, de altfel, în tot manuscrisul. Fiecare pagină conţine aproximativ 17-18 rânduri. Slovele sunt scrise destul de clar, regulat şi simetric, creând aspectul unui text tradus atent şi cu siguranţă, de altfel, caligrafia îngrijită, grăbită pe alocuri, scrierea cursivă sunt caracteristici generale ale textelor care s-au păstrat în urma traducerilor acestui cărturar moldovean, acestea reflectă o experienţă îndelungată şi multă atenţie acordată cuvântului scris.

Filiaţie

O altă traducere a lucrării *Ithica Ieropolitica*, din „moshovitica limbă”, realizată cu câţiva ani mai devreme decât cea a lui Vartolomei Măzăreanu, în 1747, îi este atribuită arhimandritului Ghenadie Cozianul care, după ce a fost educat iniţial la mănăstirea Cozia, a

[2]N. A. Ursu, Primele traduceri ale arhimandritului Vartolomei Mazereanu, în Cronica – Revistă de cultură, nr. 11, noiembrie, Iaşi, 1998, p. **10**.

devenit student al Academiei teologice din Kiev, unde s-a numit școlarul „Chiavii". Manuscrisul se află, de asemenea, la Biblioteca Academiei Române din București, la cota MSSE ROMÂNE 2344, este scris pe hârtie albă bine conservată, cu excepția primelor și ultimelor pagini.

Se poate remarca, încă de la primul contact vizual cu foile manuscrisului, că a fost făcută o lucrare ce și-a propus, dacă nu să imite originalul, măcar să se apropie de concepția acestuia (mă refer în special la prezența ilustrațiilor grafice, așezate în fruntea primelor capitole, așa cum există în cartea tipărită în anul 1712, la Kiev), chiar dacă pe alocuri, din anumite lipsuri probabil, au rămas suprafețe nefinalizate. Manuscrisul lui Ghenadie Cozianu, în ansamblul său, pune accentul pe aspect, pe acele elemente realizate în manieră tradițională care reușesc să capteze atenția cititorului, mesajul vizual jucând un rol foarte important, spre deosebire de manuscrisul tradus de V. Măzăreanu, sobru, simplu ca manieră de prezentare (fără desene, ornamente și alte elemente decorative), care pune accentul exclusiv pe mesajul scris.

Structura Manuscrisului 67

Traducerea făcută de Vartolomei Măzăreanu, în *Ithica Ieropolitica*, respectă o structură tradițională a manuscriselor de la acea vreme. Pe prima filă se află obișnuita închinare, adusă de traducător Sfintei Treimi: *Întru slava Sfintei cei de o fiinţă de viiaţă făcătoarea şi nedespărţitei Troiţi a Tatălui, a Fiiului şi a Sfintului Duh*. Pomenește, de asemenea, pe domnitorul *Grigórii Ioánn Voevoda* și pe ierarhii bisericii, fiind mitropolit al Moldovei la acea vreme *preosfinţia sa chiriu chir Gavriíl*, iar episcop al Rădăuțiului *preosfinţia sa chiriu chir Dosithéi*. În completare, Măzăreanu afirmă că, după stăruința duhovnicească și dorința: *cuviosului chir Léon Protosenghel Mitropoliei, scris-am şi am tălmăcit această carte, Ithica Ieropolitica, anul de la Hristos,* 1764.

Din pagina de titlu aflăm că traducerea s-a făcut după o carte intitulată *Ithica Ieropoliticasaufilosofiia învăţătoare de fire, cu simvolii şi cu închipuiri aleasă*, tipărită în limba slavonă, *însfînta şi marea lavră Pecerska*, cu binecuvântarea arhimandritului locului, Athanásii Mislávschii, *cu silința și osteneala fraților, cu cheltuiala aceiași lavre unde s-au și tipărit, în anii de la Hristos 1712*. Scopul acestei tipărituri a fost *spre povățuirea și folosul celor tineri*. În pagina următoare [2^{r}], ni se precizează că autorul cărții, fără a i se specifica numele, *nesăvărşindu-o s-au pristăvit* (a murit) *şi numai la început s-au trudit, iară după aceia noi am isprăvit*, „noi" însemnând un număr de frați viețuitori ai acelei lavre, rămași sub anonimat (pentru că nicăieri în cartea tipărită la Kiev în 1712 sau în manuscrisul tradus de Vartolomei Măzăreanu nu sunt amintite nume de autori).

Partea cea mai amplă a lucrării cuprinde un număr de 67 de capitole [3^{r}-226^{r}], majoritatea fiind scurte, au între 4-7 pagini, nouă dintre ele cu o mărime medie, au între 11-16 pagini (*Cetirea cărților [63^{v}]-[71^{r}], Deșteptarea [81^{v}]-[86^{v}], Tăriia creștinească [89^{r}]-[94^{r}], Smireniia [96^{v}]-[102^{v}], Sămnul dragostei [109^{r}]-[114^{v}], Dobîndzi de la vrăjmaşi[129^{v}]-[137^{r}], Iubirea de argint [150^{r}]-[157^{r}],Osîndirea [172^{v}]-[178^{r}], Zazorul [181^{r}]-[186^{v}]*). Doar trei capitole câștigă prin volum, fiind cele mai mari din tot textul: 20 de pagini în *Prieteşugul cel adevărat [114^{v}]-[124^{r}]*, 22 în *Sfaturi pentru cărți*[3] *[189^{v}]-[200^{v}]* și23 în *Învățătură tinerilor de folos [50^{r}]-[61^{v}],* sugestiv numite pentru înțelegerea mesajului lucrării, publicul țintă fiind tinerii. Numerotarea capitolelor nu se face în mod consecvent, ci doar de la *Sfatul răutății și a faptelor celor bune,[6^{v}]*, până la *Cinste cetii besericești[30^{r}]*. Cele mai multe titluri sunt scrise fără o spațiere evidentă, fără a li se acorda un loc aparte în economia textului, demarcând un capitol de altul prin trasarea a două linii paralele, precedate de mici semne grafice. Dacă un capitol începe pe o pagină nouă, denumirea acestuia nu mai

[3] În text, titlul acesta îl găsim notat Sfaturile casăi, iar în bara de sus a chenarului și în cuprins apare sub varianta Sfaturi pentru cărți.

este trecută în text, de cele mai multe ori rămânând scrisă doar în bara de sus a chenarului, de exemplu în: *Calea cea îndoită [6^{v}],Datoriia fiilor [39^{r}], Învățătură tinerilor de folos [50^{r}], Tăcerea [71^{v}], Răbdarea creştinească [77^{v}], Blîndeţile [79^{v}], Deşteptarea [81^{v}]Tăriia creştinească [89^{r}], Dragostea către cel de aproape[103^{r}], Pacecătră toţi [105^{v}]* etc.

În încheierea textului este formulată o adresare cititorilor: *Iară la sfîrşitul cărţii aceştiia [226^{r}]*, în care sunt folosite trei citate din *Epistola Sobornicească a Sfîntului Apostol Iacov, 1*, fiecare citat primind câte un subtitlu: *Pentru cei nesilitori [226^{r}], Către cei silitori [226^{v}],Ocărîtoriului [226^{v}]* şi,ca o completare la citatul anterior, este adăugat un ultim subtitlu, tradus de Măzăreanu *Aceluiaşi,* cu o trimitere de final la *Biblie*, de această dată la Vechiul Testament, printr-un citat din *Cartea Înţelepciunii lui Solomon (3, 11-12): „Cela ci defaimă înţălepciunea şi învăţătura om necinstit iaste şi deşartă iaste nădejdea lor şi ostenelele lor fără de roadă. Faptele lor sînt netrebnice şi femeile lor sînt nepricepute [227^{r}]şi fii lor vicleni şi blăstămată iaste naşterea lor”.*

După ce se aduce slavă lui Dumnezeu, la *Sfîrşitul aceştii cărţi [227^{r}]* este scris cuprinsul sau „scara” *[227^{v}]-[229^{v}]*, bine încadrat într-un tabel, unde apar trecute în ordine numărul, titlul fiecărui capitol şi paginaţia. În josul cuprinsului sunt consemnate statistic: „preste tot cuvinte (capitole): 67”, „iară frundze (pagini): 229”, „iară coale: 87 şi o faţă.” Ultimele rânduri aparţin lui Vartolomei Măzăreanu şi reprezintă o rugăminte adresată cu smerenie celor ce vor citi această carte, rânduri din care înţelegem că exista o preocupare a traducătorului pentru inteligibilitatea versiunii sale, pentru claritatea semantică a enunţurilor pe care le-a tălmăcit:

Tuturor cui s-a întîmpla să citească pe această carte, cu toată smireniia şi cu toată umilinţa me mă rog, aflînd greşală în cuvinte sau ori în ce, cu duhul blîndeţilor să îndreptaţi, iară pre mine păcătosul să mă iertaţi, fiindcă deodată am şi tălmăcit-o şi am şi scris-o şi poate or fi şi greşale. Îndreptaţi, fraţilor, şi mă iertaţi, Milostivul Dumnedzău să vă ierte şi pre voi pre toţi, amin! [229^{v}].

Concluzii selective referitoare la conţinutul lucrării *Ithica Ieropolitica*

Ithica ieropoliticasaufilosofiia învăţătoare de fire, cu simvolii şi cu închipuiri aleasă este o culegere de maxime şi învăţături cu caracter moralizator. Ce înţeles să dăm titlulului? *Ithica*, etica, (înv.) *ític,-ă* adj., *ítihichi* subst., are etimologie greacă. *hqikov"*, „moral”, iar definiţia din dicţionar ne spune că este:„Ştiinţa care se ocupă cu studiul principiilor morale, cu legile lor de dezvoltare istorică, cu conţinutul şi cu rolul în viaţa socială”[4]. *Ieropolitica* este un cuvânt compus din gr. *iJerov",hieros,* „sfânt”, „sacru”, şi *politica*, din ngr. *politikhv*, – „arta de a administra bine”, cf. gr. *povli"*, „oraş”. De ce *saufilosofiia învăţătoare de fire?* Pentru că, după cum bine se cunoaşte, etica este considerată teoria filosofică a moralei, or, se pare că în mediul acela mănăstiresc funcţiona cu sensul acesta. Sintagma apare câţiva ani mai târziu şi la Samuil Micu Klein, în *Legile firei, ithica şi politica sau filosofia cea lucrătoare*[5]. Un alt titlu către care termenii în discuţie ne poartă ar fi cel al profesorului german de filosofie Johann Gottlieb Heineccius, în lucrarea tradusă în limba română prin anul 1829: *Filosofia cuvântului şi a naravurilor, adecă loghica şi itica elementare, cărora să pune înainte istoria filosoficească*[6].

[4] DEXI, Eugenia Dima (coordonator ştiinţific), p. 676.
[5] Samuil Micu Klein, Legile firei, ithica şi politica sau filosofia cea lucrătoare în patru părţi împărţită şi întru acest chip aşăzată pre limba românilor, I-II, Tip. Bart, Sibiu, 1800.
[6] Din foaia de titlu aflăm că lucrarea a fost scrisă „întâiu latineaşte de lăudatul profesor Ioannes Gotlieb Hainechie, apoi tradusă în limba elinească de dumnealui marele ban Grigorie Brancoveanul, iar acum în limba românească de Eufrosin Dimitrie Poteca, ierom. şi profesor de filosofie de la Bucureşti. Tipărită la Buda, În Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungariei, 1829”.

Pornind de la titlu, am putea desprinde următorul înțeles, că cei din mănăstire care au scris cartea au făcut-o cu un scop didactic, moralizator, pentru cei din lume, în special pentru tineri. Preocuparea călugărilor autori a fost să-i facă pe aceștia să înțeleagă, să respecte și să administreze cu folos valorile spirituale, dobândite din învățături biblice, filosofice, mituri, legende, într-o dimensiune morală, să-și însușească prin educație, ca oameni ai cetății, un cod etic. Astfel, cartea adună în paginile ei pilde biblice care fac trimitere prin notele marginale atât la *Vechiul Testament*, cât și la *Noul Testment,* dar și reflexii filosofice, preluate de la filosofii Antichității, o sumă de sfaturi duhovnicești, inspirate multe dintre ele din operele celor mai mari părinți ai Bisericii – abundă, prin urmare, de citate din texte patristice.

O importantă sursă, fragmentele biblice

Ne interesează sursele care au inspirat mesajul textelor traduse de Măzăreanu, acestea alcătuind în esență substanța lucrării, iar în continuarea prezentării studiului de față vom semnala prezența câtorva trimiteri care s-au făcut în mod constant, insistent la textul *Scripturii*, pe întreg parcursul Manuscrisului 67. Pentru a înțelege importanța care i s-a acordat textului biblic, ne vom opri atenția, în primul rând, asupra capitolului *Cetirea cărților.* Prin studiu tinerii pot câștiga „iscusirea cea bună", înțelepciunea:

Cel ce șade și citește cărțile că, măcar că să află în mijlocul valurilor, prin mijlocul furtunilor lumii aceștiia, însă el ca cum ar fi afară din lume își petrece viiața, de-a pururea fără de nicio nevoie, cu liniște și fără de turburare, iară ceiia ce să tem de niște agiutători ca aceștiia, [dzic cel ce să teme de cărți] de vor trăi măcar cît de mulți ani, însă [ca și corbii] de-a pururea or petrece nevoi, de-a pururea să vor acufunda și toată viiața lor altă nu iaste fără decît de-a pururea să vor acufunda [64^{r}- 64^{v}].

Li se explică învățăceilor, apoi, rostul cunoașterii *Scripturii*, căci: *scripturile cele dumnedzeiești neasămănate sînt mai mari decît toată știința și decît toată învățătura* [70^{r}], însă, de cele mai multe ori, nu există stăruință sau interes: *ca să cercăm și să avem Scipturile cele dumnedzeești, nici cele vechi, nici cele noao, pentru că naltă răutate mare iaste întru noi, cu care atîta ne nevoim, ca nu numai să nu știm puterea Scripturilor, ci nici cărți ca acele să nu cercăm și să nu avem* [70^{v}]. Textul încurajează, deasemenea, inițierea tinerilor în tălmăcirea scrierilor sfinților părinți ai Bisericii, precum și cunoașterea prin lectură a vieții acestora:

Bine fac cei ce citesc istoriile sfinților părinți, că cu bună cinstire să zăbovăsc, ispitind viiața bărbaților celor minunați, a celor proslăviți cu mărirea lui Dumnedzău. Bine fac și aceia ce citesc istoriile sfintelor muieri, pentru că întru toți au minunat Dumnedzău vrerile sale, însă aceste toate sînt din voia cea bună, iară a ceti dumnedzeiești Scripturi Dumnedzău au poroncit: „Ca să nu să depărtedze, dzice, cărțile legii aceștii din gura ta, ci întru dînsele să te înveți dzioa și noaptea"(Iosua Navi, cap. 1; verset 8)*, iară pre cei nesilitori, după cum am dzis mai sus, foarte îi îngrozește și să făgăduiește că i-a munci neîncetat* [70^{r}].

1. Trimiteri la fragmente ale *Vechiul Testament*

Pe întreg parcursul lucrării *Ithica ieropolitica* se fac numeroasetrimiteri la textul *Vechiul Testament,* iar, prin raportarea la textele din *Biblia* sinodală actuală, poate fi precizată cu exactitate sursa acestora. Astfel, s-a constatat, prin compararea textului tradus de Vartolomei Măzăreanu cu textele reper găsite în cărțile *Vechiului Testament,* că principalul material al manuscrisului *Ithica ieropolitica* provenit de aici îl reprezintă: versete din *Psalmi* și din *Pildele lui Solomon,* fragmente din cărțile profeților, mai ales din *Isaia,* câteva și din

Ieremia, apoi versete din *Cartea lui Iov*, din *Ecclesiast*,de asemenea, sunt cuprinse și câteva citate din *Geneză, Ieșirea, Numeri, Deuteronomul, Cîntarea Cîntărilor* etc.

Pentru a înțelege importanța ce i s-a acordat mesajului inspirat de cărțile veterotestamentare, m-am oprit doar asupra a două exemple, unul din *Pildele lui Solomon*, iar al doilea din *Cartea înțelepciunii lui Solomon.* Sunt două citate cheie în tâlcuirea conținutului, pentru că unul deschide textul, așezat în primele rânduri ale cărții, vorbindu-ne despre „viiața tinerilor" care „atîta nu iaste lesne a o înțălege, cît și lui Solomón s-au arătat nu lesne înțălegătoare": *Trei lucruri n-am putut cunoaște și al patrulea nu știu [dzice Solomón]: urma vulturului ce zboară în aer, drumul sau cărarea a șarpelui ce să tîrește pe piiatră, cărarea corăbii ci înoată în mare și drumul omului întru tinerețile lui*[7] [3^{r}]. Celălalt îl închide, în chip amenințător, fiind chiar ultimul citat la care au ales să facă trimitere autorii de la lavra Pecerska: *Cela ci defaimă înțălepciunea și învățătura om necinstit iaste și deșartă iaste nădejdea lor și ostenelele lor fără de roadă. Faptele lor sînt netrebnice și femeile lor sînt nepriceputeși fii lor vicleni și blăstămată iaste nașterea lor*[8] [226^{v}-227^{r}]. Cartea este astfel închisă într-un „cerc" al înțelepciunii, debutează și se încheie cu versete dinSolomon, fiind subliniate două motive centrale ale discursului propus în această lucrare: cugetările despre rostul, calea omului „întru tinerețile lui" alternează cu nevoia tânărului de a înțelege importanța învățăturii, prețuirea înțelepciunii, puse mai presus de orice preocupări umane, iar defăimarea lor duce la deșertăciunea vieții.

2. Trimiteri la fragmente ale *Noului Testament*

În ceea ce privește raportarea textului tradus din *Ithica ieropolitica* la cele patru Evanghelii ale *Noului Testament*, predomină clar trimiterile făcute la *Evanghelia după Matei* și, într-o măsură mai mică, la *Evangheliile după Marcu, Luca* și *Ioan*. Am constatat, evaluând în continuare materialul existent în lucrare, că cea mai mare frecvență de citate în text, în raport cu celelalte epistole ale *Noului Testament*,o are *Epistola către Romania Sfânului Apostol Pavel*. Deși *Epistolele Sobornicești ale Sfinților Apostoli* nu apar citate în număr mare, sunt sugestiv plasate în desfășurarea capitolelor. De exemplu, trei fragmente din *Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov* au fost alese drept cuvânt de încheiere, tocmai pentru a da un sens mai profund acestui final de carte, venind din partea unui apostol al lui Hristos și nu din partea unor călugări autori rămași sub anonimat. Este o adresare:

– ***Pentru cei nesilitori***: *De iaste cineva ascultătoriu cuvîntului, iară nu făcătoriu, unul ca acela s-au asămănat omului care ș-au căutat chipul său în oglindă și după ce s-au căutat în oglindă s-au dus și îndată au uitat cum au fost* [226^{r}][9].

– ***Către cei silitori***: *Cel ce s-au plecat în lege iaste slobod desăvîrșit și va petrece. Acesta n-au fost numai ascultătoriu, nici au uitat poruncile, ci au fost însuși făcătoriu faptei cei bune. Acesta va fi fericit întru știința sa* [226^{v}][10].

– ***Ocărîtoriului***: *De să socotește cineva* (marginal, marcată în text prin trei puncte, explicația: *întru voi*) *că iaste cu fapte bune și nu-și va înfrîna linba sa, ce își amăgește inima sa! Fapta cea bună a acestuia iaste deșartă* [226^{v}][11].

Vom semnala, în finalul raportării făcute la *Noul Testament*, și prezențacelor șapte pasaje întâlnite în lucrare care conduc la versetele următoare din *Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul:* 2, 10 *[223^{v}];* 3, 15-16 *[79^{r}];*14, 10 *[41^{r}];* 16, 15 *[214^{r}];*19, 10 *[195^{r}]; 22, 14;* 22, 15 *[77^{r}]*. Mesajul central al acestor fragmente din *Apocalipsă* ar putea fi redus la unul singur, reprezentativ pentru retorica textului: *Pînă la moarte să fii credincios și-ți voi da ție cununa*

[7] Din Pildele lui Solomon, în Biblia sinodală actuală: 30, 18-19.
[8] Din Înțelepciunea lui Solomon, în Biblia sinodală actuală: 3, 11-12.
[9] În text, citat din: Epistola Sobornicească a Sfîntului Apostol Iacov, 1, 23-24.
[10] Ibidem, verset 25.
[11] Ibidem, verset 26.

vieţii [223^{v}]. După *Biblia* sinodală actuală, citatul este: *Fii credincios până la moarte şi îţi voi da cununa vieţii*[12].

3. Secvenţe din citate biblice care lipsesc în textul tradus de V. Măzăreanu

Observăm că din traducerea după slavonă, în câteva cazuri, lipsesc anumite cuvinte / secvenţe pe care le-am putut identifica consultând *Biblia* sinodală actuală:

– *asin / măgar* din propoziţia: *Sampsón cu o falcă de* ***măgar*** *au biruit pre oastea filistinilor* (82^{r}) (cf. *CarteaJudecătorilor,15; 16*).

– *leoaică,* în: *Ci pace va fi între* ***leoaică*** *şi între cîine şi ce pace va fi între cel bogat şi între cel sărac?* (125^{v}) (cf. *Sirah, 13, 21*).

– *scoarţe* şi secvenţa *cu aşternuturi de in,* în: *Cu* ***scoarţe*** *am acoperit patul mieu şi l-am aşternut cu covoară îndoite,* ***cu aşternuturi de in*** *de la Eghípet, cu smirnă şi cu aloi şi cu scoarţă dulce am împlut de mirodeniie cămara me* (143^{v}) (cf. *Pilde, 7, 16*).

– ultima secvenţă din citatul: *Părinţii lor au mîncat chisăliţa şi pe dinţii feciorilor lor s-au făcut...* (158^{v}), după *Biblia* sinodală actuală versetul este: „Părinţii au mâncat aguridă şi copiilor li s-au strepezit dinţii”(*Ieremia, 31, 29*).

– *mărăcini,* în: *Din roada lor, au dzis Domnul, veţi cunoaşte pre dînşii, au doară din spini vor culege struguri şi din* ***mărăcini*** *smochine?* (177^{r}) (cf. *Matei, 7, 16*).

– *plug,* în: *Nimene puindu-şi mîna pe* ***plug*** *şi căutînd înapoi va fi îndreptat întru împărăţiia ceriului* (222^{v}) (cf. *Luca, 9, 62*).

Trimiterile care s-au făcut în mod constant, insistent la textul *Scripturii*, pe întreg parcursul cărţii, au folosit împărţirile clasice ale acestora, fie la un întreg capitol, fie doar la anumite versete sau sintagme. Toate acestea au construit, în ansamblul lucrării, un discurs biblic bine însuşit, posibil de observat după modul în care a fost conceput, aşezat în pagină de călugării autori ai cărţii *Ithica ieropolitica* şi, mai târziu, tradus la noi de Vartolomei Măzăreanu, cel din urmă, ca traducător cu experienţă, respectând obligaţia fidelităţii faţă de textul original.

BIBLIOGRAPHY

A. Izvoare şi lucrări de referinţă

BIBL. = *Biblia* sau *Sfânta Scriptură*, Tipărită sub îndrumarea şi cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1988.

CAT. MAN. ROM. = Gabriel Ştrempel, *Catalogul manuscriselor româneşti*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, vol. I, 1978, vol. II, 1983, vol. III, 1987, vol. IV, 1992.

DEXI = Dima, Eugenia (coordonator), *Dicţionar explicativ ilustrat al limbii române*, Editura Arc & Gunivas, Chişinău, 2007.

DLitR = ****Dicţionarul literaturii române de la origini pînă la 1900*, Editura Acedemiei, Bucureşti, 1979.

Ms. 67 = Biblioteca Academiei Române, manuscrisul românesc, cota 67, conţine traducerea integrală a lucrării *Ithica ieropolitica*, efectuată după slavonă de arhimandritul Vartolomei Măzăreanu, în anul 1764.

B.Literatură secundară

Dan, Dimitrie, *Arhimandritul Vartolomei Măzereanu. Schiţă biografică şi bibliografică, cu mai multe anexe,* Socec, Bucureşti, 1911.

[12] Apocalipsa, 2, 10.

Dima, Eugenia, Corbea-Hoișie, Andrei (editori), *Impulsul Iluminismului în traduceri românești din secolul al XVIII-lea*, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi, 2014.

Gorovei, Ștefan, *Vartolomei Mazereanu. Noi contribuții*, în „Analele Putnei”, V, 2, 2009, p. 109-120.

Radosav, Doru, *Sentimentul religios la români. Secolul XVII-XX*, Cluj-Napoca, Dacia, 1997.

Micu-Klein, Samuil, *Legile firei, ithica şi politica sau filosofia cea lucrătoare în patru părţi împărţită şi întru acest chip aşăzată pre limba românilor*, I-II, Tip. Bart, Sibiu, 1800.

Tudor, Carmen, Livia, *Vartolomei Măzăreanu, Ithica ieropolitica* (Ms. BAR 67). Ediţie de text şi studiu filologico-lingvistic, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza” din Iaşi, (editură acreditată CNCS, categoria B), 2018.

Ursu, N. A., *Contribuţii la istoria culturii româneşti. Studii şi note filologice,* Editura Cronica, Iaşi, 2002.

SEVERAL ASPECTS ON THE BILINGUAL COMMUNITIES FROM BANAT

Maria-Adelina Bobic
PhD Student, "Ştefan cel Mare" University of Suceava

Abstract:This article has the purpose to answer, based on historical documents of the testimonies produced by the locals during the onsite investigations, the following questions: why have the Ukrainian emigrants came in Banat and where from?; when and how were the bilingual communities, Romanian-Ukrainian, established in Banat? We also need to take into account that the evolution of the Romanian-Ukrainian bilingual villages was determined by certain factors (historical, demographical, social-economical and cultural), which reflects as well in linguistic particularities.

Keywords: linguistic investigations, bilingual communities, Ukrainian emigrants, Banat, waves of migration

Banatul este provincia istorică, ce se întinde între Mureș (la nord), Tisa (la vest), Dunăre (la sud) și Munții Carpați (la est). Între aceste limite, suprafața Banatului este de 28 526 km². La împărţirea provinciei, în anul 1920, României i-a fost atribuită o suprafaţă de 18.966 km² (aproximativ 2/3 din total), Regatului Sârbilor, Croaţilor şi Slovenilor 9.276 km², (aproximativ 1/3 din total), iar Ungariei 284 km² (aproximativ 1% din total)[1].

Teritoriul Banatului românesc cuprinde: județul Timiș, județul Caraș-Severin, fără localitățile Bucova, Cornișorul, Băuțarii de Sus, Băuțarii de Jos, partea din sudul Mureșului a județului Arad, partea de la vest de Vârciorova- din județul Mehedinți și localitatea Sălciva și Pojoga din județul Hunedoara.Limita estică a Banatului românesc coincide cu granița de stat a României cu Ungaria de la Cenad la Beba Veche și cu Serbia de la Beba Veche la Baziaș.

Locuitorii acestui teritoriu se numesc bănățeni, așa sunt cunoscuți de vecini și de străini, iar limitele până la care locuitorii își zic bănățeni sunt foarte precise:,,Nici un locuitor din interiorul acestui teritoriu (bineînțeles cei născuți aici) nu se consideră altceva decât bănățean, indiferent de ce naționalitate ar fi, dar niciodată un locuitor din afara acestor limite nu se consideră bănățean, decât dacă este născut și crescut în Banat, sau dacă părinții lui sunt bănățeni"[2]. De aceea și ucrainenii din Banat se consideră bănățeni, indiferent dacă s-au stabilit aici la începutul secolului al XX-lea sau la începutul secolului al XXI-lea, conviețuind cu românii și celelate grupuri etnice din Banat (germani, sârbi, maghiari, bulgari etc.), în spiritul toleranței și al respectului reciproc[3].

În procente, la recensământul din anul 2002, ucrainenii reprezentau 0,3% din populația țării, cei mai mulți fiind în județele: Maramureș și Suceava. Județul Timiș situându-se pe locul trei. În acest sens, prezentăm evoluția demografică a populației de etnie ucraineană din Banat, așa cum a fost ea consemnată la principalele recensăminte ale populației.

J udeţul/	1 930	1 956	1 966	1 977	1 992	2 002	2 011

[1] M. Bizerea, Populația și așezările omenești din Banat. Teză de doctorat, București,1970, p.1. Pentru comentarile legate de suprafață, v. art. lui Sorin Forțiu, Și totuși, care este sufrafața Banatului?,prezentat în cadrul celei de-a IV-a Sesiuni de comunicări – Banaterra (13.11.2010).
[2] M. Bizerea, Banatul ca unitate și individualitate istorico-geografică în cadrul pământului locuit de români, în ,,Tibiscus-Etnografie", Timișoara, 1975,p.7.
[3] Ion Cîmpeanu, Ucrainenii din Banat. Istorie și prezent, Timișoara, 2015, p. 5.

Anul							
Arad	8 33	2 25	2 59	3 64	7 97	1 741	1 261
Caraș-Severin	2 480	3 192	3 647	3 944	4 112	3 526	2 483
Timiș	1 408	1 405	1 780	3 773	6 437	7 321	5 950
TOTAL	4 721	1 822	7 86	8 081	1 1346	1 2588	9 694

Tabel nr. 1. Evoluția numerică a populației de etnie ucraineană din Banat în perioada 1930-2011[4].

Din analiza datelor din tabel, se constată că la nivelul întregii zone, populația de etnie ucraineană a crescut aproximativ de 3 ori în anul 2002, față de anul 1930. Cea mai mare creștere o înregistrează județul Timiș în perioada 1960-2010, datorită venirii și stabilirii aici a ucrainenilor din Maramureșul românesc (satele Poienile de sub Munte, Repedea, Ruscova, Bistra, Crasna, Valea Vișeului etc.).

La ultimul recensământ al populației, cel din anul 2011, se constată la nivelul Banatului o scădere a numărului de ucraineni, datorită în principal, plecării unora la muncă în străinătate. În prezent, numai în județul Timiș ucrainenii sunt răspândiți în număr mai mare sau mai mic în circa 200 de localități, printre care se află și orașele Timișoara și Lugoj[5]. În județul Caraș- Severin cei mai mulți ucraineni se află în satele: Cornuțel, Zorile și Copăcele.

1. Cauzele emigrării ucrainenilor în Banat

Spre deosebire de ucrainenii din Maramureș și Bucovina, care s-au așezat pe acest teritoriu la începutul mileniului II d.Hr., cei din Dobrogea s-au stabilit aici începând cu secolul al XVIII-lea, după lichidarea Sicei Zaporojene de către țarina Rusiei Ecaterina a II-a, ucrainenii din Banat au migrat în secolul XX în căutarea unor condiții de viață mai bune.

La sfârșitul secolului al XIX-lea în comunitatea ucrainenilor din Subcarpatia, provincie a Imperiului Austro-Ungar, sărăcia economică a contribuit la diminuarea spiritului național. Despre situația precară a ucrainenilor din zona Carpaților Păduroși (Zakarpatia) de pe malul drept al Tisei ne vorbește economistul și omul politic Vikentie Șandor[6]. Ucrainenii de pe aceste meleaguri se simțeau marginalizați, apartenența etnică le era amenințată iar sarăcia în care trăiau era aproape generalizată.

Într-un raport al omului politic maghiar Eduard Egan se arată că la sfârșitul secolului al XIX-lea, în Subcarpatia, cele 31.000 lanțe de pământ (1 lanț=0,58ha), aparțineau: 62,1% maghiarilor, 18,9% evreilor, 14,3% germanilor, 3% românilor, 0,75% slovacilor și numai 0,75% văduvelor ucrainene, dacă soțul a fost maghiar. El relatează că, de la țărani au fost acaparate fânețe, pășuni și chiar acele terenuri care erau folosite ca proprietate obștească. Ucrainenii nu vedeau anul întreg nici carne, nici ouă, numai dacă au băut niște lapte. Mâncarea lor zilnică era cartoful și pogaci *(lipie)* din făină de ovăz.

[4] Ion Cîmpeanu,op.cit.,p.42.
[5] Vezi statistica pe localități la recensămintele din anii 1992 și 2002, la I. Cîmpeanu, op. cit.,p. 43-48.
6 Vikentie Șandor, Zakarpatia- izvoare istorice începând cu secolul al IX-lea și până în anul 1920, New York;, VincentShandor, Carpatho-Ukraine in the Twentieth Century: A Political and Legal History, Harvard University Press for the Harvard Ukrainian Research Institute, 1997.

Deși ei munceau, țăranilor ucraineni nu le aparțineau nici animalele, nici cerealele și nici fânul[7].Referitor la modul de proprietate asupra pământului, un alt om politic maghiar Hevesy Andre spune: ,,După legile noastre civile, 70 000 de familii formau clasa stăpânilor de pământuri, iar 7 milioane de locuitori nu aveau nici un petec de pământ în proprietate"[8].

Aceasta este, deci, cauza principală care a determinat pe ucrainenii din Maramureșul ucrainean și din Galiția să migreze spre alte ținuturi. O statistică realizată și publicată de I Perene prezintă următoarea situație a emigrărilor din Subcarpatia: 29% maghiari, 5% germani, 24% slovaci și 43% ucraineni [9].

O altă cauză a migrației ucrainenilor spre Banat a fost fuga de Puterea Sovietică, ca urmare a cedării de către România a Basarabiei, nordului Bucovinei și ținutului Herța către U.R.S.S. în august 1940, conform Pactului Ribentrop-Molotov.

În perioada comunistă (1947-1989), numărul ucrainenilor din Maramureș și Bucovina a crescut foarte mult, datorită sporului natural pozitiv. Pentru a susține cu forță de muncă industrializarea forțată și dezvoltarea agriculturii de tip socialist, regimul comunist a convins numeroși muncitori și agricultori din zone suprapopulate să migreze spre marile centre industriale și zonele agricole subpopulate, inclusiv în Banat. Așa au ajuns aici mulți ucraineni din Maramureș și Bucovina.

Ultimii au venit în perioada de după evenimentele din anul 1989, urmându-și rudele stabilite în Banat în perioada comunistă, pentru studii și pentru căutarea unor locuri de muncă mai bine plătite.

În concluzie, ucrainenii au migrat din Ucraina Subcarpatică, Maramureș și Bucovina în căutarea unei vieți mai bune, fiind siliți de sărăcie, creșterea demografică și lipsa de pământ arabil din ținuturile de origine.

2. Timpul și modalitataea de constituire a localităților bilingve româno-ucrainene din Banat

Ucrainenii din Banat s-au stabilit aici constituind localități bilingve ca urmare a *patru valuri de migrație*[10]**.**

Primul val al migrației ucrainenilor s-a desfășurat între anii 1906-1920, în interiorul granițelor Imperiului Austro-Ungar, întemeindu-se satele: Copăcele, Cornuțel și Zorile în județul Caraș-Severin, Criciova (cu o mică colonie în apropiere – Pereu sau Cireșu Mic) și Pădureni în județul Timiș. Aceștia au venit din Ucraina Subcarpatică și Galiția (Carpații Păduroși) ca lucrători forestieri pentru exploatarea pădurilor, după care au cumpărat pământul defrișat. Colonia Cireșu Mic a fost înființată de către ucraineni veniți din Slovacia, dar aceștia s-au întors în locurile natale în perioada interbelică.

Ucrainenii care au înființat cele 5 sate au venit din 26 de localități din Ucraina Subcarpatică și din Galiția. Principalele localități furnizoare de emigranți din Ucraina Subcarpatică sunt: Seneverska Poleana, Senevir, Coloceava, Nejnâi Bystryi Ganecii, Dulove, Dubove, Vicicovo, Hrinncevo, Iemșady, Toruni, Soimy, Dilove, Mocra, Brustury, Rahovo, Remety,Pidpleșa, etc.; iar din Galiția : Runhur, Sloboda, Ciornăi Potic, Oslovy Bili, Oslovy Ciorni.

Sulyak Moritz și soția sa Ilka au fost începând cu anul 1839, proprietarii unei întinse moșii formată din pământ arabil și pădure, care se întindea de la Ohaba Mâtnic până la

[7] Petro Kimpan-Cîmpeanu, Ivan Kimpan-Cîmpeanu, Din Vârf de munte, la Alunul verde, Editura RCR Editorial, București, 2008, p. 88-89; Revista Columna 2000, Din istoria minorităților etnice din Banat, Anul XII,nr.47-48 (iulie-decembrie),2011, Ediție specială,p.60.
[8]Andre Hevesy, Nationalitier in Hungary,Londra, 1919.
[9] I. Perene, Din istoria ucrainenilor din Subcarpatia, 1849- 1914,Budapesta, 1967.
[10] Pentru prezentarea acestora am folosit lucrarea lui Ion Cîmpeanu, Ucrainenii din Banat. Istorie și prezent, Timișoara,2015.

Zgribești (circa 2500-3000 jugăre). Copii acestora au făcut mari datorii la Viena și Budapesta, ipotecând moșia. Scoasă la licitație publică, moșia a fost cumpărată de avocatul dr. Vörösy Henric și fiul său Mikloș Iulius din Arad în anul 1906 [11]. Materialul lemnos al pădurilor de pe dealurile din vestul și nordul Munților Banatului și a Munților Poiana Ruscă a fost vândut de către noii proprietari unor firme de exploatare a lemnului: Bayersdorf & Biach-Nasitz & Iakobfy, cu prețul de 1 creițar metru pătrat de teren împădurit. Lemnul a fost transportat în Ungaria.

În anii 1906-1908, După defrișarea pădurilor, proprietarii moșiilor Vörösy Henric, Hubs David și Tauber Henric împreună cu administratorii lor au anunțat vânzarea pământurilor din Banat. Administratorul moșiei Kopacz, Vizel Leib, s-a deplasat în localitățile din Carpații Pădurоși pentru a aduce muncitori dispuși după defrișarea pădurilor să cumpere pământul.

Migrația populației din cele peste 26 de localități, spre Banat, a început după înțelegerea încheiată la Hust (Ucraina Subcarpatică) în anul 1906 între Vizel Leib și delegații ucraineni.

Toate cele 5 sate înființate în primul val de migrație există și acum.

Al doilea val de migrație s-a desfășurat în timpul și imediat după Al II-lea Război Mondial, ucrainenii fugind de Armata Sovietică. Dintre aceștia puțini s-au stabilit în Banat, fiind în general asimilați de către români. O cauză a acestei asimilări a fost și teama de a nu fi repatriați după intrarea României în lagărul comunist.

Tot în această perioadă, o mică parte din locuitorii celor 5 sate înființate în anii 1906-1910, s-au mutat în sate precum: Găvojdia, Becicherecu Mic, Gelu și Variaș, unde au fost împroprietăriți cu pământ.Unele din aceste familii s-au întors mai târziu înapoi în satele natale.

Al treilea val de migrație a avut loc în perioada comunistă (circa 1960-1989), când ucrainenii din Maramureș și chiar Bucovina-cetățeni români, au venit în Banat, aproape în exclusivitate în județul Timiș, pentru a lucra în agricultură, construcții sau industrie. În urma emigrării germanilor în țara lor de obârșie, prin cumpărarea caselor acestora, ucrainenii au ajuns majoritari în sate ca: Știuca, Dragomirești, Remetea Mică, Sălbăgelul Nou, Soca, Pogănești etc.. Ucrainenii proveniți din Maramureșul românesc (satele: Poienile de Sub Munte, Repedea, Ruscova, Bistra, Crasna, Valea Vișeului) care au părăsit locurile natale ca urmare a creșterii numărului populației și a lipsei de pământ arabil, s-au stabilit în localitățile: Știuca, Dragomirești, Darova, Pogănești, Sălbăgelul Nou, Găvojdia, Becicherecul Mic, Gelu, Variaș etc., unde au muncit în agricultură. Ucrainenii originari din Bucovina în schimb s-au stabilit în general în orașe unde au lucrat în construcții, transporturi și industrie.

Al patrulea val de migrație este cel care a avut loc după Evenimentele din Decembrie 1989 și care continuă și astăzi. În cadrul lui, grupuri compacte de ucraineni din satele maramureșene și bucovinene au întregit populația de etnie ucraineană din : Știuca, Dragomirești, Darova, Pogănești, Becicherecul Mic, Sălbăgelul Nou, Gelu, Variaș, Gottlob, Tomnatic, Sânicolaul Mare, Bethausen, Remetea Mică, Mașloc, Brănești, Cenad, Nițchidorf, Petroasa Mare din județul Timiș și Chier, Dud, Târnova în județul Arad, la nord de Mureș.

3. Localizarea satelor bilingve româno-ucrainene din Banat

Dintre localitățile bilingve româno-ucrainene din Banat, am considerat ca fiind reprezentative și le-am selectat pentru studiu și prezentare în cadrul demersului nostru, un număr de 6 (Zorile, Copăcele, Cornuțel (județul Caraș-Severin), Criciova, Știuca și Dragomirești (județul Timiș)(Fig.1) pa baza următoarelor considerente:

- 4 localități (Copăcele, Cornuțel, Zorile(Cs) și Criciova (Tm) se încadrează în primul val al migrației ucrainenilor, care s-a desfășurat între anii 1906-1920, în interiorul

[11] Ion Cîmpeanu, Ucrainenii din Banat…, p. 8; Petro Ivan Hlanta, Cântece populare ale ucrainenilor din Banat (România), Editura Patent Ujhorod, 2009, p. 8.

granițelor Imperiului Austro-Ungar. Dintre acestea, primele 3 localități au fost întemeiate de ucraineni iar în Criciova, aceștia s-au așezat alături de români și au conviețuit cu aceștia;

- 2 localități (Știuca și Dragomirești (Tm) au fost populate cu ucraineni ce aparțin celor de al treilea și al patrulea val de migrații, ei provenind din Maramureș și Bucovina;
- 3 localități aparțin administrativ de județul Caraș-Severin și 3 de județul Timiș;
- cadrul natural al localităților face parte din Dealurile Banatului (Dealurile Lugojului și Dealurile Pogănișului), cu excepția Criciovei, care este situată la contactul Dealurilor Lugojului cu Câmpia Lugojului, o câmpie înaltă de terase;
- în toate cele 6 localități apicultura și pomicultura sunt ocupații tradiționale ale locuitorilor.

BIBLIOGRAPHY

Bizerea,M.,*Populația și așezările omenești din Banat.* Teză de doctorat. București,1970

Bizerea, M.,*Banatul ca unitate și individualitate istorico-geografică în cadrul pământului locuit de români,* în ,,Tibiscus-Etnografie", Timișoara, 1975

Cîmpeanu,Ion,*Ucrainenii din Banat. Istorie și prezent*, Timișoara, 2015

Forțiu,Sorin,*Și totuși, care este sufrafața Banatului?.* Studiu prezentat în cadrul celei de-a IV-a Sesiuni de comunicări – Banaterra (13.11.2010).

Hevesy, Andre, *Nationalitier in Hungary*, Londra, 1919

Shandor, Vincent, *Carpatho-Ukraine in the Twentieth Century: A Political and Legal History*, Harvard University Press for the Harvard Ukrainian Research Institute, 1997

Kimpan-Cîmpeanu, Petro, Kimpan-Cîmpeanu,Ivan,*Din Vârf de munte, la Alunul verde,* Editura RCR Editorial, București, 2008

Perene,I.,*Din istoria ucrainenilor din Subcarpatia, 1849- 1914*, Budapesta, 1967

Hlanta,Petro Ivan,*Cântece populare ale ucrainenilor din Banat (România),* Editura Patent Ujhorod, 2009

Șandor,Vikentie,*Zakarpatia- izvoare istorice începând cu secolul al IX-lea și până în anul 1920*, New York

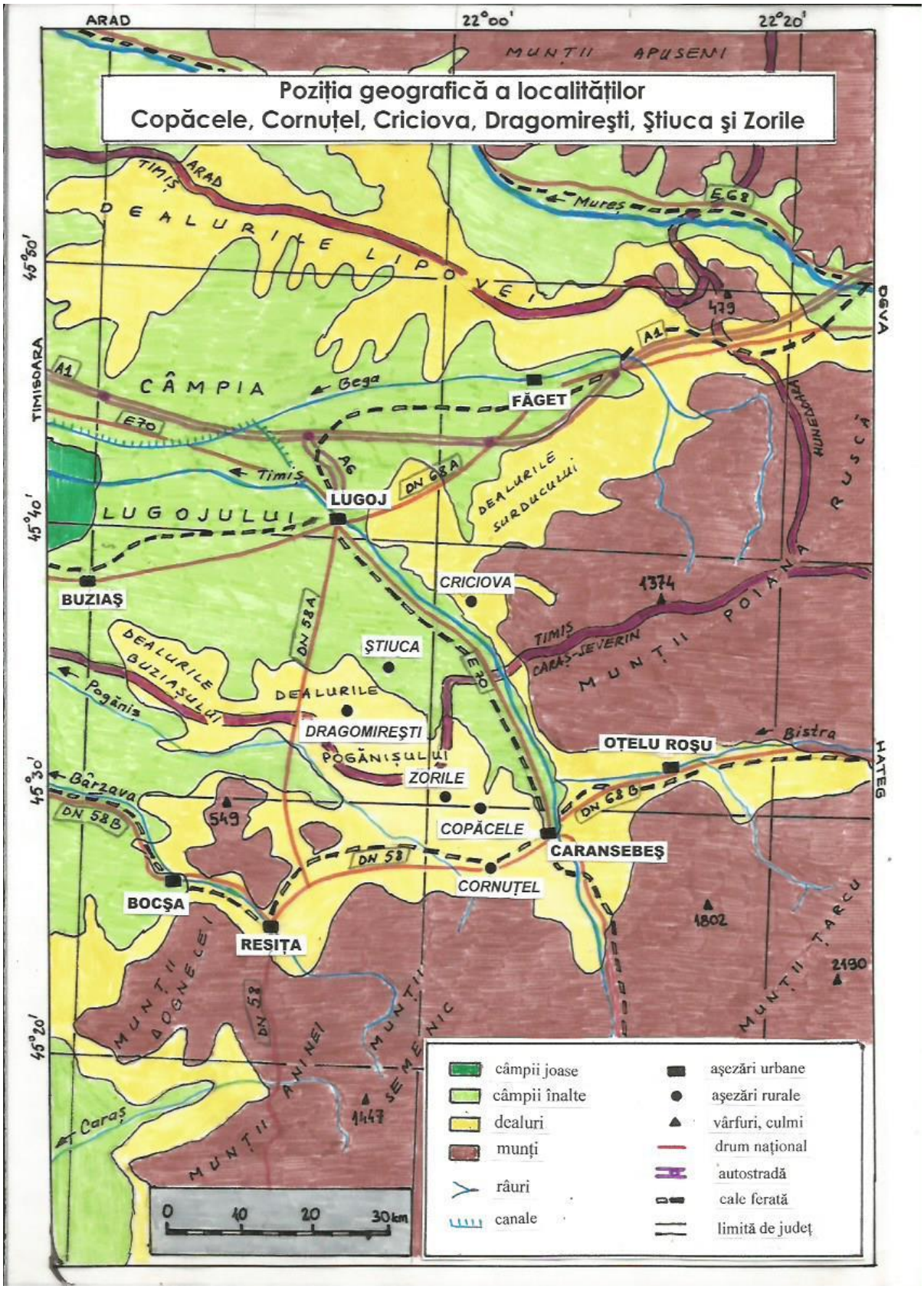
Poziția geografică a localităților
Copăcele, Cornuțel, Criciova, Dragomireşti, Ştiuca şi Zorile
ARAD
22°00'
22°20'
MUNȚII APUSENI
DEALURILE LIPOVEI
CÂMPIA
LUGOJULUI
DEALURILE SURDUCULUI
DEALURILE BUZIAȘULUI
DEALURILE POGĂNIȘULUI
MUNȚII POIANA RUSCĂ
MUNȚII CARAȘ-SEVERIN
MUNȚII ȚARCU
MUNȚII ANINEI
MUNȚII SEMENIC
MUNȚII AOGNEȚEI
HAȚEG
FĂGET
LUGOJ
CRICIOVA
ȘTIUCA
DRAGOMIREȘTI
ZORILE
COPĂCELE
CORNUȚEL
CARANSEBEŞ
OȚELU ROȘU
BUZIAŞ
BOCŞA
REȘIȚA
Timiș
Bega
Mureș
Bârzava
Pogănișu
Bistra
Caraș
A1
A6
E70
E68
DN 58A
DN 58B
DN 58
DN 68
DN 68A
DN 68B
479
549
1374
1802
2190
1447
45°50'
45°40'
45°30'
45°20'
0 10 20 30km
câmpii joase
câmpii înalte
dealuri
munți
râuri
canale
așezări urbane
așezări rurale
vârfuri, culmi
drum național
autostradă
cale ferată
limită de județ

Fig.1.

THEORETICAL ASPECTS ON TERMINOLOGY

Maria-Adelina Bobic
PhD Student, "Ştefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: This article proposes to briefly present (by the methods of doctrinal, descriptive, comparative analysis and synthesis, of the diachronic description and graphic formalizations) several theoretical aspects related to terminology, in general. Therefore, we have systematized the three understandings related to the polysemantic term terminology: assembly of terms, specialty field, terminological activity, own methodology of a study object.

Keywords: terminology, specialty field, terminological activity, methodology, terminological school

1.Terminologia este un termen polisemantic**,** căruia majoritatea lingviştilor îi atribuie, de regulă, trei accepţii: ansamblu de termeni domeniu de specialitate; activitate terminologică; metodologie proprie unui obiect de studiu.

1.1.*Terminologia ca ansamblu de termeni proprii unui domeniu de specialitate*

Lingvistul francez Alain Rey afirmă că termenul terminologie apare, pentru prima dată, în secolul al XIX-lea şi semnifica, la început, doar totalitatea termenilor aparţinând unui domeniu. Prima definiţie a terminologiei este propusă de cercetătorulWilliam Whewell,matematician şi filosof englez (1794-1866), în lucrarea sa „History oh the Inductive Sciences" [1837] şi în „Filosofia ştiinţelor inductive" (1840) în care terminologia are valoare de ansamblu de termeni dintr-un anumit domeniu: „*système des termes* employés dans la description *des objets* de l'histoire naturelle"[1]. Prezenţa conceptelor „sistem", „obiect"şi „termen" conferă acestei definiţii uitate o actualitate surprinzătoare.

În limba franceză, cuvântul terminologie este definit, pentru prima dată, în dicţionarul lui Bouillet *Dicţionnaire des sciences, des lettres et des arts* [1864, 7-a ediţie] şi semnifică, de asemenea, un ansamblu de termeni dintr-un domeniu: „ensemble des termes techniques d'une science ou d'un art et des idées qu'ils représentent"[2].

Unii cercetători îl consideră pe profesorul Dominique-Joseph Mozin (1771-1840) *(Dictionnaire français-allemand, Paris,* 1811-1812)ca fiind primul care a atestat şi a explicat cuvântul terminologie.

Definiţii ale terminologiei apar mai târziu în *Dicţionarul de la Oxford* (11 volume, 1933)şi în *Le Petit Robert* (1978).

În acest sens, prezentăm și definiţiile terminologiei propuse de lingviştii români:

„Prin termeni tehnici sau ştiinţifici înţelegem cuvintele sau combinaţiile de cuvinte care denumesc noţiuni dintr-un anumit domeniu de specialitate. Termenii dintr-o ramură a ştiinţei sau a tehnicii formează la un loc terminologia domeniului respectiv"[3].

„Totalitatea termenilor care denumesc noţiuni din ştiinţă şi tehnică în general; aici intră prin urmare toate cuvintele specifice vocabularului special al agricultorilor, al păstorilor, al meseriaşilor de tot felul şi al oamenilor de ştiinţă. În felul acesta, putem vorbi în egală

[1] Alain Rey, La terminologie: noms et notions, Paris, Presses Universitaires de France, col. Que sais-je? 1979,p. 7.
[2]Ibidem,p.7.
[3] Ana Canarache, Constant Maneca, În jurul problemei vocabularului ştiinţific şi tehnic, în„Limba Română", Bucureşti, 1955,, nr. 6, p. 16.

măsură de termeni tehnici de cizmărie, de stupărit, de termeni tehnici în teoria literaturii, în fizică, în ştiinţele naturii etc. În general, fiecare ramură de activitat omenească, fiecare disciplină îşi are terminologia ei specială”[4].

„Terminologia ştiinţifică este un ansamblu lexical care denumeşte noţiunile special din domeniul ştiinţei şi al tehnicii”[5].

„Prin terminologie înţelegem totalitatea de cuvinte speciale de care se servesc ştiinţele, arta, cercetarea şi profesiunile, în general, dar şi un cercetător sau un grup de cercetători”[6].

În prezent, norma ISO 1087/2000 propune următoarea definiţie pentru primul sens al terminologiei: „*Ensemble de désignations propres à une langue de spécialité*”, considerată de specialiştii în domeniu ca fiind cea mai reuşită şi mai simplă definiţie dintre cele studiate.

Terminologia poate desemna, de asemenea, **un ansamblu de termeni** întrebuinţaţi de un specialist sau un grup de specialişti[7] . Ansamblurile de termeni dintr-un anumit domeniu pot să se prezinte în diferite forme în funcţie de suport, scopul propus, destinatarii vizaţi, numărul termenilor, domeniul şi limbile tratate:

Dicţionar:*„Listă alfabetică de termeni (cu explicaţiile necesare) aparţinând unei stiinţe, arte, limbi, etc.”* Din lat. **dictionarium**, fr. **dictionnaire**. [DN 1986, DEX 2012 s.v.];

***Dicţionar monolingv*:** *„(Despre dicţionare) Într-o singură limbă; unilingv”*[DN 1986 s.v.];

Dicţionar bilingv:*„Care este făcut în două limbi”* [NODEX 2002 s.v.];

Dicţionar poliglot: „*Care este scris în mai multe limbi sau care cuprinde mai multe limbi”* [NODEX 2002, DEX 2012 s.v.]; *„Tip de lucrare lexicografică de proporţii diferite care tratează sistematic termeni de bază (nume comune şi proprii), noţiuni din toate domeniile sau dintr-un anumit domeniu de cunoştinţe, fie în ordine alfabetică, fie pe probleme sau pe ramuri.”* [DEX 1998, s.v.];

Glosar:*„Listă sau colecţie de cuvinte regionale, învechite sau puţin cunoscute, însoţite de explicaţia lor”.* Din lat. **glossarium,** fr. **glossaire**. [DEX 2012 s.v.];

Microglosar: *„Glosar cu un număr redus de cuvinte şi cu explicaţii sumare*”[MDN 2000 s.v.];

Lexic:*„Totalitatea cuvintelor caracteristice limbii unei epoci, unei regiuni, unui scriitor etc.*”. Din fr**. lexique**. [DEX 1998, 2012 s.v.];

Lexicon*:* „*Dicţionar tehnic sau enciclopedic, de obicei în mai multe volume, cuprinzând cunoştinţe de orientare din anumite domenii; enciclopedie (a unui domeniu).*” Din lat. fr. **lexicon.** [DN 1986, DEX 2012 s.v.];

Microenciclopedie: *„Enciclopedie cu volum restrâns de informaţii;* [DEX, 2012 s.v.];

Nomenclatură*:„Totalitatea termenilor întrebuinţaţi într-o anumită specialitate sau într-un anumit domeniu de activitate, de obicei organizaţi metodic"*. Din fr. **nomenclature**. [DEX 1998, 2012 s.v.];

Vocabular: „*Totalitate a cuvintelor specifice unui anumit domeniu de activitate (ştiinţă, artă, tehnică etc.)"* [NODEX 2002 s.v.*];„Dicţionar, de obicei de proporţii mici; lexic, glosar"*. Din lat. **vocabularium**. [DEX 1998, 2012 s.v.];

---

[4] Constant Maneca, Terminologia ştiinţifică şi tehnică în Dicţionarul general al limbii române, în„Limba Română”, Bucureşti,1959, nr. 1, p. 33.

[5] Florin Marcu, Bazele elaborării şi însuşirii terminologiei ştiinţifice,în„Limba Română”, Bucureşti, 1974, nr. 5, p. 393.

[6] Ion Coteanu, Terminologia tehnico-ştiinţifică. Aspecte, probleme,în „Limba Română”, Bucureşti, 1990, nr. 2, p. 95.

[7] Olga Cazan, Terminologia- un termen polisemantic, în „Revista de Lingvistică şi Ştiinţă Literară”, nr. 5-6/2009, p. 85.

Terminologie de firmă: *„Terminologie proprie unei întreprinderi, unui organism, oricărui grup profesional bine delimitat "*[8] ;

Bază de date/Bancă de date:*„Repertoriu terminologic informatizat format dintrun ansamblu organizat de informaţii terminologice"*[9].

Obiectul de studiu al terminologiei este *termenul*, aşa cum pentru lexicologie este cuvântul.

Există mai multe definiţii ale termenului. Organizaţia Internaţională pentru Standardizare (ISO), în Norma 704/2000 defineşte termenul astfel: „Un termen este o desemnare compusă din unul sau mai multe cuvinte şi reprezintă un concept general aparţinând unui limbaj de specialitate”[10].

Din această definiţie se desprind următoarele idei:

- Faptul că termenul reprezintă întotdeauna *un concept aparţinând unui limbaj de specialitate*. Aşa cum spuneam mai sus, terminologia se ocupă de "cuvintele" unui domeniu specializat care, spre deosebire de cuvintele din limbajul curent, de care se ocupă lexicologia, acoperă întotdeauna un concept.
- Termenul *este format din unul sau mai multe cuvinte*, formând adeseori unităţi terminologice. Structura unui termen este foarte variată nu numai ca mărime, mergând de la un termen la adevărate sintagme, dar şi ca elemente ce intră în componenţa lor. Un termen poate fi astfel format dintr-o combinaţie de litere şi cifre, din abrevieri, din coduri, din simboluri sau formule (formulele matematice, fizice, chimice). Ceea ce face ca aceste elemente atât de diferite să fie considerate împreună este faptul că ele constituie unităţi semantice ce acoperă un singur concept.
- *Termenul este în strânsă legătură cu conceptul şi cu referentul* ceea ce ne aminteşte de celebrul triunghi din semantică, cunoscut în diferite variante.

O vom prezenta pe cea a lui C.K.Ogden şi A.Richards [11]:

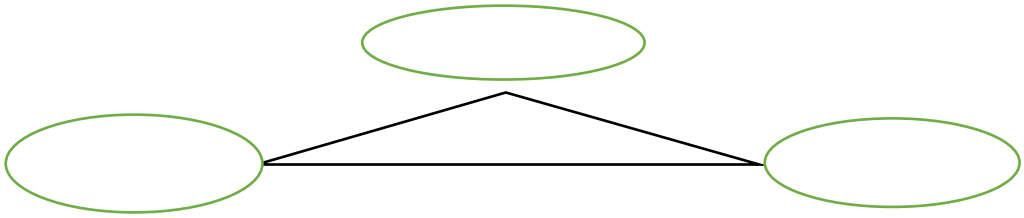

Echivalent acestui triunghi este cel al lui Lubomir Drozd[12] , adoptat de terminologi:

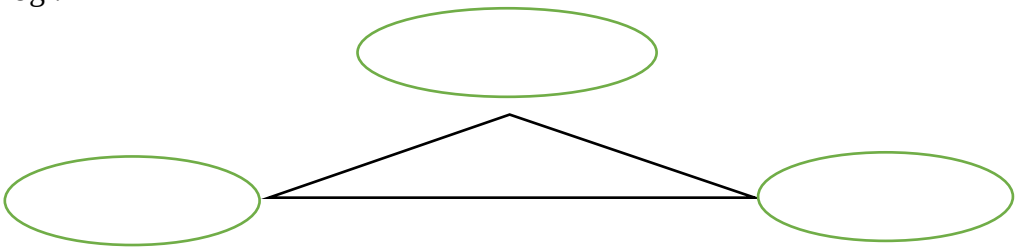

[8]IleanaBusuioc, Madălina Cucu, Introducere în terminologie, Editura Credis,Bucureşti, 2001, p. 7.
[9]Ibidem.
[10] Norma Internaţională ISO 704/2000, Travail terminologique, Principes et méthodes.
[11]C.K.Ogden şi A.Richards (1923), The Meaning of Meaning.p. 11.
[12]L.Drozd (1981), Science terminologique: objet et méthode. În: Rondeau G., Felber H. (réd.). Texteschoisis de terminologie. 1. Fondements théoriques de la terminologie. Québec: Girsterm, p. 115-131.

Acest sistem conceptual este rezultanta a trei concepte subordonate: sistemul entităţilor, subordonate legilor naturii, sistemul conceptelor generate de legile gândirii şi cel lingvistic, subordonat legilor lingvistice.

De aici rezultă un alt aspect important: dualitatea semantică chiar a termenului termen. Dacă facem o analogie cu faimoasa metaforă a semnului lingvistic al lui Saussure, pe care acesta îl asemăna unei foi de hârtie[13], termenul este pe de o parte echivalentul „cuvântului", sau al semnului lingvistic, cuprinzând cele două aspecte, cel al semnificatului şi al semnificantului; pe de altă parte el se opune semnificatului fiind echivalentul doar al semnificantului. În terminologie, *termenul*este opus conceptului, reprezentând forma lingvistică a acestuia, dar, în acelaşi timp înglobează cele două aspecte, conceptual şi lingvistic.

Semnul, simplu sau complex, în raport cu conceptul este un termen, iar în raport cu obiectul este o denominaţie.

Conceptul sau noţiunea reprezintă cealaltă faţă importantă a triunghiului şi constituie de fapt punctul de plecare al oricărei activităţi terminologice, fie ea teoretică sau practică. În acelaşi document ISO 704/2000 conceptul este definit astfel „construcţie mentală care serveşte la clasificarea obiectelor individuale ale lumii exterioare sau interioare cu ajutorul unor abstracţii mai mult sau mai puţin arbitrare"[14]. În terminologie, conceptele sunt considerate ca reprezentări mentale ale obiectelor într-un domeniu specializat. Acestea sunt deci reprezentări mentale ale obiectelor din realitate şi ele conferă termenului proprietatea de referinţă. Conceptele se analizează prin caracterele care le compun şi care formează şi definiţia conceptului respectiv. Pentru aceasta conceptele trebuie integrate în clase conceptuale, ceea ce permite încadrarea lor în clasa generală de *obiecte* din care fac parte şi distingerea lor prin caracterele individuale care le diferenţiază de acestea. Un concept nu poate fi definit în terminologie decât prin integrarea lui într-un domeniu de referinţă.

1.2. *Terminologia ca activitate*

Partea practicăparte a terminologiei este *terminografia***.** Dacă terminologia studiază modul de formare, comportamentul lingvistic al termenilor, raporturile lor cu semnificatul, terminografia se ocupă cu culegerea, gestionarea şi difuzarea termenilor, urmărind realizarea unor baze de date cu diferite finalităţi precum: vocabulare de specialitate, glosare, tezaure, dicţionare, bănci de date etc. Referitor la raportul dintre terminologie şi terminografie, putem face o paralelă cu raportul dintre lexicologie şi lexicografie. Lexicologia se ocupă de studiul teoretic al cuvintelor, în timp ce lexicografia se ocupă cu realizarea unor dicţionare.

Se disting două tipuri de activitate terminologică: *terminologia punctuală* şi *terminologia tematică* (numită şi terminologia sistemică).

Scopul terminologiei punctuale este găsirea soluţiei la o problemă precisă pe care nu o putem rezolva cu elementele pe care le avem la dispoziţie (dicţionare generale, fişiere terminologice deja constituite etc.). Acest tip de activitate este caracteristică, de obicei, traducătorului.

Obiectivul terminologiei sistematice/tematice constituie elaborarea şi eventuala difuzare de produse terminologice (dicţionare, glosare, vocabulare, baze de date etc.).

Un tip aparte de activitate terminologică este*terminotica*, care desemnează totalitatea de operaţii de creare, de stocare, de gestionare şi de consultare a datelor terminologice cu ajutorul tehnologiilor informaţionale. Informatica îşi aduce însă aportul şi în alte aspecte ale acestei munci: selectarea terminografică termenilor şi contextelor, redactare, traducere automată, etc. Persoana care efectuează această activitate se numeşte terminolog sau, mai bine zis, terminograf.

---

[13]Ferdinand deSaussure (1995 [1916]) : Cours de linguistique générale, Paris: Payot-Rivages. Traducere din franceză de Tarabac I. Iaşi, Polirom, 1998.
[14]Norma Internaţională ISO 704/2000, Travail terminologique, Principes et méthodes.

1.3. *Terminologia ca metodologie de lucru*

A treia semnificaţie constituie un subiect controversat. Absolut toţi lingviştii şi terminologii recunosc existenţa unei metode de studiu a termenilor, adică o serie de principii şi fundamente care reglementează studiul terminologiilor (primul sens).Prin analogie cu psihologie, filologie etc., termenul terminologie semnifică ştiinţa care studiază termenii (vocabularul, nomenclatura) unui domeniu specializat. Cu alte cuvinte, este vorba de disciplina care studiază denumirea realităţilor specific unui domeniu. Foarte puţini autori afirmă că terminologia este o ramură a lingvisticii - lingvistica aplicată sau, chiar mai mult, o ştiinţă interdisciplinară, având propriul obiect de studiu (termenul) şi o serie de principii proprii[15].

BIBLIOGRAPHY

Busuioc, Ileana, Cucu, Madălina, *Introducere în terminologie*, Editura Credis,Bucureşti, 2001

Canarache, Ana, Maneca, Constant, *În jurul problemei vocabularului ştiinţific şi tehnic*, în „Limba Română”, Bucureşti, 1955, nr. 6

Coteanu, Ion, *Terminologia tehnico-ştiinţifică. Aspecte, probleme*, în „Limba Română”, Bucureşti, 1990, nr. 2

Drozd, L., *Science terminologique: objet et méthode.* În: Rondeau G., Felber H. (réd.). *Texteschoisis de terminologie. 1. Fondements théoriques de la terminologie.* Québec: Girsterm, 1981, p. 115-131

Maneca, Constant, *Terminologia ştiinţifică şi tehnică în Dicţionarul general al limbii române*, în„Limba Română”, Bucureşti,1959, nr. 1

Marcu, Florin, *Bazele elaborării şi însuşirii terminologiei ştiinţifice*, în „Limba Română”, Bucureşti, 1974, nr. 5

Norma Internaţională ISO 704/2000, *Travail terminologique, Principes et méthodes.*

Ogden, C.K., Richards, A., *The Meaning of Meaning*, 1923

Rey, Alain,*La terminologie: noms et notions*, Paris, Presses Universitaires de France, col. Que sais-je?, 1979

Saussure, Ferdinand de (1995 [1916]) : *Cours de linguistique générale*, Paris : Payot-Rivages. Traducere din franceză de Tarabac I. Iaşi, Polirom, 1998.

.

[15] Olga Cazan, Terminologia- un termen polisemantic, în„Revista de Lingvistică și Știință Literară”, nr. 5-6/2009, p. 88.

A LINGUISTIC APPROACH TO FAMILY TRAUMA AND THE COMPENSATORY RESOURCES

Alina Lucia Ardelean
PhD Student, "Aurel Vlaicu" University of Arad

Abstract:The paper expands upon the innate causality that exists between trauma and dissociation, upon the fact that, being regarded as a 'wound', or a 'loss', it generates a dissociative consciousness unable to handle either oneself or one's relation to the exterior world, due to the 'inaccessibility of the occurrence'. The Romanian researcher D.L. Vasile, whose study entitled Trauma familiala si resursele compensatori is our basic concern, acknoledges both the role played by the neurobiological and social contexts of experience and by the linguistic resources in conveying the variable meanings of trauma in an attempt to offer credile psychoterapeutic solutions mostly in cases of divorce or the death of a beloved person.

Keywords : D.L Vasile, family trauma, compensatory resources, linguistics, psychoterapeutic solutions.

Cartea "Trauma Familială şi Resursele Compensatorii", aIIa ediţie revizuită, a apărut ca o preocupare a autoarei, D. L. Vasile (Doctor în Psihologie, psiholog clinician şi psihoterapeut) asupra capacităţilor şi potenţialităţilor umane, care se activează în momentul în care persoana trece printr-o situaţie traumatică. Aceasta este preocupată de cum poate fiinţa umană face faţă provocărilor, cum învaţă şi cum creează pe tot parcursul vieţii. Lucrarea de faţă este un studiu teoretic dar şi practic realizat de autoare cu scopul de a descifra tainele traumei, de a oferi soluţii practicienilor psihoterapeuţi şi totodată cu scopul de a ajuta persoana traumatizată să revină la starea de bine.

Studiul porneşte de la definirea traumei, a traumei psihice, reacţiile pe care le produce trauma şi diferenţele între traumele adulţilor şi ale copiilor.

În literatura de specialitate trauma psihică este definită ca fiind „rana" pe care o resimţim în interiorul personalităţii noastre, o pierdere, o „rupere a integrităţii personalităţii" (2012; p17). Această rană produce schimbări majore în personalitatea omului şi îl transformă atât negativ cât şi pozitiv din punct de vedere psihologic.

În cartea sa „Trauma familială şi resursele compensatorii", psihoterapeutul D. L. Vasile evidenţiază termenul de traumă psihică , definit de către G. Fisher şi P. Riedesser, ca fiind:

„ o experienţă vitală de discrepanţă între factorii situaţionali, ameninţători şi capacităţile individuale de stăpânire, care este însoţită de sentimente de neajutorare şi abandonare lipsită de apăsare şi care duce astfel la o zdruncinare de durată a înţelegerii de sine şi de lume." (19)

Din această definiţie reiese faptul că persoana se confruntă cu o situaţie care de multe ori este percepută ca fiind ameninţătoare atât la nivel fizic cât şi psihic şi se evidenţiază capacitatea fiecărei persoane de a se stăpâni şi de a gestiona într-un mod cât mai eficient situaţia traumatică.

Literatura de specialitate prezintă ideea că persoana supusă unei traume nu suferă doar o singură traumă ci mai multe, având o traumă dominantă ce-i afectează întreaga construcţie a personalităţii. Este importantă recunoaşterea de către persoana în cauză a episodului traumatizant şi identificare traumei centrale pentru a diminua din intensitatea celorlalte

traume minore ce se pot ivi din „rana cea mare" în vederea stabilirii domeniilor de intervenţie, fapt extrem de greu de realizat, asa cum afirma toti cercetatorii care s-au ocupat de acest domeniu.

Trauma familială este şi ea descrisă tocmai pentru a accentua rolul important pe care îl avem fiecare dintre noi. Noi suntem fiecare în parte o verigă dintr-un lanţ care se numeşte familia. Familia se confruntă cu numeroase traume, dintre care cele mai profunde sunt divorţul şi decesul.

Omul de-a lungul vieţii se confruntă atât cu evenimente frumoase cât şi mai puţin frumoase sau fericite. Unul dintre evenimentele cu impact emoţional major asupra persoanei îl constituie decesul. Acesta este un eveniment nefericit , nedorit, şi greu de explicat. El produce teamă, suferinţă, angoasă, neputinţe, gol sufletesc, lipsă de ataşament şi sentimente de pierdere. Toate aceste efecte sunt semnificative în funcţie de relaţia avută cu cel decedat. Pentru copii pierderea unui părinte, sau a unei persoane faţă de care a manifestat o relaţie de ataşament poate constitui o traumă profundă.

Moartea face parte din cursul firesc al vieţii noastre şi chiar dacă nu ne dorim să trecem prin acest episod dramatic, la un moment dat tot vom cunoaşte acest fenomen. Moartea ne provoacă să schimbăm ceva în noi, să ne punem întrebări şi chiar să evoluăm. Nu este un subiect plăcut de discuţie, rămâne un subiect tabu şi omul încearcă întotdeauna să nege moartea. Negarea este prezentă în special în cazurile în care cel decedat, la momentul decesului se află departe de cei apropiaţi. Participarea la toate etapele morţii stimulează negarea şi evitarea . Cu cât accepţi şi integrezi mai uşor pierderea cu atât revenirea după despărţirea de o persoană dragă este mai uşoară.

Oamenii au nevoie să-şi exprime durerea, suferinţele şi întristarea prin aşa zisul doliu. Această formă de manifestare a doliului se realizează diferit în funcţie de religie, respectiv: atitudinile şi credinţele diferite faţă de moarte, viaţa de după moarte, ritualul de înmormântare, slujbele religioase; cultura generală şi profesională,medicii percep altfel moartea decât cei din alte domenii de activitate; nivelul de educaţie din societatea românească.

Moartea este diferit văzută în funcţie de cultură. În cultura românească moartea este negată şi oamenii nu se pregătesc pentru acest moment. Sunt culturi în care moartea este un fenomen larg discutat şi oamenii desfăşoară anumite activităţi specifice, reuşind astfel să-şi formeze acele atitudini care îi ajută să monitorizeze mai repede şi mai uşor momentul decesului unei persoane dragi.

Este important de reţinut contextul în care survine decesul deoarece influenţează reacţiile supravieţuitorilor. Acest context poate fi fizic, când decesul intervine într-un loc familiar, acasă, la serviciu sau chiar în vacanţă; temporal când intervine într-un anumit moment al zilei; social atunci când decesul îl surprinde pe cel în cauză singur în familie sau alături de prieteni; spiritual când decesul survine la sărbători sau evenimente familiale.

Pe lângă contextul în care survine moartea, pentru o mai bună înţelegere a persoanelor îndoliate este bine să se cunoasca tipul morţii, adică felul cum s-a produs moartea membrului din familie.

Autoarea Vasile subliniază diferite tipuri de decese care ne ajută să înţelegem reacţiile individuale ale supravieţuitorilor, stabilirea unor ipoteze şi iniţierea unui demers terapeutic. Aceste tipuri pot fi:

„aşteptate vs. neaşteptate"- moartea unui persoane dragi bolnavă de multă vreme este un eveniment oarecum aşteptat, în timp ce moartea năpraznică, printr-un accident de circulaţie, de muncă sau casnic este un eveniment neaşteptat.

„fireşti vs.nefireşti" – la fel ca şi naşterea, moartea este considerată un eveniment firesc, ştim că el se produce cu precădere la bătrâneţe şi atunci spunem că este un eveniment

firesc, atunci când survine în cazul unui copil sau al unui om matur, este un eveniment nefiresc.

„subite vs. lente" – moartea subită survine în special în cazurile în care oamenii sunt diagnosticaţi cu o boală necruţătoare şi se sting foarte repede, dar aceşti oameni pot să-şi prelungească agonia prin luni de suferinţă, având astfel o moarte lentă.

„violente vs. neviolente" – în cazul în care moartea survine în urma unui accident sau homicid vorbim de moarte violentă, iar dacă moarte survine în somn, vorbim de moarte neviolentă. Atât homicidul cât şi suicidul reprezintă tipul de moarte violentă pe care o considerăm nefirească şi poate produce pentru cei dragi atât stres posttraumatic cât şi o perioadă de doliu caracterizată prin stări contradictorii.

„ambigue vs. clare"- în cazul în care nu există dubii asupra morţii persoanei, vorbim de un deces clar, însă în cazul în care persoana decedată nu este găsită sau identificat cadavrul rezultat în urma unui accident, calamitate, vorbim de o moarte ambiguă.

„bune vs. rele" în cultura românească acele morţi sunt bune care nu produc suferinţă atât pentru cel decedat cât şi pentru aparţinători. Se spune că a murit de „moarte bună". Acele morţi precedate de suferinţă sunt etichetate ca fiind morţi „rele".

„dorite vs. nedorite"- există situaţii atunci când persoana muribundă suferă foarte mult şi atunci membrii familiei pentru a-i curma suferinţa îi doresc moartea; vorbim de o moarte dorită conştient sau inconştient care întotdeauna este însoţită de sentimentul de vinovăţie, de autoculpabilizare şi de apariţie a „gândirii magice"(l-am văzut cum se chinuie şi m-am gândit că mai bine ar fi să moară).

Membrii unei familii sunt mai puternic afectaţi în cazul în care moartea survine nefiresc, neaşteptat şi în mod violent, având totodată şi un impact negativ, mai ales în cazul decesului copiilor.

La pierderea cuiva drag se mai adaugă şi „pierderea viselor şi a speranţelor"(73). În cazul decesului unui părinte se năruie toate speranţele ca el să mai participe la toate evenimentele frumoase din familie sau chiar mai puţin frumoase . În cazul în care este vorba despre un copil, părinţii îşi pierd toate visele legate de ce acesta ar fi putut deveni, cum ar fi evoluat fizic şi spiritual. Pe lângă năruirea speranţelor, membrii familiei experimentează trecerea la un alt statut , de la soţ/soţie la văduv/văduvă. Acest statut nu este confortabil deoarece persoana în suferinţă îşi reactivează suferinţa ori de cîte ori contextul îi permite.

Odată cu modificarea structurii familiei, datorită pierderii unui membru, se schimbă şi percepţia despre spaţiul familial, acesta fiind „gol" şi „gri". Odată cu pierderea căminului are loc şi pierderea „familiei extinse" ceea ce înseamnă că relaţiile cu familia din partea celui decedat se pot deteriora sau chiar răci. La moartea părinţilor copii pierd legătura cu bunicii şi cu celelalte rude(unchi, veri) şi nu au legături afective care să le permită ulterior acceptarea şi înţelegerea pierderii.

Prietenii, suportul social, pot fi şi ei pierduţi deoarece decesul unei persoane îi poate îndepărta de familia acestuia fie din sentimentul de teamă ca suferinţa lor să nu-i afecteze mai mult, fie din faptul că au fost prietenii defunctului şi nu ştiu cum să relaţioneze cu ceilalţi membrii ai familiei sau prietenia nu a fost una sinceră care să mai merite continuată.

În cartea sa „Trauma familială şi resursele compensatorii", Vasile evidenţiază trei autori preocupaţi de stadialitatea procesului de doliu, astfel:

Bowly (1980) descrie doliul ca amorţire, plâns şi căutare, dezorganizare şi disperare, reorganizare.

Engel (1964) defineşte doliul ca fiind şoc şi negare, conştientizare (prin furie, culpabilitate, impulsivitate, comportamente autodistructive), restricţie(credinţe religioase, funeralii), rezoluţia pierderii, idealizarea(rezolvarea pierderii- în aproximativ un an persoana se vindecă complet);

Kubler-Ross(1969) oferă cinci stadii prin care trece o persoană ce pot fi extinse şi la familie: negare şi izolare, furie, tânguire, depresie, acceptare." (74)

Aceste stadii ajută la identificarea situaţiei în care se află o persoană sau o familie. La decesul unui membru al familiei se experimentează doliul cu un anumit limbaj, o durere şi o dorinţă de revenire, un impuls de a face faţă doliului, o nouă viaţă, modalităţi de a acţiona, a gândi, a trăi în viitor. Experimentarea doliului este necesară în vederea acceptării morţii.

Copilul, adolescentul confruntat cu moartea unui părinte trăieşte cu totul şi cu totul alte sentimente decât un adult şi va adopta strategii de coping şi de gestionare emoţională, cognitivă şi relaţională diferite, confruntându-se cu o realitate nouă şi diferită de cea a adultului.

Tânărul va prelua un alt rol în familie, se va ocupa de partea economică, va face planuri de viitor uneori fiind nevoit să se angajeze şi chiar să-şi schimbe traseul educaţional doar pentru a-şi putea susţine financiar familia. Totodată tânărul preia rolul de părinte faţă de fraţi şi de partener pentru părintele rămas. Toate acestea îi permit copilului dezvoltarea precoce a unor abilităţi, îi generează şi blocarea unor emoţii şi comportamente specifice. Unii dintre copii îşi actualizează relaţiile cu rudele, prietenii, ajungând să-i cunoască şi să relaţioneze sau să evite relaţiile cu aceştia.

Noua realitate a copilului constă în faptul că el va dori să-şi facă mândru părintele decedat prin rezultate bune la învăţătură, prin relaţiile sociale adoptate pentru a diminua din lipsa relaţiei cu părintele decedat, îşi refulează emoţiile şi trăirile în dependenţa de droguri, alcool sau secte religioase şi abandonează şcoala. El trebuie să-şi gestioneze nişte emoţii puternice, necunoscute şi să facă faţă trăirilor.

Părintele rămas în viaţă se confruntă cu o realitate nouă prin faptul că preia rolul părintelui decedat, devenind el persoana cu autoritate din structura familiei, principala sursă de venit de care depinde toată lumea. Ajunge să se apropie sau se îndepărteze de unii prieteni sau rude, îşi schimbă statutul în familie, în relaţiile cu copii, formând relaţii de parteneriat de cele mai multe ori cu copilul cel mare. Acum învaţă cum să-şi gestioneze emoţiile pentru a nu-şi răni copii, cum să trăiască durerea şi cum să împărtăşească durerea cu copii.

De cele mai multe ori părinţii nu doresc ca copii să sufere şi atunci încearcă să-i protejeze de suferinţă. Ei întâmpină dificultăţi în a explica fenomenul morţii, de a vorbi cu copiii pe înţelesul lor şi pleacă de la ideea că aceştia trebuie să fie protejaţi de evenimentele dure şi dureroase din viaţă. Freud susţine că părintele doreşte să-şi păstreze în familie o relaţie de omnipotenţă şi control, oferindu-i astfel copilului o poziţie de siguranţă. Acest lucru va îngreuna felul în care copilul va face faţă doliului. Copilul are dreptul la fericire şi bucurie sau la necaz şi tristeţe pentru a învăţa să trăiască într-o lume plină de emoţii. Prin structura sa psihică copilul poate înţelege ce este moartea.

Înţelegerea morţii de către copil este diferită de la o vârstă la alta. Psihologul Maria Nagy, citat de Vasile, enumeră trei stadii ale înţelegerii morţii:

În stadiul 1 cuprins între 3 şi 5 ani,viaţa are ca finalitate moartea. În concepţia copilului persoanele decedate se pot trezi. În stadiul 2 cuprins între 5 şi 9 ani, copii văd moartea ca pe o persoană, şi o identifică cu un clovn sau schelet şi se consideră norocoşi că au scăpat de ea, o percep ca pe ceva definitiv, convinşi fiind că morţii nu mai revin. În stadiul 3, după 9 ani ,copiii percep moartea ca pe ceva inevitabil, universal sau personal.

În perioada adolescenţei tinerii sunt mult mai mult preocupaţi de cele două teme „viaţă şi moarte". Ei adeseori dezbat problema morţii şi sunt mai interesaţi de ea mai ales dacă au un părinte decedat. Aceştia se confruntă cu situaţia de coping şi cu o anxietate crescută, legată de problema propriei lor mortalităţi.

Copiii şi adolescenţii au modalităţi diferite de a face faţă pierderii unui părinte. Sunt prezentate în studiul lui Vasile etapele reacţiilor copiilor la moartea unui părinte, aşa cum au fost descrise de Philip Rice. Printre aceste etape se numără şocul: copii suferă de durere;

tulburări fizice şi emoţionale şi procesul de revenire prin care copiii învaţă să trăiască fără părintele decedat.

Procesul de doliu în accepţia lui Weiss în Vasile reprezintă nişte"aşteptări rezonabile cum ar fi să-ţi continui cu energie viaţa, să reuşeşti să ai un anumit confort psihic, să te bucuri, să speri pentru mai bine, să faci şi să îndeplineşti planurile şi să-ţi asumi rolurile". (79-80)

Moartea este percepută diferit în funcţie de vârstă : până la 2 ani copii simt pierderea şi preiau durerea adultului, survin schimbări în rutina zilnică. Între 2 şi 6 ani copiii nu înţeleg noţiunea morţii, ei cred că morţii pot mânca sau bea şi se pot întoarce. La 6 -9 ani copiii sunt interesaţi de cauzele morţii, au temeri legate de moarte. Între 9 şi 12 ani copiii văd moartea ca pe o pedeapsă, sunt preocupaţi mai mult de ritualul înmormântării şi de ceea ce se întâmplă cu ei.

Adolescenţii sunt preocupaţi de tema morţii. Conştientizează că moartea este universală şi ireversibilă şi se cred invincibili. Copii şi adolescenţii vor reacţiona la decesul unui părinte în funcţie de reacţia părintelui rămas.

Femeile rămân în număr mai mare văduve decât bărbaţii. La pierderea soţului mamele singure reuşesc să gestioneze mai bine emoţiile ca urmare a doliului , reuşind mai bine să-şi exteriorizeze emoţiile. Ele neagă moartea deoarece se ocupă de întreg ritualul morţii, de la îngrijirea pe pat a muribundului până la înmormântare şi la funeraliile religioase. Ele sunt vulnerabile la emoţii precum culpabilizarea deoarece sunt responsabile de tot ce ţine de îngrijirea, sănătatea şi starea de bine a copiilor şi a soţilor. La moartea soţului, soţia se va simţi vinovată că nu s-a îngrijit mai mult de starea lui de sănătate, sporind şi prelungind suferinţa şi asupra copilului. Femeia nu mai dezvoltă relaţii afective cu alţi bărbaţi datorită pierderii dureroase şi a loialităţii faţă de soţ.

Soţii sunt diferiţi, ei sunt tensionaţi, anxioşi deoarece ei consideră că trebuie să fie puternici şi să reziste. Ei neagă şi se retrag din faţa realităţii pierderii. Societatea nu le neagă vulnerabilitatea şi tendinţa de dependenţă ceea ce prelungeşte suferinţa producându-le boli psihosomatice.

Având în vedere că soţii se ocupă mai mult cu gestionarea părţii materiale într-o familie, nu au abilitatea de a gestiona cu uşurinţă emoţiile. Pentru a nu se autoculpabiliza şi pentru a face faţă emoţiilor, bărbaţii se angrenează în activităţi la locul de muncă, în cele fizice, practice şi administrative. Ei resimt mult mai puternic „golul emoţional", pierderea datorită lipsei contactului fizic dintre el şi soţie. Deoarece bărbaţii nu ştiu să-şi gestioneze emoţiile sunt predispuşi la consum de alcool, epuizare psihică, suicid şi chiar izolare socială. Faţă de cazul femeii societatea îi permite mult mai uşor bărbatului angrenarea într-o altă relaţie cu o femeie tocmai pentru a fi mai protejaţi psihic.

Diferenţele dintre soţi şi soţii pot fi extinse şi în cazul fetelor şi băieţilor. Suferinţa este influenţată şi raportată la sexul persoanei îndoliate. Persoanele se raportează la pierdere prin latura emoţională(plâng, urlă, ţipă) în mod intuitiv altele trăiesc suferinţa prin gânduri, amintiri, comportamente fizice într-un mod instrumental bazat pe latura acţională şi cognitivă; altele nu ştiu să se exprime şi să raporteze la doliu blocându-se afectiv şi acţionând disonant.

Procesul doliului este influenţat de vârstă, sex şi factori individuali şi poate fi uşurat de capacitatea de control, temperament, gestionarea situaţiei, exprimarea emoţiilor şi o atitudine socială pozitivă.

Factorii familiali sunt corelaţi cu relaţia adolescentului cu părintele rămas, cu stilul parental al părintelui, cu felul cum sunt împărtăşite emoţiile şi suferinţa precum şi cu felul cum sunt păstrate ritualurile.

Factorii extrafamiliali sunt importanţi în influenţarea doliului şi sunt determinaţi de relaţiile cu prietenii, cu şcoala prin găsirea unui profesor suport, şi cu psihoterapeutul a cărei implicare este foarte importantă susţinerea terapeutică în cazul decesului.

Adaptare,coping şi rezilienţă sunt cele trei resurse psihice care se activează în procesul traumatic fiind dezbătute detailat de Vasile în prezentul studiu.

Nu putem vorbi de adaptare fără a include şi termenul de coping. „Coping" reprezintă demersurile active ale unei persoane în vederea restabilirii echilibrului emoţional şi al funcţionării coerente.

Coping-ul ca şi proces se bazează pe mai mulţi factori, comentaţi de Vasile după cum urmează: factori protectivi, reprezintă acele legături sociale stabile şi puternice existente înaintea traumei(relaţii bune şi durabile cu un părinte, bunicii, atitudine socială pozitivă); factori corectori sunt daţi de relaţia persoanei cu psihoterapeutul; demersul psihoterapeutic; factori de risc sunt acei factori care suprasolicită psihicul persoanei (statutul socio- economic al familiei, spaţiul precar de locuit, educaţia părinţilor, probleme sociale, comportamente autoritare)

Adaptarea este discutată din perspectiva modalităţilor de reacţie şi răspuns prompt din partea psihicului uman în evenimentele traumatizante. Fiecare dintre noi ne naştem cu instinctul de apărare ce ne permite menţinerea unui echilibru şi a unei stări de bine.

În istoria traumatică a persoanei Vasile identifică acele experienţe trecute ce au vulnerabilizat omul şi acele experienţe din care persoana a învăţat ceva, făcându-o mai puternică pentru viitoarea experienţă traumatizantă. Sunt persoane reziliente care revin la starea iniţială dinaintea traumei, şi care evoluează.

Nu se poate vorbi de adaptare fără a include şi termenul de coping. „Coping" se reliefează ca însumând demersurile active ale unei persoane în vederea restabilirii echilibrului emoţional şi al funcţionării coerente.

Vasile pune la dispoziţia cititorului o amplă cercetare privind resursele personale compensatorii în procesul traumatic, oferind o sinteză a resurselor compensatorii dublată de bibliografia aferentă lucrării.

Vasile sublinează modalitatea prin care persoanele fac faţă la situaţia traumatică şi resursele folosite pentru a depăşi situaţia şi pentru a funcţiona ca şi înainte de traumă. În acest sens sunt identificate patru tipuri de coping :

Coping instrumental centrat pe rezolvarea directă a problemelor; orientat pe problemă, iar persoana manifestă un comportament de stăpânire şi ştie cum să rezolve problema. Coping de exprimare a sentimentelor, se bazează pe exprimarea sentimentelor şi comunicarea emoţiilor. Coping cognitiv,se bazează pe schimbarea semnificaţiei unui situaţii iar persoana îşi explică poziţia traumatică şi încearcă să găsească soluţii.Coping rezilient, se bazează pe un set de strategii de control existente în individ şi este modul cel mai ideal de a face faţă unei traume,iar persoana manifestă robusteţe şi deţine autocontrol , percepând situaţiile traumatice ca pe nişte „provocări" şi nu „ameninţări". (96).

La trecerea printr-un eveniment traumatizant individul dispune de mecanisme defensive. „Mecanismul defensiv este un proces inconştient produs la interfaţa dintre eu şi id prin intermediul căruia se distorsionează realitatea. El implică automatisme, este orientat spre trecut, blochează exprimarea afectivă şi pulsiunile instinctuale interne"(98).

Mecanismul coping este „un proces conştient şi subconştient produs în contact cu realitatea, cu scop şi perspective orientate spre prezent şi viitor, are un caracter flexibil ce permite exprimarea afectivă cu reacţie la stres prezentă şi este orientat spre controlul factorilor stresanţi" (99).

În procesul traumatic oamenii folosesc mecanisme de apărare ca „negarea", „evitarea" sau „sublimarea"(100). Mecanismele de apărare sunt cei mai importanţi factori de apărare faţă de intensitatea şi periodicitatea traumei. Efectele decesului sunt observate pe plan emoţional, fiziologic, cognitiv şi comportamental.

În plan emoţional şi fiziologic se întâlnesc trăiri negative, atitudini pesimiste de culpabilizare, teama, neîncredere, depresii, deteriorarea sistemului nervos şi instabilitate

emoţională. Pe plan cognitiv se întâlnesc proiecţii trecute ale evenimentelor, iar pe plan comportamental avem dezechilibru social, economic, relaţional.

Una dintre experienţele familiale cele mai dureroase o reprezintă decesul unui membru al familiei. Această experienţă este exprimată cu ajutorul unui limba j emoţional profund. Acest limbaj este decodat de specialiştii în psihoterapie care în faza iniţială asistă suferinţa şi pe urmă oferă sprijin în vederea redobândirii controlului emoţional şi pentru dobândirea unor „abilităţi de coping cognitive sau acţionale" (102). Oamenii identifică şi ştiu că deţin o multitudine de resurse interioare şi familiale, dar nu ştiu cum să le folosească în situaţiile traumatice, în aceste sens sunt o serie de specialişti pregătiţi să le ofere suport, aşa cum arată Vasile.

Autoarea vine cu exemple concrete, logice uşor de identificat şi de transpus, îndeamnă cititorul la introspecţie şi trezeşte în cititor anumite trăiri mai mult sau mai puţin plăcute. Informaţiile sunt expuse succint şi foarte structurat, cititorul putând să-şi extragă acele informaţii de care are nevoie şi care l-au determinat să apeleze la această carte.

BIBLIOGRAPHY

Vasile, D. L.*Trauma Familiala si Resursele Compensatorii.* Bucuresti: Editura „Sper", Colectia „ALMA MATER", nr.26, 2012

READABILITY OF ROMANIAN NUTRITION TEXTS

Oana-Liliana Atomei
PhD Student, "Ştefan cel Mare" University of Suceava

Abstract:Introduction: Readability tools can help authors to modify written texts to be suitable for the target audience.
Objectives: The aims of the study are to check the readability of Romanian nutrition texts using the Gulpease index (specific to Italian texts) and to determine how the values of the same index reflect the difficulty of the texts and can be correlated with the reader's level of education.
Methods: We have checked the readability of four Romanian nutrition texts (a treatise, a guide and two brochures (for adults, and for children) using the Gulpease index (Gulpease scale and Gulpease online calculator).
Results: The treatise on nutrition can only be understood by higher education graduates, the dietary guidelines for Romanians is rather difficult for middle-aged people, and brochures are not so easy to understand, these being readable for high school graduates rather than for middle school graduates. The Romanian dietary guidelines should be understood by majority of people. Its score, far from the minimum limit for high school graduates, is not in line with the purpose of the guidelines, considered to be an informative text whose readability is being tested on groups of readers.
Conclusions: The results of the study show that Romanian nutrition texts for non-experts are not sufficiently readable for people with poor language skills and low education. The scores provide reliable tools for measuring readability, but they can not ensure authors that the audience's reading level isappropriate to the scores. The assessment of readability can be supplemented, for example, with questionnaires.

Keywords: readability, readability tools, Gulpease index, nutrition

Introducere

Lucrarea prezintă lizibilitatea a patru texte de nutriție: un tratat, un ghid și două broșuri. Alegerea acestei teme se datorează faptului că tot mai mulți cititori români, specialiști și nespecialiști, sunt interesați să cunoască principiile alimentației sănătoase, iar sursele de documentare pot furniza informații adesea greu de înțeles. De asemenea, lizibilitatea nu a fost până în prezent obiect de studiu pentru texte românești din domeniul nutriției. Obiectivele studiului sunt, pe de o parte, verificarea lizibilității textelor românești de nutriție cu ajutorul indicelui Gulpease, specific pentru textele în limba italiană și, în al doilea rând, determinarea modului în care valorile indexului reflectă dificultatea textelor și sunt corelate cu nivelul de educație al cititorului.

Context teoretic

Receptarea unui mesaj presupune înțelegerea lui. Scopul principal al studiilor de lizibilitate este acela de a măsura comprehensibilitatea unei scrieri. În acest sens, au fost concepute diferite măsurători de lizibilitate pentru a ajuta autorii să modifice textele scrise astfel încât să fie cât mai potrivite pentru publicul căruia se adresează.

Loredana-Eugenia Ivan (2007, p. 245) subliniază că accesibilitatea unui text se întrevede din gradul de lizibilitate al nivelului lingvistic, claritatea macrostructurii textuale și în familiaritatea cititorului cu domeniul referențial al textului pentru subiectul tratat. În sens larg, lizibilitatea se referă la comunicarea eficientă a ideilor și a informațiilor din textele scrise. De aceea, înțelegerea unui text este importană pentru autori indiferent de domeniile lor de activitate: educație, economie, politică, medicină, tehnică etc. Creatorul formulei de

lizibilitate SMOG, Harry McLaghlin (1968, p. 188), definește lizibilitatea ca fiind „gradul în care o anumită categorie de oameni găsește o lectură convingătoare și inteligibilă" ("the degree to which a given class of people find certain reading matter compelling and comprehensible"). Așadar, o nepotrivire în relația cititor-text poate duce la imposibilitatea utilizării textului sau la ignorarea acestuia de către cititor. Pentru a evita această nepotrivire, autorii de texte au fost interesați să utilizeze intrumente cu ajutorul cărora să verifice dacă un anumit text poate fi citit de publicul vizat. În acest scop, formulele de lizibilitate ar putea prezice dificultatea lecturii unui text prin măsurarea nivelului de educație pe care cititorii trebuie să-l aibă pentru a înțelege textul citit.

Rudolf Flesch (1949) a arătat că un text este mai mult sau mai puțin comprehensibil urmărind câteva caracteristici cantitative, măsurabile și testabile în mod obiectiv. Pe baza acestei teorii s-au dezvoltat indici care măsoară de la 0 la 100 comprehensibilitatea unui text de cel puțin 100 de cuvinte: indicele Flesch pentru texte scrise în engleză și indicele Gulpease pentru texte scrise în limba italiană. Formula Flesch Reading Ease include numărul silabelor, numărul cuvintelor și numărul propozițiilor. Formula Dale-Chall (1948) se bazează pe lungimea propozițiilor și pe un procent de „cuvinte grele" ("hard words"). Robert Gunning (1952) publică formula Fog Index care folosește două variabile: lungimea medie a propoziției și numărul de cuvinte cu mai mult de două silabe pentru fiecare 100 de cuvinte. Wilson Taylor (1953) propune utilizarea testului de ștergere (Cloze Test) care se bazează pe teoria că cititorii sunt mai în măsură să completeze cuvintele care lipsesc dintr-un text (de obicei, fiecare al cincilea cuvânt) pe măsură ce abilitățile lor de lectură se îmbunătățesc. Cu cât procentul de cuvinte introduse corect este mai mic, cu atât textul este mai dificil. Edmund Coleman (1965) publică patru formule de lizibilitate care conțin numărul de cuvinte monosilabice, numărul de propoziții, numărul de pronume și numărul de prepoziții care se calculează la fiecare 100 de cuvinte. Formula SMOG a lui Harry McLaughlin (1969) conține numărul de cuvinte cu mai mult de două silabe în 30 de fraze. Formula FORCAST (John Caylor et al., 1973) conține numărul de cuvinte monosilabice calculate la fiecare 150 de cuvinte. Graficul de lizibilitate al lui Edward Fry (1977, p. 249) conține numărul mediu de propoziții și de silabe la fiecare 100 de cuvinte.

Cele mai importante formule de verificare a lizibilității sunt inventariate de William H. DuBay în lucrarea *The Principles of Readability* (2004). De asemenea, Alan Bailin și Ann Grafstein (2016) au analizat câteva din cele mai cunoscute formule de lizibilitate și le-au plasat în context istoric. Aceștia critică modalitățile prin care formulele calculează nivelurile de dificultate, tipurile de variabile folosite pentru măsurare și incapacitatea lor de a oferi autorilor îndrumări utile pentru a produce mai ușor texte lizibile. De altfel, Alan Bailin și Ann Grafstein (2016:63) consideră că este mai util să se cunoască tipurile de construcții sintactice greu inteligibile, modul de organizare textuală care facilitează sau împiedică citirea fluentă și înțelegerea și cunoștințele de care au nevoie cititorii pentru a înțelege un anumit tip de text.

Thomas Duffy și Paula Kabance (1982) au remarcat că formulele de lizibilitate se focalizează exclusiv pe proprietățile cuantificabile ale textelor și nu oferă o înțelegere teoretică a proprietăților care afectează lizibilitatea lor. Prin urmare, nu sunt în măsură să ofere instrumente tehnice eficiente pentru modificarea textelor originale sau crearea de lucrări scrise mai ușor de citit. Cele mai multe formule de lizibilitate sunt destul de potrivite pentru scopuri practice. Scorul obținut sugerează că cititorii pot fi clasificați după nivelul de educație. Formulele de lizibilitate identifică anumite corelații, nu cauzele care ar putea determina dificultatea textului.

În general, toate formulele menționate mai sus utilizează parametri de distribuție (de exemplu, numărul mediu de cuvinte pe propoziție, lungimea medie a propozițiilor, numărul de silabe pe cuvânt etc.). Nu iau în considerare factori mai puțin cuantificabili, cum ar fi complexitatea structurală, corectitudinea gramaticală sau sensul, însă scopul utilizării acestora

este de a aduce textului modificări de conținut până când scorul ajunge la valoarea potrivită nivelului de educație al persoanelor cărora se adresează.

Aceleași caracteristici le are și indicele Gulpease (Pietro Lucisano și Maria Emanuela Piemontese, 1988), conceput în 1982 de Gruppo Universitario Linguistico Pedagogico (GULP) al Universității din Roma, care este considerat mai potrivit pentru evaluarea lizibilității textelor italiene. Indicele Gulpease este, ca mulți alți indici, un instrument statistic destinat să măsoare obiectiv dificultatea relativă a textelor. Evaluează numărul de litere dintr-un cuvânt și numărul de cuvinte dintr-o propoziție și le corelează cu nivelul de educație al cititorului. Avantajul este că formula nu include numărul silabelor. De altfel, în acest sens, Alan Bailin și Ann Grafstein (2016, p. 8) argumentează că numărul de silabe nu afectează neapărat dificultatea unui cuvânt.

Lucrări conexe

În cercetarea noastră am ales utilizarea indicelui Gulpease, de aceea enumerăm contribuțiile în care acesta a fost aplicat. Daniele Berto et al. (2000) măsoară lizibilitatea formularului de consimțământ informat adresat unor voluntari sănătoși din Verona, Italia. Giuseppe Bruno et al. (2005) evaluează cu ajutorul Gulpease accesibilitatea site-urilor web de achiziții publice electronice. Monica Draghio et al. (2006) evaluează broșuri medicale. Giuseppina Terranova et al. (2012) măsoară lizibilitatea consimțământului informat folosit în cardiologie cu scopul de a o îmbunătăți. Alessandro Bigi (2013) măsoară lizibilitatea textului unui blog politic pentru a oferi o perspectivă asupra eficienței comunicării mesajelor politice prin intermediul blogurilor. Ornella Mich et al. (2013) măsoară lizibilitatea poveștilor pentru copii. Valentina Bambini et al. (2014) folosește indicele Gulpease în studiul metaforelor literare în context și în afara lui. Donatella Pannatto et al. (2016) evaluează cu ajutorul programului Gulpease lizibilitatea unei aplicații mobile concepute pentru a spori gradul de conștientizare a comunității cu privire la boala pneumococică invazivă. Annalaura Carducci et al. (2016) evaluează cu ajutorul indexului Gulpease lizibilitatea unor pliante educaționale despre poluare adresate cadrelor didactice și unor adulți.

În limba română există lucrări în care anumite formule de lizibilitate sunt fie aplicate, fie doar menționate. Nina Bîrnaz (2007) prezintă criteriile care stau la baza elaborării unui manual școlar de calitate, iar pentru verificarea lizibilității acestuia aplică două formule ale lui Flesch (Flesch Reading Ease și Human Interest). Considerând că „lizibilitatea unui text constă în calitatea acestuia de a favoriza înțelegerea lui imediată” (2009, p. 126), Mihai Coman găsește indicele de lizibilitate al lui Gunning mai adecvat pentru presa românească. Eugen-Gabriel Garais (2011) testează lizibilitatea a două texte românești dintr-un site de știri folosind mai multe formule (Flesch Reading Ease și Gunning-Fog pentru limba engleză și Flesch Reading Ease adaptată pentru limbile italiană, spaniolă și franceză). Comparând rezultatele obținute, constată că formulele potrivite pentru limba română sunt cele adaptate pentru limbile italiană și spaniolă. Mai mult, cercetătorul concepe o formulă care calculează lizibilitatea textelor în limba română.

Abordare metodologică

Corpusul este alcătuit din patru texte din domeniul nutriției: un tratat, un ghid și două broșuri. În demersul nostru vom folosi indicele Gulpease din două motive: nu ia în calcul numărul silabelor (precum majoritatea formulelor de lizibilitate pentru texte în limba engleză și formula lui Garais pentru texte în limba română) și este des utilizat pentru măsurarea lizibilității în limba italiană, cunoscute fiind asemănările construcțiilor lexicale dintre această limbă și limba română.

Indicele Gulpease se aplică pe texte cu o structură mai mare de 100 de cuvinte. Acesta variază de la valoarea 0 (lizibilitate scăzută) până la valoarea 100 (nivel ridicat de lizibilitate). În general, textele care au scorul mai mare de 80 sunt considerate ușor de înțeles. Scorurile din indicele Gulpease sunt: 60-80 – textul este suficient de înțeles; 50-60 – textul nu este atât

de simplu de înțeles; 35-50 – textul este greu de înțeles; mai mic de 35 – textul este foarte greu de înțeles. Se calculează prin aplicarea următoarei formule (Pietro Lucisano și Maria Emanuela Piemontese, 1988):

89 + [(300 x numărul propoziţiilor – 10 x numărul literelor)/ numărul cuvintelor]

Pentru confirmarea rezultatelor obținute conform formulei am folosit calculatorul online al aceluiași indice (https://farfalla-project.org/readability_static/). În acest caz, valoarea indicelui poate varia de la 0 (cel mai greu de citit) la 100 (cel mai uşor de citit) şi poate fi interpretată în funcţie de nivelul de educaţie al cititorului: o valoare minimă de 80 indică faptul că textul se dovedește a fi uşor de înțeles pentru utilizatorii absolvenţi de gimnaziu, 60 pentru absolvenţi de liceu şi 40 pentru cei cu studii superioare.

Rezultate

Am investigat complexitatea lexicală a textelor-suport pentru a vedea în ce măsură acestea pot fi receptate de cititori (experţi şi non-experţi). În acest scop, am identificat scorurile de lizibilitate Gulpease care au permis o evaluare obiectivă a complexității textelor (Tabelul 1).

Tabelul 1. Indicele Gulpease pentru măsurarea lizibilității fiecărui text din corpus

Texte-suport	Instrumente	
	Formula Gulpease	Calculator Gulpease online
Text 1 (tratat), Hâncu, Roman, Vereşiu, *Diabet, nutriţie şi boli metabolice*, vol. 1-2	32	41
Text 2 (ghid), Graur (coord.), *Ghid pentru alimentaţie sănătoasă*	43	42
Text 3 (broşură), Societatea Română de Cancer, *Nutriţia pacientului oncologic*	57	55
Text 4 (broşură), Institutul Naţional de Sănătate Publică, *Mănâncă sănătos şi creşti mare şi frumos!*	57	59
Media	47	49

După cum se poate observa, scorurile de lizibilitate Gulpease arată că textele analizate au nivel mediu de dificultate. După cum era de aşteptat, valoarea cea mai mică a scorului o are tratatul de nutriție (text 1 – adresat exclusiv experților), iar valoarea cea mai mare este a broşurii adresate copiilor (text 4). Textul ştiinţific propriu-zis are la verificarea online scorul 41, respectiv 32, conform formulei Gulpease, ceea ce înseamnă că poate fi înțeles numai de absolvenți de studii superioare. *Ghidul pentru alimentaţie sănătoasă* are scorul 42,5 (media valorilor obținute cu Microsoft Word și online), aşadar, stilul este destul de dificil pentru persoanele cu studii medii.

Rezultatele au arătat că limbajul utilizat în tratatul de nutriție (text ştiinţific propriu-zis) este foarte dificil de înțeles de către persoanele cu studii medii. Dacă acest lucru certifică încadrarea acestui text în stilul ştiinţific înțeles numai de experți, nu se poate vorbi la fel despre ghidul național de nutriție care ar trebui înțeles de cea mai mare parte a publicului. Scorul acestuia, departe de limita minimă pentru absolvenții de liceu, nu este în concordanță cu scopul ghidului, considerat a fi un text informativ a cărui lizibilitaate se testează pe grupuri de consumatori. Limbajul utilizat în ghid pare să nu fie accesibil pentru persoanele cu competențe lingvistice slabe sau cu nivel scăzut de educație, cei mai mulți fiind nevoiți să se adreseze personalului medical ca sursă primară de informații disponibile. Celelalte două texte de popularizare, broşurile, au scorurile apropiate de 60, ceea ce înseamnă că nu sunt accesibile utilizatorilor absolvenți de gimnaziu. Aceasta poate fi o problemă pentru unele persoane în

vârstă, în cazul lizibilității broșurii adresate bolnavilor de cancer, respectiv pentru copiii mai mici, având în vedere că broșura adresată acestora nu conține imagini cu adolescenți.

Concluzii

Cercetarea privind lizibilitatea ne face conștienți de existența factorilor care influențează succesul unei comprehensiuni reușite a textului. Dificultatea vocabularului și lungimea frazelor pot determina nivelul de dificultate a unui text. Lizibilitatea acestuia poate fi verificată cu ajutorul unor formule matematice. Autorii celor mai des utilizate formule – Flesch, Dale-Chall și Gunning – au adus în atenția publicului problema lizibilității, venind în întâmpinarea nevoii cititorilor de a lectura texte într-un limbaj simplu. Testele de lizibilitate sunt utile pentru analiza unui text după ce a acesta a fost scris, dar nu pot confirma în mod exclusiv că textul este potrivit pentru un anumit public. Formulele de lizibilitate iau în calcul cuvintele lungi. În cazul textelor medicale, așa cum este tratatul de nutriție analizat, acestea sunt inevitabile, dar asta nu înseamnă că textul este greu de citit dacă sensul este clar. Scorurile identificate în studiul nostru oferă instrumente fiabile pentru măsurarea lizibilității, dar nu pot asigura autorii că textele pot fi citite de publicul cu nivelul de educație corespunzător scorurilor. Evaluarea lizibilității prin oricare din formulele disponibile poate fi completată de chestionare adresate cititorilor după lectura textelor.

Considerăm că indicele Gulpease poate fi utilizat ca metodă complementară de verificare a lizibilității textelor în limba română din două motive: construcțiile lexicale sunt asemănătoare cu cele din limba italiană și se evită numărul silabelor. De asemenea, chiar dacă are dezavantajul că nu poate măsura dificultatea unor temeni, nici coerența textelor, considerăm că avantajele utilizării sale sunt multiple: se poate calcula după formulă sau cu ajutorul calculatorului online, rezultatul obținut poate confirma faptul că publicul-țintă are nivelul de educație potrivit pentru a înțelege textul care îi este destinat, autorul poate ști înainte de a-i fi citit textul dacă acesta este mai ușor sau mai greu comprehensibil și poate ajuta autorii să adapteze conținutul textului în funcțe de tipul de cititor.

Corpus

Graur, M. (coord.). (2006). *Ghid pentru alimentaţia sănătoasă*. Editura Performantica. Iași. 173 p.

Hâncu, N., Roman, G., Vereşiu I.-A. (2010). *Diabetul zaharat, nutriţia şi bolile metabolice. Tratat*. Editura Echinox. Cluj-Napoca. Vol. 1 (834 p.) și vol. 2 (777 p.).

Societatea Română de Cancer. *Nutriţia pacientului oncologic*. [online] http://www.iocn.ro/PENTRU-PACIENTI/Ghiduri-si-Brosuri/Brosuri-in-colaborare-cu-Societatea-Romana-de-cancer--eID772.html

Ministerul Sănătății, Institutul Național de Sănătate Publică și Centrul Regional de Sănătate Publică Sibiu. *Mănânci sănătos și crești mare și frumos!* [online] http://www.dspvs.ro/dsp2/images/Brosura%20alimentatie%20copii.pdf

BIBLIOGRAPHY

Bailin, A., Grafstein, A. (2016). *Readability: Text and context*. Springer. 224 p.

Bambini, V., Resta, D., Grimaldi, M. (2014). *A Dataset of Metaphors from the Italian Literature: Exploring Psycholinguistic Variables and the Role of Context*. PLoS ONE 9(9):e105634.

Berto, D., Peroni, M., Milleri, S., Spagnolo, A. G. (2000). *Evaluation of the readability of information sheets for healthy volunteers in phase-I trials*. European journal of clinical pharmacology, 56(5):371-374.

Bigi, A. (2013). *Viral political communication and readability: an analysis of an Italian political blog*. Journal of Public Affairs, 13(2):209-217.

Bîrnaz, N. (2007). *Criterii faţă de elaborarea/ evaluarea componentei informaţionale a manualului şcolar*. Studia Universitatis. Revistă Științifică a Universității de Stat din Moldova. Seria Științe ale educației, 9:54-58.

Bruno, G., Esposito, E., Mastroianni, M., Vellutino, D. (2005). *Analysis of public e-procurement web site accessibility*. Journal of Public Procurement, 5(3):344-366.

Carducci, A., Casini, B., Donzelli, G., Verani, M., Bruni, B., Ceretti, E., Zani, D., Carraro, E., Bonetta, S., Bagordo, F., Grassi, T., Villarini, M., Bonizzoni, S., Zagni, L., Gelatti, U., MAPEC_LIFE Group (2016). *Improving awareness of health hazards associated with air pollution in primary school children: Design and test of didactic tools*. Applied Environmental Education & Communication, 15(3):247-260.

Caylor, J. S., Sticht, T. G., Fox, L. C., Ford, J. P. (1973). *Methodologies for determining reading requirements of military occupational specialties*: *Technical report No. 73-5*. Alexandria, VA: Human Resources Research Organization. 81 p.

Coleman, E. B. (1965). *On understanding prose: some determiners of its complexity*. NSF Final Report GB-2604. Washington, D.C.: National Science Foundation.

Coman, M. (coord.). (2009). *Manual de jurnalism*. Vol. I, II. Ediția a III-a. Editura Polirom. Iaşi. 685 p.

Dale, E., Chall, J. S. (1948). *A formula for predicting readability*. Educational research bulletin. Jan. 21 and Feb. 17, 27:11-20, 37-54.

Draghio, M. M., Fattori, G., Ciardullo, A. V. (2006). *Assessment of Readability and Learning of Easy-to-Read Educational Health Materials Designed and Written with the Help of Citizens by Means of Two Non-Alternative Methods*. Advances in Health Sciences Education, 11(2): 123-132.

DuBay, W. (2004). *The Principles of Readability*. Online Submission. https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED490073.pdf [19.04.2019]

Duffy, T. M., Kabance, P. (1982). *Testing a Readable Writing Approach to Text Revision*. Journal of Educational Psychology, 74(5):733-748.

Flesch, R. F. (1949). *The Art of Readable Writing*. Harper & Row Publishers. New York. 239 p.

Fry, E. B. (1977). *Fry's readability graph: Clarifications, validity, and extension to level 17*. Journal of Reading, 21(3):242-252.

Garais, E. G. (2011). *Web Applications Readability*. Journal of Information Systems & Operations Management, 5(1):114-120.

Gunning, R. (1973). *The Technique of Clear Writing*. New York: Mc Graw Hill. 298 p.

Indicele Gulpease [calculator online] https://farfalla-project.org/readability_static/.

Ivan, L. E. (2007). *Re-considering the reading of the literary text*. Limbă şi literatură. Repere identitare în context european. Vol. I. Editura Universităţii din Piteşti. 243-247.

Lucisano, P., Piemontese; M. E. (1988). *Gulpease: una formula per la predizione delle difficoltà dei testi nella lingua italiana*. Scuola e Città, 39(3):110-124.

McLaughlin, G. H. (1968). *Proposals for British Readability* Measures. Downing J., Brown, A. L.(eds.) The Third International Reading Symposium. London: Cassell. 186-205.

Mich, O., Pianta, E., Mana, N. (2013). *Interactive stories and exercises with dynamic feedback for improving reading comprehension skills in deaf children*. Computers & Education, 65:34-44.

Panatto, D., Domnich, A., Gasparini, R., Bonanni, P., Icardi, G., Amicizia, D., Arata, L., Bragazzi, N. L., Signori, A., Landa, P., Bechini, A., Boccalini, S. (2016). *Development and preliminary data on the use of a mobile app specifically designed to increase community awareness of invasive pneumococcal disease and its prevention*, Human Vaccines & Immunotherapeutics, 12(4):1080-1084.

Taylor, W. (1953). *Cloze procedure: A new tool for measuring readability*. Journalism quarterly,30:415-433.

Terranova, G., Ferro, M., Carpeggiani, C., Recchia, V., Braga, L., Semelka, R. C., Picano, E. (2012). *Low Quality and Lack of Clarity of Current Informed Consent Forms in Cardiology*. JACC: Cardiovascular Imaging, 5(6):649-655.

DIALECTAL INQUIRY AND THE DIFFICULTIES MET

Violeta-Cristina Grefelian (Pitișciuc)
PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Knowing that any scientific research implies gathering data by means of proper tools and their interpretation, the pages of this study present a detailed research of the dialectal inquiry – method of gathering linguistic material – analyzing the difficulties the inquirer faces in obtaining necessary information for dialectal research. Dialectal inquiry can be defined as a special way of communication, being interested in the idiomatic ability as well in the expressive one, in the capacity of the speaker's adequacy in different circumstances. I analyzed on site inquiry and its difficulties, the inquirer having to go to the studied areas in order to record the answers. In order to break the obstacles raised by the shyness of the speakers, their reluctance to have a conversation, being aware of the fact that the particularities of their spoken language don't fit to the standard norm, the inquirer highly needs energy, patience, tactfulness and experience.
The researcher doesn't only search that the inquired person has a normally configured mouth, with all the teeth so that he wouldn't pronounce the words abnormally, with no speaking deficiencies, but he's focused on getting inside the people's soul, in order to reveal their beauty, to illustrate and carry on the tradition, to know information about the history our language.

Keywords: dialectal inquiry, difficulty, questionnaire, verbal interaction.

Dialectologia, ramură a lingvisticii, studiază graiurile și dialectele, evidențiind varietatea și bogăția unui anumit peisaj dialectal, având unicul scop de a salva diversitatea și expresivitatea acestuia. Abordarea științifică a studiului graiurilor românești implică diferite metode pentru culegerea materialului dialectal, utilizate încă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, prin activitatea lui G. Wenker, a lui B. P. Hasdeu, a lui G. Weigand și a celor trei școli lingvistice românești de la București, Cluj și Iași. Aceste metode s-au perfecționat de-a lungul timpului, astfel încât fenomenul dialectal să fie cunoscut și înțeles cât mai exact.

Cercetarea dialectală presupune, ca oricare cercetare științifică, două etape importante: culegerea materialului dialectal și interpretarea acestuia. Acordăm o atenție deosebită primei etape, a culegerii materialului, implicând și o bună informare, în prealabil. În *Tratatul de dialectologie românească* (1984: 13) etapa informării este înțeleasă „ca un complex de acțiuni care privesc, pe de o parte, pregătirea prealabilă a cercetătorului pentru viitoarea cercetare (în funcție de scopul propus și de profunzimea cercetării) iar, pe de altă parte, o serie de date suplimentare cu privire la graiul studiat, la vechimea localității sau localităților cercetate, la originea populației, ocupația locuitorilor, gradul de cultură, viața spirituală și materială în localitatea respectivă etc.". Cercetătorul va avea nevoie de cunoștințe și din domeniul geografiei, al istoriei, al sociologiei, al folclorului, astfel încât să înlesnească culegerea datelor lingvistice, dar mai ales interpretarea lor. În plus, acesta trebuie să știe că particularitățile graiului cercetat pot fi cunoscute fie prin observație, fie prin ancheta dialectală propriu-zisă.

Dintre metodele de culegere a materialului lingvistic ne oprim asupra anchetei dialectale, adică asupra „acțiunii de strângere, cu ajutorul unor informatori, a materialului dialectal, folosindu-se în acest scop, chestionare, liste de cuvinte, albume de schițe, fotografii

și desene etc."[1], deoarece aceasta surprinde realitatea lingvistică în toată complexitatea ei. Amintim faptul că primele anchete dialectale erau realizate cu scopul de a evidenția răspândirea teritorială a unor particularități lingvistice în vederea stabilirii granițelor teritoriale, ulterior acestea s-au folosit și pentru realizarea monografiilor dialectale sau pentru elaborarea atlaselor lingvistice. Valeriu Rusu (1977: 62) afirmă că „prin ancheta dialectală se are în vedere *investigarea* unei anumite varietăți geografice (idiolect, graiul unei localități, regiuni etc.) de către un *anchetator*, folosind o anumită *metodă* de anchetă, pentru a obține și a înregistra, de la *informator(i)*, *date* lingvistice despre graiul respectiv". Bazându-se pe anumite informații din studiul *Etnolingvistica*,aparținând luiE. Coșeriu, Stelian Dumistrăcel (1997: 46) susține că „ancheta dialectală nu urmărește numai *varietatea*<<diatopică>>, ci, din perspectivă sociolingvistică, și *variația* limbajului în relație cu statutul vorbitorului înregistrat, <<prestația>> individuală a acestuia, în cadrul unei anumite tradiții istorice". Practic, ancheta dialectală culege și oferă informații, în termenii lui Coșeriu, despre *variațiadiatopică* sau *geografică*,cu referire la diferențierile în spațiul geografic al unei limbi, generând variante lingvistice teritoriale: dialecte, subdialecte, graiuri, *variație diastratică* sau *socială*, care aparține vorbitorului și se referă la diferențele dintre diversele straturi socioculturale ale comunității academice : jargoanele, argourile și limbajele profesionale și *variație diafazică* sau *stilistică*, presupunând adecvarea vorbirii în funcție de situația de comunicare, implicând factorul literar sau familiar.Vorbitorii, prin simpla întrebuințare a fenomenelor fonetice, lexicale sau morfologice, individualizează graiul, cea mai mică subdiviziune a unei limbi, care are o serie de trăsături specifice, deosebindu-l de alte unități învecinate. Alexandru Philippide, în lucrarea *Principii de istoria limbii*,face frumoasa asemănare a variației graiului omului, de la un individ la altul sau de la un moment la altul, cu natura înconjurătoare în care niciun lucru nu este identic cu un altul. Acesta (1894: 8) afirmă că „același sunet din același cuvânt nu este pronunțat la fel de doi oameni, oricât de mult ar semăna aceștia în vorbă la prima vedere, și nu este pronunțat în același fel nici măcar de unul și același om în două momente consecutive".

Studiile de specialitate disting două tipuri de anchete dialectale: *ancheta indirectă, cu ajutorul corespondenților* – nu necesită deplasarea pe teren a anchetatorului, ci constă în trimiterea unui chestionar unor corespondenți, solicitându-le acestora să răspundă la întrebări în graiul local –, și *ancheta directă, la fața locului* – adecvată pentru obținerea unui material bogat, implicând rigoarea științifică și autenticitatea, anchetatorul putând verifica mereu exactitatea răspunsurilor primite de la informatori.

Primele anchete folosite au fost cele prin corespondenți, acestea necesită o perioadă mai scurtă de timp pentru culegerea datelor lingvistice, oferă un material bogat, dar au și multe neajunsuri, deoarece datele obținute pot fi și greșite sau nesigure, unii corespondenți nu răspund solicitării, iar cei care răspund nu pot reda nuanțele sunetelor, datele furnizate putând fi utilizate pentru lexic și, într-o oarecare măsură, pentru sintaxă. Georg Wenker, în jurul anul 1876, a întocmit un chestionar de 40 de propoziții/fraze, redactate în germana literară, pe care le-a trimis institutorilor din 30000 de localități, solicitându-le să traducă propozițiile în dialectul local, iar materialul cules l-a folosit la întocmirea unor hărți lingvistice. La noi, la început, ancheta prin corespondenți a fost utilizată de B. P. Hasdeu, întocmind un chestionar de 206 întrebări referitoare la lexic, fonetică și sintaxă, necesar adunării de material pentru *Magnum Etymologicum Romaniae.* Adrian Turculeț (2002: 27) afirmă despre ancheta prin corespondenți că „are valoarea unui sondaj, a unei anchete de probă în vederea unei anchete directe".

Demersul nostru se referă la ancheta dialectală directă, la fața locului, destinată prelevării de mostre de grai, înainte ca presiunea limbii literare să șteargă specificul și frumusețea acestora, implicând interacțiunea anchetatorului cu subiecții vorbitori, interacțiune

[1] Matilda Caragiu Marioțeanu (coord.), Dialectologie română, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977, p. 66.

urmată de notarea aspectelor referitoare la idiolect, la grai și la eventuala evoluție a acestora. În acest tip de anchetă, cercetătorul poate utiliza chestionarul, discuțiile libere sau tematice, dar și procedeul indicării unui obiect sau a părților acestuia, după metoda „cuvinte și lucruri", creată de R. Meringer (1859-1931), îmbinând știința limbii cu știința lucrurilor. În funcție de scopul anchetei, se stabilesc și mijloacele materiale necesare, astfel s-a hotărât că trebuie utilizat chestionarul pentru realizarea unui atlas lingvistic, iar pentru anexele acestuia sau pentru culegerile de texte se pot utiliza conversațiile tematice, înregistrate pe benzi magnetice, răspunsurile fiind, ulterior, transcrise fonetic. În plus, pentru realizarea monografiilor dialectale, deosebit de importante în epoca contemporană, se utilizează atât chestionarul, cât și discuțiile libere sau tematice, subiecților vorbitori, mai ales celor din mediul rural, fiindu-le mai ușor să comunice utilizând narațiunea sau dialogul pe teme care reflectă aspectele vieții de zi cu zi sau partea profesională specifică zonei studiate.

Pregătirea anchetei dialectale necesită o atenție deosebită din partea anchetatorului, fiind necesar ca acesta să se documenteze, în prealabil, în privința zonei pe care o va cerceta, deoarece „felul de a se vorbi într-un anumit loc reflectă în mod complex întreaga viață (istorică) a comunității, interesează, principial, tot ceea ce privește viața acesteia: date geografice, economice, sociale, politice, istoria ținutului, date despre obiceurile și tradițiile locale, folclorul local etc."[2], acestea înlesnind înțelegerea și explicarea faptelor de limbă. Deși Coșeriu, în studiul *Obiectul și problemele dialectologiei*, notează faptul că cercetarea dialectologică urmărește înregistrarea varietății idiomatice pentru a vedea modul „în care funcționează, se constituie și se modifică tradițiile idiomatice", adăugăm, fără să greșim, faptul că ancheta dialectală urmărește și competența expresivă, capacitatea de adecvare a subiectului vorbitor în funcție de situația de comunicare, ținând cont de faptul că între anchetator și subiectul vorbitor intervine o convenție, ancheta dialectală devenind „o formă specială de comunicare"[3], interacțiunea verbală fiind deosebit de importantă în prelevarea faptelor de natură lingvistică. Din acest unghi al problemei, aderăm la definiția consemnată în *Tratatul de dialectologie românească* (1984: 29)a anchetei dialectale care „este, prin excelență, o comunicare bilaterală, bazată pe relația particulară care se stabilește, într-un anumit moment și într-un anumit context, între anchetator și informator (subiect)".

Anchetatorul, cel care culege datele lingvistice pe teren, este și cel care ridică o serie de probleme care au provocat lungi polemici între specialiști, cele mai importante făcând referire la: apartenența geografică și socială a acestuia, formația sa lingvistică și relația dintre el și informator. În privința apartenenței geografice și sociale a anchetatorului, Valeriu Rusu (1977: 37) aduce argumente în favoarea ambelor posibilități: indigen vs. neindigen. Astfel, acesta afirmă că este preferabil ca anchetatorul să fie originar (indigen) din localitatea (sau regiunea) cercetată, deoarece „cunoaște, fără îndoială, mai bine realitățile lingvistice, etnografice, folclorice etc. locale, câștigă mai lesne încrederea informatorilor, poate evita cu mai multă siguranță anumite erori care <<se strecoară>> în datele înregistrate și se încadrează mai ușor în ambianța generală a satului respectiv". Nu trebuie neglijat faptul că cercetătorul indigen poate prejudicia ancheta dialectală pe care o realizează, deoarece poate modifica, inconștient sau cu bună știință, faptele de natură lingvistică furnizate de subiectul vorbitor, în funcție de realitatea pe care el o cunoaște din copilărie sau din familie. De asemenea, acesta poate să-i sugereze informatorului anumite aspecte fonetice, falsificând astfel idiolectul celui anchetat și încălcând deontologia, deoarece el trebuie să îndepărteze cu orice preț o abordare artificială a temei. Pentru realizarea acestui aspect, anchetatorul trebuie să știe ce întrebări să folosească pentru a-i crea subiectului vorbitor o atmosferă familiară sau să-i producă acestuia emoții puternice, astfel încât informatorul să-i furnizeze datele lingvistice solicitate. Un bun

[2] Adrian Turculeț, Dialectologie română, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2002, p. 26.
[3] Stelian Dumistrăcel (coord.), Doina Hreapcă, Ion Horia Bîrleanu, Ancheta dialectală ca formă de comunicare, Editura Academiei Române, Iași, 1997, p. 46.

anchetator „trebuie să fie familiarizat cu metodele de lucru pe teren, să utilizeze o varietate lingvistică apropiată de cea a informatorilor, să cunoască psihologia oamenilor simpli”[4] și să nu influențeze, prin nicio cale – mod de a pune întrebarea, mimică, gesturi – răspunsul informatorului, ci să-i câștige încrederea, astfel încât informatorul să-i răspundă cu sinceritate. Ajunși la acest nivel, luăm în calcul cealaltă posibilitate, a anchetatorului neindigen, care poate dispune de un auz mai sensibil la particularitățile graiului pe care-l studiază, notând mai fidel faptele auzite, fără să existe riscul de a le modifica după propriul sistem. Același autor, Valeriu Rusu (1997: 37-38), notează faptul că există diferențe majore în cazul în care scopul anchetei efectuate este de a culege texte dialectale „în timp ce anchetatorul indigen <<reactualizează>>, de regulă, în memoria informatorului, întâmplări, tradiții, obiceiuri etc. din localitate, anchetatorul neindigen, prin curiozitatea pe care o manifestă, stimulează dorința informatorului de a-i destăinui secvențe din viața, mai mult sau mai puțin închisă, a comunității respective”.

În privința formației lingvistice a anchetatorului, discutăm despre a fi sau a nu fi specializat. Dacă Stelian Dumistracel afirmă că (1997: 88) „de dorit ar fi ca lingvistul, calificat profesional și apt senzorial, să se caracterizeze prin erudiție, capacitate analitică, să excelеze prin curiozitate științifică, simțul limbii, mobilitate de spirit, adaptabilitate și să dovedească și alte calități în stare să-i asigure rezultatele scontate, în condiții de comunicare mai puțin sau deloc obișnuite”, la care se adaugă un auz foarte bun, o pronunțare bună pentru o exprimare cât mai clară, gesturi variate și o intonație desăvârșită, J. Gilliéron consideră că un anchetator specializat poate fi ușor influențat de cunoștințele sale teoretice, modificând răspunsurile primite de la informatori. În cazul în care un cercetător specializat hotărăște să întreprindă anchete dialectale, pentru a nu influența materialul lingvistic, acesta trebuie să iubească graiul popular, astfel încât să realizeze cu acribie cercetarea.

Relația dintre anchetator și informator este un element important pentru eficientizarea cercetării dialectale, dar, totodată, poate constitui și o piedică în cercetare, reprezentând una dintre dificultățile întâlnite în realizarea anchetei dialectale. Anchetatorul întâmpină, uneori, dificultăți în conversațiile cu subiecții vorbitori din cauza timidității acestora, fiindu-le rușine să poarte o discuție, în general, deoarece sunt conștienți de particularitățile vorbirii lor, care nu corespund întocmai normei literare, pe care o aud atunci când ies în oraș, în târg sau în mediul educațional-școlar. Acești oameni, cu precădere adulți și bătrâni, au intrat în contact și cu realitatea normată a limbii, prin diferite mijloace, dar nu și-au însușit-o în totalitate sau chiar deloc. La acest nivel discutăm despre diferențele dintre generațiile de subiecți vorbitori, astfel generația tânără (elevi, copii) deși a deprins tainele limbii în familie, datorită factorului educațional, cu ajutorul căruia învață forme care aparțin normei literare, ajunge să intre în conflict lingvistic cu generația adultă sau cea în vârstă (părinți, respectiv bunici). Persoanele anchetate sunt conștiente de evoluția limbii în timp și de factorii care acționează asupra ei, dar nu toți consideră această „formă” un handicap. Din experiența personală, punem în valoare faptul că din discuțiile purtate cu diferiți subiecți vorbitori, s-au evidențiat mulți bătrâni care au menționat că „tinerii spun ...”, reciproca fiind valabilă, dar și sintagma „astăzi nu se mai folosește forma ...”. Anchetatorul poate să depășească impedimentul legat de timiditatea și reticența informatorilor, devenind partenerul lor de comunicare, apropiindu-și colaboratorii informatori, asigurându-le un climat familiar, doar dacă reușește să se adapteze însuși la mediul cercetat sau dacă provine din mediul rural, din regiunea pe care o cercetează, dând dovadă de afecțiune față de informatori.

Pentru reușita anchetei dialectale se observă faptul că sunt importante, în afara pregătirii lingvistice temeinice, atât aptitudinile anchetatorului, personalitatea și formația sa lingvistică deschisă și spre alte discipline, rezistența fizică, puterea de sacrificiu și de

[4] Sorin Guia, Dialectologie română, Editura Vasiliana’98, Iași, 2014, p.16.

canalizare a tuturor forțelor asupra anchetei, relația pe care o stabilește cu partenerul de lucru, cât și valoarea instrumentelor aflate la îndemâna anchetatorului : alcătuirea unui chestionar bun, constituirea unei tematici care să ofere posibilitatea subiecților vorbitori de a se simți confortabil.

Pentru a studia particularitățile vorbirii unor localnici din regiunea supusă cercetării, apropiindu-ne cât mai mult de adevăr, trebuie să acordăm o deosebită importanță întocmirii listei de întrebări, adică a chestionarului lingvistic, deoarece acesta constituie un mijloc eficient de a preleva materialul de natură lingvistică. Scopul cercetării este cel care determină conținutul și structura chestionarului, acesta putând fi utilizat în: descrierea completă a graiului sau doar a unei probleme dialectale, surprinderea aspectelor arhaice ale unui grai, urmărirea pătrunderii neologismelor în graiuri, raportul dintre conservatorism și inovație etc. Matilda Caragiu Marioțeanu adaugă la condițiile alcătuirii chestionarului și respectarea criteriului specificului localității unde se va efectua ancheta, determinând ocupațiile locuitorilor și felul de viață al acestora. Astfel, chestionarul poate fi alcătuit sub forma unei liste de cuvinte care trebuie transpuse din limba literară în graiul local, „a unei liste de întrebări, în general indirecte, vizând obiectul, acțiunea, însușirea care urmează a fi definite”[5], de tipul: „Cum îi ziceți la umflătura care ți se face când te lovești tare la cap?”, „Dimineața când te scoli și ți-e părul zburlit, cu ce dai prin el ca să-l netezești?” etc. Numărul întrebărilor utilizate într-un chestionar variază tot în funcție de scopul anchetei. Un număr mare de întrebări este „solicitat” în elaborarea monografiilor, presupunând un studiu pe verticală, detaliat, în timp ce atlasele lingvistice necesită un număr relativ redus de întrebări, acestea fiind adresate informatorilor din diferite localități. Chestionarul bazat pe lista de întrebări este și cel mai des întâlnit, utilizat atât pentru alcătuirea atlaselor, cât și a monografiilor dialectale. Pentru eficiența chestionarului în realizarea anchetei dialectale, în *Tratatul de dialectologie românească* (1984: 16) este consemnat faptul că „pentru ușurarea muncii dialectologului […] se procedează, în întocmirea chestionarului la formularea întrebărilor în termeni simpli care să ajute pe informator să <<ghicească>> cu mai multă ușurință cuvântul pe care-l urmărește dialectologul”, adăugându-se indicarea unor obiecte cunoscute informatorului, desenarea lor, imitarea unui gest sau chiar întrebarea directă „pentru a se obține precizări asupra sensului anumitor cuvinte sau pentru a se verifica persistența în graiul studiat a unor termeni arhaici”[6]: „Ziceți grumaz? La ce spuneți?”. Răspunsurile informatorilor la întrebările adresate sau conversațiile lor tematice (oferind un material mai spontan, mai autentic cercetătorului) urmăresc, printr-un procedeu de notare adecvat – transcriere fonetică conform sistemului utilizat de Atlasul Lingvistic Român, cu semne diacritice – redarea principalelor fenomene ce caracterizează limba vorbită, dar și exprimarea grafică a intonației, o componentă stilistică și sintactică, deosebit de importantă pentru comunicarea orală.

O altă condiție esențială pentru realizarea unei anchete dialectale, constituind tot un moment greu, dificil, al anchetei, este reprezentată de alegerea *cheii de boltă* a cer0cetării, adică alegerea informatorului potrivit, care se face ținând cont de: originea vorbitorului și a familiei sale, dentiție, audiție, pronunțare, vârstă (în funcție de aspectul urmărit: arhaic/neologic; dinamica graiului: conservatorism/inovație; diferențe de vorbire în cadrul aceleiași comunități lingvistice), sex, ocupație specifică regiunii, grad de cultură etc. Adrian Turculeț (2002: 30) face trimitere și la alte aspecte referitoare la informator, obligatorii pentru a întocmi o fișă completă și complexă a acestuia: „pe fișa informatorului se notează […] călătoriile, dacă a stat mai mult timp în alte localități (pentru bărbați, unde și când a făcut armata, concentrări, război), dacă cunoaște și alte limbi, dacă citește (mult, ce anume?) sau obișnuiește să urmărească emisiuni (pe care le preferă?) de radio, televiziune, de unde este

[5] Valeriu Rusu (coord.), Tratat de dialectologie românească, Scrisul Românesc, Craiova, 1984, p. 15.
[6] Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Probleme de dialectologie română, Centrul de multiplicare al Universității din București, București, 1973, p. 75.

originar soțul (soția), situația copiilor etc.", esențială rămânând buna cunoaștere a graiului și depășirea barierei de a fi sfidători și reticenți față de străini, pentru a facilita ancheta dialectală. Există cercetători care preferă alegerea unui informator principal, adaugând și alți informatori secundari care să completeze sau să valideze datele lingvistice obținute de la subiectul vorbitor de bază, dar, de asemenea, sunt cercetări pentru care este necesară chestionarea mai multor informatori, respecând parametrii amintiți anterior, deoarece un număr mare de subiecți vorbitori, aparținând diferitelor clase sociale și având diferite vârste, duce la un studiu mai profund al graiului respectiv. Liliana Ionescu-Ruxăndoiu (1973: 80) recomandă, în general, în realizarea cercetărilor, informatori bărbați, cu mențiunea că „în cercetările referitoare la conservatorismul graiurilor sunt preferate, de obicei, subiecte mai în vârstă, femei, cu un grad redus de intrucțiune; în schimb, pentru cercetările asupra pătrunderii neologismelor în graiuri se aleg subiecte mai tinere, cu ocupații care presupun contacte sociale mai variate, cu mai multă știință de carte", deși, uneori, femeile posedă o mai bună mobilitate intelectuală și o mai mare comunicativitate.

Chestionarea subiectului în preajma altor persoane, eventual apropiate acestuia, este foarte importantă pentru cercetarea dialectală, deoarece subiectul anchetat vorbește cu mai multă naturalețe, ușurință, încredere atunci când este înconjurat de persoanele cu care interacționează de obicei. În plus, persoanele din preajma acestuia pot să furnizeze înregistrări noi sau să corecteze vorbirea celui interogat. În schimb, Sever Pop recomanda ca anchetatorul, în cursul anchetelor, să evite prezența intelectualilor în grupul oamenilor simpli, deoarece îi pot deruta ușor pe subiecții vorbitori, „profitând" de postura privilegiată pe care o au în societatea respectivă. Aducem în discuție o situație paradoxală pentru afirmația referitoare la confortul subiectului vorbitor în preajma persoanelor cunoscute, astfel, într-una din cercetările întreprinse, am intrat în contact cu o persoană în vârstă de 58 de ani, din Negrileasa, județul Suceava, discuție la care s-a întamplat să fie de față încă o persoană căsătorită în Negrileasa, care, auzind discuția, intervine, zicând: „Da vuorbéști și mn'etáli aşá cum ștíi, ca la Negîrlíása, mai vék' ", , inducându-ne sentimentul că subiectul vorbitor, Maria, cu care discutam, încerca să mascheze graiul local, oferindu-ne corpusuri fonetice cât mai apropiate de normă. Explicându-i femeii scopul anchetei, a propus să facem o „simulare", pentru a-și putea organiza ideile, ca mai apoi să înregistrez discuția. Am acceptat dorința ei, punând în practică ceea ce presupune ancheta spion. Comparând materialele între ele, cel în care femeia nu știa că este înregistrată, cu cel în care este conștientă de acest lucru, se observă unele diferențe, evidențiindu-se faptul că subiectul cunoaște două variante ale limbii, dar le utilizează în funcție de situația de comunicare. Folosește formele regionale atunci când știe că nu este înregistrată și forme în care păstrează sunetele nealterate atunci când știe că atenția este centrată asupra discursului ei. Și alți subiecți și-au modificat vorbirea, în general pronunțarea cuvintelor a fost modificată, atunci când au observat că sunt înregistrați, dar am întâlnit și situații când informatorii, în primele minute ale anchetei, au utilizat, mai degrabă, stilul formal, fiind foarte atenți la ceea ce spun, totuși, încetul cu încetul, s-au adaptat la situația de comunicare, vorbind, ulterior, natural, fiind și cazul unui elev, care a utilizat normele literare până a reușit anchetatorul să se apropie de el. Există și subiecți vorbitori care nu sunt stânjeniți de faptul că sunt înregistrați, aceștia necunoscând alte variante de pronunție, fapt ce le conferă o oarecare încredere în particularitățile vorbirii, neexistând, în concepția lor, posibilitatea de a greși sau de a se exprima și altfel, una dintre persoanele anchetate a afirmat că este încântată de faptul că discuția este înregistrată spre a fi în folosul cercetării.

Nu în ultimul rând, o altă problemă dificilă pe care anchetatorul trebuie să o soluționeze este cea a punctelor de anchetă, a localităților care urmează să fie cercetate, în funcție de obiectivul propus. Liliana Ionescu-Ruxăndoiu (1973: 77) este de părere că „pentru studierea arhaismelor din graiuri, de exemplu, sunt preferate localitățile izolate, îndepărtate de

marile centre urbane, pe când pentru urmărirea influenței limbii standard asupra graiurilor, alegerea se îndreaptă spre localitățile în care relațiile cu centrele mari sunt mai strânse".

Ancheta dialectală pune în lumină cuvinte şi expresii populare care constituie dovezi cristalizate ale felului de trai, ale obiceiurilor, gândurilor şi amintirilor multor generaţii. Termenii se deosebesc în funcție de provenienţă, vechime, iar interpretarea acestora soluţionează problemele ce ţin de trecutul lingvistic al anumitor regiuni şi poziţia lor în cadrul dacoromânei.

BIBLIOGRAPHY

CARAGIU MARIOŢEANU, Matilda, GIOSU, Ştefan, IONESCU-RUXĂNDOIU, Liliana TODORAN Romulus, *Dialectologie română*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1977.

DUMISTRĂCEL, Stelian, HREAPCĂ, Doina, BÎRLEANU, Ion Horia, *Ancheta dialectală ca formă de comunicare*, Editura Academiei Române, Iași, 1997.

GUIA, Sorin, *Dialectologie română*,Editura Vasiliana'98, Iași, 2014.

IONESCU-RUXĂNDOIU, Liliana, *Probleme de dialectologie română*, Centrul de multiplicare al Universității din București, București, 1973.

PHILIPPIDE, Alexandru, *Principii de istoria limbii*, Tipografia Națională, Iași, 1894.

RUSU, Valeriu, *Introducere în studiul graiurilor româneşti*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1977.

RUSU, Valeriu (coord.), *Tratat de dialectologie românească*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1984.

TURCULEŢ, Adrian, *Dialectologie română*, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2002.

SOCIAL DEMOCRATIC POLITICAL DISCOURSE FROM THE PERSPECTIVE OF THE TRANSACTIONAL ANALYSIS. COMPARATIVE STUDY - ROMANIAN AND ITALIAN LANGUAGES

Ionela Chiru
PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Transactional Analysis (AT) is a type of social psychology developed by psychiatrist Eric Berne. AT emerged in the mid-20th century and is based on elements of psychoanalysis and cognitive / humanistic psychology. Seen as "a theory of personality", AT is a representation of how individuals are psychologically structured. To this end, the AT proposes a model with three elements - the so-called "states of the ego". AT offers what might be called "a theory of communication", theory that can be applied to political communication. In this article, we propose an analysis of the political discourse from the perspective of the AT, focusing on the states of the ego, the motivational drivers and the way in which these aspects are influencing Victor Ponta and Matteo Renzi's political communication.

Keywords: Transactional Analysis, political discourse, political communication, motivational drivers, socio-democratic political discourse

Discursul politic social-democrat și Analiza Tranzacțională

Discursul politic social-democrat aparţine ideologiei de Stânga, ideologie considerată a fi "antiindividualistă", cu puternice preocupări în sfera justiţiei sociale, dar și interesată de "promovarea egalităţii."[1]

Însă valorile ideologiei de Stânga prezintă diferențe (destul de importante) în funcție de țara în care această ideologie este pusă în practică. Între progresismul Stângii occidentale - și ne referim aici la exemple ca Suedia (țară considerată un apogeu al democrației europene) sau Statele Unite (vezi liberalismul american) - și ideologia de Stânga est-europeană există uneori discrepanțe majore. Dezvoltăm, în cercetarea noastră doctorală[2], ideea potrivit căreia ideologia de Stânga (în special în România) manifestă (în foarte multe situații) aspecte tipice ideologiei de Dreapta și că (de foarte multe ori) Stânga este o Dreapta "deghizată". Desigur că acest aspect este valabil și în cazul ideologiei de Dreapta (care împrumută uneori retorica ideologiei de Stânga).

Nu vom insista în lucrarea de față asupra acestor aspecte, ci vom trece în revistă câteva trăsături ale discursului politic social-democrat în România și Italia, urmând a ne concentra pe o analiză a acestui discurs din perspectiva Analizei Tranzacționale.

Discursul politic social-democrat în România

În spațiul românesc actual, social-democrația este reprezentată de Partidul Social Democrat (PSD), dar și de noua formațiune politică ProRomânia (alcătuită din membri ex-PSD și cosmetizată într-o ideologie de factură social-liberală, cu o direcție mai moderată, de Centru-Stânga).

[1] Vezi Petru Ioan Marian,"Aspecte lexico-semantice ale discursului ideologic în spaţiul politic românesc" în MERIDIAN CRITIC , Vol. 24/Nr. 1 , 2015, pp. 187-199, p. 187.
[2] Ionela Chiru, Particularități lexicale, morfosintactice și retorico-pragmatice ale discursului politic actual în limbile română și italiană, Universitatea Alexandru Ioan Cuza, Iași, 2016-2019.

Principala direcție a discursului politic social-democrat este axată pe strategii comunicative de tip populist – mărirea pensiilor/salariilor/ajutoarelor sociale/alocațiilor etc. și demonizarea structurilor "capitaliste" de origine străină care "exploatează" resursele țării (a se înțelege corporațiile și investitorii străini), precum și pe obsesia „Statului Paralel".

Putem vorbi, așadar, de un tip de discurs cu puternice influențe maniheiste – *Noi* versus *Ceilalți*, discurs preocupat (uneori în mod compulsiv) de lupta dintre *Bine* și *Rău*.

Discursul politic social-democrat în Italia

În Italia zilelor noastre există o întreagă pleiadă de formațiuni politice (mai mici și mai mari, mai mult sau mai puțin cunoscute) care își revendica apartenența la ideologia de Stânga. Partidul Democrat (PD), expresie a ideologiei de Centru-Stânga, rămâne totuși ceea ce am putea numi "vârful de lance" pentru social-democrația italiană.

Fondat în 2007, Partidul Democrat din Italia propune câteva direcții principale – "contaminate", am putea spune – de liberalismul social: deschiderea către o lume globalizată, preocuparea pentru drepturile femeilor și egalitatea de gen, preocuparea pentru sectorul Educație și Sănătate, preocuparea pentru prosperitate socială, justiție socială , etică și laicitate etc.

Social-democrația nu scapă - nici în Italia – de derapajele populismului. Vom regăsi în discursul social-democraților italieni aceeași insistență pe teme care ating categorii sociale vulnerabile: pensionari, copii, mame, șomeri (promisiunea mai multor locuri de muncă, un sistem educațional/sanitar mai bun, indemnizații sociale mai mari etc.) – aspecte similare discursului social-democrat românesc.

Analiza tranzacțională

Elaborată de către psihiatrul Eric Berne, Analiza Tranzacțională (AT) reprezintă un tip de psihologie sociala care se bazează pe elemente de psihanaliză, psihologie cognitivă/umanistă.

AT este o *teorie a personalității*, oferind posibilitatea de a înțelege "modul în care oamenii sunt structurați din punct de vedere psihologic"[3]. AT propune un model cu trei elemente: cele trei *stări ale eului* -starea de părinte, starea de adult, starea de copil. AT reprezintă și *oteorie a comunicării,* teorie capabilă să ofere un sistem de analiză a sistemelor și organizațiilor[4] și, implicit, a comunicării politice.

Modelul stărilor eului - P-A-C (Părinte/Adult/Copil)

Pentru Eric Berne, stările Eului reprezintă (din punct de vedere fenomenologic) sisteme coerente de emoții, iar din punct de vedere operațional – seturi coerente de tipare de comportament.[5]

- Starea de Părinte a eului este marcată de atitudini, gânduri, stări afective preluate de la părinți.
- Starea de Adult a eului este marcată de atitudini, gânduri și stări afective ancorate în prezent – *aici și acum.*
- Starea de Copil a eului este marcată de atitudini, gânduri, stări afective reluate din copilărie.[6]

Teoria AT atestă existența a două nuanțe distincte a stării de Părinte[7] :

- Părinte Binevoitor (*ajută, încurajează, felicită, apreciază, își asuma sarcini in locul cuiva pe care îl supraprotejează*)

[3] Ian Stewart, Van Joines, AT astăzi: o nouă introducere în analiza tranzacțională, traducere Constantin Chevereşan, Luminița Chevereşan, Editura Mirton, Timişoara, 2004, p.14
[4]Ibidem, p.14.
[5]Eric Berne, Jocurile noastre de toate zilele, traducere din engleză de Oana Munteanu, Editura Trei, București, 2014, p. 43.
[6]Ian Stewart, Van Joines, op.cit., pp. 19-25.
[7]Ibidem, pp. 26-31

- Părinte Normativ (*conduce, dictează, impune, protejează, judecă, critică, devalorizează, emite principii, agresează*)

Eric Berne este de părere că în starea de Parinte "individul, simte, gandește, acționeaza, vorbește și reacționeaza exact la fel ca unul dintre părinții săi pe vremea când el era copil."[8]

Se cuvine să precizăm că ambele fațete întâlnite în starea de Părinte au atât aspecte pozitive, cât și aspecte negative. Starea de Parinte Normativ are drept aspect pozitiv faptul că în viața de zi cu zi oferă instrucțiuni și dictează normele în acțiuni/relații. Ca aspect negativ am putea nota tendința de a devaloriza, de a critica, de a persecuta. Starea de Parinte Binevoitor prezintă ca aspect pozitiv tendința de a ajuta/proteja/încuraja. Aspectul negativ al Părintelui Binevoitor este tendința de a supraproteja.

Starea de Adult[9] a eului presupune, în general, evaluări, analize, comunicări de informații, solicitări, deducții, ascultarea unor informații. Aspectele pozitive pe care le implică această stare sunt luarea de decizii în mod responsabil, rezolvarea problemelor, diplomația/negocierea etc. Ca aspect negativ, putem menționa faptul că - în exces - această stare a eului poate imprima persoanelor în cauză comportamente lipsite de empatie, tip "robot".[10]

Starea de Copil[11] a eului reprezintă sentimentele, emoțiile, impulsurile. Ea se împarte în două fațete:

- Copil Adaptat (Copilul Adaptat se împarte, la rândul său, în două aspecte: Copil Adaptat Obedient caracterizat de supunere, pasivitate, devalorizare și Copilul Adaptat Rebel, care este opusul Copilului Adaptat Obedient).
- Copil Liber - starea de Copil Liber presupune exprimarea nevoilor, sentimentelor, emoțiilor, precum și spontaneitate, creativitate, intuiție.

Drivere motivaționale

În analiza tranzacțională, conceptul de drivere motivaționale (*motivational drivers*) a fost propus de Taibi Kahler și Hedges Caper în 1974[12] și dezvoltat - mai amplu - de Kahler în 1975. Psihologul a identificat 5 drivere care, de cele mai multe ori, generează comportamente disfuncționale:

- *Be perfect* – fii perfect! (concentrarea pe detalii, personalitate analitică, dorința de a face totul perfect)
- *Be strong* – fii puternic! (fixarea unor obiective și urmărirea lor, constanță, directețe)
- *Hurry up* – grăbește-te! (grăbit în orice context, lipsă de punctualitate)
- *Please others*– mulțumește-i pe alții! (dorința de a nu supăra pe nimeni, dorința de a fi "prieten cu toată lumea", decizii haotice)
- *Try hard* – încearcă din greu! (creativitate, spirit rebel, ușurință în luarea deciziilor, neasumarea responsabilității, totul este "extrem de dificil")[13]

În 2008, Keith Tudor[14] propune al șaselea driver – *take it!* - cosiderând că acest driver poate explica anumite dinamici relaționale agresive între oameni - legate fie de probleme personale, fie de aspecte mai vaste care țin de sfera socială sau politică.[15]

---

[8] Eric Berne, Ce spui după "Bună ziua"?, traducere din limba engleză de Anacaona Mândrilă, Editura Trei, București, 2006.
[9] Ian Stewart, Van Joines, op.cit., pp. 26 -31.
[10] Ibidem.
[11] Ibidem.
[12] Vezi Taibi Kahler, Hedges Caper "The Miniscript", Transactional Analysis Journal, Vol. 4/nr.1, 1974, pp. 26-42.
[13] Vezi Taibi Kahler, "Drivers—The Key to the Process Script" în Transactional Analysis Journal, Vol.5/ nr.3, 1975, pp. 280-284.

Trebuie să specificăm aici că prezența unui driver AT la o persoană (sau a mai multor drivere AT) nu înseamnă în mod obligatoriu că persoana respectivă va prezenta toate particularitățile acelui driver/ drivere. Este foarte posibil ca un individ să prezinte doar una sau două caracteristici ale unui driver, motiv pentru care driverul respectiv nu poate fi considerat driver dominant. Dincolo de natura sa mai puțin pozitivă, de program mental (instalat inconștient), fiecare driver presupune și anumite avantaje.

În continuare, vom analiza discursul politic al liderilor Victor Ponta și Matteo Renzi, atât din perspectiva stărilor Eului, cât și din perspectiva driverelor motivaționale.

Victor Ponta. Stări ale Eului

Copil Liber

În exemplul de mai jos, apelul la starea de Copil Liber se face prin intermediul umorului, prin atitudinea jovială manifestată de orator în momentul inițierii discursului:

Bună ziua +++ vă mulţumesc foarte mult! ++ Voiam să văd dacă mă aplaudaţi mai mult decât pe Mircea Duşa↓ +++ ((oratorul râde/râsete în public/ ovații/aplauze/sunet de vuvuzele în public)) ca să ŞTIU dacă-l mai propun în următorul guvern! (Discurs susţinut de Victor Ponta, premierul României și preşedintele PSD, la Mureș, 16 noiembrie 2012)[16]

Starea de Copil Liber, caracterizată de exprimarea unor emoții/ sentimente în mod spontan, este lipsită de filtrele stării de Adult sau Părinte, prin urmare și discursul emis în această stare este unul lipsit de rigiditate – oratorul glumește, demonstrează entuziasm autentic, se bucură de prezența în fața unui anumit public etc.

Copil Adaptat Rebel

În discursul politicianului Victor Ponta, starea de Copil Adaptat Rebel se manifestă prin utilizarea unor verbe din câmpul semantic belic – *a bate* (cu acțiunea plasată atât în trecut, cât și în viitor) – dar și prin utilizarea frecventă a substantivului *bătălie.*

„În rest + nicio diferență. Cei care sunt cu adevărat liberali↑ + nu mai sunt acolo↓ + sunt alături de Călin Popescu-Tăriceanu↑ + sunt alături de noi↑ + IAR PEDELIȘTII SUNT PEDELIȘTI + îi știm foarte bine + **i-am BĂTUT** + de destule ori + și **O SĂ-I MAI BATEM** + de câte ori va fi nevoie + cu sprijinul oamenilor din această țară.” (Discurs susţinut de Victor Ponta, președintele PSD, la Consiliul Național al PSD, la Palatul Parlamentului, 21 martie 2015)[17]

*

Stimaţi români↓ stimaţi colegi↓ sunt Victor Viorel PONTA: <F> Vreau să fiu preşedintele românilor::↑+ AL ACELOR ROMÂNI + care sunt împreună↑+ AL ACELOR ROMÂNI + care au ÎNCREDERE:↑ + AL ACELOR ROMÂNI + care sunt MÂNDRI + şi care au speranţa că vor schimba ţara în bine↑ + ACEL PREŞEDINTE VREAU SĂ FIU↓ + şi vă chem să fiţi împreună <F alături de mine F> în această: mare **bătălie:** către Marea Unire. +++ ((aplauze si ovații ale auditoriului – scurtă pauză în care Ponta bea apă din paharul de pe pupitru)) (Discurs susţinut de Victor Ponta, premierul României și preşedintele PSD, la lansarea candidaturii pentru alegerile prezidentiale din anul 2014, Arena Națională, 20 septembrie 2014).[18]

Copil Adaptat Obedient

---

[14] Keith Tudor, “Take It: A Sixth Driver” în Transactional Analysis Journal, Vol. 38/ nr. 1, 2008, pp. 43-57.
[15] Ibidem, p. 54 (t.n).
[16] Transcriere Ionela Chiru, sursă înregistrare, https://www.youtube.com/watch?v=CecSv6Pv7KY.
[17] Transcriere Ionela Chiru, sursă înregistrare https://www.youtube.com/watch?v=7BENgrlNBis.
[18] Transcriere Ionela Chiru, sursă înregistrare https://www.youtube.com/watch?v=OuEvjMzPkNc.

Iată și un exemplu în care oratorul demonstrează resemnare în fața atacurilor adversarilor politici, considerându-le inerente domeniului politic. "Supunerea" pe care Victor Ponta o manifestă în fața condițiilor "vitrege" generate de acest mediu profesional - este tipică stării de Copil Obedient:

„Și poate că + lucrul rău care s-a întâmplat în noiembrie + și vreau să vă spun și dumneavoastră + ce le-am spus și altor colegi + + am + făcut politică de mulți ani + de 15 ani! Nu + Remus? Tot cu tineretu' + cu ceilalți + am:: rezistat + și rezist la toate + + în politică. [...] La CUVINTE urâte + la ACUZAȚII nedrepte + la DOSARE penale inventate + am rezistat la faptul că familia mi-a fost atacată + + asta-i politica pân' la urmă." (Discursul susținut de Victor Ponta la Turda, 26 mai 2016)[19]

Adult

"Căutarea de soluții", „respectarea cuvântului", tratarea „partenerilor de drum" cu „respect" – iată câteva expresii care aparţin, de regulă, repertoriului stării de Adult:

„Vreau + împreună cu ministrul de Externe şi ministrul Economiei + domnul Varujan Vosganian + vreau să găsim o soluţie + prin care coordonarea activităţii reprezentanţilor noştri economici + şi a celor diplomatici + să se schimbe chiar radical + dacă aş putea spune." **(**Discurs susținut de Victor Ponta, premierul României și președintele PSD, la Reuniunea Anuală a Diplomaţiei Române 28 august 2013.)[20]

*****

„Am pornit împreună pe acest drum↑ +++ nu-mi abandonez partenerii de drum↑++ îmi ţin cuvântul:: faţă de TOŢI cei care au venit alături de noi↓+ îi tratez cu respect↑+ şi pe cei care din prima zi au crezut în USL↓+ şi pe cei care N-AU CREZUT↑+ şi pe cei care au fost alături de noi↑+ de la început↓+ şi pe cei care au venit mai târziu↑+ <F şi pe cei care vor veni alături de noi în continuare F>." **(**Discurs susţinut de Victor Ponta, premierul României și preşedintele PSD, la evenimentul de lansare a candidaților USL pentru alegerile parlamentare, Arena Națională, 17 octombrie 2012.)[21]

În discursul politic, starea de Adult este "exploatată" în mod calculat, scopul urmărit fiind crearea unei imagini pozitive în fața publicului/ electoratului, prin plasarea oratorului într-o lumină favorabilă (oratorul apare ca o persoană responsabilă, competentă, serioasă).

Combinație Parinte Normativ/ Părinte Binevoitor

Este interesant modul în care, în discursul politicianului Victor Ponta, starea de Părinte Normativ se întrepătrunde cu starea de Părinte Binevoitor, prin abordarea unor strategii comunicative care implică prezentarea simultană a realizărilor oratorului/ partidului căruia îi aparține și a acțiunilor (negative pentru societate) întreprinse de adversarii politici. În starea de Părinte Binevoitor, oratorul prezintă generozitatea partidului său, care, ori de câte ori s-a aflat la guvernare, "a înapoiat" populației ceea ce a fost "tăiat" de adversarii politici. Din starea de Părinte Normativ, oratorul critică lipsa de "sprijin/ ajutor" a guvernelor anterioare, scoțând în evidență eforturile depuse de el și partidul său pentru a restaura "prosperitatea" poporului:

„Am promis↑++ că dăm înapoi↑+ pensiile furate de Băsescu şi de Boc↑+ ŞI NE ŢINEM DE CUVÂNT. Am promis↑ prin primarii noştri↑+ <F că vom ajuta↑ persoanele cu dizabilităţi↑ CEI CARE AU CEA MAI MARE NEVOIE DE AJUTOR şi PRIMII pe care i-au lovit Băsescu şi Boc în aceşti ani! F> Am promis↓+ că vom ajuta↓+ TOŢI OAMENII din această ţară↑ care trăiesc↓ din munca grea <F din agricultură F> + cei care anul acesta↓+ au fost loviţi de secetă↓+ dar ŞI de lipsa de SPRIJIN şi de AJUTOR din partea fostului Guvern↑ <F şi vreau să vă spun că ne ţinem de cuvânt! F>" **(**Discurs susţinut de Victor Ponta,

[19] Transcriere Ionela Chiru, sursă înregistrare https://www.youtube.com/watch?v=x6syLFpU7lQ.
[20] Transcriere Ionela Chiru, sursă înregistrare https://www.youtube.com/watch?v=U45mG-Fkz-c.
[21] Transcriere Ionela Chiru, sursă înregistrare https://www.youtube.com/watch?v=MeqfuLGVKXM.

premierul României și preşedintele PSD, la evenimentul de lansare a candidaților USL pentru alegerile parlamentare, Arena Națională, 17 octombrie 2012.)[22]

*

„Vreau să le aduceți aminte oamenilor + CĂ NE-AM ȚINUT DE CUVÂNT + nu doar am schimbat + oameni politici + ai lui Traian Băsescu pedeliști + am dat ÎNAPOI pensiile și salariile tăiate + am relansat într-adevăr economia și am redeschis acele companii pe care ++ le închiseseră în 2010 și 2011 ++ am reuşit să reformăm sectorul energetic + am reuşit – și de asta sunt cel mai mândru – să redeschidem SPITALE și ++ - cum garanta Liviu Dragnea + în această toamnă – să avem finalizate <F 300 de școli începute din 2007 + și lăsate ++ ÎN PARAGINĂ F> ((Ovații/aplauze/sunet de vuvuzele în public)) iar la școli + vor merge copiii + cei din zona rurală + cu cele 1259 de microbuze + pe care le-am pus la dispoziție + ((Ovații/aplauze/sunet de vuvuzele în public)) cineva mă întreba + "de ce 1259?" + pentru că 1259 de primari + indiferent că sunt de la PSD + PNL + nu mă interesează acest lucru↑+ AU CERUT + microbuze + pentru copiii care merg la școală↑+ atâți au cerut + primesc toți + pentru că sânt copiii noștri cu toții↓+ și trebuie să avem grijă de ei." ((Ovații/aplauze/sunet de vuvuzele în public)) (Discurs susținut de Victor Ponta, premierul României și preşedintele PSD, la Craiova lansare candidatura pentru alegerile prezidențiale, 29 iulie 2014)[23]

Matteo Renzi

Copil Adaptat Obedient

În exemplul de mai jos, observăm apelul oratorului la starea de Copil Adaptat Obedient, în urma înfrângerii la alegerile din Italia, 2018. Metafora "restituirii cheilor casei" celor care urmau să intre la guvernare - lăsându-le o casă "curată și ordonată" - reprezintă acceptarea înfrângerii și resemnarea în fața pierderii puterii:

"Noi restituiamo le chiavi di casa + <Î>a quelli che verranno dopo <Î> + con una casa in ordine + con una casa messa a posto↑ con una casa che è al +4% di PIL + più 5,4% di consumi + più 17% di export + più 24% di MACCHINARI e mezzi di trasporto + più 1 milione di posti di lavoro. + + + Noi abbiamo un'altra idea del mondo." (Intervenția lui Matteo Renzi după rezultatele electorale, 5 martie 2018)[24]

Copil Liber

Iată și un exemplu în care politicianul Matteo Renzi, aclamat de mulțime, se manifestă în starea de Copil Liber, exprimându-și bucuria și entuziasmul, încurajând și audiența să-i urmeze exemplul:

"<F> Ragazzi + rispondiamo con UN SORRISO + rispondiamo con IL NOSTRO ENTUSIASMO + rispondiamo SENZA ALCUNA POLEMICA.<F>" (Discurs Matteo Renzi – Piața Signoria, Firenze, 23 mai 2014.)[25]

Trebuie precizat că, de regulă, starea de Copil Liber este una autentică, "simularea" acesteia fiind foarte dificilă și având șanse mari de a fi descoperită de către audiență. Starea de Copil Liber trebuie să apară spontan în cadrul unui discurs politic, fără a fi „fabricată" și sugerată în prealabil de consilierii în comunicare ai politicianului în cauză.

Copil Adaptat Rebel

În febra și emoția închiderii campaniei electorale din 2014, Matteo Renzi recurge și la starea de Copil Adaptat Rebel, stare exprimată prin manifestarea unui spirit justițiar , în scopul de a convinge audiența că – atunci când situația o cere – oratorul este capabil și de revoltă:

[22] Transcriere Ionela Chiru, sursă înregistrare https://www.youtube.com/watch?v=MeqfuLGVKXM.
[23] Transcriere Ionela Chiru, sursă înregistrare https://www.youtube.com/watch?v=rOdmNOHNoKo.
[24] Transcriere Ionela Chiru, sursă înregistrare https://www.youtube.com/watch?v=H66oY0djvTo.
[25] Transcriere Ionela Chiru, sursă înregistrare https://www.youtube.com/watch?v=uUS54Ku6stw.

"<F> [...] giù + LE MANI + dalle persone +che rappresentano LE ISTITUZIONI! Sono DI TUTTI + non sono DI QUALCUNO! <F>" (Discurs Matteo Renzi – Piața Signoria, Firenze, 23 mai 2014.)[26]

Adult

Așa cum am văzut și în cazul politicianului Victor Ponta, Matteo Renzi comunică din starea de Adult atunci când este vorba de aspecte importante care țin de probleme sociale și economice. Scopul este acela de a crea electoratului o impresie de responsabilitate și seriozitate în soluționarea problemelor stringente:

Il PRIMO elemento + su cui prendiamo + un impegno + <F> è LO SBLOCCO TO-TA-LE <F> + non parziale + dei debiti + della pubblica + amministrazione ↑+ attraverso + un diverso UTILIZZO + della Cassa + depositi e prestiti. ((aplauze)) Il SECONDO ELEMENTO + che mettiamo immediatamente + all'ordine del giorno↑ È + + + <F> la costituzione <F> e il sostegno + di fondi di GARANZIA + anche attraverso un rinnovato + utilizzo della Cassa depositi e prestiti + per risolvere L'UNICA REALE + IMPORTANTE + E FONDAMENTALE + + questione che abbiamo sul tappeto + che è quella delle piccole e medie imprese + che non riescono ad accedere al credito (Discursul lui Matteo Renzi în fața Senatului, 24 februarie 2014, Roma, Italia)[27]

Părinte Binevoitor

În urma înfrângerii din 2016, Matteo Renzi recurge la starea de Părinte Binevoitor, încurajându-și colegii de partid și prezentând, emfatic, realizările acestora. În exemplul de mai jos, starea de Părinte Binevoitor este o încercare de a masca dezamăgirea eșecului (reprimarea stării de Copil Adaptat Rebel), prin exacerbarea unor aprecieri la adresa echipei sale:

Chi lotta per un'idea↑ + NON PUÒ PERDERE. Voi avevate un'idea meravigliosa + in particolar modo + in questa stagione della vita politica europea. Volevate + riAVVICINARE i cittadini alla cosa pubblica + COMbattere il populismo + SEMplificare il sistema + e rendere più vicini cittadini e imprese. <R> Avete fatto una campagna elettorale casa + per casa + a vostre spese + non avevate NULLA da chiedere + ma solo da dare. <R> Per questo + <R> voi non avete perso <R>. Stasera↑ + andando a risposare + o domani andando a lavorare + sentitevi soddisfatti dell'impegno ↓+ della passione↓ + delle idee. Intendiamoci + c'è rabbia↓+ c'è delusione↓ + c'è amarezza↓+ c'è tristezza + + è normale. Però vorrei che foste + FIERI + di voi stessi. <R> Fare politica andando contro qualcuno <R> + È MOLTO + FACILE↓ + fare politica PER + qualcosa + è più bello. E più difficile↑ + ma più bello. Siate orgogliosi di questa bellezza. <F> Non smettete mai di pensare <F> + che si fa politica pensando + che + + si fa politica per i propri figli + e NON <R> alle alchimie dei gruppi dirigenti <R>. (Discursul lui Matteo Renzi după înfrângerea de la Referendum, Roma, Quirinale, 5 decembrie 2016.)[28]

Părinte Normativ

Desigur, în discursul său politic, Matteo Renzi face apel și la starea de Părinte Normativ, prin critici la adresa Italiei și a birocrației care sufocă țara:

"Il nostro è un Paese ARRUGGINITO + un Paese IMPANTANATO + INCATENATO da una burocrazia ASFISSIANTE <R> + da regole + norme e codicilli + che paradossalmente↑ + non eliminano l'illegalità." (Discursul lui Matteo Renzi în fața Senatului, 24 februarie 2014, Roma, Italia)[29]

[26] Transcriere Ionela Chiru, sursă înregistrare https://www.youtube.com/watch?v=uUS54Ku6stw.
[27] Transcriere Ionela Chiru, sursă înregistrare https://www.youtube.com/watch?v=YZNf62DlmJ4.
[28]Transcriere Ionela Chiru, sursă înregistrare https://www.youtube.com/watch?v=1qT9C5ALe6Q.
[29] Transcriere Ionela Chiru, sursă înregistrare https://www.youtube.com/watch?v=YZNf62DlmJ4.

Victor Ponta – Matteo Renzi. Stări ale Eului și drivere motivaționale dominante. Câteva concluzii

Analizând discursul celor doi politicieni, vom putea extrage principalele *drivere motivaționale* care îi determină să adopte o anumită direcție în comunicarea politică. Driverele dominante ale celor doi politicieni sunt *be strong* , *try hard* și *please others* (cu mențiunea că acest driver – *please others* – nu reprezintă neapărat *omul*, ci, mai degrabă, *politicianul*. Considerăm că driverul *please others* – strict la nivel de comunicare – este reprezentativ pentru majoritatea politicienilor, obligați (măcar aparent) să facă toate eforturile pentru a mulțumi electoratul. *Be strong* este un driver dominant atât pentru Victor Ponta, cât și pentru Matteo Renzi, fiind specific personalităților puternice, cu înclinații spre control și funcții de conducere, dar și o dorință puternică de a atinge obiectivele propuse. Driverul *try hard* se manifestă cu precădere la Matteo Renzi (prin trăsăturile creativitate, spirit rebel, ușurință în luarea deciziilor, dar și plasarea vinei în seama altora – de exemplu adversarii politici). Victor Ponta manifestă acest driver într-o proporție mai redusă (în special prin plasarea vinei asupra adversarilor politici), *try hard* nefiind, în cazul său, ceea ce am putea numi un driver dominant.

Referitor la discursul politic și stările Eului, considerăm că cei doi politicieni comunică mesaje politice din toate stările Eului, în funcție de context și auditoriu (discurs electoral, discurs parlamentar, situație formală sau informală etc.), preferând totuși "staționarea" în starea de Părinte Binevoitor/ Părinte Normativ (promisiuni electorale, prezentarea unor măsuri sociale și economice generoase – critici la adresa adversarilor politici). Cei doi politicieni recurg, într-o proporție mai redusă, la comunicarea din starea de Adult/ Copil Adaptat (Obedient, Rebel)/ Copil Liber.

Am putea afirma – păstrând proporțiile, desigur - că în cadrul unei societăți, politicienii își asumă, în general, starea de Părinte (cu nuațele sale – Binevoitor/ Normativ), populația/ electoratul jucând rolul de Copil Adaptat Obedient (am putea oferi ca exemplu comportamentul populației sub un regim totalitar) sau – în funcție de situație – rolul de Copil Adaptat Rebel (comportamentul populației în cazul unor proteste sau revoluții).

BIBLIOGRAPHY

Cărți

BERNE, Eric, *Ce spui după "Bună ziua"?*, traducere din limba engleză de Anacaona Mândrilă, Editura Trei, București, 2006.

BERNE, Eric, *Jocurile noastre de toate zilele*, traducere din engleză de Oana Munteanu, Editura Trei, București, 2014.

STEWART, Ian, JOINES, Van, *AT astăzi: o nouă introducere în analiza tranzacțională*, traducere Constantin Chevereșan, Luminița Chevereșan, Editura Mirton, Timișoara, 2004.

Articole

KAHLER, Taibi, CAPER, Hedges , "The Miniscript", Transactional Analysis Journal, Vol. 4/nr.1, 1974, pp. 26-42.

KAHLER, Taibi, "Drivers—The Key to the Process Script" în Transactional Analysis Journal, Vol.5/ nr.3, 1975, pp. 280-284.

MARIAN, Petru Ioan,"Aspecte lexico-semantice ale discursului ideologic în spaţiul politic românesc" în MERIDIAN CRITIC , Vol. 24/Nr. 1 , 2015, pp. 187-199.

TUDOR, Keith, "Take It: A Sixth Driver" în Transactional Analysis Journal, Vol. 38/ nr. 1, 2008, pp. 43-57.

NOMINAL OR ELLIPTICAL SENTENCES?

Gabriela Myers
Assist., PhD Student, University of Bucharest

Abstract: Sentences in Modern Hebrew are traditionally classified into two categories: verbal sentences containing 'an overt verb-form, whether it be some form of the copula h.y.y [italics mine] or any other "full" or non defective verb' (Berman (1968), p.186) and verbless sentences (also called nominal sentences). Verbless or nominal sentences occur only in present tense, as there is no present tense inflexion for the verb 'to be' in Modern Hebrew. Instead of a verbal form, this type of sentence employs either a linking copula (PronH or PronZ) or null (Ø), thus forming a sentence with only two constituents. This paper will discuss only two of the three possibilities: PronH, a copula homophonous with the 3rd person personal pronoun, and null (Ø).
Nominal sentences have been extensively analyzed in the literature (Berman & Grosu (1976), Doron (1983), Rapoport (1987) Rothstein (2004)) and yet no unified theory has been reached. The aim of this paper is to challenge the classical view by showing that nominal sentences are actually a variant of verbal sentences. I propose that the correct way to analyze the so-called nominal sentences is to assume that they contain VP-ellipsis: a VP-node that is present in the deep structure of the sentence and elliptic or not visible in the surface structure. This theory can lead the way to a unified theory of sentences in Modern Hebrew, without treating present tense sentences as a distinct category, but rather as a variantof verbal sentences.

Keywords: nominal sentence, present tense, Modern Hebrew, ellipsis, verbal sentences

I. Introduction

Dalmi (2016) argues that 'copular sentences without an overt copular predicate do project a VP with a phonologically null head, hence so-called "verbless" copular sentences are illusory' (p.1). She looks at data from Standard Arabic, Spanish, Maltese, Russian, Jamaican Creole, Finnish and Hungarian and concludes that the phenomenon that these languages exhibit cannot be explained by the old approach, that considered them verbless sentences both in the surface and deep structure. She does not provide any examples from Modern Hebrew, but the arguments provided in this paper are meant to defend Dalmi's (2016) position and adduce further evidence for her theory.

Sinclair (1999) proposes a unified analysis for nominal and verbal sentences in Biblical Hebrew. He considers the so-called nominal sentences actually to be a subcategory of the sentences containing the verb the verb *h.y.y* - 'in which the verb can occur but has been omitted, thus creating the so-called nominal clauses' (p.52). He concludes that:

'A single, unified description of the syntax of clauses employing the copula היה [*h.y.y*] and of nominal clauses is clearly preferable, since it will enable us to account for all of the syntactic phenomena they each exhibit together, rather than treating them as if they were completely unrelated grammatical' (p.52).

Berman (1983), following a proposal of Alexander Grosu, strongly suggests that so-called nominal sentences contain a V-node, but without developing her theory into a full analysis.

1. ata hu he-xašud
you PronH Ø the suspect
'You are the suspect'
[Berman (1983), p.210]

Considering the above theories as a starting point, I propose that the correct way to refer to the so-called nominal sentences in Modern Hebrew is not as verbless sentences, but in fact as *elliptical sentences* - sentences containing a VP in the deep structure and no overt verb in the surface structure. So, as Sinclair (1999) states: 'I am assuming in this discussion that verbless clauses are in fact complete clauses with both subject and predicate, just like any other clause with an overt verb' (p.54).

II. Other approaches

Up until this point, various explanations have been provided for this kind of so-called nominal sentence, but none of them could explain everything. Berman & Grosu (1976) suggest two ways of studying this type of sentence:

'(1) by having a node V immediately dominate a node NP, which would in turn immediately dominate the copula (cf. sentential subjects, which are dominated by a node S immediately dominated by NP), or (2) by assigning pronominal copulas to some nondiscrete category lying between the verbal and nominal poles'. (Berman & Grosu (1976), p.179)

Doron (1983) takes a different approach and considers this type of sentence as lacking not only a VP but retaining an I' node. PronH (which she calls simply Pron) is 'a clitic [original] i.e. the phonological realization of the feature bundle {[person] [number] [gender] [Case]}, which is not an independent NP node' (Doron 1983:85), but part of I'. In the absence of a verb, Doron (1983) considers that PronH assigns θ-role to a referring predicate, as in the following example:

2. [gveret cohen] [[I hi_i] e_i rina]
Ms. Cohen she Rina
'Ms. Cohen is Rina.'

3. [I hi_i] e_i rina
she Rina
'She is Rina.'

Doron (1983) argues that in sentences where the predicate is a referring NP, PronH is an obligatory element. These sentences state the identity between the subject and the predicate and require a θ-role in order to be licensed. This is the case in sentence (3) where a θ-role is assigned by PronH to both the NP arguments. Sentence (4) is a predicational sentence and does not require PronH as an obligatory element; therefore the θ-role is assigned by the predicate. What Doron (1983) fails to explain is how a simple clitic can assign θ-role. Rothstein (2004) points out that her analysis has a few weak points: firstly PronH cannot assign θ-roles, as it is only a clitic and not a lexical head. Secondly, PronH 'would have to be ambiguous between a theta-marking and non-theta marking element' (p.221), since, according to Doron (1983), 'it must θ mark the constituents in identity statements, it does not do so in predicative constructions' (Rothstein (2004), pp. 212-213). Thirdly, Doron (1983) does not explain why PronH is obligatory in some sentences and optional in others.

Rapoport (1987) divides nominal sentences into three categories: (1) small clauses – sentences without PronH (what she calls H), (2) predicational sentences – sentences with optional PronH, and (3) identity (or equative) sentences – sentences with obligatory PronH. She considers PronH, along with Doron (1983), to be part of AGR, but without absorbing case (what she calls Case), and attributes to PronH the role of case assigner. In small clauses, the case is assigned by the predicate, in predicative sentences case is assigned by PronH to the subject and in identity sentences, case is assigned by PronH to both constituents. She does not provide an explanation for sentences that contain a PP as predicate.

Rothstein (2004) proposes an analysis of PronH (what she calls Pron) in terms of predication relation and not in terms of case assignment or θ-roles. She argues that PronH is optional in small clauses because 'the predicate can be directly predicated on the subject and there is no obligation for I' to be present' (Rothstein (2004), p.214). In identity sentences, PronH 'is obligatory because we cannot form an instance of predication without it' (Rothstein (2004), p. 214). In identity sentences, I' is a mandatory node, without which a predicate node cannot be present, but in equative sentences it is not.

4. $[[\text{dani}]_{DP}\ [\text{nexmad}]_{AP}]_{sc}$

'Nexmad' directly predicates the subject 'Dani' and there is no need for PronH. In the next example (6), 'Mar Yosef' cannot directly predicate the subject 'Dani', so PronH is mandatory in order to identify the I' node:

5. *$[[\text{dani}]_{DP}\ [\text{mar yosef}]_{DP}]$
dani mr yosef

Rothstein (2004) argues that the sentence above constitutes 'a string of two argument DPs between which no syntactic relation holds' (Rothstein (2004), p. 215). I will argue that there is more than one syntactic relation between the two NPs.

Falk (2004) proposes the analysis of PronH (what he calls Pron) as a mixed-category copula, as it has 'a verbal argument structure, but, idiosyncratically, is categorized as a noun' (Falk (2004) p. 4). This means that the copula is 'categorially nominal', as it has a nominal nature and is 'functionally verbal' as its arguments 'are ones that are typical of VP constituents because they *are* [italics mine] VP constituents' (Falk (2004), p. 9). In sentences without an obligatory PronH, Falk (2004), just like Doron (1983), Rapoport (1987) and Rothstein (2004) considers the predication as the direct relation between the subject and what he calls 'the non-verbal element' (p. 9) or what others call the 'predicate'. He considers sentences with obligatory PronH as having a 'to be' predicate in their structure.

III. Analysis

I propose that the correct way to analyze the so-called nominal sentences is to assume that they contain VP-ellipsis: a VP-node that is present in the deep structure of the sentence and elliptic or not visible in the surface structure. In order to demonstrate this, this analysis will be divided into two parts: in the first part I look at sentences without mandatory PronH and in the second part I look at sentences with mandatory PronH, in order to see what triggers this. So, my analysis assumes two types of so-called nominal sentences:

XP V YP where XP is the subject and YP is the argument, under the conditions that:

- XP is a defined NP and YP is an undefined NP/AP/PP
- XP is a PRO and Y is a defined/undefined NP/AP/ PP

XP PronH V YP where XP is the subject and YP is the argument, under the condition that:

- XP is a defined NP and YP is a defined NP/Q/INF/REL
- XP is an undefined NP and YP is an undefined AP

III.1. Sentences without mandatory PronH

Doron (1983), Rapoport (1987) and Rothstein (2004) consider sentences withou PronH as being predicational. The predicational relation comes from the agreement between the two constituents of the sentence. In my opinion, only the presence of a VP in the deep structure of a nominal sentence can explain why the sentence can be interpreted as predicational, even if it is constituted only of two elements, be they undefined NP, AP or PP:

6. dani rofe
Dani Ø doctor
'Dani is a doctor.'

7. dani nexmad
Dani Ø nexmad
'Dani is nice.'

8. dani ba-xeder
Dani Ø in the room
'Dani is in the room.'

9. hu ecli ba-bayt
he Ø at 1.sg. in the house
'He's at my place.'

The presence of a VP in the deep structure also solves Rapoport's (1987) problem with case assignment for sentences containing a PP argument. She states that under her analysis, sentences like (8) or (9) remain unexplained. But under the current analysis, such cases can be licensed, because the presence of a VP allows the presence of PP. The VP present in the deep structure assigns a θ-role to both constituents, licensing also the presence of a PP. The second constituent becomes the argument of the verb, just as Rapoport (1987) observes.

Following Shlonsky (1997) I assume that *lo* is a clitic left-adjoined to the VP. If there is a VP in the deep structure of the sentence, we can expect to find the same order (S *lo* VP Arg) that we find in sentence (10) in a nominal sentence as well. The output following this structure is grammatical (11).

10. rina lo roca tapuzim
Rina no want pres. f.sg oranges
'Rina doesn't want oranges.'

11. rina (hi) lo mora
Rina (PonH) no Ø teacher f.
'Rina is not a teacher.'

Hebrew allows two types of order of the constituent in a sentence: VSO and SVO. We can notice that the order VSO (like in sentence (12) is licensed also in elliptical sentences, as we can see in the title of a poem by Alexander Pen (13):

12. lo roca rina tapuzim
not want pres. f.sg rina tapuzim
'Rina doesn't want oranges.'

13. lo ani hu ha-iš
not Ø me PronH the man
'I am not the man.'

Shlonsky (1997) considers *eyn* as a negation head (Neg^0) which left-adjoins to the VP, placed either before the subject and bearing no agreement, or before the VP and agreeing with the subject in number and gender. If the so-called nominal sentences contain a VP in the deep structure, we expect that they exhibit the same behaviour as the verbal sentences. Indeed, we notice the same behaviour of *eyn* in verbal and VP-elliptic sentences:

14. eyn rina ohevet tapuzim
inexistence rina love pres. f.sg oranges
'Rina doesn't like oranges.'

15. eyn harbe yeladim ba-gina
inexistence many children Ø in the garden
'There aren't many children in the garden.' [Shlonsky (1997), p.85]

16. rina eyna ohevet tapuzim
rina inexistence 3.f.sg love pres. f.sg oranges
'Rina doesn't love oranges.'

17. balšanim eynam inteligentim
linguists inexistence 3.m.pl Ø intelligent pl. m.
'Linguists are not intelligent.' [Shlonsky (1997), p.84]

Also the position of other adverbs points to the presence of a VP-ellipsis, as we can see in the examples provided by Berman (1978), p. 202:

18. dina KEN roca baxur nexmad
Dina YES want pres. f.sg nice fellow
'Dina DOES want a nice fellow.'

19. dan KEN haya baxur nexmad
Dan YES be 3.past. m.sg nice fellow
'Dan INDEED was a nice fellow.'

20. dan hu KEN baxur nexmad
Dan PronH YES Ø nice fellow
'Dan IS a nice fellow.'

III.2. Sentences with mandatory PronH

The most pertinent question that arises under this analysis is why is there a mandatory PronH if there is a V-node in the deep structure. I propose that sentences without PronH but containing as the VP argument a definite NP/REL/Q/INF trigger the phenomenon of *sloppy identity reading*. In order to clarify the meaning of the sentence, we need a supplementary element to give a predicative reading to the sentence. This is the case only when there are two ways of interpreting the structure: either as a full sentence or as a complex NP. This is why Doron (1983) finds sentences like (21) to be grammatical, while Rapoport (1987) and Rothstein (2004) do not:

21. dani ha-more
Dani Ø the teacher
'Dani is the teacher.' [Doron (1983), p.113]

Doron (1983) argues that if the sentence has a predicational interpretation, it can be correct. Under Rapoport (1987) and Rothstein (2004) the sentence can only have an identity interpretation, so the only way the sentence is acceptable is with PronH:

22. dani hu ha-more
dani PronH Ø the teacher
'Dani is the teacher.'

The reason why Rapoport (1987) and Rothstein (2004) consider the sentence unacceptable is that without PronH it looks just like a complex NP, and thus incomplete:

23. dani ha-more (amar et ze)
Dani the teacher (say past.3.m.sg ACC this)
'Dani the teacher (said this).'

The same situation is to be found when a noun is followed by a REL, a INF or Q. The structure without PronH is interpreted as being a complex NP:

24. a) ha-sakana hi še tikašel ba-msima
the danger PronH Ø that fail future 2.m.sg in the task
'The danger is that you'll fail in the task.'

b) ha-sakana še tikašel ba-msima
the danger that fail future 2.m.sg in the task
'The danger that you'll fail in the task (is real)'

25. a) ha-derex ha-yexida hi lefater oto
the way the only f.sg. PronH Ø fire inf. him
'The only way is fire inf. him'

b) ha-derex ha-yexida lefater oto
the way the only f.sg. fire inf. inf. him
'The only way to fire him (would be to ....)'

26. a) ha-inyan hu ex namamen et ha-mivca
the issue PronH Ø how finance future 1.pl. ACC. the project
'The issue is how we'll finance the project.'

b) ha-inyan ex nemamen et ha-mivca
the issue how finance future 1.pl. ACC. the project
'The issue (of) how we'll finance the project (needs to ...)' [Berman (1978), p.193]

The same situation is found in embedded clauses:

27. hu amar še-ani ha-more
he say past 3.m.sg that I Ø the teacher
'He said that I am the teacher.' [Rapoport (1987), p.112]

28. *hu amar še-david ha-more
he say past 3.m.sg that David the teacher
'He said that David the teacher.'

Under the current approach we can also explain the inconsistencies in Doron (1983) Doron (1983), Rapoport (1987) and Rothstein (1995) theories, that Greenberg (1998) notices. While the three researches argue that PronH is mandatory only in identity sentences, Greenberg (1998) provides examples proving that PronH can also be mandatory in predicative sentences:

29. orvim *(hem) (yecurim) šxorim
ravens PronH Ø creatures black m.pl
'Ravens are black (creatures).' [Greenberg (1998), p.126]

30. rina (*hi) yafa ha-erev
Rina PronH Ø pretty f.sg the night
'Rina is pretty tonight.'

31. cmaxim *(hem) yerukim
plants PronH Ø green m.pl
'Plants are green.' [Greenberg (1998), p.127]

The reason why sentences (29) and (31) are not acceptable without PronH is because they can be interpreted as a NP and AP: *black ravens* and *green plants*. The sentences disambiguate if we replace the indefinite subject NP with a definite subject NP, like in the following examples. This is also the reason why sentence (35) doesn't need PronH as an obligatory element: *Rina* is a proper noun, and by consequence a defined subject NP.

Greenberg (1998) notices that in the so-called nominal sentences, the post copular element makes the difference:

32. ha-cmaxim ha-elu yerukim
the plants the these Ø green m.pl
'These plants are green.' [Greenberg (1998), p.127]

Based on Greenberg's (1998) observation, we can predict that adding supplementary elements to an elliptical sentence could potentially clarify it and offer a *strict reading*. And indeed, we notice that inserting a negation or an adverb makes PronH optional, giving the sentence a strict verbal reading:

33. dani (hu) **lo** ha-more
Dani (PronH) not Ø the teacher
'Dani is not the teacher.'

34. dani (hu) **KEN** ha-more
dani (PronH) YES Ø the teacher
'Dani IS the teacher.'

35. ha-sakana **eyna** še tikašel ba-msima
the danger inexistence 3.f.sg. Ø that fail 2.m.sg in the task
'The danger is not that you will fail in the task.'

36. hu amar še-David **lo/eyno** ha-more
he say past 3.m.sg that David not/inexistence 3.m.sg Ø the teacher
'He said that David is not the teacher.'

Rapoport (1987) notices that when inserting a superlative, PronH is not needed:

37. ben ha-talmidim, dan ha-more haxi populari
among the pupils, Dan Ø the teacher the most popular m.
'Among the pupils, Dan is the most popular teacher.'

38. dan ha-more haxi muclax po
Dan Ø the teacher the most successful m. here
'Dan is the most successful teacher here.' [Rapoport (1987), p.117]

Above we saw the specific cases that trigger the phenomenon of *sloppy identity reading*, and all of them had as a common element a defined subject NP. A pronominal subject and an argument NP, be it defined or undefined, cannot together form a complex NP, which explains why PronH is optional for sentences with a pronominal subject and a definite NP:

39. ani (hu) ha-iš
I (PronH) Ø the man
'I am the man.'

IV. Conclusion: The nature of PronH

Following the theory by Berman (1978), Doron (1983) and Rapoport (1987) I contend that PronH is the overt realisation of the feature bundle [number][gender], features specific to the present tense verb, part of I', and latent in the deep structure and surfaces only when the *sloppy identity reading* needs to be turned into *strict identity reading*. We noticed that when another element is inserted, PronH becomes optional. Also, Berman (1987) notices that if PronH is replaced by a longer break in speech, the sentence is grammatical. In the framework of this paper, I would say that having PronH replaced by a long pause, the sentence can only

be interpreted as containing a verb and not containing a complex NP. I assume that PronH is 'forced' to surface by the NP subject, as it expresses agreement only with the subject of the sentence. Also, in the cases when there is a pronoun subject, PronH is optional, which proves again the current approach.

BIBLIOGRAPHY

Berman, Ruth & Alexander Grosu (1976). "Aspects of the Copula in Modern Hebrew". In P. Cole (ed.), *Studies in Modern Hebrew Syntax and Semantics*. North Holland, Amsterdam.

Berman-Aronson, Ruth. (1978). *Modern Hebrew structure*. Tel-Aviv: University Publishing Projects.

Dalmi, Grete.(2016).' What does it take to be a copula?' in *Yearbook of the Poznań Linguistic Meeting 2*, Poland, pp.1-28.

Doron, Edit. (1983). *Verbless predicates in Hebrew*, University of Texas, Austin Ph.D. dissertation.

Falk, Yehuda N. (2004). "The Hebrew Present-Tense Copula as a Mixed Category". in Miriam Butt and Tracy Holloway King, eds., *Proceedings of the LFG 04 Conference, University of Canterbury*. On-line: CSLI Publications. pp. 226-246. First appeared online: 2013.First Print Edition: 9789004176423.

Greenberg, Yael. (1998). "An overt syntactic marker for genericity in Hebrew". *Events and grammar*, ed. by Susan Rothstein, 125–143. Dordrecht: Kluwer.

Heller, Daphna. (1999). "The syntax and semantics of specificational pseudoclefts in Hebrew". MA thesis, Tel-Aviv University.

Oz, Amos. (1977). *Artsot Ha-Tan*, Am Oved Publishers Ltd, Tel Aviv.

Rapoport, Tova Rebecca. (1987). *Copular, Nominal and Small Clauses: a Study of Israeli Hebrew*. Ph.D. dissertation, MIT.

Rothstein, Susan. (2004). *Predicates and Their Subjects*. Springer-Science+Business Media Dordrecht (first appeared at Kluwer Academic Press).

Rubinstein , Eliezer. (1968) . Ha- mishpat ha- šemani: iyunim b e -taxbir yemenu, Hakibbutz Hameuchad Publishing House Ltd., Israel.

Shlonsky, Ur. (1997). *Clause Structure and Word Order in Hebrew and Arabic: An essay in comparative Semitic syntax*, Oxford University Press, New York.

Sinclair, Cameron.(1999). *"*Are Nominal Clauses a Distinct Clausal Type*?"* in *The Verbless Clause in Biblical Hebrew*. Edited by Cynthia Miller, Winona Lake, Eisenbrauns, pp. 51-75.

TERMINOLOGIZATION OF LEXICAL UNITS IN THE TEXTILE LANGUAGE

Angelica Preda
PhD Student, University of Craiova

Abstract: In our epoch, when the technique encounters "an explosion", the specialised languages have an important development. It is about the formation of the terminologies specific to each field of activity. One way of formation the terms is that of the taking over the words from common language, through their semantic enrichment, this phenomenon being called terminologization. Being used individual or in syntagmas, the lexical units get a new sense, specific to that corresponding scientific branch. The textile language appealed to this terminology method, using a range of linguistic elements known to all speakers, giving them the status of terms.

Keywords: terminologization, denomination, semantic, lexicon, textile.

În prezentul articol ne propunem prezentarea aspectelor procesului de terminologizare. Vor fi analizați termeni din lexicul textil, ilustrând modificările semantice ce au loc în fenomenul transferului de sens, dar și pe cele morfosintactice pe care le implică schimbarea statutului unui cuvânt în element al limbajului specializat.

1. Terminologizarea

Constituirea tezaurului terminologic al unui domeniu tehnic este un proces dinamic, niciodată încheiat, deoarece știința evoluează continuu. Modalitățile de numire a noului sunt diverse, vorbind de împrumuturi, calc semantic, mijloace interne și terminologizarea. Acest ultim procedeu presupune „cooptarea" unor cuvinte din limba comună în limbajul tehnic. Specializarea se realizează pe baza unei asemănări între realitatea desemnată inițial de respectivul lexem și elementul recent descoperit. Astfel, cuvântul se îmbogățește semantic, devine termen specializat, dar păstrează nucleul semantic. Dezambiguizarea este dată de context, de utilizarea unor determinanți specifici situației de comunicare. Obținerea unor sensuri noi de către lexeme implică precizarea acestora în lucrările lexicografice, iar dinamica procesului de înnoire a vocabularului face imposibilă realizarea unui dicționar peren.

Termenii formați prin adăugarea unui sens specializat unui cuvânt din limba comună se bucură de o integrare mai ușoară în limbajul specialiștilor, fiind deja cunoscut și facil de utilizat. Este destul de important pentru un utilizator să cunoască paradigma lexemului, deoarece folosirea lui în limbaj nu creează probleme. Spre deosebire de acești termeni, în cazul neologismelor se observă o anumită dificultate în alegerea unei anumite forme din tabloul flexionar al neonimului și, în consecință, acestea pot fi evitate.

O primă categorie de vocabule, care au intrat în sfera mai multor domenii științifice, o constituie cea a denumirilor părților corpului omenesc. Acestea sunt arhicunoscute de vorbitori, iar similitudinea cu elementul nou este cea care declanșează procesul nominal. Asemănarea poate viza forma sau funcționalitatea.

2. Analiza termenilor textili

Un prim cuvânt care a pătruns în lexicul tehnic este „picior". Transpunerea în terminologie textilă s-a realizat pornind atât de la funcția de susținere a organului uman, cât și de la aceea de deplasare, de a călca. Lexemul se regăsește în structurile: *piciorul bobinei, piciorul ochiului, piciorul țevii, picioruș de presare, picioruș pentru tivire*. Există o sintagmă

ce numește un efect de imprimeu textil în pătrățele, cunoscut și sub denumirea de *pepit*; este vorba de structura *picior de cocoș*, preluată din franțuzescul *pied de coq*.

Vocabula „călcâi", ce denumește o parte a piciorului, se întâlnește în câteva structuri din lexicul tricotajului: *călcâi de acționare la egalizare, călcâi de transfer, călcâie desenatoare, câlcâiul acului, călcâiul platinei*.

Legat de acțiunea deplasării, de o distanța între două elemente regăsim termenul „pas". Sintagmele din sfera textilă se realizează cu adăugarea unui substantiv (*pasul cusăturii, pasul ochiurilor, pasul șirurilor, pasul fuselor, pasul dinților, pas în zigzag*) sau cu un adjectiv determinant (*pas răsucit, pas sărit*). *Pasul acului* este o unitate ce denumește distanța dintre două ace la mașina de tricotat, care se măsoară în mm și se notează cu litera T[1]. O altă structură ce conține substantivul analizat este *pas de pelerin*, definind „o mișcare alternantă cu amplitudini inegale"[2]

Cuvântul „dinte", care pornește de la o realitate osoasă prismatică și ascuțită, a pătruns în terminologii denumind marginea unor piese în forma amintită. În unitățile frazeologice în care îl regăsim este specificată utilitatea elementului sau organul mașiini din care face parte: *dinte de aruncare, dinte de ajurare, dinte de angrenare, dinte de selectare, dinte al cilindrului rupător, dinte al discului desenator, dinte al spatei de țesut, dinte de pieptene, dinte mobil al presei*.

În mai multe domenii tehnice întâlnim substantivul „falcă" desemnând elemente ale unor instrumente de prindere. Câteva dintre mașinile industriei textile au în structuta lor un asemenea component numit astfel: *falca cleștelui la mașina de pieptănat, falca de fixare, falca de ghidare, falca de smulgere*.

Și „deget" este un lexem ce cunoaște fenomenul terminologizării. Pătrunderea în limbajul tehnic s-a realizat pornind de la caracterul mobil al acestei părți a mâinii, denumind acum diferite piese ale utilajelor. Sintagmele care îl conțin au structura substantiv + adjectiv: *deget culegător, deget distanțier, deget palpator, deget presător, deget presor*.

Alte cuvinte din sfera umanului intrate în lexicul specializat sunt *gură* (*gura țesăturii*), *limbă* (*limba acului*), *ureche* (*urechea acului*). Termenul „nas" apare singur („element component al unui organ de lovire a ghemotoacelor")[3] sau în sintagma *nasul platinei*, unde poate fi înlocuit, într-o relație sinonimică, cu vocabula „ciocul" (*ciocul platinei*).

Lexemul care denumește elementul de bază în tricoturi este *ochi*. Terminologizarea este destul de îndepărtată și, în mod cert, la baza ei a stat asemănarea formei organului vederii cu bucla realizată prin acțiunea de tricotare. Termenul poate fi utilizat singur sau însoțit de o serie de elemente care îi specifică modul de realizare sau funcția: *ochi căzut, ochi conducător, ochi de întărire, ochi de oprire, ochi deschis, ochi flotant, ochi patent, ochi înnodat, ochi patent, ochi vanisat*. Alte structuri conțin un neologism ce denumește tipul de împletitură: *ochi split, ochi glat, ochi links, ochi köper*. Sintagma *ochi de păun* desemnează un model de țesătură. Cu sensul de orificiu îl regăsim și la piesa de introducere a firului de bătătură în urzeală: *ochiul suveicii*.

Specific ființelor este verbul *a îmbătrâni* pe care îl regăsim și în lexicul textil sugerând degradarea unor materiale. Sunt prezente câteva structuri care prezintă modul în care s-au pierdut calitățile țesăturii: *îmbătrânire alcalină/ în mediul acid/ prin aburire/ prin depozitare*.

Există două substantive care au pierdut trăsătura [+ uman] în procesul terminologic, desemnând diferite dispozitive, însă au păstrat semul de urmărire, de control: *supraveghetor* și *veghetor*. Lexemele sunt însoțite de alte nume care le specifică utilizarea: *supraveghetor de*

[1] Manualul inginerului textilixt – tricotaje, p. 281
http://qserver.utm.md/carti_scanate/carti/Carti_in_PDF/Manualul_inginerului_textilist_Vol_II/Sectiunea_V/Cap_5.pdf
[2] Cf. DEȘT-TEX, p. 927.
[3] DEȘT-TEX, p. 944.

fir, supraveghetorul suveicii; veghetor de bătătură, veghetor de fir, veghetor de lansare a suveicii, veghetor de lizieră, veghetor de urzeală, veghetorul casetei suveicii, veghetor firului de pluș. Același fenomen l-a cunoscut și vocabula „fugător", devenind termen ce numește o parte componentă a cardei „cilindru cu garnitură elastică de la o cardă pentru prelucrarea fibrelor tip lână".[4]

O îmbogățire semantică a realizat lexemul *arlechin*. De la numele personajului buf din vechile comedii italiene, ce purta un costum pestriț format din romburi colorate, în limbajul tehnic, termenul desemnează „un motiv de desing dominat de carouri sau forme de diamante în trei sau mai multe culori"[5].

Cuvântul „călăreț" s-a depersonalizat, iar la baza procesului terminologic a stat asemănarea poziției pe care persoana o are în activitatea călăriei cu elementul numit: *călăreț* – reper de sârmă în formă de U care se atașează răsturnată[6]. S-au format și structuri cu acest element: *călăreț de fir, călăreț glisant, călărețul iței*.

Un substantiv inanimat a devenit și vocabula „lup", care face parte din sintagme ce denumesc mașini din industria textilă: *lup bătător* (utilaj din preparația filaturii de bumbac), *lup desfăcător* (mașină din fluxul tehnologic de prelucrare a lânii), *lup destrămător* (mașină cu rol de destrămare a particulelor fibroase)[7]. La baza transferului semantic a stat caracterul puternic, distrugător al animalului feroce transpus utilajelor.

Cuvântul „animalizare" apare în limba comună, cu nuanță negativă, pentru a ilustra trăsăturile degradante, dezumanizante ale unei persoane. Limbajul tehnic a preluat termenul pentru a numi un tratament. În semnificația nouă se pierde nota ironică, lexemul păstrează un sem central, acela legat de regnul animal, referitor la părul acestor viețuitoare, însă nu este atribuit ființelor, ci unor fibre vegetale: „conferirea unor caracteristici asemănătoare lânii firelor de bumbac sau de viscoză, prin imersarea de sculuri din aceste fibre în baie de acid azotic"[8].

Fenomenul metaforei este întâlnit în cazul cuvântului „iapă". Utilizat mai ales la plural (*iepe*), substantivul desemnează tălpigul, pedalele manevrate cu picioarele la războiul de țesut manual.

Un alt lexem provenit din sfera viețuitoarelor, care a devenit termen, este „cocoș" („piesă la mașina de tors mecanică")[9]. Din domeniul ornitologiei a fost preluat și substantivul *albatros* pentru a desemna un tip de țesătură „Pânză ușoară realizată din lână cu suprafață flaușată ca de prosop. Textura seamănă cu pieptul unui albatros"[10]. Cuvântul „cuib" se regăsește în limbajul tehnic textil, denumind un defect de țesere caracterizat prin „aglomerare de capete de fire rupte"[11], iar „colivia pentru ace" este o carcasă a instrumentelor ascuțite.

Mai multe nume ce desemnează obiecte de uz larg, pe baza asemănării formei sau activității realizate cu ele, au fost preluate de lexicul specializat. Astfel, sunt utilizate în limbajul textil termenii: *cană* (vas în care se depune banda în laminoarele din filaturi), *clopot* (*filare cu clopot, fus cu clopot*), *furculiță* (dispozitiv de control al prezenței firului; *furculiță centrală, furculiță laterală, furculița pedalei mașinii de cusut*), *greblă* (dispozitiv care agită, afundă și apoi transportă și depune în mașina de spălat lâna brută; *greblă de predare*), *lacăt* (organ de pe mașina de tricotat; *lacăt fang, lacăt jacard, lacătul acelor, lacătul camelor, lacătul călcâiului, lacăt desenator, mașină cu trei lacăte*), *magazie* (dispozitiv de stocare al mașinilor; *magazie pentru canete, magazie cu glisieră, magazie de bătătură, magazie de*

[4] DEȘT-TEX, p. 581.
[5] Lexicon de fibre și finisare chimică, p. 77.
[6] DEȘT-TEX, p. 197.
[7] DEȘT-TEX, p. 764.
[8] Lexicon de fibre și finisare chimică, p. 59.
[9] DEXI, p. 391.
[10] Lexicon de fibre și finisare chimică, p. 37.
[11] DEȘT-TEX, p. 301.

bobine, magazie de fire, magazie rotativă), *nucă* (*nuca conducătorului de fir*, *nuca fusului*), *platou* (placă a mașinii de tricotat pe care sunt așezate bobinele; *platoul bobinelor*), *zăvor*(element al acului de tricotat compus). Transfer semantic a înregistrat și substantivul *epuizare*. În domeniul vizat, vocabula desemnează o metodă discontinuă de vopsire.

Cu sens figurat, este utilizată vocabula *ape*, denumind un tip de model, ce prezintă jocuri de culori asemănător valurilor marine (*brocart cu ape*, *mătase în ape, model ape*). În sfera hidrologiei este și cuvântul *val*, care apare în limbajul specializat al domeniului textil cu sensul „cantitate de țesătură înfășurată pe un cilindru special de lemn, de carton etc." (DEXI, p. 2137)

Din limba comună, unde denumește o acțiune zilnică de igenă sau un model de coafură, lexemul *pieptenătură* a fost preluat de limbajul tehnic, desemnând două concepte: 1. operație manuală sau mecanică de trecere a fibrelor textile prin dinții unor piepteni, pentru a înlătura impuritățile, pentru a alege fibrele de cea mai bună calitate; 2. toatalitatea deșeurilor care se elimină la pieptănatul fibrelor textile. (DEXI, p. 1449).

Cuvântul *eschimos* este prezent în lexicul textil, numind un tip de finisare al materialelor necesare hainelor de iarnă. Utilizarea este justificată semantic, pentru că pornește de la numele populației care trăiește în regiunile arctice, iar aici desemnează trăsături ale îmbrăcămintei acestora (căldură și ignifugare).

Două substantive care sunt cunoscute a denumi produse textile, unul vestimentar și altul de uz casnic, sunt prezente și în limbajul tehnic – *manta* și *pătură*. Primul păstrează sensul de protecție exterioară pe care îl are respectiva haină: *mantaua fibrei*, *mantaua lacătelor*, structură *miez-manta* a fibrelor bicomponente. Cel de-al doilea denumește un strat fibros: *pătură de alimentare, pătură de benzi, pătură de fibră, pătură din filatură*.

Există o structură ce are la bază un obiect vestimentar *pantaloni frecători*. Respectiva sintagmă, constituită într-o metaforă conceptuală, desemnează un dispozitiv al mașinii de țesut, care mișcă materialul spre diferite părți ale utilajului.

În cazul substantivului *văl*, vorbim de o trecere de la un sens general, cunoscut de toată lumea (bucată de țesătură transparentă), la o specializare a acestuia. Tehnicienii care lucrează în filatură cunosc noua semnificație: „semifabricat sub forma unui strat foarte subțire de fibre individualizate, cu lungime și lățime mare, care se menține prin aderența fibrelor" (SR 12806:2007).

Destul de interesantă este evoluția cuvântului *fâș*. De la onomatopeea care imită zgomotul frunzelor, al hârtiei, al pungilor etc., a fost substantivizat și ales ca nume pentru materialul sintetic, impermeabil utilizat la haine de ploaie și apoi extins la denumirea obiectului vestimemtar realizat din acest material. Considerăm că la baza transferului a stat zgomutul produs de mișcarea respectivei țesături.

Există un model de țesătură, caracterizat prin alternarea firelor în două culori, care este desemnat cu sintagma *sare și piper*. În mod cert, motivul adoptării structurii a fost contrastul cromatic alb-negru realizat prin alăturarea celor două alimente.

3. Concluzii

Observăm că sunt numeroase cuvintele care au devenit termeni, unii pătrunzând numai în limbajului textil (*ochi, cuib, lup, veghetor*), iar alții se regăsesc în mai multe domenii (*picior, pas, falcă, nas, nucă, manta*). Din punct de vedere structural, sunt rare situațiile în care lexemele apar singure (*cană*, *zăvor*), majoritatea făcând parte din sintagme ce conțin elemente determinante pentru înțelegerea sensului tehnic (*călăreț de fir, dinte de ajurare, pasul fuselor, magazie de bătătură*).

În noile structuri, cuvintele păstrează nota semantică inițială, vorbind de o extensiune a sensului, de o îmbogățire lexicală. Toate noțiunile care au cunoscut procesul denominativ prezintă o asemănare cu elementul inițial desemnat prin cuvântul respectiv.

BIBLIOGRAPHY

Asociația generală a inginerilor din România, Societatea inginerilor textiliști din România, *Manualul inginerului textilist*, Vol. II, București, Editura AGIR, 2003.

Grigoriu, Aurelia, Blașcu, Vasile, *Lexicon de fibre și finisare tehnică*, Iași, Editura Performantica, 2010.

Pavel, Eugeniu, Rucăreanu, Constantin, *Introducere în terminologie*, București, Editura Academiei Române, Editura AGIR, 2001.

SIGLE

DEXI = Coordonator științific Eugenia Dima, *Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române*, Italia, Editura ARC&GUNIVAS, 2007.

DEȘT-TEX = Academia Română, Comisia de terminologie pentru științele exacte, *Dicționar explicativ pentru știință și tehnologie. Textile*, București, Editura Academiei Române, Editura Agir, 2006.

METAPHOR AND HYPERBOLE IN METEOROLOGICAL TERMINOLOGY

Alina-Florinela Dănilă
PhD Student, University of Craiova

Abstract: This study highlights the way in which the terms grouped around the vast family of meteorological terminology aquire stylistic value, going from literary to specialized language, with identity or change of meaning. Thus, all these aspects only certify that meteorology possesses an interdisciplinary character, which, in its turn, reflects the accentuated mobility of Romanian vocabulary.

Keywords: meteorology, language, metaphor, hyperbole, context.

Introducere

Din cele mai vechi timpuri, omenirea a fost permenent preocupată să definească și să explice fenomenele naturii, realizând influența majoră pe care factorii naturali și vremea o exercită asupra modului lor de viață. Drept urmare, a apărut și s-a dezvoltat terminologia *meteorologică*. O etapă importantă în dezvoltarea științei terminologice a constituit-o, la mijlocul secolului al XX-lea, lansarea tezei privind complexitatea semantică a termenului,înțeles ca unitate specifică, apartenentă la două sisteme: la cel al limbii și la sistemul terminologic al unui domeniu specific. Clasicul științei terminologice A. Reformatski scria că terminologia este „slugă la doi stăpâni: a sistemului lexical și a sistemului de noțiuni științifice”.[1]

Pe măsura evoluției științei meteorologice, terminologia ei s-a fixat, stabilitatea depinzând de volumul de comunicare, îmbogățindu-și lexicul specific în ritmul alert impus de explozia tehnologică din a doua jumătate a secolului XX. Odată cu popularizarea ei, termenii trec în domeniul public și pot deveni elemente ala vocabularului uzual.

Meteorologia, privită în ansamblul său, este un vast domeniu de cercetare, reprezentând, în uzul comun, ,,ramura geofizicii care se ocupă cu studiul proprietăților atmosferei și cu fenomenele care au loc în aceasta” (DEX:). De asemenea, o lucrare de specialitate, DE[2], definește conceptul de *meteorologie* astfel:,,Știința care studiază proprietățile atmosferei și fenomenele care se petrec în cadrul acesteia”. Prima definiție este uzuală, spre deosebire de definiția specializată, în care apare o referire mai clară la conceptul de meteorologie, prin sintagme care evidențiază domeniile implicate și scot în relief caracterul interdisciplinar al domeniului.

Scurt istoric

Realizând o incursiune în orizontul istoriei universale, marii înţelepţi ai Antichităţii nu puteau să rămână în afara acestei preocupări pentru multă vreme, aşa că au reflectat asupra problemelor meteo şi au formulat diverse opinii, astfel: Anaxagoras a încercat să demonstreze printr-o schemă cum funcţionează formarea precipitaţiilor, Empedocle vedea fenomenele acestea în mod mai amplu, prin combinarea elementelor fundamentale - aer, foc, apă, pământ,

[1] Reformatski A. A., *O necotorâh voprosah terminologhii* // Hrestomatia, Moskva, 1994,p.216.
[2] DE - *Dicționar Enciclopedic*, autor Marcel D. Popa, Alexandru Stănciulescu, Gabriel Florin Matei, Anicuța Tudor, Carmen Zgavărdici, Rodica Chiriacescu.

luând naştere diversele forme de precipitaţii, vântul, ceaţa, canicula. Aristotel a scris chiar o lucrare în care trata mai multe ştiinţe ale pământului - vremea, seismologia, geografia, lucrare de referinţă pentru omenirea din toate timpurile, *Meteorologia*, în care nota: „Totdeauna vedem căzând apa care a fost ridicată. Chiar daca nu exact aceeaşi cantitate de apa vine înapoi într-un an sau într-o anumita perioada,tot ceea ce a fost ridicat se întoarce”[3].

În arealul societății românești, încă de la 1420, în *Cronicile Braşovului* apar referiri la fenomene meteorologice deosebite.Cronicarul moldovean Grigore Ureche ne informează că în anul 1504 au căzut ploi abundente, care au cauzat inundaţii: „Peste vară au fost ploi grele şi puhoaie de apă cât s-au făcut multă înecare“[4]. Dimitrie Cantemir, personalitate enciclopedică a poporul român, a abordat în lucrarea sa de căpătâi *Descriptio Moldaviae* şi probleme de climă şi geografie, ba chiar şi hidrologie.

Putem considera că preocuparea ştiinţifică şi didactică pentru meteorologie pe teritoriul românesc a apărut odată cu introducerea în programa de studii a Şcolii Vasluiene din Iaşi a disciplinei meteorologie, studiindu-se mai ales un manuscris grecesc obţinut de la biblioteca mitropoliei.

În 1884, a fost înființat Serviciul Meteorologic al României fiind condus de Ştefan Hepites[5]. După război, în 1946, Nicolae Topor a început să elaboreze pentru prima oară prognoze pe durată lungă. În 1950 au fost instalate radiotelefoane în staţiile meteorologice de munte, făcându-se trecerea la un sistem complex, integrat, de meteorologie. Cercetările în domeniul meteorologic continuă și azi, fiind înlesnite de dezvoltarea fulminantă a tehnicii și a științei.

În arealul lingvistic românesc, au apărut în ultima perioadă valoroase lucrări ce aduc în prim plan analiza detaliată a terminologiei meteorologice, subliniind aici valoarea şi complexitatea deosebită a demersului cercetătorilor de a revela o terminologie aflată în plin proces de dezvoltare.Terminologia meteorologică reprezintă obiectul de interes numeroşi lingvişti, amintind-o aici pe Cristina Florescu, editoarea unui amplu volum intitulat *Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice (Ştiinţific vs. Popular)*, lucrare consultată orientativ în vederea realizării lucrării de faţă.[6]

Inventarul de termeni meteorologici s-a răspândit cu uşurinţă şi în limbajul literar, unde sunt întrebuințați cu o deosebită valoare stilistică. Acest fapt ilustrează interdisciplinaritatea meteorologiei care este strâns legată de numeroase alte discipline biologice și nebiologice: biologie, geografie, fizică, chimie, matematică, pedologie, fiziologie, electricitate, astronomie, transporturi, istorie, limbaj monetar, matematică, logică, arte. Interdisciplinaritatea ilustrează, totodată, și „mobilitatea mare a vocabularului[7], ,,migrarea termenilor fie dintr-un limbaj specializat în alt limbaj specializat, fie dinspre limbaj specializat spre limbajul comun sau invers, cu accent pe existența nucleului lexical comun”[8].

Analiza corpusului

În lucrarea de față ne-am îndreptat atenția asupra termenilor meteorologici care pot dobândi valoare stilistică. Corpusul supus analizei este format din patru termeni, furtună, vânt, fulger, tunet, selectați din textul literar Paşa Hassan, de George Coşbuc. În cadrul analizei, am pornit de la modul în care sunt definiți termenii în dicționarul de uz general (DEX), marcarea lor diastratică în DEX, spre a ajunge apoi să observăm încărcătura metaforică și hiberbolică ,

[3] Aristotel (384-382i.e.n), *Meteorologia*
[4] Grigore Ureche, *Letopiseţul Ţării Moldovei*
[5] Ștefan C. Hepites, fizician, inginer și meteorolog român, centrul în jurul căruia s-au grupat activitățile lui Hepites a fost *Institutul Meteorologic al României*, pe care l-a organizat și condus între anii 1884–1908.
[6] Florescu, Cristina (edit.), *Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice (Ştiinţific vs. Popular)*, Editura Universităţii ,,Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi, 2015.
[7] Bidu-Vrănceanu (coord.), 2000 : 2.
[8] Bidu-Vrănceanu (coord.), 2000: 2-4.

pe care aceşti termeni o însuşesc, cu identitate sau diferenţă de sens. În redarea definiţiilor am utilizat şi MDA, numai în situaţiile în care aceste dicţionare au avut înregistrări (informaţii) suplimentare faţă de DEX.

Definiţii

Termenii selectaţi în vederea analizei fac parte din vastul areal semantic al precipitaţiilor, termen moştenit din latinescul *precipitatio, -onis*, definit drept ,,vapori de apă condensaţi care cad din atmosferă pe suprafaţa Pământului sub formă de ploaie, ceaţă, brumă, zăpadă, grindină" (DEX:839). La rândul lor, aceste nume sunt unităţi simple ce pot fi definite cu uşurinţă: *furtună*, s.f.< lat. fortuna, ,,Vânt puternic însoţit de averse de ploaie, de grindină şi de descărcări electrice; vijelie" (DEX:325); ,,Perturbare atmosferică violentă, care generează vânturi puternice şi precipitaţii, adesea în rafale, însoţite de descărcări electrice"(MDA2 2010).Comparând cele doua definiţii, putem afirma ca MDA oferă o definiţie mai complexă, ancorată in limbajul specializat, acela al terminologiei meteorologice, depăşind abordarea comună, uzuală din DEX; *vânt*, s.n.< lat.*ventus*, ,,Deplasare pe orizontală a unei mase de aer provocată de diferenţa de presiune existentă între două regiuni ale atmosferei" (DEX:1304); *fulger*, s.n. < lat.*fulger* (= *fulgur, -is),* ,,Fenomen atmosferic care constă într-o descărcare electrică luminoasă produsă între doi nori sau în interiorul unui nor" (DEX: 366); *tunet*, s.n. < lat.*tonitrum*, ,,Zgomot puternic care însoţeşte o descărcare electrică atmosferică" (DEX:1234); Ceea ce putem desprinde pe baza acestor definiţii este faptul că acestea presupun o gradaţie de la simplu spre complex a informaţiilor fundamentale pentru domeniul meteorologic, facilitând astfel trecerea spre limbajul de specialitate.

Sensuri

În cele ce urmează vom urmări, comparativ, procesul în care termenii *vânt, furtună, fulger, tunet* ,,migrează" din sfera limbajului meteorologic spre limbajul literar, unde va primi noi conotaţii, care apar pe baza procedeului metaforei şi al hiberbolei.Este de menţionat faptul că în procesul acesta de ,,migrare" sau determinologizare participă termeni monomembri care îşi modifică nuanţa semantică datorită conexiunii cu alte cuvinte din limbajul literar. Prin acest fapt, putem, de asemenea, să remarcăm interdisciplinaritatea terminologiei meteorologice.

Potrivit terminologului Angela Bidu-Vrănceanu, această determinologizare sau întrebuiţare a termenilor într-un limbaj diferit, altul decât acela specializat, este un proces gradabil: ,,transferul termenului în texte şi contexte de largă circulaţie antrenează un proces de determinologizare a sensului specializat în grade diferite"[9].

Lexicul specializat furnizează aşadar limbii literare un număr de termeni care transgresează limitele câmpului semantic al domeniului-sursă şi căpătă alte valenţe în noua dimensiune în care au fost introduşi, fiind receptaţi ca termeni sau ca expresii figurate consacrate prin uz.

Pe baza informaţiilor expuse, vom încerca să analizăm aceşti termeni în contexte diferite, urmărind procesul de ,,diluţie" semantică, tocmai pentru a ilustra impactul procedeelor artistice (metafora, hiberbola) asupra sensului unui termen. Exemplele au fost preluate din presa online şi din opera literară Paşa Hassan, scrisă de George Coşbuc. Vom urmări, pe baza analizei textului literar, modalitatea în care se creionează portretul protagonistului, Mihai Viteazul, pornind de la comparaţii cu elemente din câmpul semantic al terminologiei meteorologice, elemente ce se vor ,,metamorfoza" ingenious sub impactul mijloacelor artistice.

De exemplu, termenul furtună din enunţul: ,,Ministerul Afacerilor Externe (MAE) informeaza cetatenii romani calatoresc in Grecia ca in perioada 3-4 ianuarie se anunta furtuni

[9] Bidu-Vranceanu, A. Lexicul specializat în mişcare. De la dicţionare la texte.s.l.: Editura Universităţii din Bucureşti, 2007, 266 p.

violente atat la malul, cat si in largul Marii Egee." (http://www.ziare.com/, 04.01.2019, *Atenționare de călătorie în Grecia: Se anunță furtuni și valuri de 12 metri, iar feriboturile ar putea rămâne la mal*) migrează din domeniul meteorologic în limbajul literar, mai cu seamă în textul baladei *Paşa Hassan*, unde, sub influența procedeului stilistic al metaforei, va exprima comportamentul impunător, înspăimântător al personajului principal al textului, Mihai Viteazul: ,,Dar iată-l! E vodă, ghiaurul Mihai;/ Aleargă năvală nebună(…)/ El vine spre pașă, e groază și vai,/ Că vine *furtună*" (George Coșbuc, *Paşa Hassan*). Autorul lucrării filtează poetic o forță stihială, *furtuna*, care capătă o conotație impresionantă, menită să trezească puternice emoții in sufletul cititorului și să contureze totodată portretul unei ființe umane care se remarcă printr-o putere de caracter nebănuită.

Termenul vânt din enunțul ,, Administraţia Naţională de Meteorologie a emis, marţi, noi avertizări nowcasting cod galben de vânt, valabile în mai multe localităţi din Muntenia, Oltenia şi Moldova, inclusiv în Capitală, până la ora 14:00."(https://www.libertatea.ro/, 05.03.2019, *ANM anunță cod galben de vânt în București și 19 județe*) ,,se va îmbogăți" metaforic și in același timp hiberbolic cu sensul de curaj, vitejie, agilitate: „Hassan de mirare e negru-pământ;/ Nu știe de-i vis, ori aieve-i./ El vede ghiaurul că-i suflet de *vânt*." (George Coșbuc, *Paşa Hassan*). După cum bine se poate observa, autorul reliefează printr-o gradație a comparațiilor cu elemente din limbajul meteorologic comun, sensuri ce accentuează modul în care contextul își pune amprenta asupra termenului.

Termenul fulger din enunțul: ,,Furtunile se țin lanț, multe dintre ele destul de violente cu fulgere și trăsnete care pot să pună în pericol viața celor surprinși în câmp, cum este cazul fermierilor."(https://www.libertatea.ro /,06.06.2016, *Te-a surprins furtuna? Ce trebuie să faci pentru a te păzi!*) va pătrunde într-o altă sferă semantică, prin intermediul stilistic al metaforei, ,,Pe vodă-l zărește călare trecând/ Prin șiruri, cu *fulgeru*-n mână." Conotația primită de această dată va depăși cu desăvârșire dimensiunea meteorologică și se va îndrepta către un alt nivel de percepție și interpretare, *fulgerul* ilustrând ideea de rapiditate fizică și psihică în același timp.

Termenul tunet din enunțul ,,Un fenomen pe cât de straniu pe atât de rar i-a speriat teribil pe locuitorii unei comune din Buzău. A nins cu tunete şi fulgere la fel de puternice ca în timpul furtunilor de vară."(https://stirileprotv.ro/, 12.01.2019, Explicația furtunii cu tunete și fulgere, în plină iarnă, din Buzău) se va extinde conotativ sub impactul procedeului hiberbolei cu sensul de spaimă, groază, ,,Sălbaticul vodă e-n zale și-n fier", pe frunte poartă o cupolă gigantică, ,,vorba-i e *tunet,* răsufletul ger", hiberbola *vorba-i e tunet* atingând apogeul portretizării eroului textului baladesc, transmițând prin însăși termenul *tunet* puternica încărcătură emoțională a textului supus analizei.

Concluzii

Lucrarea de față a avut drept scop ilustrarea trăsăturilor lexico-semantice ale termenilor grupați în jurul marii familii a terminologiei meteorologice, termeni pe care îi regăsim în uzul comun actual.După cum se poate observa, pe baza exemplelor oferite, termenii au multiple întrebuințări, primind multiple conotații, odată ce părăsesc domeniul meteorologic și pătrund în limbajul literar, unde sunt supuși procedeelor artistice, ceea ce este o importantă dovadă a mobilității accentuate a vocabularului limbii române. Radiografierea terminologiei meteorologice româneşti permite evidenţierea şi observarea mai multor lexeme care intră atât în limbajul specializat, în limbajul comun,dar şi în cel limbajul literar.

BIBLIOGRAPHY

Aristotel (384-382i.e.n), *Meteorologia*
Ureche, Grigore *Letopisețul Țării Moldovei*

Bidu-Vrănceanu, Angela, *Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte*, București, Editura Universității din București, 2007.

Coșbuc, George, *Cântece de vitejie (versuri)*, București, Editura SEMNE, 2011,

DE - *Dicționar Enciclopedic*, autor Marcel D. Popa, Alexandru Stănciulescu, Gabriel Florin Matei, Anicuța Tudor, Carmen Zgavărdici, Rodica Chiriacescu.

DEX= Academia Română, *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II a, București, Editura Univers Enciclopedic, 1996.

Florescu, Cristina (edit.), *Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice (Ştiinţific vs. Popular)*, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2015.

Reformatski A. A., *O necotorâh voprosah terminologhii* // Hrestomatia, Moskva, 1994.

Surse

http://www.ziare.com
https://www.libertatea.ro
https://www.libertatea.ro
https://stirileprotv.ro

L'AJOUT : FIGURE DE CONSTRUCTION DANS LE DISCOURS IDENTITAIRE

Ana-Maria Coman
PhD Student, University of Craiova

Abstract: From birth, the individual inherits an identity that is recognizable. The identity is crystallized according to some vital factors, such as: personal traits, social and historical traits, different identity references (inoculated by parents, moral values). From this moment, the individual builds its own identity. In particular, we will examine how the authors of biographical novels use the figure of the addition to make more visible the composite discourse of the characters and consequently their identity.

Keywords:identity discourse, biographical novels, emblematic personalities

Dès sa naissance, l'individu hérite une identité reconnaissable à son milieu d'origine : données personnelles, environnement social et historique, différents référents identitaires (parents, valeurs morales). À partir de ces données, il construit sa propre identité qu'il laisse entrevoir dans son discours, le plus souvent, un discours bric-à-brac. Nous allons nous interroger notamment sur la manière dont les auteurs des romans biographiques utilisent la figure de l'ajout pour rendre plus visible le discours composite des personnages et par conséquent leur identité.

Nous envisagerons d'abord le concept du discours identitaire retrouvé dans les romans biographiques. Le critère principal qui guidera le choix de notre corpus sera l'existence d'un individu se trouvant en situation multiculturelle. Ainsi, nous pourrons analyser le discours identitaire des personnes issues de la migration pour observer la construction de ce discours en nous rapportant toujours à la présence des formes d'ajout. Nous allons nous interroger sur le fonctionnement de l'ajout dans la construction d'un discours identitaire et sur la manière de construire une appartenance biculturelle. Le corpus retenu comprend le roman « Pas pleurer » par Lydie Salvayre, qui compose dans ses pages l'existence de Montse, figure de l'insurrection libertaire de la guerre de 1836 de l'Espagne. La méthode d'analyse est fondée sur l'analyse du discours et l'observation des faits linguistiques issus de ce discours.

L'enjeu final est de pouvoir identifier l'interaction entre l'ajout en tant que procédé d'addition, de reformulation et la tentative de construction d'une identité hétéroclite, disparaitre, se réclamant de deux horizons différents.

1.Cadre théorique

Notre étude se nourrit de l'idée que l'organisation du texte représente aussi un prétexte pour la transmission des informations et que la forme que l'auteur choisi pour mettre en scène le discours d'un roman engage également des effets au niveau des implications auteur-lecteur.

1.1 L'ajout

L'ajout se constitue comme un élément supplémentaire dans la construction d'un discours. Si nous regardons l'étymologie du mot, on peut repérer le syntagme latin « *adjustere* qui nous offre plusieurs possibilités d'interprétation .Si l'on prend le côté étymologique et le sens de base du terme, on observe qu'il dérive du verbe français *ajouter* et, en plus, de l'étymon latin *juxtare* signifiant « se réunir », « s'assembler ». Nous devons prendre en compte également la préposition *juxtare* qui a principalement un sens spatial « à côté de », « à proximité l'un de l'autre », « près de ». Également, le TILF donne comme

définition de l'ajout : « mettre en plus, apporter à nouveau, complémentaire ou supplémentaire » et le Dictionnaire Larousse note que : « envoie au verbe appartenant à l'ancien français « jostere » et signifie : « additionne une quantité à une autre », « joindre quelque chose à ce qui existait déjà, le mettre en plus », « dire en plus de ce qui a été déjà dit ».

En conséquence, nous retenons que l'ajout représente un travail d'addition sur un texte, une greffe qui amplifie une séquence et qui peut avoir différentes justifications : augmentation, argumentation, justification, figure rhétorique pour mettre en évidence ou souligner certains aspects. Cependant, identifier l'ajout suppose un travail sur le corpus pour identifier les séquences du texte par rapport à quoi le reste, qui est ajouté, devient une digression. L'œuvre et le texte représentent forcément un tout et parfois il est difficile d'opérer dans le texte et d'établir certainement les éléments qui peuvent être considérés comme une parenthèse à l'intérieur du texte. Le plus souvent, l'identification de l'ajout linguistique est plus utile et plus indispensable à faire pour observer les articulations du texte, de l'action et pour rendre plus visible le projet de la parole entamé par un certain auteur. C'est le travail du chercheur d'établir les interruptions, les amplifications qui réduisent le plaisir du texte et d'assumer les résultats de sa recherche.

Dans la deuxième partie de notre recherche, nous allons identifier les principales formes d'ajout identifiées au niveau du discours romanesque de Lydie Salvaire dans « Pas pleurer » et nous allons saisir les enjeux entrainés par leur utilisation.

1.2 Le discours identitaire représente une catégorie très complexe du discours qui a comme point central la justification d'une appartenance ou la manière dont une personne met en action son langage pour construire et réclamer son individualité, sa singularité. Le plus souvent, nous retrouvons des exemples typiques de discours identitaire dans les prises de paroles appartenant aux politiciens, aux groupes nationaux minoritaires ou dans des développements oratoires appartenant aux différentes organisations.

Cependant nous pouvons trouver des éléments appartenant au discours identitaire dans la littérature engagée qui, le plus souvent, chercher à légitimiste une cause éthique, politique, sociale ou religieuse. L'auteure devient le porte-parole d'un enveniment ou d'une réalité historique à travers l'œuvre ou l'intervention directe en tant qu'«intellectuel», dans les affaires publiques. Par le biais de son texte, un écrivain peut critiquer certains aspects de la société, dénoncer une situation qui le dérange ou encore défendre une cause qui lui tient à cœur.

Parmi les éléments qui aident à la mise en scène d'un discours identitaire, nous pouvons signaler : l'appel à l'histoire, l'utilisation de personnalités emblématiques directement impliquées dans la cause soutenue, l'emploi de la digression, des argumentations. Ainsi, le discours identitaire, engagé semble-t-il un lieu privilégié pour la manifestation de l'ajout en tant que figure d'amplification, d'argumentation, principalement de l'ajout linguistique qui essaie de surgraver au message simple d'autres messages aussi importants qui peuvent justifier et légitimer une prise de parole.

1.3 Le corpus

Le roman « Pas pleurer » (gagnant du Prix Goncourt en 2014) par Lydie Salvayre met en scène la vie de la mère de l'écrivaine, qui a tout oublié du reste de sa vie, mais qui conserve une mémoire exacte, précise et intacte, des années 1936 et 1937 pendant lesquelles elle a vécu la guerre civile en Espagne. Elle s'est réfugiée en France à la fin de l'année 1937, y a retrouvé son mari Diego et ils ont vécu dans un petit village du Languedoc. Désormais veuve et atteinte par la maladie d'Alzheimer, elle se rappelle moins de la guerre civile, mais surtout de l'itinéraire hors du commun, extraordinaire au sens propre, qui a été le sien, pendant les deux premières années de la guerre civile.

À quinze ans, jamais sortie de son village, elle « monte » à Barcelone en pleine effervescence républicaine et rencontre un jeune français, poète et écrivain, André, venu s'engager dans les Brigades internationales. Auprès de lui, elle connait sa première nuit d'amour, mais André part au petit matin vers le front et elle oublie de lui donner son adresse. Enceinte, elle retourne au village où sa mère s'entremet pour lui faire épouser Diego, le fils du plus grand propriétaire du village. Diego, qui a toujours été amoureux de Montse, veut bien assumer la paternité de l'enfant ; c'est pourquoi elle accepte de l'épouser. Entrée dans cette famille, elle devient la préférée de doña Sol, l'épouse stérile de Don Jaime qui a dû adopter Diego, fils d'une relation de jeunesse de son mari. Montse retrouve un jour au salon Don Jaime qui lie avec elle un pacte de complicité et d'amitié dans l'intention de lui faire partager son immense culture. Lorsque l'enfant naît, même doña Pura, la soeur de Don Jaime, une bigote insupportable, devient folle de l'enfant, et du même coup de la mère.

C'est une histoire incroyable. En moins d'une année, de petite villageoise bornée qu'elle était, Montse est devenue femme, mère et personnalité de haut rang. Elle vient juste d'avoir seize ans, et elle a vécu l'essentiel de sa vie, c'est-à-dire le plus beau. Lydie Salvayre s'empare de ce matériau riche et original. En romancière qu'elle est, elle décide d'en faire un récit qu'elle baptise « roman ».

Mais Lydie Salvayre est aussi une militante et la lecture des Grands Cimetières sous la Lune de Bernanos, témoin direct à Palma de Majorque des premiers massacres de « suspects», lui donne une approche critique de la guerre civile en Espagne ou du moins de son commencement en 1936. Elle insère dans le texte des réflexions appartenant à Bernanos pour compléter le témoignage de sa mère. Également, Lydie Salvayre décrit le parcours libertaire de José, frère de sa mère, depuis son initiation à la pensée libertaire à Lérima jusqu'à sa mort dans un affrontement avec les phalangistes de son village. Elle montre en Diego, fils du notable Don Jaime, un bureaucrate communiste, maniaque des rapports écrits. C'est tout l'affrontement entre le parti communiste et les demi-trotskystes du POUM ainsi que les anarchistes de la FAI et de la CNT qui est retracé dans la lutte entre José et Diego, dans leur petit village catalan.

La technique d'écriture de Lydie Salvayre consiste à brouiller les pistes en construisant une mosaïque de discours : style indirect de la narratrice, style direct de la mère et de sa fille, c'est-à-dire l'auteur, et enfin style direct de l'auteur. Ce brouillage réalisé surtout à l'aide de la fragmentation du texte du roman a pour résultat que le « roman » de Lydie Salvayre n'est pas un roman classique sur la guerre d'Espagne, par exemple un roman historique relatant chronologiquement les deux premières années, 1936 et 1937, de la guerre civile Les ruptures continuelles de l'ordre chronologique du récit pour donner la parole à la mère au style direct, à l'écrivain Bernanos au style indirect ou encore à l'auteure elle-même au style direct, font que le récit est aussi bien un essai politique et une analyse linguistique qu'un véritable roman.

Ce brouillage permanent du roman a un double effet. Premièrement, l'évolution du récit et la structure de croisement, de décroisement et de recroisement des destinées des personnages sont masquées par des interruptions constantes et n'apparaissent pas clairement. Seule l'analyse attentive du texte permet de les reconstituer. Ainsi, même si l'écrivaine essaie-t-elle de « détourne pour un temps du néant (le nom de sa mère) auquel il est promis » et donc créer un roman biographique sur l'éternelle jeunesse de Montse, elle arrive à présenter une hypostase brisée, multipliée du personnage central. La deuxième conséquence qui en découle, nous sommes devant un texte marqué par le dédoublement qui met en jeu la cohésion et l'identité de l'ensemble de base. Les bifurcations du texte brouillent non seulement le déroulement chronologique de l'action, mais essaient de définir dans un seul mouvement la mère et la fille-écrivaine.

Tout l'art de Lydie Salvayre dans *Pas pleurer* consiste à jouer en virtuose d'une grande variété de styles différents. Il existe trois styles indirects de la narratrice : un style indirect se rapportant exclusivement à la mère ; un style indirect visant tous les personnages du roman et enfin un style indirect qualifiant les actes et les propos de Bernanos. Mais il y a aussi le style direct de l'auteure et non de la narratrice : l'auteure parle en son nom selon un propos philosophiquement et politiquement engagé. Enfin, la narratrice fait intervenir dans son style indirect la parole de la mère à sa fille, parole exprimée à la première personne du singulier. Cette parole est l'occasion d'un dialogue entre mère et fille, dans lequel la fille, c'est-à-dire l'auteure, corrige ou commente les paroles de la mère. Ainsi, nous allons nous intéresser surtout à cette dimension dialogique du texte et nous allons questionner la manière dont le discours du roman est fragmenté à l'aide des ajouts.

L'ajout : quelques faits à souligner

1. L'ajout direct de l'écrivaine

Lydie Salvayre parle en son nom propre à maintes reprises, dans le corps de son récit, pour exprimer son point de vue personnel, philosophique et politique. Ces segments du texte sont indiqués par des marqueurs syntaxiques spécifiques. D'abord le « je » de l'auteure qui s'adresse directement à son lecteur comme dans la phrase « Afin de ne pas m'égarer dans les récits de Bernanos et dans ceux de ma mère, pleins de méandres et de trous, je suis allée consulter quelques livres d'histoire.» (p 105) ou dans la phrase « ma mère me raconte tout ceci dans sa langue, je veux dire dans ce français bancal dont elle use, qu'elle estropie serait plus juste, et que je m'évertue constamment à redresser. »(p 111). Ce « je » est le même que celui qui est généralement utilisé par un auteur dans un texte autobiographique. Ensuite, Lydie Salvayre cite en retrait et en gras et quelques fois en majuscules des formules qui ressemblent à des citations. D'autres récurrences :

« A mis soledades voy, De mis soledades vengo. ». « Vers ma solitude je vais. De ma solitude je viens. » (p 12).

« FUENTE ES MI VIDA EN QUE MIS OBRAS BEBEN.». « Fontaine est ma vie, dans laquelle mes actes s'abreuvent. (traduction personnelle) » (p 15).

Ces citations sont l'expression de la pensée personnelle de Lydie Salvayre dans le moment précis de son œuvre où elles s'insèrent. Enfin, Lydie Salvayre opère deux ruptures nettes dans son récit. La première pour développer sur le mode ironique un pastiche de la vie des saints dans « HAGIOGRAPHIE DE DOÑA PURA SURNOMMÉE SANTA PURA. ». Lydie Salvayre renonce pour un moment de raconter la vie de sa mère et va écrire une fausse vie d'une fausse sainte, c'est-à-dire la vie « de doña Pura surnommée Santa Pura ». Lydie Salvayre mêle le sarcasme et l'ironie. Le sarcasme est une raillerie souvent cruelle qui pratique une critique virulente d'une personne ou d'une idée. L'ironie consiste à dire ce qu'on ne pense pas en faisant entendre que l'on pense ce que l'on ne dit pas. La seconde rupture consiste à « réviser » selon les termes mêmes de Lydie Salvayre « la petite leçon que voici » : « PETITE LEÇON D'ÉPURATION NATIONALE. ».

Le projet de parole mis en scène par l'écrivaine et qui se retrouve presque dans toutes les parties du roman est celui d'un roman biographique justifié par la nécessité de tirer de l'oubli le nom de sa mère, Montse. Mais, Lydie Salvayre s'engage à présenter aussi son point de vue et de greffer dans le texte du roman des observations propres qui coupent le développement spatial et temporel du récit. Ici, fonctionne l'ajout en tant que figure d'accroissement qui apporte un nouveau message au texte, qui réarrange et complique la temporalité du roman, mais qui justifie l'engagement de l'écrivaine lui-même, contre les apparences, contre la guerre et les atrocités faites au nom d'une cause nationale et contre les gens qui dissimulent et trompent pour garder les apparences. Lydie Salvayre devient ainsi un

écrivain engagé qui n'écrit pas seulement un roman sur la période la plus heureuse de la vie de sa mère, mais qui écrit aussi un essai philosophique et politique dont les occurrences viennent briser la chronologie du roman. Dans les segments du texte insérés que nous pouvons réunir sous la forme d'un essai philosophique et politique, Lydie Salvayre aborde quatre thèmes : premièrement, l'attitude ignoble de la hiérarchie de l'Église espagnole au moment de la répression aveugle des franquistes ; deuxièmement, Lydie Salvayre s'offre un petit plaisir, celui de caricaturer dans un style très sarcastique et parfois faussement lyrique ce modèle de la littérature espagnole qu'on appelle vie de saint ou hagiographie ; troisièmement, elle exprime un point de vue philosophique et politique de dénonciation de toutes les dictatures et de tous les totalitarismes. Enfin, elle marque sa méfiance radicale pour le terme « national », dont elle précise qu'il a toujours masqué des tentatives de pouvoir absolu. Son d

2. L'ajout interne à travers des citations

L'ajout interne se constitue dans le roman « Pas pleurer » comme des citations, digressions, descriptions qui peuvent être perçues par le lecteur comme détachables, autonomes du « corps du texte » et par là de la textualité même du récit. Nous devons reconnaitre que parfois, nous sautons volontairement les passages descriptifs, les explications pour arriver plus vite au cœur de l'action suspendue par l'insertion de l'ajout. Un second aperçu nous donne la possibilité de trouver les arguments de l'auteur qui, pour l'expansion interne de la narration utilise les récits qui enchâssés. Si l'on pense à la tradition rhétorique latine, surtout à Cicerone, l'amplification est considérée comme « la plus grande gloire de l'éloquence[1] ». Pareillement, Lydie Salvayre utilise l'ajout comme figure principale pour justifier sa rhétorique et pour développer son argumentation concernant la dénonciation la plus virulente et la plus radicale de la position politique de la hiérarchie de l'Église catholique espagnole.

D'abord, Lydie Salvayre rappelle 7 la lettre collective de l'épiscopat espagnol en juillet 37 par laquelle tous les évêques et archevêques espagnols exprimaient leur adhésion à la dictature de Franco. Elle continue la dénonciation avec l'insertion de la déclaration du 24 avril 1939 du pape Pie XII qu'elle reproduit en intégralité en majuscule et en gras : **« C'EST AVEC UNE JOIE IMMENSE QUE NOUS NOUS TOURNONS VERS VOUS, TRÈS CHERS FILS DE LA TRÈS CATHOLIQUE ESPAGNE, POUR VOUS EXPRIMER NOS FÉLICITATIONS PERSONNELLES EN RAISON DU DON DE LA PAIX ET DE LA VICTOIRE DONT DIEU A COURONNE L'HÉROÏSME DE VOTRE FOI ET DE VOTRE CHARITÉ[2].».** Lydie Salvayre considère que cette déclaration du pape est une injure à l'égard du peuple espagnol, qui, dans sa grande majorité, est resté républicain et n'a été vaincu que par l'aide que l'Allemagne de Hitler et l'Italie de Mussolini ont accordée aux troupes rebelles du général Franco.

3. Le décrochage typographique

L'ajout linguistique est le plus souvent d'une étendue inférieure à une phrase ou dans certains cas peut toucher à la paraphrase. L'un des moyens pour identifier l'ajout est le fait qu'il se démarque du cotexte par un dénivelé énonciatif et métalinguistique qui se manifeste dans la ponctuation, la distinction typographique et, le plus souvent, est mis en évidence en se manifestant comme un supplément au dire. En ce qui concerne la temporalité, ce type d'ajout linguistique peut renvoie également à la temporalité linaire du récit ou bien il peut introduire une suspension de celui-ci. Il peut apparaitre comme quelque chose seconde dans le temps et la hiérarchie du discours par rapport à l'énoncée sur lequel il est ajoute. Il apparait donc

[1] https://fr.wikipedia.org/wiki/Cic%C3%A9ron (dernière consultation le 10.05.2019)
[2] Lydie Salvayre, Pas pleurer, Paris, Seuil, 2014, p. 279.

comme secondaire ou accessoire, mais amplifie le texte et ses significations, les interprétations et élargie les portées du texte.

Dans le roman « Pas pleurer », l'écrivaine accorde un statut intéressant au style direct de la parole de la mère à la fille et le style direct de la parole de la fille à la mère. Ainsi, les dialogues mère-fille sont-ils misent en valeur et accentuent le côté intime du récit, en prenant la forme d'une interview, d'un tête-à-tête.

Le style direct de la parole de la mère à la fille est caractérisé par des marqueurs syntaxiques qui sont toujours les mêmes : « moi, me dit ma mère » ; « ma chérie ». Quant au style direct de la parole de la fille à la mère a comme marqueur syntaxique moi entre parenthèses : « moi : » ; par exemple, p.13 : « (moi, crier) ». Le dialogue entre la mère et la fille est un dialogue en style direct qui utilise deux marqueurs syntaxiques constitutifs : « moi » ; « ma mère ». Les différentes occurrences de ce dialogue entre la mère et la fille ou la fille et la mère sont nombreuses dans le roman[3].

Les styles directs de la parole de la mère à la fille et de la parole de la fille à la mère sont insérés dans trois types de styles : d'abord, dans le style indirect de la narratrice du premier type dont le marqueur syntaxique est « ma mère »[4] ; ensuite dans le style indirect du deuxième type de la narratrice dont les marqueurs syntaxiques sont les noms des personnages (« Montse, « José ») [5]; enfin dans le style direct de l'auteure[6]. Cette façon de procéder de Lydie Salyavre est tout à fait originale. Non seulement elle fait intervenir sa mère en style direct dans le discours de la narratrice et dans son propre discours en tant qu'auteure, mais elle se met elle-même en scène en tant que fille répondant à sa mère en style direct, ce qui produit le plus souvent un dialogue mère-fille. Ces incursions en style direct produisent un effet d'authenticité dans le récit. C'est comme si Lydie Salvayre disait : c'est ainsi que parlait ma mère ; c'est de cette façon que je lui ai répondu. Ces paroles échangées ont un accent de vérité. Et ce d'autant plus que la parole de la mère est un mélange de français, d'espagnol et de mots espagnols francisés, ce qui donne aux paroles de la mère une brutalité et une spontanéité hors du commun.

Lydie Salvayre aurait pu présenter ce style direct qui donne la parole à sa mère de façon plus classique, en mettant des guillemets ou en allant à la ligne et en mettant un tiret. Par exemple : guillemets.

« Cette phrase me rend folle, je la réceptionne comme une offense », dit ma mère.

Lydie Salvayre préfère surimprimer – ce style direct dans la continuité du récit au style indirect qu'elle peut reprendre comme si de rien n'était, après cette échappée non annoncée et non prévue dans le style direct. Paradoxalement elle arrive à créer un effet surprenant : d'un côté elle n'utilise pas le vrai style direct puisqu'elle ne met pas des guillemets et ne va pas à la ligne et mettre un tiret et dans un autre sens puisque l'auteure donne directement la parole à sa mère elle se retrouve dans le style direct. En refusant le décrochage typographique impose en quelque sort par l'utilisation de l'ajout en tant que paratexte (comme pour les didascalies dans une pièce de théâtre), les effets sont surprenants. Les dialogues entre la fille et la mère sont marqués par une intimité tendre et chaleureuse, comme apaisée. En plus, l'utilisation du « fragnol » et des corrections (toujours présentées en décrochage typographique) gentiment faites par la fille au vocabulaire de sa mère, transforme la parole de la mère à la fille et de la fille à la mère dans un dialogue où elles utilisent une langue purement privée qui n'appartient qu'à elles produit des trouvailles linguistiques dont la mère et la fille s'amusent ensemble.

[3]Lydie Salvayre, Pas pleurer, Paris, Seuil, 2014, p. 65, p. 86, 116, pp. 123-124, p. 126, p. 135
[4] Lydie Salvayre, Pas pleurer, Paris, Seuil, 2014, p. 13 à 15, p. 276, p. 279
[5] Lydie Salvayre, Pas pleurer, Paris, Seuil, 2014, p. 65, 66, 76, 86, 114, 115, 116, pp. 123-124, p. 126, 135, 136, 147, 159, 160, pp. 176-177, p. 241
[6] Lydie Salvayre, Pas pleurer, Paris, Seuil, 2014, p. 84, 94, 209

En guise de conclusion

Nous avons analysé dans ce corpus la présence de l'ajout en tant qu'élément constitutif du discours identitaire, engagé à l'aide duquel l'écrivaine Lydie Salvayre reconstitue non seulement l'identité de sa mère, mais aussi l'identité du peuple et de la cause espagnols. Il s'agit donc d'une identité personnelle, le passé et la figure de Montse et surtout d'une identité collective des jeunes confrontés à la guerre. C'est un phénomène spécifique observable qui, progressivement opère un travail d'identification et permet aussi à l'écrivaine d'accomplir sa mission : tirer du noir le nom de sa mère, lui rendre son identité même si atteinte par la maladie d'Alzheimer elle reste suspendue dans ces années-là quand elle se forgeait une destine.

Comme nous avons déjà observé dans ce corpus, l'ajout travaille plutôt vers l'intérieur du texte et essaie de favoriser son interprétation, sa réception. En plus, en ce qui concerne la visibilité du texte, la riche signalisation du livre va en direction du lecteur et se constitue en outil de lecture et d'interprétation. En mettant en valeur les relations qui existe entre les énoncées du texte dont le regroupement fait sens et éclaircit, le lecteur suit les divers aspects et intensions de l'écrivaine. C'est également une trace communicative qui marque la coopération auteur-lecteur, car le premier facilite le contact avec le texte pour ne pas mutiler la transmission des informations. Ainsi, l'ajout linguistique s'érige-t-il dans un secours à la lecture en permettant un parcours plus individualisé du récit : le lecteur sait à travers ces mises en évidence à quoi s'attendre et, par contre il peut sauter, ou au contraire, lire plus attentivement un certain passage selon ses propres envies. En donnant la liberté au lecteur, en lui proposant un itinéraire prive change la configuration du contracte auteur- lecteur, le dernier devenant celui qui re-crée le texte.

BIBLIOGRAPHY

1. J. Authier-Revuz, *Figures d'ajout: phrase, texte, écriture*, Presses Sorbonne Nouvelle, Paris, 2002
2. Bikialo Stéphane. Le rivage des signes. Remarques sur la ponctuation et l'ailleurs. In: *L'Information Grammaticale*, N. 102, 2004. pp. 24-30. DOI : 10.3406/igram.2004.2560,
3. www.persee.fr/doc/igram_0222-9838_2004_num_102_1_2560

Bravo Federico. Postures et impostures énonciatives. Notes sur le discours polyphonique. In: Bulletin Hispanique, tome 95, °1, 1993. pp. 59-97; doi : 10.3406/hispa.1993.4785, http://www.persee.fr/doc/hispa_0007-4640_1993_num_95_1_4785

4. Boucheron-Pétillon Sabine. „Roland Barthes ou l'écriture ramifiée : formes et opérations d'ajout dans le manuscrit du Plaisir du texte". In: *Langages*, 36agesarthes ou l'écriture ramifiée : formes et opérations d'ajout dans le manuscrit du PlaiIrène Fenoglio et Sabine Boucheron-Pétillon. pp. 70-84.DOI : 10.3406/lgge.2002.2413, www.persee.fr/doc/lgge_0458-726x_2002_num_36_147_2413

SOME DIMINUTIVE FORMS FROM INTERJECTIONS, VERBS, NUMERALS, AND PRONOUNS IN THE ROMANIAN LANGUAGE USED ON THE INTERNET

Anda Lăscuș
Assist., PhD Student, "Iuliu Haţieganu" University of Medicine and Pharmacy, Cluj-Napoca

Abstract: The frequency and the productivity of the diminutives in Romanian lead to a great number of studies analyzing them not only from a synchronic point of view, but also from a diachronic one. From a morphological perspective, most of the studies were based upon diminutives formed especially from noun bases but also from adjectives and adverbs since these classes are best illustrated. In this article, we would like to focus upon some other morphological categories, less approached and scarcely represented namely: interjections, numerals, verbs, and pronouns. These will be presented along with the context in which they were used, all of them being selected from the virtual space, from different online conversations. Our aim is to highlight the diminutive forms unrecorded in the literature consulted so far.
The present study does not have any pretensions of being exhaustive, its aim being to present some examples of diminutives formed from interjections, numerals, verbs, and pronouns in the current use of the Romanian language employed in the virtual environment, and also to illustrate the creativity of Internet users.

Keywords:diminutives, suffixes, morphological categories, Internet, positive and negative emotions

Preliminarii

Diminutivele manifestă o mare vitalitate în uzul curent al limbii române, fiind folosite în contexte dintre cele mai variate. Chiar dacă sunt specifice limbajului familiar, popular şi informal, în general, contextele formale nu le exclud. În spitale sau instituţii bancare, de exemplu, diminutivele servesc la exprimarea politeţii. Din perspectiva lui Sifianou (1992: 161), rolul diminutivelor, în astfel de contexte, este: „to express the speaker's wish to maintain or establish a common ground and solidarity with the addressee."La polul opus, limbajul utilizat în conversaţiile online se plasează la limita dintre oral şi scris, fiind caracterizat prin informalitate, iar diminutivele sunt folosite fie pentru a exprima emoţii pozitive (apreciere, afecţiune etc.), fie pentru cele negative (dezaprobare, insultă etc.).

În demersul nostru, centrul de interes este reprezentat de diminutivele prototipice (alcătuite cu ajutorul sufixelor diminutivale) întrebuinţate în mediul online. Indiferent de limba avută în vedere, diminutivele de acest tip se formează, cel mai adesea, de la baze de natură substantivală, justificarea putând fi găsită înprioritatea pe care o deţin substantivele în procesul de achiziţie a unei limbi[1].

Substantivele ca bază a diminutivării sunt urmate, în ordine descrescătoare a productivităţii, de adjective şi, mai apoi, de adverbe. Diminutivarea acestor trei clase morfologice în limba română a constituit obiectul de studiu pentru mai mulţi cercetători,dintre care îi amintim pe: Puşcariu (1900, 1929), Iordan (1975), Carabulea (1974), Lüder (1996),Chircu (2006, 2011), Zafiu (2010, 2011) şi mulţi alţii. Celelalte clase

[1] „The prototypical diminutives are, as a rule, the nouns formed from nouns as aresult of suffixation. It can be explained by the priority of nouns in theprocess of language acquisition." (cf. Mintsys 2015: 31)

morfologice, ca baze pentru diminutivare, au fost abordate mai puțin, întrucât productivitatea lor este mult mai scăzută. Am considerat oportună această abordare tocmai pentru îmbogățirea, cu exemple din limba actuală, a clasei interjecțiilor, numeralelor, verbelor și pronumelor diminutivate.

Adoptând criteriul productivității, Nieuwenhuis(1985: 223) propune o ierarhie a diminutivării claselor morfologice: „nouns > adjectives > verbs > numerals > interjections > pronouns > prepositions > demonstratives" și ține să menționeze că: „the further down the hierarchy a diminutive form occurs, the less the actual change in meaning and the greater the importance of subjective diminutive force." O ierarhie puțin diferită apare și la Bauer (1997: 540), care include explicit și clasa adverbelor: „(a) Noun, (b) Adjective/Verb, (c) Adverb/Numeral/Pronoun/ Interjection, (d) Determiner".În privința limbii române, pe baza corpusului extras din mediul online, opinăm că o astfel de clasificare ar include, în ordine descrescătoare a productivității, următoarele clase morfologice: a) substantiv; b) adjectiv; c) adverb; d) interjecție; e) numeral; f) verb; g) pronume.

Pe tărâmul limbii noastre, adăugarea de sufixe diminutivale nu antrenează modificări în clasa bazei la care se alipesc (de exemplu, dacă baza e adjectiv și diminutivul format de la aceasta este tot de natură adjectivală și are aceleași trăsături – gen, număr etc.). Această caracteristică a diminutivelor românești se confirmă și în exemplele pe care le vom prezenta ulterior.

O situație contrară poate fi întâlnită în limbi precum germana, în caresufixe diminutivale precum-*lein* sau –*chen*impun diminutivului genul neutru, indiferent de genul pe care îl avusese baza înainte de a fi diminutivată. O altă excepție o reprezintă așa-numitele „adjectivele deadjectivale" cărora, în limbi germanice, precum engleza și germana, dacă li se adaugă anumite sufixe diminutivale, își schimbă clasa, de la adjective, la substantive: engl. *short* > *shorty, sweet* > *sweetie, weird* > *weirdo* sau germ. *sensibel* > *Sensibelchen*(cf. Schneider 2003: 6).

A. Interjecții diminutivate

În literatura de specialitate românească, clasa interjecțiilor diminutivate este considerată a fi destul de slab reprezentată, interjecția cel mai frecvent amintită de către lingviști fiind *aolică*<*aoleu* (Pușcariu 1929: 436, Iordan 1975: 175, Lüder, 1996: 292). Pe lângă aceasta, Lüder (1996: 292) amintește și alte interjecții precum: *cimil**aș**, cimil**ică**, cimil**ea***(<*cimil*), *gârău**ță***(<*gâră*), *huhu**ță***(<*huță*), însă toate acestea sunt utilizate la nivel regional, nu în varianta standard a limbii.

Adoptând un criteriu formal, după sufixul care intră în componența diminutivului, clasificăm interjecțiile diminutivate, indentificate în mediul virtual, astfel:

1.-uț

Interjecțiile diminutivate în componența cărora se găsește sufixul –*uț* sunt: *(hai) jetu**tz***[2], *mersi**uț***[3], *mersi**cuț***(dublu diminutivată, cu sufixele –*ic* și -*uț*), *mulțumesc**utz**, pfi**uț**, poc**utz**, văi**uț***și pot fi semnalate în contextele de mai jos[4]. În privința rolului acestora, dacă în situațiile (1) și (2) diminutivele marchează o atitudine ludico-critică (o critică mai puțin „mușcătoare" tocmai datorită formelor diminutivale), la polul opus, în celelalte contexte (3-7), se mizează pe familiaritate și emoții pozitive. Acumularea de diminutive din situația (7)

[2]Menționăm că, din punct de vedere grafic, acest sufix apare, pe internet, și cu varianta –*utz*.

[3]Diminutivarea interjecției *mersi* este semnalată și în limba maghiară, *köszi-ke* 'thanks' (cf. Bodor, Péter, Barcza, Virág, „Acquisition of diminutives in Hungarian", în Dressler, Wolfgang U., Savickienė, Ineta (eds.), 2007,*The Acquisition of Diminutives: A Cross-linguistic Perspective*, vol. 43, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, p. 234)

[4]Pentru fiecare dintre contexte, am precizat adresa site-ului de pe care a fost preluat și data în care a fost întrebuințat. De asemenea, am considerat necesară introducerea de diacritice.

servește, probabil, tot ludicului, însă îndreptat spre latura pozitivă, nu spre cea negativă, precum în (1) și (2).

(1) „Deocamdată hai **jetutz**[5] că am mai multe clase decât tine ;).” (forum.pgl.ro, 08.02.2006)

(2) „**Văiuț, văiuț**, încerci să fii un pic răutăcică? Hai că nu-ți iese nici măcar acum!” (myeva.wordpress.com, 22.02.2011)

(3) „**Mersiutz** fetele care mi-ați răspuns!” (forum.port.ro, 23.07.2014)

(4) „Deci cam câte sticle mă sfătuiți să cumpăr? **Mersicuț**!” (www.ghidulmiresei.ro, 05.06.2007)

(5) „**Multumescutz** pentru "dulce" pentru "drăgutzică". Ești un "drăcutz"!:).” (badoo.com, 08.12.2013)

(6) „Eu promit să revin cât de curând cu detalii asupra epilatorului *Silk'n Glide*, evident, numai după ce-l voi testa pe surplusul meu. Până atunci, am încălecat pe-o șa... Maximus!!!**Pfiuuu-pfiuț**!!!”(www.pe-cuvant.ro, 25.11.2015)

(7) „Dacă e mobilutz are un senzor micutz drăgutz care face **pocutz** repejutz. ” (www.fotolitera.com, 16.06.2008)

Plecând de la premisa că sexul utilizatorului de internet corespunde cu cel al persoanei reale, se poate observa că majoritatea interjecțiilor diminutivate sunt utilizate de către persoane de sex feminin, fapt care ar confirma concluzia lui Leu (Hanganu) (2015: 261) cu privire la diferențele de gen în uzul diminutivelor și anume că „femeile apelează mai des la diminutive”.

2. -el

Clasa interjecțiilor diminutivate se îmbogățește cu încă doi reprezentanți, *sictir**el*** și *pardon**el*** în situații care conturează sentimente opuse, negative, în speță, disprețul în (8) și pozitive, probabil familiaritatea ludică, în (9):

(8) „Tu știi ce înseamnă să-ți pierzi nopți întregi și să muncești la o pagină, handicapatule?! Hai **sictirel** de la mine.” (eftimie.net, 25.06.2013)

(9) „**Pardonel…pardonel**…scleroza…și ochii care nu mai văd bine!!!” (comunitate.desprecopii.com, 12.12.2006)

3. –uleț[6]

Interjecțiile constituie baza de formare a unor diminutive ca: *ofu**leț*** și *fâs**uleț***, deși cel de-al doilea este folosit în ipostază substantivală. Din punctul nostru de vedere, în ambele situații, diminutivele servesc conturării de emoții negative. Plasarea diminutivului după pozitiv, în (10), ar putea servi exprimării gradației[7].

(10) „Offf și **ofuleț**, numai femei ați văzut și ouă la acest festival? Gastronomie nu ați văzut, nu ați gustat deliciile pensiunilor noastre?” (www.monitorulsv.ro, 07.03.2011)

(11) „Cum am mai spus intentia este lăudabilă, avem nevoie de așa ceva, dar dacă este politica și banu la mijloc iese ce-a ieșit, un **fâsuleț**.” (stiri.botosani.ro, 20.01.2013)

4. –ică

Bazele de natură interjecțională pot fi identificate în componența diminutivelor *mers**ică***(dar și *mers**icic***, specifice registrului familiar al limbii), *salutăr**ică***sau *servus**ică***(a cărui bază, *servus*, este utilizată la nivel regional), toate mizând pe afectivitatea pozitivă:

(12a) „Mă ajută cineva?:) **mersică** anticipat.” (forum.fanclub.ro, 26.03.2003)

---

[5]Echivalent cu interjecția *sictir!* = pleacă! șterge-o! (cf. www.dexonline.ro).

[6]Menționăm că toate exemplele de interjecții, numerale, verbe și pronume diminutivate în structura cărora poate fi regăsit sufixul *–uleț,* precum și contextele în care acestea apar au mai fost semnalate în Bratu (căs. Lăscuș), Anda, 2017, „Despre sufixul diminutival -uleț(-uleață) în limba română actuală folosită pe internet”, în *Annales Universitatis Apulensis. Series Philologica*, vol. 18/2, pp. 237-247.

[7] Lüder discută despre gradație în cazul adjectivelor și adverbelor, unde reluarea bazei în structura diminutivului ar avea scopul de a contura superlativul.

(12b) „Andante, **mersicic**...da' te rog io mult, mult...nu te lua de acvila mea." (www.cafeneaua.com, 23.03.2007)

(13) „**Salutărică**, maaaaamă, dar ce cald mai e !!!" (forum.desprecopii.com, 23.08.2005)

(14) „**Servusică** toate Fetele! Cum vă simțiți în dimineața asta?" (www.miresici.ro, 05.03.2008)

5. -iță

O singură interjecție este alcătuită cu ajutorul acestui sufix, și anume *aleluiță*(<*aleluia*), a cărei noutate este remarcată de însuși „creatorul" ei care o plasează între ghilimele.

(15) „Aș zice: '**Aleluiță**!' Mi-am găsit bani de mașină!" (4metin.ro, 19.08.2011)

B. Numerale diminutivate

Pentru clasa numeralelor, Iordan (1975: 161) identifică diminutive precum: *unișor, unișoară, unel, unică, unicel, unicică*(<*unu*), *douță*(<*două*) sau *sutic*(<*sută*).

1. –uleț

Îmbogățim clasa acestora cu trei numerale diminutivate folosite cu valoare substantivală: *cinciuleț, doiuleț, treiuleț*[8], care mizează pe familiaritate și emoții pozitive în contextele:

(16) „La muulți ani! Baftă! Ai și un **cinciuleț** de la je." (www.dirtbike.ro, 26.04.2009)

(17) „Găsiți destule să mai schimbați la noi :D deci ar mai fi și-un **doiuleț** :))." (coltdesuflet.wordpress.com, 15.11.2010)

(18) „Adorm spre **un treiuleț** de dimineață." (www.ea-si-ea.ro, 5.07.2013)

2. –işor/ -işoară

Tot numeralelor în ipostază substantivală li se atașează și sufixul *–işor/ -işoară,* dând naștere la formele diminutivate *zecișor, doișor, miișoară*. Asemenea majorității diminutivelor semnalate anterior, și acestea evidențiază sentimente și emoții pozitive:

(19) „Îl prefer cu tunsoarea lui rebelă. So, îi dau un **zecișor** (zece)." (sasu.fairtopic.com, 31.03.2013)

(20) „Ai primit vreo notă? sau vreun **doișor**." (www.clopotel.ro, 11 .06.2008)

(21) „Cu **miișoara** de euro te poți descurca onorabil dacă sunt numai pentru cazare și mese/distracții." (amfostacolo.ro, 25.09.2018)

3. -ulică

Numeralul cardinal *zece,* regăsibil în structura diminutivului *zeciulică*al cărui rol ar fi de a marca emoții pozitive,este întrebuințat cu valoare de substantiv în:

(22) „Numa' ieri m-am întors de la mare și n-am putut răsp mai rpd... see ya și poftim un **zeciulică**." (casey0cage.prieteni.ro, 21.07.2005).

C. Verbe diminutivate

În legătură cu clasa verbelor diminutivate, Pușcariu (1900: 376) este de părere că aceasta nu ar deține reprezentanți pe terioriul limbii române: „Există, nu-i vorbă, și diminutive, și augmentative verbale, însă în alte limbi."[9]. Existența diminutivelor de natură

[8]Numerale diminutivate apar și în limba slovacă, „substantivized numerals can marginally, in colloquial speech, become diminutivized. E.g. with regard to school results diminutives like *dvojecka* 'grade 2+DIM' occur." (p. 76) (cf. Böhmerová, Ada, 2011,„Suffixal diminutives and augmentatives in Slovak, a systemic view with some cross-linguistic considerations",în *Lexis,* nr. 6, consultat online la adresa: www.researchgate.net/publication/305849337_Suffixal_Diminutives_and_Augmentatives_in_Slovak_A_Systemic_View_with_Some_Cross-Linguistic_Considerations.

[9]Printre limbile în care verbele se diminutivează, trebuie menționate: italiana și poloneza (care, asemenea limbii române, folosește aceleași sufixe diminutivale și pentru substantive și pentru verbe). Nieuwenhuis (1985: 70) mai amintește: portugheza, lituaniana, frizonă, afrikaans. Bratus (1969: 52) pomenește limba rusă, iar, în

verbală în română este evidențiată abia 50 de ani mai târziu de către Boris Cazacu (1950: 95) într-un studiu consacrat acestora, în care sunt prezentate exemple precum: *mă rogel/ roguță, dormică, păpică, cărel(-păzește)*. Despre formele în cauză, cercetătorul afirmă că sunt utilizate numai în limba vorbită, în interacțiunea dintre adulți și copii.[10]

1. –uț(cu varianta grafică **-utz**)

Sufixul poate fi regăsit în structura a două verbe diminutivate, *lăs**utz***și *rog**utz***. Deși nu există certitudinea că emițătorii sunt adulți, excludem posibilitatea ca aceste două contexte să aparțină unei interacțiuni adult-copil (vezi supra opinia lui Cazacu), iar miza sunt tot emoțiile pozitive:

(23) „Asta e o poză care îmi place super mult. Nu te lăsa călcat în picioare..de greutătzi, dar nici să nu calci pe altzii...okyy dockyy...te **lăsutz**:).” (www.prieteni.ro, neprecizat)

(24) „**Vă rogutz** drăguletz să vă rezumatzi la subiectutz.” (forum.fanclub.ro, 29.11.2005).

2. -uleț

Tot doi reprezentanți găsim și în cazul acestui sufix: *(te) rog**uleț***și *(să) câștig**uleț***, ambii întrebuințați în scop ludic:

(25) „E chiar superbuleț acest premiuleț...sper **să**-l **câștiguleț**!:P.”(www.konkurs.ro, 04.11.2010)

(26) „Simonel,**te roguleț** să bagi și un buton de like sau ceva, că simt așa o nevoie de asta după ce mă adun de pe jos, unde cad ca să mă tăvălesc de râs.” (www.simonatache.ro, 10.06.2011)

3. -ulică

Întrucât întreg contextul (26) face referire la un copil, apariția diminutivului*a plâns**ulică***este previzibilă și, în același timp, justificată:

(27) „În rest cred că e doar puțin dureros pt. că Bria **plânsulică** doar puțin când a întzepat-o și a uitat în secunda 3.” (forum.7p.ro, 21.09.2006).

Toate aceste exemple de verbe diminutivate contestă observația lui Leu(Hanganu)(2015: 85) care afirmă că *te / vă pupic* ar fi „singura formă verbală diminutivală folosită în româna actuală”. Nu contestăm gradul mult mai ridicat de frecvență în uz al verbului *te / vă pupic* în comparație cu formeleidentificate de noi,însă este important de evidențiat că acesta nu este singurul reprezentant al clasei verbelor diminutivateîn stadiul actual al limbii române.

D. Pronume diminutivate

Pentru clasa pronumelor, Lüder (1996: 291-292) menționează exemple ca: ***euț*** (<*eu*), *tin**işor***(<*tine), mătăl**ucă**, mătăl**uță**, tăl**uță**, tăl**ică***(<*mata, matale, dumneata*), *oric**el**, oarec**ică***(<*orice, oricine*), *cutăr**ică***(<*cutare*), *nimic**uț**, nimic**uță**, nimer**ic**, nimer**ică***(<*nimic*). Îmbogățim seria pronumelor diminutivate de la baza *nimic* cu formele *nimic**uleț***(care alături de dubla repetare a bazei conturează un sens de superlativ absolut și ajută la evidențierea disprețului), darși *nimic**ica***:

(28) „Lasă-ne că tu nu ai realizat nimic nimic **nimiculeț.**” (www.sport.ro, 17.06.2009).

(29) „ […] de la mai la deal veneau cecenii că i-a spulberat și pe ăia Putin de-i vânează încă și n-apare **nimicica** pe uTube... să nu sperie omenirea.” (ronews.org, 19.08.2014)

---

spaniolă, până și gerunziile și participiile se pot diminutiva. (cf.Dressler, W. și Merlini Barbaresi, L., 1994, *Morphopragmatics: Diminutives and intensifiers in Italian, German and other languages,* Berlin-New York, Mouton de Gruyter, p. 98-99).

[10] Aceste aspecte au mai fost evidențiate în Bratu (căs. Lăscuș), Anda, 2017, „Despre sufixul diminutival -uleț(-uleață) în limba română actuală folosită pe internet”, în *Annales Universitatis Apulensis. Series Philologica,* vol. 18/2, p. 242.

Pronumele de politețe *dumneata*stă la baza diminutivului *dumnetă**lică***menit să facă sugestia mai puțin ofensatoare și mai ușor de acceptat:

(30) „Mda, **dumnetălică** chiar nu te răsfeți. Trebuie să slăbești... Să nu dai cu verze după mine.” (www.verze.ro, 06.02.2010)

Concluzii investigative

Deși toate aceste clase morfologice abordate în demersul nostru nu sunt deosebit de productive în limba română, limbajul utilizat în mediul online ne demonstrează că există mai mulți reprezentanți decât cei semnalați deja de către cercetătorii care s-au aplecat asupra problematicii diminutivelor. Exemplele prezentate evidențiază creativitatea utilizatorilor de internet în „mânuirea” limbii, însă multe dintre formele diminutivale semnalate sunt, probabil, doar niște creații spontane.

Referințe bibliografice:

BAUER, Laurie, 1997, „Evaluative morphology: in search of universals”, în *Studies in Language*,nr. 21, pp. 533-575.

BÖHMEROVÁ, Ada, 2011,„Suffixal diminutives and augmentatives in Slovak, a systemic view with some cross-linguistic considerations”,în *Lexis*, nr. 6, pp. 59-84, consultat online la adresa: www.researchgate.net/publication/305849337_Suffixal_Diminutives_and_Augmentatives_in_Slovak_A_Systemic_View_with_Some_Cross-Linguistic_Considerations.

BRATU (căs. Lăscuș), Anda, 2017, „Despre sufixul diminutival -uleț(-uleață) în limba română actuală folosită pe internet”, în *Annales Universitatis Apulensis. Series Philologica*, vol. 18/2, pp. 237-247.

CARABULEA, Elena, 1974, *Sufixele diminutivale în limba română* (rezumatul tezei de doctorat).

CAZACU, Boris, 1950, „Despre unele forme verbale cu sufixe diminutivale”,în *Studii și Cercetări Lingvistice*, vol. 1, pp. 91-97.

CHIRCU, Adrian, 2006, „Adverbul românesc şi sufixele diminutivale”, în Marius-Radu Clim, Ofelia Ichim, Laura Manea, Florin-Teodor Olariu (eds.), *Identitatea culturală românească în contextual integrării europene*, Iaşi, Editura Alfa, pp. 89-96.

CHIRCU, Adrian, 2011, „Desprediminutivarea substantivelor neologice în limba română actuală”, în Isabela Nedelcu et ali, *Studii de lingvistică. Omagiu doamnei profesoare Angela Bidu-Vrănceanu*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2011, pp. 69-79.

DRESSLER, Wolfgang U. și M. Barbaresi, Lavinia, 1994, *Morphopragmatics: Diminutives and intensifiers in Italian, German and other languages*, Berlin-New York, Mouton de Gruyter.

DRESSLER, Wolfgang U ., Savickienė, Ineta (eds.), 2007,*The Acquisition of Diminutives: A Cross-linguistic Perspective*, vol. 43, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company.

IORDAN, Iorgu, 1975, *Stilistica limbii române,* ediţie definitivă, Bucureşti, Editura Ştiinţifică.

LEU (HANGANU), Violeta, 2015, *Diminutivele în limba română actuală vorbită. Aspecte lexicale, pragmatice și sociolingvistice* (teză de doctorat nepublicată),București.

LÜDER, Elsa, 1996, *Procedee de gradație lingvistică,* Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”.

MINTSYS, E. Ye și Mintsys, Yu. B., 2015, „Theoretical principles of researching diminutive”, în *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, vol. 2, no. 2-3,

pp. 29-35, consultat online la adresa: www.researchgate.net/publication/283240729_THEORETICAL_PRINCIPLES_OF_RESEARCHING_DIMINUTIVE

NIEUWENHUIS, Paul, 1985, *Diminutives* (teză de doctorat nepublicată),Universitatea din Edinburg.

PUȘCARIU, Sextil, 1900, „Diminuția în limba românească", în *Noua Revistă Română,*nr. 8, vol. 1, pp. 373-377.

PUȘCARIU, Sextil, 1929, „Despre diminutivele româneşti", extras din *Verzameling van Opstellen,* Chartres, pp. 431-436.

SCHNEIDER, Klaus, 2003, *Diminutives in English,* Tübingen, Max Niemeyer Verlag.

SIFIANOU, Maria, 1992, „The use of diminutives in expressing politeness: Modern Greek versus English", în *Journal of Pragmatics,* vol. 17, pp. 155-173, consultat online la adresa: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/037821669290038D?via%3Dihub.

ZAFIU, Rodica, 2010, „Evaluarea diminutivelor" în Gh. Chivu, Oana Uţă Bărbulescu (ed.), *Studii de limba română. Omagiu prof. Grigore Brîncuş,* Editura Universităţii din Bucureşti, pp. 291-297.

ZAFIU, Rodica, 2011, „Diminutivele în româna actuală: lexicalizare şi utilizare pragmatică" în Nedelcu, Isabela, Al. Nicolae, Alice Toma, Rodica Zafiu (eds.), *Studii de lingvistică. Omagiu d-nei prof. Angela Bidu-Vrănceanu,* Editura Universităţii din Bucureşti, pp. 373-382.

.

ETHNOLINGUISTIC CONSIDERATIONS REGARDING FUNERAL CEREMONY IN SLANIC PRAHOVA AREA

Andreea Vlăşceanu
PhD Student, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: The ceremonial structures family constitute a major component of all Romanian traditional customs, representing the fundamental moments of life: birth, marriage and death. The family habits are primordial in community life, being respected by the tradition of each area. The phenomenon of death is imagined as a passage between two worlds and a new existential state. In the ceremonial structures, the passing of the soul to another state is perceived by sorrow and suffering by those who remain in this world. The role of performing of all traditional ceremonial structures is to ensure the transition and integration of the deceased's soul into the world beyond. In Slanic, the funeral custom is as important as the calendar celebrations for hundreds of years. Respecting these traditions has attributed to the Slănic area the character of the preserved area of traditions, as they have existed since ancient times.

Keywords: funeral, tradition, ritual , Slănic Prahova, custom

Fenomenul morţii este conturat de trecerea într-o nouă stare existenţială şi graniţa dintre două lumi. În structurile ceremoniale, trecerea sufletului în *altă stare*, este percepută prin jale şi suferinţă de către cei care rămân în această lume.

În zona Slănicului, obiceiurile de înmormântare dăinuie din cele mai vechi timpuri, astfel ceremonialul morţii începe încă din timpul agoniei persoanei bolnave. La momentul respectiv este chemat preotul pentru a face ,,slujba de Maslu", tocmai pentru a realiza trecerea bolnavului în *noua stare* şi pentru a-i uşura chinul. În acest timp, o persoană prezentă la ceremonial este desemnată de către familie să ţină lumânarea aprinsă celui ce urmează sa moară. Simbolistica lumânării aprinse se regăseşte în lumina veşnică, ce trebuie să-l însoţească pe decedat pe calea către *lumea de dincolo*. Persoana bolnavă este de asemenea spovedită şi împărtăşită de către preot şi tot în acest timp i se ascultă şi ultimile dorinţe care constituie un *testament* nescris lăsat cu *limbă de moarte,* pe care familia va trebui să-l respecte.

După trecerea în nefiinţă a celui decedat, familia desemnează câteva persoane din sat, care se vor ocupa de pregătirea defunctului pentru *marea trecere*. În cazul în care mortul este bărbat, persoanele desemnate vor fi bărbaţi, iar în caz contrar, femei. Defunctul este spălat şi îmbrăcat cu haine noi, apoi este aşezat în sicriul care îi va deveni casă veşnică. Sicriul deschis va fi aşezat pe o masă într-o cameră, astfel rudele, vecinii şi prietenii să-şi poată lua rămas bun de la el. Mortul trebuie aşezat cu capul spre apus şi picioarele spre răsărit, adică spre uşă, fapt ce simbolizează că este gata de plecare. La degetul mic al mâinii drepte al defunctului, se leagă cu un fir roşu o monedă care se numeşte ,,paraua mortului" cu care se crede că mortul va plăti cele *şapte vămi de trecere* către *lumea de dincolo*. De asemenea, în sicriu se aşază o oglindă, pieptăn, aţă, ac, foarfecă şi săpunul cu care este scăldat, lucruri folositoare defunctului pe lumea cealaltă. În cultura populară se spune că aceste obiecte îi sunt necesare defunctului în igiena personală în viaţa de apoi. Pe perna mortului, femeile pun o bentiţă făcută din pânză pe care se coase aşa numitul ,,orar" din fire roşii şi albastre cusute pe această bentiţă şapte cercuri. Bentiţa va fi aşezată pe fruntea defunctului, înainte de a fi coborât în groapă. Aceste şapte cercuri simbolizează zilele care trec de la înmormântare până

la parastasul de nouă zile. (Orar – o împletitură realizată din fire roșii și albastre cusută pe o bucată de pânză lungă de o jumătate de metru).

Un alt ritual care se practică atunci când defunctul este așezat în sicriu este și cel al legăturilor. Prima legătură este realizată la capul mortului cu o pânză albă subțire sub bărbia mortului, pentru a nu i se deschide gura, iar cea de-a doua la picioare, legându-se pentru a sta drepte. Aceste legături de vor desface la finalul slujbei de la biserică. Dacă sunt furate din sicriu, se spune că cel ce le-a luat are puterea de a face farmece, iar defunctul nu-și va găsi liniștea în noua viață. (Subiect investigat: localnic, 87 de ani, loc. Slănic, 15.05.2018.)

Moartea este anunţată în sat prin tragerea lentă a clopotului la biserică, dar şi prin aşezarea unei pânze negre la casa mortului cu iniţialele numelui acestuia. În ziua şi seara care urmează, se face priveghiul defunctului. Acest ceremonial constă în adunarea familiei, vecinilor si cunoscuţilor la căpătâiul mortului şi *păzirea* acestuia de spiritele rele. Se spune că, nu este bine ca mortul să fie lăsat singur nicio clipă.

La priveghi se pot performa poveşti sau glume pe seama celui decedat, pentru a mai descreţi frunţile celor în doliu. Se spune că în noaptea priveghiului nu se boceşte, dar dimineaţa în jurul orei cinci, se performează cântecul zorilor. Acest cântec este performat de un grup de femei din sat, menit să pregătească defunctul pentru *marea trecere*.

Zorile apar înaintea Soarelui, anunţând sosirea lui. Simbolul lor este *albirea*, metaforă pe care o vor prelua şi folosi oamenii din popor până în zilele noastre. O dată cu apariţia lor, pot fi sesizate primele treziri la viaţă, timide mişcări care generează primul şi cel mai izbăvitor bun omenesc: *cântecul*. Acesta se aude din *brădet*, bradul fiind, aşa cum spuneam, arborele cosmic în mitologia românească. De la cântecul de leagăn şi până la bocet, românul este însoţit de cântec. Îşi *cântă* bucuriile şi amarul, doineşte, horeşte, de la o vreme colindă, întreg universul său spiritual poate căpăta o linie melodică, în funcţie de trăirile care îl cutremură la un moment dat. Structura aceasta melodică este la rândul ei o reprezentare a cosmogoniei: copiii sunt zgomotoşi, strunele sunt dizarmonice, forţele nu se adună încă într-o colaborare creativă. Compoziţia lor dezordonată reprezintă Haosul. (Drăgulescu 2016, 173).

La Slănic, acest *Cântecul Zorilor* s-a păstrat ca în alte zone ale Munteniei şi se performează şi astăzi:

Zorilor, Zorilor,/ Voi surorilor,/ Voi să nu pripiţi/ Să ne năvăliţi/ Până şi-o găti/ Dalbul de pribeag/ Un cuptor de pâine,/ Altul de mălai,/ Nouă buţi de vin,/ Nouă de rachiu/ Şi-o văcuţă grasă,/ Din cireadă-aleasă,/ Să-i fie de masă./ Zorilor, Zorilor,/ Voi, surorilor,/ Voi să nu pripiţi/ Să ne năvăliţi/ Până şi-o găti/ Dalbul de pribeag/ Turtiţă de ceară,/ Fie-i de vedeală;/ Văluşel de pânză,/ Altul de peşchire,/ Fie-i de gătire./ Zorilor, Zorilor,/ Voi, surorilor,/ Voi să nu pripiţi/ Să ne năvăliţi/ Până şi-o găti/ Dalbul de pribeag/ Un car cărător,/ Doi boi trăgători,/ Că e călător/ Dintr-o lume-ntr-alta,/ Dintr-o ţară-ntr-alta:/ Din ţara cu dor,/ În cea fără dor;/ Din ţara cu milă/ În cea fără milă./ Zorilor, Zorilor,/ Voi, surorilor,/ Voi să nu pripiţi/ Să ne năvăliţi/ Până şi-o găti/ Dalbul de pribeag/ Nouă răvăşele/ Arse-n cornurele,/ Ca să le trimeată/ Pe la nemurele,/ Să vină şi ele,/Să vadă ce jele.(Brăiloiu 1936, 2).

Această structură ritual-ceremonială invoca „Zorile” personificate să-şi grăbească apariţia, în speranţa reîntoarcerii celui decedat din drumul marii treceri, pentru a-l readuce în lumea celor vii.

Din punct de vedere lingvistic, acest discurs funebru ilustrează o serie de structuri dialectale, având o componenţă care a ieşit din uzul limbajului actual. Propun pentru analiză explicativă doar acele cuvinte care nu se mai păstrează în discursul cotidian actual: cornurele, pribeag, năvăliţi, vedeală, peşchire, nemurele, răvăşele.

CORNURÉLE s. n. pl. Colțișoare, unghiulețe. *Ț-oi scrie, maică, carte. în tuspatru cornurele Scriu cu lacrimile mele.* JARNÍK-BÎRSEANU, D. 295. (DLR 2010).

PRIBEÁG, -Ă, *pribegi, -e,* adj. **1.** Rătăcitor din loc în loc, care nu este nicăieri statornicit, așezat. *Și de dorul ei lăsat-a doi părinți, și-apoi pribeag Rătăcit-a zi și noapte peste țări.* COȘBUC, P. II 138. *El vede... că tot ce-i mai rămîne să facă e să plece pribeag în lume.* GHEREA, ST. CR. II 175. *Decît catană-n șireag, Mai bine-n codru pribeag.* ALECSANDRI, P. P. 294. Fig. *Ostenit din aripi bate, Ca un vis pribeag, un graur.* GOGA, P. 64. *Și din gură-n gură-acum Umblă doina cea pribeagă. Iară azi o chită toți, De răsună țara-ntreagâ.* IOSIF, V. 114. *Și nu mă-ntrebi ce plîns nebun Am plîns de-atunci? O, cum s-adun în vorbe-atîta gînd pribeag Și cum să-ncep.* COȘBUC, P. I 284. (Substantivat) *Cei doi pribegi se intorceau pe cărare cu donițile și căldările de apă, fișîind cu opincile prin țărîna aspră.* SADOVEANU, P. M. 272. *De-ar ocoli cu anii pămînturile toate, Să fugă de el însuși nici un pribeag nu poate.* CERNA, P. 69. *Primiți la vatra voastră Să hodinească și pribeagul.* IOSIF, PATR. 55.(DLR, Tom IX- P 2010).

NĂVĂLÍ, *năvălesc,* vb. IV. Intranz. **1.** A se repezi asupra cuiva sau undeva cu intenții agresive, dușmănoase, criminale etc. Spec. A se repezi asupra dușmanului sau asupra unui loc deținut de acesta. **2.** A se repezi, a se năpusti undeva, spre ceva, a fugi în grabă la cineva, a da buzna. A intra sau a ieși în grabă (și pe neașteptate, în neorânduială ori în mare cantitate). **3.** A reveni în mare grabă și în mare număr undeva, la cineva; a se îngrămădi, a se îmbulzi, a se înghesui. (Despre sânge) A se strânge în cantitate mare (într-un organ sau într-o parte a corpului). – Din sl. **navaljati. (**DLR, Tom VIII- N 2010).

VEDEÁLĂ s. f. (Învechit, în expr.) **La** (sau **în) vedeală** = așa încât să poată fi văzut, cunoscut; la vedere. *Strînge vraci și înțelepți, strică turnul, o scoate pe față la vedeală.* PAMFILE, la CADE. *Am făcut... această îndrăzneală, să scoț acest fel de carte în vedeală.* ODOBESCU, S. I 301. (DLR, Tom IV- G 2010).

PEȘCHÍR, *peșchire,* s. n. (Înv. și reg.) **1.** Prosop, ștergar; șervet. **2.** Față de masă. – Din tc. **peșkir. 1.** (Turcism învechit) Prosop, ștergar; șervet. *Au luat... una un lighean de aur, alta o cană cu cioc, tot de aur, și a treia un peșchir de mătase.* CARAGIALE, O. III 73. *De are trebuință de cămeșe, de peșchire...* [țăranul] *cultivă in și cînepă, ține oi și tunde lîna ș-apoi femeia se apucă și toarce, țese și coasă.* IONESCU, D. 494. *Un peșchir învărgat Peste mare aruncat* (Curcubeul). GOROVEI, C. 123. **2.** Față de masă. *Un peșchir ca hiacintul* (= zambila) *masa toată o-nvelește.* MACEDONSKI, O. I 104. **3.** Năframă, maramă. *Cum e peșchirul și mundirul,* se spune despre o pereche (bărbat și femeie) care se potrivesc bine. (DLR, Tom IV- G 2010).

NEMURÉLE s. n. pl. (Popular) Diminutiv al lui neam[2]; rudă. *Să audă nemurelele de acasă.* ȘEZ. XVIII 175. *Sărmanele nemurele, Unde-s eu și unde-s ele?*SEVASTOS, C. 36. (DLR, Tom VIII-N 2010).

RĂVĂȘÉL, *răvășele,* s. n. Diminutiv al lui răvaș. *Ea, cum ajunse sus, arătă un răvășel ce-i dase Prîslea.* ISPIRESCU, L. 88. *Știa însă să poarte galante răvășele, Ș-a nopților petreceri frumos să-nchipuiască.* NEGRUZZI, S. II 238. s. n. (Pop.) Scrisoare, bilet. – Din magh. **rovás** „răboj”. (DLR, Tom IX-R 2010).

În ansamblul structurilor ceremoniale funebre, un element important îl constituie bradul funebru, în cazul în care decedatul este tânăr. Fiind semnificantul nunţii şi al naşterii, bradul în acest context funebru, îndeplineşte funcţia de protector pentru tânărul decedat, este pomul vieţii şi în acelaşi timp implică mai multe acte rituale: alegerea şi tăierea bradului, aducerea bradului, întâmpinarea şi împodobirea acestuia, toate implicând cântecul bradului performat de către femei bocitoare din sat.

Variabila bradului ca etnotip, în contexte cultural-tradiţionale româneşti a fost selectat de gândirea imaginativă colectivă, pentru importanţa atributelor lui. Permanenţa frunzelor, a putut genera prin funcţia imaginaţiei, simbolismul mitic al regenerării, al eternizării materiei; verticalitatea a sugerat conotaţiile cosmologice, de arbore cosmic, de axă a Universului. (Coatu 2005, 151).

În zona Slănicului, se performează o variantă prescurtată a cântecului de brad, regăsită şi în culegerea lui Constantin Brăioliu:

Bradule, bradule,/ Cin' ţi-a poruncit/ De mi-ai coborât/ De la loc pietros/ La loc mlăştinos;/ Mi' mi-a poruncit/ Cine-a pribegit,/ Că i-am trebuit,/ Vara de umbrit,/ Iarna de scutit/ La mine-a mânat/ Doi voinici din sat/ Cu părul lăsat,/ Cu capu' legat,/ Cu roua pe faţă,/ Cu ceaţa pe braţe,/ Şi ei m-au luat/ Tot din vale-n vale,/ Cu cetina-n vale,/ Să le fiu de jale;/ Cu poale lăsate/ A jale de moarte./ Eu, dacă ştiam,/ Nu mai răsăream;/ Când m-au doborât,/ Pe min' m-au minţit,/ C-au zis că m-or pune/ Zână la fântână,/ Călători să-mi vină;/ Dar ei că m-au pus,/ La mijloc de câmp,/ La cap de voinic,/ Câinii să-i aud/ A lătra pustiu/ Şi-a urla muţiu;/ Şi să mai aud/ Cocoşii cântând, / Muieri mimăind/ Şi preoţi cetind./ Eu, dacă ştiam, / Nu mai răsăream;/ Eu, de-aş fi ştiut,/ N-aş mai fi crescut. (Brăiloiu 1936, 5).

După performarea cântecului de brad de către bocitoare, bradul se împodobeşte la fel ca cel de nuntă cu panglici colorate, colacul aşezat la baza bradului, aşezarea fiind opusă faţă de cea a nunţii, când se punea în vârf şi un ştergar, urmând ca toate aceste obiecte să fie luate de cel care îl va purta în ziua înmormântării. Tânărul decedat, va fi îmbrăcat în costum de ginere sau mireasă, după caz. De asemenea, se vor aduce şi lăutari, cu deosebirea că aceştia vor interpreta marşuri funebre, nu cântece de nuntă. După momentul îngropării tânărului, bradul este aşezat la mormânt, lângă cruce. Acest obicei se performează şi în zilele noastre, păstrându-se datina împodobirii bradului cu panglici colorate.(Subiect investigat: localnic, 76 de ani, loc. Slănic, jud. Prahova, 24.05.2018).

Ziua înmormântării este momentul în care defunctul părăseşte casa şi familia, mergând pe ultimul drum însoţit de convoiul funerar. *Petrecerea* defunctului de la casa acestuia către biserică şi apoi către cimitir este marcată de bocete şi practici rituale specifice locului. Preotul citeşte *stările* numite şi *stâlpi* sau *prohoade* la fiecare răscruce de drumuri, ceea ce simbolizează trecerea *vămilor* în *lumea de dincolo*. Prima *stare* se citeşte de către preot atunci când sicriul este scos din casă. După citirea *stării,* sicriul se scoate pe o pânză albă, simbolizând *puntea* pe care trebuie să o treacă defunctul spre *lumea de dincolo*. Sicriul este aşezat pe car mortuar împodobit cu foarte multe flori si fotografia defunctului însoţită de o bucată de pânză neagră. În faţa carului mortuar, va merge o persoană ce va purta crucea celui decedat, însemnele bisericeşti şi apoi sunt aşezate coşurile cu colaci şi colivă ce vor fi împărţite după înmormântare. După citirea fiecărei *stări*, o persoană din familie aruncă peste convoiul funerar monede, acestea fiindu-i de trebuinţă celui decedat spre a plăti fiecare vamă. Fiecare persoană care va participa la înmormântare, va purta în piept o bucăţică de panglică neagră ce reprezintă doliul pentru cel decedat, dar şi ştergare sau prosoape pentru neamuri şi apropiaţii familiei.

Pe parcursul drumului către biserică, bocitoarele, dar şi familia performează bocete şi cântece funebre în care se vorbeşte despre viaţa defunctului, dar în acelaşi timp i se dau şi sfaturi referitoare la întâlnirea cu alţi membrii decedaţi ai familiei. ,,Scoală, Ioane, scoală,/ Cu ochii priveşte,/ Cu mâna primeşte,/ Că noi am venit,/ Că am auzit/ Că eşti călător,/ Cu roua-n picioare,/ Cu ceaţa-n spinare/ Pe cea lungă cale,/ Lungă fără umbră./ Şi noi te rugăm,/ Cu rugare mare,/ Cu strigare tare:/ Seamă tu să-ţi iei/ Seama drumului./ Şi să nu-mi apuci/ Către mâna stângă,/ Că-i calea nătângă,/ Cu bivoli arată,/ Cu spini semănată,/ Şi-s tot mese strânse/ Cu făclii stinse./ Dar tu să-mi apuci,/ Către mâna dreaptă,/ Că-i calea curată,/ Cu boi albi arată,/ Cu grâu semănată./ Şi-s tot mese-ntinse,/ Cu făclii aprinse." (Pop 1999, 190).

,,Soțiorul meu iubit/ De ce tu m-ai părăsit/Scoală-te și te trezește/ Și cu lumea tu vorbește. Drăguțul meu de bărbat/ De ce stai tu supărat?/ Ieri râdeai cu noi la masă/ Și astăzi te duci de-acasă,/ Pe un drum necunoscut/ Și de nimenea știut." (Pentru șot/soție) (Subiect investigat: localnic, 76 de ani, loc. Slănic, jud. Prahova, 24.05.2018.).

,,Scoală tăticule, scoală/ Scoală-te și ne-i vedea/ Cum plângem noi colea./Tată pe cine-om striga/ De acum în urma ta./ Ne-ai lăsat cu chin, necaz/ Și cu lacrimi pe obraz./ Ia-ți adio de la noi/ Și nu te uita-napoi/ Și pe mama de-o-ntâlnești/ Multe să îi povestești/ Despre noi că suntem bine/ Și-o să te jelim pe tine/ Și pe tine și pe ea/ Câte viață om avea" (Pentru tată/mamă)" (Subiect investigat: localnic, 81 de ani, loc. Slănic, jud. Prahova, 24.05.2018.).

Comparativ cu cântecele ceremoniale funebre, bocetele au o distribuție relativ liberă în derularea scenariului ceremonial funebru, având și sub aspect structural un caracter pronunțat improvizatoric.

Textele lirice performate sunt structurate în secvenţe discursive care invoca decedatul în încercarea de a stabili un contact între cele două lumi.

Bocirea constituie atât un act ceremonial îndătinat, obligatoriu prin presiunea codului tradițional, cât și o manifestare spontană și intimă, o modalitate catarctică necesară pentru comunitatea îndurerată. (Brăiloiu 1936, 195).

După slujba din biserică, cortegiul funerar se îndreaptă către cimitir la locul unde va fi înhumat decedatul. Aici se performează alte obiceiuri pentru sufletul celui decedat: peste groapa în care urmează să fie coborât sicriul, se așază aceeași pânză albă care s-a folosit și la scoaterea din casă a decedatului. Sicriul este pus pe marginea gropii, pentru ca familia și cei apropiați să-și ia rămas bun de la defunct. Aceștia trec prin fața sicriului, îi sărută mâna și icoana din sicriu, lăsând fiecare câte o monedă, pentru ca decedatul să aibă pentru trecerea *vămilor*. După ce și-au luat rămas bun de la defunct, una dintre femei va da de pomană o găină, o farfurie cu mâncare însoțită de un colac și lumânare, celei care va tămâia și va căra apă timp de șase săptămâni. După aceea, preotul stropește cu ulei și vin trupul decedatului pentru purificare, iar sicriul este acoperit și coborât în groapă. Apoi, fiecare membru al familiei, ia câte o bucată de pământ și o aruncă în groapă peste sicriu.

După înhumarea mortului are loc *parastasul de țărână* de la casa decedatului. Toți cei care au luat parte la înmormântare sunt poftiți la masă, unde se servesc bucate tradiționale: sarmale, orez cu friptură, cozonac și colivă. Înainte de a se așeza la masă, preotul sfințește bucatele care vor fi date de pomană, iar mesenii vor închina un pahar, având grijă ca înainte de a bea să se verse două-trei picături de vin pe pământ, cu zicala: ,,Dumnezeu să-l ierte!".

Persoana care este desemnată de familie să aibă grijă de mormântul celui decedat, va merge în fiecare dimineață și va tămâia mormântul, apoi va căra apă la două familii care vor primi de pomană la parastasul de trei săptămâni și la cel de patruzeci de zile.

La parastasul de trei săptămâni, familia va da de pomană pe lângă mâncare și hainele decedatului spălate și călcate. Parastasul de patruzeci de zile este unul mai special, deoarece se spune că acum sufletul părăsește casa unde a locuit și trece cu adevărat în *lumea de dincolo*. Se organizează o masă la care vor fi invitați pe lângă rude și vecini, prieteni apropiați și cunoscuți. De această dată, pomana va consta într-un set de haine noi, dar și câteva lucruri de trebuință în casă: găleți, o pătură și alte lucruri necesare în gospodărie. Tot acum doliul de la casă se dă jos și este încredințat femeii care a cărat apă și a tămâiat mormântul timp de șase săptămâni.

Ultimul parastas care se face este parastasul de un an, când familia va invita acasă rude și vecini. La acest parastas, se va da de pomană unei familii sărace din sat un pat, o masă, două perne, o plapumă, dar și bucate tradiționale. Odată împlinit anul, familia iese din doliu, dar amintirea celui decedat va rămâne puternică în sufletul acesteia.

De acum înainte, defunctul va fi pomenit în fiecare an la toate marile sărbători, dar și în zilele când se face pomenirea morților cum ar fi: *Moșii de iarnă și Moșii de vară*. (Subiect investigat: localnic, 78 de ani, loc. Slănic, 9 noiembrie 2015).

În spațiul etnocultural românesc, repertoriul funerar a fost încadrat, în montura ritului aferent, de către cercetători din diverse arii disciplinare, care au avut în vedere structura ternară a ceremonialului funebru propriu-zis. Repertoriul funebru aparține contextului

ceremonial, stabilindu-se un întreg sistem de relaţii între poezie şi celelalte componente ale ritualului. Variantele de bocete şi cântece ritual-ceremoniale funebre, modalităţi de a reacţiona în faţa morţii, transmit mesajul despărţirii de cei apropiaţi, redau tensiunea, durerea şi plânsul în forma ritualizată a unor secvenţe ritmice, susţinute de structuri verbale complexe şi gesturi specifice.[1] (www.memoria-ethnologica.ro, ultima accesare 4.05.2018).

Concluzii

Mediul urban actual, cu toate elementele sale, atribuie arealului Slănic statutul de oraş, un mediu care îşi regăseşte rădăcinile în cel rural, acel ruurban care caracterizează întreg arealul şi îl plasează printre zonele importante ale Prahovei.

Comunitatea umană își desfășoară activitatea socială prin respectarea mecanismelor construite din vechime. Viața socială tradiţională impune locuitorilor satului românesc un tipar strict de respectarea cutumelor şi contribuie totodată la realizarea lor.

Obiceiurile şi tradiţiile sunt manifestări folclorice care sunt într-o relaţie de interdependența cu viața omului. Ele încifrează stări profunde în relaţie cu omul, cu natura, cu orânduirea vieţii.

Luând în considerare aceste conexiuni din realitatea socioculturală supusă sferei de cercetare în demersul practic aplicativ din arealul Slănic Prahova, am identificat elemente specifice culturii populare tradiţionale care vor rămâne veşnic reprezentative pentru societatea actuală, contemporană.

În ansamblul său, studiul are în vedere culegerea informaţiilor semnificative, prelucrarea şi analizarea datelor şi elementelor referitoare la performarea structurilor ritual-ceremoniale funebre din arealul Slănic Prahova.

În demersul practic-aplicativ al cercetării obiceiurilor de înmormântare din arealul Slănic Prahova voi avea ca punct de reper o serie de obiective: identificarea specificului cultural local, cercetarea tradiţiilor, datinilor, obiceiurilor şi practicilor sociale, valorificarea creaţiei populare autentice din perspectiva evitării denaturării şi perimării acesteia, identificarea curentelor europene/regionale în conservarea şi transmiterea tradiţiilor populare din acest areal. Implementarea acestor obiective am fost realizată prin metode şi tehnici care vor permite descifrarea esenţei, importanţei sociale, a modalităţilor de formare şi transmitere a obiceiului funebru: metoda anchetei, metoda observării, metoda brainstorming, tehnica Swot, jurnalul de teren, etc., alegerea lor fiind în strânsă legătură cu scopul cercetării.

Prin urmare, scopul lucrării de cercetare cu numele „Consideraţii etnolingvistice asupra poeziei ceremonialului funebru în Slănic Prahova” este acela de a face cunoscut obiceiul popular românesc de înmormântare din Slănic Prahova. Valorificarea şi integrarea acestor cutume în cadrul social actual va avea ca finalitate o îmbinare aunei multiple abordări din punct de vedere etnolingvistic, sociologic, etnologic, folcloristic, etnografic şi antropologic. Prin această cercetare îmi doresc să conturez o viziune asupra păstrării unor obiceiuri vechi transpuse în modernitate şi examinarea raporturilor dintre comunitate, cultură şi limbă, cea care organizează universul întru o anumită specificitate regional şi o viziune

[1] www.memoria-ethnologica.ro, ultima accesare 4.05.2018. Loredana Maria, Alin Grozoiu, Cântecul ritual funerar – expresivitate şi semnificaţii simbolice, Articol dedicat aniversării a 150 de ani de la înfiinţarea Academiei Române. Articolul face parte din proiectul de cercetare Poezia funerară din Oltenia inclus în programul de cercetare al Institutului de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopşor”, Craiova: „Dezvoltarea economico-socială, politică şi culturală a Olteniei istorice, condiţia integrării în comunitatea euroregiunilor”. Comunicare susţinută la Colocviile Brăiloiu, organizate de Institutului de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu” Bucureşti, ediţia a IX-a 22-23 octombrie 2015.

proprie asupra lumii. Amprenta modernității va impune mereu noi tipare, dar un nucleu al identității naționale se va păstra întotdeauna și peste generații.

BIBLIOGRAPHY

Brăiloiu. C. 1936. *Ale mortului, din Gorj*. Bucureşti. Editura Academiei Române.

Coatu, N. 2005. *Folclorul literar românesc-Obiceiuri tradiţionale poezia ceremonială*-. Ploieşti: Editura Universităţii.

DLR, Tom IV, G. 2010. București: Editura Academiei Romane.

DLR, Tom VIII, -N. 2010. București: Editura Academiei Romane.

DLR, Tom IX, -P, 2010. București: Editura Academiei Romane.

DLR, Tom X, -R, 2010. București: Editura Academiei Romane.

Drăgulescu, R. 2016. *George Coșbuc- Lumile Limbajului*, Sibiu: Editura Universității ,,Lucian Blaga"

Pop, M. 1999. *Obiceiuri tradiţionale româneşti*. București: Editura Univers.

WEBOGRAFIE

www.memoria-ethnologica.ro, ultima accesare 4.05.2018.

THE CONFLICT BETWEEN JEROME AND MELANIA MAIOR RECONSIDERED FROM THE PERSPECTIVE OF CICERO'S «PRO CAELIO»

Constantin Răchită
Research Assist., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: In the current research, it is a known fact that Jerome's life, as such was self depicted in his epistolary autobiography, was full of conflicts, caused by his biblical translations, by his ideas about ascetism and by his attitude towards Origen. In the bitter quarrels with Rufinus, during the Origenist controversy, Jerome has been alluding to Melania Maior, as the chief supporter of his former friend. It's usually admitted that innuendoes against Melania Maior began soon after 390 A.D. This paper aims to show that the frequent borrowings from Cicero's «Pro Caelio»suggest much older divergences between Jerome and Melania and that the function of such references is to keep them away from the public. Our analysis proposes a new approach to understanding the meaning of «subitus turbo» (Ep. 3, 3), which can be seen as a poetic image borrowed from the same source.

Keywords: Ancient Biography, Jerome's Epistolography, Melania Maior, Ascetism, Cicero's Rhetoric

Cu excepția unor scurte caracterizări, ce pot fi bănuite de intenții polemice, autorii antici nu ne-au lăsat nicio biografie a lui Ieronim. Controversele în care a fost implicat autorul latin de-a lungul vieții, ce au vizat traducerile sale biblice din limba ebraică, atitudinea schimbătoare în raport cu ideile teologice ale lui Origen, dar și opiniile despre cum ar trebui înțeles și practicat monahismul la sfârșitul secolului al IV-lea, explică în bună măsură reticența contemporanilor. Pe de altă parte, Ieronim și-a scris autobiografia prin intermediul epistolelor. Biografiile moderne, printre care cele mai importante au rămas cele ale lui F. Cavallera și J.N.D. Kelly din secolul al XX-lea, i-au reconstituit viața pe baza propriilor mărturii. Dacă unele aspecte ale vieții lui Ieronim au putut fi stabilite cu precizie, altele au rămas într-un stadiu ipotetic din cauza insuficienței sau obscurității datelor. Educația retorică, primită în cele mai bune școli ale Romei, i-a permis lui Ieronim să abordeze diferite tipuri de epistole, scrise pentru creștinii intelectuali ai epocii, în care aluziile, citatele și subtilitățile retorice erau apreciate de public[1]. Printre aceste epistole, al căror conținut vizează teme de interes pentru creștinismul epocii, se regăsesc și informații despre viața epistolierului, organizate într-o manieră ce poate fi comparată astăzi cu un foileton autobiografic. Studiile lui Mark Vessey au argumentat convingător că pe la începutul anului 380 Ieronim și-a construit conștient imaginea unui *litteratus christianus*, care îl moștenește pe Origen în privința interpretării textelor biblice și a practicării ascezei[2]. Pe urmele sale, Andrew Cain a scris o monografie indispensabilă pentru cercetarea epistolografiei ieronimiene, în care demonstrează sistematic că autorul latin adoptă cutumele culturale ale epocii și își publică cel puțin primele

[1]Caracterul public al epistolografiei antice din Antichitatea Târzie este bine documentat în literatura de specialitate. În acest sens, vezi R. Morello; A.D. Morrison (eds.), Ancient Letters. Classical and Late Antique Epistolography, Oxford University Press, Oxford, 2007; C. Conybeare, Paulinus noster. Self and Symbols in the Letters of Paulinus of Nola, Oxford University Press, Oxford, 2000; L. Ellis; F.L. Kidner (eds.), Travel, Communication and Geography in Late Antiquity. Sacred and Profane, Ashgate, Aldershot, 2004; C. Sogno; B.K. Storin; E.J. Watts (eds.), Late Antique Letter Collections. A Critical Introduction and Reference Guide, University of California Press, California, 2016.

[2] M. Vessey, „Jerome's Origen: The Making of a Christian Literary «Persona»", Studia Patristica, Vol. 28, 1993, pp. 135-145; Idem, „The Forging of Orthodoxy in Latin Christian Literature: A Case Study", Journal of Early Christian Studies, Vol. 4, No. 4, 1996, pp. 495-513.

17 epistole din corespodența sa sub forma unei colecții, cu intenția de a se autopromova ca monah și exeget biblic la Roma[3].

În studiile actuale aproape niciun cercetător nu mai pune la îndoială faptul că epistolografia lui Ieronim este parte a unui discurs puternic impregnat de retorică, cu mesaje adaptate în funcție de public și cu scopuri persuasive precise. Cu toate acestea, nimeni nu contestă credibilitatea istorică a epistolelor sale, ci mai curând recomandă o lectură foarte atentă în vederea delimitării faptelor de retorică. Într-una din analizele sale, Cain demonstrează că limbajul epistolelor scrise de Ieronim în perioada retragerii sale în deșertul Chalcis (cca 375-377) împrumută convenții lingvistice din cultura monahală a epocii. Printre textele citate întâlnim și motivul retragerii lui Ieronim în deșert: *pro facinoribus meis ad eam solitudinem commigravi*[4]. În încheierea paragrafului, Cain concluzionează, pe bună dreptate, că astfel de explicații pentru retragerea în deșert, ce amintesc vag de păcate nemărturisite, sunt locuri comune în literatura anahoreților orientali[5]. Observăm, însă, că într-o epistolă scrisă la o dată anterioară Ieronim este mai explicit și optează pentru o modalitate diferită de a explica același eveniment. Pastișând un text din discursul ciceronian *Pro Caelio*, Ieronim le scria prietenilor săi din Aquileia: „Știți și voi cât de alunecos este drumul adolescenței, pe care și eu am alunecat [...]”[6]. După zece ani, motivul plecării lui Ieronim în Orient nu mai constă în retragerea solitară din deșertul Chalcis, ci în dorința de a deveni monah la Ierusalim: *Hierosolymam militaturus pergerem*[7]. Din aceste frânturi de text se pot delimita cel puțin două constante ale epistolografiei lui Ieronim: unul și același fapt poate fi prezentat prin mijloace de expresie diferite și, dacă este necesar, interpretarea sa poate suferi modificări în timp. Evenimentul evocat de Ieronim se petrece la sfârșitul anului 372 și rămâne unul dintre cele mai obscure din biografia sa. În acest caz, cercetătorii s-au poziționat diferit de-a lungul vremii. Dacă biografiile lui Cavallera și Kelly tratează mărturiile în manieră istorică și acceptă explicațiile lui Ieronim, studiile actuale tind să le considere mai degrabă efectele retoricii ascetismului. Din cauza problemelor de metodologie pe care le presupune al doilea tip de abordare, ce admite ca fiind acceptabile o parte dintre explicațiile autorului și le respinge pe altele, deși majoritatea sunt exprimate în aceeași manieră „literară”, am considerat că în cazul retragerii lui Ieronim în Orient nu sunt motive reale să fie contestată reconstituirea realizată de biografii săi moderni.

După studiile efectuate la Roma și o călătorie efectuată la Trier, probabil cu intenția de a urma o carieră în administrația Imperiului Roman, Ieronim a sosit la Aquileia, decis să practice ascetismul. Aici face parte dintr-o comunitate cvasi-cenobitică, alcătuită în mare parte din prieteni, colegi de studii și cunoscuți, ale căror aspirații coincid. În afara informațiilor oferite de Ieronim, cunoaștem foarte puține date despre membrii acestei comunități. Cele mai importante personaje menționate de Ieronim par să fie Rufin, colegul său de studii, originar din Concordia, Chromatius, viitor episcop al Aquileiei, și Evagrie din Antiohia, gazda și protectorul lui Ieronim din Siria. Deși s-au emis mai multe ipoteze, nu știm sigur ce cauze au stat la baza destrămării comunității din Aquileia. Cert este că monahii originari din alte locuri decât Aquileia au plecat pe căi diferite. Singurul motiv evocat de Ieronim este o metaforă interpretabilă, întâlnită într-o scrisoare către Rufin: „După ce un

[3] A. Cain, The Letters of Jerome: Ascetism, Biblical Exegesis and the Construction of Christian Authority in Late Antiquity, Oxford University Press, Oxford, 2009, pp. 8-9 și 18.
[4] Ieronim, Ep. 15, 2.
[5] A. Cain, Op.cit., p. 23: For the Oriental hermits, the desert was a redemptive locus where the paradise that had been lost through sin could be regained through spiritual perfection, and Jerome was consciously inscribing himself into their hallowed tradition.
[6] Ieronim, Ep. 7, 4: Scitis ipsi **lubricum adulsecentiae iter**, in quo et ego lapsus sum [...]; Cicero, Pro Caelio 41: multas **vias adulescentiae lubricas** ostendit [...] (Cf. J. F. Gilliam, „The «Pro Caelio» in St. Jerome's Letters”, Harvard Theological Review, Vol. 46, No. 2, 1953, p. 104).
[7] Ieronim, Ep. 22, 30.

vârtej neașteptat m-a îndepărtat de partea ta [...]" (*Postquam me a tuo latere subitus turbo convulsit* [...][8]). Stefan Rebenich susține că între monahii din Aquileia au apărut disensiuni, ce i-au separat în tabere opuse (de unde și *a tuo latere* în latină), din cauza modurilor diferite în care concepeau viața monahală[9]. Această ipoteză nu doar că este cel mai bine reflectată de temele primelor epistole din corespondența ieronimiană, dar ea se potrivește în egală măsură cu motivele personale pentru care Ieronim a decis să plece în Orient. Din puținele informații oferite de autorul latin ele au putut fi reconstituite. Biografii lui Ieronim admit că o parte a problemelor lui Ieronim în această regiune sunt cele legate de nemulțumirea familiei sale pentru adoptarea monahismului, dar acest aspect are o relevanță minoră. Un motiv mai serios de a părăsi Occidentul l-au constituit calomniile lansate de un personaj pe care nu-l numește, dar care a reușit să-i distrugă reputația în Aquileia și în toate comunitățile monahale din regiune, unde a încercat să-și facă relații de amiciție (în sensul antic al termenului). Ieronim ne oferă doar două indicii. Într-o epistolă trimisă din Orient către diaconul Iulian (anul 375) spune: „Căci aici, unde mă aflu acum, nu numai că nu știu ce se mai întâmplă în patrie, ci și dacă această patrie mai există. Și, deși vipera iberică mă rupe în bucăți cu bârfa ei defăimătoare, nu mă voi teme de judecata oamenilor, căci îmi voi avea Judecătorul meu"[10]. La scurt timp (primăvara anului 376), o altă epistolă adresată lui Damasus, episcopul Romei, amintește de aceeași persoană: „[...] acum sunt reținut în hotarul barbar al Siriei. Și să nu crezi că aceasta a fost o hotărâre a altcuiva în privința mea; ceea ce meritam, eu însumi mi-am impus. [...] un dușman neobosit m-a urmărit fără încetare, așa că acum, în pustie, duc războaie și mai mari"[11]. Cele două texte au fost puse în legătură atât cu taberele opuse, în care s-au situat Ieronim și Rufin, dar și cu alte pasaje din scrisori către monahi din Emona, unde admite că a greșit cu ceva, își cere iertare și își roagă (fără succes) destinatarii să-i răspundă[12]. Ieronim nu vorbește deschis despre natura acestor calomnii, dar putem intui totuși că este vorba despre lucruri nedemne pentru un monah. Dacă analizăm contextul mai larg al Antichității Târzii, observăm că autoritatea monahilor se întemeia pe o reputație morală ireproșabilă, construită pe baza propriului exemplu de „sfințenie". Distrugerea reputației cuiva echivala cu subminarea autorității, pe baza căreia se creează relații sociale și, prin urmare, se obține influență și putere în epocă. Dat fiind că Ieronim sosește la Aquileia cu dorința de a se dedica vieții monahale, probabil calomniile ce l-au vizat pe Ieronim aveau legătură cu trecutul său de la Roma, despre care amintește de nenumărate ori în epistolele scrise în deșertul sirian[13]. Ceea ce nu am întâlnit în niciun studiu modern consultat până acum este faptul că expresia *subitus turbo*, ce constituie motivul destrămării comunității de la Aquileia, pare să fie

[8] Ieronim, Ep. 3, 3.
[9] S. Rebenich, Jerome, The Early Church Fathers, Routledge, London/New York, 2002, p. 6.
[10] Ieronim, Ep. 6, 2: Hic enim ubi nunc sum, non solum quid agatur in patria, sed an ipsa patria perstet, ignoro. Et licet me sinistro Hibera excetra rumore dilaniet, non timebo hominum iudicium, habiturus iudicem meum.
[11] Ieronim, Ep. 16, 2: [...] nunc barbaro Syriae limite teneor. Et ne putes alterius hanc de me fuisse sententiam, quid mererer, ipse constitui. [...] me incessabilis inimicus postergum secutus est, ut maiora in solitudine bella nunc patiar.
[12] Ieronim, Ep. 11 și 12. Chiar dacă Andrew Cain demonstrează într-un articol excelent că aceste epistole se încadrează perfect în retorica epistolară a „reproșului" (A. Cain, „«Vox clamantis in deserto»: Rhetoric, Reproach, and the Forging of Ascetic Authority in Jerome's Letters from the Syrian Desert", Journal of Theological Studies, Vol. 57, No. 2, 2006, pp. 500-552), nu există niciun motiv pentru care reproșurile nu ar putea fi considerate reale.
[13] Ieronim, Ep. 2: „dezmierdările desfătării de altădată" (prioris luxuriae blandimenta); Ep. 4, 2: „eu, mânjit de toate murdăriile păcatelor" (ego cunctis peccatorum sordibus inquinatus); Ep. 6, 2: „Heliodor [...] a renunțat, pus pe fugă de păcatele mele" (Heliodorus [...] meis sceleribus fugatus abscessit); Ep. 7, 3: „mânjiți de o molimă străveche" (pristina contagione sordentes); Ep. 7, 4: „drumul alunecos al tinereții" (lubricum adulescentiae iter); Ep. 15, 2: „din cauza ticăloșiilor mele m-am strămutat în acest deșert" (pro facinoribus meis ad eam solitudinem commigravi); Ep. 22, 7: „îmi imaginam că iau parte la plăcerile romane" (putabam me Romanis interesse deliciis); Ep. 22, 7: „însoțindu-mă doar cu scorpionii și fiarele, adesea luam parte la dansurile copilandrelor" (scorpionum tantum socius et ferarum, saepe choris intereram puellarum).

iarăși o imagine metaforică împrumutată din discursul *Pro Caelio* al lui Cicero[14]. Dacă facem analogia dintre metafora prin care Ieronim își exprimă păcatele tinereții (*lubricum adulsecentiae iter*) și cauza destrămării comunității de monahi de la Aquileia (*subitus turbo*), admițând că ambele sunt exprimate prin aluzii culte la discursul lui Cicero, nu putem trage altă concluzie decât aceea că Ieronim lasă să se înțeleagă că între cele două texte există o relație de cauzalitate. Cu alte cuvinte, comunitatea de monahi din Aquileia s-a destrămat din cauza calomniilor lansate de un personaj nemenționat în privința trecutului lui Ieronim. Acest lucru a determinat probabil și plecarea lui Ieronim în Orient, din motive reale (*pro facinoribus meis ad eam solitudinem commigravi*), chiar dacă acestea sunt exprimate prin convenții lingvistice împrumutate din cultura monahismului oriental[15].

În privința persoanei care l-a calomniat pe Ieronim nu avem alte date, în afară de aluziile citate mai sus, ce amintesc de „o viperă iberică" (*Hibera excetra*) și de „un dușman neobosit" (*inimicus incessabili*). Biografii lui Ieronim nu au insistat prea mult asupra subiectului. Kelly se rezumă doar la menționarea faptului că acest inamic l-a urmat pe Ieronim în Orient[16]. Cavallera aduce în discuție puținele contexte în care Ieronim mai folosește termenul *excetra*[17], dar nu oferă nicio ipoteză. Demne de atenție sunt două texte scrise mai târziu, când Ieronim și Rufin vor deveni dușmani și vor polemiza în contextul controversei origeniste. Criticat atât pentru comentariile sale biblice, cât și pentru traducerile biblice din ebraică, Ieronim se apără în prefețele acestor opere, folosind termenul *excetra* pentru a desemna un adversar din anturajul lui Rufin:„Să sâsâie așadar vipera, și să insulte Sardanapal, «mai josnic din cauza viciilor decât a numelui»" (*Sibilet igitur excetra, et Sardanapallus insultet*, «*turpior vitiis quam nomine*» [...][18]), respectiv „I se permite și viperei să sâsâie, și «învingătorului Sinon să răspândească flăcările»" (*Licet et excetra sibilet*, «*victorque Sinon incendia iactet*»[19]). În ambele texte pot fi recunoscute apelativele obișnuite pe care Ieronim i

[14] Cicero, Pro Caelio 69: Nolite, iudices, aut hunc iam natura ipsa occidentem velle maturius exstingui volnere vestro quam suo fato, aut hunc nunc primum florescentem firmata iam stirpe virtutis tamquam **turbine** aliquo aut **subitatempestate** pervertere. („Nu vă doriți, judecători, ca din cauza unei răni provocate de voi, și nu de soartă, să se stingă prematur acest om, pe care natura însăși îl apropie deja de sfârșit; nu vă doriți nici să doborâți, asemenea unui vârtej sau unei furtuni neașteptate, pe acest tânăr aflat în floarea vârstei, abia statornicit în rădăcina virtuții"). Cf. Ieronim, Ep. 3, 3: Postquam me a tuo latere **subitus turbo** convolvit, postquam glutino caritatis haerentem impia distraxit avulsio, «tunc mihi caeruleus supra caput adstitit imber», tunc «maria undique, et undique coelum». Aceeași metaforă apare și în epistolografia lui Seneca (Ep. 94, 67: Isti cum omnia concuterent, concutiebantur turbinum more, qui rapta convolvunt, sed ipsi ante volvuntur et ob hoc maiore impetu incurrunt).

[15] Chiar și într-o dispută polemică din 397, unde convențiile de limbaj i-ar fi putut fi reproșate cu ușurință dacă nu ar fi existat baze reale pentru faptele evocate, Ieronim mărturisește că s-a retras în deșert „ca să-și deplângă la țară și în pustie păcatele tinereții" (Ieronim, Contra Iohannem Hierosolymitanum 41: ut in agris et in solitudine adolescentiae peccata deflentes; PL 23, 411C).

[16] J.N.D. Kelly, Jerome. His Life, Writings and Controversies, Duckworth, London, 1975, p. 34: […] an enemy who never gives up but pursues him wherever he goes.

[17] F. Cavallera, Saint Jérôme: sa vie et son oeuvre, Vol. II, Spicilegium Sacrum Lovaniense, Champion, Louvain/Paris, 1922, p. 76, n. 1.

[18] Ieronim, Comm. in Habacuc II, Praefatio (PL 25, 1307A). Aluzia la tiranul asirian este un citat din Cicero (Sardanapallus ille vitiis multo, quam nomine ipso deformior), pe care Ieronim l-a preluat dintr-o scolie la satirele (Satirae X, 362) lui Iuvenal (vide N. Adkin, „Jerome, Seneca, Juvenal", Revue belge de Philologie et d'Histoire, Vol. 78, No. 1, 2000, p. 124, n. 33). Cicero se referă la etimologia numelui de Sardanapallus, care ar fi reflectat viciile regelui antic. Într-o manieră identică, Ieronim îi aplică acest supranume lui Rufin, doar pentru că numele său complet era Turranus sau Turannyus Rufinus, nomen-ul său fiind asemănător cu termenul tyrannus. Pe baza paronimiei numelui, Ieronim îl asocia pe Rufin cu Sardanapal pentru a face aluzie la cunoscuta etimologie ciceroniană.

[19] Ieronim, Praefatio in Ezram (PL 28, 1406A). Citatul lui Ieronim este o aluzie la un vers din Vergilius, Eneida II, 329-330: victorque Sinon incendia miscet / insultans („și învingătorul Sinon stârnește flăcările, jubilând"). Asocierea lui Rufin cu trădătorul Sinon, care îi ajută pe ahei să incendieze Troia, ține din nou de „arta" invectivei. Pierre Lardet explică asocierile complicate ale numelui lui Rufin cu etimologia antică a numelui lui

le atribuia lui Rufin, *i.e.* analogia cu Assurbanipal, bogatul rege asirian, devenit simbol al bogăției și desfrâului pentru romani, sau cu Sinon, perfida iscoadă din *Eneida* lui Vergilius. Pentru că Ieronim îi desemnează aici pe cei mai importanți critici din mănăstirea de pe Muntele Măslinilor (între anii 393-394), putem presupune că celebra „viperă" nu poate fi altcineva decât Melania Maior, patroana și protectoarea lui Rufin. Această ipoteză, ce nu poate deocamdată să depășească stadiul purei speculații, adună deopotrivă argumente și contraargumente. Printre cele favorabile s-ar număra originea iberică a Antoniei Melania[20], de unde expresia *Hibera excetra* ar indica nu atât specia de șarpe veninos, cât mai curând originea persoanei denumite astfel. Extrem de bogata văduvă romană, căsătorită la vârsta de 14 ani și văduvă încă de la 22 de ani, a decis să practice monahismul, și-a părăsit singurul fiu (Valerius Publicola) care i-a supraviețuit în urma căsătoriei cu consulul roman Valerius Maximus Basilius și, într-adevăr, este posibil să-l fi urmat *postergum* (*Ep.* 16, 2) pe Ieronim în Orient. Plecarea ei (poate că alături de Rufin) nu este exclus să se fi petrecut în 373, la scurt timp după cea a lui Ieronim[21]. Foarte probabil, Melania Maior i-a cunoscut viața personală a lui Ieronim de la Roma și, mai ales, a fost o apropiată sau chiar a făcut parte din comunitatea monahală de la Aquileia. Altfel nu se explică de ce Hylas, sclavul eliberat al Melaniei, despre care Ieronim spune că „a sfâșiat din nou rana care încă nu se vindecase"[22], cu referire la conflictul de opinii de la Aquileia, face parte din însoțitorii lui Ieronim pe drumul către Orient. De asemenea, familiaritatea cu care Ieronim o menționează în scrierile dedicate lui Chromatius și asocierea permanentă a Melaniei cu Rufin sunt suficiente indicii ce sugerează faptul că Melania Maior era o persoană cunoscută în anturajul monahilor de la Aquileia. Principalele contraargumente ale identificării Melaniei Maior cu „dușmanul neobosit" al lui Ieronim sunt legate de problemele de cronologie ale vieții acesteia[23], dar, mai ales, de faptul că Ieronim nu a criticat-o niciodată deschis pe Melania Maior până la conflictul său cu Rufin din timpul controversei origeniste. Dimpotrivă, Ieronim o elogiază pe Melania pentru adoptarea monahismului în scrierile anterioare anului 393, în care o numește „sfântă"[24], o nouă Tecla și *nobilissima mulierum Romanarum*[25].

Chiar dacă a intrat mai târziu în conflict cu protectoarea lui Rufin și a mers până acolo încât a șters din manuscrisele sale elogiile la adresa Melaniei Maior[26], Ieronim o elogiază direct într-o epistolă consolatoare din noiembrie 384, ce face trimitere la originea ei aristocratică și la tăria cu care a înfruntat moartea soțului ei: „Sfânta Melania, adevărata aristocrație a timpului nostru printre creștini [...] pe când trupul soțului era cald încă și neînmormântat, a pierdut doi copii în același timp. Un lucru incredibil vă voi spune, dar martor mi-e Hristos, deloc fals. Cine nu și-ar imagina-o atunci cuprinsă de nebunie, cu pletele răvășite, cu haina ruptă, cum își lovește pieptul sfâșiat? Niciun strop de lacrimă nu a curs; a stat nemișcată și aruncându-se la picioarele lui Hristos, ca și cum L-ar îmbrățișa, a râs. «Mai ușor te voi sluji, Doamne», spuse ea, «fiindcă m-ai eliberat de o povară atât de mare!» Dar poate că este depășită de celelalte <probleme>. Nicidecum. Cu ce tărie le-a înfruntat o

---

Bar-Kokhba și cu personajul mitologic Salmoneus (cf. Eneida VI, 586), concluzionând că asocierea cu Sinon are în vedere crearea unui portret defavorabil, ce vizează în egală măsură trădarea, demagogia și ideea de iluzionist, care pretinde că poate să stăpânească fenomenele naturale (vide P. Lardet, L'apologie de Jérôme contre Rufin. Un commentaire, Vigiliae Christianae Supplements, Vol. 15, Brill, Leiden/New York/Koln, 1993, pp. 354-355).

[20]Cf. PLRE, s.v. Melania 1 (the elder), p. 592.

[21] M.H. Williams, The Monk and the Book: Jerome and the Making of Christian Scholarship, The University of Chicago Press, Chicago, 2006, p. 269, n. 11.

[22] Ieronim, Ep. 3, 3.

[23]Vide F. Murphy, „Melania the Elder: A Biographical Note", Traditio, No. 5, 1947, pp. 66-67 și 74-75. Murphy stabilește că data plecării Melaniei Maior în Orient este anul 372, cu cel puțin 2 ani înaintea lui Ieronim, dar trebuie menționat că atât cronologia biografiei lui Ieronim, cât și cea a Melaniei Maior sunt incerte.

[24] Ieronim, Ep. 3, 3; 4, 2.

[25] Ieronim, Chronicon ad ann. 374.

[26]Cf. Rufin din Aquileia, Apologia contra Hieronymum II, 26 (PL 21, 605).

dovedește mai apoi în cazul singurului ei fiu. După ce i-a cedat întreaga avere pe care o avea, a plecat pe mare la Ierusalim, chiar la sosirea iernii"[27]. Citit în context, elogiul lui Ieronim este de fapt o transformarea a biografiei Melaiei Maior într-un argument consolator adresat Paulei, cea mai fidelă discipolă a sa în materie de ascetism, care își pierduse de curând fiica. Mai importante sunt detaliile pe care le oferă textul. Ieronim pretinde că a fost martor în Roma anului 363 la tragediile din viața Melaniei Maior, moartea copiilor și a soțului ei, de unde putem presupune că cei doi se cunoșteau. De asemenea, aflăm că Melania Maior și-a cedat întreaga avere singurului fiu care i-a supraviețuit pentru a se dedica unui ascetism complet lipsit de „povara bogăției". Ambele aspecte sunt contestate de hagiografii antici ai Melaniei Maior, Paulinus de Nola și Palladius de Helenopolis, de altfel cunoscuți de Ieronim.

De origine iberică și cel mai probabil rudă cu Melania Maior[28], Paulinus de Nola o elogiază într-o epistolă scrisă în anul 400, imediat după o vizită efectuată de Melania la Nola (Campania). Deși era prieten cu Ieronim, dacă judecăm prin prisma corespondenței purtate între cei doi, Paulinus de Nola îi contestă mărturia amicului său. Paulinus amintește de tragediile vieții Melaniei, vorbind despre moartea soțului ei și a copiilor ei (*trium funerum*[29]), dar, când ajunge la descrierea scenei funeraliilor, râsul Melaniei, prin care Ieronim îi elogia tăria sufletească, îi este atribuit lui Valerius Publicola, micul fiu care i-a supraviețuit: „ocrotit de rău, datorită copilăriei inocente, el râdea într-un spectacol trist, printre tânguirile mamei" (*ignara male securus infantia, miserabili ludo inter matris lamenta rideret*). Ieronim este contestat de Paulinus și în privința renunțării la averi. El susține că dintre toate rudele *potentissimi et clari* de la Roma Melania Maior nu a găsit pe nimeni vrednic să-i lase uriașa sa bogăție (*magna copia*) ca să se ocupe cu „hrănirea" (*alendum*), „educația" (*erudiendum*) și „protecția" (*tuendum*) fiului ei[30].

Palladius, episcop de Helenopolis și ascet aflat în relații apropiate cu Melania Maior, face din portretul prietenei sale un *exemplum* pentru monahii epocii, descriind-o de două ori în celebra sa *Historia Lausiaca*[31]. În primul text dedicat biografiei Melaniei, Palladius refuză să facă vreo referință la decesul nobilului ei soț, căruia nu dorește să-i dezvăluie numele, pretinzând că „nu și-l amintește prea bine" (καλῶς οὐκ ἐπιμέμνημαι). Motivul pentru care Palladius nu-l menționează pe Valerius Maximus Basilius este evident: el a fost numit prefect al Romei în timpul domniei lui Iulian Apostatul (361-362), aprig contestatar al creștinismului. Mult mai interesat este Palladius de averile imense ale Melaniei Maior. Palladius ne informează că, după ce și-a lăsat fiul în grija unui tutore (ἐπίθροπον), Melania a pornit pe mare însoțită de câțiva dintre sclavii și sclavele sale (μετὰ φανερῶν παίδων καὶ γυναικῶν). Sosită la Alexandria, și-ar fi vândut bunurile, ca să le transforme în aur, și s-a îndreptat spre comunitățile de monahi din Nitria. Ulterior și-ar fi folosit banii pentru sprijinirea financiară a monahilor egipteni, persecutați de către împăratul Valens. În al doilea text, Palladius reia viața „admirabilei și sfintei" (θαυμασίας καὶ ἁγίας) Melania, pretinzând că prima intervenție a fost tratată superficial (ἀκροθιγῶς). Imediat, Palladius intră direct în subiectul stringent al averilor Melaniei, cu care ne spune că a ajutat monahi și clerici nu doar din Egipt și Palestina, ci chiar din Persia, precizând că „nimeni nu a scăpat (ἠστόχησεν) de binefacerile ei" din toate cele patru puncte cardinale ale pământului. Cu averile sale, ne asigură Palladius, au fost construite

[27] Ieronim, Ep. 39, 5.
[28] Paulinus de Nola, Ep. 29, 5 (PL 61, 312D); F. Murphy, Art. cit., p. 62.
[29] Paulinus de Nola, Ep. 29, 8.
[30] Paulinus de Nola, Ep. 29, 9.
[31] Palladius, Historia Lausiaca 46 (PG 34, 1225A) și 54 (PG 34, 1226B-1227D). Historia Lausiaca a lui Palladius este o scriere hagiografică (compusă între anii 419-420), al cărei titlu derivă de la numele lui Lausus, un nobil de la curtea imperială a împăratului Teodosie al II-lea, care a finanțat scrierea în calitate de patron. Lucrarea lui Palladius cuprinde biografii ale unor monahi din Nitria, Kellia, Scetis,Thebaida și din alte locuri din Imperiul Roman. Melania Maior este privilegiată în această hagiografie datorită prietenei sale cu autorul, o prietenie consolidată în perioada pe care Palladius a petrecut-o în Palestina.

biserici și mănăstiri, dar totodată au fost finanțați (ἐπήρκεσε) pelerini străini și episcopi (ξένοις καὶ φυλακαῖς). Palladius ne spune că nimic nu a abătut-o pe Melania Maior de la misiunea sa divină de a ajuta Biserica, nici măcar dragostea pentru singurul fiu care i-a mai rămas (οὐκ ἐμέρισεν αὐτὴν τῆς πρὸς τὸν Χριστὸν ἀγάπης ὁ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ πόθος). El continuă această justificare cu informația că datorită rugăciunilor Melaniei (ταῖς προσευχαῖς αὐτῆς) fiul ei a primit o educație aleasă, s-a căsătorit într-o familie bună și a dobândit funcții în Imperiul Roman.

Aparent, biografiile antice al lui Paulinus și Palladius nu au nicio legătură cu Ieronim. Însă, dacă analizăm principalele obiecții aluzive pe care Ieronim i le aduce Melaniei Maior imediat după controversa origenistă, vom observa că portretele realizate de antici văduvei romane sunt de fapt apologii, ce răspund unei polemici mai largi referitoare la problema ascetismului creștin. Situați în tabere diferite, din cauza raportării opuse la ideile teologice ale lui Origen, Ieronim și Rufin încep după anul 393 să se conteste reciproc[32]. Principala acuzație pe care Ieronim i-a adus-o fostului său prieten viza viața luxoasă pe care acesta ar fi dus-o în mănăstirea de pe Muntele Măslinilor, susținută financiar cu averile Melaniei Maior, chiar dacă numele patroanei sale nu este menționat niciodată în această dispută. Într-o scrisoare din 394 Ieronim făcea aluzie la un pelerinaj efectuat de Rufin și Melania în Egipt: „Am văzut de curând un alai ruşinos alergând de colo-colo prin tot Orientul. Şi vârsta, şi eleganţa, şi îmbrăcămintea, şi mersul, alaiul pestriţ de însoţitori, ospeţele rafinate, pompa regală, toate aminteau de nunţile lui Nero şi Sardanapal”[33]. Același reproș, însoțit de acuzația de ignoranță, apare într-o altă epistolă scrisă cu doi ani mai târziu: „Vina nu este a aceluia sub a cărui mască altcineva joacă tragedia, ci a dascălilor săi, care, bine plătiţi fiind, l-au învăţat să nu ştie nimic. Şi nu critic necunoaşterea limbii la niciun creştin; dar măcar de-am avea şi noi acea <maximă> socratică: «Ştiu că nu ştiu» sau pe cea a unui alt înţelept: «Cunoaşte-te pe tine însuţi!» [...] Este ridicol pentru ceilalți, dacă cineva dintre noi, înconjurat fiind de bogăţiile lui Cresus şi de desfătările lui Sardanapal, se laudă numai cu rusticitatea sa”[34]. În tratatul polemic pe care l-a scris împotriva lui Rufin între anii 401-402, Ieronim reia asocierea dintre ignoranță și ascetismul de lux practicat în mănăstirile lui Rufin și Melaniei Maior: „Chiar dacă cineva trăiește precum Cresus și Darius, învățătura nu însoțește punga cu bani. Ea este însoțitoarea trudei, aliata ostenelii; a posturilor, nu a îmbuibării; a înfrânării, nu a excesului”[35]. Aluzii la Melania Maior aflăm într-o epistolă în care o compară cu Scyla din *Eneida* și o numește *venenatissima vipera*[36], respectiv dintr-o altă scrisoare în care întâlnim un joc de cuvinte etimologic, atât de specific invectivelor ieronimiene, de unde aflăm că monahul origenist

[32] În această privință, una dintre cele mai bune tratări ale controversei origeniste poate fi consultată la E.A. Clark, The Origenist Controversy. The Cultural Construction of an Early Christian Debate, Princeton University Press, Princeton, 1992.

[33] Ieronim, Ep. 54, 13: Vidimus nuper ignominiosum per totum orientem volitasse: et aetas et cultus et habitus et incessus, indiscreta societas, exquisitae epulae, regius apparatus Neronis et Sardanapalli nuptias loquebantur. A se compara acest pasaj cu celebra scenă descrisă de Paulinus, în care modestia Melaniei este pusă în contrast cu opulența cortegiului de senatori care a însoțit-o în vizita sa de la Nola (Paulinus de Nola, Ep. 29, 12;PL 61, 320A-C).

[34] Ieronim, Ep. 57, 12: Haec non est illius culpa, cuius sub persona alius agit tragoediam; sed magistrorum eius, qui illum magna mercede nihil scire docuerunt. Nec reprehendo in quolibet Christiano sermonis imperitiam; atque utinam Socraticum illud haberemus «Scio quod nescio» et alterius sapientis «Teipsum intellige» [...] Caeterum ridiculum, si quis e nobis manens inter Croesi opes et Sardanapali delicias, de sola rusticitate se iactet. Pentru aceeași idee a se vedea și Ep. 125, 18.

[35] Ieronim, Apologia contra Rufinum I, 17: Quamvis Croesus quis spiret et Darius, litterae marsupium non sequuntur. Sudoris comites sunt et laboris; sociae ieiuniorum, non saturitatis; continentiae, non luxuriae (PL 23, 430A). A se vedea și Apologia contra Rufinum III, 4 (PL 23, 480D).

[36] Ieronim, Ep. 97, 1

Evagrie Ponticul „i-a scris şi celei al cărei nume de culoare neagră îi dovedeşte tenebrele perfidiei”[37].

Acuzațiile lui Ieronim din timpul controversei origeniste, ce asociau ignoranța și monahismul practicat de Rufin și Melania, nu pot fi înțelese în afara contextului Antichității Târzii. În această perioadă creștinismul cunoaște convertiri în masă ale unor oameni foarte bogați, în special văduve romane, care adoptă un mod de viață ascetic din motive ce țin mai mult de controlul asupra moștenirilor și mai puțin de imbolduri religioase. Acest lucru a condus la relații tensionate și la controverse privind cea mai bună modalitate de practică a ascetismului. Opiniile diferite ale creștinilor sunt în acest caz bine reflectate de Ieronim și Palladius. Dacă Ieronim rămâne fidel, cel puțin declarativ, textelor biblice care recomandau renunțarea absolută la averi pentru practica ascetismului, episcopi precum Palladius considerau că renunțarea la averi nu este o condiție *sine qua non*, dacă acestea sunt folosite pentru finanțarea clericilor. Pentru Ieronim, concepția moderată a monahismului elogiat de Palladius în *Historia Lausiaca*, unde renunțarea la bogății este mai curând simbolică, nu constituie altceva decât o abatere de la preceptele evanghelice și, prin urmare, ignoranță. Dacă citim cu atenție portretele realizate Melaniei de către Palladius și Paulinus descoperim cu ușurință intenția lor de a combate reproșurile pe care Ieronim și alți adepți ai renunțării absolute la averi i le aduceau bogatei văduve romane.

Șarjele polemice ale lui Ieronim sunt explicabile în contextul controversei origeniste, dar ceea ce nu s-a remarcat este faptul că ele reînvie vechea polemică din Aquileia anilor 372-373, care i-a situat pe Rufin și pe Ieronim în tabere diferite. Dacă acel conflict a fost cauzat de reproșurile Melaniei Maior la adresa adolescenței imorale a lui Ieronim, lipsa de reacție a autorului latin poate fi explicată prin diferența de staut social dintre un provincial sosit din Stridon și o bogată văduvă romană, apartenentă a unei vechi familii senatoriale din Imperiul Roman. Opinia generală este aceea că ascetismul simbolic practicat de Melania Maior și de Rufin este contestat de Ieronim abia după izbucnirea controversei origeniste din 393. Lucrurile nu stau așa. În 384, cu aproape zece ani înaintea controversei origeniste, Ieronim scrie o epistolă în care Melania Maior pare să fie elogiată și prezentată ca model pentru ascetismul roman: „Niciuna dintre femeile romane nu a oferit orașului un subiect de discuție așa cum au făcut Paula și Melania, care, disprețuind averile și părăsindu-și copiii, au înălțat Crucea Domnului ca pe un vexil al credinței. De-ar fi plecat la Baiae, de-ar fi preferat uleiurile parfumate, de și-ar fi păstrat și bogățiile și văduvia, mijloacele luxului și libertății, ar fi fost numite «stăpâne» și «sfinte»; acum, în sac și cenușă, vor să pară frumoase și, după posturi și miasmă, să coboare în focul gheenei. De bună seamă, nu li se îngăduie să piară împreună cu mulțimile, în aplauzele poporului. Dacă păgânii sau iudeii calomniază o astfel de viață, am consolarea de a nu le plăcea celor pe care nici Hristos nu-i place; acum însă - ce păcat! - există femei creștine numai cu numele, care, neîngrijindu-se de administrarea caselor lor și neglijând bârna din ochii lor, caută paiul din ochii altuia. Ele rup în bucăți sfântul legământ și cred că ar fi un leac pentru vina lor dacă nimeni nu este sfânt, dacă îi compromit pe toți, dacă este mare numărul celor care vor pieri, dacă numeroși sunt păcătoșii”[38]. Deși textul a fost citit în mod frecvent ca pe un elogiu, aluziile din țesătura textului latin indică de

[37] Ieronim, Ep. 133, 3: Evagrius Ponticus [...] scribit ad eam cuius nomen nigredinis testatur perfidiae tenebras.

[38] Ieronim, Ep. 45, 4-5: Nullae aliae Romanae urbi fabulam praebuerunt, nisi Paula et Melanius, quae contemptis facultatibus pignoribusque desertis crucem Domini quasi quoddam pietatis levavere vexillum. Baias peterent, unguenta eligerent, divitias et viduitatem haberent, materias luxuriae et libertatis, domnae vocarentur et sanctae; nunc in sacco et cinere formosae volunt videri et in gehennae ignis cum ieiuniis et pedore descendere. Videlicet non eis licet adplaudente populo perire cum turbis. Si gentiles hanc vitam carperent, si Iudaei, habere solacium non placendi eis quibus displicet Christus; nunc vero - pro nefas! - nomine Christianae, praetermissa domum suarum cura et proprii oculi trabe neglecta in alieno oculo festucam quaerunt. Lacerant sanctum propositum, et remedium poenae suae arbitrantur, si nemo sit sanctus, si omnibus detrahatur, si turba sit pereuntium, si multitudo peccantium.

fapt un atac la adresa Melaniei Maior, creat prin ceea ce anticii numeau *antiphrasis*. Din perspectiva retoricii antice, epistola lui Ieronim este o apologie, scrisă într-un moment dificil. Intrat în dizgrația clericilor romani, Ieronim este judecat de un tribunal eccleziastic din motive pe care nu le menționează și este obligat să părăsească Roma. Deși influența Melaniei Maior în mediile bisericești ale epocii era uriașă, așa cum se va demonstra în cazul controversei origeniste, nimeni nu a intervenit în apărarea lui Ieronim. Editorii epistolelor lui Ieronim au remarcat deja că referința la orașul antic Baiae și la uleiurile parfumate este o trimitere directă la discursul *Pro Caelio* al lui Cicero[39]. Din textele epistolelor lui Ieronim am observat deja că acest discrus ciceronian este citat ori de câte ori se face aluzie la „drumul alunecos al tinereții" (*Ep*. 7, 4) sau la „vârtejul neașteptat" ce a determinat conflictul de la Aquileia (*Ep*. 3, 3). Mai puțin sesizabil este faptul că termenul *fabula*, folosit de Ieronim pentru a desemna exemplul de monahism oferit de Paula și Melania, are în latină sensuri deopotrivă pozitive și negative: poate desemna fie o narațiune cu caracter moralizator, dar totodată poate desemna și un subiect de bârfă sau o farsă. În epistolografia sa, Ieronim îl folosește în mod frecvent cu sensuri negative, preluate din același discurs al lui Cicero[40], unde are sensul de „farsă". Înțeles în analogie perfectă, Ieronim sugerează că monahismul adoptat de către aristocratele romane nu este altceva decât o farsă jucată în fața întregii Rome. La nivel de conținut, Ieronim reușește prin procedeul retoric al prozopopeei să-i atribuie unui personaj abstract tot ceea ce avea să-i reproșeze Melaniei Maior. Referința la localitatea Baiae din Campania, devenit simbol al desfătării și luxului nobililor romani[41], este o aluzie la faptul că Melania Maior deținea vaste proprietăți la Thagaste, unde a construit un luxos complex de băi[42]. Văduva care îmbină luxul cu ascetismul nu este alta decât Melania, numită de toți panegiriștii săi „stăpână" și „sfântă", inclusiv de Ieronim[43]. De asemenea, textul îi reproșează subtil Melaniei faptul că și-a părăsit fiul (*praetermissa domum suarum cura*), respectiv calomniile lansate în trecut la Aquileia, la adresa unui tânăr decis să-și uite trecutul și să devină monah (*lacerantsanctum propositum*). Dacă citim contextul discursului *Pro Caelio*, în care Cicero apără un tânăr politician de presupusele acuzații false ale unei femei (Clodia), înțelegem că „elogiul" lui Ieronim este de fapt o rescriere a textului din *Pro Caelio* 38. Procedeele retorice folosite de Cicero în apărarea clientului său, care discreditează mărturia unei femei, acuzând-o de *luxuria*, într-o manieră demnă de a fi înregistrată în tratatele de retorică[44], sunt reluate de Ieronim în conflictul său cu Melania Maior. Faptul că aceste aluzii subtile și-au atins scopul îl putem descoperi în prima reacție publică a lui Ieronim din momentul izbucnirii conflictului cu Rufin. În *Epistola* 57, scrisă în 396, Ieronim face o afirmație foarte interesantă, de unde lasă să se înțeleagă că în epistolele sale anterioare i-a criticat pe Rufin și Melania într-un mod imperceptibil pentru public: „Cât timp nu-mi fac cunoscute gândurile, mustrările nu sunt acuzații; ba chiar nici nu sunt mustrări, de vreme ce publicul nu le cunoaște"[45]. Se poate înțelege din contextul paragrafului că Ieronim și-a mai exprimat dezaprobarea cel puțin față

[39] Cicero, Pro Caelio 27: Tibi autem, Balbe, respondeo primum precario, si licet, si fas est defendi a me eum, qui nullum convivium renuerit, qui in hortis fuerit, **qui unguenta sumpserit, qui Baias viderit**. Vezi și Pro Caelio 38.

[40] Ieronim, Ep. 60, 10: ut nullam **obsceni** in se rumoris **fabulam** daret; Cicero, Pro Caelio 69: si illam commenticiam pyxidem **obscenissima** sit **fabula** consecuta? Aceeași expresie ciceroniană apare la Ieronim în Ep. 79, 5 (et ne obsceni rumoris in se fabulam daret) și în Adversus Iovinianum I, 41: nulla obsceni rumoris et pollutae virginitatis ullam fabulam dedit.

[41] Seneca, Ep. 51; Symmachus, Ep. I, 7 (PL 18, 150C); Ep. I, 67 (PL18, 283B).

[42] Cf. A. Cameron, „Filocalus and Melania", Classical Philology, Vol. 87, No. 2, 1992, pp. 140-144; J. Evans-Grubbs, „An Identification in the «Latin Anthology»" Classical Philology, Vol. 82, No. 3, 1987, pp. 237-239.

[43] Ieronim, Ep. 3, 3; 4, 2; 39, 5. Cu aceleași calificative vor continua să fie numite discipolele lui Ieronim: Asella (Ep. 45, 6), Marcela (Ep. 47, 3; 49, 4; 54, 18; 127, 9), Paula și Iulia Eustochia (Ep. 108, 35 ; 108, 27).

[44] Cf. Quinitilian, Institutio oratoria VIII, 4, 1.

[45] Ieronim, Ep. 57, 4: Quamdiu non profero cogitata, maledicta non crimina sunt; imo ne maledicta quidem, quae aures publicae nesciant.

de Rufin, dar că, spre deosebire de acesta, nu a acționat în niciun fel împotriva lui. Este inutil deja să mai spunem că expresia *maledicta non crimina sunt* este iarăși un împrumut din *Pro Caelio*[46], un discurs pe care îl putem considera, fără să greșim prea mult, limbajul codificat prin care Ieronim și-a exprimat atât resentimentele personale, cât și dezaprobarea față de imaginea cosmetizată a unui ascetism de fațadă, special conceput de hagiografii epocii pentru mulțimile lipsite de educație.

BIBLIOGRAPHY

Surse:

PLRE = Jones, A.H.M.; Martindale, J.R.; Morris, J. (eds.), *The Prosopography of the Later Roman Empire, Volume I AD 260-395*, Cambridge University Press, Cambridge, 1971.

Cicero, *Pro Caelio* (A. C. Clark (ed.), *M. Tulli Ciceronis Orationes*, Vol. 1, Oxford Classical Texts, Oxford University Press, Oxford, 1905).

Ieronim, *Apologia contra Rufinum* (PL 23).

Ieronim, *Commentarium in Habacuc* (PL 25).

Ieronim, *Contra Iohannem Hierosolymitanum* (PL 23).

Ieronim, *Epistulae* (J. Labourt (ed.), *Saint Jérôme Lettres*, Vol. I-VIII, Les Belles Lettres, Paris, 1949-1963).

Ieronim, *In Ezram* (PL 28).

Palladius, *Historia Lausiaca* (PG 34).

Paulinus de Nola, *Epistulae* (PL 61).

Quinitilian, *Institutio oratoria* (H.E. Butler (ed.), *TheInstituto oratoria of Quintilian*, Vol. 3, Loeb Classical Library, Harvard University Press, Cambridge/Massachusetts, 1985).

Rufin din Aquileia, *Apologia contra Hieronymum* (PL 21).

Seneca, *Epistulae* (R.M. Gummere (ed.), *Ad Lucilium Epistulae Morales*, Vol. 4, Loeb Classical Library, Harvard University Press, Cambridge/Massachusetts, 1917).

Symmachus, *Ep*. (PL 18).

Vergilius, *Eneida* (H.R. Fairclough (ed.), *Eclogues, Georgics, Aeneid 1–6*, Vol. 1, Classical Library, Harvard University Press, Cambridge/Massachusetts, 1942).

Lucrări de referință:

Adkin, N., „Jerome, Seneca, Juvenal", *Revue belge de Philologie et d'Histoire*, Vol. 78, No. 1, 2000, pp. 119-128.

Cain, A., *The Letters of Jerome: Ascetism, Biblical Exegesis and the Construction of Christian Authority in Late Antiquity*, Oxford University Press, Oxford, 2009.

Cain, A., „«Vox clamantis in deserto»: Rhetoric, Reproach, and the Forging of Ascetic Authority in Jerome's Letters from the Syrian Desert", *Journal of Theological Studies*, Vol. 57, No. 2, 2006, pp. 500-552.

Cameron, A., „Filocalus and Melania", *Classical Philology*, Vol. 87, No. 2, 1992, pp. 140-144.

Cavallera, F., *Saint Jérôme: sa vie et son oeuvre*, Vol. 1-2, Spicilegium Sacrum Lovaniense, Champion, Louvain/Paris, 1922.

Clark, E.A., *The Origenist Controversy. The Cultural Construction of an Early Christian Debate*, Princeton University Press, Princeton, 1992.

[46] Cicero, Pro Caelio 6 și 30.

Conybeare, C., *Paulinus noster. Self and Symbols in the Letters of Paulinus of Nola*, Oxford University Press, Oxford, 2000.

Ellis, L.; Kidner, F.L. (eds.), *Travel, Communication and Geography in Late Antiquity. Sacred and Profane*, Ashgate, Aldershot, 2004.

Evans-Grubbs, J., „An Identification in the «Latin Anthology»" *Classical Philology*, Vol. 82, No. 3, 1987, pp. 237-239.

Gilliam, J.F., „The «Pro Caelio» in St. Jerome's Letters", *HarvardTheological Review*, Vol. 46, No. 2, 1953, pp. 103-107.

Kelly, J.N.D., *Jerome. His Life, Writings and Controversies*, Duckworth, London, 1975.

Lardet, P. *L'apologie de Jérôme contre Rufin. Un commentaire*, Vigiliae Christianae Supplements, Vol. 15, Brill, Leiden/New York/Koln, 1993.

Morello, R.; Morrison, A.D. (eds.), *Ancient Letters. Classical and Late Antique Epistolography*, Oxford University Press, Oxford, 2007.

Murphy, F., „Melania the Elder: A Biographical Note", *Traditio*, No. 5, 1947, pp. 59-77.

Rebenich, S., *Jerome*, The Early Church Fathers, Routledge, London/New York, 2002.

Sogno, C.; Storin, B.K.; Watts, E.J. (eds.), *Late Antique Letter Collections. A Critical Introduction and Reference Guide*, University of California Press, California, 2016.

Vessey, M., „Jerome's Origen: The Making of a Christian Literary «*Persona*»", *Studia Patristica*, Vol. 28, 1993, pp. 135-145.

Vessey, M., „The Forging of Orthodoxy in Latin Christian Literature: A Case Study", *Journal of Early Christian Studies*, Vol. 4, No. 4, 1996, pp. 495-513.

Williams, M.H., *The Monk and the Book: Jerome and the Making of Christian Scholarship*, The University of Chicago Press, Chicago, 2006.

ASPECTS OF EPONYMY IN THE CONTEMPORARY FASHION VOCABULARY

Oana Roxana Costache
PhD Student, University of Craiova

Abstract: Fashion clothing is one of the daily life sectors marked by the emergence of new words. It is an area that is constantly developing and each epoch brings to the Romanian language an allogeneous vocabulary.
Our article proposes the analysis and structural description of the clothing terms that have been formed from their own names. First, we will define the lexical loan, then we will make a short historical overview of the eponym, followed by a definition of the term in question and then we will analyze eponyms present in the corpus. In our communication, the eponymous terms have as a linguistic source: anthroponyms (bloomers) and toponyms (jeans).

Keywords: clothing terms, eponym, anthroponym, toponym

Introducere

Lumea se dezvoltă rapid odată cu evoluția tehnologiei prin apariția noilor moduri de viață dar și a curentelor culturale, economice și politice. Întrucât limba însoțește lumea în evoluția sa, ansamblul acestor factori facilitează crearea unor noi unități lexicale.

Moda vestimentară reprezintă unul dintre sectoarele vieții cotidiene marcate de apariția unor cuvinte noi. Ea este un domeniu care se dezvoltă constant, iar fiecare epocă a sa aduce limbii române un vocabular alogen. „Împrumutul este consecința cunoașterii, într-o măsură mai mică sau mai mare, a unei limbi străine și rezultatul influenței ei, influență favorizată de relații de ordin cultural, economic sau politic” (Chiș 2001: 214).

Articolul nostru propune analiza și descrierea termenilor vestimentari formați de la *eponime*. Vom defini mai întâi conceptul de *împrumut lexical*, apoi vom face o scurtă prezentare istorică a *eponimului*, urmată de o definiție a termenului iar în cele din urmă vom recurge la analiza eponimelor prezente în corpusul nostru. Unitățile lexicale studiate provin din revista pentru femei *Unica* din anul 2018. Am ales pentru analiză acest tip de corpus deoarece presa reprezintă unul dintre canalele care cu ajutorul cuvântului scris îi prezintă cititorului noutățile din modă, folosind un limbaj deschis schimbărilor, cu scopul de a reda realitatea lingvistică contemporană.

1. Eponimia în vocabularul vestimentației contemporane

Vocabularul limbii române se poate îmbogăți atât prin mijloace interne cât și externe. Împrumutul lexical reprezintă un procedeu extern de îmbogățire a vocabularului limbii române. „Împrumuturile lexicale sunt inovații de proveniență externă care constau în cuvinte și expresii preluate ca atare – formă și sens – dintr-o limbă străină și adăugate fondului lexical existent” (Chiș 2001: 214).

Cele mai multe împrumuturi din domeniul vestimentar provin din limba franceză sau limba engleză. Fenomenul împrumuturilor lexicale de origine franceză în lexicul vestimentar românesc este legat de manifestarea unei influențe lingvistice adaptat la sistemul limbii române. Împrumuturile din limba franceză au reprezentat și reprezintă o sursă importantă

pentru formarea vocabularului românesc. Secolul al XIX-lea a permis accesul împrumuturilor de origine franceză, iar astfel lexicul românesc a fost completat cu denumiri de piese vestimentare, tipuri de croieli, stiluri vestimentare etc.

„Încă din 1830, procesul de creare a terminologiei românești se caracterizează printr-un număr foarte mare de împrumuturi din limbile franceză și latină. Mulți dintre termenii proveniți în perioada anterioară din limbile neogreacă, rusă sau germană și care păstrau încă ceva din aspectul lor fonetic originar își stabilesc acum, pe baza limbii franceze, forma definitivă în limba română" (Ursu 1962: 125).

Limba engleză a cunoscut o dezvoltare intensă în vocabularul limbii române după al doilea război mondial. La momentul de față, limba engleză are o pondere egală cu influența limbii franceze a anilor `60, iar acest lucru se poate observa în diverse domenii de activitate, ca de pildă: IT, economic, mass-media, modă etc. Totuși această influență poate pune probleme de acceptare și adaptare, deoarece limba engleză aparține familiei de limbi germanice. Costache Negruzzi avea dreptate când afirma că vom deveni anglomani în viitor. Acest lucru determină apariția unui lexic tot mai abundent în cuvinte împrumutate deoarece limba română este deschisă în permanență schimbărilor.

„[...] am fost pe rând turcoromani, grecoromani sau Domnul știe ce încă; acum, din mila lui Dumnezeu, suntem franțezomani; poate curând vom trece și Manha în vreun balon aerostatic, și atunci ne vei vedea anglomani" (Negruzzi 1959: 264).

La ora actuală, vocabularul limbii române abundă în împrumuturi de origine franceză și engleză. O parte dintre acești termeni împrumutați derivă din nume proprii. „Unii lingviști numesc aceste cuvinte *deonime* sau *deonomastice*" (Laiu-Despău 2007: 7). Studiul apelativelor, al derivatelor de la nume de persoană, numit „deonomastică" se întâlnește pentru prima dată în lucrarea lingvistului italian Enzo La Stella T. Acesta, publică în anul 1984, dicționarul *Dizionario storico di deonomastica. Vocaboli derrivati da nomi propri, con le corrispondenti forme francesi, inglesi, spagnole e tedesche* (cf. Sala 1999: 83). În această cercetare, autorul studiază „studiul sistematic al vocabularelor italiene cu derivate onomastice (noi le numim deonomastice)" (La Stella 1984: 5). În 2003, Octavian Laiu-Despău publică la Timișoara lucrarea *Dicționar de eponime, de la nume proprii la nume comune*. Acest dicționar este prima cercetare din România dedicată cuvintelor derivate din nume de persoană. Astfel limba română recunoaște valoarea lexicală a substantivelor proprii care au devenit substantive comune, verbe, adjective sau adverbe.

Termenul *eponim* este împrumutat din limba franceză *éponyme* și are morfologie multiplă (DEX 2016: 389). Mai întâi este prezentat ca substantiv masculin „magistrat care, în Antichitate, dădea numele său anului". Iar apoi ca adjectiv „care dă numele său unui oraș, unei regiuni etc." În DN (2015: 369), termenul *eponim* este împrumutat prin filieră indirectă din limba franceză, fiind preluat la rândul său din limba greacă *eponymos*. Acesta are două sensuri îndepărtate. Primul sens se referă la cel „care dă numele său unui loc, unui oraș etc." Al doilea sens vizează două sensuri înrudite: prima semnificație se trage din Antichitate și desemna "magistratul care dădea numele său anului; primul dintre cei nouă arhonți ai Atenei sau unul dintre cei doi consuli ai Romei, care dădea numele său anului." Cea de a doua conotație este: „termen pentru desemnarea unei stațiuni arheologice unde a fost cercetată prima dată o cultură materială [...]. Ca urmare, a dat numele culturii." Înțelegem de aici că *eponimul* este cel care dă numele unui obiect, regiune etc. Mai precis *eponimele* reprezintă nume comune transformate ortografic care au migrat de la nume proprii.

Englezii consideră *eponim* doar cuvintele care derivă de la numele de persoane (cf. Laiu-Despău 2007).

Vocabularul modei are un număr semnificativ de termeni proveniți din nume proprii datorită specificului domeniului.

„Fenomenul eponimic se atestă frecvent în terminologia universală, în general, și în cea românească, în particular, eponimele întâlnindu-se, practic, în toate ramurile și în toate domeniile științifice, servind drept sursă etimologică de substantive comune, a diferitelor derivate ale acestora incluse în termeni sintagmatici" (Cojocaru 2011: 3).

Transformarea unui nume propriu într-un nume comun se dovedește a fi un proces destul de frecvent întâlnit: acest lucru reflectă existența unei "legături onomastice" a "numelui comunist" (denumit "comun") și a originii sale (Felecan 2014: 91).

Lingvista Dorina Chiș spune că cele mai importante resurse de termeni sunt patronimele, prenumele, numele mitologice, numele de personaje literare, numele de țări, provincii, localități, cartiere, planete, termeni proveniți prin anagramă. În cazul nostru, *eponimele* vestimentare au ca sursă lingvistică *antroponimele* și *toponimele*. Am găsit în total un număr de 33 *eponime*.

2. Categorii de eponime vestimentare

Acest punct al analizei noastre este structurat astfel: am delimitat mai întâi cele două clase de eponime (antroponime și toponime), apoi pentru fiecare clasă am notat subclasele găsite:

- antroponime: nume de personaje istorice, nume de actori, nume de creatori de modă, porecle, nume de companii din domeniul industriei textile, nume de vase maritime;
- toponime: oiconime (nume de țări și orașe) și oronime (nume de insule). Am exemplificat apoi cu termeni care fac parte din lexicul vestimentației. Termenii urmăresc următoarea structură: definiția pe care am extras-o din DEX, DOOM, DCR, DN, FROMISEM; etimologia, informații despre numele propriu, explicarea legăturii cu termenul vestimentar.

2.1. *Antroponime*

Conform DEX (2016: 56) termenul *antroponim* denumește „nume de persoană (patronim, prenume sau poreclă)". În corpusul supus analizei, am întâlnit un număr de 15 *antroponime*. Astfel termenii de origine vestimentară supuși analizei noastre pot fi grupați în funcție de numele propriu astfel: de la numele sau prenumele unor personalități derivă 10 termeni vestimentari, de la o poreclă derivă un termen vestimentar, de la numele de companii din domeniul textil derivă 3 termeni vestimentari și de la numele unui vas maritim derivă un termen vestimentar. Din punct de vedere etimologic, am întâlnit în cercetarea noastră specifică *antroponimelor*: 5 termeni vestimentari de origine franceză, 5 termeni vestimentari de origine engleză, 2 termeni vestimentari care au etimologie multiplă și 3 termeni vestimentari care s-au format pe teren românesc.

2.1.1. *Patronime*

Următoarele exemple provin de la numele de familie ai unor imigranți, activiști, inventatori și creatori de modă.

Termenul *bloomers* nu a intrat în dicționarele studiate. *Pantalonii bloomers* sunt largi, strânși la gleznă sau creți[1]. Provine din limba engleză *bloomers* și derivă de la numele activistei americane pentru drepturile femeii, *Amelia Jenks Bloomer* (1818-1894). Aceasta a dorit ca femeile să poarte haine care să promoveze libertatea de mișcare. Așa că a apărut în

[1] URL: https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/moda-impinsa-la-extrem-frumusetea-sta-in-ochii-celui-care-priveste [ultima consultare la 20 martie 2019]

public purtând pantaloni[2] (Encyclopedia 2004: 669). Sintagma nominală *pantaloni bloomers* nu se regăsește în dicționarele studiate.

Termenul *jacard* denumește „1. Dispozitiv special, montat la războaiele de țesut, care servește la obținerea unor țesături cu anumite desene complicate. 2.Țesătură obținută cu ajutorul acestui dispozitiv" (DEX 2016: 618), provine din limba franceză *jacquard*. Denumirea *țesătura jacard* derivă de la inventatorul războiului de țesut semi-automat, francezul *Joseph Marie Charles Jacquard* (1752-1834).Acesta a inventat războiul de cusut în anul 1801 (Laiu-Despău 2006: 135).

Termenul *knickers* provine din limba engleză și derivă de la numele familiei olandeze *Knickerbocker,* care a imigrat în New York în anul 1600. Toți membrii purtau pantaloni bufanți până la genunchi, având astfel un look diferit față de americani. Inițial termenul folosit pentru un astfel de pantalon era *knickerbockers*. Aceștia erau scurți fiind fixați cu o bandă la nivelul genunchilor și erau confecționați dintr-o țesătură rezistentă din lână sau catifea. (Encyclopedia 2004: 681) Sintagma nominală *pantaloni knickers* nu se regăsește în dicționarele studiate.

Termenul *trenci* denumește acel „pardesiu cu croială reglan, făcut dintr-o țesătură specială, impermeabilă, trencicot" (DEX 2016: 1262). În revistele studiate am întâlnit un anumit tip al acestui obiect vestimentar *trenciul Burberry,* o denumire englezeascăcare derivă de la *Thomas Burberry*, cel care a scos pentru prima dată pe piață acest obiect vestimentar, în 1856, la Londra. Inițial trenciul era folosit pentru muncitori (Encyclopedia 2004: 688-689).

Denumirea *costum Chanel* derivă de la numele celebrei creatoare de modă a secolului XX, *Coco Chanel* (Encyclopedia 2004: 766).

2.1.2. *Nume de personaje istorice*

Următoarele exemple cinstesc memoria unor personaje istorice.

Termenul *cardigan* denumește „jachetă tricotată, cu mâneci largi, încheiată cu nasturi în față" (DEX 2016: 160). Are etimologie multiplă: franceză și engleză. *Cardigan* derivat de la „numele ofițerului englez de cavalerie James Thomas Brudenell, al 7-lea conte de *Cardigan* (1797-1868). Haina a fost purtată prima oară de către soldații englezi în timpul iernii geroase din Crimeea. Contele de *Cardigan* a fost cel care a condus atacul Brigăzii Ușoare în timpul faimosului Război al Crimeii, lângă satul Balaclava, la 25 octombrie 1854" (Laiu-Despău, 2006: 58).

Termenul *raglan* denumește atât un tip de croială cât și un obiect vestimentar, „1. croială specială a unor obiecte de îmbrăcăminte, la care mâneca pornește de la răscroiala gulerului. 2. palton sau pardesiu cu o asemenea croială" DEX (2016: 1004). Termenul provine din limba franceză *raglan* de la numele comandantului trupelor britanice, *Lord Raglan* Fitzroy James Henry Somerset (1788-1855). „Dicționarele franceze plasează apariția cuvântului în perioada Războiului Crimeii, atunci când baronul *Raglan* a lansat moda unei mantale fără umeri" (Sala 2006: 170). Având brațul amputat în timpul bătăliei de la Waterloo, el și-a ajustat mânecile pentru a-și ascunde handicapul. După moartea sa, în semn de onoare, acest tip de haină a primit numele său (Maillet 2005: 231). Evoluția termenului se poate observa în sintagma nominală *mâneci raglan*. Astfel putem vorbi despre o relație de metonimie despre care putem spune că întregul este obiectul vestimentar iar partea o reprezintă tipul mânecii.

Denumirea *cizme wellington* derivă de la Arthur Wellesley, primul duce de *Wellington* (1769-1852) din Marea Britanie. Acesta i-a ordonat cizmarului său o modificare a *cizmelor hessian* pentru a fi purtate nu doar pe câmpul de luptă. Astfel au apărut *cizmele wellington*sau cizmele de ploaie. *Cizmele hessian* era încălțămintea purtată de membrii armatei britanice,

[2]URL:https://fcaib.edu.ng/books/Home%20&%20Rural/%5BSara_Pendergast__Tom_Pendergast%5D_Fashion__Costume(BookFi.org).pdf?fbclid=IwAR19dh8TAE1DKhZ1AcZ28z7umRgRWfwY_ZvatiPRpbA3DU1ZzeOHk5UYr8Q[ultima consultare la 20 martie 2019]

confecționată din piele. Acestea erau înalte până la genunchi, cu vârful semicircular și la nivelul extremității superioare aveau fixat un ciucure (Encyclopedia 2004: 654-655).

2.1.3.*Nume de actori*

Exemplele următoare derivă de la numele unor actori care au apărut în reprezentațiile lor cu haine diferite față de cele care se purtau pentru acea perioadă.

Termenul *alendelon* denumește un „tip de haină de piele îmblănită" (DN 2015: 47) și derivă de la numele actorului și producătorului francez, *Alain Fabien Maurice Marcel Delon* (n. 1935). Haina (cojoc de piele, lung până la genunchi, cu guler îmblănit la exterior) pe care a purtat-o actorul în mai multe filme, mai ales cele de prin anii `60, i-a preluat numele (Laiu-Despău 2006: 17).

Termenul *pantalon* se folosește de obicei la plural și denumește „îmbrăcăminte exterioară care acoperă, de la mijloc în jos, corpul și fiecare picior în parte, nădrag, chiloți, izmene" (DEX 2016: 847). Provine din limba franceză *pantalon* care derivă de la numele unui personaj din Commedia dell`Arte.

„Istoria cuvântului începe cu *San Pantaleone* sau *Pantalone,* un sfânt din sec. al IV-lea (martirizat în 303), patronul Veneției și deci, un nume de botez des întâlnit printre venețieni. Adesea acest nume era folosit de către alți italieni ca poreclă pentru locuitorii Veneției. În consecință numele de *Pantalone* a fost dat unui personaj venețian din comedia bufă italiană. El era reprezentat ca un moș senil, cu ochelari, care purta papuci și niște *pantaloni* strâmți. De aici a derivat cuvântul francez *pantalon,* ce desemna la început un fel de ciorapi-pantaloni, asemănători cu cei purtați de *Pantalone,* la modă în vremea regelui Carol al II-lea (843-877) al Franței" (Laiu-Despău 2006: 187-188).

2.1.4. *Porecle*

Termenul *jachetă* denumește „haină (tricotată) femeiască încheiată în față, care acoperă partea de sus a corpului și care se poartă peste bluză sau peste rochie" (DEX 2016: 618). Acesta provine din limba franceză *jaquette*, inițial cu forma *jaque* și denumea o haină din secolul al XIV-lea, derivat de la o poreclă, *Jacques* - „poreclă disprețuitoare aplicată țăranilor francezi, pentru că acest obiect de îmbrăcăminte scurt și simplu amintea de haina purtată de țărani" (Laiu-Despău 2006: 135).

2.1.5. *Nume de companii din domeniul textil*

Următoarele exemple derivă de la numele unor companii producătoare de articole sportive.

Termenul *adidas* este specific pentru a denumi orice tip de încălțăminte sport, „tip de încălțăminte comodă, inițial folosită exclusiv de sportivi, utilizată mai ales de tineri în anii `80-`90" (DCR, 2013: 30). Denumirea provine de la numele brandului *Adidas.*

„La început adidașii desemnau pantofii sport marca *Adidas,* dar ulterior termenul s-a generalizat definind orice tip de încălțăminte sportivă. Povestea firmei *Adidas* a început în 1920 când Adolphe (Adi) Dassler (1900-1959), un cizmar german, a inventat niște pantofi cu crampoane pentru antrenamente care aveau o stabilitate mai mare pe teren sau pe pistă. Patru ani mai târziu, Adi împreună cu fratele său Rudolph (Rudi) au înființat compania germană de pantofi de sport *Gebrüder Dassler OHG.* În 1948, datorită unor neînțelegeri între cei doi frați, compania s-a divizat în două firme rivale: Rudi a fondat *Puma*, iar Adi și-a împrumutat numele firmei *Adidas*" (Laiu-Despău 2006: 14-15).

Mai nou, acest termen este înlocuit cu termenul englezesc *sneakers*, folosit în SUA[3].

Termenul *converși* nu a intrat în dicționarele studiate. În funcție de context (imaginile revistelor) putem observa că acest termen denumește un tip de încălțăminte sportivă, cu talpa de cauciuc, cu vârf rotund, sau ușor ascuțit din cauciuc, restul pantofului este din material textil (pânză), asemănători tenișilor. Li se mai spune și bascheți celor care acoperă gleznele. Termenul *converși* provine din limba engleză *converse* care derivă de la numele celui care a fondat compania de încălțăminte din cauciuc în anul 1908, *Marquis Mills Converse*. Inițial erau folosiți pentru încălțămintea baschetbaliștilor. În anii `60 au dominat piața pantofilor de baschet din SUA. „Converse paved the way for the athletic shoe explosion of the late twentieth century with its introduction of the canvas and rubber All-Star [...] it achieved its greatest succes following the introduction of the world`s first basketball shoe in 1917" (Encyclopedia 2004: 714).

Termenul *helancă* denumește „țesătură sintetică supraelastică; obiect confecționat dintr-o astfel de țesătură" (DEX 2016: 506), are etimologie multiplă franceză, italiană *helanca*, termenul derivă de la numele unei companii din Elveția, *Heberlein Patent Corporation.* La rândul său, denumirea firmei derivă de la numele celui care a fondat-o, *Georg Philipp Heberlein*. „*Helanca*, denumirea comercială a unor fire de nailon elastice produse de compania elvețiană *Heberlein Patent Corporation* începând cu anii `50 [...] Firma *Heberlein* a fost fondată în 1835 de elvețianul *Georg Philipp Heberlein* (1805-1888)" (Laiu-Despău 2006: 123).

2.1.6. *Nume de vas maritim*

Termenul *blazer* denumește „jachetă (bărbătească) din stofă, catifea etc. (cu buzunare aplicate)" (DEX 2016: 118). Acesta provine din limba engleză, derivat de la denumirea navei britanice *HMS Blazer* (Encyclopedia 2004: 616-617).Căpitanul acesteia a realizat o jachetă bleumarin cu două rânduri de nasturi pentru echipajul său cu ocazia vizitei reginei Victoria, care a căpătat numele de *blazer Navy*. Ulterior a fost purtat de toți marinarii flotei britanice (Encyclopedia 2004: 733).

2.2. *Toponime*

Conform DEX (2016: 1248) termenul *toponim* denumește „nume propriu de oraș, de stat, de munte etc." Înțelegem de aici că *toponimele* sunt legate de un anumit loc. În corpusul supus analizei, am întâlnit un număr de 18 *toponime*. „Toponimia poate fi socotită istoria nescrisă a unui popor, o adevărată arhivă, unde se păstrează amintirea altor întâmplări și fapte mai mult sau mai puțin vechi sau importante, care s-au petrecut de-a lungul timpurilor" (Iordan 1963: 2). Astfel termenii vestimentari întâlniți în corpus pot fi grupați în funcție de zonele de incidență: de la numele unor țări derivă 4 termeni vestimentari, de la numele unor orașe derivă 14 termeni vestimentari, de la numele unor insule derivă 3 termeni vestimentari. Din punct de vedere etimologic avem: 6 toponime de origine engleză, 12 toponime de origine franceză, un toponim de origine turcă, un toponim de origine neogreacă, 2 toponime cu origine multiplă.

2.2.1. *Oiconime*

Următoarele exemple derivă de la numele unor așezări omenești: țări, orașe etc.

2.2.1.1. *Nume de țări în vestimentația contemporană feminină*

Termenul *bască* este polisemantic, denumește atât o parte dintr-un obiect vestimentar cât și un obiect vestimentar. Primul sens este „parte a unei jachete (sau fuste) care, pornind

[3] URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Sneakers [ultima consultare la 20 martie 2019]

din talie, acoperă șoldurile." A doilea sens este „beretă cu marginile îndoite înăuntru" (DEX 2016: 99). Provine din limba franceză *basque,* derivat de la numele grupului etnic din *Țara Bascilor,* o regiune autonomă din Spania unde femeile purtau acest obiect vestimentar.

La fel ca *basca, bereta* are aceleași caracteristici. „șapcă marinărească fără cozoroc; p. ext. bască" (DEX 2016: 110). Provine din limba franceză *béret* și este originară din *Țara Bascilor.*[4]

Termenul *canadiană* denumește„haina scurtă (cu glugă), confecționată dintr-o țesătură deasă, de obicei impermeabilă; vindiac." (DEX 2016: 151). Provine din limba franceză *canadienne* de la numele unei țări din America de Nord, *Canada* unde vânătorii de animale cu blană purtau acest tip de vestă (Laiu-Despău 2006: 55).

Denumirea *pantaloni Chino* nu a intrat în dicționarele studiate. Conform contextelor, acest tip de pantaloni sunt confecționați din țesătura *chino*, potriviți pentru sezoanele călduroarse, nu au pense și sunt asemănători cu pantalonii *khaki,* care provin din India, confecționați din bumbac și nu au pense. Inițial au fost confecționați pentru soldații din Franța și Marea Britanie. *Chino* derivă de la numele țării unde se fabrică materialul pe care îl au în compoziție și anume *China* (Encyclopedia 2004 : 979).

2.2.1.2. *Nume de orașe în vestimentația contemporană feminină*

Termenul *astrahan* denumește o „haină de iarnă care este lucrată dintr-o blană mătăsoasă și buclată. Această blană este obținută de la mieii din rasa caracul" (DEX 2016: 76). Termenul provine din limba franceză *astrakan* care derivă de la numele orașului *Astarkan,* din sudul Rusiei. Orașul este un port fluvio-maritim în delta Volgăi dar și un centru comercial al industiei textile și a pielăriei (Laiu-Despău 2006: 28).

Termenul *brandenburg* denumește un accesoriu pentru anumite obiecte vestimentare - „șnur sau găitan care se coase în rânduri paralele, ca podoabă, pe pieptul unor haine (în dreptul butonierelor)" (DEX 2016: 127). Provine din limba franceză *brandenbourg „*care la început însemna o haină împodobită cu galoane purtată odinioară de către soldații armatei din *Brandenburg*, veche provincie istorică din Germania" (Laiu-Despău 2006: 49).

Termenul *cașmir* denumește o țesătură - „1.Rasă de capre crescută în Cașmir și în Tibet pentru părul foarte fin și mătăsos. 2.Țesătură moale și fină confecționată din părul de cașmir" (DEX 2016: 166), provine din limba franceză *cachemire* „după *Kashmir,* regiune în NV Indiei unde se obține lâna de *cașmir*" (Laiu-Despău 2006 : 61).

Termenul *chembrică* denumește o țesătură - „țesătură subțire din bumbac, vopsită într-o singură culoare și bine apretată" (DEX 2016: 193), provine din limba engleză *cambric,* „după *Kamerijk*, numele flamand al orașului *Cambrai*, din N Franței, de unde provenea țesătura (sec. al XVIII-lea)" (Laiu-Despău 2006: 65).

Termenul *fes* denumește „acoperământ al capului pentru bărbați, de forma unui trunchi de con, făcut din pâslă sau din postav (roșu) adesea împodobit cu un ciucure, purtat mai ales de musulmani [...] ♦ căciuliță croșetată sau calotă de fetru purtată (de femei și copii) pe vârful capului" (DEX 2016: 424), provine din limba turcă *fes*, „după numele orașului *Fès* din N Marocului, care timp de ani de zile a fost singurul producător al acestui articol" (Laiu-Despău 2006: 91).

Termenul *jeans* apare în DN (2015: 552) cu forma trunchiată și adaptată la limba română *blugi.* Primul sens definește materialul „pânză groasă, de cânepă, de obicei albastră" iar al doilea sens prezintă piesa vestimentară „bluejeans". Al doilea sens nu reprezintă o explicație, ci mai degrabă o variantă a termenului *blugi* în altă limbă. O definiție mai clară trebuia formulată pornind de la denumirea tipului de obiect vestimentar, materialul din compoziție și elemente distincte: pantaloni lungi din denim cu buzunare la spate și croială

[4] URL: https://etudierlamode.com/dictio_mode/ [ultima consultare la 20 martie 2019]

diferită în funcție de tip. În unele articole ale revistelor analizate apare și forma de plural *jeanși*, preluată de termenul *blugi*. Termenul *jeans* provine din limba engleză *jeans* și derivă de la orașul port *Genova*, din Italia, unde a fost fabricată pânza *jeans* din cânepă rezistentă folosită pentru pantalonii marinarilor din acel loc (Encyclopedia 2004: 612).

Spre deosebire de *jeans*, termenul *denim* provine de la *serge de Nîmes*, denumire ce a fost prescurtată de confecționarii americani. *Țesătura din denim* folosită la fabricarea blugilor moderni a fost concepută în orașul *Nîmes,* din Franța. De obicei materialul *denim* era de culoare albastru închis pentru a nu fi vizibilă murdăria pe pantalonii muncitorilor (Encyclopedia 2004: 612).

Blue jeans sunt pantalonii fabricați din bumbac și utilizați de minerii din California, în anul 1849, datorită rezistenței acestora. Levi Strauss a creat acest tip de pantaloni împreună cu Jacob Davis în anul 1873 (Encyclopedia 2004: 613).

Termenul *bluză* denumește „îmbrăcămintea pentru partea superioară a corpului, asemănătoare cu o cămașă bărbătească" (DEX 2016: 120), provine din limba franceză *blouse*. „Originea cuvântulu este incertă. O ipoteză îl explică din lat. medievală *pelusia* – „un fel de stofă", provenită din *Pelusium,* vechi port pe Nil în Egipt (în prezent Tell el-Farama), care era situat în Delta Nilului" (Laiu-Despău 2006: 44-45).

Termenul *fustă* denumește„îmbrăcăminte femeiască, care acoperă corpul de la talie în jos; jupă" (DEX 2016: 459), provine din limba neogreacă, derivat de la „numele unei periferii a orașului Cairo, *Fustat* (dinlat. *fossatum,* gr. *phossaton,* „șanț"). Aici se produceau artizanal diferite obiecte de îmbrăcăminte" (Mușat 2006: 111).

Termenul *milanez* denumește acel „tricot de mătase folosit pentru confecționarea obiectelor de lenjerie" (DEX, 2016: 721). Are etimologie multiplă. În limba franceză regăsim termenul *milanais* iar în limba italiană *milanese*, derivat de la numele orașului *Milano* din nordul Italiei, locul unde se fabrică acest tricot (Laiu-Despău 2006: 168).

Pantofii Oxford își au originea în *gheata Oxonian*, foarte populară la începutul secolului al XIX-lea la Universitatea din Oxford (Encyclopedia 2004: 718).

Temenul *satin* este specific unei țesături - „țesătură deasă de mătase, de bumbac, de fibre sintetice etc. cu una dintre fețe lucioasă, folosită mai ales pentru căptușeli de îmbrăcăminte" (DEX 2016: 1077) și provine din limba franceză *satin,* derivat de la numele propriu „*Zayton* acesta oraș în China unde se fabrica această țesătură" (Mușat 2006: 260).

Termenul *poplin* este specific unei țesături - „țesătură subțire de bumbac mercerizat, cu firele de urzeală mai subțiri decât cele de bătează, folosită mai ales pentru confecționarea unor obiecte de îmbrăcăminte, în special pentru cămăși și bluze" (DEX 2016: 937) și are etimologie multiplă. În limba germană avem termenul *Popelin*, în limba franceză regăsim termenul *popeline*, în limba engleză *poplin*. Denumirea derivă de la „*Poperinghe,* numele unui oraș din Flandra, renumit centru al industriei textile în Evul Mediu" (Laiu-Despău 2006: 199). „Țesătura s-a mai numit și *papeline,* din it. *papalina,* „papal, al papei", pentru că se fabrica la Avignon, reședința papilor din 1378 până în 1417" (Mușat 2006: 235).

2.2.2. *Oronime*

Exemplele următoare provin de la numele unor forme de relief.

Termenul *bermudă* denumește acel „tip de pantaloni scurți până la genunchi" (DEX 2016: 110), provine din limba engleză *bermuda (shorts)* care derivă de la numele arhipeleagului situat în vestul Oceanul Atlantic, *insulele Bermude*[5]. Numele insulelor este preluat de la exploratorul spaniol, *Juan Bermudez*, cel care a descoperit arhipeleagul, în anul 1515. „La început, prin *bermude* se înțelegea un tip de pantaloni scurți purtați de americanii aflați în vacanță sau care practicau yachtingul în *insulele Bermude*" (Laiu-Despău 2006: 41).

[5] „Insulele Bermude – teritoriu insular în Oceanul Atlantic, la 960 km E de ţărmul Americii de Nord, format din cca 360 de insule şi insulițe de origine coraligenă şi vulcanică [...]" (Eremia 2008: 56).

Termenul *jerseu* este polisemantic. Poate fi atât un obiect de îmbrăcăminte cât și o țesătură. „1. Obiect de îmbrăcăminte tricotat sau împletit, din lână, din bumbac etc. de obicei cu mâneci lungi și deschis în față, care acoperă partea de sus a corpului. 2. Țesătură elastică tricotată, de lână, de bumbac, de mătase etc., din care se fac obiecte de îmbrăcăminte; tricot [pl. și jerseuri]" (DEX 2016: 620). Termenul provine din limba franceză *jersey,* fiind derivat de la numele celei mai mari insule Anglo-Normande, „după insula britanică *Jersey*, situată în Marea Mânecii, unde se fabrica această țesătură începând de la sfârșitul sec. al XVI-lea, fiind folosită inițial pentru hainele pescarilor" (Laiu-Despău 2006: 137).

Termenul *bikini* denumește un tip de costum și anume acel „costum feminin de baie, format dintr-un slip și dintr-un sutien de dimensiuni reduse" (DEX 2016: 113), provine din limba engleză *bikini* care derivă de la numele unui district din Insulele Marshall. Această țară este situată în Oceanul Pacific iar atolul se numește *Bikini*. Legătura dintre substantivul propriu și cel comun este legată de testele nucleare efectuate de americani. La patru zile după explozia din 1946, industriașul Louis Réard a lansat un nou model pentru costumul de baie, *bikini*. Acesta era mai mic decât costumul anterior, *atome.*

„Cuvântul provine de la faimosul atol *Bikini* din insulele Marshall în nordul Oceanului Pacific, unde marina militară americană a efectuat o serie de teste nucleare, prima detonare având loc la 1 iulie 1946 cu câteva zile înainte de lansarea modelului. De ce minusculul costum de baie francez poartă numele atolului din Pacific nimeni nu știe cu siguranță. Se pare că atunci când primele femei au apărut pe plajă purtând *bikini,* trupurile aproape complet dezbrăcate au avut un efect „exploziv", similar cu acela produs de detonarea unei bombe atomice. În 1964, în America a apărut moda topless, iar de la *bikini* s-a format cuvântul *monokini* (din *mono* + *kini*) care desemnează doar jumătatea de jos a costumului, *bi-*ul din *bikini* fiind înțeles ca și prefixul latin *bi-,* „dublu", de două ori" (Laiu-Despău 2006 : 43).

În loc de concluzie

Am realizat acest studiu deoarece am dorit să precizăm că *eponimele* reprezintă o sursă importantă în dezvoltarea lexicului limbii române. Totodată acestea au un caracter interdisciplinar: lingvistic, istoric şi geografic. Un *eponim* este un fapt de limbă, o expresie a istoriei unui anumit mediu geografic. „Viața cuvintelor e așa de strâns legată de a poporului [...] luminează adesea culturi întunecate ale istoriei naționale. Studiul lor poate însemna, în același timp, un apreciabil aport la istoria culturii în genere" (Bogrea 1971: 3). *Eponimele* sunt acele fosile lexicale care sunt premise pentru noile cercetări lingvistice. Unele dintre ele nu au intrat în dicționare și își păstrează forma limbii de origine, altele au fost românizate. Dintre *eponimele* intrate în dicționare putem remarca că unele au suferit modificări fonografemice, altele și-au păstrat denumirea din limba de origine, dar există și o categorie mai redusă de eponime care s-au format în interiorul limbii române.

BIBLIOGRAPHY

a) dicționare:

Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan –Al. Rosetti" (2016), *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic.

*** (1996) *Webster`s Encyclopedic Unabridged Dictionnary of the English Language*, New York, Editura Grammercy Books.

COJOCARU Constantin (2011), *Dicționar de eponime,* Chișinău, Editura Pontos.

DIMITRESCU, Florica; CIOLAN COMAN LUPU, Alexandru (2013), *Dicționar de cuvinte recente*, ediția a III-a, Cluj - Napoca, Editura Logos.

EREMIA, Anatol (2008), *Dicționar geografic universal*, Chișinău, Editura Litera Internațional.

LAIU-DESPAU, Octavian (2006), *Dicționar de eponime. De la nume proprii la nume comune*, București, Editura Saeculum I.O.

MARCU, Florin (2015), *Marele dicționar de neologisme* (MDN), București, Editura Saeculum Vizual.

MUȘAT, Radu (2006), *Nume proprii. Nume commune. Dicționar de antonomază*, Iași, Editura Polirom.

b) cărți :

BOGREA, Vasile (1971), *Pagini istorico-filologice,* Cluj-Napoca, Editura Dacia.

CHIȘ, Dorina (2001), *Cuvânt și termen*, Editura Augusta, Timișoara.

NEGRUZZI, Costache (1959), *Păcatele tinerețelor și alte scrieri,* București, Editura de stat pentru literatură și artă

FELECAN, Daiana (2014), *Pragmatica numelui și a numirii neconvenționale: de la paradigme teoretice la practici discursive*, Cluj-Napoca, Editura Mega, Editura Argonaut.

IORDAN Iorgu (1963), *Toponimia românească*, București, Editura Academiei.

LA STELLA, di T Enzo (1984), *Dizionario storico di deonomastica. Vocaboli derrivati da nomi propri, con le corrispondenti forme francesi, inglesi, spagnole e tedesche,* EdituraOlschki.

MAILLET, Jean (2005), *Dico des noms propres devenus des noms communs*, Paris, Editura Albin Michel.

SALA, Marius (1999), *Introducere în etimologia limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic.

SALA, Marius (2006), *Aventurile unor cuvinte românești,* I-II, București, Editura Univers Enciclopedic.

URSU, Neculai Alexandru (1962), *Formarea terminologiei științifice românești,* București, Editura Științifică.

c) sitografie:

*** (2004), *The Gale Enclyclopedia of Clothing and Fashion* (vol. I-IV), Editura The Gale Group.

URL:https://fcaib.edu.ng/books/Home%20&%20Rural/%5BSara_Pendergast__Tom_Pendergast%5D_Fashion__Costume(BookFi.org).pdf [ultima consultare la 20 martie 2019]

https://etudierlamode.com/dictio_mode/ [ultima consultare la 20 martie 2019]

https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/moda-impinsa-la-extrem-frumusetea-sta-in-ochii-celui-care-priveste [ultima consultare la 20 martie 2019]

TERMINOLOGICAL ASPECTS OF THE ARTICLE IN THE DIDACTIC WORKS FROM THE ROMANIAN PRE-UNIVERSITY SYSTEM

Crinela Marc
PhD Student, "Ştefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: Throughout history, the article was defined as a category of words that brought to attention a series of issues with regard to terminology, which is quite evident both in terms of scientific studies and didactic-oriented papers. The article faced different terminological approaches during the early stage of the 19th century and then, historians registered a more accentuated tendency towards stability towards the late stage of the same century and thereon. Textbooks are the best at reflecting this aspect, whereupon the need for terminological stability finds an accord with age-appropriate cognitive particularities of students in general. Thus, during the second half of the 19th century and up to the beginning of the second half of the 20th century, the article, as an element of speech, already established a series of specific forms that have become universally accepted. Defining the article requires a student-friendly metalanguage, a fact that implies a terminological stability.

Keywords: article, terminology, grammatical term, definition, textbook

Ca şi celelalte părţi de vorbire consacrate, articolul reprezintă o clasă de cuvinte ce cunoşte abordări terminologice diferite de-a lungul timpului, atât în studiile cu caracter ştiinţific, cât şi în manualele şcolare. În studiul de faţă ne propunem să analizăm o serie de particularităţi terminologice ale articolului, din manuale şcolare din a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi până în la începutul celei de-a doua jumătăţi a secolului al XX-lea, perioadă în care acesta îşi impune deja forme specifice ce devin consacrate. Pentru a evidenţia aceste particularităţi, am luat în consideraţie definiţiile ce apar de-a lungul timpului, ce cuprind structurile terminologice adecvate descrierii. Corpusul cuprinde următoarele lucrări, care au fost aşezate în ordine cronologică:

- Dr. Ilarion Puşcariu, *Limba maternă în Institutele Pedagogice şi clasele poporale române*, Tipografia Archidiecesana Greco-Or., Sibiiu, 1875;
- I. Manliu, Curs practic şi gradat de Gramatică română, Partea etimologică pentru usul claselor secundare, Ediţiunea III-a, Tipografia „Carol Göbl", Bucuresci, 1889;
- H. Tiktin, *Gramatica romînă pentru învăţământul secundar. Teorie şi practică*, Partea I,

  Etimologia, Editura Librăriei Şcolelor Fraţii Şaraga, Iaşi, 1892;
- Ioan Nădejde, *Gramatica română pentru învețământul secundar*, Partea I, *Etimologiea*, Ediţia a II-a, Editura Librăriei Şcolelor Fraţii Şaraga, Iaşi, 1896;
- Dr. Calistrat Şotropa, *Manual de Limba română (Carte de Cetire şi Gramatică),* pentru clasa întâia a şcoalelor secundare de băieţi şi de fete, Editura „Astra", Cernăuţi, 1923;
- Gh. I. Chelaru, Scarlat Struţeanu, *Limba română, Lectură, compunere, gramatică* pentru clasa a II-a a Şcoalelor secundare de băieţi şi fete, Ediţia a III-a, Editura Ziarului Universul S.A., Bucureşti, 1935;
- Gh. Chelaru, Scarlat Struţeanu, *Limba română, Texte şi teoria literară, compunere şi gramatică* pentru clasa a IV-a a Şcoalelor secundare de băieţi şi fete, Ediţia a II-a, Editura Ziarului Universul S.A., Bucureşti, 1935;

- N. Cartojan, I.A.Rădulescu-Pogoneanu, *Carte de limba română pentru clasa I-a a Școalelor secundare* (licee, școale normale, seminarii), Editura „Scrisul Românesc", Craiova, 1935;
- George Marinescu, D. Bedeleanu, *Carte de Limba română pentru clasa a IV-a secundară*, gimnazii, școli normale și învățământ minoritar, Editura „Scrisul Românesc S.A.", Craiova, 1937;
- Simonescu, Calmanovici, *Limba română pentru clasa a III-a*, după 1936;
- I. Nisipeanu, *Limba română pentru clasa a IV-a*;
- *Limba română pentru clasa a IV-a secundară*;
- *Gramatica limbii române. Manual pentru clasele VIII-XI*, Editura de Stat Didactică și Pedagogică, București, 1952;
- *Gramatica limbii române. Fonetică și morfologie, Manual pentru clasele V-VI,* Editura de Stat didactică și Pedagogică, București, 1954;
- G. N. Dragomirescu, Ștefania Golopenția, *Gramatica limbii romîne, Manual pentru clasa a VI-a*, Editura de Stat Didactică și Pedagogică, 1957.

Articolul reprezintă în literatura de specialitate o clasă de cuvinte „având rolul de a arăta în ce măsură obiectul denumit prin substantivul respectiv este cunoscut vorbitorilor" (G.L.R., 1966: 97) și cunoaște, în primă fază, în manualele școlare următoarea clasificare: a) *după sens* (gradul în care ființa sau lucrul denumit de substantiv este cunoscut sau necunoscut vorbitorului): 1. *articol hotărât* și 2. *articol nehotărât*; b) *după poziția pe care o ocupă față de cuvântul pe care îl însoțește* (înainte sau după nume): 1. *articol enclitic* și 2. *articol proclitic*. De asemenea, alături de acestea mai apar *articolul adjectival (demonstrativ)* și *articolul posesiv (genitival)*, care sunt clasificate, de cele mai multe ori, ca *articole proclitice hotărâte* (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935: 181); (Simonescu-Calmanovici, III: 206); (Nisipeanu, IV: 432); (L.R., IV: 199). Apariția *Gramaticii Academiei* din 1954 determină o poziție mai clară în receptarea articolului, acesta fiind „*un instrument gramatical care nu poate apărea singur, ci numai împreună cu alte cuvinte*" (G.L.R, 1954: 162), impunând următoarea clasificare: a) din punctul de vedere al funcțiunii: *articol hotărât, articol nehotărât, articol posesiv* și *articol adjectival* (G.L.R, 1954: 162); b) după locul lui față de substantiv sau de alt cuvânt pe care îl însoțește: *articol proclitic, articol enclitic*. (G.L.R, idem). Această clasificare devine emblematică și uzuală în manualele școlare până astăzi. Astfel, în (VI, 1957: 57), se precizează că există patru feluri de articol: *articol hotărât, nehotărât, adjectival* și *posesiv*.

Definirea articolului reprezintă o manieră de descriere a acestei clase de cuvinte, prin precizarea genului proxim și a diferențelor specifice. Astfel, prin definiție se impune o anumit metalimbaj, iar aceasta devine centru de referință și de raportare în receptarea terminologiei gramaticale adecvate.

Conform teoriei, „definiția este acea operație logică de determinare a însușirilor unui obiect, prin care între doi termeni, respectiv două expresii, se introduce un raport de identitate", (Logică, IX, 2000: 22), definiția având o structură tripartită: 1. *definitul* sau *definiendum*, adică ceea ce urmărim să definim; 2. *definitorul* sau *definiens*, adică definiția ca atare."; 3. *relația de definire* Logică, IX, 2000: 22).

În cele ce urmează, vom expune definițiile articolului, așa cum apar ele în manualele precizate în corpus, apoi vom analiza din perspectiva structurii definiției, cele trei elemente constitutive:

- ***Articlulu*** este o ***particica***, ce se pune la sfarsîtulu substantiveloru spre a ale determina mai de aprope. (L.M., 1875: 12)

- ***Articlul*** este o ***vorbă flexibilă***, care se pune ori înaintea, ori în urma substantivului și al adjectivului, spre a-l determina în raport cu alte vorbe. (Manliu, 1889: 21-22)
- ***Cuvintele*** cari arată dacă substantivele sau adjectivele sunt determinate (hotărâte) sau nedeterminate, cunoscute sau necunoscute, se numesc ***articole.*** (Șotropa, 1923: 165)
- ***Particula*** *sau* ***părticica de cuvânt*** care se pune înaintea sau în urma unui substantiv sau adjectiv spre a le hotărî mai bine înțelesul, se numește ***articol***. (Chelaru-Strușteanu, II, 1935: 224)
- ***Articol*** se numește ***particula*** care se adaugă unui substantiv sau adjectiv spre a le hotărî mai bine înțelesul. (Chelaru-Strușteanu, IV, 1935: 277)
- Alte ***cuvinte***, ca *cel* (mijlociu), *al*, *a* (moșului), împăratu-*l*, frate-*le*, craiu-*lui*, după moarte-*a* sa, *a lui* Verde Împărat, feciori-*i*, cărări-*le* ș.a. asemenea, stau pe lângă substantive ori adjective sau se contopesc cu ele, se lipesc de ele ca niște ***părticele***, spre a le determina precis, a le da oarecum o încheietură (o articulație). Astfel de ***cuvinte*** se chiamă ***articule*** **(**sau ***articole*****)** – de la cuvântul latinesc *articulus*, încheietură (a oaselor). (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935:141).
- ***Părticelele*** ce se lipesc la sfârșitul substantivelor și adjectivelor, spre a le hotărî mai bine înțelesul, se numesc ***articole.*** (Andreescu ș.a., I, 1937: 136)
- ***Părticelele de vorbire***, puse pe lângă substantive, adjective, pronume și numerale, înaintea lor sau câteodată legate de ele, spre a le hotărî înțelesul mai bine, se numesc ***articole.*** (Marinescu- Bedeleanu, IV, 1937: 202)
- ***Articolul*** este ***părticica de cuvânt*** care se alătură unui substantiv, adjectiv sau unor numerale spre a le da un înțeles mai lămurit. (L.R., IV: 199)
- Acea ***părticică de cuvânt*** care se lipește sau se alătură pentru a lămuri mai bine substantivul (adjectivul, pronumele și numeralul), se numește ***articol.*** (Simonescu-Calmanovici, III: 205)
- ***Particulele*** care se alătură unui nume (substantiv, adjectiv sau numeral) spre a-i da un înțeles mai precis se numesc ***articole***. (VIII-XI, 1952: 32)
- ***Particula*** pusă înaintea sau în urma unui nume (substantiv, adjectiv, numeral, pronume) pentru a-i lămuri înțelesul se numește ***articol***. (V-VI, 1954: 55)
- ***Partea de vorbire flexibilă*** care se așază pe lângă un cuvânt pentru a-l determina și a-l ajuta să se decline se numește ***articol***. (VI, 1957: 57)

Plecând de la primul element al definiției, al definitului, adică al termenului gramatical, se poate observa că acesta are aproximativ aceeași formă, ***articlu***(L.M., 1875: 12); (Manliu, 1889: 21), ***articul*** (Cartojan-Rădulescu Pogoneanu, I, 1935: 141), respectiv ***articol*** (Tiktin, 1892: 21); (Nădejde, 1896: 27); (Șotropa, 1923: 165); (Chelaru-Strușteanu, II, 1935: 224); (Chelaru-Strușteanu, IV, 1935: 277); (Cartojan-Rădulescu Pogoneanu, I, 1935: 178); (Andreescu ș.a., I, 1937: 136); (Marinescu- Bedeleanu, IV, 1937: 202); (Simonescu-Calmanovici, III: 205) (L.R., IV: 199); (VIII-XI, 1952: 32); (V-VI, 1954: 55); (VI, 1957: 57). Chiar dacă nu este definit ca termen generic, articolul se impune cu această formă încă la sfârșitul secolului al XIX-lea, la Tiktin și se păstrează până astăzi (G.A., 1966: 97) (VIII, 1968: 152); (GLR, 2005: 73)(V, 2011: 144). Etimologia este explicată chiar de Cartojan-Rădulescu Pogoneanu, „de la cuvântul latinesc *articulus*, încheietură (a oaselor)” (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935:141). Comparând forma *articul*/*articol* cu cele existente în gramaticile premoderne, se poate observa că această denumire este veche, fiind prezentă la Tempea, Heliade, Loga (Tempea, 1797: 7 în Drișcu, 2013: 14), (Loga, 1822: 34 în Loga, 1973: 59), (D. I. Eliad, 1828: 32).

Analizând al doilea element al definiției, adică *definitorul* (definiția ca atare), se poate observa că părerile diferă și evoluează în identificarea *genului proxim*, articolul fiind receptat ca *părticică* sau *părticică de cuvânt* (L.M., 1875: 12), (Andreescu ș.a., I, 1937: 136), (Simonescu-Calmanovici, III: 205), (L.R., IV: 199), *părticică de vorbire* (Marinescu-Bedeleanu, IV, 1937: 202), *particulă* (Chelaru-Struțeanu, IV, 1935: 277), (VIII-XI, 1952: 32), (V-VI, 1954: 55), *cuvânt* (Șotropa, 1923: 165), (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935:141), *vorbă flexibilă* (Manliu, 1889: 21-22), *parte de vorbire flexibilă* (VI, 1957: 57). *Diferența specifică* (adică ceea ce individualizează articolul din sfera celorlalte clase de cuvinte sau părți de vorbire) se referă, de cele mai multe ori, la poziția sau locul pe care îl are acesta în raport cu partea de vorbire determinată. (L.M., 1875: 12), (Manliu, 1889: 21-22), (Chelaru-Struțeanu, II, 1935: 224), (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935:141), (Andreescu ș.a., I, 1937: 136), (Marinescu- Bedeleanu, IV, 1937: 202). Există și definiții în care diferența specifică face apel la funcția majoră a articolului „de a lămuri înțelesul unui substantiv" sau al altei părți de vorbire determinate (Chelaru-Struțeanu, II, 1935: 224), (Andreescu ș.a., I, 1937: 136) (Marinescu- Bedeleanu, IV, 1937: 202), (L.R., IV: 199), (Simonescu-Calmanovici, III: 205), (VIII-XI, 1952: 32), (V-VI, 1954: 55).

Relația de definire, adică cel de-al treilea element al definiției, se realizează în cazul articolului, prin verbele *a fi*, *a arăta,a se numi*.

Articolul hotărât

- După modul cum ***articlul*** hotăresce înțelesul vorbelor – ***articol hotărîtor***. (Manliu, 1889: 23)
- ***Articolul hotărît*** arată un obiect cunoscut. (Tiktin, I, 1892: 39)
- ***Articolul hotărît*** se pune lângă substantive pentru a areta că sunt luate într-un *înțeles hotărît*. (Nădejde, 1896: 27)
- ***Articolele hotărîte*** se numesc acelea care arată ființa sau lucrul numit prin substantiv ca fiind *cunoscut*. (Chelaru-Struțeanu, II, 1935: 225)
- ***Hotărîte*** se numesc ***articolele*** care arată ca fiind *cunoscute* ființele și lucrurile numite prin substantive. (Chelaru-Struțeanu, IV, 1935: 279)
- Prin acest ***articol*** (*-l, -le, -a*) se arată *în mod hotărît* despre cine e vorba; de aceea acest articol care arată în mod hotărît persoana sau lucrul de care e vorba și care în limba noastră se lipește în urma substantivului (și a adjectivului), formând una cu el, se chiamă ***articol hotărît*** *sau* ***propriu.*** (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935:179)
- ***Părticica de cuvânt***, *sau****cuvântul*** care se alipește la urma substantivului ca să-i hotărască mai bine înțelesul, se numește ***articol hotărît***. (Andreescu ș.a., I, 1937: 165)
- ***Articolul definit*** *sau* ***hotărît*** este *articolul* care arată ființa sau lucrul ca fiind cunoscute. (Simonescu-Calmanovici, III: 205)
- ***Articolul hotărît enclitic*** se alipește la urma substantivului sau adjectivului, dîndu-i un înțeles mai precis, arătînd că e vorba de un lucru sau de o ființă cunoscută. (L.R., IV: 199)
- ***Particula*** care se alipește la sfârșitul numelui și-i determină precis înțelesul se numește ***articol hotărît***. (VIII-XI, 1952: 32)
- ***Particula*** care se adaugă la sfârșitul unui substantiv, adjectiv, numeral, și-i determină precis înțelesul, se numește ***articol hotărît***. (V-VI, 1954: 58)
- ***Articolul hotărît*** întregește înțelesul unui substantiv ce numește o ființă, un lucru etc., cunoscute mai dinainte. El se alipește la sfârșitul cuvîntului, formînd una cu acesta. (VI, 1957: 59)

Articolul hotărât, ca termen gramatical, cunoaște aceeași formă în manualele enumerate în corpus, cu unele excepții: *articol hotărâtor* (Manliu, 1889: 23),*articol hotărît*

sau *propriu***.** (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935:179)*articolul definit* sau *hotărît* (Simonescu-Calmanovici, III: 205). Lucrul acesta atestă faptul că termenul s-a impus ca stabil încă din secolul al XIX-lea.

În definirea articolului hotărât, precizarea genului proxim uneori lipseşte, accentul căzând pe precizarea diferenței specifice (Manliu, 1889: 23), (Tiktin, I, 1892: 39), (Nădejde, 1896: 27), (L.R., IV: 199), (VI, 1957: 59). În alte cazuri, genul proxim al articolului hotărât se referă, fie la sfera imediată lui, articolul hotărât fiind un hiponim al articolului (Chelaru-Struțeanu, II, 1935: 225), (Chelaru-Struțeanu, IV, 1935: 279), (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935:179), (Simonescu-Calmanovici, III: 205), fie la un aspect mai general, formal (Andreescu ș.a., I, 1937: 165), (VIII-XI, 1952: 32), (V-VI, 1954: 58).

Relația de definire lipsește din anumite definiții ale articolului hotărât (Manliu, 1889: 23), alteori se realizează prin verbele uzuale *a fi, a se numi, a arăta*.

Articolul nehotărât

- După modul cum ***articlul*** nu hotăresce înțelesul vorbelor – ***articol nehotărîtor***. (Manliu, 1889: 23)
- [...] cel ***nehotărît*** arată un obiect necunoscut. (Tiktin, I, 1892: 39)
- Numeralul *un, o* și pronumele *nisce* se întrebuințază ca ***articol*** (***nehotărît*** n.n.), însе pentru a areta că nu se iea cuvântul într-un înțeles hotărât. (Nădejde, 1896: 42)
- ***Articolele nehotărîte*** se numesc acelea care arată ființa sau lucrul numit prin substantiv ca fiind *necunoscut*. (Chelaru-Struțeanu, II, 1935: 225)
- Ele (***articolele*** n.n.) sunt ***nehotărîte*** atunci când se pun înaintea unui substantiv *fără să-i hotărască bine înțelesul*. Articol nehotărît este *un, o*. (Chelaru-Struțeanu, IV, 1935: 278)
- ***Nehotărîte*** se numesc acele (***articolele*** n.n.) care arată ființa sau lucrul numit prin substantive ca *necunoscut*. (Chelaru-Struțeanu, IV, 1935: 279)
- ***Articolul*** acesta (*un, o*), dă o *încheietură* substantivului, dar *în mod nehotărît*. De aceea articolul acesta *un, o*, pe care limba noastră îl are înaintea substantivelor, se cheamă ***articolul nehotărîtsau impropriu.*** (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935: 178).
- *Părticelele de cuvânt* cari se pun înaintea substantivelor, fără a le da un înțeles hotărît se numesc ***articole nehotărîte***. (Andreescu ș.a., I, 1937: 165)
- ***Articolul nehotărît*** *sau* ***nedefinit*** este acel *articol* care arată ființa sau lucrul ca necunoscute. (Simonescu-Calmanovici, III: 205)
- ***Articolul nehotărît*** se pune înaintea substantivelor spre a le da un înțeles nehotărît. (L.R., IV: 200)
- ***Cuvinteleun*** și *o*, când stau înaintea substantivelor fără a le preciza înțelesul, se numesc ***articole nehotărâte***. (VIII-XI, 1952: 34)
- ***Articolul*** care lămurește în chip nehotărât înțelesul unui nume (substantiv, adjectiv, numeral) se numește ***articol nehotărît***. (V-VI, 1954: 56)
- ***Articolul nehotărît*** întregește înțelesul unui subsatntiv care denumește o ființă, un lucru etc. necunoscute mai înainte. (VI, 1957: 57)

Ca și articolul hotărât, articolul nehotărât are aceeași formă de-a lungul timpului, cu mici excepții: *articol nehotărâtor* (Manliu, 1889: 23)*articolul nehotărît* sau *impropriu* (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935: 178), a*rticolul nehotărît* sau *nedefinit* (Simonescu-Calmanovici, III: 205).

Și în cazul articolului nehotărât, există situații când definiția nu precizează genul proxim, ci doar diferența specifică (Manliu, 1889: 23), (Tiktin, I, 1892: 39), (L.R., IV: 200), (VI, 1957: 57). De asemenea, genul proxim al articolului nehotărât se referă, fie la

extensiunea lui, articolul hotărât fiind un hiponim al articolului (Chelaru-Strușeanu, II, 1935: 225), (Chelaru-Strușeanu, IV, 1935: 279), (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935: 178), (Simonescu-Calmanovici, III: 205), fie la un aspect formal (Andreescu ș.a., I, 1937: 165), (VIII-XI, 1952: 34), (V-VI, 1954: 56).

Relația de definire se realizează, ca de obicei, prin verbele *a fi, a arăta, a se numi*.

Articol posesiv (genitival)

- ***Articole posesive***, care sunt urmate de un substantiv care arată un posesor și în același timp articulează substantivul care arată posesiunea. (Chelaru-Strușeanu, II, 1935: 225)
- ***Articolele posesive*** sunt: *al, a, ai, ale*. Ele se pun înaintea unui substantiv și e despărțit de acest substantiv prin genetivul pronumelui relativ care la cazul genetiv *al (a, ai, ale)* cărui (cărei, căror). (Chelaru-Strușeanu, IV, 1935: 278)
- *Al, a* se întrebuințează înaintea pronumelui posesiv (*al* meu, *a* mea), sau înaintea genitivului (*ale* mâncării); de aceea se chiamă ***articol pronominal*** sau ***genitival***. (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935: 182)
- ***Articolul posesiv*** sau ***genitival*** se pune înaintea unor substantive în genitiv, a unor posesive, spre a arăta ființele sau lucrurile stăpânite. (L.R., IV: 201)
- ***Particula*** care stă înaintea unui substantiv în cazul genetiv sau înaintea unui pronume posesiv sau a unui numeral se numește ***articol posesiv*** *sau* ***genetival***. (V-VI, 1954: 60)
- ***Articolul***care stă înaintea pronumelui posesiv, a substantivelor în cazul genitiv sau a numeralelor ordinale, arătînd de cele mai multe ori ideea de posesie, se numește ***articol posesiv*** *sau* ***genitival***. (VI, 1957: 64).

Articolul posesiv, spre deosebire de articolul hotărât și nehotărât, nu apare definit în toate manualele. El apare, de obicei, cu forma de *articol posesiv* (Chelaru-Strușeanu, II, 1935: 225), (Chelaru-Strușeanu, IV, 1935: 278), însă și cu forma dublată *articol pronominal*sau*genitival* (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935:182) sau*articol posesiv* sau *genetival*, formă care devine stabilă (L.R., IV: 201), (V-VI, 1954: 60). Interesant este faptul că, deși în Gramatica Academiei din 1954, articolul posesiv nu apare cu forma dublată (G.L.R., 1954: 166-167), totuși manualul are o mai mare libertate în impunerea uzului formei dublate: *articol posesiv* sau *genitival*. (V-VI, 1954: 60).

Ca și în cazul celorlalte două articole precizate anterior (hotărât și nehotărât), în definirea articolului posesiv sunt situații când genul proxim lipsește, accentul căzând pe indicarea diferențelor specifice (Chelaru-Strușeanu, II, 1935: 225), (Chelaru-Strușeanu, IV, 1935: 278), (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935: 182), (L.R., IV: 201). *Diferența specifică* (adică ceea ce individualizează articolul posesiv în sfera celorlalte articole) se referă, fie la poziția pe care îl are acesta în raport cu partea de vorbire determinată, de regulă, un substantiv sau un pronume în genitiv (Chelaru-Strușeanu, IV, 1935: 278), (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935: 182), (L.R., IV: 201), (V-VI, 1954: 60), fie la exprimarea ideii de posesie (Chelaru-Strușeanu, II, 1935: 225), (VI, 1957: 64). În situația în care apare, genul proxim face apel fie la extensiunea articolului posesiv, aceea de *articol*, fie la un aspect formal (*particulă*).

Articol demonstrativ (adjectival)

- ***Articolul adjectival*** se numesce ast-feliu pentru că se pune mai mult înnaintea adjectivelor, deși mai de mult se obicinuia și cu substantivele și chiar până a-ḑĭ se păstrează în unele dialecte aprope cu înțelesul de articol. (Nădejde, 1896: 41)

- ***Articole adjectivale***, care se pun *înaintea adjectivelor*. (Chelaru-Struțeanu, II, 1935: 225)
- ***Articolele*** sunt ***adjectivale*** atunci când se pun *înaintea unui adjectiv*. Articolele adjectivale sunt: *cel, cea, cei, cele*. (Chelaru-Struțeanu, IV, 1935: 277-278)
- *Cel, cea* se întrebuințează înaintea adjectivelor (rar înaintea substantivelor); de aceea se chiamă ***articol adjectival***. (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935:181)
- ***Articolul adjectival*** se pune înaintea unui adjectiv când e singur sau când însoțește un substantiv. [...] Se mai pune înaintea numeralelor cardinale și ordinale. [...] Se pune înaintea unui atribut prepozițional. (L.R., IV: 201)
- ***Articolul*** care stă pe lângă adjective lămurindu-le înțelesul se numește ***articol adjectival***. (V-VI, 1954: 61)
- ***Articolul adjectival*** însoțește de cele mai multe ori un adjectiv, întregindu-l în cursul declinării: copilul *cel* mare etc. (VI, 1957: 61)

Ca termen gramatical, *articolul adjectival* nu apare definit în toate manualele menționate în corpus, el apărând cu aceeași formă, simplă, (VI, 1963: 158) până la apariția ediției a II-a, revizuite, a *Gramaticii Academiei* (G.L.R., 1966, I: 107), când apare cu forma dublă, *articol demonstrativ (adjectival)* (VI, 1968: 128).

În definiție, *genul proxim* al articolului adjectival lipsește în manualele care sunt editate până la apariția Gramaticii academice din 1954, existând în cele care apar după această dată (V-VI, 1954: 61) (VI, 1957: 61). *Diferența specifică* (adică ceea ce individualizează *articolul adjectival* în sfera celorlalte articole) se referă la poziția pe care îl are acesta în raport cu partea de vorbire pe care o însoțește, de regulă, un adjectiv (de unde i-a venit și denumirea).

Relația de definire este realizată prin verbele *a fi, a se numi.*

Articol enclitic

- ***Articlii scurtați***sau ***propriisunt***: *l, le, a*. Se numesc propriĭ, pentru-că numai aceștia sunt adevĕrații articliĭ. Eĭ n-au în sine nicĭ o însemnare, decât numaĭ în unire cu substantivul sau sau adjectivul, pe care îl determină și cu care formează o singură vorbă. Aceștĭ articliĭ se pot considera ca niște sufixe ale substantivelor. (Manliu, 1889: 22)
- [...] ***forma enclitică***, adică aninată la sfârșitul numelui [...] (Tiktin, I, 1892: 39)
- ***Articole enclitice***, care se pun *în urma* substantivelor și adjectivelor formând împreună cu ele o singură vorbă. (Chelaru-Struțeanu, II, 1935: 225)
- ***Articole postpozitive*** se numesc acelea care se pun *în urma* substantivelor și adjectivelor. (Chelaru-Struțeanu, IV, 1935: 278)
- ***Articolele postpozitive enclitice*** sunt acelea care formează împreună cu substantivele și adjectivele *o singură vorbă*. Articolele enclitice sunt: *-l, -le și -a*. (Chelaru-Struțeanu, IV, 1935: 279)
- E articolul hotărît care se pune la urma substantivelor, formând un singur corp cu ele: capr*a*, iedu*l*, părete*le*; tot așa și la adjective, pronume, numerale: frumoas*a* poveste, mare*le* om, unu*l*, care*le*. De aceea acest fel ade articol se chiamă ***articol postpozitiv*** *sau* ***enclitic***. (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935: 181)
- ***Articolele*** puse la sfârșitul cuvintelor se numesc ***postpozitive*** sau ***enclitice***. (Marinescu- Bedeleanu, IV, 1937: 203)
- ***Articolul enclitic*** este un articol hotărît sau definit, pentrucă el determină în mod precis ființa sau lucrul despre care este vorba. (Simonescu-Calmanovici, III: 205)
- ***Articolul enclitic*** se alipește la sfârșitul substantivelor sau adjectivelor. (L.R., IV: 199)
- [...] articole enclitice, care se lipesc la sfârșitul numelor. (VIII-XI, 1952: 38)

- [...] ***articolul enclitic***, adică alipit la sfârșitul cuvântului. (VI, 1957: 57)

Articolul enclitic este definit ca termen, având formele *articlu scurtat* sau *propriŭ* (Manliu, 1889: 22)*articol postpozitiv*sau*enclitic* (Cartojan-Rădulescu Pogoneanu, I, 1935: 181), (Marinescu- Bedeleanu, IV, 1937: 203) *formă enclitică* (Tiktin, I, 1892: 39), *articol enclitic* (Chelaru-Strușeanu, II, 1935: 225), (Chelaru-Strușeanu, IV, 1935: 278, 279), (Simonescu-Calmanovici, III: 205), (Nisipeanu, IV: 432; (L.R., IV: 199), (VI, 1957: 57).

Analizând al doilea element al definiției, adică *definitorul*, se poate observa că părerile diferă în identificarea *genului proxim*, articolul enclitic fiind receptat ca *articol*, în general, (Manliu, 1889: 22), (Chelaru-Strușeanu, IV, 1935: 278-279) sau ca *articol hotărât* (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935: 181), (Simonescu-Calmanovici, III: 205). Există și cazuri în care genul proxim lipsește, făcându-se referiri doar la aspecte ce țin de diferența specifică, care subliniază caracteristica dominantă a acestui articol, de așezare a sa la sfârșitul cuvântului, cu care face corp comun, definindu-l în raport cu celelalte tipuri de articole (Tiktin, I, 1892: 39) (Chelaru-Strușeanu, II, 1935: 225), (L.R., IV: 199), (VI, 1957: 57).

Articol proclitic

- ***Articlii întregi*** sau ***impropriĭ*** sunt: *cel, cea, al, a, ceĭ, cele, aĭ, ale*. Aceștia se numesc impropriĭ, pentru-că au înțeles al lor și nu se alipesc la vorba, pe lângă care se pun. (Manliu, 1889: 22, 23)
- ***Articole prepozitive*** se numesc acelea care se pun *înaintea* substantivelor sau adjectivelor. (Chelaru-Strușeanu, IV, 1935: 277)
- Celelalte două feluri de articole hotărîte: *cel, cea, cei, cele*; *al, a, ai, ale*, se pun înaintea cuvintelor pe care le determină: *cel* mijlociu, *ale* mâncării. De aceea acest fel de articol se chiamă ***articol prepozitiv*** *sau* ***proclitic***. (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935: 181)
- ***Articolul*** pus înaintea cuvintelor se numește ***prepozitiv*** sau ***proclitic***. (Marinescu- Bedeleanu, IV, 1937: 206)
- ***Articolul proclitic*** se așază înaintea substantivelor. (L.R., IV: 199)
- [...] ***articole proclitice***, care se așează înaintea numelor (substantivelor, adjectivelor, pronumelor, numeralelor). (VIII-XI, 1952: 38)
- [...] ***articolul proclitic***, adică așezat înaintea cuvântului pe care îl însoțește. (VI, 1957: 57)

Articolul proclitic cunoaște o evoluție ca termen, trecând de la forma *articlii întregi* sau *impropriĭ*(Manliu, 1889: 22, 23)la*articol prepozitiv* (Chelaru-Strușeanu, IV, 1935: 277), *articol prepozitiv sau proclitic*(Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935: 181), (Marinescu- Bedeleanu, IV, 1937: 206),*articol proclitic*(VIII-XI, 1952: 38), (VI, 1957: 57).

În definirea articolului proclitic, genul proxim se referă doar la clasa articolului, iar diferența specifică precizează aspectul care îl individualizează, și anume, de poziție a sa înaintea cuvântului pe care îl însoțește.

Din analiza efectuată, se pot desprinde câteva aspecte terminologice ale articolului.

Potrivit criteriului frecvenței, articolul se regăsește ca termen gramatical în toate manualele enumerate în corpus.

Din punct de vedere structural, termenii care denumesc clasa articolului, se împart în:

- *termeni sintetici (monolexematici)* (de obicei, intră termeni care definesc *clase de cuvinte*, iar ca părți de vorbire sunt substantive): articolul; (acest termen se regăsește în toate manualele menționate);

- *termeni bilexematici* (intră termeni în care primul desemnează clasa de cuvinte, iar următorul desemnează subclase de cuvinte; acești termeni au funcție clasificatoare, ierarhizează noțiunile desemnate, în cazul nostru, primul fiind un substantiv ce desemnează clasa de cuvinte, deci este un hiperonim, iar al doilea termen, fiind un adjectiv, ce desemnează subclasa de cuvinte, deci este un hiponim: *articol hotărât, articol nehotărât, articol enclitic, articol proclitic, articol posesiv, articol adjectival*.

Din punct de vedere semantic, în cadrul terminologiei articolului se regăsesc următoarele relații semantice: sinonimia, antonimia, hiperonimia și hiponimia.

Sinonimia este relevantă când aceeași noțiune este desemnată prin mai multe cuvinte: *articol enclitic* - ***articlu scurtat sau propriŭ*** (Manliu, 1889: 22), ***articol postpozitiv sau enclitic*** (Cartojan-Rădulescu Pogoneanu, I, 1935: 181); articol proclitic - ***articlu întreg sau impropriŭ*** (Manliu, 1889: 22), ***articol prepozitiv*** (Chelaru-Strușeanu, IV, 1935: 277),(Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935: 181), (Marinescu- Bedeleanu, IV, 1937: 206); articol posesiv - ***articlu impropriŭ*** (Manliu, 1889: 23), ***articol pronominal sau genitival*** (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935: 182), ***articol posesiv*** *sau* ***genitival*** (Chelaru-Strușeanu, II, 1935: 225); (Chelaru-Strușeanu, IV, 1935: 278); (Nisipeanu, IV: 432); (L.R., IV: 201); (VI, 1957: 64)

Antonimia se remarcă în următoarele situații: ***articol hotărât*** vs. ***articol nehotărât***; ***articol hotărâtor*** vs. ***articol nehotărâtor***; ***articol enclitic*** vs. ***articol proclitic***; ***articlu scurtat*** sau ***propriŭ*** (Manliu, 1889: 22) vs. ***articlu întreg*** sau ***impropriŭ*** (Manliu, 1889: 22); ***articol postpozitiv*** sau ***enclitic*** (Cartojan-Rădulescu Pogoneanu, I, 1935: 181) vs. ***articol prepozitiv*** sau ***proclitic*** (Cartojan-Rădulescu Pogoneanu, I, 1935: 181) (Marinescu-Bedeleanu, IV, 1937: 203, 206).

Hiperonimia apare frecvent în cadrul termenilor din manualele școlare, în cazul articolului, desemnând clasa de cuvinte; astfel termenul *articol* este hiperonim pentru *articol hotărât, articol nehotărât, articol posesiv, articol adjectival, articol enclitic, articol proclitic*. Există și situații când *articolul hotărât* devine hiperonim pentru *articolul enclitic* (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935: 181), (Simonescu-Calmanovici, III: 205)

Hiponimia este relația semantică inversă, opusă hiperonimiei, care desemnează subclase de cuvinte; astfel, articolul hotărât, nehotărât, posesiv, adjectival sunt hiponime al termenului articol.

Plecând de la aspectul formal, se pot constata următoarele:

- există termeni care au aceeați formă pe toată perioada studiată: *articol, articol hotărât, articol nehotărât, articol enclitic, articol proclitic*;

- există termeni care apar cu formă dublă: ***articlu scurtat sau propriŭ*** (Manliu, 1889: 22), ***articlu întreg sau impropriŭ*** (Manliu, 1889: 22), ***articol postpozitiv sau enclitic*** (Cartojan-Rădulescu Pogoneanu, I, 1935: 181, ***articol prepozitiv*** sau ***proclitic*** (Cartojan-Rădulescu Pogoneanu, I, 1935: 181) (Marinescu- Bedeleanu, IV, 1937: 203, 206), ***articol pronominal sau genitival*** (Cartojan; Rădulescu-Pogoneanu, I, 1935:182), ***articol posesiv*** *sau* ***genitival*** (L.R., IV: 201); (VI, 1957: 64). De remarcat este faptul că, în cele mai multe situații, una din forme dispare, iar alta se impune în uz: ***articol prepozitiv*** sau ***proclitic*** devine articol proclitic; ***articol postpozitiv sau enclitic*** devine articol enclitic. Există și situații când se păstrează ambele forme: ***articol posesiv*** *sau* ***genitival***;

- există termeni care își modifică forma, dar nu și sensul: ***articlu*** (L.M., 1875: 12); (Manliu, 1889: 21) ***articul (sau articol)*** (Cartojan-Rădulescu Pogoneanu, I, 1935: 141); ***articlu scurtat sau propriŭ*** (Manliu, 1889: 22) (devine articol enclitic); ***articlu întreg sau impropriŭ*** (Manliu, 1889: 22) (devine articol proclitic).

Din punct de vedere al mobilității, există:

- termeni care cunosc o mobilitate a **formei**, sensul fiind același (după cum am arătat mai sus);

- termeni care cunosc o mobilitate a **structurii**, constând în diminuarea cantitativă a elementelor componente ale termenului; în cazul de față, termenii dubli devin termeni monomembri: ***articol postpozitiv sau enclitic*** devine ***articol enclitic.***

- termeni care cunosc o mobilitate a **sensului:***articol hotărât* cel, cea, cei, cele; al, a, ai, ale (Cartojan-Rădulescu Pogoneanu, I, 1935: 181) devin, în parte, *articol adjectival* și *articol posesiv*.

În concluzie, terminologia articolului presupune o serie de perspective interpretative, de analiză, care denotă că această clasă de cuvinte are abordări variate în manualele menționate. Tendința de modernizare, evoluție și stabilitate a limbii este evidentă de-a lungul perioadei studiate (a doua jumătate a secolului al XIX-lea până la începutul celei de a doua jumătăți a secolului al XX-lea) și în lucrările cu caracter didactic, nu numai în cele cu caracter științific.

BIBLIOGRAPHY

Bidu-Vrănceanu, Angela ș. a. (2001) – *Dicționar de științe ale limbii*, Editura Nemira, București.

Bidu-Vrănceanu (2010) – Angela Bidu-Vrănceanu (coord.), *Terminologie și terminologii*, Editura Universității din București.

Bidu-Vrănceanu, II (2010) – Angela Bidu-Vrănceanu (coord.), *Terminologie și terminologii*, vol. II, Editura Universității din București.

Boroianu, C. ș.a. în VI (1963) – *Limba română, Manual pentru clasa a VI-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București.

Boroianu, C. ș.a. în VI (1968) – *Limba română, Manual pentru clasa a VI-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București.

Drișcu (2013) – Andreea Drișcu, *Gramatica românească a lui Radu Tempea*. Ediție critică și studiu lingvistico-filologic, Transcrierea textului și facsimile, (Teza de doctorat), Iași.

Eliad (1828) – *Gramatică românească*, ediție îngrijită de Viorica Florea, București, 1980.

GLR (1954) – *Gramatica limbii romîne*, vol. I, Editura Academiei Republicii Populare Romîne.

GLR (1966) – *Gramatica limbii române*, vol. I, Editura Academiei Republicii Socialiste România.

Guțu-Romalo (1995) – Valeria Guțu-Romalo, *Limba română contemporană în perspectiva evoluției limbii române,* în LR, XLIV, nr. 9-12/1995.

Loga (1973) – Constantin Diaconovici Loga, *Gramatica românească*, Editura Facla, Timișoara.

Logică (2000) – Doina Olga Ștefănescu, *Logică și argumentare*: manual pentru clasa a IX-a, Ediția a II-a, Editura Humanitas Educațional, București.

Sindie (2015) – Adriana Sindie, *Evoluția terminologiei gramaticale* (Teza de doctorat), Craiova.

THE ADVERB – RHETORICAL MARK IN THE PRESENT-DAY POLITICAL DISCOURSE

Daniela Dascălu (Giugariu)
PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: The argumentative strategies are used in the current Romanian political discourse for persuasion. Politicians use the rhetorical question, polemical negation, accumulation and repetition. These argumentative strategies contain adverbs - rhetorical marks that suggest the speakers' intentions.

Keywords:adverb, argumentative strategy, political discourse, rhetorical mark.

I. În studiul de față vom evidenția strategiile argumentative utilizate în discursul politic românesc actual, în structura cărora intră adverbele – mărci retorice. În demersul nostru, vom aminti o serie de aspecte teoretice cu privire la noțiunile pe care le vom utiliza, apoi vom identifica strategiile argumentative în discursul politic românesc actual și vom observa rolurile adverbelor – mărci retorice în aceste strategii utilizate de către politicieni cu scopul de a convinge publicul să adere la ideile personale sau ale grupului parlamentar din care aceştia fac parte. Menționăm că în analiza noastră ne vom servi de fragmente de discurs politic apărute în lucrarea Luminița Hoarță Cărăușu (coord.), *Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza" Iași, 2013.

II. În *Dicționarul explicativ al limbii române*, retorica este definită ca fiind „arta de a vorbi frumos; arta de a convinge un auditoriu prin măiestria argumentației, frumusețea stilului și a limbii etc.; ansamblul regulilor care ajută la însușirea acestei arte".[1]Retorica desemnează, pe de o parte, „arta de a vorbi frumos", şi, pe de altă parte, „arta de a convinge un auditoriu de justeţea ideilor expuse printr-o argumentaţie bogată, riguroasă, pusă în valoare de un stil ales.[2] Așa cum precizează și Dumitru Tiutiuca, retorica „numește arta, dar și știința de a elabora un discurs persuasiv".[3] Așadar, retorica se situează la granița dintre artă și știință, astfel încât, cel care ține un discurs, se dovedește a fi capabil de a cunoaște știința retoricii, dar și de a mânui cu demnitate arta retoricii.

Retorica are în vedere două niveluri de limbaj: propriu și figurat.[4] Limbajul figurat are în centrul său figura, care are rolul de a realiza trecerea de la nivelul propriu la nivelul figurat al limbajului, dând posibilitatea de a interpreta receptorului. Formele retorice de persuadare a auditoriului sunt manipularea, seducerea sau propaganda.[5] Retorica, „ars bene dicendi", acționează asupra interlocutorului, limbajul fiind o acțiune de instruire, delectare,

[1] Dicționarul explicativ al limbii române, ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura „Univers Enciclopedic Gold", București, 2009;https://dexonline.ro/definitie/retorica.
[2] Silvia Săvulescu, Retorica și teoria argumentării, Editura „Comunicare.ro, București, 2004, p. 13.
[3] Dumitru Tiutiuca, Retorică și argumentare, Editura Fundației Academice „Danubius", Galați, 2006, p. 7.
[4] Constantin Frosin, Retorică. Teoria argumentării, Editura Fundației Academice Danubius, Galați, 2004, p. 44.
[5] Daniela Rovența-Frumușani, Argumentarea. Modele și strategii, Editura „BIC ALL", București, 2000, p. 12.

impresionare a acestuia.[6] În același spirit, retorica „asigură o necesară distincție intelectuală și culturală prin stăpânirea elegantă și corectă a limbii, ca mijloc principal de cunoaștere, înțelegere, expresie (inclusiv artistică), comunicare”.[7] Retorica miza și pe o tehnică a dispunerii argumentelor.[8] Argumentarea implică două componente: *elocutio* (teoria figurilor), *inventio/dispositio* (alegerea argumentelor, ordonarea).

Literatura de specialitate distinge următoarele tipuri de discurs: polemic, juridic, politic. Acesta din urmă este văzut fie un act de conservare, care privește prezidențiabilul ce se luptă pentru prelungirea mandatului, fie un act de inițiere, ce vizează prezidențiabilul care intră pentru prima dată în cursa electorală și se oferă drept unica soluție a crizei.[9] Discursul retoric politic se bazează pe competitivitate, competiția având loc între adversari, fiecare dintre ei propunându-și să îi convingă pe ceilalți să adopte o lege, o moțiune.[10]

Formele retorice de persuadare a auditoriului sunt manipularea, seducerea sau propaganda.[11] Orice discurs, cu preponderență retoric, are următoarele funcții[12]: persuasivă, hermeneutică, euristică și pedagogică. Funcția persuasivă are în centru trei caracteristici: seducția, demonstrația și manipularea, care pot contribui la convingerea interlocutorului. Funcția hermeneutică are în vedere adversarul, interpretând continuu acțiunile acestuia. Funcția euristică presupune propunerea unor soluții chiar și în cazul problemelor care par a nu avea rezolvare. Ultima funcție, cea pedagogică, prevede includerea retoricii ca disciplină de studiat, dar se ocupă și de interpretarea și elaboraarea unor texte care sunt fie literare, fie discursuri retorice.

Discursul politic trebuie să placă, și, de asemenea, să convingă publicul, acțiuni care sunt în strânsă legătură cu exigențele stilistice sau expresive. Se apelează, astfel, la strategiile discursiv-argumentative, precum întrebarea retorică, negația polemică sau metafora cu rol argumentativ, figurile retorice funcționând ca vectori ai argumentării.[13] Până în secolul al XIX-lea, acestea s-au definit ca „un ansamblu de fenomene sintactice, semantice, pragmatice și stilistice foarte variat, complex și bogat”[14], ce se raportează mereu la forma discursului. Întrucât au fost mai multe păreri contradictorii cu privire la figuri, în domeniul retoricii acestea au fost clasificate în felul următor[15]:

a. figuri de cuvânt – au legătură cu substanța sonoră a discursului: aliterația, asonanța, antanaclaza, afereza, apocopa.

b. figuri de construcție – au în vedere structura frazei: acumularea, anafora, antiteza, elipsa, inversiunea, repetiția, reversiunea.

c. tropii – presupun schimbarea sensului unui cuvânt: metafora, metonimia, ironia.

---

[6] Daniela Rovența-Frumușani, Argumentarea. Modele și strategii, Editura „BIC ALL”, București, 2000, p. 17.
[7] Dumitru Tiutiuca, Retorică și argumentare, Editura Fundației Academice „Danubius”, Galați, 2006.
[8] Elena Dragoș, Introducere în pragmatică, Editura „Casa Cărții de știință”, Cluj, 2000, p. 15.
[9] Daniela Rovența-Frumușani, Argumentarea. Modele și strategii, Editura „BIC ALL”, București, 2000, p. 10.
[10] Gheorghe Mihai, Psiho-logica discursului retoric, Editura „Neuron”, Focșani, 1996, p. 150.
[11] Daniela Rovența-Frumușani, Argumentarea. Modele și strategii, Editura „BIC ALL”, București, 2000, p. 12.
[12] Dumitru Tiutiuca, Retorică și argumentare, Editura Fundației Academice „Danubius”, Galați, 2006, p. 28-29.
[13] Silvia Săvulescu, Retorică și teoria argumentării, Editura „Comunicare.ro”, București, 2004, p. 62.
[14] Dumitru Tiutiuca, Retorică și argumentare, Editura Fundației Academice „Danubius”, Galați, 2006, p. 161.
[15] Dumitru Tiutiuca, Retorică și argumentare, Editura Fundației Academice „Danubius”, Galați, 2006, p. 162-176.

d. figuri de gândire – constă în relația vorbitorului cu discursul: aluzia, metalepsa, concesiunea, corecția.

e. figuri de sentiment – produc adoptarea unei gândiri prin puterea afectului: interogația retorică, invocația.

Raportat la clasificarea figurilor, în pasajele următoare, vom observa că în discursul politic românesc actual adverbele sunt utilizate, de obicei, în figuri de construcție precum repetiția, dar și în figuri de sentiment din care se remarcă interogația retorică, negația polemică fiind doar o strategie argumentativă. Așa cum teoria spune că „nu există poezie fără figuri”[16], tot așa putem afirma că nu există discurs politic fără strategii argumentative.

III. După cum aminteam în rândurile de mai sus, vom observ rolurile pe care le îndeplinesc adverbele – mărci retorice în discursul politic românesc actual, prin intermediul strategiilor argumentative de care uzează parlamentarii pentru a persuada. Dacă se spune că retorica își propune să aibă drept finalitate aflarea adevărului[17], am putea afirma că finalitatea unui discurs politic în care politicianul recurge la strategii retorice ar putea fi încrederea în actorul politic pentru a descoperi căile răului societății și a îndrepta situațiile dificile existente, la un moment dat, în societate. Aceste căi, prin care s-au produs greșeli pe parcursul unor mandate ale unor partide și politicieni, sunt scoase în evidență de către oamenii politici, atunci când își rostesc discursurile, utilizând interogații retorice, negații polemice, repetiții sau acumulări. Toate acestea figuri, am putea spune de convingere, au rolul de a menține atenția publicului și de a-l face să reflecteze asupra faptelor expuse de emițător sau asupra acțiunilor (ne)realizate de către cei care au fost la guvernare anterior momentului desfășurării dezbaterii sau susținerii discursului politic. „Răul” produs societății românești mereu are alte direcții de rezolvare, care nu sunt aceleași cu ale politicienilor aflați în partidele de opoziție.

Scena politică are în centru „eul politic”, ce duce atât o luptă interioară, pornind de la enunțul „Eu pot altfel.”, cât și o luptă exterioară cu adversarii politici, dar și cu votanții, pe care trebuie să îi convingă să voteze un anumit partid, un anumit om politic sau anumite legi datorită promisiunilor și ideilor pe care le vehiculează. În felul acesta, adverbele utilizate în discursul politic românesc actual intră în structura unor interogații retorice, negații polemice, repetiții și acumulări, ale căror sensuri le vom descoperi în interpretările oferite în rândurile de mai jos.

1. Întrebarea retorică

Interogația retorică se află printre procedurile discursive cele mai utilizate în discursul politic. Ea trebuie să fie sugestivă, întrucât întrebările retorice sunt afirmații deghizate.[18] Interogația retorică conține informația pe care oratorul dorește să o transmită auditoriului, astfel încât are scop similar cu acela al comenzilor, promisiunilor, imperativelor. În aceeași ordine de idei, interogația retorică „nu cere un răspuns, dar susține o anumită idee, un anumit punct de vedere”.[19] Analiza pragmatică a enunțului interogativ este completă doar dacă se iau în calcul determinarea contextuală și secvențială.[20] În constituirea întrebărilor retorice se regăsesc următoarele adverbe – mărci retorice:

a. UNDE?

a.1. „TB: Domnul Geoană↓*unde*-au căzut exporturile] românești? Pe ce piață?

MG: Au căzut și exporturi↓ dar//

[16] Grupul μ, Retorică generală, trad. Antonia Constantinescu și Ileana Littera, Editura „Univers”, București, 1974, p. 31.

[17] Dumitru Tiutiuca, Retorică și argumentare, Editura Fundației Academice „Danubius”, Galați, 2006, p. 60.

[18] Constantin Sălăvăstru, Discursul puterii, Editura „Tritonic”, București, 2009, p. 280.

[19] Dumitru Tiutiuca, Retorică și argumentare, Editura Fundației Academice „Danubius”, Galați, 2006, p. 125.

[20] Alina Ganea, Enunțul interogativ în franceză și română, Teză de doctorat, Iași, 2006, p. 185.

TB: <R *Unde?Unde?* R>Pe ce piață?

MG: Pe piețele occidentale.

TB: <R Care? Care? R> Că-s⊥⊥ Occidentu'-i mare."[21]

Adverbul *unde* face trimitere la faptul că Traian Băsescu intenționează să-l contrazică pe Mircea Geoană cu privire la exporturile românești, cerându-i să spună exact locațiile la care face referire în discursul său. Mircea Geoană, neoferind un răspuns concret, se dovedește a nu fi un bun cunoscător al celor afirmate, oferindu-i, în cele din urmă, șansa lui Traian Băsescu de a transmite publicului că informația adusă în context de către Mircea Geoană este falsă.

a. 2. „VT: <F Și-acuma↑ sânt Patru candidați mari și lați. Băsescu↓ Geoană↓ Crin Antonescu↓ Sorin Oprescu. Eu *unde* sânt domnilor? Care n-am fost la puTEre↑ F>//"[22]

Prin enunțul interogativ, Vadim Tudor transmite ideea că el nu se află printre candidații la președinție, dorind să atragă atenția asupra faptului că el nu reprezintă importanță în viziunea publicului sau, chiar a colegilor.

b. CÂT?

b.1. „VT: Eu am în jur de douășiopt la sută↓ și Băsescu-i pă locu' PAtru↑ între treișpe și PAIșpe la sută. <F *Cât* mai țin ei sonDAjele astea sub preș? F>"[23]

Vadim Tudor consideră că cei care se ocupă de numărarea voturilor nu ar fi transparenți în ceea ce privește transmiterea sondajelor, jignindu-i, astfel, pe toți aceia care se află în situația dată. O altă interpretare a enunțului emis de către politician ar fi aceea că va veni timpul când toate minciunile vor fi descoperite și va apune vremea practicilor „sub preș".

c. CÂND?

c.1. „MG: Domnule Băsescu↓*când* ați descoperit că a venit criza în Romînia?

TB: Nu↓ eu recunosc//

MG: Pe doișpe ianuarie două mii nouă? (aplauze în sală)

TB: recunosc↓ am recunoscut acest lucru. /ă:: +++ Am + fost convins că România↑//

MG: <R Păi dacă dumneavoastră ați aflat așa de târziu↓ [domnu' Boc] săracu' *când* o fi aflat? R>"[24]

Mircea Geoană emite opinia referitoare la inexistența unui timp concret al descoperirii crizei din țară. Politicianul consideră că președintele și cu prim-ministrul nu au date concrete ale instalătii crizei în România. El este de părere că aceștia au luat măsuri de combatere a crizei, fără a avea la bază niște studii eficiente.

d. CUM

d.1. „RD: Vremurile alea erau destul de gri↓ pen- pentru [mine au fost gri.

VT: Dar acuma *cum]* sânt domnule?"[25]

Corneliu Vadim Tudor inserează ideea că și în momentul în care are loc discuția respectivă, societatea românească nu parcurge o etapă de înflorire în ceea ce privește situația economică. Cu alte cuvinte, ar spune că vremurile nu s-au schimbat, chiar dacă anii au trecut.

2. Repetiția

[21] Luminița Hoarță Cărăușu (coord.), Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală, Editura „Universității Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2013, p. 326.
[22] Luminița Hoarță Cărăușu (coord.), Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală, Editura „Universității Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2013, p. 364.
[23] Luminița Hoarță Cărăușu (coord.), Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală, Editura „Universității Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2013, p. 377.
[24] Luminița Hoarță Cărăușu (coord.), Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală, Editura „Universității Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2013, p. 326.
[25] Luminița Hoarță Cărăușu (coord.), Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală, Editura „Universității Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2013, p. 382.

Repetarea unui cuvânt, a unui adverb , spre exemplu, ajută vorbitorul să insiste asupra unei idei, care, în alte circumstanțe, ar trece neobservată de către public. De asemenea, repetiția transmite ideea de întârziere a informației așteptate de interlocutor, cu scopul de a-i stimula interesul, de a-i pune răbdarea la încercare sau de a-l determina să renunțe la dialog. Pe de altă parte, repetiția face ca informația să se fixeze în mintea ascultătorilor, în felul acesta, „populația se familiarizează, acceptând și sfârșind prin a crede, un anumit lucru sau o informație în legătură cu care Puterea este interesată să fie crezută sau acceptată din punct de vedere social."[26]

a. NU

„MG: *Nu* am ele - *nu* am elemente] ca să răspund↓ iertați-mă o secundă↓ domnule Băsescu.

TB: în ceea ce privește↑//

MG: *Nu* am elemente ca să răspund. *Nu* îi cunosc pe acești oameni. (rumoare în sală)"[27]

În acest fragment de discurs, adverbul *nu* sugerează refuzul vorbitorului de a recunoaște ce se afirmă despre el. Politicianul se apără, negând. Acesta susține că nu are argumente prin intermediul cărora să dovedească faptul că interlocutorul său nu are dreptate. Ascunzându-se în spatele lui *nu* se dovedește a fi un slab politician.

b. ASTĂZI

„MT: Da. O deține categoric. [Am demonstrat-o *astăzi*.

OS: Atunci↓ iar este↑]//

MT: *Astăzi* am demonstrat-o↑ deci *astăzi* am demonstrat-o↑//"[28]

Politicianul reține atenția publicului asupra zilei în care are loc discuția, ca și cum nimic nu mai contează, nicio acțiune trecută, ci doar ceea ce s-a întâmplat în ziua despre care vorbește. Într-un fel, se dorește să se imortalizeze momentele petrecute în ziua respectivă Intenționează să convingă publicul că doar prezentul contează.

3. Negația polemică

Negația polemică este o strategie argumentativă care se bazează pe contestarea unui enunț anterior, având caracter replicativ și consolidând orientarea argumentativă a acestuia.[29]: *CA: = < Î Domnu' Băsescu↓ Î> nu v-am întrebat cine sunteți dom' le↓ ci cum vă simȚIți.*[30]

a. „OP: vor fi: în vigoare până la sfârșitul anului. Să amintim.

VV: *Nu↓nu↓* mă iertați↓ mă iertați. Premieru' să ne spună când peste vreo DOuă luni↓ vor trebui să facă strategia bugetară pe doi ani↑ + să ne spună de pe-aCUma dacă de la întâi ianuarie urcă sau nu salariile și pensiile la loc."[31]

Politicianul VV îl contrazice pe OP, susținând importanța momentului creșterii salariale. Dorința de a-l face pe celălalt să afirme ceva pentru care nu deține siguranță că se va aplica sugerează ironia ascunsă, emițătorul intenționând să convingă asupra imposibilității respectării promisiunilor partidului advers.

---

[26] Ștefan Stănciugelu, Logica manipulării. 33 de tehnici de manipulare politică românească, Editura „C. H. Beck", București, 2010, p. 78.

[27] Luminița Hoarță Cărăușu (coord.), Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală, Editura „Universității Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2013, p. 330.

[28] Luminița Hoarță Cărăușu (coord.), Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală, Editura „Universității Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2013, p. 487.

[29] Daniela Rovența-Frumușani, Argumentarea. Modele și strategii, Editura „Bic All", 2000, p. 115.

[30] Luminița Hoarță Cărăușu (coord.), Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza" Iași, 2013, p. 292.

[31] Luminița Hoarță Cărăușu (coord.), Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală, Editura „Universității Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2013, p. 429.

b. „MȘ: (AK) Șase virgulă opt pardon↓ să putem să: obținem această resursă pă care ne-o alocă Fondu' și *nu* NUmai atât. *Nu* BAnii în sine sânt importanți↓ ci credibilitatea [pă piața internațională."[32]

Politicianul intenționează să schimbe direcția de concentrare, apelând la sensibilitatea publicului și punând pe primul loc credibilitatea, în detrimentul cifrelor și sondajelor. De fapt, banii reprezintă direcția de interes a formațiunii politice din care face parte MȘ, intenția de manipulare a ascultătorilor fiind relevantă. În domeniul economic, este esenţială credibilitatea pe piaţă a unui produs sau al unui serviciu, a furnizorului acestuia. Credibilitatea generează încrederea consumatorului în produsul sau serviciul respectiv sau în organizaţia ori persoana care furnizează produsul. Însă, MȘ se încurcă în oferirea unor informații concrete, de aceea intenționează să apeleze la sesnsibilizarea publicului, prin introducerea noțiunii de credibilitate pe piața muncii.

IV. **Concluzii.** În studiul nostru, am încercat, să redăm, succint, câteva roluri pe care le îndeplinesc adverbele – mărci retorice în strategiile argumentative pe care folosesc politicienii români în discursurile politice în vederea manipulării opiniei publice. Dacă vor fi sau nu oamenii convinși, acest fapt depinde de modul de gândire a fiecăruia, dar și de experiența socială personală.

BIBLIOGRAPHY

Dicționarul explicativ al limbii române, ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura „Univers Enciclopedic Gold", București, 2009;https://dexonline.ro/definitie/retorica.

Dragoș, Elena, *Introducere în pragmatică*, Editura „Casa Cărții de știință", Cluj, 2000.

Frosin, Constantin, *Retorică. Teoria argumentării*, Editura Fundației Academice Danubius, Galați, 2004.

Ganea, Alina, *Enunțul interogativ în franceză și română*, Teză de doctorat, Iași, 2006.

Grupul μ, *Retorică generală*, trad. Antonia Constantinescu și Ileana Littera, Editura „Univers", București, 1974.

Hoarță Cărăușu, Luminița (coord.), *Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală*, Editura „Universității Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2013.

Mihai, Gheorghe, *Psiho-logica discursului retoric*, Editura „Neuron", Focșani, 1996.

Rovența-Frumușani, Daniela, *Argumentarea. Modele și strategii*, Editura „BIC ALL", București, 2000.

Sălăvăstru, Constantin, *Discursul puterii*, Editura „Tritonic", București, 2009.

Săvulescu, Silvia, *Retorica și teoria argumentării*, Editura „Comunicare.ro, București, 2004.

Stănciugelu, Ștefan, *Logica manipulării. 33 de tehnici de manipulare politică românească*, Editura „C. H. Beck", București, 2010.

Tiutiuca, Dumitru, *Retorică și argumentare*, Editura Fundației Academice „Danubius", Galați, 2006.

[32] Luminița Hoarță Cărăușu (coord.), Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală, Editura „Universității Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2013, p. 434.

LE RÔLE DES TERMES THÉORIQUES DANS LE LANGAGE SCIENTIFIQUE

Gabriela Toma (Bănuțoiu)
PhD Student, University of Craiova

Abstract: The objectives which this work regards are to distinguish the characteristics of the scientific discourse, to identify its peculiarities, its definition, its evolution. The scientific discourse is characterized by a constant concern for objectivity, precision, method and intellectual rigor. It is used mainly in formal, institutionalized communication, in order to inform or to describe, to explain or to convince.

Keywords: speech, scientific French, communication, language

La direction générale de la recherche - Le sens ou la notion de signification

Les recherches contemporaines sur le langage nous dirigent vers une autre perception des langues et du langage. Il existe différentes langues et diverses modalités de langage, chaque langue ayant ses moyens spécifiques, ses propres règles ou présuppositions. Donc il est important de s'interroger non seulement sur la morphologie du discours et sur le fonctionnement des diverses composantes de l'analyse morphologique, mais aussi sur ce qui constitue chaque modalité ou chaque variété de langage, car c'est seulement dans le contexte d'une modalité déterminée que les composantes particulières et leur fonctionnement peuvent être compris. Il y a une multiplicité de langages comme il y a une multiplicité de jeux, comparaison utilisée par Wittgenstein, celui qui a introduit la notion de jeu de langage dans ses « Investigations philosophiques », voulant ainsi montrer que, entre les langages comme entre les jeux il existe une ressemblance, la signification des éléments du langage et la signification des pièces d'un jeu étant établies par les règles de leur usage ou par les possibles relations avec les autres pièces. Mais comme la signification d'une pièce d'un jeu est complètement indépendante des propriétés particulières de l'objet matériel sous les espèces duquel la pièce se trouve réalisée, ainsi la signification d'un mot dépend non de sa sonorité particulière, mais du réseau des relations sémantiques qu'il entretient avec les autres mots du lexique. Ce qui rappelle dans une certaine mesure l'idée de Saussure selon laquelle le langage est une forme, non une substance. Donc, le langage peut être considéré comme un système.

Mais, en même temps les recherches contemporaines sur le langage nous ont aussi montré qu'il faut distinguer les problèmes de sens des problèmes de vérité. On pose les problèmes de vérité seulement au niveau de la phrase, non au niveau des constituants de phrases, tels que les mots. Or une phrase peut être douée de sens sans pour autant être vraie. Alors le problème du sens doit être dissocié du problème de la vérité. Avant de demander si une phrase est vraie ou fausse, il faut se demander si elle a un sens ou non. D'où surgit une autre question, c'est-à-dire quel est le critère qui nous permettra de reconnaître si une phrase est douée de sens ?

Les termes entrent dans la constitution d'une phrase et la phrase est une unité linguistique susceptible de porter les prédicats « vrai » et « faux ». Les « prédicats » dont il est question ici sont des unités linguistiques qui expriment des propriétés ou des relations et peuvent être affirmés ou niés, dans un contexte de phrase, d'un ou de plusieurs sujets. On forge perpétuellement des contextes nouveaux au moyen du même lexique, donc des mêmes

mots, et les nouvelles phrases qui sont ainsi formées sont immédiatement comprises. Une explication univoque de la notion de signification n'est pas possible de donner car « toutes les unités linguistiques ne signifient pas de la même manière et une même unité peut signifier de différentes manières » (Ladrière Jean : 1971). Par exemple, les expressions nominales peuvent être utilisées pour désigner un objet en précisant de quel objet concret il s'agit ou en spécifiant seulement à quelle classe l'objet appartient.

La signification globale d'un mot est complètement déterminée par la fonction que ce mot exerce au cadre d'une phrase ou d'un certain nombre de phrases, qui appartiennent à une classe donnée. Un mot n'a aucune signification s'il est utilisé isolément. Des contextes nouveaux sont forgés perpétuellement au moyen du même lexique, au moyen des mêmes mots et les phrases nouvellement formées sont immédiatement comprises, en donnant une nouvelle dénotation au sens que le mot a déjà par lui-même.

Dans le langage, Chomsky distingue trois composantes, celle phonologique, celle syntaxique et la composante sémantique, qui doivent être conçues comme des systèmes de règles. La composante syntaxique, ou grammaire au sens propre du terme permet d'associer les éléments produits par la composante phonologique à ceux produits par la composante sémantique, elle fonctionne comme intermédiaire entre les deux. La composante phonologique fournit des règles qui permettent d'associer à ces structures des interprétations en termes de signaux acoustiques, tandis que la composante sémantique fournit des règles qui permettent des interprétations en termes de significations. Dans la productivité du langage il faut distinguer un aspect syntaxique et un aspect sémantique. L'aspect syntaxique nous dirige vers la constatation suivante : nous sommes capables de former et de reconnaître des phrases grammaticales bien formées, même si nous ne les avons jamais utilisées ou entendues auparavant et en même temps nous sommes capables de reconnaître si une phrase déterminée est construite conformément aux règles syntaxiques sous- jacentes. En ce qui concerne l'aspect sémantique on peut affirmer que nous sommes capables de comprendre immédiatement la signification de phrases que nous n'avons jamais entendues auparavant.

Il faut invoquer l'ensemble du champ pour rendre compte du sens d'un mot particulier. En parlant d'un champ sémantique on veut dire qu'un mot n'a pas de signification à l'état isolé mais seulement en relation avec les autres mots d'un même ensemble. Par exemple, les termes de parenté, les noms de couleurs, le vocabulaire des poids et mesures, les termes taxinomiques en zoologie ou en botanique. Selon Saussure, le sens d'un terme est constitué par les relations avec les termes opposés, mais il faut tenir compte aussi des relations d'implication, de synonymie, d'incompatibilité, etc. Donc, le sens d'un terme est déterminé de l'ensemble des relations sémantiques qu'il a avec les autres termes d'un même champ.

La spécificité du terme scientifique et technique

Il ne faut pas éliminer de la science les termes purement théoriques, les termes qui dénotent des objets ou des classes d'objets non observables, mais de tenter d'expliquer comment ils peuvent être considérés comme doués de sens du point de vue empiriste**.** Les éliminer totalement serait vider les théories scientifiques de leur substance, car ils sont ceux qui guident l'expérience.

Tout langage est une herméneutique. Le monde peut être décrit par l'intermédiaire de la parole. Toute parole est productrice. Mais une approche linguistique du lexique scientifique et technique nous dirige vers l'examination des relations établies entre les termes scientifiques et techniques et les vocabulaires spécialisés. Conformément à la définition du dictionnaire le Petit Robert, le terme scientifique est considéré comme un mot appartenant à un vocabulaire spécialisé, n'étant pas d'un usage courant dans la langue commune.

Les fondateurs de la théorie terminologique ont considéré le terme comme l'objet d'étude de la terminologie, non le mot spécialisé, en voulant délimiter la lexicologie de la terminologie. Mai une définition du terme unanimement acceptée par les chercheurs n'existe pas encore. Il est connu comme un signe linguistique spécialisé, avec un signifiant et un signifié, c'est-à-dire une désignation et une notion et qui conduit vers un objet concret ou abstrait. La désignation tient de la langue, le concept, de la pensée. Les bases théoriques de la terminologie ont été mises par différentes écoles terminologiques comme l'école de Vienne, de Québec, de Moscou ou de Roumanie, le père de la terminologie moderne étant considéré Eugen Wüster, le fondateur de l'école de Vienne. Il soutient que la terminologie représente un moyen pour éliminer l'ambiguïté dans la communication scientifique et technique. Mais, actuellement les idées du terminologue autrichien sont repensées par certains spécialistes en terminologie, étant considérées comme un peu idéalistes et limitées. C'est-à-dire, l'aspect syntaxique est déprécié, la variation est niée, les aspects communicatifs des termes ne sont pas traités, l'évolution des concepts ou des termes manque d'intérêt. L'aspect linguistique de la terminologie attire l'attention des représentants de l'école de Moscou, en tête avec D.S. Lotte, linguiste russe qui insiste sur l'importance du discours dans lequel le terme acquiert un sens et du contexte dans lequel le terme est utilisé. En échange, la normalisation sociolinguistique et la traduction étaient les points d'intérêt de l'école canadienne. Les tendances actuelles en terminologie essaient de trouver de nouvelles méthodes de représentation des termes et des concepts et de mettre de nouvelles bases théoriques. À présent, les langues spécialisées ne sont plus considérées comme des systèmes autonomes par rapport aux systèmes linguistiques, elles font partie de ceux-ci et le terme et le concept ne gardent pas le même sens, comme le considéraient les terminologues traditionnistes.

Entre les termes et les signes lexicaux il n'existe par une vraie opposition, celui qui les différencie et les spécialise est leur fonctionnement discursif. Les termes scientifiques et techniques dénotent ou dénomment, ils ont la tendance d'être monosémiques, ils bénéficient d'une fréquence peu élevée et se présentent souvent comme néologismes. Les termes scientifiques ne peuvent pas être séparés de leur fonction sociale et de la personnalité du spécialiste qui les emploie dans un certain contexte. Les théories scientifiques opèrent dans leur vocabulaire avec des termes qui ne sont pas des termes d'observation. Le recours aux termes théoriques est indispensable pour des raisons pratiques. La désignation du terme est un signe phonique ou graphique, un mot ou un groupe de mots qui nous aide à faire connaître des notions spécialisées. Elle doit être explicite, nette, précise pour mieux s'intégrer dans un domaine spécialisé.

Les termes peuvent être exprimés par :

- des noms communs (aéronef, télécopieur, chargeur, cartouche, modem, batterie),
- des noms propres (Internet, Net, Conseil de l'Europe),
- des verbes (consommer, retranscrire, constituer, progresser, connecter, régler, utiliser, débrancher, broyer, surveiller, scanner, calculer, archiver, piloter),
- des groupes de noms ou syntagmes nominaux (plateau d'alimentation automatique, la correction automatique d'erreurs, le courrier électronique, ordinateur portable, mot de passe, base de données, adaptateur secteur, Business Card Reader, la barre du témoin de charge),
- des sigles (Le FAX-B120, NTC - Nouvelles technologies de la communication, FEVAT - Fédération des entreprises de vente à distance, TGV – Train à grande vitesse, LGV – Ligne à grande vitesse, ONU - Organisation des Nations Unies, HLM -Habitation à loyer modéré, CNSR – Centre national de la recherche scientifique),
- des acronymes (Otan, Benelux, Sida, radar, télécopieur)

- des abréviations (art.- article, bps – bytes par seconde, CD = engl. Compact Disc, „disc compact", CD-R = engl. Compact Disc Recordable, DVD = engl. Digital Versatile Disc, PC – Personal computer, ECM – engl. Engine Control Module, e-commerce - engl. Electronic Commerce)

Les exemples sont extraits des manuels roumains de français, édition Corint, L2 pour la XI-ème et la XII-ème classe. La monosémie ne doit pas être un trait obligatoire du terme, mais un procédé de normalisation de celui-ci. Pour ne pas confondre le sens de deux unités terminologiques, il faut distinguer le domaine du terme et l'actualiser dans un contexte, c'est-à-dire un énoncé dans lequel on trouve le terme analysé. C'est du contexte que dépend le terme, parce que c'est ici qu'il reçoit sa signification par rapport aux autres mots de la phrase.

Conclusions

Le texte ou le discours indique l'appartenance du terme à un certain domaine, donc à un secteur du savoir humain. Si le mot appartient au lexique commun de la langue, le terme fait partie d'un domaine spécialisé déterminé. Les caractéristiques communes du mot et du terme sont plus nombreuses que leurs caractéristiques différentielles.Ils ont en commun la classe grammaticale du nom et du verbe, tous les deux peuvent former des syntagmes composés de noms, d'adjectifs, de verbes, de prépositions, de conjonction ou d'article. Parmi les différences on peut mentionner la monosémie du terme et la polysémie du mot. Tandis que le terme appartient à un domaine spécialisé, les mots sont classifiés en champs lexicaux. Pour connaître la signification d'un mot, il faut l'actualiser dans un contexte, mais pour le terme importante est la définition et la spécification du domaine. Les termes les plus fréquents appartiennent au vocabulaire général, étant utilisés dans tous les types de communication et les termes techniques et scientifiques sont employés dans des situations de communication réservées aux spécialistes. Ce n'est pas facile de faire la distinction entre les termes qui appartiennent au vocabulaire général et ceux qui relèvent du vocabulaire scientifique. Ce qui nous permet de faire la distinction est l'emploi du terme en contexte et sa valeur sémantique première. L'opposition entre mots et termes ne peut pasêtre imaginée en dehors du discours, le terme ne figurant que dans des discours spécialisés. Excepté le vocabulaire, l'étude des langues spécialisées suppose aussi d'envisager la syntaxe ou les réalisations stylistiques et textuelles. Le langage courant varie en fonction de la situation de communication, des locuteurs, des destinataires ou de leurs intentions. Le langage spécialisé se distingue en foction de la matière traîtée et des compétences du locuteur. Le langage technique sert à transmettre des connaissances. Les échanges continuels entre le langage commun et les langages spécialisés contribuent à l'enrichissement de la langue.

BIBLIOGRAPHY

ADAM Jean–Michel, Éléments de linguistique textuelle, Bruxelles – Liège, Mardaga, 1990.

BALMET Simone, HENAO DE LEGGE Martine, Pratiques du français scientifique. L'enseignement du français à des fins de communication scientifique, Paris, HACHETTE, 1992, 260 p., dernière consultation le 21 juin 2017, <www.bibliotheque.auf.org/doc_num.php?explnum_id=115>

Dictionnaire Hachette de la Langue Française, Paris, 1994

GROZA Doina, BELABED Gina, DOBRE Claudia, IONESCU Diana, La langue française, Manuel pour XI-ème, L2, Bucarest, Corint, 2006, 112 p.

GROZA Doina, BELABED Gina, DOBRE Claudia, IONESCU Diana, La langue française, Manuel pour XII-ème, L2, Bucarest, Corint, 2008, 128 p.

GUILBERT Louis, 1973, La spécificité du terme scientifique et technique. In: Langue française, n°17, 1973. Les vocabulaires techniques et scientifiques, pp. 5-17.

JACOBI Daniel, 1993, « Les terminologies et leur devenir dans les textes de vulgarisation scientifique », in Didaskalia, no 1, Lyon, Institut national de recherche pédagogique, 69-83 pp.

JACOBI Daniel, SCHIELE Bernard, CYR Marie-France, « Note de synthèse [La vulgarisation scientifique et l'éducation non formelle] », in Revue française de pédagogie, volume 91, 1990, 81-111 pp.

LADRIÈRE Jean, Langage scientifique et langage spéculatif, dans Revue Philosophique de Louvain. Quatrième série, tome 69, n°1, 1971. pp. 92-132; consultable à l'adresse électronique https://doi.org/10.3406/phlou.1971.5590, dernière consultation le 06 mai 2019

MAINGUENEAU Dominique, Les termes clés de l'analyse du discours, Paris, Éd. Du Seuil, coll. « Mémo », 1996, 93 p.

THE VERBALIZATION OF THE CONCEPT ”BEAUTY” IN THE LINGUISTIC FIELD OF ENGLISH LANGUAGE DURING THE 18TH CENTURY

Gabriela Dodenciu
PhD Student, ULIM, Chișinău, Moldova

Abstract:The 18th century, unlike previous and subsequent centuries, did not offer any new developed linguistic theory. Basically, there is an accumulation of things and methods of work described in old ideas, and some scientists (more philosophers than linguists themselves) have expressed fundamental theoretical concepts that have gradually changed general ideas about language.
Any linguistic phenomenon, becoming an object of study on a particular synchronous section, should be considered in its diachronicity. In order to study and achieve "a complete understanding of language, we need to deal not only with anatomy and philosophy, its form and functions, but also its ontogenesis, development and historical evolution." The concept of "beauty" in the linguistic field of English language in the 17th-18th centuries will be interesting because it can find the origins of modern theories and opinions on this issue, since "in the early English grammar writers, they must look for the descriptions of the language later elaborated in the descriptive grammar of modern times”.

Keywords: beauty, language, semantic field, linguistics.

Secolul al XVIII-lea, spre deosebire de secolele anterioare și ulterioare, nu a oferit nici o nouă teorie lingvistică dezvoltată. Practic, a existat o acumulare de fapte și metode de lucru descrise în cadrul ideilor vechi, iar unii oameni de știință (mai mult filozofi decât lingviști propriu-zișI) au exprimat concepte teoretice fundamentale care au schimbat treptat ideile generale despre limbă.

Orice fenomen lingvistic, devenind un obiect de studiu pe o anumită secțiune sincronă, ar trebui să fie luat în considerare în diacronia sa. În scopul studierii și realizării "unei înțelegeri complete a limbajului, este necesar să ne ocupăm nu numai de anatomie și filozofie, de forma și funcțiile sale, ci și de ontogeneza, dezvoltarea și evoluția sa istorică" [1, p. 5]. Considerarea conceptului “frumusețe” în câmpul lingvistic al limbii engleze din secolele XVII-XVIII va fi interesantă în sensul că poate găsi originile teoriilor și opiniilor moderne pe acest subiect, deoarece "anume în scrierile gramatiștilor englezi timpurii trebuie de căutat germenii descrierii limbii, care a fost realizată ulterior în gramatica descriptivă a timpurilor moderne" [2, p. 190].

Mai mult decât atât, teoria gramaticală a unei anumite perioade într-un fel sau altul reflectă nivelul de dezvoltare a limbajului unui anumit moment. Un apel la istoria limbii engleze, care este interesantă în sine și, din câte știm, pe acest material, care nu a fost încă realizat la scară largă, ar putea ajuta la înțelegerea mai bună a originilor interpretărilor contradictorii existente ale acestor fenomene gramaticale și a arunca o lumină suplimentară asupra esenței fenomenelor în sine.

Obiectul studiului este interpretarea formelor conceptului “frumusețe” în câmpul semantic al operelor autorilor englezi din secolele XVII-XVIII. Perioada de studiu se caracterizează prin apariția primelor gramatici ale limbii engleze, scrise mai întâi în limba latină și apoi traduse în limba engleză.

Secolul al XVII-lea a fost marcat de lupta pentru codificarea normelor limbii engleze, cauzată de "o stare destul de haotică a regulilor standardului literar" [3, p. 104]. La sfârșitul

secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea, problemele structurii gramaticale a limbii engleze au atras atenția filologilor. Cercetarea gramaticală este influențată de conceptul general filosofic al structurii unei limbi, care obligă cercetătorii să treacă de la concepte la definirea categoriilor gramaticale. Un exemplu frapant al acestui lucru este gramatica lui J. Harris "Hermes sau anchetă filosofică privind gramatica universală" (London, 1771.)

Deși în istoria lingvisticii nu există o singură periodizare a dezvoltării gândirii gramaticale, aș dori să subliniez două domenii în care s-a dezvoltat. Unii autori ai gramaticii timpurii au căutat să elaboreze un set de reguli, alții, care nu s-au limitat la descrierea faptelor, au încercat să legitimeze acest set. Va fi vorba de gramatica perioadei pre-științifice, care începe la sfârșitul secolului al XVI-lea. Printre aceste gramatici ar trebui să se distingă lucrările, cum ar fi "*Brefgrammar for English*" din 1585 de William Boullocar și gramatica normativă a secolului al XVIII-lea.

Gramaticile normative de J. Harris, J. Greenwood, Picborn, Word, Louth și alți autori prezintă nu numai o serie de reguli gramaticale, ci și restricții asupra utilizării anumitor "modele greșite gramaticale" [4, p. 11-12]. Gramatica timpurie a limbii engleze a fost astfel destinată a fi predată în școli și colegii, adică au servit scopurilor practice. Interpretarea fenomenelor gramaticale care pot fi observate în aceste gramatici și categoriile de verbalizare a unor concepte, în special, se explică în mare parte prin dezvoltarea științei și a obiectivelor de predare a limbii engleze în condițiile în care aceste manuale au fost intenționate.

E. Vorlat subliniază că, în descrierile morfo-semantice ale sistemului temporal greco-latin, a fost trasată o paralelă între timpul gramatical și conceptul extra-lateral al timpului, conform căruia "definiția formelor gramaticale se referă la perioada sau timpul definit de momentul vorbirii" [5, p. 302].

Dezvoltarea teoriei gramaticale englezești a secolelor XVII-XVIII a fost influențată de două sisteme verbale din antichitate: sistemul de stoici și Dionysius Trax, utilizat în gramatica lui William Lily, și sistemul lui Varro, care l-a inspirat pe Petrus Ramus.

Este tradițional să se înceapă analiza teoriei lingvistice din secolul al optsprezecelea cu John Locke, iar tratamentul său asupra limbii ridică problema interdependenței funcțiilor referențiale și sociale ale limbii menționate mai sus. Angajamentul social obligatoriu cu care Locke a fost foarte preocupat este că discursurile filosofice sau științifice nu trebuie să abuzeze de limbaj în niciuna dintre modalitățile comune, cum ar fi utilizarea unor termeni care nu au nicio idee sau nu au o idee clară atașată acestora [6, p.222]. Conștientizarea limbajului lui Locke este adaptată la scena filozofică sau științifică a discursului mai mult decât orice altă scenă [7, p.52-53].

Teoreticianul britanic al limbii secolului al XVIII-lea, cel mai strâns asociat cu, deși nu este cel dintâi la care să se înțeleagă metoda filogenetic-comparativă este orientalul galez William Jones. Studiul comparativ al limbajului sanscrit și al limbajelor clasice îl determină pe Jones să prezinte un antecedent indo-european pierdut:

Limba Sanscrită, indiferent de vechime, este de o structură minunată; mai perfectă decât cea greacă, mult mai abundentă decât cea latină, și mai rafinată decât oricare dintre ele, dar purtând pentru ambele o afinitate mai puternică, atât în rădăcinile verbelor cât și în gramatică, decât ar fi putut fi produsă accidental ; atât de puternică încât nici un filolog nu le putea examina pe toated trei, fără a le crede că au izvorât dintr-o sursă comună, care probabil că deja nu mai există [9].

Unele teorii ale limbajului din secolul al XVIII-lea, cum ar fi cele despre originea artelor verbale, în care diferitele funcții ale limbajului se topesc în considerarea limbajului însuși, paradoxal, rezultatul scenei cele mai funcționale de utilizare a limbajului cu o dezbatere în cadrul forului politic. Izolarea măsurii și a proporției limbajului în sine, cu trăsături la care oamenii sunt în mod inerent atrase, începe în lumea politică, dar în îndeplinirea logicii interne prin care se exercită preferința, artele verbale încep să se desprindă

de civic şi viaţa socială, să devină obiecte produse de o categorie separată de oameni pentru un set distinct de scopuri. Mulţi scriitori împărtăşesc opinia conform căreia stările primitive ale societăţii ar combina rolul poetului, muzicianului, istoricului şi legiuitorului. Progresul treptat al societăţii vede că aceste roluri se separă, rafinarea unor dicţionare poetice şi prosodia devenind prea împovărătoare pentru mijloacele de istorie civică sau instruire. Poezia devine, de-a lungul timpului, prea rafinată pentru a fi integrată în mod util cu funcţiile civice şi politice ale limbii; devine o profesie, practicată de oameni cu o anumită credinţă profesională. Poeţii păstrează şi perfecţionează o dictatură care iese din uz comun şi, prin urmare, îşi izolează limba. Limba în sine, mai degrabă decât limba pentru alt scop, devine un obiect de gust şi discriminare, un element de consum. După cum menţionează Hugh Blair, *"Limba a fost făcută până acum, ca să fie un instrument de cel mai rafinat lux. Nu se odihneşte în simplitate, avem şi ornament; nu sunt mulţumiţi de faptul că avem concepţiile celorlalţi care ne-au fost făcute cunoscute, facem o nouă cerere, să le avem atât de decorate şi împodobite ca să ne distrăm de fantezie; şi această cerere, sa găsit foarte posibilă spre satisfacere" [10]*. Artele verbale care au provenit din discursul celebrator, legislativ şi memorializant al unei societăţi, realizând şi înregistrând istoria sa, sunt treptat separate de aceste funcţii.

Romantismul englez a dat naştere unui limbaj poetic care a reuşit să transmită sentimente puternice cititorilor, să poetizeze la un nivel înalt de creaţie. Romantismul englez a fost cel care, timp de jumătate de secol, a predominat literatura vremii. Chiar dacă în prima perioadă se simţeau influenţele Iluminismului, Blake şi Burns continuă să existe pe scena literară, la începutul ultimului deceniu al sec. al XVIII-lea.

Influenţele iluministe erau prezente încă, tradiţiile acestui curent existând la poeţii generaţiei vechi – Burns şi Blake, cât şi la cei din generaţia nouă: Godwin, Wordsworth, Coleridge şi Southey. Cu toate acestea, se va trece într-o altă tabără şi anume, aceea a reacţiei împotriva Rrevoluţiei franceze şi a Iluminismului.

Astfel, filosofia şi estetica romantismului încep să se afirme tot mai bine şi mai conştient. Literatura romantică a dus la o înţelegere cât mai elocventă a viziunii artistice, lucru pe care o să îl observăm mai bine în subcapitolul următor, unde vom face o analiză a celor mai apreciaţi romantici englezi.

Imaginile descrise alături de frumuseţea eternă sau de melancolia nelipsită din operele autorilor romantici, dau naştere unei armonizări depline, scpecifice romantismului. Preocuparea romanticilior a fost să de a naştere unui frumos veşnic, etern, care să se adapteze la cerinţele unei societăţi aflate într-o continuă mişcare. Conceptul de frumos al romanticilor, trebuia să fie unul care să dăinuiască peste timpurile instabile şi sensibile. Sensibilitatea romanticilor a dus la crearea unui concept care, raportat la noţiunea de absolut, prezintă caracteristicie de bază ale curentului literar dezbătut – Romantismul.

Problema pentru cititorii şi scriitorii din secolul al XVIII-lea este că termenul de „frumusete" trebuie să fie înţeles ca reprezentant (şi, prin urmare, mediat), fiind în acelaşi timp aparent capabil să ofere accesul la "natura" nemijlocită - cea mai mediată din toate aspectele unei lumi exterioare a omului. Practicanţii de peisaj contemporan încă trag uneori o imagine a peisajului "natural" sau "neatins" care există în afara punctului uman, iar teoreticienii şi criticii continuă să sublinieze imaterialul peisajului ca produs al ideologiei; aceasta fiind o problemă pe care "frumusetea" nu o lasă niciodată în urmă şi o distincţie care nu este niciodată rezolvată.

Contradicţiile dintre aceste două poziţii sunt, în parte, ceea ce face termenul „frumuseţe" un domeniu atât de bogat pentru cei care studiază literatura din secolul al XVIII-lea. Exemplele mele de deschidere sugerează, bineînţeles, o înclinaţie spre baza imaterială şi ideologică a frumuseţii şi implicit sugerează că termenul „frumuseţe" este o comodificare a

naturii, că natura în sine este întotdeauna deja o construcție culturală, că este produsă în moduri contingente în momente diferite în variate societăți.

Deși este tentant să ne imaginăm frumusețea ca într-un fel "acolo", este important să recunoaștem că aspectele frumuseții din secolul al XVIII-lea nu se bazează doar pe fizicitate și metaforă dintr-un punct de vedere, ci sunt focalizate puternic asupra sensului spectatorilor de ei înșiși și de dorințele lor. W. J. T. Mitchell a susținut că "nu există viață fără scop", deoarece lumea "este deja îmbrăcată în sistemele noastre de reprezentare" [8, p.38]; la rândul nostru, am putea înțelege producția unei frumuseți ca o etapizare a sinelui față de o audiență. O preocupare centrală pentru cei care o produc este întrebarea cum se poate localiza pe sine și ce structuri intelectuale, emoționale și fizice le permit sau le permite să facă acest lucru.

Estetica britanică din secolul al XVIII-lea sa adresat unei varietăți de întrebări: Ce este gustul? Ce este frumusețea? Există un standard de gust și de frumusețe? Care este relația dintre frumusețea naturii și cea a reprezentării artistice? Care este relația dintre o artă frumoasă și cealaltă? Cum ar trebui ca artele plastice să fie clasate unul față de altul? Care este natura sublimului și ar trebui să fie clasificat cu frumosul? Care este natura geniilor și care este relația lor cu gustul estetic?

Unul dintre pictorii cei mai admirati și cel mai solicitat de englezi în secolul al optsprezecelea a fost francezul din secolul al XVII-lea, Claude Lorraine, a cărui imagine a peisajului italian a devenit sinonimă cu frumusețea ideală. Inspirația pentru designerii grădinilor englezești (cum ar fi la Painshill din Surrey), pentru romancierii gotici, cum ar fi Ann Radcliffe, și, desigur, pentru cei care il caută pe Gilpin și mulțimea de amatori de pictură, peisajele clare pe scară largă în prim-planul unor peisaje uriașe.

După cum vom vedea în continuare, la autorii romatici amintiți, vom avea în vedere dimensiunea frumosului din cadrul operei lor, felul în care acesta era exprimat, pentru că tocmai acest concept este punctul de referinţă al fenomenului literar romantic. Modul de abordare este diferit, însă în acelaşi timp există şi un punct comun în ceea ce priveşte realizarea scrierilor romantice “ înainte de toate, această frumuseţe este veşnică, nu este supusă naşterii şi pieirii, nu sporeşte şi nu se împuţinează”[11, p. 138].

De cele mai multe ori, vom observa o raportare la frumos, prin antiteză cu urâtul. Acest lucru este posibil la romantici, deoarece ei nu vedeau în urât opusul frumosului, ci o modalitate de a scoate în evidenţă un sistem unitar din care se desprinde ideea pe care doreau să o prezinte cât mai elocvent, ei apelând la orice metodă de exprimare a Eului interior. Foloseau adesea asocieri contrastive, de tipul frumos/urât, finit/infinit, bun/rău etc.

În perioada romantică, frumosul reprezenta bunul gust, setea de cunoaştere şi de libertate, aşa cum se va observa şi în continuare.

În afirmațiile despre efectele obiective ale peisajului, trei scriitori de la jumătatea secolului XVIII sunt deosebit de folositori pentru noi: Edmund Burke, Henry Home Lord Kames și Thomas Whately. Influența literară a cercetării filosofice a lui Burke asupra originii ideilor noastre sublime și frumoase (1757) este greu de supraestimat pentru conturile ulterioare ale peisajului, indiferent dacă luptele lui Gilpin definesc pitorescul, în scenele lui Radcliffe, peisajul sublim și frumos care afecteaza eroinele ei cu atat de imediate, sau poate cel mai faimos in Frankenstein-ul lui Mary Shelley. Accentul lui Burke asupra efectelor fiziologice ale peisajului sublim și frumos - cel aliniat cu masculinitatea și puterea, celălalt cu feminitatea și social-a adus simțul prin care peisajele fizice au avut efecte obiective, întinderea sau relaxarea nervilor și provocând disconfort fiziologic sau plăcere. La rândul său, în timp ce Kames și Whately recunosc aceste categorii de bază ale sublimului și frumosului, ceea ce poate este cel mai interesant cu privire la munca lor este nevoia de a mapa o gamă mai largă de forme de peisaj la care oamenii ar răspunde în mod constant în moduri imediate și particulare, și pentru a face distincția între calitățile inerente și efectele emoționale.

În *Elements of Criticism* (1762), Kames a folosit exemplul propriei sale experienţe în a intra într-o grădină:

Îl percep să fie frumos sau plăcut; şi consider că frumuseţea sau agreabilitatea aparţin obiectului sau ca una dintre calităţile sale. Din nou, când îmi întorc gândurile din grădină la ceea ce trece în mintea mea, sunt conştient de o emoţie plăcută, pentru care grădina este cauza. Plăcerea aici este simţită nu ca o calitate a grădinii, ci a emoţiei produse de ea .... Acceptabil şi dezagreabil, atunci, sunt calităţile obiectelor pe care le percepem: plăcute şi dureroase sunt calităţile emotiilor pe care le simţim. Calităţile anterioare sunt percepute ca aderând la obiecte; acestea din urmă sunt considerate ca fiind existente în noi [12].

Blocul evident de piedici aici este încrederea lui Kames că calităţile frumosului şi plăcutului sunt evident perceptibile şi obiective şi că răspunsul său individual poate sta fără probleme pentru experienţa tuturor. Cu toate acestea, după ce a făcut astfel de afirmaţii, el devine posibil să-şi imagineze o serie de forme de peisaj diferite, dintre care toate vor fi abordate în anumite moduri (deşi modalităţile care, presupunem, corespund în mod inevitabil propriilor sale reacţii).

Structura conceptuală a unităţii lingvistice dedusă din semnificaţia semnului nominativ ne permite să facem anumite observaţii cu privire la structura reprezentării cunoştinţelor existente în gândirea umană [13, p.146]. Acest concept în limba engleză include un număr mare de imagini legate de diferite sfere ale vieţii; un concept poate include natura, aspectul uman şi trăsăturile caracterului. În ierarhia imaginilor de frumuseţe în limba engleză, imaginile perceptive ale naturii (natura) sunt puse pe primul plan [14, p.122].

Frumuseţea naturii este descrisă în literatura engleză printr-o gamă largă de culori, începând de la cerul albastru turcoaz cu nori albi şi terminând cu o vegetaţie verde strălucitoare. S-a arătat că literatura engleză este caracterizată de un luciu de obiecte. În ceea ce priveşte natura este strălucirea frunzelor, petalelor, strălucirea soarelui. Scriitorii englezi din secolul al XVIII-lea idealizează frumuseţea fără infidelitate. Totul trebuie să fie perfect frumos, curat şi orbitos: *"în umbra unui tufiş înalt de laur, lumina soarelui a alunecat peste frunzele lustruite"* [15, p.17]; *"Lacul verde pleacă"* [15, p.53].

Trebuie remarcat faptul că importanţa deosebită în literatura engleză este asociată descrierii parfumurilor. În natură există o mulţime de arome drăguţe şi delicioase: *"mirosul bogat de trandafiri, mirosul greu al liliacului sau parfumul mai delicat al ghimpei înflorite în roz"* [16, p.72], *"aerul dulce aromat"* [16, p.110].

Poeţii şi scriitorii englezi sunt preocupaţi de veşnicia, imensitatea şi misterul cerului. Puterea şi puterea lui invizibilă îi interesează pe cititori. În literatura engleză din secolul al XVIII-lea paleta de culori a cerului este foarte luminoasa. Frecvent cerul este descris în culori albastre şi turcoaz.

O trăsătură specială în descrierea naturii de către scriitorii englezi este iubirea inexplicabilă a florilor. Florile şi plantele descrise în lucrările de literatură sunt de diferite tipuri, parfumuri şi culori. De exemplu, copaci înalţi care trăiesc îndelung, păduri groase, câmpuri plantate, toată această frumuseţe a naturii este prezentată în literatura engleză. O gamă largă de culori este izbitoare în luminozitatea şi varietatea sa. Acolo, cititorul poate găsi un labirint de aur şi de miere şi frunze strălucitoare de iedge verde şi trandafiri roşii aprinşi, pansamente purpuriu colorate.

În literatura engleză, apa este sursa a tot ceea ce este viu, o componentă importantă şi necesară a vieţii. Apa este un element puternic şi natural (uneori dezastru) dincolo de controlul uman, care poate provoca o furtună de emoţii la o persoană. Râul este descris de poeţi şi scriitori ca un fel de fetiţă jucăuşă, cu care vă simţiţi mereu amuzant şi confortabil în privat.

Marea în literatura engleză este descrisă în imaginea unui tip foarte tânăr. Nu mai este atât de liniștită și supusă. Autorii subliniază amploarea și profunzimea ei. Marea păstrează vechile mistere. Marea oferă o plăcere estetică, cineva vrea să se bucure de ea. Persoana simte că se încredințează și secretele sale mării. Oceanul este prezentat ca fiind cel mai necontrolat dintre toate elementele. Forța, puterea și caracterul se îmbină într-una în ea.

Toamna în literatura engleză este descrisă ca fiind extraordinar de frumoasă, timpul anului care este plin de distracție. Toamna straluceste cu culorile galbene, rosii, scortisoara si altele. Covorul de aur din frunze acoperă străzile. Frecvent în literatura engleză se poate găsi descrierea verii.

Vara este descrisă de scriitorii britanici ca un timp delicat și dulce al anului. Frumusețea naturii este descoperită în culori strălucitoare. Varietatea culorilor este cea mai mare în timpul verii. Flori strălucitoare, fructe, iarbă verde, frunziș de copaci, soare strălucitor - toate acestea și multe alte fructe de vară pot fi găsite în creativitatea poeților și scriitorilor englezi.

Primavara in Anglia reprezinta o viață nouă dupa condițiile dure de iarnă. Rece devine din ce în ce mai rar; zilele devin mai lungi și mult mai calde. Peste tot există plante verzi, copaci acoperiți cu frunziș, primele roze înflorite. Noua primăvară, după ploile recente, este descrisă de poeți ca ceva sacru și nevinovat. Natura este pictata verde, lalele infloresc în gradini, aerul este plin de o aroma amețitoare.

În timpul iernii, zăpada împrăștie terenul în Anglia în doar câteva zile. Restul iernii englezești seamănă cu toamna rusă: ceață, umiditate, ploaie și vânt. În literatura engleză puteți vedea rar descrierea iernii. Dar când scriitorii și poeții englezi scriu despre iarnă, folosesc exact timpul în care străzile sunt acoperite cu un strat mic de zăpadă. Ei vorbesc despre străzile acoperite de zăpadă ca și cum ar fi acoperite cu argint și fulgi de cristal.

Întregul peisaj este însă admirabil adaptat la ruinele solemne ale lui Fountain Abbey, care se află în centrul său.

După studierea literaturii engleze, concluzionăm că natura engleză este o componentă foarte importantă a literaturii. Pot reflecta sentimentele și emoțiile personajelor care se amestecă cu ele. Sufletul unui om și lumea naturii sunt interdependente, se reflectă unul în celălalt și sunt în armonie. Dar, deseori, ea servește ca o imagine autonomă independentă de personaje sau, uneori, poate fi un protagonist. Frumusetea naturii poate avea, de asemenea, un rol foarte important în activitatea narativă ca supliment la acțiunea principală. Scriitorii și poeții englezi glorifică natura. Are puteri spirituale și vindecătoare. Sesiunea cea mai frecvent utilizată de scriitori și poeți englezi este cea de vară. Puțin mai rar primăvara și toamna și foarte rar iarnă este descrisă în creațiile poeților și scriitorilor englezi.

Cu ajutorul culorilor strălucitoare, scriitorii transmit cititorilor o dispoziție romantică, o spiritualitate subtilă și prospețime rece. Este o caracteristică foarte interesantă a literaturii engleze că, cu ajutorul unor mijloace expresive și, cel mai adesea, de metafore, frumusețea ne aduce la viață, este capabilă să vorbească, să audă și să se simtă ca o persoană.

BIBLIOGRAPHY

1. Bloomfield M.W. A Linguistic Introduction to the History of English. - New York, 1965
2. Ярцева В.Н. Развитие национального литературного языка. - Москва, 1969.
3. Harris John. Hermes or a Philosophical inquiry concerning universal grammar. London 1771. - Leeds, 1980.
4. Poldauf Ivan. On the history of some problems of English Grammar before 1800. - Praha, 1948.

5. Vorlat Emma. The Development of English Grammatical theory 1586-1737. - Leuven university press, 1975.
6. Michael Tomasello, The Origins of Human Communication (Cambridge, MA: The MIT Press, 2008), 9–10, 222–225.
7. Pieter A. M. Seuren, Language in Cognition (Oxford: Oxford University Press, 2009), 52–53, 158–159.
8. W. J. T. Mitchell, Iconology: Image, Text, Ideology (Chicago: University of Chicago Press, 1986), 38.
9. Sir William Jones, "The Third Anniversary Discourse, on the Hindus, Delivered to the Asiatic Society, 2 February 1786," in Selected Poetical and Prose Works, ed. Michael J. Franklin (Cardiff: University of Wales Press, 1995), 361
10. Ferguson, Essay on the History of Civil Society, 174, for the coherence of poetic and other functional languages in early societies
11. Platon, Banchetul, traducere, Studiu introductiv şi note de Petru Creţia, Humanitas, 1995, 138p.
12. Henry Home, Lord Kames, Elements of Criticism (1762), 6th ed, 2 vols. (Edinburgh, 1785), with the author's last corrections and additions, 1:106.
13. Gafiyatova E.V., Samarkina N.O., Shelestova O.V. Phytonyms in the Tatar and English Languages: Comparative Analysis//Journal of Language and Literature. - 2016- № 2: P. 146
14. Biktagirova Z.A., Deputatova N.A. Comparative study of concepts "beauty/schonheit" (based on multiple-response free associations of Americans and Germans)//Journal of Language and Literature. - 2014- № 5(3): P. 122
15. Wilde O. The picture of Dorian Grey. M. 2001
16. Wilde O. Fairy Tales. M., 2015

ALEJO CARPENTIER: ARGOT IN LITERARY TRANSLATION

Ioana Ilisei
PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

*Abstract***:** *It can be said that the future of Spanish language is based on Latin America, where 90% of the speakers live: there are eighteen countries with Spanish as an official language. Spanish is ranked second in the world by number of speakers. Spanish language in America evolved differently, being influenced by various factors: the indigenous languages of the Maya, Inca and Aztec empires; the diversity of colonizers coming from Europe, African slaves etc.*
Alejo Carpentier is one of Latin America's most important writers, who introduced and defined the concept of magical realism*. Through his works we become acquainted with people, but also with the various problems of the continent of Latin America, left after the collapse of the Spanish Colonial Empire. Through the way of speaking of his characters, Carpentier makes the world known at all levels: aristocrats, upstarts, ordinary people, intellectuals etc. The use of slang, jargon, colloquial, informal, familiar language helps to outline the description of the author's characters and universe. The licentious language will be analyzed from a translating perspective, following the translation methods applied and the way in which the same register could be maintained in Romanian language.*

*Keywords***:***Alejo Carpentier, Latin American literature, argot, Hispanic language, translation*

Lucrarea de față își propune să analizeze agoul, jargonul, limbajul licențios din opere literare latinoamericane și traducerea lor în limba română. Numărul redus de traduceri ale operelor hispanice în limba română a făcut dificilă identificarea unui autor, a unei opere. De altfel, nu multe sunt operele care să conțină elemente de argou, limbaj colocvial, jargon, limbaj informal. Pentru a studia zona insuală a țărilor vorbitoare de spaniolă, am ales ca opere reprezentative *El recurso del método* („Recursul la metodă")[1] și *La consagración de la primavera* („Ritualul primăverii")[2], două dintre romanele cubanezului Alejo Carpentier.

Conform certcetărilor făcute, explorarea registrelor informal, colocvial, argou etc. nu s-a realizat pe texte literare sau din perspectivă traductologică. Acest lucru m-a determinat să aleg această temă, urmându-mi și vechea pasiune pentru limba spaniolă și m-am axat pe lumea hispanică și tot ceea ce presupune cultura și civilizația hispanică. Atunci când vorbim despre America Latină, se face referire la țările care au ca limbă oficială limba spaniolă. Pe teritoriul Americii Centrale și de Sud rezidă 90% dintre hispanici în cele optsprezece țări care au ca limbă oficială spaniola: Mexic, Guatemala, El Salvador, Honduras, Nicaragua, Costa Rica, Panamá, Cuba, Republica Dominicană, Venezuela, Columbia, Ecuador, Perú, Chile, Bolivia,

[1]Alejo, Carpentier, *El recurso del método*, ABC, Barcelona, 2004; Alejo, Carpentier, *Recursul la metodă*, traducere, prefață, tabel cronologic și note de Dan Munteanu, volumul I și II, Editura Minerva, București, 1988 [în continuare se va cita *Recursul*].
[2]Alejo, Carpentier, *La consagración de la primavera*, cuarta edición, Siglo Veintiuno de España Editores, Madrid, 1979; Alejo, Carpentier, *Ritualul primăverii*, traducere și note de Dan Munteanu, Editura Univers, București, 1986[în continuare se va cita *Ritualul*].

Paraguay, Argentina și Republica Orientală Uruguay. La fel cum și în fosta colonie brianică din America de Nord s-a dezvoltat o limbă engleză diferită la toate nivelele, deși în mică masură, așa cum s-a intâmplat și cu limba spaniolă din America Latină. Fără îndoială, „variația dialectală este cel mai bine reflectată de lexic, unul dintre aspectele lingvistice care reprezintă ansamblul cuvintelor unei limbi. Astfel că, pentru ilustrarea originalității limbii spaniole din America, înțeleasă ca modalitate diferită de cea peninsulară, primele studii au avut în vedere vocabularul. Conform studiilor dialectale, în constituirea lexicului hispano-american se acceptă trei componente importante: lexicul patrimonial (care este adaptat la noile realități și constituie sursa creațiilor), lexicul autohton (care a fost adoptat de limbile indigene generale și particulare), lexicul african (prezent de la aducerea sclavilor pe coasta Caraibilor din anumite zone)". Chiar dacă toate regiunile peninsulare, inclusiv Insulele Canare, au contribuit la formarea lexicului din America hispanică, influența andaluză a fost decisivă. Tendințele dominante ale emigrației din diferite epoci, au fost neîntrerupte până în secolul al XX-lea, adunând oameni din toate părțile lumii. Astfel, lexicul patrimonial, autohton și african „alcătuiesc un bogat mozaic lexical de bază hispanică, în concordanță cu posibilitățile combinatorii și cu realitatea istorico-socială a fiecărui teritoriu. Sunt zone în care se observă componenta indigenă (zona andină, America Centrală sau Yucatán), zone unde lexicul african este evident (Caraibi) și zone în care patrimonialul asimilează celelalte influențe, precum țările din sud. În acest fel, lexicul evidențiază întregul proces de fuziuni etno-culturale pe care le oferă elementul catalizator al culturii hispano-americane, adică metisajul"[3].

Având în vedere spațiul restrâns, vom analiza cuvintele licențioase care au câte unsprezece sau mai multe repetiții. Interesul se concentrează asupra tehnicilor de traducere și a felului în care s-a menținut sensul din textul sursă și registrul, așa încât să fie redat cât mai fidel mesajul în limba țintă. Chiar dacă explicația cuvintelor este redată în limba română (trad.n.), la sfârșitul lucrării se poate consulta glosarul cu definițiile din limba spaniolă din toate sursele utilizate.

Alejo Carpentier s-a născut în 1904 la Havana, Cuba, pe 26 decembrie, de ziua sfântului al cărui nume îl va avea protagonistul romanului *El siglo de las luces* (*Secolul luminilor*): Esteban (Ștefan). Copilăria lui Carpentier se desfășoară în Cotorro (Havana). El își începe studiile la Candler College și la liceul Mimó, dar le întrerupe prin călătoria în Franța din 1912. În acest timp, vine în contact cu literatura franceză, și

[3]María Vaquero de Ramírez, *El español de América I. Pronunciación*, Arco Libros, segunda edición, Madrid, 1998, pp. 39–42; Marius Sala, Dan Munteanu, Valeria Neagu, Tudora Șandru-Olteanu, *El español de América*, tomo I: *Léxico*, parte segunda, Publicaciones del Instituto Caro y Cuervo LXI, Bogotá, 1982, pp. 9–10; Germán de Granada, *El español en tres mundos. Retenciones y contactos lingüísticos en América y África*, Secretariado de publicaciones Universidad de Valladolid, Valladolid, 1991, pp. 173–175; Juan C. Zamora Munné, Jorge M. Guitart, *Dialectología hispanoamericana. Teoría, descripción, historia*, segunda edición revisada, Ediciones del Colegio de España, Salamanca, 1988, pp. 145–147.

este tras de clasicii francezi, precum Honoré de Balzac, Émile Zola sau Gustave Flaubert. Apoi, în 1917, intră la Instituto de Segunda Enseñanza (Institutul de învățământ secundar) din Havana. Deşi familia sa se mută la Loma de Tierra în anul 1920, Alejo Carpentier se întoarce în Havana pentru a-şi începe studiile de arhitectură, abandonate, în anul 1921[4]. Carpentier este unul dintre fondatorii revistei „Revista de Avance" (1927) şi publică în ea poemul *Liturgia*. Acuzat de practicarea comunismului, ajunge să fie întemniţat în 1927, din cauză că a semnat „Manifiesto Minorista"[5]. În cele şapte luni petrecute în închisoare, scrie prima versiune a romanului afro-cubanez *Écue-Yamba-Ó* (publicat în 1933 la Madrid). Cu ajutorul poetului suprarealist francez Robert Desnos, fuge în Franța şi colaborează cu revistele avangardiste. Deşi este fascinat de suprarealism, tânărul scriitor era în căutarea propriului drum, citind astfel tot ce se putea găsi despre America. În acest sens, scrie un eseu în limba franceză despre *Punctele cardinale ale romanului în America Latină*. În decada anilor 1930, apar în revista „Carteles" articolele sale în care descrie experiența din timpul Războiului Civil Spaniol (1936–1939). În urma călătoriei întreprinse în Haiti, alături de Lilia şi de actorul francez Louis Jouvet, percepe ceea ce avea să numească *real-marvilloso* (realul fantastic/miraculos) al lumii latinoamericane. Prin realul fantastic Carpentier respinge miraculosul provenit din oniric, mai ales având în vedere „cultura sa universală sau mozaicul etno-cultural al propriilor origini". Nu mai este vorba despre acea lume magică care „a marcat întreaga epocă a literaturii avangardiste europene şi care, mai reapare pe diferite latitudini ale culturii, ci despre o infra-lume imaginară care se clădeşte cu tehnici de prestidigitaţie specifice suprarealismului, o lume clădită pe coduri prestabilite". În 1974 apar romanele *El recurso del método* (*Recusul la metodă*) şi *Concierto barroco* (*Concert baroc*). În *Concierto barroco* autorul îşi expune viziunea asupra amestecului de culturi din America Latină. În 1976, vizitează România la invitația Uniunii Scriitorilor şi ține conferințe despre literatura americană şi conceptul de *real-maravilloso*, iar în 1977 apare traducerea în limba română a romanului *El recurso del método*. Anul următor, apar romanele *La consagración de la primavera*(*Ritualul*

[4]Patrick Collard, *Cómo leer a Alejo Carpentier*, Ediciones Jucar, Madrid/Gijón, 1991, pp. 11–12; DLC, p. 183a; Arno Giovannini, *Entre culturas: Los pasos perdidos de Alejo Carpentier*, Peter Lang, Bern, Berlin, Frankfurt am Main, New York, Paris, Wien, 1991, pp. 193–195.

[5]http://www.cubaliteraria.cu/monografia/grupo_minorista/declaracion.html, consultat la 31 august 2016; Eugenio, Suárez-Galbán Guerra, *Manuel de la Cruz González, artista costarricense exiliado en La Habana*, en Araceli Tinajero (editora), *Exilio y cosmopolitismo en el arte y la literatura hispánica*, Editorial Verbum, México, D.F., 2012, pp. 131–133. Nucleul de oameni care au creat Grupo Minorista a devenit un grup de stânga în reuniunile căruia se lupta împotriva falşilor patrioți, cenzurii asupra ascunderii problemelor cubaneze, împotriva supunerii guvernului în fața pretențiilor străine, falsificării votului, etc. Manifestul prevedea printre altele revizuirea valorilor false, introducerea în Cuba a noilor doctrine, teorii şi practici artistice şi ştiințifice, reforma învățământului public şi a sistemelor corupte care se opun evoluţiei catedrelor, precum şi autonomia universitară; independența economică a Cubei şi lupta împotriva imperialismului american (trad.n.).

primăverii apărut în traducere românească în anul 1986) şi *El harpa y la sombra* (*Harpa şi umbra*, traducere apărută în 1988). La 24 aprilie 1980, se stinge din viaţă, la Paris[6].

În *Recursul la metodă* autorul portretizează prin personajul Primului Magistrat tipologia dictatorului din America hispanică, epocă care a marcat istoria ţărilor vorbitoare de limbă spaniolă. După obţinerea independenţei, de la sfârşitul secolului al XIX-lea până în zilele noastre, tările de pe continentul central şi sud american, au întâmpinat diverse probleme politice şi socio-economice în drumul consolidării lor ca state. Primul Magistrat, personajul-narator, se vrea a fi un intelectual, etalându-şi cu orice ocazie discursul pompos la care poporul rămâne surd, dar şi mut în acelaşi timp: puterea nu îl ascultă şi nici nu vrea să îl asculte. Astfel, Carpentier surprinde într-o manieră aparte metafora surzilor într-o lume a muţilor. În unele cazuri fiind vorba şi despre zonele bilingve în care populaţia vorbitoare de *quechua* (Pe), *náhuatl* (Mx), *guaraní* sau *aymará* (Bo) nu ştie limba spaniolă, făcând dificilă comunicarea.

În cel de-al doilea roman, Alejo Carpentier ne pune în faţa unui intelectual cubanez care ajunge să susţină *ideea*, care l-a dus pe câmpurile de luptă din Spania din timpul Războiului Civil din perioada 1936–1939. Lupta împotriva comunismului era încă la început în perioada interbelică, acutizându-se abia după terminarea celui de-al Doilea Război Mondial. Aceeaşi *idee*, l-a făcut pe intelectualul francez să-şi urmeze camarazii din Brigăzile din Spania în luptă, părăsindu-şi iubita (Vera) pe ascuns. Personajul care urmăreşte altă *idee* este rusoaica Vera, de profesie balerină, şi anume fuga de tot ceea ce înseamnă revoluţie sau război, încă din copilărie când a rămas marcată de revoluţia rusă, pe când ea era doar o copilă.

Toate personajele din acest roman sunt unite prin artă: Enrique vrea să devină arhitect, dar îi place şi arta plastică şi literatura; Vera fiind balerină, devine profesoară şi coregrafă; Calixto şi Mirta sunt dansatori la şcoala de balet Verei; Jean-Claude este un filolog, căruia îi place literatura; Gaspar cântă la vioară etc.

Familia lui Enrique şi clasa socială înaltă din Cuba fac obiectul criticii, pentru că se pretind a fi altceva decât ceea ce sunt, adică falşi intelectuali. Având în vedere acest context, totuşi limbajul licenţios şi argoul îşi fac simţită prezenţa, deoarece orice om într-un cadru intim foloseşte un limbaj informal sau colocvial. De altfel, Enrique şi Gaspar au fost pe front, unde fără doar şi poate au făcut uz şi abuz de limbajul licenţios.

[6]Patrick Collard, *op. cit.*, pp. 12–14; *Recursul*, pp. XLVII–LIV; DLC, pp. 183b–184; Alexis Márquez Rodríguez, *La obra narrativa de Alejo Carpentier*, Ediciones de la Biblioteca, Universidad Central de Venezuela, 1970, p. 52; Arno Giovannini, *op. cit.*, pp. 195–200.

În romanul *Recursul la metodă* („El recurso del método") am identificat șase cuvinte care au unsprezece sau mai multe apariții pe parcursul textului:

- de 11 ori se repetă vulgarismul *coño* și argotismul *hijo de puta*

Coño (*~s (de la Infanta)*; *¡ ~ de madre!*; *¡ ~ de madre!*; *¡ ~ de madre!*; *¡ ~ de madre!*; *quién ~ les ha dicho*; *Y, ~*;*Y esa policía nuestra, ~, entrenada*; *¿por qué no me habla, ~?*; *no nos importa un ~*;*~*;*se les importa un ~ nuestra política*; *¡Pero pronto, ~, pronto!*; *¿Ya tronaron al ~ de madre?*; *¡si bemol, ~!*; *¿qué ~ es esto?*)– dumnezeii; Dumnezeii mă-sii!; Dumnezeii mă-sii!; Mama mă-sii!; Dumnezeii mă-sii!; cine mă-sa le-o fi spus; Și ce mă-sa!; Și poliția asta a noastră, instruită, în mă-sa; de ce mă-sa nu-mi vorbește; ne doare în cot; ce dracu'; îi doare undeva de politica noastră; Și repede, maica mă-sii, repede!;L-au curățat pe împuțitul ăla în mă-sa?; si bemol, ce naiba!; ce mă-sa-s toate astea?

Substantivul argotic *coño* se referă la „vulva și vaginul organului genital feminin". Atunci când este folosit ca interjectie exprimă diverse stări de spirit, mai ales cele de mirare și enervare sau frustrare (limbaj informal). În limba spaniolă din Americaeste un vulgarism și se folosește cu sensul primar de „individ, bărbat" (Ve), sau ca locuțiune substantivală – *coño de su madre* (Ve, vulgarism cu intenție peiorativă: persoană cu intenții rele, mediocră); locuțiune interjecțională – *¡coño de su madre!* – care exprimă dispreț față de persoana căreia îi este adresată sau ușurare în momentele de furie sau durere (Ve); locuțiune adjectivală – *del coño de su madre* ce face trimitere la „ceva important, de anvergură" (Cu; limbaj popular)[7]. Venezuelismul *¡coño de (su) madre!* este utilizat de 5 ori (apariția 2, 3, 4, 5, 14) și a fost tradus prin schimb de simbol, adaptare culturală și transpoziție cu imprecațiile peiorative „Dumnezeii mă-sii" (de trei ori: 2, 3, 5), „Mama mă-sii" (o dată în a patra apariție) și „în mă-sa" (la ultima apariție). La interjecția *¡coño!* s-au aplicat tehnici precum transpoziția, parafrazarea, schimbarea simbolului și filtrarea culturală. În traducere s-au utilizat formulările peiorative și disprețuitoare care exprimă stări de mirare, frustrare și enervare, imprecații sau blesteme: „Dumnezeii (o dată la prima înregistrare) / Maica mă-sii (o dată, 13), ce/cine/în/de ce mă-sa (aparițiile 6, 7, 8, 9, 16), ce naiba / ce dracu'(l)" (formule exclamative de dispreț). Prin aplicarea modulării prin schimbarea simbolului s-au utilizat expresiile din limbajul popular și familiar „a durea în cot" și „a durea undeva" (eufemism) cu sensul de „a nu-i păsa". Se puteau utiliza și

[7]DRAE, DAMER, consultat la21 septembrie 2017;DALI, p. 118b *coño*; DSR, p. 249b.

„fir-ar să fie", „fir-ar al dracu'(lui să fie)" sau chiar vulgarismul „pizda mă-sii" care reflectă cel mai bine sensul cuvântului spaniol[8].

Hijo, -a(*¡~ de puta!*;*¡~ de puta!*; *(cabrones e) ~s de puta*; *Los cabrones e ~s de puta habían recibido el concurso de otros cabrones e ~s de puta*; *¡ ~ de puta!*; *¡~s de puta! ¡~s de puta!*; *¡~ de puta!*; *esos ~s de puta*; *trayendo sus ladrones e ~s de puta*)– Paștele și…!; Mama lui…!; feciori de tîrfe;Ticăloșii de pui de cățea primiseră ajutor din partea altor feciori de tîrfe, în ultimele săptămâni; Dumnezeii cui l-a făcut!; Mama mamelor lor! …Cu cine i-a făcut!; Mama lui de…!; puii ăștia de cățea; aducînd la putere tîlhari și pui de curvă

Argotismul *hijo(s) de puta* este obscen și se referă la persoane rele, ticăloase, mizerabile, echivalentă fiind în limba spaniolă din America cu vulgarismul *hijo de mil putas / hijo de la gran siete / hijo de mil / hijo de una gran siete*. Prin traducere literală, parafrazare, transpoziție și schimbarea simbolului, s-a utilizat epitetul depreciativ dat unei femei depravate „cățea" în sintagma peiorativă „fiu (pui) de cățea / curvă". În expresia spaniolă *hijo de perra*, substantivul *perra* (cățea) are intenție peiorativă în referirea la o „femeie depravată" sau la o „persoană disprețuitoare", în limbajul colocvial. S-au utilizat și expresiile depreciative și vulgare „Paștele / Mama lui / Dumnezeii cui l-a făcut"etc., ce pot fi înlocuite și cu adjectivele peiorative „ticălos",„nenorocit", sau exclamațiile peiorative „Paștele mă-tii / (a da în) Pizda mă-tii (-sii)" folosite în limbajul colocvial, chiar și în locul traducerii literale „fiu (pui) de târfă (cățea)" așa cum s-a realizat în a treia, a patra și a cincea apariție[9].

- de 13 ori apare argotismul *mierda*

Mierda (*ese General de ~*;*esos montañeses de ~*; *esos gringos de ~*; *esos estudiantes de ~*; *Metidos en la ~ hasta aquí*; *los luteranos de ~*; *¡Todos los gringos de la tripulación se fueron a la ~!*; *esos detectives de ~*; *Puede irse a la ~*; *con sus marines de ~*; *¡No metas más ~s en la maleta!*; *descolgar estas ~s*; *esas ~s en las paredes*) –Generalul ăsta de rahat; căcăcioșii ăștia de munteni; rahaților de americani; studenții ăștia căcăcioși; Băgați în rahat pînă aici; scîrboșii de luterani; Toți yankeii din echipaj s-au dus în mă-sa!; detectivii ăștia căcăcioși; Poa' să se ducă-n mă-sa; cu rahații ei de *mariner*-i; Nu mai pune căcaturi în valiză; să se dea jos toate aiurerile astea; pocăriile astea pe pereți

[8]DEX 2009, p. 242b *cot*, 329b *drac*, 390b–391a*fi*, 688b *naiba*; DLR 1939, p. 789b *mă-sa*; MDA 2003, p. 1076b *pizdă*.
[9]DRAE pentru *hijo* și *perra*, DAMER prentru *hijo*, consultate la 14 septembrie 2017;DALI, p. 206a *hijo*; DAELP, p. 81a *hijo*; GDEA, p. 1594c *perra*; DSR, p. 479b;MDA, p. 771b *dumnezeu*; DALR 2007, p. 59a *cățea*, 298 *prostituată*; DEX 2009, p. 887b *prostituată*, 1124b *ticălos*; MDA 2003, p. 1076b *pizdă*; DSLR, p. 784 *nenorocit*.

Substantivul feminin argotic *mierda* (căcat, rahat – limbaj familiar, murdărie – eufemism) este obscen și înseamnă „excremente, mizerie, scârnăvie", „situație respingătoare", „lucru de proastă calitate sau prost făcut", „persoană mizerabilă sau vrednică de dispreț" (masculin și feminin). Folosit ca interjecție, acesta exprimă indignare sau contrarietate (*irse a la mierda, ¡mierda!* – a da dracului / Pe dracu'!). În limba spaniolă din America se folosește și locuțiunea interjecțională *¡por la mierda!* pentru a exprima surpriza sau admirația, surpriza neplăcută (Bo, Ch; limbaj cultural și popular), având ca prim sens „lucru reprobabil și josnic" (vulgarism: *hijeputada*, Ni). În majoritatea cazurilor s-a folosit traducerea literală prin termenii vulgari și peiorativi „căcat(uri) / rahat"(lucru de nimic, fără importanță; „excrement" în limbaj familiar), „căcăcioși", „scârboși"și substantivul „porcărie" (lucru prost făcut; familiar: murdărie, faptă sau vorbă indecentă, grosolană) folosit cu sens figurat de „indecent, mizer". Dar s-a aplicat și transpoziția și schimbarea simbolului în folosirea imprecației „să se ducă-n mă-sa" prin alăturarea verbului *a duce* și a termenului popular *mă-sa*. În loc de „aiureli" se putea folosi adjectivul depreciativ „mizeriile" cu sensul de „neplăceri, lucruri urâte"[10].

- de 19 ori apare *carajo* ca interjecție sau în expresii

Carajo (*~s (de la Infanta)*; *¡Qué ~!*; *¡Cómo si eso me importara un ~!*; *¡ ~, ahora me doy cuenta!*; *¡No, ~, no!*; *¡Ah, ~, esto es otra cosa!*; *¡ ~!*; *no sirve para un ~*;*su palabra no vale un ~*;*¡Vete al ~!*; *¡café, ~, café!*; *que te vayas al ~*;*Pero, ~*;*No pierdas más tiempo, ~*;*¡El dinero, ~!*; *¡Gracias a Dios, ~!*; *en casa del ~*;*¡~! ¡podías haberme consultado!*; *¡Al ~...!*)– mamele (Infantei); Ce dracu'!; Mă doare exact în c… de ăștia!; pe dracu', acum îmi dau seama!; Nu, pe toți dracii, nu!; Eh, drăcie, asta e altceva; Dumnezeii!; e un căcat; cuvîntul lui nu face nici cât o ceapă degerată; Du-te dracului!; cafea, ce dracu', aduceți-mi cafea!; să te duci la dracu'; Dar ce dracu'; Nu mai pierde timpul, ce mă-sa; Paralele, mama mă-sii!; Drace, slavă Domnului!; în casa dracului; Ce dracu'! puteai să mă întrebi și pe mine!; La dracu'…!

Cu sens primar de „penis" în DRAE (vulgar, argou sexual), apoi de „loc îndepărtat" (Mx, Co; limbaj popular). Substantivul are și sensul de „persoană mizerabilă, ticăloasă, rea" (Bo, Ch; limbaj popular și cult), „persoană oarecare" (Ho, RD; peiorativ) sau „persoană incapabilă, proastă" (Ho, ES, Ni; peiorativ). Atunci când substantivul este utilizat ca interjecție (*¡(qué) carajo!*) reflectă surpriza, enervarea, stupiditatea întrebării sau afirmației interlocutorului și este osbcen, vulgar (limbaj informal). Interjecția peiorativă din limbajul informal, *al carajo*, care apare o singură dată (ultima înregistrare), exprimă

[10]DRAE, DAMER, consultate la 14 septembrie 2017; DSR, p. 599a; DALR 2007, p. 56a *căca*, 56b*căcat* și *căcăcios*, 194a *porcărie*; DLRLC, p. 176a–177 *duce*; DOOM 2, p. 301 *fi*²; DEX 2009, p. 155b*căca* și *căcăt*, 662b *mizerie*, 850b *porcărie*, 910b *rahat*; MDA, p. 316b *căcăcios*.

respingerea față de ceva sau cineva, dezgustul. Locuțiunea adverbială *(importar) un carajo* a fost utilizată de trei ori (apatiția 3, 8, 9) și înseamnă „nimic" sau „nesemnificativ" (me importa un carajo / no vale un carajo), iar interjecțional se foloseşte pentru a exprima negația sau respingerea. În traducerea acesteia s-a aplicat schimbarea simbolului, adaptarea culturală și parafrazarea și s-au folosit expresiile „nu face nici cât o ceapă degerată" (nu valorează nimic), „e un căcat" și „mă doare în c... de ăștia", pentru care porpunem utilizarea substantivului „cur" în a treia apariție pentru a reda sensul mesajului. Pentru expresia „e un căcat" s-a aplicat vulgarismul „căcat" cu sensul de „fleac, nimic". Locuțiunea verbală peiorativă *irse algo al carajo* (a se duce dracului / la dracu'; limbaj informal), care apare de două ori (10, 12), înseamnă „a se strica" sau „a avea un sfârșit urât" (în text este adresată unei persoane – să te duci dracului). În cazul acesteia s-au aplicat tehnica traducerii literale și adaptării culturale prin folosirea imprecațiilor „du-te dracului!" și „să te duci dracului" (imprecație ce exprimă enervarea și înseamnă „a-și vedea de treaba sa"). Locuțiunea *a (en) casa del carajo*, care apare o singură dată în antepenultima înregistrare, este un cubanism și înseamnă „foarte departe". Această expresie a fost tradusă literal cu sintagma „în casa dracului", pentru care indicăm folosirea expresiei populare *la mama dracului*. Traducerea interjecției care are 12 apariții din 18 (1, 2, 4, 5, 6, 7, 11, 13, 14, 15, 16, 18) s-a realizat prin filtrare culturală și echivalență cu imprecații vulgare de intenție peiorativă și care exprimă contrarietate și enervare „ce dracu'!" (de 4 ori), „pe dracu'!" (o dată), „pe toți dracii". Prin schimb de simbol și parafrazare, interjecția s-a tradus și cu „mama mă-sii", „ce mă-sa" (folosind termenul popular „mă-sa") și „drăcie" (faptă rea, blestemăție; argotism popular). La prima înregistrare subtantivul „mama" se poate înlocui cu „dumnezeii". Pentru a evita repetiția se mai puteau aplica imprecațiile „la naiba", „fir-ar al dracului (să fie)", „mama dracului/naibii"[11].

- de 19 ori apare apelativul depreciativ *cabrón*

Cabrón, –a (~;*~es (e hijos de puta)*; *Los ~es e hijos de puta habían recibido el concurso de otros ~es e hijos de puta*; *este ~ verano*; *Estos ~es me van a dejar sin una locha*; *qué ~ era el suyo*; *¡Muérete, ~!*; *aquellos ~es de arriba*; *machete para los ~es*; *para los ~es de la oposición*; *Fa sostenido, ~*; *los ~es del interior*; *algunos ~es*; *el ~cillo ese*; *el ~cito ese era un traidor*; *No te quejes, ~*; *esta ~a vida*; *la tanda de ~es*)– încornoratul; ticăloșii; Ticăloșii de pui de cățea primiseră ajutor din partea altor feciori de tîrfe, în ultimele săptămâni (elipsă); scîrnăvia asta de vară; Măgarii ăștia or să mă lase fără o para; ce mai

[11]DRAE, DAMER, consultate la 14 septembrie 2017; DALI, p. 83b; DSR, p. 174a; DEX 2009, p. 166a *ceapă*, 268a*da*; DALR 2007, p. 89b *drăcie*, 145a *la mama dracului*; DLRLC, p. 164a *drăcie*; Vezi nota 8 pentru *drac* și *mă-sa*, nota 8 pentru *căcat*.

(haimana) şi porc; Crapă, porcule!; împuţiţii ăia de sus; *machete* pentru porci; pentru porcii din opoziţie; Fa ţinut, măgarule; măgarii ăştia din ţară; cîţiva împuţiţi; măgăruşul ăsta; împuţitul ăla e un trădător; Nu te plînge, măgar bătrîn; viaţa asta împuţită; la banda de rahaţi

Substantivul *cabrón* se referă la „omul care obţine beneficii din prostituţia femeilor" (Ve, Ec, Ch, Bo; peiorativ, limbaj popular şi cult); la „cel care este experimentat şi viclean" (Cu; limbaj popular); la „o persoană cu un caracter urât" (Mx, Ho, ES, Ar, Ur; peiorativ), sau „care este enervantă, supărătoare şi insuportabilă" (ES, Cu; ca adjectiv în limbaj popular şi cult, cu intenţie vulgară). Cuvânt obscen, indecent care, atunci când se referă la o persoană, animal sau lucru, desemnează ceva „supărător, care joacă feste, face răutăţi, provoacă prejudicii" (Mx, Gu, Ho, ES, Ni, Pa, PR; doar pentru lucruri, vulgarism), sau se referă la „un om care este înşelat de nevastă". În limba spaniolă peninsulară se utilizează ca adjectiv vulgar în limbajul colocvial şi denumeşte „persoana care joacă feste sau este enervantă, bărbatul care este înşelat"[12]. A fost tradus prin parafrazare, transpoziţie, adaptare culturală, modularea prin schimbarea simbolului şi traducere literală cu substantive depreciative: „ticălos", „împuţit(ă)" cu sensul peiorativ de „mizerabil" (infect, dezagreabil, nesuferit), „rahaţi", „porc" (peiorativ cu sensul de „om obraznic sau imoral"; aplicat de patru ori), „pui de căţea / fecior de tîrfă" (argotism peiorativ cu sensul de „om ticălos, de nimic", „căţea" este un epitet peiorativ pentru femeia rea), „scârnăvie" (murdărie, sau la figurat „om, lucru fără valoare") ce se poate substitui cu „dobitoc" sau „infect" (cu sens figurat referitor la căldura verii). Considerăm că substantivul „măgar" putea fi înlocuit cu „parşiv", iar „încornorat" cu „dobitoc" sau „ticălos" pentru a reflecta contextul şi mesajul[13].

- de 22 orise repetă verbul *joder*

Joder (*la teoría siempre se ~e ante la práctica*; *Bastante que han ~ido ya con esa autonomía*; *estos andinos venían ~iendo la paciencia*; *No ~as tanto con tus clásicos alemanes*; *¡Por ese lado nos ~imos!*; *Seguirá ~iendo a sus enemigos*; *salimos ~idos por los cuatro costados*; *¡Los ~ieron a todos!*; *Nos ~imos (...) Ahora sí que nos ~imos*; *¡Nos ~imos!*; *para ~ a los demás*; *no ~as más*;*ése es el que más ~e*; *no ~an*; *Te ~iste*; *son más de veinte años ~iendo la paciencia*; *bastante le ~ió*; *¡No me ~as con Baudelaire!*; *Pues entonces está usted ~ido*; *era capaz de ~ al pinto de la paloma*; *aunque me ~e*)– teoria e de rahat în faţa practicii; Destul ne-au regulat cu autonomía lor;muntenii ăştia ne călcau pe bătături; Nu mă mai bate la cap cu clasicii tăi nemţi; Aici am pus-o de mămăligă; o să-şi batjocorească duşmanii; intrăm în rahat de nu

[12]DRAE, DAMER, consultate la 13 septembrie 2017; DALI, p. 71b.
[13] DSR, p. 151a; DEX 2009, p. 987b *scârnăvie*; DALR 2007, p. 194a *porc*; DLRLC, p. 583a *împuţit*; Vezi nota 9 pentru*căţea* şi*ticălos*.

ne mai scoate nimeni; I-au lichidat pe toți; «Am încurcat-o» (...) «Acum chiar c-am încurcat-o»; Am căcat-o!; ca să-i reguleze pe ceilalți; nu ne mai bate la cap; ăsta ne călărește cel mai tare; nu faceți mișto; Ai feștelit-o; de douăzeci de ani le încerci răbdarea; ați tras destul; Nu mă bate la cap cu Baudelaire!; Atunci v-ați ars; e în stare să-l dărîme și pe omul cel mai solid; deși mă rîcîie

Verbul argotic *joder* înseamnă în primul rând „a face sex", iar expresia *no joda(s)* înseamnă „a nu deranja", „a (nu) necăji", „a (nu) enerva". În America hispanică are și sensul de „a face glume" sau „a-și bate joc" (Ho, ES, Ni, CR, Cu, Ve, Ec, Bo, Py, Ar; Co, Ch, Ur, limbaj popular; vulgarism), de „a răni" sau „a omorî" (Ho, Ni; vulgarism), de „a face rău" sau „a prejudicia pe cineva" (Ho, ES, Ni, Bo, Ch, Ur; limbaj popular și cult). A fost tradus cu o paletă largă de expresii argotice și peiorative prin aplicarea tehnicilor de traducere literală, parafrazare și modelare. Pentru expresia „teoria e de rahat în fața practicii" (de nimic, fără importanță) se poate utiliza și expresia vulgară „se fute". S-au folosit verbe peiorative precum „a regula", colocviale „a călca pe bătătură / a râcâi" (se poate aplica expresia vulgară „a fute la cap"); expresia populară și familiară „a bate la cap" (propunerea noastră este „a freca la cap / icre"), „a o pune de mămăligă" (se poate utiliza expresia argotică „a da de dracu'" – Pe partea asta am dat de dracu'!). Pentru verbul „a batjocori" se putea aplica din nou verbul peiorativ „a regula". În locul expresiei „a intra în rahat" propunemexpresia vulgară „a fi în rahat până la / în gât" pentru a reda mai bine sensul expresiei colocviale *por los cuatro costados* (pe toate părțile). S-au aplicat verbele argotice „a o feșteli / a o încurca / a se arde" (propunem expresia vulgară „a o beli"), „a trage" (propunerea noastră este vulgarismul „a regula" – Destul v-au regulat). Pentru verbul „a dărâma" opțiunea noastră este „a fute / a regula" (Era în stare să îi fută / reguleze pe toți), pentru a ne apropia mai mult de sensul locuțiunii substantivale *hasta el pinto de la paloma* – pe toată lumea, toate persoanele (Cu, limbaj popular)[14].

Pe de altă parte, în romanul *Ritualul primăverii* („La consagración de la primavera") am identificat doar cinci cuvinte care au unsprezece sau mai multe apariții pe parcursul textului:

- de 12 apare interjecția *¡caray!*

Caray (*y, ~, para cerciorarse deello*; *pero ¡~!...*; *¡~ de espectáculos para señoritas!*; *pero –¡~!– habría que recordar*; *Más atención, ~*; *¡~! –largó José Antonio*; *y ~;¡~!*; *Déjame dormir ~;¡~! ¡Hasta ahora nadie se ha atrevido a tanto!*; *Pero aquí sí se sentía –¡~!*; *Pero –¡~!– ¡qué accidentado y difícil me fue el*

[14]DRAE pentru *joder* și *costado*, DAMER pentru *joder* și *pinto*, consultate la 1 martie 2018; DSR, p. 525a; GDEA, p. 1272a *joder* și 1272b *jodido*; EDI, p. 2457a *joder*;DEX 2009, p. 910b *rahat*, 922a *râcâi*; MDA, p. 169b *bate*;DALR 2007, p. 104b *a o feșteli*, 111b *a freca la melodie*, 113b *a fute la cap / icre*, 277 *a avea necazuri*.

camino!)– și, fir-ar să fie, ca să te convingi de asta; dar, mamă, doamne!...; Al dracului spectacol pentru domnișoare!; dar – ce dracu'! – trebuie să ne amintim; Mai multă atenție, ce dracu'; Ei, să fie! – a exclamat José Antonio; și al dracului să fiu; Fir-ar să fie!; Lasă-mă să dorm, ce dracu'?; Fir-ar să fie! Pînă acum nimeni n-a mers așa departe!; Dar aici se simțea într-adevăr – al dracului!; Dar – fir-ar să fie! – accidentat și greu mi-a fost drumul!

În acest caz avem de-a face cu interjecția eufemistică *caray*, care se utilizează la nivelul limbajului colocvial pentru a exprima mirare, enervare sau supărare. În limba spaniolă din America apare doar cu sensul de „broască țestoasă", *carey* (RD). Prin aplicarea traducerii literale și adaptării culturale s-au utilizat expresii depreciative, înjurături sau imprecații: fir-ar să fie / al dracului / ce dracu' / ei, să fie!. Se puteau utiliza și vulgarismul „ce pizda mă-sii" sau „fir-ar (al dracului) să fie" în loc de *ei, să fie*. La a doua apariție s-a utilizat imprecația din limbajul familiar „la naiba" sau „al naibii" (cu sensul de „grozav, teribil")[15].

- de 14 ori se repetă vulgarismul *puto(a)*

Puto, –a / Celestina (*burguesas ~s y ~s profesionales*; *Historias de ~s y celestinas*; *ser muy ~s*; *¿Qué me metiese a ~?*; *¡ah, ~, ~, ~, mil veces ~!*; *burdeles de cien ~s*; *~s*; *¡Eres una ~! ¡Nada más que una ~! Seré muy ~*) – burgheze tîrfe și tîrfe profesioniste; istorii cu curve și codoașe; sînt foarte curviștine; Să mă fac curvă?; Ah, curvă, curvă, curvă, de-o mie de ori curvă!; bordeluri cu o sută de curve; curve; Ești o curvă! Nu ești decît o curvă? Oi fi eu curvă

Argotismul *puta* (curvă, prostituată, târfă) este peiorativ, vulgar. Substantivul vulgar *puta* și cel din limbajul informal *celestina* (sinonim cu *alcahueta* – femeie care mediază relațiile extraconjugale, proxenetă) au fost traduse literal cu sinonimele peiorative și depreciative „curvă" și „târfă", respectiv vulgarismul „codoașă". Puteau fi utilizate și argotismele „parașută" / „fufă" / „pupăză"[16].

- de 22 de ori se repetă interjecția *¡(qué) carajo!*

Carajo (*¡~!*; las «jotas» de sus *~s*;*¡Al ~!*; *¿A quién ~ se le ocurrió de helar una piscina (...)?*; *no entiende un ~*; *¡~!*; *quién ~*;*¡Al ~ las categorías kantianas! ¡Al ~ la lógica de Hegel!*; *Por fin –¡~!*; *¡Al ~ con la filosofía!*; *Pues, ~, no sabía lo que se perdía*; *¡~! ¡Cómo canta el negro ese!*; *¿Qué ~ te pasa?*; *que fuiste a*

[15]Vezi nota 8 pentru *drac*, *fir-ar să fie*, *naiba*; DRAE, DAMER, consultate 14 septembrie 2017; DSR, p. 174b; DALR 2007, p. 89b *drăcie*, 145a *la mama dracului*; DLRLC, p. 164a *drăcie*.

[16]GDEA, p. 1698c *puta* și 1699a *puto, –ta*; DRAE, consultat la 25 februarie 2018; DALI, p. 89b *celestina* și 343b*puto(a)*; DAELP, p. 131b; DSR, p. 190b; DP, p. 79 *parașută*,89 *pupăză* și 108 *traseistă*; DALR 2007, p. 298 *prostituată*; DEX 2009, p. 202b *codoș* și 887b *prostituată*; DLR 1939, p. 312b *codoș*.

buscar a casa del ~;¡Esto es elevación, ~!; *¡~! (pensaba la condesa)*; *¡Paga, ~!*; *Que eso, ~, no es para que se baile en un cabaret*; *hay un frío del ~;Esto se va al ~;Como si a Dios se le importara un ~ la estabilidad del dólar*; *¡Manda tu escuela al ~!*; *irte al ~;en casa del ~;vete al ~;Lo del hotel se fue al ~;Y no te dejes agarrar las manos así, ~;te vas al ~;qué ~ te han enseñado*; *Pero ¡~! una tarjeta postal*; *Vaya con la broma a casa del ~;hacer mis maletas e irme al ~;lo que vas a ver es del ~;¡~! Cuando estaba tirado ahí*; *¡~! ¡Apúrense!*; *¡~! ¡Totalmente parecía que nos estaba dedicado!*; *Pero –¡~!–, taladrándome*)– mama lor!; intensitatea "j"-urilor din *carajos*; La dracu'!; Cui dracului i-a dat prin cap să înghețe o piscină (...)?; nu pricepe nimic; Pe dracu'!; cine dracu'; La dracu' categoriile kantiene! La dracu' logica lui Hegel!; În sfîrșit –fir-ar să fie!; La dracu' cu filozofia!; Păi, fir-ar al dracului, nu știa ce pierde; Mama lui! Cum mai cîntă negrul ăsta!; Ce dracu' e cu tine?; Dacă te-ai dus să-i cauți la dracu-n praznic; Asta-i *levitație*, ce mama mă-sii!; fir-ar să fie! (gîndea Contesa); Plătește, ce dracu'!; Așa ceva, ce mă-sa, nu se dansează într-un cabaret; e un frig al naibii; Mai multă atenție, ce dracu'; Ca și cum pe Dumnezeu l-ar durea în fund de stabilitatea dolarului; Dă-o dracului de școală!; să te duci dracului; unde și-a-nțărcat dracu' nevasta; du-te-n mă-ta; Povestea cu hotelul s-a dus dracului; Și nu-l lăsa să-ți strîngă mîinile așa, ce dracu'; du-te dracului; ce dracu' te-au învățat; Dar ce mă-sa, măcar o carte poștală; Du-te dracului cu bancurile tale cu tot; să-mi fac bagajele și să mă duc la dracu'; Ce-o să vezi e al dracului; Pe dracu'! Cînd eram întins pe jos; Dați-i bătaie, mama dracului!; Maica mă-sii! Ăsta părea chiar pentru noi!; Dar –fir-ar să fie!– mă sfredelește

Substantivul *carajo*, folosit ca insultă sau înjurătură, și exclamația *¡(qué / quién) carajo!* apar în 22 de înregistrări (1, 2, 4, 6, 7, 10, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 28, 30, 31, 34, 35, 36, 37, 38) și au fost traduse literal, prin adapare culturală și transpoziție cu expresii depreciative, imprecații și înjurături care exprimă uimirea, enervarea, supărarea: ce dracu'! (de 4 ori) / pe dracu'! (de 2 ori) / cine dracu'! / cui dracului, mama / maica mă-sii! / mama dracului! / ce mă-sa! (de 2 ori) / mama lor! / mama lui!, fir-ar să fie! (de 3 ori), fir-ar al dracului, al naibii / al dracului. În cea de a doua apariție s-a conservat *carajos* pentru a putea reda mesajul autorului, și anume, pronunția în limba spaniolă a mătușii lui Enrique. Pentru traducerea locuțiunii cubaneze *a casa del carajo* (apare de 3 ori: 15, 25, 32) s-a aplicat traducerea literală, adaptarea culturală și transpoziția în folosirea expresiile argotice „la dracu-n praznic / unde și-a-nțărcat dracu' nevasta" (de la unde și-a înțărcat dracul copiii;cu sensul de foarte departe) și imprecația „du-te dracului". Pentru imprecația *du-te dracului* se poate folosi traducerea literală cu expresia populară „la mama dracului" (foarte departe). Pentru locuțiunea și exclamația *al carajo*, care apare de 5 ori (3, 8, 9, 11, 23) s-a aplicat traducerea literală și filtrarea culturală în traducerea cu formula exclamativă de dispreț *la*

dracu'!(de 4 ori) și înjurătura *dă-o dracului*. În cazul locuțiunii verbale *irse al carajo,* care are 6 înregistrări (21, 24, 26, 27, 29, 33), s-a folosit traducerea literală cu expresia „a se duce dracului" (de 4 ori) și cea sinonimă „du-te-n mă-ta". Prin transpoziție și adaptare culturală s-a folosit imprecația „ce dracu'!" pentru care recomandăm înlocuirea cu expresia „Asta se duce dracului". Locuțiunea *un carajo* are doar două apariții (5, 22) și a fost tradusă prin aplicarea adaptării culturale, echivalenței și schimbului de simbol prin expresia „nu pricepe nimic" (se poate înlocui cu expresia argotică „n-a prins șpilul") și „l-ar durea în fund" pentru care propun expresia argotică vulgară „a-l durea în cur / șpiț"[17].

- de 25 de ori apare verbul *joder*

Joder (*Me ~ían*; *hay dos o tres tendencias, no me ~an*; *la circunstancia es lo que ~e*; *Pero es el que ~e*; *Ya me ~e eso*; *no me lo ~e nadie*; *~e más de la cuenta*; *te ~e la política (...) A mí me ~e tanto como a ti*)– Mă plictiseau; se manifestă două sau trei tendințe, nu mă bate la cap; circumstanța este cea care mă regulează; Păi asta te și deranjează; Mă cam plictisește chestia asta; nu mi-l strică nimeni; întrece măsura cu pisălogeala; te enervează (...) Și pe mine mă enervează ca și pe tine

Pentru verbul argotic *joder*, în contextele acestea de trăiri și simțiri (9 apariții), s-au utilizat echivalența, parafrazarea și schimbarea punctului de vedere în traducerea cu verbele eufemistice „a plictisi" (propunerea noastră este *a fute la cap*), „a deranja" (se putea folosi *a freca la icre*), „a (nu) strica" (propunerea noastră este *nu mi-l fute nimeni*), „a enerva" (se putea utiliza vulgarimul *a scoate din pepeni / sărite* sau *a freca la melodie*), dar și vulgarimele „a regula" sau „a bate la cap"[18].

Joder (*Los~*; *Y cómo ~e*; *tratando de que no lo ~an a uno*; *Se ~ío la humanidad*; *la cuestión es ~ a quien hay que ~*;*pero a mí no me ~es con tus botellas de Mouton-Rotchild*; *los ricos tendremos que ~nos*; *desde el primer momento, ~ía*; *así te vas a parecer a Karsavina, te ~iste*; *te han ~ido toda*; *¡Se ~ió el tren blindado!*; *Vaya usted a ~ a otra parte*; *¡Me ~ieron! –digo. (...) –¡Me ~ieron! ¡Me ~ieron!*) – Scoate la *sictiruri*; ce-ți mai bate capul; încercînd să scapi neregulat; Omenirea s-a căcat pe ea; problema e să călărești pe cine trebuie să călărești; dar pe mine să nu mă prostești cu sticlele de Mouton-Rotchild; bogații o s-o feștelim; din prima clipă, îi călca pe coadă; așa o să semeni cu Karsavina, te-ai ars; te-au stricat de tot; S-a dus dracului trenul blindat!; Fă cu alții bancuri de-astea (elipsă); «M-au ras!» – spun. (...) «M-au ras! M-au ras!»

[17]DLRLC, p. 176a–177 *duce*; DOOM 2, p. 301 *fi²*; DEX 2009, p. 614b *mama*; DALR 2007, p. 91b *a-l durea în bigă / în cot / în cur / în șpiț*, 145a *la dracu-n praznic*, 261a *unde a dus mutu' iapa / și-a înțărcat dracul copiii / și-a pierdut dracul potcoavele*, 291 *a înțelege*; Vezi nota 11 *carajo*.

[18]DALR 2007, p. 39a *a bate la cap*, 216b *a scoate (pe cineva) din fire / din sărite / din pepeni* și 290 *a înfuria*; Vezi nota 14*joder*.

Vulgarul verb *joder* a fost tradus prin parafrazare, filtrare culturală și echivalare cu o gamă variată de expresii și verbe: „sictir" în limbaj argotic și familiar ca înjurătură trivială, „a bate (la) capul" (se putea folosi expresia argotică „a freca la cap"); sintagma „a scăpa neregulat" (de la verbul oscen „a regula") cu sensul figurat de „a nu fi regulat / futut"; „a se căca" cu sensul de „a fi terminat";„a se sfîrși" (se putea folosi verbul argotic *s-a futut* sau expresia *s-a dus dracului*); „a călări" cu sensul figurat de „a conduce"; „a prosti" care în limbaj familiar înseamnă „a înșela, a induce în eroare" (propunerea noastră este argotismul *a aburi* sau vulgarisul *a mânca căcat*); argotismele peiorative „a o fețeli" și„a se arde" (a da de necaz); „a strica" cu sensul figurat de „a corupe, a nenoroci" (o altă opțiune ar fi argotismul obscen *a se fute*); expresia din limbajul popular și familiar „a călca pe coadă" cu sensul de „a supăra"[19].

- de 25 de ori apare *mierda*

Mierda (*¡Qué ~!*; *un antídoto contra la ~*; *cualquier ~*; *Tira toda esa ~ a la basura*; *toda angustia se va a la ~*;*es un ~*;*Y tú comiendo ~*;*es una ~ (...) pero ~ necesaria*; *estaba cubierta de ~*;*está hablando ~s*; *un reaccionario de ~*;*cansado de ~s*; *Soy un ~*;*La ~ nos llegó al cuello*; *se complace en sorber esa ~*;*Esos británicos de ~*;*¡Se acabó esta tiranía de ~!*; *como playa es la gran ~*;*No discutas más ~s*; *pura ~. Y yo puedo andar con locos, pero nunca andaré con ~*;*no se te quita ese sabor a ~*;*esta ~ de terreno*; *Quedó como una ~*)– Ce căcat!; un antidot contra căcatului; orice căcat; Aruncă toate căcaturile astea la gunoi; toată neliniștea metafizică se transformă în rahat; e un rahat; Iar tu, mîncînd căcat; e un căcat (...) dar un căcat necesar; era acoperit de scîrnă; spune căcaturi; un reacționar de căcat; obosit de atîta căcat; Sînt un căcat; Căcatul ne-a ajuns la gură; se complace să mănînce acest căcat; englezii ăștia căcăcioși; S-a terminat cu tirania de căcat!; că plaja e o porcărie; Nu mai discuta căcaturi; doar scursori. Și eu pot să trăiesc cu nebuni, dar nu în căcat; nu mai scapi de gustul ăsta împuțit; terenul ăsta de căcat; S-a făcut de căcat

Argostimul *mierda* este folosit ca adjectiv calificativ sau ca substantiv depreciativ și a fost tradus literal și prin adaptare culturală cu expresia vulgară *a se face de căcat* (ultima apariție) cu sensul de „a se face de râs", expresia argotică și obscenă *a mânca căcat* (a șaptea apariție) cu sensul de „a minți" și cu epitetele depreciative *rahat* (de 2 ori; a cincia și a șasea apariție) */ căcat(uri)* (peiorativ; folosit de 15 ori) */ căcăcios* (apariția 17) */ porcărie* (lucruri de proastă calitate, nesemnificative, om de nimic; înregistrarea 19) */ scursură* (folosit ca epitet pentru oameni de nimic, lepădături; apariția 21) / *scârnă* (apatiția 10) /

[19]DLRLC, p. 356b *călări*; DLRLC, p. 605b *prosti*; DEX 2009, p. 198b *coadă*, 334b *duce* și 1014b *sictir*; MDA, p. 442a *coadă*; DALR 2007, p. 113b *fute*, p. 209a *regula* și 293 *a minți*; Vezi nota 14 pentru *a avea necazuri*.

împuțit(propun *rahat*; apariția 23). Prima înregistrare este interjecțională și a fost tradusă literal cu interjecția *ce căcat!*[20].

Traducerea reprezintă o formă de mediere culturală între două țări. În cazul de față, medierea este mai complexă, întrucât între limba spaniolă din America hispanică și cea peninsulară, considerată standard, există diferențe. În ciuda originii latine comună pentru limba spaniolă și limba română, evoluția fiecăreia este diferită în cadrul spațiului geografic determinant, precum și în ceea ce privește influența altor limbi: arabă, engleză, franceză în privința spaniolei și turcă, slavă și geto-dacă pentru limba română. De asemenea, limba spaniolă din America hispanică a avut pe parcursul evoluției sale diverse influențe, cele mai importante fiind ale limbilor indigene întâlnite de colonizatori pe vastul teritoriu descoperit la sfârșitul secolului al XV-lea. Limbile marilor imperii și civilizații de pe noul continent au coexistat cu limba colonizatorilor, până s-a realizat procesul de integrare și colonizare a populației aborigene. Așadar, limbi ca *náhuatl* (limbă a Imperiului Aztec, localizată în Mexic și America Centrală), *arawac* și *caribe* (limbi din zona insulară), *quechua* (limbă a Imperiului Incaș, răspândită în regiunea andină din Columbia, Ecuador, Perú, Bolivia și partea de nord a Chile), *maya-quiché* (vorbită în peninsula Yucatán, Guatemala și Honduras, una dintre limbile Imperiului Mayaș) sau *guaraní* (răspândită pe teritoriul Argentinei, Uruguayului și Paraguayului) au influențat limba colonizatorilor, care a preluat și împrumutat diverse cuvinte sau expresii. Trebuie menționată și influența limbilor franceză, engleză, portugheză sau patrimoniul african datorat sclavilor (predominant în zona insulară și cea de coastă a continentului)[21].

În urma analizei efectuate putem observa că s-au folosit diverse combinații de două sau mai multe tehnici de traducere în vederea redării sensului corect din textul sursă.

În cazul romanului *Recursul la metodă* s-au folosit combinații precum: traducerea literară cu parafrazarea, transpoziția și schimbul simbolului; schimbul de simbol cu transpoziția, parafrazarea și filtrarea culturală; traducerea literală cu transpoziția și schimbul simbolului; schimbul simbolului cu adaptarea culturală și parafrazarea; traducerea literală alături de adaptare culturală sau filtrarea culturală; filtrarea culturală și echialența; schimbul simbolului și parafrazarea; parafrazarea cu transpoziția, adaptarea culturală și modulația; traducerea literală alături de parafrazare și modelare. Doar în cazul locuțiunii verbale *irse al carajo* s-a aplicat traducerea literală. De altfel, în textul țintă s-a menținut același registru și s-a redat în

[20] Vezi nota 10*mierda*; DALR 2007, p. 95b *a (se) face de bafă / de basm / de cacao / de căcat*, 163b *a mânca rahat*; DEX 2009, p. 996a *scursură*.

[21] Juan Álvarez Vita,*Apuntes y reflexiones sobre los peruanismos en el contexto de la lengua general española*, în „Actas del I Congreso Internacional sobre el español y la cultura hispánica en Japón 1, 2 y 3 de octubre de 2013", Publicaciones del Instituto Cervantes de Tokio, Tokio, 2013, pp. 46–47, în format electronic http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/publicaciones_centros/tokio_2013.htm, consultat la 11 iunie 2017.

majoritatea cazurilor sensul textului sursă, având în vedere specificitatea celor două limbi. Unde am considerat că poate fi îmbunătățită traducerea am propus altă variantă traductologică.

Pentru romanul *Ritualul primăverii* tehnicile folosite sunt: traducerea literală și adaptarea culturală (de două ori); adaptarea culturală alături de traducere literară și transpoziție (în trei cazuri); traducere literară și filtrarea culturală; echivalența, parafrazarea și schimbul punctului de vedere; parafrazarea alăturii de filtrare culturală și echivalență. Traducerea literală s-a aplicat doar în cazul argotismului *puta* și al substantivului din limbajul informal *celestina*. În cazul vulgarismului *carajo* este un singur caz de conservare atunci când Enrique vorbește despre imitarea pronunției spaniole (madrilene) a mătușii sale: „Le lipsea intensitatea "j"-urilor din ***carajos***, după cum era fals "z"-ul, prea asemănător cu "s" din *cabeza de polla*"[22]. Și în cazul acestui roman, traducerea redă sensul mesajului autorului și s-a păstrat același registru argotic, informal sau colocvial. De asemenea, am menționat altă variantă traductologică în cazurile în care opțiunea folosită poate și optimizată.

Așadar, se poate vedea cum normele gramaticale peninsulare sunt menținute în limba spaniola de peste ocean, chiar dacă acolo a avut o evoluție diferită din cauza influenței limbilor indegene ale marilor Imperii – Incaș, Aztec și Mayaș –, precum și a originii colonizatorilor care erau preponderent din Andaluzia și Extremadura, precum și a imigranților europeni sau a sclavilor negri (în special în zonele de coastă și insulare). Putem observa că atunci când traducem, este dificil de transpus o realitate culturală într-alta, așa încât să fim fideli cititorului prin redarea sensului și mesajului din textul sursă, dar și autorului pentru a nu denatura sau a modifica în vreun fel ceea ce transmite prin textul său. În cazul limbajului licențios, argoului, jargonului munca devine mai dificilă, deoarece știm cu toții faptul că este mai greu să redai în traducere aceste elemente cultural-istorice, specifice fiecărei țări în parte, pentru că nu exsită o echivalență totală de termen pe termen.

[22] *Ritualul*, p. 35.

Arhipelag XXI Press, Târgu-Mureș

ABREVIERI

Am – America

An – Anzi

And – Andaluzia

Ant - Antile

Ar – Argentina

Az – Arizona

Bo – Bolivia

Br – Brazilia

C – centru / central(ă)

Ca – California

Can – Insulele Canare (Canarias)

Car – Caraibi

Ch – Chile

Co – Columbia

CR – Costa Rica

Cu – Cuba

E – est

Ec – Ecuador

ES – El Salvador

EU – Statele Unite (Estados Unidos)

Gu – Guatemala

Ho – Honduras

Mad – Madrid

Mi – Michoacán

Mx – Mexic

N – nord

Ni – Nicaragua

NM – Nuevo México

NV – nord-vest

Pa – Panama

Pe – Peru

PR – Puerto Rico

Py – Paraguay

RD – Republica Dominicană

S – sud

SD – Santo Domingo

Ur – Uruguay

V – vest

Ve – Venezuela

Yuc – Peninsula Yucatán

SIGLE

DAELP – *Diccionario de argot español y lenguaje popular*, primera edición

DALI – *Diccionario de Argot y del Lenguaje Informal (jergas carcelarias, de la delincuencia, dela mendicidad, del deporte, de la tauromaquia, de la prostitución, sexual, etc. y lenguajes de Germanía y caló o gitano)*

DALR 2007 – *Dicționar de argou al limbii române*, 2007

DAMER – *Diccionario de americanismos*, varianta electronică http://lema.rae.es/damer/

DEX 2009 – *Dicționarul explicativ al limbii române*, 2009

DLC – *Diccionario de la literatura cubana*, 1980

DLR 1939 – *Dicționaru limbii românești (etimologii, înțelesuri, exemple citațiuni, arhaizme, neologizme, provincializme)*, 1939

DLRLC – *Dicționarul limbii romîne literare contemporane*, volumul I A–C (1955), volumul al II-lea D–L (1956), volumul al III-lea M–R (1957), volumul al IV-lea S–Z (1957)

DOOM 2 – *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*

DP – *Dicționar de pușcărie. Limbajul de argou al deținuților din România*

DRAE – *Diccionario de la Real Academia Española*, varianta electronică http://dle.rae.es/

DSLR – *Dicționarul de sinonime al limbii române*, 1982

DSR – *Dicționar spaniol-român*, ediția a II-a, 2010

EDI – *Enciclopedia del idioma. Diccionario histórico y moderno de la lengua española (siglos XII al XX), etimológico, tecnológico, regional e hispanoamericano*, tomo I letras A–CH y tomo II letras D–M

GDEA – *Gran diccionario de uso del español actual*, 2001

MDA – *Micul dicționar academic*, volumul I A–M, ediția a II-a, 2010

MDA 2003 – *Micul dicționar academic*, volumul III I–Pr, 2003

BIBLIOGRAFIE

Texte originale

1. Carpentier, Alejo, *El recurso del método*, ABC, Barcelona, 2004.

2. Carpentier, Alejo, *La consagración de la primavera*, cuarta edición, Siglo Veintiuno de España Editores, Madrid, 1979.

Traduceri

1. Carpentier, Alejo, *Recursul la metodă*, traducere, prefață, tabel cronologic și note de Dan Munteanu, volumul I și II, Editura Minerva, București, 1988.

2. Carpentier, Alejo, *Ritualul primăverii*, traducere și note de Dan Munteanu, Editura Univers, București, 1986.

Lucrări generale – limba spaniolă din America

1. Granda, Germán de, *El español en tres mundos. Retenciones y contactos lingüísticos en América y África*, Secretariado de publicaciones Universidad de Valladolid, Valladolid, 1991.

2. Sala, Marius; Munteanu, Dan; Neagu, Valeria; Șandru–Olteanu, Tudora, *El español de América. Léxico*, tomo I, parte segunda, Publicaciones del Instituto Caro y Cuervo LXI, Bogotá, 1982.

3. Vaquero de Ramírez, María, *El español de América I (Pronunciación)* y *II (Morfosintaxis y Léxico)*, Editorial Arco Libros, Madrid, 1998.

4. Zamora Munné, Juan C.; Guitart, Jorge M., *Dialectología hispanoamericana. Teoría, descripción, historia.*, segunda edición revisada, Ediciones del Colegio de España, Salamanca, 1988.

Lucrări despre autor

1. Collard, Patrick, *Cómo leer a Alejo Carpentier*, Ediciones Jucar, Madrid/Gijón, 1991.

2. Giovannini, Arno, *Entre culturas: Los pasos perdidos de Alejo Carpentier*, Peter Lang, Bern, Berlin, Frankfurt am Main, New York, Paris, Wien, 1991.

3. Márquez Rodríguez, Alexis, *La obra narrativa de Alejo Carpentier*, Ediciones de la Biblioteca, Universidad Central de Venezuela, 1970.

Dicționare

1. Academia Republicii Populare Romîne, *Dicționarul limbii romîne literare contemporane*, volumul I A–C, volumul al II-lea D–L, volumul al III-lea M–R, volumul al IV-lea S–Z, Editura Academiei Republicii Populare Romîne, București, 1955–1957.

2. Academia Română, Insititul de Lingivistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Micul dicționar academic*, volumul I A–M, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, 2010.

3. Academia Română, Insititul de Lingivistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Micul dicționar academic*, volumul III I–Pr, Editura Univers Enciclopedic, 2003.

4. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.

5. Asociación de Academias de la Lengua Española, *Diccionario de americanismos*, Santillana, Madrid, 2010, varianta electronică http://lema.rae.es/damer/.

6. Calciu, Alexandru; Samharadze, Zaira, *Dicționar spaniol-român*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Univers Enciclopedic Gold, București, 2010.

7. Coteanu, Ion; Seche, Luiza; Seche, Mircea, *Dicționarul explicativ al limbii române*, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan-Al. Rosetti", Editura Enciclopedic Gold, 2009.

8. *Diccionario de la Real Academia Española*, Edición del Tricentenario, vigesimotercera edición, 2014, varianta electronică http://dle.rae.es/.

9. Instituto de Literatura y Lingüística de la Academia de Ciencias de Cuba, *Diccionario de la literatura cubana*, Editorial Letras cubanas, Ciudad de la Habana, Cuba, 1980.

10. León, Víctor, *Diccionario de argot español y lenguaje popular*, primera edición, Alianza Editorial, Madrid, 1980.

11. Olivera Bravo, José-Luis, *Diccionario de Argot y del Lenguaje Informal (jergas carcelarias, de la delincuencia, de la mendicidad, del deporte, de la tauromaquia, de la prostitución, sexual, etc. y lenguajes de Germanía y caló o gitano)*, R.P.I de Madrid, Propiedad del autor y de sus editores, Made in SUA, Columbia SC, 26 January 2018, ISBN – 9781520508443.

12. Sánchez, Aquilino (editor), *Gran diccionario de uso del español actual*, Sociedad General Española de Librería, Madrid, 2001.

13. Scriban, August, *Dicționaru limbii românești (etimologii, înțelesuri, exemple citațiuni, arhaizme, neologizme, provincializme)*, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună", Iași, 1939.

14. Seche, Luiza; Seche, Mircea, *Dicționarul de sinonime al limbii române*, Editura Republicii Socialiste România, București, 1982.

15. Țânțaș, Viorel Horea, *Dicționar de pușcărie. Limbajul de argou al deținuților din România*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2007.

16. Volceanov, George, *Dicționar de argou al limbii române*, Editura Niculescu, București, 2007.

Enciclopedii

1. Alonso, Martín, *Enciclopedia del idioma. Diccionario histórico y moderno de la lengua española (siglos XII al XX), etimológico, tecnológico, regional e hispanoamericano*, tomo I letras A–CH y tomo II letras D–M, Aguilar, Madrid, 1958.

Articole

1. Álvarez Vita, Juan, *Apuntes y reflexiones sobre los peruanismos en el contexto de la lengua general española*, en „Actas del I Congreso Internacional sobre el español y la cultura hispánica en Japón 1, 2 y 3 de octubre de 2013", Publicaciones del Instituto Cervantes de Tokio, Tokio, 2013, pp. 39–53,

http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/publicaciones_centros/tokio_2013.htm, consultat la 11 iunie 2017.

Surse online

1. http://www.cubaliteraria.cu/monografia/grupo_minorista/declaracion.html, consultat la 31 august 2016.

GLOSAR

Cabrón, –a: „I. 1. m. Ve, Ec, Ch; Bo, pop + cult → espon ^ desp; Pe, p.u. Hombre que obtiene beneficios de la prostitución de mujeres. vulg. II. 1. m. Cu. Hombre experimentado y astuto. pop + cult → espon. I. 1. adj. malson. coloq. Dicho de una persona, de un animal o de una cosa: Que hace malas pasadas o resulta molesto. U. t. c. s. Por antífrasis, u. t. en sent. ponder. 2. adj. malson. coloq. Dicho de un hombre: Que padece la infidelidad de su mujer, y en especial si la consiente. U. t. c. s. m. VI. 1. m. y f. Bo. Persona que propicia las relaciones sexuales de otras para obtener algún beneficio. pop + cult → espon." (DRAE); „I. 1. adj/sust. Mx, Ho, ES, Ar, Ur. Referido a persona, que tiene mal carácter. desp. 2. adj. ES, Cu. Referido a persona, irritada, molesta. pop + cult → espon ^ desp. 3. ES, Cu. Referido a persona, poco agraciada. pop + cult → espon. 4. Cu. Referido a cosa, fea o de mala calidad. pop + cult → espon. II. 1. adj. Mx, Gu, Ho, ES, Ni, Pa, PR. Referido a cosa, que produce perjuicio o supone molestia y dificultad. vulg." (DAMER); „1. El o la que consiente o no la infidelidad de su cónyuge. 2. Persona malintencionada o perversa. *Cuidado con ese, que es un cabrón que te la juega a las primeras de cambio*. 3. (adj.) Muy malo, referido a cosa. *¡Vaya tiempo cabrón que hace! Esta huelga cabrona está transformando todos mis planes*." (DALI); „1. VULG Insulto grave contra quien hace o dice algo que causa rabia o irritacion: *¿Por que me hace esto el cabrón, en vez de llamar para decir que llegará tarde?* 2. Persona o cosa que molestan o fastidian, o persona que obra con mala intencion: *Joder, que cabrón el ordenador. Podías ser un poco menos cabrón, –le dijo*." (GDEA)

Carajo: „1. m. malson. miembro viril.; interj. malson. U. para expresar sorpresa, contrariedad, etc. **qué carajo** 1. expr. malson. Denota fuerte negación, decisión, contrariedad, etc." (DRAE); „I. 1. m. Mx, Co. Lugar muy lejano. pop. II. 1. m. Bo, Ch. Persona mala, despreciable. pop + cult → espon." (DAMER); „1. (*inf.*) miembro viril. 2. (*inf.*) Se emplea en expresiones de enfado, fastidio, contradicción, admiración, sorpresa o extrañeza" (DALI)

Caray: „1. interj. eufem. coloq. U. para expresar extrañeza o enfado." (DRAE); „I. 1. RD. carey, tortuga." (DAMER)

Celestina: „1. f. alcahueta (‖ mujer que concierta una relación amorosa). 2. f. irón. Persona que facilita o promueve de manera encubierta contactos con fines políticos, comerciales o de otro tipo." (DRAE); „(*inf.*) Mujer que interviene como mediadora en los amores, generalmente extraconyugales, de un hombre y una mujer (alcahueta)." (DALI); „l. Personaje femenino de 'La Celestina', la cual se caracteriza por su falta de moralidad, su lenguaje descarado y su visión cínica de la sociedad del siglo XV. 2. (Por asociación con el personaje de 'La Celestina',) Mujer que se dedica o gusta de mediar entre un hombre y una mujer para convencer a esta de que tenga relaciones intimas ton el, o que encubre relaciones íntimas ilícitas o inmorales entre un hombre y una mujer. *P ext*, persona que media entre otras dos con fines diversos, o que encubre relaciones ilícitas de cualquier tipo: *La tenían de celestina: unos le hacían los encargos y ella se los pasaba a sus destinatarios*." (GDEA)

Coño: „1. m. malson. Vulva y vagina del aparato genital femenino. 5. interj. malson. U. para expresar diversos estados de ánimo, especialmente extrañeza o enfado." (DRAE); „I. 1. m. Ve. Individuo, hombre. vulg; pop." (DAMER); „1. (*sex.*) Sexo de la mujer. 2. Usado como interjección puede indicar sorpresa, enfado, admiración, alegría, etc. 3. Se emplea a veces sin valor definido, en especial en frases interrogativas. *¿Qué coño quieres? ¿Quién coño es? ¿Qué coño te ha dicho el jefe?*" (DALI)

Hijo de puta: „1. m. y f. malson. Mala persona. U. c. insulto." (DRAE)

Joder: „I. 1. intr. Ho, ES, Ni, CR, Cu, Ve, Ec, Bo, Py, Ar; Co, Ch, Ur, pop. Bromear o hacer burlas. vulg. 2. Ho, ES, Ni, Cu, Ve, Ec, Py, Ar; Ur, pop.; juv. Divertirse, generalmente en una reunión informal. vulg. II. 1. tr. Ho, Ni. Herir o matar una persona a alguien. vulg. 2. Ho. Reprender, regañar o encarcelar a alguien. III. 1. tr. Ho, ES, Ni, Bo; Ch, Ur, espon. Perjudicar a alguien, especialmente en una transacción o negocio. pop + cult → espon. 2. PR. Derrotar una persona a alguien arrolladoramente. vulg; pop + cult → espon." (DAMER); „1. intr. malson. Practicar el coito. 2. prnl. malson. Aguantarse o fastidiarse. 3. prnl. malson. Estropearse o dañarse. 4. tr. malson. Poseer sexualmente a alguien. 5. tr. malson. Molestar o fastidiar a alguien. U. t. c. intr. 6. tr. malson. Destrozar, arruinar o echar a perder algo. 7. interj. malson. U. para expresar enfado, irritación, asombro, etc." (DRAE); „s. XIV al XX. Practicar el coito. En una inscripción cristiana de 1332-54 se lee la maldición: *fodido sea*. *RFE*, II-120. || 2. CHILE y MÉJ. Molestar, fastidiar, jorobar. || *Estar* JODIDO. Andar de mala suerte.—*No* JODA. No moleste." (EDI)

Mierda: „1. f. malson. excremento (‖ residuos del alimento). 2. f. malson. Suciedad, inmundicia. 3. f. malson. Hecho o situación que repugnan, como la existencia de vicios o delitos. Callar, ocultar, tapar o descubrir la mierda. 4. f. malson. Cosa mal hecha o de mala calidad. Este paraguas es una mierda. 5. m. y f. malson. Persona despreciable. 6. interj. malson. Expresa contrariedad o indignación." (DRAE); „8. Persona cobarde o pusilánime. 9. Excremento humano. 10. Cosa mal hecha o acabada o de escaso valor. *El coche de segunda mano que ha comprado es una mierda*." (DALI)

Puto, –a: „1. adj. malson. U. como calificación denigratoria. *Me quedé en la puta calle*. 2. adj. malson. U. c. antífrasis, para ponderar. *Ha vuelto a ganar. ¡Qué puta suerte tiene!* 3. adj. malson. U. para enfatizar la ausencia o la escasez de algo. *No tengo un puto duro*. 4. m. y f. malson. prostituto. 5. m. malson. sodomita (‖ que practica la sodomía)." (DRAE); „3. (*inf. pey.*) Persona malvada o malintencionada. 4. (*inf.*) Se emplea con el sentido de maldito o insignificante antepuesto a un sustantivo. *En esta fábrica nunca te dan una puta prima de más. Ni un puto duro tengo para ir de vacaciones*." (DALI); „I. *adj* 1. VULG Que es despreciable, malo o fastidioso: *Está obsesionado con el puto artículo. Vivimos en este puto clima. En tu puta vida jugaste al fútbol*. 2. Se aplica para enfatizar el matiz despectivo de aquello a lo que califica: *Me he quedado sin un puto duro. No circulaba un puto coche por allí. No le hagan ni puto caso*. 3. FIG Se aplica a la persona astuta o taimada." (GDEA); „I. 1. adj. Gu, Ho, ES, Bo. Referido a persona o cosa, simple. vulg. ◆ mero; puro." (DAMER)

A SOCIOLOGICAL AND LINGUISTIC APPROACH TO THE METAPHOR OF THE LEADER AND THE THEORY OF LEADERSHIP

Larisa Bianca Pistol
PhD Student, "Aurel Vlaicu" University of Arad

Abstract: The paper expands upon the assumption that nowadays our society is extremely obsessed by leadership acknowledging that nearly any economic or social problem can be solved by better leadership. Consequently leadership implies an enlightening and refreshing understanding of such an important topic. Mats Alvesson and André Spicer's study forwards the leader as a hero. In order to understand the faith invested in leadership the debate is focused on different types of managers who try to "do" leadership. The six metaphors of the leaders referred to are: as a saint, cosy-crafter, commander, cyborg and bully. These will offer insights into the way leadership does or does not work and also renders a varied, sometimes contradictory or even darker side of leadership.

Keywords: leadership, leader, metaphors, managers

Our society is focused on leadership which is seen as a catch-all solution for nearly any problem, irrespective of context.

The two well-established and leading critical scholars Mats Alvesson and André Spicer together with other professors and researchers forward a study on the leader as a hero. The debate is focused on different types of managers who try to "do" leadership.Mats Alvesson and André Spicer's study would be an ideal correspondent to many of the 'traditional' leadership courses offered for the reason that it opens up discussion about the nature of leadership and the way in which we understand it. The leadership approached from a metaphorical viewpoint contributes to creating a new awareness and understanding of the complexity of various aspects of everyday life and organizations.

Alvesson and Spicer define metaphor as that which "allows an object to be perceived and understood from the viewpoint of another object" (34). It presents an objective reality used for illustrative purposes. It also encloses knowledge that develops or is built up from multiple points of view. Through metaphors the authors present a deductive analysis and association between the leader i.e. the target and the follower i.e. the source. It renders an approach in which various meanings are mixed and also an approach which has its roots in meanings shared between cultures (42-44). The metaphor is capable to express a large amount of information at one time and it can be practically applied across a variety of cultures.

The focus is on the theories related to leadership, analyses business publications and media reports of leaders. All these findings are combined with personal narratives gathered from interviews with different kind of business leaders and their employees. It tackles leadership in terms of six metaphors classified on the basis of people's attempt to define leaders, and the values, feelings and beliefs of what it means to be a leader in the real world. In addition, the authors claim that leadership nowadays is an ambiguous or vague concept and becomes even more complicated due to the definitions and theories applied on it. The metaphors that emerge are not limited and allow a more doubtful viewpoint to come out with that is more descriptive of the reality of leadership and seldom described in literature. They suggest that leadership should be regarded as a complex social construction that is highly contextual. The perceptions of the leadership metaphors will change according to the

individual's aims, the organization's or personal performance expectations, the stability of the workplace environment; the importance of crisis situations as well as the overall culture of the organization. The study ends explaining the way in which the metaphors may be expressed and understood by leaders and how this scholarship may be used as a resource by students, practitioners and leadership teachers.

Alvesson and Spicer take us through the journey of leadership theory starting with the financial crisis in 2008 which has given the critical management scholars enough material for another decade of work. The introductory chapter impresses through the simplicity of the writing, and the way the authors take the reader through the key debates, theories, and ways in which to understand leadership with its good and bad parts. Alvesson and Spicer make their message clear: too much weight is given to leadership as a concept denoting the solution to all our problems, and leaders are all too often glorified or criticized very harshly. The moment people see that things go wrong they either blame leaders or claim that there is a lack of leadership. By taking us through the main theories, debates and critiques, the authors evince different ways of approaching leadership. The approach to leadership consists of: traits of self or how the leader influences traits in others to develop or emerge, the behavior in relation to the task or people, how leaders operate in different place-time situations, the emergence of leaders from a group where learning has been shared democratically, the change or transformational leaders influencing followers via compensation or contract on one hand or influencing followers via motivation and commitment to goals on the other hand.

The traits of leadershipare those that turn someone into a leader (House & Aditya, 1977). These include: (1) innate aspect of the self; (2) leader motivation such as pro social or power based approaches to set goals, pursuit of goals to achieve desired outcome and ac-quire status to exert onto others for positive organizational purposes (McClelland & Burnham, 1976); (3) self-confidence and (4) flexibility and social sensitivity. All assume that traits are rarely stable over time and may come out as the situation demands.

It appears that behaviour styleof leaders is either task oriented or people centered. The contingency approach (Feidler, 1967) explains how different leaders will operate in different contexts and organizational settings. These behaviors are inconsistent and difficult to measure. The post heroic theoriespresent a shared, distributed leadership in which leaders emerge from a democratized collective or through a peer leadership or mutual learning process. The principle maintains that anyone can become a leader.

Last but not least, the transformational leadershipdebates upon the way in which leaders manage meaning for followers: on one hand followers are managed by transactions or sanctions (transactional) or on the other hand followers feel committed to purpose (transformational). Leaders will influence frames and meanings in followers to define their reality (Smirchich & Morgan, 1982; Fairhurst, 2004).

Understanding leadership as Alvesson and Spicer present it is rather a connection with metaphoric lenses that can be used by leaders to organize their behavior and intention toward particular types of outcomes; followers attempt to understand what leaders are doing; and most importantly and both leaders and followers to see leadership behavior in relationship to the context.

After having briefly summarized how metaphors might be used to study leadership, the authors expand upon various metaphors of the leader and the type of leadership approached: the leader as saint, gardener, buddy, commander, cyborg and bully, which are specified in the table below:

Types of Leaders	Types of Leadership
Leaders as Saints	Leadership through Moral Peak Performance
Leaders as Gardeners	Leadership through Facilitating Growth
Leaders as Buddies	Leadership through Making People Feel Good
Leaders as Commanders	Leadership through Creating Clear Direction
Leaders as Cyborgs	Leadership through Mechanistic Superiority
Leaders as Bullies	Leadership through Intimidation

Table 1. Types of leaders and leadership

The authors expand on each and present them in ways that make us think about our choices, while using language that communicated more effectively and makes us reflect upon leadership roles, or make sense of intention and behavior of leader's as we attempt to follow their direction.

Mats Alvesson and Andre Spicer present two dimensions:

-recognizing the importance of the relationship of a leadership metaphor with context; and

-exploring the dark side of each metaphor.

Mats Alvessonrenders the 'leader as saint' and the way he is perceived and understood as a figure who is typically more interested in reaching the moral peak of performance than in profits and may appear less frequently at the highest levels of organizations. This kind of leadership is based on trust and authenticity. The dark side of saint-leadership is marked by thefollowers who become too dependent on the saint leader for self-identification and are asked to make unreasonable sacrifices. The leaders may rely on the followers for answers on complex business matters they chose not to understand.

Tony Huzzzard and Sverre Spoelstra debate upon the 'leader as gardener' who guides followers facilitating their personal growth. In this context the employee-follower is the 'plant', working in an environment (workplace culture) created by the organization. This type of leader pays attention to the development and supervises the growth i.e. productivity of the employee-follower through performance goals and appraisals and providesessential support (e.g. knowledge through training or coaching) when the employee shows sign of stress (e.g. lacking in skills to work at a higher level of responsibility). The gardener will empower their employee-followers to reach personal fulfillment while achieving high levels of productivity for the organization.

The dark side of gardener-leadership show that the followers become dependent on the gardener leader for survival but if they grow beyond their desired limit may be brought back into a manageable form (pruned) or eliminated (weeded out).

Stefan Sveningsson and Martin Blomtackle the 'leader as a buddy' who works to ensure that employees feel good and are ready to deal with the anxieties, uncertainties and changes in everyday workplace culture. Their aim is to improve their employee-follower wellbeing and encourage them to perform their best, while generating performance to meet the organization goals. They do this in many different ways such as 'cheer-leading to lift the spirit of employee-follower', 'supporting the need for recognition' and 'praise and knowing individuals on a first name basis'. They behave as a safeguard between the employees and the absence of feeling and interest of upper level managers. The 'buddy-leader' is empathetic to the needs of the employees, and understands their concerns and personal challenges.

The dark side of buddy-leadership presents the hierarchical relations in which the context matters:

- in the European countries leaders are 'less willing to be authoritarian, describing themselves to be more pacifist and equal, soft, supporting to their followers' (104).
- in knowledge intensive organizations, there is a strong sense of "we", social belonging and identity. These are typically workplaces requiring highly specialized skills and there is a concerted effort to retain employees and create workplace of autonomy (105).
- the fashion of the times creates a society that provides people with comfort and self-esteem. This leadership ethos flows down to the managers who are characterized as being 'egalitarian and buddy-like'. It is a progressive alternative to industrial, hierarchial, non enlightened and in-humane forms of leadership (106).

André Spicer presents the 'leader as a commander'. The emphasis is on leaders who are very dominant persons, driven by an intense desire to achieve, intolerant of failure and willing to break rules, taking quick and direct action to achieve goals. They attempt to set a clear direction by taking command, creating clear demands, using coercive power or physical force if necessary, make quick decisions and enforce social order. With leadership style originating in the military, the commander leads from the front and while making demands of the employee-followers, the leader themselves will work continuously alongside their followers.

The dark side of commander-leadership presents the followers who become dependent on the commander leader for self-identity. The abusive nature of the commander's leadership becomes their norm of socially acceptable behavior for the devoted follower-employees.

Sara Louise Muhr debates upon the 'leader as a cyborg'. The key words are 'rationality' and 'efficiency in the workplace'. The 'cyborg leader' is the one who stands for 'machine like efficiency' and places great emphasis on delivering the results. These types of leaders are recruited by many organizations to enable radical improvement.

The dark side of cyborg-leadership expands upon the followers and leaders who become dependent on each other for self-esteem, social acceptance and confidence. When these dependencies are disrupted, stress and anxiety take hold. The cyborg-leader will sacrifice a lot in order to become perfect and skillful at their job, so perfect they end up roboticizing themselves… leaving a dehumanized impression (139). Followers become dependent on the cyborg-leader for their own identity and cannot survive if severed from the likeminded, high performing collective.

Dan Kärreman renders the 'leader as a bully' and the way leaders often brutally sanction those who follow. This approach focuses on the way leadership involves underscoring norms and keeping up standards through bullying those who do not contribute enough. He concludes that the bully-leader is persuasive and capable of controlling the workplace and able to stabilize changeable situations by neutralizing difficult employee-followers by imposing disassociation from the group. The bully-leader is able to impose

ideology by casting dissenters as outsiders and put forward the agenda of the organization by intimidating any contrary voices.

The dark side of bully-leadership tackles the fact that the bully-leader is an area in the literature that has explored the dark side of leadership (Einansen et al, 2007; Harvey et al, 2007 and Ferris et al, 2007).

Any employee-follower can be a target and by denying the individual respect it will injure their dignity and lead to exclusion from the collective group. Using intimidation and fear, the bully-leader metaphor parallels the cyborg and commander-leaders. Delegating the strategy of bullying was recommended by Machiavelli as a leadership strategy; the bully behaviour will induce mistrust of the leader amongst all employee-followers, disrupting the work-place and will be discouraged in most democratic organizations.

Alvesson and Spicer, the editors, attempt to bring all the ideas presented together. They rethink the idea of using metaphors when discussing about leadership. They attempt to set this approach in connection to the idea of looking at 'leadership as a language game'. They also present some fascinating combinations of metaphors that could be investigated in future work. They review the central argument of the study focusing on the way metaphors might be used in education and leadership to a great extent, and suggest the need for further exploration of new metaphors of leadership.

To conclude this great study is a must-read for beginners of leadership literature and provides a simple way to comprehend the complex and enigmatic phenomenon of leadership. Applying these metaphors, leaders can decide their own leadership styles and comprehend follower perceptions and expectations of leadership. The employee- followers can identify the reasons and comprehend what the realreason of the actions of their metaphor-leaders is.

BIBLIOGRAPHY

Alvesson, M. & and Spicer, A., 2011, *Metaphors we lead by: understanding leadership in the real world*, Routledge, Abingdon, England

Einansen,S., Aasland, M. S., & Skogstad, A. 2007. *Destructive leadership behavior: A definition and conceptual model*. In *The Leadership Quarterly*, 18, 207–216.

Fairhurst, G. T. & Putnam, L. 2004 *Organizations as Discursive Constructions* In *Communication Theory*, 14, (1), 1: 5–26

Ferris, G. R., Zinko, R., Brouer, R. L., Buckley, M. R., & Harvey, M. G. 2007. *Strategic bullying as a supplementary, balanced perspective on destructive leadership*. In *The Leadership Quarterly*,
18, 195–206.

Fiedler, F. 1967. *A theory of leadership effectiveness*. New York: McGraw-Hill.

Harvey, P., Stoner, J., Hochwarter, W. and Kacmar, C. 2007. '*Coping with abusive supervision:*
the neutralizing effects of ingratiation and positive affect on negative employee outcomes', In
The Leadership Quarterly,18 (3): 264-280

House, R. J., & Aditya, R. N. 1997. '*The Social Scientific Study of Leadership: Quo Vadis?'* In *Journal of Management*, 23: 409-473.

McClelland, D. C. & Burnham, D. H. 1976. '*Power is the Great Motivator'* In *Harvard Business Review*, 54, 2: 100-110

Smircich, L., & Morgan, G. 1982. '*Leadership: The Management of Meaning'*. In *The Journal of Applied Behavioral Science*, 18: 257-273.

THE CRITERIA OF DETERMINATION OF A LANGUAGE AUTONOMY

Liliana Botnari
PhD, Head of Institute of Romanian Philology "B.-P.Hasdeu", Moldova

Abstract: A language becomes valuable and important through the community who speak it. It represents a part of their identity as a people, a part of the treasure transmitted from generation to generation. Throughout history, any linguistic community goes through different stages of evolution that can divide or unite its members, depending on geographic, social, political or other factors. All these metamorphoses can generate the fragmentation of a language into dialects, languages or autonomous languages. The linguists and the dialectologists have fixed a set of criteria that serve as a basis for determining the degree of similarity or difference between a language and one of its varieties, in order to certify the autonomy of a language.

Keywords: variety, autonomous language, common language, linguistic criteria, extralinguistic criteria.

Determinarea caracterului de dialect sau limbă independentă pe care îl are un anumit idiom poate fi efectuată în baza unor criterii acceptate, în mare parte, de către toți lingviștii dialectologi, acestea fiind de două tipuri: *criteriile lingvistice* sau structurale (Coșeriu, 1993, p. 62) – ce țin de structura intrinsecă a sistemelor lingvistice, de gradul de asemănare dintre sistemele lingvistice și *criteriile extralingvistice*.

Procesul de fragmentare a unei limbi în numeroase dialecte și graiuri este o dovadă sigură a unei diviziuni preexistente, existente sau ulterioare a unei comunități lingvistice, iar nonfragmentarea, dimpotrivă, este un indice al omogenității unei populații vorbitoare a unei limbi.

În accepţia lui A. Turculeţ (Turculeţ, 2002, p. 5), dialectul reprezintă „prima subdiviziune teritorială a limbii comune, caracterizată printr-un sistem de particularităţi specifice (mai ales, fonetice şi lexicale), care îl deosebesc de alte unităţi învecinate şi înrudite.

Dialectul nu are o existenţă concretă, fiind o entitate abstractă; cineva nu vorbeşte „dialectul dacoromân" sau „dialectul aromân", ci, atunci când utilizează o variantă locală a limbii, vorbeşte o varietate concretă a unui dialect." Astfel, nu există nicio societate şi niciun vorbitor care să utilizeze un dialect în formă pură, ci doar o varietate a respectivului, care diferă prin anumite particularităţi, trăsături de alt dialect sau subdiviziune mai inferioară, ca poziție, a limbii comune. Graiul constituie unitatea lingvistică minimală, care nu se mai divizează în alte componente regionale, dispunând de un ansamblu de trăsături specifice subordonate unui dialect.

Cercetând dedesubturile distincției dintre limbă și dialect și dialect versus grai, Julien Pons (Pons, 2007) susține că: „distincția (care este geopolitică) dintre grai și dialect, în sincronie, este oarecum de același ordin ca cea dintre o celulă și un organ, iar distincția (la fel, geopolitică) dintre dialect și limbă este comparabilă cu cea care distinge un organ de o ființă vie (complexă)". În concepția autorului, graiul este o subunitate inclusă în altă subunitate mai largă – dialectul: mai multe graiuri formează un dialect, iar mai multe dialecte constituie un „organism" – o limbă. Dacă reflectăm din punct de vedere anatomic asupra afirmației lingvistului francez, J. Pons are dreptate, însă, din punct de vedere semasiologic, o limbă nu este „o ființă vie": niciun membru al unei comunități lingvistice nu vorbește întotdeauna o unică varietate de limbă, mai ales cea standard, care, cu toate rigorile și normele, nu apare

decât în scris, după cum afirma și Eugen Coșeriu (Coșeriu, 1993), raportându-se la marele dezavantaj al limbii funcționale, „orice vorbitor cunoaște mai multe limbi funcționale din propria limbă: cunoaște cel puțin un dialect în mod activ și alte dialecte ale aceleiași limbi, într-o formă mai mult sau mai puțin pasivă sau, uneori, chiar și în sens activ; cunoaște mai multe stiluri de limbă, căci acestea depind de circumstanțele vorbirii". Fiecare vorbitor cunoaște cel puțin un dialect sau un sociolect, aceasta fiind varietatea „vie", funcțională.

În lucrarea „Lingvistică din perspectivă spațială și antropologică", Eugen Coșeriu, cercetând opoziția dintre „limbi" și „dialecte", observă că, de fapt, între aceste două entități există „o diferență de statut istoric: un „dialect", fără a înceta de a fi în mod intrinsec o „limbă", este considerat ca subordonat altei „limbi" de rang superior. (…) Termenul de dialect, în măsura în care se opune celui de limbă, desemnează o limbă minoră care se distinge în cadrul (sau este inclusă) unei limbi majore, care este o limbă istorică (un „idiom")" (Coșeriu, 1994, p. 95). În accepția lingvistului, limba istorică este o familie mare, care include dialectele – familii mai mici, membri ai familiei mari, limba istorică nu este una funcțională, „vie", ci poate funcționa, „trăi" doar prin varietățile sale vorbite, care sunt varietăți ale aceleiași limbi istorice. Limba istorică reprezintă arhitectura limbii: variabilitatea acesteia în funcție de factorii geografici, sociali și contextuali, procesul de formare și de evoluție, pe când limba utilizată propriu-zis într-o comunicare, într-un anumit spațiu sau grup social, este limba funcțională.

Atunci când această delimitare istorică nu este evidentă, dialectologii trebuie să găsească alte criterii valabile, în baza cărora ar putea să determine autonomia unei limbi sau relaționarea acesteia altei limbi.

Unul dintre criteriile extralingvistice propus de către Coșeriu este *criteriul inteligibilitățiireciproce* sau, cum îl numește autorul, „criteriul interînțelegerii": „dacă îl înţeleg pe celălalt, dar înţeleg că nu e de aici, atuncea vorbim graiuri diferite; dacă îl înţeleg cu o anumită greutate, atunci înţeleg sensul unui discurs al lui în întregime, vorbim două dialecte; dacă nu îl înţeleg deloc, vorbim limbi cu totul diferite" (Coșeriu, 2001). În continuare, autorul menționează că acest criteriu nu se aplică de cele mai multe ori, fiindcă există limbi între care înţelegerea reciprocă este perfectă, de exemplu, între limbile scandinave, în general, şi, dimpotrivă, există dialecte între care înţelegerea nu e deloc posibilă: între siciliană şi piemonteză nu este niciun fel de înţelegere reciprocă, deşi sunt dialecte ale limbii italiene. Pornind doar de la acest criteriu, încă nu putem afirma că avem două limbi diferite sau o limbă-sursă și un dialect/grai al acesteia.

E. Mayr (Mayr, 2001, apud. Glessgen, 2014, p. 52) afirmă că, precum speciile (plante, animale) sunt separate exclusiv la nivel spațial, astfel și limbile: atunci când o limbă este vorbită în *„locuri distincte, fără vreo legătură strânsă între cele două*", acea limbă se divizează, formând două limbi autonome. Considerăm că acest criteriu extralingvistic, pe care îl vom numi în continuare *criteriul de distribuire teritorială a unei limbi,* este unul iregular și incomplet, căci o comunitate lingvistică ce este scindată în două doar din punct de vedere teritorial, geopolitic, nu formează imediat două comunități lingvistice distincte, ci doar atunci când este demonstrată, prin cercetări lingvistice și probe concludente, devierea considerabilă a unei varietăți de la limba-sursă.

Cercetând același subiect, lingvistul Ralph Penny observă, la rândul său, asimetria și iregularitatea criteriilor, dacă acestea sunt luate în mod singular drept bază de determinare a gradului de similitudine sau diferență dintre două idiomuri. Profesorul englez propune încă un criteriu de natură lingvistică: „Ceea ce adesea stă la baza clasicei păreri că o limbă A și o limbă B sunt entități separate este faptul că aceste două „limbi" au *sisteme ortografice distincte*, într-o concepție mai generală, o anumită varietate de limbă nu poate primi statutul de „limbă" decât dacă aceasta este o varietate care apare în *formă scrisă*" (Penny, 2003).

Astfel, Ralph Penny consideră că orice limbă – idiom autonom – trebuie să aibă o formă scrisă, să fie standardizată. Nu poate fi considerată o limbă orice grai vorbit, care nu are o gramatică, care nu este utilizat, normat și oficial, sub aceeași formă în scris, care nu are o arie de extindere, de uz și prestigiu mai largă.

De aceeași părere este și autorul columbian José Joaquín Montes, care, citat de către Julien Pons, definește o limbă prin „autonomia sa normativă, având un sistem de norme independent de oricare altul, specific și propriu, și nu își ia normele din alt sistem lingvistic-idiomatic". (Montes, 1988, apud. Pons, 1988, p. 218). Lingvistul Julien Pons completează cu alte criterii necesare pentru ca o limbă „să se desprindă" de o limbă-sursă: *independența națională*; în acest context, cercetătorul aderă la părerea lui Ralph Penny referitor la „impotența" funcțională a unui singur criteriu, reiterând că doar această condiție, fiind îndeplinită, nu este suficientă pentru a declara existența unei noi limbi, cu propriul epicentru geolingvistic – o țară care pretinde că vorbește o limbă alta decât limba-sursă trebuie să devină mai puternică, mai influentă pe arena națională și să aibă normă și standardizare diferită de limba-sursă.

Considerăm că nici acest criteriu nu este unul solid, or, Statele Unite ale Americii are independență națională, are o importanță politică impunătoare, însă americana mai rămâne o varietate a limbii engleze, limbă vorbită, de altfel, sub diverse forme în Marea Britanie și Irlanda, Statele Unite, Canada engleză, Australia, Noua Zeelanda, în unele țări ale Africii de Sud, Bahamas, Jamaica, Trinidad, Guyana etc. Aceeași situație incertă se atestă și în cazul limbilor: portugheză – vorbită în Portugalia și Brazilia, germană – Germania, Austria, Elveția etc., franceză – Franța, Elveția, Canada etc., spaniolă – Spania, America spaniolă. Majoritatea statelor își au propriile lor limbi naționale, însă identificarea limbii și a națiunii nu este o lege universală. Lingvistul francez Daniel Baggioni (Baggioni,1997) postula distribuția limbilor pe arena internațională sub diverse variante în următorii termeni: „două state europene au câte o limbă națională unică pe care o împart cu câte un alt stat din lume (Olanda, Spania), patru posedă câte o limbă națională unică pe care o împart cu alte state europene (Germania, Austria, Italia, Olanda) și două au câte o limbă unică pe care o împart cu alte state din Europa și din lume (Franța și Marea Britanie). Aceasta nu-i împiedică pe germanofonii din Germania, Austria, Belgia, Elveția, Luxembourg și Liechtenstein să recunoască unicitatea limbii germane, fără a nega existența diferitor dialecte locale".

Un alt criteriu, susținut de marele lingvist francez Antoine Meillet (Meillet, apud. Coșeriu, 2001), este cel al *conștiinței vorbitorilor* – ce cred aceștia despre limba pe care o vorbesc (probabil, în baza acestuia se fac atâtea sondaje în Republica Moldova) – criteriu diferențiat, de altfel, și de către Eugen Coșeriu – „criteriul sociocultural al comunităților, adică al convingerilor vorbitorilor". Vorbitorii unei limbi sunt conștienți că vorbesc aceeași limbă, că sunt un popor, însă conștiința poate fi modificată, poate fi alterată, căci vorbitorul „nu este un lingvist sau poate fi un lingvist foarte prost" consideră autorul român. Conștiința vorbitorilor este destul de ușor influențabilă, mai ales printr-o glotopolitică bine pusă la punct, vorbitorii își pot pierde conștiința propriei identități istorice, fapt demonstrat de-a lungul timpului și istoriei.

Dacă e să ne orientăm spre arealul rus de cercetare, opinii similare întâlnim la V. A. Plungyan (Плунгян, 2010) care, printr-un dialog imaginar cu cititorul, îi adresează acestuia un șir de întrebări-provocare, la care însuși oferă răspunsuri. Din acest „dialog" desprindem câteva criterii, pe care le-am depistat anterior și la alți lingviști, a căror valabilitate este refutată din start de către autorul rus: *criteriul inteligibilității reciproce*; drept argument, autorul menționează că rușii îi înțeleg foarte bine pe belorusi și chiar pe polonezi, aceștia având alte limbi de comunicare decât rusa, iar un locuitor din capitala Chinei, Beijing (Pekin), auzind limba vorbită de către un chinez din partea sudică a țării, ar putea să nu deslușească

nici măcar un cuvânt, și totuși, în acest caz, este vorba despre dialecte ale aceleiași limbi. În acest context, lingvistul deduce: „În China, nimeni nu consideră că avem de a face cu o „limbă pekină". În continuare, Plungyan V. A. se referă la *criteriul de distribuire teritorială a unei limbi* și, pentru a combate funcționalitatea acestuia, amintește că în Austria se vorbește un dialect al limbii germane, iar în Brazilia – un dialect al limbii portugheze sau, cum îl numește autorul, „varianta braziliană a portughezei" și „cu atât mai mult nu există limbi australiană, canadiană, americană ș. a., ci doar varietăți ale limbii engleze în aceste țări", unele dintre ele, amintim noi, aflându-se chiar pe continente diferite.

Pentru V. A. Plungyan, *criteriul* esențial de determinare a autonomiei unei limbi este cel al *conștiinței vorbitorilor*, care prevala și la A. Meillet. Autorul rus consideră că lingviștii care cercetează limbile și dialectele acestora trebuie să se axeze mai ales pe conștiința vorbitorilor, or, fiecare membru al unei comunități este, susține autorul, conștient de identitatea sa. Cu toate acestea, lingvistul nu neagă influența pe care o poate avea statul ca putere politică în omogenizarea și uniformizarea unei limbi sau în diversificarea și dispersarea acesteia în dialecte, „limbi autonome în devenire". Dacă e să ne referim la afirmațiile romanistului R. G. Pietrowski, acesta vine cu reflecții similare: „în procesul de raportare a două realități lingvistice strâns înrudite (limbaje) la categoria limbilor distincte, la cea a variantelor naționale sau a dialectelor, facem apel nu atât la motivele lingvistice, cât la cele cultural-istorice, uneori politice, inclusiv la opinia evaluativă a vorbitorilor limbii respective, cât și la opiniile lingviștilor", din care cauză aceste aprecieri „sunt deseori subiective și înșelătoare" (Bahnaru, 2017, p. 51)

Anatol Eremia (Eremia, 2012, p. 138-144), în cadrul Colocviului Internaţional *Lecturi in memoriam acad. Silviu Berejan* din 2011, repera un set de factori care contribuie și chiar permit consolidarea societăților civile din țările baltice: - politica consecventă promovată de autoritățile statale pentru prosperarea națiunii și încadrarea grupurilor alolingve minoritare în societatea unitară a statului; - conștiința de neam și de țară suverană și independentă împărtășită de întreaga populație; - lipsa unor forțe active și grupări vădit opoziționiste, a unor situații destabilizatoare, care ar genera dezordinea și conflictele în societate; - nivelul de cultură net superior. Observăm că primul factor menționat este cel de ordin politic, or, anume statul este forța care poate construi sau menține o comunitate socială, culturală și lingvistică unitară, care poate asigura securitatea de orice ordin a acesteia sau care, intenționat, poate distorsiona conștiința națională a poporului, poate reprograma sentimentul de apartenență socială a locuitorilor.

Din cele expuse anterior, se observă lesne că nu poate fi stabilită decât parțial supremația unui criteriu asupra altuia, părerile lingviștilor coincizând uneori sau separându-se. Considerăm totuși că unicul criteriu care funcționează și este absolut obligatoriu în delimitarea unei limbi istorice cunoscute este *existența unei limbi comune*: „acolo unde există o limbă comună, pe deasupra diferențelor dialectale, atunci toate formele care seamănă mai mult cu această limbă comună decât cu orice altă limbă, împreună cu limba comună, (…) sunt atribuite aceleiași limbi istorice. Deci, nu e vorba de limbi care se aseamănă sau nu se aseamănă, ci de o anumită limbă comună [koine dialektos]" (Coșeriu, 2001).

În concluzie, reiterăm că delimitarea unei limbi ca fiind autonomă este o sarcină destul de anevoioasă, care necesită a fi efectuată cu seriozitate de către specialiști, însumând toate criteriile enumerate, care, de sine stătătoare, sunt inconsistente și chiar pot induce în eroare. Constatăm, cu regret, că principiul repartiției naționalităților în funcție de idiomul vorbit devine o concepție politică dominantă a secolului XXI, o demență ce „hrănește" multilingvismul, o renunțare treptată la caracterul omogen și integru al limbilor deja existente și o încurajare a formării unor noi limbi – proces, de altfel, inevitabil, dar care, în mod firesc, numără ani și secole – limbi care nu întrunesc decât parțial și sporadic criteriile enumerate

anterior, care nu sunt realmente altceva decât nişte dialecte sau graiuri, printre acestea enumerându-se şi aşa-zisa „limbă moldovenească”.

BIBLIOGRAPHY

Baggioni, Daniel. *Langue et nations en Europe*. Paris: Payot. 1997.

Bahnaru, Vasile. Limba română în Basarabia postbelică. Chişinău: Pro Libra. 2017, p. 51.

Coşeriu, Eugen. „*Limbă istorică” şi „dialect*”. În *Fonetică şi dialectologie*, XII. Bucureşti: Editura Academiei Române. 1993, p. 62.

Coşeriu, Eugen. În comunicarea *„Limbă istorică” şi „dialect”* publicată ulterior în culegerea *Fonetică şi dialectologie*, XII, Editura Academiei Române.1993.

Coşeriu, Eugen. *Lingvistică din perspectivă spaţială şi antropologică*. Chişinău: Editura „Ştiinţa”. 1994.

Coşeriu, Eugen. *Politici lingvistice*. În Conferinţa susţinută de Profesor Doctor Eugen Coşeriu la Colocviul Internaţional de Ştiinţe ale Limbajului, ediţia a VI-a, Suceava, 20 octombrie
2001.http://www.limbaromana.md/index.php?go=articole&printversion=1&n=2755

Eremia, Anatol. *Pledoarie pentru limba română*. În Colocviul Internaţional Lecturi in memoriam acad. Silviu Berejan, 10-11 noiembrie 2011. Chişinău. 2012.

Mayr, E. *What evolution is*, 2001. În Glessgen, Martin-Dietrich. *Lingvistica romanică. Domenii şi metode în lingvistica franceză şi romanică*. Iaşi: Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”. 2014.

Meillet, Antoine. apud. Coşeriu, Eugen *Politici lingvistice*. În Conferinţa Colocviului Internaţional de Ştiinţe ale Limbajului, ediţia a VI-a, Suceava, 20 octombrie 2001http://www.limbaromana.md/index.php?go=articole&printversion=1&n=2755

Montes, José Joaquín. *La definición de 'dialecto*. În Lingüística Española Actual. 1988, X/1, p. 55-59. apud. Pons, Julien. *L’Articulation entre les conditionnements internes et externes en phonologie diachronique illustrée par l’évolution du phonétisme hispanique. Traité de phonologie diachronique*. Universite Paris - Sorbonne. Ecole doctorale V. Concepts et langages, These 17 fevrier 2007. http://www.theses.paris-sorbonne.fr/thesepons.pdf, vizitat la 27 februarie 2019

Penny, Ralph. *Variation and change in Spanish*. Cambridge: Cambridge University Press. 2003.

Plungyan, V. A. = Плунгян, В. А. *Почему языки такие разные, Популярная лингвистика*, Москва: АСТ-ПРЕСС. 2010.

Ponce, Julien. *L’Articulation entre les conditionnements internes et externes en phonologie diachronique illustrée par l’évolution du phonétisme hispanique. Traité de phonologie diachronique*. Universite Paris - Sorbonne. Ecole doctorale V. Concepts et langages, These 17 fevrier 2007. http://www.theses.paris-sorbonne.fr/thesepons.pdf , vizitat la 27 februarie 2019.

Turculeţ, Adrian. *Dialectologie română*. Iaşi: Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”. 2002, p. 5.

MEDICAL VOCABULARY IN THE WORK OF HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU

Loredana-Maria Ghioală
PhD Student, University of Craiova

Abstract: The article is an applicative study, an analysis of the medical vocabulary in the novels Logodnicul/ 'The Fiancé' and Concert din muzică de Bach/ 'The Bach music concert' by Hortensia Papadat-Bengescu. The diversity of medical vocabulary elements creates a city-specific atmosphere characterizing the interwar novel. The analysis highlights the etymology, semantics and expressiveness of the specialized lexical elements best illustrating the interwar literary language, as well as the author's talent to practise the analysis novel by excellence.

Keywords: medical vocabulary, meaning, literary language, analysis, etymology

1. Epoca interbelică reprezintă pentru literatura română perioada de depășire a unui spirit provincial, care stăvilea altădată inițiativele prea îndrăznețe, dar și o perioadă de efervescență spirituală nemaiîntâlnită în cultura noastră[1].

Niciodată literatura română, nu a avut într-o singură epocă atâția reprezentanți iluștri și o diversitate a creaților literare, deși era o adevărată luptă între tradiție și inovație[2]. Drept urmare, lexicul limbii române literare s-a îmbogățit, fiind o adevărată epocă de tranziție. Astfel, prin romanele realiste, citadine *Concert din muzică de Bach* (1927) și *Logodnicul* (1935), putem remarca pasiunea Hortensiei Papadat-Bengescu de a practica romanul de analiză psihologică, precum și diversitatea lexicului care prezintă dragostea, sacrificiul și boala. Criticul Eugen Lovinescu considera talentul acesteia începutul unei noi literaturi române[3], în care ,,motivările morale și sociale ale întâmplărilor sunt adâncite[4]". Hortensia Papadat-Bengescu ne oferă o operă bogată, și totodată o lume aparte, despre care Nicolae Manolescu spune că: ,,...este indiscernabilă de tehnica prin care ea e făcută să apară. Această intuiție extraordinară a romancierei, (...) face din ea scriitorul cel mai caracteristic pentru reforma romanului nostru modern[5]".

2. Cercetarea corpusului din romanele citadine *Logodnicul*[6]și *Concert din muzică de Bach*[7] de Hortensia Papadat-Bengescu însumează aproximativ 60 de cuvinte, unități lexicale și sintagme. Analiza urmărește prezentarea lexicului medical în romanul realist de analiză psihologică din perioada interbelică. Pe lângă termenii științifici, am prezentat și elemente comune și de limbă populară. Am avut în vedere proveniența, semantica și observațiile de natură morfologică.

[1]Crohmălniceanu, 1967: p. 11-12.
[2]Rotaru, 1972: p. 395.
[3]Lovinescu, 1937: p. 304.
[4]Piru, 1981: p. 330.
[5] Manolescu, 2008: p. 619.
[6]Papadat-Bengescu, Hortensia, Logodnicul, București, Editura Eminescu, 1970, notat L după contexte.
[7]Papadat-Bengescu, Hortensia, Concert din muzică de Bach, București, Editura Albatros, 1990, notat C după contexte.

2. 1. Astfel, lexicul specializat medical este reprezentat prin elemente precum: *acces de gută*: ,,Dar ce *accese de gută* a avut.” (*C*, p. 45); *anemie*: ,,Doctorul tot explica: *anemie-anemie*, dar până când?” (*L*, p. 188); *anemică*: ,,Prea *anemică* pentru a-și da seama de treceri...” (*L*, p. 200); *anestezie*: ,,Tot trupul îi era amorțit: *o anestezie* anume pe care o cunoștea, dealtfel.” (*C*, p. 49); *astmatic*: ,,După câteva fraze banale – domnul Dragu vorbea cam *astmatic*...”(*L*, p. 13); *atac de paralizie*: ,,Bătrânul prinț, cunoscut pentru robustețea lui, murise de un *atac de paralizie*.” (*C*, p. 59); *bolnav*: ,,Am fost și *bolnav*!” (*L*, p. 34); *brancardă*: ,,În stradă, în momentul când *brancarda* era urcată în autocarul Salvării, câțiva trecători se opriseră...” (*L*, p. 211); *bubă*: ,,O durea încă la capul pieptului ca *o bubă*...” (*L*, p. 146); *camfor*: ,,...mamă-sa îi trecea pe frunte atunci, la început de migrenă, o boabă de *camfor*.” (*L*, p. 28); *cancer*: ,,Ea, Zaza, murise glorios de un *cancer* superb, dezvoltat în larg pe sânul odinioară celebru, acum voluminos.” (*C*, p. 59); *cataplasmă*: ,,...îi deschidea în podul palmelor încălzite, îi făcea *o cataplasmă* alinătoare...” (*L*, p. 186); *cârcel*: ,,Venise mereu, așa cum spusese, dar cu *un cârcel* în inimă de câte ori intra...” (*L*, p. 36); *cheag embolic*: ,,...după un parcurs sufocant ca cel al unui *cheag embolic*, vorbele gâlgâiau în gâtlej într-o salivă sărată...” (*C*, p. 43); *chirurg*: ,,Mălina spunea că la ei la Brăila e *un chirurg* grozav care face minuni...” (*L*, p. 152); *comoție*: ,,...se zbătea, și, cu glas domol – ceea ce dase celor doi *o comoție*...” (*L*, p.51); *congestie*: ,,Prințul Maxențiu făcuse *o congestie* pulmonară, dar nu din răceală...” (*C*, p. 57); *consultație*: ,,...luase de la o farmacie din centru adresa unui medic și a doua zi se dusese la ora de *consultație*...” (*L*, p. 149); *contagiune*: ,,Alergătură, *contagiune*, belele!” (*L*, p. 194); *criză*: ,,*Criză* funestă pentru organismul lui până acum econom din prudență și din sărăcie.” (*C*, p. 40); *criză de nervi*: ,,Deunăzi însă, după *crize* alternate *de nervi* și de melancolie, Nina îi mărturisise...” (*L*, p. 18); *debilitate*: ,,Ea lua *debilitatea* lui drept distincțiune.” (*C*, p. 59); *diagnostic, regim alimentar*: ,,Doctorul scrise apoi pe două foi de hârtie, pe una *diagnosticul* și avizul lui cu privire la operație, pe cealaltă *regimul alimentar* amănunțit...” (*L*, p. 151); *doctor, a se îmbolnăvi*: ,,Nu mai lipsea decât *să se îmbolnăvească*: cheltuială cu *doctor*, cu doctorii!” (*L*, p. 33); *eczemă*: ,,- Ți-a trecut *eczema* aceea?” (*C*, p. 166); *enterită*: ,,Nu uita, mini, spune-i că no. 14, un dofofan de băiat...piere de *enterită*.” (*C*, p. 10); *a examina*: ,,O *examinase* necruțător, gura se trăgea ușor în jos ca dintr-un plâns nestăpânit...” (*L*, p. 39); *examinare*: ,,...avea dureri, ceea ce se nimerea de altfel bine pentru *examinare*.” (*L*, p. 150); *febră*: ,,De câtva timp, noaptea avea *febră* și somnul îi era sufocant.” (*C*, p. 41); *frig*: ,,Se uita la ea cu un fel de *friguri*...” (*L*, p. 126); *guturai*: ,,...dar nu putea lăsa singur pe dascălul Petre, care avea *un guturai* strașnic...” (*L*, p. 152); *hemoptizie*: ,,...plămânul putea lua inițiativa uneia din acele *hemoptizii* așa de obsedante altădată pentru Maxențiu.” (*C*, p. 59); *infecție*: ,,Nevasta cu febră, *o infecție*...” (*L*, p. 191); *infirmieră*: ,,Buimăcit, ajunsese într-o sală unde pe un pat, înconjurată de doi bărbați cu șorțuri albe și de două femei: doctori, *infirmiera*...” (*L*, p. 111); *injecție*: ,,...tot la fel are să-i treacă, cu doctoriile și cu *injecția*.” (*L*, p. 199); *junghi*: ,,...deodată *un junghi* în osul sprâncenei drepte, semnalul migrenei.” (*L*, p. 48); *leșin*: ,,Exasperată, Ninon recursese la supremul mijloc *al leșinului*...” (*L*, p. 50); *luxație*: ,,Buna Lina căzuse pe scara beciului și avea o *luxație* la piciorul stâng.” (*C*, p. 102); *migrenă*: ,,...Ninon trimisese răspuns că are *migrenă*.” (*L*, p. 18); *moașă*: ,,- Și, mă rog, la cine are de lucru pe aici *moașa* dumneavoastră?” (*L*, p. 48); *neg*: ,,...Costel observase cu neplăcere că nenea avea buze umede și cu *negi*.” (*L*, p. 14); *nerv*: ,,El nu se putea așeza, nu-l lăsau *nervii*.” (*L*, p. 214); *operație*: ,,...era un băiat ordonat și avusese până atunci groază de *operația* asta, pe care o credea nefastă.” (*L*, p. 18); *pacientă*: ,,...dacă după trei săptămâni, *pacienta* e mai bine, îmi comunicați și viu s-o văd.” (*L*, p. 151); *pulmonar*: ,,Opinase că ar putea fi *pulmonar* – ca o ipoteză.” (*L*, p. 149); *radioscopie*: ,,- Dat fiind însă starea generală, ar fi bine să faceți *o radioscopie*.” (*L*, p. 151); *răgușit*: ,,Vocea Anei era acum cam *răgușită*, adică mult mai stinsă...” (*L*, p. 157); *recurentă*: ,,Doctorii ezitau între o tifoidă și *o recurentă*.” (*C*, p. 28);

reumatism: ,,Mama era bolnavă tare de *reumatism* la inimă și n-avea cum să ne ție..." (*L*, p. 90); *sală de operație*: ,,Una din uși se deschise și din *sala de operație* a spitalului ieșise un doctor..." (*L*, p. 212); *salon*: ,,Acum, din nou ușa *salonului* era închisă și nu răzbătea prin ea nimic." (*L*, p. 212); *septicemie*: ,,Când o adusese la spital *septicemia* era avansată." (*C*, p. 157); *somnambul*: ,,Tot scuturându-l de cravată, ca *un somnambul*..." (*L*, p. 120); *spălătură*: ,,- I s-au făcut *spălături*!" (*L*, p. 112); *spital*: ,,La *spital*! Otrăvită! Ana!..." (*L*, p. 111); *sughiț*: ,,Îl apucase un fel de *sughiț*, adică îi zvâcnea omușorul..." (*L*, p. 213); *tratament*: ,,Până la urmă, Costel aflase despre *tratament* și amintea el însuși ora..." (*L*, p. 150); *tremur*: ,,...uneori palmele îi amorțeau, aveau întâi *un tremur* mic, apoi nu le mai simțea de fel..." (*L*, p. 186); *ulcerație*: ,,La ușă, doctorul explicase lui Costel că soția lui are *o ulcerație*..." (*L*, p. 151).

2. 2. Consultând MDA-ul, am constatat că termenii medicali sunt împrumuturi: de origine franceză: *anemie* s. f. (< fr. *anémie*), *anemică* adj. (< fr. *anémique*), *anestezie* s. f. (< fr. *anesthésie*), *atac* (*de paralizie*) s. n. (< fr. *attaque*), *brancardă* s. f. (< fr.*brancard*), *diagnostic* s. n. (< fr. *diagnostic*), *eczemă* s. f. (< fr. *eczéma*), *hemoptizie* s. f. (< fr. *hémoptysie*), *infecție* s. f. (< fr. *infection*), *infirmieră* s. f. (< fr. *infirmière*), *injecție* s. f. (<fr. *injection*), *migrenă* s. f. (<fr. *migraine*), *radioscopie* s. f. (< fr. *radioscopie*), *recurentă* adj. (< fr. *récurrent*), *regim* (*alimentar*) s. n. (< fr. *régime*), *sală* (*de operație*) s. f. (< fr. *salle*), *septicemie* s. f. (< fr. *septicémie*), *somnambul* s. m. (< fr. *somnambule*), *tifoidă* s. f. (< fr.*typhoïde*), *ulcerație* s. f. (< fr. *ulcération*); de origine latină: *cheag* (*embolic*) s. n. (< lat. *clagum*), *chirurg* s. m.(< lat.*chirurgus*), *frig* s. n. (< lat. *frigus, -oris*]), *guturai* s. n. (< lat. **gutturalium* «*guttur* „gât, gâtlej"»), *neg* s. m. (< lat. *naevus* „pată de corp"); de origine bulgară: *bolnav* adj. (< bg. *болнав*); de origine ucraineană: *bubă* s. f. (< ucr. *буба*); de origine neogreacă: *camfor* s. n. (< ngr. *κάμφορα*); de origine sârbă: *cârcel* s. m. (<srb. *krč*); de origine albaneză: *moașă* s. f. (< alb. *moshë*), de origine germană: *spital* s. n. (< ger. *Spital*).

Mulți termeni au etimologie multiplă: *acces* (*de gută*) s. n. (< fr. *acces*, lat. *accesus*), *astmatic* adj. (< fr., *asthmatique*, lat. *asthmaticus*), *cancer* s. n. (< fr., lat. *cancer*), *cataplasmă* s. f. (<fr. *cataplasme*, lat. *cataplasma*), *comoție* s. f. (<fr. *commotion*, lat. *commotio, -onis*, ger. *Kommotion*), *congestie* s. f. (< fr. *congestion*, lat. *congestio,-onis*), *consultație* s. f. (<fr. *consultation*, lat. *consultatio, -onis*), *contagiune* s. f. (<fr. *contagion*, lat. *contagio, -onis*), *criză* s. f. (< fr. *crise*, lat. *crisis*, ngr. *χρισις*), *debilitate* s. f. (< fr. *débilité*, lat. *debilitas,-atis*), *doctor* s. m. (<fr. *docteur*, lat. *doctor*, cf. ger. *Doktor*), *enterită* s. f. (< fr. *entérite*, ngr. *ἐντερίτης*), *a examina* vb. (<fr. *examiner*, lat. *examinare*), *febră* s. f. (< lat. *febris*, it. *febbre*), *luxație* s. f. (< fr. *luxation*, lat. *luxatio*), *nerv* s. m. (< lat. *nervus*, it. *nervo*, fr. *nerf*), *operație* s. f. (< lat. *operatio, -onis*, fr. *opération*, ger. *Operation*), *pacientă* s. f. (<lat. *patiens, -ntis*, fr. *patient*, ger. *Patient*, it. *paciente*), *pulmonar* adj. (< fr. *pulmonaire*, lat. *pulmonarius*), *reumatism* s. n. (< lat. *rheumatismus*, it. *reumatismo*, ger. *Rheumatismus*), *tratament* s. n. (< it. *trattamento*, fr. *traitement*).

Sunt creații interne: *a se îmbolnăvi* vb. (*în- + bolnăvi*), *junghi* s. n. (*junghia*), *răguşit* adj. (*răguși*), *spălătură* s. f. (*spăla* + *-ătură*), *sughiț* s. n. (*sughița*), *tremor* s. n. (*tremura*).

2. 3. Din punct de vedere semantic, sunt cuvinte:

a. monosemantice: *anemie*, *anestezie, congestie, eczemă, enterită, hemoptizie, luxație, radioscopie, recurentă, septicemie, somnambul* etc.

Exemple în context: *anemie*: ,,Doctorul tot explica: *anemie-anemie*, dar până când?" (*L*, p. 188), *anestezie*: ,,Tot trupul îi era amorțit: *o anestezie* anume pe care o cunoștea, dealtfel." (*C*, p. 49), *congestie*: „Prințul Maxențiu făcuse *ocongestie* pulmonară, dar nu din răceală..." (*C*, p. 57), *eczemă*: ,,- Ți-a trecut *eczema* aceea?" (*C*, p. 166), *enterită*: ,,Nu uita, mini, spune-i că no. 14, un dofofan de băiat...piere de *enterită*." (*C*, p. 10), *hemoptizie*: ,,...plămânul putea lua inițiativa uneia din acele *hemoptizii* așa de obsedante altădată pentru Maxențiu." (*C*, p. 59), *luxație*: ,,Buna Lina căzuse pe scara beciului și avea o *luxație* la

piciorul stâng." (*C*, p. 102), *radioscopie*: „- Dat fiind însă starea generală, ar fi bine să faceți *o radioscopie*." (*L*, p. 151), *recurentă*, *tifoidă*: „Doctorii ezitau între *o tifoidă* și *o recurentă*." (*C*, p. 28), *septicemie*: „Când o adusese la spital *septicemia* era avansată." (*C*, p. 157), *somnambul*: „Tot scuturându-l de cravată, ca *un somnambul*..." (*L*, p. 120) etc.

b. polisemantice: *acces* 1. Posibilitate de a ajunge la un loc sau la o persoană. 2. (Med) Tulburări clinice ale organismului care se manifestă brusc, în stare de sănătate aparentă și care se repetă la anumite intervale. 3. Izbucnire violentă (trecătoare) a unei stări sufletești. De exemplu, cu sensul (nr. 2): „Dar ce *accese de gută* a avut." (*C*, p. 45); *cheag* 1. Substanță activă, ferment, extrasă din sucul gastric al mamiferelor, care încheagă cazeina din lapte și care se extrage din ultimul compartiment stomacal al rumegătoarelor tinere. 2. (Med) Masă roșie gelatinoasă în care se transform sângele prin coagulare. 3. (Fig; pop; adesea determinat de „bani", „avere"). Fond inițial al averii cuiva. 4. (Pex) Avere, bogăție mare strânsă la un loc. Cu sensul (nr. 2): „...după un parcurs sufocant ca cel al unui *cheag embolic*, vorbele gâlgâiau în gâtlej într-o salivă sărată..." (*C*, p. 43); *cârcel* 1. (Med) Contracție bruscă și involuntară a mușchilor de la extremități, însoțită, de obicei, de senzații dureroase. 2. (Bot) Organ vegetal care are aspectul unui fir răsucit în spirală, cu ajutorul căruia planta se agață de corpurile din jurul ei. 3. (Bot) Mic arbust erect din familia gnetacee, noduros, tortuous și foarte ramificat, cu foi dioice, reduse până la 2 mm, al cărui fruct este o bacă falsă, de culoare roșiatică și care crește pe terenuri lutoase sau stâncoase (*Ephendra distachya*). 4. Copil sau tânăr isteț, energic, ștrengar. Cu sensul (nr. 1): „Venise mereu, așa cum spusese, dar cu *un cârcel* în inimă de câte ori intra..." (*L*, p. 36); *criză* 1. Moment critic reprezentând schimbarea bruscă a stării fizice ori psihice a cuiva (manifestată prin reacții, gesturi etc. neobișnuite). 2. (Med) Fază gravă sau moment critic ce precede o schimbare bruscă, în bine sau în rău, în evoluția unei boli (acute). 3. (Ec) Moment sau fază primejdioasă (hotărâtoare) prin care trec comerțul, industria sau finanțele unui stat. 4. (Pol; îs) ~ *politică* Situație gravă din viața socială, caracterizată prin diminuarea autorității puterii de stat, declin rapid al economiei, scăderea nivelului de trai al populației, instabilitate politică și socială. Cu sensul (nr. 1): „*Criză* funestă pentru organismul lui până acum econom din prudență și din sărăcie." (*C*, p. 40); *diagnostic* 1. Determinare precisă a unei boli după manifestările pe care le prezintă și a examenelor de laborator. 2. (Fig) Previziune. 3. Metodă folosită în cibernetică pentru depistarea și eventual corijarea erorilor unui program sau a efectului slăbiciunilor în circuitul unui ordinator. Cu sensul (nr. 2): „Doctorul scrise apoi pe două foi de hârtie, pe una *diagnosticul* și avizul lui cu privire la operație, pe cealaltă regimul alimentar amănunțit..." (*L*, p. 151); *frig* 1. Temperatură scăzută a mediului ambiant, care dă senzația de rece. 2. (La pl.) Temperatură ridicată a unui bolnav; tremor cauzat de senzația de rece, care precedă uneori o stare febrilă; frisoane. 3. Malarie. 4. (Fig) Stare de neliniște, de agitație puternică; emoție. Cu sensul (nr. 2): „Se uita la ea cu un fel de *friguri*..." (*L*, p. 126); *injecție* 1. (Med) Introducere, pe cale intravenoasă, intramusculară etc. cu ajutorul seringii, a unui medicament în stare lichidă. 2. (Teh) Procedeu de executare a pieselor de dimensiuni mici, constând în turnarea sub presiune a materialului necesar, topit în tipare. 4. (Teh) Introducere sub presiune a unui fluid sau a suspensiilor unui corp pulverulent, într-un material sau într-un spațiu închis. 5. (Mat) Funcție injectivă. 6. (Îs) *Motor cu* ~ Motor în care amestecul carburant se dozează cu un injector electronic, fără ajutorul carburatorului. Cu sensul (nr. 1): „...tot la fel are să-i treacă, cu doctoriile și cu *injecția*." (*L*, p. 199); *tratament* 1. Fel de a se purta cu cineva, atitudine. 2. (Med) Totalitatea mijloacelor dietetice, medicamentoase, balneoclimaterice și igienice de combatere a unei boli. 3. Ansamblu de operații executate asupra unui material sau a unui organism etc. pentru a obține modificări de calitate, de formă, de structură etc. în scop industrial, economic sau științific. 4. (Fon) Evoluție, modificare, schimbare. Cu sensul (nr. 2): „Până la urmă, Costel aflase despre *tratament* și amintea el însuși ora..." (*L*, p. 150) etc.

2. 4. Din punct de vedere morfologic, elementele care aparţin lexicului medical sunt:

a. substantive: feminine: *amenie, anestezie, brancardă, bubă, cataplasmă, comoţie, congestie, consultaţie, contagiune, criză, debilitate, eczemă, enterită, febră, hemoptizie, infecţie, infirmieră, injecţie, luxaţie, migrenă, moaşă, operaţie, pacientă, radioscopie, sală* (*de operaţie*), *septicemie, spălătură, ulceraţie*; masculine: *cârcel, chirurg, doctor, neg, nerv, somnambul*; neutre: *acces (de gută), atac (de paralizie), camfor, cancer, cheag(embolic), diagnostic, frig, guturai, junghi, regim* (*alimentar*), *reumatism, spital, sughiţ, tratament, tremur*;

b. adjective: *anemic, astmatic, bolnav, pulmonar, răguşit, recurent*;

c. verbe: *a examina, a se îmbolnăvi*.

3. În perioada interbelică, folosirea unui lexic diversificat a devenit o necesitate, un fenomen de împrumut nelipsit, determinat de ascensiunea socială. Limba română s-a modernizat, în special, prin împrumuturile latino-romanice, în care s-au integrat cuvinte de origine latină, italiană şi, mai ales, franceză. Imprumutul din limba franceză a dus la diversificarea şi îmbogăţirea lexicului cu numeroase cuvinte şi sintagme.

Prin Hortensia Papadat-Bengescu, cunoscătoare desăvârşită a limbii franceze, romanul românesc a preluat tiparului proustian, în mediul citadin şi în jurul analizelor de dragoste şi de gelozie.

După proveniența termenilor medicali, se remarcă diversitatea împrumuturilor. Împrumuturile din limba franceză şi cele cu etimologie multiplă au o pondere mult mai mare în raport cu cele din limba latină, bulgară, ucraineană şi germană.

Morfologic, lexicul medical este predominat de substantive feminine, adjectivele fiind rar întâlnite.

Unii termeni analizaţi s-au dezvoltat din punct de vedere semantic, devenind termeni interdisciplinari, iar alţii au evoluat de la sensul propriu la sensul figurat.

Din punct de vedere semantic, se observă prezenţa numeroşilor termeni monosemantici şi polisemantici. Termenii polisemantici întâlniţi, în funcţie de context, pot fi atribuiţi şi altor domenii exceptând domeniul medical, cum ar fi: *atac* – termen juridic, muzical, tehnic sau din sport, *criză* – termen politic sau economic, *operaţie* – termen matematic sau militar, *temperatură* – termen din fizică etc. Majoritatea termenilor medicali identificaţi denumesc boli sau stări patologice.

În DEX şi MDA, majoritatea termenilor analizaţi sunt marcaţi diastratic, în timp ce alţii pot fi uşor atribuiţi unui domeniu prin definiţie.

Limba română literară, din perioada interbelică, a fost marcată de o mobilitate sporită a vocabularului, datorită dezvoltării rapide a tehnicii şi ştiinţei, care a impus introducerea de noi elemente lexicale împrumutate sau create pe terenul limbii române.

Prin romanele interbelice, Hortensia Papadat-Bengescu ne dă prilejul să-i admirăm talentul epic, dar şi preocuparea pentru pasaje descriptive. Proza analizată prezintă o altă lume decât cea a realismului clasic, accentul căzând şi pe factorul psihologic.

În romanele Hortensiei Papadat-Bengescu, lexicul medical este nelipsit, deoarece boala ocupă un loc important, reprezentând compromisul dintre viaţă şi moarte. Astfel, proza acesteia excelează în elemente de lexic medical şi oferă o adevărată sursă de îmbogăţire a lexicului existent, prin intermediul numeroşilor termeni de origine romanică.

Pe lângă cele menţionate anterior, se remarcă tehnica detaliului utilizată în descrierea bolii, cât şi pentru marcarea trăsăturilor fizice şi morale ale personajelor.

În concluzie, lexicul medical indentificat în cele două romane a asigurat dezvoltarea limbii române literare în perioada interbelică, alături de celelalte domenii: anatomic, tehnic, politic, juridic, chimic, economic, bisericesc, botanic, muzical etc. Astfel, textele romanelor româneşti interbelice oferă o sursă incontestabilă de evoluţie şi de îmbogăţire a lexicului deja

existent. Un rol decisiv în acest sens, l-au avut și reprezentanții de seamă din perioada interbelică, care au adus în prim-plan atât formația spirituală și intelectuală a acestora, cât și medii sociale diferite cu problematici mai bogate și mai complexe.

BIBLIOGRAPHY

Crohmălniceanu, Ov. S., *Literatura română între cele două războaie mondiale I*, București, Editura Minerva, 1967.

DEX = Academia Română, *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Univers Enciclopedic Gold, 2009.

Lovinescu, Eugen, *Istoria literaturii române contemporane 1900-1937*, București, Editura Socec, 1937.

Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Pitești, Editura Paralela 45, 2008.

MDA = Academia Română, *Mic dicționar academic*, București, Univers Enciclopedic Gold, 2010.

Piru, Al., *Istoria literaturii române de la început până azi*, București, Editura Univers, 1981.

Rotaru, Ion, *O istorie a literaturii române, II*, București, Editura Minerva, 1972.

SURSE

Papadat-Bengescu, Hortensia, *Concert din muzică de Bach*, București, Editura Albatros, 1990.

Papadat-Bengescu, Hortensia, *Logodnicul*, București, Editura Eminescu, 1970.

A REPRESENTATION OF THE FRENCH GCSE WRITING PROCESS IN THE UK

Mădălina Ioana Codrean
PhD Student, "Aurel Vlaicu" University of Arad

Abstract: The paper is focused on the importance and complexity that writing involves when students have to prepare for their GCSE exam (General Certificate of Secondary Education) in the UK. The main idea is to create another perspective and demonstrate that it is more important to focus on the pre-writing phases, such as planning, editing and redrafting an essay. For the topic to be properly approached, Jeremy Harmer's theoretical model focused on the writing process will be turned to good account in the sense of following his pieces of advice regarding the way students concentrate their attention on planning, drafting, editing and creating the final draft before actually writing an exam.Similarly, the importance of proofreading will be discussed and in terms of that, Adriana Vizental's theoretical model focused on the proofreading of the final product will be tackled upon.

Keywords: GCSE-General Certificate of Secondary Education, KS-Key Stage, MFL- Modern Foreign Languages, SATS-Standard Assessment Tests, SPaG-Spelling, Punctuation and Grammar

One of the main questions a teacher may come across to is: '*Why do we teach writing*?' We must remember that writing belongs to productive skills and, therefore it represents a fundamental part in engaging in social, professional, community but also civic activities. Writing is considered practical, as we need to write every day to complete some tasks, such as to complete a CV, to write a very important letter or email, or even to fill in a form. Without writing, there is no student education because almost all of the assessments require shorter or longer written answers. Similarly, nowadays, writing is one of the most important forms of communication, especially if we consider teenagers and young adults. Writing an email, texting or even using social media represents a way of keeping in touch with our colleagues or family. Writing is chosen when some feelings cannot be expressed by speaking. At the same time, some students struggle writing essays or any other types of writing, because they lack a sense of organisation, coherence and clarity. These students will be able to communicate their ideas by speaking and it makes them feel very frustrated, as they are aware they cannot write as well.

Together with the speaking skill, it helps the students to communicate their thoughts and feelings to others. Some of the most important roles of teaching writing is the fact that it draws connections to prior learning experiences (for example, the starter of a lesson) and encourages students to engage with the text in order to deepen the understanding of a new material.

First of all, when teaching languages, it is mandatory to take into consideration our students' age, which, of course, represents a major fact in our decision about what to teach and how to teach, especially because people of different ages have different competences and, obviously, needs. In the UK, education is compulsory from the ages of 5-16. At the end of KS (Key stage) 1 and 2 all students have to take Standard Assessment Tests (SATS) in English, Mathematics and Science. At the end of KS4, pupils have to take GCSE

examinations in a variety of subjects. There are also some vocational qualifications which can be gained at this stage.

At the end of Year 12, the students take AS (Advanced Subsidiary) level examinations and then A (Advanced) level examinations at the end of Year 13. This is the most common form of entry into university and other further education courses.

You can see underneath the structure of key-stages.

Age (years)	Year	Stage	Method of assessment at end of Key Stage
3–4	Nursery	Foundation stage	Teacher observation
4–5	Reception class		
5–6	1	Key Stage 1	Primarily teacher assessment. Tests in English and maths in Year 2, marked by teacher.
6–7	2		
7–8	3	Key Stage 2	An element of teacher assessment. Tests in English, maths and science, usually in Year 6, marked by an external marker.
8–9	4		
9–10	5		
10–11	6		
11–12	7	Key Stage 3	An element of teacher assessment. Tests in English, maths and science, usually in Year 9, marked by an external marker.
12–13	8		
13–14	9		
14–15	10	Key Stage 4	GCSEs; other public examinations/qualifications.
15–16	11		

In this research, I am going to strictly refer to Key Stage 4 and will focus on the crucial importance the GCSE exam has on students. At the end of year 11, the students are being tested on all the four skills: listening, reading, speaking and writing. The reason I am concentrating more on the writing skill is that it represents a fascinating area and it is important to see how different it is from what students in Romania have to do in year 11. The marking process is very complex and it helps deliver the specification to students. Compared to the reading and listening skills, writing requires extended time; that might imply learning or memorising some specific grammatical structures that can be used across any topic. While spoken texts are not organized and complete and the vocabulary belongs strictly to the basic word stock, written texts are very well structured and the vocabulary is sophisticated and ambitious; they avoid ellipsis, repetitions, fillers and pauses.

The following topics are studied from year 9 until year 11 (for French, Spanish and German). This suggests that the students must have strong knowledge about all themes, in terms of the listening, reading and speaking skills, as well as the writing skill. This also helps to highlight how structured the themes are, so that students know what to prepare, what to revise and what to expect.

AQA GCSE Themes

Theme 1	Topic	Sub-topic
Identity and culture	Me, my family and friends	Relationships with family and friends
		Marriage / partnership
	Technology in everyday life	Social media
		Mobile technology
	Free-time activities	Music
		Cinema and TV
		Food and eating out
		Sport
	Customs and festivals in TL countries / communities	

Theme 2	Topic	Sub-topic
Local, national, international and global areas of interest	Home, town, neighbourhood and region	
	Social issues	Charity / voluntary work
		Healthy / unhealthy living
	Global issues	The environment
		Poverty / homelessness
	Travel and tourism	

Theme 3	Topic	Sub-topic
Current and future study and employment	My studies	
	Life at school / college	
	Education post-16	
	Jobs, career choices and ambitions	

In year 10, the students are divided in Foundation or Higher tier. The Foundation tier covers grades 1 to 5, while the Higher tier covers grade 4 to grade 9. It means that during year 10 and year 11, the students will have differentiated work. This also implies that teachers have to spend more time in planning the lessons and create differentiated worksheets depending on the students' needs.

Old grades	New grades
A*	9
	8
A	7
B	6
	5 STRONG PASS
C	4 STANDARD PASS
D	3
E	2
F	
G	1
U	U

Paper 4: Writing

What's assessed

Communicating effectively in writing for a variety of purposes

How it's assessed

- Written exam: 1 hour (Foundation Tier), 1 hour 15 minutes (Higher Tier)
- 50 marks at Foundation Tier and 60 marks at Higher Tier
- 25% of GCSE

Questions

Foundation Tier

- Question 1 – message (student produces four sentences in response to a photo) – 8 marks
- Question 2 – short passage (student writes a piece of continuous text in response to four brief bullet points, approximately 40 words in total) – 16 marks
- Question 3 – translation from English into French (minimum 35 words) – 10 marks
- Question 4 – structured writing task (student responds to four compulsory detailed bullet points, producing approximately 90 words in total) – there is a choice from two questions – 16 marks

Higher Tier

- Question 1 – structured writing task (student responds to four compulsory detailed bullet points, producing approximately 90 words in total) – there is a choice from two questions – 16 marks
- Question 2 – open-ended writing task (student responds to two compulsory detailed bullet points, producing approximately 150 words in total) – there is a choice from two questions – 32 marks
- Question 3 – translation from English into French (minimum 50 words) – 12 marks

In other words, students are expected to communicate productively for a variety of objectives. Students must produce short texts, which are meaningful and clear, and express opinions and justifications. Students are also expected to manipulate the grammar and language, by using a great variety of vocabulary and grammatical structures but also by using the appropriate style and register.

Compared to speech, which is transitory, writing is permanent. This means that the writer has more time to think, plan and organize his or her ideas. At the same time, he or she can always re-read, re-formulate and even improve the content if not happy. The writer can imagine the reader's reactions but with no immediate feedback.

In *'How to Teach Writing'*, Jeremy Harmer divides the writing process as it follows:

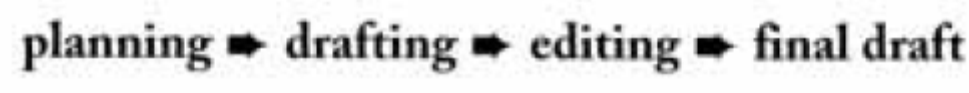

Planning

'Experienced writers plan what they are going to write. Before starting to write or type, they try and decide what is it they are going to say. […]For some writers, this may involve making detailed notes. For others, a few jotted words may be enough. Still others may

not actually write down any preliminary notes at all since they may do all their planning in their head.'

Drafting

'We can refer to the first version of a piece of writing as a draft. This first 'go' at a text is often done on the assumption that it will be amended later. As the writing process proceeds into editing, a number of drafts may be produced on the way to the final version.'

Editing

'Once writers have produced a draft they then, usually, read through what they have written to see where it works and where it doesn't. Perhaps the order of the information is not clear. Perhaps the way something is written is ambiguous or confusing. They may then move paragraphs around or write a new introduction. […] More skilled writers tend to look at issues of general meaning and overall structure before concentrating on detailed features such as individual words and grammatical accuracy.'

Final version

'Once writers have edited their draft, making the changes they consider to be necessary, they produce their final version. This may look considerably different from both the original plan and the first draft, because things have changed in the editing process.'

However, even if the students are being expected to write paragraphs from year 7, when they have to prepare for the actual GCSE, in year 11, they struggle in particular if they don't follow Harmer's writing process. Most students fail in planning and drafting their essays. Unfortunately, in the UK, during the GCSE exams, the students are not given draft paper. In this case, the question is: '*How are they going to plan everything?/What if they forget to include something?*'. Therefore, the teachers must prepare them more intense, so they can develop strong writing skills and gain time management skills. Obviously, for the students that work on Higher tier, it is much easier to produce a piece of writing almost naturally, effortlessly.

During exams, the issues that students face are related to inaccuracy. This can cause a delay in communication, because the students attempted to write longer sentences than needed. This represents a consequence for the fact that they barely plan what they are intending to write. We advise students to produce shorter and simpler sentences in order for them to communicate a clearer message.

In order to help students organising their ideas, we came up with the AVOCADO idea. In this way, we encourage them to use adjectives, verbs (as varied as possible/different tenses), opinions, connectives, adverbs and most importantly, be original.

To help students being organized, apart from advising them to follow Harmer's writing process, we advise students to include all bullet points in the instructions. It is always better to attempt to write some ideas rather than omitting any, to tick off the bullet points once the question is answered / included in the paragraphs. For the SEN students, it is harder to identify what they have already answered or included in their essay. Most importantly, students need to identify what time frames they need to include and, at the same time, to double check if the verb formation is accurate. Therefore, before they hand in the written paper, the students must ensure that they have checked the SPaG (spelling, punctuation and grammar)

Similarly, in '*The Practice of English Language Teaching'*, Harmer states:

'-Decide on the information for each paragraph and the order the paragraphs should go in;

-Note down various ideas;

-Select the best ideas for inclusion;

-Write out a rough version;

-Check your writing for unnecessary repetition of words and/or information;

-Check language use (grammar, vocabulary, linkers);

-Check your spelling;

-Check punctuation;

-Write a clean copy of the corrected version.'

Another mistake that students do during their exams is related to proofreading. In '*Strategies of Teaching and Testing English as a Foreign Language'*, Adriana Vizental explains: '*No matter how many readings the essay writer has performed while working on the essay, a proofreading of the final product is compulsory. Even though the final product does not accept many changes and improvements to be made, the student should still check the paper for spelling errors (e.g. omission of letters), mistakes of grammar (e.g. the sequence of tenses), faulty punctuation (e.g. commas, quotations marks), or other mistakes*.' Once, a student who only received fifteen marks out of sixteen asked me what she needs to do in order to improve. The piece of advice I gave her was that she needed to proofread her essay before she hands it in, just to double check any possible errors. See below:

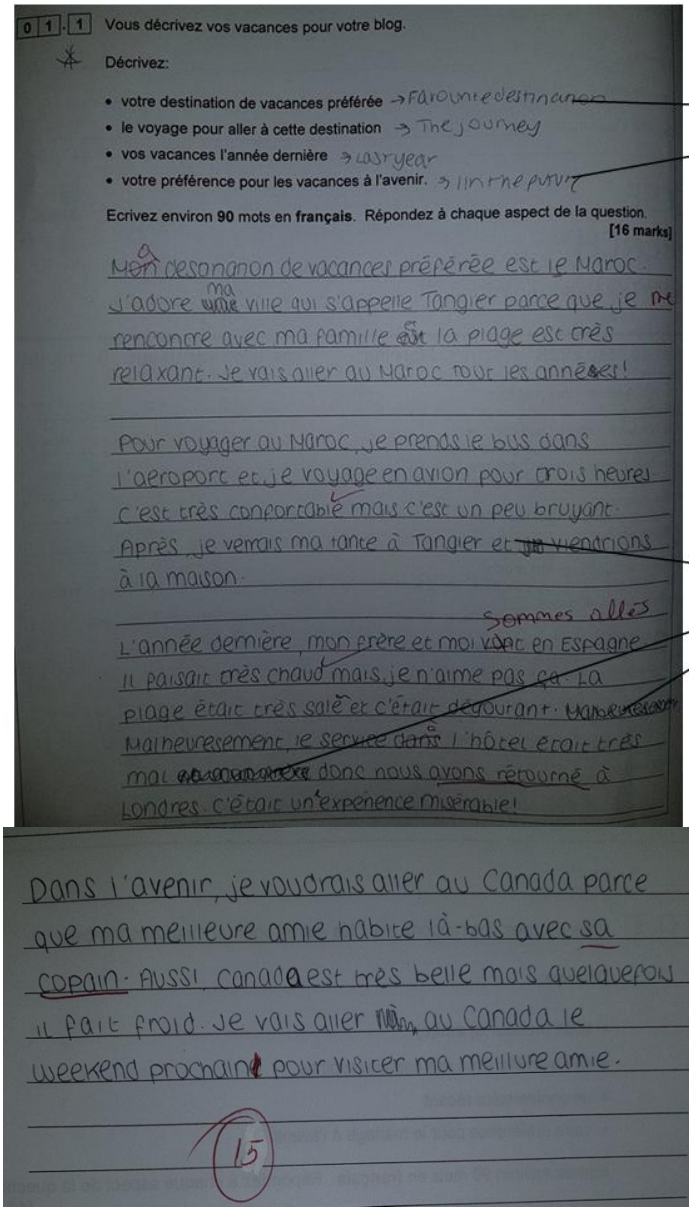
0 1 . 1 Vous décrivez vos vacances pour votre blog.
Décrivez:
• votre destination de vacances préférée → Ma destination de vacances préférée est le Maroc.
• le voyage pour aller à cette destination → The journey
• vos vacances l'année dernière → Last year
• votre préférence pour les vacances à l'avenir. → In the future
Ecrivez environ 90 mots en français. Répondez à chaque aspect de la question.
[16 marks]
J'adore ma ville qui s'appelle Tangier parce que je me rencontre avec ma famille et la plage est très relaxant. Je vais aller au Maroc tous les années!
Pour voyager au Maroc, je prends le bus dans l'aeroport et je voyage en avion pour trois heures. C'est très confortable mais c'est un peu bruyant. Après, je verrais ma tante à Tangier et nous viendrions à la maison.
L'année dernière, mon frère et moi sommes allés en Espagne. Il faisait très chaud mais je n'aime pas ça. La plage était très salé et c'était dégoutant. Malheureusement, le service dans l'hôtel était très mal donc nous avons retourné à Londres. C'était un'expérience misérable!
Dans l'avenir, je voudrais aller au Canada parce que ma meilleure amie habite là-bas avec sa copain. Aussi, Canada est très belle mais quelquefois il fait froid. Je vais aller au Canada le weekend prochain pour visiter ma meilleure amie.
15
The notes are written on the exam paper, not on draft paper.
Note the scribbles that are made during the exam; In Romania, this is not acceptable.

Conclusions

To summarise, the production of GCSE written texts represents a complex process and requires a lot of work and specialized skills. This serves to highlight that, for developing elaborate writing skills, as teachers, we must prepare students at a certain level and it is crucial to infer that gradual development is needed. In order for efficient learning to take place, the students must cover the entire range of writing activities. More importantly, they must write frequently and regularly.

BIBLIOGRAPHY

Harmer, Jeremy, How to teach writing, UK, 2004, Longman, Print

Harmer, Jeremy, *The Practice of English Language teaching*, UK, 2004, Longman, Print.

Vizental, Adriana, *Metodica predării limbii engleze-Strategies of Teaching and Testing English as a Foreign Language*, 2014, Polirom, Print.

Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment, A Manual, Language Policy Unit, Strasbourg, 2009, Cambridge University Press.

Introductory Guide to the Common European Framework of Reference" (CEFR) for English Language Teachers, 2013, Cambridge University Press.

Resources from Bentley Wood High School for girls, created by the MFL department, Stanmore, England).

https://filestore.aqa.org.uk/resources/french/specifications/AQA-8658-SP-2016.PDF

https://www.aqa.org.uk/subjects/languages/gcse/french-8658/specification-at-a-glance

https://educationblog.oup.com/secondary/mfl/tips-for-the-9-1-mfl-gcse-speaking-reading-and-writing-exams-homestraight-part-2

LATIN PHRASES: A MEDICAL DEONTOLOGICAL CORPUS

Eugenia Mincu
PhD, Vice-Director of the Institute of Romanian Philology "B. P.- Hasdeu", Moldova

Abstract. Referring to Latin used in medical terminology, some researchers view it as "a dead language", which saves the alive. However, we consider the phrase "a dead language" to be untrue, as the vitality of Latin is proved in the process of forming terminology, in general, and of the medical terminology, in particular.
The Latin language performs the following terminological functions: a) a language of communication in medicine (Latin terms, Latin formulas in medical pedagogy, medical prescriptions in Latin, etc.); b) a language-source of extraction, contributing to the creation of new terms, international level.
Latin phrases represent one of the forms in medical pedagogy. Our aim was to classify the terminological phrases based on the following criteria: morphological, structural, functional, etc.

Keywords:medicine, terminology, Latin, deontological corpus

Dacă vrem să înţelegem lumea de astăzi, trebuie să înţelegem lumea antică, ale cărei valori autentice sunt şi constante ale spiritualităţii umane. (Horia C. Matei)

Introducere. Limba latină, limbă de comunicare prin excelenţă în medicină, se ajustează cerinţelor verbale, îndeplineşte „funcţiunile limbajului" medical în actul de comunicare medicală.

Formulele savante, „un spaţiu" concis, în care spiritul şi inteligenţa conviețuiesc (Butiurca, 2006, p. 25), **sunt o formă de pedagogie medicală**, care menţin legătura cu receptorul (funcţiunea fatică). Laconice, didactice – aceste enunţuri erudite sunt markeri ai culturii medicale universale.

Aforismele latine sunt „corpuri savante" care, o dată în plus, ilustrează perpetuarea limbii latine ca *Limbă a ştiinţelor*. Medicina este domeniul prin excelenţă, în care limba latină şi-a demonstrat statutul de „Latina gintă e regină/Între-ale lumii ginte mari..." (Vasile Alecsandri).

Criterii de clasificare a formulelor savante

Marele Hippokrate menţiona trei „elemente" indispensabile medicinei: „**pacientul, boala, medicul"**; ordinea „elementelor" plasează pacientul-om pe prim plan, pentru că *Homo est sacra homini/Omul este sfânt pentru om.* Aşadar, în prezenta lucrare, s-au stabilit criteriile de clasificare ţinând cont de „elementele" hippokratice, dar inversând ordinea acestora: **medicul, boala, pacientul** (Mârza, 2006; Nikolova, 1994; Cerneavski, 1984).

***I. De medico*/Despre medic**

Jurământul lui Hippokrate/Iusiurandum Hippokratis conţine întreaga deontologie medicală: *Porro caste et sancte vitam et artem meam conservabo/Sacră şi curată îmi voi păstra arta şi îmi voi conduce viaţa*, castitatea şi probitatea fiind calităţi decisive în *ars medica*.

Echivalarea medicină = filosofie este frecventă în sentinţele latine, dat fiind omul – obiect de meditaţie. Înţelepciunea şi răbdareasunt calităţile filosofului: *Nemo sapiens, nisi patiens*/*Nimeni nu e înţelept, dacă nu e răbdător.*

Medicina se consideră prima ştiinţă care s-a desprins din ştiinţa-mamă – filosofia. *Medicus philosophus est; non enim multa est inter sapientiam et medicinam differentia*/*Medicul este filosof, pentru că nu e nicio diferenţă între înţelepciune şi medicină.*

a) Norma deontologică a medicului

Prima normă deontologică este cuprinsă în sentința *Primum non nocere, deinde curare!*/*Mai întâi să nu faci rău, pe urmă tratează!*, deoarece *Summum bonum medicinae sanita*/*Sănătatea este menirea medicinei*.

Este vorba de „răul” inconştient, pe care medicul îl poate face din „necunoaşterea medicinei”.

Cea dintâi formulă savantă în medicină „…să nu faci rău!” devine cea dintâi în relațiile sociale interpersonale.

La baza cunoaşterii „lucrurilor” de medicină sunt cunoştinţele medicale şi experienţa: *Per scientia ad salūte aegroti*/*Prin cunoştinţe spre sănătatea bolnavului* şi *Usus magister est optimus*/*Experienţa este cel mai bun profesor.*

A doua normă deontologică o constituie *In quascumque autem domos ingreidar, ob utilatem aegrotantium intrabo… /În orice casă voi intra,voi merge acolo înspre binele bolnavului*…, astfel delimitându-se „binele”, identificat prin ajutorul acordat bolnavului.

b) Recomandări pentru cel ce vrea să devină un medic veritabil

Sentințelevizează:

1. Dimensiunea cognitivă: *Nosce te ipsum*/*Cunoaşte-te pe tine însuţi*, axa fundamentală în *ars medica*, urmată de un aforism care, uneori, provoacă zâmbetul: *Medice, cura te ipsum!*/*Medicule, tratează-te pe tine însuţi!*

Sentinţa învaţă că numai un om „sănătos” îşi poate lua responsabilitatea de a trata; altfel spus, sănătatea naşte sănătate, iar un medic „cuprins de boală” este dominat, inconştient, de aceasta.

Tot aici pot fi atrbuite alte două sentinţe, care oferă „brâu” de protecţie în studierea medicinei: *Multi multa sciunt, nemo omnia*/*Mulţi ştiu multe, nimeni nu le cunoaşte pe toate* şi *Omne initium difficĭle est*/*Oricare început este dificil*. Cunoştinţele sunt achiziţii pesonale, la care nimeni nu va putea pretinde, nu vor putea fi furate, ele însele formând proprietatea intelectulă privată şi priceperea profesională: *Omnea mea mecum porto* (Biant)/*Tot ce-mi aparţine port cu mine* şi *Nihil est hominis animo jucundius quam discere*/*Nimic nu este mai plăcut sufletului omenesc decât studiul* (= cunoaşterea).

2. Dimensiunea „uzului”:*Natura incipit, ars dirigit usus perficit*/*Natura începe, arta dirijează, experienţa perfecţionează;* în implementarea cunoştinţelor dobândite, medicul este atenţionat că *Nulla regula sine exceptione*/*Nicio regulă fără excepţie* şi *Nota bene!*/*Ţine minte! = nu uita = fii atent la...*

În ceea ce se referă la nivelul de comunicare medic-pacient, iniţierea este cuprinsă în sentinţe de tipul: *Non quaerit aeger medicum eloquentem, sed sanantem*/*Nu artă oratorică vrea bolnavul, ci vindecare*, cu toate că măiestria verbală a medicului deține un rol esențial în stabilirea unui diagnostic corect, etapa de anamneză, iar asistența medicală verbală este una continuă pe tot parcursul medicației: *Quod medicamenta non sanant, verbum sanat/ Ceea ce nu tratează medicamentele, tratează cuvântul.*

În *Cursul de chirurgie* (Iaşi, 2016, UMF), este pus în valoare un moment esenţial în practica medicală: *Errāre humanum est*/*A greşi este omenesc*, îndemnând medicii să aibă curajul de a recunoaşte şi de a corecta o eroare/*mea culpa*/*greşeala mea,* deoarece *Chirurgiae*

effectus inter omnes medicinae partes evidentissimus est/Dintre toate compartimentele medicinei, efectul chirurgiei este cel mai evident.

3. Dimensiunea „personalităţii" medicului, alcătuită din *super-ego* (conştiinţa *id*-ului, reprezentat în personalitate) + *ego* (personalitatea în contact cu realitatea) (apud Freud) este reflectată în formula savantă *Pulchra res homo est si homo est/Frumoasă fiinţă este omul, dacă este om*.

Aşadar, condiţia forte în acoperirea deontologiei profesionale este una general umană, aceea de a fi Om, condiție regentă practicii medicale, un garant pentru *Officium medici est, ut toto, ut celeriter, ut jucunde sanet/Datoria medicului este de a vindeca* ***sigur, repede şi plăcut****,* circumstanţialeaxate pe abilităţile personale ale medicului în a „înțelege", a „sintetiza" şi a trata starea morbidă.

În același *Curs de chirurgie* (Iaşi, 2016) se arată că „din vasta cantitate de cunoştinţe, e necesar a alege, la momentul potrivit, exact partea care ne este necesară… La noţiunile teoretice trebuie să adăugăm spiritul de observaţie şi spontaneitatea gândirii", căci „medicina cere un efort masiv autodidact de aplicare a culturii generale medicale în practica de la patul bolnavului".

Responsabilitatea medicului e enormă, iar rezultatele practicilor medicale sunt controversate: *Si juvatur, natura laudatur, si non juvatur, medicus accusatori/Dacă este de folos, se laudă natura, dacă nu – se acuză medicul.*

II) *De morbo*/Despre boală

a) Terminologia anatomică: în descrierea experimentelor de domeniu, se recurge, de regulă, la formule generale (unele dintre ele devenite uzuale), de tipul: *de facto/de fapt, în realitate, post factum/după ce s-a săvârşit fapta, in vivo/pe viu, in vitro/în laborator, a priori/din timp, anticipat, a posteriori/din experienţă, casus ordinarius/caz ordinar, casus extraordinarius/ caz extraordinar, ad hoc/la/pentru moment(ul) dat, în acest scop, pentru acest lucru, ad exemplum/de exemplu, după model, ca probă, ad maxĭmum/la maximum* etc.

b) Terminologia clinică abundă înaforisme; este segmentul în care medicul şi pacientul conlucrează. *Pro diagnosi*/**Diagosticarea** conţine trei etape importante în *Ratio medendi/ modalitatea de tratare*.

1. Anamneza se consideră foarte importattă în stabilirea unui diagnostic corect.Medicul este îndemnat: *Ausculta et perpende!/Ascultă şi chibzuieşte!*

Formulele frecvent utilizate sunt: *anamnēsis vitae/date despre viaţa bolnavului; anamnēsis morbi/date despre etiologia şi evoluţia bolii, sine causa/fără motiv, asymptomatic; sine dubio/fără dubiu* etc.

2. Examenul clinic-obiectiv: *Rubor, tumor, calor, dolor et function laesa/Roşeaţă, tumefacţie, căldură (temperatură ridicată), durere şi înrăutăţirea funcţiei* – aceste sunt siptomele clasice ale inflamaţiei; *status quo anti/starea existentă; status praesens aegroti/starea actuală a bolnavului; habitus aegroti/aspectul pacientului* etc.

3. **Examenul paraclinic**: *pro analysi/pentru analiză; cito!/repede!; ultima ratio/ultimul raţionament* etc.; etapa confirmă sau infirmă un diagnostic preventiv, fiind numită şi *diagnosis ex juvantibus* (< lat. *ex*„din" + < lat.*juvanus*„ceea ce ajută, ajutător") *seu diagnosis et observatione.*

Diagnosticianul este un om al cărţilor (M. Ralea), chinuit de probleme abstracte, care ia contact cu realitatea (Fr. Rainer), dar care trebuie „să aibă o viziune modernă, o perspectivă, un prognostic…": *Bene diagnoscitur, bene curator/Un diagnostic corect este un tratament corect* şi *Ignotinullacuratiomorbi/Nu poţi trata o boală neidentificată* (= necunoscută) (Celsius).

Tratamentul finalizează cu însănătoţirea bolnavului, căci *Sublata causa, tolliturmorbus/Eliminândcauza, se elimină boala*, dar şi cu *exitus letalis/deces.*

c) Terminologiafarmaceutică: Primul remediu folosit de către om au fost plantele medicinale. Homeoterapia este un tratament de alternativă, dar vechi în esenţă, bazat pe principiul *Similia similibus curantur*/*Cele ce se aseamănă se tratează prin lucruri asemănătoare* (= focul prin foc se stinge).*Vis medicatrix naturae/Puterea tămăduitoare a naturii* este incontestabilă, plantele medicinale întotdeauna au fost şi rămân a fi „prietenele sănătăţii": *Natura sanat, medicus curat morbus/Medicul tratează boala, natura vindecă.*

În prescrierea medicamentelor, înţelepciunea savantă sfătuieşte: *Medica mente, non medicamentis/Tratează cu mintea, nu cu medicamentele*, pentru că *Medicamenta heroica in manu imperiti sunt, ut gladius in dextra furiosi (in dextra manu)/Medicamentele active (= heroinele) în mâna unui impertinent e ca o sabie în mâna (dreaptă) a furiosului.*

Formulele latine se regăsesc în reţetă, modul de preparare, modul de administrare a preparatelor medicamentoase etc., luând în consideraţie faptul că, până nu demult, limba latină era limba de bază la nivel de comunicare medic-farmacist. Actualmente, se recomandă prescrierea reţetelor în limba naţională, dar medicii continuă a folosi limba latină, demonstrându-i, o dată în plus, perpetuarea: *Medicus sine materia Latina non est medicus/Medicul fără cunoaşterea limbii latine nu este medic.*

Dintre cele mai frecvente expresii farmaceutice sunt:

a) **Mod de administrare***: ad usum internum/pentru uz intern; ad uzum externum/pentru uz extern; ad balneum/pentru baie* etc.

b) **Efect curativ***:contra tussim/împotriva tusei; contra morbum/împotriva bolii; contra scbiem/împotriva scabiei* etc.

c) **Timp de administrare***:inter cenam/în timpul cinei* (= mesei); *per diem/în decursulzilei*; *ex tempõre /după necesitate* etc.

d) **Destinaţia:** *pro me = pro auctore /pentru autor* (medicul şi-o prescrie pentru sine); *pro aegrotus/pentru bolnav; pro narcosi/pentru narcoză; pro infantĭbus/pentru copii* etc.

e) **Mod de preparare a remediilor:** *cum aqua/cu apă; cum extracto/cu extract; pro dosi/pentru o doză (= priză)* etc.

f) **Calitatea:** *sine colore/fără culoare; sine residio/fără reziduuri; per se/în stare pură;*

g) **Forma de administrare:** *in tabulettis/în tablete; in vitro nigro/în sticluţă neagră; in vitro fusc/în sticluţă brună; in ampullis/în fiole* etc.

h) **Motivul:** *prae dolore/din cauza durerii* etc.

i) **Cantitatea:** *dosis pro dosis/doză pentru o zi; dosis pro die/doză pentru o zi* etc.

III) *De aegro*/Despre bolnav

Apud medicos antiques, pacientul nu este mai puţin responsabil de starea sănătăţii sale.

Internetul, promovarea diferitor preparate „la modă", automedicaţia etc. sunt probleme de ultima oră, cu impact nociv asupra sănătăţii omului: *Nihil aeque sanitatem impedit, quam remediorum crebra mutation/Nimic nu zdruncină mai tare sănătatea ca schimbul des de remedii.*

Un mod sănătos de viaţă asigură vitalitatea organismului uman. Unul dintre principiile hippokratice vizează igiena, ca modalitatea de a preveni boala, de aceea *De est remedii locus ubi, guae vitia fuerunt, mores fiunt/Nu au loc remediile acolo, unde ceea ce se consideră viciu devine o normă* (Seneca).

Modus vivendi/Modul (sănătos) de viaţă este garantul sănătăţii şi presupune: *Optimum medicamentum quies est/Medicamentul optim este liniştea* (= calmul); *Omne nimium nocet /Orice exces este dăunător*; *Non curator, qui curat/Nu are vindecare cel care este învins de griji* (inscripţii pe pereţii băilor romane) etc.

Homo est animal sociale (Aristotel), *de aceea Nes quisquam melior medicus, quam fidus amicus/Nu este un medic mai bun decât un amic fidel*. Dar să fim atenţi la sfaturi, pentru că *Facile omnes, cum valemus, recta consilia aegrotis damus/Toţi noi, când suntem sănătoşi, uşor dăm sfaturi bolnavilor*.

O altă recomandare, cea mai de preţ, este *Memento mori/Nu uita de moarte*, care îndeamnă la un trai decent, căci „de multe ori medicina este cea care ne oferă o moarte de durată şi mai dureroasă" (Plutarh).

Concluzii. Formulele savante asigură continuitatea „cunoaşterii" medicale universale, axate, în practica medicală, pe cele trei elemente, delimitate de către Hippokrate: „**pacientul, boala, medicul"** şi demonstrează, o dată în plus, că *Non est medicina sine lingua Latina*.

BIBLIOGRAPHY

Butiurca, Doina. Lingvistică şi terminologie. Hermeneutica metaforei în limbajele specializate.Iaşi: Institutul European. 2015.

Cerneavski, Maxim = Чернявский, Максим *et al.* Латинский язык и основы медицинской терминологии. Минск „Вышэйщая школа", 1984.

UMF.Curs de chirurgie. Iaşi, 2016.

Mârza, Eliza *et al.* Limba latină şi bazele terminologiei medicale. Chişinău, CEP Medicina, 2006.

Nikolova, Vasilka; Koleva, Ivelina = Николова, Василка; Колева, Ивелина. Lingua Latina Medicinalis. Фондация Отворею общество. София: Издательство Рива - ABC- 90, 1994.

THE LANGUAGE OF CUTENESS IN JAPANESE ADVERTISING DISCOURSE: THE KAWAII PHENOMENA

Oana-Maria Bîrlea
PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract:With focus on sociocultural semiotics and pragmatics the proposed paper tries to expose the particularities of Japanese advertising discourse constructed around kawaii ('cute') symbols in order to reveal the mechanism through which persuasion is achieved by appealing to the semiotics of cuteness. Advertising discourse has the capacity to mirror and at the same time to change society by being a vehicle for transmitting ideologies and values, thus in the case of Japanese advertising discourse construction we believe that kawaii signs work as an indispensable tool for delivering powerful messages by appealing to emotions. We are mainly interested in analyzing the presence of the 'lovable' in print ads and its role in discourse construction. The aesthetic of kawaii ('cute') and its intrinsic vocabulary have the capacity to seduce the receiver and to fulfill the primare goal of an advertisement, persuasion. Through the analysis of two non-commercial advertisements from a 2018 campaign targeting commuters we intend to expose the chameleonic nature of this concept and its manifestations. Starting with Hofstede's (2003, 2010) cultural dimensions we intend to develop an analysis model which can be applied to advertising discourse analysis concerned with this phenomena.

Keywords: Japanese advertising discourse, kawaii, cute studies, persuasion, sociocultural semiotics

Introduction

The term ‚discourse' in its essence is difficult to be defined universally and impossible to be framed in a singular, universal paradigm. The polysemy of the term appears from the interferences with other fields, thus we can discuss about political discourse, medical discourse, feminist discourse and so on and each type comes with its specific perticularities. Nevertheless, ‚discourse' analyzed as a whole consists of text and context interacting, there are no bare acts of communications.[1] In this case we refer to advertising discourse, a complex type of discourse in which pictures and music (if the case) along with text combine and form meaning having persuasion as the main purpose. Argumentation and persuassion are the key points in any advertising discourse, thus it is extremly important to implicate the receiver in the process in order to achieve this goal. Discourse types and typologies (or sometimes refferd to as genres[2]) are possible considering discourse form, norms and language use and these constraints have ideological implications. In the case of advertising there can be traces of description and/or narration, argumentation, conversations, jokes, cartoons etc., thus it is a mix of genres and this mechanism works perfectly fine, therefore a clear-cut definition is hard to pin down, but in the end the main function that differentiates this discourse from other types is persuassion[3].

Following this idea we believe that conducting an analysis on advertising discourse from a sociocultural perspective demands a deep knowledge of that specific culture in which

[1] Guy Cook, The Discourse of Advertising, New York, Routledge, 2001, p.4.
[2] Ibidem p.7.
[3] Ibidem p.10.

discourse is constructed. In this regard Hofstede's Dimensions of National Cultures (1984, 1991, 2001, 2010) can offer significant insight on culture differences which can be further used and applied to discourse construction in order to develop a thorough investigation. The six dimensions (revealed uptil now): power distance, uncertainity avoidance, individualism/collectivism, masculinity/femininity, long/short term orientation and indulgence/restraint were empirically verifiable and applied to more than 50 nations. By applying the data provided by this study on Japanese society to advertising discourse analysis I intend to explain how discourse is contructed, which are the recurrent elements and how persuassion is achieved through ‚cute' (‚*kawaii*') language. It is of high importance to adapt the message to the receiver considering that society's particularities, but regardless of any cultural and social differences people's reactions are based on instincts and perceptions. Based on these primare assertions in order to seduce or manipulate the receiver through advertisements it is important to stimulate the receiver by also taking into account cultural and social specificities. Japan has a long history in depending upon another's benevolence and presume upon another's love[4], thus this feeling nurtured from infancy to adult life manifests in various forms and in the case of advertising discourse any connotations in this direction work as a persuasion tool. This concept is called ‚*amae*' and comes from the verb ‚*amaeru*' and has the same roots as the adjective ‚*amai*' meaning ‚sweet'[5] and it was presented by dr. Doi in 1956 as a key concept in understanding Japanese personality, but not as to be perceived as a peculiarity of the Japanese people. This constant search for attention and need of unconditional care does not bear any negative connotations as its quasiequivalent phenomena expressed by the English word, ‚spoil'. In the same account another key concept (we would say) in understanding Japanese perceptions over the world is ‚*kawaii*', mostly translated in ‚cute', ‚adorable', ‚lovable' etc. This is also a concept that has its roots deep in Japanese culture since the Heian period (794-1185) and it has shaped values and global perceptions especially after 1970s. The first mentions appear in the novel, "Genji Monogatari" ("The Tale of Genji") by Murasaki Shikibu and also in "*Makura no sōshi*" ("The Pillow Book") by Sei Shōnagon, both court ladies. The Japanese word ‚*kawaii*' is perhaps the most common word used in daily conversations to express emotions and good feelings and also *kawaii* symbols and aesthetics have a significant role in many advertisements. Most Japanese words expressing emotions, feelings or any sort of human nature characteristics are constructed around the word *ki*.[6] Considering the fact that this is a common word, not a technical one we are interested in analyzing its function and purpose in advertising discourse and thus, revealing its chameleonic nature. Having briefly explained the history of these main concepts that contribue to the importance of this phenomena in Japanese culture and society we intend to look at the implications of what we call ‚*kawaii*'/‚cute' signs and symbols in Japanese print advertisements and also to build an index of *kawaii* (‚cute') words used in print advertisements.

Advertising discourse like any other type of discourse can provide vital information regarding values, norms and trends in a certain society within a certain timeframe because it can work as a mirror that reflects views of the world. In Japan, the so called „cute culture" appeared around the mid-1960s-70s among teenagers, especially women as a means of „rebellion" against traditional norms and values and manifested at first through the use of a

[4] Takeo Doi, Understanding Amae: The Japanese Concept of Need Love, Collected Papers of Twentieth Century Japanese Writers on Japan, vol. 1, Kent, Global Oriental, 2005, p.9.
[5] Ibidem.
[6] Ibidem p.12.

new style of handwriting and then by the appearance of slang words in the same note[7], but it seems that it has its roots in Japanese traditional aesthetics based on imperfection. This phenomena has gained popularity and spread in different industries quickly based on capitalising on cute style.[8] This new type of aesthetics was dominated by "small, pastel, round, soft, loveable, not Japanese traditional style"[9] which is characterized by lack of artifice and simplicity. Moreover, cute slogans and taglines were mostly written in Japanglish (a misuse of English words) and were used for creating the sense of "light fun".[10]

Although studies on the concept of *kawaii* have emerged especially after 2000(Kinsella, 1995, 2000; Shiraishi, 1997; McVeigh, 2000; Yomoda I., 2006; Klapper, 2009; Endo K, 2014; Ohkura M., 2016 etc.) most research is constructed around describing the phenomena considering cultural and/or social implications without a practical approach, thus our aim is to explore *kawaii* appeals in Japanese print advertisements in order to contribue to a better understanding of this key concept.

Brief history of *kawaii* and its role in Japanese advertising discourse

This culture keyword in understanding Japanese way of being and perceiving the world has been first indexed in a dictionary in the Taishō Era (1912-1926) as "*kahohayushi"* (顔映し) or shortened "*kahayushi*/*kawayushi*" and changed after the war in "*kawayui*"[11] literally meaning ‚glowing face' resulting in the idea of embarrassment and was ultimately changed to "*kawaii*". The initial meaning was that of "ashamed, unbearable to see, pathetic, vulnerable, embarrassed, loveable, small"[12] and it has changed over time retaining most of the first nuances, but in the current period its first meanings are that of "adorable, cute, loveable". Its impact on culture and society is easy to recon considering its rapid spread in different areas being used even as an instrument in external politics (through *kawaii* ambassadors).

As previously mentioned, references to *kawaii* can be traced in the very first writings of the Heian period. In "Makura no sōshi" ("The Pillow Book") by Sei Shōnagon *kawaii* is defined as something childish, innocent and pure: "*Kawaii to wa osanakute, muku de, jyunsuina mono*" and also as anything small: „*Nandemo, chīsai mono wa minna kawaii*". It is almost impossible to universally define this concept because as any other concept it changes over time and gains or loses parts of its meaning, but it seems that the main characteristic that of stirring human affection was retained. The idea of cuteness was explored through *kawaii* (cute) images in paintings and woodblock illustrations (Takehisa Yumeji's work known as *bijinga*, literally ‚pictures of beautiful women') in Edo period (1603-1869)[13] long before capitalizing on cuteness in the 1970s. Nowadays, the adjective *kawaii* is the ultimate compliment through which people in Japan express themselves freely and it has become sort of like an automatism, a reflex especially in daily conversations. The concept has gained popularity overseas too due to *anime* (Japanese animations) and *manga* (Japanese comic books/graphic novels), but also with the help of the so-called *kawaii* (cute) ambassadors appointed in 2003 by Prime Minister Koizumi as part of a campaign for promoting Japan.[14]Mostly translated as "cute", *kawaii* embodies in fact much more than its English

[7] Sharon Kinsella, "Cuties in Japan". In: Skov, L. and Moeran, B. (eds.) Women, Media and Consumption in Japan. Curzon Press, London, 1995, p. 225.
[8] Ibidem.
[9] Ibidem p. 226.
[10] Ibidem p.227.
[11] Ibidem p. 221.
[12] Shogakukan, Nihon kokugo daijiten [the unabridged Japanese dictionary], 2nd. ed. Tokyo: Shogakukan, 2000.
[13] Joshua Paul Dale, Cute studies: An emerging field, 2016, p. 5.
[14] Christinao Yano, Pink globalization: Hello Kitty's trek across the Pacific. Duke University Press, London,

(quasi)equivalent and it can even refer to opposite elements such as *kawaii* (‚cute') grotesque.[15]

Themes constructed around another pivotal keyword, *kokoro*,meaning ‚heart', a word encompassing Japanese sensibility was widely used in advertising during the 1970s, the same period when *kawaii* culture was at its peak. Besides these two emblematic ones other words frequently used were *ōraka* ("generous"), *odayaka* ("tranquil"), *azayaka* ("fresh"), *sawayaka* ("invigorating"), *yutaka* ("abundant")[16] or even *chisei* ("intelligence") and *chiteki* ("intelligent") in advertisements targeting young women, but in fact they were "emptied" from their essence and were used to refer to describe looks, rather than mental capacity.[17] The word *kawaii* along childlike symbols have the capacity to evoke friendliness, sympathy and deep affection, thus are more effective than others. This phenomena can be explained through cultural background aspects in the sense that societies with a strong community sense (such as the case of Japan) tend to pay much more attention to group harmony and work towards creating relationships based on the sense of care and consideration towards others. "Collectivistic cultures are considered to be high-context communication cultures, with an indirect style of communication"[18] according to Hofstede's culture dimensions, thus in the case of Japan this indirect style is mediated by signs that communicate the loveable and which help in preserving group harmony. In Japanese there is no particular morphological marker for vocative forms[19] (*kokaku*) but "vocative-emotive phrases"[20] can be expressed through the use of different pronouns, ending particles such as *yo*, tonality (when the case) etc. For example, the personal pronoun is omitted in most cases, but when it is used it has a specific purpose: to emphasize on the doer by creating the sense of exclusivity (in the case of advertisements) or to give clear reference regarding gender. *Watashi* ("I") can be used independently of gender, but *atashi* ("I") can be used exclusively by women and *boku* ("I"), exclusively by men. Thus, in the case of print advertisement addressed to women, *atashi* or *watashi* will be most likely used. This is also valid for ending particles mentioned earlier, which can mark the gender of the speaker. Most advertisements are constructed around linguistic forms which indicate women's voice, especially in the case where the main theme is constructed around *kawaii* signs. These particularities and preferences, among others are statements for the idea that women's language (associated directly to 'cute' language) is the language of commerce in selling products[21]and that cute language works as a mediator.

Advertising themes (the central, recurring idea) constructed around cute symbols are a common practice not only in Japan and the main reason for this is that affect and emotions facilitate persuasion based on the principle that people "allude to an approachable,

---

2013, p. 258.

[15] Ito Ujitaka, "Kawaii" is the mainstream of Japanese aesthetics; encompassing a nuance of grotesque and infiltrating the surroundings, https://www.meiji.ac.jp/cip/english/research/opinion/Ujitaka_Ito.html.

[16] Takie Sugiyama Lebra, William P. Lebra (eds.), Japanese Culture and Behavior: Selected Readings, University of Hawaii Press, Honolulu, 1986, p. 73.

[17] Keiko Tanaka, Advertising Language. A pragmatic approach to advertisements in Britain and Japan, Routledge, London, 1994, p. 111.

[18] Merieke de Mooji and Geert Hofstede, The Hofstede model Applications to global branding and advertising strategy and research, International Journal of Advertising, 29(1), pp. 85-110, 2010, p. 89.

[19] Haruo Kubozono, Mikio Giriko (eds.), Tonal Change and Neutralization, Mouton de Grutyer, Berlin, 2018, p.45.

[20]Senko K. Maynard, Linguistic Emotivity. Centrality of place, the topic-comment dynamic, and an ideology of pathos in Japanese discourse. John Benjamins B.V., Amsterdam, 2002, p. 124.

[21]Miyako Inoue, Vicarious Language: Gender and Linguistic Modernity in Japan. University of California Press, Berkeley, 2006, p.7.

affectionate other"[22] and affect words are "comprised of features standardized into templates or styles that communicate the lovable."[23] The object of affection does not have to necessarily be human and in most cases it is not, thus in many advertisements cute characters are used instead of real persons. These characters along cute language have the role to persuade the receiver, the capacity to embellish anything and also to help in formulating delicate requests (in the case of manner advertisements) in a more considering manner.

The language of ‚cuteness'. A proposed glossary

In the idea that we can discuss about the language of music, arts, medicine or in a more general context about that of love or anger we refer to language of ‚cuteness' to any sign or symbol that conveys the meaning of adorable, lovable, vulnerable and that of need-love in accordance with the specificities of that culture. What we mean is that symbols used in discourse need to follow that culture's particularities mainly because meaning can differ significantly from one culture to another. For example, in American advertisements the representation of an act of kissing or hugging can have a totally different impact on the receiver than it would in a less emotionally (in the Western sense) expressive country such as Japan where respecting other's privacy is fundamental. Thus, the appropriateness of representing a gesture or another can varry both at individual and community level from a receiver to another considering various factors. In this case we are focusing on the impact of words in context considering that "every word has a unique history of usage accross populations of audiences who can continue to affect a word's impact in contemporanous messages."[24]

Besides the preference for using certain words over others (idea discussed earlier in the paper) when constructing an advertisement graphology is an important aspect because it can imply different connotations and since capitalization is not possible in Japanese there is another mechanism used for the purpose of emphasizing. For example the word *kawaii* is usually written using *hiragana* (ひらがな, the first Japanese syllabic script) or *kanji* (漢字), but when it is used in advertisements it is written in an unconventional style using *katakana* (カタカナ, the second Japanese syllabic script). By "unconventional style" we refer to the deviations from the traditional orthographic rules that state that: "Kanji are used for content words, and hiragana are used for some content words with Japanese native origin, as well as function words such as particles, conjunctions, and the inflected part of conjugating verbs/adjectives. Katakana are used for some content word, as well as loanwords […] and onomatopoeic rendintions."[25] Along this category of Japanese words traditionally written using Chinese ideograms (*kanji*) a series of loanwords that have been phonologically nativized are used at the expense of Japanese words with fairly equivalent meaning. For example, *kawaii* is often written in *katakana* in order to have a greater visibility or even replaced by its English origin counterpart, 'cute', *kyūto* (キュート); the adjective *oshare* ("elegant") can be substituted by *ereganto* (エレガント) and also *gāri* (ガーリー) from the English adjective "girly" is preferred in advertisements targeting young women. In some cases there is no Japanese synonym, therefore this mechanism of creating new words enriches the vocabulary and brings plus value and without doubt Japanese advertising discourse has

[22] Joel Gn, „A lovable metaphor: On the affect, language and design of cute" in East Asian Journal of Popular Culture, vol. 2 nr. 1, p.51.
[23] Ibidem.
[24] David S. Kaufer, Kathleen M. Carley, Condensation Symbols: Their Variety and Rhetorical Function in Political Discourse, Vol. 26, No. 3 (1993), p. 201.
[25] Yuko Igarashi, The Changing Role of Katakana in the Japanese Writing System:
Processing and Pedagogical Dimensions for Native Speakers and Foreign Learners, Dissertation, University of Victoria, 2007, p.15.

most benefits. For example, the loanword, *gāri* ("girly") can be formed in Japanese by adding the noun, in this case *onna no ko* ("girl") + the suffix *ppoi* (indicating tendency[26]) resulting in the adjective *onna no ko ppoi* ("girly"), a procedure similar to English, noun + ly/ish etc, but regardless of this possibility loanwords (*gairaigo*) are more used in advertising discourse. Also, another important aspect worth mentioning is that along Japanese words written in *kanj* and *Japanglish* words (a fusion of Japanese and English words often misspelled or misused) foreign words (mostly English) are frequently used in advertisements in order to create and send a cool, *kawaii* message to the audience. One possible explanation for this tendency to use loanwords as part of an advertising technique resides in the meanings they carry, in connotations, in the capacity to create a sense of freshness, novelty and last, but not least, for eye-catching purposes.

Our research on cute language is an ongoing one, thus in the following chart we have indexed some of the most frequently used words encountered until now in written advertisements in Japan that have the capacity to convey the idea of affection and loveable, generally referred to as 'cute language':

***Kawaii* register**	**Meaning**	**Example**
*Kyūto*キュート	"cute"	*Gāri ando* ***kyūto***("girly and cute")
*Kokoro*ココロ	"heart"	*Mānā wa* ***kokoro*** (lit. "Manners are heart";) → "Be considerate of others"
*Arigatō*ありがとう	"thanks"	*Jikan o mamotte* ***arigatō*** ("Thanks for being on time")
*Yasashii*やさしい	"kind"	*Kokoro* ***yasashii*** ("Kind hearted")
Kimochi 気持ち	"feeling"	*Omoi yari no* ***kimochi*** *o ippai ni* ("With more consideration")
Waku waku わくわく	"excited" (onomatopoeia)	***Waku waku***! ("Exciting!")
mochi *mochi*もちもち	"soft, silky" (for products)/ "chewy" (for food)	***Mochi mochi*** *hada* ("Soft skin") ***Mochi mochi*** *dōnatsu* ("Chewy donuts")
*Minna*みんな	"together"	***Minna*** *ga kimochi ii.* ("Everyone is feeling good")
Chicchai 小っちゃい	"tiny"	***Chicchai*** *koe de hanashimashō* ("Let's keep quiet!"); usually: "Keep quiet!"
Mashō~〜ましょう	"let's~" (the idea of doing something together)	*Manā o mamori****mashō*** ("Let's have good manners!")

As exposed above in the chart starting with nouns, adjectives, onomatopoeia, verb endings any signs can belong to the so-called *kawaii* register as long as it conveys the loveable, stresses on human feelings and emotions, the idea of togetherness etc. Along 'cute' language, cute visuals (the use of cute characters, pastel colours etc.) contribute to the completeness of the message. We shall emphasize on *kawaii* aesthetics as a form of communication in the following part. Advertisements are multimodal messages, but in the case of print advertisements we refer basically only to linguistic and visual signs along their implications in discourse construction.

[26]Stefan Kaiser, Yasuko Ichikawa, Noriko Kobayashi, Hilofumi Yamamoto, Japanese: A Comprehensive Grammar, 2nd ed., Routledge, London and New York, 2013, p.182.

Case study: non-commercial print advertisements

Advertisements are of different types and target different audiences. Studies on advertising are concentrated on a variety of subjects, such as sociology, linguistics, media studies etc. and in the era of globalization the research of advertising gains more and more importance considering the rapid changes in discourse construction. This paper is concerned with analyzing the language of cuteness in Japanese print advertisements within the framework of pragmatics and sociocultural semiotics, therefore we have selected two examples in this sense. The advertisements have been displayed on walls and in buses, have a non-commercial character and are part of a 2018 campaign targeting commuters. The intended purpose is to persuade commuters to pay more attention to other's needs when using public transport.

Both commercial and non-commercial ads intend to manipulate, or seduce the receiver in order to fulfill its goal. In order to do so, a successful advertisement needs to take into consideration the cultural value dimension because cultural values have a significant impact on the way people interact, react and how they process information.[27] Japan is described as in interdependent society in which the emphasis is on fitting in, on preserving group harmony and looking after others.[28] These values often reflect in advertisements and are depicted through *kawaii* signs and affect words. We shall further discuss how persuasion is achieved in Japanese print advertisements by appealing to emotions. We have briefly described in the first part of this article that *kawaii* has its roots deep in traditional Japan since the Heian period and its impact on Japanese society and culture is significant.

The first example (Plate 1) is a 2018 print advertisement for a Japanese bus company, Odakyu Bus. Discourse is constructed around *kawaii* signs starting with cute visuals and cute language use. These cute characters "are less of an expression of individual creativity than a representation of a particular style with an intrinsic visual vocabulary."[29] That is, in this example the lovely mascot, yellow and orange, a brown puppy, soft and silky, charming, with a big cute head and heart-warming appearal, Kyunta has the responsability to give examples of good behaviour while commuting since 2012. At a first glance the poster seems part of a *manga* series because of its design and overall structure. This is quite a usual practice in Japanese print advertisements targeting commuters and similar examples can be found in Tokyo Metro and Keio Transport campaigns. Not all cute objects, figures are humanized and this is the case of cute typography, for example, but overall all elements work towards creating and sending a message constructed around affection and caring. Quite far from a real representation of a dog, Kyunta plays the central role in delivering the message and creating a relationship with the receiver. The animal is accessorized with human-like sentiments and stimulates human behaviour just like Sanrio's famous Hello Kitty figure, thus becoming a metaphor. Kyunta is not regarded as

Plate 1: Odakyu Bus Campaign, 2018. Source: https://www.odakyubus.co.jp/cs/odb/csr/manner.h

[27]Tao Deng, "Selling "Kawaii" in Advertising: Testing Cross-Cultural Perceptions of Kawaii Appeals", Master's Thesis, 2014, p. 25.
[28] Hazel Rose Markus, Shinobu Kitayama, "Culture and the Self. Implications for Cognition, Emotion, and Motivation". In: Psychological Review 98, pp. 224–253, 1991, p.224.
[29] Joel Gn, „A lovable metaphor: On the affect, language and design of cute" in East Asian Journal of Popular Culture, vol. 2 nr. 1, p.51.

an inanimate, childish representation of a dog, but as a representation of good manners and treated as an example for society.

The text is surrounding the image in which Kyunta is the most visible character and gives further explanations regarding the situation: *Zaseki wa yuzuriai no kimochi ga taisetsu da ne.* ("It is important to considerate others and give up your seat, isn't it?"). Our proposed translation takes into account the nuances of the ending particle "*ne*" and tries to implicate the receiver in the dialogue by addressing him directly, "isn't it?", "don't you agree?" etc. These nuances are often omitted in English and the message is somehow neutrally and objectively conveyed through simple constructions such as: "Please give up your seat for elderly passengers". Below the image we have the recurrent motto in every poster from the series which states: *Kaiteki manā de, kimochi no yoi jyōsha no hitotoki o*. ("Please be considerate of other commuters and enjoy the ride!"). A literal translation would be: "Have good manners and enjoy a pleasant/comfortable ride!" In this example along the word *kimochi* ("feeling") and the ending particle *ne* through which the receiver is invited to participate in the dialogue the cute mascot, Kyunta enables the transfer of affect and persuades the receiver. The audience will "search through their encyclopaedic knowledge of words"[30] such as *kimochi*, *daiji* ("important") for a number of assumptions and the illustrations will help in decoding the most relevant meaning in this specific situation. That is, *kimochi* is an affect word which will be associated with the elderly in this case and the adjective *daiji* connects the two in formulating the idea of consideration of others, which is a key concept in Japanese culture and society.

The second example represented in Plate 2 is part of the same campaign and illustrates another possible unpleasant situation that could arise while using public transport. The personified dog, Kyunta is again responsible for giving a good example for others and sits back in the line until everyone is onboard. The text is placed again on the right side of the illustration explaining the situation: *Shanai no ushiro made susumeba, minna ga noreru ne.* ("Please move to the very back of the bus so that everyone can get in"). Constructed in the same note as the previous one words like *minna* ("everyone") and the ending particle *ne* together with *kawaii* visuals contribue to creating a persuasive discourse by appealing to emotions. Under the illustration we have the same motto placed above a heart-shaped figure (*kokoro*) through which commuters are reminded to take into consideration other passengers in order to preserve group harmony. In this case too, cuteness communicates the loveable and simulates human interactions within specific groups.

Plate 2: Odakyu Bus Campaign, 2018.

Source:

Conclusions

The language of cuteness and *kawaii* visuals are significant factors in creating a persuasive message and its manifestations are strongly related to culture and society specifics. Thus, in the case of Japan, a collectivistic society, preserving group harmony and acting in the interest of the group are key elements. These particularities can be observed in discourse construction through cute mascots and anthropomorphism, typography and word preference. Through the analysis conveyed we have revealed that Japanese advertisements are based on signs that have the capacity to communicate the loveable in order to create a relationship of

[30]Keiko Tanaka, Advertising Language. A pragmatic approach to advertisements in Britain and Japan, Routledge, London, 1994, p.92.

need-love between the character which symbolises national values and the receiver. The short index of words from the *kawaii* register reveal that most of them are part of women discourse, thus there is a connection between expressing emotions in advertisements and the preference for using more gender specific words, in this case mostly feminine. We conclude by saying that the aesthetic of *kawaii* ('cute') and its intrinsic vocabulary have the capacity to seduce the receiver and to fulfill the primare goal of an advertisement, persuasion and it is not a matter of individual creativity, but a representation of a particular style with an intrinsec vocabulary.

BIBLIOGRAPHY

COOK, Guy, *The discourse of advertising.*2nd edition, Routledge, London, 2001.

DOI, Takeo, *Understanding Amae: The Japanese Concept of Need Love*, Collected Papers of Twentieth Century Japanese Writers on Japan, vol. 1, Global Oriental, Kent, 2005.

KINSELLA, Sharon, "Cuties in Japan". In: Skov, L. and Moeran, B. (eds.) *Women, Media and Consumption in Japan*. Curzon Press, London, 1995, pp. 220-254.

Shogakukan, *Nihon kokugo daijiten [the unabridged Japanese dictionary]*, 2nd. ed. Shogakukan, Tokyo, 2000.

DALE, Joshua Paul, "Cute studies: An emerging field". In *East Asian Journal of Popular Culture*, pp. 5–13, 2016, doi: 10.1386/eapc.2.1.5_2.

Yano, C.R., *Pink Globalization: Hello Kitty's trek across the Pacific*. Duke University Press, London, 2013.

UJITAKA, Ito, "Kawaii" is the mainstream of Japanese aesthetics; encompassing a nuance of grotesque and infiltrating the surroundings", https://www.meiji.ac.jp/cip/english/research/opinion/Ujitaka_Ito.html(accessed on 5th May, 2019).

LEBRA, Takie Sugiyama, LEBRA, William P. (eds.), *Japanese Culture and Behavior: Selected Readings*, University of Hawaii Press, Honolulu, 1986.

TANAKA, Keiko, *Advertising Language. A pragmatic approach to advertisements in Britain and Japan*,

Routledge, London, 1994.

MOOJI, de M., HOFSTEDE, G., "The Hofstede model Applications to global branding and advertising strategy and research". In *International Journal of Advertising*, Vol. 29, pp. 85-110, 2010.

KUBOZONO, Haruo, GIRIKO, Mikio (eds.), *Tonal Change and Neutralization*, Mouton de Grutyer, Berlin, 2018.

MAYNARD, Senko K., *Linguistic Emotivity*. *Centrality* of *place*, the *topic-comment dynamic*, and an ideology of pathos in Japanese discourse. John Benjamins B.V., Amsterdam, 2002.

INOUE, Miyako, *Vicarious Language*: *Gender and Linguistic Modernity in Japan*. University of California Press, Berkeley, 2006.

GN, Joel, „A lovable metaphor: On the affect, language and design of cute" în *East Asian Journal of Popular Culture*, vol. 2 nr. 1, p. 49–61, doi: 10.1386/eapc.2.1.49_1, 2016.

KAUFER, David S., CARLEY, Kathleen M., "Condensation Symbols: Their Variety and Rhetorical Function in Political Discourse", Vol. 26, No. 3, pp. 201-226, 1993.

IGARASHI, Yuko, "The Changing Role of Katakana in the Japanese Writing System:

Processing and Pedagogical Dimensions for Native Speakers and Foreign Learners", Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor in the Department of Linguistics, University of Victoria, 2007.

KAISER, Stefan, ICHIKAWA, Yasuko, KOBAYASHI, Noriko, YAMAMOTO, Hilofumi, *Japanese: A Comprehensive Grammar*, 2nd ed., Routledge, London and New York, 2013.

DENG, Tao, "Selling "Kawaii" in Advertising: Testing Cross-Cultural Perceptions of Kawaii Appeals" (2014).*Master's Theses (2009 -).*, http://epublications.marquette.edu/theses_open/278 (accessed on 9th May 2019).

MARKUS, Hazel R., KITAYAMA, Shinobu, "Culture and the Self: Implications for Cognition, Emotion, and Motivation". In: Psychological Review 98, pp. 224–253, 1991.

THE FUNCTIONS OF RHETORIC

Silviu Nicolae Pîrîială
PhD Student, "Ştefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: The history of rhetoric is closely connected to the evolution and development of humanity as its multi-, inter- and trans-disciplinary character has influenced human sciences from philosophy to hermeneutics, from scientific communication to the theory of stylistic devices. The diversity of definitions given to the art of persuasion reflects not only its complexity, specificity, but also its adaptability to specific requirements of different communities throughout the centuries. The aim of this paper is to examine the functions of rhetoric, their complexity and importance for society.

Keywords: rhetoric, functions, discourse, importance, development

Since its appearance, rhetoric has been in a continuous dialogue with other constituents of the social and spiritual life. It has manifested itself as a cultural phenomenon involved in the practice of organizing and leading communities, in the development of logical thinking or ethical behavior. The diversity of definitions given to rhetoric across history and throughout different cultures reflects not only its evolution, but also its complexity and specificity. The art of rhetoric in the Western world is based on Greek and Roman ideas. Plato regarded rhetoric as the art of enchanting the soul;[1] Aristotle defined rhetoric as the faculty of observing in any given case the available means of persuasion;[2] Quintilian regarded rhetoric as the power of judging and discoursing on civil matters that are put before it with certain persuasiveness, action of the body, and delivery […] the art of speaking well;[3] Cicero considered that the subjects of other arts are derived as a rule from hidden and remote sources, while the whole art of oratory lies open to the view and is concerned in some measure with the common practice, custom, and speech of mankind, so that, whereas in all other arts that is most excellent which is farthest removed from the understanding and mental capacity of the untrained, in oratory the very cardinal sin is to depart from the language of everyday life, and the usage approved by the sense of the community....But the truth is that this oratory is a greater thing, and has its sources in more arts and branches of study, than people suppose.[4] Rhetoric might be defined as the study and practice of communication that persuades, informs, inspires target audiences in order to form, change or reinforce beliefs, ideas, values, habits or actions. Rhetoric is defined by its functions, not by a topic or social location.

The main function of rhetoric is persuasion; the use and choice of words is essential for changing, forming and developing an opinion or attitude towards a certain topic. Persuasion is closely connected to a series of logical, mental or linguistic factors. The fundamental requirements of the rhetorical discourse are to inform, to prove and to be acknowledged as the image of the truth. Any discourse is meant to influence in a cognitive, emotional or affective way, while the result of the rhetorical practices may be agreement or

[1] Patricia Bizzell and Bruce Herzberg, The Rhetorical Tradition: Readings from Classical Times to the Present, Bedford, Boston, 1990, p. 160
[2] Ibidem
[3] Ibidem
[4] Idem, p.202

disagreement. Rhetoric becomes an art of using language in order to argue and convince others to adopt a position or to act in a certain way. But the simple usage of language is not enough in order to persuade. In an authentic rhetorical discourse, the message itself motivates and creates authority. To be effective, a rhetorical discourse must engage both the minds and the emotions of its audience. Words are used and organized in order to develop sound reasoning, to arouse emotions and to appeal to shared values. Any individual who seeks for different accomplishments at the level of human relationships, who wants to explore and to impose ideas, feelings, attitudes must resort to the infinite capacities of the language, and especially to its cognitive and affective sides, which are indispensable to any discourse. Either written or spoken, if these conditions are met, the discourse can reach its goals: influencing a person or a group, imposing or changing mentalities, options, emotions, ideologies or behavior. The word becomes the greatest tool of all as they are living beings.

Rhetoric investigates the ways in which certain ideas can be imposed to a certain audience; the rhetorical reasoning is based on consensus, a means through which somebody is led to assume the probable truth of the speaker. Persuasion thus means a guided acceptance of an opinion or of an idea. In order to reach this goal, a rhetorical discourse must be liked by the audience, must inform, educate, determine attitudes and changes. Therefore, different categories of rhetorical discourses: communicative- forms new ideas, reinforces old ones, eliminates others; seductive- arises, forms or removes impressions; incentive- leads to different states of mind and feelings. In practice, they all intermingle at some level in a discourse.

The heuristic function of rhetoric identifies and engages it in a logical argumentation in search for the truth. It implies discovery of facts, ideas, insights or even self-awareness. It is essential for the ability to discover the means of expressing thoughts and sentiments effectively to others.[5] The strategy or the set of strategies for exploring topics, constructing arguments and discovering solutions to problems are no guarantee that using them will result in a single definitive explanation. The reconsideration of Aristotle's notion of heuristic reveals both another dimension of classical invention and an important feature of Aristotle's Rhetoric. Heuristic is not only an instrument for inventing techniques to articulate to others, but is also a techne enabling the rhetor and audience to cocreate meaning.[6]

The hermeneutical function compels the author of the discourse to clearly explain the main characteristics and constituents of his speech and, in the same time, to bring proofs in order to demonstrate that the opponents' theories are false or wrong. When someone wants to be convinced, the speaker needs to know how to properly interpret the speech of the interlocutor. The speaker's or the listener's discourse is necessarily interpreted in such a way in which it guides the debate. Thus, the speaker's rhetoric becomes a continuous interpretation of the opponent's rhetoric.

The pedagogical function of rhetoric imposes a close analysis of the discourse in order to rigorously study the problem or the idea presented. It regards rhetoric as the discipline whose study allows the deciphering and the creation of literary texts or discourses. It involves a two-stage activity: first, the dismantling of the discourse, then, its re-assembly from a rhetorical and argumentative perspective. The rhetorical elements of ethos, pathos, logos are eminently important in the pedagogical relationship; the speaker must know the cognitive level of the listener in order to develop the means of persuasion to help him understand or

[5] James A. Herrick, The History and Theory of Rhetoric: An Introduction, 2nd Edition, Allyn & Bacon, 2000, p.107

[6] Richard Leo Enos, Janice M. Lauer, The Meaning of Heuristic in Aristotle's Rhetoric and Its Implications for Contemporary Rhetorical Theory in Landmark Essays on Aristotelian Rhetoric, ed. by Richard Leo Enos and Lois Peters Agnew. Lawrence Erlbaum, 1998, p. 204

impose an idea. In this context, the choice of his image is very important. These pedagogical practices are closely related to the representation of values of a society.

The metalinguistic function is a consequence of the fact that rhetoric is a language about a language and it implies knowing the value and the importance of words. It is a discipline that searches for a better communication within a language as rhetoric is above all a reflection upon the spoken or written word.

James A. Herrick identifies six social functions of rhetoric: testing new ideas; assisting advocacy; distributing power; discovering facts; shaping knowledge; building communities.[7] Rhetoric allows ideas to be tested on their merits and throughout society as a whole with individuals having different ideas and perspectives. Therefore, the critical response of the idea presented will help shape, strengthen and refine it.[8] By assisting advocacy, rhetoric gives life to inner thoughts, ideas, opinions and it draws attention to them. Rhetoric is connected to power at three levels: personal, psychological and political. Rhetoric as personal power allows for one to be successful throughout the duration of their life and therefore advance their life in many different ways. Rhetoric as psychological power develops the ability to help shape and alter the opinions, thoughts, views, and mindsets of individuals on many different issues. Rhetoric as a source of political power implies that who gets to speak within a society, along with what they get to speak about plays a major role in the community.[9] Rhetoric also helps to discover facts, ideas, truths that are essential to decision making. By locating evidence, creating a message and through the clash of different points of view there appear facts that are of utter importance when making a decision. Moreover, rhetoric plays a vital role in shaping knowledge as it points out to what is true, right, false, wrong and probable in a society.[10] Furthermore, rhetoric preserves the sense of community and reveals what individuals truly value.[11]

The study of rhetoric leads to a better understanding of the roles that various types of discourse have. Through their interdisciplinary valences and by focusing on the mechanisms of social discourse, the functions of rhetoric reflect the complexity of its role in the process of communication, in the social relationships and human interaction.

BIBLIOGRAPHY

BIZZELL, Patricia, HERZBERG, Bruce, 1990, *The Rhetorical Tradition: Readings from Classical Times to the Present*, Bedford, Boston

BURKE, Kenneth, 1969, *A Rhetoric of Motives*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles

ENOS, Richard Leo, LAUER, Janice M., 1998, *The Meaning of Heuristic in Aristotle's Rhetoric and Its Implications for Contemporary Rhetorical Theory* in *Landmark Essays on Aristotelian Rhetoric*, ed. by Richard Leo Enos and Lois Peters Agnew. Lawrence Erlbaum,

HERRICK, James A., 2000, *The History and Theory of Rhetoric: An Introduction, 2nd Edition*, Allyn & Bacon

TOYE, Richard, 2013, *Rhetoric: A Very Short Introduction, 1st Edition*, Richard Toye, Oxford University Press

[7] James A. Herrick, p. 16
[8] Idem, p. 18
[9] Idem, p. 20
[10] Idem, p.21-22
[11] Idem, p. 23

A CULTURE OF MINOR. „VIAȚA ROMÂNEASCĂ" CIRCLE AND ITS EDITORIAL ROOM PRACTICES: THE LITERARY "GRAFFITI"

Dana Raluca Schipor
PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: As an intellectual game, the humoristic and spontaneous versification risen from "Viața românească" editorial room's conversations and day by day life is a transient textual form, nearly forgotten, independently situated towards the known literary creation, yet strongly connected to the community life, to the conversation and common social interaction between its members. These transient forms are revealing their elusive condition precariously placed between day by day conversation – immaterial and irretrievable nowadays – and their literary and textual nature. As minor literary forms are showing little interest in their final aspect, the epigrams and parodies represent a real social and poetic interaction network for "Viața românească" writers, extended in the material world. Becoming a real "manuscript" of the literary circle, the editorial room's wall can definitely act as evidence, despite of non-existent textual proofs. Therefore, this study mainly proposes an analysis of the performance aspect and a reflection on literary materiality, as a relation between spatiality - the physical world - and the artistic production of text.

Keywords: literary community, sociability, minor forms, spatiality, literary "graffiti".

Inseparabile de conceptul de autor, jocurile intelectuale și versurile spontane care iau naștere în interiorul grupării literare constituite în jurul revistei ieșene „Viața românească" rămân practici ale activității de cenaclu inseparabile de viața comunității, de conversația și interacțiunea socială obișnuită dintre membri. Separat plasate față de literatura canonică, cunoscută a acestor autori, epigramele și parodiile cu circuit închis rămân întâi de toate strâns legate de mediul și spațiul în care se nasc, dar și de sociabilitate, în general, în măsura ce se vorbește astăzi despre cercurile literare ca despre niște „creative spaces", făcând apel la conceptul lui Joel Haefner[1] și viziunea sa asupra naturii creative a activității și interacțiunii sociale din interiorul saloanelor literare din epoca romantică.

O mărturie interesantă din această perioadă este cea lăsată de Ionel Teodoreanu, care în volumul său de amintiri din 1946, *Masa umbrelor*, nota despre o anume practică a celor din gruparea de la „Viața românească", născută inițial dintr-o glumă, de a scrie pe pereții redacției versuri, epigrame și notițe din cele mai neînsemnate. Jocul i-a născut, mărturisește acesta, sub inițiativa lui Păstorel Teodoreanu, care, într-un moment de amuzament născut pe seama bătrânului portar Moș Niculai, scrie pe pereții încăperii următoarea epigramă:

Trebile aici nu merg
De când vine domni poeți
(Niște oarecare fleți)
Care scrie pe pereți.
Ei să facă, eu să șterg!

[1]Joel Haefner, capitolul Romantic Scene(s) of Writing, în Re-visioning Romanticism: British Women Writers, 1776-1837, University of Pennsylvania Press, 1994, p. 260.

Ulterior, prietenii redacției urmează invitația lui Păstorel de a lăsa mărturii în versuri (dar nu doar atât) în aceeași formă neconvențională, sub disperarea presupusei „victime", jocul continuând pentru o perioadă incertă, până când, „oarecum filozofic", în cuvintele lui Ionel Teodoreanu, Moș Niculai suprimă polemica și acoperă cu un strat de var peretele cu pricina. Cu toate acestea, Mihail Sevastos, cel care dedică în mod exclusiv un volum monografic grupării de la „Viața românească" nu amintește nici măcăr în treacăt de existența unei astfel de practici de divertisment în rândul membrilor redacției. Totuși, amintirea revine, deși lacunar și mai degrabă incidental, în *Memoriile* unui alt membru al grupării, și anume Demostene Botez. Volumul său apărut în 1970 se oprește în câteva rânduri (poate inspirat chiar de evocarea fericită realizată în volumul din 1946 al lui Ionel Teodoreanu), în capitolele în care rememorează luarea în primire a noului sediu al redacției, la obișnuința membrilor revistei de a scrie pe pereți ca o formă de iscălire în numele unei identități colective particulare. Pentru Demostene Botez, amintirea aceasta care nu intră într-un plan curent de muncă atunci când vine vorba de activitatea redacțională, rămâne semnificativă mai curând în ceea ce privește procesul amplu și complex de generare și stabilire a identității unei întregi comunități literare, al cărei profil nu este condiționat spațial, cât mai curând discursiv.

În „Palatul Vieții românești" – căci așa i se spunea în acel timp în Iași – redactori și amici aveam tot confortul. Rămăsese același, doar, „mobilierul" redacției, trecut neatins prin două incendii, ca un fel de trofee cu drept la nemurire. Dar, în „palat" nu ne-am simțit atât de bine. Atmosfera boemă se dusese. […] Nu ne-am simțit în voie. Aveam, pe deasupra sentimentul că stăm, „oarecum", în casa altora. Aceste sentimente și rețineri nu au durat însă și n-a trecut mult până ce am început să ne scriem răvașe în versuri pe pereții redacției. (Demostene 1970: 375)

Formă simbolică de investire a spațiului, versurile care încep treptat să îmbrace pereții redacției se instituie ca „obiecte" cărora le revine, în cele din urmă rolul de a negocia identitatea celor care *locuiesc* la modul propriu-zis spațiul gol, eminamente funcțional. Conceptul de origine heideggeriană, *locuirea* desparte, de altfel, schema funcțională a unui spațiu, cum este în cazul acesta încăperea redacției, de acele acte minime, propriu-zise, ale activităților comune, obișnuite ale vieții. Înțelegerea locuirii în sens fenomenologic ca o practică ce prilejuiește în principal instituirea ființei, cu alte cuvinte, așezarea ființei înăuntrul lucrurilor, încapsulează o premisă esențială, și anume starea de bine. Ea reprezintă, în cele din urmă, capacitatea spațiului, în mod particular organizat și amenjat, de a face loc ființei și de a-i asigura acesteia existența la modul esențial.

Instituite aproape ca obiecte, așa-numitele „răvașe" lăsate pe pereți, în primă fază ca o formă ușoară de divertisment, dobândesc din acest punct de vedere o funcție nouă. Ele devin amprente colective care resemnifică spațiul dintr-unul net funcțional, al muncii în toate datele sale competiționale, utilitare, strict funcționale, într-unul căruia i se atribuie funcții noi, inoperante la nivel practic, dar securizante ontologic, atât la nivel individual, cât și colectiv. Astfel, în memoriile lui Demostene Botez versurile umoristice care îmbracă pereții redacției revistei ieșene capătă aspectul unor însemne particulare cu rol major din acest punct de vedere. Atmosfera comunitară este cea vizată și recuperată în măsura în care înainte de război nu s-a putut vorbi despre un sediu stabil, permanent sau cel puțin optim pentru desfășurarea activității de redacție. Purtați din locație în locație din pricina unor condiții exterioare nefavorabile, redactorii de la „Viața românească" schimbă în decursul aproape a unui întreg deceniu, adresa: din casa unor colaboratori în pivnița unei tipografii, în alte sedii diverse, două din ele sfârșind mistuite peste noapte de incendii, până în anul 1921 când aceștia

primesc în folosință supranumitul ,,palat" al ,,Vieții românești", așa cum numesc aceștia noua clădire din strada Vasile Alecsandri. Noua clădire, clădirea-funcție, a cărei proiectare servește unor activități cu finalități practice, de producție (pentru că aici îți desfășoară activitatea și tipografia, redacția, departamentul economic etc.), anume muncii de redacție, ce capătă pentru prima oară în istoria revistei ieșene și caracter comercial, este cea care amenință în aceeași măsură și natura relațiilor dintre invidizii pe care îi găzduiește, reducându-le, în principiu, la unele în aceeași măsură orientate în sens strict utilitar.

Bucuria neconformismului actului de a scrie pe pereți versuri ca simplă distracție vine în mod esențial de aici: ea certifică și transmite valorile comunității, reinstaurează atmosfera comunitară proprie, pune în mișcare, de altfel, microdinamica relațiilor interne, al cărei motor rămâne, înainte de toate, plăcerea (fie ea conversațională, fie de aducere împreună etc.). Utilitatea presupusă a lucrurilor și a relațiilor din spațiul redacțional, spațiul muncii, se revalorifică în numele unor atribute non-practice, condiționate aici nu de un obiectiv, ci de un sentiment, resimțit în mod particular ca ,,farmec" generat de mult invocatul ,,caracter boem" preexistent în activitatea colectivă de redacție, văzută în primul rând ca relație intimă și imediată cu celălalt.

Redacția nu și-a mai găsit adăpost decât după primul război mondial, în clădirea proprie a Societății anonime ,,Viața românească", construită anume pentru birouri și tipografie în strada Vasile Alecsandri. Totul își pierduse de data aceasta *caracterul boem* (s.n), afară de camera mare de la etaj destinată redacției, unde se mai scriu versuri pe pereți în chip de răvaș al celor care, venind, nu găseau pe nimeni în redacție, adresat celor ce, în cursul serii, ar mai fi trecut pe-acolo. (Botez 1970: 368)

Restul însă, administrația, tipografia căpătaseră caracter de întreprindere comercială în toată regula și *pierduse orice farmec* (s.n). (Botez 1970: 368)

De altfel, studiile de poetică a spațiului cotidian acordă, în acest sens, o deosebită importanță interioarelor, Jean Baudrillard fiind unul dintre cercetătorii care dedică un studiu separat sistemului funcțional și structurilor de aranjare a mediului cotidian. Într-o astfel de analiză, obiectele care populează un interior capătă o funcție elementară, în măsura în care acestea, la nivel simbolic, ,,încadrează în spațiu legăturile afective și permanența grupului" (Baudrillard 1996: 11), spațiile astfel reprezentate, devenind, în esența lor, adevărate organisme. Exclusivitatea practicii neconvențiale de a scrie pe pereții redacției frânturi de versuri umoristice, epigrame ori simple note zilnice condiționează, într-un sens similar, așa-numita ,,funcție oarbă", constituentă, inițială, a peretului, indiferent de natura lui. Unul dintre eseurile deosebite ale filozofului și sociologului francez, în care se ocupă în mod particular de fenomenele culturii populare specifice în mediile urbane postmoderne, speculează capacitatea de conversie ontologică de care imprimarea textuală (literară sau nu) dispune atunci când ea operează cu o suprafață alternativă. Imprimarea pe o suprafață cum este aceea a peretelui amintește, spune Baudrillard, de gestul primitiv al tatuării propriului corp, gest ce se înscrie într-un ritual străvechi ce conservă la origini un schimb de natură esențială. Corpul curat, golit de orice semnificare, eminamente material este astfel investit simbolic și intră într-un circuit superior al schimburilor cu restul lumii. Și în cazul clădirilor, în mod similar, inscripțiile moderne, așa-numitele *graffitiuri*, extrem de populare, de altfel, începând cu anii '70, (re)investesc spațiul orașului cu atribute existențiale, într-o competiție agresivă cu funcționalul și utilitarul instituțional al construcțiilor. Arhitectura operând funcția sa ,,oarbă", după cum o numește filozoful francez, reintră într-un circuit alternativ, superior, similar cu cel vehiculat prin practica *locuirii*, ca formă certificată de operare întru ființă a

spațialului. Dacă funcționalul e ,,absența ființei", după cum susține Baudrillard, o arhitectură a cărei finalitate nu mai trimite și nu se mai consumă exclusiv în utilitarul cotidian, devine semn al recunoașterii, cu alte cuvinte devine simbol, deci ,,un ceva ce ține la un loc o existență individuală și/sau colectivă" (Mihali 2001:92).

Astfel, peretele redacției este descris într-o primă ipostază de data aceasta de Ionel Teodoreanu ca simplu ,,zid", fără să dispună de vreo valoare care să transgreseze înțelesul curent, fizic și obiectiv, singurele atribute fiind unele de natură practică, mai mult chiar, insignifiante: ,,tencuit" și ,,zugrăvit". Transformarea amorfului și banalului zid într-un adevărat, supradimensionat ,,manuscris", după cum îl numește cel din urmă dintre frații Teodoreanu, condensează la un alt nivel, o serie de atribute ce nu se mai consumă exlusiv temporal și obiectual, ci ele împing raționamentul de consum înspre impregnarea și recunoașterea individuală, umană, existențială a ceea ce spațiul are capacitatea de a proteja ca nucleu. Peretele văzut ca ,,manuscris" este peretele condiționat și semnificat de existența creatoare colectivă, dar și de natura în principal discursivă a grupării, pe care o atribuie în mod explicit întregului spațiu:

Astfel că, după câtva timp, părețele redacției nu mai era zid tencuit și zugrăvit, ci manuscris, - manuscrisul unei mereu ațâțate polemici. (Teodoreanu 1983: 11)

Spațiu lipsit de calități, peretele reține vocea publică, colectivă, și califică vocile anonime în aceeași măsură în care aplatizează vocile individuale a celor care iscălesc în treacăt câteva rânduri. Există un soi de disponibilitate nediferențiată pe care pereții redacției o rezervă în mod public și democratic, oglindind o formă specifică a dinamicii de grup. Peretele devine spațiu semi-privat, deschis tuturor celor ce tranzitează zilnic, incidendal sau curent, spațiul redacției, devenind nu doar loc al decodificării, dar și invers. Manuscris supradimensionat, peretele pe care redactorii și colaboratorii semnează în numele creativității spontane reține, înainte de toate, o calitate fundamentală pe care la nivel macro, doar spațiul urban codificat textual îl condensează.

Formă de creație alternativă, *graffitiul* urban este, în fapt, un concept de o mult mai veche tradiție, care își găsește originile în tocmai îndepărtatul spațiu cotidian al lumii antice. Semnalizate în special ca o formă de *voxpopuli,* prin dubla lor calitate de a fi anonime și critice în același timp,secvențele textuale rămase scrijelite ori simplu imprimate pe zidurile romane[2] descind dintr-o tradiție a scrisului ce nu se consumă, cum ar părea în mod aparent, exclusiv în pragmatic (modalitate de a face publice o serie de anunțuri comunitare), ci ele inaugurează de curând în literatura de specialitate ceea ce a fost numit în unele studii ,,literary graffiti"[3]. Reținem de aici că ceea ce realizează la un nivel subsidiar graffitiul modern al culturii urbane (contestarea unor sisteme sociale, afirmarea unor minorități subapreciate, exportul unei culturi suburbane spre centrul orașului etc.), realizează graffitiul antic la nivel literar. Este vorba despre o cultură a minorului (epigrame pe teme marginale, cotidiene, banale ori erotice, deseori venind dintr-o sferă a scatologicului; secvențe de parodii ale marilor poeți ai lumii antice; jocuri lingvistice îndrăznețe) care relansează forme de creație populară reprezentând o secvență distinctă a producției literare, critică la adresa culturii

[2] Cuvânt a cărui etimologie se găsește în italienescul graffio, care la bază are semnificația de ,,a zbâria", ,,a sculpta", ,,a scrijeli", deși multe din înțelesurile termenului la momentul actual nu se rezumă doar la atât, pentru că ele fac referire și la faptul de a scrie în cerneală ori sau vopsea.

[3] Printre acestea amintim volumum Graffiti and the Literary Landscape in Roman Pompeii, apărut în 2014 la Oxford University Press. Studiul realizat de profesorul și cercetătorul Kristina Milnor urmărește fenomenul graffitiului în Roma Antică mizând pe interesul actual crescut pentru domeniul producției culturale non-elitiste, populare, cu atât mai mult în domeniul artelor vizuale.

dominante, ce facilitează, în fapt, lectura diagonală a ceea ce desemnează la ora actuală literatura canonică antică.

Din această perspectivă, se întrevede o formă a creativității literare și artistice ce restabilește o mai veche conexiune între oral și scris, în sensul în care trăsăturile fundamentale se instituie în jurul caracterului performativ și imediat al unei asemenea practici. Nu o conștiință elitistă, asumată a practicării literaturii pune în circulație peretele plin de versuri al redacției grupării ieșene, cât ea insinuează o practică a literaturii mai aproape de ideea de producere, de act (*producing*), decât de aceea de produs (*product*), de operă încheiată și desăvârșită.

Totuși, fără a pretinde neapărat acestora calitate artistică, versurile înscrise pe pereții redacției înainte de toate, stau mărturie a existenței unei vieți redacționale dinamice, consumate nu atât sub imperativul funcționalității, cât sub plăcerea gratuită a faptului de a fi împreună, al unei atmosfere agreabile, puse de altfel, sub semnul afectivității. De aceea, practica literaturii se mută alternativ sub semnul divertismentului, al gratuității, a ceea ce am numi *o formă de joacă* în numele literaturii, subliniind calitatea fundamentală de activitate, de act în desfășurare, și nu de rezultat, desfășurate sub incidența unui timp continuu, care nu se încheie și care rămâne ancorat într-un timp al prezentului permanent, deci prin excelență cotidian. Distincția o realizează în mod aplicat cunoscutul semiotician Roland Barthes atunci când, cu ocazia unui eseu în care pune sub analiză opera artistului grafic și plastic de origine americană Cy Twombly, pune în discuție dihotomia psihanalistului englez D. W. Winnicott, dintre *play* și *playing*, comparabilă distincției realizate la un alt nivel dintre *product* și *producing*. Astfel, operele încheiate, definitivate și publicate ca atare, intrate într-un circuit al consumului prin lectura de carte, condensează, implicit, și caracterul recunoscut și trădat al acestora de *obiect* imaginat. De aceea, alternanța celor două concepte, transferabile și în domeniul artelor, vehiculează implicit și o formă particulară de articulare a timpului.

Astfel, orice formă de artă nefinisată, care păstrează urmele producerii sale, distruge, anihilează ideea de Muzeu, care dincolo de calitatea canonică a obiectului, pe care Muzeul o certifică, vine implicit cu riscul unei simbolice morți. Ceea ce realizează familiarii redacției, cei ce intră în jocul schimbului de replici desfășurat pe pereții redacției, este, de fapt, actul creării unui mediu dinamic al artei, mult mai ancorat și adaptat laturei trăite a vieții. Este și aceasta o formă de apropiere a literaturii de mundan și experimental, o apropiere care face din literatură nu doar o practică abstractă, înaltă, ci și un mod de a fi, un mod de a aduce împreună, regăsindu-i acesteia, astfel, o calitate aproape uitată, plăcerea. Tocmai de aceea versurile umoristice înscrise pe pereții redacției se apropie mai curând de caracterul experimental, trăit, al glumei, decât de cel elitist al produsului estetic. De altfel, gluma lui Păstorel legată la început doar de replica pe care acesta o dă portarului Niculai și care inaugurează, de altfel, practica aceasta în rândul membrilor grupării, se înscrie într-o mai veche și neîntreruptă tradiție a farselor și a glumelor pe care gruparea o reține și ca pe o formă de arhivare a memoriei colective.

În acest sens, investirea cu valoare simbolică a spațiului arhitectural, a pereților redacției prin însemnele recunoașterii colective, poate fi interpretată și ca un act de suprasemnificare, în termenii lui Roland Barthes. Dacă un loc este simbolic atâta vreme cât „el conține, impune sau expune un exces de sens în raport cu propria localitate, cu propria spațialitate” (Mihali 2001: 92), atunci zidul amorf devenit printr-un gest al scrierii „manuscris” colectiv, nu poate decât să rețină acest lucru ca pe un „surplus enigmatic”, susține Barthes. Sufrața ce contravine scrierii, contravine implicit și sistemelor superioare de gândire și cunoaștere la care aderă, în principiu, doar coala albă de hârtie. De aceea, viața comunitară cotidiană, conținuturi ale comunicării în timp real, ale vorbirii de zi cu zi, gluma ca formă a divertismentului curent, toate aceste aspecte ale cotidianității banale, conservând

previzibilul unei rutine minore comunitare, respinse de sistemele superioare ale cunoașterii, toate se regăsesc cu precădere pe peretele redacției, ca forme marginale de discurs. Dar ele intră într-un proces cotidian ce coagulează și ține laolaltă existența colectivă a grupării, care transferate la nivel spațial, fac din acesta un loc al recunoașterii și al conservării unei conștiințe comune de grup.

Aveam pe deasupra sentimentul că stăm în casa altora. Aceste sentimente și rețineri n-au durat însă și n-a trecut mult până ce am început să ne scriem răvașe în versuri pe pereții redacției. (Botez 1970: 375)

Actul de a scrie pe pereții redacției mărturisește, în cele din urmă, ceva intim despre membrii grupării, și anume le traduce, printre altele și sociabilitatea, mai precis, caracterul deschis al grupării, pentru că, în calitate de act eminamente social, gluma antrenează, invită la participare. Nu este de mirare că gestul inaugurator al lui Păstorel primește imediat răspuns, asemenea în versuri, de la Topîrceanu, ca mai apoi să se piardă șirul participanților, trecând sub anonimat identitatea membrilor care ulterior dau curs jocului inițiat:

[...]La care, domnul Topîrceanu a răspuns tot în versuri. Alții au intervenit, adnotând, comentând, adăugând, care în versuri, care în proză. (Teodoreanu 1983: 11).

Schimbul spontan de replici în versuri și scurte epigrame constituie, astfel, doar o parte dintr-o antrenantă lume conversațională, din care cenaclul în sine se naște. „Conversația fără protocol" sub inițiativa criticului G. Ibrăileanu, consacrată ca marcă a întregii grupării ieșene – de care este necesar să amintim în mod particular la acest nivel al analizei – inaugurează, libera circulație a ideilor, celebrând, într-o atmosferă pasionantă, dar similară discursului de zi cu zi, o reapropiere a culturii literare, în genere, de cotidian. Schema conversațională redeschide, în acest caz, o mai veche controversă privind relația literatură/cultură în general-viață, vehiculând în acest sens, o redefinire a culturii văzute ca o formă mult mai apropiată de limba vorbită, în sens larg, și participarea directă a celorlalți.

Ca joc intelectual, versurile născute din chiar viața și conversația redacțională zilnică, rămân, astfel, forme textuale efemere, aproape pierdute, separat plasate față de producția literară cunoscută. Ele își traduc statutul ambiguu, plasat incert între schema conversațională zilnică, imaterială și irecuperabilă astăzi, și natura lor textuală și literară. Dacă o parte din epigramele și parodiile născute spontan în viața de zi cu zi a membrilor grupării de la „Viața românească" au o viață ulterioară, consacrată textual în volumele cunoscute de mai târziu ale lui G. Topîrceanu, Păstorel Teodoreanu ori M. Sevastos, o bună parte dintre acestea sunt împrăștiate fie în corespondența dintre membrii, fie în volumele de amintiri ori în articole diverse, în vreme ce o parte semnificativă sunt iremediabil pierdute pentru că au fost prilejuite în locuri neconvenționale (ca peretele redacției, pe care în cele din urmă portarul Niculai îl va zugrăvi, ori pe șervețelele și mesele din taverne etc.) sau pur și simplu nu au existat decât într-o tradiție orală. Aceste forme literare minore și prea puțin interesate de statul final de text propriu-zis, constituie, în fapt, o adevărată rețea de interacțiune socială și poetică, extinsă și dincolo, în lumea exterioară și materială, în care se nasc și la care iau parte în chip concret. Peretele redacției rămâne una dintre posibilele dovezi, deși înafară de epigrama lui Păstorel care, de altfel, și deschide conversația în versuri, și pe care Ionel Teodoreanu o notează în volumul său de amintiri, nu se mai păstrează până astăzi nicio rămășiță textuală din acest nesfârșit schimb de replici versificate și spontane. Iar acest lucru trebuie înțeles mai cu seamă privind prioritar importanța nu atât a textului literar

propriu-zis, cât a actului social și performativ în sine și, totodată, privilegiind o analiză ce începe să aibă în vedere explorarea materialității literare, înțeleasă aici ca relație între spațialitate, adică lumea fizică propriu-zisă și producția literară de text.

Sub forma unui joc intelectual subordonat cotidianității, peretele redacției, spațiu nefuncțional, devine mediu inedit al unei forme de teritorializare prin legitimitatea proprie pe care cuvântul scris (graffitiul) pare să o confere aici. Dar transferul simbolic realizat prin actul impropriu spus al ,,tatuării" circumscrie, de fapt, și o formă spontană de versificație care nu poate fi separată, în acest caz, de conceptul central de autor. De aceea, parodiile și epigramele notate ingenios pe peretele redacției, devenit pe neașteptate ,,manuscris" colectiv, se plasează, atunci când se nasc în sânul unui cenaclu cu profil eminamente literar, în umbra activității consacrate a acestor autori, instituindu-se într-o poziție contrastantă și totodată critică cu dimensiunea oficială și valoarea canonică a literaturii. Iar în acest sens, o adevărată cultură a minorului și o conștiință literară comună gestionează, în cazul grupării de la ,,Viața românească", o literatură întreagă, înțeleasă de această dată, în mod extins, și în sensul specificului național.

BIBLIOGRAPHY

Adrian Marino, capitolul *Paraliteratura*, în *Biografia ideii de literatură*, vol. III, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2006, pp. 192-194.

Ciprian Mihali, *Inventarea spațiului(Arhitecturi ale experienței cotidiene)*, Editura Paideia, București 2001.

Jean Baudrillard, *Sistemul obiectelor*, Editura Echinox, Cluj, 1996, traducere și postfață de Horia Lazăr.

Jean Baudrillard, capitolul *Kool Killer, or the Insurection of Signs*, în *Symbolic Exchange and Death*, Sage Publications, London, 2017, traducere în engleză de Iain Hamilton Grant.

Joel Haefner, capitolul *Romantic Scene(s) of Writing*, în *Re-visioning Romanticism: British Women Writers, 1776-1837*, University of Pennsylvania Press, 1994, pp. 256-273.

Kristina Milnor, *Graffiti and the Literary Landscape in Roman Pompei*, Oxford University Press, UK, 2014.

Roland Barthes, capitolul *(Readings: Gestures)Cy Twombly: Works on Paper*, în *The Responsibility of Forms. Critical Essays on Music Art And Representation*, University of California Press, 1991, traducere în engleză de Richard Howard, pp. 157-177.

Susanne Schmid, capitolul *Spontaneous Versification*, în *British Literary Salons of the Late Eighteenth Centuries*, Palgrave Macmillan, New York, 2013, pp. 92-95.

Demostene Botez, *Memorii*, Editura Minerva, București, 1970.

Ionel Teodoreanu, *Masa umbrelor*, Editura Junimea, Iași, 1946.

M. Sevastos, *Amintiri de la Viața românească*, Editura pentru Literatură, București, 1966.

PROTOTYPIC VS. NON-PROTOTYPIC. A SPECIAL VIEW ON THE PSYCH VERBS

Dana-Luminița Teleoacă (Dobre)
Scientific Researcher III, PhD, Iorgu Iordan – Al. Rosetti, Institute of Linguistics of the Romanian Academy, Bucharest

Abstract: In the present study, the prototypical problem of psychological verbs is viewed in relation to the dimension of causality, a concept valued in the literature from the perspective of its relevance in the intrinsic definition of the verb as a distinct morphological class. The ability to identify an initial vs. final point of the psychological event and, implicitly, of a so-called causal arc, entailed a distinction of two verbal subclasses, namely the causal psychological verbs, and the state psychological verbs. In this context, the state verbs represent the non-prototypical predicates par excellence, which do not involve the causative (the thematic role Stimulus in the actantial context of a psychological causative verb corresponds to Target, Source or Beneficiary). Nevertheless, even in the case of causative verbs, it is appropriate to admit a moderate degree of prototypicality. Thus, the limited number of situations illustrating a causative process stricto sensu is an argument in this respect, psychological verbs being intrinsically predicates of essentially spontaneous events. This implies that, in spite of their potential contextual actualization, [+ control] and [+ oriented] parameters are not determinant characteristics of this type of predicate.

Keywords: prototypicality, causality, causative psych verb, state psych verb, Stimulus, Experiencer, spontaneous event.

1. Precizări preliminare

În conformitate cu perspectiva probabilistă[1], categoriile iau naștere în interiorul unui spațiu categorial (așa-numitul *continuum categorial*), la confluența unui anumit număr de proprietăți *tipice*. Acest câmp de confluență reprezintă spațiul în limitele căruia se distribuie *cel mai tipic* membru al categoriei, și anume *prototipul*, conceptul sau imaginea / reprezentarea mentală a unei subcategorii (Manea 2001: 5), expresie, mai exact, a asocierii trăsăturilor tipice predominante ale unei clase / subclase (Givon 1984: 88 sq.; Kleiber 1990: 147 sqq.). Prototipul, acel *model cognitiv idealizat* (Manea 2001: 6), funcționează ca reper cognitiv al categoriei și al sistemului de clasificare, apartenența la o categorie realizându-se la nivel global în funcție de gradul de similitudine cu acesta (Manea, *loc. cit.*). Croft și Cruse (2004: 75) vorbesc despre o *centralitate gradată*, văzută în relație cu noțiunea de 'calitate a unui exemplar' (cf. engl. *goodness-of-exemplar*). În acest context, membrii aceleiași categorii se vor dispune *radial* în interiorul categoriei respective în funcție de prototipicalitatea lor, „realizându-se ca instanțe centrale, intermediare sau periferice" (Manea, *loc. cit.*).

[1] Acest tip de abordare studiază raporturile dintre *prototip* și *exemplar*.

Aceasta ar fi, de fapt, una dintre accepţiile termenului *prototipic*, în conformitate cu care vom putea desemna drept prototipică şi subclasa verbelor psihologice, ca subclasă cu structură internă bine definită. Acest aspect se legitimează în virtutea posibilităţii de a delimita o *arie specifică de intersecţie*, echivalând *zonei prototipice* şi care este constituită din elemente comune, reprezentative, mai exact, pentru toate paradigmele componente: paradigma verbelor care exprimă uimirea / surpriza, aceea a verbelor care exprimă ura, dragostea, disperarea etc. În această ordine de idei, conceptul de ʻcategorie / subclasă prototipicăʼ va putea evoca acea categorie / subclasă structurată şi delimitată în virtutea posibilităţii de definire şi de acceptare a unei zone „nucleare", prototipice.

O a doua accepţie a termenului *prototipic* (care priveşte, de data aceasta, proprietăţi tipice identificabile la nivelul marelui ansamblu verbal, iar nu separat, în interiorul unei clase sau al alteia) exclude mai degrabă de la prototipicalitate verbele psihologice, în condiţiile în care acestea nu participă sau participă într-o măsură (mai) modestă la o serie de proprietăţi comune clasei morfologice a verbului, privită în integralitatea sa. De altfel se consideră că verbele experienţiale (din care fac parte şi verbele psihologice) reprezintă „instanţe marginale" ale clasei morfologice a verbului (Manea 2001: 12, 19). Această poziţie periferică are repercusiuni asupra comportamentului gramatical al verbelor psihologice, precum şi asupra modalităţilor de codificare sintactică a argumentelor în cadrul predicaţiei nucleare (Id., *ibid*., 20). Totuşi, în pofida acestor aspecte – aşa cum vom avea ocazia de a constata în cele ce urmează –, ideea prototipicalităţii verbelor psihologice nu va putea fi respinsă la modul absolut.

2. Prototipicalitate şi cauzalitate

Aşa cum rezultă din literatura de specialitate, trăsătura esenţială, cu relevanţă în stabilirea gradului de prototipicalitate a unei subclase verbale, este reprezentată de aşa-numita *cauzalitate*. Considerarea acestei proprietăţi drept reper esenţial pentru determinarea prototipicalităţii diferitelor subclase de verbe se justifică având în vedere că ea reprezintă *cel mai firesc model cognitiv idealizat al unui eveniment* (Manea 2001: 12); altfel spus, cauzalitatea relevă natura intimă, intrinsecă a verbului în calitate de clasă morfologică distinctă, care se defineşte prin opoziţie cu clasa morfologică nominală, în special cu cea a substantivului[2].

În bibliografia de specialitate, autorii care iau ca reper corespondenţa ʻprototipic – cauzativʼ consideră că verbele experienţiale ar fi cel mai puţin prototipice (Manea 2001: 64)[3]. Afirmaţia se susţine în condiţiile în care *nu toate evenimentele sunt de natură cauzală*, neimplicând mai exact posibilitatea de identificare a unui *arc cauzal*, în speţă a unui *punct iniţial*, respectiv a unuia *final*[4]. Astfel, categoria referenţială a evenimentului are şi instanţe nonprototipice, care se pot actualiza, de pildă, ca *relaţie spaţială* sau ca relaţie ʻ*posesor* –

[2] Abordând problema prototipicalităţii, Hopper şi Thompson (1984) au delimitat două categorii de bază, cea a numelui şi cea a verbului, categorii care, în conformitate cu teoria formulată, se cuvin a fi considerate drept "universal lexicalizations of the prototypical discourse functions of 'discourse-manipulable participant' and 'reported event', respectively' " (Hopper şi Thompson 1984: 703).

[3] V. şi Bosson (1997: 259 sq.), în opinia căruia cadrul actanţial al verbelor *de acţiune* furnizează prototipul verbelor bivalente, în acest context verbele *experienţiale* constituind un grup aparte. La rândul său, Perrin (2008: 222) consideră că principiul care stă la baza opoziţiei categoriale dintre verbele *de stare* şi verbele *de acţiune* este de asemenea cel al prototipicalităţii.

[4] Pentru aprofundarea acestor concepte, v. *infra*, discuţia noastră.

obiect posedat'. Un tip aparte de relaţie 'posesor – obiect posedat' se poate identifica, de pildă, în câmpul psihologic al *verbelor de stare*, care şi în opina noastră reprezintă verbele psihologice nonprototipice prin excelenţă, dat fiind că acestea nu implică cauzativul şi, prin urmare, cel mai adesea, nici rezultativul[5]. În acest context, de exemplu, într-un enunţ ca „*Simona* [...], când intră pe teren, parcă sfidează ***adversarul***..." (www.realitatea.net/ion-iriac-replica-halucinanta-pentru-klaus-iohannis_1), cel de al doilea argument al verbului (cf. *adversarul*) se defineşte din punct de vedere cognitiv ca *ţintă*,iar nu ca *stimulus*. Observaţiile formulate susţin necesitatea disocierii între subclase verbale (psihologice) cărora le sunt specifice grade diferite de prototipicalitate. În această ordine de idei, verbele *cauzative* ar putea fi considerate drept verbele psihologice *cele mai prototipice*, verbele *de stare* situându-se la antipod, că este vorba despre verbe cu posesie slabă sau cu posesie tare[6]. Totuşi, o remarcă se impune: numărul limitat al situaţiilor pentru care se va putea admite un proces cauzativ *într-o accepţie restrânsă* a termenului reprezintă un argument în plus în favoarea caracterului moderat prototipic al predicatelor psihologice, în general vorbind[7]. În acest context este relevant faptul că verbele psihologice constituie prin însăşi natura lor predicate ale unor *evenimente esenţialmente* ***spontane***, ceea ce echivalează cu a recunoaşte că parametrul [+control], chiar şi parametrul [+dirijat] nu reprezintă caracteristici determinante ale acestui tip de predicate, deşi aceşti parametri se pot actualiza contextual. O accepţie mai largă a conceptului de 'cauzativ' va presupune ignorarea parametrilor [+control], [+dirijat] şi, implicit, a acelei *schimbări calitative* teoretizate de Croft (2012) şi înţelese ca *reacţie emoţională efectivă* (Martin 2006: 367 sq.), nu şi a stimulusului[8]. Marcarea negativă (simultană) a celor doi parametri pare a sugera însă o anumită tensiune, în sensul că lipsa certitudinii (agentului) cu privire la experimentarea unei anumite stări de către un

[5] În acelaşi sens pledează şi imposibilitatea de construire a acestei categorii de verbe cu *satelitul viteză*, în condiţiile în care verbele psihologice de stare nu sunt definibile [+proces] (Manea 2001: 80; v. şi Dik 1989). Acest aspect nu constituie însă obiectul studiului de faţă.

[6] Diferenţele de comportament (sintactic şi argumental) între cele două categorii de verbe psihologice – văzute ca diferenţe *ontologice intrinsece* – au fost adesea remarcate în literatura de specialitate (v., de ex., Belletti şi Rizzi 1988: 293 sqq., Dowty 1991: 576, Schlesinger 1992: 321 sq., Pesetsky 1995: 71 sqq., Klein şi Kutscher 2002 sau Martin 2006: 358 sq.). În acest cadru teoretic, s-au propus inclusiv „soluţii" pentru aceste diferenţe, de pildă prin plasarea discuţiei la nivelul unei structuri de adâncime. Astfel, un enunţ ca *Jean effraie* ***Marie*** este, de fapt, [cvasi]echivalent cu ***Marie*** *s'effraie*, acesta din urmă relevând o structură organizată relativ similar [v. experimentatorul activ, sintactic un subiect] cu tiparul în care este ocurent un verb psihologic de stare (cf., de ex., ***Jean*** *aime Marie*). Klein şi Kutscher (2002) au explicat comportamentul verbelor psihologice având un experimentator obiect direct prin derivarea etimologică (de natură metaforică) a acestei categorii din clasa verbelor *fizice* (cf., de ex., *frapper* $_{phys.}$ vs. *frapper*$_{psych.}$). Este, de fapt, un alt aspect susceptibil de a susţine prototipicalitatea mai marcată a verbelor psihologice cauzative – valorizate şi ca *predicate cauzative dinamice* (De Desidero 1993, Pesetsky 1995, van Valin şi LaPolla 1997) – prin raportare la verbele psihologice de stare.

[7] Pentru un studiu sistematic privind diferenţele dintre *cauzativele psihologice* şi cele *fizice*, v., de ex., Martin (2006: 366 sqq.).

[8] Altfel spus, *relaţia cauzală* (stabilită între participanţii la un eveniment) reprezintă o condiţie *sine que non* pentru a admite cauzativul. Pentru aprofundarea discuţiei în acest sens, v. şi van Voorst 1995, Inchaurralde şi Vásquez 2000, Langacker 2002 sau Geeraerts şi Cuyckens 2007.

experimentator[9] (pasiv, sintactic un obiect direct) ar putea fi interpretată ca deținere a controlului de către entitatea experimentatoare. Prin urmare, un astfel de proces afectiv cauzativ se va defini drept [+control], dar [–dirijat]. În acest cadru ipotetic, cel puțin în principiu, parametrul *control* va fi definibil negativ exclusiv în situațiile discursive pentru care ar exista certitudinea experimentării stării respective, în consecință *starea de fapt* fiind marcată [–control], [+dirijat]. Rezultă astfel că, în cazul verbelor psihologice cauzative, cei doi parametri nu se pot defini simultan în același fel, pozitiv sau negativ. Desigur, observaţia este valabilă în condiţiile în care avem în vedere *controlul* (exercitat sau nu) de către o instanţă *experimentatoare.*

În cazul verbelor psihologice cauzative, parametrul [+control] se impune a fi înțeles inclusiv / mai ales în relație cu *stimulusul*, mai exact *agentul* responsabil pentru o anume stare afectivă. Acesta poate deține sau nu controlul asupra unui eveniment[10], altfel spus el optând să provoace în mod conștient / intenționat o anumită stare afectivă sau generând trăirea respectivă în deplină „necunoștință de cauză”[11]. De exemplu, o structură ca „*O echipă* care te

[9] În studiile de gramatică cognitivă, *experimentatorul* reprezintă punctul final sau inițial al unui eveniment psihologic, realizându-se ca un nume „care specifică o entitate umană în ipostaza ei mentală” (Manea 2001: 22). Trăsăturile semantice (admise îndeobște) ale unui *experimentator* sunt: [+discret], [+animat], [+uman] (v., de ex., Gehl 2007: 110). *Stimulusul* (*cauzalul* sau *agentul*)este inițiatorul unui arc cauzal, acestuia fiindu-i specifice trăsăturile: a) [+discret], [+forță], [+ / –animat], [+ / –uman] sau b) [–discret], [+forță], [–animat], [–uman] (Id., *ibid.*). Numai conceptul de ‘experimentator’ este validabil în egală măsură pentru subclasa verbelor psihologice *cauzative* (*telice*), respectiv pentru subclasa verbelor *de stare*, ‘stimulusului’ dintr-o structură cauzativă corespunzându-i, în cazul stativelor, ‘ținta’, ‘sursa’ sau ‘beneficiarul’. Realizarea sintactică distinctă a experimentatorului, un subiect în cazul verbelor de stare, respectiv un complement direct în cazul celei de a doua categorii, este criteriul de diferențiere (între cele două clase de verbe) invocat adesea în literatura de specialitate (v., de ex., Ruwet 1972, 1993; Belleti şi Rizzi 1988; Grimshaw 1990; Pustejovsky 1991; Tenny 1994). În același sens, pe bună dreptate este adusă în discuție definirea *experimentatorului* ca *punct final* în cazul structurilor / proceselor (afective) cauzative, respectiv ca *punct inițial*, în ceea ce privește subclasa verbelor psihologice de stare (Gehl 2007: 118). Tot la Gehl (2007: 125) sunt identificate şi situațiile în care experimentatorul reprezintă sintactic un *complemente di termine*, în acest context delimitându-se o subclasă aparte a verbelor de stare, anume aceea a verbelor intranzitive care exprimă o relație de posesie tare (cf. *a-i plăcea, a-i repugna* ș.a.). V., în același sens, şi Manea 2001.

[10] Observație valabilă în exclusivitate cu referire la situațiile în care stimulusul este marcat +animat, +personal, în cazul instanțelor nonpersonale nonanimate şi chiar animate nonpersonale dimensiunea volitivă fiind exclusă.

[11] Chiar şi în astfel de situații însă, « *vouloir* (s.n.), par exemple, étonner suffit bien souvent à provoquer l’échec » (Elster 1987: 17). Este relevantă în acest sens imposibilitatea de construire a unui verb psihologic, inclusiv cauzativ, cu lexeme verbale care exprimă obligativitatea (cf. *a forța pe cineva să…, a obliga să, a convinge să…* ș.a.m.d.): **Petre m-a obligat / convins **să** te **consternez**;*v., prin comparație, *Petre m-a convins **să** te **ajut***) (pentru alte precizări, v. Aleksandrovna 2013: 275). În același timp, nu putem nega faptul că există şi situații discursive ce implică subtexte de genul: *Da, **am vrut** să te surprind / șochez şi te-am surprins / șocat* [= ***am reușit** să te surprind / șochez*] (cf. o eventuală structură de suprafață: *Te-am surprins / șocat prin comportamentul meu / atitudinea mea* etc.).

înfricoşează" (www.gsp.ro/.../complimente-intre-finalisti-buffon-leo-e-extraterestru-me...) nu exclude la modul absolut intenționalitatea stimulusului / agentului[12], astfel încât am putea afirma că, în funcție de context, stimulusul este susceptibil de a fi interpretat fie ca *subiect agentiv*[13], fie ca *subiect nonagentiv*. Concret, în exemplul citat, o echipă, în aspirația spre victorie, mizează inclusiv pe această capacitate de a-și intimida (din start) adversarul, prin urmare evenimentul 'înfricoșării' nefiind expresia unei atitudini absolut spontane[14]. În această ordine de idei, parametrul ±control se va impune a fi înţeles, pe de o parte, în relaţie cu spontaneitatea actelor / evenimentelor psihologice, mai exact cu nonintenţionalitatea agentului, pe de altă parte, în relaţie cu capacitatea limitată a acestuia de a controla o anume reacţie a experimentatorului, fie şi în condiţiile în care agentul ar fi intenţionat să provoace o trăire sau alta. Astfel, situaţia tipică va fi definibilă în acest caz prin marcarea negativă a ambilor parametri, *control*, respectiv *dirijat*, ceea ce nu exclude, desigur, la modul absolut alte posibilităţi discursive, în speţă [+control, –dirijat] şi chiar [+control, +dirijat].

Așa cum remarcam, agentivitatea (posibilitatea ca un subiect uman să dețină controlul asupra declanșării unei stări psihologice) vizează în principal stimulusul și într-o măsură mai modestă experimentatorul (pasiv). Cel puțin teoretic, o eventuală nonagentivitate a stimulusului nu este compensată prin agentivitatea experimentatorului. O astfel de *compensare* ar putea fi admisă în schimb pentru o serie de evenimente nonpsihologice / fizice în cazul cărora este posibil, chiar firesc, ca nonintenționalității agentului să îi corespundă intenționalitatea pacientului / beneficiarului. Astfel, un enunț ca „... ***eu i-am cerut*** numărul de mobil şi ***elmi*** *l-a dat*" (www.artafeminina.ro/ce-faci-cand-esti-indragostita) relevă un beneficiar activ / agentiv, a cărui intenționalitate este exprimabilă, la nivelul unei structuri de profunzime, printr-o subordonată cauzală (cf. *Dacă el mi l-a dat, asta s-a întâmplat pentru că* ***eu*** *i l-am cerut*)[15]. Cu totul altfel se prezintă lucrurile în cazul verbelor psihologice (cauzative). De pildă, enunțuri ca **Radu o obsedează pe Maria pentru că așa i-a cerut ea* sau

[12] Așa cum arată și Gehl (2007: 108), „[...] sebbene una parte dei verbi affettivi possano esibere questo tratto (*i.e.* +controllo, n.n.) nel contesto di un iniziatore volontario". În acest sens, autoarea citată substituie parametrului [±control], distincția '*endogen* / *exogen*'(Gehl 2007: 144), cadru teoretic în care, cel puțin în principiu, *endogenul* este asociat cu *intranzitivul* (și cu absența *controlului*), iar exogenul cu tranzitivul (și cu prezența *controlului*). Sunt însă și unele excepții; astfel, verbe afective precum *a iubi* sau *a urî*, deși sunt tranzitive, nu sunt verbe exogene, ci endogene, în condițiile în care experimentatorul este în același timp și inițiator al procesului afectiv (Id., *ibid*., 145).

[13] În conformitate cu terminologia lui Dowty (1989), în astfel de cazuri avem a face cu un *subiect voluntar* (v. și Mathieu 1996–1997). Agentivitatea subiectului a fost discutată și cu privire la rolul *experimentator,* conceptul fiind valorizat inclusiv la nivel formal, mai exact în relație cu funcția sintactică deținută de experimentator. În această ordine de idei, s-a admis că agentivitatea unui experimentator obiect direct este (mult) mai puțin marcată decât cea a unui experimentator subiect (v., de ex., Martin 2006: 361).

[14]Observația formulată susține importanța covârșitoare a contextului (unicul, de fapt, în măsură să aducă informații cât mai precise legate de statutul stimulusului respectiv), subliniind în același timp care pot fi consecințele unei generalizări mecanice. Totuși, rămân o serie de situații în care ambiguitățile de acest tip nu sunt soluționabile la modul absolut.

[15] Acest tip de subtext nu exclude însă o eventuală intenție (similară) neexprimată (explicit, verbal etc.) a agentului.

**Radu o terorizează pe Maria pentru că aşa vrea ea* etc. sunt fie de neconceput în conformitate cu o logică elementară, fie dificil de acceptat într-o situație discursivă normală, referențială[16]. Ceea ce nu înseamnă însă că o anumită stare resimțită / născută în mod spontan nu poate fi controlată (atenuată, amplificată etc.), cel puțin într-o anumită măsură, de către experimentator[17]. Aceasta, pe de o parte. Pe de altă parte, așa cum remarcam mai sus, niciodată nu vom putea avea o certitudine absolută cât privește emoțiile, pozitive sau negative, intensive sau nonintensive ale celuilalt.

Nonagentivitatea experimentatorului se susține cu atât mai mult pentru contextele în care sunt ocurente verbe psihologice de stare[18]. Și în astfel de cazuri însă, experimentatorul își va putea controla, măcar într-o anumită măsură, în circumstanțe particulare, starea resimțită. Totuși, nu este exclus ca, de această dată, certitudinea noastră cât privește experimentarea respectivă să fie superioară prin raportare la contextele cu experimentator pasiv, susceptibile de a exprima, cel puțin uneori, o trăire / emoție pur evaluativă, iar nu obiectivă. De pildă, în enunțul „*Jim* o *iubeştepe* ***Mary***, însă familia ei nu este de acord cu relația lor” (www.jocuripenet.ro › Jocuri Arcade), *exprimentatorul* (în același timp și *inițiator* al

[16] Totuși, există unele situații discursive care nu exclud o astfel de interpretare – și anume din perspectiva experimentatorului agentiv / volitiv – cel puțin la prima vedere. De pildă, un enunț ca *Radu o* ***înveseleşte*** *pe Maria* este susceptibil de a fi decodat inclusiv din perspectiva unei „inițiative” venite din partea Mariei, mai exact nu este exclus ca Maria însăși să-i fi cerut lui Radu să o înveselească. O remarcă se impune însă: predicatul care apare într-un astfel de context nu este un predicat psihologic „pur” [v., prin opoziție, *Radu o înveseleşte pe Maria* (***pur şi simplu, prin simpla prezenţă, printr-un gest absolut spontan***)]. Astfel, în exemplul menționat, *a înveseli* este decodabil prin „a *face* sau/și a *spune* ceva amuzant, care provoacă buna dispoziție” vs. „a provoca o stare de veselie” (resimțită de un experimentator, în virtutea propriilor date afective). Rezultă că *a înveseli* este un verb polisemantic, actanțial (gestual), *dicendi* și psihologic, însă agentivitatea experimentatorului / pacientului va fi admisibilă exclusiv pentru contextele în care se actualizează sensurile nonspihologice ale acestui verb. Prin urmare, enunțul menționat nu este relevant în contextul discuției noastre consacrate prototipicalității verbelor psihologice. Mai mult, în acest tip de enunțuri, agentul însuși este marcat +control, gestul acestuia nefiind spontan, aspect care se susține nu doar din perspectiva unui act dictat din afara instanței agentive, ci inclusiv considerând acceptul conştient al celui din urmă la performarea respectivă. În același timp, cum remarcam *supra*, „cererea” formulată de un experimentator / pacient / beneficiar poate corespunde unei intenționalități nedeclarate (neexpuse explicit) a agentului. Numai prezența unui modificator, cum este, de pildă, adv. *doar,* ar putea dezambiguiza enunțul, în sensul interpretării actului respectiv ca expresie exclusivă a unei doleanțe a pacientului / beneficiarului sau ca expresie a unui act mai degrabă sinergic (v., în acest sens, prin comparație, *Radu o înveselește pe Maria* ***doar*** *pentru că Maria i-a cerut,* respectiv *Radu o înveselește pe Maria* [*pentru că Maria i-a cerut*]).

[17] În acest context s-a vorbit despre *sinceritatea / autenticitatea / veridicitatea emoțională*, concept discutat în relație cu gradul în care emoția este susceptibilă de a fi gestionată, simulată, jucată, interpretată sau cenzurată, supusă controlului social şi individual (Charaudeau 2000: 135; v. şi Chabrol 2000: 109).

[18] „[...] i processi affettivi non hanno mai un Agente esterno (nella sua accezione linguistica di ‘essere animato, intenzionale, volitivo, dotato di capacità mentale’) – il vero motore dell’affettività consistendo *nei bisogni e nel sistema assiologico dell’Esperiente* (s.n.)” (Gehl 2007: 107).

evenimentului afectiv, cf. Gehl 2007) este prin excelență nonvolitiv, evenimentul lexicalizat prin predicatul *a iubi* actualizându-se sub semnul spontanului și neputând fi stopat de atitudinea familiei lui Mary (care nu îl dorește în această relație), nici măcar de el însuși care, cel mult, se va putea opune… parțial sentimentului respectiv, fără șanse prea mari de a-l anihila. De fapt, același tip de decodare se va impune și pentru alte verbe psihologice de stare, ocurente în contexte similare (cf., de ex., *a adora, a urî, a diviniza, a pizmui, a vrăjmăși, a jindui, a plăcea, a displăcea* ș.a.) și a căror asociere cu lexeme verbale implicând intenționalitatea sau volitivitatea este generatoare de enunțuri nefirești: ?*Mi-am propus să te ador / urăsc și… te-am adorat / urât // ?Mi-am propus să-mi displaci și… mi-ai displăcut* ș.a.m.d. Un argument în sensul celor precizate îl constituie, printre altele, și afirmații de genul: *Am încercat să te urăsc / iubesc, dar… n-am putut / n-am reușit*. Observațiile formulate nu se pot însă extrapola la verbele psihologice cauzative, susceptibile de a satisface, măcar uneori, și astfel de contexte (cf., de ex., *Mi-am propus / Am vrut să te uimesc și… te-am uimit* etc., dar și *Mi-am propus / Am vrut să te uimesc, dar n-am reușit*). În acest ultim caz însă, „nereușita" nu este expresia neputinței de a domina un act-stare pur spontan (acel… „dat"), ci a unei tentative insuficient aprofundate în acest sens sau a unui context de împrejurări mai puțin favorabil enunțiatorului / stimulusului respectiv (v., de ex., un experimentator care are cu totul alte gusturi, alt orizont de așteptare ș.a.m.d.).

3. Concluzii

În studiul de față, problema *prototipicalității* verbelor psihologice a fost analizată în relație cu dimensiunea *cauzalității*, concept valorizat în literatura de specialitate din perspectiva relevanței acestuia în definirea intrinsecă a verbului drept clasă morfologică distinctă. Posibilitatea de identificare a unui *punct inițial* vs. *final* al evenimentului psihologic și, implicit, a unui așa-numit *arc cauzal*, a impus disocierea între două subclase verbale, și anume verbele psihologice *cauzative*, respectiv verbele psihologice *de stare*. În acest context, așa cum s-a putut constata, *stativele* reprezintă *predicatele nonprototipice* prin excelență, acestea neimplicând cauzativul (rolului tematic *stimulus* actualizat în cadrul actanțial al unui verb psihologic cauzativ îi corespunde *ținta, sursa* sau *beneficiarul*), în consecință *experimentatorul* definindu-se ca *punct final* în cazul structurilor / proceselor (afective) *cauzative*, respectiv ca *punct inițial*, în ceea ce privește subclasa verbelor psihologice de stare. În favoarea prototipicalității mai marcate a subclasei cauzativelor pledează și foarte probabila derivare etimologică (de natură metaforică) a acestei categorii din clasa verbelor *fizice*. Totuși, chiar și în cazul verbelor cauzative se cuvine să admitem un grad moderat de prototipicalitate, având ca reper marele ansamblu verbal, în speță verbele nonpsihologice / fizice. Astfel, numărul limitat al situațiilor ilustrative pentru un proces cauzativ *în accepție restrânsă* reprezintă un argument în acest sens, verbele psihologice constituind prin însăși natura lor predicate ale unor *evenimente esențialmente spontane*. Aceasta echivalează cu a recunoaște că parametrii [+control] și [+dirijat] nu reprezintă caracteristici determinante ale acestui tip de predicate, deși aceștia se pot actualiza contextual. În aceeași ordine de idei, prezintă relevanță imposibilitatea de construire a unui verb psihologic, inclusiv cauzativ, cu lexeme verbale care exprimă obligativitatea. Asocierea cu verbe volitive marcate [+intențional] este generatoare de enunțuri nefirești, observație valabilă în primul rând pentru verbele de stare, dar deloc exclusă nici pentru cauzative.

BIBLIOGRAFIE

Aleksandrovna, Angelina, 2013, *Les Noms humains de phase : problèmes de classifications ontologiques et linguistiques,* Linguistics, Université de Strasbourg. *Online*: https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-00842220v1/document.

Belletti, Adriana, Luigi Rizzi, 1988, "Psych-Verbs and theta-theory", în *Natural Language and Linguistic Theory*, 6, p. 291–352.

Bosson, Georg, 1997, «Le marquage de l'expérient dans les lanRuwetues de l'Europe», în *Actance et Valence dans les langues de l'Europe*, Berlin, Jack Feuillet, p. 259–294.

Croft, W., D. Alan Cruse, 2004, *Cognitive Linguistics*, Cambridge University Press.

Croft, W. 2012, *Verbs. Aspect and Causal Structure*, Oxford, Oxford University Press.

Di Desidero, Linda, 1993, "Psych-verbs and the nature of complex events", în *Northwestern Working Papers in Linguistics*, 5, p. 11–22.

Dik, Simon C., 1989, *The Theory of Functional Grammar*. *Part I*: *The Structure of the Clause*, Floris Publications, Dordrecht-Holland/Providence RI-USA.

Dowty, D., 1991, "Thematic Proto-Roles and Argument Selection", în *Language*, 67 (3), p. 547–619.

Elster, Jon, 1987, *Le laboureur et ses enfants : deux essais sur les limites de la rationalité*, Paris, Éditions de Minuit.

Geeraerts, Dirk, Hubert Cuyckens, 2007, "Introducing Cognitive Linguistics", în Geeraerts, Dirk şi Hubert Cuyckens (eds.), *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*, Oxford, Oxford University Press, 3–2, p. 3–20. *Online*: https://wwwling.arts.kuleuven.be/.../geeraerts_c...

Gehl, Liana, 2007, *Bi-grammatica dei verbi di sentimento nell'italiano e nel rumeno*, București, Editura Universității din București.

Givon, Talmy, 1984, *Syntax. A Functional-Typological Introduction*, I, Amsterdam – Philadelphia, John Benjamins Publishing Company.

Grimshaw, Jane, 1990, *Argument Structure*, Cambridge (Mass.), The MITPres.

Hopper, Paul J., Sandra A. Thompson, 1984, "The Discourse Basis for Lexical Categories in Universal Grammar", în *Language* 60.4, p. 703–752.

Inchaurralde, C., I. Vásquez, 2000, *Una introducción cognitiva al lenguaje y a la lingüística*, Zaragoza, Mira Editores.

Kleiber, Georges, 1990, *La sémantique du prototype*, Paris, Presses Universitaires de France.

Klein, Katharina, Silvia Kutscher, 2002, *Psych-verbs and Lexical Economy*, Rap. tech., Theorie des Lexikons (Arbeiten des Sonderforschungsbereichs 282), n. 122. *Online*: http://uk-online.uni-koeln.de/remarks/d2/rm1042.pdf.

Langacker, Ronald W., 2002, "Discourse in Cognitive Grammar", în *Cognitive Linguistics* 12 (2), p. 143–188.

Manea, Dana, 2001, *Structura semantico-stilistică a verbului românesc. Verbele psihologice*, Bucureşti, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice de Bucureşti.

Martin, Fabienne, 2006, *Prédicats statifs, causatifs et résultatifs en discours. Sémantique des adjectifs évaluatifs et des verbes psychologiques.Online*: https://books.google.ro/books?isbn=9027267855.

Perrin, Loïc-Michel, 2008, «Approche cognitive et typologique de l'opposition verbes d'état *versus* verbes d'action», în *Verbum* XXX, 2–3, p. 221–241.

Pesetsky, David Michael, 1995, *Zero Syntax: Experiencers and Cascades*, Cambridge, Mass.: MIT Press.

Pustejovsky, James, 1991, "The Generative Lexicon", în *Computational Linguistics*, vol. 17, nr. 4, p. 409–441.

Ruwet, Nicolas, 1972, «À propos d'une classe de verbes psychologiques», în Nicolas Ruwet, *Théorie syntaxique et syntaxe du français*, Paris, Éditions du Seuil, p. 181–251.

Ruwet, Nicolas, 1993, «Les verbes dits psychologiques : trois théories et quelques questions», *Recherches linguistiques de Vincennes*, nr. 22, p. 95–124.

Schlesinger, Izchak M., 1992, "The Experiencer as an Agent", în *Journal of Memory and Language*, 31, p. 315–332.

Tenny, Carol, 1994, *Aspectual Roles and the Syntax-Semantics Interface*, Dordrecht, Kluwer Academic Publishers.

Van Valin, Robert D. and La Polla, Randy J., 1997, *Syntax: Structure, Meaning, and Function*, Cambridge, Cambridge University Press.

Van Voorst, Jan, 1995, «Le contrôle de l'espace psychologique», în *Langue française*, 105, p. 17–27.

FROM THE VOCABULARY OF GEMMOTHERAPY: THE FIR TREE

Delia-Mihaela Toarnă (Răuț-Bratiloveanu)
PhD Student, University of Craiova

Abstract: In this article we aim to approach aspects of the term gemmotherapy historically, etymologically and lexico-semantically. Gemmotherapy is included in complementary therapies. It is considered a branch deriving from phytotherapy, which is less known in linguistic terms. The vocabulary of this therapy brings together interdisciplinary scientific elements of medicine, pharmacy, botany and chemistry, as well as common elements. The names of extracts obtained from plant tissues in the growth phase, of chemical processes and diseases are presented through simple or compound nouns characterized by monosemantism...

Keywords: phytotherapy, gemmotherapy, definition, scientific vocabulary, fir tree.

1. INTRODUCERE

În lupta grea cu forțele complexe ale naturii, din cele mai vechi timpuri, omul s-a confruntat permanent și cu cele mai agresive boli. Neavând niciun alt mijloc de acțiune împotriva bolilor, a fost nevoit să-și caute remediile absolut necesare chiar în mediul înconjurător, unde se găseau din belșug cele mai diverse plante, arbuști și arbori. Așa a descoperit că unele plante sunt dăunătoare, iar altele, din fericire cele mai multe, au efecte benefice pentru combatrerea diferitelor boli.

Dificil a fost începutul, când omul a făcut prima constatare că o anumită boală, folosită într-un anumit mod, poate ameliora sau chiar vindeca o anume boală. Cum diversitatea plantelor în flora spontană era foarte mare, omul a ajuns ușor la concluzia că pentru orice boală trebuie să existe o anume plantă sau mai multe care o ameliorează sau o vindecă, oricât de rebelă ar fi aceasta.

În prezent, aceste plante sunt studiate științific, cu mijloace moderne, stabilindu-se principiile active conținute, modalitățile cele mai indicate de preparare și extragere, precum și modul de conservare și folosire al lor în vederea obținerii eficienței maxime.

Medicina alternativă (numită și *medicină complementară* sau *medicină neconvențională/tradițională/naturală/dulce*) constă în metode de diagnosticare și tratament care se află în afara medicinei convenționale.

O sănătate perfectă presupune un echilibru între trup, minte şi spirit, „minte sănătoasă în corp sănătos”, adică principii promovate de *medicina alternativă.* O formă de recunoaştere şi susţinere a *medicinei alternative* este faptul că un număr tot mai mare de instituţii de învăţământ superior medical din toată lumea au început să ofere cursuri de *medicinăalternativă. Medicina alternativă* în colaborare cu *medicina alopată* poate fi medicina viitorului.

Există atât organizații internaționale interesate de studiul și promovarea terapiilor complementare, cât și naționale: OMS (Organizația Mondială a Sănătății), NCCAM (National Center for Complementry and Alternative Medicine), ANATECOR (Asociația Națională de Terapii Complementare din România), OPMCA (Ordinul Practicienilor de Medicină Complementară Alternativă din România), UPMCA (Uniunea Practicienilor de Medicină Complementară și Alternativă).

2. GEMOTERAPIA ÎN RÂNDUL TERAPIILOR COMPLEMENTARE

Gemoterapia face parte din terapiile complementare, mai exact din terapiile naturiste/herbaliste alături de *algoterapie, aromaterapie* și *oligoterapie*. *Gemoterapia* este considerată a fi o ramură derivantă din *fitoterapie* (terapia cu ceaiuri), fiind o formă a *fitoterapiei* moderne care constă în folosirea elementelor tinere ale plantei (muguri, radicele, rămurele), care au un potențial terapeutic mult mai mare decât restul componentelor sale.

ANATECOR include *fitoterapia*, căci *gemoterapia* nu apare separat, în rândul terapiilor medicale ce țin de terapiile fizice-medicale, alături de: *Hidroterapia, Homeopatia, Fitoterapia, Aromoterapie, Naturopatia, Dieta si Nutritie, Masaj, Reflexologie*.

Conform clasificării internaționale a terapiilor complementare și alternative, *fitoterapia* (căci nici aici nu apare menționată *gemoterapia*) face parte din terapiile *herbalistice*, împreună cu: *flori de Bach, terapia herbală, algoterapia, aromaterapia, oligoterapia*. OPMCA integrează *gemoterapia* în rândul practicilor herbalistice alături de *algoterapie, aromaterapie, oligoterapie*, având codul 21.

Potențialul mugurilor, radicelelor, rămurelelor, bobocilor este imens și niciodată nu va putea fi prezentat în întreaga lui amploare. Cercetările medicilor și terapeuților naturiști stau la baza multor publicații din acest domeniu.

Așadar, *gemoterapia* s-a dovedit a fi „o tânără ramură a fitoterapiei, apărută de doar câțiva zeci de ani pe scena terapiilor complementare , dar care a cucerit rapid medicii, farmaciștii și pacienții deopotrivă, datorită eficienței sale, ușurinței aplicării și biodisponibilității sale crescute”[1].

3. CONCEPTUL DE GEMOTERAPIE. ETIMOLOGIE

Conceptul de *gemoterapie* este complex, reunind toate elementele tinere ale plantelor utilizate, aplicațiile acestora și mai ales bolile care pot fi tratate prin această metodă.

În studiile de specialitate este definită ca o terapie ce se realizează cu ajutorul *alcoolului* și al țesuturilor vegetale tinere. *Gemoterapia* este o terapie naturală care utilizează extracte obținute din țesuturi vegetale aflate în faza de creștere. În aceste țesuturi embrionare se regăsesc, indiferent de vârsta plantei, proprietățile de menținere a reacțiilor anabolice, ale celulei vegetale, capacitatea de reproducere și de multiplicare celulară.

În dicționarele generale ale limbii române: DEX, DM, MDA, DEXI acest cuvânt nu este înregistrat, nici măcar în DCR. Apare în cartea Rodicăi Albu, *Terapii complementareglosar terminologic* cu următoarea definiție: „formă a fitoterapiei moderne care constă din folosirea elementelor tinere ale planetei (muguri, rădicele, amenți, semințe etc.), care au un potențial terapeutic mult mai mare decât restul componentelor sale”[2].

Deși nu apare în dicționarele generale ale limbii, cuvântul *gemoterapie*, din punct de vedere lexical, în limba română este un compus împrumutat din fr. *gemmothérapie*, engl. *gemmotherapy*. Originea se găsește în lat. *gemma* „mugure”, denumire limitativă, dacă avem în vedere că în terapie sunt folosite și alte părți tinere ale plantelor: mlădițe, amenți, semințe (denumirea mai corectă ar fi meristemoterapie). Au apărut și alte cuvinte care exprimă evoluția și dimensiunea științifică a acestui domeniu în timp: *gemoterapeut, produsegemoterapice* (https://www.plantextrakt.ro/produse-gemoterapice), *preparate gemoderivate* (http://www.centrulnatura.ro/echinoctiul-de-primavara-si-gemoterapia/),*tratamentgemoterapic* sau *metodă gemoterapică* (https://www.gemoterapie.ro/gemoterapie/istoric-gemoterapie.html).

[1] https://www.plantextrakt.ro/evenimente/gemoterapia-in-romania-pagini-de-istorie-contemporana-1979-2016.
[2] Rodica Albu, Terapii complementare glosar terminologic, Editura Performantica, Iași, 2005, p. 85.

Conformsurselor medicale, *gemoterapia* „se bazează pe utilizarea *extracteloralcoolice* şi *glicerinate* de ţesuturi vegetale tinere ca mugurii şi radicelele aparţinând la vreo 60 de plante diferite. Preparatele sunt prezentate sub forma distilată de două ori. Fiecare extract este cunoscut ca având o afinitate pentru un organ sau o funcţie. De exemplu, maceratul glicerinat de muguri de Ribes nigrum, sau coacăze negre, în diluţia a doua, acţionează ca un stimulent al zonei corticale a glandelor suprarenale, adică în acelaşi mod cu cortizonul”[3].

Cuvântul *alcool* este de origine arabă. În scrierile alchimiştilor arabi şi ale medicilor arabi (anii 900) se găsesc primele indicaţii despre *alcool*. Eugenia Mincu (cf Arnaudov, 1979, p. 432) afirmă că„ arabii au început să distileze vinul, obţinând spirt pe care l-au numit *al-kohl* „lucru subtil”. Mai târziu, încep să se construiască aparate de distilare, produsul distilării fiind numit *aqua vitae* sau *aqua ardens*. În limbile savante se atestă şi latinescul *spiritus* care, printr-o înţeleaptă şi empirică asociere cu „suflare” (vehementior *spiritus ventus* est), „vitalitate” (spiritus *patriae reddere*), „suflet” (*dum memor ipse mei, dum spiritus hos regit artus*; atâta timp sunt conştient, cât sufletul dirijează corpul meu) etc. a evoluat în spirt, o altă denumire pentru aceeaşi *aqua vitae* sau *aqua ardens*. Sinonimia *alcool = spirt* este prezentă în mai multe surse lexicografice”[4].

Gemoterapia este o terapie naturală care utilizează extracte obținute din țesuturi vegetale aflate în faza de creștere.

În aceste țesuturi embrionare se regăsesc, indiferent de vârsta plantei, proprietățile de menținere a reacțiilor anabolice, ale celulei vegetale, capacitatea de reproducere și de multiplicare celulară. *Gemoterapia* poate fi considerată după lungi cercetări și o punte de legătură între *alopatie* și *homeopatie*.

Este apropiată de *alopatie* prin modalitatea de prescriere clinică, ce vizează vindecarea simptomelor clinice și normalizarea parametrilor biologici, pe baza organotropismului (acțiunii specifice la nivelul anumitor organe) fiecărui preparat gemoterapic (fapt demonstrat prin cercetări științifice "in vitro" și "in vivo"), iar de *homeopatie* prin modul de preparare: diluția care conferă produsului proprietatea de a regla potențialul energetic al sistemului reticulo-endotelial. Se inițiaza astfel reacții care duc la eliberarea celulelor de toxine (detoxifiere celulara), producându-se așa-numitul „drenaj celular”, astfel încât celulele deblocate își pot reface structura și funcționalitatea.

Concret, conceptul de gemoterapie este complex, reunind o serie de substanțe și operații cu efect asupra organismului, boli ce pot fi tratate prin această terapie de la mic la mare.

În România există Asociația Română de Gemoterapie și Homeopatie (ARGH), cu sediul în Cluj, pe site-ul oficial https://www.gemoterapie.ro/carti-gemoterapie.html, pe lângă multe informații despre această terapie, fiindu-ne prezentate și câteva cărți de bază ale acestei terapii scrise de specialiștii (medici, chimiști, farmaciști, cercetători) ce fac parte din această asociație: *Acta Gemmotherapeutica* (vol. I, II, III și IV), *Gemoterapia de la A la Z*, *Gemoterapia în România – pagini de istorie contemporană 1979-2016*, publicate de specialiștii ARGH. Alte cărți despre această terapie nouă: *Compendiu de gemoterapie clinică* de Fernando Piterà, *Gemoterapia pentru toți – O introducere în îngrijirile din stările acute* de Lauren Hubele, *Gemoterapia pentru toți – Susținerea imunității la bebeluși și la copiii mici* de Lauren Hubele, *Gemoterapia pentru prietenii noștri necuvântători scrisă de medicul veterinar* Stephen Blake. Traducerea acestor cărți în cadrul Asociației Române de Gemoterapie și

[3] http://www.sfatulmedicului.ro/dictionar-medical/fitoterapie_3500 (accesat la 06.05.2019)
[4] Eugenia Mincu, Static and dynamic in medical terminology, Tîrgu-Mureș, 2017, p. 83, preluat de pe: http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V4060/pdf (accesat pe 08.05.2019)

Homeopatie va contribui ca medicii, farmaciștii, precum și publicul larg din România, să înțeleagă și să probeze puterea vindecătoare a părților tinere de plantă folosite în *gemoterapie*.

Pe piața farmaceutică românească există 66 de extracte gemoterapice fabricate de Laboratoarele Plantextrakt – Cluj, prin prelucrarea plantelor culese din flora spontană din zone certificate ecologic sau din culturile proprii, tratând boli din sfera pulmonară, digestivă, renală, osteo-articulară, cardio-vasculară, cerebrală, cutanată, genitală. Produsele sunt ambalate în flacoane de sticlă brună, prevăzute cu dop picurător, neprezentând în general reacții adverse sau contraindicații.

Conform produselor gemoterapice întâlnite pe https://www.plantextrakt.ro/produse-gemoterapice/gemoterapice-unitare enumerăm câteva și nivelele lor de acțiune: *extract din amenți de mesteacăn pufos*: sistem endocrin și aparat genital; *extract din mlădițe de afin*: metabolism glucidic, ochi, tract gastrointestinal, aparat urinar, mucoase, sistem vascular; *extract din mlădițe de cătină roșie*: sânge, măduvă osoasă, ficat și splină; extract din mlădițe de mur: aparat respirator, aparat osteoarticular, uter, mucoase, rinichi, sistem circulator; *extract din muguri de alun*: ficat, plămâni, măduvă osoasă, sistem vascular; *extract din muguri de brad*: oase, dinți (favorizează fixarea calciului în oase și creșterea țesutului osos), măduvă osoasă (stimulează formarea globulelor roșii), aparat respirator (acțiune balsamică); *extract din radicele de porumb*: inimă, musculatură striată, ficat, rinichi, piele; *extract din scoarță de salcie*: aparat osteoarticular, centrii hipotalamici (reducerea febrei), *extract dinseminţe de viță-de-vie*: aparat cardiovascular: antioxidant care ajută la menținerea sănătății sistemului cardio-vascular (capilaro-, arterio- și venoprotector) etc.

4. ISTORIC

Gemoterapia își are originile, ca multe alte terapii, în Antichitate. Printre primii medici cercetători ai gemoterapiei, îi amintim pe Galenus, Paracelsus sau Alexander Von Humboldt.

Alexander Von Humboldt (1779-1804), „cel mai mare explorator care a realizat cercetări interdisciplinare, dorea să înțeleagă interacțiunea dintre vegetație, faună, sol și climă și să explice importanța deosebită pentru sănătatea oamenilor și a planetei. Mulți dintre medici ignoră aceste conexiuni cu mediul înconjurător și importanța lor în viață și medicină. El a spus că cea mai periculoasă viziune despre lume este cea a oamenilor care nu au privit niciodată lumea". Înțelegerea semnificației unei plante presupune înțelegerea misterelor vieții"[5].

Gheorghe Grigore ne face cunoscut că „primele mărturii scrise despre plantele medicinale ne-au rămas de la sumerieni, populația care a trăit cu circa 8000 de ani în urmă în zona râurilor Tigru și Eufrat, din Asia. În orașul Nipur s-a găsit o tăbliță de argilă care poate fi socotită prima farmacopee din lume. Din ea aflăm că încă de atunci salcia, bradul, părul, sarea marină și nitratul de potasiu erau folosite ca droguri"[6].

În China s-a descoperit „o carte scrisă acum 2000 de ani în care sunt descrise sute de plante medicinale cu întrebuințările lor. În Asia Mică, aheologii au scos la iveală 22000 de tăblițe de lut, vechi de 4000-5000 de ani, dintre care 33 reprezintă un adevărat dicționar al plantelor medicinale"[7].

Părintele gemoterapiei moderne este medicul belgian Pol Henry, cel care a redescoperit calitățile binefăcătoare ale mugurilor și a înțeles și explicat paralelismul existent între evolutia pădurii și evoluția materiei proteice la om. Aceste țesuturi embrionare din care

[5] https://www.gemoterapie.ro/gemoterapie/istoric-gemoterapie.html (accesat la 08.05.2019)
[6] Gheorghe Grigore, Fitoterapia și Apiterapia, Editura Ștefan, București, 2008, p. 7.
[7] Gheorghe Grigore, Plantele medicinale de la A la Z, Editura Ștefan, București, 2008, p. 7.

an de an plantele se refac, conțin principiile active și energia necesară reluării ciclului anual de viață. Primele sale lucrări în domeniul gemoterepiei se publică în 1959 în „Analele homeopatice din Normandia".

Pol Henry a denumit această metodă terapeutică cu mai mulți termeni: „gemoterapie, blastoterapie și fitoembrioterapie. Dintre acestea, termenul de gemoterapie s-a impus, fiind mai ușor de reținut (dar și contestat de către unii specialiști care consideră că se poate confunda cu terapia cu pietre prețioase geme) "[8].

*COMPENDIU DE GEMOTERAPIE CLINICĂ (Meristemoterapia)*scrisă de doctorul Fernando Piterà**,** medic italian, docent în homeopatie, fitoterapie si bioterapie poate fi considerată o lucrare de căpătâi în domeniul gemoterapiei prin cele peste 80 de astfel de monografii. Autorul prezintă „*aspecte botanice* (îmbogățite la unele plante și cu aspecte legate de simbolismul plantei), *componente și substanțe active, proprietăți terapeutice tradiționale și specifice gemoterapiei, partea /părțile de plantă folosite în gemoterapie, organotropismul* fiecărui țesut meristematic, *sindromul biologic experimental* (abordarea analogico-biologică), *indicațiile clinice și posibile asocieri* (acestea se pot particulariza la fiecare pacient, în funcție de patologia asociată pe care o prezintă), *modul general de prescriere* pentru produsul gemoterapic singur sau în asocieri și în final *remedii gemoterapice complementare analogice* sau cu *sinergism clinic*"[9].

Această lucrare valoroasă a dr. Piterà , procurată din Italia la inițiativa specialiștilor firmei Plantextrakt, a fost tradusă în limba româna de către dr. Sorina Soescu, medic de medicină generală cu competență în homeopatie, fitoterapie și gemoterapie.

5. LEXIC SEMANTIC

Domeniile care furnizează elemente de lexic specializat sunt: medicina, farmacia, chimia și botanică. Raportul între aceste domenii este evident: *gemoterapia*, fiind legată de medicină și farmacie, care la rândul lor utilizează termeni din chimie și botanică.

În *gemoterapie*, elementele de lexic științific interdisciplinar provin din:

a) *medicină* (numele bolilor): *acnee, adenom, arterită, artroză, bronșită, bronhopneumonie, ciroză, cistită, diabet, dispnee, eczema, faringita, fibrom uterin, fibrilația atrială, gingivita, glaucom, hematemeza, hepatita, icter, infarct, leucemie, lipom, miopie, nevralgie, otită, pancreatită, rinită, sinuzită, tahicardie, ulcer, varice* etc;

b) *farmacie* (nume de substanțe utilizate în prepararea medicamentelor și a siropurilor): *extracte hidro-glicero-alcoolice, macerat glicerinic, alcool etilic, sirop, unguent, administrare orală, flacon*;

c) *chimie* (nume de substanțe, operații*): extract, alcool, diluție, presare, distilare*;

d) *botanică* (nume de plante cu echivalent științific de origine latină): *mesteacănpufos* (Betula pubescens), *salcie* (Salix alba), *cedru* (Cedrus libani), *cătină roșie* (Tamarix gallica), *lemn câinesc* (Ligustrum vulgare), *mur* (Rubus fructicosus), *păducel* (Crataegus oxyacantha), *vâsc* (Viscum album), *brad* (Abies pectinata).

Lexicul comun este reprezentat de unități simple: *sirop, extract, picături, flacon, efect, produs natural*.

După structură, unitățile lexicale utilizate în *gemoterapie* sunt simple și specifice acestei terapii prin termenii folosiți: *amenți, boboci, mlădiță, muguri, radicele, scoarță, semințe.* Denumirile în jurul cărora s-au format sintagmele nominale sunt specifice acestui domeniu, *gemoterapia*, având ca termen principal substantivul *extract* + prepoziție +

[8] https://www.gemoterapie.ro/gemoterapie/istoric-gemoterapie.html (accesat la 08.05.2019)
[9] Carmen, Ponoran, Istoricul Gemoterapiei, preluat de pe: https://www.gemoterapie.ro/gemoterapie/istoric-gemoterapie.html (accesat în 08.05.2019)

substantiv + prepoziție: *extract din amenți de stejar, extract din amenți de salcie; extract din boboci de magnolie, extract din mlădițe de afin, extract din mlădițe de ienupăr, extract din muguri de brad, extract din muguri de arțar, extract din radicele de porumb, extract din radicele de secară, extract din scoarță de lămâi, extract din scoarță de salcie* etc.

Din punct de vedere semantic, în lexicul *gemoterapiei*, caracterizat prin mono-semantism, asocierea elementelor din lexicul științific interdisciplinar cu elementele din lexicul comun produce efecte în procesul de recepție al mesajului, fiind mai accesibil și datorită faptului că are elemente din medicină și farmacie.

6. CONCLUZII

Gemoterapia este o terapie complementară modernă care cunoaște un proces de continuă dezvoltare și diversificare, prin noile combinații de substanțe, procedee și operații, dar mai ales prin rezultatul final, benefic, asupra bolilor atât de aproape de medicina clasică. Elementele lexicale din gemoterapie sunt caracterizate în mare parte prin monosemantism.

Gemoterapia este „o metodă bioterapică ce utilizează extractele obținute din tesuțuri vegetale embrionare proaspete: muguri, amenți, mlădițe, rădicele, scoarța internă a rădăcinii sau scoarța de pe ramuri tinere, seva sau semințe. Părțile tinere ale plantei, recoltate în perioada optimă, sunt supuse procedeului de extracție în stare proaspătă"[10].

În lumea modernă, gemoterapia a câștigat foarte mult teren, utilizatorii fiind din ce în ce mai mulți. Este considerată o cale naturală de menținere a sănătății. Produsele folosite sunt 100% naturale. Marele beneficiu pe care-l aduce gemoterapia este faptul că acționează profund, non violent și fără reacții adverse. Se pot folosi de la orice vârstă, chiar și în rândul animalelor, rezultatele arătându-se mereu vindecătoare și rapide.

Gemoterapia a adus în terapeutică o nouă formă farmaceutică, specifică ei, maceratul glicerinic (oficializat în Farmacopeea Franceză).

Gemoterapia este una din cele mai noi terapii complementare care cunoaște un întreg proces de evoluție ce se reflectă la nivelul lexicului, prin prezența elementelor științifice interdisciplinare, fapt care impune anumite competențe științifice și lingvistice, nu doar pentru terapeut, ci și pentru utilizator.

BIBLIOGRAPHY

Rodica Albu, *Terapii complementareglosar terminologic*, Editura Performantica, Iași, 2005.

Gheorghe Grigore, *Fitoterapia și Apiterapia*, Editura Ștefan, București, 2008.

Gheorghe Grigore, *Plantele medicinale de la A la Z*, Editura Ștefan, București, 2008.

Eugenia Mincu, *Static and dynamic in medical terminology*, Tîrgu-Mureș, 2017.

SURSE

http://www.sfatulmedicului.ro/dictionar-medical/fitoterapie_3500

https://www.gemoterapie.ro/gemoterapie/istoric-gemoterapie.html

https://www.plantextrakt.ro/produse-gemoterapice

https://www.plantextrakt.ro/evenimente/gemoterapia-in-romania-pagini-de-istorie-contemporana.

[10] https://www.plantextrakt.ro/produse-gemoterapice (accesat pe 08.05.2019)

CHANGE IN LANGUAGE – EVOLUTION OR PROGRESS?

Valentin Dragoș Biro
PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Language is subjected to a double definition process: by the static reality characteristic of the system, due to inertia to change, and by its permanent character regarding the language acts producing, through speaking. Because it is under the pressure of concrete communicative needs, a language is subjected to a continuous dynamics assuring the language progress or regress, both aspects, together with neutral modifications, actually meaning, in the Darwinist perspective, the language evolution. The article, thus, comes with a necessary conceptual delimitation between the language evolution and progress, on the one hand, but also between causes which determine the evolution and the evolution in itself, as a process.

Keywords: Evolution, Progress, Change, Language, Dynamics.

1. Introducere. Perspectivele asupra limbii diferă în timp, de la *rețeaua de relații* care fac elementele ce compun o limbă sau alta să capete calitatea de sisteme, la *produs al libertății și voinței* umane, în sensul în care limba reală, concretă, nu poate fi separată de libertatea vorbitorilor, sau la atenția acordată *semnificațiilor*, acestea fiind întotdeauna construite social căci ele se impun, se păstrează, se schimbă doar pe baza interacțiunilor dintre membrii unei comunități. Departe de a se exclude, aceste abordări reprezintă, de fapt, fațete ale aceleiași realități[1] care este limba și care se vădește prin limbă. Astfel, în plan paradigmatic, limba se definește ca un sistem ce se folosește de o varietate virtuală de semne aflate în relație, pentru ca, în plan sintagmatic, semnele constituite în sistem să capete semnificație concretă prin alegerea liberă, voită, conștientă a vorbitorilor, alegere fundamentată pe interacțiunea anterioară cu membrii unei comunități stabile din punct de vedere lingvistic. Acceptând existența celor două planuri, devine imposibilă perceperea limbii ca fiind o realitate sieși suficientă, statică și indiferentă față de realitatea extralingvistică, deși au existat abordări în acest sens[2]. Astfel, limba este supusă unui proces de dublă definire: pe de o parte, prin atributul sistemului de realitate statică, datorată inerției la schimbare, și, pe de altă parte, prin caracterul de permanentă producere de acte de limbaj, prin vorbire.

Această producție permanentă de acte de limbaj depinde de arbitrarul alegerilor pe care vorbitorul[3] le face. În *Cursul* său, Saussure subliniază rolul esențial al arbitrarului în

[1] Știința nu se poate deosebi de obiectul său de studiu, de subiectul cercetării – realitatea conținând nenumărate fațete, astfel încât diferite științe se ocupă de dezvăluirea realității din diferite puncte de vedere. Pe de altă parte, realitatea, pe cât de diversificată în manifestare, are un caracter unitar și, prin urmare, poate fi percepută pe deplin, atât cât este posibil, doar dacă se mizează pe un sincretism al științelor, căci funcționarea optimă a unui organism, atât în fiecare moment al existenței sale considerat separat, cât și în existența sa cursivă și neîntreruptă, nu rezidă din activitatea separată a celulelor care îl compun, ci din coeziunea acestora.

[2] În istoria lingvisticii, abordările asupra rolului, obiectului, metodelor au evoluat de la apariția tentației de a-și căuta în sine toate răspunsurile, limba fiind concepută ca separată de realitatea a cărei parte era, dobândind „complexul autonomiei autarhice", la „ademenitorul gând că limba este un sistem de semne, pe de-a întregul guvernat de legi interne" (Gafton, Alexandru, Gafton, Emanuel 2016)

[3] „Nu trebuie să înțelegem că vorbitorul ar fi complet liber să-și stabilească termenii și că, dacă ar avea chef, ar putea să-i întrebuințeze altfel decât a auzit de la alții. O oarecare libertate există, bineînțeles, și ea stă la baza

producerea actelor de limbă: la originea distincțiilor pe care semnificanții și semnificații le introduc în vorbire și la originea sensului pe care îl capătă mai apoi se află capacitatea înnăscută a omului de a discrimina și de a asocia în clase, de a face alegeri, și de a utiliza ulterior în mod diferit aceste clase. Importanța arbitrarului este subliniată și de Tullio De Mauro în studiul critic ce precede *Cursul* lui Saussure: „În ultimă analiză, arbitrarul amortizează zguduirile provocate de posibilele schimbări ale foniilor și ale semnificațiilor. […] Uzajul pe care societatea îl dă limbii este condiția pentru ca limba să fie viabilă. […] Întocmai ca arbitrarul, legătura socială este factor de stabilitate și, în același timp, de schimbare. Tocmai faptul că ea este socială ferește limba de capriciile indivizilor sau ale grupurilor restrînse. Pe de altă parte, același caracter social expune limba la schimbări, atunci când nevoia de distincții deja existente se micșorează sau, dimpotrivă, atunci când se ivește nevoia de noi distincții." De remarcat că această perspectivă este și ea supusă în timp unei analize critice ce-i nuanțează delimitările: de exemplu, E. Benveniste (1966) consideră, în *Probleme de lingvistică generală*, că arbitrar poate fi definit doar raportul dintre semnul lingvistic și o realitate extralingvistică.

2. Dinamica în limbă. Din punctul de vedere al raportului dintre vorbitor și limbă, însă, semnul lingvistic este aproape în mod absolut nearbitrar. Vorbitorul[4], în afara unor limite care țin de întrebuințarea stilistică a limbii, nu este liber nici să schimbe raportul dintre un semn lingvistic și realitatea desemnată, nici să modifice după propria voință structura semnificatului și a semnificantului. Câtă vreme libertatea de alegere a vorbitorului este (aproape) deplină pe de o parte, dar (în totalitate) limitată pe de alta, se impune identificarea ansamblului de factori ce determină existența unei limbi într-o anumită formă sau alta, la un anume moment dat (din perspectivă sincronică) sau în momente diferite de manifestare (din perspectivă diacronică).

Istoria unei limbi (istoria constituirii sale ca sistem semiotic distinct și devenirea ei până la stadiul sincronic cunoscut subiectului vorbitor) cunoaște două mari etape: (a) constituirea sistemului propriu, prin destrămarea și apoi dezvoltarea specifică a sistemului limbii – bază; (b) evoluția sistemului prin permanente treceri de la un echilibru la altul, în aspirația spre atingerea unui grad maxim de stabilitate și regularitate. Procesul se desfășoară în interiorul raportului limbă - vorbire, caracterizat de o permanentă stare de tensiune între imperativul adoptării la nevoile comunicării, mereu schimbătoare (în perioada de formare, în mod radical schimbătoare), și exigențele impuse de funcționalitatea limbii pentru întreaga comunitate. Norma este mai ales ignorată sau uneori de-a dreptul respinsă, iar generalizarea abandonării normei duce, în perioada de formare, la distrugerea echilibrului vechiului sistem și construirea unui alt echilibru.

Factorii care condiționează constituirea noului sistem lingvistic și, după aceea, procesul neîntrerupt al diacroniei sale, adică al existenței sale reale, sunt multipli. Unii sunt extra-lingvistici, alții sunt de natură lingvistică[5], unii derivă din alții sau intră în conflict cu ei, dar toți acționează, mai ales împreună, în strânsă legătură cu funcția de comunicare a limbii, care impune în permanență noi exigențe. Între cele două serii de cauze, externe și interne, se desfășoară de fapt relații complexe, de la implicație până la poziție, a căror natură se schimbă în funcție de etapa istorică în care se află limba. În etapa constituirii noului sistem, cauzele externe au un rol activ, deosebit de accentuat. Ulterior, sistemul își câștigă o relativă autonomie față de ele, iar rolul activ revine cauzelor interne care acționează în sensul

---

stilurilor individuale. [...] Suntem obligați să ne folosim de cuvintele pe care le cunosc și ceilalți, cu înțelesurile pe care le-am învățat [...]." (Al. Graur 1971)

[4] Situat, prin normă, între limbă (totalitatea posibilităților, libertăților oferite) și vorbire (totalitatea posibilităților transformate în fapte, deci ansamblul de libertăți luate).

[5] La Al. Graur (1971), cauze interne și cauze externe.

regularizării sistemului și stabilizării echilibrului său. Dar, dincolo de această schimbare de pondere, îmbinarea cauzelor interne cu cele externe este permanentă, derivând din însăși funcția de comunicare a limbii, din caracterul ei de fenomen social, din întrebuințările ei de către subiectul vorbitor care își situează mereu actul lingvistic între limbă și vorbire[6].

Între factorii lingvistici externi și cei interni, raporturile sunt de interdependență. Factorii externi acționează asupra sistemului, întrucât sunt cauzați de factori extra-lingvistici, dar și pentru că sistemul însuși reclamă o serie de modificări în legătură cu reorganizarea echilibrului său interior. Echilibrul interior este, însă, clătinat de acțiuni ale (sau și ale) factorilor externi. Această dinamică face ca acțiunea factorilor interni să se împletească în permanență cu cea a factorilor externi. Sistemul limbii este astfel reprezentat de ansamblul semnelor lingvistice și al relațiilor dintre ele. Diferențierea și opoziția definesc semnul lingvistic: fiecare semn există pentru că face parte din sistem și are o identitate pentru că se opune altora. Structura este configurată de ansamblul relațiilor pe care le dezvoltă sau ipotetic le pot dezvolta semnele lingvistice. Practic, structura reprezintă modalitatea de existență și funcționare a sistemului. Ambele se definesc însă prin raportare la semnul lingvistic, care, în interiorul sistemului, își definește identitatea prin poziția pe care o ocupă în diferitele serii de opoziții paradigmatice.

În planul paradigmatic, semnele sunt investite cu o valoare virtuală în orientarea procesului de semnificare, în funcție de clasele și categoriile de semne în care se află grupate; în planul sintagmatic, varietatea virtuală este înlocuită de o alegere concretă. Astfel, în plan paradigmatic, limba se definește ca un sistem ce se folosește de o varietate virtuală de semne aflate în relație, pentru ca, în plan sintagmatic, semnele constituite în sistem să capete semnificație concretă prin alegerea liberă, voită, conștientă a vorbitorilor, alegere fundamentată pe interacțiunea anterioară cu membrii unei comunități stabile din punct de vedere lingvistic[7]. Argumentele ce pot fi aduse în acest sens sunt numeroase: pe de o parte, fiecare limbă folosește alt termen pentru a exprima una și aceeași idee (ceea ce în limba română se numește „nămol", în germană este „schlamm", în engleză „mud", în maghiară „iszap" sau „sár", în spaniolă „barro", în turcă „kerpiç", în rusă „грязь" - „gryaz", în italiană „fango" etc.), pe de altă parte, într-o limbă același obiect poate avea mai multe nume (limba română cunoaște utilizarea simultană a următoarelor cuvinte: „noroi", „glod", „tină", „nămol", „mâl", fiecare cu nuanțele sale de sens).

[6] „Din urmărirea factorilor care condiționează, stimulează sau chiar cauzează schimbările în limbă, se impune o concluzie asupra căreia au atras atenția Saussure, S. Pușcariu, A. Martinet, Al. Graur ș.a.: nu există o anumită cauză, internă sau externă, care, singură și cu obligativitate, să provoace un anumit fenomen. Schimbările care se produc în structura sistemului lingvistic, și prin acesta, în structura sistemului – favorizate în mod esențial deopotrivă de arbitrarul relației interne, dintre semnificant și semnificat, și al raportului dintre limbă și planul ontologic, și de tendința spre motivare a lui – derivă dintr-o cauzalitate complexă, în care un factor poate avea la un moment dat un rol mai important dar acțiunea sa se corelează cu acțiunea altor factori. Evoluția limbii este o rezultantă a mișcării interne a sistemului (absolutizată de unele direcții în fonologia diacronică), nevoilor obiective ale comunicării și poziției, subiective sau obiective, a subiectului vorbitor." (Dumitru Irimia 1973)

[7] De fapt, graiul s-a născut atunci când oamenii în devenire au căzut de acord, fără convenție prealabilă, asupra unei legături permanente între un complex sonor și un sens, și acest lucru nu s-a putut produce decât acolo unde sunetele, prin însăși constituția lor, sugerau ideea care trebuia exprimată. După ce în numeroase împrejurări același grup de sunete a produs aceeași reacție, omul a devenit conștient de faptul că, scoțând anumite sunete, o poate provoca la cei îl ascultă. Atunci a început să vorbească cu intenție și curând a simțit nevoia de cuvinte noi, care să denumească noțiuni inexistente mai înainte. Deci a ajuns să creeze cuvinte cu intenția de a le crea. " (Al. Graur 1971)

Se admite[8] și acum că, în general, cauzele schimbărilor în limbă nu se pot ușor identifica și nu întotdeauna este clar motivul preeminenței acțiunii uneia în defavoarea altora, cu urmări care pot însemna optimizarea unui aspect al limbii și, concomitent, complicarea altuia, deși ultimii ani au consemnat apariția unor lucrări capitale asupra acestor aspecte, în fonologie, morfologic, sintaxă, semantică diacronică. Resortul principal în mișcarea limbii îl constituie permanenta tensiune (și, de aici, echilibrul) dintre nevoia de transmitere clară, exactă și nuanțată a conținutului, pe de o parte, și tendința de simplificare a formei, pe de altă parte, realitate dc care vorbitorul obișnuit (sau o întreagă generație de vorbitori) nu este conștient(ă) și pe care nu o creează pentru ea însăși. Alături de acest resort central acționează, imprimând ritmuri diferite de evoluție, dar neafectând esențial continuitatea (câtă vreme schimbările sunt graduale în comunitatea de vorbitori), factori sociali și istorici, contactul dintre limbi, factori geografici, culturali, tradiția scrisului, sistemul lingvistic însuși. Astfel încât: „În limbă nu domnește spontaneitatea, căci astfel s-ar produce haos, și nu domnește nici finalitatea[9], căci astfel toate modificările s-ar face în sensul progresului. Sub presiunea nevoilor de comunicare, din ce în ce mai complexe, o limbă se transformă necontenit, pe baza legilor ei interne obiective și a intervenției conștiente care ține seama de aceste legi.” (L. Wald 2017)

Rezultă din cele prezentate anterior că limba, aflată sub o permanentă presiune din interiorul sistemului[10] și din exteriorul său[11], supusă alegerilor individuale și variațiilor contextului social și istoric, se află într-o permanentă dinamică, schimbare, încă de la începuturile sale. În afara unor situații în care contextul impune respectarea unor convenții terminologice, schimbarea se manifestă, ca necesitate expresivă, în mod spontan și imediat și nu ca o intenție deliberată de modificare a limbii percepută ca modalitate de comunicare interindividuală (am preferat termenul de interindividual celui de colectiv pentru a sublinia faptul că această colectivitate, lingvistică în esență, dar nu exclusiv, reprezintă suma participărilor individuale la actul de comunicare). Astfel, se observă existența simultană a unor elemente inovatoare și a unor elemente lingvistice vechi, neînlocuite încă. Mai mult decît atît, alegerile se manifestă individual, dar ele sunt influențate de tradiția lingvistică ce se regăsește în cultura lingvistică a fiecărui individ și de contextul socio-istoric: o alegere teoretic individuală pe axa sintagmatică este, în fapt, în egală măsură libertate și tradiție, cultură și cultură lingvistică, subiectivitate și obiectivitate, denotație și conotație.

3. Evoluție sau progres? Este evident caracterul profund dinamic al limbii, dinamică existentă în limba reală, vorbită, uneori sedimentată în texte, manifestat fără întrerupere de la începuturile limbajului și până în prezent. Despre caracterul static al limbii se poate vorbi doar dacă se analizează decupaje din limbă, aspecte care se manifestă la un moment dat, deci specifice unei abordări exclusiv sincronice, sau în relație cu capacitatea, limitată până la a deveni nulă, a vorbitorilor de a conștientiza rolul individual, activ totuși, pe care îl au în existența limbii de la începuturile sale. Dar, chiar și așa, decupajele respective reprezintă fotografia unui moment real în conștiința vorbitorilor în contextul de manifestare reală a abilității de comunicare. Despre caracterul static se poate vorbi astfel doar în relație cu limba abstractă.

Dinamica limbii însemnă, în principiu, schimbare. Limba care nu se schimbă este limba abstractă, care nu se află sub influența factorilor externi menționați anterior; limba

[8] Lucia Wald, Progresul în limbă. Scurtă istorie a limbajului, Cap. VII, Problema progresului din punctul de vedere al antinomiilor lingvistice: pag 287—311 (comentarii și interpretări de Adina Chirilă, Francisc Gafton în recenzia la ediția a II-a a volumului).
[9] Cum parțial considera, de exemplu, E. Coșeriu.
[10] Factorii lingvistici interni.
[11] Factorii lingvistici externi și factorii extra-lingvistici.

reală, în existența ei concretă, se află într-un permanent proces de schimbare, căci nu poate fi izolată de influența nici a factorilor externi, nici interni, adică tot ceea ce se constituie în istoricitatea și libertatea de expresie a vorbitorilor[12] dintr-o comunitate lingvistică. Faptele sociale nu sunt exterioare indivizilor, ci sunt interindividuale, adică sunt individuale doar în măsura în care sunt *împreună cu alții*. Limba mai presus de toate celelalte fapte sociale nu îi sunt străină (cu sensul de exterioară) individului, nu îi este impusă, ci se realizează cu ajutorul individului prin participare, care o recunoaște ca fiind a sa în egală măsură în care el recunoaște că este și a altora.

Prin urmare, schimbarea nu este nici a individului vorbitor, dar nici nu îi este străină. Schimbarea se realizează cu individul, fără însă ca acesta să își propună să schimbe ceva. Limba înseamnă pentru un individ sistemul utilizat astfel încât să vorbească la fel ca ceilalți, ca parte a unei comunități lingvistice, act de vorbire ce utilizează modalități și reproduce modele anterioare pe care le-a găsit în comunitatea lingvistică din care face parte.

Mecanismele dinamicii implică așadar actul de vorbire, de utilizare reală a limbii; limba se schimbă pentru că este o este o activitate creatoare, în care vorbitorul își formulează mesajul cu ajutorul unor tehnici anterioare depozitate în știința sa lingvistică, astfel încât el utilizează limba pe care a deprins-o pentru a-și manifesta libertatea de expresie în planul relațiilor sintagmatice: „Vorbirea înseamnă întotdeauna a comunica. Or, prin comunicare, ceva se convertește în ceva comun; mai exact spus, comunicarea există pentru că cei care vorbesc au deja ceva în comun, care se manifestă în vorbirea unuia cu celălalt" (E. Coșeriu, apelând, la rândul său, la Dewey și Heidegger).

Schimbarea lingvistică își are originea în dialog: tot ceea ce se îndepărtează de modelele lingvistice existente reprezintă o inovație[13], iar, în măsura în care această inovație trece de granița manifestării individuale, devine un fapt social, deci o inovație lingvistică ce a fost adoptată[14] în comunitatea respectivă, astfel încât ea încetează a mai fi o inovație prin faptul că nu mai este percepută ca atare în masa utilizatorilor unui anume sistem lingvistic[15]. Ceea ce la început apare ca fiind o inovație cu caracter individual, prin adoptare (adică prin transformarea acelei inovații în tradiție), devine expresia unei exigențe interindividuale manifestată în cadrul dialogului.[16] Schimbarea lingvistică este esențială pentru existența în sine a limbilor, pentru că o limbă care nu se schimbă are permanență, deci se fixează definitiv în forma ei, devenind doar sistem și încetând a mai fi proces[17]. Ar rezulta de aici o limbă abstractă, mai mult chiar decât un simplu decupaj fixat în sincronie, care este totuși un

[12] Nicolai Hartmann, în Das Problem des geistigen Seins (Problema ființei spirituale: pag. 219), își afirma (ca parte a sistemului său filosofic privind independența realității față de capacitatea înțelegerii) concepția ontologică despre limbă: „Viața limbii nu este diferită de viața vorbitorilor, nu este situată, la modul general, alături de ea sau deasupra ei."

[13] Cu posibilele variante: alterare a unui model tradițional, selecție între modelele posibile de realizare lingvistică anterioare și care nu depășiseră calitatea de potență latentă sau existență ipotetică, împrumut, neglijarea distincțiilor superflue în utilizarea concretă a limbii ca fapt de economie funcțională etc.

[14] Schimbarea în limbă reprezintă generalizarea unei inovații (fapt de vorbire, deci de utilizare individuală a limbii în context social ca parte a procesului de comunicare), printr-o serie de adoptări succesive (transformarea unei experiențe în fapt de limbă, deci devenind la rândul său punct de plecare pentru alte inovări în procesul de refacere continuă a limbii).

[15] Atât vorbitori, cât și ascultători, mai ales având în vedere faptul că sistemul lingvistic este un sistem de posibilități cunoscute, acceptate și utilizate (cu o frecvență suficientă) în întreaga comunitate lingvistică.

[16] Din acest punct de vedere, limba reprezintă o creație colectivă, nu în sensul în care toți vorbitorii contribuie cu aceeași inovație în același timp, ci că fiecare vorbitor inovează la un anume moment dat și că aceste inovații sunt succesiv (sau simultan) adoptate de către ceilalți vorbitori ce aparțin aceleiași comunități lingvistice.

[17] Afirmam anterior că în planul paradigmatic, semnele sunt investite cu o valoare virtuală în orientarea procesului de semnificare, în funcție de clasele și categoriile de semne în care se află grupate, iar în planul sintagmatic, varietatea virtuală este înlocuită de o alegere concretă.

decupaj real, la un anume moment dat, din utilizarea concretă a unei limbi. Limba se adaptează la necesitățile de exprimare a vorbitorilor și continuă să existe ca limbă reală doar în situația în care procesul de adaptare este unul neîntrerupt, chiar și în situația, des întâlnită, în care adaptarea înseamnă reluarea unor modele anterioare, în măsura în care aceasta este cerută de libertatea lingvistică și de finalitatea ultimă a utilizării limbii - comunicarea.

Se impune în acest punct al discuției o clarificare. Sensurile pe care le capătă în acest context noțiunea de *dinamică* se diversifică și, mai exact, devin de o complexitate ce necesită o atenție aparte. Am văzut deja că dinamica limbii presupune schimbarea, o modificare rezultantă a procesului de inovare și, ulterior, de adoptare succesivă prin care se realizează tranziția de la cultura lingvistică individuală a vorbitorului la cultura lingvistică a grupului utilizator al aceluiași sistem lingvistic. Aceste schimbări se pot produce însă cu urmări diferite la nivelul echilibrului sistemului sau, altfel spus, pot avea consecințe diferite în economia limbii: unele se pot sedimenta, astfel încât forme vechi sunt înlocuite de forme noi; altele există doar pentru ca limba, prin mecanismele ei, în uzul concret, real, adică în vorbire, să decidă inutilitatea respectivei schimbări și să revină asupra schimbării, revenind în același timp la forma anterioară sau, posibil, adoptând o altă formă, nouă la rândul său (ori din punct de vedere material, ori ideal); altele pot exista în decupaje cognoscibile și recognoscibile din timp sau spațiu, fără a afecta în ansamblul ei limba, deci schimbări neutre din punctul acesteia de vedere[18]. Modificările (schimbările) pot așadar fi sau neutre, sau aducătoare de regres, sau aducătoare de progres[19]. În acest sens, Lucia Wald sublinia: „[n]u tot ce e nou e progresiv, teza *post hoc ergo melius hoc* nu-și găsește întotdeauna aplicarea. Aceasta, pentru că se produc și modificări care nu afectează calitatea sau care complică inutil sistemul"; și mai departe: „noțiunea de «progres» nu poate fi substituită prin aceea de evoluție. În cadrul evoluției unui fenomen, se produc modificări în direcția progresului sau a regresului său, ori care nu-i modifică în nici un fel calitatea. Progresul reprezintă numai o latură a evoluției, și anume aceea care exprimă trecerea de la o calitate la o calitate superioară. Și în ceea ce privește limba este evident că nu putem interpreta orice modificare ca semn al progresului sau al regresului ei. După cum nu putem considera nici că limbile își păstrează, în cursul istorici, calitatea, modificîndu-se doar în amănunte neesențiale" (selecție de Adina Chirilă, Francisc Gafton în recenzia volumului).

Cu referire la aceste schimbări, nu se justifică semnul de egalitate semantică pus deseori între *dinamică, schimbare, progres, evoluție.* Dintre acestea, doar primele două (*dinamica* și *schimbarea*) formează o pereche în sens, referindu-se la permanenta mobilitate a sistemelor lingvistice în accepțiunea dată anterior: limba se adaptează la necesitățile de exprimare a vorbitorilor și continuă să existe ca limbă reală doar în situația în care procesul de adaptare este unul neîntrerupt, chiar și în situația, des întâlnită, în care adaptarea înseamnă reluarea unor modele anterioare, în măsura în care aceasta este cerută de libertatea lingvistică și permisă de cultura lingvistică și de contextul socio-istoric; tot ceea ce se îndepărtează de

[18] Deși este greu de acceptat faptul că unele forme pot apărea, exista sau pot să își înceteze existența fără a afecta în vreun fel limba, ca și când nu ar fi existat. Neutralitatea schimbărilor are cel mult un caracter teoretic, căci în fapt linearitatea înseamnă, pentru limbă, degenerare: „Structurile sintactice și mai cu seamă termenii devin tipare în care se toarnă formule eufemistice, metafore convenționalizate, clișee, în strădania de a crea și impune un registru orientat conform unei ideologii, apoi de a-l extinde dincolo de domeniul apariției sale. Întrucât limba nu mai ascultă de gândire – spre a reda rațiunea acesteia – , astfel de structuri nu pot oferi o perspectivă cognitiv lingvistică, dar forțează un construct ideologic a cărui mișcare poate fi, cel mult, lineară (adică degeneratoare, nu evolutivă – nota autorilor), prin care limba înlocuiește realitatea și gândirea" (Alexandru Gafton, Emanuel Gafton 2016).

[19] Pentru o tratare în profunzime a schimbării în sensul progresului în limbă la nivel fonetic, lexical, morfologic și sintactic, a se vedea Wald, Lucia, Progresul în limbă. Scurtă istorie a limbajului, Ed. a II-a, revăzută, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza Iași, Iași, 2017.

modelele lingvistice existente reprezintă o inovație, iar, în măsura în care această inovație trece de granița manifestării individuale, devine un fapt social, deci o inovație lingvistică ce a fost adoptată în comunitatea respectivă, astfel încât ea încetează a mai fi o inovație prin faptul că nu mai este percepută ca atare în masa utilizatorilor unui anume sistem lingvistic[20]. Dinamica înseamnă o schimbare ce asigură progresul sau regresul limbii, ambele aspecte, alături de modificările neutre, reprezentând în fapt evoluția limbii, ce depinde de trei factori: (a)creșterea numărului de unități in fiecare nivel al limbii, (b)transformarea calitativă a conținutului lor și (c)întărirea caracterului sistematic al fiecărui nivel și al limbii.

4. Evoluția în limbă. În concluzie, nu voi opta aici pentru noțiunea de *progres.* Din cele prezentate anterior rezultă cu claritate că progresul reprezintă doar o latură a evoluției și că este extrem de dificil a surprinde numai trecerea de la o calitate la o calitate superioară[21]. Limba se schimbă în orice sens, limba se caracterizează prin dinamică și, pentru aceasta, evoluează. Voi reține astfel termenul de *dinamică,* dublat de cel de *schimbare,* în strânsă legătură cu cel de *evoluție,* caracteristică de altfel a realității a cărei parte este limba și pe care aceasta încearcă să o dezvăluie[22]. Realitatea, în dimensiunile ei evolutive, este sistemică, așa cum am surprins anterior, cu funcțiuni ce decurg din propria constituție, în relație cu solicitările mediului și respectând principii universale. Limba este o creație naturală, nu o construcție logică și rațională, supunându-se aceloraşi principii universale, iar cauzele schimbării acesteia, atât cele de ordin lingvistic[23], cât și cele de ordin extralingvistic[24], reflectă cu fidelitate direcția forțelor care induc tendințele de echilibrare și din a căror acțiune decurge schimbarea.

În *On evolutionary causes and evolutionary process*, Kevin N. Laland realizează o distincție clară, deși dificil de realizat în practică, între cauze și proces. Astfel, există *cauze ale evoluției*, adică evenimente care generează contextul propice evoluției, și *un proces de evoluție*[25], adică o dinamică ce determină progresul sau regresul sau reluarea fără modificări într-o formă de existență nouă a unei forme de existență precedente. În același sens al discuției, Laland identifică și existența unor cauze reciproce[26]: mediul furnizează cauzele evoluției ce declanșează procesul evoluției. Apoi, individualul deja modificat schimbă la rândul său contextul, căci generalul este suma individualităților care îl compun, context care, din nevoia de echilibru, devine astfel, din nou, cauză a evoluției. Există două etape ale manifestării acestui proces, succesive și alternante: (1) *dinspre context înspre individual*:

[20] Toate acestea în ciuda unor perspective care așezau și schimbarea și progresul într-o pereche semantică: Karl Vossler, de exemplu, consideră că orice inovație, adoptată ulterior de comunitatea de vorbitori, reprezintă în mod automat un progres.

[21] Degradarea limbii este un fenomen nu mai puțin natural decât progresul în existența limbilor. De regulă, degradarea sau regresul reprezintă o fază de dezechilibru în evoluție, căreia limba însăși îi opune tendința de progres, de sistematizare, bunăoară, și, prin urmare, asupra căreia revine reparator, mai devreme sau mai târziu. Mult mai rar, procesul de degradare se încheie cu dispariția limbii. Cauzele sunt diverse: accidente de natură diversă, condiții istorice nefavorabile, presiunea altor coduri lingvistice, reducerea valorii sociale a limbii respective, stingerea populației vorbitoare etc. (L. Wald, op. cit., comentarii de Adina Chirilă, Francisc Gafton în recenzia la ediția a II-a a volumului.)

[22] Limba nu poate fi altfel decât realitatea, secvența nu poate fi diferită de întregul din care aceasta face parte, la fel cum celula nu poate funcționa după reguli altfel decât cele care guvernează organismul în a cărui componență intră.

[23] Acțiunea eroziva a legilor fonetice, dinamica sistemului, a componentelor și a elementelor sale.

[24] Schimbările de la nivelul civilizației, culturii, mentalității, nevoile și descoperirile epocilor.

[25] Se face aici corecta și necesara distincție între evoluția generalizată și evoluția de nișă, aceasta din urmă însemnând moduri particulare de evoluție, similare câtă vreme se manifestă în contexte asemănătoare până la identitate.

[26] Se manifestă în această situație reciprocitatea, consecuția, socialitatea, istoricitatea.

conformismul[27] este cel care funcționează, căci individualul tinde să urmeze punctul de vedere al majorității, cu atât mai mult cu cât această majoritate se bucură și de atributul autorității; (2) *dinspre individual înspre context*: se manifestă aici un conflict moderat[28], se dezvoltă o strategie stabilă de evoluție ce evită salturile majore, imposibil de realizat la nivelul contextului. Evoluția se realizează cu pași mărunți, ceea ce este mai puternic se manifestă în sensul dominării a ceea ce este mai slab, astfel încât ajunge, în final, să devină în sine o realitate contextuală ce va influența la rândul său individualul, respectând principiul conformismului.

În perspectivă darwinistă[29], selecția produce evoluție, percepută ca o schimbare continuă, iar prin competiție, forma nouă va elimina propriile sale forme parentale mai puțin perfecte și alte forme mai puțin favorizate.

5. Concluzii. Limba este un organism viu, supus evoluției universale, prin variație și selecție[30]. Ca materie sonoră pe care gândirea o transformă pe nesimțite și fără finalitate, sub acțiunea inconștientă a luptei pentru existență și a selecției naturale, organismul viu – limba – se află într-o perpetuă evoluție, dată de echilibrul relativ și de concurența dintre o forță conservatoare și una revoluționară. Acest aspect grevează epocile în mod progresiv, proporțional cu amplitudinea spațiului de comunicare și cu viteza de circulație a acesteia. Deși echilibrul dintre stabilitate și variabilitate este unul natural, el tinde să torsioneze organismul peste limitele suportabile, forțele conservatoare tinzând către păstrarea *statu quo*-ului, cele „revoluționare" tinzând să impună schimbarea ca pe o realitate perpetuă, într-o dinamică nestăvilită, care nu mai dă loc fireștilor sedimentări. Întrucât variabilitatea naturală este în mod firesc destul de mare, cei care ar trebui să domine sunt factorii stabilizatori, acțiunea lor continuă fiind necesară și asigurând evoluția naturală a sistemului.

În plus, orice tendință de a restabili un echilibru afectat de variabilitate nu duce la revenirea la echilibrul anterior, ci la refacerea acestuia pe o altă treaptă evolutivă. Simpla acțiune a individului generează variabilitate, această presiune fiind gestionată de forțele stabilizatoare. În condițiile, însă, ale presiunilor venite dinspre mediu, dinspre comunitățile tot mai mari de indivizi (ca urmare a acțiunii puternice a civilizației asupra lor), factorii prin care se produce stabilizarea[31] slăbesc tot mai mult, nemaiavând forța de a aduce și păstra vremelnic

---

[27] Relația individual – conformism – social este teoretic și experimental tratată în Moral parochialism and contextul contingency across seven societies, Fessler DMT et al., 2015.

[28] Ideea conflictului moderat în cadrul aceleiași specii și manifestarea sa ca strategie stabilă de evoluție este tratată în The logic of animal conflict, J. Maynard Smith și G. R. Price, 1973.

[29] Pentru stadiul în care se află, azi, darwinismul, o pledoarie pentru științele naturii, pentru corecta înțelegere a lumii, se regăsește la Vernon Lyman Kellogg, Darwinismul astăzi. Aceleași specii rămân adesea constante în condiții externe foarte diferite, atât de natură organică cât și de natură anorganică. Spune Darwin: „Pentru cel care privește clima și condițiile fizice ale vieții ca fiind cele mai importante elemente ale distribuției, aceste fapte trebuie să fie surprinzătoare, căci clima și înălțimea sau adâncimea se diferențiază imperceptibil. Dar dacă ținem seama că aproape fiecare specie, chiar în centrul arealului ei, ar crește teribil în număr dacă nu ar fi celelalte specii competitoare, că aproape toate speciile fie prădează, fie servesc drept pradă – pe scurt, dacă ne gândim că fiecare organism este direct sau indirect legat în cel mai intim mod de celelalte organisme, observăm că răspândirea locuitorilor oricărui ținut nu depinde în niciun caz exclusiv de condiții fizice subtil schimbătoare, ci depinde în mare parte de prezența altor specii, pe seama cărora trăiesc sau îi distrug, sau cu care intră în competiție; și, din moment ce aceste specii deja constituie obiecte definite, care nu trec unele în altele prin gradații fine, răspândirea oricărei specii, depinzând de răspândirea celorlalte, va tinde să fie clar delimitată." Selecția urmează variația, nu variația urmează selecția.

[30] A se vedea, pentru această abordare, Arsène Darmesteter, Viaţa cuvintelor studiată în semnificaţiile lor, Editura Universității A. I. Cuza Iași, 2015, traducere și cuvânt înainte Alexandru Gafton. Cele prezentate în continuare reprezintă punctul de vedere exprimat în Nota traducătorului.

[31] Naturali: acțiunea civilizației, respectul pentru tradiție, supravegherea limbajului copiilor, tendința către un limbaj ales și standardizare, bunul simț înnăscut;

echilibrul. În acest caz, dimpotrivă, forța „revoluționară" începe să acționeze singură și continuu, singurul lucru și fapt care conferă și asigură existență reală oricărei entități (echilibrul stabil) dispărând, cu consecințe asupra identității organismului.

Rezultat al tensiunii evolutive, jocul dintre stabilitate și variabilitate, dintre prezervare și inovație, reflectă nevoile interne ale organismului în raport cu sine și cu mediul, precum și pe cele externe ale sale, în raport cu contextul în care există și funcționează, fiind unul adaptativ. Atât pentru organism, cît și pentru structura complexă din care acesta face parte, acest joc trebuie să fie unul rezonabil, înclinând ușor în favoarea celei dintâi forțe, viața și sănătatea limbii decurgând din urmarea cât mai reticentă a forței inovatoare. Cea din urmă este precum oxigenul, asigurând combustia necesară întreținerii existenței și devenirii, cea dintâi este precum carbonul, asigurând dăinuirea ca atare a țesăturii organice ce constituie orice ființare. Tendința lor firească este egoistă, însă doar pentru a crea tensiunea necesară existenței în evoluție, ambele fiind necesare și complementare, nici una netrebuind exclusă, nici una netrebuind să prevaleze. În acest context, este dificil de arătat dacă soluția existenței echilibrate stă în implicarea rațiunii sau în urmarea naturii.

Între limbă și gândire există o strânsă relație de interdeterminare, limbile reflectând habitudinile mentalitare, spirituale și psihologice ale popoarelor. Faptul că, uneori, formele vechi se încarcă cu sensuri noi indică influența călăuzitoare și modelatoare pe care spiritul o are asupra limbii, dar și caracterul rezilient al formei, greu abandonabile. Așa cum biologia este istoria diferențierii prin adaptare la medii diferite, tot astfel limba se supune transformismului, pe care îl consideră a fi legea evoluției limbajului. Desigur, diferențele dintre limbi reflectă diferențe de gândire cu profunde implicații generatoare de deosebiri critice de ordin cultural-spiritual și mentalitar. În același sens, pentru că obiectul supus cercetării nu este diferit de știința care îl cercetează, reținaici o definiție a lingvisticii din perspectivă evolutivă: „La nivel general, dacă s-a înțeles că întreaga biologie nu este decât istoria diferențierilor pe care organismele de un același tip le-au suferit adaptându-se diverselor medii, se poate afirma că lingvistica nu este decît istoria evoluțiilor, diverse în funcție de neamuri și de locuri, prin care a trecut tipul primitiv." (Arsene Darmesteter 2015).

BIBLIOGRAPHY

-Benveniste, E. (1966). „Problemes de linguistique generale", Editura Gallimard, Paris.

-Coșeriu, E. (1997). „Sincronie, diacronie și istorie" (trad. Saramandu, N.), Editura Enciclopedică, București.

-Darmesteter, A. (2015). „Viața cuvintelor studiată în semnificațiile lor" (trad. Gafton, Al.), Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași.

-Dessalles, J.-L. (2017). „Către originile limbajului. O istorie naturală a vorbirii" (trad. Gafton, Al.), Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași.

-Irimia, D. (1978). „Curs de lingvistică generală", manual universitar de uz intern, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iași.

-Fessler, D.M.T., Barrett, H.C., Kanovsky, M., Stich, S., Holbrook, C., Henrich, J., Bolyanatz, A.H., Gervais, M.M., Gurven, M., Kushnick, G., Pisor, A.C., von Rueden, C., Laurence, S. (2015). „Moral parochialism and contextual contingency across seven societies", în „Proceedings. Biological Sciences", vol. 282, p. 20150907; http://dx.doi.org/10.1098/rspb.2015.0907.

Culturali: urmarea modelelor constituite de textele sacre și de cele literare, cultivarea gândirii și a oamenilor de calitate.

-Gafton, Al., Gafton, E. (2016), „Reality, Science, Method", în „GIDNI", IV.
-Graur, Al., Stati, S., Wald, L. (1971). „Tratat de lingvistică generală", Editura Academiei R.S.R., București.
-Kellogg, V.L. (2017). „Darwinismul astăzi" (trad. Gafton, Al., Chirilă, A.), Casa Editorială Demiurg, Iași.

-Laland, K.N. (2014). „On evolutionary causes and evolutionary processes", în „Behavioural Processes", vol. 117, p. 97-104. http://dx.doi.org/10.1016/j.beproc.2014.05.008.
-Maynard-Smith, J., Price, G.R. (1973). „The logic of animal conflict", în „Nature", vol. 246, p. 15-18.
-Saussure de, F. (1998). „Curs de lingvistică generală" (trad. Izverna Tarabac, I.), Editura Polirom, Iași.
-Wald, L. (2017). „Progresul în limbă. Scurtă istorie a limbajului", ed. a II-a, revăzută, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași.

A POSSIBLE TYPOLOGY OF SYNTAGMS IN CONTEMPORARY ROMANIAN

Valentin Roman
PhD, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: Our paper aims at presenting a typology of syntagms and, consequently, 'rehabilitating' of this concept (i.e. syntagm). Therefore, we express our reservations about the existence of a syntactic unit called 'phrase' in the Contemporary Romanian Language, which may be divided into syntagms and which is rather a discoursive-pragmatic unit.
The criteria of classification the syntagms are according to the connector – subordinative and coordinative syntagms - and according to the level the connector places its terms: intraclausal and interclausal. Subordinative syntagms may be: nominal, adjectival, verbal, predicative, adverbial and interjectional, which may be classified in subsyntagms. Coordinative syntagms are found both to a interclausal level and interclausal level. Intraclausal syntagms include all the phenomenalizations, except for the predicative syntagm, and interclausal syntagms include only the verbal and predicative syntagms.

*Keywords**:** phrase, syntagm, subsyntagm, relation, syntactic unit*

0. Grupul sintactic și sintagma. Două unități?

*Termenul **grup sintactic** este utilizat mai ales în lucrările de orientare generativ-transformațională și funcționalistă, pe când cel de **sintagmă***apare cu precădere în lucrările de orientare structuralistă. (Roman, 2015: 563; Roman, 2018: 8 sqq.) Deși multe lucrări și articole de specialitate admit existența atât a unui grup sintagmatic, cât și a sintagmei, susținem că, de fapt, poate fi reperată doar sintagma. (Roman, 2015: 563)

Grupul sintactic poate fi descompus, *în mod obiectiv, întotdeauna în sintagme (binare, prin definiție), ceea ce înseamnă că grupul nu poate fi o unitate subordonată, pentru că el nu reprezintă un întreg de sine stătător, o unitate individuală.* (*Ibidem*, p. 564; Roman, 2018: 73) Referindu-se la diada grup sintactic - sintagmă, G.G. Neamțu e de părere că *grupul sintactic nu are o structură obligatoriu binară, pe când sintagma este exclusiv binară, nesubordonată unei unități superioare.* (Neamțu, 2016: 38)

Prin urmare, în timp ce *grupul reprezintă latura comunicativă și funcțională a limbii, putând fi interpretat ca o ,,unitate" de conținut (și nu o subunitate comunicativă a limbii), pentru că are o putere mai mare de ancorare în situația de comunicare, prin relația de referențialitate,sintagma reprezintă o unitate structurală binară, cu o structură bine determinată, aparținând, astfel, mai degrabă sistemului sintactic, dată fiind capacitatea sa de asociere a T-ilor* [i.e.termenilor] *pe baza unui relatem (coordonator sau subordonator).* (Roman, 2015: 563-564; Roman, 2018: 95)

1. Criteriile de clasificare a sintagmelor

În lucrările de specialitate,se constată că nu există un punct de vedere unitar referitor la criteriile de clasificare a sintagmelor, *ceea ce duce, de cele mai multe ori, la suprapunerea unor criterii sau supralicitarea altora.* (Roman, 2018: 113)

Cele mai multe sintagme se realizează pe baza relației de subordonare, astfel că *vom avea în vedere, în primul rând, o clasificare a sintagmelor în funcție de Tr* [i.e. termenul regent]*, urmând ca acestea, la rândul lor, să permită o subclasificare în funcție de*

particularitățile morfologice și sintactico-semantice ale Tr și ale Ts [i.e. termenul subordonat]. (Roman, 2018: 115)

Mai jos, avem în vedere doar clasificările sintagmelor în funcție de două mari criterii, respectiv după relatem – ***subordonative***și ***coordonative***– și după nivelul la care R [i.e. relatemul] își plasează T-ii – ***intrapropoziționale*** și ***interpropoziționale.*** (*Ibidem,* p. 116)

1.1. Clasificarea sintagmelor după relatem

În ceea ce privește relatemul (subordonator sau coordonator), sintagmele se clasifică în ***subordonative***(în interiorul acestora se realizează un raport de subordonare) și ***coordonative*** (în interiorul cărora se manifestă un raport de coordonare). (*Ibidem,* p. 116)

1.1.1. Sintagmele subordonative[1]

În cadrul acestor sintagme, raportul de subordonare se realizează prin flexiune cazuală, primă și secundă (caz_1), joncțiune (caz_3), aderență, acord adjectival (caz_2).

Observație: *Subliniem faptul că toate sintagmele din cadrul acestui tip de sintagme sunt clasificate în funcție de Tr, iar susbsintagmele sunt clasificate în funcție de Ts. De asemenea, considerăm că în sintagmele și în subsintagmele identificate aici Ts-ul își păstrează calitatea de funcție, în accepția de contractactant, selectant, al unui T, Tr.* (Drașoveanu, 1997: 47 apud Roman, 2018: 119) Astfel, în sintagma *carte* (Tr) *de* (Rs) *citire* (Ts) D.D. Drașoveanu admite că *Rs formează împreună cu un Ts un grup; acest grup reprezintă o* ***funcție*** [s.n.] [...]. (Drașoveanu, 1997: 47)

1.1.1.1. Sintagma nominală

A. a) Subsintagma nominativală (N_1): ***RâulSomeș*** *trece prin Cluj.*; *Suntem* ***în anul2018.***[2]

Observație: Menționăm că nu folosim *termenul de* ***subsintagmă*** *pentru a considera că un anumit tip de sintagmă ar avea, la rândul ei, vreo sintagmă subordonată, ci îl folosim doar pentru a oferi o perspectivă unitară și ,,fără rest" a materialului lingvistic.* (Roman, 2018: 120) Sintagma este subordonativă,nu subordonatoare,realizată *pe baza unui raport de subordonare în interiorul structurii binare.* (*Ibidem,* p.120)

b) Subsintagma acuzativală (Ac_1): ***Invidia pe rezultatele*** *sale era mare.*[3]

c) Subsintagma genitivală (G_1): ***alocarea unor sume*** *de la buget în această direcție* (*Ziarul financiar,* 5 septembrie 2013); ***Reușita căreia a muncit*** *a fost răsplătită.*

d) Subsintagma dativală (D_1)**:** ***Preot deșteptării*** *noastre,* ***semnelor*** *vremii* ***profet.*** (Eminescu, 2005: 39); *Acordarea de ajutoare* ***sinistraților*** *este necesară.*

Observație: În cazul***subsintagmelor acuzativală***și***dativală,***preferăm *să nu menționăm și realizarea propozițională întrucât pronumele relative trebuie supuse procesului de decumulare, i.e. de refacere a structurii inițiale, situație în care valențele acuzativală, respectiv dativală nu mai sunt satisfăcute. Aceeași observație o reținem și pentru celelalte subsintagme în interiorul cărora sunt consumate aceste valențe.* (*Ibidem,* p. 121)

[1] Pentru întreaga taxonomie a sintagmelor, vezi Roman, 2018: 119-176.
[2] Menționăm faptul că în fiecare sintagmă și subsintagmă subliniem atât Tr-ul, cât și Ts-ul.
[3] D.D. Drașoveanu consideră că în acest enunț nu avem un atribut prepozițional, ci un ,,atribut acuzatival" (Drașoveanu, 1997: 131), unde pe este flectiv, diferit de pe prepoziția. (Ibidem, p. 131) Tot pe flectiv avem și în Îl invidiază pe Ion., aici construind, prin același Ac_1, un complement direct. (Ibidem, p. 132)

e) Subsintagma prepozițională (Ac_3, G_3, D_3 sau caz Ø): *iată câteva **soluții la problemele** cu care ne confruntăm.* (*Adevărul,* 30 iulie 2013);

Acest tip de subsintagmă cuprinde și **subsintagma partitivă**, care are la bază raportul semantic parte – întreg, *relație care se stabilește aprioric între un nume al părții și un nume al întregului.* (Nedelcu, 2009a: 123)

f) Subsintagma acordată (caz_2): *învățământul universitar este **într-o goană nebună** pentru a-și asigura finanțarea [...]* (*Adevărul,* 31 iulie 2013).

g) Subsintagma aderentă (caz Ø): ***Pomigemând** de roade însoțesc drumul.*;

B. Un subtip, nu o subsintagmă, al sintagmei nominale îl reprezintă **sintagma posesivă.** În cadrul acestei sintagme, avem în vedere două fenomenalizări: ***al*** + posesiv/G_1 și structurile cu dativul posesiv, situație în care vorbim de o **subsintagmă dativală posesivă.** (Roman, 2018: 125)

De asemenea, menționăm faptul că această sintagmă posesivă este constituită pe baza unui Tr (***al***) (Roman, 2018: 126-129): *un caiet **al meu***, iar subsintagma dativală posesivă este generată în jurul unui dativ posesiv în calitate de Ts: ***Ți**-am găsit **cartea.***(Roman, 2011: 83-95; Roman, 2018: 129-141)

1.1.1.2. Sintagma adjectivală

În cadrul acestui tip de sintagmă, vom avea în vedere și realizările participiale cu valoare exclusiv adjectivală.

În cadrul acestei sintagme, reținem următoarele subsintagme:

A. Subsintagma completivă

A.1. Subsintagma completivă dativală: *Uite fragi, **ție dragi** [...]* (Barbu, 1973: 66);

A.2. Subsintagma completivă prepozițională: *Cer **plin de rodul** toamnei îmi flutura – tartane [...]* (Blaga, 1982: 88);

Observația$_1$: Considerăm că și în sintaxa limbii române ar putea fi reperat un *complement al adjectivului,* diferit de complementul prepozițional. Vezi, în acest sens, Roman, 2008: 248-254.

Observația$_2$: În ceea ce privește subordonarea locuțiunilor adjectivale (*în stare,cu stare,de seamă* etc.), G.G. Neamțu admite că mijlocul de subordonare a Ts-ului față de acestea îl constituie aderența, nu prepoziția, întrucât locuțiunea adjectivală, ca orice locuțiune este o îmbinare fixă, un construct, având comportamentul unui adverb. (Neamțu, 2007: 128 apud Roman, 2018: 142)

B. Subsintagma circumstanțială: *Este tristul, **veșnic singur,** sufletul al meu și-al tău.* (Cărtărescu, 2007:93);[El/Ea] (A) *S-a mirat că ne găsește* (B) ***atât de*** (C) ***obosiți*** (D)**.** (Eliade, 2007: 39);

1.1.1.3. Sintagma verbală

1.1.1.3.1. Fenomenalizările sintagmei verbale (Tr = verb la mod personal)

În cadrul acestei sintagme, vom identifica următoarele subsintagme:

A. Subsintagma completivă[4]

A.1. Subsintagma completivă acuzativală: *Ieri l-am întâlnit **pe Mihai.**;A călătorit trei **ore** cu trenul.* Uneori, valența acuzativală este satisfăcută printr-o realizare propozițională

[4] În ceea ce ne privește, operăm cu subclasificarea sintagmelor verbale în **completive** și **circumstanțiale** (și nu în **nominativală, acuzativală** ș.a.m.d.) pentru a ține seamă de grila de funcții/poziții sintactice identificate atât în gramatica tradițională, cât și în cea modernă, așa cum apar acestea în tratatele academice GALR (2005/2008) și GBLR (2010). Pe de altă parte, menținem aceeași subclasificare și în cazul sintagmelor verbale cu Tr verb la mod nepersonal din considerentul că aceste forme le considerăm propredicate, care prezintă aceeași grilă de funcții sintactice. (Roman, 2018: 144)

(relativă sau conjuncțională): *Acela care trăsare/Nici* ***nu știi de unde √ și cum √*** (Arghezi,1972: 102); ***Unde √ și când m-am ivit în lumină, nu știu*** *[...]*. (Blaga, 1982: 99).

A.2. Subsintagma completivă indirectă (substantivalul satisface valența dativală (D_1) a Tr): ***se adresează credincioșilor*** *[...]* (*Dilema veche*, 2 septembrie 2013).

A.3.Subsintagma completivă prepozițională (substantivalul satisface valența prepozițională a Tr – Ac_3, D_3 și G_3): *labirintul* ***colcăie de întrebări*** *neformulate.* (Paler, 2009: 42); ***nu aspiră la*** *nicio* ***explicație.***(*Ibidem*, p. 47);

B. Subsintagma circumstanțială: ***Mă uit în mine,*** *ca-ntr-o chilie,/****Mă uit în ceruri, în Împărăție*** *[...]* (Arghezi, 1972: 163);

1.1.1.3.2. Fenomenalizările sintagmei verbale (Tr = verb la mod nepersonal)

Sintagma verbală cunoaște următoarele fenomenalizări: *sintagma infinitivală, sintagma gerunzială, sintagma participială și sintagma supinală,* în care formele verbale nepersonale apar în calitatea de Tr.

Ca și în cazul sintagmelor verbale cu Tr verb la mod personal, și în cadrul acestei sintagme identificăm aceleași subsintagme.

a) Sintagma infinitivală:

A. Subsintagma completivă

A.1. Subsintagma completivă acuzativală: ***pentru a retrăi un extaz*** *interzis și a repoziționa argumentele ratării.* (*România literară,* 9/2013)

A.2. Subsintagma completivă indirectă: *Nu e ușor* ***a****-i* ***spune omului*** *adevărul.*

A.3. Subsintagma completivă prepozițională: *să ne determine* ***a vorbi de o patologie*** *intelectuală [...]* (*România literară,* 11/2013); *Nu îi este ușor* ***a se gândi la ce i-ai zis.***

B. Subsintagma circumstanțială: ***Înainte de a ajunge în dreptul ferestrei,*** *se opri din nou, speriat.* (Eliade, 2008: 35);

b) Sintagma gerunzială

A. Subsintagma completivă

A.1. Subsintagma completivă acuzativală: ***citind volumul*** *[...]* (*România literară,* 35/2013); ***privilegiind detaliul*** *[...]* (*Ibidem*);

Valența acuzativală este satisfăcută și printr-o realizare propozițională (relativă sau conjuncțională): ***boscorodind că sunt obligați*** *[...]* (*Dilema veche*, 2 septembrie 2013) ***ascultând cum bate ceasul,*** *înnegrit din turn [...]* (Ivănescu, 1997: 58).

A.2. Subsintagma completivă indirectă: ***Atrăgându****-i* ***elevului*** *atenția, va înțelege.*

A.3. Subsintagma completivă prepozițională: ***sprijinindu-se de stâlpul*** *rotund* (Ivănescu, 1997: 14);

B. Subsintagma circumstanțială: ***revenind către trupul*** *înghețat al ei* (Ivănescu,1997: 13);

c) Sintagma participială

În ceea ce privește acest tip de sintagmă, vom reține doar situațiile în care participiul are valoare exclusiv verbală.

A. Subsintagma completivă

A.1. Subsintagma completivă acuzativală: *Maria și Mihai au fost* ***învățațigramatică*** *de mine.*[5]

A.2. Subsintagma completivă indirectă:*Este o persoană* ***necunoscutămie.***

A.3. Subsintagma completivă prepozițională: *Lupta* ***începutăîmpotriva cancerului*** *va contnua.*; *Lecția* ***învățată când trebuie*** *nu se mai uită.*

[5] În acest exemplu, lexemul gramatică este considerat de tratatele academice GALR (2005/2008) și GBLR (2010) CSec.

A.4. Subsintagma prepoziţională:*Multă vreme a rămas* ***apreciatăde oameni.***

Observaţie: Suntem de părere că este necesară o distincţie între***subsintagma completivăprepoziţională*** *şi* ***subsintagma prepoziţională*** *pentru că trebuie să ţinem seamă atât de poziţia sintacitică realizată (în cazul subsintagmei completive prepoziţionale), cât şi de valenţa prepoziţională a Tr (= participiul). De altfel, doar în cadrul sintagmei participiale înscriem şi subsisntagma prepoziţională.* (Roman, 2018: 150)

B. Subsintagma circumstanţială: *Casa este* ***aranjată ca un muzeu.***;

Observaţie: Termenii subordonaţi enumeraţi permit şi realizări propoziţionale: *Am fost plătit* ***pentru a-i repara*** *maşina = Am fost plătit* ***ca să-i repar maşina.***

C. Subsintagma atributivă: *Este* ***o carte*** *devenită* ***cunoscută.*** (NP);[**Ei**] *Erau socotiţi prea* ***inteligenţi*** *ca să fie concediaţi.*(PS)

Observaţie: Întrucât NP şi PS sunt funcţii adjectivale, alături de Atr. adj., toate trei având ca Tr un substantiv (la NP, în prezenţa verbului copulativ; la PS, în prezenţa verbului predicativ, iar la Atr. adj., în absenţa verbului) (Neamţu, 2011-2012), considerăm operantă această subsintagmă. (Roman, 2018: 151)

d) Sintagma supinală

A. Subsintagma completivă

A.1. Subsintagma completivă directă: *E imposibil* ***de descris scena.***; *E greu* ***de zis cum se va desfăşura activitatea.***

A.2. Subsintagma completivă dativală: *Alţii se gândesc numai* ***la făcut rău semenilor*** *lor.*;**A.3. Subsintagma completivă prepoziţională:** *Ar fi multe* ***de făcut pentru ei.***;

B. Subsintagma circumstanţială: *E relaxant* ***de citit în pat.***

1.1.1.4. Sintagma predicativă.Fenomenalizările sintagmei predicative

Sintagma predicativă reprezintă tot o structură binară, de tip T-R-T, şi actualizează relaţia dintre subiect şi predicat, care poate fi atât finit, cât şi non-finit.

Apreciem că se impune o distincţie între ***sintagma verbală*** de ***sintagma predicativă*** dat fiind faptul că *relaţia de subordonare a predicatului faţă de subiect este una realizată exclusiv prin acord, diferită de mijloacele de subordonare a complementelor (aşa cum apar în gramatica tradiţională) faţă de verb şi că, în sintagma predicativă, verbul este Ts faţă de* N_1S*, pe când în sintagma verbală, verbul este Tr.* (*Ibidem,* p. 164)

1.1.4.1. Sintagma predicativă (Ts = verb la mod personal)

În cadrul acestei sintagme, ne vom referi strict la relaţia de subordonare a P (cu verb la mod personal) faţă de S:

La obârşie, la izvor/nicio ***apă nu se-ntoarce,****/decât sub chip de nor.* (Blaga, 1982: 243)

1.1.4.2. Sintagma predicativă (Ts = verb la mod nepersonal)

În situaţia în care verbul este la mod nepersonal (***propredicat***),[6] acesta se raportează, printr-un raport de coreferenţialitate, la subiectul formei verbale personale: *Ea a mers acasă, încercând* [ea_i] *să se liniştească.* (Roman, 2018: 166)

1.1.1.5. Sintagma adverbială

A. Subsintagma completivă

[6] Noţiunea de **propredicat** apare, pentru prima dată, la sintacticianul clujean D.D. Draşoveanu, în articolele sale publicate în Cercetări de lingvistică şi în lucrarea sa cu un vădit caracter original Teze şi antiteze în sintaxa limbii române (1997: 244 sqq.), precum şi la Ştefan Hazy (de exemplu, în Predicativitatea: determinare contextuală analitică, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1997).

A.1. Subsintagma completivă indirectă: *Te comporți* ***asemenea copiilor.***;

A.2. Subsintagma completivă prepoziționlă: *sfaturile date clienților* ***înainte de criză*** (*Curierul național,* 10 iulie 2013);

B. Subsintagma circumstanțială: *Învață* ***mai bine decât fratele*** *său.*

1.1.1.6. Sintagma interjecțională

A. Subsintagma completivă

A.1. Subsintagma completivă acuzativală: ***Uite fragi,*** *ție dragi [...]* (Barbu, 1973: 66);

A.2. Subsintagma completivă indirectă: ***Vai mie,vai celei*** *pedepsite cu laude.* (Blandiana, 1997: 20) .

A.3. Subsintagma completivă prepoziționlă: *E* ***vai de capul*** *lui*

B. **Subsintagma circumstanțială:** *Pupăza,*[a zburat] ***zbrr! Pe-o dugheană.***

1.1.2. Sintagmele coordonative

Sintagmele acestea sunt generate de relația de coordonare, manifestată prin joncțiune și juxtapunere, atât la nivel intrapropozițional, cât și la nivel interpropozițional.

În cazul coordonării, conectivul nu este în aderență cu niciunul dintre T-i, ci nonaderent, adică *se află la egală distanță de ambii termeni (Ta și Tp).*(Drașoveanu, 1997: 47) **Observație:** Menționăm că *Ta* = termenul anterior în sintagma coordonativă - și *Tp* = termenul posterior în sintagma coordonativă.

Asocierea T-ilor prin coordonare este de trei feluri: *asocierea prin adițiune* (***și***)(= coordonarea copulativă); *asocierea prin opoziție* (= coordonarea prin opoziție): opoziția slabă - ***iar;*** opoziția medie/propriu-zisă: ***dar,însă***și opoziția forte: ***ci.;*** și *asocierea prin excludere reciprocă* (***sau, ori***). (Neamțu, 2011-2012 apud Roman, 2018: 171)

În funcție de tipurile de asocieri prin coordonare, putem identifica următoarele subtipuri de sintagme:

(1) *sintagme coordonative realizate copulativ:Îmi plac* ***gramatica și literatura.Vine și se odihnește.*** *Îi place* ***să citească și să asculte muzică.***;

(2) *sintagme coordonative realizate adversativ:Vrea o mașină* ***nouă, dar nu scumpă.; Citește, dar nu învață.***;*Vrea* ***să învețe, dar să nu depună efort.***;

(3) *sintagme coordonative realizate disjunctiv: Va veni* ***azi sau mâine.***; ***Vii sau pleci?***; *Vrea* ***să vină sau să rămână?***. (Roman, 2018: 172)

a)La nivel intrapropozițional,sintagmele coordonative la nivel intrapropozițional își subsumează și alte tipuri de sintagme și subsintagme realizate pe baza unui raport de coordonare: ***prin reducerea evaziuniișia*** *fraudei fiscale, prin scoaterea* ***din zona*** *gri* ***și din zona*** *neagră a locurilor de muncă.* (*Curierul național,* 2 septembrie 2013) (Roman, 2018: 174)

b) La nivel interpropozițional, sintagmele coordonative își subsumează doar sintagma predicativă și sintagma verbală, în care Ts (în cazul sintagmei predicative) și Tr (în cazul sintagmei verbale) sunt predicate sau propredicate: *O,* ***vin'!*** *odorul meu nespus,/****Și*** *lumea ta o* ***lasă;****/eu* ***sunt luceafărul*** *de sus,/****Iar*** *tu* ***să****-mi* ***fii mireasă.***(Eminescu, 2005: 280) (Roman, 2018: 174)

1.2. Clasificarea sintagmelor după nivelul la care R își plasează T-ii

În funcție de acest criteriu, identificăm două tipuri de sintagme: ***sintagmele intrapropoziționale***și ***sintagmele interpropoziționale.***

În cadrul celor dintâi, relația se realizează în cadrul aceleiași propoziții, iar expresia relației poate fi orice relatem, în afară de cel interpropozițional.Astfel, subsumăm

acesteia toate fenomenalizările, cu excepția sintagmei predicative, al cărei Ts este generator de predicație, deci de o propoziție. (*Ibidem*, p. 175)

În cazul sintagmelor interpropoziționale, relatemul este un conectiv interpropozițional, iar T-ii sunt predicate, fie amândoi, fie unul dintre ei, dar obligatoriu al doilea. (Neamțu, 2011-2012)Prin urmare, subsumăm acestei sintagmei doar sintagmele predicative și sintagmele verbale. (Roman, 2018: 175)

2. Concluzii

Considerăm că *nu este absolut indispensabil un criteriu unitar de clasificare a sintagmelor, care să dea seamă atât de Tr, cât și de Ts și de particularitățile morfosintactice și chiar semantice ale acestora, ci credem că este mai important ca sintagmele avute în vedere să dea seamă de toate fenomenalizările posibile din limba română contemporană.* (*Ibidem*, p. 116)

Unele dintre criteriile de clasificare întâlnite în lucrările de specialitatele-am păstratîn studiul de față,iar pe altele le-am asociat sau eliminat, iar *unele chiar au o altă denumire sau acoperă și alte fapte lingvistice (vezi, de exemplu,* ***sintagma acordată,*** *care, în general, se admite că are ca Tr un substantival aflat în imediata vecinătate a Ts-ului, fără dislocare).* (*Ibidem*, p. 116)

Pe lângă sintagmele și subsintagmele prezentate mai sus, pot fi supuse discuției și unele ***sintagme problematice,*** în cadrul cărora am putea cuprinde numeroase aspecte, printre care sintagmele eliptice, problema interjecției și a vocativului, precum și cea a predicatului complex/compus.

BIBLIOGRAPHY

❖ **Lucrări și articole de specialitate**

Drașoveanu, D.D., 1997, *Teze şi antiteze în sintaxa limbii române,* Cluj-Napoca, Editura Clusium.

***, 2005/2008, *Gramatica limbii române,* Bucureşti, Editura Academiei Române.

***, 2010, *Gramatica de bază a limbii române,* București, Editura Univers Enciclopedic Gold.

Neamțu, G.G., 2007, *Teoria și practica analizei gramaticale. Distincții și…distincții,* Pitești, Editura Paralela 45.

Neamțu, G.G., 2011-2012, *Sintaxa limbii române.* Curs universitar ținut la Universitatea ,,Babeș-Bolyai", Cluj-Napoca, Facultatea de Litere.

Neamțu, G.G., 2016, *D.D. Drașoveanu: un professore e una scuola di grammatica a Cluj,* în Romània Orientale, 29, Sapienza, Università di Roma, pp. 17-42.

Nedelcu, Isabela, 2009, *Categoria partitivului în limba română,* București, EUB.

Roman, Valentin, 2008, *The Adjective Complement,* în Analele Universității din Oradea, Fascicula Limbi și literature modern, pp. 248-252.

Roman, Ionuț-Valentin, 2011, *Complement indirect datival, atribut pronominal datival sau…complement posesiv?*, în Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Științe Filologice, pp. 83-95.

Roman, Ionuț-Valentin, 2015, *Grupul sintactic și sintagma, două unități?,* în *Înspre și dinspre Cluj: contribuții lingvistice: omagiu profesorului G.G. Neamțu la 70 de ani,* pp. 563-568.

Roman, Ionuț-Valentin, 2018, *Grup sintactic și sintagmă în limba română contemporană,* Cluj-Napoca, [TD].

❖ **Izvoare literare, publicistice și electronice**

Arghezi, Tudor, 1972 , *Poezii*, București, Editura Minerva.

Barbu, Ion, 1973, *Joc secund*, București, Editura Eminescu.

Blaga, Lucian, 1982, *Poezii*, București, Editura Cartea Românească.

Blandiana, Ana, 1997, *La cules de îngeri,* Chișinău, Editura Litera.

Cărtărescu, Mircea, 2007, *Levantul*, București, Editura Humanitas.

Eliade, Mircea, 2007, *Nopţi la Serampore. Secretul doctorului Honigberger. Biblioteca Maharajahului*, Muşăteşti, Editura Tana.

Eliade, Mircea, 2008, *La ţigănci. Pe strada Mântuleasa*, București, Editura Humanitas.

Eminescu, Mihai, 2005, *Poezii*, Constanța, Editura Steaua Nordului.

Ivănescu, Mircea, 1997, *Poezii*, București, Editura Vitruviu.

Paler, Octavian, 2009, *Mitologii subiective*, ediţia a III-a, Iaşi, Editura Polirom.

❖ **Izvoare electronice**

www.adevărul.ro

www.curierulnational.ro

www.dilemaveche.ro

www.romlit.ro

EARLY TERMS APPOINTING PROPERTY, REGISTERED IN THE CURRENT TOPONYMY FROM OLTENIA

Iustina Burci
Scientific Researcher II, PhD, "C.S. Nicolăescu-Plopşor" Scientific Research Institute, Romanian Academy, Craiova

Abstract: The subject matter of the present paper is considered as the search into a restricted segment of toponyms, namely the one represented by those in which composition are met old terms such as: landed property, inalienable estate and community, words designating property in the past. The fact that they resisted until today, it represents the clear proof of the importance the land used to have (particularly when holding a land was as good as displaying under optimum conditions the family life) both in the joint, and also in the private life of each member from the village, not taking into account the status they belonged to – as landowners or peasants. It was also important to establish the affiliation within a family group, without anyone couldn't prove the successional right. The piece of information needed in the analysis was provided by Oltenia region, and the research directions mainly endorsed aspects such as the inner structure of denominations and the frequency they register in the inventory of the names of places, the respective structure from the modern Oltenia.

Keywords: *toponymy, term, property, structure, frequency*.

În societatea feudală, cel mai important obiect al dreptului de proprietate l-a reprezentat pământul. Pentru o lungă perioadă, proprietatea a fost una colectivă (dominată de forma de stăpânire a satelor în cote-părţi abstracte, calculate formal însă nerepartizate membrilor comunităţii, deoarece „satul nu se poate subdivide efectiv, dat fiind că el constituie un singur mare atelier colectiv sătesc"[1]); treptat, ea a evoluat către fărâmiţarea patrimoniilor până la individualizarea lor totală, urmărindu-se, în acest proces, pe cât posibil, ca circulaţia moştenirilor să se facă „de-a lungul reţelei genealogice"[2]. Se ajunge, aşadar, în timp, „de la o proprietate colectivă de ocol, bazată pe devălmăşie absolută, …, la o proprietate individuală, rezultat al proceselor de ieşire din indiviziune. Există astfel tendinţa individualizării proprietăţii săteşti în raport cu ocolul, a proprietăţii cătunului în raport cu satul matcă, a liniei de neam în raport cu satul şi a familiei în raport cu linia de neam. Pe de altă parte, aceste tendinţe sunt marcate şi de procesele de strictă delimitare între proprietatea de tip individual, transmisibilă descendenţilor… şi o proprietate de tip cutumiar, cu drept de folosinţă a întregii obşti constituită din păşuni, păduri, drumuri şi ape"[3].

În ţările române, pământul putea intra în posesia unei persoane pe mai multe căi: prin *moştenire legală* – regulile succesorale privitoare la transmiterea moştenirilor s-au desfăşurat, vreme de câteva secole (chiar şi după reglementarea lor în Codul Civil), după vechiul *obicei al pământului,* acesta fiind, „în esenţa lui, o formă locală de drept agrar"[4], un cod de „rânduieli" nescrise, „formate în practica vieţii sociale şi transmise, din generaţie în generaţie,

[1] Henri H. Stahl, *Contribuţii la studiul satelor devălmaşe româneşti,* vol. II, Bucureşti, Editura Academiei RPR, 1959, p. 168.
[2]Constantin Bărbulescu, *Universul înrudirii. Între istorie şi antropologie*, Cluj-Napoca, Universitatea „Babeş-Bolyai" Cluj-Napoca, Facultatea de Istorie şi Filosofie, 2000, p. 130.
[3]*Dicţionar de sociologie rurală. Concepte-teme-teorii*, coord. prof. univ. dr. Ilie Bădescu, Darie Cristea, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2011, pp. 81-82.
[4]http://revcurentjur.ro/old/arhiva/attachments_200634/recjurid063_42F.pdf – site accesat la data de 05.04.2019.

prin tradiţie"[5] –, *danie domnească, vânzare-cumpărare, desţelenirea* pământurilor necultivate sau *defrişarea* pădurilor „prin tăierea ori arderea copacilor spre a face «curături» … adică locuri apte pentru: vatră de casă, ogor, poiană, grădină, vie, prisacă, vad de moară etc."[6]. Proporţia în care deţineau o anumită suprafaţă de teren a creat şi ea, de-a lungul timpului, ierarhii şi conflicte, echivalând, pentru unii, cu un anumit statut social şi un „standard" ridicat de viaţă – clasa nobililor[7] (laici sau bisericeşti, care stăpâneau adesea mari întinderi de pământ), pentru alţii, cu desfăşurarea în condiţii materiale optime a vieţii familiale (se încadrează aici ţăranii liberi care moşteneau bucăţi de pământ şi un oarecare inventar agricol), iar pentru mulţi alţii, care beneficiau doar de dreptul de folosinţă, nu şi de proprietate asupra suprafeţei pe care o lucrau, deţinerea unui teren a rămas, vreme îndelungată, un deziderat greu de atins. Deasupra tuturor se situa domnul, în administrarea căruia se afla întregul teritoriu al statului: acesta îşi putea înzestra cu moşii, sate, părţi de sate supuşii (ori biserica), putea întări actele de vânzare-cumpărare, sau intervenea în rezolvarea unor litigii funciare.

Nu ne-am propus însă, în paginile de faţă, să realizăm o biografie a sistemului juridic de tip cutumiar, ori să urmărim circuitul posesiunilor, ci, pornind de la această realitate social-istorică, ne-am dorit să vedem în ce măsură apelativele care desemnau proprietatea în trecut mai sunt întâlnite în lexicul actual, cu referire specială la toponimie. Am utilizat, în acest sens, informaţia înregistrată în dicţionarul[8] toponimic al României, realizat pentru regiunea Olteniei.

În transmiterea patrimoniului unei persoane către urmaşii săi, au fost utilizate, în trecut, câteva lexeme. Emil Molcuţ le enumeră în lucrarea sa, *Drept privat roman*[9]: a) *baştină* – proprietate ereditară, aflată de mai multe generaţii în aceeaşi familie; b) *dedină* – avere moştenită de la înaintaşi, stăpânire feudală ereditară; c) *moşie* (*a moşteni, moştenire*) face trimitere la un ascendent (mai îndepărtat), înaintaş, strămoş; d) *ocină* – patrimoniu moştenit de la tată; e) *ohabă* – termen folosit în documentele din Muntenia şi Moldova, care arăta că terenul este moştenire de la părinţi; f) *uric* desemna o moşie boierească sau mănăstirească care se bucura de privilegiul ereditar de imunitate, dar şi hotărârea domnească de confirmare a unui drept de proprietate (termenul este întâlnit în special în Moldova).

În actele în care se stabilea posesiunea asupra unei moşii, domnitorii întăreau aceste posesiuni utilizând adesea, concomitent, mai mulţi termeni: „… De aceea, însumi am dat domnia mea acestor megiaşi din Petreştii de Sus ca să le fie **ocină** în Petreştii de Sus, partea lor de **ocină**, **dedină** şi de **ohabă** fiilor şi nepoţilor şi strănepoţilor şi de nimeni neatens după porunca domniei mele. …" (10 februarie 1645, Târgovişte)[10]; …„De aceea, am dat şi domnia mea boierului domniei mele Buliga căpitan, ca să-i fie această mai sus-zisă **ocină**, Trestenicul toată, cu tot hotarul şi cu vecinii şi cu tot venitul de **dedină** şi de **ohabă** si să facă ce [va fi]

[5]https://e-juridic.manager.ro/dictionar-juridic/drept-cutumiar/1581.html – site accesat la data de 7.03.2019.
[6] Emil Cernea, Emil Molcuț, *Istoria statului și dreptului românesc,* ediția a III-a, București, Casa de Editură și Presă „Șansa" SRL, Editura Universul, 1993, p. 102.
[7] „La origini, o mare parte din boierime a avut în arborele genealogic moşneni şi răzeşi, adică urmaşi ai unui moş primar, care făcuse cândva luminiş în pădure, sau desţelenise pământul, şi a cărui proprietate prin succesiunea generaţiilor a devenit proprietate devălmaşă. … Cei ieşiţi din devălmăşie, prin prosperitate, în mod direct, sau prin succesiunea generaţiilor, au devenit proprietari boiereşti. O altă parte a boierimii s-a născut prin bunăvoinţa domnească" (https://www.scribd.com/document/52644619/Dreptul-de-proprietate-in-Evul-Mediu– site accesat la data de 7.03.2019).
[8]*Dicţionarul toponimic al României. Oltenia* (DTRO), coord. prof. univ. dr. Gh. Bolocan,vol. I (A-B), Craiova, Editura Universitaria, 1993 şi urm.
[9] București, Universul Juridic, 2003, p. 221; vezi și Emil Cernea, Emil Molcuț, *op. cit.* p. 103.
[10]*Documenta Romaniae Historica,* B. *Ţara Românească*, (DRH), vol. XXX, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1998, volum întocmit de Violeta Barbu, Marieta Chiper, Gheorghe Lazăr, documentul numărul 45.

voia lui. Şi de nimeni neclintit, după porunca domniei mele" (22 decembrie 1645, Târgovişte)[11].

În toponimia oltenească, doar câteva dintre apelativele enumerate mai sus au „supravieţuit" până astăzi: *moşie, ocină* şi *ohabă*. Acestora li se va alătura, în analiza noastră, şi cuvântul *obşte*. Asocierea cu celelalte lexeme se datorează, pe de o parte, faptului că aparţine aceleiaşi arii semantice – folosirea în comun, „de-a valma", a pământului agricol, a apelor, a păşunilor, a pădurilor, a turmelor etc., reprezentând prima formă de proprietate (chiar dacă fondul funciar era distribuit membrilor comunităţii, „obştea păstra asupra acestuia dreptul superior de supraveghere şi control"[12], pentru a proteja înstrăinarea bunurilor către persoane din exteriorul său); pe de altă parte, urmele acestui mod de proprietate au rămas imprimate în memoria toponimică, găsindu-şi loc, astfel, şi printre exemplele din lucrarea de faţă. Ordinea în care vom expune materialul este dată de ocurenţele acestor termeni în inventarul numelor de locuri din regiunea stabilită.

MOŞIE[13]. În vechiul drept românesc, cuvântul făcea parte din vocabularul de bază în domeniu (devenind sinonim cu noţiunea juridică „pământ"). Cercetând, prin urmare, documentele de arhivă, referitoare la moşteniri, donaţii, acte de vânzare sau cumpărare, foi de zestre etc., vom observa că termenul era un „obişnuit" al acestora. Iată un singur exemplu: „Din mila lui Dumnezeu, Io Matei Basarab voievod şi domn, dă domnia mea poruncă a domniei mele Paraschivei şi Stancăi, feciorii lui Ivan postelnic ot Rumcéni ot sudstvo Săcui ca să fie volnici, cu această carte a domniei mele, să aibă a-ş ţine **moşiia**[14]*moşi*[15]*-său* Gheorghe, şi a *tătâini-său*, lu Ivan postelnic, … de pretutindenea orcâtă să va alege, de preste tot hotarul, pentru că iaste a Paraschivăi şi a Stancăi, nepoţii lui Ghierghe, feciorii lui Ivan postelnic, a lor direaptă ocină de **moşie**, încă mai denainte vreme şi tot ş-au ţinut **moşiia** părinţilor cu bună [pace] … Derept aceea, am dat domniia mea Paraschivei şi Stancăi, feciorii lu Ivan Postelnic, ca să le hie *ocină* şi **moşie** lor şi feciorilor în veac" (15 ianuarie 1645, Târgovişte)[16].

Importanţa rudeniei de sânge în transmiterea patrimoniului către urmaşi transpare şi ea cu claritate din rândurile documentului citat anterior. Apartenenţa la un grup familial se făcea prin stabilirea filiaţiei, prin raportarea la predecesori; fără această legătură nimeni „nu-şi putea fixa drepturile şi datoriile cutumiare în timp şi spaţiu"[17]. În Evul Mediu, „structurarea satului şi a locuitorilor acestuia se făcea ca şi cum ar fi urmaşii aceluiaşi înaintaş, numit *moş*, ca stăpân al întregului sat. Copiii acestui *moş*, numeroşi, cu drept de stăpânire, îşi împărţeau satul, iar partea revenită fiecăruia dintre ei lua numele de *bătrân*. În situaţia în care moşul avea moştenitori, iar aceştia, la rândul lor, mai mulţi urmaşi, nepoţi ai moşului, primeau

[11] *Ibidem*, documentul nr. 57.
[12] https://drept.uvt.ro/administrare/files/1481046727-drd.-roxana-severina-zamfir.pdf– site accesat la data de 05.04.2019.
[13] În *Micul dicţionar academic* (MDA), vol. III, Literele I-Pr, Bucureşti, Univers Enciclopedic, 2003, apar, în legătură cu subiectul pe care îl abordăm, următoarele sensuri: „avere, proprietate funciară moştenită", „orice bun moştenit", „ereditar", „proprietate funciară dobândită de cineva prin cumpărare, donaţie", „proprietate mare de pământ cultivabil", „zestre", „pământ pe care îl are un sat", „teritoriu al satului", „teren cultivat sau plantat". Etimologia cuvântului provine de la *moş* (pământ moştenit de la un moş/strămoş) derivat cu sufixul *-ie*.
[14] Sublinierile ne aparţin.
[15] Pe filieră antroponimică, apelativul *moş* este întâlnit astăzi în special la nivelul microtoponimiei: *Păru lui Moşu* [s. Foleşti c. Tomşani-VL], *Piatra Moşului* [*munte*-MH], *Pârâulu Moş Albu* [or. Corabia-OT], *Plopulu Moş Mărin* [s. Corlăteşti c.Cezieni-OT], *Plopu lu Moş Mitrache* [s. Corlăteşti c. Cezieni-OT], *Poiana lu Moş Licsandru* [s.c.Godeanu-MH], *Poiana lu Moş Nicolae* [s.Hotărani c.Fărcăşele-Mh], *Salcialu Moş Ignat* [s.c.Tia Mare-OT], *Salcia lu Moş Văsile* [s.Tâmbureşti c. Bratovoieşti-DJ], *Moş Miuţă* [*poiană* s. Comăneşti c. Bala-MH] etc.
[16] *DRH*, vol. XXX, documentul numărul 17.
[17] Romulus Vulcănescu, *Etnologie juridică*, Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1970, p. 73.

părţile lor din sat, adică *moşi/bătrâni*, însoţite de determinările: *de sus, de jos sau de mijloc*. Fiecărei părţi din acest *moş* sau *bătrân* îi corespundea vatra respectivă de sat, de câmp, de pădure. Apoi, în partea fiecărui bătrân se afla un număr de case ale sătenilor cu bucăţile lor de pământ din ţarină"[18].

În practica judiciară actuală, cuvântul şi-a încheiat demult „cariera", fiind înlocuit cu termeni adaptaţi momentului pe care îl parcurgem. La nivelul limbii comune, spaţiul său de întrebuinţare este în special cel colocvial, cu sensul de „obiect de care cineva poate dispune cum vrea" sau „loc unde o persoană poate face ce vrea".

Toponimia se dovedeşte a fi mai generoasă în ceea ce priveşte utilizarea apelativului *moşie*. Foarte multe nume de locuri sunt „produsul" relaţiei complexe dintre oameni şi societatea în care au trăit. Majoritatea elementelor lexicale, care exprimă această relaţie, se referă la funcţii şi meserii, raporturi de proprietate, instituţii sau măsuri de ordin social, organizare fiscală, foste aşezări, credinţe, superstiţii şi obiceiuri diverse[19]. Desemnând un bun care le asigura existenţa de zi cu zi, precum şi un anumit statut social, a deţine sau nu pământ (moşie) reprezenta un fapt cu impact major în viaţa oamenilor. Iar impactul acesta a avut „urmări" şi în plan toponimic. La nivelul Olteniei, cuvântul *moşie* are o distribuţie largă, fiind întâlnit în toate cele cinci judeţe ale sale.

Analizând construcţiile toponimice în care a fost integrat, deşi reprezintă partea invariabilă a structurii, vom observa că acestuia îi revine întotdeauna „rolul" principal: *moşia* este a cuiva, are o anumită poziţionare geografică, poate fi descrisă în funcţie de caracteristicile sale.

Dat fiind faptul că moşiile au făcut, de-a lungul timpului, obiectul moştenirilor, donaţiilor, tranzacţiilor succesive, menţionarea proprietarului întregeşte, de regulă, denumirea posesiunii. Poate fi vorba despre una sau mai multe persoane (masculine sau feminine), despre o instituţie sau despre o unitate administrativă. Ponderea cea mai mare în economia modelului o are însă utilizarea numelor personale, iar în cadrul acestora, predomină denumirile în care este utilizată marca specifică genitivului: *articolul – enclitic* şi *proclitic*. Prezentarea materialului nostru se va derula, din nou, în funcţie de frecvenţa[20] apariţiei elementelor care ocupă poziţia secundă în cadrul structurii denominative.

I. ***Antroponime***:

1.În cazul **genitiv proclitic**, însoţit de articolul *lui*, de regulă în varianta populară *lu* (cel mai des) şi *alde*: *Moşiaalde Zaman* [s. Doanca c. Tia Mare-OT], ~ *lu Albeanu* [s.c. Brastavăţu-OT], ~ *lu Alecu Aman* [s.c. Corlăţel-MH], ~ *lu Alecu Calotescu* [s. Scoruşu c. Borăscu-GJ], ~ *lu Argeşeanu* [s. Criva de Sus c. Piatra-Olt-OT], ~ *lu Arsenie* [s.c. Bârca-DJ], ~ *lu Badea Manolescu* [s. Beculeşti c. Cârlogani-GJ], ~ *lu Băileşteanu* [s. Floreşti c. Şimnicu de Sus-DJ], ~ *lu Bălan* [s.c. Gostavăţu-OT], ~ *lu Bărbulescu* [s. Buzduc c. Drăgoteşti-DJ], ~ *lu Bibi Lazăr* [s.c. Pleşoiu-OT], ~ *lu Bârsănescu* [s. Drăgoaia c. Vârvoru de Jos-DJ], ~ *lu Bondoc* [s.c. Dobrun-OT], ~ *lu Butescu* [s. Hurduceşti or. Strehaia-MH], ~ *lu Buticu* [s. Valea Motrului c. Văgiuleşti-GJ], ~ *lu Căpăţână* [s. Vădeni m. Târgu Jiu-GJ], ~ *lu Căpitanu* [s. Scorbura c. Cârlogani-OT], ~ *lu Cilibiu* [s. Murta c. Dobreşti-DJ], ~ *lu Ciucu* [s.c. Corlăţel-MH], ~ *lu Ciuculete* [s. Brâgleasa c. Bâcleş-MH], ~ *lu Ciupagea* [s. Corzu c. Bâcleş-MH], ~ *lu Colonelu Păun Adam* [s. Floreşti c. Şimnicu de Sus-DJ], ~ *lu Colţăscu* [s. Bucureasa c. Dăneşti-GJ], ~ *lu Comănescu* [c. Băbeni-VL], ~ *lu Costache* [s.c. Punghina-MH], ~ *lu Costache Niculescu* [s. Filaret c. Giurgiţa-DJ], ~ *lu Diaconescu* [s. Troieni m. Râmnicu Vâlcea-VL], ~ *lu Diaconu Vulcănescu* [s.c. Pieleşti-DJ], ~ *lu Dobriceanu* [s. Dobriceni c.

[18] R. Rosetti, *Pământul, sătenii şi stăpânii în Moldova,* vol. I, Bucureşti, Editura Socec, 1907, p. 196.
[19] Vezi şi Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, Bucureşti, 1963, p. 204.
[20] Spaţiul tipografic limitat nu ne permite, însă, să redăm integral informaţia.

Iancu Jianu-OT], ~ *lu Dobrinescu* [s. Floreşti c. Şimnicu de Sus-DJ], ~ *lui Dragomir* [*moşie* s. Sohodol c. Tismana-GJ], ~ *lu Emil Marian* [s.c. Bârca-DJ], ~ *lu Enescu* [s. Valea Motrului c. Văgiuleşti-DJ], ~ *lu Eugenia Mărăscu* [s. Zvorsca c. Amărăştii de Sus-DJ], ~ *lu Fană Pop* [s.c. Brastavăţu-DJ], ~ *lu Fănică Economu* [s. Pereni c. Sopot-DJ], ~ *lu Fănuţ Jianu* [s. Jieni c. Rusăneşti-OT], ~ *lu Florescu* [s. Valea Motrului c. Văgiuleşti-GJ], ~ *lu General Gârleşteanu* [s. Adunaţii Teiului c. Bâcleş-MH], ~ *lu Ghica Deleni* [s. Şopârliţa c. Pârşcoveni-OT], ~ *lu Ghiţă Marinică* [c. Vulpeni-OT], ~ *lu Gândac* [s.c. Vişina-OT], ~ *lu Gogu* [s.c. Gostavăţu-OT], ~ *lu Hinoveanu* [s. Podu Grosului c. Bâcleş-MH], ~ *lu Ioniţă a lu Căpruciu* [s. Floreşti c. Şimnicu de Sus-DJ], ~ *lu Ioniţă Băbeanu* [s. Valea Motrului c. Văgiuleşti-GJ], ~ *lu Iulică Mitrănescu* [s.c. Urzicuţa-DJ], ~ *lu Jan Mihail* [s. Şitoaia c. Almăj-DJ], ~ *lu Jean Coltescu* [s. Băbeni-Olteţu c. Făureşti-VL], ~ *lu Jianu* [s. Racoviţa c. Voineasa-OT], ~ *lu Lazăr* [s. Arceşti c. Pleşoiu-OT], ~ *lu Manolea Popescu* [s.c. Corlăţel-MH], ~ *lu Marian* [s. Criva de Jos c. Piatra-Olt-OT], ~ *lu Măcelaru* [s. Merfuleşti c. Dăneşti-GJ], ~ *lu Măciuceanu* [s.c. Făureşti-VL], ~ *lu Melencovici* [s.c. Stoieneşti-OT], ~ *lu Minu Demetrian* [s.c. Gostavăţu-OT], ~ *lu Mişu Botgros* [s. Cârciu c. Văgiuleşti-GJ], ~ *lu Mitiţă Stoienescu* [s.c. Urzicuţa-DJ], ~ *lu Mitrică* [s. Cârciu c. Văgiuleşti-GJ], ~ *lu Muscalu* [s. Hurduceşti or. Strehaia-MH], ~ *lu Nae al Popeştilor* [s. Floreşti c. Şimnicu de Sus-DJ], ~ *lu Neamţu* [s. Fărcaşul de Jos c. Fărcaşele, s. Vişina Nouă c. Vădastra-OT], ~ *lu Negrea* [s. Văcarea c. Dăneşti-GJ], ~ *lu Nicolae Cartianu* [s.c. Turcineşti-GJ], ~ *lu Nicu Popescu* [s. Băbeni-Olteţu c. Făureşti-VL], ~ *lu Panduru* [s. Valea Motrului c. Văgiuleşti-OT], ~ *lu Pantelimon* [s. Curmătura c. Giurgiţa-DJ], ~ *lu Penovici* [s.c. Giurgiţa-DJ], ~ *lu Petrescu* [s. Ciorari c. Stoina-GJ], ~ *lu Pleşoianu* [s. Căzăneşti m. Râmnicu Vâlcea-VL], ~ *lu Pomană* [s. Râureni m. Râmnicu Vâlcea-VL], ~ *lu Popa Ilie* [s. Şitoaia c. Roşia de Amaradia-GJ], ~ *lu Popa Nicu* [s. Floreşti c. Şimnicu de Sus-DJ], ~ *lu Prinţu Brâncoveanu* [s.c. Cezieni-OT], ~ *lu Puricescu* [or. Balş-OT], ~ *lu Sache* [or. Balş-OT], ~ *lu Săulescu* [s. Murta c. Dobreşti-DJ], ~ *lu Severineanu* [s. Râpa or. Motru-GJ], ~ *lu Staicovici* [s. Mărcuş c. Făureşti-VL], ~ *lu Stănoiu* [s. Bucura şi N. Bălcescu or. Vânju Mare], ~ *lu Şerban* [s.c. Cezieni-OT], ~ *lu Tătărescu* [s. Bucureasa c. Dăneşti-GJ], ~ *lu Teodorescu* [s. Drăgoaia c. Vârvorul de Jos-DJ], ~ *lu Ţecu lu' Bere* [s.c. Dobrun-OT], ~ *lu Ungureanu* [s. Valea Motrului c. Văgiuleşti-GJ], ~ *lu Vasilache Ţoculescu* [s.c. Urzicuţa-DJ], ~ *lu Vasile Garbiş* [s.c. Brastovăţu-DJ], ~ *lu Vasilică* [s. Pereni c. Sopot-DJ], ~ *lu Vladu* [s. Valea Mare c. Băbeni-VL], ~ *lu Vladimirescu* [s. Soceni c. Fărcaş-DJ], ~ *lu Vrăbiescu* [s. Soreni c. Celaru-DJ], ~ *lu Zană* [s. Plopşorelu c. Vulpeni-OT] etc.;

2. În cazul **genitivenclitic**, denumind un posesor: *MoşiaArinancăi* [s. Gubandru c. Baldovineşti-OT], ~ *Berendoaiei* [s. Bechet c. Bobiceşti-OT],~*Boierului* [s. Lac c. Voloiac-MH], ~ *Caliopii* [s.c. Gostavăţu-OT], ~ *Domnişoarei* [s. Satu Nou c. Căpreni-GJ], ~ *Ginărarului* [s.c. Dioşti-DJ], ~ *LizeiPopescu* [c. Turcineşti m. Târgu Jiu-GJ], ~ *Lupului Glogoveanu* [moşie or. Baia de Aramă-MH], ~ *Marinencii* [s. Slăveni c. Gostavăţu-OT], ~ *Moldoveanului* [moşie s.c. Scoarţa-GJ], ~ *Notarului* [s.c. Fărcăşeşti-GJ], ~ *Păiencii* [s. Booveni c. Drănic-DJ], ~ *Popii* [s. Mlecăneşti c. Mischii, s. Robăneştii de Sus c. Robăneşti-DJ, s. Cocoreni c. Bâlteni-GJ, s. Dejoi c. Fârtăţeşti-VL], ~ *Popii lui Matei* [moşie lângă s, Racoţi c. Tismana-GJ], ~ *Prisăceanului* [moşie lângă Craiova-DJ], ~ *Severânencii* [s. Brateş c. Bala-MH], ~ *Sorei* [moşie s.c. Redea-OT], ~ *Viorichii* [s. Trocani c. Dăneşti-GJ] etc., sau mai mulți – ~ *Benceştilor* [s.c. Cioroiaşi-DJ], ~ *Floreştilor* [s. Racoviţa c. Voineasa-OT], ~ *Goleştilor* [s. Băbeni c. Făureşti-VL], ~ *Istodoranilor* [s.c. Brezniţa-Motru-MH], ~ *Izmăneştilor* [moşie s.c. Bărbăteşti-VL], ~ *Marineştilor* [s. Prodăneşti c. Ioneşti-VL], ~ *Mărieştilor* [s.c. Vela-DJ], ~ *Mărunţăilor* [s. Locusteni c. Daneţi-DJ], ~ *Ostrovenilor* [s. Ostrov c. Osica de Sus-OT], ~ *Otitilişenilor* [s. Aurora c. Cujmir-MH], ~ *Răducanilor* [s.

Murta c. Dobreşti-DJ], ~ *Sănduleştilor* [s. Tetila c. Bumbeşti-Jiu-GJ], ~ *Tănăseştilor* [s. Lunca or. Ocnele Mari-VL] etc.

3. În cazul **nominativ**[21] – *MoşiaAmărăscu* [s. Băbeni c. Făureşti-VL], ~ *Andrei Pascu* [s. Murta c. Dobreşti-DJ], ~ *Calotă* [s. Olteanca c. Glăvile-VL], ~ *Cocoana Sica* [s. Scorbura c. Cârlogani-OT], ~ *Cumpănaşu* [s. Căciulăteşti c. Dobreşti-DJ, s. Simniceni c. Vulpeni-OT], ~ *Cuza* [s.c. Vişina-OT], ~ *Davideasca* [s. Băbeni-Olteţu c. Făureşti-VL], ~ *Dănciulescu* [s. Râureni m. Râmnicu Vâlcea-VL], ~ *Deleanca* [s.c. Voiceşti-VL], ~ *Căpitanu Dobroneanu* [s.c. Gostavăţu-OT], ~ *Georgescu* [s.c. Gostavăţu-OT], ~ *Goguleasa* [s.c. Dobrun-OT], ~ *Marineanca* [s.c. Gostavăţu-OT], ~ *Mitrofan* [s.c. Prundeni-VL], ~ *Muşotoianca* [s. Giuleşti c. Fârtăţeşti-VL], ~ *Năstăşeşti* [s. Diculeşti c. Făureşti-VL], ~ *Oprescu* [s.c. Pieleşti-DJ], ~ *Stanomir* [s.c. Zătreni-VL], ~ *Stănceasca* [s. Mărcuş c. Făureşti-VL], ~ *Teodorini* [s. Mărcuş c. Făureşti-VL], ~ *Tomiţoaia* [s. Comanca c. Deveselu-OT], ~ *Viişoreanu* [s.c. Podari-DJ], ~ *Vlădeasca* [s. Popeşti c. Lădeşti-VL], ~ *Zătreanca* [s.c. Brastavăţu-OT] etc.;

II. ***Toponime***.

1. În cazul **genitivenclitic**, denumind unităţi administrative diferite – *MoşiaArgetoii* [s.c. Cernăteşti-DJ], ~ *Bisericii* [s. Bădeşti şi Gilortu c. Brăneşti, s. Ursoaia c. Negomir, s. Floreşteni or. Târgu Cărbuneşti-GJ, s. Udrişte c. Corcova, s. Ciochiuţa or. Strehaia-MH, s. Ghindari c. Laloşu, s.c. Muiereasca-VL], ~ *Calafatului* [or. Calafat-DJ], ~ *Deveselului* [s. Bistreţ c. Devesel-MH], ~ *Episcopiei* [s. Jieni c. Rusăneşti-OT], ~ *Frăsinetului* [m. Târgu Jiu-GJ], ~ *Govorei* [*moşie* s. Govora c. Mihăieşti-VL], ~ *Lipovului* [s.c. Giurgiţa-DJ], ~ *Mânăstirii* [s. Albeşti c. Şimnicu de Sus-DJ], ~ *Piscanilor* [moşie s. Piscani c. Brădeşti-DJ], ~ *Prejbii* [s.c. Băbiceni-OT] ~ *Prunişorului* [s. Peri c. Husnicioara-MH], ~ *Schitului Comăneşti* [moşie-MH], ~ *Severinului* [*moşie* m. Drobeta Turnu Severin-MH], ~ *Vieroşului* [*moşie* s. Urzica Mare c. Urzicuţa-DJ];

2. În cazul **nominativ** – *MoşiaArceasca* [s. Arceşti c. Pleşoiu-OT], ~ *Aureşti* [s.c. Orleşti-VL], ~ *Bungeţani* [s. Bungeţani c. Făureşti-VL], ~ *Floreştii* [*moşie* s.c. Işalniţa-DJ], ~ *Ulmetu* [*moşie* lângă s.c. Copăceni-VL].

III. **Substantive**.

1. În cazul **genitivenclitic**, posesorul având formă de singular – *MoşiaBăncii* [s. Booveni c. Drănic-DJ], ~ *Plopului* [s.c. Amărăştii de Jos-DJ], ~ *Proprietarului* [*moşie* or. Băileşti-DJ], ~ *Satului* [s.c. Amărăştii de Sus, s. Tâmbureşti c. Bratovoieşti-DJ], ~ *Sătenilor* [*moşie* or. Băileşti-DJ], ~ *Statului* [s. Robăneştii de Jos c. Robăneşti-DJ, s. Bechet c. Bobiceşti-OT], ~ *Şcolii* [s.c. Turburea-GJ, s. Hurducești or. Strehaia-MH, s.c. Muiereasca, s.c. Oteşani-VL], ~ *Ţigăncii* [s. Şopârliţa c. Pârşcoveni-OT] şi de plural – ~ *Moşnenilor* [c. Cernăteşti, s.c. Moțăței, s.c. Valea Stanciului-DJ], ~ *Popilor* [*moşie* s.c. Muiereasca-VL];

2. În cazul **nominativ**: *MoşiaCumpărătoarea* [s. Slăveni c. Gostavăţu-OT], ~ *Spirtari* [s. Racu c. Suteşti-VL], ~ *Ţărani* [s. Troian m. Râmnicu Vâlcea-VL];

3. În cazul **acuzativ** cu prepoziții: *Moșia în Grind* [*loc* s. Sohodol c. Tismana-GJ], ~ *din Joița* [s.c. Dioşti-DJ].

IV. **Adjective**: *MoşiaBătrână* [s.c. Valea Stanciului-DJ], ~ *Boierească* [s. Aniniş c. Crasna, s. Gornăcel c. Schela-GJ], ~ *Brâncovenească* [s. Piscu Sadovei c. Sadova-DJ], ~ *Călugărească* [s.c. Leu-DJ, s. Mărcuş c. Făureşti-VL], ~ *Domnească* [*moşie*-DJ], *Împărătească* [moşie m. Craiova-DJ], ~ *Judecească* [*moşie* s.c. Studina-OT], ~ *Mare* [s.c.

[21]Se opacizează, în această situație, prin dispariția articolului posesiv, relația dintre obiect și posesorul său. În toponime, precum *Moșialu Puricescu, Moșialu Sache, Moșia lu Săulescu, Moșialu Severineanu, Moșialu Staicovici* etc.genitivul semnalează existența unei relații de posesie; nominativul, în schimb, indică un raport onimic, prin care numele persoanei devine numele obiectului denumit, asemenea unei etichete. Vezi și *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. II, *Mic dicţionar toponimic al Moldovei (structural şi etimologic)*, Partea I, *Toponime personale* (coord. Dragoş Moldovanu), Iaşi, Editura Universităţii „Al. I. Cuza”, 2014, p. XIV.

Gostavăţu-OT], ~ *Moşnenească* [s.c. Giubega-DJ], ~ *Nouă* [s. Orlea Nouă c. Orlea-OT], ~ *Săracă* [s. Izvoru Frumos c. Burila Mare-MH], ~ *Tătărască* [moşie s. Turceşti c. Mateieşti-VL], ~ *Veche* [s. Orlea Nouă c. Orlea-OT]; *Moşiile Vechi* [teren arabil s.c. Rotunda-OT].

Moşie apare şi în alte câteva construcţii analitice, în care fie se află în postura de determinat: *Moşia cu Vie a lui Iancu Mateiescu* [s. Mamu c. Mădulari-VL], *Moşia Cetelor de Moşneni* [moşie s.c. Malu Mare-DJ], *MoşiaViilor din Sus* [s.c. Amărăştii de Jos-DJ], fie se situează în aceea de determinant al altui obiect geografic: *Rotocolu despre Moşia Sălcuţa* [*loc* s. Tencănău c.Sălcuţa-DJ], *Piatra Moşiei Vârşeşului* [*loc* lângăs.c.Burila Mare-MH].

OCINĂ. Utilizat frecvent în secolele trecute, cu sensul[22] de „moşie părintească inalienabilă", cuvântul a ieşit de multă vreme din terminologia limbajului juridic actual. În documentele de arhivă era aproape nelipsit din actele în care voievozii întăreau posesia asupra unor moşii sau părţi de moşii – „Din mila lui Dumnezeu, Io Matei Basarab voievod şi domn a toată Ţara Ungrovlahiei. Dă domnia mea această poruncă a domniei mele acestui om, anume Ion din Poienărei din judeţul Muscel şi Pădureţ, şi cu fiii lui, câţi Dumnezeu îi va dărui, ca să-i fie **ocină** în Poienărei însă partea moşului său Stoica al lui Roşca, toată şi din partea Miculeţului jumătate din câmp şi din pădure şi din apă şi din siliştea satului şi de peste tot hotarul şi cu tot venitul cât se va alege, pentru că ‹este› veche şi dreaptă **ocină** întocmită şi aleasă de bătrânii satului Poienărei… De aceea am dat şi domnia mea lui Ion ca să le fie **ocină** şi de ohabă fiilor şi nepoţilor şi strănepoţilor şi de nimeni neclintit, după porunca domniei mele. …" (12 ianuarie 1645, Târgovişte)[23]. Astăzi, i-a cedat locul apelativului „proprietate" (cu care este sinonim), iar în limbajul colocvial, cuvântului „baştină", din cunoscuta expresie „loc de baştină".

Termenul este încă activ, însă, în spaţiul toponimiei, acolo unde formează nume de locuri fie singur – *Ocina* [*parte de sat* s.c.Amărăştii de Jos-DJ; *loc* s.Mănăileşti c.Frânceşti-VL], *Ocinile* [*teren arabil* s.Mlecăneşti şi Mischii c.Mischii-DJ], fie în combinaţie cu

I. ***Antroponime*** în cazul **genitiv proclitic** – *Ocina lui Drăgoi* [*loc* s. Frăsinet c.Vlădila-OT], ~ *lui Fiatu* [*ocină* s.Cotoroaia c.Voloiac-MH] şi **enclitic**–*Ocina Barbului* [*loc* s. Brebina or. Baia de Aramă-MH], ~ *Brătulesei* [*loc* s.Corbeni or. Balş-OT],~ *Deveselenilor* [*ocină* s.c.Redea-OT],~ *Oltenilor* [*loc* s.Olteni c.Bujoreni-VL], ~ *Părinţilor* [*loc* s.Prapor c.Amărăştii de Jos-DJ],~ *Sorei* [*loc* s.c. Redea-OT];

II**.** ***Toponime***: *Ocina Buiceştilor* [*loc* s.Zlătărei or. Drăgăşani-VL],~ *Cacaleţilor* [*loc* s.Căzăneşti m.Râmnicu-Vâlcea-VL], ~ *Copăcelului* [*loc* s.Copăcelu m.Râmnicu Vâlcea-VL], ~ *de Ocol* [*loc* s.Prapor c.Amărăştii de Jos-DJ], ~ *Gărdeştilor* [*loc* s.c.Turceni-GJ], ~ *Vrăştiţei* [*loc* s.c.Burila Mare-MH];

III. **Substantive**: *Ocina Satului* [*loc* s.Meriş c.Broşteni-MH];

IV. **Adjective**: *Ocina Gărdească* [*ocină* s.c.Turceni-GJ].

OHABĂ. Termen juridic din secolul al XV-lea, glosat în MDA astfel: „Moşie ereditară inalienabilă, scutită de impozite şi de prestaţii"[24]. Apare frecvent în documentele de arhivă, în actele domneşti de întărire sau vânzare-cumpărare de proprietăţi: „Adică eu, Paţa cu feciorii, scris-am noi acesta zapis la mâna Borcei vornecul, ca să fie de mare credinţă, cum i-‹a›m vândut ocina de la Stroieşti despre Câmpene‹a›sca den sus, stânjini 12, dereptu sute şi bani 40 de bani, ca să fie lui **ohaba** şi feciorilor lui. …" (f.z. august1645)[25].

[22]În MDA, apare cu următoarele accepţii: „Bucată de pământ (moştenită); ocină de casă – loc de casă; (popular) loc de baştină"; provine din slavul *otĭcina*. Dicţionarele explicative înregistrează şi verbul *ocina* – „(învechit) a moşteni, a stăpâni" şi substantivul *ocinaş* – „(învechit) moştenitor, stăpân, proprietar rural".
[23]*DRH*, vol. XXX, documentul numărul 11.
[24] MDA, s.v. *ohabă* (din vechiul slav *ohaba*).
[25] DRH, vol. XXX, documentul numărul 226.

În momentul de față, cuvântul face parte din lexicul arhaic și regional. În *Dicționar de grai oltenesc*[26], Dorina Bărbuț înregistra adjectivul *ohavnic* în locuțiunea „stăpânire ohavnică", cu sensul „stăpânire deplină"[27]. În toponimie este întâlnit în special ca denumire unică – *Ohaba* [*sat, moşie* c.Melineşti, *comună, pârâu* s.Ohaba c.Melineşti-DJ; *sat* c.Bălăneşti, *comună, deal* s.Ohaba c.Bălăneşti, *loc istoric* s.Ohaba c.Bălăneşti, *sat* lângăs.Hobiţa c.Peştişani-GJ; *sat, moşie* c.Şovarna, *comună, pârâu, pădure* s.Ohaba c.Şovarna-MH; *sat* c.Ioneşti, *moşie*-VL], și în câteva structuri compuse cu determinanți **toponimici** (înregistrate, în majoritate, pe cuprinsul satului Ohaba-Jiu) – *Ohaba de Novaci*[*sat* c.Bălăneşti, *comună*-GJ], ~ *Jiu* [*sat* c.Bolboşi, *comună, moşie* c.Bolboşi, *deal* s.Ohaba c.Bolboşi, s.Menţii din Dos, c.Borăscu, *pârâu*-GJ], ~ *Măldăreştilor* [*moşie* s.c.Ioneşti-VL], ~-*Menţi*[*deal* s.Ohaba-Jiu c.Bolboşi, s. Menţii din Dos c.Borăscu-GJ], ~-*Raci* [*pârâu* s.Ohaba-Jiu c.Bolboşi, s.Raci c.Negomir-GJ] și **substantivali** – *Ohaba de Jos*[*parte de sat* s.Ohaba c.Melineşti-DJ].

OBŞTE. MDA înregistrează, în cazul acestui termen, următoarea accepţie: „Organizare socială feudală, care face legătura cu sclavagismul şi, respectiv, capitalismul, caracterizată prin munca în comun şi proprietatea nediferenţiată asupra pământului[28]". Gospodăria agricolă obștească a rezultat din creșterea seculară a familiei unui moș. „O dată cu asocierea a două sau trei familii interdependente prin rudenie de sânge sau de alianță, gospodăria agricolă obștească crește până la confundarea ei cu moșiile strămoșilor, intrate în relație economică…"[29]. O lungă perioadă, întreaga comunitate a depins, din punct de vedere economic și juridic, de obștea sătească devălmașă din care făcea parte, beneficiind de pădure, iaz, pășune, fânețe etc., pentru ca, spre sfârșitul perioadei feudale, cercul să se închidă: gospodăria agricolă obștească se destramă și redevine treptat familială și, mai apoi, individuală.

Termenul se situează, în momentul de față, ca și predecesorii săi, la „periferia" vocabularului actual, iar inventarul toponimic păstrează, și de această dată, un număr redus de topice care au la bază apelativul respectiv: *Obştea* [*teren arabil* s.c.Brădeşti, s.Italieni c.Bucovăţ, s.Rovine c.Cernele, s.c.Daneţi, s.c.Dioşti, s.c.Galicea Mare, s.c.Giurgiţa, s.c.Maglavit, s.Bechet c.Orodel, s.Câmpeni c.Pieleşti, s.c.Poiana Mare-DJ; s.Ceauru c.Băleşti, s.Petreşti c.Bărbăteşti, s.Bălceşti c.Bengeşti-Ciocadia, s.Şasa c.Dăneşti, s.c. Drăguţeşti,s. Bobu şi Colibaşi c. Scoarţa, s.c.Ţânţăreni-GJ; s.Croica şi Măru Roşu c.Corcova, s.Balta Verde c.Gogoşu, s.c.Pristol, s.c.Punghina-MH, s.c.Brâncoveni, s.c.Cilieni, s.c.Iancu Jianu, s.Ienoşeşti şi Piatra c.Piatra Olt, s.c.Slătioara, s.c.Vlădila-OT; s.c.Pietrari, s.Băroiu c.Tetoiu-VL; *fâneaţă* s.Borza c.Dăneşti-GJ; s.Ercea c.Căzăneşti-MH; *izlaz* s.Chinteşti c.Bobiceşti-OT; *luncă* s.Pereşti c.Bărbăteşti-GJ; *păşune* s.c.Ţânţăreni-GJ].

În alte câteva situații, acesta este însoțit de un determinant **adjectival**: *Obştea Mare* [*teren arabil* s.Lăcustenii de Sus c.Zătreni, *loc* s.Voineasa şi Voineşiţa c.Voineasa-VL], ~ *Nouă* [*teren arabil* s.Seculeşti c.Bulzeşti, s.Marotinu de Susc. Celaru, s.Urzica Mare

[26] Craiova, Asociația Independentă Literară, Artistică, Culturală și Editorială „Mileniul III", 1990, p. 145.
[27] Apelativul apare frecvent și în arhive: „Adecă eu Manea, ficiorul Manii Piscotan ot Ibăneşti ot sudstvo Olt, scris-am şi mărturisescu cu acesta al miei zapis ca să hie de mare credinţă la mâna Ancăi clucereasa, jupâneasa Radului clucer şi a feciorilor ei, anume: Dumitraşco i Papa, cum să să ştie că i-am vândut eu de a mea bunăvoie 2 funii de ocină din sat ot Ibăneşti din câmp, din pădure, din apă din uscat şi de preste tot hotariul, din hotar până în hotar oarecât se va alege. Şi această moşie, ci scrie mai sus, o am vândut eu de a mea bunăvoie, fără de nici o silă, pre bani gata, aspri 6400, ca să-i hie ei şi ficiorilor moşie **ohabnică** şi nepoţilor i strănepoţilor". (DRH, XXX, 16 iunie1645, documentul numărul 199). În MDA, apare cu sensurile: „inalienabil, ereditar si scutit de impozite şi de prestaţii; (rar) trainic; (despre proprietari) care stăpâneşte ereditar o moşie inalienabilă, scutită de impozite şi de prestaţii; mici agricultori cu o situaţie socială intermediară între moşneni şi clăcaşi)".
[28] MDA, vol. III, s.v. *obşte*; provine din slavul *obištije*.
[29]Romulus Vulcănescu, *op. cit*., p. 76.

c.Urzicuţa-DJ; *loc* s.c.Băleşti, *loc arabil* s.Petreştic. Bărbăteşti-GJ; *teren arabil* s.Berbeşti şi Olteţani c.Laloşu, s.Găneşti şi Lăcustenii de Sus c.Zătreni-VL], ~ *Veche* [*teren arabil* s.Seculeşti c.Bulzeşti, *loc* s.Marotinu de Sus c.Celaru, *loc arabil* s.Mălăieşti c.Goieşti, s.Urzica Mare c.Urzicuţa-DJ; *loc* s.c.Băleşti, *teren arabil* s.Petreşti c.Bărbăteşti-GJ; *loc arabil* s.Olteţani c.Laloşu, *loc* s.Găneşti c.Zătreni-VL], în timp ce, în *Obştea Şesului* [*fâneaţă* s.Cârligei c.Bumbeşti-Piţic-GJ] apare unicul determinant **substantival**.

După cum se poate observa din exemplele anterioare, *moşie* are, spre deosebire de ceilalți trei termeni, o frecvență substanțial mai mare și o structură mai ramificată. Putem pune acest fapt pe seama perioadei de timp în care au „evoluat" cei patru; deși cu toții sunt atestați și utilizați de „juriștii" vremii înainte de anul 1600, *ohabă, ocină* și *obște* au avut o „viață" mai scurtă față de *moșie*[30], care și-a prelungit existența până la începutul secolului al XX-lea.

Dincolo de numărul lor, fiecare dintre numele de locuri prezentate este încărcat de istorie. În cazul unora este o istorie previzibilă – căci multe denumiri au la bază numele unor persoane care au făcut ele însele istorie în zona Olteniei (și nu numai aici), așa cum sunt membrii vechilor familii boiereşti (*Glogoveanu, Golescu, Otitilişeanu, Pleşoianu, Vrăbiescu* etc.), ori ale unor personalităţi bine cunoscute: *Cuza, Jan Mihail, Prinţul Brâncoveanu*. Alături de aceştia întâlnim oameni cu un anumit statut social în comunitate sau îndeplinind funcţii importante în stat: (*Moşia lu*) *GeneralGârleşteanu,* (*Moşia*) *Ginărarului*, (*Moşia lu*) *ColoneluPăun Adam*, (*Moşia lu*) *Căpitanu*, (*Moşia*) *Notarului*, (*Moşia*) *Boierului*, (*Moşia*) *Domnişoarei,* (*Moşia*) *Popii* etc., oameni despre care nu știm[31] nimic:(*Moşia lui*) *Arsenie*, (*Moşia lui*) *Marian*, (*Moşia lui*) *Sache*, (*Moşia*) *Viorichii*, (*Moşia, Ocina*) *Sorei*, (*Ocina*) *Barbului*, (*Ocina lui*) *Drăgoi* etc. sau aproape nimic, căci numele ne poate da, totuși, anumite indicii despre cel care îl poartă, ori despre predecesorul de la care acesta l-a „moștenit": filiația (*Bărbulescu, Dobrinescu, Enescu* etc.), proveniența locală (*Argeşeanu, Băileșteanu, Severineanu*), meseria sau funcția îndeplinită (*Căpitanu, Căpitanu Dobroneanu, Fănică Economu, Ginăraru, Măcelaru, Panduru, Popa, Prisăceanu* etc.), statutul social (*Boier, Cocoana Sica*), etnia (*Muscalu, Neamțu, Tătărescu, Ungureanu*) și, nu în ultimul rând, porecla (*Bondoc, Căpățână, Cilibiu, Botgros, Pomană* etc.).

Privind în ansamblu aceste nume, nu ca entități separate, constatăm faptul că modelul condensează la maximum, în exemple relativ puține, cele câteva secole de evoluție a sistemului oficial de denominație. „Produsul finit" – alcătuit din prenume + nume de familie – a parcurs mai multe faze intermediare: punctul de pornire îl reprezintă utilizarea unei singure „piese" – (*Moșia*) *Moldoveanului* (denumire atestată la 1591[32]),(*Moșia lui*) *Dragomir* (1652), (*Moșia lui*) *Ianoș* (1654), (*Moșia lui*) *Măian* (1654) etc., apoi a mai multora (pe măsură ce devenea necesară stabilirea filiației; ca timp ne situăm în special în secolul al XIX-lea): (*Moșia lu*) *lu Ioniță a lu Căpruciu*, (*Moșia lu*) *Nae al Popeștilor*, (*Moșia lu*) *Țecu lu Bere*, (*Moșia lui*) *Popii lui Matei*, pentru ca, mai apoi, formula denominativă să se stabilizeze la două elemente: (*Moșia*) *Andrei Pascu*, (*Moșia lu*) *Badea Manolescu*, (*Moșia lu*) *Costache Niculescu*, (*Moșia lu*) *Ioniță Băbeanu*, (*Moșia lu*) *Vasile Țoculescu* etc.

Spre deosebire de numele de locuri care au în componență antroponime, numărul celor care sunt formate cu toponime, adjective și substantive se diminuează progresiv. În ceea ce privește toponimele, întâlnim următoarele cazuri: a) terenul ia numele localității pe teritoriul sau în proximitatea căreia se află: *Moșia Arceasca, ~ Bungețani, ~ Calafatului, ~ Deveselului, ~ Govorei, ~ Piscanilor, ~ Severinului, Ocina Copăcelului* etc.; b) terenul se află în raza altei

[30] Și o genealogie diferită (slavă), față de acesta.
[31] Decât în urma unei analize sui-generis realizată în paginile documentelor de arhivă ale satului respectiv.
[32] Atestările au fost extrase din DTRO.

localități (de regulă, învecinate): *Moșia Argetoii* – s.c. Cernătești, *Moșia Lipovului* – s.c. Giurgița, *Moșia Prunișorului* – s. Peri c. Husnicoara, *Ocina Cacaleților* – s. Căzănești, *Ocina Gărdeștilor* – s. Turceni, *Ohaba Măldăreștilor* – s.c. Ionești etc.

În alte situații, deținătorul[33] proprietății este o instituție: *Moșia Băncii, ~ Bisericii, ~ Episcopiei, ~ Mânăstirii, ~ Schitului Comănești, ~ Școlii,* o unitate administrativă: *Moșia Satului, ~ Statului* sau persoane neidentificate antroponimic: *Moșia Moșnenilor, ~ Popilor, ~ Proprietarului, ~ Sătenilor, ~ Țărani, ~ Țigăncii.*

Toponimia a reținut și câteva exemple în care „filiația" unui bun se face prin intermediul „adjectivelor de apartenență"[34] (provenite atât de la antroponime, cât și de la denumirea unor statusuri sociale): *Moșia Boierească, ~ Brâncovenească, ~ Călugărească, ~ Domnească, ~ Împărătească, ~ Tărărască, Ocina Gărdească*, ori în care acesta este descris din punctul de vedere al „calităților" (*Moșia Mare, ~ Nouă, ~ Săracă, ~ Veche; Obștea Mare, ~ Nouă, ~ Veche*) și poziționării sale în peisajul geografic al locului: *Moșia în Grind, ~ din Joița, Ohaba de Jos*.

Mutând discuția într-un alt registru, acela al frecvenței denumirilor, și comparând între ei termenii în discuție, constatăm că dintre cele patru lexeme, trei – *ocină, ohabă, obște* – pot forma denumiri monomembre, întâlnite în toate județele Olteniei, în timp ce *moșie* nu apare decât în structuri compuse. Privite per ansamblu, marea majoritate a acestor nume de locuri sunt denumiri unice. Există însă și „abateri" de la regulă, când același nume a fost înregistrat de mai multe ori. Acest lucru se datorează gradului de generalitate ridicat al determinantului, în cazul nostru, substantivele *biserică, moșnean, neamț, popă, sat, stat, școală* și adjectivele *mare, nou, vechi*.

Proprietatea asupra pământului, cu structura sa complexă – determinată de îmbinarea formelor de stăpânire devălmașă și personală, „diferențiate și prin regimul lor juridic deosebit, ca și prin poziția diferită a titularilor pe scena socială"[35] – constituie baza instituțiilor politice și juridice feudale. Reminiscențe ale acestui fenomen social se observă astăzi și în domeniul toponimiei, demonstrând încă o dată, dacă mai era nevoie, dubla calitate a acesteia – de martor și părtaș – la derularea istoriei umane, pe care o reflectă și de al cărei „material" lexical s-a folosit pentru a-și îmbogăți propriile resurse.

BIBLIOGRAPHY

1. Bărbulescu, Constantin, *Universul înrudirii. Între istorie și antropologie*, Cluj-Napoca, Universitatea „Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca, Facultatea de Istorie și Filosofie, 2000.

2. Bărbuț, Dorina, *Dicționar de grai oltenesc,* Craiova, Asociația Independentă Literară, Artistică, Culturală și Editorială „Mileniul III", 1990.

3. Cernea, Emil, Molcuț, Emil, *Istoria statului și dreptului românesc,* ediția a III-a, București, Casa de Editură și Presă „Șansa" SRL, Editura Universul, 1993.

4. *Dicționar de sociologie rurală. Concepte-teme-teorii*, coord. prof. univ. dr. Ilie Bădescu, Darie Cristea, București, Editura Mica Valahie, 2011.

5. *Dicționarul elementelor românești din documentele slavo-române, 1374-1600*, (DERS), red. resp. Gh. Bolocan, București, Editura Academiei RSR, 1981.

6. *Dicționarul toponimic al României. Oltenia* (DTRO), coord. prof. univ. dr. Gh. Bolocan,vol. I (A-B), Craiova, Editura Universitaria, 1993 și urm.

[33]Statutul său în cadrul numelui de loc poate fi de toponim sau de apelativ (vezi DTRO).
[34]*Dicționarul elementelor românești din documentele slavo-române, 1374-1600*, (DERS), red. resp. Gh. Bolocan, București, Editura Academiei RSR, 1981, p. XXIX.
[35]Emil Cernea, Emil Molcuț, *op. cit.*, p. 101.

7. *Documenta Romaniae Historica*, B. *Ţara Românească*, vol. XXX, întocmit de Violeta Barbu, Marieta Chiper, Gheorghe Lazăr Bucureşti, Editura Academiei Române, 1998.
8. Iordan, Iorgu, *Toponimia românească*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1963.
9. *Micul dicţionar academic* (MDA), vol. III, Literele I-Pr, Bucureşti, Univers Enciclopedic, 2003.
10. Molcuț, Emil, *Drept privat roman*, Bucureşti, Universul Juridic, 2003.
11. Rosetti, R., *Pământul, sătenii şi stăpânii în Moldova,* vol. I, Bucureşti, Editura Socec, 1907.
12. Stahl, Henri H., *Contribuţii la studiul satelor devălmaşe româneşti,* vol. II, Bucureşti, Editura Academiei RPR, 1959.
13. *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. II, *Mic dicţionar toponimic al Moldovei (structural şi etimologic)*, Partea I, *Toponime personale*, coord. Dragoş Moldovanu, Iaşi, Editura Universităţii „Al. I. Cuza", 2014.
14. Vulcănescu, Romulus, *Etnologie juridică*, Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1970.

SURSE ON-LINE

http://revcurentjur.ro/old/arhiva/attachments_200634/recjurid063_42F.pdf – site accesat la data de 05.04.2019.
https://e-juridic.manager.ro/dictionar-juridic/drept-cutumiar/1581.html – site accesat la data de 7.03.2019.
https://www.scribd.com/document/52644619/Dreptul-de-proprietate-in-Evul-Mediu– site accesat la data de 7.03.2019
https://drept.uvt.ro/administrare/files/1481046727-drd.-roxana-severina-zamfir.pdf– site accesat la data de 05.04.2019.

THE VERBAL SEMANTIC SUPPORT AT NON-PERSONAL MOODS, A COMPONENT OF COMPLEX PREDICATE WITH MODAL AND ASPECTUAL OPERATOR, IN ROMANIAN GRAMMARS UNTIL 1900

Laura Grama
PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: Within the complex predicate, the verb at non-personal moods (infinitive, supine, participle and, very seldom, gerund) has the role of semantic support besides the modal and aspectual operators of predicativity. Our research will concentrate on the way in which the non-personal moods of the verbs are defined and classified in the Romanian grammars until 1900, identifying, at the same time, situations and examples in which the non-personal forms, especially, but also the personal ones compose some structures, prefiguring syntactic units equivalent to the complex predicate, composed from modal/aspectual operator and verbal semantic support.

Keywords: non-personal moods, verbal semantic support, modal operator, aspectual operator, complex predicate

Predicatul complex cu operator modal/aspectual şi suport semantic verbal este un tip de unitate sintactică predicativă complexă în componenţa căreia operatorul modal de predicativitate poate fi *a avea, a fi, a putea, a trebui, a vrea* şi *a (-i) veni*[1], iar operatorul aspectual este reprezentat de verbe precum *a (se) apuca, a (se) da, a începe, a se lua, a (se) porni, a prinde, a se pune* (incoative), *a continua, a urma* (continuative), *a ajunge, a conteni, a se duce, a isprăvi, a înceta, a se lăsa, a se opri, a (se) sfârşi, a (se) termina* (terminative)[2]. Suportul semantic verbal din structura predicatului complex include atât forme flexionare personale, precum conjunctivul sau prezumtivul, cât şi forme flexionare nepersonale, respectiv infinitivul, supinul, participiul şi, foarte rar, gerunziul[3].

[1]În cadrul unităţii predicative complexe, operatorii modali de predicativitate au diverse valori semantice, îndepărtate de cele obişnuite. Astfel, se diferenţiază de situaţiile când se actualizează ca verbe predicative, prezentând „acţiunea verbală din diferite perspective modale: probabilitate, eventualitatea, ipoteza etc.", vezi D. Irimia,*Structura gramaticală a limbii române. Verbul*,Editura Junimea, Iaşi, 1976, p. 148 [= Irimia, *Verbul*].

[2] Autorii ***Gramaticii limbii române**, vol. 1, ediţia nouă*, definesc operatorii aspectuali de predicativitate drept „unităţi lexicale a căror configuraţie semantică conţine una dintre trăsăturile [*Incoativ*], [*Continuativ*] sau [*Terminativ*]" şi care intră în „structuri prin care se redau diferite «segmente» (faze, etape) ale procesului", iar „la nivel semantic, realizează predicaţia enunţiativă", *Gramatica limbii române,* vol. 1,Editura Academiei Române,Bucureşti, 2005, p. 457.

[3] Suportul semantic verbal la gerunziu a fos identificat sporadic în texte aparţinând discursului religios din secolul al XVI-lea. Astfel, Gabriela Pană Dindelegan (*Regimul sintactic al verbelor în limba română veche*, în *Studii şi cercetări lingvistice*, XI, nr. 3, 1968, p. 277) şi Luminiţa Hoarţă Cărăuşu identifică în *Tetraevanghelul* lui Coresi un exemplu de predicat complex cu structura operator aspectual *a înceta* +verb la *gerunziu*: „verbul semiauxiliar de aspect *a înceta* la indicativ perfect simplu + verbul de bază la gerunziu: «Sărutătură nu-mi dedeşi. aceasta de cînd am întrat. *nu încetă sărutîndu*-mi picioarele». (CT, p. 133)", Luminiţa Hoarţă Cărăuşu,

În ***Gramatica rumânească***[4] (1757), Dimitrie Eustatievici Braşoveanul consideră că verbul („graiul") şi participiul („împărtăşirea") sunt clase lexico-gramaticale distincte, alături de nume (care vizează atât substantivul, cât şi adjectivul sau numeralul), pronume, prepoziţie, adverb, interjecţie şi conjuncţie[5]. Verbul la mod nepersonal („închipuirea nehotărâtă") are forma infinitivului actual (de ex. „*a îmbuna / a mă îmbuna"*) şi implică timpurile verbale prezent („vremea cea de acum") şi viitor („vremea cea fiitoare"), însă fără forme distincte din acest punct de vedere. Participiul („împărtăşirea"), deşi considerat clasă lexico-gramaticală distinctă de cea a verbului, cunoaşte categoria gramaticală a timpului, respectiv participiul prezent („împărtăşirea vremii cei de acum"), având forma gerunziului actual (de ex., „*îmbunând / îmbunându-mă"*), participiul trecut („împărtăşirea vremii cei trecute"), având forma paticipiului actual (de ex., „*îmbunat"*) şi participiul viitor („împărtăşirea vremii cei fiitoare"), reprezentând o construcţie verbală perifrastică[6]de tipul „*sînt să îmbunez, eşti să îmbunezi, este să îmbuneze, sîntem să îmbunăm, sînteţ să îmbunaţ, sînt să îmbuneze*", cu precizarea că verbul *a fi* se poate înlocui cu *a trebui* („în loc de *sînt, trebuie*")[7]: *trebuie să îmbunez, trebuie să îmbunezi, trebuie să îmbuneze, trebuie să îmbunăm, trebuie să îmbunaţ, trebuie să îmbuneze*. Structura morfologică descrisă de Dimitrie Eustatievici Braşoveanul drept participiu viitor este echivalentă cu un tip de unitate predicativă complexă, cea formată din operatorul modal *a fi* sau *a trebui* (cu valoarea semantică de *necesitate, obligaţie*[8]) şi suport semantic verbal la conjunctiv prezent: „Te-ai băgat în joc, ***trebuie*** *să joci*" (I. Creangă, apud Guţu, *Semiauxiliarele de mod*, p. 67). Totuşi, „Gramatica lui Eustatie nu pare a diferi mult de modelele greceşti ce va fi avut înaintea sa"[9].

Un aspect al morfosintaxei textelor religioase din secolul al XVI-lea: predicatul complex cu operator modal şi aspectual, în *Text şi discurs religios*, nr. 3, 2011, p. 100
http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A101/pdf (accesat la 8.04. 2019)

[4] Dimitrie Eustatievici Braşoveanul, *Gramatica rumânească (1757). Prima gramatică a limbii române*, Ediţie, studiu introductiv şi glosar de N. A. Ursu, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1969 [= Eustatievici Braşoveanul, *Gramatica rumânească*].

[5]*Ibidem*, p. 30-31

[6] Utilizăm sintagma *construcţie verbală perifrastică*, deoarece considerăm că include atât structuri analitice la nivel de flexiune (moduri şi timpuri verbale), cât şi structuri analitice la nivel sintactic (predicatul complex).

[7]Eustatievici Braşoveanul, *Gramatica rumânească*, p. 56.

[8] Spre deosebire de cercetători precum D. Irimia şi Luminiţa Hoarţă Cărăuşu, care consideră că verbul *a trebui* are valoare predicativă atunci când exprimă *necesitatea*, Valeria Guţu şi C. Dimitriu acceptă sensul lexical modal de *necesitate, obligaţie*, respectiv *necesitate sau posibilitate* transmis de verbul semiauxiliar *a trebui* în structura predicatului complex, vezi Irimia, *Verbul*, p. 148; Luminiţa Hoarţă Cărăuşu, *Dinamica morfosintaxei şi pragmaticii limbii române actuale*, Editura Cermi, Iaşi, 2007, p. 98; Valeria Guţu, *Semiauxiliarele de mod*, în *Studii de gramatică* I, 1956, p. 67 [= Guţu, *Semiauxiliarele de mod*]; C. Dimitriu, *Există predicat verbal compus în limba română?*, în *Anuar de lingvistică şi istorie literară*, tom XXXIII, A, 1992-1993, p. 218 [= Dimitriu, *Există predicat?*].

[9] Lazăr Şăineanu, *Istoria filologiei române cu o privire retrospectivă asupra ultimelor decenii (1870-1895). Studii critice*, Ediţia a II-a, Editura Librăriei Socec & Comp., Bucureşti, 1895, p. 88.

În „prima gramatică adevărată a limbii noastre”[10], ***Elementa linguae daco-romanae sive valachicae***[11](1780), scrisă de Samuil Micu şi Gheorghe Şincai, infinitivul are forme distincte pentru timpurile prezent („*a laudare*”[12], lat. „*laudare”*) şi perfect („*a fi lăudat* sau *a fi fost lăudat”*, lat. „*laudasse*”), dar este exemplificat şi infinitivul viitor, formă inexistentă în limba română actuală, de ex. „*a fi lăudător*”, lat. „*laudaturus*”. De asemenea, pe lângă participiul prezent („*lăud-înd* sau *lăud-ător*”, lat. „*laudans*”), este menţionată şi o formă de participiu viitor, omonimă cu infinitivul viitor, de asemenea inexistentă în limba română actuală („*a fi lăud-ător*”, lat. „*laudaturus*”). Gerunziul este clasificat în funcţie de terminaţiile latineşti, în gerunziul în **di** şi **dum** („*de lăudare, de lăudat*”, lat. „*ad laudandum* sau *laudandi*”), respectiv gerunziul în **do** („*lăud-înd*”, lat. „*laudando*”), iar supinul are forma „*lăudat*”, lat. „*laudatus*”[13].

În ***Gramatica românească***[14] (1797) a lui Radu Tempea, infinitivul, mod nepersonal, este cel de-al cincilea mod al verbului, „chipul nehotărîrii (modus infinitivus) care vorbeşte nehotărât de vreo faptă sau patimă, fără de a arăta o faţă sau număr, ádecă *a învăţa, a iubi*”[15]. Categoria gramaticală a timpului este reprezentată în cazul infinitivului prin prezent („Timpul de acum: *a ar-a*”) şi perfect („Timpul cel ce au fost şi mai mult decât trecut: *a fi ar-at*”)[16]. Participiul este tratat drept parte de vorbire distinctă „fiindcă s-au obicinuit şi la limba latinească a să număra între părţile acestea”, deşi „nu ar tebui să fie parte de vorbire sau să se ţie”[17], şi are o natură dualã, pe de o parte adjectiv, pe de altă parte verb. Participiul *lucrătoriu* sau *activum* (de ex., „*învăţând”*) are forma gerunziului actual, în timp ce participiul *pătimitoriu* sau *passivum* este echivalent cu participiul actual (de ex., „*învăţat”*). Supinul („*supinum*”) este tratat în continuarea infinitivului şi are forma „*ar-at*”, iar gerunziul („*ghérundia*”) are forme echivalente cu infinitivul prezent precedat de prepoziţii, de ex. „*de a*

[10]Iorgu Iordan, *Scurt istoric al principalelor lucrări de gramatică românească*, în *Limbă şi literatură*, anul II (1956), p. 163.
[11] Samuil Micu, Gheorghe Şincai, *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae*, Studiu introductiv, traducerea textelor şi note de Mircea Zdrenghea, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980 [= Micu, Şincai, *Elementa linguae*].
[12]Cu menţiunea „Poporul în convorbiri obişnuieşte să omită ultima silabă re a infinitivului prezent şi, în loc de *a lăudare, a tăcere, a dormire* etc., spune *a lăuda, a tăcè* etc.”, vezi Micu, Şincai, *Elementa linguae*, p. 51.
[13]Micu, Şincai, *Elementa linguae*, p. 51.
[14] Andreea Hrişcu, *Gramatica românească a lui Radu Tempea (1797). Ediţie critică şi studiu lingvistico-filologic*, Teză de doctorat, coordonator ştiinţific, prof. univ. dr. Eugen Munteanu, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi, 2013 [= Hrişcu, *Gramatica*].
[15]Hrişcu, *Gramatica*, p. 52.
[16] Hrişcu, *Gramatica*, p. 65.
[17]*Ibidem*, p. 87.

ar-a", „*întru a ar-a*", „*pentru a ar-a*"[18]. În partea destinată sintaxei, este menţionat faptul că verbul la mod personal cere uneori un verb la mod nepersonal[19], exemplele oferite în acest sens, „*Am încetat a huli*", „*Am început a învăţa*", prefigurând structuri sintactice echivalente cu predicatul complex alcătuit din operatorul aspectual *a înceta* / *a începe* la indicativ perfect compus şi suport semantic verb la infinitiv prezent, cu prepoziţia morfem *a*.

Şi Costantin Diaconovici Loga, în ***Gramatica românească***[20](1822), menţionează infinitivul drept al cincilea mod al verbului („Modul nehotărâtoriu sau Infinitiv"), având timpurile prezent („Timpul de acum: *a auzi, auzire*"), trecut („*a fi auzit, a fi fost auzit*"), echivalent cu infinitivul perfect actual, şi viitor („*cel ce va auzi, sau auzitoriul*")[21], formă inexistentă în limba română actuală. Supinul este considerat un timp al verbului (de ex., *luvat – luat, durut*)[22], echivalent formal cu participiul actual, iar în capitolul legat de sintaxa verbului este menţionată utilizarea prepoziţiei *de*, precedând verbul la supin, atunci când acesta urmează unor „Nume însuşitóre, precum: *uşor, lesne, bun, rău, nimic, ceva, mult, puţin*", de ex. „Muntele acesta este greu *de suit*". De asemenea, se recomandă utilizarea supinului, şi nu a conjunctivului prezent după verbul *a trebui* („Cîmpul acesta *trebue lucrat*; în loc de: *trebue să se lucre*"). Structura descrisă de Constantin Diaconovici Loga, deşi nu este considerată de către acesta construcţie verbală perifrastică, este echivalentă cu un tip de unitate predicativă complexă, cea formată din operatorul modal *a trebui* şi suport semantic participial[23], de ex. „Norocul câteodată ne caută el pe noi, dar înţelepciunea *trebuie căutată* ca pe-o comoară" (Folclor). Gerunziul este amintit la sintaxa verbului[24] şi este clasificat în: gerunziul cu terminaţia – *înd* („*cetind, seltînd*"), echivalent cu gerunziul actual, gerunziul cu prepoziţia *de* („*de a stăpîni, de a scriia*"), echivalent cu infinitivul prezent actual precedat de prepoziţia *de*, şi gerunziul cu prepoziţia *pentru* („*pentru a ne învăţa, pentru a păzi*"),

[18]Hrişcu, *Gramatica*, p. 65.
[19] „Verbul hotărît de ia după sine şi alt vérbum, acela să pune în chip nehotărîtoriu", vezi Hrişcu, Gramatica, p. 99.
[20] Constantin Diaconovici Loga, *Gramatica românească*, Text stabilit, prefaţă, note şi glosar de Olimpia Şerban şi Eugen Dorcescu, Editura Facla, Timişoara, 1973 [= Loga, *Gramatica*].
[21]*Ibidem*, p. 113.
[22]*Ibidem*, p. 127.
[23] Autorii *Gramaticii limbii române* (*Gramatica limbii române*, vol. 2, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005, p. 676)afirmă faptul că verbul *a trebui* „admite structuri în care este urmat de un participiu, rezultate din elipsa operatorului pasiv (cartea *trebuie citită*)", în structura predicatului complex de acest tip aflându-se participiul acordat. De cealalată parte, C. Dimitriu (Dimitriu, *Există predicat?*, p. 210-212, 218) consideră că cel de-al doilea component al predicatului complex alcătuit cu verbul de modalitate *atrebui* în poziţie iniţială poate fi un participiu neacordat**,** sensul verbului *a trebui* în sintagma predicativă complexă de acest tip fiind de *necesitate sau posibilitate*. Din punctul său de vedere, participiul acordat nu intră în componenţa acestui tip de predicat complex, ci are rolul sintactic de atribut circumstanţial.
[24]Loga, *Gramatica*, p. 161-162.

echivalent cu infinitivul prezent actual precedat de prepoziţia *pentru*. Participiul este considerat clasă lexico-gramaticală distinctă[25] de cea a verbului, deşi cunoaşte categoria gramaticală a timpului, respectiv participiul prezent („*bătătoriul, auzitoriul*"), participiul trecut („*fostul bătătoriul, fostul auzitoriu*") şi participiul viitor („*cel ce va bate*, sau *fiitoriul bătătoriu*, *cel ce va auzi*, sau *fiitoriul auzitoriu*")[26].

Ion Heliade Rădulescu,în***Gramatică românească***[27] (1828),separă participiul[28] de verb, timpurile acestuia fiind prezentul („Partiţipia. Prezent'. *înţeleg-îndŭ*"), echivalent cu gerunziul actual, şi trecutul („Partiţipia. Trecut'. *înţelesŭ*"), respectiv participiul actual. În partea dedicată sintaxei, este menţionat un rol al participiului, cel de a înlocui infinitivul, de ex. „condeiŭ bun' *de scris*'", „omŭ vrednic' *de iubit*"[29], participiul având structura supinului actual. Infinitivul este considerat cel de-al cincilea mod al verbului (de ex., „*a înţelege* şi *înţelegere*")[30], unul dintre rolurile sale sintactice fiind de complinire a altui verb, situaţie în care se găseşte şi conjunctivul[31]. În exemplul „Lumin'a cînd începe a se-ivi, întunerecul' se-ascunde, fuge neputîndŭ vedea faţ'a eĭ: începe acum a 'şĭ întinde şi a 'şi împrăştia auritele şi strălucitoarele sale raze preste o lume ce din nenorocire încă doarme; începe a străluci şi a lumina mărginitul' acesta Horizon'"[32], verbul la infinitiv (*a se-ivi, a 'şĭ întinde, a 'şi împrăştia, a străluci, a lumina*) complineşte verbul *începe*, prefigurând o structură sintactică echivalentă cu predicatul complex alcătuit din operatorul aspectual *a începe* la indicativ prezent şi suport semantic verbal la infinitiv prezent, cu prepoziţia morfem *a*. De asemenea, în exemplul ce ilustrează felul în care se întrebuinţează timpul trecut al conjunctivului, „trebue să fi-fost' bine îmvăţaţĭ strămoşi noştr'i, cînd eĭ aduna aşa bibliotecĭ, a căror' astăzĭ avem' numaĭ rămăşîţile."[33], verbul la conjunctiv complineşte verbul *trebuie*, prefigurând o structură sintactică echivalentă cu predicatul complex alcătuit din operatorul modal *a trebui* la indicativ

[25]„Participiul este cuvînt, care pórtă înţeleagerea Verbului în forma Numelui însuşitoriu, precum de la Verb se şi deduce, i se apleacă la numeri şi în casuri înjugându-se cu Numele înfiinţetoriu, ca şi ceale însuşitóre", vezi Loga, *Gramatica*, p. 135.
[26]Loga, *Gramatica*, p. 113.
[27]Ion Heliade Rădulescu, *Gramatică românească*, Ediţie şi studiu de Valeria Guţu Romalo, Editura Eminescu, Bucureşti, 1980 [= Heliade Rădulescu, *Gramatică*].
[28]„Partiţipia este o zicere care se-înpărtăşaşte dela verbŭ, şi dela adjectiv'; cum: vorbindŭ, scriindŭ, vorbitŭ, vorbită, scrisŭ, scrisă", veziHeliade Rădulescu, *Gramatică*, p. 207.
[29]Heliade Rădulescu, *Gramatică*, p. 267.
[30]Heliade Rădulescu, *Gramatică*, p. 191.
[31] „Complinirea unuĭ verb' este aŭ un' substantiv' aŭ un' pronume, aŭ un' alt' verb' în infinitiv' şi în modul' supus'", Heliade Rădulescu, *Gramatică*, p. 245.
[32]Heliade Rădulescu, *Gramatică*, p. 303.
[33]*Ibidem*, p. 263.

prezent, operatorul copulativ *să fi fost* la conjunctiv perfect şi suport semantic - nume predicativ(*învăţaţĭ)*.

În ***Gramatec'a limbei române***[34](1869,1877), Timotei Cipariutratează participiul drept clasă lexico-gramaticală distinctă, acesta declinându-se la fel ca numele şi pronumele, spre deosebire de verb care se conjugă[35]. Cu toate acestea, „participiale" au o natură dual deoarece „suntu verbe in form'a adiectivale"[36], autorul descriind un participiu „preteritu" sau „pasivu" („laudatu-a") şi un participiu prezent sau „activu" („*laudatoriu-a*")[37]. Gerunziul este considerat un tip de participiu terminat în *–ndu*, de ex. „*laudandu*"[38]. Infinitivul este cel de-al cincilea mod al verbului, având timpurile prezent („*laudá-re*") şi trecut („Infinitivu preteritu: *a fĭ laudatu*")[39]. Deşi nu este amintit la morfologie, supinul („fostu, dîsu, venitu") este tratat la sintaxă, fiind considerat, alături de infinitiv şi gerunziu, „tote trele cu forme numinale, inse totu de a un'a nedeclinabili". Este clar menţionat faptul că este o formă distinctă de participiu deoarece „nu are nece flesibilitatea nice semnificatiunea pasivului, de sî sémena cu participiulu preteritu, precumu sémena gerundiulu cu participiulu futuru pasivu", aşa că este „dupa analogi'a limbei latine *supinu*"[40]. În raport cu gramaticile anterioare, este menţionată pentru prima dată denumirea de predicat complex, în cadrul distincţiei predicat simplu sau compus, pe de o parte, şi predicat complex sau „necomplesa", de cealaltă parte. Însă, trebuie spus faptul că, prin termenul de predicat, Timotei Cipariu se referă la „cuventulu, care esprime natur'a, calitatea, starea seau conditiunea lucrului, de care se vorbesce"[41] şi care se leagă de subiect prin verbul *a fi*, de ex. „D. dieu e *bunu*", adică numele predicativ actual. În primul caz, criteriul de discriminare este semantic, astfel că „simple seau compusa suntu după numerulu ideeloru sau notiunurilor, ce le presenteza mentei", iar în cea de-a doua situaţie, criteriul este structural, în sensul că „er' complesa seau necomplesa, după cum ideele sau notiunile suntu exprese prein unu singuru cuventu seau prein unu complesu (complexus) de mai multe cuvente"[42].

[34]Timotei Cipariu, *Gramatec'a limbei române,* vol. I *Analitica*, Bucureşti, 1869 [= Cipariu, *Gramatec'a I*].
[35]Vezi Cipariu, *Gramatec'a I*, p. 169.
[36]Cipariu, *Gramatec'a I*, p. 266.
[37]*Ibidem*, p. 285.
[38]*Ibidem*, 288.
[39]*Ibidem*, p. 310.
[40]Timotei Cipariu, *Gramatec'a limbei române,* vol. II *Sintetica*, Bucureşti, 1877, p. 90 [= Cipariu, *Gramatec'a II*].
[41]Cipariu, *Gramatec'a II*, p. 12.
[42]*Ibidem*, p. 22.

Spre deosebire de antecesorii săi,Alexandru Lambrior,în***Gramatica romînă. Fonetica şi morfologia***[43](1893), nu tratează participiul drept clasă lexico-gramaticală distinctă de verb, ci îl consideră un „derivat verbal”[44] alături de infinitiv şi gerunziu. Astfel, autorul distinge între adjectivul provenit din participiu („*sosit* de curînd”), substantivul provenit din participiu („*sositul* trecutuluĭ”)[45] şi participiul cu valoare verbală („am ***văzut*** şi ***petrecut****multe* în lumea aceasta”)[46]. Tot participiu cu valoare verbală este considerată şi construcţia „cu prepoziţiuni”, de ex. „mama s-a apucat *de înfăţat* oghĭalul”; „oile aŭ plecat *la păscut*”, echivalentă cu supinul actual. Se menţionează faptul că acestă construcţie seamănă cu supinul latin, „ceea ce aŭ făcut pe mulţĭ să vadă în romîneşte perzistenţa supinuluĭ latin. Ex: *dificile* **dictu** *est* = este greu *de zis*; *uva matura dulcis est* **gustatu** = poama coaptă e dulce *la gustat*; *facile* **intellectu** *est* = e uşor *de înţăles*”[47]. Gerunziul, alt „derivat verbal”, este tratat ca adjectiv, însă „cu formă fixă”, determinând subiectul (de ex., „**văzîndu-l***măul îi zise*”), verbul (de ex., „*s-a dus* **chiuind** şi **hăulind**”) sau obiectul (de ex., „spune stăpînului tăŭ că aĭ văzut pe Marius *rătăcind* pe ruinele Cartagineĭ”)[48]. Infinitivul este substantiv când „arată acţiunea determinând-o în gen şi număr” (de ex., „a putea – *putere*”), având „formă întreagă”, şi este verb când „arată acţiunea în lucrare şi-şĭ păstrează rolul de verb în propoziţie”, având „formă scurtată” (de ex., „Îl poate **nenoroci**, dacă va vrea”)[49]. Din punct de vedere sintactic, verbele la infinitiv şi participiu însoţit de prepoziţie (supinul actual) îndeplinesc funcţia de „obĭect”, în special atunci când determină verbe incoative (de ex., „încep *a*-l *apuca* frigurile”, „m-apuc *de spălat* cămeşele”), situaţie în care se găseşte şi conjunctivul (de ex., „încep *să ţes* pânză”)[50], prefigurând o structură sintactică echivalentă cu predicatul complex alcătuit din:

- operator aspectual la indicativ prezent şi suport semantic verbal la infinitiv prezent, cu prepoziţia morfem *a* („*începa*-l *apuca* frigurile”);

- operator aspectual la indicativ prezent şi suport semantic verbal la supin („*m-apucde spălat* cămeşele”);

[43] A. Lambrior, *Gramatica romînă. Fonetica şi morfologia*, publicată de de Gh. Ghibănescu (după moartea autorului), Editura Librăriei Isr. Kupperman, Iaşi, 1893 [= Lambrior, *Morfologia*].
[44]Lambrior, *Morfologia,* p. 148.
[45] „Participiul e adĭectiv cînd determină; e substantiv cînd e determinat”, Lambrior, *Morfologia,* p. 149.
[46] „Participiul îşĭ păstrează înţălesul verbal, în formele compuse de conjugare şi cere atuncĭ obiect direct”, Lambrior, *Morfologia,* p. 150.
[47] Lambrior, *Morfologia*, p. 150.
[48] *Ibidem*, p. 151.
[49] *Ibidem*, p. 148.
[50] A. Lambrior, *Gramatica romînă. Sintaxa*, publicată de de Gh. Ghibănescu (după moartea autorului), Editura Librăriei Isr. Kupperman, Iaşi, 1893, p. 76-77.

- operator aspectual la indicativ prezent şi suport semantic verbal la conjunctiv prezent („*încep să ţes* pânză").

H. Tiktin, în ***Gramatica română. Etimologia şi sintaxa***[51] (1891,1893), include infinitivul („a face", „facere"), supinul („făcut"), gerunziul („făcând"), participiul („făcut") şi „adjectivul verbal" („făcător") în categoria „numelor verbale", cu precizarea că „modurile propriu zise se numesc personale, iar numele verbale moduri impersonale". Statutul neclar al acestora, derivă şi din afirmaţia că „afară de cele patru moduri" (indicativ, conjunctiv, condiţional şi imperativ), „verbul mai formează încă cinci nume", infinitivul şi supinul fiind tratate ca substantive, iar gerunziul, participiul şi numele verbal drept adjective. Totuşi, lingvistul vine cu precizarea că forma lungă a infinitivului se tratează ca substantiv, de ex. „Regele porunci generalului **trimiterea** grabnică a unui curier pentru **vestirea** biruinţei în capitală", în timp ce forma scurtă a acestuia este verb, de ex. „Regele hotărî **a trimite** grabnic un curier, spre **a vesti** biruinţa în capitală", la fel cum se întâmplă şi cu gerunziul, de ex. „Cine, **iubindu**-şi cu adevărat patria, nu şi-ar jertfi bucuros viaţa pentru dânsa?". Ca verbe, infinitivul scurt şi gerunziul au timpurile prezent şi trecut: „a veni", „a fi venit", respectiv „viind", „fiind venit"[52]. Supinul este substantiv verbal[53], de ex. „Ţăranii s'au apucat *de cules* porumbul", iar participiul reprezintă, cel mai adesea, „o formă a trecutului", de ex. „O piesă *cântată*" şi, uneori, „o stare prezentă", de ex. „un om *înfumurat, priceput, tăcut*"[54].

Alexandru Philippide, în***Gramatică elementară a limbii romîne***[55] (1897),tratează infinitivul şi participiul drept moduri ale verbului, cu timpurile prezent şi trecut. Astfel, se menţionează infinitivul prezent, forma scurtă (de ex., „a afla", „a căde"), şiinfinitivul trecut alcătuit din auxiliarul *a fi* şi „participiul trecut pasiv" (echivalent cu participiul actual) al verbului de conjugat, de ex. „a fi aflat"[56]. Participiul trecut pasiv este echivalent cu participiul actual, de ex. „aflat", „căzut", participiul prezent activ este echivalent cu gerunziul actual, de ex. „aflînd", „căzând", iar participiul trecut activ este o structură analitică alcătuită din auxiliarul *a fi* sau *a avea* la participiu prezent activ (gerunziul actual) şi participiul trecut pasiv

[51] H. Tiktin, *Gramatica română. Etimologia şi sintaxa*, Ediţia a III-a revăzută de I.-A. Candrea, Editura Tempo, Bucureşti, 1945 [= Tiktin, *Gramatica*].
[52] Tiktin, *Gramatica*, p. 96.
[53]Cu precizarea că „Supinul român corespunde celui latin: EO VENATUM= mă duc la vânat, FACILIS INVENTU= uşor de găsit"şi se utilizează „mai ales după prepoziţii", de ex. „ Mă duc *la vânat*", Tiktin, *Gramatica*, p. 97.
[54]Tiktin, *Gramatica*, p. 97.
[55]Alexandru Philippide, *Gramatică elementară a limbii romîne*, Editura Librăriei Isr. Kuppermann, Iaşi, 1897 [=Philippide, *Gramatică*].
[56]Vezi Philippide, *Gramatică*, p. 122-125.

(participiul actual), de ex. „fiind căzut", „avînd aflat"[57]. Din punct de vedere sintactic, infinitivul prezent îndeplineşte funcţia de „obiect" pe lângă verbe precum *a putea, a avea, a da, a începe, a apuca* etc.[58], multe dintre exemplele oferite de către cercetător pentru a ilustra acest aspect prefigurând structuri sintactice echivalente cu predicate complexe, alcătuite din:

- operatorul aspectual *a începe* la indicativ prezent + suport semantic verbal la infinitiv prezent cu prepoziţia morfem *a*, „Şi cum află pricina, *începe a ne pofti* pe fiecare la Bălan şi *a ne mîngîia* cu sfîntul ierarh Neculaiŭ" (Creangă)[59];

- operatorul aspectual *a începe* la indicativ prezent + operatorul aspectual *a se da* la infinitiv prezent +suport semantiv verbal la supin, „*Încep a mă da la scris*" (Creangă)[60];

- operatorul modal *a avea* la indicativ prezent + suport semantic verbal la infinitiv prezent cu prepoziţia morfem *a*, „Bir *n-aveţi a da*" (Creangă)[61];

- operatorul modal *a putea* la indicativ prezent + suport semantic verbal la infinitiv prezent fără prepoziţia morfem *a*, „Iată ce am gîndit eŭ, noro, că *poţi lucra* nopţile" (Creangă)[62].

De asemenea, exemplul oferit de către autor pentru singura situaţie în care infinitivul lung îşi păstrează valoarea verbală, având funcţia sintactică de subiect, prefigurează o structură sintactică echivalentă cu predicatul complex alcătuit din operatorul modal *a fi*[63] la indicativ imperfect + suport semantic verbal la infinitivul lung cu prepoziţia morfem *a*: „şi unde am croit-o la fugă spre Humuleştĭ, uitîndu-mă înapoĭ, să văd nu mă ajunge moşneagul, căcĭ îmĭ *era* acum *a scăpare* de dînsul, drept să vă spun"[64]. În ceea ce priveşte participiul trecut pasiv („aflat", „căzut"), este menţionată situaţia în care acesta are „înţălesul activ şi invariabil", întrebuinţându-se cu prepoziţia „de", într-o construcţie echivalentă cu supinul actual, de ex. „Eĭ, eĭ, ce-ĭ *de făcut*? –Multe sînt *de făcut* şi puţine *de vorbit*, dacă aĭ cu cine te înţălege"

[57] Vezi Philippide, *Gramatică*, p. 125-133.
[58] Philippide, *Gramatică*, p. 303.
[59] *Ibidem*, p. 303.
[60] Philippide, *Gramatică*, p. 303.
[61] *Ibidem*, p. 305.
[62] *Ibidem*, p. 305.
[63] Valeria Guţu (Guţu, *Semiauxiliarele de mod*, p. 74) consideră că operatorul modal *a fi* poate avea şi valoarea semantică de *voinţă* în structura predicatului complex.
[64] Philippide, *Gramatică*, p. 311-312.

(Creangă)[65], structurile „*ĭ de făcut*", „*sînt de făcut"*, „[*sînt*] *de vorbit*" prefigurând predicate complexe alcătuite din operatorul modal *a fi* la indicativ prezent (cu valoarea semantică de *necesitate*) şi suport semantic verbal la supin. Lingvistul precizează faptul că verbul *a fi* se poate înlocui cu *a trebui*, de ex. „Mă sfătuesc eŭ într-o zi cu Gîtlan, c-aicĭ *ar trebui* ceva *de făcut*, să putem scăpa de cîţiva mîncăi" (Creangă), fiind evidentă valoarea semantică de *necesitate* pe care o aduce verbul *a fi* în astfel de situaţii, sens lexical pe care îl capătă şi verbul *a avea* urmat de participiul trecut pasiv cu prepoziţia „de", de ex., „Iată ce *aveţi de făcut*" (Creangă), „*Am de trecut* prin multe locuri" (Creangă), „Întoarce-te înapoĭ, orĭ, dacă *aĭ de dus* înainte, ia-ţĭ în ajutor pe cineva" (Creangă)[66], construcţiile fiind echivalente cu predicate complexe alcătuite din operator modal *a avea* la indicativ prezent şi suport semantic verbal la supin. În raport cu gramaticile anterioare, este menţionată pentru prima dată situaţia „constând din compunerea a diferite forme ale verbelor, care prin ele înseş arată posibilitatea şi concesiea (pot, zic, pun, presupun, admit), cu verbul respectiv"[67]. Astfel, dacă pentru sensul lexical de *posibilitate*, este suficient verbul modal *a putea* la condiţional-optativ, de ex. „*aş pute merge*"[68], valoarea semantică de *concesie* se realizează prin combinaţia verbului modal „*pot* la indicativ, urmat de conjunctiv orĭ infinitiv", de ex. „*Poţĭ zidi* o lume întreagă, *poţĭ s*-o *sfarîmi*: oriceaĭ spune, peste toate o lopată de tărînă de depune"[69], structură echivalentă cu predicatul complex alcătuit din operatorul modal *a putea* la indicativ prezent şi suport semantic verbal la infinitiv fără prepoziţia morfem *a* /la conjunctiv prezent.

Concluzii

Lucrarea de faţă ia în discuţie definiţiile şi clasificările modurilor nepersonale ale verbului în gramatici româneşti până la 1900, identificând, în acelaşi timp, situaţii şi exemple în care formele flexionare nepersonale, în special, dar şi cele personale intră în componenţa unor structuri prefigurând unităţi sintactice echivalente cu predicatul complex alcătuit din operator modal/aspectual şi suport semantic verbal.

5. Bibliografie

[65] *Ibidem*, p.322.
[66] *Ibidem*, p. 323.
[67] *Ibidem*, p. 325-326.
[68] Philippide, *Gramatică*, p. 326.
[69] *Ibidem*, p. 327.

Lucrări de specialitate

Cipariu, Timotei, *Gramatec'a limbei române*, vol. I *Analitica*, Bucureşti, 1869.

Cipariu, Timotei, *Gramatec'a limbei române*, vol. II *Sintetica*, Bucureşti, 1877.

Diaconovici Loga, Constantin, *Gramatica românească*, Text stabilit, prefaţă, note şi glosar de Olimpia Şerban şi Eugen Dorcescu, Editura Facla, Timişoara, 1973.

Eustatievici Braşoveanul, Dimitrie, *Gramatica rumânească (1757). Prima gramatică a limbii române*, Ediţie, studiu introductiv şi glosar de N. A. Ursu, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1969.

*** *Gramatica limbii române*, vol. 1, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005.

*** *Gramatica limbii române*, vol. 2, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005.

Heliade Rădulescu, Ion, *Gramatică românească*, Ediţie şi studiu de Valeria Guţu Romalo, Editura Eminescu, Bucureşti, 1980.

Hoarţă Cărăuşu, Luminiţa, *Dinamica morfosintaxei şi pragmaticii limbii române actuale*, Editura Cermi, Iaşi, 2007.

Irimia, Dumitru, *Structura gramaticală a limbii române. Verbul*, Editura Junimea, Iaşi, 1976.

Lambrior, A., *Gramatica romînă. Fonetica şi morfologia*, publicată de de Gh. Ghibănescu (după moartea autorului), Editura Librăriei Isr. Kupperman, Iaşi, 1893.

Lambrior, A., *Gramatica romînă. Sintaxa*, publicată de de Gh. Ghibănescu (după moartea autorului), Editura Librăriei Isr. Kupperman, Iaşi, 1893.

Micu, Samuil, Şincai, Gheorghe, *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae*, Studiu introductiv, traducerea textelor şi note de Mircea Zdrenghea, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980.

Philippide, Alexandru, *Gramatică elementară a limbiĭ romîne*, Editura Librăriei Isr. Kuppermann, Iaşi, 1897.

Şăineanu, Lazăr, *Istoria filologiei române cu o privire retrospectivă asupra ultimelor decenii (1870-1895). Studii critice*, Ediţia a II-a, Editura Librăriei Socec & Comp., Bucureşti, 1895.

Tiktin, H., *Gramatica română. Etimologia şi sintaxa*, Ediţia a III-a revăzută de I.-A. Candrea, Editura Tempo, Bucureşti, 1945.

Studii şi articole

Dimitriu, C., *Există predicat verbal compus în limba română?*, în *Anuar de lingvistică şi istorie literară*, tom XXXIII, A, 1992-1993, p. 197-227.

Guţu, Valeria, *Semiauxiliarele de mod*, în *Studii de gramatică*, I, 1956, p. 57-81.

Hoarţă Cărăuşu, Luminiţa, *Un aspect al morfosintaxei textelor religioase din secolul al XVI-lea: predicatul complex cu operator modal şi aspectual*, în *Text şi discurs religios*, nr. 3,2011, p. 95-100 http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A101/pdf (accesat la 8.04. 2019)

Iordan, Iorgu, *Scurt istoric al principalelor lucrări de gramatică românească*, în *Limbă şi literatură*, anul II (1956), p. 163-196.

Pană Dindelegan, Gabriela, *Regimul sintactic al verbelor în limba română veche*, în *Studii şi cercetări lingvistice*, XI, nr. 3, 1968, p. 265-296.

Teze de doctorat

Hrişcu, Andreea, *Gramatica românească a lui Radu Tempea (1797). Ediţie critică şi studiu lingvistico-filologic*, Teză de doctorat, coordonator ştiinţific, prof. univ. dr. Eugen Munteanu, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi, 2013.

THE TERM TREEIN ROMANIAN

Simona Sandu (Pîrvulescu)
PhD Student, University of Craiova

Abstract: The term tree (arbore in Romanian), a familiar term to both forestry specialists and non-specialists, lies at the crossroad of the common vocabulary, specialized forestry vocabulary and interdisciplinary scientific vocabulary. Of the three hypostases of the term tree, namely: word, forestry terminological unit and interdisciplinary term, sense similarities and semantic deviations of the term can be identified. The identification of sense similarities and semantic deviations is possible through the paradigmatic analysis and syntagmatic analysis of the term, which emphasize the careful reading of the definitions in general dictionaries and their transfer into the patterns of the specialized meaning found in specialized dictionaries, the identification of the language facts in which the term occurs and the analysis of the meaning(s) updated by the term in various linguistic contexts.

Keywords:term tree, specialized meaning, paradigmatic analysis, syntagmatic analysis, semantic area

1. Introducere

În cadrul oricărei științe, putem identifica un termen-cheie, un nucleu de bază, în jurul căruia se formează „atomii" – conceptele și relațiile între conceptele cu care operează știința respectivă: de exemplu, pentru matematică, termenul-cheie poate fi considerat numărul, pentru fizică – fenomenele fizice din mediul înconjurător, pentru geografie – mediul natural înconjurător, pentru literatură – textul literar, pentru fonetică – sunetul, pentru silvicultură (domeniul forestier) – arborele. Cuvântul *arbore* este unul dintre cele mai vechi cuvinte, fiind utilizat încă de la începuturile omenirii. Dacă la debutul existenței sale *arbore* denominaliza conceptele *lemn*[1], *copac*, *plantă cu trunchi lemnos cu ramuri,* fiind exclusiv apanajul științelor naturii (botanica, silvicultura), de-a lungul timpului, sensul inițial a suferit extinderi semantice prin prisma asemănării obiectelor denominalizate cu forma arborelui. În prezent, *arbore* este perceput atât ca și component al lexicului comun (cuvânt), cât și ca termen aparținând lexicului specializat, respectiv terminologiei aferente unor domenii specializate[2]. Perspectiva lingvistică percepută în cadrul fiecărui domeniu specializat poate fi corect interpretată prin intermediul a două metode de cercetare terminologică, și anume: analiza paradigmatică și analiza sintagmatică. Cele două metode de cercetare terminologică sunt reprezentative pentru cele două tipuri de terminologii – terminologia internă (T_1), care are un caracter prescriptiv, normativ – fiind o terminologie făcută de specialiști pentru specialiști și terminologia externă (T_2), cu caracter descriptiv.

Bidu-Vrănceanu (2007) consideră că analiza paradigmatică are ca scop „*definirea și interpretarea sensului specializat în mod riguros, dar accesibil vorbitorului obișnuit [...]. La nivelul T_2 interpretarea sensului specializat este obiectivată prin raportarea continuă la dicționarele generale*"[3]. Pe de o parte, prin intermediul analizei paradigmatice, se compară definițiile termenilor din dicționare de uz general și din dicționare specializate cu scopul de a

[1] Vezi Botnaru, Ana-Maria, *Trei termeni arboricoli generici – lemn, copac și pom*, http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A3318/pdf, p. 82-83.
[2] Aici avem în vedere domeniile maritim, al informaticii, al matematicii, al chimiei.
[3] Apud Grigore, Andreea-Victoria, *Modalități lingvistice în analiza terminologiei. Aplicații în terminologia meteorologiei*, http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V923/pdf, p. 1.

identifica similaritățile de sens. Pe de altă parte, analiza paradigmatică are în vedere relațiile semantice paradigmatice, și anume: sinonimia, antonimia, hiponimia și câmpurile lexico-semantice.

Analiza sintagmatică are „*un rol preliminar sub aspectul textelor și un rol de rafinare în ce privește contextele*”[4]. Complementară analizei paradigmatice, analiza sintagmatică pleacă dinspre texte (specializate, semispecializate, *vulgare*) spre termen. Importanța sa a fost conștientizată de terminologia externă care, în contextul globalizării socio-economice-lingvistice și a exploziei informaționale, încearcă familiarizarea locutorilor obișnuiți, nespecializați cu conceptele corecte denominalizate de termeni, concepte pe care oamenii obișnuiți sunt nevoiți să le folosească (prin prisma dezvoltării de amploare a științelor și a tehnicii, a informaticii). Observarea și analiza situațiilor de comunicare reală în care apare termenul, ne permite identificarea posibilităților combinatorii ale acestuia, a variației terminologice care duce la constatarea gradului de contextualizare / decontextualizare și a *deviațiilor* semantice suferite de termen în contexte lingvistice diferite cu dezideratul respectării *nucleului dur* al termenului.

În lucrarea de față ne propunem să realizăm analiza termenului *arbore*. Pentru analiza paradigmatică am utilizat dicționare de uz general (DEX, MDA, DAN) și lucrări de specialitate aparținând domeniului forestier (standardul *SR 9167:1997Îngrijire și conducerea arboretelor. Vocabular*, *Dicționartehnicsilvic*, *Manualulde Silvicultură* pentru clasa a IX-a, baza de date terminologice on-line TERMROM).

2. Analiza termenului *arbore*

Component al zestrei latine în limbile romanice, *arbore* este definit în dicționarele generale după cum urmează:

arbore < lat. *arbor, -is*, s.m., „1. nume generic pentru orice plantă cu trunchi înalt și puternic, lemnos și cu mai multe ramuri cu frunze care formează o coroană; copac; *p.restr.* pom. 2. organ de mașină care primește și transmite o mișcare prin rotația în jurul axei sale. 3. (Mar.; în sintagma) arbore mic = trinchet. 4. (rar) catarg. [var.: *árbor* s.m.]” (DEX, 63).

Observăm că *arbore* are marcă diastratică numai pentru sensul 3, respectiv pentru domeniul maritim. Termenul *arbore* nu are înregistrate toate sensurile dezvoltate în lexicul actual, din DEX lipsind referirile la limbajul matematic și informatic.

Termenul *arbore* dezvoltă numeroase unități frazeologice. În DEX sunt înregistrate următoare compuse[5] (prin subordonare) după tiparul:

a) *arbore* + determinant substantival în acuzativ (format din prepoziția simplă *de* și substantiv concret):

arbore-de-cacao (*Theobroma cacao*) = „plantă lemnoasă specifică zonei tropicale, cultivată pentru semințele ei comestibile” (DEX, 63);

arbore-de-cafea (*Coffea arabica*) = „plantă lemnoasă din regiunile calde ale Americii Latine, Africii și Asiei, cultivată pentru semințele ei comestibile” (DEX, 63);

arbore-de-cauciuc (*Hevea brasiliensis*) = plantă lemnoasă originară din America de Sud, din scoarța căreia se extrage cauciucul natural” (DEX, 63);

arbore-de-pâine (*Artocarpus incisa*) = plantă lemnoasă cu tulpina foarte înaltă și foarte groasă, al cărei fruct sferic, cu gust de pâine, se consumă fiert sau copt” (DEX, 63);

b) *arbore* + determinant substantival în genitiv (determinantul este constituit dintr-un substantiv abstract):

arborele-vieții[6] (*Thuja orientalis*) = „arbore decorativ, originar din Extremul Orient, înalt și foarte rămuros, cu frunze mici, solzoase; tuia” (DEX, 63);

[4] Bidu-Vrănceanu, 2007: 27.
[5] Observăm că aceste compuse reprezintă denumirea populară a arborilor respectivi.

c) *arbore* + determinant adjectival (adjectivul variabil *genealogic*):

arbore genealogic = „reprezentare grafică (de obicei sub forma unui copac cu ramuri) înfățișând filiația și gradul de înrudire al membrilor unei familii (aristocratice)" (DEX, 63).

De la *arbore* se formează derivatul *arboraș* s.m. (*arbore* + *-aș*) = „(rar) diminutiv al lui arbore" (DEX, 63).

Deși la prima vedere par derivate din *arbore*, următorii termeni au etimologii diferite de *arbore* și fac parte din aceeași arie semantică:

a) Cu etimologie simplă:

arborescență < fr. *arborescence*, s.f., „(rar) formă (ca) a unei plante arborescentă[7]" (DEX, 63);

arboret < lat. *arboretum*, s.n., „1. porțiune de pădure caracterizată printr-o vegetație omogenă, deosebită de restul pădurii din jur[8]. 2. partea superioară a catargului" (DEX, 63);

arboricol < fr. *arboricole*, adj., „(despre insecte, animale) care trăiește pe arbori sau printre arbori"[9] (DEX, 63);

arboricultor, -oare < fr. *arboriculteur*, s.m. și f., „persoană care se ocupă cu arboricultura" (DEX, 63);

arboricultură < fr. *arboriculture*, s.f., „disciplină care studiază cultura arborilor și arbuștilor" (DEX, 63);

b) Cu etimologie dublă:

arborescent < fr. *arborescent*, lat. *arborescens, -ntis*, adj., „care are înfățișarea unui arbore (1); care este ramificat asemenea crengilor unui arbore"[10] (DEX, 63);

arbust[11] < fr. *arbuste*, lat. *arbustum*, s.m., „plantă lemnoasă mai mică decât arborele, care se ramifică de la rădăcină în formă de tufă și nu formează o coroană distinctă" (DEX, 63).

MDA (2010) oferă următoarele înregistrări pentru termenul *arbore*[12]:

arbore < ml *arbor*, s.m., „1. nume generic pentru orice plantă cu trunchi înalt, puternic, lemnos și cu mai multe ramuri cu frunze care formează o coroană. 2. schemă în formă de arbore (1). 3. (Med; îas) secțiune a cerebelului înfățișând o structură ca de arbore (1). 4. (Mrn; îs) *~le mare* catargul principal. 5. (Mrn; îs) *arbore mic* trinchet. 6. (Mec.) organ de mașină care primește și transmite o mișcare de rotație Si: *axă, fus*." (MDA, I, 89).

În MDA sunt înregistrate următoarele compuse[13] cu termenul *arbore*:

arborele-puturos (*Ailanthus altissima*) = „Cenușer" (MDA, I: 89);

arborele-de-Iudea / ~le Iudei / ~le lui Iuda (*Cercis siliquastrum*) = „plantă din familia leguminoase" (MDA, I, 89);

arbore-schinoșel[14] (*Malus sylvestris*) = „măr pădureț" (MDA, I, 89);

---

[6] MDA, I, 2010: 89 îl prezintă ca fiind un regionalism; *arborele-vieții* este folosit și cu sens figurativ referindu-se la „schemă reprezentând evoluția omului de-a lungul vieții sale" (DEX, 63), sens înregistrat și în MDA, I, 2010: 89. DAN actualizează informația referitoare la *arborele-vieții*, menționând și sensul „motiv iconografic ornamental, cu caracter simbolic, cu păsări și animale" (DAN, 2015: 88).

[7] MDA, I: 89 înregistrează și al doilea sens: „totalitatea ramurilor".

[8] Primul sens apare cu marcă diastratică (Sil) – silvicultură – în MDA, I: 89 care îi conferă și o unitate sinonimică: *masiv de arbori*.

[9] MDA oferă și al doilea sens (legat de primul): „caracteristic traiului pe arbori(1)" (MDA, I: 89).

[10] În MDA, este înregistrat al doilea sens: „ramificat" (MDA, I: 89).

[11] În MDA, I: 90, ne este oferit și termenul *arbustiv* < fr. *arbustif*, a., „1. (d. vegetație) cu caracter de arbust. 2. constituit din arbuști."

[12] Am prezentat selectiv sensurile din MDA, ca atare numerotarea ne aparține.

[13] Vom reda numai compusele care nu apar și în DEX.

[14] Utilizat în regiunea Moldovei.

arbore enciclopedic = „tablou al cunoștințelor omenești sub formă de arbore (2)” (MDA, I, 89).

Spre deosebire de DEX, în MDA sunt înregistrate și următoarele sintagme fixe specializate în anumite domenii:

a) în domeniul chimiei: *arbore de plumb* (sau *al lui Saturn*) = „grupare (arborescentă) de mici cristale de plumb, formată în jurul unei lame care a fost cufundată într-o soluție de sare de plumb” (MDA, I, 89);

b) în domeniul medical: *arborele circulator* = „sistemul sanguin” (MDA, I, 89);

c) În domeniul mecanicii: *arbore motor* = „arbore (20) care transmite mișcarea de rotație de la motor la sistemul antrenant; *arbore cotit* = „arbore (20) cu unul sau mai multe coturi, care primește de la una sau mai multe biele o mișcare de rotație, pe care o transmite unui sistem antrenant Si: *vibrochen*” (MDA, I, 89);

d) sintagma fixă, folosită cu sens figurat: *arborele cunoașterii binelui și răului* = „Mărul din Rai ale cărui fructe au fost interzise lui Adam și Evei” (MDA, I, 89).

Contaminarea termenului *arbore* cu termeni din alte limbaje specializate (*plumb, circulator, motor*) sau din lexicul comun (*cotit*), a dus la dezvoltarea de sensuri noi de către unitățile terminologice construite în jurul termenului *arbore*.

În plus față de DEX, MDA înregistrează următorii termeni înrudiți semantic cu *arbore*:

arboretum < fr. *arboretum*, lat. *arboretum*, s.n.i., „(rar) 1. loc plantat cu arbori. 2. pepinieră silvică. 3. grădină botanică. 4. grădină pentru cultura experimentală a unor arbori” (MDA, I, 89);

arbori- < lat. *arbor*, „element de compunere cu semnificația *referitor la arbore, de arbore* (MDA, I, 89);

arboricid, -ă < fr. *arboricide*, s.n., a., „1-2. (substanță) care servește la combaterea unor plante lemnoase sau la devitalizarea rădăcinilor” (MDA, I, 89);

arborizat < fr. *arborisé*, a., „(Min.) care prezintă arborizații” (MDA, I, 89);

arborizație < fr. *arborisation*, s.f., „(Min.) desen natural reprezentând o arborescență (1) în tăietura făcută în unele minerale.” (MDA, I, 89).

În MDA sunt înregistrate ca variante ale termenului *arbore*: *arbor, arbur, arbure*. Ca sinonime, sunt exemplificați termenii *copac, pom*.

DAN oferă două sensuri înregistrate în plus față de DEX și MDA, sensuri specializate pe domeniul matematicii și pe domeniul informaticii:

a) în limbajul matematic: *arbore* = „structură de date în care fiecare conține puncte de referință la celelalte” (DAN, 88);

b) în limbajul informatic: *arbore* = „graf orientat, aciclic” (DAN, 88).

În DAN am identificat trei termeni din aria semantică a *arborelui* care nu sunt înregistrați în DEX și în MDA:

arboriform < lat. *arboriformis*, adj., „cu aspect de arbore” (DAN, 89);

arboriza < fr. *arboriser*, vb. tr., „a cultiva arbori” (DAN, 89);

arbuscul < fr. *arbuscule*, lat. *arbuscula*, s.m., „1. tufă mică cu aspect de copăcel; arbore mic. 2. (anat.) organ foarte mic, ramificat ca un arbore” (DAN, 89).

În *Dicționarul tehnic silvic* (DTS), este prezentată atât definiția termenului *arbore*, cât și sintagmele fixe în a căror alcătuire intră (cu utilizare strictă în domeniul forestier):

arbore = „individ vegetal lemnos” (DTS, 22); definiția este urmată de unitățile terminologice formate din:

a) termenul *arbore* + determinant adjectival de origine verbală:

arbori căzuți = „arbori doborâți de accidente” (DTS, 22);

arbore deperisant = „arbore bolnav, rău dezvoltat” (DTS, 23);

b) termenul *arbore* + determinant adjectival:

arbore foios = „arbore cu frunză lată” (DTS, 23);

arbore pitic = „cel care are înălțimea mai mică decât mijlocie” (DTS, 23);

arbore rășinos = „arbore cu frunza aciculară” (DTS, 23);

c) termenul *arbore* + determinant substantival:

arbore-lalea = „arbore exotic fam. Magnoliace (Bot.) *Liriodendron tulipifera*” (DTS, 23);

arbore rezervă sau *semincer* = „acela care rămâne netăiat la exploatare” (DTS, 23);

d) termenul *arbore* + grup nominal format din substantiv concret precedat de prepoziția *de*:

arbore de coajă = „(pentru tăbăcit) arbori forestieri, care sunt jupuiți de coajă, pentru a li se lua taninul” (DTS, 22);

arbore de codru = „arbore cu un diametru mai mare decât 20 cm” (DTS, 22);

arbore de pădure = „care formează arborete și păduri” (DTS, 23);

arbore de transmisie = „la mașini, o piesă care transmite mișcarea” (DTS, 23).

Din aceeași arie semantică a *arborelui*, în DTS apar înregistrați termenii:

arborescent = „care are portul, forma, caracterul unui arbore” (DTS, 23);

arboret = „o adunare de arbori pe o porțiune dată de teren” (DTS, 23);

arboret = „(pur) acela care e format din arbori de aceeași specie” (DTS, 23);

arboretum = „loc plantat cu arbori de pădure; grădină botanică (pepinieră silvică)” (DTS, 24);

arbust = „plantă lemnoasă mică, care se ramifică de la bază” (DTS, 24).

Termenul *arboret* apare în unitățile terminologice:

arboret mixt = „acela format din mai multe esențe” (DTS, 23);

arboret principal = „arboret principal în raport cu altele mai tinere sau de importanță minimă” (DTS, 23);

arboret secundar = „arboretul de mai mică importanță într-o pădure” (DTS, 24).

Analizând definițiile înregistrate de diferite dicționare (de uz general și specializate), constatăm că nota comună de definire a *arborelui* (ca termen specific domeniului forestier) este „*plantă cu trunchi înalt și puternic, lemnos și cu mai multe ramuri cu frunze care formează o coroană*”. Am constatat că pentru termenul *arbore* sunt înregistrate sinonimele[15] *copac, pom*.

Familia lexicală a termenului *arbore* este bine reprezentată, cuprinzând, de exemplu: diminutivul *arboraș*, substantivul colectiv *arboret*, compuse *arbore-de-cacao, arborele-vieții, arbore-de-cafea, arbore genealogic, arborele-de-Iudeea, arbore-schimoșel* ș.a.

Conform *Normelor standarduluiSR 9167:1997 Îngrijire și conducerea arboretelor. Vocabular*, în domeniul forestier, termenul *arbore* intră în componența următoarelor unități terminologice[16]:

a) unități terminologice formate din *arbore* + determinant adjectival:

arbore ajutător = „arbore care, prin poziția lui în arboret, favorizează creșterea și dezvoltarea exemplarelor de valoare, îndeplinind în același timp și un rol de protecție și de ameliorare a solului. Sinonim: *arbore folositor*”;

arbore biciuitor = „arbore ale cărui ramuri, mișcate de vânt lovesc puternic coroanele arborilor din jur”;

[15] Deși mult timp sinonimia în cadrul limbajelor de specialitate a fost respinsă de către terminologi, iar monosemia a fost postulată drept principiu de capătâi al termenilor, s-a constatat că „*sinonimia este prezentă în unele domenii științifice*” (Anghelina, 2018: 27).

[16] Standardul SR 9167:1997 *Îngrijire și conducerea arboretelor. Vocabular*: 1.

arbore codominant = „arbore cu coroană înghesuită, relativ slab dezvoltată, mai scund decât arborii dominanți, situat la limita inferioară a plafonului superior (corespunde clasei 3 după clasificarea Kraft)";

arbore copleșit = „arbore complet umbrit, de regulă deperisant, mai rar având coroana încă viabilă (corespunde clasei 5 după clasificația Kraft)";

arbore dăunător = „arbore care, prin caracteristicile lui, stânjenește creșterea și dezvoltarea arborilor de valoare vecini";

arbore deperisant = „arbore care, din cauza vârstei, dominării bolilor, atacurilor de insecte sau altor factori cu influențe negative, are vegetație lâncedă sau este în curs de uscare";

arbore dominant = „arbore cu coroana bine dezvoltată și amplasată în plafonul superior";

arbore dominat = „arbore cu coroana înghesuită din toate părțile, dar cu vârful sau partea superioară a coroanei încă la lumină (corespunde clasei 4 după specificația Kraft)";

arbore predominant = „arbore cu coroana puternic dezvoltată, depășind în înălțime și diametru arborii din jur (corespunde clasei 1 după clasificația Kraft)";

b) unități terminologice formate din *arbore* + grup nominal format din substantiv precedat de prepoziția simplă *de*[17]:

arbore de extras = „arbore ce urmează să fie eliminat din arboret în cadrul aplicării lucrărilor de îngrijire sau a tratamentelor, din cauza dimensiunilor, stării fitosanitare, calității, poziției necorespunzătoare sau a faptului că stânjenește dezvoltarea arborilor de viitor sau a semințișului";

arbore de valoare = „arbore corespunzător ca specie, genotip, calitate, dezvoltare a trunchiului și poziție în arboret, ales și favorizat prin lucrări de îngrijire în raport cu țelul de gospodărire urmărit. Sinonim: *arbore de viitor"*.

În domeniul forestier, de la hiperonimul *arbore* se formează hiponimele: *arbore ajutător, arbore biciutor, arbore codominant, arbore copleșit, arbore dăunător, arbore deperisant, arbore dominant, arbore dominat, arbore de extras, arbore predominant, arbore de valoare.*

După cum remarca Anghelina[18]: „În condițiile în care o mare parte din termenii subordonați (hiponime) sunt exprimați sintagmatic, există posibilitatea ca una dintre componentele termenilor să indice o relație antonimică aparent reală, o pseudo-antonimie", observăm dezvoltarea unei relații de pseudo-antonimie între componentele unităților terminologice înregistrate în *Standardul SR 9167:1997 Îngrijire și conducerea arboretelor. Vocabular*, și anume: *arbore ajutător – arbore dăunător, arbore dominant – arbore dominat, arbore deperisant – arbore de valoare.*

În cadrul unităților terminologice prezentate pe parcursul lucrării, am identificat prezența unor metafore terminologice (metafore vegetale[19]): *arborele-puturos, arbore enciclopedic, arbore pitic, arbore rezervă, arbore ajutător, arbore biciuitor, arbore copleșit, arbore dăunător, arbore de valoare.* Lexeme aparținând lexicului comun au fost combinate cu termenul *arbore* pentru a reda/evidenția trăsături definitorii ale anumitor arbori.

În manualul de *Silvicultură*[20] pentru clasa a IX-a, termenul *arbore* este prezentat astfel: „La maturitate și în condiții medii de vegetație, plantele lemnoase forestiere ating

[17] Aceste unități terminologice se regăsesc în „clasificarea funcțională a arborilor, adoptată în 1966", conform Daia, 2011: 174.
[18] Anghelina, 2018: 29.
[19] Borcilă apud Oancea, Obrogea, 2009: 178 (prezentarea metaforelor pe „paliere" – metaforele vegetale fiind situate pe palierul al doilea – al plantelor).
[20] Iancu, Apetroaie, Leca, Cucerzan, 2010: 13.

anumite înălțimi. După talia (înălțimea) la care ajung, acestea se clasifică în: arbori, arbuști, subarbuști. Arborii ating înălțimi mai mari de 8 m la maturitate." Din această descriere, putem defini arborele ca fiind *o plantă lemnoasă forestieră care, în condiții medii de vegetație, poate atinge, la maturitate, înălțimea de peste 8 m.* Constatăm astfel că această definiție prezintă notele caracteristice conceptului de *arbore* în domeniul forestier, note prezente în toate definițiile prezentate pe parcursul lucrării. Daia aduce un plus de informație prezentând *arborele* ca fiind *nucleul dur* al ecosistemului forestier: „În fitocenozele forestiere, *arborele* este elementul fundamental, definitoriu, imprimând aspectul distinctiv al acestora față de alte asociații vegetale (savane, tundre)."[21]

Concluzii

Analizând definițiile înregistrate de diferite dicționare (de uz general și specializate), constatăm că nota comună de definire a *arborelui,* ca termen specific domeniului forestier, este „*plantă cu trunchi înalt și puternic, lemnos și cu mai multe ramuri cu frunze care formează o coroană*". Acest aspect întărește ideea că termenul *arbore* are un caracter monosemantic în limbajul specializat; termenul *arbore* îndeplinește condiția de univocitate, monoreferențialitate „impusă" de limbajul specializat. Monoreferențialitatea termenului este îndeplinită și cadrul utilizării sale în alte limbaje specializate (matematic, mecanic, informatic, maritim).

Termenul *arbore* dezvoltă serii hiponimice în limbajul forestier (*arbore – arbore ajutător, arbore biciutor, arbore codominant, arbore copleșit, arbore dăunător, deperisant, arbore dominant, arbore dominat, arbore de extras, arbore predominant, arbore de valoare*), în limbajul informatic (*arbore – arbore de regăsire, arbore vid, arbore binar, arbore binar de căutare, arbore binar optim, arbore multicăi, arbore de acoperire, arbore de acoperire minim, arbore ordonat*) și în limbajul tehnic (*arbore – arbore cu came, arbore cardanic, arbore cotit, arbore flexibil, arbore planetar*)[22].

Migrarea unor cuvinte din lexicul comun spre domeniul forestier, asocierea lor în sintagme fixe specifice limbajului forestier, au dus la terminologizarea acestor sintagme, la expansiunea semantică a cuvintelor care au migrat din lexicul comun spre lexicul specializat forestier (*arbore-ajutător, arbore-biciutor, arbore-de-cacao, arbore-de-cafea, arbore-de-cauciuc, arbore-copleșit, arbore-dăunător, arbore-dominant, arbore genealogic, arbore-de-pâine, arbore-de-valoare, arborele-vieții*).

Deviațiile de sens ale termenului *arbore* sunt vizibile în limbajul informatic (*arbore de acoperire, arbore binar, arbore ordonat*), în limbajul tehnic (*arbore cotit, arbore cardanic, arbore planetar*), în limbajul chimic (*arbore de plumb*).

În calitate de cuvânt, de unitate terminologică forestieră, de unitate terminologică interdisciplinară, *arbore* prezintă similarități de sens, expansiuni semantice, a dezvoltat metafore terminologice și sintagme fixe, reprezentând un grad de complexitate ridicat.

BIBLIOGRAPHY

Anghelina, Alexandru Dan, *Terminologia IT între sistem și uz. O abordare descriptiv-lingvistică*, București, Editura Universității din București, 2018.

Bidu-Vrănceanu, Angela, *Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte*, București, Editura Universității, 2007.

[21] Daia, 2011: 32.

[22] Termenii aparținând domeniului tehnic sunt preluați din baza de date terminologice on-line TERMROM, disponibilă la adresa: http://www.cimec.ro/scripts/BDTsel.asp (accesată în 09.02.2019).

Botnaru, Ana-Maria, *Trei termeni arboricoli generici – lemn, copac și pom*, http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A3318/pdf, p. 82-83 (accesat în data de 28.12.2018).

Daia, Mihai, *Silvicultură*, București, Editura Universității de Științe Agronomice și Medicină Veterinară București, 2011.

DAN = Marcu, Florin, *Dicționar actualizat de neologisme*, București, Editura Saeculum Vizual, 2015.

DEX = Academia Română, *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2016.

DTS = Ionescu, Aurelian, Sprangate, Ștefan, *Dicționar tehnic silvic (român-francez-german-englez-italian-ungar-rus)*, București, Editura Tirajul Popa Savu, 1936.

Grigore, Andreea-Victoria, *Modalități lingvistice în analiza terminologiei. Aplicații în terminologia meteorologiei*, http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V923/pdf., p. 105 – 113 (accesat în data de 25.01.2019).

Guțu, Gheorghe, *Dicționar latin-român*, ediție revizuită, București, Editura Humanitas, 2007.

Iancu, I., Apetroaie, I., Leca, A., Cucerzan, S., *Silvicultură – Manual pentru clasa a IX-a*, București, Editura CD PRESS, 2010.

MDA = Academia Română, *Micul dicționar academic*, vol. I-II, București, Editura Univers Enciclopedic Gold , 2010.

Oancea, Ileana, Obrogea, Nadia, *Dincolo de retorică. Metafora în viziune integralistă*, în *Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria Științe Filologice*, XLVII, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2009, p. 175 – 187.

PERSPECTIVES ON CULTURAL STUDIES IN TEACHING GERMAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Ana-Maria Dascălu-Romițan
Assist., PhD, Politehnica University of Timișoara

Abstract: In the context of globalization, foreign language teachers should attach more importance to cultural and intercultural learning, to intercultural communication and teaching in German classes. This paper focuses on the research methods for cultural studies and it underlines their importance in teaching German as a foreign language. Various new methods and approaches regarding teaching and learning German language and German culture have been developed in the last few decades. Thus, it is necessary to face these challenges and to reconsider theoretical and pedagogical issues referring to foreign language teaching.

Keywords: regional and cultural studies, didactics of German as a foreign language, globalization, intercultural learning, intercultural communication, media development

1. Einleitung. Voraussetzungen landeskundlicher Konzeptionen

Die Rolle der Sprachen und der Kommunikation in einer Zeit der globalen und technisch-medialen Veränderungen, der sprachlichen und interkulturellen Begegnungen ist bedeutender und notwendiger denn je. Die Auswirkungen der Informations- und Kommunikationstechnologien und die wachsende Mobilität haben dazu beigetragen, dass die Aneignung von Fremdsprachen und das Kennenlernen fremder Kulturen immer wichtiger werden. Im Kontext der globalen Kommunikation, in welcher die Fremdsprachenvermittlung unabdingbar geworden ist, gewinnt die deutsche Sprache und ganz speziell der DaF-Unterricht weltweit immer mehr an Bedeutung.

Die DaF-Didaktik hat sich in den letzten Jahrzehnten wegen oder dank der technischen Erkenntnisse und dem politischen, gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Wandel sehr verändert. Im Rahmen dieser Entwicklungslinien, hat die Landeskunde, als wesentlicher Bestandteil des DaF-Unterrichts, auch bedeutende Veränderungsprozesse miterlebt, die sich in einer neuen Auffassung landeskundlicher Konzeptionen widerspiegeln.

Seit der Jahrtausendwende hat sich die Landeskunde mit den kulturwissenschaftlichen Ansätzen theoretisch neu aufgestellt und spielt im Kontext der Globalisierung durch die Auseinandersetzung mit dem Kulturbegriff eine umso wichtigere Rolle.

Ausgehend von dieser Tatsache, nimmt sich vorliegender Beitrag vor, die Rolle der Landeskunde innerhalb des DaF-Unterrichts hervorzuheben und auf die Ansätze landeskundlicher Vermittlung einzugehen. Dabei wird der Frage nachgegangen, wie Landeskunde im Zeitalter der Globalisierung zu definieren ist und welche Funktionen sie innerhalb des DaF-Unterrichts einnehmen sollte. Der Schwerpunkt besteht darin, die Landeskunde aus der Perspektive des interdisziplinären Bereichs innerhalb des DaF-Unterrichts darzustellen.

Im ersten Teil des Beitrags werden zunächst die theoretischen Grundlagen zur Auseinandersetzung mit dieser Fragestellung geschaffen, hinsichtlich der Definition, Methode und Zielsetzung.

Die ersten theoretischen Auseinandersetzungen mit dem Thema Landeskunde entstanden im XIX. Jahrhundert, wobei der Begriff gegen 1870 gebraucht wurde und auf Karl Hillebrands Werk *Frankreich und die Franzosen in der zweiten Hälfte des XIX. Jahrhunderts*(vgl. Hillebrand 1873) zurückzuführen ist. Erst ein Jahrhundert später wurde die Landeskunde im Rahmen des Englischunterrichts an deutschen Schulen eingeführt und wissenschaftlich untersucht. Der Begriff erlebte parallel zu den zahlreichen gesellschaftlichen und politischen Umbrüchen einen großen Wandel, der sich einerseits in den vielen Bezeichnungen reflektiert, die man dafür gebraucht (Realienkunde, Kulturkunde, Landeskunde, Kulturstudien (Cultural Studies), Deutschlandkunde, German Studies, Landesstudien, Landeswissenschaft, Kulturwissenschaft, landeskundliches Lernen usw.), und andererseits mit den unterschiedlichen Auffassungen über die Zielsetzung, den Inhalt, die Methoden und die soziokulturellen Bezüge verbunden ist.

Ausgehend von diesen Bemerkungen, stellt uns die Auseinandersetzung mit dem Thema Landeskunde schon von Anfang an vor einem ungelösten Problem, nämlich der Schwierigkeit der Begriffsbestimmung. Was ist Landeskunde? Wie lässt sich der Begriff definieren?

Trotz vieler Untersuchungen, Diskussionen und Ansichten, existiert bis heute noch keine klar umrissene und allgemein anerkannte Begriffsbestimmung. Die Vernetzung mit vielen Disziplinen erschwert umso mehr eine klare Abgrenzung der Landeskunde von anderen Fachbereiten und somit eine einheitliche Definition des Begriffes. Auch bei einem Blick in die Wörterbücher, ist im Duden unter Landeskunde „die Wissenschaft von der Kultur, den geografischen Verhältnissen, den historischen Entwicklungen eines Landes“, im Digitalen Wörterbuch der Deutschen Sprache „die Wissenschaft von den Bewohnern, der Kultur und den geographischen Verhältnissen eines Landes“ und im PONS-Wörterbuch „die (wissenschaftliche) Beschäftigung mit Geschichte, Kultur, Geographie und Politik eines Landes“ zu verstehen. Das gleiche Ergebnis findet man auch in den Standardwerken zum DaF-Unterricht.

Bei einer näheren Auseinandersetzung mit der Landeskundeforschung, kann man feststellen, dass in den letzten Jahrzehnten eine große Debatte über die Definition des Landeskundebegriffs entstanden ist und dass in der Fachliteratur zahlreiche Definitionsversuche existieren. Diese Tatsache erschwert die Festlegung einer einzigen Definition innerhalb der Landeskundedidaktik. Um dies zu bezeugen, werden hier einige Begriffsbestimmungen aus der Fachliteratur herangezogen, die einerseits dazu verhelfen sollen, das Konzept von Landeskunde besser zu erschließen, gleichzeitig aber auch die Vielseitigkeit des Landeskundebegriffs widerspiegeln und die damit verbundene Problematik, eine allgemein gültigen Definition der Landeskunde zu finden.

Während für Siegfried J. Schmidt Landeskunde von Anfang an ein „Unfach“ ist, spricht Bludau in den 80er Jahren des 20. Jahrhunderts vom „Kaleidoskop Landeskunde“ (vgl. Bludau 1982: 133). Solmecke dagegen betrachtet die Landeskunde als einen „auf den Fremdsprachenunterricht bezogenen Begriff und meint ganz allgemein den Einbezug kultureller Informationen über Zielsprachengemeinschaften als curricularen Bestandteil der Vermittlung einer Fremdsprache.“ (vgl. Solmecke 1982: 127-128)

In den ABCD-Thesen (1990) wurde die Landeskunde als „ein Prinzip, das sich durch die Kombination von Sprachvermittlung und kultureller Information konkretisiert und durch besondere Aktivitäten über den Deutschunterricht hinaus wirken soll, z. B. durch Austausch und Begegnung.“ definiert. (vgl. *ABCD-Thesen zur Rolle der Landeskunde im Unterricht* 1990: 306).

Weil man die Sprache nicht nur anhand der Grammatik vermitteln sollte, gelangt Rösler zur Erkenntnis, dass man das Konzept Landeskunde als „Kultur- und Landeskunde“

ausweiten sollte. (vgl. Rösler 1994: 64). Für Erdmenger ist Landeskunde „eine Disziplin, die überwiegend in Verbindung mit Sprache, Sprachstudium und Sprachunterricht auftritt. Sie ist die Kunde über diejenigen Länder, in denen die zu lernende Sprache gesprochen wird." (vgl. Erdmenger 1996: 21)

Nach Buttjes, bezieht sich die moderne Landeskunde auf „alle Bezüge auf die Gesellschaften, deren Sprache im Fremdsprachenunterricht gelernt wird." (vgl. Buttjes 2003: 142), während Altmayer dagegen der Ansicht ist, dass die Forschungserkenntnisse aus den Bezugswissenschaften nicht auf die Landeskunde übertragen werden können Gleichzeitig ist er der Meinung, dass das kulturelle Lernen und der Bezug zur Kulturwissenschaft im landeskundlichen Unterricht eine wesentliche Rolle spielen sollte (vgl. Altmayer 2004: 9).

Während für Krumm der Bezug zwischen der Fremdsprache und der Kultur ausschlaggebend ist und er das Sprachlernen als Kulturlernen versteht (vgl. Krumm 1998: 524), spricht Storch die Bedeutung des Vorwissens über das fremde Land an (vgl. Storch 1999: 285-286).

Eine umfassendere Definition, die unserer Meinung nach, mehrere Aspekte der Landeskunde zu vereinen versucht, schlagen Veek und Linsmayer vor. Für die beiden Autoren stellt die Landeskunde ein wesentliches Mittel zur Förderung des Fremdsprachenlernens dar, die „Gesamtheit aller Informationen und Deutungstheorien, die dazu dienen, das Interaktionswissen eines jeweiligen Sprachlerners zu optimieren, sein Verständnis der Zielkultur und ihrer historischen und gesellschaftlichen Bedingungen zu verbessern und ihn darüber hinaus in die Lage zu versetzen, sich der verschiedenen Mechanismen der fremdkulturellen Lern- und Wahrnehmungsprozesse bewusst zu werden". (Vgl. Veeck und Linsmayer 2001: 1160) Diese Begriffsbestimmung verbindet die Kommunikation in der zu vermittelnden Fremdsprache (Deutsch) mit dem nötigen Interaktionswissen und verhilft dazu, die Kultur und das Verhalten der Menschen im deutschen Sprach- und Kulturraum besser zu verstehen und den damit verbundenen Wahrnehmungsmechanismen bewusst zu werden.

Wie sich aus den hier vorgestellten Definitionen entnehmen lässt, die zum Teil auch widersprüchliche Stellungnahmen reflektieren, gibt es heutzutage keine einheitliche, allgemein anerkannte Begriffsbestimmung, in der sich die Komplexität der Landeskunde widerspiegelt. Unserer Meinung nach, kann das Erlernen der deutschen Sprache als Fremdsprache nicht von den Kulturen der Zielsprachenländer getrennt werden, so dass zwischen der Landeskunde, der Sprache und der Kulturvermittlung eine sehr enge Verbindung besteht, die in der Begriffsbestimmung eingeschlossen werden muss.

Wenn man die historische Entwicklung der Landeskunde zurückverfolgt, kann man erkennen, dass sie sich nicht nur auf die Vermittlung von Daten und Informationen beschränkt, sondern als ein interdisziplinäresFach zu betrachten ist, das mehrere Bereiche (Geschichte, Politik, Wirtschaft, Kulturanthropologie, Geographie, Kunstgeschichte, Rechtswissenschaften usw.) miteinander verknüpft und darüber hinaus, die Vermittlung von Kultur und interkultureller Kompetenzen anstrebt. Ihre Hauptfunktion besteht im Einbezug der Kultur im Fremdsprachenunterricht. Somit ist die Entwicklung der Landeskunde parallel zur Entwicklung des Kulturbegriffs und der Kulturwissenschaften zu verstehen.

Obwohl in der Fachliteratur der kulturwissenschaftliche Bezug als Hauptmerkmal der Landeskunde wissenschaftlich anerkannt wurde (vgl. Altmayer / Koreik 2010: 1378), ist die Landeskunde von der Kulturwissenschaft, von den Cultural Studies und vom Phänomen der Interkulturalität nicht zu trennen. Zugleich erkennt man, dass im Kontext des landeskundlichen Unterrichts das Problem der Interkulturalität in Verbindung mit den Problemen der Interdisziplinarität zu verstehen ist.

Eine weitere Frage ergibt sich aus der Erschließung des Kulturbegriffs im landeskundlichen Unterricht. Genauso wie im Falle der Definitionen der Landeskunde, ist es auch innerhalb der Kulturwissenschaft sehr schwierig, den Begriff *Kultur* in seiner Komplexität zu erfassen. Aus den zahlreichen Definitionsversuchen des Kulturbegriffes, wäre unserer Meinung nach die Begriffsbestimmung von Keller für die Landeskunde einsetzbar, der Kultur als „Netz der verschiedenen Bereiche menschlichen Handelns" (vgl. Keller 1983: 200) betrachtet, welches traditionelle Bereiche wie Politik, Geschichte, Wissenschaft, Kunst usw. mit der Alltagskultur verbindet – ein Ziel, das natürlich auch im Rahmen des landeskundlichen Unterrichts verfolgt wird.

Demzufolge sind die landeskundlichen Konzepte auch als Konzepte der Kulturvermittlung zu betrachten, wobei das Hauptziel der Landeskunde in der Vermittlung von Kulturkompetenzen bzw. von interkulturellen Kompetenzen besteht. Ein unabdingbarer Aspekt im landeskundlichen DaF-Unterricht ist daher auch der Bezug zur eigenen Kultur als Voraussetzung und als Bezugspunkt für die spätere Erschließung der fremden Kultur.

2. Landeskundliche Ansätze im DaF-Unterricht

Aus der Komplexität des Begriffs ergeben sich unterschiedliche landeskundliche Konzepte, die zugleich auch die verschiedenen Rahmenbedingungen des Fremdsprachenunterrichts reflektieren. Weil die Vielseitigkeit des Begriffs nicht einfach zu erschließen ist, entstanden im Laufe der Jahre zahlreiche Methoden, Konzepte und Ansätze für die Vermittlung von Landeskunde im Sprachunterricht. Im nächsten Teil des Beitrags werden die verschiedenen Ansätze der Landeskundedidaktik vorgestellt und ihre Entwicklung im Rahmen der DaF-Didaktik untersucht.

Innerhalb der Landeskundeforschung, lassen sich nach Günter Weimann und Wolfram Hosch (vgl. Weimann / Hosch 1993: 515) drei dominierende didaktische Konzepte erkennen: *die kognitive, die kommunikative und die interkulturelle Landeskunde*.

Der älteste Ansatz ist der kognitive Ansatz, der sich seit dem Ende des 19. Jahrhunderts verbreitet hat und sich auf die Vermittlung von Fakten, Daten, Zahlen und Informationen zu Themen aus den Bereichen Geographie, Politik, Soziologie, Geschichte, Wirtschaft, Literaturwissenschaft, hohe Kultur usw. konzentriert. Diese informative, faktenorientierte Landeskunde hat sich aus der Realienkunde heraus entwickelt, innerhalb welcher Daten in Form von Sachtexten, Tabellen, Statistiken usw. weitergegeben werden.

Die theoretische Auseinandersetzung mit diesem Konzept der Landeskunde hat sich vor allem seit den 70er Jahren des 20. Jahrhunderts verbreitet. Eine ausführliche Darstellung dieses faktenorientierten Ansatzes ist in Holzäpfels Untersuchungen zu finden, wobei der Schwerpunkt dieses Konzeptes darin besteht, den Studierenden ein Gesamtbild der Zielkultur zu vermitteln: „Das Ziel des kognitiven Ansatzes ist es, dass sich Lerner deklaratives Wissen über das Land der jeweiligen Zielsprache aneignen und so einem eventuellen Kulturschock vorgebeugt werden kann. Das Faktenwissen, das gelernt werden soll, stammt aus den verschiedenen Bezugswissenschaften, etwa der Politologie, der Soziologie, der Literaturwissenschaft, der Geographie oder der Geschichte. Informationen und Materialien, die in diesen Fächern erarbeitet wurden, sollen miteinander kombiniert werden, um die Zielkultur in ihrer Gesamtheit darzustellen und den Lernern ein Landesbild präsentieren zu können." (vgl. Holzäpfel, 2000: 60)

Ein Kritikpunkt dieses Ansatzes ist, dass die Landeskunde auf die Faktenübertragung, auf systematische Sachkenntnisse, auf den enzyklopädischen Anspruch reduziert wird, wobei dem Lerner kaum Anlass zu Gesprächen geboten wird und der Bezug zur Praxis fehlt. Gleichzeitig kann die faktische Landeskunde nur bei fortgeschrittenen Lernenden unterrichtet werden, weil sie gute Sprachkenntnisse voraussetzt.

In den 70er Jahren des 20. Jahrhunderts, kannte die DaF-Didaktik aufgrund der zahlreichen politischen, gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Veränderungen, der wachsenden Mobilität und des steigenden Interesses für Fremdsprachen einen neuen Aufschwung. Parallel dazu entstand *die kommunikative Landeskunde*, die neben der Lexik, der Grammatik und dem sachlichen Fachwissen, das Kommunizieren und die Alltagskultur in den Vordergrund setzt. Dieser Ansatz ist sowohl informations- als auch handlungsorientiert (vgl. Pauldrach 1992: 6-15), wobei die Verbindung zu den Bezugswissenschaften jedoch nicht mehr besteht. In diesem Fall bilden *praktisches Wissen, persönliche Interessen, Kenntnisse, Bedürfnisse und Erfahrungen* der Lerner den Kernpunkt der Lerninhalte. Es wird davon ausgegangen, dass sich die Lernenden später in einem zielsprachigen Land allein auskennen müssen, so dass der Schwerpunkt auf Themenbereiche der Alltagskommunikation (Familie, Wohnen, Bildung, Arbeit, Bräuche, Reisen, Freizeit usw.) gesetzt wird. Die kommunikative Landeskunde hilft dem Lernenden, sich innerhalb der fremden Kultur besser zu orientieren, über alltägliche Begebenheiten zu kommunizieren und die alltagskulturellen Aspekte der Zielkultur leichter und besser zu verstehen. Diese Orientierungshilfe ist wichtig, sie kann jedoch das Wissen über die Kultur und die Gesellschaft im deutschsprachigen Raum nicht ersetzen.

Die sprachliche Kompetenz des Lerners und die Kommunikation im Alltag sind die nötigen Voraussetzungen, die dem Lernenden helfen, die deutsche Sprache je nach Kontext angemessen zu verstehen und anzuwenden. Daher beruht sich die kommunikative Landeskunde nicht nur auf Faktenwissen, sondern sie fördert das sprachliche Handeln in der Zielsprache aufgrund von realistischen Situationen, die aus dem Alltag übernommen wurden. Der Einsatz von authentischen Texten, das Nachahmen von Alltagssituationen und die kommunikative Kompetenz rücken im Rahmen dieses landeskundlichen Ansatzes in den Vordergrund, wobei die Grammatikvermittlung keine zentrale Rolle einnimmt. Der Fokus liegt hier auf der *Förderung des kommunikativen Handelns* bzw. auf den Erwerb kommunikativer Kompetenz und auf Lernerorientierung.

Ein weiterer landeskundlicher Ansatz, der neben dem Erwerb von sprachlichen und kommunikativen Kompetenzen die kulturelle Kompetenz und das interkulturelle Verständnis fördert, ist der interkulturelle Ansatz. Phänomene wie Migration, Einwanderung, multikulturelle Gesellschaft, soziale Interaktion, interkulturelle Erziehung und interkulturelles Lernen haben dazu beigetragen, dass sich Ende der 1980er Jahre die interkulturelle Landeskunde, als Fortsetzung des kommunikativen Ansatzes herausgebildet hat. Der Schwerpunkt fällt hier auf den Kulturvergleich, auf die Interaktion von Eigenem und Fremdem und auf den Erwerb kommunikativer Kompetenzen innerhalb eines kulturbezogenen Unterrichts.

Die interkulturelle Landeskunde nimmt sich vor, dem Lerner die Kulturen des deutschsprachigen Raums, im Verhältnis zur eigenen Kultur näher zu bringen. Die Erschließung und das Verständnis der Zielkultur sind erst durch die Auseinandersetzung mit dem Eigenen, durch das Bewusstsein der eigenen kulturellen Identität möglich. Die Konfrontation mit fremden Kulturen ändert zugleich die Wahrnehmung der eigenen Kultur.

Zu den Zielen dieses Ansatzes zählen neben den sprachlichen und kommunikativen Kompetenzen, das Kultur- und das Fremdverstehen und zugleich der Erwerb von *interkultureller Kompetenzen*. Durch das Kennenlernen der fremden Kultur sollen Vorurteile abgebaut und die Bildung von Stereotypen vermieden werden. Ein Kritikpunkt dieses Ansatzes besteht in der Gefahr, den Erwerb landeskundlichen Faktenwissens ganz zu vernachlässigen. Zugleich ist der Vergleichsprozess zwischen der eigenen und der fremden Kultur nur dann möglich, wenn der Lerner über genug Wissen und Erfahrungen in beiden Gesellschaften und Kulturen verfügt und bereit ist, sich für die andere, fremde Kultur zu

öffnen und diese zu erschließen. Daher spielen hier auch die Offenheit, die Empathie, die Feinfühligkeit und das Interesse des Lerners für das Verständnis der fremden Kultur eine große Rolle.

Nach einer näheren Beobachtung der landeskundlichen Ansätze kann man ableiten, dass jeder dieser didaktischen Ansätze gute Einsetzungsmöglichkeiten zu bieten hat, aber auch einige Kritikpunkte aufweist. Daher ist es angebracht, diese didaktisch-methodischen Ansätze im landeskundlichen DaF-Unterricht je nach Bedarf, nach Kontext und Zielgruppe einzusetzen und miteinander zu verbinden, denn sie ergänzen sich gegenseitig. Wie aus den meisten Lehrmaterialien zum DaF-Unterricht zu entnehmen ist, spiegeln sich diese theoretischen Überlegungen in der Praxis jedoch nur wenig wieder, wobei der Erwerb von Fachwissen zu oft immer noch in den Vordergrund steht.

In den letzten Jahrzehnten sind weitere Methoden landeskundlicher Ansätze entstanden, wie zum Beispiel das Tübinger Modell, das D-A-C-H-Modell und die erlebte Landeskunde, bei denen Konzepte wie Interdisziplinarität, Interkulturalität, interkulturelles Lernen, Handlungsorientierung und Lernerautonomie eine wesentliche Rolle spielen. Aus diesem Bestreben heraus, entstand auch die integrative Landeskunde (vgl. Hackl 1998: 62), die Sprachlernen, landeskundliches Lernen und interkulturelle Kompetenzmiteinander zu verbinden versucht. Damit ist die Integration der Landeskunde im Sprachlernprozess gemeint und ihre Einbettung in den eigenen Kultur- und Spracherfahrungen (vgl. Ll Yuan 2007: 113). In der integrativen Landeskunde wird darüber debattiert, ob Landeskunde in den DaF-Unterricht integriert oder ob der DaF-Unterricht in den interdisziplinären Bereich Landeskunde eingeführt werden soll.

Wie man aus den oben vorgestellten Ansätzen beobachten kann, werden diese im praktischen DaF-Unterricht selten allein, als selbstständige Methode verwendet. Es ist empfehlenswert sie gemischt und im Hinblick auf die Rahmenbedingungen der Landeskunde im Fremdsprachenunterricht einzusetzen. Diese Rahmenbedingungen entstehen unter dem Einfluss anderer wichtiger Faktoren, wie z. B. Auswahl der Lerninhalte und Erstellung der Lernziele, Prinzipien und Konzepte der Unterrichtsgestaltung, das Verhältnis zum eigenen und zum Zielsprachenland, gesellschaftliche, wirtschaftliche und politische Faktoren, institutionelle Faktoren, Einsatz von Medien im Unterricht usw.

Doch trotz dieser zahlreichen aktuellen Tendenzen und den zahlreichen Perspektiven, die sich daraus ergeben, besteht weiterhin eine Diskrepanz zwischen der Theorie und der praktischen Anwendung dieser landeskundlichen Ansätze, die vor allem im Kontext der Globalisierung neu zu definieren und im praktischen Unterricht umzusetzen sind.

3. Sprache, Kultur und Medien im landeskundlichen DaF-Unterricht. Neue Zielsetzungen im digitalen Zeitalter

Im nächsten Teil des vorliegenden Beitrags soll auf die Aspekte Sprache, Kultur und Medien im landeskundlichen DaF-Unterricht eingegangen und gezeigt werden, wie sich die Zielsetzungen der Landeskunde im digitalen Zeitalter geändert haben.

Sprache und Kultur bedingen sich gegenseitig und die kulturellen Manifestationen spiegeln sich in der Sprache wider. Demzufolge sind Sprache und Kultur als zentrale Gegenstände der Landeskunde zu betrachten, deren Wandel in der Entwicklung der landeskundlichen Ansätze nachzuverfolgen ist.

Im modernen DaF-Unterricht ist es demzufolge wichtig, Sprach- und Kulturvermittlung zu kombinieren bzw. den kognitiven, den kommunikativen und den interkulturellen Ansatz gezielt einzusetzen. Dabei sollten die inhaltlichen Strukturen vor allem im Hinblick auf Mobilität, Migration, Multi- und Interkulturalität angepasst werden, um die

Lerner auch auf die Begegnung mit den fremden Kulturen des deutschsprachigen Raums vorzubereiten.

Die landeskundlichen Ansätze im DaF-Unterricht öffnen dem Lernenden einerseits den Zugang zur deutschen, fremden Welt, andererseits sollen sie ihm dazu verhelfen, im Austausch mit der deutschen Sprache und Kultur, mehr über die Menschen und ihre Gewohnheiten und über Verhaltensweisen in Alltagssituationen zu lernen.

Zu den Funktionen landeskundlicher Inhalte in einem handlungs- und lernerorientierten DaF-Unterricht gehören daher: das Kennenlernen und das Verstehen der Kultur der deutschsprachigen Länder, der Abbau von Klischees, die Vermittlung kommunikativer Fähigkeiten und die interkulturelle Kommunikation.

Im digitalen Zeitalter bestimmen Medien unser Leben, unseren Alltag, unsere Gesellschaft. Durch den Einfluss der Medien hat auch die Landeskunde im digitalen Zeitalter an Komplexität gewonnen, so dass sich parallel dazu auch die Zielsetzung des landeskundlichen DaF-Unterrichts geändert bzw. erweitert hat. Medien haben im DaF-Unterricht schon immer eine zentrale Rolle gespielt, so dass sie auch die Gestaltung des Landeskundeunterrichts mitbestimmen. Die audio-visuellen Medien sorgen für einen attraktiveren Unterricht und das Internet ermöglicht den Einsatz von digitalem Material als Ergänzung zu den klassischen Lehrwerken. Im DaF-Unterricht gehören die visuellen Medien zu den effizientesten Formen der Sprachvermittlung, so dass sie auch für die Vermittlung landeskundlicher Inhalte gebraucht werden. Durch die bildgestützte Sprachvermittlung wird nicht nur die Qualität des DaF-Unterrichts verbessert, sondern es werden auch höhere Lernerfolge erzielt. (vgl. Dascălu-Romițan 2015: 102)

Außerdem ist es dank der Kommunikationsfunktion digitaler Medien möglich, mit Muttersprachlern aus Deutschland, Österreich und der Schweiz direkt in Kontakt zu kommen und die deutsche Sprache in authentischen Situationen innerhalb der virtuellen Welten, weit über den Kursraum hinaus, zu hören, zu sprechen, und zu üben. Gleichzeitig können dabei nicht nur landeskundliche Themen vermittelt, sondern auch alle vier Fertigkeiten des Sprachgebrauchs trainiert werden (Hören, Sprechen, Lesen und Schreiben). Die Rolle des Lehrenden ist dabei weiterhin sehr wichtig, und das nicht nur in der Auswahl der Lehrmaterialien, sondern auch im effektiven Einsatz der Medien, die dazu beitragen, die Landeskunde als wesentliche Komponente innerhalb des DaF-Unterrichts zu integrieren.

Dank der Medien und der globale Vernetzung werden Sprache, Kommunikation, Kultur und interkulturelles Lernen verbunden. Virtuelle Begegnungen im Netz (z. B. über Lernplattformen, Bildtelefonie, Skype, Chat, soziale Netzwerke, Videokonferenzen u.a.) machen interkulturelle Landeskunde und interkulturelle Kommunikation möglich. Die Lerner können von all diesen technologischen Entwicklungen profitieren und mit realen Partnern aus deutschsprachigen Ländern kommunizieren (z. B. im digitalen Tandem-Lernen, über Skype, Chat usw.). Dadurch können sie nicht nur die deutsche Sprache mit einem Muttersprachler üben, sondern auch das Land, die Kultur, die Lebensbedingungen, Verhaltensweisen und Weltanschauungen der Menschen besser verstehen.

Wenn man das Internet als Unterrichtsmedium verwendet, kann man sich auch über verschiedene Projekte aus dem deutschen Sprachraum informieren, die dem Lernenden nicht nur das Sprach- und Kulturverständnis, sondern auch die Anpassung und die Integration im fremden Land erleichtern. Im aktuellen Landeskundeunterricht stellen Migration und Integration wichtige Themenkomplexe dar, die in einer interessanten und attraktiven Form verarbeitet werden können und für das interkulturelle Lernen sehr geeignet sind. Hierzu gibt es zahlreiche Internetlinks mit landeskundliche Themen, wo man viele interessante Materialien, Arbeitsblätter, Vorlagen zum Mitlesen und Wortschatzhilfen, Lernplattformen,

Onlineübungen usw. finden kann[1]. Außerdem gibt es auch viele Projekte und spezielle Internetseiten über landeskundliche Themen, die im DaF-Unterricht eingesetzt werden können, wie zum Beispiel das Projekt *Sprache ist Integration*[2], die Seiten der Deutschen Welle[3] und die Internetseiten, die sich konkret mit den Fächern Landeskunde und DaF-Unterricht beschäftigen[4].

4. Fazit

Wenn man die Entwicklung der Landeskunde in den letzten 50 Jahrenzurückverfolgt, so kann man bemerken, dass der Landeskundeunterricht von den Zielsetzungen des DaF-Unterrichts abhängig ist und von verschiedenen Rahmenbedingungen, wie z. B. gesellschaftliche, politische, wirtschaftliche Umbrüche, wissenschaftlicher und technischer Fortschritt stark geprägt wurde.

Wie man aus den vorgestellten landeskundlichen Konzepten und Ansätzen ableiten kann, besteht die Funktion dieser Methoden darin, die Landeskunde als wichtigen Bereich innerhalb des DaF-Unterrichts zu integrieren und dem Lerner, den Spracherwerb und die Kulturvermittlung zu erleichtern.Gleichzeitig lässt sich feststellen, dass die Nutzung der digitalen Kommunikationstechnologie zu einem modernen, aktuellen und interessanten Landeskundeunterricht verhilft, wobei der Einsatz von Medien sprachliche und interkulturelle Begegnungen ermöglicht und den Lerner auf konkrete Alltagssituationen vorbereitet. Dank der digitalen Medien kann man virtuelle Reisen in den deutschsprachigen Ländern unternehmen, zahlreiche aktuelle Materialien über Land, Leute, Kultur und Alltag verwenden, Arbeits- und Lernplattformen benutzen und den Lernenden die Chance bieten, mit deutschen Muttersprachlern direkt zu kommunizieren. Diese Begegnungen, die anhand landeskundlicher Konzepte vermittelt werden, können im traditionellen Unterricht nicht angeboten werden.

Nicht zuletzt hängt es auch von den Rahmenbedingungen und Zielsetzungen des DaF-Unterrichts ab, wie die landeskundlichen Methoden effektiv einzusetzen sind. Gleichzeitig stehen noch viele Fragen zu diesen Themen offen und es gibt keinen genauen Richtlinien für den Einsatz der landeskundlichen Ansätze und ihre praktische Umsetzung im DaF-Unterricht. In diesem Sinne leitet sich daraus eine weitere Herausforderung für DaF-Lehrer, Sprachdidaktiker und Linguisten ab, die anhand der landeskundlichen und kulturwissenschaftlichen Theorien und ihrer praktischen Unterrichtserfahrung dazu aufgefordert werden, die Bedeutung der Landeskunde im Kontext der Globalisierung neu zu definieren und zu zeigen, worin ihre Funktion innerhalb des schulischen und universitären DaF-Unterrichts besteht.

Wer im 21. Jahrhundert eine Fremdsprache studiert, lernt zugleich neue Kulturen kennen. Daher geht es im DaF-Unterricht nicht nur um die Aneignung von Wortschatz, um Sprachverständnis und um kommunikative Fähigkeiten, sondern auch um die Vermittlung von interkulturellen Kompetenzen, die dem Lernenden helfen sollen, nicht nur die deutsche

[1]Einige Beispiele dafür wären: www.cornelsen.de , www.landeskundeaktiv.com, www.hueber.de, https://www.deutschmachtspass.nl/links-und-apps/landeskunde-d-a-ch die österreichische Seite http://www.kulturundsprache.at/site/kulturundsprache/seminare/seminare2014anmeldung/kus.seminar/18.html, die Seiten des Goethe-Instituts (https://www.goethe.de/de/spr/ueb/dlb/mig.html?wt_sc=dlabor-migration). Gleichzeitig besteht auch die Möglichkeit über diese Internetseiten mit deutschen Muttersprachlern, direkt ins Gespräch zu kommen (wie z. B. auf http://www.cafe-deutsch.de/landeskunde/landeskunde.html).
[2] Vgl. https://sprache-ist-integration.de
[3] Vgl. http://www.dw.com/de/themen/s-9077
[4]Wie z. B. https://landeskunde.wordpress.com

Sprache sondern auch die Kultur der deutschsprachigen Länder näher kennen zu lernen und zu verstehen.

Demzufolge spielt die Landeskunde heutzutage eine viel wichtigere Rolle als früher, vor allem weil sie in enger Verbindung zu Phänomenen wie Globalisierung, Migration, Integration, Kulturvermittlung, sprachlicher und interkultureller Austausch, interkulturelle Kommunikation, Vernetzung, wissenschaftlicher und technischer Fortschritt steht.

Zusammenfassend lässt sich festhalten, dass der DaF-Unterricht zugleich als eine Form von Landeskundeunterricht zu verstehen ist, wobei der Fremdsprachenunterricht heutzutage ohne die Vermittlung landeskundlicher Inhalte gar nicht oder kaum möglich ist. Demzufolge ist die Landeskunde als ein interdisziplinäres Fach und als eine unverzichtbare Komponente des DaF-Unterrichts anzusehen, welche sowohl sprachliche, kommunikative und interkulturelle Kompetenzen vermittelt und es zugleich dem Lernenden ermöglicht, sich in den deutschsprachigen Ländern zurechtfinden zu können. Daraus resultieren neue Perspektiven des landeskundlichen DaF-Unterrichts, die sich aus der Begegnung zwischen dem Eigenen und dem Fremden, aus dem Dialog zwischen Sprachen und Kulturen ergeben. Unsere Aufgabe als Lehrer besteht darin, diese Art von Begegnung und den interkulturellen Dialog innerhalb des landeskundlichen Unterrichts zu fördern und die Interaktion mit dem deutschen Sprach- und Kulturraumzu ermöglichen.

BIBLIOGRAPHY

ABCD-Thesen 1990. ABCD-Thesen zur Rolle der Landeskunde im Deutschunterricht. In: *Fremdsprache Deutsch*, Heft 3, S. 60-61.

Altmayer, C. 2004. *Kultur als Hypertext: Zu Theorie und Praxis der Kulturwissenschaft im Fach Deutsch als Fremdsprache*, München: Iudicum.

Altmayer, C., Koreik, U. 2010. „Geschichte und Konzepte einer Kulturwissenschaft im Fach Deutsch als Fremdsprache“.In: Krumm, H. J., Fandrych, C. / Hufeisen, B. / Riemer, C. (Hg.), *Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. Ein internationales Handbuch.* Bd. 2, Berlin / New York: de Gruyter, S. 1378 – 1391.

Bludau, M. 1982. „Kaleidoskop Landeskunde“. In: *Praxis des neusprachlichen Unterrichts*, Dortmund: Lensing, S. 133.

Buttjes, D., 1995. „Landeskunde-Didaktik und landeskundliches Curriculum”. In: Bausch, K., Christ, H., Krumm, H.-J. (Hg.) *Handbuch Fremdsprachenunterricht*, 4. Aufl., Tübingen / Basel: A. Francke Verlag, 2003, S. 142-149.

Dascălu-Romițan, A. 2015. *Die Rolle der visuellen Medien im DaF-Unterricht.* In: Scientific Bulletin of the Politehnica University of Timișoara Transactions on Modern Languages, Vol. 14, No.1, S. 91-102.

Diephuis, H., Herrlitz, W., Schmitz-Schwamborn, G. 2002. *Deutsch in der Welt. Chancen und Initiativen*, New York: Editions Rodopi B. V.

Erdmenger, M. 1996. *Landeskunde im Fremdsprachenunterricht*, Ismaning: Max Hueber Verlag.

Hackl, W. 1998. *Aktuelles Fachlexikon.* In: *Fremdsprache Deutsch*, Heft 18, S. 62.

Herbrechter, S. (Hg.) 2002. *Cultural Studies, Interdisciplinarity and Translation*, New York: Editions Rodopi B. V.

Hillebrand, K. 1873. *Frankreich und die Franzosen in der zweiten Hälfte des XIX. Jahrhunderts. Eindrücke und Erfahrungen*, Berlin: Verlag von R. Oppenheim

Holzäpfel, S. 2000. *Integrative Landeskunde. Ein verstehen-orientiertes Konzept*, Hamburg: Verlag Dr. Kovač.

Keller, G. 1983. „Grundlegung einer neuen Kulturkunde als Orientierungsrahmen für Lehrerausbildung und Unterrichtspraxis“. In: *Neusprachliche Mitteilungen*, 4/1983, S. 200-209.

Krumm, H.-J. 1998. „Landeskunde Deutschland, D-A-C-H oder Europa? Über den Umgang mit Verschiedenheit im DaF-Unterricht”. In: *Info DaF*. Heft 5, S. 523-544.

Ll Yuan 2007. *Integrative Landeskunde*, München: Iudicium.

Rösler, D. 1994. *Deutsch als Fremdsprache*, Stuttgart: Metzler.

Schmidt, S. J. 1977. „Was ist bei der Selektion landeskundlichen Wissens zu berücksichtigen?“. In: *Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache*, 3, Heidelberg.

Solmecke, G. 1982. „Landeskunde in Fremdsprachenkursen”. In: Bausch, K., Christ, H., Krumm, H.-J. (Hrsg.) *Handbuch Fremdsprachenunterricht*, 4. Aufl., Tübingen / Basel: A. Francke Verlag, 2003, S. 127-128.

Storch, G. 1999. *Deutsch als Fremdsprache – Eine Didaktik. Theoretische Grundlagen und praktische Unterrichtsgestaltung*, München: Wilhelm Fink.

Weimann, G., Hosch, W. 1993: „Kulturverstehen im Deutschunterricht. Ein Projekt zur Lehrerfortbildung“. In: *Info DaF*, 20 (5), S. 514-523.

METHODOLOGICAL ISSUES IN DIALECTICAL AND SOCIOLINGUISTIC RESEARCH

Alma-Ioana Gavril-Ursache (Mateiu)
PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract:Dialectology is an interdisciplinary field of study, covering both philology and geography and, in some aspects, history. Sociolinguistics brings, through sociological influences, a new direction in dialectological research, introducing a new trend and new research methods (linguistic geography and sociological study of dialectology), which has advantages and also disadvantages. What we are proposing through this paper is to systematize these difficulties, and also to provide a series of solutions to make the procedure of linguistic material sampling much easier.

Keywords: Dialectology, Sociolinguistics, Linguistic geography, Dialect survey, Methodological issues

Dialectologia este domeniul de studiu care se ocupă de analiza din punct de vedere diatopic al limbilor, descriind variantele teritoriale ale acestora, prin diferenţieri şi asemănări. Subdiviziunile limbii, din această perspectivă, sunt: dialectele, grupurile de graiuri, subdialectele sau graiurile şi idiolectele. Dialectologia, prin cercetările sale, mută atenţia de pe limba literară, în general utilizată în scris, pe limba vorbită, vie. „Dialectica […] a fost concepută ca studiu al unui anumit uz al limbii […] sau, cum se spunea pe atunci, desigur, nu fără temei, în căutarea adevărului"[1]. Cea mai utilizată, adecvată şi eficientă metodă de cercetare a dialectologiei este geografia lingvistică. Împrumutând tehnici şi instrumente din domeniul geografiei şi aplicându-le în studiul lingvistic, aceasta reuşeşte să creeze o imagine de ansamblu asupra împărţirii dialectale a unei limbi, fiind utilă nu doar în sine, ci şi altor domenii de studiu, ca: istoria limbii, istoria poporului, stilistica, teoria şi metodologia lingvisticii generale ş.a.

Sociolingvistica, altă ramură a lingvistii ce prezintă un aspect interdisciplinar, îmbinând domeniul sociologiei cu cel al lingvisticii, studiază efectul societăţii asupra limbii vorbite. Aceasta, având bazele bine consolidate în dialectologie, cercetează nu doar variaţiile diatopice şi diacronice, ci în special pe cele diastratice, iar în particular chiar şi pe cele diafazice şi, mai nou, diamezice. „simpla diacronie investighează formele lingvistice numai în *timp*, […] pentru a se obţine o viziune mai cuprinzătoare asupra fenomenului lingvistic, trebuie luată în consideraţie şi varietatea spaţială a limbii, completând diacronia cu *geografia lingvistică* […] la aceasta trebuie să adăugăm că este, de asemenea, necesar să se ţină seama de varietatea ‹‹verticală›› a limbii (între diverse straturi sociale şi culturale), precum şi de cea ‹‹stilistică›› (între diferite momente expresive)"[2]. Atât pentru cercetarea dialectală, prin metoda geografiei lingvistice, cât şi pentru cercetarea lingvisticii din punct de vedere sociologic, imperios necesare sunt cercetările de teren, surprinderea limbii vorbite, vii, a idiolectelor, folosind anumite tehnici şi instrumente. Bineînţeles, pe lângă avantajele vădite

[1] Eugen Coşeriu, Lingvistica textului. O introducere în hermeneutica sensului, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2013, p. 30.
[2]Eugen Coşeriu, Sincronie, diacronie şi istorie. Problema schimbării lingvistice, versiune în limba română de Nicolae Saramandu, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1997, p. 192.

ale acestor metode, ele aduc cu sine o serie de dezavantaje, de impedimente, pe care urmează să le abordăm.

„Un moment important în evoluţia studiilor de dialectologie este apariţia *geografiei lingvistice*, care se ocupă de descrierea şi reprezentarea geografică a fenomenelor lingvistice. Metoda constă în înregistrarea pe hărţi a unui număr de fapte lingvistice, permiţînd astfel observarea fenomenelor (fonetice, gramaticale etc.) pe arii întinse şi compararea realizărilor lor concrete în diferite puncte anchetate. […] Bazele geografiei lingvistice le-a pus elveţianul *Jules Gillieron*, elev al lui Gaston Paris, care publică la Paris, în 1880, *Le petit atlas phonetique du Valais roman (sud du Rhone)* şi între 1902-1910 *L`atlas linguistique de la France* – abreviat ALF (realizat împreună cu Edmond Edmont, cel care culege materialul lingvistic prin intermediul anchetei directe)”[3]. Ancheta dialectală este instrumentul de lucru prin care se prelevă material dialectologic, aceasta se realizează pe baza unui chestionar, ce cuprinde întrebări directe sau indirecte, libere sau punctuale, întocmit în prealabil de un cercetător. Chestionarul este primul instrument care se creează pentru a întocmi un studiu dialectal prin metoda geografiei lingvistice. După *Tratatul de Dialectologie Românească*[4], există mai multe tipuri de chestionare utilizate în anchetele dialectale, şi anume: o listă de cuvinte de „tradus” din limba literară în graiul local, o listă de cuvinte ce fac parte din anumite propoziţii şi fraze, ce trebuiesc transpuse în întregime din limba literară în graiul vizat sau o listă de întrebări, în general indirecte, vizând obiecte, acţiuni, însuşiri ce urmează să fie definite. De asemenea, chestionarele se împart în generale şi speciale, cele din urmă vizând în particular un anumit domeniu de cercetare. Aceste chestionare se compun, de asemenea, din întrebări directe şi/sau întrebări deschizătoare de discuţii libere, care ajută la înregistrarea textelor dialectale, utile pentru analiza teritorială a limbii. Totodată, chestionarele se creează şi în funcţie de intenţia cercetătorului. Dacă acesta urmăreşte, de exemplu, scopul elaborării unei anchete ce prezintă diferenţe sintactice, întrebările vor fi, în mod evident, diferite de cele ale unui cercetător ce vizează variaţiuni fonetice sau lexicale. Vom utiliza de acum termenul chestionar pentru a descrie un şir de întrebări ce urmăresc anumite aspecte ale limbii vorbite, la diferite niveluri (fonetic, lexical, morfologic sau chiar sintactic). Numărul întrebărilor este, de asemenea, un factor important în elaborarea unui chestionar, de-a lungul timpului s-au utilizat atât chestionare de 50-60 de întrebări, cât şi unele ce depăşesc cu uşurinţă 1000 de întrebări. Numărul depinde, în mod evident, tot de scopul anchetei. Pregătirea chestionarului presupune din start o cunoaştere aprofundată şi plurivalentă a cercetătorului atât în ceea ce ţine strict de domeniul de studiu, de scopul final al cercetării, cât şi în planul comunicării, al geografiei şi istoriei. În trecut s-au mai făcut de către specialişti serii de recomandări în ceea ce priveşte realizarea anchetelor dialectale, iar în lucrarea lui Stelian Dumistrăcel, *Ancheta dialectală ca formă de comunicare*[5] avem o redare a unei astfel de liste de recomandări după Hasdeu, acesta stipulează că nu este necesar ca informatorul să răspundă la toate întrebările, ci doar la cele în care este în deplină cunoştinţă de cauză; că cercetătorul are datoria de a arăta mereu cu precizie în ce localitate a descoperit forma lingvistică pe care o analizează; că fiecare termen urmărit trebuie pus într-un anumit context sau chiar în mai multe contexte în care este utilizat, pentru a se putea deduce sensul exact al cuvântului; că ancheta trebuie transcrisă fonetic cât mai fidel realităţii; că este necesară indicarea numelui, a vârstei, a meseriei, a gradului de şcolarizare, a stării civile, a istoricului deplasărilor şi a originii subiecţilor vorbitori şi a partenerilor acestora.

[3]Sorin Guia, Elemente de dialectologie română, Editura Vasiliana `98, Iaşi, 2014, p. 15.
[4] Valeriu Rusu (coord.), Tratat de dialectologie românească, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1984, p.14-16.
[5] Stelian Dumistrăcel (coord.), Ancheta dialectală ca formă de comunicare, Editura Academiei Române, Iaşi, 1997, p. 41-42.

În primul rând, în ceea ce priveşte problemele de metodă ale acestui tip de cercetare, dificultăţile pot apărea la nivelul anchetei. Dacă ancheta este realizată în mod indirect, prin corespondenţi, aceşti corespondenţi trebuie aleşi într-un mod foarte obiectiv, să înţeleagă pe deplin scopul cercetării şi modul în care trebuie aceasta realizată. Un alt impediment în acest sens a constat în trecut în metoda de înregistrare efectivă a răspunsurilor, dacă în contemporaneitate, evoluţia tehnologiei ne este un adjuvant, prin metode moderne, facile şi eficiente a înregistărilor vocale, totuşi lucrurile nu au stat dintotdeauna aşa. Primele anchete dialectale se realizau în scris, răspunsurile fiind transcrise fonetic de către anchetator, de aceea nu putem afirma că aveau o precizie extraordinară şi nici nu le putem compara cu cele actuale. Dacă ancheta este realizată în mod direct, de către lingvistul-cercetător, plecat în teren pentru a preleva material dialectal, lucrurile stau puţin diferit, deşi, chiar şi în acest caz, pot apărea unele impedimente. De exemplu, una dintre condiţiile primare de succes a unei anchete dialectale este acomodarea lingvistică, ce presupune variaţia diafazică, şi anume, acomodarea discursului, a stilului acestuia, mai precis, la contextul comunicării, adică la indicii spaţio-temporali şi socio-culturali. Pesemne că noi, ca anchetatori, trebuie să ne acomodăm felul vorbirii la subiectul informator şi la situaţia de comunicare, acest fapt fiind important în primul rând pentru crearea unei zone de comfort pentru informator şi stimularea utilizării graiului local, a variaţiei diatopice a limbii, caracteristică zonei. Un alt aspect important, de notat aici, ar fi abilităţile sociale ale anchetatorului, acestea pot influenţa rezultatele studiului. Mai concret, dacă anchetatorul are calităţi oratorice, este sociabil şi se poate adapta uşor la persoane sau situaţii diverse, deci este maleabil, anchetele pot avea rezultate mai bune, veridice, şi, în plus, interviul în sine va decurge mult mai uşor şi natural. „Anchetatorul (culegătorul de informaţii) trebuie să fie familiarizat cu metodele de lucru pe teren, să utilizeze o varietate lingvistică apropiată de cea a informatorilor, să cunoască psihologia oamenilor simpli, să ştie să cîştige încrederea subiecţilor, să adopte un stil familiar, să nu se lase influenţat pe teren de cunoştinţele teoretice. Pe lîngă pregătirea necesară realizării unei anchete lingvistice, anchetatorul trebuie sp aibp un auz fin (n.b. şi nu doar auz fin, ci un soi de ‹‹ureche muzicală››), să cunoască tehnica transcrierii fonetice, să fie deprins cu aparatele de înregistrare”[6]. Lungimea chestionarului în sine este un alt factor important în reuşita finală a anchetei, la fel cum am mai menţionat. Deşi chestionarele lungi tind să acopere o serie mai vastă de detalii, sau abordează niveluri diferite ale limbii, şi ar aspira la exhaustivitate, acestea sunt foarte greu de pus în practică, pentru că subiectul informator, un om simplu şi cu puţine studii, ce are cu totul alte preocupări decât cele ale anchetatorului, dar despre acest subiect vom dezvolta ulterior, nu va avea efectiv răbdarea şi disponibilitatea de a răspunde la mii de întrebări. Putem adăuga aici, de asemenea, problema timpului, atât din punctul de vedere al informatorului cât şi a investigatorului, chestionarele foarte lungi presupun un timp de desfăşurare a anchetei direct proporţional, deci la rezultatele finale se va ajunge după un parcurs îndelungat şi sinuos. Precizasem anterior problema subiecţilor vorbitori, a informatorilor, care nu este deloc una de neglijat. Alegerea acestora este una extraordinar de importantă, atât în folosul geografiei lingvistice, şi mai ales în studiile socio-lingvistice. Subiectul ideal, dacă îl putem numi astfel, este un băştinaş, cu o şcolarizare medie[7], care nu a avut un contact îndelungat cu o altă zonă geografică (preferabil este să nu fi locuit în altă parte niciodată), căsătorit cu o persoană din aceeaşi zonă de studiu, cu o meserie caracteristică localităţii în care locuieşte, cu o dantură suficient de bună încât să poată pronunţa cuvintele

[6]Sorin Guia, Dialectologie română – studii şi corpus de texte, Editura Vasiliana `98, Iaşi, 2014, p. 16-17.
[7] „absenţa instrucţiei şcolare s-a dovedit o condiţie importantă (oamenii ‹‹inculţi››, şi, prin aceasta naturali, cu inteligenţă naturală au fost cei mai buni subiecţi), dar nu există o ‹‹reţetă››, întrucât şi cei cultivaţi (plurilingvii de exemplu) au gustul vorbirii dialectale şi conştiinţa acestui registru lingvistic” Stelian Dumistrăcel, Ancheta..., 1997, p. 57.

corect şi un ultim aspect de luat în seamă, dar nu cel mai puţin important, să fie un om comunicativ. Şi dacă alegerea unui subiect vorbitor potrivit pare acum dificilă, mai dificil este următorul pas. Din punct de vedere teoretic, mai ales în studiile de tip socio-lingvistic, minimul subiectilor vorbitori ce trebuie chestionaţi într-un punct de anchetă este de patru, şi anume: un bărbat în vârstă, o femeie în vârstă, o femeie tânără şi un bărbat tânăr, astfel, făcând comparaţie între cele patru anchete desfăşurate în acelaşi sat (să spunem) putem extrage diferenţe, variante, atât de gen (bărbaţii nu vorbesc la fel ca femeile şi mai mult, dacă înainte se presupunea că femeile sunt mai conservatoare, păstrând mai bine graiurile locale, în ultimele decenii se observă o tendinţă de schimbare, femeile devenind mai atente cu uzul limbii literare, acest fapt datorându-se în primul rând emancipării femeii în general), cât şi de vârstă, de generaţie (evident aici este faptul că tinerii au tendinţa de a se apropia mai mult de varianta literară a limbii). Un alt aspect important de urmărit în alegerea subiecţilor vorbitori este clasa socială din care fac parte, şi, după cum am mai menţionat, meseria acestora. Aceasta poate influenţa idiolectul unui om, atât din punct de vedere lexical (lucrând într-un anumit domeniu este iminent faptul că utilizezi anumiţi termeni specifici), cât şi din punct de vedere fonetic (se observă o pronunţare mai pretenţioasă a celor ce fac parte din clasele sociale mai înalte). Un exemplu de descriere a unui subiect vorbitor ar fi: „Ioan Popescu, 63 de ani, 8 clase, apicultor, pasionat de bancuri, a făcut armata la Constanţa, este născut în satul Brădăţel, comuna Horodniceni şi locuieşte în locul natal, căsătorit cu o băştinaşă, are copii în străinătate". Menţionasem anterior punctele de anchetă, iar alegerea acestora este un alt aspect de luat în calcul în desfăşurarea unei cercetări dialectale. În primul rând, punctele de anchetă trebuie să fie din mediul rural, deoarece graiul local se păstrează cu mult mai bine în acest mediu, comparativ cu cel urban. În al doilea rând, satele ar trebui să fie alese dintre cele mai mici, mai puţin populate, deoarece satele compuse din mai puţini oameni sunt mai conservatoare decât cele mai dezvoltate. În cel de-al treilea rând, dar cel mai important este ca aceste puncte de anchetă să fie alese în funcţie de scopul final al cercetării, să fie cele mai potrivite, mai caracteristice pentru ceea ce ne-am propus noi, ca cercetători, să demonstrăm prin respectivele anchete dialectale. Un alt aspect important de adăugat aici ar fi faptul că în cadrul interpretării anchetelor dialectale este necesar să adăugăm câteva detalii importante despre locul în care au fost făcute anchetele, poziţia geografică, ocupaţia predominantă a sătenilor, câte ceva despre istoria locală, tot ceea ce poate avea o influenţă asupra felului sătenilor de a vorbi. De exeplu, dacă în sat a existat o mină, este evident că în limbajul uzual al sătenilor se vor întâlni anumiţi termeni din limbajul minerilor. De asemenea, anchetatorul trebuie să cunoască locul în care se desfăşoară acnheta, iar dacă acesta nu este unul familiar, are obligaţia de a se documenta în ceea ce priveşte caracteristicile punctului de anchetă. Un exemplu complet de descriere a punctului de anchetă este următorul, extras din lucrarea *Dialectologie română. Studii şi corpus de texte* publicată de Sorin Guia în 2014: „Localitatea Pîrteştii de sus, atestată pentru prima dată într-un document din 13 aprilie 1415 al domnitorului Alexandru cel Bun, este un sat din comuna Cacica, aşezat în zona de contact a podişului Suceava cu Obcina Humorului, la 20 de km de oraşul Gura-Humorului şi 35 de km de municipiul Suceava. Se învecinează la nord cu comuna Botoşana, la nord-est cu satul Humoreni din comuna Comăneşti, la est cu comuna Bălăceana, la sud-est cu comuna Ilişeşti, la sud cu comuna Păltinoasa şi oraşul Gura-Humorului, iar spre vest cu satele Cacica şi Pîrteştii de Jos."[8]. Un aspect secundar, dar care nu trebuie neglijat, este locul în care se desfăşoară interviul propriu-zis, deoarece acest loc trebuie să fie liniştit, pentru a nu crea impedimente anchetei.

[8]Sorin Guia, Dialectologie..., 2014, p. 315.

După ce aceste anchete au avut loc, iar materialele sunt înregistrate în diferite forme, următoarea etapă reprezintă transcrierea lor fonetică. Bineînţeles, şi la acest nivel pot apărea diferite dificultăţi. Una dintre ele ar fi aceea de a îşi alege un sistem de semne pentru transcriere fonetică corect, complet şi consecvent. Toate variaţiile fonetice trebuiesc notate ca atare, aşa că fiecăreia trebuie să îi corespundă un anumit semn diacritic, unic şi care să fie notat la fel de fiecare dată când se iveşte. Un astfel de sistem de semne, consacrat, este, de exemplu, cel utilizat în NALR[9]. Sistemul dezvoltat în ALR[10], pe de altă parte, are semne şi pentru ezitare, corectare sau sugerare, ceea ce subliniază faptul că întreaga anchetă este, de fapt, un act de comunicare cu trei participanţi: anchetatorul, informatorul şi chestionarul. Transcrierea fonetică are două caracteristici *sine-qua-non*, şi anume precizia şi fidelitatea. Aceasta trebuie să respecte îndeaproape adevărul pronunţiei şi să fie cât mai exactă. După ce anchetele au fost transcrise fonetic, se poate începe etapa de interpretare a rezultatelor.

În metoda geografiei lingvistice, primele rezultate se înregistrează pe hărţi. Aceste hărţi lingvistice sunt de mai multe tipuri, în funcţie de nivelul limbii vizat în anchetă, ele pot fi: fonetice, fonologice, morfologice, sintactice sau lexicale, iar în funcţie de interpretarea ultimă, acestea pot fi punctuale sau analitice şi interpretative sau sintetice. „Hărţile fonetice înregistrează: variante ale unui sunet în diferite puncte ale teritoriului anchetat […] şi ipostaze actuale şi anterioare ale unui sunet mai vechi (arhaismul şi inovaţia coexistînd pe un teritoriu lingvistic dat) […]. Hărţile fonologice notează sunetele cu valoare distinctivă (fonemele), în cazul în care acest aspect a fost urmărit în ancheta cu chestionar. […] Hărţile morfologice dau răspîndirea pe teren a formelor gramatice. […] Hărţile lexicale indică termenii care denumesc aceeaşi noţiune pe un domeniu lingvistic dat […]. Hărţile sintactice sunt mai rare, sintaxa fiind mai greu de obţinut cu ajutorul chestionarului şi, mai ales, fiind mai greu de cartografiat, date fiind dimensiunile sintagmelor. Totuşi, unele construcţii […] pot figura pe hărţi lingvistice. […] Hărţile punctuale (analitice) menţionează fiecare formă obţinută la punctul respectiv […]. Hărţile interpretative (sintetice), care presupun o elaborare din partea dialectologului, stabilesc […] arii de răspîndire a fenomenului respectiv”[11]. Un impediment în calea cartografierii poate consta în imposibilitatea de a reda pe o hartă un număr relativ mare de fapte de limbă, cercetătorul trebuie mereu să se limiteze la un număr rezonabil de date, caracteristice şi definitorii pentru zona anchetată. De asemenea, acest obstacol se întâlneşte cel mai des în anchetele cu scop sintactic, dimensiunile sintagmelor nefiind potrivite pentru hartă. Hărţile interpretative, pe de altă parte, pot prezenta dezavantaje din punctul de vedere al dialectologului, care se presupune că trebuie să-şi interpreteze rezultatele cercetărilor de teren în scopul elaborării acestor hărţi, iar ulterior să stabilească ariile şi zonele de „graniţă” sau de tranziţie.

Atlasele lingvistice, care se compun din aceste hărţi lingvistice, sunt, la rândul lor, de mai multe tipuri, şi prezintă, de asemenea, o serie de avantaje şi dezavantaje. În primul rând, putem grupa atlasele în funcţie de dimensiunile zonelor ce au fost anchetate, şi atunci am putea avea atlase regionale, naţionale sau chiar internaţionale. Apoi, am putea să le împărţim în funcţie de scopul anchetelor, şi există atlase lingvistice, dar şi etno-lingvistice, sau, mai nou, socio-lingvistice. Iar în al treilea rând, atlasele se pot categorisi şi în funcţie de ceea ce urmăresc, adică dacă evidenţiază variantele limbii, acestea se vor numi atlase de discontinuităţi, iar dacă vizează aspectele comune ale dialectelor, sunt unele de continuităţi. Avantajele acestor atlase, nu sunt numai cele care ajută la crearea unei imagini de ansamblu asupra unui dialect sau a unei limbi şi a studierii acesteia din diferite perspective, ci şi cele

[9]Noul Atlas Lingvistic Român pe Regiuni.
[10] Atlasul Lingvistic Român.
[11] Matilda Caragiu-Marioţeanu, Compendiu de dialectologie română (nord – şi sud-dunăreană), Editura ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1975, p. 61-64.

care ajută la elaborarea unor principii teoretice în ceea ce priveşte teoria limbii, a schimbărilor lingvistice sau chiar a unor explicaţii istorice. Dezavantajele acestora, dacă le putem numi aşa, sunt, în mod cert, mai puţin numeroase decât avantajele, tocmai de aceea metoda este atât de utilizată. Totuşi, nu le putem trece cu vederea. În primul rând, dimensiunile reale ale acestor atlase sunt ample. În al doilea rând, interesul publicului larg pentru astfel de tipărituri este foarte scăzut. În al treilea rând, dar poate cel mai important, este faptul că prelevarea materialului dialectal ia destul de mult timp, iar cartografierea de asemnea, iar un atlas exhaustiv este imposibil de realizat, şi pentru a putea face o comparaţie între mai multe astfel de atlase (zonale) avem nevoie de ele în sincronie, ceea ce nu este întotdeauna uşor de realizat, ceea ce vrem să subliniem aici este că limba, fiind un organism viu şi dinamic, se află într-o continuă mişcare şi implicit schimbare, iar atlasele lingvistice nu pot surprinde aspectul acesta cu o foarte mare precizie. Un alt factor important de adăugat aici este extinderea ideii de cercetare în alte domenii adiacente, ceea ce a dat naştere, de exemplu, atlaselor folclorice.

În cele din urmă, interpretarea faptelor de vorbire, ultima etapă a cercetării dialectale, poate, de asemenea, întâmpina unele probleme de metodă. Un aspect pe care l-am mai menţionat, dar la alte niveluri, este importanţa specializării dialectologului. Dacă cunoaşterea acestuia este multilateral dezvoltată şi el dispune de toate abilităţile şi caracteristicile anterior menţionate, pe lângă faptul că îi va fi mai facilă colectarea efectivă a materialului, cu siguranţă şi interpretarea rezultatelor nu doar că va fi lesne de făcut, ci va fi şi cu mult mai integră, integrală şi invariabilă. Un lucru esenţial este ca interpretarea să fie obiectivă şi în acelaşi timp etică. Cercetătorul nu trebuie să se lase influenţat de ipoteză în constatarea concluziilor. Deşi poţi pleca într-o cercetare de la o anumită idee, şi pe parcursul informării şi a aplicării metodelor, acea idee să ţi se demonteze, încercarea de a omite intenţionat acest lucru nu poate fi benefic pentru rezultatul final al cercetării. Ba dimpotrivă, dacă ipoteza a fost demonstrat a fi falsă, se pot ajunge la nişte concluzii ce pot fi folosite ulterior în alte cercetări sau chiar în alte domenii. Un alt aspect important aici este ca interpretarea să tindă spre exhaustivitate. Deşi este greu, mai ales în acest domeniu, să cuprindem tot ce se poate cuprinde, este important să nu omitem măcar aspectele importante, esenţiale, care au un rol important în cercetarea noastră. De asemenea, reuşita interpretării este direct proporţională cu reuşita prelevării de material, dacă materialul este mai puţin ofertant, este iminent faptul că şi interpretarea va avea o calitate mai scăzută.

Ancheta dialectală stă între preocupările socio-lingvisticii sau a lingvisticii sociologice, „căci obiectul său de observaţie este, în mod fatal, limbajul, diferenţele lingvistice ce se manifestă în raport cu stratificarea socială”[12]. Din punct de vedere strict al cercetărilor socio-lingvisticii, impedimente pot apărea în primul rând din indisponibilitatea subiectului informator de a vorbi despre el însuşi, de asemenea, un lucru de luat în calcul ar fi starea de spirit a acestuia şi receptivitatea sa. Am putea adăuga aici raportul dintre anchetator şi informator, care trebuie să debuteze ca unul de amiciţie, de complot, chiar. Concret, important este ca subiectul vorbitor să se simtă confortabil, pentru a putea extrage cele mai valabile răspunsuri. Un ‹‹truc›› bun de ştiut aici ar fi: „‹‹constrângerile anchetei›› pot fi depăşite printr-o aparentă întrerupere a acesteia, prin întrebări ce provoacă emoţii puternice.”[13] Un alt obstacol în interpretarea de tip socio-lingvistic a limbii vorbite este presupunerea fără o bază teoretică a unor distincţii de gen, vârstă sau clasă. Doar pentru că mai mulţi dintre subiecţii vorbitori dintr-o anumită categorie utilizează aceeaşi termeni, nu ne lasă să afirmăm faptul că toţi vorbesc la fel, este vorba despre bazele ştiinţifice ce trebuie luate în calcul cu atenţie.

[12] Stelian Dumistrăcel, Ancheta..., 1997, p. 68.
[13] Ibidem, p. 49.

În concluzie, atât în metoda geografiei lingvistice, cât şi în cea a sociologiei aplicată în lingvistică, problemele de metodă sunt suficient de numeroase, dar niciuna dintre acestea nu se poate să nu aibă vreo rezolvare, fie teoretică, fie, de cele mai multe ori, practică. Bineînţeles, în timpul cercetării de teren cu scopul prelevării de material lingvistic pot apărea mult mai multe piedici sau momente de cumpănă, dar, din fericire, avantajele acestor metode şi numărul mare de rezultate ce dau roade, este cu mult mai important decât numărul de dezavantaje sau probleme. Aşadar, putem afirma cu certitudine că metoda geografiei lingvistice este, cel puţin până la momentul acesta, apogeul studiilor dialectale, iar cercetările de natură socio-lingvistică, tendinţă cu mult mai nouă, mai ales pe teritoriu românesc, este cu adevărat o încununare a acestor studii, aducând precizie şi detaliere, punând limba în contextul societăţii şi societatea în context lingvistic.

BIBLIOGRAPHY

Caragiu-Marioţeanu, Matilda, *Compendiu de dialectologie română (nord – şi sud-dunăreană)*, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1975

Coşeriu, Eugen, *Lingvistica textului. O introducere în hermeneutica sensului*, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi, 2013

Coşeriu, Eugen, *Sincronie, diacronie şi istorie. Problema schimbării lingvistice*, versiune în limba română de Nicolae Saramandu, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1997

Dumistrăcel, Stelian (coord.), *Ancheta dialectală ca formă de comunicare,* Editura Academiei Române, Iaşi, 1997

Guia, Sorin, *Elemente de dialectologie română,* Editura Vasiliana `98, Iaşi, 2014

Guia, Sorin, *Dialectologie română – studii şi corpus de texte,* Editura Vasiliana `98, Iaşi, 2014

Rusu, Valeriu (coord.), *Tratat de dialectologie românească,* Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1984

CHRISTIAN FAITH AND RELIGIOUS TERMS IN THE AUTOBIOGRAPHICAL WORK OF JEAN-JACQUES ROUSSEAU, *CONFESSIONS*

Ana-Elena Costandache, Lecturer PhD, "Dunărea de Jos" University of Galaţi

Abstract: Since the 18th century the work of Jean-Jacques Rousseau represents, as a whole, a great point of interest as regards the elements of novelty, novel and philosophical, who make the author an important philosopher. Without a doubt, the writer could be considered one of the greatest philosophers of his time, with a deep personal autobiography. His intimate work, "Confessions", includes peculiarities that reveal the religious faith and sacrament of Christian confession, which has hung between Catholicism and Protestantism, fact that justifies our interest in this study. As a result, we will rely on the identification and analysis of religious terms in the work of Jean-Jacques Rousseau, "Confessions".

Keywords: faith, religion, autobiography, Catholicism, Protestantism, Confessions

Le XVIIIème siècle, le siècle des Lumières, porte les marques des controverses philosophiques et religieuses, car les Églises réformées ont eu des conflits avec l'Église catholique. Il y avait, à cette époque-là, de nombreux débats philosophiques centrés sur la recherche de la vérité entre foi en Dieu et raison de l'homme. Dans ce sens, la parution des *Confessions* de Jean-Jacques Rousseau (1782) a marqué une nouvelle forme d'autobiographie, qui s'inscrit dans le registre religieux. D'ailleurs, la perspective rousseauiste sur le problème religieux, le parcours de l'auteur du protestantisme au catholicisme et les nombreux termes appartenant au champ lexical religieux font des *Confessions* l'ouvrage le plus lu à l'époque.

Avec une attitude d'écrivain-philosophe, Jean-Jacques Rousseau présente la foi (ou la croyance chrétienne) comme le pouvoir extraordinaire de la raison, capable d'assurer le progrès ou l'évolution de l'être humain. Dans ses *Confessions*, l'écrivain réunit la vie privée et l'aspect religieux qui mènent à l'idée que la foi est inspirée à chaque personne par sa conscience et sa sensibilité intérieure. L'homme est libre de choisir sa foi religieuse, mais il doit le faire en dehors de toute forme de dogmatisme et de discours fixé. C'est pour cela que cet ouvrage reste une écriture étonnante sur des sujets concernant l'éducation, la philosophie, la religion, la psychologie et la pédagogie.

Jean-Jacques Rousseau dévoile, dans son écriture, toute sa vie : il « se déshabille » de tous ses vices et ses vertus afin de présenter sa vie réelle et ses expériences vécues. Evidemment, il exprime ouvertement ses sentiments forts pour la religion. Il croit dans l'existence de Dieu et dans l'immortalité de l'âme et il ne renonce jamais à sa foi chrétienne. Il souhaite justement, dès son enfance, consacrer sa vie à Dieu, en se formant un culte intérieur qui met en évidence le caractère personnel et sentimental de la foi. C'est pour cela qu'on découvre, à tout pas dans son œuvre, des termes appartenant au champ lexical de la religion, fait qui soutient l'importance de la religion dans la formation de sa personnalité.

Les Confessions se présentent comme un texte révélateur, un projet au caractère novateur, qui fournit un modèle d'autoanalyse, d'analyse de l'auteur, du moi, où les sentiments se mélangent au style personnel, naturel, sans égal. La manière de s'exprimer et d'exprimer ouvertement les sentiments constituent de véritables instruments de connaissance :

« Il s'agit de débrouiller des sentiments, d'avouer des dispositions secrètes et, aussi, il faut être sincère. »[1] En même temps, l'écriture autobiographique s'avère être une mise à distance des autres et un regard centré uniquement sur soi.

Le projet autobiographique consiste « à éclairer les complexités internes et à avouer tout ce que l'on a fait, il correspond aussi, au désir de tracer un portrait sincère. Le refus du déguisement vient de ce que Rousseau annonce un portrait, en l'occurrence un autoportrait, et non une œuvre littéraire en quelques sorte arrangée. »[2] Cette affirmation est soutenue par les expressions que Jean-Jacques Rousseau utilise dans ses *Confessions* : « comme je le sens », « comme je le vois ». Le lecteur comprend, dès le début, qu'une telle œuvre, celle dont l'auteur écrit dans le livre premier de son ouvrage, « n'eut jamais d'exempleet n'aura pas d'imitateur ».[3] Il s'agit, donc, d'une écriture particulière, où l'auteur a voulu inventer un projet nouveau, un style personnel et un langage approprié.

La religion crée dans *Les Confessions* un jugement dramatique, un sujet philosophique en même temps qu'un motif important par les relations étroites que celles-ci entretiennent avec la démarche autobiographique. L'art de l'écriture rousseauiste réside dans l'objectivité de l'auteur et dans son exigence d'authenticité, de présenter sa vie personnelle. *Les Confessions* s'annoncent, dès le premier préambule, comme une histoire personnelle, « le seul portrait d'homme, peint exactement d'après nature et dans toute sa vérité, qui existe et qui probablement existera jamais ». D'ailleurs, le titre en est témoin d'objectivité, car *Les Confessions* connotent morale et religion en même temps, et mènent à l'idée de confession dans le sens d'avouer ses péchés, de reconnaître ses fautes de vie.

Par la suite, nous nous sommes appuyés sur les termes religieux qui apparaissent fréquemment dans *Les Confessions* de Jean-Jacques Rousseau, afin de réaliser un petit glossaire :

1/ *Abbé* (stareț, egumen, superior, staroste[4]) – Supérieur ecclésiastique exerçant sa juridiction sur une abbaye ou un monastère régulier[5] : « Quelques jours après, passant dans une rue avec un jeune *abbé*, mon voisin, j'allais donner du nez contre l'homme au sabre. » (partie I, livre III, p. 68).

2/ *Athée* (ateu, necredincios, păgân, liber-cugetător) – Personne qui ne reconnaît pas Dieu ou nie l'existence de Dieu : « J'étais un impie, un *athée*, un forcené, un enragé, une bête féroce, un loup. » (partie II, livre XII, p. 453).

3/ *Bienveillance* (bunătate, altruism, blândeţe, amabilitate) – Disposition généreuse à l'égard de l'humanité. Qualité d'une volonté qui vise le bien et le bonheur d'autrui : « Pour moi, qu'elle avait recherché, je ne perdis ni sa *bienveillance*, ni sa correspondance. » (partie II, livre X, 388)

4/ *Catholique* (catolic, papal, roman, papist) – Qui se rapporte à l'Eglise romaine, qui lui est propre. Qui professe la doctrine, la religion de l'Eglise catholique romaine, qui est placé sous son autorité : « Comme j'étais *catholique* et que je me donnais pour tel, je suivais sans mystère et sans scrupule le culte que j'avais embrassé. » (partie I, livre IV, p. 116)

5/ *Chrétien* (creştin, urmaş al lui Hristos) – Qui professe la religion issue du Christ. Qui est conforme à la doctrine enseignée par Jésus-Christ, à la morale qu'il a instituée :

---

[1] Catherine Weil, *Littérature, textes et méthodes*, Éditions Hatier, Paris, 1995, p. 143.
[2] Idem.
[3] *Les Confessions de Jean-Jacques Rousseau*, citoyen de Genève, Paris, chez A. Belin, Imprimeur-Libraire, 1817, p. 3. Toutes les citations renvoient à cette édition.
[4] Les explications en roumain sont extraites de Sanda Mihăescu-Cîrsteanu, Irina Eliade, *Dictionnaire français-roumain, roumain-français [Dicţionar francez-român, român-francez]*, Ed. Teora, Bucureşti, 2010.
[5] Les explications en français sont fournies par Le Centre National des Ressources Textuelles et Lexicales (CNRTL), version en ligne disponible à la page www.cnrtl.fr.

« J'aurais été bon *chrétien*, bon citoyen, bon père de famille, bon ami, bon ouvrier, bon homme en toute chose. » (partie I, livre I, p. 33)

6/ *Clergé* (preot, sacerdot) – Ensemble des ecclésiastiques consacrés d'une nation, d'un diocèse, d'une ville, d'une paroisse, d'une communauté ou équipe sacerdotale : « L'avidité de dominer ayant fait oublier au *clergé* protestant tous les principes de la réformation, je n'avais, pur l'y rappeler et le réduire au silence, qu'à commenter mes premières lettres de la montagne, sur lesquelles ils avaient la bêtise de m'épiloguer. » (partie II, livre XII, p. 479)

7/ *Cloche* (clopot, harâng, ţingălău, zvon, talangă) – Instrument de bronze à percussion en forme de coupe renversée qui, sous le choc d'un battant à l'intérieur ou d'un marteau à l'extérieur, produit un son retentissant : « En même temps que la sonnette du viatique me faisait peur, la *cloche* de la messe ou de vêpres me rappelait un déjeuné, un goûté, du beurre frais, des fruits, du laitage. » (partie I, livre II, p. 47)

8/ *Croire* (a crede, a se încrede) – Attacher une valeur de vérité, ajouter foi à ce que dit une personne. Tenir quelqu'un pour sincère, pour véridique; estimer vraies ses paroles : « Ce qu'il y avait de bizarre était que, sans croire à l'enfer, elle ne laissait pas de *croire* au purgatoire. » (partie I, livre VI, p. 175)

9/ *Culte* (cult, adorare, devoţiune, respect) – Hommage religieux rendu à Dieu, à quelque divinité, à un saint. Vénération de caractère religieux accordée à un être, à un objet privilégié : « Outre ce principe commun qui m'attachait au *culte* de mes pères, j'avais l'aversion particulière à notre ville pour le catholicisme, qu'on nous donnait pour une affreuse idolâtrie, et dont on nous peignait le clergé sous les plus noires couleurs. » (partie I, livre II, p. 47)

10/ *Curé* (preot, părinte, popă) – Prêtre canoniquement chargé du service spirituel et de l'administration d'une paroisse, sous l'autorité de l'évêque : « Il est vrai que cette impression était singulièrement contrastée par le souvenir des caresses que les *curés* des environs de Genève font volontiers aux enfants de la ville. » (idem)

11/ *Dévote* (pios, religios, evlavios, temător de Dumnezeu) – Qui est dévoué aux pratiques religieuses : « J'aimais fort qu'on me donnât mon nécessaire, mais non pas qu'on me fît la charité ; et une *dévote* n'était pas pour moi fort attirante. » (partie I, livre II, p. 35)

12/ *Dévotion* (devoţiune, evlavie, pietate, religiozitate, smerenie) – Dévouement et zèle déployé, sous une forme liturgique ou par des pratiques régulières privées en l'honneur de Dieu ou des saints : « Au reste, ces troubles, ces alarmes, inséparables peut-être de la *dévotion*, n'étaient pas un état permanent ; communément j'étais assez tranquille, et l'impression que l'idée d'une mort prochaine faisait sur mon âme était moins de la tristesse qu'une langueur paisible, et qui meme avait ses douceurs. » (partie I, livre VI, p. 186)

13/ *Dieu* (Dumnezeu, Stăpân, Atotputernic, Creator, Sfânt, Părinte) – Être appartenant au monde supérieur ou inférieur, doué de qualités de transcendance qui le font coexister avec des êtres de même rang et doté d'attributs, notamment anthropomorphes, se manifestant dans ses missions auprès des hommes, avec lesquels il entre en relation pour orienter leur existence ou pour satisfaire son besoin de communication et dont il reçoit l'hommage cultuel : « J'en parlais à maman comme d'une chose sans mystère ; et quand il y en aurait eu je ne lui en aurais pas moins parlé ; car lui faire un secret de quoi que ce fût ne m'eût pas été possible : mon cœur était ouvert devant elle comme devant *Dieu*. » (partie I, livre V, p. 146)

14/ *Église* (biserică, templu, comunitate, Casa Domnului) – Communauté des chrétiens formant un corps social hiérarchiquement organisé, instituée par Jésus-Christ et ayant foi en lui. Groupe, ensemble (souvent fermé) de personnes ayant les mêmes aspirations, les mêmes idées, la même doctrine : « C'était que j'allasse à Turin, où, dans un hospice établi pour les catéchumènes, j'aurai, dit-il, la vie temporelle et spirituelle, jusqu'à ce qu'entré dans

le sein de l'*Église*, je trouvasse, par la charité des bonnes âmes, une place qui me convînt. » (partie I, livre II, p. 39)

15/ *Fanatisme* (fanatism, extremism, bigotism) – Comportement, état d'esprit d'une personne ou d'un groupe de personnes qui manifestent pour une doctrine ou pour une cause un attachement passionné et un zèle outré conduisant à l'intolérance et souvent à la violence : « J'avais toujours senti, malgré le patelinage du père Berthier, que les jésuites ne m'aimaient pas, non seulement comme encyclopédiste, mais parce que mes principes de religion étaient beaucoup plus contraires à leurs maximes et à leur crédit que l'incrédulité de mes confrères, puisque le *fanatisme* athée et le *fanatisme* dévot, se touchant par leur commune intolérance, peuvent même se réunir, comme ils ont fait à la Chine, et comme ils font contre moi ; au lieu que la religion raisonnable et morale, ôtant tout pouvoir humain sur les consciences, ne laisse plus de ressource aux arbitres de ce pouvoir. » (partie II, livre XI, p. 433)

16/ *Faute* (greşeală, eroare, păcat, încălcare, carenţă, viciu) – Manquement aux préceptes d'une religion : « Elle (Mme de Warens) a pu se repentir d'avoir commis la *faute*, mais non pas désirer d'en revenir. Elle n'est pas seulement morte bonne catholique, elle a vécu telle de bonne foi ; et j'ose affirmer, moi qui pense avoir lu dans le fond de son âme, que c'était uniquement par aversion pour les simagrées qu'elle ne faisait point en public la dévote ; elle avait une piété trop solide pour affecter de la dévotion. » (partie I, livre II, p. 38)

17/ *Foi* (credinţă, loialitate, încredere, cucernicie, religiozitate) – Adhésion ferme et entière de l'esprit à quelque chose; croyance assurée à la vérité de quelque chose : Il s'agissait de Mme de Warens, nouvelle convertie, que les prêtres forçaient, en effet, de partager avec la canaille qui venait vendre sa *foi*, une pension de deux mille francs que lui donnait le roi de Sardaigne. » (partie I, livre II, p. 35)

18/ *Hérésie* (erezie, minciună, falsitate, apostazie, necredinţă, decădere) – Doctrine, opinion qui diffère des croyances établies, condamnée par l'Église catholique comme contraire aux dogmes : « Il fallut ensuite aller à l'inquisition recevoir l'absolution du crime d'*hérésie*, et rentrer dans le sein de l'Église avec la même cérémonie à laquelle Henri IV fut soumis par son ambassadeur. » (partie I, livre II, 52)

19/ *Hypocrite* (ipocrit, făţarnic, prefăcut, fals, fariseu, mincinos, perfid) – Personne qui manifeste de l'hypocrisie (de façon occasionnelle ou constante) : « Mais qu'une jeune personne, née avec un cœur aussi tendre qu'honnête, se laisse vaincre à l'amour étant fille, et retrouve, étant femme, des forces pour le vaincre à son tour, et redevenir vertueuse, quiconque vous dira que ce tableau dans sa totalité est scandaleux et n'est pas utile est un menteur et un *hypocrite* ; ne l'écoutez pas. » (partie II, livre IX, p. 332)

20/ *Idolâtrie* (idolatrie, apostazie, decădere spirituală) – Culte rendu à l'idole d'un dieu au même titre que si elle était Dieu lui-même : « Outre ce principe commun qui m'attachait au culte de mes pères, j'avais l'aversion particulière à notre ville pour le catholicisme, qu'on nous donnait pour une affreuse *idolâtrie*, et dont on nous peignait le clergé sous les plus noires couleurs. » (partie I, livre II, p. 47)

21/ *Intolérance* (intoleranţă, neîngăduinţă, persecuţie, prigoană) – Répugnance ou impossibilité à supporter certaines choses, certaines personnes : « J'avais toujours senti, malgré le patelinage du père Berthier, que les jésuites ne m'aimaient pas, non seulement comme encyclopédiste, mais parce que mes principes de religion étaient beaucoup plus contraires à leurs maximes et à leur crédit que l'incrédulité de mes confrères, puisque le fanatisme athée et le fanatisme dévot, se touchant par leur commune *intolérance*, peuvent même se réunir, comme ils ont fait à la Chine, et comme ils font contre moi ; au lieu que la religion raisonnable et morale, ôtant tout pouvoir humain sur les consciences, ne laisse plus de ressource aux arbitres de ce pouvoir. » (partie II, livre XI, p. 433)

22/ *Irréligion* (ateism, necredinţă, neîncredere) – Manque de religion, de conviction religieuse : « Il avait un frère aîné, capitaine dans le même régiment, pour lequel était toute la prédilection de la mère, qui, dévote outrée, et dirigée par je ne sais quel abbé tartuffe, en usait très mal avec le cadet, qu'elle accusait d'*irréligion*, et même du crime irrémissible d'avoir des liaisons avec moi. » (partie II, livre XII, p. 470)

23/ *Jésus-Christ* – Messie, rédempteur. Nom attribué à Jésus de Nazareth au titre de son onction messianique : « La mort de *Jésus-Christ* lui paraissait un exemple de charité vraiment divine pour apprendre aux hommes à aimer Dieu et à s'entr'aimer entre eux de même. » (partie I, livre VI, p. 175).

24/ *Messe* (slujbă, întrunire, adunare, serviciu divin) – Office qui commémore le sacrifice du corps et du sang de Jésus-Christ présent sous les espèces du pain et du vin et qui est célébré par le ministère du prêtre selon un rite dont les parties essentielles sont l'offertoire, la consécration et la communion : « Un jour de S. Louis, dont maman portait le nom, nous partîmes ensemble et seuls de bon matin après la *messe* qu'un carme était venu nous dire à la pointe du jour dans une chapelle de la maison. » (partie I, livre VI, p. 187)

25/ *Missionnaire* (misionar, evanghelist, propagator, trimis, sol) – Membre d'une mission (prêtre ou pasteur, religieux ou laïc) en pays de tradition non chrétienne : « Au contraire, c'était un dévot qui ne connaissait d'autre vertu que d'adorer les images et de dire le rosaire ; une espèce de *missionnaire* qui n'imaginait rien de mieux, pour le bien de la foi, que de faire des libelles contre les ministres de Genève. » (partie I, livre II, p. 35)

26/ *Papisme* (papism, catolicism, romano-catolicism) – Doctrine des partisans de l'autorité absolue du pape : « N'envisageant le *papisme* que par ses liaisons avec les amusements et la gourmandise, je m'étais apprivoisé sans peine avec l'idée d'y vivre, mais non pas avec celle d'y entrer ; cette idée ne s'était offerte à moi qu'en fuyant et dans un avenir éloigné. » (partie I, livre II, p. 47)

27/ *Paradis* (paradis, rai) – Région suprême. Lieu de séjour où, dans les différentes traditions, les âmes retrouvent après la mort. Lieu de séjour où les âmes des justes jouissent de la béatitude éternelle. « Le moindre petit plaisir qui s'offre w ma portée me tente plus que les joies du *paradis*. ». » (partie I, livre IV, p. 111)

28/ *Pasteur* (pastor, apostol, părinte, conducător) – Ecclésiastique considéré dans le soin qu'il doit prendre des fidèles confiés à sa charge : « Je m'y déterminai ; je me soumis même aux instructions du *pasteur*de la paroisse où je logeais. » (partie II, livre VIII, p. 298)

29/ *Paroisse* (parohie, enorie) – Circonscription ecclésiastique dans laquelle s'exerce le ministère d'un curé : « Quelques années après, j'appris qu'étant vicaire dans une *paroisse*, il avait fait un enfant à une fille, la seule dont, avec un cœur très-tendre, il eût jamais été amoureux. » (partie I, livre III, p. 91)

30/ *Pitié* (milă, compasiune, compătimire, înţelegere, mărinimie) – Sentiment d'affliction que l'on éprouve pour les maux et les souffrances d'autrui, et qui porte à les (voir) soulager; disposition à éprouver ce sentiment : « La raison, la*pitié*, l'amour de l'ordre exigeaient assurément que, loin de se prêter à ma folie, on m'éloignât de ma perte où je courais, en me renvoyant dans ma famille. » (partie I, livre II, p. 35)

31/ *Prêtre* (preot, părinte, popă, sacerdot) – Celui qui est chargé d'une fonction sacrée et qui accomplit les actes essentiels d'un culte religieux : « Ce sentiment allait si loin chez moi qu'au commencement je n'entrevoyais jamais le dedans d'une église, je ne rencontrais jamais un *prêtre* en surplis, je n'entendais jamais la clochette d'une procession, sans un frémissement de terreur et d'effroi qui me quitta bientôt dans les villes, mais qui souvent m'a repris dans les paroisses de campagnes, plus semblables à celles où je l'avais d'abord éprouvé. » (partie I, livre II, p. 47)

32/ *Prosélyte* (convertit, adept, neofit) – Personne ayant renoncé au paganisme pour adhérer au judaïsme. Personne nouvellement convertie à une religion (en l'occurrence, le plus souvent au catholicisme) : « Rien n'échappa au rapide coup-d'œil du jeune *prosélyte* : car je devins à l'instant le sien, sûr qu'une religion prêchée par de tels missionnaires ne pouvait manquer de mener au paradis. » (partie I, livre II, p. 36)

33/ *Protestant* (protestant, calvinist, reformat, evanghelist, luteran) – Adepte d'une des confessions (luthéranisme, calvinisme, anglicanisme) qui se sont séparées de l'Église catholique romaine au XVIe siècle ou de celles qui se sont constituées ensuite (baptisme, méthodisme, etc.) rejetant également l'autorité du Pape : « Que son ami fût juif, *protestant*, turc, bigot, athée, peu lui importait, pourvu qu'il fût honnête homme. » (partie II, livre VII, p. 248)

34/ *Religion* (religie, creştinism, doctrină, principii) – Rapport de l'homme à l'ordre du divin ou d'une réalité supérieure, tendant à se concrétiser sous la forme de systèmes de dogmes ou de croyances, de pratiques rituelles et morales : « J'avais souvent travesti la *religion* à ma mode, mais je n'avais jamais été tout-à-fait sans *religion***.** Il m'en coûta moins de revenir à ce sujet, si triste pour tant de gens, mais si doux pour qui s'en fait un objet de consolation et d'espoir. » (partie I, livre VI, p. 174)

35/ *Saint-Esprit* (Duhul Sfânt, Spiritul Sfânt, Puterea lui Dumnezeu, Mângâietorul, A treia persoană a Dumnezeirii) – (terme biblique, Ancien Testament) Souffle provenant de Dieu, en particulier souffle créateur, action créatrice et bienfaisante de Dieu : « Tout jeune encore je sentis que, quelque religion qui fût la bonne, j ;allais vendre la mienne, et que, quand même je choisirais bien, j'allais au fond de mon cœur mentir au *Saint-Esprit*, et mériter le mépris des hommes. » (partie I, livre II, p. 47)

36/ *Théologien* (teolog, bogoslov) – Spécialiste en théologie : « Maman me fut, en cette occasion, beaucoup plus utile que tous les *théologiens* ne me l'auraient été. » (partie I, livre VI, p. 173)

37/ *Vérité* (adevăr, justeţe, realitate, doctrină) – (éternelle *vérité*) La seule vérité absolue, inaltérable, fiable, parce que donnée par Dieu : « Si parmi mes lecteurs il s'en trouve d'assez généreux pour vouloir approfondir ces mystères et découvrir la *vérité*, qu'ils relisent avec soin les trois précédents livres… » (partie II, livre XII, p. 451)

38/ *Vertueux* (corect, fidel, cast, virtuos, cinstit, onest, evlavios, pios) – Qui pratique, poursuit la vertu, le bien, qui est mû par un idéal moral, religieux : « La raison, la pitié, l'amour de l'ordre, exigeaient assurément que, loin de se prêter à ma folie, on m'éloignât de ma perte où je courais, en me renvoyant dans ma famille. C'est là ce qu'aurait fait ou tâché de faire tout homme vraiment *vertueux*. » (partie I, livre II, p. 35)

En conclusion, la valeur littéraire de l'œuvre autobiographique de Jean-Jacques Rousseau est donnée par la manière originale où l'auteur présente l'histoire de sa vie. En tant que protagoniste de son ouvrage, il met en évidence les qualités et les défauts d'un homme-philosophe-religieux, bon observateur des événements de son temps. L'utilisation fréquente des termes religieux dans son écriture dévoile un être lucide, avec une éducation qui dépasse les frontières du jugement profane et qui a mis en évidence l'importance de la religion dans la formation de sa personnalité. L'intérêt littéraire des *Confessions* est lié, évidemment, aux relations étroites qui s'établissent entre la démarche autobiographique, le jugement religieux et les sujets philosophiques.

Bibliographie

- Foessel, Michael, *La religion*, Éditions Flammarion, Paris, 2000.
- Mihăescu-Cîrsteanu, Sanda, Eliade, Irina, *Dictionnaire français-roumain, roumain-français [Dicţionar francez-român, român-francez]*, Ed. Teora, Bucureşti, 2010.
- Renaud, Jean, *La littérature française du XVIIIe siècle*, Éditions Armand Colin, Paris, 1994
- Rousseau, Jean-Jacques, *Les Confessions de Jean-Jacques Rousseau*, citoyen de Genève, chez A. Belin, Imprimeur-Libraire, Paris, 1817.
- Weil, Catherine, *Littérature, textes et méthodes*, Éditions Hatier, Paris, 1995.

Sitographie

- www.cnrtl.fr

FIXED WORD STRUCTURES WITH PROPER NOUNS IN THE CRIMINALS' LANGUAGE

Ioana David
PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca – Baia Mare Northern University Centre

Abstract: The multitude and the diversity of communication contexts determine people to permanently adapt their speech to the situations in which they interact. One of the factors that give language a distinctive note / particularity is the social category to which the speakers belong. This study addresses the theme of fixed phrases with proper names specific to criminals' language. In linguistics, this way of speaking is referred to (along with that of the students, that of the military or other unconventional languages) as slang.
Keywords: slang, encrypted language, semantic opacity, proper names, fixed phrases.

1. Preambul teoretic

Manifestare discursivă a cartoforilor, cerșetorilor, escrocilor, hoților, prostituatelor, pușcăriașilor, vagabonzilor etc., limbajul infractorilor reprezintă una dintre cele mai vechi forme de comunicare neconvențională, ce se constituie ca „atitudini, comportamente lingvistice, acte de limbaj prototipice, care reflectă un comportament lingvistic agresiv, negativist, depreciativ, dar și indirect, ironic" (Zafiu 2010: 40).

Dacă la sfârșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea, cei care au cercetat acest tip de limbaj l-au numit: *limba cârâitorilor* (Baronzi 1862), *limba hoțească* (Hasdeu 1881), *smechereasca* (Scântee 1906), *limba șmecherilor* (Cota 1936), în ultimele decenii, când fenomenul a recăpătat o anumită amploare, au apărut denumiri precum *mișt*ocăreasca (Granser 1992), *limbaj de mahala*, *limbaj de cartier*, *limbaj argotic*. O abordare interesantă a conceptului o întâlnim la Iordan (1944, 1962), care vorbeste despre limbajele speciale, pe care, spune autorul, „lingviștii francezi (și după ei cei români) le numesc argot-uri" (1944: 489)[1].

[1] Iordan (1944) este de părere că, printre cei care apelează la limbaje speciale se află „răufăcători, cerşetori, soldaţi şi elevi. Primele două grupuri se izolează de restul oamenilor, din cauza mijloacelor pe care le utilizează pentru a-şi câştiga existenţa, pe când celelalte, datorită faptului că-şi petrec o parte din timp în medii anumite, separaţi de lumea exterioară, cu care au totuşi relaţii destul de strânse, deşi intermitente" (1944: 489). Autorul face şi o distincţie între aceste manifestări discursive speciale şi limbajele tehnice afirmând că „spre deosebire de tehnicieni, a căror terminologie izvorăşte din necesităţi strict intelectuale, vocabularul grupurilor sociale aici discutate este emanaţia unor stări sufleteşti dominate de afect şi fantezie" (*Ibid.*:489). Ideea este reluată după aproximativ douăzeci de ani, cercetătorul definind argoul astfel: „acest termen însemnează, după împrejurări, mai multe lucruri, şi anume: 1) limbajul răufăcătorilor, vagabonzilor, cerşetorilor şi al altor categorii sociale similare, cărora, cu o singură expresie, nemţii le spun «Unterwelt», iar francezii «les bas-fonds de la société»; 2) ceea ce se mai cheamă şi jargon, adică vorbirea specială a unor categorii sociale determinate, cum sunt soldaţii, muncitorii, studenţii, artiştii, şcolarii ş.a.; 3) tot ceea ce intră în limba cultă din vorbirea populară şi se

Vocabularul argotic se (re)înnoiește fie prin schimbări de formă și de sens ale unor cuvinte și expresii argotice învechite (vezi Zafiu 2010: 35-37), fie prin preluarea și resemantizarea unor termeni sau expresii din alte limbaje (colocvial, literar, IT, sportiv etc.), dar și prin inovații lingvistice, ceea ce face aproape imposibilă decodificarea mesajului de către profani (care nu aparțin grupului). Substituirile spectaculoase și rapide de termeni și de expresii sunt necesare pentru a satisface intenția criptică și nevoia de expresivitate a acestui tip de discurs. Se pot identifica, astfel, mai multe surse de constituire și de înnoire a argoului românesc (prin urmare și a limbajului infractorilor), dintre care putem aminti:

- împrumuturile din alte limbi[2]: din țigănească, de la cuvântul *mucles* cu sensul „a tăcea", s-a creat, prin antonomază, sintagma *legea lui Mucles* („legea informațiilor clasificate", „codul tăcerii" la infractori) (*cf*. Zafiu 2010: 251); din limba turcă *a da de belea* („a se nenoroci"); din germană *țuhaus / Haus* („pușcărie"); din limba franceză *bazat* („priceput, competent"); mai nou, din engleză *killer* („ucigaș") ș.a.,
- reconfigurarea semantică a unor elemente lexicale (cuvinte, construcții fixe): *tufă de Veneția* („deținută bolnavă, inaptă pentru muncă") (Țânțaș 2007: 110), *jos mânile de pe Coreea* („nu mă atinge!") (Zafiu 2010: 76),
- derivarea, compunerea și conversiunea: *cavaler de Kurlandia* („homosexual") (Volceanov A., Volceanov G. 1998: 57), *B.B.C*. („buci, buze, cur") (*Idem*: 2006: 43), *Tailanda*! („Tai-o!, Dispari!") (Țânțaș: 2007: 107),
- procedeele artistice (comparații, metafore etc.) și combinații stabile de cuvinte cu sens unitar: *a băga ca Berilă* („a munci până la epuizare") (Zafiu 2010: 109), *a-i curge Dâmbovița* („a avea blenoragie") (Volceanov 2006: 75),
- deraierile lexicale și jocurile de cuvinte: *învoire de la maiorul Gărdescu* („fugă din unitatea militară prin săritul gardului") (Zafiu 2010: 80), *Arsene, că vin curcanii*! („fugiți, că vine poliția!") (*Ibid.*: 303), etc.

Toate acestea contribuie la amplificarea funcției criptice a argoului, la evidențierea caracterului de limbaj secret și la consolidarea celor trei ipostaze[3] ale sale, „ludică, estetică și expresivă" (*Ibid.*: 16).

2. Argoul infractorilor

Lumea atât de colorată a delincvenților se concretizează în plan lingvistic atât prin elemente lexicale simple (lexeme), cât și prin îmbinări stabile de cuvinte (expresii, locuțiuni, sintagme), ce reflectă multitudinea preocupărilor argotizanților / răufăcătorilor. Ca parte distinctă a fenomenului frazeologic, structurile fixe de cuvinte cu nume proprii se remarcă prin reperele onomastice conținute, care fie potențează, fie limitează semnificațiile

---

caracterizează prin naturalețe, spontaneitate, afectivitate etc. Sensul cel mai răspândit, pe care l-am numi propriu, este primul (1962: 368).

[2]Preluând ideile lui Șăineanu (1907) despre caracterul aparte al argoului românesc, Dauzat (1929) precizează că „un caz și mai tipic, dacă se poate spune așa, este cel al României, întretăiere de influențe slave și maghiare, fără a pune la socoteală importanța grupurilor evreiești și a celor țigănești, care vorbesc un limbaj special: și vocabularul răufăcătorilor români este deosebit de amestecat"(Dauzat 1929:18 *apud* Milică 2009: 80). Referindu-se la perioada de constituire și la sursele argoului românesc, Ivănescu (2000) constată că „probabil între secolele al XVI-lea și al XVII-lea, poate chiar mai înainte, s-a creat argoul românesc" (2000: 612) și observă că „între oamenii care vorbeau argoul au venit mulți din țările vecine, ceea ce explică prezența unor termeni argotici germani, greci, turcești, sârbo-croați, bulgari, ucraineni sau ruși în argoul românesc" (*Ibid.*: 612).

[3]Sourdot (2002: 32-35) distinge patru ipostaze ale limbajului argotic: *criptică*, *identitară*, *ludică* și *economică*, ultima fiind întâlnită, în special, în interacțiunea digitală dintre vorbitori.

discursului utilizatorului / infractorului în funcție de intențiile și de competențele comunicative ale acestuia.

2.1. Limbajul cartoforilor conține două *frazeologisme onomastice*[4] destul de opace din punct de vedere semantic: *biblioteca Grimaud* („pachet de cărți de joc") (Volceanov A, Volceanov G. 1998: 45) și *a da comoara lui Mendel* („a juca cu cărți însemnate") (*Ibid*.: 78). Sintagma cu valoare argotică s-a construit pe semantismul reperului onomastic *Grimaud*, fiind o formă mai elaborată a unor cărți de joc, din Franța, din sec. al XIX-lea – realizată în urma unui proces industrial, care înlocuia procedeele artizanale din secolele anterioare –, ceea ce le oferea o mai mare durabilitate. Asocierea ingenioasă cu substantivul *bibliotecă* („colecție de cărți (tipărite de o editură), care prezintă un caracter unitar din punct de vedere grafic și tematic." (DEX 2016: 112)) potențează semnificația sintagmei. Dacă pentru oamenii obișnuiți, cititul cărților le aduce beneficii în plan intelectual și financiar, pentru cartofori / infractori jocul de cărți poate reprezenta o metodă rapidă / ingenioasă și la îndemână de a obține venituri materiale și de a atrage admirația / invidia celor din grup.

Prin intermediul expresiei verbale argotice *a da comoara lui Mendel* („a juca cu cărți însemnate") este sugerată metoda utilizată de jucătorii „inițiați" pentru a face rost de *lovele, marafeți, mălai, parale* („bani"). Numele propriu opacizează înțelesul unității frazeologice, acesta putând fi pus în relație, credem noi, cu termenul „mandala"[5], provenit din limba sanscrită. Printr-o succesiune de etape, cuvântul a pătruns în limba țigănească, apoi în franceză, suferind o schimbare a formei fonetice și îmbogățindu-și conotațiile. În final, prin antonomază și derivare regresivă, numele propriu *Mendel* a ajuns să-i desemneze, în argoul infractorilor, pe cartoforii care însemnează cărțile de joc pentru a câștiga și a le lua banii celor mai puțin inspirați / „fraierilor". În limba română, aceeași acțiune este exprimată prin intermediul verbului „a măslui"[6].

2.2. Hoții și infractorii beneficiază de resurse lingvistice argotice numeroase pentru a-și exprima ideile în cadrul grupului. Dintre acestea, sintagmele care conțin repere onomastice sunt utilizate pentru a conferi un anumit statut celor care aderă la astfel de grupări și preocupărilor lor. Prin formula *crai de Curtea-Veche*[7] („săraci, scăpătați, cerșetori, hoți, vagabonzi") este evocată lumea vorbitorilor de argou, analogia fiind făcută cu vechile curți domnești, în jurul cărora o lume „pestriță" desfășura diverse activități mai mult sau mai puțin cinstite / legale. Structura fixă poate fi pusă în relație și cu cele patru personaje centrale ale romanului *Craii de Curtea Veche*, scris de Mateiu Caragiale (operă în care este descrisă societatea / mahalaua bucureșteană de la sfârșitul secolului al XIX-lea), numite „- Crailor, ne mai strigă totuși. Crai de Curtea-Veche" (Caragiale M. 1929).

Sintagma *metoda Maradona* (Volceanov 2006: 159) se referă la un sistem de operare, practicat de infractori pentru a sustrage bani / obiecte de la cei naivi / neatenți. Reperul onomastic constituie nucleul semantic al unității frazeologice, reprezentând numele unui celebru fotbalist argentinian, care a adus victoria echipei sale într-un meci de la turneul final de fotbal din anul 1986, marcând un gol cu mâna (lucru interzis în acest sport). Faptul a fost

[4] Dana-Marina Dumitru atribuie denumirea de „frazeologisme onomastice" (2004: 9) expresiilor și îmbinărilor fixe de cuvinte din limba franceză ce conțin nume proprii.

[5] În DEX substantivul de genul feminin mandála este definit drept „(în budism și tantrism) semn, imagine-simbol servind ca instrument al contemplației; cerc magic. (< fr. mandala) (https://dexonline.ro).

[6] Vezi DEX (2016: 695).

[7] Zafiu (2010) interpretează sintagma *craii de Curtea-Veche* ca „denumire ironică, antifrastică evocând lumea tipică a vorbitorilor de argou: vagabonzi, hoți și cerșetori, personaje ale unei «curți românești a miracolelor»" (2010: 26-27). Cercetătoarea afirmă că numeroase cuvinte și expresii argotice și vulgare din limba populară muntenească se regăsesc în scrierile autorilor români din sec al XIX-lea, printre acestea apărând și formula *crai din Curte-Veche*, cu sensul «sărac, scăpătat»" (*Ibid*.: 27) (în manuscrisele / proza lui Iordache Golescu).

considerat un furt bazat pe „iuțeala de mână și nebăgarea de seamă", gestul devenind sursa unei alte expresii celebre *mâna lui Dumnezeu* („soartă, noroc").

Formula *urmașii lui Nicu Piele* („hoți, pungași") (*Ibid*.: 261) desemnează, în limbaj argotic, *carditorii, ciorditorii, ciupitorii, digitatorii, julitorii, manglitorii, palmagii, pungașii, șuții*. Înțelesul sintagmei s-a constituit în jurul reperului onomastic, Nicu Piele fiind unul dintre protagoniștii romanului *Groapa* al lui Eugen Barbu, hoț din mahalaua Cuțaridei, care se remarcă prin metodele inedite de a fura. Prin urmare, utilizatorii sintagmei atrag atenția prin limbaj asupra competențelor pe care le posedă / ar trebui să le posede un hoț pentru a-și practica „meseria". Ideea poate fi completată de o expresie argotică mai recentă, care se referă la modul în care operează infractorii zilelor noastre. Unitatea frazeologică *a schimba ADN-ul* („a înlocui cartela sau Pin-ul") (Vodița 2012: 208) surprinde nevoia de adaptarea permanentă a strategiilor de acțiune – prin apelarea la resurse informatice – pentru a face față condițiilor impuse de noile metode de plată / tehnologii în societate. Acest lucru se reflectă, apoi, în vocabularul / discursul argotizanților / răufăcătorilor.

Expresia *a da drumul la Chuck Norris* („a lovi cu putere") (Volceanov A., Volceanov G. 1998: 78), având ca nucleu semantic numele unui actor american expert în arte marțiale, face referire atât la modul în care sunt rezolvate conflictele dintre indivizii aparținători unor grupări infracționale și alți membri ai comunității sau din alte colectivități, cât și la maniera prin care poate fi atins un anumit statut în cadrul grupului, și anume prin utilizarea forței fizice.

2.3. Identitatea criptico-metaforică a limbajului argotic al prostituatelor și minorităților sexuale (categorii sociale cu statut nedefinit încă în legislația din țara noastră) este pusă în valoare prin sintagmele *cavaler de Kurlandia* (Volceanov A., Volceanov G. 1998: 57), *mister Laberman* (*Ibid*.: 147), *mister Loba-Loba*, formule prin care este redat conținutul semantic al termenului *homosexual* și *Venus din Milosu* (Volceanov 2006: 266) sau *gumă de șters SIDA* (*Ibid*.: 121), îmbinări fixe de cuvinte ce reflectă noțiunile „prostituată" și „prezervativ". Se observă concordanțe fonetice între reperele onomastice *Kurlandia*, *Laberman* și *Loba-Loba*, create (prin procedeul derivării și compunerii) de utilizatorii acestui tip de limbaj, și denumirile argotice ale anumitor părți ale corpului omenesc / organelor genitale bărbătești, imaginația și creativitatea fiind condiții necesare / obligatorii pentru a ilustra, în anumite contexte, noțiuni considerate tabu. Format prin compunere de la substantivele „cur" (rom. *dos, fund, șezut*) și „land" (germ. *pământ, țară, loc*), apoi derivat cu sufixul lexico-gramatical „-ia" (vezi similitudinea cu toponimele *India*, *Suedia*), numele propriu obținut se referă la acei bărbați /„cavaleri" care desfășoară activități ce au ca scop „ajutorarea" aproapelui de același sex. Varianta „degradată" (vezi Groza 2017: 22), credem că s-a format după modelul sintagmei *cavalerii de Malta*. Clasa argotismelor de acest fel este completată de numele proprii generice[8] *Lăbuș* și *Hamlet,* pentru a-i denumi pe *homosexuali*,și *Lady Mary*, *Lola / Lolita*[9], pentru a desemna *femeile de moravuri ușoare.*

Expresia *a o mânca (ca pe) Zambilica*, cunoaște două interpretări semantice diferite: „a vorbi mult și fără rost" și „a simți nevoia irezistibilă de a consuma un act sexual" (Volceanov 2006: 163), cățelușa Zambilica fiind personaj al unei schițe scrise de I.L.Caragiale ce devine obiectul admirației, dar și sursa suferințelor lui Bubico, un cățel simpatic din vecini. Potențialul expresiv al construcției se dezvoltă pe coordonate diferite în funcție de viziunea vorbitorului asupra unui fapt / obiect în raport cu contextul comunicativ.

[8]Felecan Daiana (2014: 151).
[9] Reperul onomastic a intrat în sfera argoului după publicarea romanului *Lolita*, scris de Vladimir Nabokov, în care este relatată povestea unei iubiri interzise / obsesive dintre un bărbat matur și o adolescentă de 12 ani.

Pornind de la glosarea din dicționar a termenului *cățea*[10], prin atribuirea de conotații negative, reperul onomastic devine fie imaginea femeilor cicălitoare / hrăpărețe, fie corespondentul semantic al persoanelor decăzute din punct de vedere moral. Prin intermediul acestei structuri fixe sunt foarte bine reliefate cele trei ipostaze – estetică, expresivă, ludică – ale argoului. Caracterul estetic este evidențiat prin modul de organizare a elementelor constituente (sub forma unei comparații / metafore), dezvăluind posibilități nebănuite ale limbii. Latura ludică se manifestă prin forma diminutivală a numelui propriu, care conferă o notă glumeață exprimării. Expresivitatea este pusă în valoare prin reconfigurarea semantică a întregii construcții lexicale, jocul inedit de cuvinte și inovația stând la baza altor construcții similare. Prin substituirea secvenței *(ca pe) Zambilica* cu substantivele *limba, pielea, păsărica* (arg. „organul genital femeiesc"), se obțin trei variante frazeologice cu aceleași semnificații, dar mult mai cunoscute / utilizate de către vorbitori.

Structura fixă cu nume propriu *a-i curge Dâmbovița* („a avea blenoragie") (*Ibid*.: 75), surprinde în manieră argotică, efectele negative ale relațiilor intime neprotejate / cu mai mulți parteneri. Asocierea verbului *a curge* cu toponimul / hidronimul *Dâmbovița* creează o îmbinare fixă de cuvinte cu semantism opac, întrucât utilizatorii vocabularului comun nu pot deduce înțelesul expresiei. Prin urmare, credem că sensul unității frazeologice poate fi decriptat pe baza reperului onomastic. Toponimul / hidronimul autohton s-a format de la radicalul indo-european „Dumbul", atestat pentru prima dată în limba română în anul 1221 și cu forma „dâmbu / dâmb", având înțelesul de „tumulus peste un mormânt" (Poghirc 1969 *apud* Boerescu 2012: 50, vezi și Felecan O., Felecan N. 2015: 256), căruia i s-a adăugat particula de origine slavă „-ov" (*cf*. Zagaevschi 2014) și sufixul moțional „-ița". Prin contaminare semantică *Dâmbovița*[11] primește conotații negative, desemnând organul sexual masculin sau o infecție a acestuia (blenoragie / gonoree).

2.4. Domeniul lexical al drogurilor este mai puțin reprezentat prin structuri fixe cu nume proprii cu valoare argotică. Se remarcă, totuși, câteva nume proprii compuse, care au suferit mutații semantice, pentru a corespunde intențiilor argotizanților / infractorilor. S-au obținut, astfel, formulele *Albă ca Zăpada* („cocaină") (Volceanov 2006: 24), *Bart Simpson* („LSD-25") (*Ibid*.: 38), *Marie-Jeane* („marijuana") (*Ibid*.: 160), *Harry / Harry Potter* („pastile de narcotice, heroină"). Toate se remarcă prin „afinități" fonetice cu denumirile unor substanțe interzise consumului / halucinogene.

2.5. Procesul de urmărire penală prefațează, prin limbajul încriptat, lumea închisă și mohorâtă a pușcăriașilor. Cei doi factori antagonici, care se întâlnesc în astfel de situații, sunt obligați să acumuleze cât mai multe cunoștințe despre comportamentul social și lingvistic al opozanților. Astfel, organele de urmărire penală colaborează cu *băieții de pe Calea Victoriei* („securiștii") (Zafiu 2010: 66) și cu cei de la *Mănăstirea Secu* („Securitatea, SRI") (Volceanov A., Volceanov G. 1998: 169), fiind ajutați și de *cântăreții din corul lui tanti Milica* („informatori ai organelor de anchetă") (Volceanov 2006: 60) pentru identificarea vinovaților. În timpul achetelor penale și a interogatoriilor informatorii / delincvenții mai *bagă vrăjeală de Buftea* („spun minciuni / exagerări"), pentru a se proteja / a primi imunitate sau pentru a scăpa de pedeapsă. Răufăcătorilor li se completează *biografia Satanei*(„cazierul")

[10] În dicționarul explicativ, termenul este interpretat astfel: „CĂȚEÁ, *cățele,* s. f. 1. Femela câinelui. 2. Epitet dat unei femei rele sau depravate. ◊ Expr. (Rar) *Cățea de vreme* = vreme rea, cumplită. 3. Fig. (Arg.) Mitralieră. – Lat. catella." (DEX 2016: 177)

[11] Vezi și DEX (2017: 296), unde termenul *dâmb* este glosat: „Deal, colină: «Du-te 'ntoarce turma-ncoace, / De pă văi, de pe *dâmboace*» (Lenghel, 1985: 230). (top.) *Dâmba,* deal în Săcel. (onom.) *Dâmb, Dâmbu, Dâmban, Dâmboiu,* nume de familie cu frecvență redusă în Maramureș (DNF, 2007). Atestat sec. XVI (Mihăilă 1974). – Din magh. *domb* «ridicătură, movilă»< sl. dabŭ (Scriban, Șăineanu, Cihac, Candrea, DEX, MDA)." Prin urmare, sensul hidronimului ar putea fi interpretat drept „o apă care izvorăște / curge printre dealuri, coline, movile."

(Țânțaș 2007: 22) și primesc *mantaua lui Hitler* („condamnare la închisoare, pe o durată lungă") (*Ibid.*: 68).

În cadrul grupurilor de infractori, fiecare membru are de îndeplinit anumite sarcini pentru eficientizarea acțiunilor, ceea ce impune și o adaptare a sistemului de semne și simboluri necesare transmiterii de informații și mesaje. Printre expresiile argotice utilizate de cei care stau la pândă / „stau de șase", pentru ca operațiunea să aibă succes, pot fi amintite: *Arsene, că vin curcanii*! („Fugi(ți), că vin polițiștii!") și *Radu l-a chemat*! („S-a ras! A plecat!") (Zafiu 2010: 303). Reperele onomastice *Arsene* și *Radu* fac parte din structurile fixe amintite datorită similarităților fonetice cu verbele conotate argotic *a (o) arde* și *a (se) rade* („a se ascunde, a dispărea, a fugi, a se face nevăzut").

2.6. Regimul și condițiile de detenție sunt conturate prin unități frazeologice ca *a duce la Doamne-fereşte* („a duce la carceră") (Volceanov 2006: 104) și *legea lui Mucles*[12] („legea tăcerii / legea informațiilor clasificate") (Zafiu 2010: 251).

Câmpul lexical al alimentației din penitenciar cuprinde realizări discursive complexe de forma: *a fi în Postul Mare* („a nu-și primi rația de mâncare") (Volceanov 2006: 106), *cizma lui Vraninski*[13] („felie mare de pâine") (Țânțaș 2007: 34), *ochii lui Dobrin*[14] („băutură alcoolică / țuică de prune") (Volceanov A., Volceanov G. 1998: 185) sau cuvinte compuse prin abreviere, preluate din limba normată și reconfigurate semantic: *OZN* („o zeamă neidentificată / băutură din înlocuitori sintetici ai boabelor de cafea"), *TBC* („țigări, băutură și cafea"). Și alte preocupări ale deținuților sunt puse în valoare prin argotisme de acest tip: *AZP* („aparat de zăpăcit pula"), *BBC* („buci, buze, cur"), reprezintând părți ale corpului femeiesc, ce incită / provoacă imaginația argotizanților aflați în detenție, cărora le sunt limitate anumite drepturi. Pentru a beneficia de indulgența / înțelegerea reprezentanților justiției sau a angajaților din penitenciare, condamnații apelează la *PCR* („pile, cunoștințe și relații").

2.7. Noțiunea de *închisoare* este redată prin intermediul structurilor fixe cu nume proprii *a da la Maica Precista* (Volceanov A., Volceanov G. 1998: 81), *a fi dus la Sovata* (*Ibid.*: 106), *hotel Cișmigiu* (Țânțaș 2007: 55), conducătorul instituției fiind *moș Pendulă* („directorul închisorii / cel care-i eliberează pe deținuții a căror perioadă de detenție a fost efectuată / finalizată"). Reliefată în limbajul argotic și prin intermediul unor termeni generici precum: „Auschwitz", „Bumbata", „Beciul Domnesc", „Priponex SRL", „Sing-Sing", „Sovata", *închisoarea* devine topos al inițierii în tainele și riscurile infracțiunilor de orice fel, despre disidenți spunându-se că *au / adună cotolani*[15] *la Gherla* („stau mulți ani în închisoare") (Zafiu 2010: 168, vezi și Oică 2014: 157).

Împrumutate din argoul militarilor, sintagmele *acțiunea Șopârla* („spălatul toaletelor") (Baciu Got 1985: 62, vezi și Moise 1982: 33-39), *acțiunea Cobra* („frecatul dușumelelor") (*Ibid.*: 62-63), reflectă activități / pedepse pe care sunt obligați să le desfășoare

[12]Creat de la verbul de origine țigănească „mekkhaw / mukhaw", termenul *mocles / mucles* este înregistrat cu sensul „taci din gură!" într-un glosar de argotisme al lui Cota (1936). Zafiu (2010) prezintă etimologia și evoluția termenului în creații lingvistice cu nuanță argotică, fiind de părere că productivitatea lexemului este stimulată și prin cuprinderea „în jocuri de cuvinte, prin transformarea sa glumeață într-un pseudo-nume propriu" (2010: 251).

[13] Se crede că, la un moment dat, a existat, într-o închisoare din România, un deținut cu acest nume, care avea picioarele foarte mari. Reperul onomastic s-a convertit, astfel, în denumirea generică dată deținuților/ persoanelor / rușilor care au talpa piciorului uriașă.

[14]Argotizanții au folosit acest antroponim din dorința de a crea o legătură între celebrul jucător de fotbal cu ochi albaștri și țuica de prune, o cunoscută și apreciată băutură alcoolică românească.

[15]Regionalismul cu sensul „Știulete, drugă, păpușă, tulei. **2** *sn* Știulete bine dezvoltat. **3** (D. oameni) Care are picioare lungi. **4** (Reg) Cotor. **5** (Reg) Coadă. **6** (Reg) Picior. **7-8** (Reg) Os (mare)" (DEX online) devine, în limbajul argotic, corespondentul numărului de ani pe care un condamnat trebuie să-i petreacă în închisoare, corelația realizându-se între boabele de pe știulete și anii primiți de un infractor pentru ispășirea unei pedepse.

condamnații care nu respectă „regulile" din penitenciar. Dacă la nivelul vieții cazone, fiecare dintre aceste metafore argotice[16] „evocă o anume mișcare de strecurare abilă, înnobilând-o comic prin apelul la denumirile de cod tipic militare" (Zafiu 2010: 57), în cadrul regimului de detenție, cele două frazeologisme onomastice reflectă, în manieră ironică, ipostazele degradante (aceea de a curăța veceul / podeaua din celulă sau toaletele comune din închisoare) în care poate ajunge un încarcerat (încă) neadaptat la viața din pușcărie.

3. Nume proprii intrate în sfera argoului interlop

Simbol al condamnaților la închisoare, *Berilă*[17], personaj real și foarte periculos, care a trăit la începutul secolului XX, a ajuns, de-a lungul timpului, sursa de inspirație a tuturor categoriilor de argotizanți (infractori, tineri, utilizatorii argoului comun etc.). Urmărind evoluția reperului onomastic în interiorul acestui tip de limbaj, Rodica Zafiu (2010) consideră că „ucigașul condamnat se metamorfozează fie în simbol al muncii, fie în etalon al prostiei" (2010: 111), în funcție de intențiile vorbitorilor și de contextul comunicativ, numele propriu devenind extrem de productiv în sfera argoului românesc. Prin urmare, formula comparativă „ca / cât Berilă" se convertește într-o marcă a exprimării superlativului absolut, prin combinarea cu un număr mare verbe / locuțiuni verbale: *a aduna (avere, lucruri, de toate), a avea (avere, bani, spațiu, timp), a băga (bani, muncă, zânzanie), a bea, a face (autostopul, foamea, sectoare), a se hlizi, amânca / a balota (arg.), munci, a râde, a sta / a sta la (coadă, lucru, pârnaie), a strânge cureaua, a se trezi, a se văita, a vorbi* etc.

Alte repere onomastice și-au câștigat statutul de elemente lingvistice argotice specifice limbajului infractorilor datorită similitudinilor fonetice cu termeni sau construcții lexematice care denumesc noțiuni din câmpul lexical al drogurilor (Marie-Jeane, Harry Potter), al gesturilor de respingere (Tailanda), al părților / organelor corpului omenesc (Coreea, Dâmbovița, Panama) etc.

4. Concluzii

Reprezentând o clasă distinctă de elemente în cadrul limbajului interlop, *frazeologismele onomastice* surprind aspecte ale vieții unor categorii sociale (cartofori, delincvenți, drogați, escroci, hoți, internauți, prostituate etc,), care încearcă să-și manifeste apartenența la grup atât prin anumite activități, cât și prin intermediul limbajului.

Creativitatea și imaginația sunt factori generatori ai unor îmbinări stabile de cuvinte specifice argoului infractorilor, în configurația cărora numele proprii – unele preluate din diferite domenii de activitate: geografie (Bistrița, Coreea, Sovata), istorie (Berilă, Hitler), literatură (Lolita, Hamlet, Harry Potter), religie (Maica Precista), sport (Dobrin, Maradona) etc., altele create prin derivare cu sufixe (Kurlandia, Laberman) – dobândesc conotații sporite. Astfel, reperele onomastice orientează semantismul expresiilor spre reliefarea anumitor activități (bătaie – Chuck Norris, hoție – Nicu Piele, înșelăciune – Maradona, prostituție – Lolita) sau a unor stări sufletești și sentimente (deznădejde / eșec - Berilă, durere fizică – Chuck Norris, teamă – Gherla). Totodată, numele proprii pot conferi unităților frazeologice

[16]Baciu Got (1985) utilizează sintagma „metaforă argotică" pentru a sublinia că aceste figuri artistice „apelează frecvent, cu efecte creatoare, la ironie, precedeu de stil care determină degradarea de sens" (1985: 63) la nivelul construcțiilor lexicale argotice.

[17] Zafiu(2010: 109-111) explică prezența antroponimului în mai multe expresii cu valoare argotică. Cercetătoarea afirmă că, pentru prima dată, numele propriu *Berilă* apare într-o imbinare fixă de cuvinte din argoul militar „armată cât Berilă"(armată lungă, specifică militarilor de carieră), ca, apoi, acesta să pătrundă în limbajul infractorilor, în construcții lexicale stabile de forma „a face închisoare cât Berilă"(a face închisoare pe viață), „a băga ca Berilă" (a trage la lopată din greu), pentru ca, mai târziu, să fie utilizat și în argoul comun, în unități frazeologice precum „a munci ca Berilă" (a munci mult pe bani puțini), „a sta ca Berilă" (a sta ca prostul), „ca / cât Berilă" (greu, mult, prost) etc. Vezi și Croitoru Bobârniche (1996).

argotice, în care sunt inserate, accente umoristice (mister Loba-Loba, Albă ca Zăpada, Zambilica), ironice (Beciul Domnesc) sau dramatice (Auschwitz).

Cu toate că este considerat un limbaj periferic, argoul infractorilor a evoluat și s-a perfecționat odată cu dezvoltarea societății omenești, utilizatorii acestui tip de discurs creând îmbinări (fixe) de cuvinte dintre cele mai surprinzătoare sau preluând termeni / expresii din aproape toate sferele vieții cotidiene, cărora fie le-au sporit, fie le-au încriptat semnificațiile, contribuind, astfel, la dezvoltarea fondului lexical românesc.

Bibliografie

DEX, 2016.
DȘL, 1997.

Baciu Got, Miorița, 1985, *Metafora argotică*, în *Cercetări de lingvistică*, nr.1, an XXX, Editura Academiei, Cluj-Napoca, p. 58-66.

Boerescu, Pârvu, 2012, *Note etimologice și lexicale*, în LR, LXI, nr.1, București, p.45-60.

Ciorobâtcă (Necula), Cătălina-Maria, 2014, *Principalele surse etimologice ale argoului românesc actual*, în *Managementul Intercultural*, Vol. XVI, nr. 1 (30), p.69-80.

Croitoru Bobârniche, Nina, 1996 (2003), *Dicționar de argou al limbii române*, Slobozia: Editura Arnina.

Dauzat, Albert, 1929, *Les Argots. Caractères, évolution, influence*, Paris: Librairie Delagrave Paris.

Felecan, Daiana, 2014, *Pragmatica numelui și a numirii neconvenționale de la paradigme teoretice la practici discursive*. Cluj-Napoca: Editura Argonaut.

Felecan, Oliviu, Felecan, Nicolae, 2015, *Straturi etimologice reflectate în hidronimia românească*, *Quaderns de Filologia: Estudis Lingüístics* XX, p. 251-269. doi: 10.7203/ qfilologia.20.7521.

Groza, Liviu, 2017, *Creativitate și expresivitate în frazeologia limbii române*, București: Editura Universității din București.

Iordan, Iorgu, 1944, (1975), *Stilistica limbii române*, Bucureşti: Editura Ştiinţifică.

Iordan, Iorgu, 1962, *Lingvistică romanică. Evoluție, curente, metode*. București: Editura Academiei R.P.R.

Ivănescu, G., 2000, *Istoria limbii române*, Iași: Editura Junimea.

Littré, Emille, 1883, *Dictionnaire de la Langue Française*, Tome Premier, Paris, Librairie Hachette et C.

Milică, Ioan, 2009, *Expresivitatea argoului*, Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza" Iași.

Moise, Ion, 1982, *Note de argou militar*, în *Limba română*, nr. 1(ianuarie-februarie), p. 33-39.

Oică, Iuliana, 2014, *Limbajul argotic în romanul Groapa de Eugen Barbu*, în *Columna*, nr.3, p.151-163.

Poghirc, Cicerone, 1969, *Influenţa autohtonă*, în *Istoria limbii române*, vol. 2, Bucureşti, p. 311-365.

Scântee, V., 1906, *Din viața de pușcărie*, în *Dimineața*, nr.1004, (21 noiembrie).

Sourdot, Marc, 2002, *L'argotologie: entre forme et fonction*, în *La linguistique*, 2002/1, vol. 38, p. 25-40, online https://www.cairn.info/revue-la-linguistique-2002-1-page-25.

*** *The Slang Dictionary; or The vulgar Words, Street Phrases and „fast" Expressions of high and low Society*, London, John Camden Hotten, Piccadilly, 1865, p.362.

Sainéan, Lazare, 1907, *L'argot ancien* (1455-1850), Paris: Honoré Champion Éditeur.

Sainéan, Lazare, 1912, *Les sources de l'argot ancien*, 2 vol., Paris: Honoré et Edouard Champion Éditeurs.

Tandin, T., 1993, *Limbajul infractorilor*, Bucureşti: Editura Paco.

Țânțaș, V.H., 2007, *Dicţionar de puşcărie. Limbajul de argou al deţinuţilor din România*. Cluj-Napoca: Editura Napoca Star.

Vodiță, Daniela Eugenia, 2012, *Unităţi frazeologice în argoul din mediul detenției*, în Argotica, 1(1), p. 204-215.

Volceanov A., Volceanov G., 1998, *Dicţionar de argou şi expresii familiare ale limbii române*, București: Editura Livpress.

Volceanov, G., 2006, *Dicționar de argou al limbii române*, București: Editura Niculescu.

Zafiu, Rodica, 2010, *101 cuvinte argotice*, București: Editura Humanitas.

Zagaevschi, Vladimir, 2014, *Nume de familie românești arhaice și derivatele lor în zone periferice și insulare*, în LR, nr.4, an XXIV, p. 135-143.

http://www.123urban.ro/ alexa/
www.youtube.com/watch?v

FROM TOPONYMS TO COMMON NAMES

Silvia Pitiriciu
Prof., PhD, Hab. Dr., University of Craiova

Abstract: The article deals with the way in which toponyms in the broad sense (including oronyms and hydronyms) are found in common names in Romanian. Their etymology confirms that, after the transformation from proper names into common names, many of them entered the Romanian language as modern borrowings, some of them of international circulation. Others, the source of which are the Romanian toponyms, have undergone a detoponymisation process internally, generating inherited words and internal lexical creations. Deonomastic items are a fact of linguistic culture, necessary in knowing the vocabulary of a language.

Key-words**:***detoponym, proper name, common name, etymology, borrowing*

1.*Deonomasticele* constituie un sector important al limbii române actuale, prin care sunt puse în valoare numele comune provenite din toponime, antroponime, astronime etc. „Procesul este relativ nou, deși el se înregistrează și la unele cuvinte moștenite din latină și din substrat, cuvinte cu caracter savant sau popular.”[1] Transferul are loc metonimic sau metaforic. În caseta cuvintelor nume comune, dicționarele de uz general de tip explicativ sau enciclopedic menționează proveniența prin creații interne și externe, împrumuturile fiind marcate prin elementele oferite de etimologia directă și multiplă. Numele comune se pot raporta mai ușor sau mai greu la numele proprii de bază: toponime, antroponime, etnonime, astronime etc. Istoria limbii și onomastica vin în spijinul înțelegerii acestui proces, care are o evoluție mai îndelungată ori mai scurtă.

În literatura de specialitate, *deonomasticele* sunt cunoscute și sub numele de *eponime*. Studiul numelor comune provenite din nume proprii apare în lucrări de semantică, de onomastică, ori de gramatică a limbii române (Lazăr Șăineanu, Alexandru Graur, Cătălina Frâncu, Mioara Avram). Pe baza modelului oferit pentru limba română de franceză și de engleză, Octavian Laiu-Despău studiază fenomenul eponimelor. Preluând o definiție generală a termenului, prin care se înțelege „orice apelativ sau termen generic provenit de la un nume propriu”[2], autorul elaborează o lucrare cunoscută în domeniu, *Dicționar de eponime. De la nume proprii...la nume comune* (2007), utilizată în mare parte în cercetarea noastră.

Sensurile numelor comune care s-au format de la nume proprii pot fi înțelese numai prin cunoașterea procesului de transformare. Informațiile oferite de dicționarele explicative nu ajută la înțelegerea acestui proces. De exemplu, *beoțian, -ă* (smf, adj.) <fr. *béotien*, după *Beoția*, regiune din Grecia centrală, este înregistrat în MDA cu un sens propriu, respectiv „persoană din Beoția”, ușor de identificat, dar și cu un sens figurat, livresc „greoi la minte”, mai dificil de înțeles. Sensul figurat s-a născut din proasta reputație a beoțienilor în Antichitate, comparativ cu vecinii lor, atenienii.[3]

[1] Cf. ELR, p. 169.
[2] Laiu-Despău, p. 7.
[3] Cf. Laiu-Despău, p. 40.

2.*Deonomasticele* sau *eponimele* reprezintă o sursă de îmbogățire a lexicului limbii române și o dovadă a evoluției cuvintelor. Pentru analiză, am selectat 31 de nume comune provenite din toponime (inclusive oronime, hidronime), literele A, B, nume cu au o configurație lingvistică diferită. Majoritatea dintre ele sunt derivate cu sufixe, împrumuturi în limba română. În cercetarea aceasta, ne-am oprit la baza de la care s-au format numele comune, în unele cazuri chiar la etimoane, urmărind evoluția semantică a acestor cuvinte.

2.1. Nume comune monosemantice

a. Baza este un toponim autohton:

abrudeanca (s.f., numele unui dans popular originar din zona Abrudului) este un derivat de la toponimul *Abrud*, oiconim autohton, care, după Hasdeu, continuă toponimul dac *Abrutus.*[4]Grafia cu literă inițială mică este încă un indiciu de apartenență a derivatului la numele comune.[5]

b. Baza este un toponim împrumutat din limbi diferite (franceză, italiană, spaniolă, germană, latină, greacă, engleză):

aherontic/*acherontic* (adj. rar, cu sensul de „subpământean”) < fr. *achérontique*, germ. *acherontisch*, după *Acheron*, râu subteran din Infern, în mitologia greacă.

andaluzit (s.n., „silicat natural de aluminiu cristalizat, folosit în industria ceramicii”[6])< fr. *andalusite*, după *Andaluzia*, regiune din Spania, unde a fost descoperit în 1789[7], cf. sp. *Andalusia*, în lat. *Vandalusia*„țara vandalilor”. Forma spaniolă vine din arabă (*Andalus*, comunitate din Spania meridională).[8]

altait (s.n., „mineral de plumb”[9]) < fr. *altaïte*, după *Altai*, munți din Rusia, unde a fost descoperit.

amazonit (s.n., „varietate verde sau albăstruie de feldspat microlin folosită ca piatră semiprețioasă”[10])< fr. *amazonite*, descoperită de-a lungul *Amazonului*. Mai poartă numele de *piatră-de-Amazon*.

aragonit (s.n., „carbonat natural de calciu cristalizat, din care se fac obiecte de ornament”[11])< fr. *aragonite*, după numele regiunii *Aragon*, din nordul Spaniei, unde a fost descoperit de un geolog german în 1789.[12]Toponimul a luat numele râului *Aragon*, care conservă sensul etimonului (cf. răd. indo-europeană *ar-* „curs de apă”[13]).

araucaria (s.f., „specie de conifer originar din America de Sud și Australia”[14])< fr. *araucaria*[15], după *Arauco*, provincie din Chile, de unde a fost adus în Europa. Numele provinciei *Arauco*„apă noroioasă” are legătură semantică cu etimonul: *ar-* „argilă” + *ko*/*co*„apă”.[16]

arteziană (s.f., „fântână artificială, decorativă din care țâșnește apa”[17])< fr. *artésien*, din *Artois*, provincie din nord-estul Franței, unde asemenea fântâni sunt cunoscute din secolul al XVIII-lea.[18]

---

[4] HEM I, 91-93, apud Frățilă, *Studii de toponimie*, p. 269.
[5] A se vedea DOOM, p. 5; MDA, p. 4.
[6] MDA, p. 81.
[7] Laiu-Despău, p. 22.
[8] Cf. PRNP, p. 83.
[9] Laiu-Despău, p. 20.
[10] MDA, p. 64.
[11] *Ibidem*, p. 112.
[12] Laiu-Despău, p. 25.
[13] Cf. PRNP, p. 116.
[14] MDA, p. 113.
[15] Cf. Laiu-Despău, care îl consideră cu etimologie multiplă (fr., sp. araucaria<lat. Araucaria), p. 25.
[16] Cf. PRNP, p. 117.
[17] MDA, p. 135.

badminton (s.n., „joc sportiv, originar din China și Japonia, asemănător cu tenisul, practicat cu o minge mică, prevăzută cu pene sau cu un fel de aripioare de plastic, aruncată cu racheta”[19])< engl. *badminton*, după oiconimul *Badminton House*, proprietatea ducelui de Beaufort, unde este adusă în 1872.[20]
bauxită (s.f., „oxid de aluminiu care se găsește în natură ca minereu de diferite culori”[21]) < fr. *bauxite*, după *Les Baux-de-Provence*, un sat lângă Arles, în sudul Franței, unde au fost găsite primele zăcăminte, în 1821.[22]
bradford (s.n., „sistem englezesc de clasificare a lânurilor, după calitate, în cifre care reprezintă numărul de sculuri obținute dintr-o livră de lână”[23])<engl. *bradford*, după numele orașului *Bradford*, cunoscut în centrul Marii Britanii pentru industria lânii. Toponimul cu numele vechi *Bradanforda* a conservat sensul etimonului: *bradan*„larg”+*forda*„vad”.[24]

c. Baza este un toponim creat dintr-un antroponim (patronim, nume mitologic), ușor sau mai puțin ușor identificabil în etimon:
americă (s.f., „pânză de bumbac de calitate inferioară”[25]), din toponimul *America*[26]. Numele comun se explică prin faptul că în trecut, negustorii se lăudau că duceau pânza la mare depărtare pentru a o vinde, tocmai în America. Toponimul are la origine numele navigatorului *Amerigo Vespucci*, italian aflat în serviciul Spaniei și al Portugaliei, care a descoperit continentul american.[27]
americiu (s.n., „element chimic radioactiv artificial”[28]) <fr. *américium*, bazat pe același toponim care denumește continentul.
amoniac (s.n., „gaz incolor, cu miros înecăcios, obținut din combinarea hidrogenului cu azotul, care este întrebuințat la fabricarea acidului azotic, a îngrășămintelor azotoase etc.”[29])<fr. *amoniaque,* lat. *amoniacum*„sare din *Amonia*”, regiune din deșertul Libiei, unde se afla templul lui *Amon,* zeu din mitologia egipteană.[30]
berkeliu (s.n., „element sintetic radioactiv”[31])<engl. *berkelium*, după numele Universității California din *Berkeley*, oraș în vestul Statelor Unite ale Americii, unde a fost produs în 1949[32]. Numele orașului este dat după cel al filosofului și al teologului *GeorgeBerkeley*.
bermudă (s.f. „pantaloni sccurți până la genunchi, purtați de americani în insulele *Bermude*, din vestul Oceanului Atlantic”[33]) <engl. *Bermuda* (shorts). Arhipelagul poartă numele exploratorului spaniol *Juan deBermudez,* care l-a descoperit în 1515.

De la baza toponimică la numele comun au avut loc modificări fie restrictive, fie prin extinderi semantice. De exemplu, *brandeburg* (s.n. „șnururi sau găitane ce atârnă pe piept, mai ales la unele uniforme militare, ca podoabă”[34])<fr. *brande-bourg*„haină împodobită cu

[18] Laiu-Despău, p. 27.
[19] MDA, p. 202, cf. Laiu-Despău, p. 33, care îi atribuie originea din India.
[20] Laiu-Despău, p. 33.
[21] MDA, p. 222.
[22] Laiu-Despău, p. 37.
[23] MDA, p. 310.
[24] Cf. PRNP, p. 324.
[25] MDA, p. 68.
[26] *Ibidem*, p. 68.
[27] Cf. PRNP, p. 2361.
[28] MDA, p. 68.
[29] *Ibidem*, p. 72.
[30] Laiu-Despău, p. 21-22.
[31] MDA, p. 258.
[32] Laiu-Despău, p. 141.
[33] Idem, p. 41.
[34] MDA, 312.

galoane purtată de soldații armatei din *Brandenburg*, veche provincie istorică din Germania".[35]

2.2. Nume comune polisemantice

Baza este un împrumut din diverse limbi (franceză, italiană, engleză, latină, germană):

alabastru (s.n. 1.„varietate de ghips cu aspect de marmură albă, străbătută de vine transparente, întrebuințată la fabricarea unor obiecte ornamentale; 2. obiecte de alabastru"[36]) < lat. *alabastrum*< gr. *alabastron*„vas pentru mir", după numele *Alabastron*, o regiune din Egipt. Etimologia indirectă arată că egipt. *a-la-baste* are semnificația de „vas al zeiței *Bastet*", zeița Lunii și a fecundității, pisica sfântă din mitologia egipteană[37].

alpin,-ă (adj. 1. „care trăiește în Alpi ori în munți înalți; 2. care aparține munților Alpi; 3. caracteristic munților Alpi; 4. referitor la munții Alpi sau la regiunile muntoase"[38])<fr. *alpin*. Laiu-Despău atribuie cuvântului o etimologie multiplă: fr. *alpin*, it. *alpino*, după *Alpi*, principalul masiv muntos din Europa.[39] Etimonul cu sensul de „lanț de munți" este preindo-europenul *alp-* „înalt, înălțime", sem care face parte din sfera semantică a oronimului.[40]

angora (s.f. 1. „varietate de pisici, iepuri și capre care sunt originare din Angora (Anatolia), acoperite cu păr lung și mătăsos, 2. păr de capră, pisică sau iepure angora folosit în industria textilă, 3. lână toarsă din păr de angora"[41]) <fr. *angora*, după *Angora*, veche denumire a orașului Ankara, capitala Turciei din 1923.

aragoneză (s.m.f., adj. 1. persoană din Aragon; care aparține Aragonului; 3. referitor la Aragon; 4. populația din Aragon; 5. dialect spaniol vorbit în Aragon; 6. dans popular de origine spaniolă; 7. melodie după care se dansează aragoneza"[42]) < fr. *aragonaise*, după provincia *Aragon*, din nordul Spaniei. Toponimul a luat numele râului *Aragon*, care conservă sensul etimonului (cf. răd. indo-europeană *ar-* „curs de apă"[43]).

astrahan (s.n. 1.„piele din miel din rasa Caracul, cu lână creață și mătăsoasă; 2. haină din astrahan; 3. ~ alb „varietate de mere văratice, cu coajă alb-verzuie și cu miezul alb, 4. ~ roșu „varietate de mere văratice, cu coaja roșu-închis și cu miezul roșiatic"[44]) <*Astrahan*, oraș din sudul Rusiei, important centru al industriei textile și al pielăriei.

atic,-ă (s.m.f., adj. 1. „(persoană care a făcut parte din populația Aticii antice; 2. de Atica; 3. privitor la Atica; 4. propriu aticilor; 5. care se distinge prin bun-gust și spirit; 5. sare ~ ironie fină; 6. frumusețe ~ frumusețe ideală"[45]) < fr. *attique*, it. *attico*, după *Atica*, provincie din sud-estul Greciei, al cărei centru a fost încă din Antichitate orașul Atena.

bacara (s.f. 1. „cristal folosit în localitatea Baccarat din Franța; 2. varietate de cristal de calitate superioară; 3. obiect confecționat din bacara"[46]) < fr.*baccarat*, după toponimul *Baccarat* din nord-estul Franței, unde au fost produse inițial astfel de cristale în 1819.

baionetă (s.f. 1.„armă albă, formată dintr-o lamă de oțel, ascuțită la un capăt și cu un mâner la celălalt capăt, care se putea fixa la țeava puștii, pentru a servi soldatului la atac; 2. atac la ~ atac decisiv al infanteriei care întrebuințează baioneta; 4. persoană care poartă baionetă; 5.

[35] Laiu-Despău, p. 49.
[36] MDA, p. 42-43.
[37] Laiu-Despău, p. 17.
[38] MDA, p. 58.
[39] Laiu-Despău, p. 20.
[40] Cf. PRNP, p. 65.
[41] MDA, p. 85.
[42] Cf. MDA, p. 112.
[43] Cf. PRNP, p. 116.
[44] MDA, p. 150.
[45] *Ibidem*, p. 160.
[46] *Ibidem*, p. 200.

armată”[47]) <fr. *baïonnette*, după *Bayonne*, oraș în sud-vestul Franței, unde această armă s-a folosit la mijlocul secolului al XVI-lea.

baldachin (s.n. 1. „acoperământ susținut pe stâlpi, împodobit cu stofe scumpe sau perdele, așezat deasupra unui tron laic sau ecleziastic, a unui pat, a uni altar sau catafalc; 2. lucrare de arhitectură în bronz, lemn sculptat etc. care imită baldachinul; 3. acoperământ din stofe scumpe purtat deasupra unui demnitar bisericesc în timpul unei procesiuni”[48]) < fr.*baldaquin*, it. *baldacchino*, după *Baldacco*, vechiul nume al orașului Bagdad, de unde provenea materialul.

buhur (s.n. 1. „înv. mătase de o anumită calitaate; 2. stofă de lână fină; 3. haină de damă”[49]) <tc. *buhur*, după *Buhara*, oraș din Uzbekistan, de unde era adusă odinioară stofa.

Se observă extinderea semantică în cazul multor nume comune provenite din toponime. Fenomenul caracterizează și numele românești. De exemplu: *brașovean, -ă* (smf, adj. 1.„locuitor din Brașov; 2. persoană născută în Brașov; 3. care aparține orașului brașov; 4. negustor din zona Brașovului; 5. reg. vânt; 6. căruță sau trăsură cu coviltir mare; 7. reg. dans popular din zona Brașovului; 8. melodie pe care se execută dansul brașoveana”[50])<*Brașov*+-*ean*. Etimonul este numele de persoană slav *Braš*(*a*), hipocoristic de la *Brat*(*islav*).[51]

O caracteristică a unor nume comune provenite din toponime este omonimia: *boem*[1](smf, adj. 1.„persoană din Boemia sau originară de acolo, 2. care aparține Boemiei sau populației ei; 3. referitor la Boemia sau la populația ei”[52])<*Boemia*, prin derivare regresivă; *boem*[2] (smf 1.„persoană care duce o viață neregulată, neconformă convenienței sociale; 2. care corespunde firii sau felului de viață al boemilor; 3. mediu în care trăiesc boemii; 4. viață dusă de boem; 5. (fig.) artă”)<fr. *bohème*. Sensul din secolul al XV-lea a pornit de la numele aplicat țiganilor care se credea că vin din Boemia. În secolul al XIX-lea, cuvântul și-a schimbat sensul în franceză, desemnând un vagabond, o persoană cu obiceiuri neregulate[53]. La fel, *boston*[1](s.n. 1.„vals cu mișcări lente; 2. joc de cărți; 3. melodie a valsului”[54])<fr. *boston*, comparativ cu *boston*[2] (s.n. „presă manuală pentru imprimarea cărților de vizită, a afișelor”[55])<germ. *Boston* (*presse*).

3. Prezentarea numelor comune provenite din nume proprii ne permite să facem câteva observații:

Baza toponimică este un oiconim autohton sau un element împrumutat din franceză, italiană, engleză, germană etc., după cum arată etimologia directă sau multiplă. Toponimele propriu-zise reprezintă locul unde este decoperit un zăcământ ori unde se fabrică obiecte. Alte toponime au la origine hidronime, ale căror etimoane sunt rădăcini indo-europene, ori antroponime (patronime, nume mitologice). În evoluția de la numele proprii la numele comune latina și greaca au avut un rol esențial, iar dintre limbile romanice, franceza este, ca în majoritatea cuvintelor, principala filieră de pătrundere a împrumuturilor.

Semantica numelor comune provenite din nume proprii se caracterizează prin diversitate. Unele nume comune au rămas monosemantice (în general, nume de minerale, de elemente chimice, de arbori, de jocuri sportive, de babstracte etc.). Alte nume comune au dezvoltat sensuri în timp. În dicționarele de uz general, cum este MDA, sensul vechi este

[47] *Ibidem*, p. 204.
[48] *Ibidem*, p. 206.
[49] *Ibidem*, p. 332.
[50] *Ibidem*, p. 112.
[51] DR II, p 567, apud Iordan, *Toponimia românească*, p. 474.
[52] MDA, p. 290.
[53] Laiu-Despău, p. 45.
[54] Cf. MDA, p. 306.
[55] Cf. MDA, p. 306.

marcat de obicei la sfârșit în caseta cuvântului. Extinderea semantică presupune nu numai adăugarea de sensuri proprii, ci și de sensuri figurate. Mai mult, unele nume comune intră în omonimie cu altele, dovadă că limba este un fenomen viu, se dezvoltă în timp. Cauzele și modul cum au evoluat sensurile numelor comune cu bază toponimică sunt de interes general nu numai pentru istoria limbii, ci și pentru onomastica limbii române actuale.

BIBLIOGRAFIE

DOOM=Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2005.

ELR=Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Enciclopedia limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001.

Frățilă, Vasile, *Studii de toponimie*, Editura Dacia XXI, 2011.

Iordan, Iorgu, *Toponimie românească*, București, Editura Academiei Române, 1963.

Laiu-Despău, Octavian, *Dicționar de eponime. De la nume proprii la nume comune*, București, Editura Saeculum, I.O., 2007.

MDA=Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Micul dicționar academic*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, vol. I A-C, 2001, vol. II D-H, 2002, vol. III I-Pr, 2003, vol. IV Pr-Z, 2003.

PRNP=*Le Robert encyclopédique des noms propres*, Paris, nouvelle édition du Petit Robert des noms propres, 2008.

THE CLOSURE OF THE TIMBRE OF SOME VOWELS IN THE NORTHERN AREA OF DACOROMANIAN

Sorin Guia
Assoc. Prof., PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

*Abstract: The idiolects from the Moldavian subdialect, from the northern part of Transylvania and from Maramureş had recorded the tendency to the closing of non-stressed vowel **e** (in median and final position) and vowel **ă** (in final position), a consequentphenomenon compared to the other daco-romanian subdialects (this phenomenon being less consistently in western and central Transylvania). The tendency to closure of some vowels is manifested in other situations, likewise, especially in which the opened vowel is lost from the diphtongs, a phenomenon that characterizes the northern area in various stages of manifestation.*

Key words: dialectology, the closure of the vowels, Moldavian subdialect, dacoromanian, northern area

Unele graiuri din aria nordică a dacoromânei prezintă tendinţa de închidere a timbrelor vocalice neaccentuate.Astfel,graiurile din subdialectul moldovean, din partea de nord a Transilvaniei şi din Maramureş înregistrează tendinţa de închidere a vocalelor neaccentuate *e* (în poziţie medială şi finală) şi *ă* (în poziţie finală), fenomen care se manifestă cu oarecare consecvenţă faţă de celelalte graiuri dacoromâne (fenomenul fiind mai puţin consecvent în Transilvania de vest şi de centru). În tendinţa de închidere în aceste două serii (*ă* >*â*, *e* >*i*) rolul principal îl are accentul (prin lipsa acestuia), întrucît poziţia neaccentuată determină schimbări la nivelul aperturii.

Tendinţa de închidere a elementului vocalic se manifestă şi în alte situaţii, mai ales în situaţiile de pierdere a elementului vocalic deschis din diftongi, fenomen ce caracterizează aria nordică în diverse stadii de manifestare.

1. Închiderea vocalei neaccentuate ***ă*** la ***â***[1] în poziţie finală (un sunet intermediar între *ă* şi *î*) este specifică pentru graiurile moldoveneşti, fiind consemnată mai rar în texte din graiurile

[1] În seria vocalelor posterioare nelabiale, subdialectul moldovenesc are un *â*, vocală intermediară între *î* şi *ă*, care apare mai ales la sfîrşitul cuvintelor, acolo unde în limba literară se găseşte un *ă*.

ardeleneşti[2]: *bábâ, batrḯnâ, bunícâ, fetíţâ, gravídâ, gru≈ásâ, în↑sărşinátâ, li≈etcâ, tărîţâ, u≈ulşícâ, dóu≈â*; *bogátâ*; *ple≈ácâ*; *bágâ*; *i≈ácâ;íntrâ*; *vársâ*; *tu≈átâ*; *sâ fácâ, sâ-ţ (spui≈), pḯnâ, drágâ, ascúltâ, nílâ*)[3]. Oferim, selectiv, cîteva situaţii de închidere a posterioarei nelabiale semideschise *ă* neaccentuată, în poziţie finală, la *â*, o variantă mai deschisă faţă de posterioara nelabială *î*: *puţínâ* (BC, Bereşti, 2), *mămălígâ, ápâ* (BC, Bereşti, 3), *brḯn↑zâ* di *vácâ* (BC, Filipeşti, 1), *găli≈átâ, apâ* (BC, Asău, 1), *turtíţâ, plítâ, cụáptâ* (BT, Păltiniş, 5), *sámâ* (BT, Talpa, 1), *tărîţâ* (GL, Matca, 1), *cristélniţâ, pḯn↑z↓â, álbâ* (GL, Matca, 6), *şúrâ* (IS, Ursăreşti, 2), sâ *di≈ecúrgâ* (NT, Teţcani, 4), *k'átrâ, pḯn↑zâ* (SV, Pîrteştii de Sus, 3), *gai≈ínâ* (SV, Straja, 6), *masúţâ, acásâ* (SV, Vicovu de Sus, 4). Uneori se închide şi *ă* medial neaccentuat: *flácârâ* (BC, Căiuţi, 1). În Crişana şi în localităţi izolate din Transilvania, prezenţa acestui fenomen este sporadică, fiind notat frecvent un *a* închis (*ạ*).

2. Închiderea lui ***e***neaccentuat final şi medial la ***i***sau ***į***, atît în poziţie protonică, cît şi în poziţie posttonică, se întîlneşte în graiurile moldoveneşti, indiferent de localizarea acestora[4], fenomenul fiind răspîndit pe o arie mai largă (faţă de cel menţionat mai sus), cuprinzînd şi o parte din graiurile ardelenești: *recóltţįlį* (AB, Vinţu, 1); *túrtţįlį* (BC, Bereşti, 2); *cotu≈árįlį* (BC, Căiuţi, 6), *láptţįlį*(BC, Filipeşti, 1; SV, Crucea, 4; SV, Vicovu de Sus, 2), *cḯntic* (BC, Filipeşti, 4), *ti≈émįlį* (BC, Vîlcele, 1), *cámįrâ* (BT, Coţuşca, 1), *tinįrétu* (BT, Coţuşca, 3), *ţíniriįlį* (BT, Păltiniş, 1), *lumînắrįli* (NT, Hlăpeşti, 1), *vecînįlį* (SV, Pîrteştii de Sus, 2); *fįméi≈e, dįz↓úgâ, dişfácâ, vįnít, u≈ámįni, vįdé*; *barabúli∨, g'işînį, lélį, surșé□lį, dizástru, húştilį, sarmálįlį, mérz↓į, créşti, fústį, ụúndį, míntį, şắptį, i≈éstį, línişti, nimí□ni, su≈≈árį*[5] (SV, Vicovu de Jos, Mănăstirea Humorului). Fenomenul are frecvenţa cea mai ridicată în Moldova (mai ales la

[2]Elementele lexicale utilizate pentru exemplificarea particularităților fonetice sînt culese dintr-un corpus de texte dialectale (în paranteză fiind trecute sigla județului, localitatea și numărul textului în cadrul corpusului) și din anchete realizate de noi în cîteva localități din Bucovina (județul Suceava) și din Țara Moților (județul Alba). Vezi, în acest sens, corpusul de texte editat deSorin Guia, în volumul*Dialectologie română. Studii și corpus de texte*, Editura Vasiliana'98, Iași, 2014, p. 163-382.

[3] Închiderea lui *ă* final (un *ă* secundar, provenit din *e* precedat de anumite consoane dure) la *â* are urmări în planul morfologiei, prin neutralizarea opoziției de număr la unele substantive și adjective feminine (*cásâ, frún↑zâ, ńicúţâ* – sg. și pl.). Vezi Matilda Caragiu Marioţeanu, Ştefan Giosu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Romulus Todoran, *Dialectologie română*, Editura didactică și pedagogică, București, 1977, p. 131.

[4] Chiar dacă fenomenul are o răspîndire teritorială mult mai mare decît aria subdialectului moldovean, închiderea lui *e* final neaccentuat se consideră ca fiind caracteristică în special graiurilor moldovenești.

[5] Același fenomen îl constatăm și în cuvintele neaccentuate în frază: *di, pin, pisti.*

finală de cuvînt, dar şi în interiorul cuvintelor, atît protonic, cît şi posttonic), în celelalte regiuni neapărînd cu aceeaşi consecvenţă (formele cu *e* neaccentuat închis în diferite stadii - *ę, į, i* – coexistă cu cele în care *e* este păstrat).

În unele situaţii (în special în graiurile crişene, dar şi în Moldova), putem vorbi de un fenomen de disimilare parţială, prin închiderea vocalei *e* dinaintea articolului: *perétįle, i≈épurįle, părínţįle, fé□ťile, lápťile* etc. În formele articulate ale substantivelor cu pluralul în *–i, -uri⁄*, închiderea lui *–e* din articolul hotărît enclitic *–le* se produce prin asimilarea progresivă: *húştilį, sarmáliįlį* (SV, Vicovu de Jos), *túrţilį* (BC, Bereşti, 2), *lumînắrįli* (NT, Hlăpeşti, 1) etc.

3. Chiar si *e□* prezintă aceeaşi tendinţă de închidere, deoarece în diftongul *e̯a*, din care provine, calitatea de vocală deschisă o are *a*. Diftongul ***e̯a***, trecînd la ***e□***, a pierdut o mare parte din caracterul său cel mai deschis, *a*, care a fost atras şi înglobat în elementul mai închis, *e□*. În vechea dacoromână şi în dialectul aromân se conservă diftogul *e̯a*, din româna comună, *e□* putînd reprezenta o etapă mai veche din procesul de monoftongare a acestui diftong (presupunînd evoluţia *e̯a>e̯e□>e□>e*), care apare ca rezultat al tendinţei de adaptare a timbrului vocalic la acela al semivocalei. Fonetismul este frecvent în textele vechi provenind din Maramureş, nordul Ardealului, Bucovina, Moldova şi Banat, deci vorbim de o particularitate a textelor scrise în graiuri de tip nordic[6].

Diftongul *e≈a* final accentuat se monoftonghează la *é□* în Moldova (cu excepţia unor puncte din sud-vest), în Maramureş, în nordul Crişanei, în partea centrală şi estică a Transilvaniei: *az⇓un↑z⇓é*, (să) *cosé□* (pentru *secose≈a*), *curé□* (pentru *cure≈a*), (să) *fășé□*, *bé□* (holircă), (nu) *pré□*, *z⇓iţé□* (pentru *viţea*), *plăs⇓é□*, *trimité*, *vinė□* (pentru *venea*) (SV, Vicovu de Jos), *avé□* (AB, Vinţu, 2), *zîcé□* (AB, Căpîlna, 1); *bătė□m*, *scoté□m*, *puné□m* (AB, Căpîlna, 5), *viné□m*, *fășé□*, *stăťé□(m)* (BN, Ilva, 2), *scoté□* (BT, Lozna, 3), *bu̯oșé□m*, *fășé□m* (BT, Lozna, 1), *aźun↑źé□□m* (BT, Păltiniş, 3), *lé□ţuri⁄* (GL, Matca, 7), mă *duré□* (GL, Drăguşeni, 1), *stăťé□i̯* (HN, Dealul Babii, 3), *merźé□* (HN, Petrila, 3), *vin'ę* (SM, Odoreu, 1), *în↑s⇓epé□*, *merz⇓é□* (SV, Mihoveni, 4), *ştii≈é□* (SV, Straja, 7), *mi≈erz⇓é□u* (SV, Vicovu de Sus, 3), *ţînė□m* (SV, Boroaia, 1), *az⇓un↑z⇓é□* (VS, Vetrişoaia, 2), sî *merzé□* (VS, Micleşti, 3), *vidé□m* (BT, Coţuşca, 1), ni *sărvę* (IS, Ursăreşti, 1), *puté□*, *vidé□* (IS, Răchiteni, 1).

[6] Fenomenul este întîlnit încă din secolul al XVI-lea în textele scrise în graiuri de tip nordic şi se întîlneşte astăzi în Moldova, cu excepţia localităţilor din partea de sud-vest. Vezi Ion Gheţie, *Baza dialectală a românei literare*, Bucureşti, 1975; Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, *Probleme de dialectologie română*, Bucureşti, 1973, p. 164.

Fenomenul caracterizează şi diftongul *e≈a* aflat în poziţie medială, mai ales la formele de imperfect ale indicativului: *găte□əm, stăté□m, trăz⇓é□m; túndé□i≈* (AB, Vinţu, 6), *merźé□m*(BT, Lozna, 1), *un⇑z⇓é□u≈* (BT, Talpa, 1), *aźun⇑źé□□m* (BT, Păltiniş, 3; IS, Andrieşeni, 1), *făŝé□m* (BT, Coţuşca, 3), *vid≈é□m* (BT, Coţuşca, 1), *stăti≈é□u≈* (BT, Coţuşca, 3), *băti≈é□i≈* (NT, Hlăpeşti, 2); monoftongarea se produce şi la alte categorii gramaticale: *ŝé□un, ŝé□laltâ* (SV, Vicovu de Jos).

4. Potrivit tendinţei de închidere a vocalelor, ***a*** accentuat iniţial se închide la ***ă*** (*ăşk'ii≈, ălg'ii≈*) sau chiar la *î* (*hîmbári⁄, mîntá*); de asemenea, *a* neaccentuat protonic se închide la *ă* (*bărácă, călindár, păhár, păpúc, săndále*). În locul lui á din graiurile muntenești şi din limba literară, identificăm, mai ales în partea de nord a Moldovei şi în Bucovina, un *ă* în pluralul unor substantive precum *brădzḑ* (BT, Coţuşca, 5), *trăi≈şti⁄*(NT, Gîdinţi, 1), *căsîlḑ* (SV, Vicovu de Sus, 3), *păpúŝ*(BN, Ilva, 5), *coşări⁄* „căşare"(BC, Căiuţi, 3), *căşi⁄* (HN, Petrila, 1). Fenomenul apare şi în pronunţarea numeralelor *şase* şi *şapte* şi a compuselor acestora: *şăi≈şpi* (SV, Boroaia, 2), *şăptişprîzăŝi* (BT, Coţuşca, 1), *şăptişpḑ* (GL, Matca, 3), *şăsâ, şăptḑ* (BT, Lozna, 3; NT, Hlăpeşti, 3; SV, Boroaia, 2; SV, Rădăşeni, 1), *şăptḑ* (VS, Micleşti, 1; BC, Vîlcele, 4). În cîteva situaţii, *a* neaccentuat, protonic, se închide la *ă*[7] - *apărát* (NT, Hlăpeşti, 2), *ăltár* (NT, Bălţăteşti, 1), *răvácu* (VS, Vetrişoaia, 5), (înjcărcám) *băscúlḑ* (AB, Gîrda de Sus) -, dar şi *a* postonic (*bólnâv, dáscâl*) trece la *ă*.

Dacă fenomenul predomina în secolul al XVI-lea în toată Dacoromania[8], fiind întîlnit în toate graiurile dacoromâne (mai cu seamă în Transilvania şi în Moldova), astăzi fenomenul este mai productiv în zona Ardealului, în timp ce în Moldova şi în Crişana se înregistrează, de regulă, fenomenul opus, de deschidere a lui *ă* protonic la *a*. Astăzi, fenomenul caracterizează vorbirea populară[9], în ansamblu, în opoziţie cu limba standard, graiurile dacoromâne continuînd tendinţa veche de trecere a lui *a* neaccentuat medial la *ă* şi în cuvinte recente.

5. În poziţie medială sau finală, în graiurile moldoveneşti (mai puţin în partea sudică a provinciei), în partea de nord a Transilvaniei (vezi textele din BN, Ilva Mare), în Maramureş

---

[7] În trecut, fenomenul era răspîndit în toate graiurile dacoromâne (vezi Ion Gheţie, *Introducere în dialectologia istorică românească*,Editura Academiei Române, Bucureşti, 1994, p. 70), apărînd şi astăzi în unele graiuri.

[8] *Ibidem.*

[9] Iorgu Iordan (în *Limba română actuală. O gramatică a „greşelilor"*, Bucureşti, 1943, p. 2) consideră trecerea lui *a* neaccentuat la *ă* un fenomen ce aparţine vorbirii populare şi familiare.

şi în Crişana, avem substituţia diftongului ***i≈a***, carese închide la***i≈é□*** prin analogie, dar şi printr-o asimilare vocalică în contact[10], însă se conservă în poziţie iniţială de cuvînt şi la început de silabă în iniţială absolută: *ştii≈é□m* (AB, Căpîlna, 3), *mui≈é□ţi* (NT, Sagna, 2), *mui≈é□t* (BC, Căiuţi, 3; SV, Crucea, 2, 4; SV, Boroaia, 1); *băi≈é□t* (BC, Vîlcele, 2; GL, Matca, 3), *tăi≈é□t* (BC, Vîlcele, 3; BN, Ilva, 4; SV, Vicovu de Sus, 5), *grụohăi≈é□* (BT, Lozna, 1), *băi≈é□ţ* (BT, Lozna, 3), *băi≈é□tu* (BT, Coţuşca, 1), să *tăi≈é□*, *trăié□* (BN, Ilva Mare, 5), *puni≈é□* (IS, Andrieşeni, 1), *ramîni≈é□*, *dormi≈é□* (SV, Straja, 6), *tai≈é□t* (SV, Vicovu de Sus, 5). Fenomenul nu se produce în Banat, unde se menţine diftongul *i≈a*, dar este consecvent în celelalte graiuri din aria nordică a dacoromânei.

6. În Crişana şi în graiurile ardeleneşti, mergînd din partea de nord-vest (Satu Mare) pîna spre graiurile din sud-vest (Hunedoara) şi din nord-estul Transilvaniei (Bistriţa Năsăud), cu reflexe în nord-vestul Moldovei şi în Bucovina, tendinţa de închidere se manifestă şi în cazul monoftongării diftongului ***o≈á*** (care se pronunţă de fapt *u≈a*) la ***ó□***[11]**,** fenomen ce se datorează labializării lui *a* şi dispariţiei elementului semivocalic: *có□dă*, *bó□lă*, *gó□lă*, *covó□ră*, *gró□pă*, *pó□ţe*, *scîrbó□se*, *un↑só□re* (AB, Scărişoara),*culó□r'ĕ*, *fó□rt'e*, *tó□t'e*, *frumó□se*, *gó□bă*, *gró□să*, *covó□ră*, *pó□ţe*, *picó□re* (*d'eporc*), *piró□ńe*, *prosó□pele*,(*să se*) *ró□je* (*la Dumńezắu≈*), *mó□re*, *să-l omó□ră* (AB, Gîrda de Sus),*tó□mnă* (AB, Vinţu, 1), *fló□re* (AB, Vinţu, 2), *frumó□□se* (AB, Vinţu de Jos, 2), *có□□pt'e□* (AB, Vinţu, 3); *Dó□mńe*, *ó□i≈e□*, *gró□pă*, *só□□re* (AB, Vinţu de Jos, 6); *mó□□ră*, *scó□t'e□* (AB, Vinţu, 7); *pó□□t'e□* (AB, Căpîlna de Jos, 1), *pó□rtă* (AB, Căpîlna de Jos, 3); *tró□ca*, *şezătó□re* (AB, Căpîlna de Jos, 5), *Dó□mńe*, *şcó□lă*(BN, Ilva Mare, 2), *ró□tă* (BN, Ilva Mare, 3), *mó□rt'e*(BN, Ilva Mare, 4), *apró□pe*, *dó□mnă* (BN, Ilva Mare, 5), *ŝó□riś*[12], *pó□me*(BN, Ilva Mare, 5), *só□cră*, *mó□re* d'e curéĉ, *dó□ră*, *có□jă*(BN, Ilva, 6), *pó□le*(BN, Ilva Mare, 7), *scó□t'e*, *gró□pă* (HN, Dealul Babii, 1), *întó□rĉe*, *scó□t'e* (HN, Dealul Babii, 3), *dó□mna*, *conservátó□re*, *pó□t'e*(HN, Dealul Babii, 5), *pó□□t'e* (IS, Răchiteni, 4), *nó□pt'ĕ*, *Dó□mn'ĕ* (SM, Odoreu, 1), *pó□t'ĕ* (SM, Odoreu, 2), să *jó□că*, *ró□tă*, *domn'işó□rele* d'ĕ *onó□re* (SM, Odoreu, 3), să *scó□lă*, *ó□min'i*(SM,

[10]Această evoluţie este posibil să fi fost paralelă cu trecerea diftongului *e≈a* la *é□*; vezi Ion Gheţie, *Introducere în dialectologia istorică românească*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1994, p. 83.

[11] Excepţie fac unele localităţi izolate din sud-vestul Crişanei. În unele graiuri, semivocala se mai pronunţă încă, dar este slab perceptibilă: *mu≈órt'e*, *cu≈≈ódă*, *pu≈≈óţe*, *ru≈≈ótă*. Menţionăm că fenomenul este înregistrat şi în cea mai mare parte din Transilvania.

[12]*Cioareci*, pantaloni ţărăneşti foarte strîmţi, din postav alb făcut în casă, mai groşi decît iţarii.

Odoreu, 7), *dó□râ* (SV, Frătăuţii Noi, 2); *có□să*, *covó□ră*, *gró□pă*, (îl) *întó□rsĕ*, *scó□rţă* (SV, Vicovu de Jos). Dacă în cazul altor monoftongări producerea fenomenului este condiţionată contextual[13], nu la fel stau lucrurile şi în cazul monoftongării lui *o≈á* la *ó□* (în plus, substituirea lui *o≈á* prin *ó□* este înregistrată numai în anumite graiuri). Aşa cum se observă din exemplele de mai sus, diftongul *o≈á* se monoftonghează la *ó□* (sunet care reprezintă o fază intermediară în procesul monoftongării lui *o≈á*), de regulă în interiorul cuvîntului, după o consoană, fenomenul fiind generalizat în spaţiul ardelenesc, dar întîlnit şi în cîteva puncte din nordul Moldovei şi din Bucovina.

Originea fenomenului a fost subiect de discuţii. Dacă I. Pătruţ (*Influenţe maghiare în limba română*, SCL, IV, 1953, p. 21; *Contribuţii slave şi maghiare la formarea subdialectelor dacoromâne*, în CL, III, 1958, p. 69) şi Romulus Todoran (*Cu privire la repartiţia graiurilor dacoromâne*, în LR, V, 1956, II, p. 47) consideră fenomenul drept influenţă maghiară (cauzat de neputinţa de a rosti corect diftongul *o≈a* de către maghiari şi înlocuirii acestuia cu *a*, rostire acceptată şi de români), Gr. Rusu (*Schiţă a sistemului fonologic al graiului bistriţean*, CL, IV, 1959) şi Vasile Frăţilă[14], Teodor Seiceanu (*Sâncel. Monografie*, Sibiu, 2013) acordă, pe lîngă rolul influenţei maghiare, o mai mare importanţă factorilor interni de dezvoltare a limbii, evoluţiei interne a graiului.

7. În locul lui ***á*** din graiurile munteneşti şi cele moldoveneşti, identificăm, la nivelul graiurilor din Hunedoara, un ***é*** în formele de plural, precum: *brézdele* (HN, Dealul Babii, 3), din sl. *brazda*.

8. Închiderea lui ***o*** protonicla ***u***caracterizează, în special, graiurile moldoveneşti, atît cele din jumătatea sudică, cît şi cele din partea de nord a provinciei:*urézu* (GL, Matca, 4, 5); *cucóş*, *cucór*, *bívul*, *díhur*, *ulói≈*(SV, Mănăstirea Humorului, Vicovu de Jos).

Prin urmare, putem vorbi de o tendinţă generală de închidere a timbrului unor vocale în toată aria nordică a dialectului dacoromân, fenomen care se manifestă atît în situaţia în care

[13] Cum ar fi, de exemplu, *e≈a*, care trece la *e□* sau la *e* înaintea unei silabe conţinînd alt *e*, fenomen întîlnit în majoritatea graiurilor din aria nordică a dacoromânei.

[14] Vasile Frăţilă consideră că influenţa maghiară nu este justificată, întrucît vocala *a* accentuată din maghiară nu este redată în împrumuturile româneşti din maghiară prin *o≈a* şi nici în împrumuturile maghiare din română, diftongul *o≈a*, respectiv *o□*din Transilvania, nefiind redate prin *a*. În plus, diftongul *o≈a* se păstrează şi în graiurile româneşti din Ungaria; cf. Vasile Frăţilă, Seiceanu, Teodor, *Sâncel. Monografie*, Sibiu, 2013, p. 52.

vocala este accentuată, dar mai ales cînd elementele vocalice supuse modificării aperturii sînt neaccentuate. În plus, o serie de monoftongări sau de transformări ale unor diftongi ce conțin și vocala deschisă centrală *a*, au ca efect închiderea timbrului acestora.

Bibliografie

Caragiu Marioţeanu, Matilda, Giosu, Ştefan, Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, Todoran, Romulus, *Dialectologie română*, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1977

Frăţilă, Vasile, Seiceanu, Teodor, *Sâncel. Monografie*, Sibiu, 2013

Gheţie, Ion, *Baza dialectală a românei literare*, Bucureşti, 1975

Gheţie, Ion, *Introducere în dialectologia istorică românească*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1994

Guia, Sorin, *Elemente de dialectologie română*, Editura Vasiliana' 98, Iași, 2014

Guia, Sorin, *Dialectologie română. Studii și corpus de texte*, Editura Vasiliana' 98, Iași, 2014

Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, *Probleme de dialectologie română*, Centrul de multiplicare al Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 1973

Iorgu Iordan, *Limba română actuală. O gramatică a „greşelilor"*, Bucureşti, 1943

Pătruţ, I., *Influenţe maghiare în limba română*, SCL, IV, 1953

Idem, *Contribuţii slave şi maghiare la formarea subdialectelor dacoromâne*, în CL, III, 1958

Romulus Todoran, *Cu privire la repartiţia graiurilor dacoromâne*, în LR, V, 1956, II

Rusu, Gr., *Schiţă a sistemului fonologic al graiului bistriţean*, CL, IV, 1959

TOPONIME COMPUSE CU NUME DE PLANTE SAU DE ANIMALE DE PE *VALEA SUPERIOARĂ A SUCEVEI*

Livia Veronica GHIAȚĂU
liviaveronicaghiatau@gmail.com
Universitatea „Ștefan cel Mare" Suceava

Abstract: *This article aims to present a linguistic perspective on toponyms composed of plant or animal names on the Upper Valley of Suceava. We consider that toponyms can also be discussed according to the determinants used and in our presentation we will refer to the entopic terms of nature, integrated into flora and fauna. The geographical area of our research has been populated since ancient times, minor toponymics illustrating the geographical configuration of the area by descriptive toponyms, periphrastic structures and prepositional syntax using a series of entomological terms.*

Keywords: *toponyms, language, semantics, flora, fauna.*

Preambul

De regulă, toponime compuse sunt considerate toate numele de locuri formate din două sau mai multe elemente lexicale care ajută nu numai la identificarea lor precisă, ci și la deosebirea de alte repere geografice de același fel, cum ar fi pîraie, drumuri, cărări, dealuri, lunci etc. Aceste „construcții sintagmatice"[1] sunt, cel mai des, alcătuite din doi termeni; unul, reprezentînd «apelativul geografic» sau, altfel spus, «termenul entopic» prin care este identificată «structura de relief» ori «elementul topografic» și altul, reprezentînd un «determinant», care ajută la diferențierea structurilor de relief sau a elementelor topografice de același fel.

Astfel, pentru o mai bună analiză a acestor toponime compuse, considerăm că ele pot fi discutate și în funcție de determinanții utilizați, în prezentarea noastră referindu-ne la termenii entopici din natură, integrați în floră și faună.

Flora și fauna în toponimia de pe Valea Superioară a Sucevei

În toponimia acestui areal geografic, în urma anchetelor efectuate pe teren, am constatat și existența unor nume topice care au la bază, fie nume de animale sălbatice sau chiar domestice, adică *zoonime*, fie denumiri de arbori sau de plante caracteristice zonei, adică *fitonime* și *hyleonime*. Ca urmare, am considerat că nu ar fi lipsită de interes și o analiză mai detaliată a tuturor acestor toponime. În acest sens, în cele ce urmează, vom prezenta, mai întîi, toponimele formate pe baza unor apelative pornind de la fauna domestică, cunoscut fiind faptul că, în zonele montane, creșterea animalelor domestice ocupă un loc important în economia satelor de munte. Astfel, din sfera creșterii animalelor, termenii întîlniți cel mai des în toponimia locală sunt *vaca*, *oaia*, *calul* și *capra*, iar din sfera numelor de animale sălbatice au fost mai productivi termenii *cerb*, *bursuc*, *lup*, *urs*, *vulpe* sau termenii cu care sunt identificate o serie de păsări, precum *cioară* și *șoim*. Mai mult, în formarea toponimelor din acest areal geografic, am constatat că nu lipsesc nici termenii referitori la pești, ca: *păstrăv*,

[1] *Cf.* Mircea Ciubotaru, *Oronimia și hidronimia din bazinul superior al Bîrladului*, Iași, Casa Editorială *Demiurg*, 2001, p. 187.

știucă, *crap*, avînd în vedere tocmai densitatea deosebită a apelor curgătoare, precum nici cei referitori la unele insecte, cum ar fi: *puric*, *gîză*, *viespe*.

- din zoonime cu funcție toponimică:

a. forme pentru animale domestice: *Vaca cu Lapte* (teren arabil, satul *Măneuți*); *La Cloșcă*, *La Cucoș*, *Cîmp Capră*, *Cîmp la Capră*, *Fîntîna Capră*, *La Ulița Caprei* (satul *Frătăuții Noi*); *Hudița la Cucoș*, *La Andrei a lui Păsaroi* (satul *Gălănești*); *Măgura Vacii*, *Poiana Boului*, *Pîrîul Boului* (satul *Putna*); *Pîrîul Boului* (satul *Straja*); *Piciorul Porcului*, *Sub Piciorul Porcului* (satul *Vicovul de Jos*); *Bahna Gainǎ*, *În Cîmp la Capra*, *Centru la Cucoș*, *La Ulița Caprei*, (satul *Vicovul de Sus*);

b. forme pentru animale sălbatice: *Șoaima*, *Bahnă Șoaima*, *Drumu în Șoaima*, *Țarna Șoaima*, *Hudița Gîzeanilor*, *Balta Știucii* (satul *Bilca*); *La Păstrăvărie*, *Brodina lîngă Aric* (satul *Brodina de Sus*); *Capreni*, *Deal Căpreni*, *Ursacheni*, *Vatra Sat Capreni* (satul *Frătăuții Noi*); *Furnică* (cătun, satul *Măneuți*); *Canal Gîzuța*, *La Gîzuța*, *La Șforac Gîzuța* (satul *Frătăuții Noi*); *Drumu la Cioruță* (< porecla *Ŝorúți*) (satul *Frătăuții Vechi*); *Locu la Hulpița*, *Pîrîul Hulparilor* (satul *Gălănești*); *Pîrîu Bursuc*, *Pășunea Hergheliei* (satul *Izvoarele Sucevei*); *Arici*, *În Poiana Cerbului*, *Pîrîul Bursuc*, *Pîrîu Ursoaia*, *Cantonul în Gura Ursoii*, *Cantonu la Cerbu*, *Poiana Gîtlanu Măgurii* (satul *Putna*); *Lupcina de Sus* (satul *Ulma*); *Bahna la Puricu*, *Laura Crap*, *La Vulpe*, *La Viespe* (rostit, în graiul local, *La Ẑéspi*), *Plai Caprari* (satul *Vicovul de Sus*);

Din analiza acestor toponime se pot evidenția și cîteva situații oarecum speciale privind atît conținutul lor semantic, cît și modelul lexico-morfologic urmat. Astfel, cînd analizăm modul în care este reflectată fauna locală în toponimia de pe *Valea Superioară a Sucevei*, pe de o parte, constatăm existența unor toponime care exprimă și sensul de mulțime, cum ar fi: *Hudița la Cucoșeni* (satul *Gălănești*); *Bourie*, *Dealu Căpreni*, *Vatra Sat Capreni* (satul *Frătăuții Noi*); *Capreni* (cătun, satul *Frătăuții Vechi*); *Bivolărie*, *Plai Caprari* (satul *Vicovul de Sus*). Pe de altă parte, alte toponime s-au format după ocupația unor locuitori. Aici, am putea aminti antroponimul *Văcărean* prin care este identificat și un teren arabil, situat în satul *Frătăuții Vechi*. La fel, o situație mai deosebită o prezintă și *Pîrîul Caluhorca* (probabil < *calu* + *horca* < n. fam. *Horga*[2]) și varianta *Calahurca*, în care se varsă *Pîrîiașu Calela* (satul *Brodina de Sus*[3]).

- din nume de plante, de arbori sau arbuști, reprezentînd flora locală:

a. *forme la numărul singular*: *Loza*, *La Stejar*, *La Cireșica*, *Drumu în Huci*, *Pădurea Ariniș* (satul *Bilca*); *Frasin*, *Paltin*, (cătune, satul *Brodina de Sus*); *Bahna Perișor*, *Carpăn*, *Răchită*, *La Răchită* (satul *Măneuți*); *Cutul Potbal* (satul *Frătăuții Vechi*); *Cornu Păduricii*, *Cornu Secării*, *Cot Pădurice*, *La Rachită*, *La Lizieră*, *Vatra sat Ceapă* (satul *Frătăuții Noi*); *Pîrîu Aluniș* (satul *Izvoarele Sucevei*); *Pîrîul Aluniș*, *Poiana Aluniș*, *Pîrîul Afiniș*, *Bujor Coastă*, *La Aluniș*, *La Brădet*, *La Bujor*, *La Răchită*, *Lîngă Urzică*, *Pîrîul Urzicărie*, *Pîrîul Stegea* (< entopic *stevie*, rostit *stéẑe* și, prin falsă literarizare, *stege* + art. hot. *-a*), *Pădurile Stejii*, *Poiana Secării*, *Stînca la Afiniș* (satul *Putna*); *Afinet*, *Afiniș* (cuturi, satul *Straja*); *Strada Molidului*, *Strada Bradului*, *Strada Arinului* (satul *Vicovul de Jos*); *Bahna Hrean*, *Bahna Hreanuț*, *Bahna Hrib*, *Dealu Huluba*, *Cîmpu Huluba* (*hulubă*, *-e*; dim. *hulubiță*, *-e* 'soi de ciuperci comestibile'), *Centru Crușîna*, *La Crușîna* (lit. *crușin*)[4], *Pîrîul Cireșului*, *Prund Pini* (satul *Vicovul de Sus*);

[2] *Cf.* datelor oferite de inf. *Hludic Elisabeta*, 59 de ani.
[3] În limba ucraineană, termenul *caluhorca* are sensul de 'călugăriță'.
[4] Cu siguranță, în graiurile locale, termenul este preluat după ucr. *krusenn*, cf. și rus. *kruşinnik lomkil* sau *lomkaia kruşina*. Planta, avînd denumirea științifică *Rhamnul frangula*, numită în vorbirea populară și *lemn cîinesc* sau *crusici*, este folosită în medicina tradițională naturistă ca purgativ; cf. Al. Borza, *Dicționar*

b. *forme la numărul plural*: *La Molizi*, *La Arini*, *Drumul în Cioteni* (satul *Bilca*); *La Arinași*, *Mestecenii*, *Drumul Plopilor* (satul *Gălănești*); *La Arini*, *La Nuci*, *Poiana la Soci* (satul *Putna*); *La Cireșei*, *Crușini* (*cut*), *Plopi* (fînaț), *Priloage-Mesteceni*, *Cireșei* (fînaț), *Strada Trandafirilor*, *Strada Duzilor* (satul *Vicovul de Jos*); *Bahna la Plopi*, *Bivolărie Drum cu Tei* (satul *Vicovul de Sus*); *Arini Coscova*, *Covalca Arini*, *La Bonzari*[5] (satul *Frătăuții Noi*); *La Pini*, *Prunei* (satul *Frătăuții Vechi*);

După cum se poate lesne constata din toponimele prezentate mai sus, de-a lungul istoriei lor zbuciumate, locuitorii de pe *Valea Superioară a Sucevei* au avut la dispoziție și au utilizat toate mijloacele de denominație toponimică existente în limba română. Mai mult, ei s-au adaptat și condițiilor economice, sociale ori politice, preluînd uneori cuvinte din limbile naționalităților stabilite pe aceste locuri, pentru a realiza o mai bună comunicare cu ei. Dar, cu toate acestea, toponimia, așa cum am înregistrat-o noi prin anchete directe în fiecare localitate, s-a păstrat eminamente românească în ciuda cîtorva forme străine, avînd circulație mai ales în graiurile huțule din zonă.

Ca urmare, se cuvine să remarcăm și bogăția de termeni care se referă la fauna acestei zone, la flora și la formele de relief pe care s-au dezvoltat, nu numai o multitudine de vegetații specifice, ci și activități economice cu importanță deosebită în dezvoltarea arealului, cum ar fi creșterea animalelor, agricultura, piscicultura prin păstrăvăriile și heleșteele individuale sau sătești, și chiar prin practicarea unor activități productive locale în cărămidării, vărării, cărbunării ș. a. De fapt, dacă am compara toponimia de pe Valea Superioară a Sucevei cu toponimia din alte arii geografice ale țării, în special ale Moldovei, vom observa că mijloacele lexicale și formele morfologice sunt aproximativ la fel. Diferența este realizată prin factorii subiectivi ai limbii, prin utilizarea preferențială a formelor mai scurte, mai concrete, ale toponimelor, elemente caracteristice populațiilor de la munte dar și celor care, de-a lungul istoriei, au trecut prea mult pe sub stăpîniri străine.

Concluzii

Aspectele *Toponimiei de pe Valea Superioară a Sucevei*, înfățișate mai sus, arată că acest areal geografic a fost populat din cele mai vechi timpuri, toponimia minoră ilustrînd configurația geografică a zonei prin toponime descriptive, structuri perifrastice și sintagme prepoziționale utilizînd o serie de termeni entopici. Unele dintre aceste forme de denominare toponimică pot fi identificate și în documentele vechi, scrise în cancelariile domnilor moldoveni. În constituirea unor așezări omenești, sau aparținînd branițtilor mănăstirești, aceste toponime compuse cu nume de plante sau de animale au reprezentat repere pentru populația autohtonă dar și pentru minoritățile etnice care au determinat o terminologie toponimică paralelă, care s-a păstrat și în sistemul de denominare a vorbitorilor români.

Toponimia minoră a arealului cercetat oglindește cel „mai fidel viața oamenilor locului, continuitatea neîntreruptă a acelorași oameni în anumite locuri, legătura indestructibilă dintre oameni și locuri.”[6]

Referințe bibliografice:

BÎRLEANU, Ion-Horia, *Graiurile din Valea Șomuzului Mare* I. *Formarea numelor de sate*, Iași, Editura „Sedcom Libris”, 1999.
DRĂGANU, Nicolae, *Toponimie și istorie*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 1928.

etnobotanic, cuprinzînd denumirile populare românești și în alte limbi ale plantelor din România, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1968, p. 146.

[5] *Bonzari*, termen folosit în zona *Ilvelor*, pentru florile numite și *nemțișori*, *nemțișori de grădină*, *ochește*, *pintenași* dar și *toporași*, a pătruns, probabil, în graiurile de pe *Valea Superioară a Sucevei*, prin emigranții ardeleni așezați în aceast areal. Termenul științific al plantei este *Consolida ajacis*; cf *Ibidem*, p. 50-51.

[6] Șt. Pascu, *Cuvînt înainte*, în *Studii de Onomastică*, nr. 1, Cluj-Napoca, 1976, p. III.

DUTCIAC, Viorel, *Cronica de la Frătăuţii Noi*, Biblioteca Bucovinei I. G. Sbiera", Suceava, 2011.
GALAN, George M., *Un sat din Bucovina, Gălăneşti*, Societatea pentru Cultura şi Literatura română în Bucovina, București, 2004.
GRĂMADĂ, Nicolai, *Toponimia minoră a Bucovinei*, Îngrijirea ediţiei, studiul introductiv, bibliografia, notele şi indicele: Ion Popescu-Sireteanu, Introducere de D. Vatamaniuc, vol. II, Editura Anima, Bucureşti, 1996.
GRĂMADĂ, Nicolai, *Vechile peceți sătești bucovinene* (1783-1909), în „Codrii Cosminului", X, 1936-1939, Cernăuți 1939.
GRIGOROVITZA, Em., Societatea Geografică Română, Fondată la 15 Iunie 1878, *Dicționarele geografice ale țărilor locuite de români în afară de Regat*, II. *Dicționarul Geografic al Bucovinei*, Atelierele grafice Socec, București, 1908.
IORDAN, Iorgu *Dicţionar al numelor de familie româneşti*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, București, 1983.
IORDAN, Iorgu, *Toponimia românească*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1963.
IORGA, N., *Straja*, în volumul *Neamul românesc în Bucovina*, Editura Institutului de Arte Grafice „MINERVA", București, 1905.
IOSEP, Ioan, *Considerații istorico-geografice privind evoluția așezărilor omenești din Obcinele Bucovinei*, în „Suceava", Anuarul Muzeului Județean, XIII-XIV, 1986-*1987*, Suceava, 1987.
LUCHIAN, Dragoș, *Un sat de pe Valea Sucevei, Frătăuții Vechi*, Editura Litera, București, 1986.